

DHATUROPAKOSA.

COMPILED FOR THE USE OF SANSKRIT STUDENTS

BY

Dharmaraja Narayen Gandhi.

SIXTH EDITION.

REVISED, IMPROVED, & ENLARGED

BY

Mr. R. J. KANADE, Ratnagiri.

Registered under Act XXV of 1887.

The right of Translation and all other rights reserved.

PUBLISHED BY

HARI DHARMARAJA GANDHI.

RATNAGIRI.

PRINTED AT THE 'BAKUL' PRESS.

1914.

Price Rupees three

PREFACE TO THE FIFTH EDITION.

¹ In this, the fifth edition, it will be found that no Sutra is left unexplained by a suitable Sanskrit commentary. Subjects falling under Chapters 4 to 6, 8 to 13 & 15 have received such additions as to make them exhaustively treated. The remaining chapters of the 1st Part have also been added to where necessary. A few errors and mis-prints that had escaped attention in the last edition, have been carefully marked and removed. In the 2nd Part many additional forms of tenses & moods of certain verbs have been inserted.

The publisher feels it his duty to acknowledge his sincere gratitude to Messrs G. A. Kelkar shastri, teacher of Sanskrit, Poona Training College & R. J. Kanade, Ratnagiri, to whose learned labour the issue of this edition is mainly due.

The undersigned will be glad to receive and act up to any useful suggestion that may be made to him from time to time.

Ratnagiri
13 September 1903 }

H. D. GANDHI.

PREFACE TO THE SIXTH EDITION.

INTRODUCTORY REMARKS

There are two kinds of verbs simple and derivative In Sanskrit, there are four moods (viz Imperative Potential Benedictive and Conditional) and six tenses (Present Imperfect Perfect Aorist and two Futures) Verbs are conjugated in both active and passive voices There are two sets of personal terminations one is called Parasmaipada and the other Atmanepada Some roots take exclusively the one or the other, while there are some which take either

Sanskrit verbs are divided by native Grammarians into ten classes according to certain modifications which the verbs undergo before the terminations of the Present Imperfect Imperative and Potential The roots contained in the first nine classes are primitive roots those of the tenth class the roots **गृ, धृ, विच्छ्, पृ, पन्, ऋ, ॐ, कृ**, the causals, derivatives frequentatives and denominatives fall under the head of derivative verbs

The modificatory syllables **अ य नु अ न उ** and **न** are added to the roots of the first, fourth fifth sixth seventh eighth and ninth classes respectively These syllables are named Vikaranas The second and the third classes have no Vikaranas but the roots of the latter class are reduplicated before the terminations are applied to them These Vikaranas appear only in the four tenses and moods named above The roots of all classes are therefore conjugated in other tenses and moods in one and the same manner The four tenses and moods are called conjugational or special tenses and the remaining ones non conjugational or general tenses

The primitive roots differ from the derivative verbs in this that the characteristic marks and the personal terminations are applied immediately to them in the case of the derivative verbs a new base is to be formed first from the root and then the terminations and marks are applied to it The new base remains unchanged generally throughout in the special, as well as in the general tenses and moods

The personal terminations of all tenses and moods (except those of the Perfect and the Benedictive) and the affixes distinguished by a mute **ऌ** are called Barwa dhātuka all other verbal affixes besides these are called Ardha Dhātuka Affixes distinguished by a mute **ऌ** are named **गिन्** All Vikaranas of the nine classes except that of the eighth (**अ, य, नु, अ, न, उ** and **न**) **आन्** (to be substituted for **न्** of the ninth class before the termination **हि**) and **अर्** **आन्** and **मान** (affixes for the formation of present participles) are the **शित्** affixes Besides these and the personal terminations, all other verbal affixes are termed Ardha Dhātuka such as the Vikarana **उ** of the eighth class **इ** of the tenth class causals and of a few denominatives the affixes **स्य तात्** of the two futures and conditional, all affixes of the Aorist **स्** of the desiderative, **य** of the passive, the affixes **त त्वन्, वा लुम्** and others

The inflective root is the form which the root assumes before any termination. It is named **अङ्ग भूञ्ज मि भू** is here an inflective root since it is immediately followed by the termination **अ भो-अ भव मि** Here **भव** is inflective root as it is followed by the termination **मि**.

CONTENTS

PART I.

Chapter I Conjugational tenses.

	Sect.				Page.
Division I	I	class 1	1
	II	" 4	4
	III	" 6	4
	I	" 2	5
	II	" 3	30
Division II	III	" 5	40
	IV	" 7	42
	V	" 8	48
	VI	" 9	50
Ch. II	Irregular Verbs of the 1st, 4th, 6th, and 9th classes.				
	I	class 1	51
	II	" 4	55
	III	" 6	56
	IV	" 9	58
Ch. III	Perfect.				
	I	Set roots ending in vowels			60
	II	Anit roots ending in consonants			65
	III	Wot roots			78
	IV	Periphrastic Perfect			85
	V	Irregular verbs			90
Ch. IV	Aorist.				
	I	Form 1	101
	II	" 2	103
	III	" 3	114
	IV	" 4	125
	V	" 5	144
	VI	" 6	153
	VII	" 7	155
Ch. V	Periphrastic Future, Future and Conditional				
	I	Periphrastic Future	159
	II	Future	166
	III	Conditional	168
Ch. VI	Benedictive				
Ch. VII	Roots of the tenth class				
			176

Ch.		Page
Ch. VIII	Causals.	181
	Section I	185
	II	190
	III	191
	IV	192
Ch. IX	Desiderative verbs	200
Ch. X	Frequentative.	206
	1st kind	206
	2nd kind	218
Ch. XI	Nominal Verbs.	223
	I Head	224
	II "	229
	III "	232
	IV "	238
	V "	250
	VI "	255
Ch. XII	Kandwadi Prakriya	268
Ch. XIII	Passive	272
	I Passive.	274
	II Reflexive Passive	276
Ch. XIV	Substitution of च and ज for च and ज	277
	1 Substitution of च for च	277
	2 " of ज for ज	277
Ch. XV	Participles, Gerunds and Infinitives.	276
	I Participles	298
	II Gerunds	301
	(a) Gerund in खा	304
	(b) Gerund in च	312
	(c) Gerund in अम् (जम्)	313
	III Infinitives.	324
Ch. XVI	Potential Participles. (कृत्यप्रक्रिया)	345
Ch. XVII	Upa-pada-Prakriya.	353
Ch. XVIII	Tāchchhibea Prakriya	374
Ch. XIX	Abstract nouns	389
Ch. XX	Miscellaneous Affixes	411
Ch. XXI	Atmanepada-Prakriya	417
Ch. XXII	Parasmaipada-prakriya	419
Appendix		420
	PART. II	421
	Introductory Remarks	424
	Abbreviations used	424
	of Indicatory letters (अनुसंध) &c.	424
	f Verbs	424—674

PART I.

CHAPTER FIRST

CONJUGATIONAL TENSES.

FIRST DIVISION.

SECTION I. (cl. 1.) †

Present.

Terminations. *

	Par.			Atm.	
S.	D.		S.	D.	P.
1. मि	वस्	मत्	इ	वहे	महे
2. मि	थस्	थ	से	इथे	जे
3. ति	तस्	अन्ति	ते	इते	अन्ते

† नी P. A. to carry.

† For the irregularities of the 1st, 4th, 6th, and 9th classes see chapter II.

* The following are the two sets of personal terminations which, with some modifications, are added to the roots in all tenses and moods in Parasmaipada and Âtmanepada.

1. मि	वस्	मत्	इ	वहि	महि
2. मि	थस्	थ	यास्	आयाम्	धम्
3. ति	तस्	अन्ति	त	आताम्	अन्त

‡ कर्तरि शप् ॥ कर्त्रर्थे सार्धधातुके परे धातोः शप् स्यात् । The vikarana

अ is added to the root of the first class in the conjugational tenses.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1 नयामि § नयाम्.	नयाम	नये	नयामहे	नयामहे	नयामहे
2 नयासि नयथः	नयथ	नयसे	नयथे	नयथे	नयथे
3 नयति नयतः	नयन्ति ¶	नयते	नयन्ते	नयन्ते	नयन्ते

बुध् P. A. to know.

1 बोधामि बोधावः	बोधामः	बोधे	बोधावहे	बोधामहे	बोधामहे
2 बोधासि बोधथः	बोधथ	बोधसे	बोधथे	बोधथे	बोधथे
3 बोधति बोधतः	बोधन्ति	बोधते	बोधन्ते	बोधन्ते	बोधन्ते

	Past.	Imperfect	Atm.		
1 अम्	व	म	इ	घहि	महि
2 स्	तम्	त	थास्	इथाम्	घम्
3 त्	ताम्	अन्	त	इताम्	अन्त
1 अनयम्*	अनयाम्	अनयाम	अनये	अनयानहि	अनयानहि
2 अनय	अनयतम्	अनयत	अनयथा.	अनयथाम्	अनयघम्
3 अनयत्	अनयताम्	अनयन्	अनयत	अनयेताम्	अनयन्त

§ सार्वधातुकार्थ धातुक्रयोः ॥ अनयो पर्यो. इगन्ताङ्गस्य गुणः स्यात् ।

Before the vikarana अ the final vowels and the penultimate short ones take Guna अदेङ्गुणः ॥ अत् एङ्च गुणसङ्गः स्यात् । अ, ए and ओ are called Guna Thus ने+अ+मि. एचोऽयवापावः ॥ एच. क्रमादय्, अय्, आय्, आव्, एत् स्तुरचि । अय्, अय्, शाय् and आय् are respectively substituted for ए ओ, ऐ and औ when followed by a vowel Thus नय+मि. अ is then lengthened by the following sutra,

अतोदीर्घायजि ॥ अतोऽङ्गस्य दीर्घः स्याद्यच्चादौ सार्वधातुके परे । The अ of the base of a root is lengthened before the terminations of the first person beginning with ए and म् नयामि. [See Ch IV 2 2 (c)]

• अतोऽङ्गुणे ॥ अपदान्तादकारादङ्गुणेपरतः परस्त्वमेकादेशः स्यात् । If an inflective word ending in अ be followed by ज, ए or आ, the second vowel is retained for both

अ is prefixed to the root in the Imperfect, Aorist and Conditional, आ, on the root begins with a vowel and the combination of the two is the middle of the latter.

	S	D	P.	S	D	P
1	अशोयम्	अशोयसि	अशोयाम	अशोये	अशोयसि	अशोयामहि
2	अशोय	अशोयसम्	अशोयस्व	अशोयता	अशोयताम्	अशोयध्वम्
3	अशोयन्	अशोयताम्	अशोयन्तु	अशोयत	अशोयताम्	अशोयन्तु
		<i>Par</i>		<i>Imp. active</i>	<i>Atm</i>	
1	आनि	आय	आन	ऐ	आय	आम
2	—	तम्	त	म	इयाम्	धम्
3	तु	तान्	अन्तु	नाम्	इताम्	अन्ताम्
1	नयानि	नयाय	नयाम	नये	नयाय	नयाम
2	नय	नयान्	नया	नयस्व	नयेयाम्	नयेध्वम्
3	नयन्तु	नयाताम्	नयन्तु	नयताम्	नयेयाम्	नयेध्वम्
1	शोयानि	शोयाय	शोयाम्	शोये	शोयाय	शोयाम
2	शोय	शोयतम्	शोयस्व	शोयता	शोयेयाम्	शोयेध्वम्
3	शोयन्तु	शोयताम्	शोयन्तु	शोयेयाम्	शोयेयाम्	शोयेध्वम्
		<i>Par</i>		<i>Pec. active</i>	<i>Atm</i>	
1	ईयम्	ईय	ईम	ईय	ईयसि	ईमहि
2	ईम्	ईयान्	ईय	ईयाय	ईयायाम्	ईयध्वम्
3	ईन्	ईयाताम्	ईयन्तु	ईयत	ईयायान्	ईयन्तु
1	नयेयम्	नयेय	नयेय	नयेय	नयेयसि	नयेयमहि
2	नयेय	नयेयान्	नयेय	नयेय	नयेययायाम्	नयेयध्वम्
3	नयेयन्	नयेयताम्	नयेयन्तु	नयेयत	नयेययायाम्	नयेयन्तु
1	शोयेयम्	शोयेय	शोयेय	शोयेय	शोयेयसि	शोयेयमहि
2	शोयेय	शोयेयान्	शोयेय	शोयेय	शोयेययायाम्	शोयेयध्वम्
3	शोयेयन्	शोयेयताम्	शोयेयन्तु	शोयेयत	शोयेययायाम्	शोयेयन्तु

§ तु योस्तातडाजिप्यन्यतरस्याम् ॥ आशिपित् योन्मात्वा स्यात् तात्

is optionally substituted for तु and त् if the sense is Punctive as नयता (2d sing.) नयताम् (rd sing.) may go or to carry. This termination is weak. The roots to which the weak terminations are applied, do not generally take Gi na or Vrid lu, before them, as they undero Samprasarana drop i and a nasal consonant, as युतात्, श्रितात्, मृतात्, उतात्, स्मृतात् &c

SECTION II (cl 4)

* शुच् P Â to be wet, to be clean.

Present

	S.	D	P.	S	D	P.
1	शुच्यामि	शुच्यावः	शुच्याम.	शुच्ये	शुच्यावहे	शुच्यामहे
2	शुच्यसि	शुच्यथः	शुच्यथ	शुच्यसे	शुच्येथे	शुच्यथ्वे
3	शुच्यति	शुच्यत.	शुच्यन्ति	शुच्यते	शुच्येते	शुच्यन्ते

Imperfect

1	अशुच्यम्	अशुच्यान	अशुच्याम	अशुच्ये	अशुच्यानहि	अशुच्यामहि
2	अशुच्यः	अशुच्यतम्	अशुच्यत	अशुच्यथाः	अशुच्येयाम्	अशुच्यध्वम्
3	अशुच्यत्	अशुच्यताम्	अशुच्यन्	अशुच्यत	अशुच्येताम्	अशुच्यन्त

Imperative

1	शुच्यानि	शुच्यान	शुच्याम	शुच्ये	शुच्यावहे	शुच्यामहे
2	शुच्य	शुच्यतम्	शुच्यत	शुच्यस्व	शुच्येयाम्	शुच्यध्वम्
3	शुच्यतु	शुच्यताम्	शुच्यन्तु	शुच्यताम्	शुच्येताम्	शुच्यन्ताम्

Potential

1	शुच्येयम्	शुच्येन	शुच्येम	शुच्येय	शुच्येनहि	शुच्येमहि
2	शुच्ये.	शुच्येतम्	शुच्येत	शुच्येथा.	शुच्येयायाम्	शुच्येध्वम्
3	शुच्येत्	शुच्येताम्	शुच्येयु	शुच्येत	शुच्येयाताम्	शुच्येरन

SECTION III (cl 6)

† क्षिप् P Â to throw.

Present.

1	क्षिपामि	क्षिपावः	क्षिपामः	क्षिपे	क्षिपावहे	क्षिपामहे
2	क्षिपसि	क्षिपथः	क्षिपथ	क्षिपसे	क्षिपेथे	क्षिपध्वे
3	क्षिपति	क्षिपतः	क्षिपन्ति	क्षिपते	क्षिपेते	क्षिपन्ते

* दिवादिभ्यःश्यन् ॥ य is added to the root of the fourth class, this य is weak

† तुदादिभ्यःशः ॥ य is added to the root of the sixth class
 for this अ and य of the fourth class the radical vowels do not take Gana.

Imperfect.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1 अक्षिपन् अक्षिपाय अक्षिपाम अक्षिपे अक्षिपायति अक्षिपामहि					
2 अक्षिपः अक्षिपन्तम् अक्षिपत अक्षिपथाः अक्षिपेथाम् अक्षिपध्वम्					
3 अक्षिपत् अक्षिपताम् अक्षिपन् अक्षिपन् अक्षिपेताम् अक्षिपन्त					

Imperative.

1. क्षिपाणि क्षिपाय क्षिपाम क्षिपे क्षिपायते क्षिपामहे					
2 क्षिप क्षिपतम् क्षिपत क्षिपस्व क्षिपेथाम् क्षिपध्वन्					
3. क्षिपन्तु क्षिपताम् क्षिपन्तु क्षिपताम् क्षिपेताम् क्षिपन्ताम्					

Potential.

1. क्षिपेयम् क्षिपेय क्षिपेय क्षिपेय क्षिपेयहि क्षिपेयहि					
2. क्षिपे. क्षिपेतम् क्षिपेय क्षिपेथाः क्षिपेयाथाम् क्षिपेयन्					
3. क्षिपेत् क्षिपेताम् क्षिपेयुः क्षिपेत क्षिपेयाताम् क्षिपेरन्					

SECOND DIVISION.

SECTION I (cl. 2.)

* अद् P. to cat.

Terminations.

	Present.			Imperfect.	
1. मि	यम्	मन्	अम्	व	म
2. सि	थस्	थ	स्	तम्	त
3 ति	तम्	अन्ति	त्	ताम्	अन्
	Present.			Imperfect	
1 अग्नि	अद्गः	अद्गः	आदम्	आद्ग	आद्ग
2 असि	अत्यः	अथ	आद. †	आत्तम्	आत्त
3 अत्ति	अत्तः	अदन्ति	आदत्	आत्ताम्	आदन्

* अदिप्रभृतिभ्यःक्षयः ॥ लुप्स्यात् । The Vakarina अ is elided after the roots अद् and others. Therefore, in the second class the terminations are directly applied to the root

† अद्ः सर्वेषाम् ॥ अद् परस्वापृक्तमार्गधातुकस्याडागम.स्यात्सर्व-मतेन । The augment अ is added to अद् before a conjugational termination consisting of a single consonant, आद्, आदत्.

*Imperative**Potential*

	S	D	P	S	D	P
1	आनि	आय	आम	याम्	याय	याम
2	हि	तम्	त	यास्	यातम्	यात
3	तु	ताम्	अतु	यात्	याताम्	युत्
1	अदानि	अदाय	अदाम	अयाम्	अदाय	अदाम
2	अद्धि ॥	अत्तम्	अत्त	अद्या	अद्यात्तम्	अद्यात
3	अत्तु	अत्ताम्	अदन्तु	अद्यात्	अद्याताम्	अनु

अन् P to breathe

*Pic**Imperf*

1	अमिमि §	अनिर	अनिम	॥ आनम्	आनिर	आनिम
2	अनिपि	अनिध	अनिध	{ आनी - आन	आनिनम्	आनित
3	अनिति	अनित	अनन्ति	{ आनीत् आनत्	आनिताम्	आनन्

*Imperat**Potential*

1	अनानि	अनाव	अनाम	अन्याम्	अन्याय	अयाम
2	अनिहि	अनितम्	अनित	अन्या	अन्यातम्	अन्यात
3	अनितु	अनिताम्	अनन्तु	अन्यात्	अन्याताम्	अन्यु

॥ हुञ्जलभ्योर्हेर्धिः॥ होञ्जलन्तेभ्यश्चेर्धि स्यात् । हु and roots ending in ह्रस्व (any consonant except a nasal or a semivowel) substitute धि for हि in the Imperat 2nd Singular

§ रुदादिभ्यः सार्वधातुके ॥ रद्, स्वप्, श्वस्, अन्, जक्ष्, एभ्यो वलादे सार्व धातुकस्येदस्यात् । The roots रद् and others are augmented with इ when followed by a conjugational termination beginning with any consonant except य

† रदश्च पञ्चभ्यः ॥ अनुगर्गालवयोः ॥ हलादे पित् सार्वधातुकस्यापृक्तस्य ईदस्यात् । रद् and others that follow, take ई and अ before न् and त् of the Imperfect

अस् P to be					
<i>Pres</i>			<i>Imperf</i>		
S	D	P	S	D	P
1 अस्मि † स्व	स्व	स्म	आसम्	आस्य	आस्म
2 अस्मि § स्व	स्व	स्थ	आसीम्	आस्तम्	आमन्त
3 अस्ति स्व	स्त	सन्ति	आसीत्	आस्ताम्	आसन्
<i>Imperat</i>			<i>Pot</i>		
1 अमानि	असाय	अस्तान	स्याम्	स्याय	स्याम
2 एधि ¶	स्तम्	स्त	स्या	स्यातम्	स्यात
3 अस्तु	स्ताम्	सन्तु	स्यात्	स्याताम्	स्यु

अस् †

Ātmanepada

<i>Pr</i>			<i>Imperf</i>		
1 ए	वहे	महे	इ	वहि	महि
2 स	जीये	जे	याम्	आयाम्	ध्वम्
3 ते	आते	अते	त	आताम्	अत

S.	Pre. D.	P.	S. S.	Imperf. D.	P.
1. हे	स्वहे	स्महे	आसि	आस्वहि	आस्महि
2. से	साथे	ध्वे *	आस्थाः	आसाथाम्	आध्यम्
3. स्ते	साते	सते	आस्त	आसाताम्	आसत
Imperat.			Pot.		
1. ऐ	आवहै	आमहै	ईय	ईवहि	ईमहि
2. स्व	आथाम्	ध्वम्	ईथास्	ईयाथाम्	ईध्यम्
3. ताम्	आताम्	अताम्	ईत	ईयाताम्	ईरन्
1. असै	असावहै	असामहै	सीय	सीवहि	सीमहि
2. स्व	साथाम्	ध्वम्	सीथाः	सीयाथाम्	सीध्यम्
3. स्ताम्	साताम्	सताम्	सीत	सीयाताम्	सीरन्

आस् A. to sit.

	Pre.		Imperf.		
1. आसे	आस्वहे	आस्महे	आसि	आस्वहि	आस्महि
2. आस्से	आसाथे	आध्वे	आस्थाः	आसाथाम्	आध्यम्
3. आस्ते	आसाते	आसते	आस्त	आसाताम्	आसत
Imperat.			Pot.		
1. आसै	आसावहै	आसामहै	आसीय	आसीवहि	आसीमहि
2. आस्व	आसाथाम्	आध्यम्	आसीथाः	आसीयाथाम्	आसीध्यम्
3. आस्ताम्	आसाताम्	आसताम्	आसीत	आसीयाताम्	आसीरन्

इ with अधि A. to study.

	Pre.		Imperf.		
1. अधीये †	अधीमहे	अधीमहे	अध्यैयि	अध्यैवहि	अध्यैमहि
2. अधीपे	अधीयाथे	अधीध्वे	अध्यैयाः	अध्यैयाथाम्	अध्यैध्यम्
3. अधीते	अधीयाते	अधीयते	अध्यैत	अध्यैयाताम्	अध्यैयत

* धिच ॥ धादी प्रत्यये परं सलोपः स्यात् । ए is dropped before a termination beginning with ध्.

† अचिश्रुधातुभ्रुवांयोरियङ्चङौ । भ्रुप्रत्ययान्तस्येनर्णोर्णान्तस्य धातोः ' भ्रू ' इत्यस्यचाङ्गस्येयङ्ङौस्तोऽजादौप्रत्ययेपरं । The उ. of भ्रु, the Vikarṇa of the 5th class, the ending इ and उ of a root short or long, and ऊ of भ्रू are changed to इय् and उय् when followed by a weak termination with an initial vowel. अधि + इ + ए = अधि + इय् + ए = अधीये.

<i>Imperat.</i>			<i>Pot.</i>		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. अच्ययै	अच्ययाचहे	अच्ययामहे	अर्धयीष	अर्धयीषहि	अर्धयीमहि
2. अर्धय्य	अर्धयाधाम्	अर्धय्वम्	अर्धयीथाः	अर्धयीयाधाम्	अर्धयीव्वम्
3. अर्धयाताम्	अर्धयाताम्	अर्धयाताम्	अर्धयीत	अर्धयीयाताम्	अर्धयीरन्

† इ-P. to go.

<i>Pre.</i>			<i>Imperf.</i>		
1. णमि	इयः	इमः	आयम्	ऐव	ऐम
2. एयि	इयः	इय	ऐः	ऐतम्	ऐत
3. एति	इतः	यन्ति §	ऐत्	ऐताम्	आयन्

<i>Imperat.</i>			<i>Pot.</i>		
1. अयानि	अयान	अयाम	इयान्	इयाव	इयाम
2. इहि	इतन्	इत	इयाः	इयातम्	इयात
3. एतु	इताम्	यन्तु	इयात्	इयाताम्	इयुः

‡ P. to go; to pervade; to conceive;

= to desire; to throw; to eat.

<i>Pre.</i>			<i>Imperf.</i>		
1. णमि	ईयः	ईमः	आयम्	ऐव	ऐम
2. एयि	ईयः	ईय	ऐः	ऐतम्	ऐत
3. एति	ईतः	इयन्ति	ऐत्	ऐताम्	आयन्

<i>Imperat.</i>			<i>Pot.</i>		
1. अयानि	अयान	अयाम	ईयान्	ईयान	ईयाम
2. ईहि	ईतन्	ईत	ईयाः	ईयातम्	ईयात
3. एतु	ईताम्	इयन्तु	ईयात्	ईयाताम्	ईयुः

† इ 2. P. with अयि, to remember, should be similarly conjugated, as अयिष्यन्ति; अच्ययात्. According to some, this root is to be conjugated like इ in the non-conjugal tenses only; so, in their opinion, its third pers. pl. is इयन्ति and not यन्ति. Bhatti is quoted here to exemplify this anomaly:—गगोतया गगनं गच्छयन्ति.

§ उणोऽयण् । अज्जट्टी प्रत्यये परे । The इ of the root इ is changed to य, instead of to इ, before a vowel weak termination.

ईङ् Å. to praise.

Pre.			Imperf.		
S.	D.	P.	S	D.	P.
1. ईङे	ईङ्गहे	ईङ्गहे	ऐङि	ऐङ्गहि	ऐङ्गहि
2. ईङिषे ॥	ईङाये	ईङिष्वे	ऐङुः	ऐङाथाम्	ऐङ्गुम्
3. ईङे +	ईङाते	ईङते	ऐङ	ऐङाताम्	ऐङत
Imperat.			Pot.		
1. ईङे	ईङावहे	ईङामहे	ईङीय	ईङीवहि	ईङीमहि
2. ईङिष्व	ईङायाम्	ईङिष्वम्	ईङीथाः	ईङीयाथाम्	ईङीध्वम्
3. ईङाम्	ईङाताम्	ईङताम्	ईङीत	ईङीयाताम्	ईङीरन्

ईर् Å. to go, to shake.

Pre.			Imperf.		
S.	D.	P.	S	D.	P.
1. ईरे	ईर्वहे	ईर्महे	ऐरि	ऐर्वहि	ऐर्महि
2. ईरे	ईराये	ईर्व्वे	ऐर्याः	ऐराथाम्	ऐर्व्वम्
3. ईरे	ईराते	ईरते	ऐर	ऐराताम्	ऐरत
Imperat.			Pot.		
1. ईरे	ईरावहे	ईरामहे	ईरीय	ईरीवहि	ईरीमहि
2. ईर्व्व	ईरायाम्	ईर्व्वम्	ईरीथाः	ईरीयाथाम्	ईरीध्वम्
3. ईराम्	ईराताम्	ईरताम्	ईरीत	ईरीयाताम्	ईरीरन्

ईश् Å. to rule.

Pre.			Imperf.		
S.	D.	P.	S	D.	P.
1. ईशे	ईश्वहे	ईश्महे	ऐशिं	ऐश्वहि	ऐश्महि

॥ ईशःसे। ईडजनोर्ध्वेच। ईशईजनां 'से' 'चे' शब्दयोः सार्व-
धानुक्योरिट् स्यात्। The roots ईश्, ईड, and जन् take the augment ई
before the Sarvadhātaka terminations with an initial स and च, except that
of the 2nd. Per. plural of the Imperfect ईडिषे, ईडिष्वे. But ऐड्ङम्.

† ईङ्+ते=now (s) ण्डुना ण्डुः ॥ स्तोःण्डुना योगे णुः स्यात्। When स or a
consonant of the Dental class is combined with ण or a consonant of the
Lingual class, the former is replaced by the latter in order. ईङ्+टे.
(b) ग्वरिच॥खरि झलं चर.स्युः। Before a hard consonant the preceding con-
sonant except a nasal takes the first letter of its class. ईङ्+टे= ईङे.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
2. ईशिषे †	ईशाथे	ईशिष्वे	ऐष्टाः	ऐशाथाम्	ऐष्टुम् †
3. ईष्टे §	ईशाते	ईशते	ऐष्ट	ऐशाताम्	ऐशत
	<i>Imperat.</i>			<i>Pot.</i>	
1. ईशे	ईशावह	ईशामह	ईशीय	ईशीवहि	ईशीमहि
2. ईशिष्व	ईशाथाम्	ईशिष्वम्	ईशीथाः	ईशीयाथाम्	ईशीष्वम्
3. ईष्टाम्	ईशाताम्	ईशताम्	ईशीत	ईशीयाताम्	ईशीरन्

‡ ऊर्णु P. A. to cover.
Present.

1. ऊर्णोमि ऊर्णामि	ऊर्णुवः	ऊर्णुमः	ऊर्णुवे	ऊर्णुवहे	ऊर्णुमहे
2. ऊर्णोपि ऊर्णोपि	ऊर्णुथः	ऊर्णुथ	ऊर्णुपे	ऊर्णुवाथे	ऊर्णुध्वे
3. ऊर्णोति-ऊर्णोति	ऊर्णुतः	ऊर्णुवन्ति	ऊर्णुते	ऊर्णुवाते	ऊर्णुयते

Imperf.

1. और्णवम्	और्णुव	और्णुम	और्णुवि	और्णुवहि	और्णुमहि
2. और्णोः ¶	और्णुतम्	और्णुत	और्णुथाः	और्णुवाथाम्	और्णुष्वम्
3. और्णोत्	और्णुताम्	और्णुवन्	और्णुत	और्णुवाताम्	और्णुवत

† See note ¶ on ईड, page 10

§ ब्रश्चत्रस्रसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां पः ॥ ब्रथादीनां सप्तानां छदान्तयोश्च पकारोऽन्तादेशः स्याज्जलि पदान्तेच । The roots ending in छ and श and those mentioned in the sūtra change their finals to प, when followed by any consonant except a nasal or a semivowel or by nothing. ईश्+ते=ईप्+ते. By घृना घृः (note † (a) page 10) ईर्+ते=ईष्टे + ऐम्+ध्वम्. By ब्रश्च &c ऐप्+ध्वम्. By घृना &c ऐप्+द्वम्. Then झलां जडझशि ॥ Any consonant except a nasal or a semivowel is changed to the third of its class when followed by the third or the fourth letter; for प, इ is to be substituted. ऐर्+द्वम्=ऐर्द्वम्.

* ऊर्णोतिर्विभाषा ॥ वा वृद्धिः स्याद्वलादौ पिति सार्वधातुके । Before a strong termination beginning with a consonant, the ending उ of ऊर्णु takes Vridhhi optionally.

† गुणोऽपृक्तः ॥ ऊर्णोतिर्गुणः स्यादपृक्ते हलादौ विनि सार्वधातुके ॥ वृन्ध-पवादः । Guṇa only is allowed in the case of ऊर्णु before a strong termination consisting of one consonant only. Exception to the optional substitution of Vridhhi.

Imperat.

S	D.	P.	S	D.	P
1. ऊर्णवानि	ऊर्णवान्	ऊर्णवाम	ऊर्णवै	ऊर्णवान्है	ऊर्णवामहै
2. ऊर्णुहि	ऊर्णुतम्	ऊर्णुत	ऊर्णुध्व	ऊर्णुवाथाम्	ऊर्णुध्वम्
3. ऊर्णोतु	ऊर्णोतु ऊर्णुताम्	ऊर्णुवन्तु	ऊर्णुताम्	ऊर्णुवाताम्	ऊर्णुवताम्

Pot.

1. ऊर्णुयाम्	ऊर्णुयाव	ऊर्णुयाम	ऊर्णुवीय	ऊर्णुवीवहि	ऊर्णुवीमहि
2. ऊर्णुयाः	ऊर्णुयातम्	ऊर्णुयात	ऊर्णुवीथा.	ऊर्णुवीयाथाम्	ऊर्णुवीध्वम्
3. ऊर्णुयात्	ऊर्णुयाताम्	ऊर्णुयु.	ऊर्णुवीत	ऊर्णुवीयाताम्	ऊर्णुवीरन्

* कर्त् 2. Å. to go, to command.

Pre.

1. कश्चे	कश्चने	कश्चमे
2. कश्चे †	कश्चाथे	कश्चङ्गे
3. कश्चे †	कश्चाते	कश्चाते

Imperf.

अकशि	अकश्चहि	अकश्चमहि
अकष्टाः	अकश्चाथाम्	अकश्चङ्गम् §
अकष्ट	अकश्चाताम्	अकश्चात

Imperat.

1. कश्चै	कश्चानहे	कश्चामहे
2. कश्च	कश्चाथाम्	कश्चङ्गम्
3. कश्चाम्	कश्चाताम्	कश्चाताम्

Pot.

कश्चीय	कश्चीवहि	कश्चीमहि
कश्चीथाः	कश्चीयाथाम्	कश्चीध्वम्
कश्चीत	कश्चीयाताम्	कश्चीरन्

* Some read कस् and others कस्; कस्ते, कसाते. कसते-कस्ते, कसाते, कसते. There is another verb निस् Å. to kiss; निस्ते, निसाते, निस्त, निस्ते, निसाथे, निन्धे &c.

† कश्च+से. By note § page 11 कप्+से. (b) पढो.कःसि ॥ पस्य दस्य च कः स्यात्सकारे परे। द् or प followed by स is changed to द्. क्व + से (b) आदेशप्रत्यययोः ॥ इष्कर्मगोभ्या परस्यापदान्तस्यादेशस्य प्रत्ययायस्य च य-सकारस्तस्य भूधन्यादेशः स्यात्। र् preceded by any vowel except अ or आ or by a semi-vowel, द् or a guttural is changed to र्. क्व + पे = कश्चे

† Vide note § page 11

§ see note on एङ्ङम् page 11

१ रया १ P to tell

	<i>Pre</i>			<i>Imperf</i>		
	S	D	P	S	D	P
1 रयामि	रयान	रयाम	अग्याम्	अग्यान्	अरयाम	
2 ख्यामि	रयाथ	रयाथ	अग्या	अरयातम्	अग्यात	
3 रयाति	रयात.	रयान्ति	अख्यान्	अरयाताम्	अरयु-अरयान्॥	

*Imperat**Pot*

1. ग्यानि	रयान	रयाम	रयायाम्	रयायान	रयायाम
2 रयाहि	ग्यातम्	रयात	ख्याया	रयायातम्	ख्यायात
3 रयानु	रयाताम्	ग्यान्तु	रयायात्	रयायाताम्	रयायुः

✓ चकास् P. to shine.

*Pre**Imperf*

1. चकामि	चकास्	चकास्म	अचकास्म	अचकास्	अचकास्म
2. चकास्ति	चकास्थ	चकास्थ	अचका	अचकात् †	अचकास्तम् अचकास्त
3. चकास्ति	चकास्त	*चकासति	अचकात् †	अचकास्ताम्	अचकासु †

§ दा P to cut दा P to fly to be ashamed पा P to protect प्रा P to fill प्या P to eat भा P to shine मा P to measure या P to go रा P to give ला P to give or to take वा P to blow to kill धा P to cook and धा P to battle are similarly conjugated § Some think that the root is defective and is only conjugated in the Sarradiatuka tenses only

॥ लङ् शारुद्रायनस्यैव ॥ आदन्तात्परम्य लटो शर्जुस ना स्यात् । According to Shakatayan after roots ending in आ the termination of the 3rd person plural of the Imperfect is optionally उस् before which the ending आ is dropped

* अदभ्यस्तान् ॥ इत्य अत्स्यान् । अन्तापवाद । The 3rd person plural termination is अणि instead of अन्ति viz The rasals of the 3rd person plurals are dropped in the case of अभ्यस्त roots (See page 14)

† अचकासन्स् Now (a) हल्लयाभ्यो दीर्घात्सुतिस्यपृक्तं हल् ॥ हल्लतापर दीर्घा या टयापो तदन्ताचपर सुतिसीन्यदपृक्त हल् लुप्यते । and व, the single terminations of the Imperfect if preceded by a consonant are dropped अचकास् Now

(b) सिपिधातोर्ध्या ॥ पदात्तस्य धातो सम्य रु स्याद्वा । पक्षे । जश्नेन ट । The ending स् of a root is optionally changed to र् or द्, viz to visarga र्, or द् in the 2nd person singular of the Imperfect

† तिप्यनस्ते ॥ पदान्तस्य सत्यद स्यात्तिपिन्यस्ते । † standing at the end of a root is substituted by र्, i.e. by र् and द् before र्, the 3rd person singular termination of the Imperfect § See note † (a) page 14.

<i>Imperat</i>			<i>Pot</i>		
S	D	P	S	D	P
1 चकासानि चकासाव चकासाम्			चकाराम्	चकास्याम्	चकास्याम्
2 चकाधि द्वि चकास्तम् चकास्त			चकास्या	चकास्यातम्	चकास्यात
3. चकास्तु चकास्ताम् चकासतु			चकास्यात्	चकास्याताम्	चकास्यु

<i>Pre</i>			<i>Imperf</i>		
चक्ष् A to speak to see					
1. चक्षे चक्ष्वहे चक्ष्महे			अचक्षि	अचक्ष्वहि	अचक्ष्महि
2. चक्षे * चक्षाथे चङ्ङ्क्षे १			अचक्ष्रा	अचक्षाधाम्	अचङ्ङ्क्षम्
3. चष्टे चक्षाते चक्षते			अचष्ट	अचक्षाताम्	अचक्षत

<i>Imperat</i>			<i>Pot</i>		
S	D	P	S	D	P
1. चक्षे चक्षाग्हे चक्षामहे			चक्षीय	चक्षीयहि	चक्षीमहि
2 चक्ष्व चक्षाथाम् चङ्ङ्क्षम्			चक्षीथा	चक्षीयाथाम्	चक्षीध्वम्
3. चष्टाम् चक्षाताम् चक्षताम्			चक्षीत	चक्षीयाताम्	चक्षीरन्

<i>Pre</i>			<i>Imperf</i>		
जक्ष् P to eat, to laugh					
1 जक्षिमि † जक्षिम् जक्षिम			अजक्षम्	अजक्षिम्	अजक्षिम
2 जक्षिपि जक्षिथ जक्षिथ			अजक्षी	अजक्ष्	अजक्षितम्
3 जक्षिति जक्षित जक्षति			अजक्षीत्	अजक्षत्	अजक्षितान्

‡ चगास् + पि स being dropped by note^o page 8 we have चकाधि But in the opinion of some स being changed to र् the form is चकादि We have, therefore, two forms, चकाधि and चकादि

* स्कोःसंयोगाद्योरन्तेच ॥पदान्ते झलिच परे य संयोगस्तदाद्यो सकारककारयो लोप स्यात्। When स or र् begins a conjunct standing at the end of a root, it is dropped before a termination with an initial consonant except a nasal or a semivowel चक्ष् + से=क्ष्व being dropped, चप् + से By note † (a) page 12 चक् + से, चक् + ये = चङ्

† चम् + ध्वे By स्को & चप् + ध्वे. By एदुना & चप् + द्वे By झलां & चङ् + द्वे = चङ्ङ्क्षे ‡ See notes on the root अन् page 6

† (a) सिजभ्यस्तत्रिदिभ्यश्च ॥ सिचोऽभ्यस्ताद्विदेश्चङि सप्तमि नोऽर्जस्-स्यात्। The 3rd person Plu termination of the Imperfect in the case of the अभ्यस्त roots and of विद्, is एम् instead of अन्

(b) जक्षित्यादयः पद् ॥ पङ्धातयोऽभ्यजक्षितिश्च सप्तम एतेऽभ्यस्तसज्ञा स्युः। The root जक्ष् and six others namely, जाष्ट, दृष्टि, शास्, चक्ष्, दीवी and वेवी are denominated अभ्यस्त roots.

<i>Imperat.</i>			<i>Pot.</i>		
S	D.	P.	S.	D.	P.
1 जक्षाणि	जक्षान	जक्षाम	जक्ष्याम्	जक्ष्यान्	जक्ष्याम
2. जक्षिहि	जक्षितम्	जक्षित	जक्ष्याः	जक्ष्यातम्	जक्ष्यात
3. जक्षन्तु	जक्षिताम्	जक्षन्तु	जक्ष्यान्	जक्ष्याताम्	जक्ष्युः

जागृ P. to be awake.

<i>Pre.</i>			<i>Imperf.</i>		
1. जागर्मि	जागृन्:	जागृमः	अजागरम्	अजागृन्	अजागृम
2 जागर्धि	जागृथः	जागृथ	अजागः	अजागृतम्	अजागृत
3. जागर्ति	जागृतः	जाग्रति	अजागः	अजागृताम्	अजागरुः †
<i>Imperat.</i>			<i>Pot.</i>		
1. जागराणि	जागरान	जागराम	जागृयाम्	जागृयान्	जागृयाम
2 जागृहि	जागृतम्	जागृत	जागृयाः	जागृयातम्	जागृयात
3. जागर्तु	जागृताम्	जाग्रन्तु	जागृयात्	जागृयाताम्	जागृयुः

* निञ्ज् ᳚, to cleanse.

<i>Pre.</i>			<i>Imperf.</i>		
1. निञ्जे	निञ्जहे	निञ्जहे	अनिञ्जि	अनिञ्जहि	अनिञ्जमहि
2. निङ्क्षे	निङ्क्षाथे	निङ्क्ष्वे	अनिङ्क्षथाः	अनिङ्क्षाथाम्	अनिङ्क्ष्वाम्
3. निङ्क्ते	निङ्क्षाते	निङ्क्षतं	अनिङ्क्त	अनिङ्क्षाताम्	अनिङ्क्षत
<i>Imperat.</i>			<i>Pot.</i>		
1. निञ्जे	निङ्क्षान्ह	निङ्क्षाम्ह	निङ्जीय	निङ्जीरहि	निङ्जीमहि
2. निङ्क्ष्व	निङ्क्षाथाम्	निङ्क्ष्वाम्	निङ्जीथाः	निङ्जीयाथाम्	निङ्जीष्वाम्
3. निङ्क्ताम्	निङ्क्षाताम्	निङ्क्षताम्	निङ्जीत	निङ्जीयाताम्	निङ्जीरन्

† जुम्भिच ॥ अजादी जुर्मान्ताङ्गस्य गुणः स्यात् । Before the 3rd. person, in termination उम्, the ending इ, उ, ऋ, and ए are gunated.

* सिञ्ज् ᳚, to make an inarticulate sound, पिञ्ज् ; पृञ्ज् ᳚, to dye, to touch, to form, to tinkle, वृञ्ज् ; वृञ्ज् ᳚, to abandon, and वृष् ᳚, to touch, are similarly conjugated, as विरिषे, विरिषे, पृरिषे, वृरिषे ; वृषे (2nd. sing.) ; वृरिषे, and वृरिषे.

‡ नु. P. to praise.

	Pre.			Imperf.	
S	D.	P.	S.	D.	P.
1. नोमि §	नुमः	नुमः	अगमन्	अनुम	अनुम
2. नोपि	नुथः	नुथ	अनाः	अनुमम्	अनुत
3. नोति*	नुतः	नुयन्ति	अर्गन्	अनुताम्	अनुयन्
	Imperat.			Pot.	
1. नवानि	नयाम	नयाम्	नुयाम्	नुयाम	नुयाम
2. नुहि	नुतम्	नुत	नुयाः	नुयतम्	नुयात
3. नोतु	नुगाम्	नुयन्तु	नुयात्	नुयाताम्	नुयुः

दरिद्रा P. to be poor.

	Pre.			Imperf.	
1. दरिद्रामि	दरिद्रिः*	दरिद्रिमः	अदरिद्राम्	अदरिद्रिन्	अदरिद्रिम
2. दरिद्रासि	दरिद्रिथः	दरिद्रिथ	अदरिद्राः	अदरिद्रितम्	अदरिद्रित
3. दरिद्राति	दरिद्रितः	दरिद्रिति†	अदरिद्राम्	अदरिद्रिताम्	अदरिद्रिः
	Impera.			Pot.	
1. दरिद्राणि	दरिद्रान	दरिद्राम	दरिद्रियाम्	दरिद्रियान	दरिद्रियाम
2. दरिद्रिहि	दरिद्रितम्	दरिद्रिन्	दरिद्रियाः	दरिद्रियातम्	दरिद्रियात
3. दरिद्रातु	दरिद्रिताम्	दरिद्रितु	दरिद्रियात्	दरिद्रियाताम्	दरिद्रियुः

‡ कृ P. to sound, छृ P. to sneeze, शृ P. to sharpen, यु P. to assail, वृ P. to mix; to separate, वृ P. to permit, to assent, to have supremacy; and दृ P. to distil, are conjugated in the same way

§ उत्तवृद्धिर्लुकिहलि ॥ लुगिपयउकारस्य वृद्धिः स्यादिति ह्यदो सार्वधातुके । In this conjugation the ending उ of a root takes Vriddhi before a strong consonantal termination. It must be gunated as usual before a vowel strong one

* इहरिद्रस्य ॥ दरिद्रातेरकारः स्याद्व्यत्ययः इति सार्वधातुके । The अ of दरिद्रा is changed to इ before a conjugational weak termination with an initial consonant

† श्राभ्यस्तयोरातः ॥ अनयोरातो छेपः स्याद्विहितः सार्वधातुके । The अ of ना, the Vīkārana of the 9th class and of अभ्यस्त roots (see note † (b) page 14) is dropped before a vowel weak termination. For the elision of the nasal see note † page 13.

दिह् P. A to increase to smear

Pre

	S	D	P	S	D	P
1	देक्षि	दिह्व	दिह्व	दिहे	दिह्वहे	दिह्वहे
2	धेक्षि*	दिग्ध	दिग्ध	धिक्वे	दिहाये	पिग्ध्वे
3	देग्वि †	दिग्ध	दिरन्ति	दिग्धे	दिहाते	दिह्वते

Imperf

1	अदेहम्	अदिह्व	अदिह्व	अदिहि	अदिह्वहि	अदिह्वहि
2	अधेक् ग् †	अदिग्धम्	अदिग्ध	अदिग्धा	अदिहायाम्	अधिग्ध्वम्
3	अधेक् ग्	अदिग्धाम्	अदिहन्	अदिग्ध	अदिहाताम्	अदिहत्

Imperat

1	देहानि	देहान	देहान	देहै	देहानहै	देहानहै
2	दिग्वि	दिग्धम्	दिग्ध	धिक्व	दिहायाम्	पिग्ध्वम्
3	देग्वु	दिग्धाम्	दिहन्तु	दिग्धाम्	दिहाताम्	दिहताम्

Pot

1	दिह्यान्	दिह्यान्	दिह्यान्	दिहीय	दिहीमहि	दिहीमहि
2	दिह्या	दिह्यात्	दिह्यात्	दिहीथा	दिहीयायाम्	दिहीध्वम्
3	दिह्यात्	दिह्याताम्	दिह्यु	दिहीत	दिहीयाताम्	दिहीरन्

* (a) दादेर्धातोर्घः ॥ उपदेशे दादेर्धातोर्हस्य घ स्यान्नालि पदान्ते च ।

A root beginning with द् and ending in ह changes the ह to घ when it is followed by any consonant except a nasal or a semivowel or by nothing
दिह् + सि, दट् + सि, दग् + जि Now

(1) णत्ताचो वगो भव् जपन्तस्वरुध्वो ॥ धातोस्वरयो य एकाच्

जपन्तस्तद्वयमयम्य यश्चाने भव् स्यात् सफारं घञ्पञ्च पदान्ते च । A monosyllabic root beginning with व्, ग्, द्, and ending in the fourth letter of a class substitutes भ्, घ, प् respectively before a termination with an initial व् or घ् or when standing at the end of a word. Thus धेप् + नि, by ग्वरिच see note † (b) page 10. धेक् + नि, by note ‡ (b) page 12, धक् + नि = धनि

‡ दिट् + नि देह् + नि देष् + नि Now त् is changed to प् by the following -

छापस्तथोऽर्धोऽधः ॥ नप परयोन्मसो धं स्यान्तु दधाने । The initial त् and प् of a termination following the fourth letter of a class are changed to प् देप् + सि by note † page 11 दग् + सि = देग्वि see note ‡ on धृ (cl 7)

† दुह् P A to milk
P_{ic}

	S	D	P	S	D	P
1	दोषि	दुह	दुह	दुहे	दुहरे	दुसहे
2	धोषि	दुग्ध	दुग्ध	धुक्षे	दुहाथे	धुग्धे
3	दोषि	दुग्	दुहन्ति	दुग्ध	दुहाते	दुहते

Imperf

1	अदोहम्	अदुह	अदुह	अदुहि	अदुहहि	अदुसहि
2	अधोक् ग्	अदुग्धम्	अदुग्ध	अदुग्धा	अदुहाथाम्	अधुग्धम्
3	अधोक् ग्	अदुग्वाम्	अदुहन्	अदुग्ध	अदुहाताम्	अदुहत

Imperat

1	दोहानि	दोहान	दोहाम	दोहे	दोहानहे	दोहामहे
2	दुग्धि	दुग्धम्	दुग्ध	धुक्ष्व	दुहाथाम्	धुग्धम्
3	दोग्धु	दुग्धाम्	दुहन्तु	दुग्धाम्	दुहाताम्	दुहताम्

Pot.

1	दुह्याम्	दुह्याव	दुह्याम	दुहीय	दुहीमहि	दुहीमहि
2	दुह्या	दुह्यातम्	दुह्यात	दुहीथा	दुहीयाथाम्	दुहीप्मम्
3	दुह्यात्	दुह्याताम्	दुह्यु	दुहीत	दुहीयाताम्	दुहीरन्

द्विप् P A to hate
Pre

1	द्वेप्मि	द्विष्व	द्विष्म	द्विपे	द्विष्वहे	द्विष्महे
2	द्वेक्षि	द्विष्ट	द्विष्ट	द्विक्से	द्विपाथे	द्विड्डे
3	द्वेष्टि	द्विष्ट	द्विषन्ति	द्विष्टे	द्विपाते	द्विपते

Imperf

1	अद्वेपम्	अद्विष्व	अद्विष्म	अद्विपि	अद्विष्वहि	अद्विष्महि
2	अद्वेट् ड्	अद्विष्टम्	अद्विष्ट	अद्विष्टा	अद्विपाथाम्	अद्विड्डम्
3	अद्वेट् ड्	अद्विष्टाम्	अद्विषन् अद्विप्	अद्विष्ट	अद्विपाताम्	अद्विपत

† The rules laid down for the conjugation of द्विष् apply equally to the conjugation of द्विष्

¶ See note † (a) page 12 for the change of प् into क् द्वेप् + सि, द्वेक् + सि, द्वेक् + १५ = द्वेक्षि

* द्विषश्च ॥ लडो शे जुस् वास्यात् । In the case of this root the termination of the 3rd per plu Imperfect is optionally ड्

Imperat

S	D	P.	S	D	P
1 द्वेषाणि	द्वेषान	द्वेषाम	द्वेषे	द्वेषानहे	द्वेषामहे
2 द्विष्टि ॥	द्विष्टम्	द्विष्ट	द्विष्ट्व	द्विषाणाम्	द्विष्ट्वम्
3 द्वेषु *	द्विष्टाम्	द्विष्टतु	द्विष्टाम्	द्विषाताम्	द्विष्टताम्

Pot.

1 द्विष्याम्	द्विष्याम	द्विष्याम	द्विषीय	द्विषीरहि	द्विषीमहि
2 द्विष्या	द्विष्यातम्	द्विष्यात	द्विषाण	द्विषायाणाम्	द्विषीष्वम्
3 द्विष्यात्	द्विष्याताम्	द्विष्यु	द्विषीत	द्विषीयाताम्	द्विषीरन्

• *ब्रू* P. A. to speak.*Pre*

1 ब्रवीमि †	ब्रू	ब्रूम	ब्रूने	ब्रूहे	ब्रूमहे
2 इमंरूपि आह ॥	ब्रू आहयु	ब्रू	ब्रूने	ब्रूगणे	ब्रूने
3 ब्रूनाति आह	ब्रूत आहतु	ब्रून्ति-आह	ब्रूते	ब्रूवाते	ब्रून्ते.

Imperf

1 अब्रूयम्	अब्रूय	अब्रूय	अब्रूयि	अब्रूयहि	अब्रूयमहि
2 अब्रूयी	अब्रूयतम्	अब्रूयत	अब्रूया	अब्रूयाणाम्	अब्रूय्वम्
3 अब्रूयीत्	अब्रूयात्	अब्रूयन्	अब्रूयत	अब्रूयाताम्	अब्रूयन्त

Imperat

1 ब्रूयाणि	ब्रूयान	ब्रूयाम	ब्रूये	ब्रूयानहे	ब्रूयामहे
2 ब्रूहि	ब्रूयतम्	ब्रूयत	ब्रूय	ब्रूयाणाम्	ब्रूय्वम्
3 ब्रूयितु	ब्रूयात्	ब्रूयन्तु	ब्रूयात्	ब्रूयाताम्	ब्रूयन्ताम्

॥ द्विप् + वि = द्विप् + णि = द्विइ + णि = द्विष्टि

* or द्विष्टात् see note § page 3

† ब्रूवङ्ङ्ह ॥ ब्रू परस्य हलादे पित ईदस्यात् । The augment ई is added to ब्रू before a strong termination beginning with a consonant ब्रूयामि ब्रूयौतु &c.

§ ब्रूवः पञ्चानामादित आहो ब्रूव ॥ ब्रूये छ परम्पदानामादित पञ्चाना णलदय पञ्चवास्य ब्रूयथाहदस । The root ब्रू substitutes आह in the 1st five inflect ones (sing dual & plural of the 3rd. person and sing & dual of the 2nd person.) and then the terminations are optionally the corresponding terminations of the Perfect. आह आहतु आहु आथ, आहयु

॥ आहस्थ ॥ शालि परे । Before a termination beginning with शल the ई of आह is changed to य् आथ + थ by note † (b) page 10 आथ + थ = आस्थ.

Pot.

S.	D	P	S.	D	P.
1. ब्रूयाम्	ब्रूयाव	ब्रूयाम	ब्रूयीय	ब्रूयीयहि	ब्रूयीयहि
2. ब्रूयाः	ब्रूयातम्	ब्रूयात	ब्रूयीथाः	ब्रूयीयाथाम्	ब्रूयीचम्
3. ब्रूयात्	ब्रूयाताम्	ब्रूयुः	ब्रूयीत	ब्रूयीयाताम्	ब्रूयीरन्

मृज् P to cleanse

Pre.

Imperf

1. मार्जिम् §	मृज्मः	मृज्मः	अमार्जिम्	अमृज्म	अमृज्म
2. मार्जि	मृष्टः	मृष्ट	अमार्जिद्	अमृष्टम्	अमृष्ट
3. मार्जि	मृष्टः	§ मृजन्ति मार्जन्ति	अमार्जिद्	अमृष्टाम्	अमृजन् अमार्जन्

Imperat.

Pot

1. मार्जानि	मार्जाव	मार्जाम	मृज्याम्	मृज्याव	मृज्याम
2. मृष्टि ‡	मृष्टम्	मृष्ट	मृज्या	मृज्यातम्	मृज्यात
3. मार्जु	मृष्टाम्	मृजन्तु मार्जन्तु	मृज्यात्	मृज्याताम्	मृज्युः

* रुद् P. to weep.

Pre.

Imperf.

1. रोदिमि ¶	रुदिवः	रुदिमः	अरोदम्	अरुदिय	अरुदिम
2. रोदिमि	रुदियः	रुदिय	अरोदी अरोदः	अरुदितम्	अरुदित
3. रोदिति	रुदितः	रुदन्ति	अरोदीन् अरोदन्	अरुदिताम्	अरुदन्

Imperat.

Pot.

1. रोदानि	रोदान	रोदाम	रुद्याम्	रुद्याव	रुद्याम
2. रुदिहि	रुदितम्	रुदित	रुद्याः	रुद्याताम्	रुद्यात
3. रोदितु	रुदिताम्	रुदन्तु	रुद्यात्	रुद्यातम्	रुद्युः

§ मृजे वृद्धिः मृजे ॥ रिकोऽवृद्धिः स्याद्वातुप्रत्यये परे । कृत्यजादी वे-
प्यते । The % of मृज् takes Vriddhi instead of Gana before a strong termi-
nation It is optional before a weak termination beginning with a vowel.

‡ मृज्+धि; by वृद्धि &c मृज्+धि; by घुना &c मृज्+धि; by note † page 11
मृज्+धि=मृष्टि.

° स्वप् P to sleep and शस् P to sigh, should be similarly conjugated.

¶ The rules laid down in the case of अन् (page 6) hold equally good in
the conjugation of this root and of those mentioned in the above foot note.

लिङ् P. *Ā* to taste; to lick.

Pre.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. लेशि	लिङ्:	लित्:	लिहे	लिङ्हे	लित्हे
2. लेशि § //	लीङः ‡	लीङ	लिश्ने	लिहाये	लीङ्ने
3. लेशि	लीङः	लिहन्ति	लीङे	लिहाते	लिहते

Imperf.

1. अलेहम्	अलिङ्	अलित्	अलिहि	अलिङ्हि	अलित्हि
2. अलेद् ङ्	अलीङम्	अलीङ	अलीढाः	अलिहाथाम्	अलीङ्म्
3. अलेद् ङ्	अलीङाम्	अलिहन्	अलीङ	अलिहाताम्	अलिहत

Imperat.

1. लेहानि	लेहाय	लेहाम	लेहे	लेहायहे	लेहामहे
2. लीङि	लीङम्	लीङ	लिङ्	लिहाथान्	लीङ्म्
3. लेङु	लीङाम्	लिहन्तु	लीङाम्	लिहाताम्	लिहताम्

Pot.

1. लिङ्याम्	लिङ्याय	लिङ्याम	लिङ्याय	लिङ्यायहि	लिङ्यामहि
2. लिङ्याः	लिङ्यातम्	लिङ्यात	लिङ्यायाः	लिङ्यायाथाम्	लिङ्याय्वम्
3. लिङ्यान्	लिङ्याताम्	लिङ्युः	लिङ्यात	लिङ्यायाताम्	लिङ्यारन्

§ दो ङः ॥ हस्य ङः स्याद्गलित् पदान्ते च । The ending ङ् of a root is changed to द् when followed by a termination with an initial शल् (any consonant except a nasal or a semi-vowel) or by nothing. लिङ् + षि; लेङ् + षि; by this लेङ् + षि; by note ‡ (a) (b) page 12, लेङ् + षि, लेङ् + पि = लेषि.

‡ लिङ् + य; by the above rule लिङ् + य; by note ‡ page 17, लिङ् + य; by पुना &c लिङ् + ङ; now (a) दो ङे लोपः ॥ (b) द्रलोपे पूर्वस्य दीर्घोऽण् ॥ (c) ङस्य लोपः स्याद्दृपरे । (d) ङरफा लोपयतीति तथा तस्मिन्वर्णेऽ धातुकारेफात्मके परे पूर्वस्याणो दीर्घः स्यात् । (e) द् followed by द् is dropped. (b) In the case of the elision of द् or र, the preceding अ, इ, and उ, if short, are made long.

वच् P. to speak.

S.	<i>Pre.</i>			<i>Imperf.</i>		
	D.	P.	S.	D.	P.	
1 वच्मि	वच्यः	वच्यः	अवचम्	अवच्य	अवच्य	
2 वक्षि	वक्ष्यः	वक्ष्य	अवक्-ग्	अवक्तम्	अवक्त	
3 वक्ति	वक्तः§	अवक्-ग्	अवक्ताम्	अवचन्	
<i>Imperat.</i>			<i>Pot.</i>			
1 वचानि	वचान	वचाम	वच्याम्	वच्याव	वच्याम	
2 वधि	वक्तम्	वक्त	वच्या	वच्यातम्	वच्यात	
3 वक्तु	वक्ताम्	वचन्तु	वच्यात्	वच्याताम्	वच्युः	

वश् P. to wish.

	<i>Pre.</i>			<i>Imperf.</i>		
1 वस्मि	उद्यः †	उद्यः	अवशम्	औद्य †	औद्य	
2 वक्षि	उष्टः	उष्ट	अवद्-ङ्	औष्टम्	औष्ट	
3 वष्टि	उष्टः	उशन्ति	अवद्-ङ्	औष्टाम्	औशन्	
<i>Imperat.</i>			<i>Pot.</i>			
1 वशानि	वशाव	वशाम	उश्याम्	उश्याव	उश्याम	
2 उष्टि *	उष्टम्	उष्ट	उश्याः	उश्यातम्	उश्यात	
3 वष्टु	उष्टाम्	उशन्तु	उश्यात्	उश्याताम्	उश्युः	

§ वच् is wanting in the 3rd pers plur Present, according to some, in all the plurals, according to others, in all the plurals of the 3rd person. (अयमन्तिपरो न प्रयुज्यते । बहुवचनपर इत्यन्ये । निपर इत्यपरे)

† वश् is one of the roots that take सप्रसारण in the conjugational and other tenses and moods. इग्यणःसंप्रसारणम् ॥ यण स्थाने प्रयुज्यमानो य इक् स सप्रसारणसज्ञ स्यात् । The substitution of इ, उ, ऋ and ए for य्, व्, र and ल respectively is denominated सप्रसारण. It takes place before the weak terminations. Before these, therefore, the root assumes the form उश्.

† आ, and not अ, is to be prefixed as the root now begins with a vowel आ + उश् ; by note * page 2 औश् + व = औश्

* वश् + धि, by Samprasarana उश् + धि, by वश्च &c, उप् + धि; by घृना &c उप् + धि, प, being changed to इ by note † page 11, we have उद्धि.

* वस्. Â to cover

<i>Pre</i>			<i>Imperf.</i>		
S	D	P	S	D	P
1 वसे	वस्वहे	वस्महे	अवसि	अवस्वहि	अवस्महि
2 वस्ते	वसाथे	वध्वे †	अवस्था.	अवसाथाम्	अवध्वम्
3 वस्ते	वसाते	वसते	अवस्त	अवसाताम्	अवसत
<i>Imperat</i>			<i>Pot</i>		
1 वसै	वसायहे	वसामहे	वसीय	वसीयहि	वसीमहि
2 वस्व	वसायाम्	वध्वम्	वसीथाः	वसीयाथाम्	वसीध्वम्
3 वस्ताम्	वसाताम्	वसताम्	वसीत	वसीयाताम्	वसीरन्

विद् P to know

<i>Pre</i>			<i>Imperf</i>		
1 वेमि-वेद ॥	विद्-विद्	विम-विम	अवेदम्	अविद्	अविम
2 वेसि-वेय	वित्-विदु	वित् विद	अवे अवेत्-दु	अवित्तम्	अवित्
3 वेत्ति-वेद	वित्त-विदु	† विदन्ति-विदु.	अवेत् द	अवित्ताम्	अविदु §

° दाधा Â to shew to play वेधी Â (see वी) वस् P to sleep वग् to desire and वस् P to sleep are restricted to the Vedic language दाध्य, दाधावहे, दाधीमह दीधीते, दीध्याते, वेवाते, वेव्याते, वेव्यते, सस्ति, सस्त, असस्ति, सन्ति-सस्ति, सन्त-सरत, सस्तान्त The root वस् is also used in common speech भाषायामप्यस्य प्रयोगाद् दृश्यते । 'वशिभागुरिरलोपम्' 'जयाय सेनान्यमुशन्ति देवा इति ।

† वस् + ध्वे स् being dropped by note ° page 8, the form is वध्वे

॥ विदो लटो वा ॥ वेत्तर्लट परस्मैपदाना णलदयो वा स्यु । The present forms of विद् are optionally made up by adding to it the terminations of the Perfect

† When विद् is conjugated in the Âtmanepada (ch XXI 31 °) it optionally takes र before अत् सविदते, सविदते

‡ दश्च ॥ धातोर्दस्य पदात्तस्य सिपि परेदस्य रु स्याद्वा । The ending द् of a root is optionally changed to र् : e to Visarga before the स् of the 2nd person singular of the Imperfect Thus we have अवे अवेत्, अवद्

§ Vide note † (a) page 14

Imperat

	S	D	P	S	D	P
1 वेदनि	वेदाय	वेदाम	विदाङ्करवाणि	विदाङ्करवाण	विदाङ्करवाम	
2 विद्भि	वित्तम्	वित्त	विदाङ्कुरु	विदाङ्कुरुतम्	विदाङ्कुरुत	
3 वेतु	वित्ताम्	विदन्तु	विदाङ्करोतु	विदाङ्कुरुताम्	विदाङ्कुरुन्तु ‡	

Pot

1 विद्याम्	विद्याय	विद्याम्
2 विद्या	विद्यातम्	विद्यात
3 विद्यात्	विद्याताम्	विद्यु

वी P to go &c (see ई P)

*Pre**Imperf*

1 वेमि	वीव	वीम	अवयम्	अनीय	अनीय
2 वेपि	वीथ	वीथ	अपे	अनीतम्	अनीत
3 वेति	वीत	वियन्ति	अपेत्	अनीताम्	अनियन् अन्यन् ॥

*Imperat**Pot*

1 वयानि	वयाय	वयाम	वीयाम्	वीयाय	वीयाम
2 वीहि	वीतम्	वीत	वीया	वीयातम्	वीयात
3 वेतु	वीताम्	वियन्तु	वीयात्	वीयाताम्	वीयु

‡ विदाङ्कुरुन्तिवत्यन्यतरस्याम् ॥ वेत्तेर्लाट्यामुणाभावात् लोटो दुर्गु

लोडन्तकरोत्यनुप्रयोगश्च वा निपात्यते । पुरुषपञ्चने न निश्चित इति शब्दात् ।

The Imperative forms of all persons (not only the 3rd person plural mentioned in the Sutra) are optionally obtained by adding to विद्याम् the forms of the Imperative of कृ (cl 8) विदाङ्करवाणि, विदाङ्करोतु &c

॥ अडागमे सयनेकाचत्वाद्यणित्यात्रेय । Accord ag to Âtreya when अ is prefixed to this root in the Imperfect it becomes अनेनाच् (consisting of more than one syllable) and so changes the ई to य् and not to इय् Therefore, the form is अव्यन् also

† शास् P. to govern, to instruct, to order

	<i>Pre</i>			<i>Imperf</i>		
	S	D	P	S	D	P
1 शास्मि	शिव्य §	शिष्य	अशासम्	अशिव्य	अशिष्य	
2 शास्सि	शिष्ट	शिष्ट	॥ अशा ज्ञात् द	अशिष्टम्	अशिष्ट	
3 शास्ति	शिष्ट	शासति	अज्ञात् द *	अशिष्टाम्	अज्ञाम् ॥	

Imperat

Pot

	<i>Imperat</i>			<i>Pot</i>		
	S	D	P	S	D	P
1 शासानि	शासाव	शास्ताम्	शिष्याम्	शिष्याव	शिष्याम्	
2 शाधि °	शिष्टम्	शिष्ट	शिष्या	शिष्यातम्	शिष्यात	
3 शास्तु	शिष्टाम्	शास्तु	शिष्यान्	शिष्याताम्	शिष्यु.	

‡ शी A to lie down

	<i>Pre</i>			<i>Imperf</i>		
	S	D	P	S	D	P
1 गये	शेयहे	शेमहे	अशयि	अशेयहि	अशेमहि	
2 शेपे	शयाये	शेधे	अशेया	अशयाथाम्	अशेयम्	
3 शेते	शयाते	शेरते §§	अशेत	अशयाताम्	अशेरत	

† शास् with आ 'to wish' should be conjugated like आस to sit आ शास्ते, आशासते, आशानते Even with any other preposition it is similarly conjugated For नमोरात्र प्रशास्महे

§ (a) शासिडदङ् हलो ॥ शास उपमाया इत्यादडि हलदो निति डितिच प्रत्यये परे । इ is substituted for the penultimate आ of शास् before the अ of the Aorist and before such weak terminations as begin with a consonant शास् + व - शिस् + व Then स् is changed to प by the following Sutra

(b) शासिचसि घसीनांच ॥ इणकुम्या परस्यपा सस्य प स्यान् । प is substituted for the ending स of these roots when it is preceded by इ or उ, short or long or a letter of the guttural class शिष्य

¶ Vide note † (a) (b) page 13

° Vide note † page 13

॥ Vide note † (a) (b) page 14

° शाहौ ॥ शास्ते शादेश स्यादो परे । शास् substitutes शा before हि, but as the original root ends in a consonant हि is replaced by मि So शा धि

‡ शीङः सार्वधातुके गुणः ॥ शी takes Guna before all the conjugational terminations whether strong or weak

§§ शीडोरुद् ॥ शीड परस्य शादेशस्यातो ऋदागम स्यान् । र is reflexive to the 3rd person plural terminations with an initial अ शेरते, शेमन्, शेरताम्

*Imperat**Pot*

S	D	P	S	D	P
1. शय	शयानहे	शयानहे	शयीय	शयीग्रहि	शयीमहि
2. शय्य	शयागम्	शेच्यम्	शयीया	शयीयाधाम्	शयीष्यम्
3. शंताम्	शयाताम्	शेरताम्	शयीत	शयीयाताम्	शयीरन्

P₁ स्तृ. A to give bath to *Imperf.*

1. स्नुं	स्नृहे	स्नृहे	अस्नुवि	अस्नुग्रहि	अस्नुमहि
2. स्नुय	स्नुयथे	स्नुये	अस्नुथा.	अस्नुयाधाम्	अस्नुष्यम्
3. स्नुते	स्नुयते	स्नुयते	अस्नुत	अस्नुयाताम्	अस्नुयन्

*Imperat**Pot*

1. स्नु +	स्नुग्रहे	स्नुग्रहे	स्नुयीय	स्नुयीग्रहि	स्नुयीमहि
2. स्नुय	स्नुयाधाम्	स्नुष्यम्	स्नुयीयाः	स्नुयीयाधाम्	स्नुयीष्यम्
3. स्नुताम्	स्नुयाताम्	स्नुयन्ताम्	स्नुयीत	स्नुयीयाताम्	स्नुयीरन्

॥ स्तु P A. to praise
Present

1. स्तौमि	स्तुय.	स्तुम	स्तुये स्तुयहे	स्तुमहे स्तुयीमहे
स्तौयामि	स्तुयीयः	स्तुयीम.	स्तुयीयहे	
2. स्तौयामि	स्तुयथ.	स्तुय	स्तुये स्तुयीये, स्तुयाये स्तुये स्तुयीये	स्तुयीये
स्तौयामि	स्तुयीथ	स्तुयीय		
3. स्तौयामि	स्तुत	स्तुयन्ति	स्तुयन्ते	स्तुयते स्तुयते
स्तौयामि	स्तुयीत.	स्तुयीने		

Imperf.

S. D. P. S. D. P.

1. अस्तम् अस्तुव } अम्नुन } अम्नुमि अम्नुमिहि } अम्नुमहि }
अस्तुमीव } अस्तुमीन } अम्नुमि अम्नुमीमहि } अम्नुमीमहि }
2. अस्तौः } अम्नुनम् } अम्नुत } अम्नुथाः } अम्नुमाथाम् } अस्तुवम् }
अस्तमीः } अस्तुमीतम् } अम्नुमीन } अम्नुमीथाः } अम्नुमीथाम् } अस्तुमीवम् }
3. अस्तौन् } अम्नुनाम् } अस्तुव अम्नुत } अस्तुमाताम् } अम्नुन
अस्तमीन् } अस्तुमीनाम् } अस्तुमि अम्नुमीत }

Imperat.

1. स्तयानि स्तयाम स्तयाम स्तय स्तयामहे स्तयामहे
2. स्तुहि } स्तुतम् } स्तुव } स्तुय } स्तुमाथाम् } स्तुयम् }
स्तुमीहि } स्तुमीतम् } स्तुमीन } स्तुमीव } स्तुमीथाम् } स्तुमीवम् }
3. स्तौतु } स्तुमान् } स्तुन्तु स्तुमान् } स्तुमाताम् } स्तुमाताम् }
स्तमीतु } स्तुमीतान् } स्तुमीन्तु स्तुमीतान् }

Pot.

1. म्नुयाम् } म्नुयाम् } म्नुयान् } म्नुमीय म्नुमीमहि म्नुमीमहि
म्नुमीयाम् } म्नुमीयाव } म्नुमीयाम् }
2. म्नुयाम् } म्नुयातम् } म्नुयात } म्नुमीयाः म्नुमीयावम् म्नुमीवम्
म्नुमीयाः } म्नुमीयातम् } म्नुमीयात }
3. म्नुयाम् } म्नुयातान् } म्नुयुः } म्नुमीत म्नुमीयातान् म्नुमीत
म्नुमीयातम् } म्नुमीयातान् } म्नुमीतु }

हन् P. to kill, to go

<i>Pre</i>			<i>Imperf.</i>		
S	D	P	S	D	P.
1 हन्मि	हन्व.	हन्म	अहन्म	अहन्व	अहन्म
2 हसि	हथ *	हथ	अहन्	अहताम्	अहत
3 हन्ति	हत	घ्नन्ति †	अहन्	अहताम्	अघ्नन्
<i>Imperat</i>			<i>Pol</i>		
1 हनानि	हनान	हनाम	हन्याम्	हन्याम	हन्याम
2 जहि ॥	हतम्	हत	हन्याः	हन्यातम्	हन्यात
3 हन्तु	हताम्	घ्नन्तु	हन्यात्	हन्याताम्	हन्युः

* अनुदात्तोपदेश वनतितनोत्यादीनामनुनासिकलोपो झल्लि
कृति ॥ अनुनासिक इति लुप्तपृष्ठीक वनतीतरेषा निक्षेपणम् । अनुना-
सिकान्तानामेषा वनतेश्च लोपः स्याज्झल्लिदौ वृत्तिः परं । Anit roots ending in
nasals, as also, घन्, तन् and others drop their finals before a weak termi-
nation beginning with any consonant except a nasal or a semivowel.
हन् + थ न् being dropped हथ, but वङ् म being semivowels न् is retained.
हन्म, हन्म

Anit roots ending in a nasal are यम् रम् गम् घम्, हन् and मन् (cl 4)

The तनादि roots are -तन्, छन्, क्षन्, क्षिण्, कृन्, तुण्, घृण्, वन and मन्. Of
these घन् only 1 belongs to the 1st class the rest belong to the 8th class

Note - यमोर्था ॥ उपसर्गाभिहितत्परम्य हन्ते नस्य णो वा स्याद्वमयो.
परयोः । The change of न् into प् is optional in the case of the root हन्
when a preposition capable of causing it is prefixed to it प्रहाम्, प्रहन्म

† (३) गमहनजनघ्नघर्षालोपः कृत्यनटि ॥ एषामुपधाया लोपः स्या-
दजादौ वृत्तिः नटि । The penultimate अ of गम्, हन्, जन्, रन्, and घम्
is elided before a weak termination beginning with a vowel, but not be-
fore the Aorist suffix अन्ति By this rule हन् + अन्ति Then the
following Sutra applies -

(७) हाहन्नेर्णिन्नेषु ॥ वृत्तिः णित्तिच प्रत्यये हकारे च परे हन्ते हकारस्य कृत्
स्यान् । ह immediately followed by न् is changed to ण् घ्नन्ति

॥ हन्तेर्जः ॥ हा परे । ज is substituted for हन् before ह् in the 2nd
per singular of the imperative,

१ हन् Â.

<i>Pre</i>			<i>Imperf</i>		
S	D	P.	S.	D	P.
1. घे	हन्वहे	हन्महे	अत्रि	अहन्वहि	अहन्महि
2 हमे	घ्राथे	हघ्ये	अहथाः	अघ्राथाम्	अहघ्यम्
3 हते	घ्राते	घ्रते	अहत	अघ्राताम्	अघ्रत

<i>Imperat</i>			<i>Pot.</i>		
1 हने	हनामहे	हनामहै	घ्राय	घ्रीमहि	घ्रीमहि
2 हस्य	घ्राथाम्	हघ्यम्	घ्रीथा.	घ्रीयाथाम्	घ्रीय्वम्
3. हताम्	घ्राताम्	घ्रनाम्	घ्रीत	घ्रीयाताम्	घ्रीरन्

हु Â. to take away, to conceal.

<i>Pre</i>			<i>Imperf</i>		
1 हुने †	ह्वहे	हुमहे	अहुत्रि	अहुत्रहि	अहुमहि
2 हुपे	ह्वथे	हुप्ये	अहुथाः	अहुत्राथाम्	अहुप्यम्
3. हुते	ह्वते	हुयते	अहुत	अहुत्राताम्	अहुयत

<i>Imperat.</i>			<i>Pot</i>		
1 हुने	ह्वामहे	ह्वामहै	हुयीय	हुयीमहि	हुयीमहि
2 हुप्य	ह्वथाम्	हुप्यम्	हुयीथा.	हुयीयाथाम्	हुयीप्यम्
3 हुताम्	ह्वताम्	हुयताम्	हुयीत	हुयीयाताम्	हुयीरन्

* It takes *Atmanepada* terminations in certain cases (See ch XXI 29)

† उ is changed to उप् (Vide note * page 8)

* कि P. to know.

S.	<i>Pre.</i>		S.	<i>Imperf.</i>	
	D.	P.		D.	P.
1. चिक्रेमि	चिक्रिः	चिक्रिमः	अचिक्रयम्	अचिक्रि	अचिक्रिम
2. चिक्रेपि	चिक्रिथः	चिक्रिथ	अचिक्रे	अचिक्रितम्	अचिक्रित
3. चिक्रेति	चिक्रितः	चिक्रयति §	अचिक्रेत्	अचिक्रिताम्	अचिक्रयुः
<i>Imperat.</i>			<i>Pot.</i>		
1. चिक्रयानि	चिक्रयाव	चिक्रयाम	चिक्रियाम्	चिक्रियाव	चिक्रियाम
2. चिक्रिहि	चिक्रितम्	चिक्रित	चिक्रियाः	चिक्रियातम्	चिक्रियात
3. चिक्रेतु	चिक्रिताम्	चिक्रयतु	चिक्रियात्	चिक्रियाताम्	चिक्रियुः

दा P. A to give
Present.

1. ददामि	दद + ††	ददमः	ददे	ददहे	ददभहे
2. ददासि	ददथः	ददथ	ददसे	ददाथे	ददभे
3. ददाति	ददत्तः	ददति	ददत्ते	ददाते	ददत्ते

Imperf

1. अददाम्	अदद	अददम	अददि	अददहि	अददमहि
2. अददा.	अदत्तम्	अदत्त	अदत्थाः	अददाधाम्	अददध्वम्
3. अददात्	अदत्ताम्	अददुः	अदत्त	अददाताम्	अददत्त

* The roots कि P. to know, ष्ट P. to drop to shine, ह P. to take by violence, ग, ल, P to go, भृ P. to abuse, to shine तुर P to make haste, ध्रि P. to emit sound, धृ P to produce जृ P to be produced शा P to praise, are restricted to the Vedra निर्घर्त, जिहर्त, ससर्त, वभर्त, हुतोर्त, तुवर्त, तुतुर्त, दिधेष्टि, दधन्त, जजन्त, जिगति.

§ एरनेकाचोऽसंयोगपूर्वस्य ॥ धात्वयवसंयोगपूर्वो न भवति य इवर्ण-स्तदन्तस्यानेकाचोऽङ्गस्य यण् स्यादजादौ प्रत्यये परे । An inflective root consisting of more than one syllable and ending in इ or ई, not preceded by a conjunct consonant changes the इ or ई, to ए before the weak term nations beginning with a vowel चिक्रि + अति = चिक्रयति. But जिह्रियति Here ई being preceded by a conjunct is changed to इ according to आचिशु धातुवृत्तां &c (See note ¶ page 8)

†† दा + व ददा ददा + व. By श्राभ्यस्तयोरातः (See note ¶ page 15) of the reduplicated syllable being dropped, the form is दद.

Imperat

	S	D	P	S	D	P
1	ददानि	ददान	ददाम	ददै	ददावहे	ददामहै
2	देहि*	दत्तम्	दत्त	दत्स्व	ददाथाम्	ददध्वम्
3	ददातु	दत्ताम्	ददतु	दत्ताम्	ददाताम्	ददताम्

Pot

1	दद्याम्	दद्यान	दद्याम	ददीय	ददीमहि	ददीमहि
2	दद्या	दद्यातम्	दद्यात	ददीया	ददीयाथाम्	ददीध्वम्
3	दद्यात्	दद्याताम्	दद्यु	ददीत	ददीयाताम्	ददीरन्

धो P A to hold, to maintain

Present

1	दधामि	दध्व	दध्मः	दधे	दध्वहे	दध्महे
2	दधासि	धत्थ †	धत्थ	धत्से	दधाथे	धदध्वे
3	दधाति	धत्त	दधति	धत्ते	दधाते	दधते

Imperf

1	अदधाम्	अदध्व	अदध्म	अदधि	अदध्वहि	अदध्महि
2	अदधा	अधत्तम्	अधत्त	अधत्था.	अदधाथाम्	अधदध्वम्
3	अदधात्	अधत्ताम्	अदधु	अधत्त	अदधाताम्	अदधत

Imperat

1	दधानि	दधान	दधाम	दधै	दधामहे	दधामहै
2	धेहि	धत्तम्	धत्त	धत्स्व	दधाथाम्	धदध्वम्
3	दधातु	धत्ताम्	दधतु	धत्ताम्	दधाताम्	दधताम्

* By ध्वसो &c (Vide note ¶ page 7) the आ of दा is changed to ए and the reduplicative syllable dropped before हि दा + हि-दादा + हि, दा being changed to दै and the first दा being dropped we have देहि

† This rule does not apply when the optional termination तात् is affixed to the root. दत्तात्

‡ दधस्तथोश्च ॥ द्वित्तस्य ह्यपत्तस्य धाप्रतो वेशोभप्स्यात्तथपरयो र्व्योश्च ।

The द् of the reduplicative syllable of धा is substituted by ध् before the conjugational weak terminations beginning with त्, य्, र्, and ध्व् धा +

य - धाधा-दाधा-दधा-दध् + य By this rule धध् + य By खरिच

(See note † (b) page 10) धत् + य = धत्थ & similarly धत्स्व धत्ते, धत्ते &c In all other respects the root is conjugated like दा with the only difference of ध् for द्.

<i>Pot</i>					
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. दध्याम्	दध्याव	दध्याम	दधीय	दधीयहि	दधीमहि
2. दध्याः	दध्यातम्	दध्यात	दधीथा.	दधीयाथाम्	दधीध्वम्
3. दध्यात्	दध्याताम्	दध्युः	दधीत	दधीयाताम्	दधीरन्

* निज् P. Â. to purify, to maintain.

Present.

1. नेनेजिम् †	नेनिज्वः	नेनिज्मः	नेनिजे	नेनिज्यहे	नेनिज्महे
2. नेनेक्षि	नेनिक्थः	नेनिक्थ	नेनिक्षे	नेनिजाथे	नेनिग्थ्वम्
3. नेनेक्ति	नेनिक्तः	नेनिजति	नेनिक्ते	नेनिजाते	नेनिजन्ते

Imperf.

1. अनेनिजम् ¶	अनेनिज्व	अनेनिज्म	अनेनिजि	अनेनिज्यहि	अनेनिज्महि
2. अनेनेक्-ग्	अनेनिक्तम्	अनेनिक्त	अनेनिक्थाः	अनेनिजाथाम्	अनेनिग्थ्वम्
3. अनेनेक्-ग्	अनेनिक्ताम्	अनेनिजु	अनेनिस्त	अनेनिजाताम्	अनेनिजत

Imperat.

1. नेनिजानि	नेनिजाव	नेनिजाम	नेनिजै	नेनिजायहे	नेनिजामहे
2. नेनिग्थि	नेनिक्तम्	नेनिक्त	नेनिश्च	नेनिजाथाम्	नेनिग्थ्वम्
3. नेनेक्कु	नेनिक्ताम्	नेनिजन्तु	नेनिक्ताम्	नेनिजाताम्	नेनिजताम्

Pot

1. नेनिज्याम्	नेनिज्याव	नेनिज्याम	नेनिजीय	नेनिजीयहि	नेनिजीमहि
2. नेनिज्याः	नेनिज्यातम्	नेनिज्यात	नेनिजीथाः	नेनिजीयाथाम्	नेनिजीध्वम्
3. नेनिज्यात्	नेनिज्याताम्	नेनिज्युः	नेनिजीत	नेनिजीयाताम्	नेनिजीरन्

* विज् P. Â. ' to divide ' is similarly conjugated वेवेक्ति-वेवेक्त.

† निजां त्रयाणां गुणः श्लौ ॥ निज् विज् विपामभ्यास्तस्य गुणः स्यात् श्लौ । In the case of the roots निज्, विज् and विष्, the इ of the reduplicative syllable is granted before the conjugational terminations नेनेक्ति, नेनिजति; वेवेक्ति, वेवेक्त, अवेवेट्, ह, वेविष्याम् &c

¶ नाभ्यस्तस्याचि पिति सार्वधातुके ॥ लघूपधगुणो न स्यात् ।

Guna is not ordained to the penultimate short इ of the above three roots before a strong termination with an initial vowel in the conjugational stems Hence अनेनिजम्, नेनिजानि &c

√ P. to protect; to fill.

	Pre.			Imperf.	
S	D	P.	S	D	P.
1. पिपमि +	पिपृत्र	पिपृम.	अपिपरम्	अपिपृत्र	अपिपृम
2. पिपरि	पिपृथ.	पिपृथ	अपिपः	अपिपृतम्	अपिपृत
3. पिपति	पिपृत	पिप्रति	अपिपः §	अपिपृताम्	अपिपरुः
	Imperat			Pot	
1. पिपराणि	पिपरात्र	पिपराम	पिपृयाम्	पिपृयात्र	पिपृयान
2. पिपृहि	पिपृतम्	पिपृत	पिपृया	पिपृयातम्	पिपृयान
3. पिपतु	पिपृताम्	पिप्रतु	पिपृयान्	पिपृयाताम्	पिपृयुः

√ P. to protect, to fill

	Pre			Imperf.	
S	D	P.	S	D	P.
1. पिपमि	पिपृमः	पिपृम	अपिपरम्	अपिपृम	अपिपृम
2. पिपरि	पिपृथः	पिपृथ	अपिपः	अपिपृतम्	अपिपृत
3. पिपति	पिपृतः	पिप्रति	अपिपः	अपिपृताम्	अपिपरुः §
	Imperat.			Pot.	
1. पिपराणि	पिपरात्र	पिपराम	पिपृयाम्	पिपृयात्र	पिपृयान
2. पिपृहि	पिपृतम्	पिपृत	पिपृयाः	पिपृयातम्	पिपृयान
3. पिपतु	पिपृताम्	पिप्रतु	पिपृयान्	पिपृयाताम्	पिपृयुः

+ By reduplication √ P. अतिपिपत्योश्च (Vide note † (a) page 31)

पिपृ + नि ऋ being gunated पिपमि.

§ अपिपृ + त् - अपिपर + त्. त being dropped by note † page 13
अपिपर = अपिप.

¶ By reduplication पृपृ-पृपृ-पिपृ + वः. Now (a) उदोष्ठ्यपूर्वस्य ॥

अङ्गान्मयोष्ठ्यपूर्वो यो ऋत् तदन्तम्याङ्गस्य उत्स्यान् । The long ऋ of a root preceded by a letter of the Labial class is substituted by उ before the weak terminations (The rule holds good when the ऋ does not undergo Guna or Vridhti) पिपृ + वः Now र is added to it by (b) उरपरपरः ॥ ऋम्याने योऽण् मरपर मन्त्रे प्रवर्तते । र is added to अ, इ, and उ when they come as substitutes for ऋ पिपृ + वः - (c) हलिच॥ रेकान्तम्य धातोश्चमाया इतो-र्द्वि स्यादिति । The penultimate इ or उ of a root ending in र or ल is lengthened when followed by a consonant. पिपृ + वः.

§ अपिपृ + उ. ऋ being gunated by note † page 13, we have अपिपर + उ = अपिरर

भृ P. Ā. to hold, to maintain.

Pre.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. विभर्षि*	विभृयः	विभृमः	विभ्रे	विभृवहे	विभृमहे
2. विभर्षि	विभृथः	विभृथ	विभृपे	विभ्राथे	विभृध्वे
3. विभर्ति	विभृतः	विभ्रति	विभृते	विभ्राते	विभ्रते

Imperf.

1. अविभरम्	अविभृय	अविभृम	अविभ्रि	अविभृवहि	अविभृमहि
2. अविभः	अविभृतम्	अविभृत	अविभृथाः	अविभ्राथाम्	अविभृध्वम्
3. अविभः	अविभृताम्	अविभरुः	अविभृत	अविभ्राताम्	अविभ्रत

Imperat

1. विभराणि	विभराव	विभराम	विभरै	विभरावहे	विभरामहे
2. विभृहि	विभृतम्	विभृत	विभृष्व	विभ्राथाम्	विभृध्वम्
3. विभर्तु	विभृताम्	विभ्रतु	विभृताम्	विभ्राताम्	विभ्रताम्

Pol.

1. विभृयाम्	विभृयाव	विभृयाम	विभ्रीय	विभ्रीयहि	विभ्रीमहि
2. विभृयाः	विभृयातम्	विभृयात	विभ्रीथाः	विभ्रीयाथाम्	विभ्रीध्वम्
3. विभृमात्	विभृयाताम्	विभृयुः	विभ्रीत	विभ्रीयाताम्	विभ्रीरन्

भी P. to fear.

Pre.

Imperf.

1. विभेमि	विभीवः †	विभीमः	अविभयम्	अविभीव	अविभीम
	विभिवः	विभिमः		अविभिव	अविभिम
2. विभेपि	विभीथः	विभीथ	अविभेः	अविभीतम्	अविभीत
	विभियः	विभिय		अविभितम्	अविभित
3. विभेति	विभीतः	विभ्यति §	अविभेत्	अविभीताम्	अविभयुः
	विभितः			अविभिताम्	

* भृजामिन् ॥ भृज्, माङ्, ओहाङ् एषां त्रयाणामभ्यासस्य इत्स्याच्छ्रौ । The vowel of the reduplicative syllable of भृ, मा and हा 'to go' is changed to इ. भृभृ बृभृ -विभृ + मि = विभर्मि.

† भियोऽन्यतरस्याम् ॥ इकार स्याद्वलादौ कृति सार्वधातुके । The ई of the root भी is optionally shortened before a conjugational weak termination with an initial consonant विभीतः-विभितः

§ Here ई is changed to य् instead of to इय् (Vide note § page 32)

<i>Imperat</i>			<i>Pot</i>		
S	D	P	S	D	P
1 त्रिभयानि त्रिभयान त्रिभवाम त्रिभीयाम् } त्रिभीयाव } त्रिभीयाम् }					
			त्रिभियाम् }	त्रिभियाव }	त्रिभियाम् }
2 त्रिभीहि } त्रिभीतम् } त्रिभीत }			त्रिभीया }	त्रिभीयातम् }	त्रिभीयात }
त्रिभिहि }	त्रिभितम् }	त्रिभित }	त्रिभिया }	त्रिभियातम् }	त्रिभियात }
3 त्रिभेतु त्रिभीताम् } त्रिभ्यतु }			त्रिभीयात् }	त्रिभीयाताम् }	त्रिभीयु }
	त्रिभिताम् }	त्रिभ्यतु }	त्रिभियान् }	त्रिभियाताम् }	त्रिभियु }

<i>Pre</i>	* मा	Â to measure to sound	<i>Imperf</i>
1 मिमे † मिमीरहे § मिमीमहे		अमिमि	अमिमीरहि अमिमीमहि
2 मिमापे मिमापे मिमाप्ये		अमिमीत्रा	अमिमात्राम् अमिमीष्वम्
3 मिमीते मिमाते मिमते		अमिमीत	अमिमाताम् अमिमत

<i>Imperat</i>			<i>Pot</i>		
S	D	P	S	D	P
1 मिम मिमापहे मिमामहे			मिमीय मिमीरहि मिमीमहि		
2 मिमीष्व मिमात्राम् मिमीष्वम्			मिमीत्रा मिमीयात्राम् मिमीष्वम्		
3 मिमीताम् मिमाताम् मिमताम्			मिमीत मिमीयाताम् मिमीरन्		

§ विप् P Â to pervade
Present

1 वेनेधि † वेनेच्य वेनेच्य वेनेपे वेनेच्यहे वेनेच्यहे					
2 वेनेक्षि वेनेष्ट वेनेष्ट वेनेक्षे वेनेषाथे वेनेष्ट्हे					
3 वेनेष्टि वेनेष्ट वेनेषति वेनेष्टे वेनेषाते वेनेषन्ते					

* हा Â to go is similarly conjugated विहात विहाते, जिहते

† मा + ए मामा ममा, by भृजामित् (Vide note * page 25) मिमा + ए now आ of मा is elided by श्चाम्यस्तयोरात् (note ¶ page 16) मिम + ए मिमे

§ मा + वद् मामा-ममा-मिमा + वद् इहल्यद्यो ॥ श्चाम्यस्तयोरात् इहल्यत्ता-व्यस्तुक्कृतिहलि न तु घुमश्चकम्प) The आ of मा the Vikarana of the 9th class and of the reduplicated syllable is changed to इ before a conjugational weak termination beginning with a consonant. मिमी + वद् = मिमीवद् The rule does not apply to the 3 verbs The verbs दा (3) पा (3) दा (1) दा (4) द (1) and ध (1) are denominated 3 verbs.

¶ Note here the same changes of १, २, ३, ४, ५, ६, ७, ८, ९, १०, ११, १२, १३, १४, १५, १६, १७, १८, १९, २०, २१, २२, २३, २४, २५, २६, २७, २८, २९, ३०, ३१, ३२, ३३, ३४, ३५, ३६, ३७, ३८, ३९, ४०, ४१, ४२, ४३, ४४, ४५, ४६, ४७, ४८, ४९, ५०, ५१, ५२, ५३, ५४, ५५, ५६, ५७, ५८, ५९, ६०, ६१, ६२, ६३, ६४, ६५, ६६, ६७, ६८, ६९, ७०, ७१, ७२, ७३, ७४, ७५, ७६, ७७, ७८, ७९, ८०, ८१, ८२, ८३, ८४, ८५, ८६, ८७, ८८, ८९, ९०, ९१, ९२, ९३, ९४, ९५, ९६, ९७, ९८, ९९, १००, १०१, १०२, १०३, १०४, १०५, १०६, १०७, १०८, १०९, ११०, १११, ११२, ११३, ११४, ११५, ११६, ११७, ११८, ११९, १२०, १२१, १२२, १२३, १२४, १२५, १२६, १२७, १२८, १२९, १३०, १३१, १३२, १३३, १३४, १३५, १३६, १३७, १३८, १३९, १४०, १४१, १४२, १४३, १४४, १४५, १४६, १४७, १४८, १४९, १५०, १५१, १५२, १५३, १५४, १५५, १५६, १५७, १५८, १५९, १६०, १६१, १६२, १६३, १६४, १६५, १६६, १६७, १६८, १६९, १७०, १७१, १७२, १७३, १७४, १७५, १७६, १७७, १७८, १७९, १८०, १८१, १८२, १८३, १८४, १८५, १८६, १८७, १८८, १८९, १९०, १९१, १९२, १९३, १९४, १९५, १९६, १९७, १९८, १९९, २००, २०१, २०२, २०३, २०४, २०५, २०६, २०७, २०८, २०९, २१०, २११, २१२, २१३, २१४, २१५, २१६, २१७, २१८, २१९, २२०, २२१, २२२, २२३, २२४, २२५, २२६, २२७, २२८, २२९, २३०, २३१, २३२, २३३, २३४, २३५, २३६, २३७, २३८, २३९, २४०, २४१, २४२, २४३, २४४, २४५, २४६, २४७, २४८, २४९, २५०, २५१, २५२, २५३, २५४, २५५, २५६, २५७, २५८, २५९, २६०, २६१, २६२, २६३, २६४, २६५, २६६, २६७, २६८, २६९, २७०, २७१, २७२, २७३, २७४, २७५, २७६, २७७, २७८, २७९, २८०, २८१, २८२, २८३, २८४, २८५, २८६, २८७, २८८, २८९, २९०, २९१, २९२, २९३, २९४, २९५, २९६, २९७, २९८, २९९, ३००, ३०१, ३०२, ३०३, ३०४, ३०५, ३०६, ३०७, ३०८, ३०९, ३१०, ३११, ३१२, ३१३, ३१४, ३१५, ३१६, ३१७, ३१८, ३१९, ३२०, ३२१, ३२२, ३२३, ३२४, ३२५, ३२६, ३२७, ३२८, ३२९, ३३०, ३३१, ३३२, ३३३, ३३४, ३३५, ३३६, ३३७, ३३८, ३३९, ३४०, ३४१, ३४२, ३४३, ३४४, ३४५, ३४६, ३४७, ३४८, ३४९, ३५०, ३५१, ३५२, ३५३, ३५४, ३५५, ३५६, ३५७, ३५८, ३५९, ३६०, ३६१, ३६२, ३६३, ३६४, ३६५, ३६६, ३६७, ३६८, ३६९, ३७०, ३७१, ३७२, ३७३, ३७४, ३७५, ३७६, ३७७, ३७८, ३७९, ३८०, ३८१, ३८२, ३८३, ३८४, ३८५, ३८६, ३८७, ३८८, ३८९, ३९०, ३९१, ३९२, ३९३, ३९४, ३९५, ३९६, ३९७, ३९८, ३९९, ४००, ४०१, ४०२, ४०३, ४०४, ४०५, ४०६, ४०७, ४०८, ४०९, ४१०, ४११, ४१२, ४१३, ४१४, ४१५, ४१६, ४१७, ४१८, ४१९, ४२०, ४२१, ४२२, ४२३, ४२४, ४२५, ४२६, ४२७, ४२८, ४२९, ४३०, ४३१, ४३२, ४३३, ४३४, ४३५, ४३६, ४३७, ४३८, ४३९, ४४०, ४४१, ४४२, ४४३, ४४४, ४४५, ४४६, ४४७, ४४८, ४४९, ४५०, ४५१, ४५२, ४५३, ४५४, ४५५, ४५६, ४५७, ४५८, ४५९, ४६०, ४६१, ४६२, ४६३, ४६४, ४६५, ४६६, ४६७, ४६८, ४६९, ४७०, ४७१, ४७२, ४७३, ४७४, ४७५, ४७६, ४७७, ४७८, ४७९, ४८०, ४८१, ४८२, ४८३, ४८४, ४८५, ४८६, ४८७, ४८८, ४८९, ४९०, ४९१, ४९२, ४९३, ४९४, ४९५, ४९६, ४९७, ४९८, ४९९, ५००, ५०१, ५०२, ५०३, ५०४, ५०५, ५०६, ५०७, ५०८, ५०९, ५१०, ५११, ५१२, ५१३, ५१४, ५१५, ५१६, ५१७, ५१८, ५१९, ५२०, ५२१, ५२२, ५२३, ५२४, ५२५, ५२६, ५२७, ५२८, ५२९, ५३०, ५३१, ५३२, ५३३, ५३४, ५३५, ५३६, ५३७, ५३८, ५३९, ५४०, ५४१, ५४२, ५४३, ५४४, ५४५, ५४६, ५४७, ५४८, ५४९, ५५०, ५५१, ५५२, ५५३, ५५४, ५५५, ५५६, ५५७, ५५८, ५५९, ५६०, ५६१, ५६२, ५६३, ५६४, ५६५, ५६६, ५६७, ५६८, ५६९, ५७०, ५७१, ५७२, ५७३, ५७४, ५७५, ५७६, ५७७, ५७८, ५७९, ५८०, ५८१, ५८२, ५८३, ५८४, ५८५, ५८६, ५८७, ५८८, ५८९, ५९०, ५९१, ५९२, ५९३, ५९४, ५९५, ५९६, ५९७, ५९८, ५९९, ६००, ६०१, ६०२, ६०३, ६०४, ६०५, ६०६, ६०७, ६०८, ६०९, ६१०, ६११, ६१२, ६१३, ६१४, ६१५, ६१६, ६१७, ६१८, ६१९, ६२०, ६२१, ६२२, ६२३, ६२४, ६२५, ६२६, ६२७, ६२८, ६२९, ६३०, ६३१, ६३२, ६३३, ६३४, ६३५, ६३६, ६३७, ६३८, ६३९, ६४०, ६४१, ६४२, ६४३, ६४४, ६४५, ६४६, ६४७, ६४८, ६४९, ६५०, ६५१, ६५२, ६५३, ६५४, ६५५, ६५६, ६५७, ६५८, ६५९, ६६०, ६६१, ६६२, ६६३, ६६४, ६६५, ६६६, ६६७, ६६८, ६६९, ६७०, ६७१, ६७२, ६७३, ६७४, ६७५, ६७६, ६७७, ६७८, ६७९, ६८०, ६८१, ६८२, ६८३, ६८४, ६८५, ६८६, ६८७, ६८८, ६८९, ६९०, ६९१, ६९२, ६९३, ६९४, ६९५, ६९६, ६९७, ६९८, ६९९, ७००, ७०१, ७०२, ७०३, ७०४, ७०५, ७०६, ७०७, ७०८, ७०९, ७१०, ७११, ७१२, ७१३, ७१४, ७१५, ७१६, ७१७, ७१८, ७१९, ७२०, ७२१, ७२२, ७२३, ७२४, ७२५, ७२६, ७२७, ७२८, ७२९, ७३०, ७३१, ७३२, ७३३, ७३४, ७३५, ७३६, ७३७, ७३८, ७३९, ७४०, ७४१, ७४२, ७४३, ७४४, ७४५, ७४६, ७४७, ७४८, ७४९, ७५०, ७५१, ७५२, ७५३, ७५४, ७५५, ७५६, ७५७, ७५८, ७५९, ७६०, ७६१, ७६२, ७६३, ७६४, ७६५, ७६६, ७६७, ७६८, ७६९, ७७०, ७७१, ७७२, ७७३, ७७४, ७७५, ७७६, ७७७, ७७८, ७७९, ७८०, ७८१, ७८२, ७८३, ७८४, ७८५, ७८६, ७८७, ७८८, ७८९, ७९०, ७९१, ७९२, ७९३, ७९४, ७९५, ७९६, ७९७, ७९८, ७९९, ८००, ८०१, ८०२, ८०३, ८०४, ८०५, ८०६, ८०७, ८०८, ८०९, ८१०, ८११, ८१२, ८१३, ८१४, ८१५, ८१६, ८१७, ८१८, ८१९, ८२०, ८२१, ८२२, ८२३, ८२४, ८२५, ८२६, ८२७, ८२८, ८२९, ८३०, ८३१, ८३२, ८३३, ८३४, ८३५, ८३६, ८३७, ८३८, ८३९, ८४०, ८४१, ८४२, ८४३, ८४४, ८४५, ८४६, ८४७, ८४८, ८४९, ८५०, ८५१, ८५२, ८५३, ८५४, ८५५, ८५६, ८५७, ८५८, ८५९, ८६०, ८६१, ८६२, ८६३, ८६४, ८६५, ८६६, ८६७, ८६८, ८६९, ८७०, ८७१, ८७२, ८७३, ८७४, ८७५, ८७६, ८७७, ८७८, ८७९, ८८०, ८८१, ८८२, ८८३, ८८४, ८८५, ८८६, ८८७, ८८८, ८८९, ८९०, ८९१, ८९२, ८९३, ८९४, ८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९, ९००, ९०१, ९०२, ९०३, ९०४, ९०५, ९०६, ९०७, ९०८, ९०९, ९१०, ९११, ९१२, ९१३, ९१४, ९१५, ९१६, ९१७, ९१८, ९१९, ९२०, ९२१, ९२२, ९२३, ९२४, ९२५, ९२६, ९२७, ९२८, ९२९, ९३०, ९३१, ९३२, ९३३, ९३४, ९३५, ९३६, ९३७, ९३८, ९३९, ९४०, ९४१, ९४२, ९४३, ९४४, ९४५, ९४६, ९४७, ९४८, ९४९, ९५०, ९५१, ९५२, ९५३, ९५४, ९५५, ९५६, ९५७, ९५८, ९५९, ९६०, ९६१, ९६२, ९६३, ९६४, ९६५, ९६६, ९६७, ९६८, ९६९, ९७०, ९७१, ९७२, ९७३, ९७४, ९७५, ९७६, ९७७, ९७८, ९७९, ९८०, ९८१, ९८२, ९८३, ९८४, ९८५, ९८६, ९८७, ९८८, ९८९, ९९०, ९९१, ९९२, ९९३, ९९४, ९९५, ९९६, ९९७, ९९८, ९९९, १०००

¶ See note † page 34

Imperf.

S D P. S D. P

1	अनेरिषम्	अनेरिष्व	अनेरिष्म	अनेरिषि	अनेरिष्वहि	अनेरिष्महि
2	अनेवेट् ङ्	अनेरिष्टम्	अनेरिष्ट	अनेरिष्टा	अनेरिषाथाम्	अनेरिङ् ङ्
3	अनेवेट् ङ्	अनेरिष्टाम्	अनेरिषु	अनेरिष्ट	अनेरिषाताम्	अनेरिषत

Imperat

1	वेरिषाणि	वेरिषात्र	वेरिषाम	वेरिषै	वेरिषात्रहै	वेरिषामहै
2	वेरिङ्	वेरिष्टम्	वेरिष्ट	वेरिष्व	वेरिषाथाम्	वेरिङ् ङ्
3	वेरिष्टु	वेरिष्टाम्	वेरिषतु	वेरिष्टाम्	वेरिषाताम्	वेरिषताम्

Pot

1	वेरिष्याम्	वेरिष्यात्र	वेरिष्याम	वेरिषीय	वेरिषीरहि	वेरिषीमहि
2	वेरिष्या	वेरिष्यातन्	वेरिष्यात	वेरिषीथा	वेरिषीयाथाम्	वेरिषीष्वम्
3	वेरिष्यात्	वेरिष्याताम्	वेरिष्यु	वेरिषीत	वेरिषीयाताम्	वेरिषीरन्

ह्रस्व P to abandon

*Pre**Imperf*

1	जहामि	जहीव }
जहिव *	जहीम }
जहिम }	अजहाम् }
अजहिर }	अजहीर }
अजहिम }
2	जहासि	जहीथ }
जहिथ }	जहीथ }
जहिथ }	अजहा }
अजहितम् }	अजहात }
अजहित }
3	जहाति	जहीत }
जहित }	जहति }
अजहात् }	अजहीताम् }
अजहितम् }	अजहु }

* जहातेश्च ॥ इत्याद्या हलादौ किति सार्वधातुके । इ is optionally substituted for ओ before a conjugational weak termination with an initial consonant हा + व -हाहा जाहा -अहा + व by ईहल्यघोः जही + व and 'ह' is Sutra जहीव जहिव

<i>Imperat.</i>			<i>Pot.</i>		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. जहानि	जहाय	जहाम	जहाम् †	जहाय	जहाम
2. जहाहि ‡	जहानम् } जहितम् }	जहीत } जहित }	जहाः	जहानम्	जहान
जहाहि					
3 जहातु	जहीताम्-जहितान्	जहतु	जहान्	जहानान्	जयुः

हु P. to sacrifice, to eat; to take, to satisfy.

<i>Pre.</i>			<i>Imperf.</i>		
1. जुहोमि	जुहुयः	जुहुमः	अजुहाम्	अजुहुय	अजुहुम
2. जुहोमि §	जुहुयः	जुहुय	अजुहोः	अजुहुतम्	अजुहुत
3. जुहोति	जुहुमः	जुहुनि	अजुहान्	अजुहुताम्	अजुहुतुः ††

Imperat.

Pot.

1. जुह्यामि	जुह्याय	जुह्याम	जुह्याम्	जुह्याय	जुह्याम
2 जुह्यामि §	जुह्यान्	जुह्या	जुह्याः	जुह्यान्	जुह्याय
3. जुह्यातु	जुह्यान्	जुह्यातु	जुह्यान्	जुह्याताम्	जुह्युः

ही P. to be ashamed.

<i>Pre.</i>			<i>Imperf.</i>		
1. जिह्मि	जिह्मयः	जिह्मनः	अजिह्यन्	अजिह्मि	अजिह्मि
2 जिह्मि	जिह्मयः	जिह्मय	अजिह्.	अजिह्मन्	अजिह्म
3. जिह्मि	जिह्मनः	जिह्मिनि †	अजिह्न्	अजिह्मिन्	अजिह्म्युः

	<i>Imperat</i>				<i>Pot.</i>	
	S.	D	P.	S.	D	P.
1.	जिह्याणि	जिह्यान्	जिह्याम	जिह्याम	जिह्यान्	जिह्याम
2.	जिह्याहि	जिह्यातम्	जिह्यात	जिह्याः	जिह्यातम्	जिह्यात
3.	जिह्येतु	जिह्याताम्	जिह्येतु	जिह्यात	जिह्याताम्	जिह्यातुः

SECTION III (cl 5.)

Terminations.

Present.

	<i>Par.</i>			<i>Åtm.</i>	
1.	मि	वस्	मस्	ए	महे
2.	सि	थस्	थ	से	ध्वे
3.	ति	तस्	अन्ति	ते	अते

सु P. Å. to cause to bathe, to churn, to bathe, to press
' out juice, to distil (wine)

1.	सुनोमि *	सुनुरः } सुन्वः }	सुनुमः } सुन्म † }	सुन्वे सुन्वहे }	सुनुनहे सुन्महे }
2.	सुनोपि	सुनुथः	सुनुथ	सुनुपे	सुनुध्वे
3.	सुनोति	सुनुतः	सुनुन्ति ‡	सुनुते	सुनुते

Imperf

1.	अम्	व	म	इ	धहि	महि
2.	स्	तम्	त	थास्	आथाम्	ध्वम्
3.	त्	ताम्	अन्	त	आताम्	अत

* स्वादिभ्यः श्रुः॥ The Vikarana उ is added to सु and other roots of the fifth class.

† लोपश्चास्यान्यतरस्यां च्चोः॥ असयोगपूर्वो य प्रत्ययोकारस्तदन्त-
स्याङ्गस्य लोपो वास्यान्वो परयो. | उ is optionally dropped before व् and म्, if it
is not preceded by a conjunct consonant

‡ ह्रश्रुवोः सार्वधातुके ॥ जुहोते श्रुप्रत्ययान्तस्यानेकाचोऽङ्गस्य चासयो-
गपूर्वो वर्णस्य यण्म्यादजादौ सार्वधातुके । उवङोऽपरादः । The root हु and the
Vikarana उ, not preceded by a conjunct consonant, change their उ to व्
before vowel weak terminations in the conjugational tenses. Exception to
the change to उव्.

Imperf.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. असुनवम्	असुनुव }	असुनुम }	असुनि	असुनुवहि }	असुनुमहि }
	असुन्व }	असुन्म }	असुन्वि	असुन्वहि }	असुन्महि }
2. असुनोः	असुनुतम्	असुनुत	असुनुथाः	असुन्वाथाम्	असुनुध्वम्
3. असुनोत्	असुनुताम्	असुन्वन्	असुनुत	असुन्वाताम्	असुन्वत

Imperat.

1. आनि	आव	आम	ऐ	आवहे	आमहे
2. हि	तम्	त	स्व	आथाम्	ध्वम्
3. तु	ताम्	अन्तु	ताम्	आताम्	अताम्
1. सुनवानि	सुनवाव	सुनवाम	सुनवै	सुनवावहे	सुनवामहे
2. सुनुः	सुनुतम्	सुनुत	सुनुध्व	सुन्वाथाम्	सुनुध्वम्
3. सुनोतु	सुनुताम्	सुन्वन्तु	सुनुताम्	सुन्वाताम्	सुन्वतान्

Pot.

1. याम्	याव	याम	ईय	ईयाहि	ईमहि
2. यास्	यातम्	यात	ईथास्	ईयाथाम्	ईध्वम्
3. यात्	याताम्	युस्	ईत	ईयाताम्	ईरन्
1. सुनुयाम्	सुनुयाव	सुनुयाम	सुन्वीय	सुन्वीवहि	सुन्वीमहि
2. सुनुयाः	सुनुयातम्	सुनुयात	सुन्वीथाः	सुन्वीयाथाम्	सुन्वीध्वम्
3. सुनुयात्	सुनुयाताम्	सुनुयुः	सुन्वीत	सुन्वीयाताम्	सुन्वीरन्

साध् P. to accomplish.

*Pre.**Imperf.*

1. साध्नोमि	साध्नुवः	साध्नुमः	असाध्नुवम्	असाध्नुव	असाध्नुम
2. साध्नोपि	साध्नुथः	साध्नुथ	असाध्नोः	असाध्नुतम्	असाध्नुत
3. साध्नोति	साध्नुतः	साध्नुवन्ति†	असाध्नोत्	असाध्नुताम्	असाध्नुवन्

‡ उतश्चप्रत्ययादसंयोगपूर्वात् ॥ असंयोगपूर्वो यः प्रत्ययोकारस्तदन्ता-
दङ्गात्परस्य हे लुक् स्यात् (The termination हि after उ not preceded by a
conjunct consonant is dropped. But आहि. Here उ being preceded by a
conjunct, हि is not dropped.

† Here उ being preceded by a conjunct is changed to उक् by
अचिश्चु &c. (See note ¶ page 8).

S	<i>Imperat</i>		S	<i>Pot</i>	
	D	P		D	P
1 साध्नानि साध्नाय सा नवाम साध्नुयाम् साध्नुयाय साध्नुयाम्					
2 साध्नुहि साध्नुतम् साध्नुत साध्नुया साध्नुयातम् साध्नुयात					
3 साध्नुतु साध्नुताम् साध्नुन्तु साध्नुयात् साध्नुयाताम् साध्नुयु					

अञ् A to pervade to heap

	<i>Pre</i>			<i>Imperf</i>		
	D	P		D	P	
1 अस्नुवे अस्नुरहे अस्नुमहे आस्नुमि आस्नुवहि आस्नुमहि						
2 अस्नुप अस्नुयाथे अस्नुष्वे आस्नुथा आस्नुनाग्राम आस्नुध्वम्						
3 अस्नुते अस्नुवाते अस्नुयते आस्नुत आस्नुवाताम् आस्नुयत						

	<i>Imperat</i>			<i>Pot</i>		
	D	P		D	P	
1 अस्नूयै अस्नूयायहै अस्नूयामहे अस्नूवीय अस्नूवीयहि अस्नूवीमहि						
2 अस्नुष्व अस्नुयाधाम् अस्नुय्वम् अस्नूवीथा अस्नूवीयाधाम् अस्नुवीध्वम्						
3 अस्नुताम् अस्नुयाताम् अस्नुयताम् अस्नूवीत अस्नूवीयाताम् अस्नुवीरन्						

SECTION IV (cl 7)

अञ्ज् P to make clear to anoint to be beautiful to go

	<i>Pre</i>			<i>Imperf</i>		
	D	P		D	P	
1 अनमि * अङ्क्थ ॥ अङ्क्थ आनजम् आङ्क्थ आङ्क्थ						
2 अनक्षि अङ्क्थ अङ्क्थ आनक् ग् † आङ्क्थम् आङ्क्थ						
3 अनक्ति अङ्क्थ अङ्क्थि आनक् ग् आङ्क्थम् आङ्क्थन्						

	<i>Imperat</i>			<i>Pot</i>		
	D	P		D	P	
1 अनजानि अनजाय अनजाम अञ्ज्याम् अञ्ज्याय अञ्ज्याम्						
2 अङ्क्थि अङ्क्थम् अङ्क्थ अञ्ज्या अञ्ज्यातम् अञ्ज्यात						
3 अनक्तु अङ्क्थम् अङ्क्थु अञ्ज्यात् अञ्ज्याताम् अञ्ज्यु						

* (a) रुधादिभ्यः श्रम् ॥ रुधादिभ्यो धातुभ्य श्रम्स्याकर्त्रथे सार्धधातुके परे । शर्पोऽपवाद । मित्वादत्यादच्च पर । In this conjugation न् is inserted between the radical vowel and the final consonant. रुक् रण्य्

(b) श्राञ्जलोपः ॥ श्रम परस्य नस्य लाप स्यात् । After the vikarana न्, the radical nasal is dropped in this conjugation

† The अ of the vikarana न् is dropped by श्रसोः &c (V denote † page 7)

† See note † page 41

इन्ध् *Ā* to kindle*Pre**Imperf.*

S	D	P	S	D	P.
1 इन्धे	इन्धहे	इन्धहे	ऐन्धि	ऐन्धहि	ऐन्धहि
2 इन्से	इन्धि	इन्धि	ऐन्धा १	ऐन्धाम्	ऐन्ध्वम्
3 इन्धे §	इन्धाते	इन्धाते	ऐन्ध	ऐन्धाताम्	ऐन्धत

*Imperat**Pot.*

1 इन्धे	इन्धामहे	इन्धामहे	इन्धीय	इन्धीमहि	इन्धीमहि
2 इन्ध्व	इन्धाम्	इन्ध्वम्	इन्धी माः	इन्धीयाधाम्	इन्धीय्वम्
3 इन्धाम्	इन्धाताम्	इन्धाताम्	इन्धीत	इन्धीयाताम्	इन्धीरत

* धुद् *P. Ā* to pound.*Present*

1 क्षुणन्ति	क्षुन्ध	क्षुन्ध	क्षुन्दे	क्षुन्दहे	क्षुन्धहे
2 क्षुणसि	क्षुन्ध	क्षुन्ध	क्षुन्धे	क्षुन्धाथे	क्षुन्ध्वे
3 क्षुणाति	क्षुन्ध	क्षुन्धन्ति	क्षुन्ध	क्षुन्धाते	क्षुन्धते

§ or इन्धे. ध्रुवोद्भरिसवर्णे ॥ हल परस्य श्रोते लोपो या स्वात्मवर्णे शरि ।

If a consonant except a nasal, a semi vowel, or द्, be followed by the same one homogeneous to it and preceded by any consonant, it is optionally dropped. Also इन्ध्व, ऐन्धा, ऐन्ध्वम्, ऐन्ध, इन्धाम् &c.

१ आ + इध् + या = ऐन्ध + या, by note † page 17 ऐन्ध + या, by note † page 11 ऐन्ध + या = ऐन्धा.

* भिद् *P. Ā* to break, उन्ध *P* to be wet, मिद् *Ā* to suffer pain विद् *P* *Ā* to divide; धृद् *P. Ā* to shine to play वृद् *P. Ā* to kill to disregard and विद् *Ā* to consider are to be similarly conjugated भिनन्ति भिनन्ते, उनाति, सिन्ते, ज्ञाति, ज्ञान्ते, क्षणति क्षणन्ते, वृणन्ति वृणन्ते, and भिन्ति इत् *P* to

<i>Imperf</i>					
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. अक्षुणदम्	अक्षुन्द	अक्षुन्द्य	अक्षुन्दे	अक्षुन्दहि	अक्षुन्द्यहि
2. अक्षुणः—	} अक्षुन्तम् अक्षुन्त	}	अक्षुन्थाः	अक्षुन्दाथाम्	अक्षुन्ध्वम्
अक्षुणत् द					
3. अक्षुणत्-द †	अक्षुन्ताम्	अक्षुन्दन्	अक्षुन्त	अक्षुन्दाताम्	अक्षुन्दत
<i>Imperat</i>					
1. क्षुणदानि	क्षुणदाव	क्षुणदाम	क्षुणदै	क्षुणदावहै	क्षुणदामहै
2. क्षुन्दि	क्षुन्तम्	क्षुन्त	क्षुन्तस्व	क्षुन्दाथाम्	क्षुन्ध्वम्
3. क्षुणत्तु	क्षुन्ताम्	क्षुन्दन्तु	क्षुन्ताम्	क्षुन्दाताम्	क्षुन्दताम्
<i>Pot.</i>					
1. क्षुन्द्याम्	क्षुन्द्याव	क्षुन्द्याम	क्षुन्दीय	क्षुन्दीवहि	क्षुन्दीमहि
2. क्षुन्द्या	क्षुन्द्यातम्	क्षुन्द्यात	क्षुन्दीथाः	क्षुन्दीयाथाम्	क्षुन्दीष्वम्
3. क्षुन्द्यात्	क्षुन्द्याताम्	क्षुन्द्युः	क्षुन्दीत	क्षुन्दीयाताम्	क्षुन्दीरन्
<i>Pie.</i>			<i>Imperf.</i>		
1. तृणेक्षि *	तृहः	तृहः	अतृणहम्	अतृह	अतृह
2. तृणेक्षि ††	तृण्डः	तृण्ड	अतृणेद्-ड्	अतृण्डम्	अतृण्ड
3. तृणेदि †	तृण्डः	तृहन्ति	अतृणेद्-ड्	अतृण्डाम्	अतृहन्

† अक्षुणद् + स. स being dropped by note † (a) page 13, अक्षुणद्, by दश्च (note ¶ page 23) द् is changed to र् : c to visarga अक्षुणद्-ण. Now द् is again changed to त् and द् by (a) चावसाने ॥ अपसाने शला चरो वा स्युः । A hard unaspirate is optionally substituted for a द् letter that occurs in a Pause, in other words, any consonant except a nasal or a semi vowel standing at the end of a word is changed to the first or third of its class, for प् are substituted ट् and ड्, and for च् or ज्, क् and ग् by (b) चोः कुः ॥ चवर्गस्य कवर्ग स्याद्गुलि पदान्तेच । A guttural is substituted for a palatal before a द् letter or at the end of a word

† अक्षुणद् + त्. त् being dropped and द् being optionally changed to त् and द् by the above rule, we have अक्षुणत्-द्.

* तृणहङ्म् ॥ तृहः श्रमिकृत इमागमः स्याद्गुलादौ पिति । ङ् is added to न in the case of the root तृह before the consonantal strong terminations Thus तृह + मि-णिङ्-तृणेह् + मि = तृणेक्षि

†† तृह + सि तृणिह् + सि-तृणेह् + सि-तृणेह् + सि-तृणेक् + सि-तृणेक् + पि = तृणेक्षि.
‡ तृह + सि-तृणिह् + ति-तृणेह् + ति-तृणेह् + ति, by note † page 17 तृणेह् + धि-तृणेह् + डि. Now the first द् being dropped तृणेदि.

	<i>Imperat.</i>			<i>Pot.</i>		
S.	D.	P.	S.	D.	P.	
1. तृणहानि	तृणहाव	तृणहाम	तृणहाम्	तृणहाव	तृणहाम	
2. तृण्ड †	तृण्डम्	तृण्ड	तृणाः	तृणातम्	तृणात	
3. तृण्डु	तृण्डाम्	तृण्डन्तु	तृणात्	तृणाताम्	तृण्डुः	

* पिप् P. to grind.

	<i>Pre.</i>			<i>Imperf.</i>		
1. पिनष्मि	पिष्वः	पिष्यः	अपिनपम्	अपिष्य	अपिं म	
2. पिनक्षि	पिष्टः	पिष्ट	अपिनट्-ङ्॥	अपिष्टम्	अपिष्ट	
3. पिनष्टि	पिष्टः	पिपन्ति	अपिनट्-ङ्	अपिष्टाम्	अपिपन्	
	<i>Imperat.</i>			<i>Pot.</i>		
1. पिनपाणि	पिनपाव	पिनपामं	पिष्याम्	पिष्याव	पिष्याम	
2. पिण्डु +	पिष्टम्	पिष्ट	पिष्याः	पिष्यातम्	पिष्यात	
3. पिनष्टु	पिष्टाम्	पिपन्तु	पिष्यात्	पिष्याताम्	पिष्युः	

॥ रिच् P. A. to evacuate.

	<i>Pre.</i>				
1. रिणचि	रिञ्च्यः	रिञ्च्यः	रिञ्चे	रिञ्च्यहे	रिञ्च्यहे
2. रिणक्षि	रिङ्कथः	रिङ्कथ	रिङ्क्षे	रिञ्चाथे	रिङ्कथे
3. रिणक्ति	रिङ्क्तः	रिञ्चन्ति	रिङ्क्ते	रिञ्चाते	रिञ्चते
	<i>Imperf.</i>				
1. अरिणचम्	अरिञ्च्य	अरिञ्च्य	अरिञ्चि	अरिञ्च्यहि	अरिञ्च्यहि
2. अरिणक्-ग्	अरिङ्क्तम्	अरिङ्क्त	अरिङ्क्थाः	अरिञ्चाथाम्	अरिङ्कथम्
3. अरिणक्-ग्	अरिङ्क्ताम्	अरिञ्चन्	अरिङ्क्त	अरिञ्चाताम्	अरिञ्चत

† तृह + धि-तृण्ड + भि तृण्ड + वि-तृण्ड + डि = तृण्ड.

* रिप् P. ' to distinguish ' is to be similarly conjugated.

॥ प् is changed to ट् and ङ् (Vide note † page 44).

† or पिण्डि. See note § page 43. पिप् + धि-पिप् + डि, by note † page 11 पिण्ड् + डि = पिण्डि.

॥ रिच् P. A. to separate, तञ्च् P. to contract, and पृच् P. to touch, are to be similarly conjugated.

§ Here च् is changed to क् and ग्. See note † page 44.

Imperat.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. रिणचानि	रिणचाव	रिणचाम	रिणचै	रिणचावहे	रिणचामहे
2. रिङ्ग्धि	रिङ्क्तम्	रिङ्क्त	रिङ्क्व	रिञ्चाथाम्	रिङ्ग्ध्वम्
3. रिणक्तु	रिङ्क्ताम्	रिञ्चन्तु	रिङ्क्ताम्	रिञ्चाताम्	रिञ्चताम्

Pot.

1. रिञ्च्याम्	रिञ्च्याव	रिञ्च्याम	रिञ्चीय	रिञ्चीवहि	रिञ्चीमहि
2. रिञ्च्याः	रिञ्च्यातम्	रिञ्च्यात	रिञ्चीथाः	रिञ्चीयाथाम्	रिञ्चीध्वम्
3. रिञ्च्यात्	रिञ्च्याताम्	रिञ्च्युः	रिञ्चीत	रिञ्चीयाताम्	रिञ्चीरन्

§ युज P. Â. to join.

Present.

1. युनज्मि	युञ्जः	युञ्जः	युञ्जे	युञ्ज्वहे	युञ्जमहे
2. युनक्षि	युङ्क्थः	युङ्क्थ	युङ्क्षे	युञ्जाथे	युङ्ग्वे
3. युनक्ति	युङ्क्तः	युञ्जन्ति	युङ्क्ते	युञ्जाते	युञ्जते

Imperf.

1. अयुनजम्	अयुञ्ज	अयुञ्जम्	अयुञ्जि	अयुञ्ज्वहि	अयुञ्जमहि
2. अयुनक्-ग†	अयुङ्क्तम्	अयुङ्क्त	अयुङ्क्थाः	अयुञ्जाथाम्	अयुङ्ग्वम्
3. अयुनक्-ग्	अयुङ्क्ताम्	अयुञ्जन्	अयुङ्क्त	अयुञ्जाताम्	अयुञ्जत

Imperat.

1. युनजानि	युनजान	युनजाम	युनजै	युनजावहे	युनजामहे
2. युङ्ग्धि	युङ्क्तम्	युङ्क्त	युङ्क्व	युञ्जाथाम्	युङ्ग्वम्
3. युनक्तु	युङ्क्ताम्	युञ्जन्तु	युङ्क्ताम्	युञ्जाताम्	युञ्जताम्

Pot.

1. युञ्च्याम्	युञ्च्याव	युञ्च्याम	युञ्जीय	युञ्जीवहि	युञ्जीमहि
2. युञ्च्याः	युञ्च्यातम्	युञ्च्यात	युञ्जीथाः	युञ्जीयाथाम्	युञ्जीध्वम्
3. युञ्च्यात्	युञ्च्याताम्	युञ्च्युः	युञ्जीत	युञ्जीयाताम्	युञ्जीरन्

§ युञ् P. to protect; Â. to eat; विञ् P. to fear, to tremble; वृञ् P. to abandon; and भञ्ज् P. to destroy, are conjugated like युञ्.

† Here ज् is changed to क् and क् by note ‡ page 44.

रुध् P. Å to obstruct

Present

	S	D	P	S	D.	P
1	रुणाधि	रुन्ध्वः	रुन्ध्वा	रुन्धे	रुन्ध्वहे	रुन्ध्महे
2.	रुणात्ति	रुन्ध *	रुन्ध *	रुत्से	रुन्धाथे	रुन्ध्वे
3	रुणाद्धि ॥	रुन्ध *	रुन्धन्ति	रुन्दे	रुन्धाते	रुन्धते

Imperf.

1	अरुणवम्	अरुन्ध्व	अरुन्ध्म	अरुन्धि	अरुन्ध्वहि	अरुन्ध्महि
2	अरुणत् द अरुण. †	} अरुन्धम्	अरुन्ध	अरुन्धा	अरुन्धाथाम्	अरुन्ध्वम्
3.	अरुणत्-द					
	अरुन्धाम्	अरुन्धन	अरुन्ध	अरुन्धाताम्	अरुन्धत	

Imperat

1	रुणधानि	रुणधान	रुणानाम	रुणधे	रुणधानहे	रुणधामहे
2	रुन्धि	रुन्धम्	रुन्ध	रुन्ध्व	रुन्धाथाम्	रुन्ध्वम्
3	रुणद्	रुन्धाम्	रुन्धन्तु	रुन्धाम्	रुन्धाताम्	रुन्धताम्

Pot.

1	रुन्ध्याम्	रुन्ध्याम	रुन्ध्याम	रुन्धीय	रुन्धीमहि	रुन्धीमहि
2.	रुन्ध्याः	रुन्ध्यातम्	रुन्ध्यात	रुन्धीथा	रुन्धीयाथाम्	रुन्धीयम्
3	रुन्ध्यात्	रुन्ध्याताम्	रुन्ध्यु	रुन्धीत	रुन्धीयाताम्	रुन्धीरन्

हिंस्र. P to kill.

Pre

1.	हिनस्मि	हिंस्र	हिंस्मः	अहिनसम्	अहिंस्र	अहिंस्म
2	हिनस्ति	हिंस्रः	हिंस्र	अहिनत्-द्-नः	अहिंस्तम्	अहिंस्त
3	हिनस्ति	हिंस्तः	हिंसन्ति	अहिनत् द	अहिंस्ताम्	अहिनन्

Imperf

* or रुन्ध रुन्ध See note § page 43

† रुध् + ति-रुणध् + ति, by note † page 17 रुणव + धि, by note † page 11 रुणद् + धि = रुणाद्धि.

‡ अरुणध् + न् रु being dropped by note † page 13 अरुणध्; by झला &c note † page 11 अरुणद् (add to the version of the Sutra 'or at the end of a word') Then by note † page 20 द् is changed to र्; e to Visarga and then to र् and ळ by note † page 4 Hence अरुणत् द्

§ See notes on चरित् (2nd & 3rd sug Imperfect) page 13-

Pot

S	D	P.	S	D	P.
1. तनुयाम्	तनुयाय	तनुयाम	तन्वीय	तन्वीयहि	तन्वीमहि
2 तनुया	तनुयातम्	तनुयात	तन्वीयाः	तन्वीयाधाम्	तन्वीध्वम्
3 तनुयात्	तनुयाताम्	तनुयु	तन्वीत	तन्वीयाताम्	तन्वीरन्

“ कृ P A todo

Present

1. करोमि	कुर्	§	कुर्म	कुर्गे	कुर्महे
2 करोपि	कुरुथ		कुरुथ	कुर्माये	कुरुध्वे
3. करोति	कुरुत		कुर्वन्ति	कुरुते	कुर्वन्ते

Imperat

1. अकरयम्	अकुर्		अकुर्म	अकुर्वि	अकुर्महि
2 अकरो	अकुरुतम्		अकुरुत	अकुरुथा	अकुरुध्वम्
3 अकरोत्	अकुरुताम्		अकुर्वन्	अकुरुत	अकुर्वन्त

Imperat

1. करवाणि	करवान	करवाम	करवे	करवानहे	करवामहे
2 कुरु	कुरुतम्	कुरुत	कुरुध्व	कुर्माधाम्	कुरुध्वम्
3 करोतु	कुरुताम्	कुर्वतु	कुरुताम्	कुर्माताम्	कुर्वताम्

¶ कृ is changed to कर् before the strong terminations in the conjugational tenses It is an irregular root.

अत उत्सार्वधातुके ॥ उ प्रत्ययान्तस्य कृञोऽकारस्यउत्सार्वधातुके ऋति । Before the conjugational weak affixes the अ of कर् is changed to उ in other words, कृ is changed to कुर before the conjugational weak terminations The other irregular roots of this class are क्षिण्, ऋण्, तुण्, and घृण् The penultimate short vowels of these optionally take Guna before the Vikarana उ in the conjugational tenses as क्षिणाति,—क्षेणाति, ऋणुते अणुते ऋणोति—अणाति, तुणोति—तर्णोति, घृणोति घर्णाति This rule is objected to by Ātroya and others some, however maintain it.

§ नित्यं करोतेः॥ करोते प्रययोकारस्य नित्य लोपः स्यान्व्यो परयो. । The Vikarana उ is necessarily dropped before त् and म्.

S. D. P. S. D. P.

1. कुर्याम्	कुर्याव	कुर्याम	कुर्वीय	कुर्वीमहि	कुर्वीमहि
2. कुर्याः	कुर्यातम्	कुर्यात	कुर्वीथाः	कुर्वीयाथाम्	कुर्वीध्वम्
3. कुर्यात्	कुर्याताम्	कुर्युः	कुर्वीत	कुर्वीयाताम्	कुर्वीरन्

SECTION VI (cl . 9).

क्री. P. Â. to buy.

Present.

1. क्रीणामि †	क्रीणीव §	क्रीणीमः	क्रीणे	क्रीणीमहे	क्रीणीमहे
2. क्रीणासि	क्रीणीथः	क्रीणीथ	क्रीणीषे	क्रीणाथे	क्रीणीध्वे
3. क्रीणाति	क्रीणीतः	क्रीणन्ति †	क्रीणीते	क्रीणाते	क्रीणते

Imperf.

1. अक्रीणाम्	अक्रीणीव	अक्रीणीम	अक्रीणि	अक्रीणीवहि	अक्रीणीमहि
2. अक्रीणाः	अक्रीणीतम्	अक्रीणीत	अक्रीणीथा	अक्रीणाथाम्	अक्रीणीध्वम्
3. अक्रीणात्	अक्रीणीताम्	अक्रीणन्	अक्रीणीत	अक्रीणाताम्	अक्रीणत

Imperat.

1. क्रीणानि	क्रीणाव	क्रीणाम	क्रीणे	क्रीणावहे	क्रीणामहे
2. क्रीणीहि	क्रीणीतम्	क्रीणीत	क्रीणीष्व	क्रीणाथाम्	क्रीणीध्वम्
3. क्रीणातु	क्रीणीताम्	क्रीणन्तु	क्रीणीताम्	क्रीणाताम्	क्रीणताम्

† येच ॥ कृञ् उलोप स्यादादौ प्रत्यये परे । The उ of कृ is dropped before the weak terminations beginning with य् in the conjugational tenses.

‡ त्रयादिभ्यः श्ना ॥ त्रयादिभ्यो धातुभ्यः श्ना स्यात्कर्त्रर्थे सार्वधातुके परे । शपोऽपवादः । ना is added to the roots of the 9th class

§ ई हल्यघोः ॥ आभ्यस्तयोरात् ईस्यात्सार्वधातुके कृति हलिन तु घुस्तज्ञ-कस्य । The Viharana ना and the roots of the 3rd conjugation except the घु verbs (i. e दा, धा &c See note § page 37) substitute ई for आ before the weak terminations beginning with a consonant

† The आ of the Viharana ना is dropped by आभ्यस्तयोः &c. See note ¶ Page 16.

			Pot.			
S.	D.	P.	S.	D.	P.	
1. क्रीणीयाम्	क्रीणीयाय	क्रीणीयाम	क्रीणीय	क्रीणीयहि	क्रीणीमहि	
2. क्रीणीयाः	क्रीणीयातम्	क्रीणीयात	क्रीणीयाः	क्रीणीयायाम्	क्रीणीचम्	
3. क्रीणीयात्	क्रीणीयाताम्	क्रीणीयुः	क्रीणीत	क्रीणीयाताम्	क्रीणीरन्	

§ स्तम्भ् P. to obstruct; to stop

Pre.

Imperf.

1. स्तम्भामि	स्तम्भीयः	स्तम्भीमः	अस्तम्भाम्	अस्तम्भीय	अस्तम्भीम
2. स्तम्भासि	स्तम्भीथः	स्तम्भीथ	अस्तम्भाः	अस्तम्भीतम्	अस्तम्भीत
3. स्तम्भाति	स्तम्भीतः	स्तम्भन्ति	अस्तम्भात्	अस्तम्भीताम्	अस्तम्भन्

Imperat.

Pot.

1. स्तम्भानि	स्तम्भाय	स्तम्भाम	स्तम्भीयाम्	स्तम्भीयाय	स्तम्भीयाम
2. स्तम्भान*	स्तम्भीतम्	स्तम्भीत	स्तम्भीयाः	स्तम्भीयातम्	स्तम्भीयात
3. स्तम्भानु	स्तम्भीताम्	स्तम्भन्तु	स्तम्भीयान्	स्तम्भीयाताम्	स्तम्भीयुः

§ अनदितांहलउपधायाः कृति ॥ हलन्तानामनिदितामङ्गाना-

मपधाया नस्य छेप स्यात्किति इतिच प्रत्यये परे । The penultimate न् of a root which ends in a consonant and is not marked with a mute र् (in the Dhatupatha as दुनदि, लवि, रुटि &c) is dropped before the weak terminations generally.

* हलः श्नः शानजज्ञौ ॥ हलः परस्य श्नः शानजोदेशः स्यादौ परे । Roots of this conjugation ending in a consonant substitute आन for न् before the termination हि हि is afterwards dropped, as the base ends in अ, by अतो हेः ॥ अतः परस्य हे लुक्स्यात् । After the base ending in अ, the termination हि is dropped.

CHAPTER II.

Irregular verbs of the 1st, 4th, 6th, and 9th classes.

SECTION I (Ch. I.)

1. उर्द् À to measure, to play.	2. कूर्द् 3. खूर्द् 4. गूर्द् À to play.
ऊर्दते; ऊर्दाश्चक्रे.	कूर्दते. खूर्दते. गूर्दते.

5. हृर्छ् P. to retract, to be crooked हृर्छति; जुहृर्छ; हृर्छिता.
 6. मुर्छ् P. to faint, to increase. मूर्छति; मुमूर्छ; मूर्छिता.
 7. स्फुर्छ् P. to spread. स्फूर्छति.
 8. स्फुर्ज् P. to thunder. स्फूर्जति.
 9. उर्व् 10. तुर्व् 11. धुर्व् 12. दुर्व्
 13. धुर्व् P. to kill उर्वति; ऊर्वाञ्चकार; ऊर्जिता. तूर्वति; तुतूर्व; तूर्विता. धूर्वति. दूर्वति. धूर्वनि.
 14. गुर्व् P. to endeavour. गूर्वति; जुगूर्व.
 15. मुर्व् P. to bind. मूर्वति.
 16. पुर्व् P. to fill. पूर्वति.
- 17 गुप् P. to protect. गोपायति.
 18 धूप् P. to heat. धूपायति.
 19 पण् Ā. to transact business. पणते. he transacts business; to praise. पणायति.* he praises.
 20 पन् Ā. to praise. पनायति.*
 21 कृत् A. to censure; to be compassionate कृतीयते.
 22 कम् Ā. to wish. कामयते, कामयन्ते, कामयन्ते.
 23 छिप् P. to spit छीवति, छीवत; छीवन्ति.
 24 चम् P. to eat, with आ. आचामति, आचामत; आचामन्ति.

1—16 उपधायांच ॥ धातोरुपधाभूतयोरेकप्रकारयो ईदपग्योः परत इको दीर्घः स्यात् । The long vowel is substituted for इ, उ, ऋ, or ए, preceding a penultimate र् or व् of a root, if that र् or व् is followed by a consonant

17—20 गुप्धूपविच्छिपानिपनिभ्य आयः ॥ एभ्य आयप्रत्ययः स्यात्स्वार्थे । आय् is subjoined to these roots in the conjugational tenses गुप् takes Guna before this आय्.

* When पण् and पन् take the affix आय् in the sense of 'to praise', they are conjugated in the Parasmaipada

21 कृतेरीयङ् ॥ कृतिः सौत्रस्तस्मादीयङ् स्यात्स्वार्थे । The root कृत् takes the affix ईय in the conjugational tenses, it is one of the sontra verbs : & those noticed in the sutras

22 कमेर्णिङ् ॥ कमेर्णिङ्प्रत्ययः स्यात्स्वार्थे । ङकार आत्मनेपदार्थः । कम् takes अय in the conjugational tenses Before this अय् the penultimate अ is lengthened

23—24 छिबुक्कुमुचमां शिति ॥ एषामचो दीर्घः स्याच्छिति । The roots छिप्, कृम् & P and चम् with आ [आदि चम इति वक्तव्यम्] lengthen their vowel in the special tenses.

- 25 आग् *Ā.* to shine. आगते-अक्षते.
 26 म्हाग् *Ā.* to shine. म्हाशते-
 म्हाक्षते.
 27 भ्रम् *P.* to wander. भ्रमति-भ्र-
 म्यति.
 28 क्रम् *P.* to step or walk. क्रामति-क्राम्यति. *Ā.* आक्रमते.
 29 छप् *P.* *Ā.* to desire. छप्ति-
 ते-न्यति-ते.
 30 चिन् *P.* to please. चिनेमि,
 चिनुः-चिनः, चिनुमः-चिन्मः.
 31 कृष्वं *P.* to kill; to act; to
 go. कृणोमि, कृणुः-कृण्वः,
 कृणुमः-कृण्वमः.
 32 अक्ष् *P.* to pervade. अक्षति-
 अक्ष्णाति, अक्षतः-अक्षुतः.
 33 तक्ष् *P.* to make thin.
 तक्षति-तक्ष्णाति, तक्षतः-तक्षुतः.
 34 पा *P.* to drink. पियति.
 35 घ्रा *P.* to smell. गिप्रति.
 36 ध्वा *P.* to blow. धमति.

25—29 चाभ्राजम्हाशभ्रमुक्रमुक्षुमृत्सिचुटिलपः ॥ एभ्यः स्यन्ता
 स्वात्कार्थं सारधानुक्ते परे । The roots आग्, म्हाग्, भ्रम्, क्रम्, कृष्, 4
 P, च्छप् 4 P, चिन् 6 P, and छप्, optionally admit the Vikarana य
 in the special tenses.

28 क्रमः परस्मैपदेषु ॥ क्रमेर्दीर्घः स्यापरस्मैपदपरे शिति । क्रम्
 lengthens its vowel in the Parasmaipada.

30-31 धिन्विहृष्वयोरच ॥ अनयोक्तारोऽन्तर्देशः स्यादुप्रत्ययध-
 शब्धिप्रये । अतो छापः । धिन् and हृष् substitute अ for the final
 consonant and take also the Vikarana उ; as धिन् + उ. अ being
 dropped. (अतोऽलोपः) we have धिर् + उ-विनुः then it is conja-
 gated like a root of the fifth class.

32 अक्षोऽन्यतरस्याम् ॥ अक्षो चाश्रुप्रत्ययः स्वात्कार्थं सारधानुक्ते
 परे । पक्षे क्षप् । The root अक्ष् admits उ optionally in the special
 tenses.

33 तनूकरणे तक्षः ॥ शु. स्याद्वा शब्धिप्रये । तक्ष् does the same if
 it means 'to make thin.'

34 पाघ्राध्मास्थाघ्रादाणहृद्यर्तिसर्तिशदमदां पिबजिघ्र-
 धमतिष्ठमनयच्छपद्यच्छवीजीयमीदाः ॥ पादानीं
 पिबानय. स्मृतिनञ्काराकारादी प्रत्यये परे । The roots पा, घ्रा, ध्मा,
 स्था, म्ना, दा, र्णा, कृ, गृ, श्च, and गृह् substitute पिब्, जिघ्र्,
 धम्, तिष्, मन, यच्छ, पद्य, च्छवी, जीय, मीदाः respectively
 in the special tenses.

- 37 स्था P. to stand. तिष्ठति.
 38 आ P. to study मनति.
 39 दा P to give यच्छति.
 40 दृश् P to see पश्यति.
 41 ग P to go, to acquire गच्छति.
 42 हृ P. to run धावति, धावत .
 43 शद् P to perish gradually शीयते.
 44 सद् P to wither, to destroy, to go, to be weary. सीदति.
 45 गृह् P. Ā to cover. गृह्ति ते.
 46 शृ P to hear. शृणोमि, शृणु - शृण , शृणुम शृणुम .
 47 दश् P to bite दशति, दशत .
 48 सज्ज् P to adhere. सजति.
 49 स्वज्ज् Ā to embrace स्वजते.
 50 रज्ज P Ā to colour. रजति; रजते.
 51 गम् P to go गच्छति, गच्छत .
 52 यम् P to stop यच्छति, यच्छतः.
 53 मृज P to be clean, to ornament मार्जति.
 54 जम् A to yawn. जम्भते.
 55 कृप् Ā to be able. कल्पते.
 56 सरस् P to be ready. सजति.

43 शदेः शितः ॥ शिद्गमिनोऽस्मादात्मनेपद स्यात् । शद् takes

Ātmanepada in the special tenses 44 सद् with आ I P to go आसीदति

45 ऊरुपधाया गौहः ॥ गृह उपधाया ऊत्स्याद्गृहतामजोदा प्रत्यये परे ।

The penultimate उ of गृह is lengthened before the strong terminations beginning with vowels

46 श्रुचः शृच ॥ श्रु श्रुत्यादेशः स्यात्तुप्रत्ययश्च शब्दियपये ।

शपोऽपवाद ॥ श्रु takes the Vikarana श्रु and is converted into शृ in the special tenses

47—49 दशसज्जस्वज्जा शपि ॥ 50 रज्जेज्ज ॥ एषा शपि नलोपः ।
 These roots drop their penultimate र, स, and ल in the special tenses.

51—52 (a) इयगमियमां च्छः ॥ एषा छ स्याच्छिति परे । The roots इय 6 P, गम्, and यम्, substitute छ for their final consonants in the special tenses as इष् (b) छेच ॥ ह्रस्वस्य छे परतुपागम स्यात् । च् is added to a short vowel when followed by छ in the junction of letters as इच्छति, च् being substituted by च् by स्तो शुना &c. (S III 1-2 page 56)

53 मृजेवृद्धिः ॥ मृजेरिक्को वृद्धि स्याद्वातुप्रत्यये परे । मृज् 1 2 10 takes Vriddhi instead of Guna

54 रधिजभोरचि ॥ एतयोर्नुमागम स्यादचि । रध् and जम् insert च् when a vowel follows

55 See Ch III S III 15

56 See मस् S III 2 page 56

SECTION II. (cl. 4)

1 दिग् P. to play. दीयति.	12 मद् P. to rejoice. मायति.
2 निग् P. to sew. सीयति.	13 यग् P. to endeavour. यस्य-
3 प्रिग् P. to spit. प्रीयति.	ति यसति; with सम्, संयस्य-
4 व्रग् P. to fear; to run. व्रस्य-	नि-मयसति.
ति-व्रसति.	
5 ऋग् P. to be languid. ऋम्य-	11 जृग् P. to be old. जीर्यति.
ति-ह्रामनि.	
6 ध्रग् P. to be unsteady. ध्राम्यति.	15 घृग् P. " घ्रांर्यति.
7 शग् P. to be pacified. शाम्यति.	16 शो. P. to make thin; to
8 तन् P. to desire. ताम्यति.	sharpen. श्यति, श्यतः, श्यन्ति.
9 दग् P. to restrain दाम्यति.	17 छे P. to cut. छपति, छपतः.
10 ध्रग् P. to be wearied ध्राम्यति.	18 मो P. to put an end to. स्यति.
11 क्षग् P. to bear or to endure.	19 दो P. to divide. यति, यतः,
क्षाम्यति.	यन्ति.

- 20 जन् Å to be produced जायते. | 23 मिद् P to be unctuous मे-
 21 रज्ज् P Å to colour रज्यति ते | चति.
 22 भ्रश् P to fall भ्रश्यति. | 24 व्यध् P to beat, to tear,
 to hurt विध्यति.

- 20 ज्ञाजनोंर्जा ॥ अनयोंर्जादेश स्याच्छिति । जा is substituted for
 ज्ञा and जन् in the conjugational tenses
 21 22 (Ch I D II S VI note § page 61)
 23 मिर्देर्गुणः ॥ मिर्देरिक्को गुण. स्यादित्सञ्जकशकारादी प्रत्यये परे ।
 मिद् takes Gana in the special tenses
 24 (Ch III S II 5†b & Ch III S V 56) The घ् of व्यध् is
 changed to द् by सप्रसारण

SECTION III (cl 6)*

- 1 भस्ज् P. Å to fry. भृज्जति ते. | 6 इश् P to wish. इच्छति.
 2 मस्ज् P to purify by bath- | 7 वृद् P to cut वृध्यति वृदति.
 ing. मज्जति. | 8 विच्छ् P to go विच्छायति.
 3 वृध् P. to cut. वृध्यति. | 9 न् P to praise नुवति.
 4 व्यध् P to cheat विधति. | 10 ध् P to shake धुनति
 5 प्रच्छ् P to ask. पृच्छति. | 11 सू P to direct, to send सुनति.

* The Vikarana of this class is weak

- 1, 3, 4, 5 (Ch III S II 5†b) 1-2 भृज्ज, मस्ज्
 स्तोः शुनाश्च ॥ सकारतवर्गयोः शकारचवर्गाभ्यां सयोगे शकार-
 चवर्गौ स्तः । अत्रस्थान्यादेशयोर्यथासंख्यम् । स् or a consonant of
 the palatal class is substituted for स् or a consonant of the dental
 class when they two are combined भृज्ज्, मस्ज् स् is there changed
 to ज by Ch I D II S I note† page II, भृज्ज्, मज्ज्
 6 See Ch II S I 51
 7 (Ch II S I 25) 8 (Ch II S I 17)
 9-12 and 17-19 (Ch I D II S I note ¶ 17-19) 8 क् Å to
 sound, does the same वृदते

12 धि P. to hold धियति.	28 छि P. \hat{A} to paint छिम्- ति ते.
13 द \hat{A} . to respect आद्रियते	
14 धृ \hat{A} to remain; to hold ध्रियते	29 सिच P. \hat{A} to sprinkle. सिचति-ते.
15 धृ \hat{A} to be busy व्याध्रियते.	
16 मृ \hat{A} to die. म्रियते.	30 कृ P. to cut कृन्तति.
17 रि P. to go रियति.	31 गिद् P to pain गिन्दति.
18 पि P to go पियति.	32 पिस् P to form, to light. पिगति..
19 क्षि P to dwell to go क्षियति.	
20 कृ P to spread किरति, किरत ; उप प्रतिस्करति.*	33 तृम् P. to be satisfied. तृम्कति.
21 गृ P. to swallow गिरनि गिद्यति.	34 तुम् P to kill तुम्पति.
22 सद् P. to wither &c सदिदति.	35 तुम् P to kill. तुम्कति.
23 शद् P to perish gradually. शीयते.	36 दम् P. to give pain. दम्कति.
24 छस् \hat{A} to feel shame छज्जेते.	37 क्रम् P. to kill क्रम्कति.
25 मुग् P \hat{A} to release मुवति ते.	38 गुम् P. to string गुम्कति.
26 दुप् P \hat{A} to cut दुम्पति ते.	39 उम् to fill उम्पति.
27 निद् P. \hat{A} to get निन्दति-ते.	40 शुम् to shine शुम्पति.

13, 15 आ is generally prefixed to र and पि and आ to धृ

13—16 (Ch. VI 3 and Ch. I D II S I. note * page 8). 20—21 See
सु Ch. IV S IV. 28.

20 * किरता लयने ॥ हिंसायां प्रतेश्च ॥ कृ takes कृ after उप
in the sense of 'cutting' and after ध्रि in the sense of 'killing'

21 अचि विज्ञापा ॥ गिरते रेफस्य छन् वा स्यादजादी प्रयोगे परे ।
र of गृ is changed to छ optionally when it is followed by a
termination beginning with a vowel

22, 23 (Ch II S I 43 44) The root शद् takes \hat{A} tanapada termina-
tions in the conjugational tenses.

25—32 आहुचादीनाम् ॥ मुवादीना मुनामम. स्याछे परे । These
roots admit a nasal in the special tenses

33—40 (जे नृस्कादीनां लुम्प्राच्यः) The penultimate र of a root be-
longing to the 6th class is not dropped before the sg 3rd I excep-
tion to अनिदिनाम् &c 1st root 5 page 51 and see note 5 page 5

SECTION IV. (ch. 9.)

1 स्कु P. Â. to go by leaps, to lift. स्कुनाति स्कुनीते; स्कुनोति-स्कुनुते. 2 स्तम् P. to obstruct, to stop. * स्तम्नाति; स्तम्नोति. 3 स्तुम् P. to stop; to extirpate. स्तुम्नाति; स्तुम्नोति. 4 स्कम् P. to obstruct, to stop. स्कम्नाति; स्कम्नोति. 5 स्कुम् P. to obstruct; to hold. स्कुम्नाति; स्कुम्नोति. 6 पू P. Â. to purify. पुनाति-पुनीते. 7 छ् ,, ,, to cut. छुनाति-छुनीते. 8 स्तृ ,, ,, to cover स्तृणाति-स्तृणीते. 9 कृ ,, ,, to injure. कृणाति-कृणीते. 10 वृ ,, ,, to choose वृणाति-वृणीते. 11 धृ ,, ,, to shake. धुनाति-धुनीते. 12 शृ P. to destroy. शृणाति.	13 वृ P. to choose, to support. वृणाति. 14 पृ ,, to protect; to fill. पृणाति. 15 भृ ,, to censure; to support. भृणाति. 16 मृ ,, to kill. मृणाति. 17 दृ ,, to tear. दृणाति. 18 जृ (झृ, धृ) P. to be old. जृणाति, झृणाति; धृणाति. 19 नृ P. to lead. नृणाति. 20 कृ P. to kill. कृणाति. 21 ऋ P. to go. ऋणाति. 22 गृ P. to sound. गृणाति. 23 ज्या P. to be old. जिनाति. 24 री P. to go, to howl रिणाति. 25 ली P. to embrace लिनाति. 26 ह्री P. to choose. ह्रिनाति. 27 ङ्री P. to go. ङ्रिनाति.

1—5 स्तम्भुस्तुम्भुस्कम्भुस्कुम्भुस्कुम्भ्यः शुश्च ॥ एतेभ्यः श्चाप्रत्ययो भवति शुश्च । These roots admit च and उ in the special tenses.

• For the elision of the nasal see Ch I D II. S VI note § page 51.

2—5 These are sontra roots, written sometimes as स्तम्, स्तुम्, स्कम्, and स्कुम्.

6—27 प्वादीनां ङ्ह्रस्वः ॥ प्वादीनां ङ्ह्रस्वः स्याच्छिति परे । These roots shorten their vowels in the special tenses.

28 व्री P. to choose. व्रीणाति- व्रीणाति.	जानीति.
29 श्री P. to fear; to support. श्रीणाति श्रीणानि.	32 एच् P. to be past birth. एच्जाति; some read एच् ; एच्जाति †
30 क्षी ,, to kill. क्षीणाति-क्षीणाति.	33 ग्रह् P. Â. गृहाति, गृहीति.
31 ज्ञा P to know जानाति-	34 क्षुब् P. to tremble. क्षुब्जाति.

23 ह्रलः ॥ अङ्गानयमाहलः पर वत्सप्रतारण तदन्ताङ्गस्व दीर्घ स्यात् । If a root beginning with a conjunct consonant ends in इ or उ substituted for ए or ऊ by Samprasaran, the short इ or उ is changed to ई or ऊ, as ज्या by Ch III. S II 5†b becomes जि, जि now by this rule is changed to जी, which again by the preceding rule प्यादीनां द्वस्य shortens its vowel, जिनाति.

28—30 These roots shorten their vowel optionally.

31 Ch II S II 20. Page 56.

32 † एच् + नः by Ch IX. § 23, we have ए + क + ना; Now एत्ये-
घत्यूठसु ॥ अरणदिजायोरेत्ये घत्योरुठिच परे वृद्धि रेखादेशः
स्यात् । Vriddhi is substituted for both the vowels when अ or
आ is followed by ए of एति (root इ 2 P.) and of एयति
(root एय्) and ऊ (the substitute of वा as in विश्वमाह) उप +
एति-उपैति, उप + एयते-उपैयते. विश्व + याद् + अच्-विश्व + ऊद् + अगू =
विश्वीद्. So we have यीनाति

33 (Ch III. S II 5 † b)

34 क्षुब्जादिषुच ॥ एणत्वं न स्यात् । इ in क्षुब्, नृनमन, हरिन्दी
&c is not changed to ण् Exception to Ch. III. S III 20 21 (b)

Non-CONJUGATIONAL TENSES.

CHAPTER III.

PERFECT.

SECTION I.

* Set roots ending in vowels

Terminations.

§ Par.

‡ Âtm.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. अ	व	म	ए	वहे	महे
2. थ	अथुस्	अ	से	आथे	घे
3. अ	अतुस्	उस्	ए	आते	इरे

* "ऊदन्तैर्पौतिरक्षुशीलुनुक्षुभिडीद्भिभिः

॥ वृद्धवृत्रम्या च विनैकाचोऽजन्तेषु निहताः स्मृताः ॥

All roots ending in long ऊ and ऋ and यु, ए, क्षु, शी, सु, तु, धु, धि, डी, धि, वृ, (9 cl Âtm) and वृ (5 cl P Â) are set, while other monosyllabic roots ending in vowels are ant. This Karika is, therefore, restricted to the distinction of the set and the ant of the vowel-ending roots. For the similar distinction of roots ending in consonants the Karikas are given on page 65.

§ परस्मैपदानां णलतुसुस्यलथुसणल्वमाः ॥ लिट्तिवादीनां

नवानां णलदयो नव सुः। णल् (अ), अतुस्, उस्; थल् (थ), अथुस्, अ; णल् (अ), व and म.

‡ लिट्स्तञ्जयोरेशिरेच ॥ लिङदेशयोस्तञ्जयोरेशइरेच् एतौ स्तः।

The Âtmanepada terminations of the Perfect are the same as those of the second division of the special tenses except those of the 3rd pers sing and plural which are ए (एश्) and इरे (इरेच्) instead of त् and अत् (झ)

The singulars of the Parasmaipada are strong the duals and plurals of the Par. and all persons of the Âtmanepada are weak.

Right ending ३(६)

✓ *Par. I* भू 1. P to be, भू 1 A to get *Atm*
S D P S D P

1 वभू वभूनि + वभूनि वभूने वभूनिहे वभूनिहे
2 वभूनिव + वभूनि वभूने वभूनिपे वभूनाथे वभूनिचे वभूनिचे
3 वभू वभूतु वभूतु वभूतु वभूनाते वभूनिरे

1 भू+अ (a) भूचो बुग् लुट् लिटोः ॥ भूचो बुगागम स्यादुट् लिटो-
रचि । (a) भू admits व् before the terminations beginning with vowel's
in the Aorist and the Perfect. भू+अ (b) लिटि धातोरनभ्यासस्य ॥
लिटि परेऽनभ्यासधातुनयनस्यकाच प्रथमस्य द्वे स्त आदिभूतादच. परस्य तु
द्वितीयस्य । (b) The root is reduplicated in the perfect. The general rules of
reduplication are given on page 30 (Ch I D II S. 11) yet for the sake
of refreshing the memory we give below the Sūtras already cited

(1) (a) एकाचो द्वे प्रथमस्य ॥ (b) अजादे द्वितीयस्य ॥
(2) पूर्वोऽभ्यासः ॥ (3) हलादिः शेषः ॥ (4) अभ्यासे चर्च ॥
(5) ऋस्वः ॥ (6) कुहोश्च ॥ (7) उरत् ॥ (8) शर्पूर्वाः
स्वयः ॥ Other peculiarities with regard to particular roots will be
noticed in their proper places

Now by एकाचो द्वे प्रथमस्य, the reduplication of भू is भू
भू+अ, by हलादिः शेषः भू भू+अ, by ऋस्व उ भू+अ, भवतेर ॥
भवते रभ्यासोकारस्य अ स्यादिति । अ is substituted for उ in the redupli-
cative syllable of भू भूभू+अ, by अभ्यासे चर्च वभू+अ=वभू

+ आर्धधातुकस्येड् लोपे ॥ वलादेर्धधातुकस्येडागम स्यात् । इ is
prefixed to the non conjugational (or Ardhadl atuka) terminations begin-
ning with any consonant except व् & c set roots admit of इ before all
Ardhadl atuka terminations beginning with any consonant except व्
and roots of course, do not admit it. The perfect, though a non conju-
gational tense, is not, however affected by this rule. In it all anit roots
should be treated like set roots as regards the admission of इ. There are
only eight roots beginning with व् that are really anit in the perfect. See b
I 14 † page 64 See the subsequent Karika आर्धधातुकस्येडागम do on page 65

‡ भू+ये-वभू+इ, व् being el arged to य by आदेशप्रत्यययोः ॥
See note ‡ page 12 the form is वभूयि

† (a) इण षीध्वंलुङ्गिटां घोऽङ्गात् ॥ इण तादहापरेण षीध्वंलु-
ङ्गिटां धस्य नृय स्यात् । (a) The व् of the terminations षीध्वं, ध्वं and

Samp

Par

2 स्तृ 9 P A to cover

Atm

S

D

P

S

D

P

1 तस्तार तस्तर* तस्तरि ^१ तस्तरिम	तस्तरे	तस्तरि ^२ हे	तस्तरिमहे
2 तस्तरिथ	तस्तरथु	तस्तर	तस्तरिपे तस्तरथे तस्तरिधे ^३
3 तस्तार	तस्तरतु	तस्तर	तस्तरे तस्तराते तस्तरिरे

3 शृ 9 P to kill

4 यु 2 P to join

1 शशार	शशरि ^१	शशरिम	युयान	युयुनि ^२	युयुविम
शशार	शशरि ^३	शशरिम	युयन		
2 शशरिथ	शशरथु	शशर	युयविथ	युयुथु	युयुव
	शशरथु	शशर			
3 शशार	शशरतु	शशर	युयान	युयुतु	युयुनुः
	शशरतु	शशर			

ये, of the 2nd pers plur Benedictive Aorist, and Perfect Atm respectively, must be changed to ३ when they are preceded by an inflective root ending in any vowel except अ or आ, as च्यु-च्योपीदम् अच्योदम्. कृ

चकृद्वे गृ-अगाद्वम् (2nd pers plur Aorist of the passive of गृ 6 P) (b)

चिभापेट ॥ इण परो य इट्त्त परेपा पीधलुइल्लिटा धस्य वा मूर्धन्य

स्यात् । ५ may optionally be changed to ३ when the intermediate इ is prefixed to the above terminations provided this इ be preceded by any vowel except अ or आ or by one of the consonants य, व, र, ल, or ह as लृ B लविपीधम्-लविपीदम् A अलविधम्-अलविदम् P ललुविधे ललुविद्वे

2 * स्तृ + अ by एकाचो &c स्तृस्तृ + अ by शर्पूर्वाः खय तृस्तृ + अ,

by ऋस्व तृस्तृ + अ by उरत् तृत् + अ The ending vowel takes viddhi optionally in the first and necessarily in the third person singular तस्तार, तस्तर In the second person singular it takes guna तस्तरिथ

१ ऋच्छत्युताम् ॥ तौदादिककच्छे ऋधातो ऋताच गुण स्यादिति ।

The roots कच्छ् कृ and those that end in long ऋ change their vowel to अर् before the terminations of the perfect

3 † शृदृप्तां ऋस्वो वा ॥ एपा किति लिटि ह्रस्वो वा स्यात् । पक्षे गुण ।

शृ, दृ, and ऋ shorten their vowels optionally before the weak terminations of the Perfect. When they do not they take guna by the above rule and when they do the ऋ is changed to र by इको यणचि (Vide note || page 31)

ददार, ददरतु - ददरु ददर - दह । पपार, पपारतु - पपारु, पपार - पपु

4 § आचि शुधातुभुवां य्वोरियडुबडौ ॥ See Ch I D II.

1 note १ || page 8

१ ५ २ P. to sound 1. ॠ to go &c.

S.	P.	S.	P.
1. ॠत, ॠत	ॠतमि	ॠते	ॠतमहे
2 ॠतमि	ॠत	ॠतमि	ॠतमि-वे
3. ॠत	ॠतु.	ॠते	ॠतरे

√ ८ क्षु २ P. to sharpen.

7 शी. २ ॠ. to sleep.

1. ॠक्ष्ण, ॠक्ष्ण	ॠक्ष्णमि	ॠक्ष्णे	ॠक्ष्णमहे
2 ॠक्ष्णमि	ॠक्ष्ण	ॠक्ष्णमि	ॠक्ष्णमि-वे
3. ॠक्ष्ण	ॠक्ष्णुः	ॠक्ष्णे	ॠक्ष्णरे

१ ६ २ P. to

१ ७ २ P. to

√ १० क्षु २ P. to

drop

praise.

snooze.

1. ॠष्ण	ॠष्णमि	ॠष्ण	ॠष्णमि
ॠष्ण	ॠष्ण	ॠष्ण	ॠष्ण
2. ॠष्णमि	ॠष्ण	ॠष्णमि	ॠष्ण
ॠष्ण	ॠष्ण	ॠष्णमि	ॠष्ण
3. ॠष्ण	ॠष्णुः	ॠष्ण	ॠष्णुः

८ ६३ + अ-६३ + अ, by कृदोक्षुः ६३ + अ = ६३त-६३त (optional Vriedhi and Guna.)

7 † शी + ए-शिरी + ए, by एरनेकाचो &c (See note § page 32)
the ई of शी is changed to ए and not to ई as would be required by अचिश्तु &c, note § page ६.

11 नि 1 P to swell, to go

12 डी 1. 4 A. to fly.

S

P.

S

P.

1. शिश्वाय शुश्राव
शिश्वाय शुश्रावशिश्विमि
शुशुमि

डिड्ये

डिड्यिमहे

2. शिश्वायिथ
शुश्रानिथशिश्मिथ
शुशुन

डिड्यिथे

डिड्यिथे-ङ्

3. शिश्वाय
शुश्रावशिश्मिथु
शुशुनु

डिड्ये

डिड्यिरे

13 श्रि I P A to serve

14 वृ 9 A to worship

1. शिश्वाय
शिश्वायशिश्विमि †
शिश्मिथशिश्मिथे
शिश्मिथिथेशिश्विमहे
शिश्मिथिथे-ङ्वरे
वृपेवृमहे †
वृङ्गे2. शिश्वायिथ
शिश्वायशिश्मिथ
शिश्मिथुशिश्मिथिथे
शिश्मिथेशिश्मिथिथे-ङ्
शिश्मिथिरेवृपे
वरेवृङ्गे
वृत्रे

15 वृ 5 P A to choose

1. वनार वनर
वनर्य (वेदे)
वनरिय *वृम †
वृवरे
वृपेवृमहे
वृङ्गे

3. वनार

वृ

वरे

वृत्रे

11 विभाषा श्वे ॥ श्रयते सप्रसारण वा स्यालिटि यडि च । श्रि

takes सप्रसारण optionally in the Perfect and Frequentative & c its base becomes श्रुड् or श्रिथि, श्रुड्यते श्रिथियते For the rules of सप्रसारण See II 5

13 † Here ई being preceded by a conjunct letter is not changed to ए but to ऐ by 4 § above

14 † कृस्त्रृष्टृस्तृष्टृस्तृष्टृचो लिटि ॥ एभ्यो लिट् इण् न स्यात् । स्याथ्रयः प्रयथाश्रयो वा यागानिष्पिण्ये स लिटिचेत्तर्हिनादिभ्य एन नान्येभ्य इति ।

In the case of these roots ई is not prefixed to the consonantal terminations of the Perfect. These are the only roots strictly Anit in the perfect.

* The form वनर्य (without the intermediate र्) is restricted to the Vedic language hence the form वनरिय is used in common speech. नतन्धजगृभ्रमवचर्येति निगमे ॥

S D P S D P S D P

- 2 शेकिथ† } शेकथु शेक पेचिय } पेचथु पेच पेचिपे पेचाथे पेचिध्वे †
 † शशक्थ } पपक्थ
 3 शशाक शेकतु शेकु पपाच पेचतु पेचु पेचे पेचाते पेचिरे

3 मुच् 6 P \hat{A} to

release

S P S P S P. S P

- 1 मुमोच मुमुचिम मुमुचे मुमुचिमहे रिरिच रिरिचिम रिरिचे रिरिचिमहे
 2 मुमोचिथ मुमुच मुमुचिपे मुमुचिध्वे रिरिचिथ रिरिच रिरिचिपे रिरिचिध्वे
 3 मुमोच मुमुचु मुमुचे मुमुचिरे रिरिच रिरिचु रिरिचे रिरिचिरे

† * वच् 2 1 P to speak (in
 cluding the substitute of

which is both P, and \hat{A}).

6 विच् 7. P \hat{A} to
 divide

* † थलि च सेटि ॥ This change in similar circumstances takes place before the termination य when it takes the augment इ

‡ अजन्तोऽकारान वा यस्तास्यनिट् थलि वेदयम् ।

कदन्त ईदृङित्वानिट् कायन्वो छिति सेड् भवेत् ॥

Roots of the Anit class which end in a vowel or have an अ in them, take इ optionally before the थ of the Perfect while those (i.e. anit roots) ending in short ऋ reject it altogether before the same termination. Others (except कृ चृष्ट &c) do take इ before all the consonantal terminations.

† According to the rule इण षोऽयं &c on page 61 the form should be पेचिडे but, in the opinion of some the vowel इ before षोऽयम् ध्वम् and ध्व must be distinct from the intermediate इ. Both forms पेचिध्वे and पेचद्व are correct एविषाध्वम् एधिषाध्वम्, एधिध्वम् ऐषिध्वम्

‡ The penultimate short vowel takes Guna before the strong terminations of the Perfect

§ * इयगः संप्रसारणम् ॥ यण स्याने प्रयुज्यमानो य इन् स संप्रसारणसज्ञ स्यात् । The substitution of इ, उ, ऋ & छ for य, ष, र and ल respectively, is denominated संप्रसारण

ॠ. P. S. P. S. P. S. P.

1. उवाच* } उचिम[†] ऊच ऊचिमहे विवेच विविचिम विविचे विविचिमहे
 उच.
 2. उवचिथ } ऊच ऊचिपे ऊचिषे विवेचिथ विविच विविचिपे विविचिषे
 उवकथ
 3. ऊवाच ऊचुः ऊचे ऊचिरे विवेच विविचुः विविचे विविचिरे

✓ 7 सिच 6. P. A. to sprinkle.

✓ 8 प्रच्छ 6. P. to ask.

1. सिपेच सिपिचिम सिपिचे सिपिचिमहे पप्रच्छ पप्रच्छिम
 2. सिपेचिथ सिपिच सिपिचिपे सिपिचिषे पप्रच्छिथ पप्रच्छि[†] पप्रच्छ
 3. सिंच सिपिचुः सिपिचे सिपिचिरे पप्रच्छ पप्रच्छुः

* लिट्यभ्यासस्योपयेयाम् ॥ यस्यादीनां प्रयादीनां चाम्यासस्य
 संप्रसारणं स्याद्विटे । All roots mentioned in the following two sūtras
 take this मप्रवा ण in the reduplicative syllable, even before the strong
 terminations of the Perfect

† (१) यश्चिथपिथजादीनां किति ॥ यचिस्वप्नो र्यजादीनां च
 संप्रसारणं स्यात्किति । The roots वृ (including the substitute of वृ), स्वर,
 and those of the यञ् class s. e. यञ्, वृ, वट्, वृत्, वे, व्ये, द्वे, वद, and
 दि, take संप्रसारण before the विन् (weak) terminations; (i. e. generally
 before the weak terminations of the Perfect, in the Benedictive, Passive
 Participle and Gerund)

9 त्यज् 1 P.
to abandon.
S — P. S. P. S. P.

10 निज् 3. P. Ā. to purify;
to nurture.
S — P. S. P.

1. त्याज् } तयजिम निनेज निनिजिम निनिजे निनिजिमहे
तयज

2. त्याजिथ } तयज निनेजिथ निनिज निनिजिपे निनिजिचे
तयक्थ

3. त्याज् तयजुः निनेज निनिजुः निनिजे निनिजिरे

11 भज् 1. P. Ā.
to worship.

12 भञ्ज् 7. P. to break
or to destroy.

1. बभाज् } भेजिम भेजे भेजिमहे बभञ्ज बभञ्जिमा
बभज

2. भेजिथ } भेज भेजिपे भेजिचे बभञ्जिथ } बभञ्ज
बभक्थ } बभङ्क्थ

3. बभाज् भेजुः भेजे भेजिरे बभञ्ज बभञ्जुः

11 (a) तुफलभजत्रपश्च ॥ एषामत एकारोऽभ्यासलोपश्च स्वाकिति
लिटि सेटि थलि च । (b) राधो हिंसायाम् ॥ एत्वाभ्यासलोपौ स्तः किति
लिटि सेटि थलि च । (c) वाज्रध्रमुत्रसाम् ॥ एषामेत्वाभ्यासलोपौ वा
स्तः किति लिटि सेटि थलि च । (d) फणां च ससानाम् ॥ एषामेत्वा-

भ्यासलोपौ वा स्तः किति लिटि सेटि थलि च । (a, b, c, d) The roots वृ
फल, भज्, द्रप् and राप्, when it means 'to kill' change their अ or आ
to ए and drop the reduplicative syllable necessarily, while जृ, भ्रम्, द्रस्,
फप्, राज्, भ्राज्, भ्राश्, भ्लाश्, स्वम् and स्वन् do it optionally, before the
weak terminations and इय्, the 2nd pers singular of the Perfect (e)
न शसददद्यादिगुणानाम् ॥ शसेर्देर्दकारादीना गुणशब्देन भावितस्य
च योऽकारस्तस्येत्वाभ्यासलोपौ न स्तः । (e) The roots शस, दद्, and those
which begin with वृ and such roots as have an अ deduced from a guna
element, do not undergo this change, (exception to 1 §)

12 असंयोगाल्लिङ् कित् ॥ असंयोगात्परोऽपि लिङ् कित्स्यात् ।
The weak terminations of the Perfect, subjoined to a root terminated by
a conjunct consonant, are strong, the root, therefore, does not drop its
nasal (See note § page -)

13 भुज् 7. P. to protect. 6. P. to bend. 7. A. to eat.

S	P.	S	P
1. बुभोज	बुभुजिम	बुभुजे	बुभुजिमहे
2. बुभोजिथ	बुभुज	बुभुजिपे	बुभुजिप्ये
3. बुभोज	बुभुजुः	बुभुजे	बुभुजिरे

Par.

1. वभर्ज वभ्रज	वभर्जिम	वभर्जे	वभर्जिमहे
	वभ्रजिम	वभ्रज्जे	वभ्रजिमहे
2. वभर्जिथ-वभ्रजिथ	वभर्ज	वभर्जिपे	वभर्जिप्ये
वभर्ष्ट-वभ्रष्ट*	वभ्रज्ज	वभ्रजिपे	वभ्रजिप्ये
3. वभर्ज वभ्रज्ज	वभर्जुः	वभर्जे	वभर्जिरे
	वभ्रज्जुः	वभ्रज्जे	वभ्रजिरे

15. मस्ज् 6 P. to purify, 16. यज् 1. P. A. to worship a deity, to associate with; to sacrifice, to present or endow.

1. ममज्ज	ममज्जिम	इयाज इयज	इंजिम	इंजे	इंजिमहे
2. ममज्जिथ	ममज्ज	इपजिथ-इयष्ट	इंज	इंजिपे	इंजिप्ये
ममङ्क्थ §					

14 अस्जो रोपधयोरमन्यतरस्याम्, ॥ अस्जे रेफस्योपधायाश्च स्थाने रमागमो वा स्यादार्धधातुके । मित्वादन्त्यादचः परः । स्थानपठनिर्देशा-
द्रोपधयोर्निगृहीति । र (रम्) may optionally be substituted for the penulti-
mate स् and the radical र् of अस्ज् before an Ardhadhatuka affix, thus it
assumes two forms भर्त् and अज्ज्

* वभर्ज् + थ- by स्को. & note * page 14 वभ्रज् + थ- by व्रश्च &
note § page 11 वभ्रज् + थ- by ण्डुना & note † page 10 वभ्रज् + ठ-वभ्रष्ट

15 मस्जिनशोर्जलि ॥ (मस्जेरन्त्यात्पूर्वो नुम् याच्य) एतयो नुमागम
स्यान्धलादौ प्रत्यये परे । र् is inserted before the last consonant of the verb
मस्ज् and after the root नस् when they are followed by any consonant
except a nasal or a semi-vowel

§ ममस्ज् + थ- ममज्ज् + थ-स् being dropped by स्को. & note and न् and ज्
being changed to Anuswar and र् respectively, the form is ममङ्क्थ

S.	P.	S.	P.	S.	P.
3. ममञ्ज	ममञ्जुः	इयाज	ईजुः	ईज	ईजिरे

✓ 17 युञ् 7 P. Â. to join 4. Â. 18' रञ् 6 P. to break.
to meditate. 1. P. to bind

1. युयोज	युयुजिम	युयुजे	युयुजिमहे	रुयोज	रुयुजिम
2. युयोजिथ	युयुज	युयुजिपे	युयुजिधे	रुयोजिथ	रुयुज
3. युयोज	युयुजुः	युयुजे	युयुजिरे	रुयोज	रुयुजुः

19' रञ् 1, 4. P. Â. to dye, 20' विञ् 3. P. Â. to divide.
to be intent upon

1. ररञ्	ररञ्जिम	ररञ्जे	ररञ्जिमहे	विवेज	विविजिम	विविजे	विविजिमहे
2. ररञ्जिथ	} ररञ्ज	ररञ्जिपे	ररञ्जिधे	विवेजिथ	विविजि	विविजिपे	विविजिधे
ररञ्जिथ							
3. ररञ्ज	ररञ्जु	ररञ्जे	ररञ्जिरे	विवेज	विविजु	विविजे	विविजिरे

✓ 21' स्यञ्ज 1. Â. to embrace, 22 सञ्ज 1. P. to clasp.

1. सस्यञ्जे-सस्यजे	सस्यञ्जिमहे-सस्यजिमहे	सस्यञ्ज	सस्यजिम
2. सस्यञ्जिपे-सस्यजिपे	सस्यञ्जिधे-सस्यजिधे	सस्यञ्जिथ-सस्यजिथ	सस्यञ्ज
3. सस्यञ्जे-सस्यजे	सस्यञ्जिरे-सस्यजिरे	सस्यञ्ज	सस्यजुः

✓ 23 सृञ् 4. Â. to abandon. ✓ 24 अद् 2 P. to eat.
6. P. to leave, to create.

19 Vide No 12 † page 68

21 अन्थियन्थिदम्भिस्यञ्जीनां लिटः कित्यं चेति व्याकरणा-
न्तरम् ॥ The roots ग्रन् 9 P ग्रन् 9 P दम्भ् 5 P and स्यञ्ज drop
their nasal optionally before the weak terminations of the Perfect

23 (a) विभाषा सृजिदृशोः ॥ आभ्या थल इड वा । The roots सृज्
and दृश् take इ optionally before थ (b) सृजिदृशोर्शल्यमकिति ॥
अनयो रमागम स्याज्जलादापकिति । सृज् and दृश् insert अ after ऋ (the
two vowels then combine into र्) when followed by any strong termina-
tions beginning with any consonant except a nasal or a semivowel

24 लिट्यन्यतरस्याम् ॥ अद् घसृज् वा स्यादिति । यम् optionally
substituted for अद् in the Perfect.

S.	P.	S.	P.	S.	P.
31 भिद् 7. P. \hat{A} .				32 विद् 4. \hat{A} . to be.	
to tear to pieces.				33 विद् 7. \hat{A} . to consider	
1. विभेद विभिदिम विभिदे विभिदिमहे विविदे विविदिमहे					
2. विभेदिय विभिद विभिदिषे विभिदिष्ये विविदिषे विविदिष्ये					
3. विभेद विभिदुः विभिदे विभिदिरे विविदे विविदिरे					
34 सद् 1. 6. P. to		35 सद् 1. 6. P.		36 सिद् 4. P.	
perish gradually.		to wither; to		to perspire.	
		destroy, to go;			
		to be weary,			
1. नशाद नशद् शेदिम नशाद-समद् सेदिम सिष्येद् निषिदिम					
2. शेदिष-नशत्थ न्द सेदिष-सत्थ सेद् सिष्येदिष सिष्यिद्					
3 नशाद् श्दुः सत्ताद् सेदुः सिष्येद् सिष्यिदुः					
37 रुक् 1. P.		38 रुक् 1. \hat{A} .		39 रुक् 4 P.	
to go; to be dry		to evacuate oneself to be angry,			
1. चरुक् चरुक्-श्च जहे जहिमहे चुमोच चुमुषि					
2. चरुक्णिध चरुक्णिध चरुक्णिध चरुक्णिध चुमोधिष चुमुष					
3. चरुक् चरुक्नु.		जहे जहिरे चुमोध चुमुधुः			
40 रुक् 1. P.		41 रुक् 4. \hat{A} .		42 रुक् 9. P.	
to be hungry.		to be conscious.		to bind.	
1. रुमोधिष रुमुषि चरुक् चरुक्निम रुमोच रुमुषि					
2. रुमोधिष रुमुष चरुक् चरुक्निम रुमोच रुमुषि					
3. रुमोधिष रुमुधुः चरुक् चरुक्निम रुमोच रुमुधुः					
43 रुक् 4. \hat{A} .		44 रुक् 7. P. \hat{A} .		45 रुक् 4. P.	
to fight		to oppose, 4 \hat{A} .		(intr) to grow, 5 P.	
		with अनु. to desire.		to accomplish.	

S. P. S. P. S. P. S. P.

1. युयुधे युयुधिमेहं रुरोध ररुधिम् रुरुधे ररुधिमेहं रराध रराधिम्
 2. युयुधिपे युयुधिष्वे रुरोधिष ररुध ररुधिपे ररुधिष्वे रराधिष रराध
 3. युयुधे युयुधिरे रुरोध ररुधुः ररुधे ररुधिरे रराध रराधुः

46 व्यध् 4. P. to strike

47 शुध् 4. P. to be pure

1. विव्याध विव्यध विरिधिम् शुशोध शुशुधिम्
 2. विव्यधिध-विव्यद् १ विरिध शुशोधिध शुशुध
 3. विव्याध विविधुः शुशोध शुशुधुः

48 साध् 5 P. to accomplish. 49 सिध् 4. P. to succeed.

1. ससाध ससाधिम् सिधेध सिधिधिम्
 2. ससाधिय ससाध सिधेधिध सिधिध
 3. ससाध ससाधुः सिधेध सिधिधुः

50 मन् 4. A. to think.

51 हन् 2. P. to kill, to go (as well as its substitute ध्)

52 आप् 5. P. to pervade, 1. P. to get (according to some, Åtm.)

1. मेने मेनिमेहं जघान जघन जग्निम् * आप आपिम्
 2. मेनिपे मेनिष्वे जघनिय-जघन्थ जग्म आपिय आप
 3. मेने मेनिरे जघान जग्नुः आप आपुः

53 क्षिप् 4. P. 6 P. Å. to throw.

54 छुप् 6. P. to touch.

1. चिक्षेप चिक्षिपिम् चिक्षिपे चिक्षिपिमेहं चुच्छोप चुच्छुधिम्
 2. चिक्षेपिय चिक्षिप चिक्षिपिये चिक्षिपिष्वे चुच्छोपिय चुच्छुध
 3. चिक्षेप चिक्षिपुः चिक्षिपे चिक्षिपिरे चुच्छोप चुच्छुधुः

46 संप्रसारण by Sec II 5 f (b) page 67.

१ विव्यध+ध—विव्यध्+ध—विव्यद्+ध=विव्यद्.

* 51 अभ्यामाच्च ॥ अभ्यासात्परस्य हन्ते हंस्य वृत्त्यभ्यासः । This ह of हन् is changed to घ after its reduplicative syllable.

• See Ch I D II S. I note १(a) page 24.

✓ 15 तप् 1 P to heat	56 तिप् 1 Â	✓ 57 तृप् 4. P
1 Â to have pre-eminent power 1 P to burn (of the 10 th class)	to drop.	to please, to be satisfied
S P. S. P	S P	S P.

1. तताप- } तेषि तेषे तेषिमहे निताप तितपिमहे ततर्प ततृपिम ततृप्म
तनप

2. तेषि } तेष तेषिषे तेषिषे नितापिषे तितपिषे ततर्पिषे } ततृपिषे } ततृप
तनप्य

3. तताप तेषु तेषे तेषिरे तितपिरे नितपिरे ततर्प ततृपुः

✓ 58 दृप् 1 P to rejoice, to be proud 59 विप् 6 P Â to increase, to smear.

1. ददर्प ददपिम- } निदप लिदपिम लिदपिरे लिदपिमहे
ददम्

2. ददर्पि- } ददप निदपिषे निदपिषे लिदपिषे लिदपिषे
ददर्पि

3. ददप ददपु निदप निदपु लिदपिरे लिदपिरे
60 दृप् 6. P. 1. 61 वृप् 1 P A to sow seed, to procreate to share to weave (according to Mutrey, Madhava and Bopadeva)

1. वृजेद वृजपिम वृजुषे वृजपिमहे उवाप उवापु उवपिम उवे उवपिमहे

S P S P S P S P

2. लुत्तापिथ लुत्प लुत्पिथ लुत्पिथे उपिथ-उप्य उप ऊपिथे उपिथ
3 लुत्तोप लुत्पु लुत्ते लुत्पिरे उपाप ऊप ऊपे ऊपिरे

✓62 शप् 1 P A to curse ✓63 सम् 2 P to sleep.

1. शशाप शशाप शेपिथ शेपे शेपिथे मुञ्चाप मुञ्चपिथ सुशपिथ
2 शपिथ-शशप्य शेप शेपिथे शेपिथे सुशपिथ मुञ्चप्य मुञ्चप
3. शशाप शेपु शेपे शेपिरे मुञ्चाप मुञ्चपुः

✓64 सृप् 1 P to go 65 यम् 1 P. to cohabit ✓66 ग्भ 1 A. to begin 67 लम् 1 A to obtain

- 1 समर्प समृपिथ ययाभ ययभ येभिथ रेभे रेभिथे रेभ लेभिथे
2 समर्पिथ समृप येभिथ ययय + येन रेभिथे रेभिथे लेभिथे लेभिथे
3 समर्प समृपु ययाभ येमु रेभे रेभिरे रेभे लेभि

✓68 गम् 1 P to go ✓69 नम् 1 P to bow, to sound 70 यम् 1 P to refrain

- 1 जगाम-जगम जग्मिथ * ननाम ननम नेमिथ ययाम ययम येमिथ
2 जगामिथ जगय जगम नेमिथ ननय नेम येमिथ-यययथ येम
3 जगाम जगु ननाम ननु ययाम येमु

✓71 ग्म् 1 A to spout 72 रुग् 1 P to cry, to call 73 दग् 1 P to bite

- 1 रेमे रमिथ चक्रोश चक्रुमिथ ददश ददाशिथ
2 रेमिथे रेमिथे चक्रोमिथ चक्रुथ ददशिथ ददश ददश
3 रेमे रेमिरे चक्रोश चक्रुथ ददश ददश

✓74 दिग् 6 P A to give to show ✓75 द्ग् 1 P. to see

- 1 दिदेश दिदिशिथ दिदिश दिदिशिथे ददर्श ददर्शिथ
2 दिदेशिथ दिदिश दिदिशिथे दिदिशिथे ददर्शिथ-ददर्श ददर्श
3 दिदेश दिदिश दिदिश दिदिशिथ ददर्श ददर्श

76 मृश् 6. P.	77 रिश् 6. P.	78 रुश् 6. P.			
to touch; to consider.	to kill.	to kill.			
S.	P.	S.	P.	S.	P.
1. ममर्श	ममृशिम	रिरेश	रिरिशिम	रुरोश	रुरुशिम
2. ममर्शिय	ममृश	रिरेशिय	रिरिश	रुरोशिय	रुरुश
3. ममर्श	ममृशुः	रिरेश	रिरिशुः	रुरोश	रुरुशुः

79 लिश् 6. P. to go. 4. A. to decrease. 80 विश् 6. P. to enter.

1. लिलेश	लिलिशिम	लिलिशे	लिलिशिमहे	विवेश	विविशिम
2. लिलेशिय	लिलिश	लिलिशिये	लिलिशिये	विवेशिय	विविश
3. लिलेश	लिलिशुः	लिलिशे	लिलिशिरे	विवेश	विविशुः

81 स्पृश् 6. P. to touch.

1. पस्पृश	पस्पृशिम	चकर्ष	चकृषिम	चकृषे	चकृषिमहे
2. पस्पृशिय	पस्पृश	चंकार्षिय	चकृष	चकृषिये	चकृषिये
3. पस्पृश	पस्पृशुः	चकर्ष	चकृषुः	चकृषे	चकृषिरे

83 त्विप् 1. P. A. to shine.

1. तित्वेय	तित्विषिम	तित्विषे	तित्विषिमहे	तुतोय	तुतुषिम
2. तित्वेयिय	तित्विष	तित्विषिये	तित्विषिये	तुतोयिय	तुतुष
3. तित्वेय	तित्विषुः	तित्विषे	तित्विषिरे	तुतोय	तुतुषुः

85 द्विप् 2. P. A. to hate.

1. दिद्वेय	दिद्विषिम	दिद्विषे	दिद्विषिमहे	दुदोय	दुदुषिम
2. दिद्वेयिय	दिद्विष	दिद्विषिये	दिद्विषिये	दुदोयिय	दुदुष
3. दिद्वेय	दिद्विषुः	दिद्विषे	दिद्विषिरे	दुदोय	दुदुषुः

87 पुप् 4. P. to nourish.

1. पुपोय	पुपुषिम	पिपेय	पिपिषिम
2. पुपोयिय	पुपुष	पिपेयिय	पिपिष
3. पुपोय	पुपुषुः	पिपेय	पिपिषुः

89 विप् 3. P. A. to pervade; (also 9. P. to separate.)

1. विवेय	विविषिम	विविषे	विविषिमहे
2. विवेयिय	विविष	विविषिये	विविषिये

88 पिप् 7. P. to grind.

पिपेय	पिपिषिम
पिपेयिय	पिपिष
पिपेय	पिपिषुः

S.	P.	S.	P.
3 विभेय	विभियुः	विभिने	विभिनिरे
90 शिप् 7. P. to distinguish; to separate, (also 1. P. to leave a residue)		91 शुप् 4. P. to be dry.	92 स्मिप् 4. P. to embrace.
1. शिशेय शिशिपिम *	शुशेय शुशुपिम	शिलेय शिलिपिम	
2. शिमेय शिशिप	शुमेय शुशुप	शिलेय शिलिप	
3. शिशेय शिशियुः	शुशेय शुशुयुः	शिलेय शिलियुः	
93 घस् 1. P. to eat	94 बस् 1. P. to dwell.	95 दह् 1. P. to burn.	
1. * उवास उवस ऊपिम ‡	ददाह ददह देहि देहिम		
2. उवसिप-उवस्य ऊप	देहिप-ददध † देधुः देह		
3. उवास ऊपुः	ददाह देहतुः देहुः		
	96 दिह् 2. P. A. to grow; to smear.		
1. दिदेह दिदिहिम	दिदिहे दिदिहिमे		
2. दिदेहिप दिदिह	दिदिहिपे दिदिहिपे-दे		
3. दिदेह दिदिहुः	दिदिहे दिदिहिरे		
	97 दुह् 2. P. A. to milk. (not दुह् 1. P. to kill).		
1. दुदोह दुदुहिम	दुदुहे दुदुहिमे		
2. दुदोहिप दुदुह	दुदुहिपे दुदुहिपे-दे		
3. दुदोह दुदुहुः	दुदुहे दुदुहिरे		
98 नह् 4. P. A. to bind.	99 मिह् 1. P. to sprinkle.	100 रुह् 1. P. to grow from seed, to become manifest.	
1. ननाह-ननह नेहिम नेहे नेहिमे मिमेह मिमिहिम रुरोह रुरुहिम			

* अयं न सार्वत्रिकः । लिङ्गन्यतरस्यामि त्वदर्शस्तदशविधानात् ॥

यम् is not conjugated in all tenses and moods, as it is stated to be an optional substitute for अट् in the Perfect (see 24) It is used in the conjugational tenses, in the Aorist and before such non conjugational terminations as do not begin with य्. It is consequently wanting in the Perfect and the Benedictive

94 § see Ch IV S 2 86

95 † ददध + य By note * (a) page 17 ददध + य, by note ‡ page 17 ददध + य, by note † page 11 ददध + य = ददध

96 * See note ‡ (b) page 61, 62

S.	P.	S.	P.	S.	P.	S.	P.
2	नेहिय-ननद्ध ॥ नेह नेहिये नेहिये-द्वे मिमेहिय मिमिह ररोहिय ररह						
3	मनाह नेहु नेह नेहिये मिमेह मिमिहु ररोह ररहु						
101	लिह ३ P A to taste	102	वह 1 P A to convey				
1	लिह लिहिम लिहिदे लिहिलिमेह उवाह ऊह अहिम ऊह अहिमे.						
2	लिहिय लिहि लिहिये लिहिये-द्वे उवाहिय उवाहिये ऊह अहिम ऊहिये						
3.	लिह लिहि लिहिदे लिहिये उवाह ऊह ऊह अहिये						

SECTION III.

* Roots which admit 'optionally' before all non-conjugational terminations beginning with any consonant except य्.

१ स्वादि क्र्यादिश्च धृञ् सृते सृयते स्वरतिरुत्था ।

तनक्ति वृश्चति श्रान्ताग्रनक्ति माष्टि मार्जति ॥ १ ॥

स्थितिः स्पन्दते रय्य सेधति. शिवशास्त्रयोः ।

कल्पतेच गुपिच्छाणे तृप्यति त्रपते तथा ॥ २ ॥

दृप्यति पञ्च पान्तेषु क्षाम्यति क्षमतेऽश्नुते ।

तिश्राति नश्यति श्रान्ता अश्रतिश्च निर कुपि ॥ ३ ॥

तक्षति त्वक्षति गीहगूहतिश्च गृह्णति ।

तृहति दृहति क्षेत्र वृहिर्गृह्णति मृहति ॥ ४ ॥

क्षिपति क्षुब्धति वेष्टश्चत्वारिंशदमी स्मृताः ।

† किन्दते वेपति संके दक्षयति शेपतिर्दन्ते ॥ ५ ॥

वेष्टस्वारिष्टि चत्वारो मतमदाद्यतोऽनित ।

थलि शस्यत्यज-ताना वेष्ट स्यादन्यत्र सर्वदा ६ ॥

98 ॥ नहोषः ॥ नहो यस्य ण स्याज्जलि पदान्ते च । नह् changes its final to य् when followed by any consonant except a nasal or a 'semi-vowel'

102† वह उवद् + य- By note § page 21 उवद् + य - by note ‡ page 17 उवद् + य - by note † page 10 उवद् + य - by note ‡ (a) page 21 उवद्. Now सहिवहोरोदयणेस्य ॥ अनयोरणम्य ओस्यादृलोपे मति ।
जो न. अनयोरणम्य ओस्यादृलोपे मति ।

* स्वरतिसूतिमूयनिभूद्भितो वा ॥

मय्यादेव्यदितश्चपरस्व वगदेराव धातुस्वयंशस्यन् । the roots ए गृ धृ and those marked with long

अ in the Dhātu path are optionally set

† This and the other Kicks of the Aorist are composed by, Mr Chetamani Atmaram Kalkar late Shastri of the Ratnagiri High School

‡ These four root also admit अ optionally before all non-Conjuga

W 1 धृ ० P A and ५ धृ ० P A to shake
S D P S D P.

- 1 दुधाव दुधय दुधयि दुधुमि दुधुवं दुधुमिहे दुधुमिहे
2 दुधयि-दुधोय दुधुयु दुधुव दुधुमि दुधुमि दुधुमिहे
3 दुधाय दुधुवतु दुधुयु दुधुवं दुधुमि दुधुमिहे

3. मृ 2. A. and 4 मृ 4 A. 5 मृ 1 P to sound, to be
to bring forth — dis-as-rl.

1. मुपुने सुप्रमिहे सुप्रमिहे सप्पार मप्पर सप्परिय+ सप्परिय
2. मुपुमि सुप्रमिहे सुप्रमिहे ; सप्परिय सप्पर मप्परयु, सप्पर
3. मुपुने सुप्रमिहे सुप्रमिहे सप्पार मप्परयु. मप्पर

6 तञ्च् 7 P to shrink or contract 7 तञ्च् 6. P to cut

1. ततञ्च ततञ्चिन् } ततञ्चिम } वञ्च वञ्चिम }
ततञ्च्य } ततञ्च्य } ततञ्च्य }
2. ततञ्चिन् } ततञ्च्यु } ततञ्च्यु } वञ्चिन् } वञ्चिन् }
ततञ्च्यु } ततञ्च्यु } ततञ्च्यु }
3. ततञ्च ततञ्च्यु ततञ्च्यु वञ्च वञ्च्यु

the 1st terminations except in the case of the Perfect, as some Grammarians call the 1st and others Anit

1 विन्दतिद्यादृशैर्गाँदैरिष्टं भाष्येऽपि दृश्यते ।

1 व्याघ्रभूत्वादयस्त्वेन नह पठुरिति स्थितम् ॥

3-2 अनिटकारिकामु त्रिषु विषु म्पु इति कृष् उप निषेधिव दृढकद्वे पठितो
न्वादी अपि विषि क्षिपी प्राधाविनि माषयादय । नेति बोधवाद्य ।

४ शक विभाषितोऽनर्पण । भेत्ताऽयमिति चन्द्रगामिप्रमृतय ।

1 तन्पतेनानिटकारिकामु लुदित्पति । भष्यनु अनुसन्धरति
पाठो दृश्यत इति शेषरक्त ॥

1 - 1 these roots admit ५ neces only in the Perfect before the termi-
nations व म त् म्पे, म्प and धे, but the roots ५ and धृ ० P and म्प

1 P take it optionally before the terminations

5 1 See S ५ II ५ (d)

7 1 for the sub total of 4 to 2, 6 3 note ५ p 11

8 अञ्ज् 7 P. to make clear; to anoint; to go. 9 मृज् 2 P. and 10 मृज् 1. P. to purify; to adorn.

S.	P.	S.	D.	P.
1. आनञ्ज	आनञ्जिम आनञ्जम् }	1. ममार्ज	ममृजिवं ममार्जिव ममृज्व }	ममृजिम ममार्जिम ममृजम् }
2. आनञ्जिथ आनञ्जथ }	आनञ्ज	2. ममार्जिथ ममार्ज्थ }	ममृजथुः ममार्जथुः }	ममृज ममार्ज }
3. आनञ्ज	आनञ्जुः	3. ममार्ज	ममृजतुः ममार्जतुः }	ममृजुः ममार्जुः }

11 क्तिद् 4. P. to be wet. 12 स्पन्द 1. A. to distil; to go. 13 रथ् 4. P. to kill; to cook; to finish.

1. चिह्नेद	चिह्निदिम- चिह्निष }	1. सस्यन्दे	सस्यन्दिमहे- सस्यन्महे }	ररन्ध	ररन्धिम-रेष्य.
2. चिह्नेदिय- चिह्नेथ }	चिह्निद चिह्नेथ }	2. सस्यन्दिपे- सस्यन्ते }	सस्यन्दिपे सस्यन्दिपे }	ररन्धिथ-ररद्ध	ररन्ध
3. चिह्नेद	चिह्निदुः	3. सस्यन्दे	सस्यन्दिरे	ररन्ध	ररन्धुः

14. सिध्. 1. P. to command; to do an auspicious act. 15. कृप् 1. A. to be able; to imagine.

8 अत आदेः ॥ (a) अभासस्यादेस्तो दीर्घः स्यात् । एकशेषाववादः ।

(a) beginning a reduplicative syllable is lengthened (b) तस्मान्नुद्

मिहलः ॥ द्विह्लो धातो दीर्घाभूतादकारात्परस्य जुट् स्यात् । न् is inserted after the long vowel of a root consisting of two consonants. (a) अञ्ज्-अनञ्ज्-आनञ्ज् (b) आन् अञ्ज् + अ=आनञ्ज्.

9-10 For the Vriddhi of मृज् See Ch. I. D. II. S. I. note § page 20.

13 (Ch. II. S. I. 54). जम् 1. A. to yawn, जजम्मे, जजम्माते, जजम्मिरे. When the root does not take ए, it follows the rule laid down in note § page 65 as to the change into ए and the dropping of the reduplicative syllable. रेष्य; रेष्य.

15 कृपो रो लः ॥ कृप उः इति छेदः । कृप इति लुप्तपठौकम् । तच्चावर्तते । कृपो यो रेफस्तस्य लः स्यात् । कृपेर्ककारस्यावयवो यो रो रेफसदृशस्तस्य च लकार-सदृशः स्यात् ॥ ए is substituted for ए (or ऐ for ऋ) in the verb कृप.

S	P.	S.	P.
1. सिपेय	सिपिधिम सिपिच्य चहुपे	चहुपिमहे-चहुम्महे	
2. सिपंधिथ सिपेद्ध	सिपिध	चहुपिणे } चहुम्मं }	चहुपिधं-चहुम्म्ये
3. सिपेध	सिपिधुः 16 गुप् 1. P. to protect.	चहुपे	चहुपिरे
1. जुगोप-गोपायाञ्चकार-चकर-आस-वभूय; जुगुपिम-जुगुम्म-गोपायाञ्च- कृम-आमिम-वभूमिम			
2. जुगोपिथ-जुगोप्य-गोपायाञ्चकथ-आसिथ-वभूविथ; जुगुप-गोपायाञ्चक- आस वभूय			
3. जुगोप-गोपायाञ्चकार-आस-वभूय; जुगुपुः गोपायाञ्चकः-आमुः-वभूयः 17 तृप्. 18 तृप् 1. A. 19 टृप्. 20 क्षम् 4. P. to endure. to be ashamed.			
1. त्रेपे	त्रेपिमहे त्रेप्महे	चक्षाम } चक्षम् }	चक्षमिम } चक्षम्म }
2. त्रेपिपे त्रेप्मे	त्रेपिधे त्रेप्मे	चक्षमिथ } चक्षन्थ }	चक्षम }
3. त्रेपे	त्रेपिरे	चक्षाम	चक्षमुः

10 (a) आयादय आर्धधातुके चा ॥ आर्धधातुकरिप्रक्षायामाजदयो
या स्यु । Roots mentioned in Ch II S. I. 17-20 21, 22 preserve optionally
their आय्, ईय् and अय् respectively before an Ārdha dhatuka affix.
गोपाय् (b) कास्यत्यपादामन्त्रे लिटि ॥ कास्यातोः प्रत्ययान्तेभ्यश्चा-
म्याल्लिटि, न तु मन्त्रे । ' कास्यनंकाज्जटणं कर्तव्यम् ' । सूत्रे प्रययग्रहणम-
पर्णाय तस्यानेऽनेकाच इति नाय्यमित्यर्थः । ' ज्ञान is subjoined to वाच् and to
any root consisting of more than one syllable (not restricted to the Veda)
in the Perfect, and the reduplicated forms of इ, यू or अ are used as
auxiliary es after आम् कम् । A कामय, उचक, चकमे, कागावके &c.

17, 19 (See S II 57, 58)

20-21 (a) भ्वोश्च ॥ मान्मभ्य धानांर्मस्य नकारादेशः स्यान्मकारं वकारं
च परं । (a) Roots ending in म् change it to न् when followed by व् or म्.
चक्ष् + न् (b) रपाभ्यां णो न. समानपदे ॥ एकपदस्याभ्यां रेफयकाराभ्यां परस्य

21. क्षम् 1. A. to endure. 22 अश् 5. A. to pervade, to heap. 23 क्षिप् 9. P. to pose; to afflict.

S.	P.	S.	P.	S.	P.
1. चक्षमे	चक्षमिमहे चक्षममहे	आनशे	आनगिमहे आनश्महे	चिक्षेरा	चिक्षिशिम चिक्षिदम
2. चक्षमिपे चक्षंते	चक्षमिष्वे चक्षन्ध्वे	आनशिपे आनक्षे	आनशिष्वे आनङ् द्वे†	चिक्षेशिथ चिक्षेष्ट	चिक्षिश चिक्षिद
3. चक्षमे	चक्षमिरे	आनशे	आनशिरे	चिक्षेश	चिक्षिशुः

४. नश् 4. P. 25 अक्ष् 1. P. 26 कृप् with निर 9. P.
to disappear. to occupy. to tear; to expel.

1. ननाश ननरा	नेशिम नेरम	आनक्ष आनक्षम	आनक्षिम आनक्षम	निधुकोप निधुकोपिम	निधुकोपिम निधुकोपम
॥ नेशिथ ननष्ट †	नेरा	आनक्षिथ आनष्ट ‡	आनक्ष	निधुकोपिथ निधुकोष्ट	निधुकोप निधुकोप
3. ननाश	नेशुः	आनक्ष	आनक्षुः	निधुकोप	निधुकोपुः

नस्य णः स्यात् ॥ (c) अङ्कुप्याङ्कुमुन्यवाचेऽपि ॥ अङ्कर्मः पवर्ग आङ्कु-
मृचेत्येतं व्यस्तेर्यथासमं मिलितैश्च व्यवधानेपि रपाम्यां परस्य नस्य णः स्यात्समा-
नपदे । (b) ण् is substituted for न् following र् or प् in the same word (c)
even though vowels and ह्, प्, व्, र् and the guttural and labial conso-
nants and Anuswar, intervene. चङ्गमे

22 अश्नोतिश्च ॥ अश्नोतिधर्मीभूतादभ्यासावर्णितपरस्य नुद् स्यात् ।

न् is prefixed to the अ of अश् 5, A. after its reduplicative syllable being
made long अश्न् आश्न् (see 8 (a)). आनश्, † आनश् + ध्व. By धश् & ०
आनप् + ध्व. by णुना & ० आनप् + द्वे- by स्रज् & ० आनद् + द्वे = आनद्. अश्, 9. P.
to eat, has आश-आशनुः-आशुः.

24 † मस्ति नशो ण्ति ॥ नुस्स्यात् । The augment न् is added
after the vowel of the root in मस्त् and नश् before a termination with an
initial ण्, (any consonant except a nasal or a semivowel)

25 ‡ आनक्ष + प स्कोः संयोगाद्योरन्ते च ॥ पदान्ते झल्लिच परे
यः संयोगस्तदायोः सकारककारयो एपः स्यात् । When स् or क् is the first
member of a conjunct consonant, it (स् or क्) is dropped before a termina-
tion beginning with a ण् letter and at the end of a word (See page 14)
‡ being dropped आनक्ष् + प आनप् + प आनप् + ठ = आनष्ट.

27 तक्ष् 1. P. to make thin.
S. P.

1. ततक्ष ततक्षिम-ततक्षम

2. ततक्षिय-ततष्ट ततक्ष

3. ततक्ष ततक्षुः

28 त्वक्ष् 1. P. to make thin.
S. P.

तत्वक्ष तत्वक्षिम-तत्वक्षम

तत्वक्षिय-तत्वष्ट तत्वक्ष

तत्वक्ष तत्वक्षुः

29 गाह् 1. A. to churn; to penetrate. 30 गुह् 1. P. A. to cover.

1. जगाहे जगाहिमहे } जुगूह* } जुगुहिम } जुगुहे } जुगुहिमहे }
जगाहमे } जुगुह् } जुगुह् } जुगुहमे }

2. जगाहिमे } जगाहिमे-हे } जुगुहिम् } जुगुह् } जुगुहिमे } जुगुहिमे-हे }
जघाक्षे* } जघाक्षे† } जुगोह† } जुगुह् } जुगुह्मे } जुगुह्मे-हे† }

3. जगाहे जगाहिरे जुगूह जुगुहः जुगुहे जुगुहिरे

31 गृह् 1. A. to take. 32 तृह् 6. P. to kill. 33 तृह् 6. P. to kill. 34 हृह् 4. P. to seek to injure; to bear hatred.

1. जगृहे जगृहिमहे } ततर्ह ततृहिम् } ततृह् ततृहिम् } दुद्रोह दुद्रुहिम् }
जगृहमे } ततृह् } ततृह् } दुद्रुह् }

2. जगृहिमे } जगृहिमे-हे } ततर्हिम् } ततृह् ततृहिम् } ततृह् दुद्रोहिम्. }
जघृक्षे } जघृक्षे† } ततर्ह† } ततृह् } ततृह् दुद्रोह† } दुद्रुह† }
दुद्रोह†† }

29 * जगाह् + से-जगाह् + से (note § page 21)-जपाह् + से (note ° (b) page 17)-जपाह् + से (note † (a) page 12)-जपाह् + पे (note † (b) page 12)=जपाक्षे.

† जगाह् + ध्वे-जगाह् + ध्वे-जपाह् + ध्वे-जपाह् + ध्वे-the first ह् being dropped, जपाह्वे.

30 ** The उ of गुह् is lengthened by Ch II. S.I. 45.

† जुगुह् + ध्वे-जुगुह् + ध्वे-जुगुह् + ध्वे-जुगुह् + ध्वे-the first ह् being dropped and the preceding vowel being made long, we have जुगुह्वे.

32 † ततृह् + य-ततर्ह् + य-ततर्ह् + य-ततर्ह् + य-ततर्ह् + द-the first ह् being dropped, ततर्ह.

34 †† वा दृह् मुह् णुह् णिहाम् ॥ एषां हस्य वा घः स्या ज्ञाति पदान्ते च । पक्षे ढः । At the end of a word and before a णिङ् letter, the ह् of दृह्, मुह्, णुह् and णिह् is optionally changed to प i. e. to द् and प् दृह् + य दृहाह्, य-दृहाह्, य-दृहाह् + य-by note † page 11 दृहाह्व, य=दृहाह्व, also दृहाह्व.

S	P.	S	P.	S	P	S.	P.
3 जग्महे	जग्महिरे	ततर्ह	ततृहु	ततृह	ततृहु	दुद्रोह	दुद्रुहुः
35 वृह् 6 P		36 मुह् 4 P.				37 वृह् 6 P	
to labour.		to be foolish				to labour	
1. बबर्ह	बबृहिम } बबृह	मुमोह	मुमृहिम } मुमुह			ववर्ह	ववृहिम } ववृह
2. बबर्हिथ } बबर्ह	बबृह	मुमोहिथ } मुमोह } मुमोग्ध }	मुमुह			ववर्हिथ } ववर्ह	ववृह
3. बबर्ह	बबृहुः	मुमोह	मुमुहुः			ववर्ह	ववृहुः
38 स्तृह् 6 P.		39 स्निह् 4 P. to have		40 स्नुह् 4 P.			
to kill		affection for		to vomit			
1. तस्तर्ह	तस्तृहिम } तस्तृह	सिष्णेह	सिष्णिहिम } सिष्णिह	सुष्णोह	सुष्णुहिम } सुष्णुह		
2. तस्तर्हिथ } तस्तर्ह	तस्तृह	सिष्णेहिथ } सिष्णेह } सिष्णेग्ध }	सिष्णिह	सुष्णोहिथ } सुष्णोह } सुष्णाग्ध }	सुष्णुह		
3. तस्तर्ह	तस्तृहुः	सिष्णेह	सिष्णिहु	सुष्णोह	सुष्णुहुः		
41 निदृ 6 P A to obtain							

S	D	P.	S	D	P.
1 विनेद	विनिदिन	विनिदिम	विनिदे	विनिदिवहे	विनिदिमहे
2 विनेदिथ	विनिदियुः	विनिद	विनिदिथे	विनिदाथे	विनिदिथे
3 विनेद	विनिदितु	विनिदुः	विनिदे	विनिदाते	विनिदिरे
42 विष् 1. P	to sprinkle.		43 शक् 4 P	A. to endure.	

1. विनेप विनिपिय विनिपिम शशक्-शशकं शेकिन शेकिम

38 तस्तृह् + य = तस्तर्ह् + य ततर्ह् + व - तस्तर्ह् + थ - तस्तर्ह् + व, the first व being dropped, तस्तृह्

41-44 These four roots are wet in all nonconjugational tenses except the perfect. The root शक् only takes इ optionally, before थ

41—According to Vyāghrabhūta the root is set. According to Bhaṣya it is Anit.

S	D.	P.	S	D	P.
2 विवेदिथ विविपयु.	विविप	विविप	शेकिथ-अशकथ	शेकथुः	शेक
3. विवेप विविपयु	विविपु.	विविपु.	अशक	शेकतुः	शेकुः
✓ शक् A.			44 शिप् 1. P. to kill.		
1. शेके	शेकिरहे	शेकिमहे	शिशेप	शिशिपिय	शिशिपिम
2 शेकिपे	शेकाथे	शेकिथे	शिशेपिय	शिशिपयुः	शिशिप
3. शेके	शेकाने	शेकिरे	शिशेप	शिशिपयु.	शिशिपुः

SECTION IV.

The Periphrastic Perfect. (See appendix 2)

1. कास्-1. A to make a bad sound, to cough.

S.	D.	P.
1. * कामाशक्ते-आम वभूय, कामाशकृरहे-आमिथ वभूरिथ; कामाशकृमहे-आसिथ-वभूरिम		
2. कासाशकृते-आमिथ वभूरिथ; कासाशकृताथे आसथु-वभूरथु; कासाशकृद्वे-आम वभूय		
3. कामाशक्ते-आम-वभूय; कामाशकृताते-आसतु-वभूयतुः; कासाशकृतिरे-आसुः-वभूयुः		

✓ 2 कथ् 10. P. A. to tell.

S	P.
1. कथयामकार चकर-आम वभूय } कथयाशकृम आमिम वभूरिम }	
कथयामके " " }	कथयाशकृमहे " " }
2. कथयामकार्य आमिथ वभूरिथ } कथयामक-आस-वभूय }	
कथयाशकृते. " " }	कथयाशकृद्वे " " }
3. कथयामकार-आम वभूय } कथयाशकृ आसुः-वभूयुः }	
कथयाशकृते " " }	कथयाशकृतिरे " " }

1-2 (Section III, 16 b) * The Red Perf Par forms of कृ are used after verbs which are Parasmaipada and the Red Perf Atri forms of कृ after those that are Atmanepada. The Red Perfect Par forms of अगृ and भू may be used after verbs that are either Parasmaipada or Atmanepada.

३ एष् 1 A to increase

4 उन्द् 7 P to wet

S

P

S

P

1. एधाञ्चके	एधाञ्चकृमहे	उन्दाञ्चकार चकर	उन्दाञ्चकृम
2. एधाञ्चकृपे	एधाञ्चकृद्वे	उन्दाञ्चकर्ष्य	उन्दाञ्चकृ
3. एधाञ्चके	एधाञ्चक्रिरे	उन्दाञ्चकार	उन्दाञ्चकृ.

5 उक्ष् 1 P to sprinkle

6 दय् 1 A to give,
to go, to protect to kill, to take.

1. उक्षाञ्चकार-चकर	उक्षाञ्चकृम	दयामास	दयामासिम
2. उक्षाञ्चकर्ष्य	उक्षाञ्चकृ	दयामासिथ	दयामास
3. उक्षाञ्चकार	उक्षाञ्चकृ	दयामास	दयामासु

7 अष् 1 A to go

8 आस् 2 A to sit

1. अयाञ्चके	अयाञ्चकृमहे	आसावभूय	आसावभूयिम
2. अयाञ्चकृपे	अयाञ्चकृद्वे	आसावभूयिथ	आसावभूय
3. अयाञ्चके	अयाञ्चक्रिरे	आसावभूय	आसावभूयु

9 उप् 1. P to burn

10 विद् 2 P. to know

1. उयोप †	}	उयिम	}	रिदे	}	विविदिम	}
ओयामास		ओयामासिम		निदामास		निदामासिम	

3 इजादेश् गुरुमतोऽनृच्छ ॥ इयादियौ धातुर्गुणानृच्छन्त्यस्तत आम् स्याज्जिति। आम् is subjoined to such verbs as begin with a long vowel or a short vowel followed by a conjunct consonant, except अ or आ when they are to be conjugated in the perfect श्रच्छ् is an exception so also is उच्छ्

4—5 (See rule 3) उ in उन्द् and उक्ष् is long as it is followed by a conjunct consonant.

6—8 (a) दयामास ॥ दय्, अय्, आस्, एभ्य आम् स्याज्जिति। (b) उपविदजागृभ्योऽभ्यतरयाम् ॥ एभ्या लिङ्याम्बा स्यात्। (a)(b) The roots दय्, अय् and आस्, take आम् necessarily, and उप्, विद् 2 P and जाप् take it optionally

9 1 अयाञ्चकारश्चर्ष्य ॥ अयाञ्चस्व इवर्णोवर्णयोरेवद्वयौ स्तोऽयवर्णोऽयि। द or उ beginning a reduplicative syllable, is changed to इय् or उय् respectively when followed by a dissimilar vowel उउय् उभय् उवोय्+अ=उवोय

9—10 आम् is a strong terminat on before which the final vowels and the penultimate short ones except that of विद्, take Guna. उपविदइत्याम्भक्ते 'विद्' इत्यक्षरान्तनिपातनाप्रत्ययस्य ।

S	P.	S	P
2. उवेदिथ ओपामासिथ }	ऊव ओपामास }	विवेदिथ विदामासिथ }	विविद विदामास }
3. उवोष ओपामास }	ऊपु ओपामासु }	विवेद विदामास }	विविदु विदामासु! }

✓ 11 जागृ 2 P. to be awake. 12 भी 3 P. to fear.

1. जजागार-गर जागरामास }	जजागरिम † जागरामासिम }	निभाय-निभय निभयान्चकार-चकर }	निभिम निभयाञ्चकृम }
2. जजागरिथ जागरामासिथ }	जजागर जागरामासि }	निभयिथ निभेय निभयाञ्चकृम }	निभय निभयाञ्चकृ }
3. जजागार जागरामास }	जजागरु जागरामासु }	निभाय निभयान्चकार }	निभु निभयाञ्चकु }

13 ह्री 3 P. to be ashamed 14 भृ 3 P.A. to hold, to support

1. जिह्याय जिहय जिहयाञ्चकार चकर }	जिहेपिम जिहयाञ्चकृम }	जिभार जिभर जिभराञ्चकार चकर }	जिभूम जिभराञ्चकृम }
2. जिह्यिथ जिह्येथ जिहयाञ्चकर्त्तुं }	जिह्यिथ जिहयाञ्चकृ }	जिभर्त्तु जिभगञ्चकर्त्तुं }	जिभ जिभराञ्चकृ }
3. जिह्याय जिहयाञ्चकार }	जिह्यिषु जिहयाञ्चकु }	जिभार जिभराञ्चकार }	जिभु जिभराञ्चकु }

भृ A

✓ 15 हु 3. P. to sacrifice

1. वध्रे विभराञ्चकृते }	वधृमहे विभराञ्चकृमहे }	जुहान जुहय जुहयाञ्चकार चकर }	जुहुविम जुहयाञ्चकृम }
----------------------------	---------------------------	---------------------------------	--------------------------

11 † जाग्रोऽविच्छिन्नरूढि मु ॥ जागते गुण स्याद्विच्छिन्नरूढि-योऽन्यस्मिन् रूढिविषये प्रनिदयविषयेच । जाग्र takes Gana, notwithstanding any assertion for Vriddhi or prohibition of Gana and Vriddhi, before any Ardhadhatuka or Sārvadhatuka affix except वि, विग् (१), जल् [भ first and third pers sing Perfect] or one distinguished by a mato ह्

12—15 भृहृमृहुवां श्रुवय ॥ एभ्या ण्विभ्यास्यादामिञ्चाविव कार्येच । These roots take भाम् optionally but before it they are required to be reduplicated as in the 3rd conjugation.

14 This is one of the roots that are really Anit in the perfect. See Ch III S 1 14 note † page 61

S	P	S	P
2 वभृपे विभराञ्चकृपे }	वभृने विभराञ्चकृद्धे }	जुहमिथ जुहोथ जहमाञ्चकर्थ }	जुहम जहमाञ्चक }
3 वभ्रे विभराञ्चके }	वभ्रिर विभराञ्चकिरे }	जुहाम जुहमाञ्चकार }	जुह्व जुह्वनाञ्चकु }
16 चकास् 2 P to shine			

S	D	P
1 चकासाञ्चकार चरर	चकासाञ्चकृम	चकासाञ्चकृम
2 चकासाञ्चकर्थ	चकासाञ्चकथु	चकासाञ्चक
3 चकासाञ्चकार	चकासाञ्चकतु	चकासाञ्चकु

17 चुलुम्प् 1 P to cut

1 चुलुम्पाञ्चकार चरर	चुलुम्पाञ्चकृम	चुलुम्पाञ्चकृम
2 चुलुम्पाञ्चकर्थ	चुलुम्पाञ्चकथु	चुलुम्पाञ्चक
3 चुलुम्पाञ्चकार	चुलुम्पाञ्चकतु	चुलुम्पाञ्चकु

18 धूप I P to protect 19 धूर् I P to heat to be heated.

1 दुधूप धूपायाञ्चकार चकर }	दुधूपि धूपायाञ्चकृम }	दुधूपम धूपायाञ्चकृम }
2 दुधूपिथ धूपायाञ्चकर्थ }	दुधूपथु धूपायाञ्चकथु }	दुधूर् धूपायाञ्चक }
3 दुधूप धूपायाञ्चकार }	दुधूपतु धूपायाञ्चकतु }	दुधूप धूपायाञ्चकु }

20 विच्छि 6 P to go to approach

1 विच्छि विच्छयाञ्चकार चकर }	विच्छिठि विच्छयाञ्चकृम }	विच्छिठम विच्छयाञ्चकृम }
2 विच्छिठि विच्छयाञ्चकर्थ }	विच्छिठथु विच्छयाञ्चकथु }	विच्छिठ विच्छयाञ्चक }
3 विच्छि विच्छयाञ्चकार }	विच्छिठतु विच्छयाञ्चकतु }	विच्छिठु विच्छयाञ्चकु }

21 पण् I. P. to praise; A. to gamble

S.

D.

P.

1. पेणे
पणायाञ्चकार-चकर }	पेणिग्रहे
पणायाञ्चकृत }	पेणिमहे
पणायाञ्चकृतम }
2. पेणिपे
पणायाञ्चकर्त्त }	पेणाधे
पणायाञ्चकृत्युः }	पेणिज्वे
पणायाञ्चक }
3. पेणे
पणायाञ्चकार }	पेणाते
पणायाञ्चकृत्युः }	पेणिरे
पणायाञ्चकृत्युः }

22 पन् I. P. to praise.

1. पेने
पनायाञ्चकार-चकर }	पेनिग्रहे
पनायाञ्चकृत }	पेतिमहे
पनायाञ्चकृतम }
2. पेनिपे
पनायाञ्चकर्त्त }	पेनाधे
पनायाञ्चकृत्युः }	पेनिज्वे
पनायाञ्चक }
3. पेने
पनायाञ्चकार }	पेनाते
पनायाञ्चकृत्युः }	पेनिरे
पनायाञ्चकृत्युः }

23 क्षत् I. P. to censure; to be compassionate.

1. आनर्त्तः
क्षतीयाञ्चक्रे	आनर्त्तय
क्षतीयाञ्चकृतमहे	आनर्त्तम
क्षतीयाञ्चकृतमहे
2. आनर्त्तिय
क्षतीयाञ्चक्रे	आनर्त्तयुः
क्षतीयाञ्चक्रे	आनर्त्त
क्षतीयाञ्चक्रे
3. आनर्त्त
क्षतीयाञ्चक्रे	आनर्त्तनुः
क्षतीयाञ्चक्रे	आनर्त्तुः
क्षतीयाञ्चक्रे

✓ 24 कम् I. A. to love; to desire.

1. चक्रमे
कामयाञ्चक्रे	चकमिरे
कामयाञ्चकृतमहे	चकमिमहे
कामयाञ्चकृतमहे
2. चकमिपे
कामयाञ्चक्रे	चकमाधे
कामयाञ्चक्रे	चकमिज्वे
कामयाञ्चक्रे
3. चक्रमे
कामयाञ्चक्रे	चकमाने
कामयाञ्चक्रे	चकमिरे
कामयाञ्चक्रे

SECTION V.

Roots which form their Perfect irregularly.

✓ 1. अज् 1. P. to go, to throw. ✓ 2 इ 1. P. to go.

S. D P S. D P.

1. विनाय } विव्यिज् } विव्यिम } इयाय इयय इयिन* इयिम
विनाय } आजिज् } आजिम }

2. विवयिथ }
विवेथ } विव्यथु विव्य इययिथ-इयेथ इयथु इय
आजिथ }

3 निनाय निव्यतु विव्यु इयाय इयतु इयु

✓ 3 इ 2. P. to go ✓ 4 इ with अधि 2 A. ✓ 5 ई 1. 2 P. 4 A. to go.

S P S. P S P.

1 इयाय } इयिम† अधिजगे अधिजगिगहे अयामास अयामासिम
इयय }

2 इययिज् } इय अधिजगिगे अधिजगिगे अयामासिथ अयामास
इयेज् }

3 इयाय ईयु अधिजगे अधिजगिरे अयामास अयामासुः

1 अनेव्यधत्तयो ॥ शने वीरल्लयमादेस स्वादावेधत्तुनियय घनमप व नवेरिन्वा ।
'सज्जदाराधत्तुके वेप्यो' । यो is substituted for अने before an Ardhadhatuka
affix with the exception of the affixes धत् and अप् (इदन्त) The substitution
of यो is optional before the Ardhadhatuka affixes with an initial consonant
except य

2 (Ch I D II S 1 note * page 5 (See Siddhāntam Vol II p 53)

3 † ईयंइज् किति ॥ इतोऽय्याप्तस्य दीर्घं स्यादिति लिटि । The redupli-
cative available of इ 2. P. is lengthened when followed by a weak termina-
tion with an initial vowel

4 गाह्-गिह् ॥ इतो गाह् स्यादिति । लावस्यायां रिगिह्तिरे त । गा is substituted
for- इ with अधि to study, in the Perfect

		ऊर्णु 2. P. A. to cover.			
S.	P.	S.	D.	P.	
1. ऊर्णुनाम } ऊर्णुनय }	ऊर्णुनिम	ऊर्णुनुमे	ऊर्णुनुविमहं	ऊर्णुनुमिमेहे	
2. ऊर्णुनयिथ } ऊर्णुनयिथ }	* ऊर्णुनुय	ऊर्णुनुमिथे	ऊर्णुनुमाथे	ऊर्णुनुमिथे-द्वे	
3. ऊर्णुनाम	ऊर्णुनुय	ऊर्णुनुमे	ऊर्णुनुमाते	ऊर्णुनुमिरे	
1. P. to go, to acquire, 3. P. to go.		6 P. to go, to fall in faculties, to con- geal		1. A. to go; to stand, to acquire; to be strong, to live.	
S.	P.	S.	P.	S.	P.
1. आर	आरिम	आनच्छे	आनच्छिम	आनृजे	आनृजिमहे
2. आरिथ	आर	आनच्छिथ	आनच्छे	आनृजिथे	आनृजिथे
3. आर	आरुः	आनच्छे	आनच्छेः	आनृजे	आनृजिरे
		10 कृ 8. P. A. to do. <i>ob. not T. 1</i>			
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. चकार-चकर	चरु*	चरुम	चरे	चरुहे	चरुमहे
2. चरुय	चरुयुः	चरु	चरुपे	चरुथे	चरुदे
3. चकार	चरुतुः	चरुः	चरे	चरुते	चरिरे

6 [ऊर्णुनाम नेति वाच्यम्] ऊर्णु does not take the affix आम् which it ought to take according to See IV. 3

ऊर्णु 1 (a) भजद्वितीयादयः ॥ भिद्विपदः ॥ नदि धातोरादिभूतादन परस्य द्वित् य-यायो द्वेभ्यः । (a) The initial vowel is not reduplicated, but the consonant, following it with the vowel is reduplicated. (b) नन्दाः मयोपादय ॥ अर. परा ययोपादयो नन्दा द्वि ने भजन्त । (b) न्, द or र् being the first element of a conjunct consonant after an initial vowel, is not reduplicated, but the second one is reduplicated. ऊर्णु + अ-ऊर्णुनाम-नम्.

* विभाषणी. ॥ दद्विद्विपदया वा द्विवात् । The intermediate इ is optionally weak in the case of the root ऊर्णु.

7-8 See Sec 1 2 * and 5 11 21 *

9 (ch. III S III 8) (b) ऊर्णुनाम ऊर्णुनामो रेफो इत्येव ययो तेन डिङ्ङा-मुर । र् involved in the vowel ए is considered as a consonant as regards the adding of the prefix न्. The root, therefore, contains two consonants and requires न् after अ converted into अ [ch. III S III 8 (a)]

10 * (ch III S I 11 f)

11 § कृ with सम्

S	P.	S	P
1 सबस्कार-सबस्कार	सबस्कारिम †	सबस्कारे	सबस्कारिमहे
2 सबस्कारिथ	सबस्कार	सबस्कारिपे	सबस्कारिध्वे ‡
3 सबस्कार	सबस्कार	सबस्कारे	सबस्कारिरे

12 कुट् 6 P to be crooked 13 खन् 1 P A to dig

1 चुकोट चुकुट चुकुटिम चखान चखन चखिम चखने चखिमहे
2 चुकुटिथ † चुकुट चखनिथ चखन चखिपे चखिध्वे
3 चुकोट चुकुट चखान चखु चखने चखिरे

14 ग्रन्थ् 9 P to arrange. 15 ग्रह् 9 P A to take

1 जग्रन्थ-ग्रथ जग्रन्थिम जग्राह जग्रह जगृहिम*जगृहे जगृहिमहे
2 जग्रन्थिथ ग्रथिथ जग्रन्थ ग्रथ जग्रहिथ जगृह जगृहिपे जगृहिध्वे ‡
3 जग्रन्थ ग्रथ जग्रन्थु ग्रथु जग्राह जगृह जगृहे जगृहिरे

11 § (a) सपरिभ्या करोमी भूषणे ॥ (b) समवायेष ॥ (a b) सपरिभूषण्य करोते
 सुख्याद्रूपेण सचात वार्धे । स is prefixed to the root कृ to do after सम् परि
 or उप if it means to decorate or collect (c) उपामतिपन्नवैकुलवाचशाध्याहारिषु ॥
 उपालुन सुख्यादर्थेषु चाद्रूपेण सचातवार्धे ॥ (c) after उप even, in the following
 senses प्रतियत्न—trying pains in imparting a new quality to a thing to
 increase its value वेष्टतं that which is prepared or altered and अध्याहार supply
 ing what is implied for example उपस्कृता वन्या a girl adorned with orna-
 ments उपस्कृता ब्रह्मणा. Brahmins assembled एषोदकस्योपस्कृते fuel changes
 the quality of water by heating it उपस्कृतमुक्ते he eats now wholesome food
 उपस्कृतं वृत he speaks by supplying an ellipsis स्कृ १ कृ is reduplicated
 with गु १ संस्कृ † (d) क्तन्थ सयोगादेर्गुण ॥ रुदन्तस्य सयोगादे र्गुण स्यादिति ।
 (d) hoots, with a fin १ कृ (short) preceded by a conjunct consonant, take
 Gana in the Perfect संस्कृ + इव संस्कृतिव The rules (S I 14 †) and
 (C II 1 १) do not hold good in the case of the root कृ with सम्

12 † गाड्यादिभ्याऽग्निञ्जित ॥ गानादेस्तत् कृयादभ्यध परेऽणत प्रत्यया दित स्यु ।
 All the terminations subjoined to गी the substitute of इ, and to the
 कृयादि verbs are रिन् weak except those of the causal, the ३ of the first and
 third persing Perfect and the affix निन् १, therefore is weak and does
 not allow Gana.

13 † For the dropping of य see note on हर page 28

14 see भय् (60)

15 * Samprasaran by (b) page 67.

16 चक्ष् 2. A. to speak.

	1st pers.	2nd pers.	3rd pers.
S.	आचक्षे	आचक्षिषे	आचक्षे
	आचक्ष्या	आचक्ष्यथ-आचक्ष्याथ	आचक्ष्या
	आचक्ष्ये	आचक्ष्यिषे	आचक्ष्ये
	आचक्षी *	आचक्षिथ आचक्षीथ	आचक्षी
	आचक्षो	आचक्षिषे	आचक्षो
P.	आचक्षिमहे	आचक्षिष्वे	आचक्षिरे
	आचक्ष्यम	आचक्ष्य	आचक्ष्युः
	आचक्षिमहे	आचक्षिष्वे-हे	आचक्षिरे
	आचक्षिम	आचक्ष	आचक्षुः
	आचक्षिमहे	आचक्षिष्वे	आचक्षिरे

17 चि 5. P. A. to collect.

	S.	P.	S.	P.
1. चिचाय-चिचय	}	चिचिम	}	चिचिमहे
चिचाय-चिचय		चिचिम		चिचिमहे
2. चिचयिथ चिचैथ	}	चिच्य	}	चिच्यिष्वे-हे
चिचयिथ चिचैथ		चिच्य		चिच्यिष्वे-हे
3. चिचाय चिचाय	}	चिच्युः	}	चिच्यिरे
चिचाय चिचाय		चिच्युः		चिच्यिरे

16 (A) चक्षिष्यः स्यात् ॥ (B) वा लिट् ॥ चक्षिष्य. स्यान्नादेनो वा स्यादिति । लिटोऽन्यास्मिन्नार्थगुणे नित्यं स्यान्नादेशः ॥ अत्र माथ्ये स्यादिरयमादेशः ॥ अविद्ध-वाण्डे नस्य चो वेति नियतम् । गिरवात्पदद्वयम् ॥ स्यात् is optionally substituted for चक्ष् in the Perfect but necessarily before an Ārdhadhatuka affix. The substitutes स्यात् and वना take both far. and Atm. In the 2nd and the subsequent editions the term Ārdhadhatuka has been generally used in the place of the ' non-conjunctional tenses and moods ' for the obvious reasons stated by the author in his preface to that edition (2nd). For the term, Ārdhadhatuka see the fifth paragraph of the introductory remarks.

* वना is likewise a substitute for चक्ष्.

17 विगाता येः ॥ अभ्यासात्परस्य विभः कृत्यं वा स्यादिति लिटिच । चि is optionally changed to कि after the reduplicative syllable in the Perfect and Declinative चिचोपनि चिचिपति.

18 वृद् 7 P. A. to play, to shine.

S	P	S	P.
1 चच्छर्द	चच्छर्दिम	चच्छर्दे	चच्छर्दिमहे
2 चच्छर्दिथ	चच्छर्द	चच्छर्दिषे }	चच्छर्दिषे
3. चच्छर्द	चच्छर्दु	चच्छर्से† }	चच्छर्दिरे
		चच्छर्दे	

19 जन् 4 A. 20 जम् 1.A.
to be produced: to yawn

21 जि 1. P. to
conquer.

1. जज्ञे जज्ञिमहे जजम्हे जजग्निमहे जिगाय जिगय जिग्यिम्
2. जज्ञिषे जज्ञिषे जजग्निषे जजग्निषे जिगयिथ जिग्यथ जिग्य
3. जज्ञे जज्ञिरे जजम्हे जजग्निरे जिगाय जिग्यु.

22 जृ 4. P to become old 23 ज्या 9. P. to become old.

1. जजार-जजर जजरिम् जेरिम् † जिज्या जिज्यिम्
2. जजारिथ-जेरिथ जजर-जेर जिज्यिथ-जिज्याथ जिज्य
3. जजार जजरुः-जेरुः जिज्या ' जिज्युः

24 वृद् 7. P. A to kill, to destroy, to disregard

1. ततर्द	ततर्दिम	ततर्दे	ततर्दिमहे
2. ततर्दिथ	ततर्द	ततर्दिषे }	ततर्दिषे
3. ततर्द	ततर्दुः	ततर्से* }	ततर्दिरे
		ततर्दे	

18 † सेऽसिचि कृतवृत्तवृत्तवृत्तवृत्त ॥ एभ्य परस्य सिन्धिमन्त्रस्य सादिरधिधातुस्त्वेष्टा स्यात् । The roots वृत्, वृत्, वृत्, वृत् and वृत् insert र optionally when, followed by any Ārdhadhatuka termination beginning with ए. They do not, however, do it in the Aorist.

19 For the dropping of the penultimate अ, see note † (a) on दृन् page 28

जज्ज् + ए. by स्तोत्रु &. र is changed to य्; thus जज्ज् + ए = जज्ञे

20 See Chapter II S 1 54

21 सन्स्त्रियोर्जिः ॥ जयने सन्स्त्रियोर्जिः योऽभ्यासस्ततः परस्य कृत स्यात् । जि is changed to गि after its reduplicative syllable in the Perfect and Desiderative. जिगाय, जिग्यथि.

22 † See Sec II. 11 (a)

24 * see छर्द (18)

125 तृ 1 P to cross to swim
S P

1 ततार ततर तेरिम

2 तेरिथ तेर

3 ततार तेरु

126 त्रस् 4 P to fear.
S P

तत्रास तत्रम

तत्रसिथ त्रसिथ

तत्रास

तत्रसिम त्रसिम

तत्रस त्रस

तत्रसु त्रसु

127 दद् 1 A to give

28 दम् 5 P to unpose upon

1 दददे † दददिमहे

ददग्म देम †

ददग्मिम देमिम

2 दददिपे दददिष्वे

ददग्मि-देमिथ

ददग्म देम

3 दददं दददिरे

ददग्म-देम

ददग्मु-देमु

129 दरिद्रा 2 P to be poor

1 दरिद्रौ * -दरिद्राञ्चकार-दरिद्राञ्चकर

ददरिद्रिम दरिद्राञ्चकम

2 ददरिद्रिथ † दरिद्राञ्चकथ

ददरिद्रि-दरिद्राञ्चक

3 ददरिद्रौ -दरिद्राञ्चकार

ददरिद्रु दरिद्राञ्चकु

30 दी 4 A.

to decay

31 दीधी 2 A.

to shine, to play

32 दे 1 A.

to protect

1 दिदीये दिदीयिमहे दीध्याञ्चके दीध्याञ्चकमहे दिग्ये दिग्यिमहे

2 दिदीयिपे दिदीयिष्वे † दीध्याञ्चकपे दीध्याञ्चकङ्गे दिग्यिपे दिग्यिष्वे †

3 दिदीये दिदीयिरे दीध्याञ्चके दीध्याञ्चकिरे दिग्ये दिग्यिरे

25 26 See Sec II (a) (c) 27 † The root does not change the अ to ए and drop the redupl cat ve syllable [See Sec II II (c)]

28 † According to सुधाकर and others दम् drops its nasal even before the s ngulars It should be conjugated like दम् (60)

29 दारद्रा takes the prefix आप् as it contains more than one syllable (See note 16(b) page 81 According to some it takes also the reduplicated Perfect.

29 * (a) आन औण् ॥ आदन्ताद्वातो णेन औकारदेश स्यात् । (a) Roots ending in आ take औ instead of अ (Perf 1st and 3rd sing) † (b) आतो लोप इटिच ॥ अभायाराधेधातुक्यो क्तिदिरो परयोरातो लोप स्यात् । आ is dropped before the intermediate इ and before an Ārdhadhatuka weak termination beginning with a vowel

30 दीद्यो युद्धिर्दिति ॥ दीड परस्याच्चे द्वित आर्धधातुकस्य युद् स्यात् । दी in- sorts यु before the weak terminations with an initial vowel

31 दीधीवेयाम् ॥ दीधीवेव्याटिथ गुणरूढा न स ॥ The roots दीधी and वेवी and the intermediate इ do not take Guna or Vradhi वयार्धक भविता

32 द्यतेर्दिगि निदि ॥ द्यतादिग्यादस स्यान्दि । दिग्यादेशान् द्वित्यशधनमिष्यते । दिगि is substi tuted for दे in the Perfect दिगि does not admit reduplication.

33 द्युत् 1 A.	34 दु 1 P	35 धे † 1 P	36 नद् 1 P.
to shine	to go	to drink	to sound inarticulately with P
S	P	S	P

1 दियुते दियुतिमहे दुद्राव दुद्रम दुद्रुम दधौ दधिम प्रणनाद } प्रणेदिम
प्रणनद }

33 (a) द्युतिस्वाप्यो सप्रसारणम् ॥ द्युतिस्वाप्योऽभ्यासस्य सप्रसारण स्यात् । (a) द्युत् and स्वाप् (the causal of स्वप्) take सप्रसारण in the reduplicative syllable द्युद्युत् वि + उ + द्युत् (b) सप्रसारणाच्च ॥ सप्रसारणाच्च पूर्वस्वमेवाददेश स्यात् । (b) When a vowel substituted for a semi vowel is followed by another vowel the first is substituted for both दियुत्

34 This is one of the roots that are really A in the perfect See Decl 14

35 आदेश उपदेशोऽस्ति ॥ उपदेश एनन्तस्य धावो रात्व स्यात् तु शिति । आ is substituted for the ending ए ए, ओ or औ in the non conjugational tenses

† The following Karikas extracted from the Kavikalpa Druma of Bopadeva are given here with some alterations here and there as a help to the students in remembering the roots ending in ए ऐ and ओ

*देङ् पाळनेऽथ धेङ् पाने प्रणिदाने तु मेङ् स्मृत ।
चेङ् स्यूतां ज्येङ् वृत्तौ हेङ् च शब्दे स्पधे पडेपरा ॥ १ ॥
कै शब्दे क्षै क्षये खै तु स्थये खननहिंसयो ।
शौ गाने गळै हमेऽथो जै क्षये जैङ् पाळनेऽथ दैप् ॥ २ ॥
शोवने शौ न्यकरणे द्रौ स्वप्ने ध्यै तु चिन्तने ।
ध्रौ तृप्तां पै च शोपे ज्यैङ् वृद्धौ म्लै कान्तिसक्षये ॥ ३ ॥
रौ शब्दे रौ च शोपे शौ स्वेदे श्रौ पचने मत ।
ऊयैङ् गतौ पै क्षयेऽथ छै वेष्टे ज्यौ स्नानशोभयो ॥ ४ ॥
ष्टयै स्तयै शब्दे च सहत्यामदन्ता पञ्चमिशति ।
छो छेदे दोऽवखण्डे शो निशाने सोऽन्तकर्मणि ॥ ५ ॥
परस्मैपदिनो दैवादिकाधत्वार ओपरा ॥

* All these roots belong to the 1st conjugation, except the last four which belong to the 4th. The roots to which a mute ङ् is added are Atmanepadi; while those with a mute व् are Ubbayapadi; and the rest are Parasmaipadi.

36 (a) पापदशास्वनन्तादिनायनाधनन्दनङ् नृनृत् ॥ [शतिभाष्यफलितम्] All

S	P	S	P	S	P	S	P
2 दियुतिषे दियुतिषे दुद्रोथ दुद्रुव दधिय दधाय } दध प्रणेदिय प्रणद							
3 दियुते दियुतिरे दुद्राम दुद्रु दधो दधु प्रणनाद प्रणदु							
37 पृ 3 9 P to protect, to fill		38 प्याय् 1 A 1 P to grow		39 फण 1 P to go			
1 पपार * } पपरिम + } पिये पियिमहे पफाण पफण पफणिम फेणिम							
पपर } पप्रिम + }							
2 पपारिथ पपर पप्र पियिषे पियिष्वे द्वे पफणिथ फेणिथ पफण फेण							
3 पपार पपरु पप्रु पिये पियिरे पफाण पफणु फेणु							
40 फल् 1 P to fructify, 1 P to divide		41 भृ 1. P A to support					
1 पफाल-पफल फेलिम वभार-वभर वभूम वभ्रे वभूमहे							
2 फेलिथ फेल वभर् वभ्र वभूषे वभूङ्गे							
3 पफाल फेहु वभार वभ्र वभ्रे वभ्रिरे							
42 भ्रम् 1 P to wander, 4 P to be unsteady		43 भ्राज् 1 A to shine					
1 वभ्राम वभ्रम वभ्रनि भ्रेमिम वभ्राजे भ्रेजे वभ्राजिमहे-भ्रेजिमहे							

roots beginning with न् except नई, नद् 10 P A to act (नाडयति ते), नाथ्, नाथ्, नन्द, नद्, नृ and नृ are called णोपदेश, i. e. roots originally exhibited with ण् as the radical initial. (b) उपसर्गादिसमासेऽपि णोपदेशस्य ॥ उपसर्गस्थानिमित्तापरस्य णोपदेशस्ययातानस्य ण स्यात्समासेऽपि । (b) ण् is substituted for the न् of each roots if it is preceded by a preposition containing र्. This change takes place in composition (समासे) or without it. According to some the roots नाथ्, नृ and नन्द are also णोपदेश, i. e. their न् may be changed to ण after a preposition containing र्.

७७ • The base पपर may substitute ए for अ and drop the reduplicative syllable according to Sec II 1 § It is not however allowed in this case by the rule न शसददनादिगणानाम् ॥ Sec II 11 (c) Here अ is deduced from a Guna element † For the Guna and the shortening of न्. See Sec I २* and ३†

38 लिङ्यङोश्च ॥ लिङि यञि च प्याय णोभाव । पुन प्रसङ्गविज्ञानात्पीशब्दस्य द्वितम् । पी is substituted for प्याय in the Perfect and the Frequentative णोपदेश प्याय + ए-पी पापी विपा + ए ई is changed to ए by note § page 32 पिये

41 पृ 3 P A (Page 37 14)

12--10 Sec II 11 (d)

S	P	S	P
2 वभ्रमि३ भ्रेमिथ	उभ्रम भ्रेम	वभ्रानिपे भ्रेनिपे	उभ्राजिधे भ्रेजिधे
3 वभ्राम	वभ्रमु भ्रेमु	वभ्राजे भ्रेजे	वभ्राजिरे भ्रेजिरे
44 भ्राञ् 1 A to shine		45 भ्राञ् 1 A to shine	
1 वभ्राशे भ्रेशे	उभ्राशिमहे भ्रेशिमहे	वभ्राशे भ्रेशे	उभ्राशिमहे भ्रेशिमहे
2 वभ्राशि३ भ्रशिपे	वभ्राशिधे भ्रेशिधे	उभ्राशिपे भ्रशिपे	उभ्राशिधे भ्रेशिधे
3 वभ्राशे भ्रेशे	वभ्राशिरे भ्रेशिरे	उभ्राशिरे भ्रेशिरे	उभ्राशिरे भ्रेशिरे
46 मि ३ P A to throw		47 मी 9 P A to l ll	
1 ममौ	मिम्यिम	मिम्ये	मिम्यिमहे
2 ममिथ ममाथ	मिम्य	मिम्यिपे	मिम्यिधे
3 ममौ	मिम्यु	मिम्ये	मिम्यिरे
48 राज् 1 P A to shine			
1 राज	राजिम रेनिम	राजे रेजे	राजिमहे रेनिमहे
2 राजिथ रेजिथ	राज रेज	राजिपे रेनिपे	राजिधे रेजिधे
3 राज	राजु रेजु	राजे रेजे	राजिरे रेजिरे
49 राध् 5 P to kill		50 ली 9 P 1 A to adhere to kill	
1 अपरराध अपरेधि३ लिलाय	लिलिय-लला	लिलियम लिल्य	लिलियम
2 अपरेधि३ अपरेध	लिलियि३ लिलिध ललि३	लिल्य	लिल्यिपे लिल्यिध ३
3 अपरराध अपरेधु	लिलाय-लला	लिल्यु लिल्ये	लिल्यिरे
51 वद् 1 P to speak		52 वृज् 1 P to vomit	
1 उवाद् उवद् ऊदिम	वमम वमम वममिम	उवात्त उवत्त ऊदिम	
2 उवदि३ उद्	वममि३ वमम	उवशि३ ऊश	
3 उवाद् ऊदु	वमम	वममु	उवात्त उवत्त ऊशु

46—47 मीनातिमिनोनिदाटा एषि च ॥ एषामात्र म्यात्याप । चमरादाशच निमित्त । The roots मी, मि and दा subst into आ for the final vowel in the gerund मिये and before any Guna or Vridhi making termination प्रमाय निमाय उवादाय ममम ममम + दम By एवममम & see note § 1 page 3, मममम

43 (See II 11 (f)) व without अप ए is the subst into

50 विभाषालायत ॥ एव तास्ति यका निर्देशा तु द्यना । एषामात्र वा एषा दमिपय न्यायि । आ is originally substituted for the final of अ in the gerund and before any Guna or Vridhi making termination निमाय निमाय

५० (See II 11 (c))

54 बिज् 6 A. 7. P. to fear, to tremble 55 वे 1. P. A. to weave
 S P. S P. S P. S P.
 1 विजेज विजिजिम उद्विजेज उद्विजिजिमहे उगाथ उगय*ऊयिम वरी वरिम
 ऊयिम }

2.*विजिजिथ विजिज उद्विजिजिथ उद्विजिजिथे उगयिथ ऊय ऊय वरिथ } वर
 वगाथ }

3. विजेज विजिज उद्विजेज उद्विजिजिरे उगाथ. ऊय ऊय वरी वरु
 वे A.

1 ऊये ऊये	ऊयिमहे ऊयिमहे	वरी	वरिमहे	वरिमहे
2 उयिमे-ऊयिमे	ऊयिमे हे-ऊयिमे हे	वरिमे	वगाथे	वरिमे-हे
3 ऊये-ऊये	ऊयिरे उयिरे	वरी	वगाने	वरिरे

56 व्यच् 6 P. to deceive	57 व्यथ् 1. A. to fear; to be unhappy	58 व्ये 1. P. A. to cover
-----------------------------	--	------------------------------

1. विव्याच } विविचिम विव्यथे विव्यथिमहे विव्याथ विव्यिम विव्ये विव्यिमहे
 विव्यच }

S	P	S	P	S	P	S	P
2	विन्यचि५ विनिच विन्यधि५ विन्यधि५ विन्यधि५ विन्यधि५ विन्यधि५ विन्यधि५						
3	विन्याच विनिचु विन्यथे विन्यथिरे विन्याय विन्यु विन्ये विन्यिरे						
59 शस् P to kill				60 श्रन्थ 9 P to liberate, to gladden, to string			
1	शशास शशास शशसिम			शश्रन्थ श्रेय		शश्रन्थि५ श्रेयि५	
2	शशासिथ	शशास		शश्रन्थिथ श्रेयि५	शश्रन्थ श्रेय		
3	शशास	शशासु		शश्रन्थ श्रेय	शश्रन्थु श्रेयु		
61 श्रु 1 P to hear	62 शृ 1 P to go	63 स्मृ 1 P to remember					
1	शुश्राव-शुश्रव	शुश्रुम ससार ससर	ससृम	ससृम	ससृम	ससृम	ससृम
2	शुश्रो५	शुश्रुव ससर्ष	ससृ	ससर्ष	ससृम		
3	शुश्राव	शुश्रुव ससार	ससृ	ससृम	ससृम		
64 स्तु 1 P A to praise	65 स्थम् 1 P to sound						
1	तुष्टाव तुष्टव तुष्टुम तुष्टुमे तुष्टुमहे	सस्थाम सस्थम सस्थमि५ स्थेनि५					
2	तुष्टो५	तुष्टव तुष्टुमे तुष्टु	सस्थमि५ स्थेनि५	सस्थम स्थेन			
3	तुष्टाव	तुष्टु तुष्टुमे तुष्टुमिरे	सस्थाम	सस्थु स्थेनु			
66 सु 1 P to go	67 स्रन् 1 P to sound						
1	सुस्राव सुस्रव सुसृम	सस्थान सस्थन	सस्थनि५ स्थेनि५				
2	सुस्रो५	सुस्रव	सस्थनि५ स्थेनि५	सस्थन स्थेन			
3	सुस्राव	सुस्रुव	सस्थान	सस्थनु स्थेनु			
68 हि 5 P to go to grow	69 हृ 1 P A to challenge to call						
1	निवाय निवय निवधि५ निवधि५ निवधि५ निवधि५ निवधि५						
2	निवयि५ निवधि५ निवधि५ निवधि५ निवधि५ निवधि५ निवधि५						
3	निवाय	निवधि५ निवधि५ निवधि५					

CHAPTER IV.

AORIST.
SECTION I

First variety or form (only Parasmaipada)

Terminations

	S	D	P
1	अम्	व	म
2	स्	तम्	त
3	त्	तान्	उम्

† The Following roots belong to the 1st variety.

गानिरयागिणादेशो ददानिर्यति यच्छति ।

दशानि पित्रति भूस्थो ह्यगयाना सिच सदा ॥ १ ॥

जिप्रतिथ च्यतिथिप्र धयतिथ ग्यति स्यति ।

ह्युया सिचम्नु पञ्चाना परम्पदिना लुडि ॥ २ ॥

५ ड २ P to go (a) इ with अग्नि २ P to remember

	S	D	P	S	P
1	अगाम्	अगाव	अगाम	अच्यगाम्	अच्यगाम
2	अगा	अगातम्	अगात	अच्यगा	अच्यगात
3	अगान †	अगातान्	अगु	अच्यगान्	अच्यगु

* There are seven varieties of the Aorist. The augment अ is prefixed to the roots in this table. It is replaced by अ when the root begins with a vowel. See § 11. The radical अ is dropped before the termination उम्.

† The first nine roots when Parasmaipada take this variety necessarily. Some of them when Atmanepada take the 4th or 5th according as they are Anst or set. The last five roots take the 1st variety optionally. Their other forms are made up according to the 6th variety. धे takes the 3rd Variety also.

इ गान्यानुगमस्य सिच परस्मैपदे ॥ एच्य तिचो णुक् स्वान् । गापाविहेणादे सपिपती गृध्रन् । गा † subst. used for ३ २ P and ३ २ P with अग्नि to remember in the Aorist (इगो गा णुक् ॥ इष्ण गादश स्यादुक् । इष्णदिक इति वक्तव्यम् । गा is the substitute of इ, 2nd to go in the Aorist) । स्या the धु verbs (दा ३ P A धा ३ P A दा १ P to give (यच्छति), दा ४ P to cut, दे १ A to protect, and धे १ P to drink) पा and म् belong to this variety. The roots दा धा, and दे take the fourth variety in the Atmanepada.

† द may be changed to द्

१ इ १ P to go एच्यन् १ () इ with अग्नि २ A to study अच्यगात् अच्यद.

2 दा 3 P 3 दो 1. P 4 दा 1 P. 5 धा 3 P. to hold,
to give to cut. to give to support.

S	D.	P	S	D	P.
1 अदाम्	अदाय	अदाम	अधाम्	अधाय	अधाम
2 अदा.	अदातम्	अदात	अधा.	अधातम्	अधात
3 अदात्	अदाताम्	अदु.	अधात्	अधाताम्	अधु.

6 पा 1 P to drink

7 भू 1 P to be

1 अपाम्	अपाय	अपाम	अभून्म् ‡	अभून्	अभून्
2 अपा:	अपातम्	अपात	अभू	अभूतम्	अभूत
3 अपात्	अपाताम्	अपु:	अभूत्	अभूताम्	अभून् ‡

8 स्था 1. P. to stand 9 घ्रा 1 P to smell 10 छो 4 P to cut.

1 अस्थाम्	अस्थाय	अस्थाम	अग्राम्	अग्राम	अ-उाम्	अ-उाम
2 अस्था.	अस्थातम्	अस्थात	अग्रा	अग्रात	अ-छा.	अ-छात
3 अस्थात्	अस्थाताम्	अस्थु.	अग्रात्	अग्रा	अ-छात्	अ-छु

11 धे 1. P. to drink. 12 शो 4 P. to sharpen 13 सो 4 P. to destroy

1 अधाम्	अधाम	अशाम्	अशाम	असाम्	असाम
2 अधा:	अधात	अशा.	अशात	असा	असात
3 अधात्	अधु.	अशात्	अशु:	असात्	असु

2 दा 3 A अदिन दे 1 A to protect अदित दा 2 P to cut दे 1 P to purify अदासीन्. 5 धा 3 A अधित 6 पा 2 P to protect अपासीन् 7 भू 1 A to get अभविष्ट 8 स्था 1. A अस्थिन 9 अग्रसीन् 10 अ-छासीन् 11 अधासीन्. अदधत्. 12 अशसीन्. 13 अशसीन्.

7 ‡ (ch III S I 1 a) § Here the termination is अन् and not उत्, उन् is added on to such roots as end in शि

9-13 विभक्त्योऽप्येवैव ॥ १०-११ निमित्तं ॥ १२-१३ एतेषां स्वरसंज्ञायां परे ॥ These roots take this form optionally, i.e., they take the forms I and II. धे takes also the form III

SECTION. II.

Second variety or form *

Terminations.

Parasmaipada.			Atmanepada.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
म्	व	म	इ	अहि	महि
स्	तम्	त	थास्	इथाम्	ध्वम्
त्	ताम्	न्	त	इताम्	न्त

The following are the only roots which belong to this variety.

- No I ख्यातीयर्त्त ससर्ति हं कान्तौ शक्नोति शक्यति ।
 उच्च मुच् वक्तः सिचि ध्वान्ता लुञ्चतिः पततिस्तथा ॥ १ ॥
 दान्ताः क्रिदक्षिद् मदि मिदो विन्दतिः शट्सदि सिदः ।
 ऋभिकृथी क्षुभिगृथी रधिः शुध्यति सिध्यति ॥ २ ॥
 आष्कुपौ गुण्यतिद्विपि शुष् रूप् लिम्यति लुम्यति ।
 लुम्यतिः सर्पतिः पान्ताः क्षुम्यतिस्तुम्यतिर्नभिः ॥ ३ ॥
 लुम्यतिश्च भकारान्ता मान्ताः क्षाम्यति क्षाम्यति ।
 गमि स्तमि र्दमिधर्मा क्षाम्यतिः क्षाम्यतिः समिः ॥ ४ ॥
 शान्ताः पञ्च कृशिनशी भृशि भ्रंश्यति वृश्यति ।
 तुष्यति तृष्यति दुपः पिनाष्टिः पुष्यति मुपिः ॥ ५ ॥
 रिप रूप् वेवेष्टि भागे तु व्युष्यतिश्च शिनप् शुपिः ।
 प्रयासात्तो क्षिपिर्द्विष्य सान्ता अस्यति कुस्यति ॥ ६ ॥
 वसिजसी तसिदसौ वस्यति विस् कुर्मा व्युक्षिः ।
 मसुमी यस् वस्यतिश्च वुस्यतिः शास्ति द्रुहति ॥ ७ ॥
 मुह्यतिः स्निह्यतिः स्नुहि लुह्यद्विकारणा सदा ।
 नवाशीतिश्च धानूनां परस्मैपदिनामियम् ॥ ८ ॥

* This variety is Parasmaipada, but the seven roots, viz, कृ with सम्, ख्या, वच्, अम् 4, with any preposition, लिप्, सिचि, and हं take this variety even when these are Atmanepada. The last three, when Atmanepada, take also form IV. अलिप्त, अलिफ, अद्वास्त.

समियति० ह्यातिवर्त्ता अस्यतिश्चोपरग्युक् ।
 आत्मनेपदिनोऽमीमे ह्यतिर्लिपिसिञ्चता ॥ ९ ॥
 त्रयो विभाषयाऽङ्गन्त० आत्मनेपदिनो यदा ।
 आत्मनेपदिनामेव सप्ताङ्गिकरणा लुङि ॥ १० ॥

1. रूपा 2. P. A. † (the substitute of चक्ष्) .

S.	D.	P	S	D.	P.
1. अह्यम् †	अह्याव	अह्याम	अह्ये	अह्यावहि	अह्यामहि
2. अह्यः	अह्यतम्	अह्यत	अह्यथा०	अह्येथाम्	अह्यध्वम्
3. अह्यत्	अह्यताम्	अह्यन्	अह्यत	अह्येताम्	अह्यन्त

2 क 3 P. to go.

3 सृ 3. P. to go.

1. आरम् आराव आराम समारेऽ समारावहि समारामहि अतरम् अतराम
2. आरः आरतम् आरत समारवा. समारेथाम् समारध्वम् अतर. असरत
3. आरत् आरताम् आरन् समारत समारेताम् समारन्त अतरत् अतरन्
4. हे 1. P. A. to emulate, to sound, to call; to challenge.

1. अहम्	अहाव	अह्याम	अहे	अहावहि	अह्यामहि
2. अहः	अहतम्	अहत	अहथा०	अहेथाम्	अहध्वम्
3. अहत्	अहताम्	अहन्	अहत	अहेताम्	अहन्त

1 † (see ch III S V 16) † For the choice of श्री See ch III S V. 29(b).

2 क + म्—(a) लुङ् लृङ् लृङ्स्वङुदात्तः ॥ एतु परेऽप्यङ्गस्याङ्गम. स्यात् । सचोदात्तः ।

(a) अ is prefix to the roots in the Aorist, Imperfect and conditional. (b) आङ्गजादीनाम् । अङ्गजादीनामाङ्ग्याङ्ग्यादिषु । (b) अ is prefixed to the roots beginning with a vowel in these. आ + क + म्—अ is added on to the roots in this variety before the terminations. This अ is weak. आ + क + अ + म्. (c) ऋङ्गोऽङ्गिण ॥ ऋङ्गान्ताङ्ग ह्येव गुणः स्याददि । (c) The roots which end in ऋ (short or long) and ऌ take Guna before the augment आ + अर + अ + म्. (d) अतो दीर्घो यनि ॥ अतोऽङ्गस्य दीर्घः स्याद्यनार्दः सार्धधातुके परे । (d) The short vowel अ, terminating base is lengthened when followed by any conjugational terminations beginning with a semi-vowel, a nasal or the letter ह, र or म्. आरव, आराम.

8 / Ch XXI 20)

5. शक् 5. P. 6. शक् 4. P. A. 7 उच् 4. P. 8 मुच् 6. P. A.
to be able. to endure. to collect. to release.

S.

P.

S.

S.

1. अशकम्	अशकाम	औचम्	अमुचम्
2. अशकः	अशकत	औचः	अमुचः
3. अशकत्	अशकन्	औचत्	अमुचत्

9 वच् 2. P. (also the substitute of वृ 2. P. A.) to speak.

S.

D.

P.

S.

D.

P.

1. अवोचम्	अवोचाव	अवोचाम	अवोचे	अवोचावहि	अवोचामहि
2. अवोचः	अवोचतम्	अवोचत	अवोचथाः	अवोचेथाम्	अवोचध्वम्
3. अवोचत्	अवोचताम्	अवोचन्	अवोचत	अवोचेताम्	अवोचन्त

10 सिच् 6. P. A. 11 लुट् 4. P. 12 पत् 1. 13 क्लिद् 4. P.

to sprinkle.

to roll on
the ground;
to churn.

P. to fall. to be wet.

S.

S.

S.

S.

S.

1. असिचम्	असिचे	अलुटम्	अपत्तम्	अक्लिदम्
2. असिचः	असिचयाः	अलुटः	अपत्तः	अक्लिदः
3. असिचत्	असिचत	अलुटत्	अपत्तत्	अक्लिदत्

2 क 1. P. आपर्त् 2 वृ 1. P. अगर्त् 4 हे 1. A. अहृत; अह्रास्त. 6 शक् 4. A. अशक्त; अशक्तिट्. 8 मुच् 6. A. अमुक्त. 10. U. अमुचन्त. 9 वच् 10 U. and I. P. अवोचन्त; अवाचन्त. 10. सिच् 6. A. असिक्त. 11. लुट् 1. P. To churn; to roll. अलोटीन् 1. A. To offend. अलुटत्-अलोटीट्. 6. P. अलुटीन्. 12. पत् 4. A. अपत्तिट्

7 आ + उचम् । आट्श्च ॥ अलोटीन् परे पूर्वपरयोर्वृद्धिरेकादेशः स्यात् । Vriddhi is substituted for the prefix आ (आट्) together with the vowel which follows it, औचम्. वृद्धिरादैच् ॥ आत् ऐच् वृद्धिसङ्गः स्यात्. आ, ऐ, and औ are called Vriddhi.

7 The radical vowels do not take Guza or Vriddhi before the affix अ as it is weak. See Sec. II. 2.

9 वच् उम् ॥ वन उमागमः स्यादडि परे । The augment उ is added after the अ of वच् before this affix अ.

12 पत्तः पुम् ॥ पतः पुमागमः स्यादडि परे । पत् requires the medial augment ए (पुम्). अ + प + ए + त् + अम् = अपत्तम्.

14 श्विद् 4. P. 15 मद् 4. P. 16 मिद् 4. P. 17 चिद् 6. 18 शद्
to be unctuous; to rejoice. to liquefy. P. A. to 1. 6. P.
to liberate. obtain. (ch. II
1. 43.)

S.	S.	S.	S.	S.
1. अश्विदम्	अमदम्	अमिदम्	अचिदम्	अशदम्
2. अश्विदः	अमदः	अमिदः	अचिदः	अशदः
3. अश्विदत्	अमदत्	अमिदत्	अचिदत्	अशदत्

19 सद् 20 स्विद् 4 P. 21 ऋद् 4. P. 22 क्रुद् 4. P. 23 क्षुद् 4. P.
6. P. to go. to perspire. to prosper. to be angry. to be
(ch. II. 1. 44.) hungry.

1. असदम्	अस्विदम्	आर्धम्	अक्रुधम्	अक्षुधम्
2. असदः	अस्विदः	आर्धः	अक्रुधः	अक्षुधः
3. असदत्	अस्विदत्	आर्धत्	अक्रुधत्	अक्षुधत्

24 गृध् 4. P. 25 रध् 4. 26 शुध् 4. P. 27 सिध् 4. P. 28 आप् 5. P.
to be greedy. P. to kill. to purify. to accomplish. 1. P. to
to finish. pervade.

1. अगृधम्	अरधम्	अशुधम्	असिधम्	आपम्
2. अगृधः	अरधः	अशुधः	असिधः	आपः
3. अगृधत्	अरधत्	अशुधत्	असिधत्	आपत्

10. U. to go अपीपत्-त्, अपपत्-त्; 1. P. अपीत् अपपत्. 14 श्विद् 1. P. अ-
श्वेदीत्. 1. A. अश्विदत्-अश्वेदिट्. 15 मद् 10 A. अमीमदत्. 16 मिद् 1. A. अमि-
दत्-अमेदिट्. 1. U. to kill अमेदीत्-अमेदिट्. 17 चिद् 6. A. अचित्त-अचेदिट्. 2. P.
अवेदीत्. 4. A. and 7. A. अचित्. 10. A. अचीविदत्. 19 सद् 10. U. and 1. P.
असीसत्-त्, अपदत्. 20 स्विद् 1. A. अस्विदत्-अस्वेदिट्. 21 ऋद् 5. P. आर्धीत्.
27 मिध् 1. P. to go. असेधीत् 1. P. To do an auspicious thing असैधीत्-अ-
सेधीत् 28 आप् 1. A. आपत्. 10 U. आपिपत्-त्.

25 अरध् + अम्-अरन्धम् by 54, page 51, but the र् is dropped by the
following sūtra अनिदितां हल्ङ्यधायाः कृतिः ॥ द्रव्येतिदिस्सह येषां नास्ति तेषां
हल्ङ्यधायाः नानामुपधाया नस्य ओप स्यात्कृतिर्नित्यं प्रत्यये परे। See note § page 51.

29 कुप् 4. P. to be angry. S.	30 गुप् 4. P. to be confused. S.	31 डिप् 4. P. to throw. S.	32 युप् 4. P. to perplex. S.
1. अकुपम्	अगुपम्	अडिपम्	अयुपम्
2. अकुपः	अगुपः	अडिपः	अयुपः
3. अकुपत्	अगुपत्	अडिपत्	अयुपत्
33 रुप् 4. P. to confound.	34 लिप् 6. P. A. to increase; to smear.	35 लुप् 4. P. to disturb.	36 लृप् 6. P. A. to cut.
1. अरुपम्	अलिपम्	अलिपे	अलुपम्
2. अरुपः	अलिपः	अलिपथाः	अलुपः
3. अरुपत्	अलिपत्	अलिपत्	अलुपत्
37 मृप् 1. P. to move.	38 क्षुम् 4. P. to be agitated	39 तुम् 4. P. to kill.	40 नम् 4 P. to kill.
1. अमृपम्	अक्षुमम्	अतुमम्	अनमम्
2. अमृपः	अक्षुमः	अतुमः	अनमः
3. अमृपत्	अक्षुमत्	अतुमत्	अनमत्
41 लृभ् 1. P. to covet.	42 कृम् 4 P. to be weary.	43 क्षम् 4. P. to endure.	44 गम् 1. P. to go.
1. अलुभम्	अकृमम्	अक्षमम्	अगमम्
2. अलुभः	अकृमः	अक्षमः	अगमः
3. अलुभत्	अकृमत्	अक्षमत्	अगमत्
45 तम् 4. P. desire; to be distressed.	46 दम् 4 P. to tame.	47 भ्रम् 4. P. to be unsteady.	48 शम् 4. P. to be pacified
1. अतमम्	अदमम्	अभ्रमम्	अशमम्
2. अतमः	अदमः	अभ्रमः	अशमः
3. अतमत्	अदमत्	अभ्रमत्	अशमत्

29 इर 10 U. अकुपत् 30 गुप् 1. P. अगोपायन्-अगोपाय-अगोपायत् 1. A. To censure अजुगुपित् 10. U. अजुगुपत् त. 31 डिप् 10. A. To collect अडिपित्-नः 10 U. अडिपित्-नः 31 डिप् 6 A. अडिप 36 लृप् 6. A. अलुप 33 क्षुम् 1. A. अक्षुभम्-अक्षोभम्. 9 P. अक्षोभीत्. 39 तुम् 1. A. अतुभम्-अतोभिः 9. P. अतोभीत्. 40 नम् 1. A. अनमम्-अनभिः 9 P. अनभीत्-अनाभीत् 41 लृभ् 1 P. and 6. P. अलुभान् 49 क्षम् 1. A. अक्षम्-अक्षानि. 45 भ्रम् 1. P. अभ्रमीत्. 48 शम् 10 A. अशानाम्.

49 अश्रम् 4 P to be 50 सम 4 P 51 कृश 4 P 52 नश 4 P
 fatigued to perform to change to make to perish.
 acts of austere devotion form thin

S

S

S

S

1 अश्रमम्	असमम्	अकृशम्	अनशम्
2 अश्रम	असम	अकृश	अनश
3 अश्रमत्	असमत्	अकृशत्	अनशत्

53 भृश 4 P

54 भ्रंश 4 P

55 वृश 4 P

56 तुप् 4 P

to fall

to fall down

to choose

to be satisfied.

1 अभृशम्	अभ्रशम्	अवृशम्	अतुप्
2 अभृश	अभ्रश	अवृश	अतुप्
3 अभृशत्	अभ्रशत्	अवृशत्	अतुप्

57 तृप् 4 P

58 दुप् 4 P

59 पिप् 7 P

60 पुप् 4 P

to be thirsty

to spoil

to grind

to nourish

1 अतृप्	अदुप्	अपिप्	अपुप्
2 अतृप्	अदुप्	अपिप्	अपुप्
3 अतृप्	अदुप्	अपिप्	अपुप्

61 मुप् 4 P

62 रिप् 4 P

63 रुप् 4 P

64 विप् 3 P

65 द्युप् 4 P

to steal

to kill

to kill

to pervade

to divide

1 अमुप्	अरिप्	अरुप्	अविप्	अद्युप्
2 अमुप्	अरिप्	अरुप्	अविप्	अद्युप्
3 अमुप्	अरिप्	अरुप्	अविप्	अद्युप्

66 द्युप् 4 P

67 शिप् 7 P

68 शुप्

69 छिप् 4 P

70 हृप् 4 P

to divide

to separate

4 P to dry

to adhere

to rejoice

to cling to

50 मम् 1 P To be compose 1 अमम् 1 A अमम्-अमम्
 60 पुर् 1 P अपोर् 2 P अपोर् 10 U अपुप् 7 G1 मुप् 9 P अमप्
 62 रिप् 1 P अरिप् 63 रुप् 1 P अरुप् 10 U अरुप् 7 G1 विप् 3 A
 अविप् 1 P to sprinkle अपोर्-अविप् 9 P अविप् 66 द्युप् 4 P to
 burn अद्युप् 67 शिप् 1 P to kill आपर्-अशिप् 1 P to leave

54 अनिर्दिता इह वषाया इति ॥ ५४० Cl I D II S VI note ११० ॥

61 Another reading for मुप् according to जानय राघवस्यामुप दान्ताम्
 इति भाष्ये प्रयोगः ।

S.	S.	S.	S.	S.
1. अव्युपम्	अशिपम्	अशुपम्	अशिपम्	अद्वपम्
2. अव्युपः	अशिपः	अशुपः	अशिपः	अद्वपः
3. अव्युपत्	अशिपन्	अशुपत्	अशिपन्	अद्वपत्

71 अस् 4. P. to throw.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. आस्थम्	आस्थाव	आस्थाम	पर्यास्थे*	पर्यास्थावहि	पर्यास्थामहि
2. आस्थः	आस्थतम्	आस्थत	पर्यास्थथाः	पर्यास्थेथाम्	पर्यास्थध्वम्
3. आस्थत्	आस्थताम्	आस्थन्	पर्यास्थत	पर्यास्थेताम्	पर्यास्थन्त

72 कुस् 4. P. 73 घस् 1. P. 74 जस् 4. P. 75 तस् 4. P. 76 दस् 4. P.
 to embrace. to eat. to liberate. to perish. to loose.

1. अकुसम्	अघसम्	अजसम्	अतसम्	अदसम्
2. अकुसः	अघसः	अजसः	अतसः	अदसः
3. अकुसत्	अघसत्	अजसत्	अतसत्	अदसत्

77 वस् 4. 78 विस् 4. 79 वुस् 4. P. 80 व्युम् 4. 81 मम् 4. 82 भुम् 4.
 P. to be P. to direct. to divide. P. to P. to change P. to
 straight. divide. form. cut.

1. अवसम्	अविसम्	अवुसम्	अव्युसम्	अमसम्	अनुसम्
2. अवसः	अविसः	अवुसः	अव्युसः	अमसः	अनुसः
3. अवसत्	अविसन्	अवुसत्	अव्युसत्	अमसत्	अनुसन्

83 यम् 4. P. 84 यस् 4. P. to 85 युम् 4. P. 86 ग्राम् 2. P.
 to strive. be straight; to fix. to throw. to govern.

1. अयसम्	अयसम्	अयुसम्	अशिपम्
2. अयसः	अयसः	अयुसः	अशिपः
3. अयसत्	अयसत्	अयुसन्	अशिपन्

87 द्रुह् 4. P. 88 मुह् 4. P. 89 स्निह् 4. P. 90 स्तुह् 4. P.
to seek; to kill. to be foolish. to love. " to vomit.

S.	S.	S.	S.
1. अद्रुहम्	अमुहम्	अस्निहम्	अस्तुहम्
2. अद्रुहः	अमुहः	अस्निहः	अस्तुहः
3. अद्रुहत्	अमुहत्	अस्निहत्	अस्तुहत्

No II * श्रयति जॉर्यति ग्रुचि ग्लुचि ग्लुञ्चि ग्राचि ग्लुचः ॥

रिणक्तिश्च विनक्तिश्च चान्ता स्वष्टौ च शुन्यति ॥ १ ॥

नेनेक्तिश्च पुनक्तिश्च वेवेक्ति स्मोदती जुतिः ॥

प्योततिश्च जुतिः धोतश्च्युतिर्दान्ताः क्षुदिष्छिदिः ॥ २ ॥

क्षृणत्तिश्च तृणत्तिश्च वृन्दतिश्च मिदी रुदिः ॥

स्फन्दतिर्बोधतिश्चैव रुणद्धिश्च तृपिर्दपिः ॥ ३ ॥

स्तभ्नाति स्तम्नोति दशि घोषति गृप्यती लहिः ॥

तोहति दौहतिर्बृहि श्रत्वारिंशदियं लुङि ॥ ४ ॥

विभाषयाऽङ्गिफरणा परस्मैपदिनी यदा ॥

1 श्वि 1. P. to go; to swell. 2 जृ 4 P to be old.

1. अश्वम्	अशिश्विषम् †	अश्रम्विषम् ‡	अजरम्	अजारिषम्
2. अश्वः	अशिश्विषः	अश्रम्वीः	अजरः	अजारीः
3. अश्वत्	अशिश्विषत्	अश्रम्वीत्	अजरत्	अजारीत्

3 मुच् 1. P. 4 ग्लुच् 1. P. 5 ग्लुञ्च् 1. P. 6 मुच् 1. P. 7 म्लुच् 1. P.
to steal. to steal. to go to obstruct. to go.

3. अमुचत्-	अग्लुचत्-	अग्लुञ्चत्-	अमुचत्-	अम्लुचत्-
अमोचीत्	अग्लोचीत्	अग्लुञ्चीत्	अमोचीत्	अम्लोचीत्

89 स्निह् 10 U. अस्निह्यद्वात् त. 2 जृ 1 P. and 9 P अजारीत्. 10. U. अजीजरत् त.

† (Sec II 161)

‡ (Sec V 2)

These roots belong to this variety optionally, their other variety is fourth or fifth according as they are anit or set.

1 श्रयतेरः ॥ श्रयतेरिकारस्वाकारः स्यादिति । परस्मै । श्वि substitutes अ for its final vowel before the affix अ.

2 (Sec II 2 (c))

5 (Sec. II No 1 54)

8 रिच् 7. P. A. to purge. S.	9 विच् 7. P. A. to separate. S.	10 शुच् 4 P. A. to be wet S.	11 निज् 3. P. A. to cleanse. S.	12 युज् 7. P. A. to join. S.
3. अरिचत्- अरिशीत् } अरिक्त }	अविचत्- अवैशीत् } अविक्त }	अशुचत्- अशोचीत् } अशोचिष्ट }	अनिजत्- अनैशीत् } अनिक्त }	अयुजत्- अयौशीत् } अयुक्त }
13 विज् 3. P. A. to separate.	14 स्फुद् 1. P. to divide	15 चुत् 1. P. to sprinkle.	16 च्युत् 1. P. to sprinkle.	17 जुत् 1. P. to distil.
3. अविजत् - अवैशीत्-अविक्त	अस्फुटत्- अस्फोटीत्	अचुतत्- अचोतीत्	अच्युतत्- अच्योतीत्	अजुतत्- अजोतीत्
18 श्रुत् 1. P. to drop.	19 श्र्युत् 1. P. to drop; to distil.	20 क्षुद् 7 P. A. to pound.	21 छिद् 7. P. A. to cut.	22 छृद् 7. P. to shine; to play.
3. अश्रुतत् - अश्रोतीत्	अश्र्युतत् - अश्र्योतीत्	अक्षुदत् - अक्षोत्सीत् } अक्षुत् }	अछिदत् - अछैत्सीत् } अछिक्त }	अच्छृदत् - अच्छ्रोतीत् } अच्छ्रिष्ट }
23 तृद् 7. P. A. to kill;	24 वृद् 1. P. A. to know.	25 भिद् 7. P. A. to break;	26 रुद् 2. P. to cry.	27 स्कन्द 1. P. to go; to be dry.
3. अतृदत् - अतर्दीत्-अतर्दिष्ट	अवृदत् - अवृन्दीत्-अवृन्दिष्ट	अभिदत् - अभैत्सीत्-अभिक्त	अरुदत् - अरोदीत्-अस्कान्तीत्	अस्कन्दत् - अस्कन्दीत्
28 वृध् 1. P. A. to know.	29 रुध् 7. P. A. to obstruct.	30 तृप् 4. P. to satisfy; to be satisfied.		
3. अवृधत् - अरुधत् -	अतृपम् -	अताप्सम् -	अत्राप्सम् -	अतर्पिष् -

8 रिच् 1. P. अरिशीत्. 10. U. अरिचिचत्. 10 शुच् 1. P. अशोचीत्. 12 युज् 1. P. अयौशीत्. 4 A. अयुक्त. 10 U. अयुज्जत्. 13 विज् with उद् 6 A. उदविजिज्. 7. P. अविजिज्. 14 स्फुद् 1. A. अस्फोटीष्ट. 6 P. अस्फुटीत्. 10. U. अस्फुटत्. 17 जुत् 1. A. अजोतिष्ट. 22 छृद् 1. P. अच्छ्रिदीत्. 10. U. अच्छिष्टृदत्; अच्छ्रिष्टृदत्. 28 रुध् 4. A. अवृद्ध-अवधि. 29 रुध् with अत् 4. A. अन्वृद्ध. 30 तृप् 1. P.

15 Bopadeva adds this verb जुत् (जुतिर्)
a different reading, जुत्, जुतिर् to shine-

17 Maitreya notices, as
p. (note 57 ¶ page 74)

S

S

अग्रीहीत् } अग्रीहीत् } अतृप - अताप्सां अत्राप्सी - अतर्पा
 अग्रीहिष्ट } अरुद्ध } अतृपत् - अताप्सात् अत्राप्सीत् - अतर्पेत्

31 दृप् 4. P. to rejoice, to be proud 32 स्तम्भ् 5 P 33 स्तम्भ्
 9 P to obstruct

1. अहपम् - अदाप्सम् † अद्राप्सम् - अदर्पिपम् अस्तभम् - अस्तम्भिपम्

2. अहप - अदाप्सां अद्राप्सां - अदर्पा अस्तभ - अस्तम्भी

3. अहपत् - अदाप्सात् अद्राप्सीत् - अदर्पात् अस्तभत् - अस्तम्भीत्

34 दृग् 1. P

35 दृप् 1 P

36 दृप् 1. P

to see

not to proclaim (according

to burn

to some it signifies to sound)

3. अदर्शत् -

अवृपत् -

अवृपत् -

अद्राक्षत्

अवोपीत्

अवोपीत्

37 अह् 1. P.

38 तुह् 1 P.

39 दुह् 1 P.

40 वृह् 1 P

to kill.

to kill

to kill

to grow, to sound

3. औहत् -

अतुहत् -

अदुहत् -

अवृहत्

औहीत्

अतोहीत्

अदोहीत्

अवृहीत्

NO. III

राचि घृष्टे रटि लुटो लोटने चुति वृत् शित ॥

स्वेदते मेदते स्पन्दि स्वेदते च मृधि वृधि ॥ १ ॥

कल्पते क्षुम् तुभि नम शोमते सभते अशि ॥

अशि घृषी भ्रक्षी स्रक्षी रुचादि पञ्चविंशति ॥ २ ॥

आत्मनेपदिनी नित्य लुङि त्वेषा विभाषया ॥

अङ परस्मपदिनी भजत्यन्यत्र *सिञ्जती ॥ ३ ॥

5 P 6 P अर्पात् 10 U अर्त्तिपात् अतर्पात् 31 ण् 1 P and 6 P
 अदर्शत् 19 U अदीर्घात्, अदपत् 32-33 स्तम्भ् 1 A अन्तमिष्ट 35 दृप्
 1 A अघोषिष्ट 10 U अघोषवन् 36 दृप् 9 P अगपात् 39 दुह् 9 U अदुह
 त, अदुग्ध 40 वृह् 1 P अवर्हीत् 6 P to work अवर्हीत्-अवृक्षत्

30-31 दृप् and दृप् are optionally set they take, therefore, the forms
 IV and V † see note 57 page 74

32 (No 1 54 page 103)

34 No 1 2 (c) 3. Also दृप् 1 P (optionally belonging to the tenth
 class) to aver, to manifest sentiment by sound

* All these roots are Ātmanepada but when they take this form
 they are conjugated in the Parasmaipada. In the Ātmanepada they will
 take the fourth or fifth form according as they are aorist or act.

1 रुच् 1. A. to shine; 2 घुद् 1. A. 3 रुद् 1. A. 4 लुद् 1. A. 5 लुद्
to be pleased. to return. to oppose. 1. A. to opposa.
S. S. S. S. S.

3. अरुचत्- अवुद्- अरुद्- अलुद्- अलुद्-
अरोचिष्ट अचोदिष्ट अरोदिष्ट अरोदिष्ट अलोदिष्ट

6 द्युत् 1. A. 7 घृत् 1. A. 8 श्वित् 1. A. 9 क्षिब्द् 1. A. to be
to shine. to be. to be white. unctuous, to quit;
to be deluded.

3. अद्युत्- अवृत्- अधितत्- अक्षिद्-
अद्योतिष्ट अवर्तिष्ट अश्वेतिष्ट अक्षेदिष्ट

10 मिद् 1. A. to 11 स्पन्द 1. A. 12 स्विद् 1. A. 13 वृष् 1. A.
be unctuous. to sprinkle. to be unctuous, to to go, to
quit; to be deluded. increase.

3. अमिद्- अस्पन्द- अस्विद्- अनृष्-
अमेदिष्ट * अस्पन्त अस्वेदिष्ट अनधिष्ट

14 शृष् 1. A. 15 कृष् 1. A. 16 क्षुम् 1. A. 17 तुम् 1. A.
to break wind. to be able. to be confused. to kill

3. अशृष्- अकृष्- अक्षुम्- अतुम्-
अशर्विष्ट अकलिष्ट अक्षुमिष्ट अतोमिष्ट

18 नम् 1. A. to 19 शुम् 1. A. 20 संम् 1. A. 21 धम् 1. A.
kill; not to be. to shine. to trust. to fall down.

3. अनम्- अशुम्- असंम्- अधम्-
अनमिष्ट अशोमिष्ट असमिष्ट अधशिष्ट

22 ध्रम् 1. A. 23 ध्वम् 1. A. 24 ध्रम् 1. A. 25 ध्रम् 1. A.
to fall down to fall; to go to fall down. to fall down.

3. अध्रम्- अध्वम्- अध्रम्- अध्रम्-
अध्रशिष्ट अध्वशिष्ट अध्रमिष्ट अध्रमिष्ट

2 घुद् 6 P. to strike against अघुद्, 3 रुद् 10 U अरुद्-त. 4 लुद् 1 P.
अलोद्-त. 4 P. अलुद् 6 P. अलुद्-त. 10 U अलुद्-त. 5 रुद् 1 P. अरोद्-त.
6 P. अलोद्-त. 7 घृत् 1 P. अवर्त्त 1 A. अगर्त्त 10 U अरोत्-त. अवर्त्त-त.

11 ° and 15 †. The roots स्पन्द and क्षि are optionally set, they,
therefore, take the fourth and the fifth forms

20, 22-25, See no 51 page 105.

SECTION III.

† Third or Reduplicated form

Terminations.

	Par.			Ātm.		
	S.	D.	P.	S	D	P.
1	म्	ष	म	इ	वहि	महि
2	स्	तम्	त	धास्	इधाम्	धम्
3	त्	ताम्	न्	त	इताम्	न्त

9 द्विवद् 4 P अस्विदत् 10 मिट् 1 U. अमेदीत् अमेदिर् 4 P अमिदत् 12 स्विद्
 4 P अस्विदत् 13 वृष 1 P अवर्षत् 10 U अवीवृषत् त, अववर्षत् 14 वृष् 1 P.
 अवर्षीत्. 1 U अवर्षीत् अवर्षीष्ट 10 U अशीवृषत् त, अववर्षीत् त 16 धुम् 4 P
 अधुमत् 9 P अक्षोभात् 17 तुम् 4 P अतुमत् 9 P अतोमीत् 18 वम् 4 P
 अनमत् 9 P अनमीत्-अनामात् 19 शुम् 1 P असोमीत्, 22 भ्रश् 4 P अभ्रशत्

† (a) निधिदसुम्य कर्तारि अश् ॥ अयन्तात् अयादिभ्यश् च्लेधदस्यात् नर्धे लुङि
 परे । (b) विभाषा घेदभ्यो ॥ अयन्ताच्चेधद वा स्यात्कर्तृवाचिनि लुङि परे । (a) Roots
 in अय (i e causals, roots of the tenth class certain denominatives and
 the root वम्) and the primitive verbs अश्, हु and सु, if expressing the agent,
 take this form necessarily, (b) and the two roots धे and धि take it optionally

I खन् 1. P. A. to dig. (Cau. खानयति-ते).

S. D. P. S. D.

1. अचीखन्म् अचीखन्ताम् अचीखन्ताम् अचीखने अचीखन्तावहि
P. अचीखन्ताम्हि

2. अचीखन्ः अचीखन्तम् अचीखन्तम् अचीखन्ताः अचीखन्तेयाम्
P. अचीखन्तम्

3. अचीखन्त् अचीखन्ताम् अचीखन्न् अचीखन्त अचीखन्तेताम्
P. अचीखन्त

2 दण्ड् 10 P.A. to punish. 3 त्रप् 1.A. to be ashamed. 4 अश् 9.P.
(Caus. दण्डयति-ते) (Caus. त्रपयति-ते) to eat. (C. आशयति)

S. S. S. S. S. P.

1. अददण्डम् अददण्डे अतित्रप्म् अतित्रपे आशिश्म् आशिश्ताम्

I खानि + अ । (a) णेरनिटि ॥ अनिटादावार्धवानुके परे णेल्लोपः स्यात् । इ is dropped before an Ardhadhatuka affix destitute of the intermediate इ; here अ is destitute of इ, since its initial is not a consonant. (note † page 61)
खान् + अ (b) णौ चट्पुपयाया ऋस्वः ॥ चट्परे णौ यदङ् तस्योपयाया ऋस्वः स्यात् ।
A short vowel is substituted for the penultimate long one एन् + अ । (c) चटि ॥ चटि परऽनभ्यासस्य शतोरवयवस्य प्रथमस्यैकान्वे द्वेस्तः । अजादेस्तु द्वितीयस्यैकावः । The root is reduplicated in this variety; if it begins with a vowel, its second letter is reduplicated. चयन् + अ (d) मन्वत्तुनि चट्परेऽनग्लोपे ॥ चट्परे णौ यदङ् तस्य गोऽभ्यासो लघुपरस्वस्य सनीव कार्यं स्यात् । णावग्लोपेऽस्ति ।
A reduplicative syllable, followed by a syllable which is itself short or prosodially short, shall be treated like the one in the Desiderative, (i.e. it shall have the same changes as the reduplicative syllable in the Desiderative has, these changes have been explained in the following three Sūtras. मन्वत्तु-। ओःपुयण् & c। and स्रवतिदृणोति & c.) if a vowel has not been expanded from the root. (for the further explanation of this, see rule 50). (e) सन्वतः ॥ अभ्यासस्यात इकारः स्यात्तुनि । इ is substituted for अ in the reduplicative syllable before the त् of the Desiderative. चयन् + अ । (f) दीर्घो लघोः ॥ चट् परे णौ यदङ् तस्य लघुपरस्य लघोरभ्यासस्य दीर्घः स्यात् । चट्परे णावग्लोपेऽस्ति । A long vowel is substituted for the short one in the reduplicative syllable followed by a syllable which is itself short or prosodially short, if a vowel has not been expanded from the root. अचीखन् + अ. अ is prefixed to the root and then the terminations are appended to it. अचीखन्-न्त.

2 The reduplicative syllable द is not changed to दि as it is followed by द which is not prosodially short.

3 ति is not changed to तौ, because it is prosodially long.

4-5 आशि + अ-अशि + अ-अशि + अ by (ch. III. S. 5. G. a. b.) अशिन्

S.	S.	S.	S.	S.	P.
2. अददण्डः	अददण्डथाः	अतित्रपः	अतित्रपथाः	आशिशः	आशिशत
3. अददण्डत्	अददण्डत	अतित्रपत्	अतित्रपत	आशिशत्	आशिशन्
5 उन्द्	7.P. to be wet.	6 पू	1.A. to purify.	7 तु	2.P. to praise.
(उन्दयति ते)	(पाययति-ते)	(नावयति ते)			

1. औन्दिदम्	औन्दिदे	अपीपवम्	अपीपवे	अनूनवम्	अनूनवे
2. औन्दिदः	औन्दिदथाः	अपीपवः	अपीपवथाः	अनूनवः	अनूनवथाः
3. औन्दिदत्	औन्दिदत	अपीपवत्	अपीपवत	अनूनवत्	अनूनवत
8 सु	1. P. to go.	9 श्रु	1 P to hear.	10 हु	1. P. to go.
(सावयति)	(थावयति-ते)	(द्रावयति)			

1. असिस्त्रवम्-असुस्त्रवम्	अशिश्त्रवम्-अशुश्त्रवम्	अदिद्रवम्-अदुद्रवम्
2. असिस्त्रवः-असुस्त्रवः	अशिश्त्रवः-अशुश्त्रवः	अदिद्रवः-अदुद्रवः
3. असिस्त्रवत्-असुस्त्रवत्	अशिश्त्रवत्-अशुश्त्रवत्	अदिद्रवत्-अदुद्रवत्
11 मु 1. A. to go.	12 प्लु 1. A. to go.	13 च्यु 1. A. to go.
(प्रावयति)	(प्लावयति-ते)	(न्यावयति-ते)

1. अपिप्रवम्-अपुप्रवम्	अपिप्लवम्-अपुप्लवम्	अचिच्यवम्-अचुच्यवम्
2. अपिप्रवः-अपुप्रवः	अपिप्लवः-अपुप्लवः	अचिच्यवः-अचुच्यवः
3. अपिप्रवत्-अपुप्रवत्	अपिप्लवत्-अपुप्लवत्	अचिच्यवत्-अचुच्यवत्

+ अ-आ + अशिश् + अ + त् = आशिश्त. उन्दि + अ. उन्दिदि + अ-आ + उन्दिद + अ + त् औन्दिदत्. When a root begins with a vowel, the shortening of the penultimate long vowel takes place before the reduplication which the root must undergo before इ is dropped.

८ ओः पुण्यपरं ॥ सनि परं यदङ्ग तदवयवाभ्यासोऽकारस्येत्वं स्यात्पूर्वगण्यजरोध्वर्ण-परेषु परतः । Before the *उ* of the Desiderative इ is substituted for *उ* in the reduplicative syllable, provided a labial consonant, a semivowel or *अ* followed by *अ* or *औ* comes immediately after *उ*. (See I. d. सन्वत्पुनि. the

Dea. of the causal of पू is विपासयिषति, पुपू + अ + इ + सन्-पुपावयिषत् = विपासयिषति) अवीभवत्, अमीभवत्, अर्यावत्, अरीरवत्, अलीलवत्, अजीजवत्.

7 Here *उ* in the reduplicative syllable is retained as it is not immediately followed by any labial consonant, a semivowel or *अ* &c

9. 13 खवतिमृगोतिद्रवतिप्रवतिप्लवतिच्यवतीनां वा ॥ एषामभ्यासोऽकारस्येत्वं वा स्यात्सन्वयवर्णपरेषु परं । Before the affix *उ* these roots substitute इ optionally for *उ*, in the reduplicative syllable, if followed by any letter containing *अ* or *औ*. (for the primitive forms of हु and मु see 153 and 159).

14 भ्राज् 1 A. to shine. 15 भास् 1 A. to shine. 16 भाप् 1 A. to speak
(भ्राजयति ते) (भासयति ते) (भापयति ते)
S S S

1. अविभ्रजम्-अवभ्राजम् अवीभसम्-अवभासम् अवीभपम्-अवभापम्
2. अविभ्रजः-अवभ्राजः अवीभसः-अवभासः अवीभपः-अवभापः
3. अविभ्रजत्-अवभ्राजत् अवीभसत्-अवभासत् अवीभपत्-अवभापत्

17 दीप् 4 A. to light. 18 जीव् 1 P. to live. 19 मील् 1 P. to wink.
(दीपयति ते) (जीयति ते) (मीलयति ते)

1. अदीदिपम्-अदिदीपम् अजीजिम्-अजिजीम् अमीमिलम्-अमिमीलम्
2. अदीदिपः-अदिदीपः अजीजिः-अजिजीवः अमीमिलः-अमिमीलः
3. अदीदिपत्-अदिदीपत् अजीजित्-अजिजीवत् अमीमिलत्-अमिमीलत्

20 पीड् 10 P. 21 कण् 1 P. to sound. 22 रण् 1 P.
to vex. 10 P. A. to wink. to sound.
(पीडयति ते) (काणयति ते) (राणयति ते)

1. अपीपिडम्-अपिपीडम् अचीकणम्-अचकाणम् अरीरणम्-अरराणम्
2. अपीपिडः-अपिपीडः अचीकणः-अचकाणः अरीरणः-अरराणः
3. अपीपिडत्-अपिपीडत् अचीकणत्-अचकाणत् अरीरणत्-अरराणत्

23 अण् 10 P. A. to give. (विप्राणयति ते) 24 भण् 1 P. to sound. (भाणयति ते) 25 हेट् 1 A. to hinder. (हेटयति ते)

1. अंशिअणम्-अशश्राणम् अवीभणम्-अवभाणम् अजीहिटम्-अजिहेटम्
2. अंशिअणः-अशश्राणः अवीभणः-अवभाणः अजीहिटः-अजिहेटः
3. अंशिअणत्-अशश्राणत् अवीभणत्-अवभाणत् अजीहिटत्-अजिहेटत्

14—20 आडभापभापद्गिपद्गिमीलपीडामन्यतरस्याम् ॥ एषामुपधाया ह्रस्वो वा स्वाचक्षुरेण । These roots shorten their penultimate vowel optionally in this variety. When they shorten it, the preceding अ is changed to इ.

21—22 वाण्यादीनां वेति वक्तव्यम् । These roots also do the same. काणे राजेस्तथा ध्राणे मीणे हेटे ह्येरेपि ॥ अन्तस्थ माध्यकारेण वाण्यादित्वं प्रकीर्तितम् ॥ १ ॥ योषित्यामृता कण्डिलसि कणिव ह्यायना ॥ महिताः पूर्वमुक्ताश्च वाण्यादी परिकीर्तिता ॥ २ ॥ दुर्गन्धाणि च वाण्यादि मन्यन्ते शकटायनः ॥ लोटितदेवमेतेऽनघातवो द्वादश स्मृताः ॥ ३ ॥

माधवीयभ्रातृवृत्तिः

26 लृप् 6 P A to cut. (लोपयति ते) S	27 लृट् 1 P to churn. (लोढयति ते) S	28 लृप् 1 P to speak. (ल्यपयति ते) S	
1. अल्लुपम् अल्लोपम्	अल्लुटम्-अल्लोटम्	अलीलपम्-अल्लाप्	
2 अल्लुप्-अल्लोप	अल्लुट् अल्लोट	अलीलप अल्लाप	
3 अल्लुपत् अल्लोपत्	अल्लुटत् अल्लोटत्	अलीलपत् अल्लापत्	
29 घण् 1 P to sound (याणयति ते)	30 वृ 1 P A to challenge to call (ह्राययति-ते)	31 चण् 1 P to move, to hurt (चाणयति ते).	
1 अवीवणम् अयाणम्	अजृह्वम् अजृहायम्	अचीचणम् अचचाणम्	
2 अवीवण-अववाण	अजृह्व-अजृहाय	अचीचण-अचचाण	
3 अवीवणत् अयाणत्	अजृह्वत् अजृहायत्	अचीचणत्-अचचाणत्	
32 लृट् 1 P to strike. (लोटयति ते)	33 पा 1 P to drink (पाययति ते)	34 स्था 1 P to stand. (स्थापयति ते)	35 घ्रा 1 P to smell (घ्रापयति ते)
1. अल्लुटम्-अल्लोटम्	अपीप्यम् अतिष्ठिपम्	अजिघ्रिपम् अजिघ्रपम्	
2 अल्लुट्-अल्लोट	अपीप्य अतिष्ठिप	अजिघ्रिप अजिघ्रप.	
3 अल्लुटत् अल्लोटत्	अपीप्यत् अतिष्ठिपत्	अजिघ्रिपत्-अजिघ्रपत्	

30 क सप्रसारणम् ॥ सन्परे चणो क सप्रसारणं स्यात् । हे takes सप्रसारणं in the causal Desiderative and in this variety वृ हु + इ + अ-जृहु + इ + अ-जृह्वि + अ-जृहाद् + अ-जृह्व + अ-जृह्व + अ-जृह्वत् (CI IX 106)

31 चण् 1 P to give (Ch VIII SII 34) in मित् but according to बोधद्वे it is optionally मित् in the senses of 'moving' and 'hurting,' Thus it has two forms in the text if it 'goads to hurt or move'

33 लोप विद्यतेरीषाभ्यासस्य ॥ विद्यतेरुपधाया लोपः स्यादभ्यासस्वेदन्तादेशश्चहरेणो । The root पा 'to drink' drops its penultimate vowel and adds ई to the reduplicative syllable पाप् पय्-पय्-पीप्य जपीप्यत्

34 (a) तिष्ठतेरिद् ॥ 35 (b) जिघ्रतेरौ ॥ (a) तिष्ठतेरुपधायाद्देशः स्याच्चहरेणो । (b) जिघ्रतेरु वा (a) ई is necessarily substituted for the penultimate vowel of स्था and (b) optionally for that of the root घ्रा स्थाप्-स्थप् त-यप् तिष्ठप्-अतिष्ठिपत्, घ्राप घ्रप् जप्य जिघ्रिप् and जिघ्रिप अजिघ्रिपत् अजिघ्रपत्

36 स्मृ 1. P. 37 दृ 9. P. 38 त्वग् 1. A. 39 प्रथ् 10 P. A.
to remember. to tear. to make haste. to be famous (प्रथ्.
(स्मारयति ते) (दारयति-ते) (त्वरयति ते) (यति-ते. 1. A. प्रथयति-ते)

S.

S.

S.

S.

1. असस्मरम्	अददरम्	अतत्वरम्	अपप्रथम्
2. असस्मरः	अददरः	अतत्वरः	अपप्रथः
3. असस्मरत्	अददरत्	अतत्वरत्	अपप्रथत्

40 घृद् 1. A. 41 स्तृ 9 P. A. 42 स्पृग् 1 P. A. to obstruct;
to grind. to cover. to touch. 10 A. to take; to unite.
(घृदयति-ते) (स्तारयति-ते) (स्पृशयति-ते) (स्पृशयते)

1. अमघृदम्	अतस्तरम्	अपस्पृशम्
2. अमघृदः	अतस्तरः	अपस्पृशः
3. अमघृदत्	अतस्तरत्	अपस्पृशत्

43 वेष्ट् 1. A. to surround. (वेष्टयति ते). अयवेष्ट्-अविवेष्ट्.

44 चेष्ट् 1. A. to perform functions; to be busy. (चेष्टयति ते).
अचचेष्ट् अचिचेष्ट्.

45 स्वप् 2. P. to sleep. (स्वापयति ते) असुपुप्.

46 श्वि 1. P. to go; to grow (श्वापयति ते) अशुश्रवत्-अशिश्रवत्.

47 वृत् 1. A. to be. (वर्तयति-ते) अविवृत्-अविवर्तत्.

॥ 36-42 अस्मृदृत्वत्प्रथदृस्तृस्तरशाम् ॥ एषामभ्यासस्याकारोऽन्तादेशः स्वाचङ्द्वरे णी ।
इत्वापवादः । अ, in the reduplicative syllable is preserved in the case of
these roots. स्मृ, in the sense of 'to remember with tenderness' forms its
causal स्मारयति-ते. (Ch. VIII. S. 2 46) 37 (Ch VIII. S 2. 47.)

43 विभाषा वेष्टिचेष्टयोः ॥ वेष्टिचेष्टयोरभ्यासस्यात्वं वा स्वाचङ्द्वरे णी । अ is
optionally substituted for the vowel of the reduplicative syllable of the
verbs वेष्ट् and चेष्ट्.

45 स्वापेक्षहिष्यन्तस्य स्वापे अटि संप्रसारणं स्यात् । स्वप् takes संप्रसारण in this form.

46 णीच सध्वोः ॥ सन्धरेचङ्द्वरे च णी श्रवतेः संप्रसारणं वा स्यात् । श्रिव takes संप्रसारण
optionally in this variety and in the causal desiderative संप्रसारण-शु श्राव् शव्
शुश्रव-श्राव्-अश्राश्रवत्. श्रि श्राव्-श्रय्-श्रिष्य-अशिश्रवत्. The primitive form of
this root is अशिश्रवत्. See note 1 (b) page 114

47 वर्त्तन् ॥ उपधायाऋवर्णस्य स्थानेऋस्याद्वा चङ्द्वरे णी । Roots that have a penul-
timate ऋ short or long, preserve ऋ (short) optionally in this variety. वृत्-
वृवृत्-विवृत् विवृत् + वीवृत्-अविवृत्

48	पृथ्	10	P. A	to throw (पृथयति-ते)	अपीपृथत्-अपपृथत्
49	कृत्		"	to celebrate (कीर्तयति ते)	अचीकृतत्-अचिकीर्तत्
50	कथ्		"	to tell († कथयति ते)	अचकथत्.
51	गण्		"	to count. (गणयति ते)	अजीगणत्-अजगणत्.
52	वर्		"	to desire (वरयति ते)	अववरत्.
53	शठ्		"	to speak ill or well (शठयति-ते)	अशशठत्.
54	श्वठ्		"	to speak ill or well (श्वठयति ते)	अशश्वठत्.
55	पट्	{	"	to string (पटयति ते, वटयति-ते)	अपपटत्-अववटत्
56	वट्				
57	रह्		"	to abandon (रहयति ते)	अररहत्
58	स्तन्	{	"	to thunder. (स्तनयति-ते, गदयति ते)	अतस्तनत्
59	गद्				
60	पत्		"	to go (पतयति ते)	अपपतत्.

49 (a) उपधायाश्च : धातोरुपधाभूतस्य कृत इत्यात् । इ is substituted for the penultimate ऋ (if there be no occasion for Guna or Vriddhi) कृत् कित् (b) उरण्प्रपर ॥ ऋइत्यस्यस्थाने जायमानोऽण् रेफपर स्यात् । When अ इ or उ is substituted for ऋ (short or long) र् is subjoined, कित् (c) उपधायाश्च (Ch II S₁ 1 कर्त्तृ-कर्तयति)

50 148 The root कथ् and others following it do not end in a consonant as is exhibited here but in अ These roots are written in the Dhātupatha as कथ गण, स्पृह, सार &c and are called अदन्त Before the इ of the tenth class causals and a few denominatives (for instance मालयति), the ending vowel is dropped कथ+इ+अ=कथ्+इ+अ=कथ+अ=अचकथ्+अ No v the vowel अ in the reduplicative syllable च is not changed to इ since the ending vowel अ is expanded from the root कथ (see I (d) if a vowel has not been expanded from the root)

† These roots do not take Guna or Vriddhi as they are supposed to retain their अ even after it is expanded for example कथ् which being supposed to end in अ has no penultimate अ, and therefore does not take Vriddhi Similarly, स्पृह having no penultimate short vowel does not take Guna स्पृहयति

51 ईचगण ॥ गणेरभ्यासस्य ईत्याचइपरे णौ । चादत् । The root गण् takes ई or अ in the reduplicative syllable

60 According to some this root is not अदन्त they form the causal as पातयति ते The Aorist form is, therefore, अपीपतत् त

61	पप्	”	(without a preposition) to go. (पपयति-ते). अपपयन्.
62	स्वर्	”	to blame. (स्वययति-ते). अमस्वयन्.
63	रच्	”	to compose; to work. (रचयति-ते). अररचन्.
64	कल्	”	to go; to count. (कल्ययति-ते). अचकलन्.
65	चह्	”	to be wicked; to cheat. (चहयति-ते). अचचहन्.
66	मह्	”	to worship. (महयति-ते). अममहन्.
67	सार	}	to be weak. (सारयति-ते; कृपयति ते; श्रययति-ते). असमारत्; अचकृपत्; अग्रथयन्.
68	कृप्		
69	श्रय्		
70	स्पृह्	”	to wish. (स्पृहयति-ते). अपस्पृहन्.
71	भाम्	”	to be angry. (भामयति-ते). अयभामन्.
72	मूच्	”	to give information; to spy. (मूचयति-ते). असुमूचन्.
73	खेद्	”	to eat. (खेदयति-ते). अचिखेदत्.
74	खेड	}	to eat. (खेडयति-ते; खोटयति ते). अचिखेदत्; अचुखोटन्.
75	खोट्		
76	धोद्	”	to throw; to send. (धोदयति ते). अचुधोदत्.
77	गोम्	”	to smear; to anoint. (गोनयति ते). अनुगोमन्.
78	कुमार	”	to play. (कुमारयति-ते). अचुकुमारत्.
79	शील्	”	to repeat; to study. (शीलयति ते). अगिशीलन्.
80	साम्	”	to conciliate; to pacify. (सामयति ते). अससामन्.
81	वेल्	}	to count, to declare the time. (वेदयति-ते; कालयति-ते) अविवेदन्; अचकालन्.
82	काल्		
83	पल्यूल्	”	to cut; to purify. (पल्यूडयति-ते). अपपल्यूडन्.
84	वान्	”	to be happy; to serve; to go. (वातयति ते). अयवानन्.

67 सार + ड + अ—सार + ड + अ—यार् + अ This being one of the अदन्त verbs, is supposed to retain its अ even after it is dropped; consequently it has र् for its penultimate and not a vowel अमयारन् See note rule 50

80 There is another root, साम्, of the same import, which forms its aorist as असापमन्. But the root is neither found in the Dhatupatha nor anywhere else.

- 85 गवेप् ,, to search (गमेपयति ते) अजगवेपत् .
 86 वास् ,, to perfume. (वासयति ते). अग्रामत् .
 87 निगास् ,, to cover (निगासयति ते) अनिनिगास्तत् .
 88 भाज् ,, to separate (भाजयति ते). अग्रभाजत् .
 89 सभाज् ,, to please, to see, to serve. (सभाजयति ते). अससभाजत् .
 90 ऊन् ,, to deduct or lessen (ऊनयति ते). ओननत् .
 91 धन् ,, to sound (धनयति ते). अदधनत् .
 92 कृट् ,, to give pam, to burn, to invite. (कूटयति ते) अचुकृटत् .
 93 सङ्केत् } ,, to invite, to counsel or advise. (सङ्केतयति ते ,
 94 ग्राम् } ग्रामयति ते). अससङ्केतत्, अजग्रामत् .
 95 कृण् } to converse with to invite, to counsel, to
 or कृग् } contract (कृणयति ते, कृणयति ते). अचुकृणत्, अचुकृग् तत् .
 96 गुण् ,, to converse with, to counsel (गुणयति ते) अनुगुणत् .
 97 केत् ,, to call, to advise (केतयति ते). अचिकेतत् .
 98 स्तेन् ,, to steal (स्तेनयति ते) अतिस्तेनत् .
 99 पद् ,, 10 A to go (पदयते). अपपदत् .
 100 गृह् ,, to take (गृहयते). अजगृहत् .
 101 मृग् ,, to seek (मृगयते). अममृगत् .
 102 कुह् ,, to surprise. (कुटयते). अचुकुहत् .
 103 शूर् } ,, to be valiant (शूरयते, वीरयते). अशुशूरत्, अविनीरत् .
 104 वीर् }
 105 रुड् ,, to increase, to fatten. (रुडयते). अतुरुडत् .
 106 अर् ,, to ask or beg (अर्पयते.) आर्तयत् .
 107 स्र् ,, to spread. (स्रयते). असस्रत् .
 108 गर्व् ,, to be proud (गर्पयते). अजगर्वत् .
 109 सून् ,, 10 P. A to surround (सूत्रयति ते) असुसून्त् .
 110 मून् ,, to urinate, to make water. (मूत्रयति ते). अमुमून्त् .

90 By अनादे द्वितीयस्या॥ see Ch. I D II S II 1 (b) ऊन्. आ + ऊनन् + अ + त् = औननत्

- 111 रुक्ष् , to be harsh. (रुक्षयति ते). अरुक्षत् .
 112 पार् { „ 10 P. A. to finish; to get through. (पारयति-ते;
 113 तीर् { तीरयति ते). अपपारत्; अतितीरत्.
 114 पुट् „ to be in contact with; to string. (पुटयति-ते).
 अपुपुटत्.
 115 धेक् „ to see. (धेक्षयति ते). अदिधेक् .
 116 कर्त् { „ to loosen; to slacken. (कत्रयति ते; कर्तयति-ते)
 117 कर्त् { अचकत्रत्; अचकर्तत् .
 118 वष्क् „ to see. (वष्कयति-ते). अववष्कत्.
 119 चिर् „ to paint; to see a wonderful sight. (चित्रयति ते.)
 अचिचित्रत्-त्.
 120 अंस् „ to divide. (अंसयति-ते). आंसत् .
 121 वट् „ to separate. (वटयति-ते). अववटत्.
 122 लज् „ to shine (लजयति ते). अललजत्.
 123 मिध् „ to mix; to combine. (मिश्रयति ते), अमिमिधत्.
 124 संग्राम् „ 10 A. to fight. (संग्रामयते). अससंग्रामत्.
 125 स्तोम् 10 P. A. to praise. (स्तोमयति ते). अतुस्तोमत्.
 126 छिद्र् „ to perforate. (छिद्रयति-ते). अचिच्छिद्रत्.
 127 कर्ण् „ to bore. (कर्णयति ते). अचकर्णत्.
 128 अन्ध् „ to be blind. (अन्धयति-ते). आन्दधत्.
 129 दण्ड् „ to fine. (दण्डयति-ते). अददण्डत्.
 130 अङ्क् „ to go; to mark. (अङ्कयति ते). आङ्कत्.
 131 अङ्क् „ to go; to mark. (अङ्गयति-ते) आङ्गत्.
 132 सुख् „ to make happy. (सुखयति ते). असुमुग्नत्.
 133 दुःख् „ to give pain. (दुःखयति-ते). अदुदुःखत्.
 134 रस् „ to taste; to love. (रसयति-ते) अररसत्.
 135 व्यप् „ to expend. (व्यययति-ते). अरव्ययत् .

131-123 some read वण्ड् and लज् (Ch. VII. 107 and 108) (वण्डयति ते;
 लजयति ते) अववण्डत्; अललजत्.

- 136 रूप् ,, to form; to express form. (रूपयति-ते). अरूपत्.
 137 छेद् ,, to divide. (छेदयति ते). अचिच्छेदत्.
 138 छद् 10 P. A. to conceal. (छेदयति ते) अचिच्छत्.
 139 लाम् ,, to throw; to direct. (लामयति ते). अललामत्.
 140 व्रण् ,, to wound. (व्रणयति-ते). अवव्रणत्.
 141 वर्ण् ,, to colour; to spread; to praise. (वर्णयति ते). अववर्णत्.
 142 पर्ण् ,, to make or be green. (पर्णयति-ते). अपपर्णत्.
 143 विष्क् ,, to see. (विष्कयति ते); अविविष्कत्.
 144 क्षप् ,, to throw; to direct. (क्षपयति-ते) अक्षपत्.
 145 वस् ,, to dwell. (वसयति ते). अववसत् . .
 146 तुथ् ,, to cover. (तुथयति ते). अनुतुथत्.
 147 प्रेह्लोत् ,, to swing (प्रेह्लोयति-ते). अपिप्रेह्लोत्.
 148 आन्दोल् ,, to swing (आन्दोयति ते). आन्दुलोत् .
 149 विडम्ब् ,, to imitate; to mock. (विडम्बयति-ते). अविविडम्ब्-
 वत्-त or व्यडडम्बत्-त*
 150 अवधीर् or अवधीर् ,, to disregard. (अवधीरयति-ते). आ-
 वधीरत्-त or अवादिधीरत्-त.
 151 शास् ,, 2. P. (शासयति-ते). 152 लोच् 10 P. A. to see
 to govern. (लोचयति ते)

1. अशशासम्	अलुलोचम्
2. अशशास्	अलुलोचः
3. अशशास्त	अलुलोचत्

149 * Here the root is to be taken as डम्् with वि.

151 नाग्लोपिशास्त्रदिताम् ॥ निष्कलोपिन शास्त्रोद्दिता चोपवाया ह्रस्वो न
 स्य बह्वरे यी । The roots, in which a vowel has been expanded, the root
 शास् and the verbs which are distinguished by a mute ऋ do not shorten
 their penultimate vowel in this variety लोच् and चकाम् are marked with
 ऋ. The vowel आ in गाला is dropped hence its penultimate vowel is not
 shortened.

153 चकाम् 2 P to shine
(चकासयति ते)

154 हिं 5 P to
go or increase
(हाययति ते)

155 मालयति.
(from माल)

S
1 अचाचकासम् अचचकासम् †
2 अचाचकास अचचकास
3 अचीचकासत् अचचकासत्

156 कम् 1 A to wish

1 अचाकमेऽ अचक्रमे*
2 अचीकमथा अचकमथा
3 अचीकमत अचकमत

158 हु 1 P
to go

1 अदुहुयम्
2 अदुहुय
3 अदुहुयत्

159 सु 1 P
to go

असुसुयम्
असुसुय
असुसुयत्

160 धे 1 P
to drink

अदधम्
अदध
अदधत्

161 ङिद 1 P
to go to grow

आशदिनयम्
आशदिनय
आशदिनयत्

SECTION IV

§ Fourth variety or form

Terminations

S	Par	D	P	S	Atm	D	P
1 सम्	स्व	स्व	स्व	सि	स्वहि	स्वहि	स्वहि
2 सी	स्तम्	स्त	स्त	स्था	सादाम्	ध्वम्	ध्वम्
3 सीत्	स्ताम्	सु	स्त	स्त	साताम्	सत	सत

160 धे 1 P अघात्-अघागीत्

161 ङि 1 P अघत्-अघयात्

153 † According to some the अ in the reduplicated syllable must not be changed to इ as the root having a mite ऋ has not its penultimate vowel made short. 154 Here ह् is not changed to ध्, see Ch III S V 68. 156 § el III & III 16

* वमेऽश्वद्वयम् || When वम् does not take अम् it assumes this variety in the primitive form and not the fifth as it should be. III Note † Page 114 157 161 See Sec III note † (a) (b) page 114

§ At t roots take the fourth form necessarily provided that they do not belong to the forms 1 II III VI and VII

(A) Anit roots ending in vowels.

1 कशा 2 A. (the substitute of चक्ष् to tell.) 2 गा 1. A. to go.
S D. P. S D. P.

1. अकशासि अकशासहि अकशास्महि अगासि अगासहि अगाम्महि
2. अकशास्थाः अकशासाथाम् अकशाध्वम् अगास्थाः अगासाथाम् अगाध्वम्
3. अकशास्त अकशासाताम् अकशासत अगास्त अगासाताम् अगासत

3 ज्ञा 9. A. to know

4 दा 3 A. to give

1. अज्ञासि अज्ञासहि अज्ञास्महि अदिपि अदिपहि अदिप्महि
2. अज्ञास्थाः अज्ञासाथाम् अज्ञाध्वम् अदिथाः अदिपाथाम् अदिध्वम्
3. अज्ञास्त अज्ञासाताम् अज्ञासत अदित अदिपाताम् अदिपत

5 धा 3. A. to hold;

6 मा 3. A. 4. A.

to maintain; to give.

to measure.

1. अधिपि अधिपहि अधिप्महि अमासि अमासहि अमास्महि
2. अधिथाः अधिपाथाम् अधिध्वम् अमास्थाः अमासाथाम् अमाध्वम्
3. अधित अधिपाताम् अधिपत अमास्त अमासाताम् अमासत

7 रथा 1. A. to stand.

8 हा 3. A. to go.

1. अस्थिपि अस्थिपहि अस्थिप्महि अहासि अहासहि अहास्महि
2. अस्थिथाः अस्थिपाथाम् अस्थिध्वम् अहास्थाः अहासाथाम् अहाध्वम्
3. अस्थित अस्थिपाताम् अस्थिपत अहास्त अहासाताम् अहासत

9 इ 1. P. to go

1. ऐपम् ऐष ऐम

2. ऐषीः ऐष्टम् ऐष्ट

3. ऐषीत् ऐष्टाम् ऐषु

I कशा, 2 P अकशासीत्, 2 गा 3. P. अगासीत्, 3 ज्ञा 9. P. अज्ञासीत्,
4. दा 3. P. अदात् 5 धा 3 P. अधात्, 6 मा 2. P अमासीत्, 7. रथा I. P.
अस्थात् 8 हा 3 P. अहासीत् 9 इ 2 P. अयात्

4, 5, 7, स्थानोच्चि ॥ अन्धोऽदिदेव स्यान् सिचि किं स्यात्ति । स्या and the 9.
verbs (ch. IV I I.) substitute इ for their final vowels in the Atmanepada,
this इ is weak.

† ह्रस्वादन्नात् ॥ सिचि लोभस्या षष्ठि । स् preceded by a root ending in a
short vowel and followed by any consonant except a nasal or a semivowel,
is dropped.

9 सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु ॥ इगनाह्रस्व वृद्धिः स्यात्परस्मैपदेषु सिचि । In the
Parasmaipada forms of the fourth variety the ending इ उ and ऋ take
Vraddhi substitute.

नी A

14 दी 4 A to perish

	D	P	S	D	P
1 अनपि	अनप्यहि	अनप्यहि	अदासि	अदास्यहि	अदास्महि
2 अनप्य	अनप्याथाम्	अनप्यम्	अदास्था	अदासाथाम्	अदास्यम्
3 अनप्य	अनप्याताम्	अनप्यत	अदास्त	अदासाताम्	अदास्यत

15 मी 9 A to kill

16 ली 9 P to adhere to

1 अमासि	अमास्यहि	अमास्महि	अलेपम्	अलेप्य	अलेप्य
2 अमास्था	अमासाथाम्	अमास्यम्	अलेपी	अलेप्यम्	अलेप्य
3 अमास्त	अमासाताम्	अमास्यत	अलेपीत्	अलेप्यत्	अलेप्यु

17 ली 4 A to adhere to

1 अलासि-अलपि	अलास्यहि	अलेप्यहि	अलात्महि-अलेप्यहि
2 अलास्था	अलासाथाम्	अलास्यम्	अलास्यम्-अलेप्यम्
3 अलास्त	अलास्यत	अलास्यताम्-अलेप्यताम्	अलास्यत-अलेप्यत

17 श्रु 1 P to hear to
listen to obey

17 श्रु with सम् 1 A

1 अश्रौपम्	अश्रौप्य	अश्रौप्य	समश्रोपि	समश्राप्यहि	समश्राप्यहि
2 अश्रापी	अश्राप्यम्	अश्राप्य	समश्राप्य	समश्रोपाथाम्	समश्राप्यम्
3 अश्रापात्	अश्राप्यम्	अश्राप्य	समश्राप्य	समश्रापाताम्	समश्राप्यत

18 सु 1 P 2 P to permit
to possess power18 सु 2 A to churn
to distil

1 असोपम्	असोप्य	असोप्य	असोपि	असोप्यहि	असाप्यहि
2 असोपा	असोप्यम्	असोप्य	असोप्य	असोपाथाम्	असाप्यम्
3 असोपात्	असोप्यम्	असोप्य	असोप्य	असोपाताम्	असाप्यत

15 मी 9 P अमास्यत् 16 ली 9 P अलास्यत् 18 सु 1 P असाप्यत् 18 सु 5 P असाप्यत्

14-15 (Ch III S V 46-47)

16 (Ch III S V 50)

18 सुसुधुभ्य परस्मैपदेषु ॥ एभ्य सिच इत् स्यापरस्मैपदेषु । The roots सु सु

and धृ take the fifth form in the P rasmi pada & they take the form IV in the Ātmanepada असाप्यत् असप्यत् असाप्यत्-असप्यत् (धृ 4 opto ally set) सुसुधुभ्य इति सूत्र पूर्वोत्तरभ्याम् । नञ्प्रया साहचर्या मुनातरेव प्रहणमि ति याग्यगारदय । यवमानसु साहचर्यनिरूप्य वरपरिभाषयो रनिलतामात्रय लामकरण स्वासात्मपदस्य मुनातमुनात् द्वयस्पीमाह । तामत सावत् इति भाष्यम् । अत्रापि सु असाप्यत् अतः । V. 11 17

19 ₹ 2 A. to praise
S D.

१. अतोपि अस्तोष्यहि अस्तोष्यहि

2 अस्तोष्टा अस्तोपायाम् अस्तोद्धम्

3 अस्तोष्ट अस्तोपाताम् अस्तोषत

21 धृ 5 A ; 9. A.
to shake

1. अग्रोनि अग्रोन्वहि अग्रोन्वहि

२ अरोष्ट्राः अधोपायाम् अधोदुग्म्

३ अथोष्ट अधोपाताम् अवापत

23 ५ 8. P. to do

1. अकार्यम् अकार्यं अकार्यम्

२. अकाराणाः असृष्टेर्न असृष्टे

३ अकापात् अकार्शम् अकार्षि.

24 घृ 1 आ 3 अ. 9. अ.
to choose

1. अमुपि अमुग्रहि अमुम्महि

20 स्तु with प्र 2 A. to distil; to ooze.
P. S. D. P.

प्राम्नापि प्राम्नाप्यहि प्राम्नामहि

प्राज्ञोष्टाः प्राज्ञोपाथम् प्राज्ञोद्भुन्

प्राप्नोष्ट प्राप्नोषाताम् प्राप्नोषन्

22 सू 2 A. 4 A. to bring
forth as a child

असौणि असौनहि असौमहि

असोष्टाः असोपाथान् असोद्वम्

असोष्ट असोपात्ताम् असोपन

23 ॐ 8. A to do.

अहृषि* अहृषहि अहृष्महि

अरुथाः† अरुपाथान् अरुद्धम्

अहन् अहयाताम् अहयन्

25 रत 5, P. 9. A. to cover.
P.

अस्तार्पिम् अस्तार्नि अस्तार्म

1000 2000 3000 4000 5000 6000 7000 8000 9000 10000

S	D	P	S	D	P
1 अहामि अहाम्हाहि अहाम्हाहि अत्रासि अत्रास्वहि अत्रास्महि					
2 अह्मास्या अह्मास्याम अह्माध्वम् अत्रास्या अत्रामाध्वम् अत्राध्वम्					
3 अह्मास्त अह्मासाताम् अह्मासत अत्रास्त अत्रासाताम् अत्रासत					
30 ऐयै 1 A to grow.			36 ऐयै 1 A to go		
1 अप्यानि अप्यास्महि अप्यास्महि अद्यासि अद्यास्महि अद्यास्महि					
2 अप्यास्या अप्यास्याम अप्याध्वम् अद्यास्या अद्यामाध्वम् अद्याध्वम्					
3 अप्यास्त अप्यासाताम् अप्यासत अद्यास्त अद्यासाताम् अद्यासत					

* (B) Anit roots ending in consonants taking the 4th variety necessarily

पचिश्च मुञ्जते रेच पृच्छन्मिष्यन्तिर्भजि ॥

भजति भुजतिश्च भुजिर्भस्त्रिजश्च मञ्जति ॥ १ ॥

यजिश्च योजतिश्च ययते रजतिस्तथा ॥

रञ्जिभ्यांदिर्दिवादिश्च सजति सृजते सृज ॥ २ ॥

स्वजते सिद्यते म्रियन्ते खिन्दतिश्च तुदिर्नुदि ॥

पद्यते म्रियते म्रियन्ते हृद वध्नाति वुष्यते ॥ ३ ॥

युष्यते राष्यती राप्नोत्यनुपूर्वश्च रष्यते ॥

व्यथ् साध् मन्थापते क्षिप्यक्षिपिर्लुप् तप्च तप्यते ॥ ४ ॥

तेपते लुप्यते चाऽ वपि देवादिश्च शपि. ॥

भ्यादिश्च स्वप्च यम् रम् लम् क्रमते गच्छते तथा ॥ ५ ॥

यच्छते रमते दग् वसति देह् नहि बहि ॥

त्रय पठिर्हलन्तेषु नित्य सि योमिनां लुडि ॥ ६ ॥

* Of anit roots ending in consonants अर् ३ P सुच्, वच्, गिर्, अद्, (changed into घस्) शर्, मद्, स्वर, कुप्, छुप्, छुप्, गिर् ४ P आप् ५ P लिप् ६ P, लृप् ६ P मृप्, गम् लृप्, डृप् लिप्, पुर् ४ P, लिप् ५ P, लिप् ७ P, छुप्, लिप् ४ P to cling and घस्, take the 2nd Variety necessarily रिच्, विच्, निच्, युच्, निच्, छुच्, डिद्, मिद्, रुम्, रुप्, रुप्, रुप्, take the 2nd variety optionally यम् १ P रम् P. मन् take the sixth variety, लृग्, लिग्, रिग्, रृग्, लिग्, रिग् विच्, द्विप् लिप् ९ P and ३ १ सिर् १. १ to leave a res duc, मिर् ४ P to embrace, डिद्, लृद्, मिद्, रुद्, डिद्, take the seventh variety necessarily

मृग्, रृग्, and लृग् take the seventh variety optionally

1 पच् 1 P A to cook

S	D	P	S	D	P
1 अपाक्षम् † अपाक्ष्व अपाक्ष्म अपक्षि अपक्ष्वहि अपक्ष्महि					
2 अपाक्षी अपाक्तम् † अपाक्त अपक्था अपक्षाथाम् अपक्धम्					
3 अपाक्षीत् अपाक्ताम् अपाक्षु अपक्त अपक्षाताम् अपक्षत					

2 मच् 6 A to release-

1 अमुक्षि § अमुक्ष्वहि अमुक्ष्महि	अरक्षम् अरक्ष्व अरक्ष्म	अरक्षि अरक्ष्वहि अरक्ष्महि
2 अमुक्था अमुक्षाथाम् अमुक्धम्	अरक्षी अरक्ष्म अरक्ष्म	अरक्ष्म अरक्ष्म अरक्ष्म
3 अमुक्त अमुक्षाताम् अमुक्षत	अरक्षीत् अरक्ष्ताम् अरक्षु	अरक्ष्म अरक्ष्म अरक्ष्म

4 प्रच्छ 6 P to ask

प्रच्छ with आ 6 A to take leave

1 अप्राक्षम् अप्राक्ष्व अप्राक्ष्म आप्रक्षि आप्रक्ष्वहि आप्रक्ष्महि		
2 अप्राक्षी अप्राष्टम् अप्राष्ट आप्रष्टा आप्रक्षाथाम् आप्रष्ट्मम्		
3 अप्राक्षीत् अप्राष्टाम् अप्राक्षु आप्रष्ट आप्रक्षाताम् आप्रक्षत		

5 त्यज् 1 P. to abandon

1 अत्याक्षम् अत्याक्ष्व अत्याक्ष्म अमाक्षम् अमाक्ष्व अमाक्ष्म		
2 अत्याक्षी अत्याक्तम् ॥ अत्याक्त अमाक्षी अमाक्तम् अमाक्त		
3 अत्याक्षीत् अत्याक्ताम् अत्याक्षु अमाक्षीत् अमाक्ताम् अमाक्षु		

6 भज् 1. A to worship

7 भञ्ज् 7 P to break to destroy

1 अभक्षि अभक्ष्वहि अभक्ष्महि अभाक्षम् अभाक्ष्व अभाक्ष्म		
2 अभक्था अभक्षाथाम् अभक्धम् अभाक्षी अभाक्ष्म अभाक्ष्म		
3 अभक्त अभक्षाताम् अभक्षत अभाक्षीत् अभाक्ष्ताम् अभाक्षु		

1 † In this variety the radical vowel of a root takes Vriddhi in the Parasma pada वदवजहलन्तस्याच ॥ वदेव जहेलन्तस्य चाङ्गस्याच स्थानेवृद्धिः स्यात्तिवि परस्मैदेषु। The अ of वद् व्रज् and the vowel of any root ending in a consonant takes Vriddhi in the Parasmaipada S Aot 9t

† श्लो० श्लि ॥ श्ल परस्य सस्य लोप स्यात् श्लि र् preceued and followed by a v consonant except a nasal or a semivowel is dropped

2 § लिङ्सिचावामनेपदेषु ॥ इत्समीपाद्वल पराङ्मयादी लिङ्गत्सनेपदपर सिञ्च्यतां त्रितौ स्त । क्त्वात्तगुण । The Atmanepada terminations of the Benedictive (when they do not take ई) and of this form are weak in the case of such roots as have इ, उ, ऋ or ॠ for their penultimate Therefore there is no Guna change

० आप्रच्छ + ध्वम्—by ग्रथ &c आप्रच्छ + ध्वम्, by हुना ए आप्रच्छ + ध्वम् by श्लो &c note † page 11 आप्रच्छ + ध्वम् = आप्रच्छध्वम्

5 § See note 1 † above

16 रञ्ज् 1 P A

17 रञ्ज् 4 P A to dye, to be intent

S

D

P

S

D

P.

1 अराङ्गम् अराङ्क्ष्व अराङ्क्ष्वहि

अरङ्गि अरङ्ग्वहि अरङ्ग्वहि

2 अराङ्ग अराङ्गम् अराङ्ग

अरङ्ग्या अरङ्गायाम् अरङ्ग्यम्

3 अराङ्गात् अराङ्गाम् अराङ्ग्यु

अरङ्ग अरङ्गायाम् अरङ्ग्य

18 सृज् 1 P to change, 19 सृज् 4 A to drop to let loose

1. असाङ्गम् असाङ्क्ष्व असाङ्क्ष्वहि

अमृङ्गि अमृङ्ग्वहि अमृङ्ग्वहि

2. असाङ्गा असाङ्गम् असाङ्ग

अमृङ्ग्या अमृङ्गायाम् असङ्ग्यम्

3 असाङ्गात् असाङ्गाम् असाङ्ग्यु

अमृङ्ग अमृङ्गायाम् अमृङ्ग्य

20 सृज् 6 P to leave to create 21 स्मृज् 1 A to embrace

1. अस्माक्षम् अस्माक्ष्व अस्माक्ष्वहि

अस्मृङ्गि अस्मृङ्ग्वहि अस्मृङ्ग्वहि

2 अस्माक्ष्व अस्माक्ष्वम् अस्माक्ष्व

अस्मृङ्ग्या अस्मृङ्गायाम् अस्मृङ्ग्यम्

3 अस्माक्ष्वत् अस्माक्ष्वाम् अस्माक्ष्व्यु

अस्मृङ्ग अस्मृङ्गायाम् अस्मृङ्ग्य

22 खिद् 4 A

23 खिद् 7 A

24 खिद् 6 P to strike

to be distressed

to be displeased

1. अखित्ति अखित्तिवहि अखित्तिवहि

अखत्तम् अखत्तव अखत्तव

2. अखित्ति अखित्तिवाम् अखित्तिवम्

अखत्ती अखत्तम् अखत्त

3. अखित्ति अखित्तिवाम् अखित्तिव

अखत्तीत् अखत्तिवम् अखत्त

25 तुद् 6 P A to pain

1. अतौत्सम् अतौत्स्व अतौत्स्व

अतुत्ति अतुत्तिवहि अतुत्तिवहि

2. अतौत्सी अतौत्सम् अतौत्स

अतुत्त्याः अतुत्त्यायाम् अतुत्त्यम्

3 अतौत्सीत् अतौत्साम् अतौत्सु

अतुत्त अतुत्त्यायाम् अतुत्त

26 तुद् 6 P A to throw, to drive

1. अनौत्सम् अनौत्स्व अनौत्स्व

अनुत्ति अनुत्तिवहि अनुत्तिवहि

2. अनौत्सी अनौत्सम् अनौत्स

अनुत्त्याः अनुत्त्यायाम् अनुत्त्यम्

3. अनौत्सीत् अनौत्साम् अनौत्सु

अनुत्त अनुत्त्यायाम् अनुत्त

27 पद 4 A

to go

S

D

28 विद् 4 A

to be, to exist

P

S

29 विद् 7 A

to exist, to discuss

D.

P

- 1 अगति अवस्यति अवस्यति आगति अविशति अविशति
 2 अगता अवस्यताम् अवस्यन् आगता अविशताम् अविशन्
 3 अगति अवस्यताम् अवस्यन् अगति अविशताम् अविशन्
 30 हृद् 1 A to discharge faeces, 31 बन्ध 9 P to bind.
 to void excrement

- 1 अहमि अहस्यति अहस्यति अमान्मि अमान्मि अमान्मि
 2 अहता अहस्यताम् अहस्यन् अमान्ता अमान्ताम् अमान्ताम्
 3 अहता अहस्यताम् अहस्यन् अमान्ताम् अमान्ताम् अमान्ताम्
 32 ज्ञ 1 A to know 33 युध् 4 A to fight

- 1 अभुनि अभुन्यति अभुन्यति अनुनि अनुन्यति अनुन्यति
 2 अभुता अभुन्यताम् अभुन्यन् अनुता अनुन्यताम् अनुन्यन्
 3 अनुद-प्रोपि अभुन्यताम् अभुन्यन् अनुद अनुन्यताम् अनुन्यन्
 34 रा 4 P to grow 35 मृ 4 A to
 35 मृ 5 P to kill obey, to desire

- 1 जगाम जगाम जगाम अन्दरति अन्वस्यति अन्वस्यति
 2 जगामी जगाम् जगाम् अन्दरति अन्वस्यताम् अन्वस्यन्
 3 जगामी जगाम् जगाम् अन्दरति अन्वस्यताम् अन्वस्यन्
 36 व्यथ् 4 P to strike 38 मृ 5 P to finish

- 1 अजामम् अजामम् अजामम् अजामम् अजामम् अजामम्
 2 अजामी अजामम् अजामम् अजामम् अजामम् अजामम्
 3 अजामी अजामम् अजामम् अजामम् अजामम् अजामम्

51 स्वप् 2. P. to sleep.

S. D. P.

1. अस्वाप्सम् अस्वाप्स्य अस्वाप्सम्
2. अस्वाप्सीः अस्वाप्सम् अस्वाप्
3. अस्वाप्सीन् अस्वाप्साम् अस्वाप्सुः

53 रम् 1. A. to begin

S. D. P.

1. अरप्सि अरप्सहि अरप्सहि
2. अरप्साः अरप्साथाम् अरप्सन्
3. अरप्स्य अरप्साताम् अरप्सत

52 यम् 1. P. to cohabit.

S. D. P.

1. अयाप्सम् अयाप्स्य अयाप्सम्
2. अयाप्सीः अयाप्स्यम् अयाप्स्य
3. अयाप्सीत् अयाप्स्याम् अयाप्सुः

54 लम् 1. A. to get; to obtain.

S. D. P.

1. अलप्सि अलप्सहि अलप्सहि
2. अलप्साः अलप्साथाम् अलप्सन्
3. अलप्स्य अलप्साताम् अलप्सत

55 क्रम् 1. A. to walk.

1. अक्रंसि अक्रंसहि अक्रंसहि
2. अक्रंस्थाः अक्रंसाथाम् अक्रंस्यम्
3. अक्रस्त अक्रंसाताम् अक्रंसत

* 56 गम् with सम् 1. A. to go. *

1. समगसि समगंसहि समगंसहि
2. समगंस्थाः समगंसाथाम् समगंस्यम्
3. समगंस्य समगंसाताम् समगंसत

57 यम् 1. A. to refrain. यम् with उप, to marry.

1. उदायसि उदायसहि उदायसहि
 2. उदायसाः उदायसाथाम् उदायस्यम्
 3. उदायस्य उदायसाताम् उदायसन्
- उपायसि उपायसहि उपायसहि
उपायसाः उपायसाथाम् उपायस्यम्
उपायस्य उपायसाताम् उपायसन्

* वागमः ॥ गम् गन्तरी मन्दादि । विद्मन्ति वा । इति स्वभावनस्य पण्य । The Atmanepada terminations of the Dative and of the variety are optimally weak in the case of the root गम्. This rule accounts for the optional dropping of the nasal समगमि

57 यम् गन्तरी ॥ विद्मन्ति । गन्तरी मन्तरी परदेवतापरणम् अनुनासिकदेशः । यम् in the sense of 'to make known' (the faults of others) drops its nasal in the Atmanepada. When it has any other meaning, the यिन् is not lost, and, therefore, the nasal is then retained. उदायस्य पादम् चोत्तरात् ।

॥ शिवायेयम् ॥ यम् विद्मन्ति । यम् preceded by उप in the sense of 'to marry' drops its nasal optionally in the Atmanepada. It takes the form वी in the Parasmaipada.

39 मन् 4 A to think.

40 आप् 1 A to obtain

S D P S D P

1	अमसि	अमस्यहि	अमम्यहि	आप्ति	आप्स्यहि	आप्स्यहि
2	अमस्या	अमस्याम्	अमम्यम्	आप्ता	आप्तायाम्	आम्यम्
3	अमस्त	अममाताम्	अमस्त	आप्त	आप्ताताम्	आप्तत

41 क्षिप् 4 P to throw

42 क्षिप् 6 P A

1	अक्षिप्तम्	अक्षिप्त्य	अक्षिप्तम्	अक्षिप्ति	अक्षिप्स्यहि	अक्षिप्स्यहि
2	अक्षिप्ती	अक्षिप्तम्	अक्षिप्त	अक्षिप्ता	अक्षिप्तायाम्	अक्षिप्त्यम्
3	अक्षिप्तीत्	अक्षिप्तम्	अक्षिप्सु	अक्षिप्त	अक्षिप्ताताम्	अक्षिप्तत

43 छुप् 6 P to touch

44 तप् 1 P to heat, to shine

1	अच्छिप्तम्	अच्छिप्त्य	अच्छिप्तम्	अताप्सम्	अताप्स्य	अताप्स्य
2	अच्छिप्ती	अच्छिप्तम्	अच्छिप्त	अताप्ती	अताप्तायाम्	अताप्स्यम्
3	अच्छिप्तीत्	अच्छिप्तम्	अच्छिप्सु	अताप्तीत्	अताप्ताताम्	अताप्स्यत

45 तप् 4 A to rule.

46 तिप् 1 A to drip, to ooze

1	अतप्ति	अतप्स्यहि	अतप्स्यहि	अतिप्ति	अतिप्स्यहि	अतिप्स्यहि
2	अतप्या	अतप्तायाम्	अतप्यम्	अतिप्या	अतिप्तायाम्	अतिप्यम्
3	अतप्त	अतप्ताताम्	अतप्तत	अतिप्त	अतिप्ताताम्	अतिप्तत

47 लृप् 6 A to cut to break into pieces

1 अलुप्ति अलुप्स्यहि अलुप्स्यहि

2 अलुप्या अलुप्तायाम् अलुप्यम्

3 अलुप्त अलुप्ताताम् अलुप्तत

48 वप् 1 P A to sow, to cut

1	अवाप्सम्	अवाप्स्य	अवाप्सम्	अवप्ति	अवप्स्यहि	अवप्स्यहि
2	अवाप्ती	अवाप्तम्	अवाप्त	अवप्या	अवप्तायाम्	अवप्यम्
3	अवाप्तीत्	अवाप्तम्	अवाप्सु	अवप्त	अवप्ताताम्	अवप्तत

49 शप् 1 P A

50 शप् 4 P A to curse to blame

1	अशाप्सम्	अशाप्स्य	अशाप्सम्	अशप्ति	अशप्स्यहि	अशप्स्यहि
2	अशाप्ती	अशाप्तम्	अशाप्त	अशप्या	अशप्तायाम्	अशप्यम्
3	अशाप्तीत्	अशाप्तम्	अशाप्सु	अशप्त	अशप्ताताम्	अशप्तत

33 Here the न् of स्था is not dropped as it is preceded by a nasal (see note 11)

58 रम् 1. A to sport.

S D P

59 दंश् 1. P. to bite

S D P

1. अरति	अरस्वहि	अरस्महि	अदाङ्क्षम्	अदाङ्क्ष	अदाङ्क्ष
2. अरस्या	अरसाधाम्	अरस्वम्	अदाङ्क्षी	अदाष्टम्	अदाष्ट
3. अरस्त	अरसाताम्	अरसत	अदाङ्क्षीत	अदाष्टाम्	अदाङ्क्षु

60 वस् 1. P. to dwell

61 दह् 1. P. to burn

1. अवात्सम्	अवात्स्व	अवात्सम्	अधाक्षम्	अधाक्ष	अधाक्ष
2. अवात्सी	अवात्सम्	अवात्स	अधाक्षी	अदागम्	अदाग
3. अवात्सीत्	अवात्साम्	अवात्सु	अधाक्षीत्	अदागधाम्	अधाक्षु

62 नह् 4 P A to tie, to bind

1. अनात्सम्	अनात्स्व	अनात्सम्	अनत्ति	अनत्स्वहि	अनत्स्महि
2. अनात्सी	अनाद्गम्	अनाद्ग	अनद्वा	अनत्साधाम्	अनद्ग्वम्
3. अनात्सीत्	अनाद्गाम्	अनात्सु	अनद्वा	अनत्साताम्	अनत्सत

63 वह् 1 P. A to bear

1. अवाक्षम्	अवाक्ष	अवाक्षम्	अवाक्षि	अवाक्षहि	अवाक्षमहि
2. अवाक्षी	अवाङ्क्षम्	अवाङ्क्ष	अवाङ्क्षा	अवाक्षाधाम्	अवाङ्क्षम्
3. अवाक्षीत्	अवाङ्क्षाम्	अवाक्षु	अवाङ्क्षा	अवाक्षाताम्	अवाक्षत

(C) * Anit roots ending in consonants taking the fourth variety optionally

शम्यते पञ्च चान्ताथ तनक्तिश्च रिचिर्निचि ।

वृथति सिञ्चतेजान्ता निजिर्माजतिमार्ष्टिच ॥ १ ॥

60 † स स्वार्थधातुके ॥ सस्य त स्वार्थादावार्थधातुके स is substituted for the final radical स् when followed by any Ardhadhatuka termination beginning with स्

61 † अदाङ्क्षम् by note ° (a) page 17 अदाङ्क्ष + सम् - by note ° (b) page 17 अधाक्ष + सम् - by note † (b) page 10 अधाक्ष + सम् by note † page 12 अधाक्ष + वम् = अधाक्षम्

62 † See Ch III S II 93

63 See ch III S II 102

* Of wet roots शक् 4 P क्षिन्, विष् 6 P रक्ष्, क्षम् 4 P नश्, दृढ, मुद्, रिन्द् and स्तुद् take the second variety necessarily स्थिद्, क्षप्, वृष and दृप् take the second fourth and fifth varieties ध P and अञ्ज् take the fifth variety क्षिष्, कृष् with निष्, विष् 1 P to sprinkle क्षिष् 1 P to kill वृद्, यद्, वृद्, वृद्, वृद् and स्तुद् take the fifth and seventh varieties optionally. The remaining roots take the fourth and fifth forms

युजिर्धिजिःक्षुदिश्चैव छिदिर्मिदिश्चविन्दते ।

स्कन्दतिःस्यन्दते धान्तौ रुविश्चसेषतिर्हते ॥ २ ॥

वृष्चगोपायतिस्तृष्यत्रपतेदृष्यलिम्पते ।

क्षमतेचाश्रुते दृश् मृश् स्पृशत्यक्षति कर्पति ॥ ३ ॥

कृषिश्चतक्षतिस्त्वक्षगाहते तृहतिर्लुडि ।

अष्टात्रिंशद्वलन्तेषु सिज्योगिनी विभापया ॥ ४ ॥

1 शक् 4. A. to endure.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
----	----	----	----	----	----

1. अशक्षि	अशक्ष्वहि	अशक्ष्महि	अशक्षिपि	अशक्षिष्वहि	अशक्षिष्महि
2. अशक्ष्याः	अशक्षाथाम्	अशक्ष्वम्	अशक्षिप्याः	अशक्षिपाथाम्	अशक्षिष्वम्
3. अशक्षत	अशक्षाताम्	अशक्षत	अशक्षिष्ट	अशक्षिपाताम्	अशक्षिषत

2. तञ्च् 7. P. to shrink.

1. अताङ्क्षन्	अताङ्क्ष्व	अताङ्क्ष्म
2. अताङ्क्षीः	अताङ्क्ष्वम्	अताङ्क्षत
3. अताङ्क्षीन्	अताङ्क्ष्वम्	अताङ्क्षुः

3. रिच् 7. P. A. to perge.

1. अरैक्षम्	अरैक्ष्व	अरैक्ष्म	अरिक्षि	अरिक्ष्वहि	अरिक्ष्महि
2. अरैक्षाः	अरैक्ष्वम्	अरैक्ष्म	अरिक्ष्याः	अरिक्ष्याथाम्	अरिक्ष्वम्
3. अरैक्षीत्	अरैक्ष्वाम्	अरैक्षुः	अरिक्ष्व	अरिक्ष्याताम्	अरिक्ष्वत

4. विच् 7. P. A. to divide.

1. अवैक्षम्	अवैक्ष्व	अवैक्ष्म	अविक्षि	अविक्ष्वहि	अविक्ष्महि
2. अवैक्षाः	अवैक्ष्वम्	अवैक्ष्म	अविक्ष्याः	अविक्ष्याथाम्	अविक्ष्वम्
3. अवैक्षीन्	अवैक्ष्वाम्	अवैक्षुः	अविक्ष्व	अविक्ष्याताम्	अविक्ष्वत

5. वृश्च 6 P. to cut.

S. D. P.

1. अव्राक्षम् अव्राक्ष्व अव्राक्ष्म
 2. अव्राक्षीः अव्राष्टम् अव्राष्ट
 3. अव्राक्षीत् अव्राष्टाम् अव्राक्षुः

6. सिच 6. A. to sprinkle.

S. D. P.

- असिक्षि असिक्ष्वहि असिक्ष्महि
 असिक्षाः असिक्षाथाम् असिक्ष्वम्
 असिक्त असिक्षाताम् असिक्षत

7 निज् 3 P. A. to purify.

1. अनैक्षम् अनैक्ष्व अनैक्ष्म अनिक्षि अनिक्ष्वहि अनिक्ष्महि
 2. अनैक्षीः अनैक्तम् अनैक्त अनिक्षाः अनिक्षाथाम् अनिक्ष्वम्
 3. अनैक्षीत् अनैक्ताम् अनैक्षुः अनिक्त अनिक्षाताम् अनिक्षत

8. मृज् 2. P. 9 मृज् 1. P. to purify. 10 युज् 7. P. A. to join.

1. अमार्क्षम् अमार्क्ष्व आमार्क्ष्म अयौक्षम् अयौक्ष्व अयौक्ष्म
 2. अमार्क्षीः अमार्ष्टम् अमार्ष्ट अयौक्षीः अयौक्तम् अयौक्त
 3. अमार्क्षीत् अमार्ष्टाम् अमार्क्षुः अयौक्षीत् अयौक्ताम् अयौक्षुः
 अयुक्षि अयुक्ष्वहि अयुक्ष्महि
 अयुक्थाः अयुक्षाथाम् अयुक्ष्वम्
 अयुक्त अयुक्षाताम् अयुक्षत

11 विज् 3. P. A. to divide.

1. अवैक्षम् अवैक्ष्व अवैक्ष्म अविक्षि अविक्ष्वहि अविक्ष्महि
 2. अवैक्षीः अवैक्तम् अवैक्त अविक्थाः अविक्षाथाम् अविक्ष्वम्
 3. अवैक्षीत् अवैक्ताम् अवैक्षुः अविक्त अविक्षाताम् अविक्षत

12 क्षुद् 7. P. A. to pound.

1. अक्षौत्सम् अक्षौत्स्व अक्षौत्स्म अक्षुप्ति अक्षुत्स्वहि अक्षुत्स्महि
 2. अक्षौत्सीः अक्षौत्सम् अक्षौत्स अक्षुत्थाः अक्षुत्साथाम् अक्षुत्स्वम्
 3. अक्षौत्सीत् अक्षौत्साम् अक्षौत्सुः अक्षुत्त अक्षुत्साताम् अक्षुत्सत

5 मश्च-अमर्क्षीत्. 6 सिच-असिचत्. 7 निज्-अनिजत्. 8-9 मृज्-अमार्जत्. 10 युज्-अयुजत्. 11 विज्-अविजत्. 12 क्षुद्-अक्षुदत्.

5 The थ of मश्च is changed to च by note § page 11.

6 See the above note 5.

13 छिद् 7 P. A. to cut.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. अच्छेत्सम्	अच्छेत्स्व	अच्छेत्सु	अच्छित्सि	अच्छित्स्वहि	अच्छित्समहि
2. अच्छेत्सीः	अच्छेत्तम्	अच्छेत्तुः	अच्छिताः	अच्छितायाम्	अच्छिद्भ्यम्
3. अच्छेत्सीत्	अच्छेत्ताम्	अच्छेत्सुः	अच्छित	अच्छिताताम्	अच्छित्त

14 भिद् 7 P. A. to tear to pieces.

1. अभैत्सम्	अभैत्स्व	अभैत्सु	अभित्सि	अभित्स्वहि	अभित्समहि
2. अभैत्सीः	अभैत्तम्	अभैत्तुः	अभिताः	अभितायाम्	अभिद्भ्यम्
3. अभैत्सीत्	अभैत्ताम्	अभैत्सुः	अभित्त	अभिताताम्	अभित्त

15 विद् 6. A. to obtain. 16 स्कृन्द् 1. P. to go; to be dry.

1. अविस्मि	अविस्वहि	अविस्महि	अस्कान्त्सम्	अस्कान्त्स्व	अस्कान्त्सु
2. अविन्धाः	अविन्हायाम्	अविद्भ्यम्	अस्कान्सीः	अस्कान्ताम्	अस्कान्त
3. अविन्त	अविन्ताताम्	अविन्त	अस्कान्सीत्	अस्कान्ताम्	अस्कान्तुः

17 स्यन्द् 1. A. to go.

1. अस्यन्त्सि	अस्यन्त्स्वहि	अस्यन्त्समहि
2. अस्यन्धाः	अस्यन्हायाम्	अस्यन्द्भ्यम्
3. अस्यन्त	अस्यन्ताताम्	अस्यन्त

18 रुध् 7. P. A. to oppose.

1. अरौत्सम्	अरौत्स्व	अरौत्सु	अरुत्सि	अरुत्स्वहि	अरुत्समहि
2. अरौत्सीः	अरौद्धम् [†]	अरौद्धुः	अरुद्धाः	अरुद्धायाम्	अरुद्ध्वम्
3. अरौत्सीत्	अरौद्धाम्	अरौद्धुः	अरुद्ध	अरुद्धाताम्	अरुद्ध

13 छिद् अच्छिदत् 14 भिद्-अभिदत् 15 विद् अवेदिष्ट. विद् 6 P. अविदत्. 16 स्कृन्द्-अस्वदत् 17 स्यन्द्-अस्यन्दिष्ट. ; अस्यदत् 18 रुध्-अरुधत्.

18[†] अरौध् + स्तम्-अरौध् + तम्-अरौध् + भम्-अरौध् + धम् = अरौद्धम्

19 सिष् 1 P. to regulate. 20 हन् 2. A. to kill.
S. D. P. S. D. P.

1 असैत्तम्	असैत्स्व	असैत्सु	आहसि	आहस्वहि	आहस्महि
2 असैत्सीः	असैद्वम्	असैद्व	आहथाः	आहसाथाम्	आहस्वम्
3 असैत्सीत्	असैद्वाम्	असैद्वुः	आहत	आहसाताम्	आहस्त

21 कृप् 1. A. to be able. 22 गुप् 1. P. to protect.

1. अकृप्ति	अकृप्स्वहि	अकृप्स्महि	अगौप्सम्	अगौप्स्व	अगौप्स
2. अकृप्थाः	अकृप्साथाम्	अकृप्स्वम्	अगौप्सीः	अगौप्सम्	अगौप्स
3. अकृप्ति	अकृप्साताम्	अकृप्सु	अगौप्सीत्	अगौप्साम्	अगौप्सुः

23 तृप् 4. P. to please 24 त्रप् 1. A. to be ashamed

1. अताप्सम्	अताप्स्व	अताप्सु	अत्रप्ति	अत्रप्स्वहि	अत्रप्स्महि
अत्राप्सम्	अत्राप्स्व	अत्राप्सु	अत्रप्थाः	अत्रप्साथाम्	अत्रप्स्वम्
2. अताप्सीः	अताप्सम्	अताप्सु	अत्रत	अत्रप्साताम्	अत्रप्सु
अत्राप्सीः	अत्राप्सम्	अत्राप्सु			
3. अताप्सीत्	अताप्साम्	अताप्सुः			
अत्राप्सीत्	अत्राप्साम्	अत्राप्सुः			

25 दृप् 4 P. to be proud. 26 लिप् 6. A. to smear.

1. अदाप्सम्	अदाप्स्व	अदाप्सु	अलिप्ति	अलिप्स्वहि	अलिप्स्महि
अद्राप्सम्	अद्राप्स्व	अद्राप्सु	अलिप्थाः	अलिप्साथाम्	अलिप्स्वम्
2. अदाप्सीः	अदाप्सम्	अदाप्सु	अलित	अलिप्साताम्	अलिप्सु
अद्राप्सीः	अद्राप्सम्	अद्राप्सु			
3. अदाप्सीत्	अदाप्साम्	अदाप्सुः			
अद्राप्सीत्	अद्राप्साम्	अद्राप्सुः			

19 सिष्-अरोधात् . 20 हन्-अवधात्, वक्तव्ये 21 कृप्-अकृप्ति; अकृप्त् .
22 गुप्-अगोपायीत् 23 तृप्-अतृप्त्; अतृप्त् 24 त्रप्-अत्रप्ति. 25 दृप्-अदृप्त्
अदृप्त् 26 लिप्-अलिप्त् .

20 हन् लिप् ॥ द्वित्यात् । The व् of हन् is dropped in the Atmanepada.
21, 25 See Ch III S II 57 ग् .

33 कृप् 1 P			34 कृप् 6 U to plough		
S	D	P	S	D	P
1. अक्राक्षम्	अक्राक्ष्व	अक्राक्ष्म	अकृक्षि	अकृक्ष्वहि	अकृक्ष्महि
अक्राक्षम्	अक्राक्ष्व	अक्राक्ष्म	अकृष्टा	अकृक्षाथाम्	अकृष्ट्वम्
2. अक्राक्षी	अक्राष्टम्	अक्राष्ट	अकृष्ट	अकृक्षाताम्	अकृक्षत
अक्राक्षा	अक्राष्टम्	अक्राष्ट			
3. अक्राक्षात्	अक्राष्टाम्	अक्राक्षु			
अक्राक्षात्	अक्राष्टम्	अक्राष्टु			
35 तक्ष् 1 P to make thin			36 त्वक्ष् 1 P to make thin		
1. अताक्षम्	अताक्ष्व	अताक्ष्म	अत्वाक्षम्	अत्वाक्ष्व	अत्वाक्ष्म
2. अताक्षी	अताष्टम्	अताष्ट	अत्वाक्षी	अत्वाष्टम्	अत्वाष्ट
3. अताक्षात्	अताष्टाम्	अताक्षु	अत्वाक्षात्	अत्वाष्टाम्	अत्वाक्षु
37 गाह् 1 A to churn			38 तृह् 6 P to kill		
1. अघाक्षि	अघाक्ष्वहि	अघाक्ष्महि	अताडक्षम्	अताडक्ष्व	अताडक्ष्म
2. अगाढा	अघाक्षाथाम्	अघाक्ष्वम्	अताडक्षा	अताण्डम्	अताण्डम्
3. अगाढ	अघाक्षाताम्	अघाक्षत	अताडक्षात्	अताण्डाम्	अताडक्षु

SECTION V

Fifth Variety *

Terminations

Pars			Atm		
1 इयम्	इय्व	इय्म	इयि	इय्वहि	इय्महि
2 ई	इष्टम्	इष्ट	इष्टा	इष्टाथाम्	इष्टम्
3 ईत्	इष्टाम्	इष्टु	इष्ट	इष्टाताम्	इष्टत

33 कृप् अकृक्ष्वत् 35 तक्ष् अतक्ष्वत् 36 त्वक्ष् अत्वाक्ष्वत् 37 गाह्-अ-गहिष्ट
38 तृह् अतृह्वत्

37 १ अगाह्+ध्वम् by note §page 31 अगाह्+ध्वम् by note (b) page 17 अघाह्+ध्वम् by टुना &c अघाह्+ध्वम् by note (v) page 21 the first ह् being dropped
अघाह्वम्

38 § अतह्+स्त अताण्डह्+स्त स being dropped 1 by टुना &c अताण्डह्+त-
by §page 21 अताण्डह्+त by note §page 17 अतह्+ध्व+ध्व by टुना &c अताण्डह्+
ध्व+ध्व () page 21 अताण्डह्+ध्व=अताण्डह्व

* All 8 roots, except सू, are not restricted to the forms I II
III VI and VII must take the 5th variety

1. दरिद्रा 2. P. to be poor. 2. श्वि 1. P. to go, to increase.

S. D. P. S D. P.

1. अदरिद्रिषन् अदरिद्रिष्य अदरिद्रिष्य अश्वयिषन् अश्वयिष्य अश्वयिष्य
2. अदरिद्री. अदरिद्रिष्टम् अदरिद्रिष्ट अश्वयी. अश्वयिष्टम् अश्वयिष्ट
3. अदरिद्रीन् अदरिद्रिष्टाम् अदरिद्रिषु. अश्वयीन् अश्वयिष्टाम् अश्वयिषुः

3. टी 1. 4. A. to fly.

4. शी 2. A. to sleep.

1. अडयिषि अडयिष्यहि अडयिष्यहि अशयिषि अशयिष्यहि अशयिष्यहि
2. अडयिष्टाः अडयिषाथाम् अडयिष्यम् अशयिष्टाः अशयिषाथाम् अशयिष्यम्
3. अडयिष्ट अडयिषाताम् अडयिषन् अशयिष्ट अशयिषाताम् अशयिषन्

5. ऊर्णु 2. P. A. to cover.

1. और्णाविषन् और्णाविष्य और्णाविष्य और्णाविषम् और्णाविष्य और्णाविष्य
2. और्णावी और्णाविष्टम् और्णाविष्ट और्णावीः और्णाविष्टम् और्णाविष्ट
3. और्णावीन् और्णाविष्टाम् और्णाविषुः और्णावीन् और्णाविष्टाम् और्णाविषुः

1- दरिद्रा अदरिद्रागीत् 2. श्वि अश्वयिषादिभिर्यत्

1. दरिद्रानेतर्पणायुके विवक्षित आत्येवं यावत्. ॥ लुङ् वा ॥ सनि षुडि षुडि च न ॥
दरिद्रा drops a final आ before an िद्धान्तकालि. This आ is retained in the Desiderative and optionally dropped in the Aorist. Thus when आ is retained, the root takes the form VI and when it is dropped, it takes the form V.

	S	D.	P	S	Ṇ	P
1 और्णविषम् † और्णविष्व और्णविष्म और्णविषि और्णविष्वहि और्णविष्महि						
2 और्णवी और्णविष्टम् और्णविष्ट और्णविषि और्णविष्वहि और्णविष्महि						
				और्णविष्टा और्णविषाधाम और्णविष्वम्		
3 और्णवीत् और्णविष्टाम् और्णविषु						द्वम्
				और्णविष्टा और्णविषाधाम् और्णविष्वम्		

द्वम्
और्णविष्ट और्णविषाताम् और्णविष्वत्
और्णविष्ट और्णविषाताम् और्णविष्वत्

6 क्षु 2 P to sneeze

7 क्षु 2 P.

8 क्षु 2 P.

to sharpen

to praise

1 अक्षाविषम् अक्षाविष्व अक्षाविष्म अक्षाविषि अनविषम्				
2 अक्षावी अक्षाविष्टम् अक्षाविष्ट अक्षाविषि अनानी				
3 अक्षावीत् अक्षाविष्टाम् अक्षाविषु अक्षावीत् अनानीत्				
9 यु 2 P to mix, 10 रु 2 P to separate	11 रु 1 A to go to kill	12 रु 2 P to ooze		

1 अयाविषम् अराविषम् अराविष अनविषम्			
2 अयावी अरावी अराविष्ट अनानी			
3 अयावीत् अरावीत् अराविष्ट अनानीत्			

13 स्तु 2 P. A to praise

11 सु ० P to ex. lact Soma juice.

1 अस्ताविषम् अस्ताविष्व अस्ताविष्म अस्ताविषि अराविषम्			
2 अस्तावी अस्ताविष्टम् अस्ताविष्ट अस्ताविषि अरावी			
3 अस्तावीत् अस्ताविष्टाम् अस्ताविषु अस्तावीत् अरावीत्			

15 धू ० 9 P A to shake

1 अधाविषम् अधाविष्व अधाविष्म अधविषि अवविष्वहि अधविष्महि			
2 अधावी अधाविष्टम् अधाविष्ट अधविष्टा अवविषाधाम अधविष्वम्			
3 अधावीत् अधाविष्टाम् अधाविषु अवविष्टा अधविषाताम् अधविष्वत्			

1. स्तु with प्र A प्रास्ताष्ट 13 स्तु A अस्ताष्ट 14 A अस्ताष्ट यु 2 P असौपीत्
1 P अस्तावीत्-असौपीत्

† See Ch III V 6

6 सिचिन्टिदि परस्मैपदेषु ॥ इय ताञ्स्व वृद्धि स्थापरस्मैपदपर सिचि । Vrddhi is substituted for the final इ उ ऋ and ए, short or long in the Parasmaipada.
14 (Ch IV S IV 18)

16 घृ 6. P. 17 नू 6. P. 18 पू 9 P. Å. 19 सू 2. 4. A.
 to shake. to praise. to purify. to give birth to.
 S. S. S. S. S

1. अधुविषम् अनुविषम् अपाविषम् अपविषि असविषि
 2. अधुवीः अनुवीः अपावीः अपविष्टाः असविष्टाः
 3. अधुवीत् अनुवीत् अपावीत् अपविष्ट असविष्ट

20 जागृ 2. P. 21 स्तृ. 5. A. 22 स्तृ 1. P. 23 वृ 5. 9. P. Å.
 to be awake, to cover. to sound. to choose. P.

1. अजागरिषम् अस्तरिषि अस्तारिषम् अवारिषम् अवारिष्व अवारिष्म
 2. अजागरीः अस्तरिष्टाः अस्तारीः अगरीः अवारिष्टम् अवारिष्ट
 3. अजागरीत् अस्तरिष्ट अस्तारीत् अगरीन् अवारिष्टाम् अवारिषुः

Atm

1. अवरिषि अररीषि अररिष्यहि अररीष्यहि अररिष्महि अररीष्महि
 2. अवरिष्टाः अररीष्टाः अररिष्याम अररीष्याम अररिष्यन्-इम् अररीष्यन्-इम्
 3. अवरिष्ट अररीष्ट अररिष्याताम् अररीष्याताम् अररिष्यत अररीष्यत

21 नृ 9. P. Å. to choose. 25 स्तृ 9. P. Å. to cover.

1. अवारिषम् अररिषि-अररीषि. अस्तारिषम् अस्तारिष्व अस्तारिष्म
 2. अगरीः अररिष्टाः-अररीष्टाः अस्तारीः अस्तारिष्टम् अस्तारिष्ट
 3. अररीन् अररिष्ट-अररीष्ट अस्तारीत् अस्तारिष्टम् अस्तारिषुः

16 घ Å. अधोऽ. 19 अघोऽ सू 6 P. अघावीत्. 21 अस्तारपीत्-अस्तृत. 22 अस्वारपीत्.
 23 अतृत् 24 अवृष्ट. 25 अस्तृष्ट.

16 17 These roots being of the डयादि class do not take Guna.

20 (Ch. III. S. IV. II) and (note 2 page 145)

23 24 सिचि च परस्मैपदेषु ॥ अत्र वृत् इत्ये दीर्घो न । In the case of the root वृ 5 9. and in that of the verbs ending in long ऋ, the intermediate इ is not lengthened before the Parasmaipada terminations of this variety. (exception to the following rule वृत्ते वा.)

इवृत्तो वा ॥ इवृत्तुम्-भ्यामृन्ताच्चेष्टे दीर्घो वा स्यात्तु छिष्टे । The intermediate इ is optionally lengthened after the verb वृ 5 P. Å 9 Å, and after such roots as and in long ऋ before the Ardhadhatuka terminations except those of the Perfect.

Ātm.

26 गद् 1. P. to speak,

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. अस्तरिपि	अस्तरिष्वहि	अस्तरिष्महि	अगादिपम्	अगादिष्व	अगादिष्म
अस्तीपि	अस्तीष्वहि	अस्तीष्महि	अगादिपम्	अगादिष्व	अगादिष्म
2. अस्तरिष्ठाः	अस्तरिषाधाम्	अस्तरिष्वन् द्वम्	अगदीः	अगादिष्टम्	अगादिष्ट
अस्तीष्ठाः	अस्तीषाधाम्	अस्तीष्वन् द्वम्	अगादीः	अगादिष्टम्	अगादिष्ट
3. अस्तरिष्ट	अस्तरिषाताम्	अस्तरिषत्	अगदीत्	अगादिष्टाम्	अगदिषुः
अस्तीष्ट	अस्तीषाताम्	अस्तीषत्	अगदीत्	अगादिष्टाम्	अगदिषुः

27 चद् 1. P. to speak. 28 व्रज् 1. P. to go. 29 चर् 1. P. to go. 30 फल् 1. P. to result.

1. अवादिपम्	अवाजिपम्	अचारिपम्	अफालिपम्
2. अवादीः	अवाजीः	अचारीः	अफालीः
3. अवादीत्	अवाजीत्	अचारीत्	अफालीत्

31 क्रम् 1. P. to walk. 32 व्यप् 1 P. Ā. to go. 33 ग्रह् 9. P. Ā. to take.

1. अक्रमिपन्	अव्ययिपम्	अव्ययिपि	अग्रहीपम्	अग्रहीपि
2. अक्रमीः	अव्ययीः	अव्ययिष्ठाः	अग्रहीः	अग्रहीष्ठाः
3. अक्रमीत्	अव्ययीत्	अव्ययिष्ट	अग्रहीत्	अग्रहीष्ट

31 क्रम Ā. अकंस्त.

26 अतोह्लादेल्योः ॥ ह्लादेल्योरकारस्य इडादी परस्मैपदपरे सिचि वृद्धिर्वा स्यात् ।
Roots beginning with a consonant and having an अ in them, not prosodically long, take Vridhi optionally.

27-28 चद्व्रजह्लन्तस्याचः ॥ चदेवैवेह्लन्तस्य चाह्रस्याचः स्थाने वृद्धिः स्वात्मिनि परस्मैपदेषु । The radical vowel of चद् and व्रज् (and of roots ending in a consonant in the fourth form) take Vridhi necessarily in the Parasmaipada.

29-30 अतोह्लान्तस्य ॥ लृप्ति लुप्तपष्ठानम् । अतः समीपे यी हरी तदन्तस्याह्रस्यातो वृद्धिः स्यात्परस्मैपदपरे सिचि । Roots ending in लृ or र् immediately preceded by अ, take Vridhi necessarily in the Parasmaipada.

33 ग्रहोऽलिटि दीर्घः ॥ एकाचो ग्रहेर्विहितंस्वेद्यो दीर्घः स्यान्नतु लिटि । The intermediate इ in the case of the root ग्रह् is lengthened before Ardhadhatuka terminations except those of the Perfect.

34 क्षण् 8. P. Å. to kill.
S.

1. अक्षणिपम् अक्षणिपि
2. अक्षणीः अक्षणिष्ठाः—अक्षयाः १
3. अक्षणीत् अक्षणिष्ट—अक्षत

35. श्वस् 2 P. to breathe.
S.

- अश्वनिपम्
- अश्वमीः
- अश्वसीत्

36 ऊनय् (ऊनयति-ते 37 ध्वन् 10 P. 38 एलय् (इल् 10 P.
from ऊन् 10. P. Å. Å. to produce Å. to throw.)
to lessen.) sound.

1. औनयिपम् औनयिपि अध्वनयिपम् अध्वनयिपि ऐलयिपम् ऐलयिपि
2. औनयीः औनयिष्ठाः अध्वनयीः अध्वनयिष्ठाः ऐलयीः ऐलयिष्ठाः
3. औनयीत् औनयिष्ट अध्वनयीन् अध्वनयिष्ट ऐलयीन् ऐलयिष्ट

39 अर्द् 10 P. Å. 40 हस् 1.P.to 41 हन् 2. P. to kill.
to kill. laugh, to smile

1. आर्दयिपम् आर्दयिपि अहनिपम् अग्रधिपम्* अवधिष्व अग्रधिष्म
2. आर्दयीः आर्दयिष्ठाः अहनीः अग्रधीः अवधिष्टम् अवधिष्ट
3. आर्दयीन् आर्दयिष्ट अहसीन् अग्रधीन् अवधिष्टाम् अग्रधिभुः

41 हन् Å अहन

४१ १ तनादिभ्यस्तथातो. ॥ तनाडिभ्यो वा लुङ् स्यात्तथातोः परतः । यासां साहचर्यादिस्तवन तज्ज्वां वृत्ते । The roots तृ, मृ, क्षण् भिष्, ऋग्, तृण्, धृग्, वृन् and मृ optional substitute त् and यास् for the terminations इष्ट and इष्ठा in the third and second pers sing Atmanepada, respectively, they then drop their nasal. See note * on इन्, page 26.

४६—४७ नीतयतिचनयदेवयपदं वनिष्प. ॥ एभ्यश्चलेवहन स्यात् । The roots ऊन्, घृन् to produce sound, इल् and अर्द् to kill, (all of the tenth class) do not take the form lit. i.e. they take the form V in the Vedas. Ancient grammarians allow this exception to be optional in common speech too. अध्वनयीन् ; आर्दयीन्. The regular forms of these roots (3rd variety) are औननन्, अदध्वनन्, ऐलयन् and आर्दिदन्.

४१ (१) लुटिच ॥ यथादेवोऽदन्त. (b) आम्नेपदेभ्यन्यतरस्याम् ॥ हनो यथादेवो वा लुट्यामनेपदेषु । (a) (b) वृत् is necessarily substituted for हन् in the Parasmaipada and optionally in the Atmanepada. (See IV (c) 20). The substitute वृत् takes the fifth variety and its penultimate अ is not lengthened.

* जनिष्योश्च ॥ अनयोऽयमाया वृद्धिर्न स्यादिति जिति वृत्ति च । ऊन् and घृन् do not lengthen their penultimate vowel before the substitute इ. See IV (B) 32 *. अयदि । लुटिचैतिरवादेन । अक्षोपस्य स्थानिवत्वादलन्तलक्षणा वृद्धिर्न भवति । (माधवीया)

इन् A.

. 42 कृप् 9 P.

43 सिष्

44 अश्

to tear. 1.P to go. 9 P to eat.

S

D

P

S

S

S

- 1 अवधिमि अवधिष्वहि अवधिष्महि अकोपियम् असेधियम् आशिपम्
 2 अवधिष्टा अवधिषाथम् अवधिष्वम् अकोपी अनेधी आशी
 3 अवधिष्ट अवधिषाताम् अवधिषत अकोपीत् असेधीत् आशीत्

45 क्लिश् 4 A.

46 वृह 7 P.

47 वृह 1 P.

48 तन् 8. P A.

to be afflicted

to kill

to grow.

to stretch.

1. अक्लेशिमि अतर्हिषम् अत्रर्हिषम् अतनियम् अतनियि
 2 अक्लेशिष्टा अतर्ही अत्रर्ही अतानियम्
 3. अक्लेशिष्ट अतर्हीत् अत्रर्हीत् अतानी अतनिष्ट.
 अतानी अतथा †
 अतर्नीत् अतनिष्ट
 अतानीत् अतत

49 सन् 8 P. A to give

50 क्षिप् 8 P. A to kill

1. असनियम् } असनियि
 असनियम् }
 2 असनी असनी असनिष्टा असाथा † अक्षेगी अक्षेणिष्टा-अक्षिया
 3. असनीत् असनीत् असनिष्ट असात अक्षेगीन् अक्षेणिष्ट अक्षिन

51 ऋण् 8 P to go ऋण् A

52 नृण् 8 P A to eat

1. आर्णियम् आर्णिवि अतर्णियम् अतर्णिवि
 2. आर्णी आर्णिष्टा-आर्थ अतर्णी अतर्णिष्टा अतर्था.
 3. आर्णीत् आर्णिष्ट-आर्त अतर्णीत् अतर्णिष्ट-अतर्त

42 कृप् with निर निरकोपीद् . निरुक्षत्

42 The penultimate ऋ, उ ऋ or ए takes Guna in the Parasmapada.

48 † See no 34

49 अनसनसर्ना सम्मल्लो ॥ एषामाकारेन्तादेश स्वाज्जलादी सनि झलादौ कृति व ।

अ is substituted for the final of these verbs before the स् of the derivative immediately preceded by any consonant except a nasal or a semi-vowel and before the weak terminations beginning with a अर्द्ध letter
 i. e. a consonant as above

53 घृण् 8. P.
A. to shine.54 वन् 8. P. A.
to beg.55 मन् 8. A. to
think.

. S.

S.

S.

S.

S.

1. अवर्णिपम् अवर्णिपि	अवनिपम्	} अवनिपि	अमनिपि
2. अवर्णाः अवर्णिष्टाः	अवानिपम्		
	अवर्णाः	} अवनिष्टाः	अमनिष्टाः
3. अवर्णात् अवर्णिष्ट	अवर्णाः		
	अवर्त	} अवनिष्ट	अमनिष्ट
	अवर्णात्		
		} अवत	अमत

56 दीप् 4. A. to shine. 57 *जन् 4. A. to be produced. 58 पूर् 4. A. to satisfy. 59 ताय् 1. A. to spread; to protect. 60 प्याय् 1. A. to grow.

1. अदीपिपि	अजनिपि	अपूरिपि	अतापिपि	अप्यापिपि
2. अदीपिष्टाः	अजनिष्टाः	अपूरिष्टाः	अतापिष्टाः	अप्यापिष्टाः
3. अदीपिष्ट	अजनिष्ट	अपूरिष्ट	अतापिष्ट	अप्यापिष्ट
अदीपि	अजनि	अपूरि	अतापि	अप्यापि

61 दुय् 1. P. A. to know. 62 विज् 6. A. and 7. P. to fear or tremble. 63 तञ्च् 7. P. to contract.

1. अत्रोर्णिपम् अत्रोर्विपि	अविजिपम्	अविजिपि	अतत्रिपम्
2. अत्रोरीः अत्रोर्विष्टाः	अविज्रीः	अविजिष्टाः	अतत्रीः
3. अत्रोर्वीत् अत्रोर्विष्ट	अत्रिजीन्	अविजिष्ट	अतत्रीत्

65 अत्रादीन् तञ्च् 1. P. अतञ्चिद्वि.

* For the non-lengthening of the vowel See note 41 * page 142.

56 to 60 See Ch. IV. S. IV. (B) 32 *.

62 विज् इट् ॥ विजेःपर इडादिः प्रत्ययो विद्मः । The terminations with the augment इ are weak in the case of the root विज्.

63 to 92 These are wet roots.

64 व्रश्च 6 P. to cut. S	65 अञ्ज् 7 P. to anoint. S	66 मृज् 2 and 1. P to purify. S	67 स्पन्द 1. A to ooze. S
1. अव्रश्चिपम्	आञ्जिपम्	अमार्जिपम्	अस्पन्दिपि
2. अव्रश्ची	आञ्जी.	अमार्जी	अस्पन्दिष्ठाः
3. अव्रश्चात्	आञ्जीत्	अमार्जीत्	अस्पन्दिष्ट

68 सिध् 1. P. to command
69 कृप् 1 A to be able
70 गुप् 1 P. to protect
71 तृप् 4 P. to be satisfied

1. असेत्रिपम्	अकल्पिपि	अगोपाधिपम्	अगोपिपन्	अतर्पिपम्
2. असेधीः	अकल्पिष्ठा	अगोपाधी -अगोपी		अतर्पीः
3. असेधीत्	अकल्पिष्ट	अगोपाधीत् अगोपीत्		अतर्पीत्

72. अश् 1. A to be ashamed.
73 हृप् 4 P to be proud
74 क्षम् 1 A to endure
75 अश् 5 A to pervade

1 अत्रपिपि	अदर्पिपम्	अक्षमिपि	आशिपि
2 अत्रपिष्ठाः	अदर्पी	अक्षमिष्ठाः	आशिष्ठाः
3. अत्रपिष्ट	अदर्पीत्	अक्षमिष्ट	आशिष्ट

76 क्रिञ् 9 P. to afflict
77 अक्ष् 1 P to occupy
78 कुप् with निर् 9 P to expel.
79 तक्ष् 1 P to make thin

1. अक्रेशिपम्	आक्षिपन्	निरकोपिपम्	अतक्षिपम्
2 अक्रेशी	आक्षी	निरकोपी	अतक्षी
3 अक्रेशीत्	आक्षीत्	निरकोपीत्	अतक्षीत्

64 अत्राशीन् 66 अमार्जीन् 10 U अमार्जन्त, अर्मापृजन्त 67 अस्पन्दत् अस्पन्दन्त
68 अव्रश्चीन् 4 P अव्रश्चन् 69 अञ्जन् अञ्जन् 70 अगोप् 71 अतृप्, अतृप् 1;
अत्राप्तीन् 72 अजन्त 73 अदृप्, अदृप् 74 अक्षन् 4 P अक्षन्
75 आश् 76 आक्षिन्, 77 आक्ष् 78 निरक्षन् 79 अतक्षन् 1. P to cover, to pare, अतक्षन्.

65 अञ्जे मिति ॥ अञ्जे मिति नित्येद स्यात् । अञ्ज् takes इ necessarily in the Aor et. It is not, therefore, a wet root in the Aorist.

आदन्ताश्च मिनोतिश्च मीनात्येदैपरा नमि ।
यमि पर्याङ्ग्युपादिस्तु रमिथैषा सगागम ॥
सिचश्चेङ् लुङ् नित्य स्याग्जिप्रतिश्च छ्यतिस्तथा ।
दरिद्रा धयतिश्चाथ छेनातिश्च द्यतिभ्यती ॥ २ ॥
सताना सक् सिचश्चेङ् परस्मैपदिना लुङि ॥

1 या 2 P to go

2 मि 5 P. to throw. 3 मी 9 P. to destroy

S. D. P.

S. D. P.

1. अयासिपम्	अयासिष्य	अयासिष्य	अमासिपम्	अमासिष्य	अममिष्य
2. अयासी	अयासिष्टम्	अयासिष्ट	अमासी	अमासिष्टम्	अमामिष्य
3. अयासीत्	अयासिष्टाम्	अयासिषु	अमासात्	अमासिष्टाम्	अममिषु

* 4 ये 1 P to weave

5 गौ 1 P to sing

1. अयासिपम्	अयासिष्य	अयासिष्य	अगासिपम्	अगासिष्य	अगमिष्य
2. अयासी	अयासिष्टम्	अयासिष्ट	अगासी	अगासिष्टम्	अगमिष्य
3. अयासीत्	अयासिष्टाम्	अयासिषु	अगासीत्	अगासिष्टाम्	अगमिषु

6 नम् 1 P 7 यम् 1 P 8 रम् with वि 9 घ्रा 1 P 10 छौ 1

to bow to restrain 1 P to stop to smell to cut

1. अनसिपम्	अयसिपम्	व्यरसिपम्	अघ्रासिपम्	अ छसिपम्
2. अनसी	अयसी	व्यरसी	अघ्रासी	अ छसी
3. अनसीन्	अयसीत्	व्यरसीत्	अघ्रासात्	अ छमत्

11 दरिद्रा 2 P 12 घे 1. P. 13 ली 9 14 शो 1 P 15 सो 1

to be poor. to suck. 1. to melt to sharpen P to put

1. अदरिद्रासिपम्	अधासिपम्	अलासिपम्	अशासिपम्	असामिष्य
2. अदरिद्रासी.	अधासीः	अगसी	अशासी	असासी
3. अदरिद्रासीत्	अधासीन्	अलामीत्	अशासीत्	असासीत्

2 A. अमास्त 4 ये 1 A अयास्त 7 यम् 1 A उदायत, उपायत उपनय
8 रम् 1 A अरस्त 9 अघ्रात् 10 अछत् 11 अदरिद्रो 12 अधात्, अदयत् 13
अधेपीत्, 4 A अघेष्ट, अलास्त 14 अशात् 15 असात्

* ये 1 P to cover should be similarly conjugated

SECTION VII.

Seventh variety.

Terminations.

	Par.			Atm.	
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. सम्	माव	साम	सि	सावहि	सामहि
2. सः	सतम्	सन	सथाः	साथाम्	सथम्
3. सत्	सताम्	सन्	सत	सानाम्	सन्त

* The following eighteen roots take the seventh variety necessarily.

क्रुशिरिश्चिरुशो लिशति लिपते विशिः ।
 त्विप् द्विप् विष्णानि वेष्टिष्ठे तथा शेनार्थकः शिभिः ॥
 श्रिपिरालिङ्गने देग्वि दोग्वि मिहिरुक्षं लिहिः ।
 अष्टादश लुङि खेने सन्ति नित्यं कञ्चोणिनः ॥

1 क्रुश् 1. P. to call out.	2 दिश् 6. P. A. to order.
S. D. P.	S. D. P.
1. अक्रुशम् अक्रुशान् अक्रुशाम्	अदिशम् अदिशाव अदिशाम्
2. अक्रुशः अक्रुशन् अक्रुशत	अदिशुः अदिशन् अदिशन्
3. अक्रुशन् अक्रुशन् अक्रुशन्	अदिशन् अदिशन् अदिशन्

दिङ् A.

1. अदिशि	अदिशावहि	अदिशामहि
2. अदिश्याः	अदिश्याम्	अदिश्वम्
3. अदिशन्	अदिशाताम्	अदिशन्त

3. रिश	6. 4. कश्	6. 5. लिश	6. 6. लिश	4. A. 7. विङ्
P. to kill	P. to kill	P. to move.	to decrease.	P. to move.
1. अरिशम्	अरुशन्	अलिशन्	अलिशि	अदिशन्
2. अरिशः	अरुशः	अलिशुः	अलिश्याः	अदिशुः
3. अरिशन्	अरुशन्	अलिशन्	अलिशन्	अदिशन्

* शलङ्गुग शलङ्गः समः ॥ शृङ्गा यः शलङ्गुगमादृशितश्च शलङ्गः शलङ्गः ।

Ant roots, ending in च्, प्, म्, or ह् and having the root ending in च्, प्, म्, or ह् take this variety. The root लि is an exception, it takes the variety लिङ्.

8 त्विप् 1. P. 9 द्विप् 2. P.A. 10 विप् 9. P. 11 विप् 3. A.
A. to shine. to hate. to separate. to pervade

S.	S	S.	S.
1. अत्विक्षम्-अत्विक्षि	अद्विक्षम्-अद्विक्षि	अविक्षम्	अविक्षि
2. अत्विक्षः -अत्विक्षथाः	अद्विक्षः. अद्विक्षथाः	अविक्षः	अविक्षथाः
3. अत्विक्षत-अत्विक्षत	अद्विक्षत्-अद्विक्षत	अविक्षत्	अविक्षत

12 शिप् 1. P. to 13 श्लिप् 4. 14 दिह् 2. P. A. to
leave a residue. P. to embrace. anoint.

1. अशिक्षम्	अश्लिक्षम्	अधिक्षम्	अधिक्षाव	अधिक्षाम
2. अशिक्षः	अश्लिक्षः	अधिक्षः	अधिक्षतम्	अधिक्षत
3. अशिक्षत्	अश्लिक्षत्	अधिक्षत्	अधिक्षताम्	अधिक्षन्

दिह् A.

15 दुह् 2. P. A. to milk.

1. अधिक्षि	अधिक्षावहि } अधिक्षामहि	अधुक्षम्	अधुक्षाव	अधुक्षाम
	अदिहहि* }			
2. अधिक्षथाः	अधिक्षाथाम् अधिक्षथम् }	अधुक्षः	अधुक्षनम्	अधुक्षत
अदिग्धाः † }	अधिग्वम् }			
3. अधिक्षत	अधिक्षाताम् अधिक्षन्त	अधुक्षत्	अधुक्षताम्	अधुक्षन्
अदिग्ध }				

11 विप् 3 P. अविषत्. विप् 1. P. to sprinkle अवेधीत्; अविशत्. 12 शिप् 7.
P. अशेषत् शिप् 1. P. to kill अशेषीत्; आशिक्षत् 13 श्लिप् 1. P. to bare.
अश्लेषात् 4 P. to adhere अश्लिप्. 15 दुह् 1 P. to kill अदुहत्; अदोहीत्.

14 -15 * लुगबुद्धविहलिङ्गुहानामनेनदे वृत्ते ॥ एषा वत्स्य लुग्या स्यान्ते
तदि । The roots दुह्, दिह्, लिह् and गुह् when followed by the Atmanepada
terminations beginning with a consonant of the dental class, drop ३
optionally in this variety. The terminations which begin with a dental
consonant are धि, याम्, च्चम् and न्

14 † See the conjugation of दिह् Chapter I page 17.

दुह् A.

16 मिह् 1. P.

17 रुह् 1. P.

to sprinkle.

to grow.

S.

D.

P.

S.

S.

1. अमुक्षि अमुक्षावहि } अमुक्षामहि अमिक्षम् अरक्षम्
 अदुहहि*

2. अमुक्षयाः } अमुक्षायाम् अमुक्ष्यम् } अमिक्षः अरक्षः
 अदुग्धाः } अधुग्वम् }

3. अमुक्षत } अमुक्षाताम् अमुक्षन्त अमिक्षन् अरक्षत्
 अदुग्ध }

18 लिह् 2.

P. A. to taste.

लिह् A.

1. अलिक्षि अलिक्षावहि } अलिक्षामहि
 अलिहहि*

2. अलिक्षयाः } अलिक्षायाम् अलिक्ष्यम्
 अलीढाः† }

3. अलिक्षत } अलिक्षाताम् अलिक्षन्त
 अलीढ }

The following fourteen roots take this variety optionally.

लुङि कसयोगिनो वैसे क्रिश्नातिश्च मृशिः सृशिः ।

निश्कुपिः कर्पति कृपि विपिः सेके विपिर्दरी ।

गृहिगृही तृदिवृशौ वृद्विस्तृही चतुर्दश ॥

1. क्लिञ् 9. P. 2. मृश् 6. P. 3. स्पर्श 6. P. 4. कुप् with निर् 9.
 to distress. to consider. to touch. P. to tear.

1. अक्लिक्षम् अमृक्षम् अस्पृक्षम् निरकुक्षम्
 2. अक्लिक्षः अमृक्षः अस्पृक्षः निरकुक्षः
 3. अक्लिक्षन् अमृक्षन् अस्पृक्षन् निरकुक्षन्

1 द्विच अङ्ग्रेणीत् क्रिञ् 4. A. अङ्ग्रेक्षि 2 अमाधीत् ; अमाधीत्. 3 अस्पर्शित् ;
 अस्पर्शित्. 4 निरकोपीत्.

18 * Vide 14-15 * above

18 † Vide conjugation of this root Chapter I page 21

5 कृष् 1. P. to draw.	6 कृष् 6. P. A. to plough.	7 विष् 1. P. to sprinkle.	8 शिष् 1. P. to kill.
--------------------------	-------------------------------	------------------------------	--------------------------

S.	S.	S.	S.
1. अकृशम्	अकृषि	अविशम्	अशिशम्
2. अकृशः	अकृशथाः	अविशः	अशिशः
3. अकृशत्	अकृशत	अविशत्	अशिशत्

१० गृह् 1. P. A. to hide.

गृह् A.

1. अगृशम्	अगृशात्	अगृशाम	1. अगृशि	अगृशामि	अगृशामहे
2. अगृशः	अगृशन्	अगृशन्		अगृहात् *	
3. अगृशत्	अगृशताम्	अगृशन्	2. अगृशथाः	अगृशथाः	अगृशन्
			अगृहाः		अगृशन्
			3. अगृशन्	अगृहात्	अगृशन्

10. गृह् 1. A. to take.	11 गृह् 6. P. to kill.	12 गृह् 6. P. to work.	13 गृह् 6. P. to work.	14 गृह् 6. P. to work.
----------------------------	---------------------------	---------------------------	---------------------------	---------------------------

1. अगृशि	अगृशम्	अगृशन्	अगृशम्	अगृशम्
2. अगृशथाः	अगृशः	अगृशन्	अगृश	अगृशः
3. अगृशत	अगृशत्	अगृशत	अगृशत	अगृशत

5. 6 P. अगृशीत्, अगृशीत् A. अगृह् 7. अगृशीत्, अगृशीत् १० अगृशीत्, अगृशीत्
10 अगृशीत् 11 अगृशीत् गृह् 7 P. अगृशीत्, १२ अगृशीत् गृह् 1 P. अगृशीत्, गृह्
1 P. अगृशीत्, अगृशीत् 13 अगृशीत्, 14 अगृशीत्

* Vide 14-15 above.

११ अगृह् + अगृह् + अगृह् + अगृह् + अगृह् + अगृह् the first अ being dropped and the preceding vowel being made long, अगृह्

CHAPTER V.

Periphrastic future, future and conditional.

SECTION I.

Periphrastic Future.

‡ Terminations.

S.	Par.	P.	S.	Atm.	P.
	D.			D.	
1. तास्मि	तास्वः	तामः	ताहे	तास्वहे	तास्महे
2. तामि	तस्थः	तास्य	तासे	तासाथे	ताम्ये
3. ता	तारी	तारः	ता	तारी	तारः

दा 3 P. A. to give.

1. दातास्मि	दातास्वः	दातामः	दाताहे	दातास्वहे	दातास्महे
2. दातामि	दातास्थः	दातास्य	दातासे	दातासाथे	दाताम्ये
3. दाता	दातारी	दातारः	दाता	दातारी	दातारः

दृ 2 P. 4 इ 2 P. 1 इ with अधि 2. अधि 5. P. A.
to be poor. to go A. to study. to collect.

1. दृष्टितास्मि	एतास्मि*	अप्येताहे	चेतास्मि	चेताहे
2. दृष्टितामि	एतासि	अप्येतासे	चेतामि	चेतामे
3. दृष्टिता.	एता	अप्येता	चेता	चेता.

6 नि 5. P. A. 7 त्रि 1. P. A. 8 त्रि 1. P. 9 डी 1. 4. A.
to throw. to serve. to grow. to fly.

1. मातास्मि	माताहे	अयितास्मि	अयिताहे	अयितास्मि	अयिताहे
2. मातामि	मातामे	अयितामि	अयितासे	अयितामि	अयितामे
3. माता	माता	अयिता	अयिता	अयिता	अयिता

‡ To the terminations इ is to be prefixed after set roots and optionally after those that are optionally set इ is forbidden after unit roots.

2 (Ch. III. S. V. 29. §) and (Ch. IV. S. V. I)

* Final इ, उ, ऋ, short or long, and the penultimate short इ, उ, ऋ and ए take Guna before the terminations of the Periphrastic Future.

6 (Ch. III. S. V. 46-47)

7-8-9 Three are set roots.

10 दी 4 A to perish S	11 नी 1 P A to lead S	12 मी 9 P A to kill S	13 ली 9 P to adhere to S
-----------------------------	-----------------------------	-----------------------------	--------------------------------

1. दाताहे	नेतास्मि	नेताहे	मातास्मि	माताहे	छातास्मि	छेतास्मि
2. दातासे	नेतासि	नेतासे	मातामि	मातासे	छातासि	छेतासि
3. दाता	नेता	नेता	माता	माता	छाता	छेता

14 ली. 4 A to adhere to	15 शी 2 A to lie down	16 ऊर्ण 2 P A to cover P A
----------------------------	--------------------------	----------------------------------

1. छाताहे-छेताहे	शयिताहे	* ऊर्णवितास्मि	{ ऊर्णविताहे }
		ऊर्णवितास्मि	
2. छातासे छेतासे	शयितासे	ऊर्णवितासि	{ ऊर्णवितासे }
		ऊर्णवितासि	
3. छाता-छेता	शयिता	ऊर्णविता	{ ऊर्णविता }
		ऊर्णविता	

17 कृ 6 A to sound	18 नु 7 P to praise	19 श्रु 1 P to hear	20 सम 1 A with	21 स्तु 2 P to ooze
-----------------------	------------------------	------------------------	-------------------	------------------------

1. कृताहे	नवितास्मि	श्रोतास्मि	सश्रोताहे	स्नवितास्मि
2. कृतासे	नवितासि	श्रोतासि	सश्रोतासे	स्नवितमि
3. कृता	नविता	श्रोता	सश्रोता	स्नविता

22 स्तु with प्र 2 A	23 धू 5 9 P A. to shake	24 धू 6 P to shake	25 नू 6 P to praise
-------------------------	----------------------------	-----------------------	------------------------

1. प्रस्नोताहे	धवितास्मि	धातास्मि	धविताहे	धोताहे	धुवितास्मि	नुवितास्मि
2. प्रस्नोतासे	धवितासि	धोतासि	धवितामे-धोतासे	धुवितसि	नुवितामि	नुवितामि
3. प्रस्नोता	धविता	धोता	धविता-धोता	धुविता	नुविता	नुविता

10 17 (Ch III S V 46 47)

13 14 (Ch. III S V 50)

16 ° (Ch III S V 6 °)

17 The root belonging to the कृदादि class the terminations are weak (See Ch IV S IV 10 b)

22 (Ch IV S IV(A) °0)

23 27 These are wet roots.

24 25 These also belong to the कृदादि class hence no Guna.

15 This is a set root

S.	S.	S.	S.
26 भू 1. P. to become.	27 सू 2. 4. A. to give birth.	28 कृ 8.P. A.to do.	29 जागृ. 2. P. to be awake.
1. भवितास्मि	सविताहे-सोताहे	कर्तास्मि-कर्ताहे	जागरितास्मि
2. भवितासि	सवितासे-सोतासे	कर्तासि-कर्तासे	जागरितासि
3. भविता	सविता-सोता	कर्ता-कर्ता	जागरिता
30 वृ 5.P. A. to choose, 9. A. to divide.	31 श्रु 1. P. to sound.		
1. वरितास्मि वरीतास्मि	वरिताहे-वरीताहे		स्वरितास्मि-स्वर्तास्मि
2. वरितासि-वरीतासे	वरितासे-वरीतासे		स्वरितासि-स्वर्तासि
3. वरिता-वरीता	वरिता वरीता		स्वरिता स्वर्ता
32 चू 9. P. A. to choose.	33 दे 1. A. to protect.	34 दो 4. P. to cut	35 गौ 1.P. to sing.
1. वरितास्मि वरीतास्मि-वरिताहे-वरीताहे	दाताहे	दातास्मि	गातास्मि
2. वरितासि-वरीतासे	वरितासे-वरीतासे	दातासि	गातासि
3. वरिता-वरीता	वरिता-वरीता	दाता	दाता गाता
36. धै 1. A. to protect.	37 शक् 5.P. to be able.	38 पक् 1.P.A. to cook.	39 प्रच्छ 6.P. to ask.
1. प्राताहे	शक्तास्मि	पक्तास्मि	पक्ताहे
2. प्रातासे	शक्तासि	पक्तासि	पक्तासे
3. प्राता	शक्ता	पक्ता	पक्ता
40 त्यज् 1. P. to abandon.	41 त्रस्ज् 6. P. A. to fry.	42 मस्ज् 6. P. to purify.	43 यज् 1. P. A. to worship.
1. त्यक्तास्मि भ्रष्टास्मि-भ्रष्टाहे-भ्रष्टाहे	मद्गास्मि	यष्टास्मि	यष्टाहे
2. त्यक्तासि भ्रष्टासे-भ्रष्टासे	भ्रष्टासे-भ्रष्टासे	मद्गासि	यष्टासि-यष्टासे
3. त्यक्ता भ्रष्टा-भ्रष्टा	भ्रष्टा-भ्रष्टा	मद्गा	यष्टा-यष्टा
44 मृज् 4. A. to abandon.	45 अद् 2. P. to eat.	46 पद् 4.A. to go.	47 कुब्ध् 4.P. to be angry.
1. लृप्तास्मि लृप्ताहे	अत्तास्मि	पत्ताहे	क्रोद्धास्मि
2. लृप्तासि लृप्तासे	अत्तासि	पत्तासे	क्रोद्धासि
3. लृप्ता-लृप्ता	अत्ता	पत्ता	क्रोद्धा

49 मन् 4 50 आप् 5 51 मृप् 1 P. 52 लभ् 1. 53 गम् 1
A to think P to obtain to move A to get P to go
S S S S S

1 मन्ताहे आप्तास्मि सर्तास्मि स्वप्तास्मि लब्धाहे गन्तास्मि
2 मन्तासे आप्तासि सर्तासि स्वप्तासि लब्धासे गन्तासि
3 मन्ता आप्ता सर्ता स्वप्ता लब्धा गन्ता

गम् with 54 कुश् 1 55 दंश् 1 P 56 दृश् 1 57 मृश् 6 P
सम् 1. A P to cry to bite P to see to touch

1. सगन्ताहे क्रोधास्मि दद्यास्मि द्रद्यास्मि मर्द्यास्मि म्रद्यास्मि
2. सगन्तासे क्रोधासि दद्यासि द्रद्यासि मर्द्यासि म्रद्यासि
3 सगन्ता क्रोधा दद्या द्रद्या मर्द्या-म्रद्या

58 कृप् 1. P 6 P. 59 वस् 1 60 दह् 1 61 नह् 4 P
A to plough P to dwell P to burn A. to bind

1. कर्थास्मि क्रथास्मि कर्थाहे क्रथाहे वस्तास्मि दग्धास्मि नद्धास्मि नद्धाहे
2. कर्थासि क्रथासि कर्थासे-क्रथासे वस्तासि दग्धासि नद्धासि नद्धासे
3. कर्था-क्रथा कर्था-क्रथा वस्ता दग्धा नद्धा नद्धा

62 लिह् 2 P 63 बह् 1 P. 64 तञ्च् 7 P 65 व्रश्च् 6 P
A to lick A to bear to shrink to cut

1. लेढास्मि लेढाहे वोढास्मि वोढाहे तञ्जितास्मि तडक्तास्मि व्रश्जितास्मि-व्रश्जितासि
2. लेढासि-लेढासे वोढासि वोढासि तञ्जितासि तडक्तासि व्रश्जितासि-व्रश्जितासि
3 लेढा लेढा वोढा-वोढा तञ्जिता तडक्ता व्रश्जिता व्रश्जिता

66 अञ्ज् 7 P 67 मृज् 1 2 68 स्यन्द् 1
to anoint P to purify A to go

1. अञ्जितास्मि-अञ्जवतास्मि मार्जितास्मि मार्थास्मि स्यन्दिताहे स्यन्ताहे
2 अञ्जितासि-अञ्जवतासि मार्जितासि मार्थासि स्यन्दितासे स्यन्तासे
3 अञ्जिता अञ्जवता मार्जिता मार्था स्यन्दिता-स्यन्ता

51 (Ch 111 S 11 5 १) 56 (Ch 111 S 11 23 (b))
57-59 (Ch 111 S 11 57 १)

60 (Ch 111 S 11 90) दद् + ता-दप् + ता-दप् + धा दग् + धा=दग्धा
61 (Ch 111 S 11 98)

62 63 (Ch 111 S 11 101 102) लिह् + ता-लेह् + ता-लेह् + ता-लेह् +
धा-लङ् + डा-tle first द् being dropped लेढा

64 to ६० These are wet roots 6० [Ch. 111, S 11 5 + (b)]
67 (Ch 111 S 111 9-10)

69 रघ् 4 70 कृप् 1 A 71 गुप् 1 P 72 तृप् 4 P 73 दृप् 4 P.

P. to kill to be able to protect. to be pleased to be proud.

S	S	S	S	S
1 रधितास्मि कन्पिताहे- गोपायितास्मि- तर्पितास्मि- दर्पितास्मि-				
रद्धास्मि कल्ताहे- गोपितास्मि- तर्प्तास्मि- दर्प्तास्मि-				
	कल्तास्मि गोप्तास्मि तप्तास्मि द्रप्तास्मि			
2 रधितामि कन्पितासे- गोपायितासि तर्पितामि- दर्पितामि-				
रद्धामि कल्तासे- गोपितासि- तर्प्तामि- दर्प्तासि-				
	कल्तासि गोप्तामि तप्तासि द्रप्तासि			
3 रधिता- कन्पिता- गोपायिता- तर्पिता- दर्पिता-				
रद्धा कल्ता- गोपिता- तर्प्ता- दर्प्ता-				
	कल्ता गोप्ता तप्ता द्रप्ता			

74 क्षम् 1 A 75 अश् 5 A 76 नश् 4 P 77 अक्ष् 1 P.

4 P. to endure to pervade. to perish to occupy

1 क्षमितास्मि क्षमिताहे- अक्षिताहे- नक्षितास्मि अक्षितास्मि				
* क्षन्तास्मि क्षन्ताहे- अष्टाहे- नष्टास्मि † अष्टास्मि *				
2 क्षमितामि- क्षमितामे- अक्षितामे- नक्षितासि अक्षितासि-				
क्षन्तासि क्षन्तासे अष्टासे नष्टासि अष्टामि				
3. क्षमिता- क्षमिता- अक्षिता- नक्षिता- अक्षिता-				
क्षता क्षता अष्टा नष्टा अष्टा				

69 मेञ्जलिटि रधे ॥ णिद्वन्द्वं रधेनुन्नस्यात् । न् is not added to रघ् before an affix beginning with the augment इ except in the Perfect

70 उन्वि कृप् ॥ एटि ह्यमनाथ कृप् परस्मैपद वा स्यात् ॥ कृप् is optionally Parasmaipada in the Periphrastic Future, Future Conditional and Desiderative. तातिचकृप् ॥ कृप् परस्मै ताये स्यात् (देतायेधत्तुरस्य कान् स्यात्तदन्तया रभात् । कृप् does not admit इ before the Parasmaipada terminations of the Periphrastic Future, Future Conditional and Desiderative)

71 (Ch II S I 17-2) and (Ch III S III 16)

72 73 (Ch III S II 1-4) 76 † See note on मरुत् (Ch III S II 15)

77 * (Ch III S III 20)

78 कृप् 9.P.	79 कृप् with निर	80 गाह् 1.A.	81 दुह् 4.P.	
to tear.	9. P. to tear.	to churn.	to bear hatred.	
S.	S.	S.	S.	
1. कोपितास्मि	निष्कोपितास्मि-	गाहिताहे-	द्रोहितास्मि-	
	निष्कोष्टास्मि	गाढाहे †	द्रोग्धास्मि-	
			द्रोढास्मि	
2. कोपितासि	निष्कोपितासि-	गाहितासे-	द्रोहितासि-	
	निष्कोष्टासि	गाढासे	द्रोग्धासि-	
			द्रोढासि	
3. कोपिता	निष्कोपिता-	गाहिता-	द्रोहिता-	
	निष्कोष्टा	गाढा	द्रोग्धा-द्रोढा	
82 विद् 6.P.A.	83 चिप् 1.P.	84 शक् 4.P.A.	85 शिप् 1. P.	
to obtain.	to sprinkle.	to be able.	to kill	
1. वेदितास्मि वेदिताहे-	वेपितास्मि-	शकितास्मि-शकिताहे-	शेपितास्मि-	
वेत्तास्मि वेत्ताहे	वेष्टास्मि	शक्तास्मि शक्ताहे	शेष्टास्मि	
2. वेदितासि-वेदितासे-	वेपितासि-	शकितासि-शकितासे-	शेपितासि-	
वेत्तासि वेत्तासे	वेष्टासि	शक्तासि शक्तासे	शेष्टासि	
3. वेदिता- वेदिता-	वेपिता-	शकिता- शकिता-	शेपिता-	
वेत्ता वेत्ता	वेष्टा	शक्ता शक्ता	शेष्टा	
86 इप् 6.P.	87 सह् 1.A.	88 लभ् 4.P.	89 रुप् 4.P.	90 रिप् 4. P.
to wish.	to endure.	6.P. to desire.	to hurt.	to hurt.
1. ऐषितास्मि-सहिताहे-	लोभितासि-	रोषितास्मि-	रेषितास्मि-	
एष्टास्मि सेढाहे *	लोब्धास्मि	रोष्टास्मि	रेष्टास्मि	

79 निरःकृपः † निरः पराङ्मुख्ये बलविराघपातुक्तस्य इडा स्यात् । After कृप् preceded by the preposition निर the augment † is optionally prefixed to the Ardhadhatuka terminations beginning with any consonant except य्.

80 गाह् + ताहे-गाह् + ताहे-गाह् + धाहे-गाह् + ङाहे. The first ह् being dropped गाढाहे.

81 (See Ch. III S. III. 34 ††)

84, 85 See Ch III, S. III 41-44.

86-90 तांपसइलुगपरिपः † इच्छान्यादेः परस्य तादेयर्षभातुक्तस्येदस्यात् † These roots take † optionally when followed by any Ardhadhatuka termination beginning with इ

87 † Ch. III. S. II. 102 †

S.	S.	S.	S.	S.
2. एपितासे-	साहितासे-	छोभितामि-	रोपितासि-	रोपितासि-
एष्टासि	सोढामे	छोन्धासि	रोष्टासि	रोष्टासि
3. एपिता-	साहिता-	छोभिता-	रोपिता-	रोपिता-
एष्टा	सोढा	छोन्धा	रोष्टा	रोष्टा

91 ग्रह् 9.P.Ā. //
to take.

1. ग्रहीतास्मि-ग्रहीताहे
2. ग्रहीतासि-ग्रहीतासे
3. ग्रहीना-ग्रहीता

92 बिज् 6 A.7.P.
to be disgusted.

- विजितास्मि विजिताहे
- विजितासि विजितासे
- विजिता विजिता

93. अज् 1.P.
to go

- अजितास्मि-वेतासि
- अजितासि-वेतासि
- अजिता-वेता

94 धूप 1.P.
to heat.

1. धूपागितास्मि-
धूपितामि
2. धूपागितासि-
धूपितासि
3. धूपागिता-
धूपिता

95 विच्छ 6. P.
to go.

- विच्छागितास्मि-
विच्छितामि
- विच्छागितासि-
विच्छितासि
- विच्छागिता-
विच्छिता

96 पण् 1.P.
to praise.

- पणागितास्मि-
पणिताहे
- पणागितासि-
पणितासे
- पणागिता-
पणिता

97 पण् 1.P.
to praise.

- पणागितास्मि-
पणिताहे
- पणागितासि-
पणितासे
- पणागिता-
पणिता

98 ऋत् 1.P. to censure.

1. ऋतीयिताहे अर्तितास्मि
2. ऋतीयितासे-अर्तितासि
3. ऋतीयिता-अर्तिता

99 कम् 1. Ā. to love.

- कामयिताहे-कमिताहे
- कामयितासे-कमितासे
- कामयिता-कमिता

91 (Ch 1V S. V. 33) 92 (Ch. 111.S. V. 54 *)

93 (Ch 111 S V 1)

94-99 (Ch 11. S. 1 17-20, 21-22) and (Ch 111. S 111 16)

98 See Ch 11 S. I. 21, The addition of ईय is optional when the
Ardhadhātuka affixes follow, so when the augment ईय is not added the root
is Parasmaipadī.

99 Ch. 11 S. 1, 22,

100 दीधी 2. A. to shine. S.	101 वेवी 2. A. to go. S.	102 कुद 6. P. to be crooked. S.
1. दीधिताहे	वेविताहे	कुटितासि
2. दीधितासे	वेवितासे	कुटितासि
3. दीधिता	वेविता	कुटिता

SECTION II.

Future.

Terminations °

Par.			Atm.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. स्यामि	स्याव.	स्यामः	स्ये	स्यावहे	स्यामहे
2. स्यसि	स्यथः	स्यथ	स्यसे	स्यथे	स्यध्वे
3. स्यति	स्यत.	स्यन्ति	स्यते	स्येते	स्यन्ते

1 कृ 8. P. Å. to do.

1. करिष्यामि †	करिष्यामः	करिष्याम.	करिष्ये	करिष्यावहे	करिष्यामहे
2. करिष्यसि	करिष्यथः	करिष्यथ	करिष्यसे	करिष्यथे	करिष्यध्वे
3. करिष्याति	करिष्यतः	करिष्यन्ति	करिष्यते	करिष्येते	करिष्यन्ते

100°—101 (Ch III. S. V 31) दीवर्जयोर्दीधिवेव्योः ॥ एतयोरेन्तस्यलोपः स्यात्-
कारद्वर्जोच परे। These two roots drop their final vowel before य् and इ.

102 Ch. III S. V 12

° To the terminations of the Future इ is to be prefixed after set roots and optionally after those that are optionally set. २ is to be added after any root.

1 † Final इ, उ, ऋ, short or long, and the penultimate short इ, उ, ऋ, and ए take Guna

1, 2, ऋद्धनो, स्ये ॥ ऋतो हन्तेच स्यस्येद्स्यात् । Roots ending in ऋ and the root हन् admit इ in the future and the Conditional.

2 हन् 2. P. 3 गम् 1 P.
to kill. to go.
S. S.

4 वृत् 1. A.
to be.
S.

5 वृध् 1. A.
to grow.
S.

1. हनिष्यामि	गमिष्यामि	वत्स्यामि-वर्तिष्ये	वत्स्यामि वर्तिष्ये
2. हनिष्यसि	गमिष्यसि	वत्स्यसि-वर्तिष्यसे	वत्स्यसि-वर्तिष्यसे
3. हनिष्यति	गमिष्यति	वत्स्यति वर्तिष्यते	वत्स्यति-वर्तिष्यते

6 शृध् 1. A to break wind. 7 स्यन्द 1 A to drop.

1. शत्स्यामि	शर्तिष्ये	स्यन्स्यामि	स्यन्दिष्ये-स्यन्त्ये
2. शत्स्यसि	शर्तिष्यसे	स्यन्त्यसि	स्यन्दिष्यसे-स्यन्त्यसे
3. शत्स्यति	शर्तिष्यते	स्यन्त्यति	स्यन्दिष्यते-स्यन्त्यते

8 कृप् 1. A. to be able. 9 कृत् 6.P. 10 चृत् 6. P. to kill.
to cut

1. कल्स्यामि	कलिष्ये	कत्स्यामि-कर्तिष्यामि	चत्स्यामि-चर्तिष्यामि
2. कल्स्यसि	कलिष्यसे	कत्स्यसि-कर्तिष्यसि	चत्स्यसि-चर्तिष्यसि
3. कल्स्यति	कलिष्यते	कत्स्यति कर्तिष्यति	चत्स्यति चर्तिष्यति
- 11 वृद् 7. P. A. to play; to shine. 12 तृद् 7 P. A. to destroy.
1. छत्स्यामि-छर्दिष्यामि	छत्स्ये-छर्दिष्ये	तत्स्यामि-तर्दिष्यामि	तत्स्ये-तर्दिष्ये
2. छत्स्यसि-छर्दिष्यसि	छत्स्यसे छर्दिष्यसे	तत्स्यसि तर्दिष्यसि	तत्स्यसे तर्दिष्यसे
3. छत्स्यति-छर्दिष्यति	छत्स्यते-छर्दिष्यते	तत्स्यति तर्दिष्यति	तत्स्यते तर्दिष्यते

3 गमेरिद् परस्मैपदेषु ॥ गमे. परस्य सकारादेरिदृश्यात् परस्मैपदेषु ॥ गम्, when Parasmaipadi, takes ई in the Future, Conditional and Desiderative, also when it is a substitute for ई 2 P to go and ई 2 P. with अधि to remember. जिगमिपति, अधिजिगमिपति गम् ऌ सगस्यते

4 (a) वृद्ध्. स्वसनोः ॥ वृत्तादिभ्यः परस्मैपदं वा स्यात्स्ये सनिच । (b) नटृभ्यश्च-तुर्म्य- ॥ एभ्यः सकारादेराधेयानुक्तस्येण नस्यात्तद्वानयोरभावे । (c) तासिचकुपः ॥ कुपेः परस्य तामे. सकारादेराधेयानुक्तस्य चेण नस्यात्तद्वानयोरभावे । (a) The roots वृत्, वृद्ध्, वृत्, स्यन्द and कृप् are optionally Parasmaipadi in the Future, Conditional and Desiderative (b) They do not admit ई before the Parasmaipadi terminations of the same tenses (c) कृप् does not take ई also before the Parasmaipadi terminations of the Periphrastic Future. (See Sec 1-70)

9 to 13 सेऽभिचि कृत चृत चृद् चृद् नृतः ॥ एभ्यः परस्य सिज्भिन्नस्य सादेराधेयानुक्तस्येण न । The roots कृत्, चृत्, चृद्, वृद् and वृत् insert ई optionally when followed by any Ardhadhatuka termination beginning with स. They do not, however, do so in the Aorist.

13 नृत् 4. P. to dance.
S.

1. नत्स्यामि-नर्तिष्यामि
2. नत्स्यसि नर्तिष्यसि
3. नत्स्यति-नर्तिष्यति

14 ग्रह् 9. P. A. to take.
S.

- ग्रहीष्यामि ग्रहीष्ये
- ग्रहीष्यसि ग्रहीष्यसे
- ग्रहीष्यति ग्रहीष्यते

SECTION III.

Conditional. †

Terminations*

Par.			Atm.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. स्यम्	स्याव	स्याम	स्ये	स्यावहि	स्यामहि
2. स्यः	स्यतम्	स्यत	स्यथाः	स्येदाम्	स्यध्वम्
3. स्यत्	स्यताम्	स्यन्	स्यत	स्येताम्	स्यन्त

1. वुध् 1. P. A. to know.

1. अवोधिष्यम् †	अवोधिष्याव	अवोधिष्याम
2. अवोधिष्यः	अवोधिष्यतम्	अवोधिष्यत
3. अवोधिष्यत्	अवोधिष्यताम्	अवोधिष्यन्

Atm

1. अवोधिष्ये	अवोधिष्यावहि	अवोधिष्यामहि
2. अवोधिष्यथाः	अवोधिष्येदाम्	अवोधिष्यध्वम्
3. अवोधिष्यत	अवोधिष्येताम्	अवोधिष्यन्त

2 नी 1. P. A.
to carry.

3 वृत् 1. A.
to be.

4 वृज् 1 A
to grow.

S.	S.	S.	S.	S.	S.
1. अनेष्यम्	अनेष्ये	अवत्स्यम्	अवर्तिष्ये	अनत्स्यम्	अनर्तिष्ये
2. अनेष्यः	अनेष्यथाः	अवत्स्यः	अवर्तिष्यथाः	अनत्स्यः	अनर्तिष्यथाः
3. अनेष्यत्	अनेष्यत	अवत्स्यत्	अवर्तिष्यत	अनत्स्यत्	अनर्तिष्यत

14 See Ch IV. S. V. 33

† The augment अ is to be prefixed to the root

* To the terminations of the conditional § is to be prefixed after set roots and optionally after those that are optionally set. § is forbidden after Anit roots

‡ Final इ, उ, ऋ, short or long, and the penultimate short इ, उ, ऋ and ॠ take Guna.

5 गृध् to break wind.

6 स्यन्द् to drop.

S.

S.

S.

S.

S.

1. अशर्त्स्यम्	अशर्त्स्ये	अस्यन्त्यम्	अस्यन्दिष्ये-अस्यन्त्ये
2. अशर्त्स्यः	अशर्त्स्यथाः	अस्यन्त्यः	अस्यन्दिष्यथाः-अस्यन्त्यथाः
3. अशर्त्स्यत्	अशर्त्स्यत	अस्यन्त्यत्	अस्यन्दिष्यत-अस्यन्त्यत

7 कृप् to be able.

8 कृन् to cut.

1. अकल्स्यम्	अकल्स्ये-अकल्स्ये	अकर्त्स्यम्-अकर्त्तिष्यम्
2. अकल्स्यः	अकल्स्यथाः-अकल्स्यथाः	अकर्त्स्यः-अकर्त्तिष्यः
3. अकल्स्यत्	अकल्स्यत-अकल्स्यत	अकर्त्स्यत्-अकर्त्तिष्यत्

9 चृन् to kill.

10 छृद् to play.

1. अचर्त्स्यम्-अचर्त्तिष्यम्	अच्छर्त्स्यम्-अच्छर्त्तिष्यम्	अच्छर्त्स्ये-अच्छर्त्तिष्ये
2. अचर्त्स्यः-अचर्त्तिष्यः	अच्छर्त्स्यः-अच्छर्त्तिष्यः	अच्छर्त्स्यथाः-अच्छर्त्तिष्यथाः
3. अचर्त्स्यत्-अचर्त्तिष्यत्	अच्छर्त्स्यत्-अच्छर्त्तिष्यत्	अच्छर्त्स्यत-अच्छर्त्तिष्यत

11 तृद् to destroy.

12 नृन् to dance.

1. अतर्त्स्यम्-अतर्त्तिष्यम्	अतर्त्स्ये-अतर्त्तिष्ये	अनर्त्स्यम्-अनर्त्तिष्यम्
2. अतर्त्स्यः-अतर्त्तिष्यः	अतर्त्स्यथाः-अतर्त्तिष्यथाः	अनर्त्स्यः-अनर्त्तिष्यः
3. अतर्त्स्यत्-अतर्त्तिष्यत्	अतर्त्स्यत-अतर्त्तिष्यत	अनर्त्स्यत्-अनर्त्तिष्यत्

We give below the third person singulars of the Future and Conditional of some roots of more difficult conjugation.

Roots.	Future.	Conditional.	Roots.	Future.	Conditional.
1. दा	दास्यति-ते	अदास्यत्-त	5. चि	चेप्यति ते	अचेप्यत्-न
2. दरिद्रा	दरिद्रिष्यति	अदरिद्रिष्यत्	6. मि	मास्यति-ते	अमास्यत् त
3. इ	एष्यति	ऐष्यन्	7. धि	अधिष्यति-ते	अअधिष्यत्-न
4. इ with अदि	{ अध्येष्यते अध्येष्यत- अधिष्यति	{ अधीष्यत- अधिष्यत्	8. धि	अधिष्यति	अअधिष्यत्
			9. जी	अजिष्यति	अअजिष्यत्

8-12 See Ch. III. S. V. 18 f.

2 (Ch. III. S. V. 29 § (b) and (Ch. IV. S. V. 1)

6, 10, 11 (Ch. III. S. V. 16-17)

7-9 These are set roots.

Roots	Future	Conditional	Roots	Future	Conditional
10 दी	दास्यते	अदास्यत्	27 भृ	भरिष्यति	अभरिष्यत्
11 मी	मास्यति-ते	अमास्यत् त	28 मृ 4	सोष्यते	असोष्यत्
12. ली 9 P	लास्यति- लेष्यति	अलास्यत्- अलेष्यत्	A	सरिष्यते	असरिष्यत्
13 ली. 4 A	लास्यते- लप्यते	अलास्यत्- अलेप्यत्	29 सू 6 P.	सन्रिष्यति	असन्रिष्यत्
14 शी	श्रविष्यते	अश्रविष्यत्	30. ऊ. with सम्	सम्कारिष्यति ते	ममस्कारिष्यत् त
15 दीवी	दीरिष्यते	अदीरिष्यत्	31 जागृ	जागरिष्यति	अजागरिष्यत्
16 घेरी	घेरिष्यते	अघेरिष्यत्	32 वृ	वरिष्यति ते	अवरिष्यत् त
17 ऊर्णु	ऊर्णरिष्यति ते	ओर्णरिष्यत् त		वरीष्यति ते	अवरीष्यत् त
	ऊर्णुविष्यति ते	ओर्णुविष्यत् त	33 स्तृ	स्तरिष्यति	अस्तरिष्यत्
18. कु	कुर्यते	अकुर्यत्	34 स्तृ	स्तरिष्यति ते	अस्तरिष्यत् त
19 नु	नरिष्यति	अनरिष्यत्		वरीष्यति ते	अवरीष्यत् त
20 श्रु	श्रोष्यति	अश्रोष्यत्	35. दे	दास्यते	अदास्यत्
21 ध्रु with सम्	सश्रोष्यते	समश्रोष्यत्	36 दो	दास्यति	अदास्यत्
22 मृ	मृविष्यति	अमृविष्यत्	37 मे	मास्यति	अमास्यत्
23 स्तु with प्र	प्रस्रोष्यते	प्रास्रोष्यत्	38 म्र	म्रास्यते	अम्रास्यत्
24 ध्रु 5 9 P A.	ध्रुविष्यति ते	अध्रुविष्यत् त	39 शक् 5 P	शक्षति	अशक्षत्
	ध्रोष्यति ते	अध्रोष्यत् त	40 पच	पक्ष्यति ते	अपक्ष्यत्-त
25 ध्रु 6 P	ध्रुविष्यति	अध्रुविष्यत्	41 प्रच्छ	प्रक्षति	अप्रक्षत्
26 नृ	नृविष्यति	अनृविष्यत्	42 प्रच्छ with आ	आप्रक्ष्यते	आप्रक्ष्यत्
			43 त्यज	त्यक्ष्यति	अत्यक्ष्यत्
			44 भ्रस्ज्	भ्रक्ष्यति ते	अभ्रक्ष्यत् त
				भ्रक्ष्यति-त	अभ्रक्ष्यत् त

Roots	Future	Conditional.	Roots	Future.	Conditional
45 मञ् मञ्क्ष्यति अमञ्क्ष्यन्	46 यन् यक्ष्यति ते अयक्ष्यन्त	47. मृन् मृक्ष्यति-ते अमृक्ष्यन्त	46. वृप् वृक्ष्यति ते अवृक्ष्यन्त	47. वृप् वृक्ष्यति-ते अवृक्ष्यन्त	48. वृप् वृक्ष्यति-ते अवृक्ष्यन्त
48 अद् अक्ष्यति आक्ष्यन्	49 पद् पक्ष्यते अपक्ष्यत	50 सिद् 2 P. वेदिष्यति अवेदिष्यन्	48. दृप् दृक्ष्यति अदृक्ष्यन्	49. नद् नक्ष्यति-ने अनक्ष्यन्त	50. छिद् छिष्यति-ते अछिष्यन्त
51 सिद् 4 7 A वेत्स्यते अवेत्स्यत	52 कुप् क्रोक्ष्यति अक्रोक्ष्यन्	53 वन् वन्क्ष्यति अवन्क्ष्यत्	51. बद् बक्ष्यति ते अबक्ष्यन्त	52. तब् तब्क्ष्यति-तब्क्ष्यति	53. वृप् वृक्ष्यति-वृक्ष्यति
54. मन् 4 A मम्स्यते अमम्स्यत	55. मन् 8 A मनिष्यते अमनिष्यत	56. आप् 5. P. आप्क्ष्यति आप्क्ष्यन्	54. ब्रश् ब्रक्ष्यति-ब्रक्ष्यति	55. अच् अजिष्यति-अजिष्यति	56. मृप् मृक्ष्यति-मृक्ष्यति
57. मृप् सप्क्ष्यति असप्क्ष्यन्	58. लम् लप्क्ष्यते अलप्क्ष्यत	59 गम् with सम् गस्ये सगस्यत	57. तब् तब्क्ष्यति-तब्क्ष्यति	58. मृप् मृक्ष्यति-मृक्ष्यति	59. मृप् मृक्ष्यति-मृक्ष्यति
60. नन् नक्ष्यति अनन्क्ष्यन्	61. कुम् क्रोक्ष्यति अक्रोक्ष्यन्	62. दग् दक्ष्यति अदक्ष्यन्	60. रप् रक्ष्यति-रक्ष्यति	61. रम् रक्ष्यति-रक्ष्यति	62. तप् तर्ष्यति-तर्ष्यति
63. दग् दक्ष्यति अदक्ष्यन्	64. दग् दक्ष्यति अदक्ष्यन्	65. मृन् मृक्ष्यति अमृक्ष्यन्	63. दग् दक्ष्यति अदक्ष्यन्	64. दग् दक्ष्यति अदक्ष्यन्	65. दग् दक्ष्यति अदक्ष्यन्
65. मृन् मृक्ष्यति अमृक्ष्यन्	66. मृन् मृक्ष्यति अमृक्ष्यन्	67. मृन् मृक्ष्यति अमृक्ष्यन्	66. मृन् मृक्ष्यति अमृक्ष्यन्	67. मृन् मृक्ष्यति अमृक्ष्यन्	68. मृन् मृक्ष्यति अमृक्ष्यन्

45 (Ch III S II 15)

46 (Ch III S II 8)

47 (Ch. III S II 23 b)

48 Th s is a c' root.

49 This is an a n t root.

50 (Ch III S II 57)

51 (Ch III S II 23 b)

52 (Ch III S II 57)

47 (Ch IV S IV (B) 10 f)

48 (Ch III S II 93)

49 (Ch III S II 98 | page 78)

50 71 (Ch III S II 102)

72 to 80 and 83 to 91 These are wet roots.

73 (Ch III S II 8)

74 (Ch III S II 11 J 10)

75, 76, 77 (Ch III S II 57)

Roots	Future.	Conditional	Roots	Future	Conditional
80. क्षम्	क्षमिष्यति ते	अक्षमिष्यत् त	91. शिप्	शेषिष्यति-	अशेषिष्यत्-
	क्षस्यति ते	अक्षस्यत् त		शेक्ष्यति	अशेक्ष्यत्
81. अश्	अशिष्यते-	आशिष्यत-	92. ग्रह्	ग्रहीष्यति ते	अग्रहीष्यत्-त
	अस्यते	आस्यत	93. विज् 7. P 6. Å.		
82. नश्	नशिष्यति-	अनशिष्यत्-		उद्विजिष्यति-ते	उद्विजिष्यत्-
	नङ्क्ष्यति	अनङ्क्ष्यत्	94. अज्	अजिष्यति	आजिष्यत्-
83. अक्ष्	अक्षिष्यति-	आक्षिष्यत्-		वेष्यति .	अवेष्यत्
	अक्ष्याते	आक्ष्यत्	95. कुट्	कुटिष्यति	अकुटिष्यत्
84. कुप्	कोपिष्यति	अकोपिष्यत्	96. गुप्	गोपायिष्यति-	अगोपायिष्यत्-
85. कुप् with निर्				गोपिष्यति-	अगोपिष्यत्-
	निष्कोपिष्यति-	निष्कोपिष्यत्-		गोप्यति	अगोप्यत्
	निष्कोक्ष्यति	निष्कोक्ष्यत्	97 धूप्	धूपायिष्यति-	अधूपायिष्यत्-
86. गाह्	गाहिष्यते-	अगाहिष्यत-		धूपिष्यति	अधूपिष्यत्-
	घाक्ष्यते	अघाक्ष्यत :	98. विच्छ्	विच्छायिष्यति-	अविच्छा-
87. द्रुह्	द्रोहिष्यति-	अद्रोहिष्यत्-			यिष्यत्
	द्रोक्ष्यति	अद्रोक्ष्यत्		विच्छिष्यति	अविच्छिष्यत्
88. बिद् 6. P. Å.			99. पण्	पणायिष्यति	अपणायिष्यत्-
	वेदिष्यति ते	अवेदिष्यत् त		पणिष्यते	अपणिष्यत
	वेत्स्यति-ते	अवेत्स्यत्-त	100. पन्	पनायिष्यति-	अपनायिष्यत्-
89. विप्	वेपिष्यति-	अवेपिष्यत्-		पनिष्यते	अपनिष्यत
	वेक्ष्यति	अवेक्ष्यत्	101. कृत्	कृतीयिष्यते	आर्तीयिष्यत-
90. शक् 4. P. Å.				-अर्तिष्यति	आर्तिष्यत्
	शकिष्यति-ते-	अशकिष्यत्-त	102. कम्	कामयिष्यते-	अकामयिष्यत-
	शक्ष्यति ते	अशक्ष्यत् त		कमिष्यते	अकमिष्यत्

82 (Ch. III S. 11 13)

92 (Ch IV. S. V. 33)

93 (Ch III S. V. 54 °)

94 (Ch III S V. I.)

95 (Ch IV. S. 1V. 10 b page 127)

96 to 102 (Ch III. S. 1. 17-20, 21-22)

and (Ch. III. S. III 16)

CHAPTER VI.

BENEDICTIVE.*

Terminations. †

S.	Par. D.	P.	S.	Atm. D.	P.
1. यासम्	यास्व	यास्म	सीय	सीयहि	सीमहि
2. याः	यास्तम्	यास्त	सीष्टाः	सीयास्थाम्	सीध्वम्
3. यात्	यास्ताम्	यासुः	सीष्ट	सीयास्ताम्	सीरन्

1 चि

1. चीयासम्	चीयास्व	चीयास्म	चेपीय	चेपीनहि	चेपीमहि
2. चीयाः	चीयास्तम्	चीयास्त	चेपीष्टाः	चेपीयास्थाम्	चेपीध्वम्
3. चीयात्	चीयास्ताम्	चीयासुः	चेपीष्ट	चेपीयास्ताम्	चेपीरन्

2 धु

1. धूयासम्	धूयास्व	धूयास्म	धोपीय	धोपीनहि	धोपीमहि
2. धूयाः	धूयास्तम्	धूयास्त	धोपीष्टाः	धोपीयास्थाम्	धोपीध्वम्
3. धूयात्	धूयास्ताम्	धूयासुः	धोपीष्ट	धोपीयास्ताम्	धोपीरन्

3 कृ

1. क्रियासम्	क्रियास्व	क्रियास्म	कृपीय	कृपीनहि	कृपीमहि
2. क्रियाः	क्रियास्तम्	क्रियास्त	कृपीष्टाः	कृपीयास्थाम्	कृपीध्वम्
3. क्रियात्	क्रियास्ताम्	क्रियासुः	कृपीष्ट	कृपीयास्ताम्	कृपीरन्

* The Benedictive Parasmaipada does not take इ. The Benedictive Atmanepada takes इ after set roots and optionally after those that are optionally set. Anit roots do not admit it.

† The terminations of the Benedictive Parasmaipada are weak and those of the Atmanepada are strong. Before the latter the final vowel and the penultimate prosodically short इ, उ, ऋ, ए are gunated when इ is prefixed to them. When they are added without the augment इ, the final इ & उ, short or long, take Guna. Other vowels remain unchanged, subject, however, to the change of long ऋ to ईर or उर, as the case may be.

1-2 अहस्तावधानुक्तयोर्दीर्घः॥अजन्तस्याहृत्य दीर्घःस्यादाद्यौ प्रत्यये परे न तु ह्रस्वा-
वधानुक्तयोः । The final vowel of a root becomes long before a weak termination beginning with य except a Krit or a Sarvadhata affix.

3 रिहशयल्लिङ्ग ॥ शै यकि यादानार्धधानुक्ते लिङि च ऋभोरिदादेशःस्यात् । रि is substituted for the final of an inflective root ending in ऋ before the अ of the sixth conjugation, before the य of the passive, and before the Parasmaipada terminations of the Benedictive.

4 स्मृ			5 ऋ		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. स्मर्यासम्	स्मर्यास्व	स्मर्याम	अर्यासम्	अर्यास्व	अर्याम
2. स्मर्याः	स्मर्यास्तम्	स्मर्यास्त	अर्याः	अर्यास्तम्	अर्यास्त
3. स्मर्यान्	स्मर्यास्ताम्	स्मर्यासुः	अर्यात्	अर्यास्ताम्	अर्यासुः

6 स्तृ 5. P. Ā.

S.	S	D	P
1. स्तर्यासम्	स्तरिपीय *	स्तरिपीवहि	स्तरिपीमहि
2. स्तर्याः	स्तरिपींष्टाः	स्तरिपीयास्थाम्	स्तरिपीभ्य ङ्म्
3. स्तर्यात्	स्तरिपीष्ट	स्तरिपीयास्ताम्	स्तरिपीरन्
	स्तृपीय †	स्तृपीवहि	स्तृपीमहि
	स्तृपींष्टाः	स्तृपीयास्थाम्	स्तृपीङ्म्
	स्तृपीष्ट	स्तृपीयास्ताम्	स्तृपीरन्

7 स्तृ P. Ā.

S.	P.	S.	P.	८ S.	P.
1. स्तीर्यासम्	स्तीर्यास्म	स्तरिपीय ‡	स्तरिपीमहि	स्तीर्यीय	स्तीर्यीमहि
2. स्तीर्याः	स्तीर्यास्त	स्तरिपींष्टाः	स्तरिपीभ्य-ङ्म्	स्तीर्यांष्टाः	स्तीर्याङ्म्
3. स्तीर्यात्	स्तीर्यासुः	स्तरिपीष्ट	स्तरिपीरन्	स्तीर्याष्ट	स्तीर्यीरन्

8 चृ P. Ā.

9 दा 3.P.Ā.

1. वृर्यासम्	वृर्यास्म	वरिपीय	वरिपीमहि	वृर्यीय	वृर्यीमहि	देयासम्-दासीय
2. वृर्याः	वृर्यास्त	वरिपींष्टाः	वरिपीभ्य ङ्म्	वृर्यांष्टाः	वृर्याङ्म्	देयाः- दासींष्टाः
3. वृर्यात्	वृर्यासुः	वरिपीष्ट	वरिपीरन्	वृर्याष्ट	वृर्यीरन्	देयात्- दासीष्ट

4 गुणोऽर्तिस्वयोगाथोः ॥ अर्ते, अथवायादृङ्दन्तस्यच गुण स्यादर्थक्यादावाधेयातुके लिटि च । Final ऋ preceded by a conjunct consonant and the root ऋ take Gana before the य of the Passive and before the Parasmaipada terminations of the Benedictive

6 * For the optional addition of ऋ see Cl. IV S. 1V. (A) 25.

6 † After verbs ending in ऋ the Benedictive Atmanepada terminations beginning with any consonant except a nasal or a semi vowel, are weak when they do not admit of ऋ See Ch. IV S. 1V. (A) 23. *

7 ‡ नलिङि ॥ वृत्तो लिट् द्रष्टो दीर्घो न स्यात् । The intermediate ऋ is not lengthened in the Benedictive in the case of the verb दृ 9. A. 5. P. A. and of roots ending in long ऋ, दृ 9. A. वरिपीष्ट-दृष्टिष्ट, दृ 5. P. A. त्रियात् वरिपीष्ट-वृष्टिष्ट.

9 to 20 णिङि ॥ पुनर्दानां मास्यदीनां च एष स्यादाधेयातुके इति लिटि । These roots substitute ण् for their final vowel before the Parasmaipada terminations of the Benedictive.

Roots	3 Sing	Roots	3 Sing	Roots.	3 Sing.
10 धा	धेयात् धर्माष्ट	22 घ्रा	1. P. घ्रेयात्	36 ज्या	जीयात्
11 दा	1. P. देयात्	23 प	1. P. पायात्	37 व्यच्	विध्यात्
12 दो	4. P. देयात्	24 वच्	उन्यात्	38 वश्	उश्यात्
13 दे	1. A. to protect दासीष्ट.	25 स्वप्	सुप्यात्	39 व्यच्	विध्यात्
14 धे	1. P. to drink. वेयात्	26 यज्	इन्यात्-यक्षीष्ट	40 वश्	वृथ्यान्
15 मा	2. P. मेयात्	27 वप्	उप्यात् वप्सीष्ट	41 प्रच्छ्	पृच्छयात्
16 स्था	स्थेयात्	28 वश्	उह्यात् वक्षीष्ट	42 भ्रज्	} § भृज्यात्- भ्रक्षीष्ट-
17 गे	गेयात्	29 वस्	1. P. उध्यात्	43 नात्	
18 पा	to drink पेयात्	30 वे	ऊयात्- वासीष्ट	44 नी	शिष्यात्
„	to protect पायात्	31 ज्ये	यीयात्- व्यासीष्ट	45 ऊह्	उह्यान्
19 हा	3 P. to abandon. हेयात्	32 हे	ह्यात्- ह्यासीष्ट	„	with सम् सनुह्यात्
„	A to go. हासीष्ट	33 वद्	1. P. उद्यात्	46 इ	ईयात्
20 मो	4. P. सेयात्	34 श्वि	श्वयात्	„	with उद् उदियात्
21 छे	1. P. ग्लेयात्- ग्लयात्	35 ग्रह्	गृह्यात् ग्रहीषीष्ट	47 जन्	A. जनिषीष्ट
				48 सन्	सन्यात्- सायात्

21, 22 वाऽन्यस्य सयोगादेः ॥ धुमाश्वादेरन्यस्य सयोगादेर्धातोगत एववा स्यादार्ध-
धातुरे विति निहि । Other roots ending in औ and beginning with a conjunct
consonant change their final vowel to ए optionally

24-42 (Ch III S II 5 f)

42 § It does not assume the form भन् or भञ्च्, but only undergoes
Samprasāraṇa before the weak terminations. See Ch. III S II 14.

43 (Ch IV S II 86)

45-उपमर्गादस्य उद्वेः ॥ उपमर्गात्परस्योद्वेत्तस्यो ऋस्वः स्यादादौ इति । ऊह्,
joined with a preposition, shortens its penultimate vowel before the
weak terminations beginning with व्

46 एनेर्लिटि ॥ उपमर्गात् स्वङ्गोऽङ्गोऽस्व स्यादार्धं गतुके विति निहि । इ 3 P to go
with any preposition, is not lengthened before the weak terminations of
the Benedictive

47, 48 ये विभाषा ॥ जननखनमात्र वा स्यादादौ इति । अ is optionally
substituted for the final ए जन्, सन् and तन् before weak terminations
beginning with व्.

Roots.	3 Sing	Roots	3 Sing	Roots.	3 Sing
49 खन्	खन्यान् खान्यान् खनिषीष्ट	53 दिव्	दीव्यान्	57 पुत्रीयति	(आ मनः पुत्रमिच्छतीति)
50 तन्	तन्यात् तनिषीष्ट	54 कथ्	कथ्यात् कथयिषीष्ट	58 पुत्रायते	(पुत्र- वाचस्तीति)
51 अज्ज्	अज्यान्	55 भूcaus	भाज्यान्- भाजयिषीष्ट	59 छुर 6 P.	to cut. छुरात्
52 गम्	गम्यान्-संगंसीष्ट * संगसीष्ट	56 कम्	कमिषीष्ट- कामयिषीष्ट		

CHAPTER VII.

Roots of the tenth class

1 छुर P A to steal.
Present.

S	Par. D.	P	S	Atin. D.	P.
1. चोरयामि *	चोरयाव	चोरयाम.	चोरये	चोरयामहे	चोरयामहे
2. चोरयसि	चोरयथः	चोरयथ	चोरयमे	चोरयेथे	चोरयथे
3. चोरयति	चोरयतः	चोरयन्ति	चोरयते	चोरयेते	चोरयन्ते

Imperf
2 तड् P A. to beat

S D P S D P

1. अताडयम् †	अताडयान्	अताडयाम्	अताडये	अताडयानहि	अताडयामहि
2. अताडय	अताडयतम्	अताडयत	अताडयन्	अताडयेथाम्	अताडयन्म
3. अताडयत्	अताडयताम्	अताडयन्तु	अताडयत	अताडयेताम्	अताडयन्त

Impera

3 भू 10 P A. to mix, to think.

1. भावयानि †	भाय्याव	भाय्याम	भाय्य	भाय्यान्हे	भाय्यामहे
2. भाय	भायतम्	भायत	भायस्व	भावयेथाम्	भायस्वम्
3. भायतु	भायताम्	भायन्तु	भावयताम्	भावयेताम्	भावयन्ताम्

Pot

4 कृत् to celebrate.

1. कीर्तयेयम् §	कीर्तयेन्	कीर्तयेम	कीर्तयेय	कीर्तयेवहि	कीर्तयेमहि
2. कीर्तयेः	कीर्तयेतम्	कीर्तयेत	कीर्तयेयः	कीर्तयेयाथाम्	कीर्तयेयन्म
3. कीर्तयेत्	कीर्तयेताम्	कीर्तयेयु	कीर्तयेत	कीर्तयेयाताम्	कीर्तयेयन्
5 इप् to know, to make known, to beat, to please, to whet, to observe	इपयति-ते		9 रह् to leave	रहयति ते	
6 यम् to encircle, to eclipse	यमयति ते		10 वृप् to live	वृडयति ते	
			11 चि to collect	चपयति ते,	
				चययति ते	
7-8 { चह् to be wicked, to cheat, to be arrogant			12 चित् to think.	चेतयते	
चहयति ते, चपयति ते			13 दग् to bite	दशयते	
			14 दस् to see, to bite	दसयते	
			15 दस् "	दासयते	

‡ † The penultimate short अ is lengthened. The roots 50 to 148 in Ch IV S III and the seven roots beginning with इप् above do not take Guna or Vriddhi.

3 ‡ The ending vowel takes its Vriddhi substitute वृद्धिरादेच् ॥ आत् ऐच् वृद्धिसं स्यात् । अ, ऐ and औ are called Vriddhi.

4 § Vide Ch IV S III note 49 (a) (b) Page 120

5—11 मित्ता ह्रस्व ॥ मित्तासुप गत्या ह्रस्व स्यान् ॥ पर । The roots denominated मित् require the penultima e vowel to be short before the ५ of the tenth class and causals. These are the only roots that are मित् in the tenth class 11 (See Ch VIII S 112)

12—15 These roots take Atmanepada even when the fruit of the action

16 ङप् to accumulate. डापयते	39 कुत्स् to despise. कुत्सयते
17 डिप् " डेपयते	40 वृट् to cut. व्रोटयते
18 तन्त् to support; to spread तन्त्रयते	41 कुट् to cut कोटयते
19 कुटुम्ब् to support. कुटुम्बयते	42 गल् to flow; to ooze गालयते
20 मन्त् to speak privately; to counsel. मन्त्रयते	43 भल् to describe; to explain. भाडयते
21 स्पश् to take; to unite स्पाशयते	44 कृद् to avoid giving; to render indistinct; to muddle. कृटयते
22 तर्ज् to censure. तर्जयते	45 कुह् to make hot; to burn. कुह्यते
23 भर्त् " भर्त्सयते	46 वञ्च् to cheat. वञ्चयते
24 बस्त् to kill. बस्तयते	47 वृप् to have the power of generation; to be power- ful. वर्पयते
25 गन्ध् " गन्धयते	48 मद् to cause satisfaction. मादयते
26 विष्क् " विष्कयते	49 दिव् to lament; to wail. देवयते
27 हिष्क् " हिष्कयते	50 गृत् to know; to discern. गारयते
28 निष्क् to measure निष्कयते	51 विद् to know; to describe, to dwell. वेदयते
29 छल् to desire, to seek. छाडयते	52 मान् to stop. मानयते
30 कृण् to contract; to wink. कृणयते	53 यु to censure. यावयते
31 तृण् to fill. तृणयते	54 कुस्म् to smile rudely. कुस्मयते
32 भृण् to hope; to confide. भृणयते	55 स्मि to slight. स्माययते
33 शङ् to praise. शाठयते	
34 यश् to worship. यक्षयते	
35 स्पम् to consider. स्पामयते	
36 गूर् to strive. गूरयते	
37 शम् } to look at or inspect.	
38 छक्ष् } शामयते; छक्षयते	

expressed by them does not accrue to the agent, all other roots of the tenth class are conjugated in the Atmanepada, only when the fruit of the action expressed by them accrues to the agent.

55 स्मि, भू (93) सङ्ग्राम् ' to fight (124) Page 123 and the ten verbs beginning with वृ (39 Page 122) are really Atmanepada verbs.

- 56 युञ् to bind; to restrain. योज-
 57 पृच् यति-योजति; पर्वयति-पर्वति
 58 अर्च् to worship अर्चयति अर्चति
 59 सह् to forbear. साहयति-सहति
 60 ईर् to throw. ईरयति ईरति
 61 ली to melt. लाययति-लयति
 62 वृञ् to quit. वर्जयति वर्जति
 63 वृ to cover. वारयति-वरति ते
 64 जृ to grow old जारयति-जरति
 65 ञि " आरयति-अरयति
 66 रिच् to separate; to join.
 रेचयति-रेचति
 67 शिप् to leave a residue.
 शेषयति शेषति
 68 तर् to burn. तापयति-तपति
 69 तृप् to please; to be pleased;
 to kindle. तर्पयति-तर्पति
 70 छद् to kindle. छर्दयति-छर्दति-
 छर्दिता; छर्दिष्यति.
 71 चृप् to excite } चर्पयति-चर्पति.
 72 छृप् " } छर्पयति-छर्पति.
 73 दृप् " } दर्पयति-दर्पति.
 74 दम् to fear. दर्भयति दर्भति
 75 दम् to string together; to
 arrange. दर्भयति-दर्भति
 76 अष् to liberate; to kill.
 आशयति-अशयति.
 77 गी to go. गाययति-गयति
 78 ग्रन्ध् to bind. ग्रन्थयति-ग्रन्थति
 79 शीक् to endure शीकयति-
 80 चीक् शीकति; चीकयति-चीकति
 81 अर्द् to kill. अर्दयति-ते-अर्दति
 82 हिस् " हिसयति हिसति.
 83 अर्ह् to worship. अर्हयति-अर्हति
 84 सद् with आ to go; to assail.
 आसादयति-आसीदति.
 85 शुन्ध् to cleanse; to become
 pure. शुन्धयति शुन्धति
 86 छद् to cover; to hide.
 छादयति छदति-ते.
 87 जुप् to reason; to kill; to
 please. जोषयति-जोषति
 88 धू to shake; to cause to
 tremble. धूनयति-धयति-ते
 89 प्री to please प्रीणयति-प्रयति-ते
 90 ग्रन्ध् } to connect or arrange
 in a regular series.
 91 ग्रन्ध् } ग्रन्धयति-ग्रन्धयति; ग्रन्धयति
 ग्रन्थयति.
 92 आप् to obtain. आपयति-
 आपति-ते.

56-104 These roots belong both to the first and the tenth classes [The roots पृ, चि, जम to beat, दिव् to rub, to pain, पुर् to aver, अञ्च्, वृ, वृ, पू, and each of the roots of the tenth class as are marked with both classes may belong also to the first or the tenth class]

79 Some read सीक् for शीक्.

84 See note 34 Page 53.

88, 89 धूनीदीर्ग्वत्तयः & The roots धू and गी insert र् before the इ of

93 तन् to confide, to aid तानयति- तनति, (with preposition) to stretch वितानयति-वितनति	100 मार्ग to seek मार्गयति मार्गति
94 चन् to confide, to hurt चानयति चनति	101 कण् to grieve कण्ठयति क ण्ठति.
95 वद to inform वादयति वदति ते	102 मृज् to clean, to ornament मार्जयति मार्जति
96 वच् to speak, to tell to read वाचयति वचति.	103 मृत् to endure मर्षयति मर्षति-ते
97 मान् to worship to respect मानयति-मानति.	104 धृन् to overcome to assail धर्षयति धर्षति
98 भू to obtain भावयते भरते, according to some भरति also	105 कथ् to tell कथयति
99 गर्ह् to censure गर्हयति गर्हति	106 गण् to count गणयति
	107 वण् to divide वण्टयति
	108 लज् to shine लज्जयति
	109 पत् to go पतयति पतति

Non-conjugational tenses

Perfect Par	चुर	Perfect Atin	Aorist.
1. चोरयामास वभूय-चकार-चकर †		चोरयामास वभूय चक्रे	3 अचचुरत् त्
Future		Periphrastic.	Future
3. चोरयिष्यति चोरयिष्यते		चोरयिता	चोरयिता
Conditional		Benedictive	
3. अचोरयिष्यत् अचोरयिष्यत		चोर्यात् *	चोरयिषीष्ट

the tenth class and Causals. According to some these roots form also भावयति and प्रापयति

105, 106 (Ch IV S III 50 †) According to शकटायन and others the roots called कथादि form also कथापयति, यणाययति वण्टापयति, लज्जापयति &c.

109 This root also belongs to the first or tenth class According to some th a root does not belong to the अदन्त class they form पातयति ते

† चोरि is a derivative root. It contains two syllables and therefore, takes the prefix आम् before which, इ is not dropped. (exception to Ch IV S III † (a))

‡ Vide Page 115

* Rule I (a) Page 115

CHAPTER VIII.

Causals.*

प्रयोजकस्य व्यापारे घातुमात्रात्कृते णिचि ॥

भावयत्यादि तत्रोहं णिचश्चेत्यात्मनेपदम् ॥ ? ॥

आह्वयातचन्द्रिह.

SECTION I.

1. चि 5. P. Â. चापयति ते;
चाययति ते.	8. द्वी 3. P. द्वेपयति-ते.
2. स्फुर 6. P. स्फोरयति-ते;
स्फोरयति-ते.	9. धी 2. P. ध्वेपयति ते.
3. रम् 1. Â. आरम्भयति-ते.	10. री 4. Â (9. P. according
to some.) रेपयति-ते.
4. लम् 1. Â. लम्भयति-ते.	11. क्नुय 1. Â. क्नुप- } The final
यति-ते } य् being
5. रध् 4. P. रन्धयति-ते.	12. क्ष्माय् 1. Â. क्ष्माप- }
यति-ते } dropped.
6. जम् 1. Â. जम्भयति-ते.	13. दा 3. P. Â. दापयति-ते.
7. ऋ 1. 3. P. अपंयति-ते.	

* The causal base is formed like that of a root of the tenth class. As a rule it takes both the Parasmaipada and Ātmanepada terminations; भावयति-ते.

1—2 चिस्फुरोर्णौ ॥ चिस्फुरोरात्वं वा स्याज्णौ परे । चि 5. 10 P. Â and स्फुर substitute औ optionally for their vowel before प्. चा + इ. By the following rule 7—13 we have चापयति. चि. cl. 10. forms चययति-चययति; it is मिन् i.e. it requires the penultimate vowel to be short (Ch. VII, 5—11) Aor. अर्वाचपत्-त; अर्वाचयत्-त; अपुस्फरत्-त-अपुस्फुरत्-त.

3—4 (a) रमेरशालितोः ॥ (b) लभेद्य ॥ रमे लंभेद्यनुम्स्याद्वि न तु शलितोः । रम् and लम् insert न् when followed by any termination beginning with a vowel, except in the Perfect and the conjugational tenses. Aor. आररम्भत्-त; आललम्भत्-त.

5—6 (note 54. P. 54.) Aor. अररन्धत्-त; अजजम्भत्-त.

7—13 अर्निन्दीर्घीरीरन्दीक्ष्माद्यातां पुङ्गो ॥ अर्त्तादीनामादन्तानां च पुगागमः स्याज्णौ । The roots क्, द्वी, धी, री, क्नुय, क्ष्माय् and roots ending in औ take the augment प्. in this causa. पुगन्तलवृषपस्य चा॥ पुगन्तस्य लघूरमस्यचाहस्येको गुणः स्यात्सार्वधातुकार्षधातुक्तयोः । इ, उ, ऋ and ए of a causative root augmented with प् are gunated before a Sarvadhatak and Ardhadhatak affixes. The penultimate short vowels of a root do the same. Aor. आर्पिपत्-त; अजि-द्विपत्-त; अविश्लिपत्-त; अरीरिपत्-त; अरुवनुपत्-त; अचिक्ष्मपत्-त; अदीदपत्-त.

11—12 लोपो ण्यो वल्लि ॥ वङ्कारयकारयो र्द्वेषः स्याद्धि । व् or य् is dropped when followed by any consonant except प्.

- 14 पा 2. P. to protect पाययति-ते
 15 शो शाययति ते.
 16 छो छायायति-ते.
 17 सो साययति ते.
 18 हे ह्याययति-ते.
 19 व्ये व्याययति ते.
 20 वे वाययति ते.
 21 पा 1 P to drink and पै 1.

- P. to be dry. पाययति ते
 22 वै 1 P. to be dry. वाजयति-ते
 23 ली 4. Å 9. P. and ला (deduced from ली 4 9 or ला 2 P.)
 विलीनयति ते; निलाययति-ते; वि-
 लाययति ते; निलापयति ते.
 24 ली 4 A 9 P. लापयते.
 25 भी भापयते; भीपयते.

14 [पातेर्गोलुवक्तव्यः] पा * to protect * requires लृ in the causative Aor अपीपलत् त

15 शास्त्रास्ताह्वायावेपां शुक् ॥ एपां युगागमः स्याण्गी परे । पुनोऽपवाद । These roots take the augment य instead of प in the causative अशीशयत् त, अशिच्छयत्-त, असीपयत्-त, अविष्ययत्-त, अवीवयन्-त See Ch IV S III 30 and 32.

22 वो विधूनने शुक् ॥ वतिर्जुस्याण्गी कर्मार्थे । वै takes ज् when it means to 'shake or tremble,' but in its other acceptations it takes प् regularly, as केशात् वापयति According to माथव this verb does not admit either ज् or प्, but only प् in the causative According to others the form वाजयति is from वा 2 P to blow, Aor, अवजयत् त, वापयति अवापयत् त

23 लीलोर्नुग्लुकावग्यतरस्यां खेऽविपातने ॥ लीयते लोतेथ क्रमाच्चकुलुकावागमौ वा लो लौ सौद्धवे । The root ली 4 9 admits य् and ला (deduced from ली 4 9 or ला) admits लृ optionally in the causative provided the meaning is to melt an unctuous substance Aor व्यलीलिनत् त व्यलीलयत् त; व्यलीललत्-त, व्यलीलपत् त In other acceptations they form विलापयति विलाययति.

24 (a) [प्रलम्भनाभिभवपूजास्तु लियो नित्यमाश्वमशिति घाच्यम्] ली 4 9 substitutes औ for its final vowel necessarily before ण in Ardhanatataka affix or Personal terminations, if it means to 'deceive' to 'defeat,' or to 'worship' अ लाप (7-1') (b) ऐप सम्माननशालीनां करग्रयोश्च ॥ लीडूलियोर्यन्त्र. योरामनेपद स्यादस्तुं गेऽपि फे पूजाभिभवयो प्रलम्भने चार्थे । ली takes Atmanepada in the causative in the sense of to worship 'to defeat' or 'to deceive,' as जटाभिलापयते he gets himself worshipped by means of his clotted hair द्यना वर्तिकामुद्रापयते a hawk overcomes a quail, बालमुद्रपयते he deceives a child लापयत अलीलपत्.

25-26 (a) विभेतेर्हेतुभये ॥ विभेतेरेव आत्व घात्याद्ययोजकादयचेत् । (b) नित्यं स्मयते ॥ स्मयतेरेवा नित्यमात्वस्याण्गी हेतोः स्मये (a b) भी substitutes औ optionally and सिन् necessarily for their vowel in the causative, if the fear and astonishment are produced directly through the causative agent.

26 स्मि विस्मापयते.	अभ्यापयति ते.
27 स्ताप् 1 A. स्तापयति ते.	32 वि जापयति ते.
28 शद् शातयति ते.	33 निव् P साधयति (he prepares)
29 रुह् रोहयति ते; रोपयति-ते.	34 वी वापयति-ते; वाययति ते.
30 क्री क्रापयति-ते	35 गृह् गृहयति ते.
31 इ with अधि 'to study'	

(c) भियोद्धेतुमये गुरु ॥ 'मी' ई 'इतीत्या' प्रविष्ट्यत । ईकारान्तस्य भिय गुरु स्याणी हेतुमये । मी takes the augment ए under the same circumstances. (a) (b) मी + इ, स्मा + इ, by note 7 13 माप् + इ स्माप् + इ (c) मीप् + इ (d) मी-स्योद्धेतुमये ॥ व्य-ताभ्यामाभ्यामामनेवद् स्यादेतौबद्धयस्यौ । सूत्रे मयप्रहण धावयो-पलक्षणम् ॥ The roots भी and स्मि take Atmanepada in the causative if the fear or wonder is directly produced by the agent मापयते भीषयत, inspires fear विस्मापयते astonishes Ex सुगो भपयते, उडिगो विस्मापयते, otherwise माययति, विस्माययति frightens or astonishes any one with anything Ex, दुःखिकथैव माययति, विस्माययति, अमानयत्, अवीभियत्, व्यभिष्मयत्, अपीभयत्; व्यविष्मयत्.

27 स्तापो व ॥ स्तापो व स्याणी । स्ताप् changes its व् to व् in the causative. Aor आपस्वत् वत्.

28 शदेगतीत ॥ शदे गी तौऽन्तादेश स्ताप् नु गती । शद् converts द् into द् unless the meaning be to go, as शातयति पुषाण, but गा शादयति गोविन्द Govind drives cows. अशीतयत्-त्, अशीतयत्-त्

29 रुह वेऽन्यतरस्याम् ॥ रुह वेऽन्तादेशा वा स्याणी । रुह optionally substitutes ए for ह् Aor अरुहयत्-त्, अरुहयत्-त्

30-32 क्रीड जीना जी ॥ एतामेव आन्व स्याणी । क्री, इ and नि change their vowel to औ in the causative See (7 13). Aor अक्रीडयत्-त्, अनोजयत्-त्

31 गौचतश्च ॥ अन्ये च अपर च औ इदोशाद् वा स्यात् । इ with अधि 'to study' substitutes गौ optionally for its vowel in the Caus. Des. and in the third form of the Aorist, अव्यभिषयत्-त्, अव्यभिषयत्-त्

33 सिचरेतरपरलीकिः ॥ एहौकिदेऽर्थे विद्यमानस्य सिच्यतेरेव आन्व स्याणी । औ is substituted for the vowel of सिच in the causative when it does not refer to the next file, as अन्तास्यति, but सेषयति तास तेष The ansterity produces perfection in the ascetic

34 प्रजने वीयते ॥ अरन्व आत्वा वा स्याणी, प्रजनेऽर्थे । आ is optionally substituted for the vowel of वी in the causative, if it means to cause to conceive' Aor अवीवयत्-त्, अवीवयत्-त्, in its other acceptations it regularly forms वाययति ते

35 (Ch II 9 1, 45). Aor अगृहयत्-त्

36 दुप् 4 P. दूपयति ते.	43 धू धूनयति ते.
* दूपयति ते, दोषयति ते.	44 प्री प्रीणयति ते.
37 इ 2 P to go गमयति-ते.	45 जागृ जागरयति-ते.
38 इ,, with अधि, to remember	46 दरिद्रा दरिद्रयति ते.
अधिगमयति ते.	47 दीधी दीधयति ते.
39 हन घातयति ते.	48 वेयी वेययति-ते.
40 अन् 2 P आनयति ते.	49 भ्रम्ज् भ्रञ्जयति ते, भर्जयति ते.
41 ईर्ष्य् 1. P ईर्ष्ययति-ते	50 मृज् मार्जयति-ते
42 ऊर्ण् ऊर्णायति ते.	51 चूर् चौरयति ते.

36 दोषो णौ ॥ दुष्यतेऽक्षयाया ऊत्स्याणौ । दुप् lengthens its penultimate vowel in the causative, दूपयति he depraves

* वा चित्तविरागे ॥ दुष्यतेऽक्षयाया ऊद्वा स्याणौ चित्तस्याप्रीततायाम् । दुष् lengthens its vowel optionally in the sense of to deprave the heart, as चित्त दूपयति, दापयति वा याम् just corrupte the mind Aor अद्दुपत् त

37 णौ गमिरवोधने ॥ इणो गमि स्व ण्णदयोधनेऽर्थे । गप् is substituted for इ 2 P 'to go' in the causative unless the meaning be 'to understand', as गमयति he causes to go, but प्रत्याययति he causes to understand गम् is also substituted for इ 2 P with अधि to remember अधिगमयति Aor अङ्गजीगमत् त

39 हन्तस्तोऽचिण्णलो ॥ हन्तस्तकारोऽन्तादश स्याचिण्णत्वमिति णिति । त् is substituted for the final of हन् before an affix distinguished by a mute ण् or णू (the इ of the causal is included in the affixes distinguished by a mate ण्) excepting विण and णर् (the इ of the passive and the first and third person termination अ of the Perfect) See note 24 Ch XIII 1(B) घातयति.

40 Aor with प्र प्राणिजत् त Des प्राणिजिपात् उभौ साम्यासस्याः साम्यासस्यानि तेरुभौ नकारौ णव प्राप्नुवो निमित्त सनि । Both the न s (nas) of अन् and of its reduplicative syllable are changed to ण when प्र or परा is prefixed to it)

41 Aor ऐरिधियत्-त or ऐरिधियत् त Vido Ch 12. 72

42 „ औणवत् त (Ch IV S 111 4-5)

43-44 [धूप्रीजोर्णुवत्तव्य ॥] I and प्री take र् in the 10th class and the causal form Vido Ch VII 88-89 45 Ch III S 1 V 11 f,

46 इ is an Ardhadhataka affix. (Ch IV S V 1)

47-48 See Ch. III S V 31 and Ch V S 1 100 101

49 (Ch III S II 14)

50 (Ch III S III 9 10)

51 The causal forms of the roots of the tenth class do not differ from the primitive forms of the roots of that class

SECTION II *

1. चट् 1. A. to act or to strive. घटयति, अघाटि-अघटि.	अघादि-अघटि.
2. व्यप्, to fear, to be disquieted व्यययति, अव्यापि अव्यधि	6 स्खद्, to discomfit. स्वदयति; अम्बादि-अस्वदि.
3. प्रय्, to be famous प्रथयति; अप्राधि-अप्रधि.	7 क्षन्, to go, to give क्ष- ज्जयति, अक्षान्जि-अक्षज्जि.
4. प्रस्, to spread प्रमयति; अप्रामि अप्रमि.	8 दक्ष्, to go, to kill दक्षयति; अदाक्षि-अदाक्षे.
5. म्रद्, to rub म्रदयति;	9 कृप् 1. A. to pity, to go क- पयति; अक्रापि-अक्रपि.

10 कृन्द्	„ to be confused;	cations of passion; to
11 कृन्द्	to grieve. कृन्दयति;	dance with gestures.
12 कृन्द्	कृन्दयति; कृन्दयति; अ- कान्दि अकान्दि; अकान्दि- अकान्दि; अकान्दि- अकान्दि.	नटयति; अनादि अनदि.
13 कृन्द्	„ to hurry. कृन्दयति; अ- त्वारि-अत्वारि.	20 स्तक् 1. P. to resist स्तक्य- ति; अस्ताकि-अस्तकि.
14 कृन्द् 1. P. to be diseased as with fever कृन्दयति; अज्वरि-अज्वरि.		21 चक् „ to be satisfied. चक- यति; अचाकि-अचकि.
15 गृह् „ to distil. गृह्यति; अ- गाडि-अगाडि.		22 कृल् „ to laugh. कृल्यति, अकाखि अकाखि.
16 हेह् „ to surround हेह्यति; अहोडि-अहिडि.		23 रग् „ to suspect. रगयति; अरागि-अरगि.
17 वृद् } to speak वृदयति; भट- यति; अवाटि-अवाटि; अ- भाटि-अभाटि.		24 लग् „ to be with or near लगयति; अलागि-अलगि.
18 भट् }		25 हृग् } to cover. हृगयति; हृगयति; सगयति; अ- हृगयति; अहागि-अहृगि- अहागि अहृगि; अस्तागि- अस्तागि; अस्यागि-अस्यागि.
19 नट् to dance with indi-		26 हृग् }
		27 सग् }
		28 स्थग् }

10-12 Chandra interprets these roots by वैकृत्य meaning to lessen, to be defective. Nandi rejects the penultimate नृ in all these roots, & Nandi admits it. Maṇḍikya states four roots कृन्द्, कृन्द्, कृन्द् and कृन्द्. The three roots above are inserted also in another place of the Dhātupāṭha in the sense of to 'call or to shed tears.' They are all Parasmaipada. They belong to this section in the acceptations here stated and take Atmanepada.

16 हेह् in the sense of to 'dishonour, to disgrace,' is Aṭm, and is not मिट्. It forms its causal हेह्यति. Here being मिट् it shortens its vowel.

17-18 वृद् 1. P. to surround and भट् 1. P. to hold, to cherish, to maintain form वाटयति; भाटयति. They belong to this section in the sense of 'to speak.'

19 According to some नट् means 'to go' and according to others it means 'to bend.' नट् 1. P. to dance with verbal representations of passion (नाट्यम्) is not मिट्.

21 चक् 1. A. to be satisfied, to resist; caus चकयति. It belongs to this section in one of these senses and takes Parasmaipada.

29 कृ to do in general. कृ- यति; अकागि-अकागि.	41 चन् to kill. चनयति; अचानि- अचनि.
30 अक् } to move tortuously. 31 अग् } अकयति; अगयति; आकि; आगि.	42 वन्,, to act in general. प्रदनयति; प्रावानि-प्रावनि.
32 कण् } to go. कणयति, रणयति; 33 रण् } अकाणि-अकाणि; अराणि- अरणि.	43 ज्वल् to shine. प्रज्वलयति; प्राज्वालि-प्राज्वालि.
34 चण् } 1. P. to give. चणयति; 35 शण् } शणयति; श्रणयति; अचा- 36 श्रण् } णि-अचणि; अशणि अश- णि; अश्राणि-अश्राणि.	44 हल् } 1. P. to move or 45 हल् } quake. प्रहलयति; प्रहल- यति; प्राहलि- प्राहलि; प्राह्वालि-प्राह्वालि.
37 धृ } to kill. ध्रयति; कथय- 38 कथ् } यति; क्थयति; कथयति; 39 कथ् } अश्राणि अश्राणि; अकना- 40 कथ् } धि-अकनधि; अक्राधि-अ- क्राधि; अक्राधि-अक्राधि.	46 स्मृ to remember with tenderness, to regret. स्मरयति; अस्मरि-अस्मरि.

29 No particular sense is stated, because some hold that it signifies action in general, according to others, its meaning is not stated because it admits of many interpretations.

32-33 1 P to sound.

35 Some read शण् to go. 38 some editions read कथ् and others कथ्.

29 जलित्प्रहणनाट्यायपिर्वा हितायान् ॥ कथ् occurring in this sutra, is considered as the causative of the verb कथ्. The verb is placed in this section for the sake of the optional prolongation of the vowel in the third pers sing Aorist of the causative passive. The verb is, therefore, anomalous.

41 Punni does not assign a particular meaning to this root. It is distinct from the roots वन् 1. P. to sound, वन् 1. P. to serve and वन् 8 P. A. to ask. Later grammarians, however, make it signify 'action in general.'

44-45 These verbs belong to this section if conjoined with a preposition (Sect III. 1-3 and 7).

43 ज्वल् 1. P. to shine, when single, forms ज्वलयति or ज्वालयति. but when it is connected with a preposition, it belongs only to this section and, therefore, is inserted here though with the same import.

43 स्मृ 1 P. to remember. 47 दृ 9. P. to tear. 48 नृ 9. P. with the

- 47 दृ to fear; to be afraid of.
दरयति; अदारि-अदारि.
- 48 नृ to guide. नरयति. अनारि अनारि
- 49 आ to cook; to boil. अशयति;
अश्रापि अश्रापि.
- 50 ज्ञा to slay; to gratify; to see;
to perceive by sight; to
-sharpen. ज्ञपयति; अज्ञापि-अज्ञपि.
- 51 चल् to quake. चलयति;
अचालि-अचलि.
- 52 छद् to live; to be strong.
छदयति; अच्छादि अच्छदि.
- 53 लङ् to loll the tongue; to
stir with the tongue; to
churn; to pain लडयति;
अलडि अलडि.
- 54 मद् to rejoice; to be poor
or distressed. मदयति;
अमादि-अमदि.

same import (to guide, to carry) belong to this section in the limited senses here stated दृ 9 P. to 'tear' forms its causal दरयति some consider this as a distinct verb belonging to the 1st class. दरति दृ 9 P. forms its causal नारयति if it does not mean 'to guide'. some read नृ. but it is incorrect.

49 आ 2 P. अ 1 P. (convertible into आ) belong to this section in their proper sense, (पाठ the loosening of constituent parts); they do not belong to this section when the meaning is different, as अशयति causes to avert

5) ज्ञा 9. P. is inserted here in the 'limited senses stated here Some read 'to know' instead of 'to see', others omit the third sense altogether Ex पशुं ज्ञापयति slays cattle, विशुं विश्रापयति gratifies Vishnu; ज्ञपयति स्नाम् exhibits a form, प्रज्ञपयति शर्म which an arrow Bhavadeva makes the root signify also 'to praise' This sense is not admitted by others. In its other acceptations it forms ज्ञायति १० विज्ञपना, आज्ञापयति &c occurring in विज्ञापना भर्तृषु सिद्धिमेति; तज्ज्ञापयत्वाचार्यः &c are not irregular instances as some hold When ज्ञा 9 P. is मित् in the sense of 'to know', as stated above, these forms are derived from ज्ञा 10 P. A.

51 चल् 1. P. (with the same import). ला. चलयति शास्त्रम्. In its other acceptations it forms its causal चालयति; as शीलं चालयति changes or destroys the natural disposition, सूत्रं चालयति throws a thread or wire.

52 छद् 10 P. A. 'to cover, to protect' is placed in this section with the limited acceptations here stated, as छदयति 'causes to live or strengthen'; otherwise छदयति. In these senses it may be conjugated like a root of the first class; as छदति lives or is strong.

53 लङ् 1. P. 'to frolic, 'to sport,' is placed in this section with the meaning above-mentioned, otherwise लडयति fondles.

54 मद् 4. P. is मित्. Otherwise मदयति maddens (चित्तविक्षाभमुत्पादयति produces disturbance of mind).

55 ध्वन् to sound ध्वनयति; अध्वानि अध्वनि.	60 रञ्ज् to dye to be intent upon रञ्जयति (रजयति) अराञ्जि अरञ्जि.
56 स्यन् to deck or to adorn स्वनयति, अस्वानि अस्यानि	61 रम् to sport रमयति, अरामि- अरमि.
57 जन् to be produced जनयति; अजनि*	62 क्रम् to go, to step क्रमयति; अक्रामि अक्रमि
58 जृ 4 P to grow old जरयति; अजारि अजार.	63 गम् to go. गमयति, अगामि अगामि
59 क्न्स् to be crinkled to hine क्नसयति, अक्नाति अक्नसि	64 फण् 1. P to go फणयति; अफाणि-अफाणि.

57 ध्व 1 P with the same import Fr ध्वनयति घण्टा rings a bell It is not मित् in its other senses Fr ध्वनयति articulates indistinctly Bhoja here places ध्वन् with other verbs दधिति लिखति खलति ध्वनिप्रतिपत्तयश्च । रण and ध्व (31 3) दल् 1 P to cut to split दृश्यात् अदात्त-अदाल, बल् 1 A to cover, to ave घटयति अगच्छि अवति रुजल् 1 P to move to drop or stumble रुजयति अस्त्रात् अस्त्रलि, नप 1 A to be modest or ashamed. प्रनयति, अत्रापि-अत्रापि नक्षि 1 P to wane or decline क्षययति; अक्षयि-अक्षयि

56 स्वर 1 P to sound is मित्

57 6 जन जृररासृग्गोऽमन्ताश्च ॥ जन्यादयोऽमन्ताश्च मितो भवन्ति । जृ 4 A जृ 4 P कृ 4 P ४ १ P ४ २ P ४ ३ P and the roots ending in अम् belong to this section 1 their proper acceptations

57 ० (Ch 1V S V 41 ०)

58 जृ 9 P forms its causative जायति

59 some read सप् 4 A 'to spit' instead of क्न्स् [जनीजृग्गसृशति] Ex. सप्तवात् Accor. in. to Bop deva सप् 1 is optionally मित्

60 [रञ्जे णीं मृगमणेन उग्रो वल्लभश्च ॥] रञ्ज् drops its nasal in the causative if it means to hunt, is रजयति मृगं hunts deer; but रञ्जयति वल्लाणि dyes clothes

61 रम् 1 A 62 क्रम् 1 P 63 गम् 1 P Some classical authors deviate from the general rule (मितो ऋत्वं) and make the penultimate vowel long as धुर्य-वध्रामयति. (Ragh 1 54) रघोवध्रामयन् राजा ; सगामयति &c. Vaman, the author of *Kashikavritti* reconciles this anomaly by making the above rule for shortening the vowel optional He takes वा from the preceding Sutra वा चित् वरा and connects it with the following मितो ऋत्वं, so in his opinion the rule for shortening the vowel is optional

61 According to some this verb is not मित् They form फाणयति

SECTION III.

The following verbs are optionally मित्.

1 ज्वल्	ज्वलयति-ज्वालयति;
अज्वालि अज्वालि.	6. स्ना 2. P. to bathe; स्ने 1. P.
to surround (con-
vertible into स्ना)
स्नेपयति स्नापयति;
अस्नापि अस्नपि.
2 हृल्	हृलयति ह्वालयति;
अह्वालि अह्वालि.	7 वन् 1 P. to act (see section
11 42) वनयति वानयति;
अवानि अवनि.
3 झल्	झलयति झालयति;
अझालि-अझालि.	8 वम 1 P. to vomit. वमयति वा
मयति; अवमि अवमि.
4 नम् 1. P. to salute, to sound
नमयति-नामयति; अनामि-अनमि.		
5 ग्ले 1. P. to belanguish. ग्लपयति-
ग्लापयति; अग्लापि-अग्लपि		

1-4 [ज्वल् हृल् झल् नमामनुसर्गाद्वा] अलादीना वा मित्व भवति । उपसर्ग-
परेषां नाय विकल्पद्वयम् । प्राप्तादभावेयम् । (Gana Sūtras) These roots lengthen
their penultimate vowel optionally unless joined with a preposition When
they are joined with a preposition they are necessarily मित् as अज्ज्वलयति,
अहृलयति, अझलयति, and अन्नमयति (See Sert II 43-45) But अज्ज्वलयति,
अन्नमयति &c are some instances met with in classical works which must
be considered as the very forms of the denominative verbs

5-8 [ग्लाञ्जानुवमां च] ए अनुसर्गादिषा मित्व वा स्यात् । आद्ययेत्प्राप्ते
इतरयोः प्राप्ते विभाषा । (Gana sūtras). These also make the penultimate vowel
optionally short unless joined with a preposition The two first (including
स्ने also) do not shorten the vowel in the Causative if connected with prepo-
sitions as अग्लापयति, उपझापयति; the two last shorten it, as उपवनयति;
उद्वमयति.

SECTION IV.

• Verbs in अम् which do lengthen their penultimate vowel

1 कम् 1 A. to desire कामयते	4 दम् to see. शामयति.
2 अम् 1 P. to go, to sound, to serve आमयति.	5 यम् 1. P to stop or cease; to refrain. यामयति
3 चम् 1 P. to eat चामयति.	

• See Sec II 61—63

1—2 न कम्पमिचमात् ॥ अमन्तत्वात्प्राप्त मित्वमेवा न स्यात् । (Gana Sutra)

The roots कम्, अम्, and चम् are not considered as मिच्, but as lengthening their penultimate vowel in the causative

4 शभो दर्शने ॥ शामयति दर्शने मित्र स्यात् । (Gana sutra) दम् 4 P is not मिच् 1st it mean to see निशानयति he shows but शामयति calms or pacifies, प्रणयिनो निशामययू कया &c निशामय bear or listen to' (निशामय तदुत्पत्ति विस्तराद्भूतो मम) is not the causal form of the verb दम् 4 P, but a simple form of the verb दम् belonging to the 10th class. Since roots have many other senses besides those expressed in the Dhatupathu, the root in this case signifies 'to hear'

5 यमोऽप्राद्वेय ॥ यच्छति भोजनतोऽन्यत्र भिन्न स्यात् । (Gana Sutra) यम् is not मिच् if it does not signify to eat Ex अयामयति lengthens or pacifies But यमयति ब्राह्मणान् he feeds the Brahmins Other instances as नियमयति restricts, (प्रावृत्ति नियमयन्) &c are derived from the denominative verbs.

CHAPTER IX.

DESIDERATIVE VERBS †

धातोस्तुमयादिच्छायां सनि रूपं बुद्ध्यति ॥

ईचिस्त्रिषत् इत्यादि पूर्वव्यात्मनेपदम् ॥ १ ॥

आख्यातचन्द्रिका.

1 मू

Present

Imperfect.

Par.	Atm.	Pass.	Par.	Atm.	Pass.
S.	S	S	S	S	S.

1. बुभूषामि	बुभूषे	बुभूष्ये	अबुभूषन्	अबुभूषे	अबुभूष्ये
2. बुभूषसि	बुभूषसे	बुभूष्यसे	अबुभूष.	अबुभूषथा	अबुभूष्यथाः
3. बुभूषते	बुभूषते	बुभूष्यते	अबुभूषत	अबुभूषन्	अबुभूष्यत

Imperative

Potential

1. बुभूषाणि	बुभूषै	बुभूष्ये	बुभूषेयन्	बुभूषेय	बुभूष्येय
2. बुभूष	बुभूषस्व	बुभूष्यस्व	बुभूषे	बुभूषेथाः	बुभूष्येथाः
3. बुभूषतु	बुभूष्यान्	बुभूष्यताम्	बुभूषेत्	बुभूषेत्	बुभूष्येत्

Perfect

Par.

Atm

1. बुभूषाञ्चकार चकर आस वभूव	बुभूषाञ्चके आस वभूव
2. बुभूषञ्चकथ आसिथ वभूविथ	बुभूषाञ्चकथे आसिथ वभूविथ
3. बुभूषाञ्चकार आस वभूव	बुभूषाञ्चके-आस वभूव

Perfect.

Aorist.

Passive.

Par.

Atm

Pass.

1. बुभूषाञ्चके आसि वभूवे	अबुभूषिषम्	अबुभूषिषि	अबुभूषेपि
2. बुभूषाञ्चकथे आसिथ वभूविथे	अबुभूषीः	अबुभूषिठाः	अबुभूषिठाः
3. बुभूषाञ्चके आसे वभूवे	अबुभूषीत्	अबुभूषिष्ट	अबुभूषि

† स is added to the root in the conjugational tenses and से in the non conjugational tenses. So this स is to be prefixed after set roots and optionally after those that are optionally set after root roots it is prohibited.

1 मू + स । (१) सनिप्रहणस्य ॥ महे गुह्यदन्त च सन इण्ण स्यत् । अङ्, गुह् and the roots ending in उ, ऋ or ए (short or long) do not admit the

Future		Periphrastic Future	
Par	Âtm and Pass	Par	Âtm. and Pass.
1. बुभुषिष्यामि	बुभुषिष्ये	बुभुषितामि	बुभुषिताहे
2. बुभुषिष्यमि	बुभुषिष्यमे	बुभुषितामि	बुभुषितासे
3. बुभुषिष्यति	बुभुषिष्यते	बुभुषिता	बुभुषिता
Conditional		Benedictive	
1. अनुभुषिष्यम्	अनुभुषिष्ये	बुभुष्यासम्	बुभुषिष्याय
2 अनुभुषिष्य	अनुभुषिष्यथाः	बुभुष्या	बुभुषिष्याष्टः
3 अनुभुषिष्यत्	अनुभुषिष्यन्	बुभुष्यान्	बुभुषिष्याष्ट
Roots	Pres. 3rd. sing.	Roots.	Pres 3rd sing.
2 पठ् 1 P.	पिपठिष्यति	8 प्रच्छ्	पिपृच्छिष्यति
3 रुद्	रुदिष्यति	9 कृ 6 P.	चिरुष्यति
4 विद् 2 P.	विदिष्यति	10 गृ "	निगदिष्यति निगदिष्यति
5 मुप् 9 4. P	मुनुष्यति	11 दृ 6. A.	दिदिष्यते
6 प्रह्	निघृक्षति ते	12 धृ "	दिधरिष्यते
7 स्वप्	मुनुष्यति		

intermediate इ (b) सन्त्यहो ॥ सप्र-तस्य यन्तस्य च प्रथमस्यैकाचो द्वे स्तोऽ
जादन्तु द्वितीयस्य । The root is reduplicated in the Desiderative and Frequent-
ative as per rules of reduplication (Ch I S II Page 20) बुभु + स (c)
हो स्तु ॥ इगन्ताज्जगदि सन्ति स्यात् । ग् when destitute of the interme-
diate इ, is considered to be weak, when subjoined to a verb ending in इ,
इ, ऊ, or लृ (short or long) बुभुष्यात्.

2 पठ्+स-पठ्+इ+ग by reduplication पठ्+इ+स। सन्त्या । अभ्यासस्यान
कार स्यादिति Before the affix ग्, इ, is substituted for अ in the redupli-
cative syllable पिपठ्+इ+ग+नि=पिपठिष्यते.

3-8 रुदिदिमुगमदिभ्यपिप्रच्छ सथ ॥ एभ्य सन् क्त्वाच रिताम् । The affix
इ and ला are weak in the case of the roots रुद्, विद्, मुप्, प्रह्, स्वप् and प्रच्छ्
The first three do not take guṇa before ग् The last three take सप्रकारण
or orit See Ch III S II 5 f (a)(b) प्रह्+स-प्रिप्रह्+स प्रिप्रह्+स विपृप्
+स-विपृह्+ग्-विपृह्+ग्+नि=विपृष्यात्

9-15 कृिश्च पञ्चम्य ॥ कृ ग् रुद् प्रह् एभ्य सन् इद् स्यात् । The roots कृ
रु, प्र and प्रह् admit of इ this इ is not lengthened in the case of the roots
कृ and ग् (exception to CL IX. S V 23 §) 10 See Ch. II S III. 41,

Roots	Pres. 3rd sing.	Roots	Pres 3rd sing.
13 धृ 1. P. A. 1 A	दिधीर्षति ते		(Pre. अधिजिगमिषति)
14. दी 4. Ā	दिदीषते		
15. गृह 1. P. Ā	जुबुक्षति ते	23 इ 2. A with अधि to study.	अधिजिगासते
16. भिद् 7. P. Ā	विभित्सति ते		
17. वृध्	विवर्धिषते विवृत्सति	24 गम् 1. P. to go.	जिगमिषति
18. जि	जिगीषति*	Atm सङ्गिगसते. Pass जिगंस्यते.	
19. चि 'चिकीर्षति ते: चिर्चिपति-ते		24 (A) क्रम् 1. P. to go चिक्रिदि-	
20. हन्	जिघासति†	पति-चिक्रसते	
21. इ 2 P. to go Pass. जिगा-		24 (B) स्तु 1. P. to drop सुस्त-	
स्यते‡ (Pre. जिगमिषति)		विपति-सुस्तूपते.	
22 इ " with अधि to remember.			
Pass. अधिजिगास्यते		25 धुत् ¶	दिधुतिपते दिद्योतिपते

[3 अञ्जनगमां सनि ॥ अजन्तानां हन्तेरजादेशगमेध दीर्घः स्यात्तल्लादी सनि । The final of a root ending in a vowel, and the penultimate vowels of हृद् and गम् (substituted for इ 2 P to go, इ 2 P with अधि to remember, and इ with अधि to study, in the desiderative) become long before the affix इ destitute of the intermediate इ. धृ + स = धृ + ष तद् धृ + स + ति दिधीर्षति तं (Ch. IV. S. IV (A) 23)

14 (See 1 (c)) 15—16 हलन्ताश्च । इक् समीपाद् हल् परो ज्ञलादिः सन् किं स्यात् । स् when it does not take इ is considered to be weak, if subjoined to a verb which ends in a consonant and has for its penultimate इ, उ, ऋ, or ए (short or long)

17 वृष् takes guna as it is set

18—23 See note 13.

18° (ch III S. V. 21) 19† (ch III S. V. 17) 20‡ (ch III. S. II 51)

21 सनिच ॥ इदो गमि. स्यात्सनि न तु बोधने । गम् is substituted for इ 2 P to go, unless it means to understand प्रतीक्षिषति he wishes to understand गम् is also substituted for इ 2 P. with अधि, to ' remember '.

23 इच्छ ॥ इदो गमि स्यात्सनि । गम् is substituted for इ 2 A. with अधि to study, in the desiderative

24 (Ch V S. II. 3) 24 (A) (B) (ch IV S. IV (A) 20)

25 रलोऽप्युपधाद्वादे संश्च ॥ उद्य इक्ष वी । ते उपधे यस्य तस्माद्वादे रलन्तास्यौ यत्वासर्गौ सेटौ वा कर्ता स्तु । स् (and त्वा) with इ prefixed to it is optionally weak, when subjoined to a verb beginning with a consonant and ending with any consonant except य् or व् and having इ or उ (short or long) for its penultimate. ¶ For Samprasaran see Ch. III. S. V. 33.

Roots	Pres. 3rd. sing.	Roots	Pres. 3rd. sing.
26 रुच्	रुरुचिपते ररोचिपते	35 यु 2. P.	युयुपति यियचिपति
27 लिख्	लिच्छिपति-लिछेचिपति	36 ऊर्णु	ऊर्णुनूपति-ते- ऊर्णुनुचिपति-ते- ऊर्णुनचिपति-ते*
28 दिव् 4. P.	दुदुच्यति दिदेचिपति	37 भृ 1. P. A.	बुभृपति-ते† विभरिपति-ते
29 सिव् 4. P.	सुस्युपति-सिसेचिपति	38 जप् 10 P. A. (or the causal of झ. ch VIII S. II. 50)	जीप्सति-ते; जिज्ञपयिपति ते. When झ forms its causative ज्ञापयति-ते, it assumes the form जिज्ञापयिपति-ते in the desiderative.
30 ऋ 4. P. 5. P.	अर्दिचिपति-ईर्सति		
31 भ्रस्	विभ्रजिपति-ते-विभर्जिपति-ते; विभ्रक्षति-ते विभर्क्षति-ते		
32 दम् 5. P.	धिप्सति-धीप्सति-दिदम्भिपति		
33 ध्रि 1. P. A.	शिर्धायिपति-ते* शिर्धायिपति-ते		
34 स्	सुभृपति-सिस्वरिपति		

28 ०१ मनीषन्तं भ्रस् दम्भुश्चिद्व्युत्पन्नमन्त्रविमनाम् ॥ इत्यन्तं कृधादिभ्यश्च मन
इत्या स्यात् । Roots ending in रुच् and the roots ऋ, भ्रस्, दम्भ्, ध्रि, स्, यु,
ऊर्णु, रु, हृ, and सृ admit इ optionally in the desiderative.

§ 28 ०२ शुद्धिनासिद्धे ॥ अनुक्तस्य छत्स् वच न कनाच्छ उद्गमनादेशो स्तोऽ
शुनासिद्धे कयो हलादी च वृत्ति । श् and ऊ are respectively substituted for छ् and
इ before an affix beginning with a nasal or before the affix क्त्वा, or before a
weak termination beginning with any consonant except a nasal or a semi-
vowel दिव् + स (15-16) दि + ऊ + ग दुह् + स + नि दुह्यति गिव् + स + मुस्यति.

30 (a) आपृणप्युधामीन् ॥ एयामच इत्यादि सन्नि । The roots आपृ 5 P, हृ
and ऊर्णु substitute ई for their vowel when य्, without the intermediate इ,
follows (b) अग्रलोपोऽभ्यासः ॥ 'रुनि मोमा' इत्यादि यदुक्त तत्राभ्यासस्य
लोपः स्यात् . All roots enumerated in rules 30, 35, 42, 51 and 52 reject the
reduplication. आपृ + सति — ईप्सति.

31 (Ch. III, S II. 14)

32 दम्भइ ॥ दम्भेरच इत्यादी च सादो गानि अभ्यासलोपः । दम्भ्

Roots.	Pres	3rd sing	Roots	Pres	3rd Sing
39 सन् 8 P A		सिसनिपति ते सिपासति तऽ	47 लभ्		लिप्सते
40 तन् 8 P. A		तितासति-ते, तित- सति ते; तितनिपति-ते	48 शक् ० P, शिक्षति शक् 4 P.		A. शिक्षनि-ते
41 दरिद्रा †दिदरिद्रिपति दिदरिद्रासति†			49 पठ्		पिभति. (पिपनिपति)*
42 मा 9. P A मि 5 P. A		मिस्तति ते	50 पठ्		पिस्तते
43 मा 2 P मिस्तति. मा 3 4 A			51 राष् to kill. रिस्तति		
and मे 1. A to return मिस्तते			52 मुच् 6 P A मोक्षते मुमुक्षते		
44 दो 1 P. दा 1 P दिस्तति-ते,			53 वृत्		विनृ सति-विनृतिपते
1 A दिस्तते and दा			54 वृत्		विनृ सति-विनृतिपते
P A दिस्तति ते			55 वृष्		विशृभति विशृषिपते
45 धे 1 P धिस्तति धा 3 P A			56 स्पन्द्		सिस्त्यन्सति सिस्त्यन्दिपते.
धिस्तति ते.					सिस्त्यन्सते
46 रम्		रिस्तते	57 कृप्		चिकृप्सति चिकृप्तिपते.
					चिकृप्सते

39 § (Ch IV 3 V 49)

40 [सनिपतिदरिद्रातिभ्य सनो वेङ्गच्य] (a) These roots take इ optionally before the affix स् (b) सनोतीतिभाषा ॥ अस्योप शब्दा दीर्घो वास्याज्जलादी सनि । तन् lengthens its penultimate vowel optionally before the affix स when it does not take इ

41 † (Ch III S V 29 †) † (Ch IV 6 V 1)

42—50 सनि मीमाधुरमलमश्वपतपदामच इस् ॥ एषामचदसूत्रात्सादौ सनि । अभ्यासलोप । The roots मी, मा, the धु verbs, रम्, लम्, शक्, पठ् and पठ् substitute इस् for the radical vowel when स without the prefix इ follows मी मिस + स् by (Ch IV S IV (B) 60) मिस् + स + ति मिस्तति

49 * See 40 and 76 (b)

51 (राधो हिसाया सनीस् वाच्य ।) राष् signifying to kill substitutes इस् for its vowel but आ ररास्तति wishes to procreate

52 मुचोऽवर्मेकस्य गुणो वा ॥ अवर्मेकस्य मुनो गुणा वा स्यात्सादौ सनि । अभ्यासलोप ॥ The intrasitive verb मुच takes Guna optionally before the affix स destitute of the prefix इ, and drops its reduplicative syllable मुच् transitive forms its desiderative मुमुक्षति 1 r मुमुक्षति व स कृण्व ।

53—57 (Ch V S 11 4)

56 57 These are not roots.

Roots.	Pres 3rd. sing.	Roots	Pres 3rd. sing.
58 कृन्	चिक्कसति चिक्कर्तिपति	66 सिन् 1. A	सिस्मयिषते
59 चृत्	चिचृसति चिचर्तिपति	67 पू 1. A.	पिपयिषते
60 छृद्	चिच्छृसति-ते-चिच्छर्ति- पति-ते	68 क्	अरिरिपति
61 तृद्	तिनृसति-ते, ति तर्दपति ते	69 अञ्ज 7. P.	अञ्जिजिपति
62 नृत्	निनृसति निनर्तिपति	70 अम् 5. A.	अशिशिषते
63 तृ	नितरिपति-तितरीपति + तितीर्षति ५	71 अद्	जिघ्रसति
64 वृ 5. P. A.	विचरिपति-ते; विचरीपन्ति-ते; वृवृर्षति ते	72 ईर्ष्य 1. P.	ईर्ष्ययिषति ईर्ष्ययिपति
65 वृ 9. A.	विचरिषते- विचरीषते- वृवृर्षते.	73 तृह्	तितृक्षति तितृक्षति
		74 हि 5. P.	जिघ्रीषति
		75 इप् 6. P.	एयिषति
		76 मृ	मुमृर्षति

58-62 (Ch. V. S. II 9-13)

63-65 इदसि वा ॥ वृद् वृन्व्यानुदन्ताश्च सन इद्वा स्यात् । वृ 9. 5 and roots ending in क् take इ optionally before the suffix स्.

63 † (Ch IV S V. 2: 8) च (Ch IV S IV (A). 28.)

66 70 सिम्पूहन्वर्गा तनि ॥ सिन् पूह् क् अञ्ज अरा एभ्य सन इद् स्यात् ।

These roots take इ in the Desiderative क् + इ + स-आस् (10). न-ति-अरिरिपति. (Ch III. S. V. 6(a) अनादि द्वितीयास्य)

71 छृद्सन्तो घसृत् ॥ अदो घसृत् रयिर्दि + नि च । घस् is substituted for अद् in the Aorist and Desiderative. अघसृत्.

72 [इर्ष्यतेस्त्वृतीयस्येतिवक्तव्यम्] (तृतीयव्यञ्जनस्य तृतीयैवान् इति वाऽर्थः) In this verb the third consonant or, as some interpret the rule, the third syllable is doubled. In the first case य and in the second ष are doubled.

73 तृह् is optionally set. तितृह् + स (15-16) + ति-तिनृक्षति, the nasal being dropped by (Ch IV. S II. 20 131) See note on दम् (23).

74 (Ch III S V 68)

75 The penultimate vowel is to be geminated before the reduplication takes place.

76 (a) अयितेर्लुटलिटोश्च ॥ लुटलिटोः शित्थ प्रष्टिभूताङ्गपृष्ठ स्तद् नान्यत्र । मृ is conjugated in the Aṭṭhapada only in the Aorist, Benedictive and in the conjunctive tenses (b) [अनाद्वया सच यत्तय.] A desiderative form also conveys the notion that a person or thing is about to perform the action or to undergo the state expressed by the root. मुमृर्षति is about to die. पिपयिषति is about to fall.

Roots.	Pres. 3rd sing.	Roots.	Pres 3rd sing.
77 अन् with प्र प्राणिपति		88 कित् 1 P. A. चिकित्सति ते	
78 उच्छ् उचिच्छिपति		89 मान् 1. A. मीमासते	
79 मृज् मिमृक्षति-मिमार्जिपति *		90 वच् ,, बीभत्सते	
80 नश् निनक्षति निनाशिपति		91 दान् 1 P. A दीदासति ते	
81 मज् मिमज्जति		92 शान् ,, शीशासति ने	
82 ज्ञा जिज्ञासते-अनुजिज्ञासति।		93 स्था तिष्ठासति	
83 श्रु शृश्रूयते; प्रति आ-शृश्रूयति।		94 इ 2 P to go with प्रति- प्रतीपिपति	
84 स्मृ सुस्मर्यते		95 इ with अधि to remember. अधीपिपति	
85 दृश् दिदृक्षते		96 सू 6. P. सुसूपति	
86 गुप् 1. A. जुगुप्सते			
87 तिज् ,, तितिक्षते			

77 (Ch VIII S I 40) 79, 80 मृज् and नश् are optionally set

79 * (Ch III S III 9 10) 80-31 (Ch III S II 1.)

82—85 ज्ञाश्रुस्मृदृश्च ॥ सप्तमन्तानामेवामात्मनेपदस्यात् । These roots take Atmanepada in the Desiderative

83† नानो ज्ञे ॥ अनुजिज्ञास्य ज्ञ आत्मनेपद न स्यात् । When अनु is prefixed to ज्ञ, it does not take Atmanepada to the Desiderative

83† प्रसाह्म्याधुव ॥ आभ्यां सन्ताच्छुव आत्मनेपद न स्यात् । श्रु with प्रति or आ does not take Atmanepada.

84 (Ch IV. S. IV. (3) 27)

86—88 (a) गुतिजकिञ्चयः सन् (b) मानवदान्शान् शीर्षश्चाम्नासस्य ॥ सूत्र द्वयाक्षेभ्यः सन्त्यान्मानादीनामभ्यासस्येकारस्य दीर्घश्च । गुप् to blame, तिज् to forbear, कित् to cure, to chastise, to remove to destroy and to doubt (with वि); मान् 'to seek knowledge or investigate' वच् to suffer change or affection of the mind, दान् to straighten and शान् to sharpen, take the affix स in these senses. The roots मान्, वच्, दान्, and शान्, lengthen their इ in the reduplicative syllable. The roots do not convey a desiderative sense though they take the affix त्. New desiderative bases may be derived from them, as जुगुप्सत he blames, जुगुप्सपत he wishes to blame. 93 प् is substituted for स् after इ or उ contained in the reduplicative syllable of a root followed by the affix स्.

94 As the root begins with a vowel the second syllable स् is reduplicated and इ added to it प्रति + इपिप + ते प्रतीपिपति—(अजाद द्वितयस्य)

96—100 स्तौतिष्णोरेवपञ्चम्यास्तात् ॥ अभ्यासेन. पत्स्य स्तौतिष्णन्त्योरेव सस्य पः स्वात्पभूत सवि नान्यस्य । प् is not substituted for स् as above, if the affix स् is changed to प्, unless in the instance of the verb स्तु and of a causal root

Roots.	Pres 3rd. sing.	Roots.	Pres 3rd. sing.
97 सिच्	सिसिभ्रति-ते	113 जु cl 1. to go	जिजावयिपति ते
98 स्तु 2. P.	तुष्टपति	114 मु caus.	मुनावयिपति-ते
99 स्वप् caus.	सुध्यावयिपति ते	115 स्तु "	सिस्त्वावयिपति ते-
100 सिध् "	सिधेययिपति ते		सुस्त्वावयिपति ते
101 सिद् "	सिस्वेदयिपति ते	116 श्रु "	शिश्रावयिपति ते-
102 स्वद् "	सिस्त्वादयिपति-ते		शुश्रावयिपति-ते
103 सह् "	सिसाहयिपति-ते	117 द्रु caus	दिद्रावयिपति ते-
104 इ "	with अधि to study. अधिजिगापयिपति-ते- अध्यापिपयिपति-ते		दुद्रावयिपति-ते
105 दिव caus.	दिश्रावयिपति ते, शुश्रावयिपति-ते †	118 मृ "	पिप्रावयिपति ते
106 हे "	जुहावयिपति ते		पुप्रावयिपति-ते.
107 पू "	पिपावयिपति-ते	119 ध्रु "	पिप्रावयिपति ते-
108 भू "	विभावयिपति ते		पुप्रावयिपति ते
109 मू 1. A.,	मिमावयिपति-ते	120 च्यु "	चिच्य्वावयिपति ते, चुच्य्वावयिपति-ते
110 यु caus	यियावयिपति-ते	121 स्फुर् "	*पुस्फारयिपति ते or पुस्फोरयिपति-ते
111 रु "	रिरावयिपति-ते	122 क्षु "	क्षुक्षावयिपति-ते
112 लृ "	ल्लिळावयिपति ते.	123 सिच् with पारे	परिपिपिभ्रति
		124 सु with अभि-	अभिसुसुपति

99 See Ch III S. V. 33

100—103 सः सिदिस्सदिस्हनाब्ज ॥ अन्त्रासेषः परस्य ण्यन्तानामेषः सस्य स एव न पः पणि परे । These roots, however, do not change their स् to पू .

104 (Ch. VIII. S. I. 31)

105 † धि + इ + इस्, (Ch. IV. S. III. 46). शु + इ + इस्-शुशु + इ + इस्-शुश्रावि + इस् + ति=शुश्रावयिपति.

106 हे + इ + इस्; (Ch. IV. S. III. 30) हु + इ + इस्-हुहु + इ + इस्-हुहावि + इस् + ति=हुहावयिपति.

107—113 पू + इ इस्-पुपू + इ + इस् पुपावयिपति (Ch. IV. S. III. 6) + ति पिपावयिपति.

114 (Ch. IV. S. III. 7)

115—120 (Ch. IV S. III. 8)

121 ° स्फुर् + इ + इस्-पुस्फुर् + इ + इस् (Ch. VIII. S. I. 1-2) + ति=पुस्फारयिपति.

No substitution for a vowel takes place before the root is reduplicated. In the case of the root धि V-riddhi is not substituted for उ in शु on account of the इ of the causal before शु is reduplicated, so in others.

123—124 (Ch. XIV. S. 1 6.)

CHAPTER X.

THE FREQUENTATIVE. *

धातोर्हलादेरेकाचः पौनःएन्ये भृशे यङि ॥
 चेकीयनेप्रभृतयो न भृशार्थे शुभे रुचेः ॥ १ ॥
 बहुलं लुकि तत्रापि बोभोत्यादिकमृद्यताम् ॥
 सूचिसूत्र्यूर्णुमृद्यत्यर्थव्यशिभ्यश्च यङिप्यते ॥ २ ॥
 सोमृच्यतेऽट्ठायतेऽहार्यत इत्यादिकं ततः ॥
 गम्यर्थेभ्यस्तु कौटिल्ये लुप्यादेर्भायिगर्हणे ॥ ३ ॥
 यङि जङ्गम्यते लोलुप्यत इत्यादिकं भवेत् ॥

आख्यातचन्द्रिका.

First kind.

१ भू

Atmanepadi †

	Present			Imperfect
	Sing	Du	Plu	S
1. बोभूये†		बोभूयावहे	बोभूयामहे	अबोभूय
2. बोभूयसे		बोभूयथे	बोभूयध्वे	अबोभूयथा
3. बोभूयते		बोभूयते	बोभूयन्ते	अबोभूयत

* धातोर्हलाद्यो हलादे रेकाचो धातो र्च स्यात् । A frequentative is derived from roots belonging to any conjugation except the 10th containing one syllable and beginning with a consonant. The verbs so formed denote that the subject of the verb performs the action or undergoes the state expressed by the original root repeatedly or intensely. The derivation may take place in either of two ways. In each case the root must be first reduplicated according to the general rules of reduplication.

Here the frequentative base is derived from a root by adding य to the latter. The base so derived is conjugated in the Atmanepada only. The य is a weak termination.

† In all the conjugational tenses the derived base may be taken as an Atmanepadi root of the fourth conjugation, with य, the mark of that conjugation added on to it.

† गुणे यदलुको ॥ अभ्यासस्य गुण स्याददि यद् लुकि च । इ or उ of the reduplicative syllable takes its Guna substitute in the Atmanepada and Parasmaipada frequentatives.

Impera.	Pot.	Perf.	I Fut.
S.	S.	S.	S.
1 बोभूये	बोभूयेय	बोभूयाचक्रेऽ	बोभूयिताहे
2 बोभूयस्य	बोभूयेथाः	बोभूयाचकृपे	बोभूयितासे
3. बोभूयताम्	बोभूयेत	बोभूयाचक्रे	बोभूयिता
2 Fut.	Con.	Ben.	Aor.
1. बोभूयिष्ये	अबोभूयिष्ये	बोभूयिषीय	अबोभूयिषि
2. बोभूयिष्यसे	अबोभूयिष्यथाः	बोभूयिषीष्टाः	अबोभूयिषिष्टाः
3 बोभूयिष्यत	अबोभूयिष्यत	बोभूयिषीष्ट	अबोभूयिष्ट

2 बुध्

	Pre. D.	P.	Imperf. S
1 बोबुध्मे	बोबुध्यामहे	बोबुध्यामहे	अबोबुध्मे
2. बोबुध्मेसे	बोबुध्मेथे	बोबुध्मेथे	अबोबुध्मेथाः
3. बोबुध्मेते	बोबुध्मेते	बोबुध्मेते	अबोबुध्मेत
Impera.	Pot.	Perf.	I Fut.
S	S	S	S
1. बोबुध्मे	बोबुध्मेय	बोबुधाचक्रेऽ	बोबुधितास्मि†
2 बोबुध्मेस्य	बोबुध्मेथाः	बोबुधाचकृपे	बोबुधितासि
3. बोबुध्मेताम्	बोबुध्मेत	बोबुधाचक्रे	बोबुधिता
11 Fut	Con.	Ben.	Aor.
1. बोबुधिष्ये	अबोबुधिष्ये	बोबुधिषीय	अबोबुधिषि
2. बोबुधिष्यसे	अबोबुधिष्यथाः	बोबुधिषीष्टाः	अबोबुधिषिष्टाः
3 बोबुधिष्यते	अबोबुधिष्यत	बोबुधिषीष्ट	अबोबुधिष्ट

§ In all the non-conjugational tenses the base loses its final *य* when the suffix *य* is preceded by a vowel : *बोभूय* becomes *बोभूय*. But if the *य* is preceded by a consonant, it (*य*) is dropped *ex* *बोबुध्मे* becomes *बोबुध्मे*.

† *य* being dropped by the preceding rule, though *उ* of *बोबुध्मे* becomes penultimate, it does not undergo *शुभ्र* before strong terminations.

3 जि

Pro. S.	Imperf. S.	Impera. S.	Pot. S.	Perf. S.
3. जेजीयते*	अजेजीयत	जेजीयताम्	जेजीयत	जेजीयांचक्रे
1 Fut.	2. Fut.	Con.	Ben.	Aor.
3. जेजीयिता	जेजीयिष्यते	अजेजीयिष्यत	जेजीयिषीष्ट	अजेजीयिष्ट
	Present.	4 दा To cut.	Imperf.	

Sing.	Du.	Plu.	Imperf.
1. दादाये	दादायावहे	दादायामहे	अदादाये
2. दादायसे	दादायेथे	दादायध्वे	अदादायथाः
3. दादायते	दादायेते	दादायन्ते	अदादायत
Impera. S.	Pot. S.	Perf. S.	1 Fut. S.
1. दादायै	दादायेय	दादायांचक्रे	दादायिताहे
2. दादायस्य	दादायेथाः	दादायांचकृपे	दादायितासे
3. दादायताम्	दादायेत	दादायांचक्रे	दादायिता
2 Fut.	Con.	Ben.	Aor.
1. दादायिष्ये	अदादायिष्ये	1. दादायिषीय	अदादायिपि
2. दादायिष्यसे	अदादायिष्यथाः	2. दादायिषीष्टाः	अदादायिष्टाः
3. दादायिष्यते	अदादायिष्यत	3. दादायिषीष्ट	अदादायिष्ट

5. स्तृ

Pro.	Imperf.	Impera.
3. तास्तर्यते	अतास्तर्यत	तास्तर्यताम्
Pot.	Perf.	1 Fut.
3. तास्तर्यत	तास्तर्याचक्रे	तास्तर्यिता
2. Fut.	Con.	Ben.
3. तास्तर्यिष्यते	अतास्तर्यिष्यत	तास्तर्यिषीष्ट
		Aor.
		अतास्तर्यिष्ट

* Before this य the final इ or उ of a root is lengthened, as in the case of forming the passive voice.

† दीर्घोऽस्तिः॥ अकितोऽभ्यासस्व दीर्घःस्वादाकि यद्भुकि च । The अ of the reduplicative syllable is lengthened before the य of the Frequentative, (Parasmaipadi and Atmanepadi). दादा-ददा-दादा, य.

‡ यटि च ॥ अर्तेःसंयोगादेव ऋतो गुणः स्वादादि । The root ऋ and the roots ending in short ऋ preceded by a conjunct consonant take guna before the य of the Frequentative. स्तृ + व-तस्त् + य-तास्त् + य + ते=तास्तर्यते.

Roots.	Pres 3rd. sing.	Roots.	Pres. 3rd sing.
33 व्यच्	वेव्यच्यते	39 व्रज्	वाव्रज्यते (कुटिलं व्रजति)
34 ग्रास्	शेशिष्यते	40 लुप्	लोलुप्यते (गर्हितं लुप्यति)
35 दिव्	देदीव्यते	41 सद्	सासद्यते
36 भ्रम्	बभ्रम्यते बंभ्रम्यते	42 चर्	चञ्चूर्यते चंचूर्यते
37 भाम्	बाभाम्यते	43 जप्	जञ्जप्यते-जंजप्यते (गर्हितं जपति)
38 जन्	जञ्जन्यते-जंजन्यते जाजायते		

33 Those roots which undergo सप्रसारण before the य of the passive, do the same before this य (Ch III. S 11. 5)

34 शास् becomes शिप् before the य् of the Frequentative (Ch IV. S 11. 66)

35 दिव् lengthens its vowel before the य of the Frequentative (Ch II S. 11. 1-3)

36 नुगतोऽनुनासिकान्तस्य॥ अनुनासिकान्तस्याहस्म योऽभ्यासोऽदन्तस्तस्य नुक्ष्यात्
If a root ends in a nasal and has अ for its penultimate, the अ of the reduplicative syllable is not lengthened, but an अनुस्वार or a nasal (परस्वर्ग) is inserted between the अ of the reduplicative syllable and the first radical consonant of the root.

38 जर् optionally becomes जा before this य and then the rule of inserting an अनुस्वार does not hold good See Ch VI. 47, 48 page 175.

39 निर्य कौटिल्ये गतो ॥ गत्यर्थोऽकौटिल्य एव यद् स्यात् तु क्रियासमिहारः ।
The roots implying motion take the Frequentative form in the sense of tortuous motion and not of repetition or intensity.

40 to 47 लुप्तदधरजपजमदहदसमृभ्यो भावगर्हायाम् ॥ एभ्यो धात्वर्थगर्हायामेव यद् स्यात् । The roots लुप् 'to cut', सद् 'to sink down', चर् 'to go', जप् 'to utter prayers', जम् 'to yawn', दह् 'to burn', दंस् 'to bite', and गृ 'to swallow', take the Frequentative form in the sense of reproach or contempt.

42 and 50 चरफलोश्च ॥ अनयोर्भ्यासस्यातो नुक्ष्यात् इत्युक्तोः । नुगित्यनेनानुस्वारो लक्ष्यते । स च पदान्तवद्वाच्यः । वा पदान्तस्येति यथा स्यात् । The roots चर् and फल् insert a र् after the reduplicative syllable. This र् is changed to an Annavara or the nasal of that class to which the following letter belongs. चर्-चचर् or चञ्चर्.

42 and 50 उत्तरस्याऽतः ॥ चरफलोर्भ्यासान्नरस्यात् उत्स्याद्यइत्युक्तोः । In the case of the roots चर् and फल्, the vowel अ of the syllable following the reduplicative one is changed to उ. चंचर्-चनुर् + य-by इतिच note 1-3 page 55, चच्ये.

43, 46, 48 and 49, जपजमदहदसमृजपरां च ॥ एयामभ्यासस्य नुक्ष्याद्वरुक्तोः । In the case of the roots जप्, जम्, दह्, दश्, भञ्ज् and पशू, नु is inserted between the vowel अ of the reduplicative syllable (which is not lengthened) and the first radical consonant of the root.

Roots.	Pres 3rd. sing.	Roots.	Pres. 3rd. sing.
44 जम्	जञ्जम्यते-जंजम्यते	37 पद्	पनीपद्यते
45 दह्	दन्दह्यते-दंदह्यते	58 स्कन्द्	चनीस्क्यते
46 दंश्	दन्दस्यते-दंदस्यते	59 नृत्	नरीनृत्यते
47 ग्	जेगिल्यते	60 वृत्	वरीवृत्यते
48 भञ्ज्	बम्भज्यते-वंभज्यते	61 गृह्	जरीगृह्यते
49 पश्	पम्पस्यते-पंपस्यते	62 कृप्	(कृप्) चलीकृत्यते
50 फल्	पम्फुल्यते, पंफुल्यते	63 प्रच्छ्	परीपृच्छ्यते
51 वञ्च्	वनीवच्यते	64 ब्रथ्	वरीवृथ्यते
52 संस्	सनीस्रस्यते	65 श्वि	नेर्श्वीयते-शोश्रूपते
53 घस्	दनांघस्यते	66 सिच्	सेसिच्यं
54 भ्रम्	वनीभ्रस्यते	67 सिच् with नि	निसेसिच्यते
55 कस्	चनीकम्यते	68 ह्न् to kill	जेप्रीयते
56 पत्	पनीपत्यते	69 हन् to go.	जह्यन्त्यते-जंयन्त्यते

47 प्रो धादि ॥ निरतैरेकस्य लव स्यादादि । The र in the root ग् is changed to ह् necessarily before the य of the Frequentative

51-58 नीग्वभ्रुचर्मुध्वंसुध्रुम्वरतपदस्कादम् ॥ एषामभ्यासस्य नीगागमः स्या-
दयद्गुहोः । In the case of the roots वञ्च्, संस्, घस्, भ्रम्, कस्, पत्, पद्,
and स्कन्द्, the य of the reduplicative syllable is not lengthened and नी
is inserted between this य and the first radical consonant of the root.
The nasal is dropped by note § page 51.

59-61 रीगृदुपधस्य च ॥ ऋदुपधस्य यत्तोरभ्यासस्य रीगागमः स्यापद्गुहोः ।
Roots with ऋ for their penultimate, have the syllable री inserted be-
tween the य of the reduplicative syllable (which is not lengthened) and
the first radical consonant of the root. नृत्-ननृत्-नरीनृत् + य.

62 The root कृप्, after य is added on to it, has की inserted between
the य of the reduplicative syllable (which is not lengthened) and its
first radical consonant.

63 64[रीएव न इति वक्तव्यम्] When a root contains ऋ the syllable री
is inserted between the य of the reduplicative syllable (which is not
lengthened) and the radical consonant. The roots here after taking संप्रसारण
become पच्छ् and वृद्.

65 (Ch. III. S. I. 11.)

67 मिचो यदि ॥ सिचः कश्च पो न स्यादादि । The स् of सिच् is not changed
to प् before the य of the Frequentative.

68-69 [हन्तेहिंसायां यदि प्रीमावां वाप्यः] प्री is substituted for हन् in the
sense of killing, before the य of the Frequentative.

Roots.	Pres 3rd sing.	Roots.	Pres. 3rd sing.
70 स्वप्	सोपुष्यते	77 शी	शाशप्यते
71 स्यम्	सेसिष्यते	78 ढौक्	ढोढौक्यते
72 व्ये	वेवीयते	79 त्रीक्	तोत्रौक्यते
73 वश्	वावश्यते	80 रुच्	रोरुष्यते
74 चाय्	चेकीयते	81 शुम्	शोशुभ्यते
75 घ्रा	जेघ्रीयते	82 स्मृ	सास्मर्यते
76 घ्मा	देघ्मीयते		

Second Kind †

70-73 स्वित्स्वमित्वेप्रो यङि ॥ एषा संप्रसारणं स्याद्यदि । The roots स्वप्, स्यम् and व्ये take संप्रसारण before the य of the Frequentative.

73 न वश् ॥ वशेर्धातोर्यङि परतः संप्रसारणं न स्यात् । In the case of the root वश्, संप्रसारण does not take place before the य of the Frequentative.

74 चायःकी ॥ चाय् पूजानिष्ठागमनयो रित्येतस्य धातो यङि परतः कीलादेशः स्यात् । की is substituted for चाय् before the य of the Frequentative.

75-76 ई घ्राघ्मो ॥ घ्रा घ्मा इत्येतयोर्यङि परत ईकारादेशः स्यात् । The final vowel of घ्रा and घ्मा is changed to ई before the य of the Frequentative.

77 अयद् पि क्ति ॥ पीडोऽयदादेशः स्याद्यादौ क्तिरिति परे । पी is changed to यद् before the weak terminations beginning with य.

78-79 In the case of the roots ढौक् and त्रीक्, the long vowel of the reduplicative syllable is first shortened and then changed to Gana.

80-81 [भृत् रोचते शोमते इत्यत्र यदुति भाष्यम्] पीनः पुन्ये तु स्वादेव । The roots रुच् and शुम् take the Frequentative form in the sense of repetition, and not of intensity.

83 यङिच ॥ अतः संयोगादेश ऋतो गुणः स्याद्यदि । The root ऋ and the root ending in ऋ preceded by a conjunct consonant are gunated before the य of the frequentative.

† (a) यङोचि च ॥ यरोऽच्प्रत्यये लुक् स्वात्मकारात् विनापि बहुलं लुक् स्यात् । In this case, the Frequentative base is derived from the original root, simply by reduplicating the latter. The verb so formed is Parasmaipadi only.

Parasmaipadi

I Fut

Present

Imperfect

S

D

P

S

D

P

1	{ वोभोमि वोभयामि	{ वोभूय वोभूयाम	{ अगोभयम् अगोभूय अगोभूयाम
2	{ वोभोपि वोभवीपि	{ वोभूय. वोभूय	{ अगोभो - अगोभयामि अगोभूयाम
3	{ वोभोति वोभयतीति	{ वोभूत वोभूयति	{ अगोभोत्- अगोभूयाम् अगोभूयाम

Impera.

Pot

1.	वोभयानि	वोभयान	वोभयाम	वोभूयाम्	वोभूयान	वोभूयाम
2.	वोभूहि	वोभूतम्	वोभूत	वोभूया	वोभूयातम्	वोभूयत
3.	{ वोभोतु- वोभयतीति	{ वोभूताम् वोभूयाम	{ वोभूयतु वोभूयाम	{ वोभूयात् वोभूयाम	{ वोभूयाताम् वोभूयाम	{ वोभूयु वोभूयाम

Perf

1.	वोभयचकार	वोभयचकृ	वोभयचकृम्
2.	वोभयचकर्ष	वोभयचक्रु	वोभयचक्रु
3.	वोभयचकार	वोभयचक्रु	वोभयचक्रु

I Fut

1.	वोभयितामि	वोभयितास्य	वोभयितास्य
2.	वोभयितासि	वोभयितास्य	वोभयितास्य
3.	वोभयिता	वोभयितारौ	वोभयितार

§ In the conjugational tenses the Frequentative base is conjugated as if it were a root of the 3rd conjugation. The इ or उ of the reduplicative syllable takes its guna and अ is changed to आ. See note † page 181 and note 4 page 183 (b) यद्वा वा॥ यदन्तान्तरस्य ह्रस्वदे पित् सार्वधातुस्व इद्वा स्यात्। इ is optionally added to the frequentative base before the strong terminations with an initial consonant i. e. before the singular terminations of the present before the 2nd and 3rd person singulars of the imperfect and before the 3rd person singular of the imperative. (c) नाम्यस्तस्याचि पिति सार्वधातुके ॥ अभ्यस्तस्य लघूपधस्य गुणे न स्यादन्तदी पिति सार्वधातुके । The penultimate short vowel of the reduplicated base does not take its Guna substitute before the vowel strong terminations in the conjugational tenses. (See note ¶ page 34)

II Fut.

S.	D.	P.
1. बोभविष्यामि	बोभविष्यावः	बोभविष्यामः
2. बोभविष्यसि	बोभविष्यथः	बोभविष्यथ
3. बोभविष्यति	बोभविष्यतः	बोभविष्यन्ति

Con.

1. अबोभविष्यम्	अबोभविष्याव	अबोभविष्याम
2. अबोभविष्यः	अबोभविष्यतम्	अबोभविष्यत
3. अबोभविष्यत्	अबोभविष्यताम्	अबोभविष्यन्

Ben.

1. बोभूयासम्	बोभूयास्व	बोभूयास्म
2. बोभूयाः	बोभूयास्तम्	बोभूयास्त
3. बोभूयात्	बोभूयास्ताम्	बोभूयासुः

Aor.

		2. वुध्	Pre.	P.
		S.	D.	P.
1. अबोभूवन् *	अबोभूव	अबोभूम्	बोबोस्मि बोबुधीमि	बोबुध्वः बोबुध्वः
2. अबोभोः अबोभूवीः	अबोभूतम्	अबोभूत	बोबोस्ति- बोबुधीमि	बोबुद्धः बोबुद्ध
3. अबोगोत् अबोभूवीत्	अबोभूवाम्	अबोभूवुः	बोबोद्धि- बोबुधीति	बोबुद्धः बोबुधति

Imperf.

Impera.

Pot.

Perf.

S.	S.	S.	S.
1. अबोबुधम्	बोबुधानि	बोबुध्याम्	बोबोधांचकार-चकार
2. † अबोभोत्-द्-अबोबुधीः	बोबुद्धि	बोबुध्याः	बोबोधांचकर्ध
3. † अबोभोत्	अबोबुधीत्	बोबोद्धु-बोबुधीतु	बोबुध्यात्
1 Fut.	II Fut.	Con.	Ben.
1. बोबोधितारिमि	बोबोधिष्यामि	अबोबोधिष्यम्	बोबुध्यासम्
2. बोबोधितासि	बोबोधिष्यसि	अबोबोधिष्यः	बोबुध्याः
3. बोबोधिता	बोबोधिष्यति	अबोबोधिष्यत्	बोबुध्यात्
			अबोबोधीत्

* For the augment of व् see Ch. III. S. 1. 1(a)

† See note (b) on दिद् Ch. I. D. II. S. L. page 17.

3 पा to drink.

Pre.				Imperf.	Impera.
S.	D.	P.	S.	S.	
1. पापामि-पापेमि	पापायः	पापामः	अपापाम्	पापानि	
2. पापासि-पापेपि	पापाथः	पापाथ	अपापाः-अपापेः	पापाहि	
3. पापाति-पापेति	पापातः	पापति	अपापात्-अपापेत्	पापातु-पापेतु	
Pot.	Perf.	1 Fut.	11 Fut.	Con.	Ben.
S.	S.	S.	S.	S.	S.
1. पापायाम्	पापांचकार चकर	पापितास्मि	पापिष्यामि	अपापिष्यम्	पापायासम्
2. पापायाः	पापांचकर्थ	पापितासि	पापिष्यसि	अपापिष्यः	पापायाः
3. पापायात्	पापांचकार	पापिता	पापिष्यति	अपापिष्यत्	पापायात्

पा (Contd.)

4 श्रि

Aor.		Pre.		Imperf.	
S.		S.	D.	P.	S.
1. अपापाम्	शेथ्रेमि-शेथ्रयामि	शेथ्रिवः	शेथ्रिमः	अशेथ्रयम्	
2. अपापाः-अपापेः	शेथ्रेपि-शेथ्रयीपि	शेथ्रियः	शेथ्रिय	अशेथ्रेः-अशेथ्रयीः	
3. अपापात्-अपापेत्	शेथ्रेति-शेथ्रयीति	शेथ्रितः	शेथ्रियति	अशेथ्रेत्-अशेथ्रयीत्	
Impera.	Pot.	Perf.	1 Fut.		
S.	S.	S.	S.		
1. शेथ्रयाणि	शेथ्रीयाम्	शेथ्रयांचकार-चकर	शेथ्रयितास्मि		
2. शेथ्रिहि	शेथ्रीयाः	शेथ्रयांचकर्थ	शेथ्रयितासि		
3. शेथ्रेतु-शेथ्रयांतु	शेथ्रीयात्	शेथ्रयांचकार	शेथ्रयिता		
11 Fut.	Con.	Ben.	Aor.		
1. शेथ्रयिष्यामि	अशेथ्रयिष्यम्	शेथ्रीपासम्	अशेथ्रायिष्यम्		
2. शेथ्रयिष्यसि	अशेथ्रयिष्यः	शेथ्रीयाः	अशेथ्रायीः		
3. शेथ्रयिष्यति	अशेथ्रयिष्यत्	शेथ्रीयात्	अशेथ्रायीत्		

5 डु

Pre.

Aor.

6 कृ							
Pres.							
	S.	D.	P.		S.	D.	P.
1st person.	चर्कमि†			2nd person.	चर्कषि		
	चरिकमि	चर्कवः	चर्कमः		चरिकषि	चर्कथः	चर्कथ
	चरीकमि	चरिकृवः	चरिकृमः		चरीकषि	चरिकृथः	चरिकृथ
	चर्करीमि	चरीकृवः	चरीकृमः		चर्करीषि	चरीकृथः	चरीकृथ
	चरिकरीमि				चरिकरीषि		
3rd person.	चर्कति			Imperf.			
	चरिकर्ति	चर्कतः	चर्कति				
	चरीकर्ति	चरिकृतः	चग्निकति				
	चर्करीति	चरीकृतः	चरीकति				
	चारिकरीति						
	चरीकरीति			1. अचर्करम्	अचर्कव	अचर्कम	
				अचरिकरम्	अचरिकृव	अचरिकृम	
				अचरीकरम्	अचरीकृव	अचरीकृम	

Imperf. (Contd.)

2. अचर्कः

अचरिकः अचर्कृतम् अचर्कृत
 अचरीकः अचरिकृतम् अचरिकृत
 • अचर्करीः अचरीकृतम् अचरीकृत
 अचरिकरीः
 अचरीकरीः

3. अचर्कः

अचरिकः अचर्कृतम् अचर्कृतः
 अचरीकः अचरिकृतम् अचरिकृतः
 अचर्करीत् अचरीकृतम् अचरीकृतः
 अचरिकरीत्
 अचरीकरीत्

Impera.

1. चर्कराणि चर्कराव चर्कराम
 चरिकराणि चरिकराव चरिकराम
 चरीकराणि चरीकराव चरीकराम

2. चर्कहि चर्कृतम् चर्कृत
 चरिकहि चरिकृतम् चरिकृत
 चरीकहि चरीकृतम् चरीकृत

† रुमिकौच लुकि ॥ अन्त ॥ ऋदुपस्य धातोरभ्यस्तस्य रुक् रिक् रीक् एते आगमाः
 एव वदन्तुकि । ऋदन्त धातोरपि तथा । If a root ends in ऋ (short) or has ऋ for
 its penultimate र् रि or री is inserted between the vowel अ of the reduplicative syllable (which in this case is not lengthened) and the first radical consonant of the root र्, रि or री takes the place of र्, रि or री respectively in the case of the root कृप्

Impera. कृ (Contd.)			Pot.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
3. चर्कतु चरिक्तु चरीक्तु चर्करीतु चरिकरी	चर्कताम् चरिक्ताम् चरीक्ताम् चर्करीतु चरिकरी	चर्कतु चरिक्तु चरीक्तु	1. चर्क्याम् चरिक्त्याम् चरीक्त्याम्	चर्क्याव चरिक्त्याव चरीक्त्याव	चर्क्याम चरिक्त्याम चरीक्त्याम

Pot. (Contd.)

2. चर्क्याः चरिक्त्याः चरीक्त्याः	चर्क्यातम् चरिक्त्यातम् चरीक्त्यातम्	चर्क्यात चरिक्त्यात चरीक्त्यात	3. चर्क्यात् चरिक्त्यात् चरीक्त्यात्	चर्क्याताम् चरिक्त्याताम् चरीक्त्याताम्	चर्क्युः चरिक्त्युः चरीक्त्युः
---	--	--------------------------------------	--	---	--------------------------------------

Perf.

1. चर्करांचकार चरिक्करांचकार चरीक्करांचकार चर्करांचकर चरिक्करांचकर चरीक्करांचकर चर्करांचक चरिक्करांचक चरीक्करांचक	चर्करांचकृव चरिक्करांचकृव चरीक्करांचकृव चर्करांचकृम चरिक्करांचकृम चरीक्करांचकृम चर्करांचक्रु चरिक्करांचक्रु चरीक्करांचक्रु
---	--

2. चर्करांचकृथ चरिक्करांचकृथ चरीक्करांचकृथ	चर्करांचक्रुथुः चरिक्करांचक्रुथुः चरीक्करांचक्रुथुः	चर्करांचक्रु चरिक्करांचक्रु चरीक्करांचक्रु	I Fut. S. चर्करांचक्रुः चरिक्करांचक्रुः चरीक्करांचक्रुः	II Fut. S. चर्करिता चरिक्करिता चरीक्करिता	चर्करिष्यति चरिक्करिष्यति चरीक्करिष्यति
--	---	--	---	---	---

Con.		Ben.	
S.	S.	D.	P.
3. अचर्करिष्यत् अचरिक्करिष्यत् अचरीक्करिष्यत्	1. चर्क्रियासम् चरिक्क्रियाम् चरीक्क्रियासम्	चर्क्रियास्व चरिक्क्रियास्व चरीक्क्रियास्व	चर्क्रियास्म चरिक्क्रियास्म चरीक्क्रियास्म

			Aor.		P.
			D.		
3.	S.	{ अचर्कारीत्	अचर्कारिष्टाम्		अचर्कारिषुः
		{ अचरिकारीत्	अचरिकारिष्टाम्		अचरिकारिषुः
		{ अचरीकारीत्	अचरीकारिष्टाम्		अचरीकारिषुः
			Pre. 7 कृ to scatter.	Imperf.	

			S.		S.
			D.	P.	
1.	S.	{ चाकर्मि	चाक्रीर्वः	चाक्रीर्मः	अचाकरम्
		{ चाकरीमि			
2.	S.	{ चाकर्वि	चाक्रीर्थः	चाक्रीर्थ	अचाकः-अचाकरीः
		{ चाकरीवि			
3.	S.	{ चाकर्ति	चाक्रीर्तः	चाक्रीरति	अचाकः-अचाकरीत्
		{ चाकरीति			

Impera.	Pot.	Perf.	I Fut.
S.	S.	S.	S.
1. चाकराणि	चाकीर्याम्	चाकरांचकार-चकर	चाकरितामि
2. चाकौहि	चाकीर्याः	चाकरांचकर्ध	चाकरितासि
3. चाकर्तु-चाकरीतु	चाकीर्यात्	चाकरांचकार	चाकरिता
II Fut.	Con.	Ben.	Aor.
1. चाकरिष्यामि	अचाकरिष्यम्	चाकीर्यासम्	अचाकारिषम्
2. चाकरिष्येसि	अचाकरिष्यः	चाकीर्याः	अचाकरीः
3. चाकरिष्यति	अचाकरिष्यत्	चाकीर्यात्	अचाकरीत्

8 वृत् to be.

			8 वृत् to be.		
			Pre.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. वर्वर्त्ति	वर्वृत्तः	वर्वृत्तमः	2. वर्वर्त्ति	वर्वृत्तयः	वर्वृत्तय
वर्वृत्तीमि			वर्वृत्तीपि		
वर्वर्त्तिमि	वर्वृत्तवः	वर्वृत्तमः	वर्वृत्ति	वर्वृत्तयः	वर्वृत्तय
वर्वृत्तीमि			वर्वृत्तीपि		
वर्वर्त्तिमि	वर्वृत्तवः	वर्वृत्तमः	वर्वृत्ति	वर्वृत्तयः	वर्वृत्तय
वर्वृत्तीमि			वर्वृत्तीपि		
S.		D.		P.	
3. वर्वर्त्ति इ०		वर्वृत्तः इ०		वर्वृत्तति	
चर्चर्त्ति इ० यत्		चर्चर्त्तः इ० यत्		चर्चर्त्तति	

वृन् (Contd)

Imperf

S

S

S

1. अवृत्तम्	अवारिष्यत्	अवरीष्यत्
2. { अवर्तन् अवरीर्तन्
अवर्तन् अवरीर्तन्	{ अवर्ता + अवारिवा
अवरागा	{ अवर्तन् अवरीर्तन्
अवर्तन् अवरीर्तन्
3. अवर्तन् अवर्तनीत्	अवारिष्यत् अवर्तनीत्	अवरीर्तन् अवरावर्तनीत्

Impera

Pot

1. वृत्तानि वरेत्तानि-वरीवृत्तानि	वर्तयाम् वारवृत्तयाम् वरीवृत्तयाम्
2. वृद्धि वरेत्तानि-वरावृद्धि	वर्तयाम् वारवृत्तयाम् वरीवृत्तयाम्
3. { वर्तन् वारवृत्तयाम् वरावृत्तयाम्
वर्तन् वारवृत्तयाम् वरीवृत्तयाम्	वर्तयाम् वारवृत्तयाम् वरीवृत्तयाम्

Perf

1. { वर्तन् वारवृत्तयाम् वरावृत्तयाम्
वर्तन् वारवृत्तयाम् वरीवृत्तयाम्	वर्तयाम् वारवृत्तयाम् वरीवृत्तयाम्
2. वर्तन् वारवृत्तयाम् वरावृत्तयाम्	वर्तयाम् वारवृत्तयाम् वरीवृत्तयाम्
3. वर्तन् वारवृत्तयाम् वरीवृत्तयाम्	वर्तयाम् वारवृत्तयाम् वरीवृत्तयाम्

I Fut

1. वर्तयामि वारवृत्तयामि वरीवृत्तयामि	वर्तयामि वारवृत्तयामि वरीवृत्तयामि
2. वर्तयामि वारवृत्तयामि वरीवृत्तयामि	वर्तयामि वारवृत्तयामि वरीवृत्तयामि
3. वर्तयामि वारवृत्तयामि वरीवृत्तयामि	वर्तयामि वारवृत्तयामि वरीवृत्तयामि

II Fut

1. वर्तयामि वारवृत्तयामि वरीवृत्तयामि	वर्तयामि वारवृत्तयामि वरीवृत्तयामि

Con

1. वर्तयामि वारवृत्तयामि वरीवृत्तयामि	वर्तयामि वारवृत्तयामि वरीवृत्तयामि

Ben

1. वर्तयामि वारवृत्तयामि वरीवृत्तयामि	वर्तयामि वारवृत्तयामि वरीवृत्तयामि

Aor

1. वर्तयामि वारवृत्तयामि वरीवृत्तयामि	वर्तयामि वारवृत्तयामि वरीवृत्तयामि

2. वर्तयामि वारवृत्तयामि वरीवृत्तयामि	वर्तयामि वारवृत्तयामि वरीवृत्तयामि

† अवर्तन्+म्-अवर्तन्+• अवर्तन्- Now व is changed to र by note 5 page 23
अवर्तन्+र followed by र is dropped अवर्तन् and the preceding vowel is made
long अवर्तन्-अवर्तन् and by adding the रुङ् augment अवर्तन्.

Aor (Contd.)			
S	D	P	
3 अवर्तन्तु अवरिवर्तन्तु अवरिवर्तन्तु	अवर्तन्तिष्ठाम् इ०	अवर्तन्ति इ०	
Pra	9 कृप् (कृप्)	Imperf	
S	D	P.	S
3. चल्कस्ति चल्कणीति चलिकस्ति चलिक्णीति चर्छाकस्ति चर्छाक्णीति	चकुम् इ०	चल्कपति इ०	अचल्कल् इ० अवर्तते इ०वत्
Pres	10 खन्.	Imperf	
S	D	P	S
1. चखन्मि-चखनीमि*	चखन्व	चखन्मः	अचखन्म्
2. चखसि चखनीमि	चखाथ †	चखाथ	अचखन् अचखनी
3. चखन्ति चखनीति	चखात	चखन्ति	अचखन् अचखनीत्
Impera	Prob	Perf	1 Fut
S	S	S	S
1. चखनानि	चखन्त्याम् चखायाम्	चखनाचकार चकार	चखनितानि
2. चखाहि	चखन्त्या चखाया	चखनाचकर्ष	चखनितानि
3. चखन्तु-चखनीतु	चखन्त्यात् चखायात्	चखनाचकार	चखनितानि
11 Fur.	Con	Ben	Aor
1. चखनिष्यामि	अचखनिष्यम् चखन्मासम्	चखायासम्	अचखनिष्यम् अचखनिष्यम्
2. चखनिष्यसि	अचखनिष्य चखन्त्या चखाया	अचखनी	अचखनी
3. चखनिष्यति	अचखनिष्यत् चखन्त्यात् चखायात्	अचखनीत्	अचखनीत्
Pro	11 चर्	Imperf	Impera.
S	D	P.	S
1. { चर्चमि ¶ चर्चम्. चर्चम् चर्चामी		अचर्चम्	चर्चुराणि

* 10 The rule as to the insertion of an अनुस्वार or नी, which holds good in the Atmanspadi Frequentative base applies here also. This अनुस्वार takes परसवर्ग optionally चर्चमि or चर्चन्मि (See note 36 page 204)

† जनसनखनी सम्प्रत्यये ॥ एयायाकारोऽन्त्यादेशः स्यात्-अन्त्यादी समि दलादी द्वितिवत्। The final of these roots is replaced by अि before the desiderative affix सन् and before a weak termination beginning with श्च्.

† 11 See note 42 and 50 Page 204

¶ The vowel is made long by हलिच् ॥ See note 1-3 page 65

Pres. (*Contd.*) Imperf. (*Contd.*) Impera. (*Contd.*)

S.	D.	P.	S.	S.
2. { चंचूर्पि चंचुरीमि	चंचूर्थः चंचूर्थ	चंचूर्थ	अचंचूः-अचंचुरीः	चंचूर्हि
3. { चंचूर्ति चंचुरीति	चंचूर्तः चंचुरीति	चंचुरीति	अचंचूः-अचंचुरीत्	चंचूर्तु-चंचुरीतु

Pot.	I Fut.	II Fut.	Con.	Ben.
S.	S.	S.	S.	S.
1. चंचूर्पाम्	चंचुरितामि	चंचुरिष्यामि	अचंचुरिष्यम्	चंचूर्पासम्

Aor.

1. अचंचुरिपम्	2. अचंचुरीः	3. अचंचुरीत्
---------------	-------------	--------------

12 द्युत्

S.	Pro. D.	P.	Imperf. S.	Impera. S.	Pot. S.
1. द्योमि	द्युत्थः द्युत्थः	द्युत्थः	1. अद्युतम्	द्युत्तानि	द्युत्पाम्
द्युतीमि			2. अद्योत्-अद्युतीः	द्युदि	
2. द्योमि	द्युत्थः द्युत्थः	द्युत्थः	3. अद्योत्-अद्युतीत्	द्योतु-द्युतीतु	
द्युतीमि					
3. द्योमि	द्युत्तः द्युत्तति	द्युत्तति			
द्युतीति					

Perf. S.	I Fut. S.	II Fut. S.
1. द्योताचकार-चक्र	द्योतितामि	द्योतिष्यामि
Con.	Ben.	Aor.
S.	S.	S.
1. अद्योतिष्यम्	द्युत्पासम्	1. अद्योतिष्यम् 2. अद्योतीः 3. अद्योतीत्

13 फल्

Pro S.	D.	P.	Imperf. S.	Impera. S.
1. फल्मि	फल्त्वः फल्त्वः	फल्त्वः	अफल्डम्	फल्डानि
फल्मीमि				

Pre. (Contd.) Imperf (Contd.) Impera. (Contd.)
S. D. P. S S

2. पंकुल्यि पंकुल्यः पंकुल्य संपंकुल् अपंकुलीः पंकुलिह
पंकुलीपि
3. पंकुस्ति पंकुस्तः पंकुस्ति अपंकुल्-अपंकुलीत् पंकुस्तु पंकुलीत्
पंकुलीति

Pot.
S.

Perf
S

I Fut.
S.

II Fut.
S.

1. पंकुल्याम् पंकुल्यचकार-पंकुल्यचकर पंकुलितामि पंकुलिष्यामि
Con. Ben Aor

1. अपंकुलिष्यम् पंकुल्यास्तम् 1. अपंकुलिषम् 2. अपंकुलीः 3. अपंकुलीत्

Pre.

14 हन्

Imperf.

S.

D.

P.

S.

1. जंघामि
जंघनामि

जंघन्

जंघन्मः

1. अजंघनम्

2. अजंघन् अजंघनीः

2. जंघसि
जंघनीपि

जंघयः

जंघय

3. अजघन्-अजंघनीत्

Impera.

3. जघन्मि
जंघनीति

जंघतः

जंघति

1. जंघनानि

2. जघहि*

3. जघन्तु-जंघनीत्

Pot.
S.

Perf.
S.

I Fut.
S.

II Fut.
S.

Con.
S.

1. जंघन्माम् जंघनाचकार-चकर जघनितामि जघनिष्यामि अजंघनिष्यम्
Ben. Aor.

S.

S.

S.

S.

1. मथ्यास्तम् †

1. अवधिषम् †

2. अवधीः

3. अवधीत्

* Here ह् is not changed to ज् as in the primitive Imperative

† यच् is substituted for ह् in the Benedictive and Aorist. See Ch. IV § V. 41 * page 149 But why is the absence of reduplication in this case? Because in मथ् लुक् the substitution of यच् is not for हन्, but जघन् which is already a reduplicated form, and on the strength of the rule 'that a stem once reduplicated can not be reduplicated again,' यच् is used without reduplication.

Roots	Pre 3rd sing	Roots	Pre 3rd sing
44 हृ	जाहति जाहयीति	49 धृ	दोधोति दोधयीति
45 हृ	जाहति जाहयीति	50 मूर्च्छ	मोमोति मोमूर्च्छति
46 म	मामोति मामयीति	51 गृ	जागति जागरीति
47 तु	तोतोति तोतुयीति	52 शी	शेशेति शेशयीति
48 थु	तोथोति तोथुयीति	53 धि	शेशेति शेशयीति

nant except *य्* are dropped Thus *माम् + ति = मामति* With the augment *इ* *मामव्यीति*

45 *य्* being dropped by the above rule जाहति

46 *मव्* by reduplication *मामव् + ति* now by *चु* श्रुतुनासिकेच || Ch IX note § 48 *व्* is changed to *ऊ*—*माम् + ति = ऊ* being gunated *मामो + ति = मामोति* With the augment *इ*—*मामव्यीति*

47 *तुव् + ति = तोतुव + ति* Now *व* is dropped by the sūtra राहोप || रेफ पर्याहर्षात्प स्यात्कास्रगदावनुनासिकादी च प्रत्यये । छ् and व् coming after र are dropped by the termination *ति* and by affixes beginning with a हल letter or a nasal तातुर् + ति The penultimate उ being gunated तोतोति in तोतुयीति the उ is lengthened by the sūtra हलिच (Vide Ch II S. II 13)

CHAPTER XI.

NOMINAL VERBS. • (Denominatives)

1 Head †

कृष्ण.

Present.			Imperf.	Impera.	Pot.
S.	D.	P.	S.	S.	S.
1. कृष्णामि †	कृष्णावः	कृष्णामः	1. अकृष्णम्	कृष्णानि	कृष्णयम्
2. कृष्णसि	कृष्णथः	कृष्णथ	2. अकृष्णः	कृष्ण	कृष्णः
3. कृष्णति	कृष्णतः	कृष्णन्ति	3. अकृष्णत्	कृष्णतु	कृष्णैत्
Perf.	1 Fut.	11 Fut.	Con.	Bon.	
S.	S.	S.	S.	S.	
1. कृष्णांचकार-चकर	कृष्णितामि	कृष्णिष्यामि	अकृष्णिष्यम्	कृष्ण्यासम्	
2. कृष्णांचकर्थ	कृष्णितासि	कृष्णिष्यसि	अकृष्णिष्यः	कृष्ण्याः	
3. कृष्णांचकार	कृष्णिता	कृष्णिष्यति	अकृष्णिष्यत्	कृष्ण्यात्	
Aor.					
S.	S.	S.			
1. अकृष्णिष्यम् †	2. अकृष्णीः	3. अकृष्णीत्			

* These are so called because they are formed from *nomina*. There are several ways in which they are formed. They may be grouped under six heads

४ द्यो

	Pre.		Imperf.	Impera.	Pot.
S.	D.	P.	S.	S.	S.
1. दद्यामि	दद्यावः	दद्यामः	1. अदद्यम्	दद्यानि	दद्येयम्
2. दद्यासि	दद्यथः	दद्यथ	2. अदद्यः	दद्य	दद्येः
3. दद्याति	दद्यतः	दद्यन्ति	3. अदद्यत्	दद्यतु	दद्येत्
Perf.	I Fut.	II Fut.	Con.	Ben.	Aor.
S.	S.	S.	S.	S.	S.
1. दद्याव द्युय	दयितास्मि	दयिष्यामि	अदयिष्यम्	दय्यासम्	अद्यायिष्यम्
2. दद्याविथ	दयितासि	दयिष्यसि	अदयिष्यः	दय्याः	अद्यायीः
3. दद्याथ	दयिता	दयिष्याति	अदयिष्यत्	दय्यात्	अद्यानीत्

५ द्युयुज्

	Pre.		Imperf.	Impera.	Pot.
S.	D.	P.	S.	S.	S.
1. सुयोजामि*	सुयोजावः	सुयोजामः	स्वयोजम्	सुयोजानि	सुयोजेयम्
2. सुयोजसि	सुयोजथः	सुयोजथ	स्वयोजः	सुयोज	सुयोजेः
3. सुयोजति	सुयोजतः	सुयोजन्ति	स्वयोजत्	सुयोजतु	सुयोजेत्
Perf.	I Fut.	II Fut.	Con.	Ben.	Aor.
1. सुयुयोज	सुयोजितास्मि	सुयोजिष्यामि	स्वयोजिष्यम्	सुयुज्यासम्	स्वयोजिष्यम्
2. सुयुयोजिथ	सुयोजितासि	सुयोजिष्यसि	स्वयोजिष्यः	सुयुज्याः	स्वयोजीः
3. सुयुयोज	सुयोजिता	सुयोजिष्याति	स्वयोजिष्यत्	सुयुज्यात्	स्वयोजीन्

६ राजन् १

	Pre.		Imperf.	Impera.
S.	D.	P.	S.	S.
1. राजानामि	राजानावः	राजानामः	अराजानम्	राजानानि
2. राजानसि	राजानथः	राजानथ	अराजानः	राजान
3. राजानति	राजानतः	राजानन्ति	अराजानत्	राजानतु

बेङ्गलस्यः, 'अप्यप्यति', 'भाष्यतुल्यतुल्यतुल्यति', 'वृद्धिर्भवति', 'according to a वेङ्गट and others the Denominatives do not take Vriddhi in the Aorist; but in the opinion of Madhava they do take it

* सुयुज् + थ + मि = सुयोज् + थ + मि = सुयोज् + आ + मि = सुयोजामि.

१ अनुनामिकस्य विभक्त्याः द्विनि ॥ अनुनामिकान्नस्योपधाया दाधेः स्यात् वा कलादी

2 माला

Pre.			Imperf. Impera. Pot.			Perf.
S.	D.	P.	S.	S.	S.	S.
1. मालामि मालावः मालामः	1. अमालाम् मालानि मालायाम् *मालांचकार-चक्र					
2. मालासि मालाय मालाय	2. अमालाः मालाहि मालायाः मालांचकर्थ					
3. मालाति मालात. मालान्ति	3. अमालात् मालातु मालायात् मालांचकार					
1 Fut.	11 Fut.	Con.	Ben.	Aor.		
S.	S.	S.	S.	S.		
1. मालितास्मि मालिष्यामि	अमालिष्यम्	मालायासम्	अमालासिपम् †			
2. मालितासि मालिष्यासि	अमालिष्यः	मालायाः	अमालासीः			
3. मालिता मालिष्यति	अमालिष्यत्	मालायात्	अमालासीत्			

3 कथि.

Pre			Imperf.	Impera.	Pot
S	D.	P.	S.	S.	S
1. कथयामि ‡	कथयानः	कथयाम	1. अकथयम्	कथयानि	कथयेयम्
2. कथयासि	कथयथः	कथयथ	2. अकथय	कथय	कथयेः
3. कथयति	कथयत.	कथयन्ति	3. अकथयत्	कथयतु	कथयेत्

Perf	1 Fut.	11 Fut.	Con.	Ben.
1. कथयांचकार चक्र	कथयितास्मि	कथयिष्यामि	अकथयिष्यम्	कथीयासम्
2. कथयांचकर्थ	कथयितासि	कथयिष्यासि	अकथयिष्य.	कथीयाः
3. कथयाचकार	कथयिता	कथयिष्यति	अकथयिष्यत्	कथीयात्

Aor.		
S	S	S
1. अकथापिपम् §	2. अकथायीः	3. अकथायीत्

* Though we have said that these verbal bases are to be taken as roots of the 1st conjugation in the conjugational tenses, still if the base ends in अ the terminations of the Potential are याम्, यास्, यात् &c. and not ईयम्, ईस्, ईत् &c.

† 6th variety of the Aorist

‡ कथि + अ + मि = कथे + अ + मि = कथय + अ + मि = कथय + आ + मि = कथयामि

§ सिचिबृद्धिः सित्यत्रधातोरित्यनुवर्त्य धातुरेव यो धातुसित्यव्याद्यानामधातोर्नवृद्धिरिति

4 यो

S.	Pre. D.	P.	Imperf. S.	Impera. S.	Pot. S.
1. ददामि	ददाव.	ददामः	1. अददम्	ददानि	ददेयम्
2. ददसि	ददथः	ददथ	2. अदनः	दद	दवेः
3. ददति	ददतः	ददन्ति	3. अददत्	ददतु	दवेत्
Perf.	I Fut.	II Fut.	Con.	Ben.	Aor.
S.	S.	S.	S.	S.	S.
1. दद्याव ददाव	ददितास्मि	ददिष्यामि	अददिष्यम्	दद्यासम्	अदानिषम्
2. ददविथ	ददितासि	ददिष्यसि	अददिष्यः	दद्याः	अदावीः
3. दद्याव	ददिता	ददिष्यति	अददिष्यत्	दद्यात्	अदावीत्

5 द्युज्

S.	Pre. D.	P.	Imperf. S.	Impera. S.	Pot. S.
1. सुयोजामि*	सुयोजाव.	सुयोजामः	स्वयोजम्	सुयोजानि	सुयोजेयम्
2. सुयोजसि	सुयोजथः	सुयोजथ	स्वयोजः	सुयोज	सुयोजेः
3. सुयोजति	सुयोजतः	सुयोजन्ति	स्वयोजत्	सुयोजतु	सुयोजेत्
Perf.	I Fut.	II Fut.	Con.	Ben.	Aor.
1. सुयुयोज	सुयोजितास्मि	सुयोजिष्यामि	स्वयोजिष्यम्	सुयुज्यासम्	स्वयोजिषम्
2. सुयुयोजिथ	सुयोजितासि	सुयोजिष्यसि	स्वयोजिष्यः	सुयुज्याः	स्वयोजीः
3. सुयुयोज	सुयोजिता	सुयोजिष्यति	स्वयोजिष्यत्	सुयुज्यात्	स्वयोजीत्

6 राजन् ॥

S.	Pre. D.	P.	Imperf. S.	Impera. S.
1. राजानामि	राजानावः	राजानामः	अराजानम्	राजानानि
2. राजानसि	राजानथः	राजानथ	अराजानः	राजान
3. राजानति	राजानतः	राजानन्ति	अराजानत्	राजानतु

कैयटादयः । अत्रवीत् । माधवस्तुनामधातोरपि वृद्धिमिच्छति । According to कैयट and others the Denominatives do not take Vriddhi in the Aorist; but in the opinion of Madhava they do take it

* सुयुज् + अ + मि = सुयुज् + अ + मि = सुयुज् + आ + मि = सुयोजामि.

॥ अनुनासिकस्य द्विसंज्ञाः द्विति ॥ अनुनासिकान्तस्योपपत्त्या दार्ध. स्वात् कौ श्लाघे

Pot. S	Perf. S.	I Fut. S.
1. राजानेयम्	राजानांचकार-राजानांचकर	राजानितास्मि
2. राजानेः	राजानाचकर्थ	राजानितासि
3. राजानेत्	राजानांचकार	राजानिता
II Fut. S.	Con. S.	Ben. S.
1. राजानिष्यामि	अराजानिष्यम्	राजान्यासम्
2. राजानिष्यसि	अराजानिष्यः	राजान्याः
3. राजानिष्यसि	अराजानिष्यत्	राजान्यात्

7. अ (Name of Vishnu.) अति (अइवाचरति). He acts like Vishnu Perf. औ-अतुः-उः

8. रि (a bird) वयति (विरिवाचरति). He behaves like a bird Perf. विवाय-विष्यतुः-विष्युः. Aor. अवयीत्-अवायीत्. Ben. बीयात्

9. श्री (Name of Lakshmi) श्रयति (श्रीरिवाचरति). He acts like श्री. Perf 3rd शिश्राय,-शिश्रियतु.-शिश्रियुः.

10 पितृ (Father पितरति (पितेवाचरति) He acts like a father. Ben. पित्रियात्

11 भू (The earth) भवति (भूरिवाचरति). He acts like the earth. Perf. बुभाव. Aor. अभावीत्

12 वृ (A tree) द्रवति (वृरिवाचरति). He acts like a tree. Aor. अद्रावीत्

13 इदम् (This) इदामति (इदमिवाचरति). He behaves like this.

14 पथिन् (A road.) पथीनाति (पन्थाः इवाचरति). It serves as a road.

च इति । If the verbal base ends in a nasal and has a vowel for its penultimate, the latter is lengthened before the affix कि and before a क्तिन् and ट्तिन् affix beginning with any consonant except a nasal or a semivowel. रावन् + अ + मि = राजान् + अ + मि = राजान् + आ + मि = राजानामि

11 भुवो वुगिति भवतैर इति च न भवति । अमिन्त्यक्त्वेन धातुषाट्त्वस्येव तत्र ग्रहणम् । The changes which the root भू undergoes in the Perfect and the Aorist do not take place in this case

- 15 मथिन् (A churning handle) मथीनति (मन्थाः इवाचरति).
It serves as a churning handle.
- 16 ऋमुक्षिन् (Name of Indra) ऋमुक्षीणाति (ऋमुक्षा इवाचरति).
He acts like Indra.
- 17 दिव् (The sky) दधति (द्यौरिवाचरति). It acts like the sky.
- 18 क (Name of Brahma) कति (कइवाचरति). He acts like
God Brahma. Perf. चकौ or चक
- 19 स्व (A relative) स्वति (स्व इवाचरति). He acts like a relative.
- 20 अवगल्म (A bold man) अवगल्मते (अवगल्म इवाचरति). He
behaves like a bold man. Perf. अवगल्माब्रके
- 21 होड (A child) होडते (होड इवाचरति). He behaves like a
child. Perf होडाब्रके
- 22 क्लीब (A neuter) क्लीबते (क्लीब इवाचरति). He acts like a
neuter. Perf क्लीबाब्रके.

II Head †

S.	Pre. D.	1 पुत्र P.	Imperf. S.
1. पुत्रकाम्यामि	पुत्रकाम्यावः	पुत्रकाम्यामः	1. अपुत्रकाम्यम्
2. पुत्रकाम्यसि	पुत्रकाम्यथः	पुत्रकाम्यथ	2. अपुत्रकाम्यः
3. पुत्रकाम्यति	पुत्रकाम्यतः	पुत्रकाम्यन्ति	3. अपुत्रकाम्यत्
Impera. S.	Pot. S.	Perf. S.	Fut. S.
1. पुत्रकाम्याणि	पुत्रकाम्येयम्	पुत्रकाम्याचकार-चकर	पुत्रकाम्यितास्मि
2. पुत्रकाम्य	पुत्रकाम्येः	पुत्रकाम्यांचकर्थ	पुत्रकाम्यितासि
3. पुत्रकाम्यतु	पुत्रकाम्येत्	पुत्रकाम्यांचकार	पुत्रकाम्यिता

18 चकाराति हरदत्तः । माधवस्तु व्यलोपाविति यचनात् णलि शृद्धि बाधित्वाऽतो लोपाच्च इति रूपमाह ।

20—21—22 [आचारेऽनगरभङ्गीयहोडेभ्यः क्तिवा चक्ष्ण्य] वाग्रहणान्वयइपि । अवगल्मादयः पचायजन्ताः । क्तिप्प्राप्तियोगेभानुदात्तत्वमनुनासिकत्वं चाचप्रत्ययस्य प्रतिज्ञायते । तेन तद् । The words अवगल्म, होड and क्लीब take the affixes क्तिप् and क्यङ् optionally and are conjugated in the Atmanepada. अवगल्मायते, होडायते, क्लीबायते.

† काम्यच ॥ इपिस्मर्श एधैवृमवधिनः मुनन्तादिच्छायामर्थे ययच् प्रत्ययो वा स्यात् ।

II Fut S	Con. S	Ben S	Aor. S
1. पुत्रकाम्यिष्यामि	अपुत्रकाम्यिष्यम्	पुत्रकाम्यासम् §	अपुत्रकाम्यम्
2. पुत्रकाम्यिष्यासि	अपुत्रकाम्यिष्य	पुत्रकाम्या	अपुत्रकाम्यी
3. पुत्रकाम्यिष्यति	अपुत्रकाम्यिष्यत्	पुत्रकाम्यात्	अपुत्रकाम्यीत्
2. किम् (What)	किंकाम्यति.	He wishes for what	
3. स्व (Heaven)	स्व काम्यति	He wishes for heaven	
4. *राजन् (King)	राजकाम्यति	He wishes for a King	
5. यशस् (Fame)	यशस्काम्यति.	He wishes for fame	
6. सर्पिस् (Ghee)	सर्पिस्काम्यति.	He wishes for ghee	

III Head

1 पुत्र (पुत्रीय) †

S	Pre D	P	Imperi. S	Impera S	Pot S
1. पुत्रीयामि ‡	पुत्रीयाव	पुत्रीयाम	1. अपुत्रीयम्	पुत्रीयागि	पुत्रीयेयम्
2. पुत्रीयामि	पुत्रीयथ	पुत्रीयथ	2. अपुत्रीय	पुत्रीय	पुत्रीये
3. पुत्रीयति	पुत्रीयत	पुत्रीयन्ति	3. अपुत्रीयत्	पुत्रीयतु	पुत्रीयेत्

Verbs are formed from nouns by adding the suffix काम्य to the latter in the sense that the subject of a verb so formed wishes for himself that which is expressed by the noun. They are conjugated in the Parasmaipada only काम्य is a weak suffix

§ Before the terminations of the Benedictive the अ of काम्य is dropped
ग मान्नाय्यभ्योऽप्यय स्यादव । The affix काम्य is added to nouns ending in म् and to Indeclinables

¶ नलोप- प्रतिपादिकान्तस्य ॥ The final न् of a noun is dropped before the terminations, nominal or verbal, beginning with a consonant

† सुप आमन् क्यच् ॥ इतिरुर्गेण इतिरुस्येतिन सुखतादिच्छायामर्थे क्यच् प्रत्यये वा स्यात् । Another way of forming verbs from nouns is by adding क्यच् to the latter. Verbs so formed are conjugated in the Parasmaipada only and mean that the subject of the verb wishes for himself that or treats another as that which is denoted by the noun. This य is a weak suffix

‡ क्यचि च ॥ अस्य ईत्स्यात् । The final अ or आ of the nominal base is changed to ई before this य मालयासि

Perf. S.	1 Fut. S.	11 Fut. S.	Con. S.	Ben. S.
1. पुत्रीयांचकार-चकार	पुत्रीयितास्मि	पुत्रीयिष्यामि	अपुत्रीयिष्यम्	पुत्रीष्यासम्*
2. पुत्रीयांचकर्ध	पुत्रीयितासि	पुत्रीयिष्यसि	अपुत्रीयिष्यः	पुत्रीष्याः
3. पुत्रीयांचकार	पुत्रीयिता	पुत्रीयिष्यति	अपुत्रीयिष्यत्	पुत्रीष्यात्
Aor.				
1. अपुत्रीयिषम्	2. अपुत्रीयीः	3. अपुत्रीयीन्		

२ कवि

S.	Pre. D.	P.	Imperf. S.	Impera. S.	Pot. S.
1. कवीयामि †	कवीयाचः	कवीयामः	अकवीयम्	कवीयानि	कवीयेषम्
2. कवीयसि	कवीयथः	कवीयथ	अकवीयः	कवीय	कवीयेः
3. कवीयति	कवीयतः	कवीयन्ति	अकवीयत्	कवीयतु	कवीयेन्

Perf.	1 Fut.	11 Fut.	Con.	Ben.
1. कवीयांचकार-चकार	कवीयितास्मि	कवीयिष्यामि	अकवीयिष्यम्	कवीष्यासम्
2. कवीयांचकर्ध	कवीयितासि	कवीयिष्यसि	अकवीयिष्यः	कवीष्याः
3. कवीयांचकार	कवीयिता	कवीयिष्यति	अकवीयिष्यत्	कवीष्यात्
Aor.				
1. अकवीयिषम्	2. अकवीयीः	3. अकवीयीन्		

३ पित्र

Pre.

S.	D.	P.
1. पित्रीयामि ‡	पित्रीयाचः	पित्रीयामः
2. पित्रीयसि	पित्रीयथः	पित्रीयथ
3. पित्रीयति	पित्रीयतः	पित्रीयन्ति

* Before the terminations of the Benedictive, the अ of य is dropped.

† अहम्मांघानुक्तयोर् दीर्घः ॥ अजन्तस्यादस्य दीर्घः स्यादादौ प्रत्यये परे न तु कृन्त्यार-
धानुक्तयोः । The final इ or उ of the nominal base is lengthened before this य.

‡ रीश्नः ॥ अहयकारोऽघांघानुक्ते यकारे र्च्चा च परे ऋहन्त्यादस्य रीर्यदेशः स्यात् ।

The final ऋ of the nominal base is changed to री before this य.

	Pre.	4 गो	Imperf.	Impera.	Pot.
S.	D.	P.	S.	S.	S.
1. गव्यामि †	गव्यावः	गव्यामः	अगव्यम्	गव्यानि	गव्येयम्
2. गव्यसि	गव्यथः	गव्यथ	अगव्यः	गव्य	गव्ये
3. गव्यति	गव्यतः	गव्यन्ति	अगव्यत्	गव्यतु	गव्येत्
Perf.	1 Fut	11 Fut	Con.	Ben.	Aor.

1. गव्याचकार-चकर गव्यितास्मि गव्यिष्यामि अगव्यिष्यम् गव्य्यासम् अगव्यिष्यम्
2. गव्याचकर्त्तुं गव्यितासि गव्यिष्यसि अगव्यिष्यः गव्य्याः अगव्योः
3. गव्याचकार गव्यिता गव्यिष्यति अगव्यिष्यत् गव्य्यात् अगव्यीत्

	Pre.	5 राजन्	Imperf.	Impera.	Pot.
S.	D.	P.	S.	S.	S.
1. राजीयामि *	राजीयावः	राजीयामः	अराजीयम्	राजीयानि	राजीयेयम्
2. राजीयसि	राजीयथः	राजीयथ	अराजीयः	राजीय	राजीये
3. राजीयति	राजीयतः	राजीयन्ति	अराजीयत्	राजीयतु	राजीयेत्
Perf.	I Fut.	II Fut	Con.	Ben.	

1. राजीयाचकार-चकर राजीयितास्मि राजीयिष्यामि अराजीयिष्यम् राजीय्यासम्
2. राजीयाचकर्त्तुं राजीयितासि राजीयिष्यसि अराजीयिष्यः राजीय्याः
3. राजीयाचकार राजीयिता राजीयिष्यति अराजीयिष्यत् राजीय्यात्

Aor.

1. अराजीयिष्यम्

2. अराजीयीः

3. अराजीयीत्

6 सुयुज्

	Pre.		Imperf.	Impera.	Pot.
S.	D.	P.	S.	S.	S.
1. सुयुज्यामि †	सुयुज्यावः	सुयुज्यामः	स्वयुज्यम्	सुयुज्यानि	सुयुज्येयम्
2. सुयुज्यसि	सुयुज्यथः	सुयुज्यथ	स्वयुज्यः	सुयुज्य	सुयुज्ये
3. सुयुज्यति	सुयुज्यतः	सुयुज्यन्ति	स्वयुज्यत्	सुयुज्यतु	सुयुज्येत्

† वान्तो यि प्रत्यये ॥ यकारादी प्रत्यये परे ओर्दीतीरप् आष् एतावादेशौ स्त । The final ओ and औ of the nominal base are changed to अष् and आष् respectively before this य

* नलोपः प्रातिपदिकान्तस्य ॥ प्रातिपदिक सङ्गच्छते यत्पदं तदन्तस्थ नकारस्य लोपः स्यात् । A final nasal is dropped and the preceding vowel is changed like an original final vowel. So we have राजन् + य + अ + मि = राज + य + अ + मि = राजी + य + अ + मि = राजीयामि

† If the nominal base has any consonant except र् for its final letter, it remains unchanged before this य

Perf. S.	I Fut. S.	II Fut. S.	Con. S.	Ben. S.
1. सुयुज्यांचकार-चकर सुयुज्यितास्मि सुयुज्यिष्यामि स्वयुज्यिष्यम् सुयुज्य्यासम्				
2. सुयुज्यांचकथं सुयुज्यितासि सुयुज्यिष्यसि स्वयुज्यिष्यः सुयुज्य्याः				
3. सुयुज्यांचकार सुयुज्यिता सुयुज्यिष्यति स्वयुज्यिष्यत् सुयुज्य्यान्				
Aor.				
1. स्वयुज्यिषम्	2. स्वयुज्याः	3. स्वयुज्यान्		
7 गिर्				

S.	Pre. D.	P.	Imperf. S.	Impera. S.	Pot. S.
1. गीर्षामि†	गीर्षावः	गीर्षामः	अगीर्षम्	गीर्षाणि	गीर्षेयम्
2. गीर्षसि	गीर्षथः	गीर्षथ	अगीर्षः	गीर्ष	गीर्षेः
3. गीर्षति	गीर्षतः	गीर्षन्ति	अगीर्षत्	गीर्षन्तु	गीर्षेन्
Perf.	I Fut.	II Fut.	Con.	Ben.	Aor.
1. गीर्षाचकार-चकर गीर्षितास्मि गीर्षिष्यामि अगीर्षिष्यम् गीर्ष्यासम् अगीर्षिष्यम्					
2. गीर्षाचकथं गीर्षितासि गीर्षिष्यसि अगीर्षिष्यः गीर्ष्याः अगीर्ष्याः					
3. गीर्षाचकार गीर्षिता गीर्षिष्यति अगीर्षिष्यन् गीर्ष्यान् अगीर्ष्यान्					

- 8 राजन् राजीयति He wishes for a king.
 9 युष्मन् (S.) त्वयति He wishes for thee.
 10 युष्मत् (P.) युष्मद्यति He wishes for you.
 11 अस्मत् (S.) मयति He wishes for me.
 12 अस्मत् (P.) अस्मद्यति He wishes for us.
 13 अदस् अदस्यति He wishes for this or that.
 14 पुर् पूर्यति He wishes for a town.
 15 कर्त् कर्त्तयति He wishes for a doer.
 16 गार्ग्य गार्गीयति He wishes for Gargya.

† If the nominal base ends in र् or य्, and has इ or उ for its penultimate, the latter is lengthened before this य्. गिर् + य् + मि = गीर् + य् + मि = गीर् + या + मि गीर्षामि. (Ch II. S. II. 1-3 page 55)

16 वयस्योऽपि ॥ दृष्टः परस्वाम्यद्वयकारस्य स्तोत्रः स्वात्कये चैव च परतः । Before the terminations य् (वयस्य) and य्वि, the Taddhita affix expressing, ' descendant of ' and following a consonant, is dropped.

- 17 वाच् वाच्यति He wishes for wor. &
 18 समिध् समिध्यति He wishes for holy sticks.
 P. F. समिधिता, समिध्यिता.
 19 भान् भानूयति He wishes for the sun.
 20 नौ नाव्यति He wishes for a boat.
 21 पुत्रं पुत्रीयति (छात्रम्) He treats the pupil as a son.
 22 विष्णुं विष्णूयति (द्विजम्) He treats the Brahmana like Vishnu.
 23 प्रासादं प्रासादयति (कुट्या भिक्षुः) The beggar considers his
 hut as a palace.
 24 कुटीं कुटीयति (प्रासादे राजा) The King in his palace
 considers himself to be in a hut.
 25 अशनं अशनीयति He wishes to possess food.(for the future).
 अशनायति He wishes to eat (being hungry).
 26 उदकं उदकीयति He wishes to possess water.
 उदन्यति He wishes to drink water (being thirsty).
 27 धनं धनीयति He wishes to be wealthy (being poor)
 धनायति (Though he has wealth) He wishes to
 acquire more money.
 28 नमस् नमस्यति (देवान्) पूजयतीत्यर्थः. He adores the gods.
 29 वरिवस् वरिवस्यति (गुरुन्) शुश्रूषत इत्यर्थः He serves the
 preceptors.

21-22 उपमानादाचारे ॥ उपमानात्कर्मण सुवन्तादाचारेऽर्थे क्यच् स्यात् । The termination य (क्यच्) is added to a noun in the accusative case, expressing the standard of comparison, to form a denominative in the sense of treating or considering.

23-24 [अधिकरणाच्चेति वक्तव्यम्] The termination य (क्यच्) is added to a noun in the locative case expressing the standard of comparison, to form a denominative in the sense of treating or considering.

25-26-27 अशनायोदन्यधनायाजुमुश्रुपिप्रासागर्थेषु ॥ कर्मजन्ता निपात्यन्ते । The termination य (क्यच्) is added to the words अशनं, उदकं, and धनं, in the senses of hunger, thirst, and covetousness, respectively.

28-29-30 नमोवरिवश्चिरञ्च क्यच् ॥ करणइत्यनुवृत्तेः क्रियाविशेषे पूजाया परित्यज्यामाथर्थे च नम आदिभ्यः क्यच् स्यात् । The termination य (क्यच्) is added to नमस्, वरिवस् and चिरञ्च in the senses of adoring, serving, and striking with wonder, respectively. चिरीय takes Ātmanepada terminations.

- 30 चित्र चित्रीयते (लोकः) विस्मयत इत्यर्थः People wonder. विस्मापयत
इत्यन्ये He strikes the people with wonder.
चित्रयति He makes (the scene) variegated.

IV Head §

1 पुत्र

S.	Pre. D.	P.	Imperf. S.	Impera. S.	Pot. S.
1. पुत्रस्यामि*	पुत्रस्यावः	पुत्रस्यामः	अपुत्रस्यम्	पुत्रस्थानि	पुत्रस्येयम्
2. पुत्रस्यासि	पुत्रस्यथः	पुत्रस्यथ	अपुत्रस्यः	पुत्रस्य	पुत्रस्येः
3. पुत्रस्यति	पुत्रस्यतः	पुत्रस्यन्ति	अपुत्रस्यन्	पुत्रस्यतु	पुत्रस्येत्
Perf		1 Fut.	11 Fut.	Con.	Ben.
1. पुत्रस्यांचकार-चकर	पुत्रस्यितास्मि	पुत्रस्यिष्यामि	अपुत्रस्यिष्यम्	पुत्रस्यासम् †	
2. पुत्रस्यांचकथ्य	पुत्रस्यितासि	पुत्रस्यिष्यासि	अपुत्रस्यिष्यः	पुत्रस्याः	
3. पुत्रस्यांचकार	पुत्रस्यिता	पुत्रस्यिष्यति	अपुत्रस्यिष्यत्	पुत्रस्यात्	
Aor.					
1. अपुत्रस्यिषम्		2. अपुत्रस्यीः		3. अपुत्रस्यीत्	

2 दधि.

S.	Pre. D.	P.
1. दधिस्यामि-दध्यस्यामि	दधिस्यावः-दध्यस्यावः	दधिस्यामः दध्यस्यामः
2. दधिस्यासि-दध्यस्यसि	दधिस्यथः-दध्यस्यथः	दधिस्यथ दध्यस्यथ
3. दधिस्यति-दध्यस्यति	दधिस्यतः-दध्यस्यतः	दधिस्यन्ति-दध्यस्यन्ति

§ [नवंप्रातिपदिकानां क्यचि लालमायां सुगमुद्धे] A fourth way of deriving verbs from nouns is by adding स्य or अत्य to the latter. They are conjugated in the Parasmaipada only, and denote that the subject of the verb wishes ardently for that which is expressed by the nominal base. Both the suffixes are weak.

* (अतो गुणे) Therefore, the final अ of the nominal base is dropped before अत्य, hence, if the nominal base ends in अ, the verbal base will be the same, whether the suffix added be स्य or अत्य.

† Be'ore the terminations of the Benedictive, the final अ of स्य or अत्य is dropped.

	Imperf. S.	Impera. S	Pot. S
1. अदधिस्यम्-अदध्यस्यम्		दधिस्यानी-दध्यस्यानि	दधिस्येयम्-दध्यस्येयम्
2. अदधिस्यः-अदध्यस्यः		दधिस्य दध्यस्य	दधिस्ये दध्यस्येः
3. अदधिस्यत्-अदध्यस्यत्		दधिस्यतु-दध्यस्यतु	दधिस्येत्-दध्यस्येत्
	Perf.		I Fut.

1. { दधिस्याचकार-दधिस्याचकार दध्यस्याचकार-दध्यस्याचकार	दधिस्यतास्मि-दध्यस्यतास्मि
2. दधिस्याचकार्थ-दध्यस्याचकार्थ	दधिस्यंतासि-दध्यस्यंतासि
3. दधिस्याचकार-दध्यस्याचकार	दधिस्यता-दध्यस्यता
II Fut.	Con.

1. दधिस्यिष्यामि-दध्यस्यिष्यामि	अदधिस्यिष्यम्-अदध्यस्यिष्यम्
2. दधिस्यिष्यासि-दध्यस्यिष्यासि	अदधिस्यिष्य-अदध्यस्यिष्य
3. दधिस्यिष्यति-दध्यस्यिष्यति	अदधिस्यिष्यत्-अदध्यस्यिष्यत्
Ben.	Aor.
1. दधिस्य्यासम्-दध्यस्य्यासम्	अदधिस्यिष्यम्-अदध्यस्यिष्यम्
2. दधिस्य्याः-दध्यस्य्याः	अदधिस्यी-अदध्यस्यीः
3. दधिस्य्यात्-दध्यस्य्यात्	अदधिस्यीत्-अदध्यस्यीत्

3 सुयुज्.

	S.	Pro. D.	P.	Imperf. S
1. सुयुजस्यामि		सुयुजस्यामः	सुयुजस्यामः	1. स्वयुजस्यम्-स्वयुजस्यम्
सुयुज्यामि		सुयुज्यामः	सुयुज्यामः	2. स्वयुजस्यः-स्वयुजस्यः
सुयुजस्यसि		सुयुजस्यथः	सुयुजस्यथ	3. स्वयुजस्यत्-स्वयुजस्यत्
2. सुयुज्यासि		सुयुजस्यथः	सुयुजस्यथ	Impera.
सुयुजस्यति		सुयुजस्यन्तः	सुयुजस्यन्ति	1. सुयुजस्यानि-सुयुजस्यानि
3. सुयुज्यानि		सुयुजस्यन्तः	सुयुजस्यन्ति	2. सुयुजस्य-सुयुजस्य
				3. { सुयुजस्यतात्-सुयुजस्यतात् सुयुजस्यतु-सुयुजस्यतु

Pot. S.	Perf. S.
1. सुयुजस्येयम्-सुयुक्ष्येयम्	सुयुजस्यांचकार-सुयुजस्यांचकर }
2. सुयुजस्येः-सुयुक्ष्येः	सुयुक्ष्यांचकार-सुयुक्ष्यांचकर }
3. सुयुजस्येत्-सुयुक्ष्येत्	सुयुजस्यांचकथं-सुयुक्ष्यांचकथं }
I Fut.	II Fut.

1. सुयुजस्यितास्मि-सुयुक्ष्यितास्मि	सुयुजस्यिष्यामि-सुयुक्ष्यिष्यामि
2. सुयुजस्यितामि-सुयुक्ष्यितामि	सुयुजस्यिष्यसि-सुयुक्ष्यिष्यसि
3. सुयुजस्यिता सुयुक्ष्यिता	सुयुजस्यिष्यति-सुयुक्ष्यिष्यति
Con.	Ben.

1. स्वयुजस्यिष्यम्-स्वयुक्ष्यिष्यम्	स्वयुजस्य्यात्-स्वयुक्ष्यात्
2. स्वयुजस्यिष्यः-स्वयुक्ष्यिष्यः	स्वयुजस्य्याः-स्वयुक्ष्याः
3. स्वयुजस्यिष्यत्-स्वयुक्ष्यिष्यत्	स्वयुजस्य्यात्-स्वयुक्ष्यात्

Aor.

1. स्वयुजस्यिष्यम्-स्वयुक्ष्यिष्यम्	2. स्वयुजस्यीः-स्वयुक्ष्यीः	3. स्वयुजस्यीन्-स्वयुक्ष्यीन्
4 मधु मधुस्यति-मध्वस्यति	He wishes for honey.	
5 अश्व अश्वस्यति (वडया)	The mare longs for the horse.	
„ अश्वीयति	He wishes for a horse.	
6 वृष वृषस्यति (गौः)	The cow longs for the ox.	
„ वृषीयति	He wishes for an ox.	
7 क्षीर क्षीरस्यति (बाळः)	The child desires to drink milk.	
„ क्षीरीयति	He desires to have milk.	
8 लण लणस्यति (लट्टः)	The camel wishes for licking the salt.	
„ लणीयति	He wishes for salt.	

5—8 अश्वक्षीरवृषलणानामात्मर्थात् इयति ॥ एता इयति अनुगायम. ग्यात् ।
अश्वस्यो मधुनेच्छायाम् । क्षीरस्यो लोभनायाम् । अन् is inserted after अश्व and
वृष if the sense to be conveyed is that of longing for them; after क्षीर and
लण when the one is desired to be drunk and the other to be licked.

V Head †

1 पुत्र.

	Pre.		Imperf.	Impera.	Pot.	Perf.
S.	D.	P.	S.	S.	S.	S.
1. पुत्रायै*	पुत्रायावहे	पुत्रायामहे	अपुत्रायै	पुत्रायै	पुत्रायेय	पुत्रायाचक्रे
2. पुत्रायसे	पुत्रायेथे	पुत्रायध्वे	अपुत्रायथा	पुत्रायस्व	पुत्रायेया.	पुत्रायाचकृ
3. पुत्रायते	पुत्रायेते	पुत्रायन्ते	अपुत्रायत	पुत्रायताम्	पुत्रायेत	पुत्रायाचक्रे
	I Fut.	II Fut.	Con	Ben.		Aor
1. पुत्रायिताहे	पुत्रायिष्ये		अपुत्रायिष्ये	पुत्रायिष्याय		अपुत्रायिषि
2. पुत्रायितासे	पुत्रायिष्यसे		अपुत्रायिष्यथाः	पुत्रायिषीष्टाः		अपुत्रायिष्ट
3. पुत्रायिता	पुत्रायिष्यते		अपुत्रायिष्यत	पुत्रायिषीष्ट		अपुत्रायिष्ट

2 कवी

	Pre.		Imperf.	Impera.	Pot.
S.	D.	P.	S.	S.	S.
1. कवीये §	कवीयावहे	कवीयामहे	अकवीये	कवीयै	कवीयेय
2. कवीयसे	कवीयेथे	कवीयध्वे	अकवीयथाः	कवीयस्व	कवीयेथाः
3. कवीयते	कवीयेते	कवीयन्ते	अकवीयत	कवीयताम्	कवीयेत
	Perf.	I Fut.	II Fut.	Con.	Ben.
	S	S.	S	S.	S.
1. कवीयाचक्रे	कवीयिताहे	कवीयिष्ये	अकवीयिष्ये	कवीयिषीय	
2. कवीयाचकृ	कवीयितासे	कवीयिष्यसे	अकवीयिष्यथाः	कवीयिषीष्टाः	
3. कवीयाचक्रे	कवीयिता	कवीयिष्यते	अकवीयिष्यत	कवीयिषीष्ट	

Aor.

1. अकवीयिषि 2. अकवीयिष्टाः 3. अकवीयिष्ट

† कर्तुं. क्यङ् सलोपश्च ॥ उपमानात्कर्तुं सुबन्तादाचारे क्यङ् वा स्यात् । सान्तस्य ड् कर्तुवाचकस्य लोपो वा स्यात् । क्यङ् वेत्युक्ते. पसे वाच्यम् । सान्तस्य लोपस्तु क्यङ् सन्निवेशादिति । स च व्यवस्थितः । Another way of forming verbs from nouns denoting the agent of an action and expressing the standard of comparison, is by adding the suffix य to the latter they are conjugated in the Atmanepada only, and imply that the subject of the verb behaves like that which is denoted by the noun. The य is a weak suffix

• If the nominal base ends in अ it is lengthened before this य
§ The final letters except अ, or आ of the nominal base undergo the same changes before this य that they undergo before the Parasmaipada य mentioned before.

3 गो

	Pre.		Imperf.	Impera.	Pot.
S.	D.	P.	S.	S.	S.
1. गव्ये*	गव्यावहे	गव्यामहे	अगव्ये	गव्यै	गव्येय
2. गव्यसे	गव्येथे	गव्यधे	अगव्ययाः	गव्यस्व	गव्येथाः
3. गव्यते	गव्येते	गव्यन्ते	अगव्यत	गव्यताम्	गव्येत
Perf.	I Fut.	II Fut.	Con.	Ben.	Aor.
1. गव्यांचक्रे	गव्यिताहे	गव्यिष्ये	अगव्यिष्ये	गव्यिषीय	अगव्यिषि
2. गव्यांचकृषे	गव्यितासे	गव्यिष्यसे	अगव्यिष्यथाः	गव्यिषीष्टाः	अगव्यिष्टाः
3. गव्यांचक्रे	गव्यिता	गव्यिष्यते	अगव्यिष्यत	गव्यिषीष्ट	अगव्यिष्ट

4 गिर्

	Pre.		Imperf.	Impera.	Pot.
S.	D.	P.	S.	S.	S.
1. गीर्ये †	गीर्यावहे	गीर्यामहे	अगीर्ये	गीर्यै	गीर्येय
2. गीर्यसे	गीर्येथे	गीर्यधे	अगीर्ययाः	गीर्यस्व	गीर्येथाः
3. गीर्यते	गीर्येते	गीर्यन्ते	अगीर्यत	गीर्यताम्	गीर्येत
Perf.	I Fut.	II Fut.	Con.	Ben.	Aor.
1. गीर्यांचक्रे	गीर्यिताहे	गीर्यिष्ये	अगीर्यिष्ये	गीर्यिषीय	अगीर्यिषि
2. गीर्यांचकृषे	गीर्यितासे	गीर्यिष्यसे	अगीर्यिष्यथाः	गीर्यिषीष्टाः	अगीर्यिष्टाः
3. गीर्यांचक्रे	गीर्यिता	गीर्यिष्यते	अगीर्यिष्यत	गीर्यिषीष्ट	अगीर्यिष्ट

5 यशास्

Pre.

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1.	{ यशस्ये	{ यशस्यावहे	{ यशस्यामहे	{ यशस्यसे	{ यशस्येथे	{ यशस्यधे
	{ यशाये †	{ यशायावहे	{ यशायामहे	{ यशायसे	{ यशायेथे	{ यशायधे
3.	{ यशम्यते	{ यशस्येते	{ यशस्यन्ते		S.	
	{ यशायते	{ यशायेते	{ यशायन्ते	Imperf.	अयशस्यत-अयशायत	

* See note † page 226 (वान्तो वि प्रपद्ये)

† If the nominal base ends in *i* or *y*, and has *इ* or *उ* for its penultimate, the latter is lengthened before this *य* (See note 1—J page 55)

‡ See note II, 12, next page.

Impera. S.	Pot. S.	Perf. S.
1. यशस्यै यशायै	यशस्येय-यशायेय	यशस्यांचक्रे-यशयांचक्रे
2. यशस्यस्व-यशायस्व	यशस्येथाः-यशायेथाः	यशस्यांचकृपे यशयांचकृपे
3. यशस्यताम्-यशायताम्	यशस्येत-यशायेत	यशस्यांचक्रे-यशयांचक्रे
1 Fut.	11 Fut.	Con.
1. यशस्यिताहे-यशायिताहे	यशस्यिष्ये-यशायिष्ये	अयशसिष्यत-
2. यशस्यितासे-यशायितासे	यशस्यिष्यसे-यशायिष्यसे	3. अयशसिष्यत
3. यशस्यिता-यशायिता	यशस्यिष्यते-यशायिष्यते	
Ben.		Acr.
1. यशस्यिपीय-यशायिपीय		अयशसिपि-अयशायिपि
2. यशस्यिपीष्टाः-यशायिपीष्टाः		अयशसिपिष्टाः-अयशायिपिष्टाः
3. यशस्यिपीष्ट-यशायिपीष्ट		अयशसिपिष्ट-अयशायिपिष्ट
6 माला	मालायते (मालवाचरति)	It serves as a garland.
7 भानु	भानूयते	He acts like the sun.
8 पितृ	पित्रीयते	He behaves like a father.
9 नौ	नानूयते	It serves as a boat.
10 राजन्	राजीयते	He behaves like a king.
11 औजस्	औजायते	He acts like one who is vigorous.
12 अप्सरस्	अप्सरायते	She behaves like an Apsaras.
		Imperf. आप्सरायते.
13 विद्वस्	विद्वस्यते-विद्वायते	He acts like a learned man.
14 युष्मत् (S)	त्यजते	He acts like thee.
15 " (P)	युष्मज्यते	He acts like you.
16 अस्मत् (S)	मज्यते	He acts like me.
17 " (P)	अस्मज्यते	He acts like us.
18 कुमारी	कुमारायते	He behaves like a girl.

* 6 The final अ of the nominal base remains unchanged before this य (ययर्).

11, 12 [औजसोऽप्सरसोर्नित्यमितरेषां विभाषया॥] The final अस् of औजस् and अप्सरस् is changed to औ necessarily and that of the other nominal bases optionally.

15-17 ययद्मानिनोश्च ॥ एतयोः परतः शिवाः पुंस् । Before the affix य (ययर्) and the word मानिन् the feminine words are treated as masculine.

- 19 हरिणी हरितायते She behaves like a female deer
 20 गुर्वी गुरुर्यते She acts like a stout woman
 21 सपत्नी सपत्नायते }
 सपत्नीयते } She acts like a co-wife.
 सपत्नीयते ;
 22 युवति युवायते She behaves like a young woman.
 23 पद्मिनी पद्मिनीयते She acts like a woman who is clever & mild.
 24 पाचिका पाचिनायते She acts like a female cook
 25 अग्रगन्ध अग्रगन्धायते He behaves like a bold man.
 26 शून्त शून्तायते He behaves like a neuter
 27 होड होडायते He behaves like a child
 28 कष्ट कष्टायते He is ardent in committing sin
 (कष्टाय क्रमते) पाप कर्तुमुत्सहते
 29 सन्न सन्नायते }
 30 कक्ष कक्षायते } (पाप चिकीर्षति)
 31 कष्ट कष्टायते } He desires to commit sin.
 32 कृच्छ्र कृच्छ्रायते }
 33 गहन गहनायते }
 34 रोमन्थ रोमन्थायते (रोमन्थ वर्तयति) He is ruminating.
 35 तपस् तपस्यति (तपधरति) He practises penance

21 नक्षत्राया ॥ कोपधाया ज्ञिया न पुनः । Feminine words having क् for their penultimate are not treated as masculine before this affix य (क्यङ्) and the word मानिन्

28 कष्टाय क्रमते ॥ चतुर्थ्यं तात्कष्टशब्दादुत्साहेऽर्थं क्यङ् स्यात् । The affix य (क्यङ्) is added to कष्ट in the sense of ardour or eagerness

29 — 33 [सन्नकक्षकृच्छ्रगहनेभ्य क्यञ्चिकीर्यामिति वक्तव्यम्] क्यञ्च पापम् सन्नादयो वृत्तिविषये पापार्था तेषां द्वितयान्तेभ्यश्चिकीर्याया क्यङ् । The affix य (क्यङ्), is added to सन्न and others in the sense of 'desirous of committing sin'

34 — 35 कर्मणो रोमन्थतपोभ्यां वृत्तिचरो ॥ रोमन्थतपोभ्यां कर्मभ्यां क्रमेण वर्तनाया चरणे चार्थं क्यङ् स्यात् । [हनुवल्न इति वक्तव्यम् ॥ तपस परस्मैपदं च] The affix य (क्यङ्) is added to words रोमन्थ and तपस् when they are objects of the verbs वर्तयति and चरति respectively The word तपस् (with the affix य) takes the Parasmaipada terminations.

36 वाष्प	वाष्पायते (वाष्पमुद्रमति)	He sheds tears
37 ऊष्मन्	ऊष्मायते (ऊष्माणमुद्रमति)	It gives out heat
38 फेन	फेनायते (फेनमुद्रमति)	It sends forth foam.
39 शब्द	शब्दायते (शब्द करोति)	He makes a noise
40 वैर	वैरायते (वैर करोति)	He is at enmity
41 कलह	कलहायते (कलह करोति)	He picks up a quarrel
42 अश्र	अश्रायते (अश्र करोति)	It produces clouds.
43 कण्व	कण्वायते (कण्व करोति)	He commits sin
44 मेघ	मेघायते (मेघ करोति)	It produces clouds
45 सुदिन	सुदिनायते (सुदिन करोति)	It makes a fair day
46 दुर्दिन	दुर्दिनायते (दुर्दिन करोति)	It makes a cloudy day
47 नीहार	नीहारायते (नीहार करोति)	It makes a misty day
48 सुख	सुखायते (सुख वेदयते)	He enjoys happiness.
but	(परस्य सुख वेदयते)	He knows the happiness of another
49 लोहित	लोहितायति-ते }	It becomes red.
50 लोहिनी	लोहिनीयति-ते }	
51 पटपट	पटपटायति-ते	He utters the sound <i>Patpat</i>

36 — 38 वाष्पोष्मन्वाष्पमुद्रमने ॥ आभ्या कर्मभ्यां क्यङ् स्यात् । [फेनाद्येतिवाच्यम्]
The affix य (क्यङ्) is added to वाष्प् ऊष्मन् and फेन when they are objects of the verbs in the sense of 'sending forth' or 'vomiting'.

40 — 47 शब्दवैरकलहाश्रकण्वमेघेभ्य करणे ॥ एभ्य कर्मभ्य करात्यर्थे क्यङ् स्यात् ।
पठेत्तत्करोतीति गिजवीप्सत इति न्याय [सुदिनदुर्दिननीहारेभ्यश्च] ॥ The affix य (क्यङ्) is added to words शब्द and others in the sense of making or doing.

48 सुखादिभ्य कर्तृवेदनायाम् ॥ सुखादिभ्य कर्मभ्यो वेदनायामर्थे क्यङ् स्याद्दन्ता कर्तृवेदेत्सुखादीनि स्युः । मुखदुःखाद्यहणकरणादीकृतृत्वत् ॥ कृच्छ्रप्रतीपसोढा सुखी दक्ष सुखादयः ॥ The affix य (क्यङ्) is added to सुख and others in the sense of experiencing or enjoying. Otherwise there is no affixing.

49—51 लोहितादिभ्य क्यप् ॥ लोहितशब्दाद्वान्ताय भवत्यर्थे क्यप् स्यात् । वा क्यप् ॥ क्यपन्तात्पर्यमपदं वा स्यात् । The affix य (क्यप्) is added to लोहित and words ending in the affix आ (दाच्) in the sense of becoming and the nominal base thus formed is conjugated in Parasmaipada and Atmasipada.

52	भृश	भृशापते (अभृशो भृशो भवति)	What was not much before now becomes much.
53	शीघ्र	शीघ्रापते	He becomes quick.
54	मन्द	मन्दापते	He (who was not slow before) becomes slow.
55	पण्डित	पण्डितापते	He pretends to be learned.
56	दुर्मनस्	दुर्मनापते	He becomes sad.
57	सुमनस्	सुमनापते	He becomes well dis- posed.
58	उन्मनस्	उन्मनापते	He becomes uneasy.
59	अधर	अधरापते (अधरो भवति) but अधरयति (अधरं करोति)	He is defeated. He surpasses.
60	उत्क	उत्कापते (उत्की भवति) but उत्कयति (उत्कं करोति)	He longs for. It makes uneasy.
61	उत्सुक	उत्सुकापते (उत्सुको भवति) but उत्सुकयति (उत्सुकं करोति)	He becomes anxious. It makes uneasy.
62	चिर	चिरापते (चिरइवाचरति) but चिरयति (चिरं करोति)	He delays. He causes to delay.

52 — 58 भृशादिभ्यो मुष्पच्चेर्लोपश्च हलः ॥ अमृतवद्भावविषयेभ्यो भृशादिभ्यो भव-
त्यर्थे क्यह् स्यात् ॥ हलन्तानामेपि लोपश्च । The suffix य (क्यह्) is added to भृश
and other nouns in the sense of becoming what was not before. In the
case of nouns ending in consonants the final consonant is dropped.

भृशश्वत्सुपदेहद्वेदचोऽय दुर्मनाः ॥

सुमनाउत्तमा ओजोऽभिमानादपलः शुचिः ॥ १ ॥

मन्दमेघो मद्रमद्रपण्डिताण्डरकण्डनाः ॥

उत्सुको हरितो नीलः फेनः शीघ्रो भृशादयः ॥ २ ॥

[“ लोहितदाज्जम्बः क्यप्पूर्वजनं भृशादिष्वितराणि ”] इति वार्तिका-

लोहितादिगणे षष्ठ्याः शब्दाः लोहितवर्जमत्रैव ज्ञेयाः ।

The words mentioned under the लोहितादिगण are to be considered as
coming under भृशादि except the word लोहित, i. e. they take the termina-
tion य (क्यह्) and not य (क्यप्)

लोहितजिह्वाश्यामाः सुखदुःखे धूमवर्ममर्वाश्च ॥

दयो मूर्च्छानिद्राकृपाश्च कर्षादयोऽप्यवृत्तरणात् ॥ ४ ॥

आख्यातचङिश्च

63 तरल	तरलायते (तरलो भवति)	He trembles.
but	तरलयति (तरलं करोति)	He causes to shake.
64 तीव्र	तीव्रायते (तीव्र वेदयते)	He suffers pain.
but	तीव्रयति (तीव्रं करोति)	He makes sharp.
65 प्रतीप	प्रतीपायते (प्रतीपो भवति)	He dislikes.
but	प्रतीपयति (प्रतीपं करोति)	It causes to turn back.
66 मण्डल	मण्डलायते (मण्डल भवति)	It forms into a circle.
but	मण्डलयति (मण्डलं करोति)	It whirls round.
67 मन्द	मन्दायते (मन्दो भवति)	He goes slowly.
but	मन्दयति (मन्दं करोति)	It makes slow.
68 शिथिल	शिथिलायते (शिथिलं भवति)	It becomes loose.
but	शिथिलयति (शिथिलं करोति)	It lessens.

VI Head. ¶

Parasmaipadi.

1 पुत्र

S.	Pre.	D.	P.	Imperf. S.	Impera. S.	Pot. S.
1. पुत्रयामि	पुत्रयावः	पुत्रयामः	अपुत्रयम् पुत्रयाणि	पुत्रयेयन्		
2. पुत्रयसि	पुत्रयथः	पुत्रयथ	अपुत्रयः पुत्रय-पुत्रयतात् पुत्रयेः			
3. पुत्रयति	पुत्रयतः	पुत्रयन्ति	अपुत्रयत् पुत्रयतु-पुत्रयतात् पुत्रयेत्			
Perf.	1 Fut.	11 Fut.	Con.	Ben.	Aor.	
3. पुत्रयांचकार	पुत्रयिता	पुत्रयिष्यति	अपुत्रयिष्यत्	1. पुत्र्यासम्	अपुत्रयन्	
				2. पुत्र्याः	अपुत्रयः	
				3. पुत्र्यात्	अपुत्रयन्	

¶ [प्रातिपदिकाद्वात्वे कृत्स्नमिष्टय] प्रातिपदिकाद्वात्वे निच् स्यादिष्टे यथा प्र-
पदिकस्य पुत्रद्वारभावदिलोपविन्मदु-योरयगादितोपप्रत्ययत्वादेसभसज्ञास्तदङ्गानिन्तु ।
There is one more way in which verbs are derived from nouns (in the
objective case), i. e. by adding to the latter the suffix इ (निच्). The
noun undergoes the same changes as before the termination इट् (इट्).
Verbs so formed are both Parasmaipadi and Atmanepadi and are con-
jugated as if they are roots of the 10th conjugation.

Atmanepadh.

पुत्र

	Pre.		Imperf.	Impera.	Pot.	
S.	D.	P.	S.	S.	S.	
1. पुत्रये	पुत्रयावहे	पुत्रयामहे	अपुत्रये	पुत्रये	पुत्रयेय	
2. पुत्रयसे	पुत्रयेथे	पुत्रयध्वे	अपुत्रयथाः	पुत्रयस्य	पुत्रयेथाः	
3. पुत्रयते	पुत्रयेते	पुत्रयन्ते	अपुत्रयत	पुत्रयताम्	पुत्रयेत	
	Perf.	I Fut.	II Fut.	Con.	Ben.	Aor.
1. पुत्रयांचक्रे	पुत्रयिताहे	3. पुत्रयिष्यते	अपुत्रयिष्यत	1. पुत्रयिषीय	अपुपुत्रे	
2. पुत्रयांचक्रे	पुत्रयितासे			2. पुत्रयिषीष्टाः	अपुपुत्रथाः	
3. पुत्रयांचक्रे	पुत्रयिता			3. पुत्रयिषीष्ट	अपुपुत्रत	

2 सत्य

	Pre.		Imperf.	Impera.	Pot.
S.	S.	S.	S.	S.	S.
3. Pars. सत्यापयति	असत्यापयत्	सत्यापयतु-सत्यापयतात्	सत्यापयेत्		
Atm. सत्यापयते	असत्यापयत	सत्यापयताम्	सत्यापयेत		
	Perf.	I Fut.	II Fut.	Con	
3. Pars. सत्यापयांचकार	सत्यापयिता	सत्यापयिष्यति	असत्यापयिष्यत्		
Atm. सत्यापयांचक्रे	सत्यापयिता	सत्यापयिष्यते	असत्यापयिष्यत		
	Ben.		Aor.		

P.

A.

P.

A.

1. सत्याप्यासम्, सत्यापयिषीय अससत्यापम् अससत्यापे
2. सत्याप्याः सत्यापयिषीष्टाः अससत्यापः अससत्यापथाः
3. सत्याप्यात् सत्यापयिषीष्ट अससत्यापत् अससत्यापत
- 3 पुच्छ with उद् उत्पुच्छयते (पुच्छमुदस्यति) It raises the tail.
- 4 पुच्छ ,, वि विपुच्छयते (पुच्छं व्यस्यति) It moves the tail to and fro.
- 5 ,, ,, परि परिपुच्छयते (पुच्छं पर्यस्यति) It throws the tail round about.

2 सत्यापराशस्वरूपीणातूलक्षोऽकसेनालोमत्वचवर्णवर्णचूर्णचुरादिभ्यो णिच् । एभ्यो णिच्-स्यत् । मलस्थापुगर्भम् । The termination इ (णिच्) is added to the words सत्य and others, and the roots चूर् and others. The word मल्य assumes the form सत्याप before this इ (णिच्).

3 — 7 पुच्छभाण्टचीराणिङ् ॥ (पुच्छदुदमने व्यसने पर्यसनेव) (विविध विच्छेदं

- 15 कल्लि कल्लयति (कल्लिं गृह्णाति) Ho picks up a quarrel.
Aor. अचकल्लन्.
- 16 कृत कृतयति (कृतं गृह्णाति) He is grateful.
- 17 तूस्त with रि वितूस्तयति (तूस्तानि निहन्ति) Ho ties into a braid the hair तूस्तं केशा इति श्रीभद्रः ॥ जट्टी-
भृताः केशा इति बोधिन्यासे । पापमिति वैजयन्त्याम् ।
He removes sin.
- 18 अर्थ अर्थपयति (अर्थं करोत्याचष्टे वा) He explains.
- 19 वेद वेदापयति (वेदं करोत्याचष्टे वा) He explains the Vedas.
- 20 पाश with रि निपाशयति (पाशं निमुञ्चति) He loosens the snare.
- 21 रूप रूपयति (रूपं पश्यति) He sees the form.
- 22 वीणा with उप उपवीणयति (वीणयोपग्राहति) He plays on a lute.
- 23 तूळ " अनु अनुतूळयति (तूडेनानुगृह्णाति) He covers the end of the stick with cotton.
- 24 श्लोक " उप उपश्लोकयति (श्लोकैरुपस्तौति) Ho praises in verses.
- 25 सेना " अभि अभिप्रेषयति (सेनयाभियाति) Ho attacks with an army. Aor. अभ्यप्रेषयन् . Des. अभिप्रेषयिष्यति.
- 26 डोमन् " अनु अनुडोमयति. (डोमान्पनुमाष्टि) Ho combs the hair.
- 27 त्वच् " त्वचयति (त्वचं गृह्णाति) Ho peels off the bark.
- 28 चर्मन् with सम् संचर्मयति (चर्मणा संक्षयति) He puts on a mail.
- 29 वर्ण वर्णयति (वर्णं गृह्णाति) It is dyed. Ho takes colour.
- 30 चूर्ण with अत्र अत्रचूर्णयति (चूर्णैरत्रचर्चयति) Ho powders.
- 31 सूत्र सूत्रयति (सूत्रं करोति) Ho composes an aphorism.
Aor. असूत्रयन्.

- 6 भाण्ड with सम् सभाण्डयते (भाण्डानि समाचिनोति) He collects vessels together.
- 7 चीवर with सम् संचीरयते (भिक्षु.) (चीवराण्यर्जयति परिधते वा)
The mendicant collects together or wears tattered garments
- 8 मुण्ड मुण्डयति (माणवकम्) (मुण्डकरोति) He shaves Manavaka
- 9 मिश्र मिश्रयति (अन्नम्) He mixes food with.
- 10 रुक्ष्ण रुक्ष्णयति (वस्त्रम्) He weaves cloth of a very thin texture
- 11 लवण लवणयति (व्यञ्जनम्) He mixes condiments with salt
- 12 व्रत व्रतयति (पय.) अभ्राति He observes the vow of living upon milk only व्रतयति (शूद्रागम्) वर्जयति He observes the vow of abstaining from eating food in a Sudra's house.
- 13 वस्त्र with संम् सवस्त्रयति (वस्त्राच्छादन करोति) He clothes with a garment.
- 14 हलि (महदलम्) हलयति (हलिं गृह्णाति) He uses a large plough Aor. अजहलत्.

योऽथेव व्यसनम्) (भाण्डासमाचयने) (चीवरादजने परिधौ च) The termination इ (गिइ) is added to the words पुच्छ भण्ड and चीवर to form denominatives to signify, in the case of पुच्छ, 'throwing up throwing in various directions or in opposite directions or throwing round about, in the case of भाण्ड 'gathering or collecting', and in the case of चीवर 'earning or wearing'. The denominatives so formed are conjugated in the Aṭmanepadi.

8-17 मुण्डमिश्ररुक्षलवणव्रतपक्षहलकलकृततूनेभ्यो णिच् । मुण्डादिभ्य वरने णिचप्रत्यय इति । The termination इ (णिच) is added to the words मुण्ड and others to form denominatives in the sense of doing.

12 [व्रताहोमव्रतविकृतयोः] In the case of व्रत the denominative so formed signifies that the subject of it abstains on or abstains from the thing denoted by the object.

13 [वस्त्रासमाच्छादने] In the case of वस्त्र the denominative so formed signifies covering.

14-16 [हल्यादिभ्यो ग्रहणे] हलिभ्योऽदन्तल च निगम्यते । In the case of हलि, कलि and इति the denominatives so formed signify the taking of the thing denoted by these words. The words हलि and कलि assume the forms हल and कल.

- 15 कळि कळयति (कळिं गृह्णाति) He picks up a quarrel.
Aor. अचकळत्.
- 16 कृत कृतयति (कृतं गृह्णाति) He is grateful.
- 17 तूस्त with वि धितूस्तयति (तूस्तानि विहन्ति) He ties into a braid the hair तूस्तं केशा इति श्रीभद्रः ॥ जटी-भृताः केशा इति बोधिन्यासे । पापमिति वैजयन्त्याम् ।
He removes sin.
- 18 अर्थ अर्थापयति (अर्थं करोत्याचष्टे वा) He explains.
- 19 वेद वेदापयति (वेदं करोत्याचष्टे वा) He explains the Vedas.
- 20 पाश with वि निपाशयति (पाशं निमुञ्चति) He loosens the snare.
- 21 रूप रूपयति (रूपं पश्यति) He sees the form.
- 22 वीणा with उप उपवीणयति (वीणयोपगमायति) He plays on a lute.
- 23 तूळ ” अनु अनुतूळयति (तूळेनानुकुण्ठाति) He covers the end of the stick with cotton.
- 24 श्लोक ” उप उपश्लोकरयति (श्लोकैरुपस्तौति) He praises in verses.
- 25 सेना ” अभि अभिप्रेणयति (सेनयाभियाति) He attacks with an army. Aor. अभ्यप्रेणयन् . Des. अभिप्रेणयिष्यति.
- 26 लोमन् ” अनु अनुलोमयति. (लोमान्यनुमार्ष्टि) He combs the hair.
- 27 त्वच् ” त्वचयति (त्वचं गृह्णाति) He peels off the bark.
- 28 चर्मन् with सम् संचर्मयति (चर्मणा संजहति) He puts on a mail.
- 29 वर्ण वर्णयति (वर्णं गृह्णाति) It is dyed. He takes colour.
- 30 चूर्ण with अत्र अत्रचूर्णयति (चूर्णैरवचंसयति) He powders.
- 31 सूत्र सूत्रयति (सूत्रं करोति) He composes an aphorism.
Aor. असुमूत्रत्.

19, 19 [अर्थवेदयोरेत्यादुग्रन्तरः] The words, अर्थ and वेद assume the forms अर्थाप and वेदाप respectively before this इ (णिच्).

20 — 30 See note 2 page 239

31, 32 [अक्षरांतिनाचष्टे] The termination इ (णिच्) is added to a noun in the objective case to form a denominative, the subject of which does something or calls something which is denoted by the noun.

- 32 पटु पटयति (पटुमाचष्टे) He declares him clever
Aor. अपापटत्-अपपटत्.
- 33 अश्व अश्वयति (अश्वेनातिक्रामति) He goes by a horse.
- 34 हस्तिन् हस्तयति (हस्तिनातिक्रामति) He goes by an elephant
- 35 कसवध कस घातयति (कसवधमाचष्टे) He describes or represents the killing of कस Aor. कसमजीघतत्.
- 36 बलिबन्ध बलि बन्धयति (बलिबन्धमाचष्टे) He describes or represents the imprisonment of बलि. Aor. बलिमबन्धत्.
- 37 राजागमन राजानमागमयति (राजागमनमाचष्टे) He describes or represents the arrival of the king Aor. राजानमजीगमत्.
- 38 असि असयति (असिना हन्ति) He kills by his sword.
- 39 हस्त हस्तयते (हस्तौ निरस्यति) He throws his hands.
- 40 पाद पादयते (पादौ निरस्यति) He throws his feet.
- 41 श्वेताश्व श्वेतयति ते (श्वेताश्वमाचष्टे तेनातिक्रामति वा) He goes by white horse

31 परत्यादृष्टो सत्या दिलोपः । नीचडीस्यत्र भाष्ये तु इद्वेलेषो पलीयानितिस्फुटः ।

33—34 [तेनातिक्रामति] The terminations इ (णिच्) is added to a noun in the instrumental case to form a denominative expressing the going by means of the conveyance expressed by the noun

35—37 [धातुरूपच] णिच्प्रकृतिधातुरूप प्रतिपद्यते । चशब्दोऽनुक्तसमुच्चयः । तयाच वार्तिकम् । आख्यानात्कुतस्तदाचष्टेऽनुक्तप्रकृतिप्रत्यापत्तिः प्रकृतिवच्च कारकमिति । प्रकृतिवचेति चकारो मितन्त्रम् । कारक च चात्कार्भम् । हतुमणिच प्रकृतिहं यादेर्द्विगुणो यादशकारक धातावनन्तभूत द्वितीयान्त यादश च कार्ये कुच्यतत्वादि तदिहापित्यर्थः । The termination इ (णिच्) is added to a compound word formed of a noun and a verbal derivative expressing an agent, to form a denominative expressing the description or representation of that event Before the termination the verbal termination is dropped The verb takes the causal form and the noun is governed by that form

38 [कर्तृकरणादाचष्टे] वतुव्याप्त्यर्थं यत्करण न तु चक्षुरादिमानमित्यर्थः । The termination इ (णिच्) is added to nouns denoting the instruments of an action to form denominatives expressing the action performed by those instruments

39 40 [णिडङ्गाभिरसने] अङ्गवाचिनः प्रातिपदिकानिरसनेऽर्थे णिड् स्यात् । The termination इ (णिच्) is added to words expressing the limbs of the body to form denominatives having the sense of throwing The denominatives so formed take the Aṭmanepada terminations.

41—44 [श्वेताश्वधतरगाहोडिताक्षराणामधतरेतकरोपच] Gana sktiā

- 12 अश्वतर अश्वयति-न्ते (अश्वतरमाचष्टे) He calls it a mule
- 13 गालोडित गालोडयति ते (गालोडित [वाचा निमर्शम्] करोति)
He speaks confusedly.
- 14 आम्हर्क आम्हरयानि (आम्हर्कमाचष्टे) He calls him a low or
expelled man.
- 15 एनी Variegated एतयति (एनीमाचष्टे)
- 16 दरद् Male descendant of Darad दारदयति (दरदमाचष्टे)
- 17 पृथु Large, great प्रथयति, पृथुमाचष्टे) Aor. अपिप्रथन् अपप्रथत्
- 18 मृदु Soft. म्रदयति (मृदुमाचष्टे) Aor. अमिम्रदन्, अमम्रदत्
- 19 भृश Much, mighty भ्रशयति (भृशमाचष्टे) Aor. अभ्रशत्
- 20 कृश Weak, thin. क्रशयति (कृशमाचष्टे) Aor. अचक्रशत्
- 21 दृढ Firm, strong द्रढयति (दृढमाचष्टे) Aor. अदद्रढत्
- 22 परिमृढ Master, owner. परिम्रढयति (परिमृढमाचष्टे) Aor. पर्यम्रढत्
- 23 ऊढि Carrying, marriage. ऊढयति (ऊढिमाचष्टे) Aor.
औजिढत्-औदिढत्
- 24 ऊढ Borne, married. ऊढयति (ऊढमाचष्टे) Aor. औजढत् औढढत्
- 25 स्मृढ large, great स्मथयति (स्मृढमाचष्टे) Aor. अनुस्मथन्
-

- 56 दूर Long दृश्यति [दूरमाचष्टे] Aor. अदूदवत्
 57 न्हस्व Short न्हसयति [न्हस्वमाचष्टे]
 58 क्षिप्र Elastic, quick. क्षेपयति [क्षिप्रमाचष्टे]
 59 क्षुद्र Small, mean क्षोदयति [क्षुद्रमाचष्टे]
 60 युवन् Youth यनयति, कनयति, [युवानमाचष्टे] Aor. [अयूयन्त्,
 अचीकनत्]
 61 स्रग्विन् Wearing a garland स्रजयति [स्रग्विणंमाचष्टे] Aor.
 अस्रस्रजत्
 62 श्रीमत् Rich श्रययति [श्रीमन्तमाचष्टे] Aor अशिथ्रयत्
 63 श्रीमती Rich श्रययति [श्रीमतीमाचष्टे] Aor अशिथ्रयत्
 64 पयस्विनी Milky, } पयसयति [पयस्वन्त पयस्विनी वाचष्टे]
 पयस्विन् Milch cow } Aor अपपयसत्
 65 गोमत् Rich in cows गवयति [गोमन्तमाचष्टे] Aor अजूगन्त्
 66 प्रिय Dear प्रापयति (प्रियमाचष्टे) Aor अपिप्रपत्
 67 स्थिर Firm स्थापयति (स्थिरमाचष्टे) Aor अतिस्थपत्
 68 स्फिर Thick, much स्फारयति (स्फिरमाचष्टे) Aor अपिस्फरत्
 69 उरु Wide वरयति, वारयति (उरमाचष्टे) Aor. अनीरत्
 70 बहुल Many, much बहयति (बहुलमाचष्टे) Aor अवबहत् .

the preceding consonant of the words दूर, न्हस्व, क्षिप्र and क्षुद्र and the portion वन् of युवन्, is dropped and the preceding vowel takes guna (b) इष्टस्य यिट् च ॥ बहो परस्य इष्टस्य लोपः स्याद्यिडागमश्च बहोश्च भूरादेशः स्यात् । बहु assumes the form भू before इष्ट and ई of इष्ट is dropped and the augment यि is added to it See 105 below page 247

60, 75 युवात्पयो कनन्यतरस्याम् ॥ एतयो कनादशा वा स्यादिष्टेयसो । युवन् and अल्प assume the form वन् optionally before the terminations ईयस् and इष्ट.

61—65 विन्मतोर्लुक् ॥ विनो मतुपश्च लुक्स्यादिष्टेयसो । The possessive terminations विन् and मतु are dropped before the terminations ईयस् and इष्ट

66—74 प्रियस्थिरस्फिरबहुलगुरुवृद्धतृप्दीर्घवृन्दारकाणां प्रस्थस्फवर्द्धिगर्वपित्रपद्राधिपृन्दा ॥ प्रियादीनां कमात्प्रादयः स्युरेष्टादिषु । The words प्रिय, स्थिर, स्फिर, उरु, बहुल, गुरु, वृद्ध, तृप्, दीर्घ and वृन्दारका assume the forms प्र, स्थ, स्फ, वर, बह, गर, वर्ध, नप्, द्राप्, and वृद् respectively before the terminations, ईयस्, इमन् and ईयस्

- 71 गुरु Heavy गरयति (गुरुमाचष्टे) Aor अजीगरत्
 72 तृप्त Anxious, pleased त्रापयति (तृप्तमाचष्टे) Aor अतित्रपत्
 73 दीर्घ Long द्रावयति (दीर्घमाचष्टे) Aor अदद्रावत्
 74 वृन्दारक Lminent much respectable वृन्दयति (वृन्दारकमाचष्टे)
 Aor अनवृन्दत्
 75 अल्प Small अल्पोयति, कनयति (अल्पमाचष्टे) Aor अचीकनत्
 76 अन्तिक Near नेदयति (अन्तिकमाचष्टे) Aor अनिनेदत्
 77 बाढ Firm, well. साधयति (बाढमाचष्टे) Aor. अससाधत्.
 78 प्रशस्य Praiseworthy. प्रशस्ययति (प्रशस्यमाचष्टे) Aor प्राशशस्यत्
 79 वृद्ध Old ज्यापयति, वर्पयति (वृद्धमाचष्टे) Aor अजिज्यपत्, अववर्पत्
 80 स्व Own स्वापयति (स्वमाचष्टे) Aor असस्वपत्
 81 युष्मन् (S) Thou भापयति त्वादयति (त्वामाचष्टे)
 82 युष्मन् (P) You युष्मयति (युग्मा युष्मान्वाचष्टे)
 83 अस्मत् (S) I मापयति, मादयति (मामाचष्टे)
 84 अस्मद् (P) We अस्मयति (आवामस्मान्वाचष्टे)
 85 श्वन् A dog शावयति, शुनयति (श्वानमाचष्टे)
 86 विद्वस् A learned man विद्वयति, विद्वामयति, विद्वयति (विद्वामाचष्टे)
 87 उदच् Northern उदीचयति (उदच्माचष्टे) Aor उदैचिचत्
 88 प्रत्यक्ष Western प्रतीचयति (प्रत्यक्षमाचष्टे) Aor प्रत्यचिचत् प्रतिआचिचत्
 89 सम्पच् Good समीचयति (सम्पच्माचष्टे) Aor सम्पचिचत्-समिअचिचत्
 78 77 अन्तिङ्गद्वयोस्तौ ॥ अन्तिङ्गद्वयोऽयम् । नेदसाधशब्देतावदेवो
 स्तोऽत्रायो परतः । अन्तिङ्ग and बाढ take the forms नेद and साध respectively
 before इयम् and इष्ट

78 प्रशस्यस्य अथ ॥ ज्यञ् ॥ प्रशस्यस्य आदेशो ज्वादिष्यस्य स्यादिष्टेयसो । प्रशस्य
 assumes the form अथ or ज्य before इष्ट or इयम् .

प्रकृतैकाच् ॥ इष्टादिष्वकचकृत्या स्थान् । Monosyllabic words remain unchang-
 ed before इयम् and इष्ट The substitution of अथ and ज्य before इयम् & इष्ट enjo-
 ined in the case of प्रशस्य by the antras does not take place here सुवाक्,
 however gives आपयति and ज्यापयति.

ज्यादादीवस ॥ ज्यातरस्येयस आदेशादन स्थान् । The ई of इयम् is changed to
 आ after ज्य

79 वृद्धस्य च ॥ वृद्धस्य ज्यादेशः स्यादिष्टेयसो । वृद्ध assumes the form ज्य be-
 fore इयम् or इष्ट See also note 66 74 page 214

89 सम् समि ॥ अन्तर्गतातेऽद्यौ पर समिरादश्च स्यात् । सम् substitutes समि

- 90 तिर्यच् (Noun) lower animal (Adj) horizontal
तिराययति (तिर्यञ्चमाचष्टे) Aor अतितिरायत्
- 91 सन्धश्च Associated with a companion संधाययति
सन्धश्चमाचष्टे) Aor अससंधायत्
- 92 विश्वश्च All pervading विश्वद्राययति (विश्वश्चमाचष्टे)
Aor अविश्वद्रायत्
- 93 देवश्च Adorning & deity देवद्राययति (देवश्चमाचष्टे)
Aor अदिदेवद्रायत्
- 94 अदश्च Going to that अद्राययति (अदश्चमाचष्टे)
Aor अददद्रायत्
- 95 अदमुयश्च Going to that अदमुआययति (अदमुयश्चमाचष्टे)
Aor आददमुआयत्
- 96 अनुमुयश्च Going to that अनुमुआययति (अनुमुयश्चमाचष्टे)
- 97 भू The earth भाययति (भुमाचष्टे) Aor अबीभयत्
- 98 भ्रू An eyebrow भ्राययति (भ्रुमाचष्टे) Aor अबुभ्रयत्
- 99 श्री Wealth श्राययति (श्रिमाचष्टे) Aor अशिश्रयत्
- 100 गो A cow गाययति (गमाचष्टे) Aor अज्जगयत्
- 101 रै Wealth राययति (रामाचष्टे) Aor अरीरयत्
- 102 नी A boat नाययति (नामाचष्टे) Aor अनूनयत्
- 103 स्वश्च Good horse or one who has a good horse
स्वययति (स्वश्चमाचष्टे) Aor स्वाश्वत्
- 104 स्वर् Heaven स्वययति (स्वर्माचष्टे) Aor असस्वन्-असिस्वन्

before अञ्च् when no visible affix follows

90 तिरसस्तिर्यल्ले ॥ अङ्गुष्ठकारेऽनवतावप्रत्यया ते परे तिरसस्तिर्यादेशः स्यात् । तिरि
is substituted for तिरस् before अञ्च् without any affix following provided the
अ of अञ्च् is not elided

91 सहस्य सध्रि ॥ अप्रत्ययान्तऽधृती परे । सध्रि substitutes सह before अञ्च्
followed by no visible affix

92 विष्वादेवयोश्च देरश्चमाचष्टे ॥ अनयो सर्वनाम्नश्च देरश्चादेशः स्यादप्रत्ययान्तेऽ
धृती परे । In the case of a pronoun and of the words विष्वरु and देव, अदि is
substituted for the last vowel with the consonant following it, when अञ्च्
is not followed by a visible affix

104 [अत्रयानां भमाचष्टे टिल्ले ॥] In the case of the indeclinables the
final consonant with the preceding vowel is dropped.

- 105 बहु Much; many. भावयति, बहयति (बह्नाच्चे)
अर्वाभवत्-अर्वावहत्
- 106 अनुकूल अनुकूलयति (अनुकूल करोति) He conciliates.
- 107 अपहस्त अपहस्तयति (हस्तेनापसारयति) He abandons.
- 108 आकुल आकुल्यति (आकुल करोति) He confounds.
- 109 आविल आविलयति (आविलं करोति) He makes turbid.
- 110 उल्लास उल्लासयति (उल्लास करोति) He takes leave or
it causes the peacock to spread its plumage.
- 111 उदग्र उदग्रयति (उदग्र करोति) He displays prominently.
- 112 उद्गुल उद्गुलयति (उद्गुल करोति) He powders or sprinkles
with powder or dust.
- 113 उल्लुल उल्लुल्यति (उल्लुलं करोति) He jumps
- 114 कदर्थ कदर्थयति (कदर्थ करोति) He despises.
- 115 कलङ्क कलङ्कयति (कलङ्क करोति) He defames.
- 116 कवल कवलयति (कवल करोति) He eats.
- 117 चिह्न चिह्नयति (चिह्न करोति) He marks.
- 118 छिद्र छिद्रयति (छिद्र करोति) He perforates.
- 119 जड जडयति (जड करोति) It benumbs.
- 120 जर्जर जर्जरयति (जर्जर करोति) It wounds.
- 121 तिमिर तिमिरयति (तिमिर करोति) It darkens.
- 122 तिरस् तिरस्यति (तिरः करोति) He obstructs or conceals.
- 123 तुच्छ तुच्छयति (तुच्छं करोति) He makes empty or despises.
- 124 तुल तुलयति (तुलामारोहति) He weighs
- 125 पवित्र पवित्रयति (पवित्र करोति) He cleanses or purifies.
- 126 प्रकट प्रकटयति (प्रकट करोति) He manifests or proclaims.
- 127 प्रगुण प्रगुणयति (प्रगुण करोति) He arranges.
- 128 प्रतिकूल प्रतिकूलयति (प्रतिवृत्त करोति) He opposes.
- 129 प्रमाण प्रमाणयति (प्रमाण करोति) He regards as an
authority.
- 130 मलिन मलिनयति (मलिन करोति) He spoils or makes dirty.

- 131 मुद्रा मुद्रयति (मुद्रा करोति) He stamps or makes an impression
 132 वितथ वितथयति (वितथ करोति) He makes false.

The following verses from अष्टावक्रनिरुक्त are given here to help the memory of the students. They contain the most important information given in this chapter.

सुपो मान्ताव्ययान्यस्मात्क्यचि क्काम्याचि कर्मण ॥
 आत्मनस्तत्तदिच्छायामर्थं स्यातामुभे क्रिये ॥ १ ॥
 पुनक्काम्यति पुन्रीयत्यृक्काम्यवृत्तति दिक् ॥
 एन कर्मण आचार आवारादुपमार्थकात् ॥ २ ॥
 क्यचि पुन्रीयति च्छात्र मञ्चं सौधीयतीति दिक् ॥
 उपमानाच्च न कर्तुराचारार्थं क्यचि क्विपि ॥ ३ ॥
 द्वे रूपे भयतो यद्भद्रदर्भोऽश्वयतऽश्वति ॥
 क्यच्योऽस्यसोर्नित्य पयश्चादेस्तु वा सत्तुक् ॥ ४ ॥
 कन्याऽसरायते त्रोजयते दधि पयायते ॥
 पयस्यते तथाऽन्यस्मात्सलोपे वा दिग्गताम् ॥ ५ ॥
 ध्वयं भृशदेर्हलोपे भययर्थे भृशायते ॥
 सुमनायत इत्यादि रूपाण्युह्यानि सर्गते ॥ ६ ॥
 तत्रैव डाज्योहितादे क्यपि वा चामनेपदम् ॥
 दिग्जोहितायतीत्यादि डाचा षठ्पटायते ॥ ७ ॥
 कष्टात्सत्राच्च छत्राच्च कष्टाद्गहनतोऽपि च ॥
 कष्टायतेप्रभृतय पापार्थे क्रमणे क्यचि ॥ ८ ॥
 त वर्तयति रोमन्थाद्योमन्थायत इत्यद ॥
 वाण्योष्मेनेनादुद्धान्तौ पद वाणायतेमुत्तम् ॥ ९ ॥
 सुगादेरनुभृत्यर्थे गन्दा दु गायतेमुत्ता ॥
 शब्दादिभ्य श्रुतौ गन्दाफनेऽपतेमुत्ता ॥ १० ॥
 शब्दादपस्तु सृगेत्ता न्यातिक्कोत्ता अटादय ॥
 अटाशरीकाकोटाश्च सोटा घृष्टा च दुर्दिनम् ॥ ११ ॥
 पोटा घृष्टा च मुदिन नीलारथेयटादय ॥
 मुरताग्निच भागर्थे बहुल भादि चैष्टरन् ॥ १२ ॥

[XI]

त करोतीति मुण्डार्थे बटु मुण्डयतीति दिक् ॥
 स्युलदिस्तु तदाचष्टे स्वयत्यादिक भवेत् ॥ १३ ॥
 सत्याधनेदादापुक्च स्यात्सत्यापयतीति दिक् ॥
 श्वेताश्वादश्वतरतो लोपोऽश्वतरयोर्णिचि ॥ १४ ॥
 आलोडिताह्वरकयो लुप्येते तुतकौ यया ॥
 श्वेतयत्यश्वयत्यालोडययाह्वरयत्यपि ॥ १५ ॥
 णिच्च कृतत्वग्वर्णभ्यस्तद्रह्यात्यर्थ इष्यते ॥
 अत्य च हलिकत्यो स्यान्निष्याने रूपशब्दत ॥ १६ ॥
 विमोके समय पाशात्तुस्तादिहने भवेत् ॥
 भोजने तन्निवृत्तौ च व्रतशब्दाणिचो विधि ॥ १७ ॥
 परिधाने समाच्छादे वस्त्रालोभ्रोऽनुमार्जने ॥
 तेनातिक्रामतीत्यर्थेतिहस्तयतीति दिक् ॥ १८ ॥
 सेनाशब्दात्तृतीयान्तादभिधाने तु शस्त्रे ॥
 बीणाया उपगाने स्यात्सन्नाहे वर्मणो भवेत् ॥ १९ ॥
 चर्णादिवध्वसनेऽर्थे तूळान्निवस्योपणे ॥
 श्लोकादुपस्तुतौ वा स्यात्परिच्छेदन इष्यते ॥ २० ॥
 णिङ्ङतौ निरसने दिग्घस्तयत आदिकम् ॥
 पुच्छादुदसने णिङ्घ्यसने पर्यसनेऽपि च ॥ २१ ॥
 चीवरात्सञ्चये चार्थे परिधाने च णिङ् भवेत् ॥
 माण्डात्समाचिनोत्यर्थे णिङ् समाण्डयते ऽथ यत् ॥ २२ ॥
 निर्दिष्टार्थे दृश्यते तदुपसर्गादितो ऽपि च ॥
 कस घातयतीत्यादिसिद्धये यो णिजुष्यते ॥ २३ ॥
 प्रत्यक्षमिव कसादे साधनत्वाच्च सिष्यति ॥
 उक्त हि भर्तृहरिणा महाभाष्यानुसारिणा ॥ २४ ॥
 शब्दोपाहितरूपाश्च बुद्धेर्विनयता गतान् ॥
 प्रत्यक्षमिव कमादी साधनत्वेन मन्यते ॥ २५ ॥

CHAPTER XII

कण्ठ्वादिप्रक्रिया. *

कण्ठ्वादेर्यकि कण्ठ्यत्वात्मनेऽपि हृणीयते ॥

असूयतीत्यादिकं च प्रायः प्रागेव कीर्तितम् ॥ १ ॥

आख्यातचन्द्रिका.

1 कण्ठ् U. मात्रविधर्षणे to rub gently, to scratch, to itch. कण्ठ्यति ते

2 मन्तु P. अपराधे । रोषे इत्येके. to offend, to be angry. मन्तूयति

According to चन्द्र this root is U. मन्तूयते.

3 वल्गु P. पूजामाधुर्ययोः to worship; to be lovely or gentle. वल्गूयति

4 असु P. असूयति

5 अस् P. उपतापे to envy; be first to sleep. अस्यति

6 अस् U. असूयति-ते

7 छेद् P. धीर्यै; पूर्वभावे; स्वमेव । दीप्ताविर्येके । to deceive, to sleep;
(in the opinion of some) to shine छेद्यति; छेद्यति

8 छेद् P. छेदित्ता; छेदित्ता

9 छेडा P. दीप्तौ to shine. छेडायति

10 इस् P.

11 इज् P. ईर्ष्यायाम् to envy. इरस्यति; इरज्यति; ईर्यति ते

12 इ U.

13 इयस् P. ऐश्वर्ये to rule. इयस्यति

14 उपस् P. प्रमार्तीभावे to dawn. उपस्यति

* कण्ठ्वादिभ्यो यक् ॥ एभ्यो घातुभ्यो नित्यं यक् स्यात्स्वार्थे । There are several roots which are also Pratipadikas. These roots are classed under the head of कण्ठ्वादिभ्यो in Sanskrit Grammar. These roots take य (यक्) before which the ending अ of the roots is dropped. अ remains unchanged, and उ is lengthened

These roots are conjugated like उनीयति in Parasmaipada and like पुनीयते in Atmanepada

- 15 वेद P. धौत्ये, स्वप्ने च to be crafty, to be in a dream वेद्यति ।
 16 मेवा P आशुग्रहणे to understand quickly मेवायति ।
 17 कुपुम P. क्षेपे to throw कुपुम्यति । । । ।
 18 मगध P. परिवेष्टने । नीचदाम्यइत्यन्ये. to surround, (in the opinion of some) to be a slave मगधयति
 19 तन्तस् P. }
 20 पम्पस् P. } दु खे to be pained. तन्तस्यति, पम्पस्यति । । ।
 21 सुख P. सुखक्रियायाम् to feel happy सुख्यति । । ।
 22 दु ख P. दु खक्रियायाम् to feel unhappy दु ख्यति
 23 सपर P. पूजायाम् to worship सपर्यति । । ।
 24 अर P. श्वराकर्माणि to bore holes with an awl अरयति
 25 भिषज् P. चिकित्सायाम् to cure भिषज्यति ।
 26 भिष्णज् P. उपसेवायाम् to serve. भिष्णज्यति । । ।
 27 इषुच P. शरधारणे to contain arrows इषुम्यति
 28 चरण P. गतौ । वरणइतिभोज. । to go, to choose. चरण्यति;
 29 वरण P. वरण्यति
 30 चुरण P. चौर्ये to steal चुरण्यति
 31 तुरण P. त्वरायाम् to be in haste. तुरण्यति
 32 भुरण P. धारणपोषणयो । पणधारणयोस्त्वन्ये to hold, to support.
 1 भुरण्यति, (in the opinion of some) to praise
 33 गद्वद P वाक्स्खलने to stammer गद्वयति
 34 एला P. }
 35 केला P. } विलासे to be merry. एलायति, केलायति, खेलायति;
 36 खेला P. } इक्षयति.
 37 इला P. }
 38 लेला P. }
 9, लेख P } स्खलने च to mistake. लेखायति, लेख्यति.
 0 लिट P. अल्पार्थे, कुत्सायाच to become small, to blame लिखति
 1 लट P जीर्णे to live लायति.
 2 इणी A. रोपणे, लज्जायाच to be angry, to feel ashamed इणीयते

- 43 मही A. पूजायाम् to worship. महीयते (पूजां लभतइत्यर्थः)
 44 रेखा P. श्लाघासादनयोः to praise; to approach. रेखायति
 45 द्रवस् P. परितापपरिचरणयोः to trouble oneself, to wait upon.
 द्रवस्यति.
 46 तिरस् P. अन्तर्धौ to disappear. तिरस्यति.
 47 अगद P. नांरोगत्वे to have good health. अगद्यति.
 48 उरस् P. बलार्थः to be strong. उरस्यति (बलवान्भवतीत्यर्थः)
 49 तरण् P. गतौ to go; to cross. तरण्यति.
 50 पयस् P. प्रसृतौ to spread पयस्यति
 51 संभूयस् P. प्रभूतभावे to increase. संभूयस्यति.
 52 अम्बर P. } संभरणे to support. अम्बरयति; सम्बरयति.
 53 सम्बर P. }
 54 दुवस् A. संदीपने to kindle. दुवस्यते.

1 कण्डू Par. to scratch.

	Pre.		Imperf.	Impera.	Pot.
S.	D.	P.	S.	S.	S.
1. कण्डूयामि	कण्डूयावः	कण्डूयामः	अकण्डूयम्	कण्डूयानि	कण्डूयेय
2. कण्डूयसि	कण्डूययः	कण्डूयय	अकण्डूयः	कण्डूय	कण्डूयेः
3. कण्डूयति	कण्डूयतः	कण्डूयन्ति	अकण्डूयत्	कण्डूयतु	कण्डूयेत्
Perf.		1 Fut.	11 Fut.	Con.	
1. कण्डूयाश्चकार-श्चकर		कण्डूयितास्मि	कण्डूयिष्यामि	अकण्डूयिष्यम्	
2. कण्डूयाश्चकथ		कण्डूयितासि	कण्डूयिष्यसि	अकण्डूयिष्यः	
3. कण्डूयाश्चकार		कण्डूयिता	कण्डूयिष्याति	अकण्डूयिष्यत्	
Ben.			Aor.		

1. कण्डूय्यासम् 2 कण्डूय्याः 3 कण्डूय्यात् 1 अकण्डूयिष्यम् 2 अकण्डूयीः 3 अकण्डूयीत्
 2 कण्डू Atm.

	Pre.		Imperf.	Impera.	Pot.
S.	D.	P.	S.	S.	S.
1. कण्डूये	कण्डूयावहे	कण्डूयामहे	अकण्डूये	कण्डूये	कण्डूयेय
2. कण्डूयसे	कण्डूयेये	कण्डूयध्वे	अकण्डूयथाः	कण्डूयस्व	कण्डूयेयाः
3. कण्डूयते	कण्डूयेते	कण्डूयन्ते	अकण्डूयत	कण्डूयताम्	कण्डूयेत

Perf. S.	I Fut. S.	II Fut. S.	Con. S.	Ben. S.
1. कण्डूयाञ्चक्रे	कण्डूयिताहे	कण्डूयिष्ये	अकण्डूयिष्ये	कण्डूयिषीय
2. कण्डूयाञ्चकृषे	कण्डूयितासे	कण्डूयिष्यसे	अकण्डूयिष्यथाः	कण्डूयिषीष्टाः
3. कण्डूयाञ्चक्रे	कण्डूयिता	कण्डूयिष्यते	अकण्डूयिष्यत	कण्डूयिषीष्ट
		Aor.		
	S.	S.		S.
1. अकण्डूयिषि		2. अकण्डूयिष्टाः		3. अकण्डूयिष्ट

3 भिपञ् P. to cure.

	Pre. D.	P.	Imperf. S.	Impera. S.	Pot. S.
1. भिपज्यामि	भिपज्यावः	भिपज्यामः	अभिपज्यम्	भिपज्यानि	भिपज्येयम्
2. भिपज्यसि	भिपज्यथः	भिपज्यथ	अभिपज्यः	भिपज्य	भिपज्येः
3. भिपज्यति	भिपज्यतः	भिपज्यन्ति	अभिपज्यत्	भिपज्यतु	भिपज्येत्
Perf.	I Fut.	II Fut.	Con.	Ben.	
1. भिपजाञ्चकार-ञ्चकर	भिपजितास्मि	भिपजिष्यामि	अभिपजिष्यम्	भिपजासम्	
2. भिपजाञ्चकृषे	भिपजितासे	भिपजिष्यसे	अभिपजिष्यः	भिपजाः	
3. भिपजाञ्चकार	भिपजिता	भिपजिष्यति	अभिपजिष्यत्	भिपजात्	
		Aor.			
	S.	S.		S.	
1. अभिपजिषम्		2. अभिपजीः		3. अभिपजीत्	

* In forming the Desideratives from the root कण्डू and others, the third syllable is reduplicated; as कण्डूयिष्यति.

† य is dropped by यस्यङ् ॥ इङ्गस्य यस्यङ् लोपः स्वादार्थं घातुके ॥ When a consonant precedes the final य, this य is dropped before an Ardha-atak affix. See note § page 201.

* कण्डूदे स्तृतीयस्येतिगण्यम् । सन्त्यहोरेति प्रथमस्यैकाचोऽजादेस्तु द्वितीयस्यैकाचो ह्येतेऽनेन तृतीयस्यैकाचो द्वित्वं विधीयते ।

CHAPTER XIII

PASSIVE. °

SECTION I.

Conjugational tenses.

1 भू

Pre			Imperf.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. भूये	भूयावहे	भूयामहे	अभूये	अभूयावहि	अभूयामहि
2. भूयसे	भूयथे	भूयध्वे	अभूयथाः	अभूयेधाम्	अभूयध्वम्
3. भूयते	भूयेते	भूयन्ते	अभूयत	अभूयेताम्	अभूयन्त
Impera			Pot		
1. भूये	भूयावहै	भूयामहै	भूयेष	भूयेवाहि	भूयेमहि
2. भूयस्व	भूयेधाम्	भूयध्वम्	भूयेथाः	भूयेयाधाम्	भूयेध्वम्
3. भूयताम्	भूयेताम्	भूयन्ताम्	भूयेन	भूयेयाताम्	भूयेरन्
Root.	Pre.	Root.	Pre.	Root.	Pre.
	3rd Sing		3rd sing.		3rd sing
2 अद्	अद्यते	9 तन्	{ तन्यते	15 धू	10. धूयते
3 हु	ह्यते		{ तायते	16 प्री	प्रोष्यते
4 दिव्	दीव्यते	10 क्री	क्रीयते	17 चि	चाप्यते
5 सिव्	साव्यते	11 चुर	चौर्यते	18 कृत्	कर्त्यते
6 सु	सूयते	12 कथ्	कथ्यते	19 धृप्	धर्ष्यते
7 तुद्	तुयते	13 क्षल्	क्षार्यते	20 ज्ञा	ज्ञायते
8 रुध्	रुध्यते	14 ज्ञा	ज्ञाप्यते	21 दरिद्रा	दरिद्र्यते

° सार्वधातुके यच् ॥ पातोर्वह् प्रत्ययः स्याद्भावकर्षवाचिनि सार्वधातुके परे । The passive and impersonal forms are made up by adding य् to the root in the conjugational tenses. The passive requires Atmanepada. The affix य् is weak.

3 (Ch VI. note 1-2 page 173)

4-5 (Ch II S. II note 1-3)

6 (Ch VI note 2 page 173)

9 तनेतेर्यकि ॥ आकारोऽन्तादेशो वा स्याद्यकि । आ is optionally substitute for the final of the root तन् before the य् of the Passive.

11-19 (Ch IV. S III. 1 (a) page 115)

21 (Ch IV. S V. note 1 page 115)

Root.	Pre.	Root.	Pre.	Root.	Pre.
	3rd sing.		3rd sing.		3rd sing.
22 प्हा	प्हायते	36 स्तृ	स्तरीयते	50 पा	पा to protect.
23 घ्रा	घ्रायते	37 वृ	वृयते		पायते
24 क्ष	क्षायते	38 दा 1. P.	दीयते	51 हा P.	हीयते
25 पै	पीयते	39 दा 3. P.	दीयते	52 हा A. to go	हायते
26 चि	चीयते	40 दो	दीयते	53 सो	सीयते
27 थु	थ्रयते	41 दे 1. A.	दीयते	54 ग्लै	ग्लायते
28 ऊर्णु	ऊर्णयते	42 दा 2 P. to cut.	दायते	55 वच्	उच्यते
29 कृ	क्रियते		दायते	56 स्वप्	सुप्यते
30 कृ with सम्	सम्क्रियते	43 दै to purify.	दायते	57 यञ्	इज्यते
		44 धा	धीयते	58 वप्	उप्यते
31 वृ	व्रियते	45 धे	धीयते	59 वह्	उद्यते
32 स्तृ	स्तरीयते	46 मा 2. 3. 4.	मीयते	60 वस्	उप्यते
33 स्मृ	स्मर्यते	47 स्था	स्थीयते	61 वे	ऊयते
34 ऋ	अर्यते	48 गै	गीयते	62 व्ये	वीयते
35 जागृ	जागर्यते	49 पा to drink.	पीयते		

24, 25 (Ch III. S. V. 35)

26-28 (Ch VI note 1-2 page 173)

29 (Ch VI note 3)

30 गुणोत्तीति ॥ सन्ने नित्य उन्दीति सूत्रान्नित्यमित्यनुवर्तते । नित्य यः सचोणास्तिस्तस्ये
यथाऽस्माद गुणो न । As the root itself has no conjunct consonant, it does
not take Guna.

31 (Ch. VI note 3.)

32-34 (Ch VI. note 4)

35 (Ch III S IV 11 f)

36 Ch IV. S IV. 23 page 130.

37 Ch. IV S IV. 27.

38-41 Ch. IV. S IV. 10 (c) page 127.

42-43 These roots do not change their final vowel to ई as they are
excluded from धृ verbs.

44-49 See note 38-41 above.

50, 52 These roots do not change their final vowel to ई.

51-53 See note 38-41 above.

1 (Ch III S V. 35)

55-73 These roots undergo उपस्कारण See Ch III S II 5 f (a) (b).

Root.	Pre. 3rd sing.	Root.	Pre. 3rd sing.	Root.	Pre. 3rd sing.
63 ह्ये	ह्यते	81 वन्द्	वन्द्यते	99 बन्ध्	बध्यते
64 वद्	उद्यते	82 निन्द्	निन्द्यते	100 शुन्ध्	शुष्यते
65 स्वि	श्रूयते	83 अञ्च् to worship	अञ्च्यते	101 दम्भ्	दम्यते
66 गृह्	गृह्यते			102 श्रम्भ्	श्रम्यते
67 ज्या	जीयते	84 अञ्च् to go	अच्यते	103 स्तम्भ्	स्तम्यते
68 व्यध्	विध्यते	85 लुञ्च्	लुच्यते	104 दंश्	दस्यते
69 वश्	उदयते	86 वञ्च् 1. P.	वच्यते	105 भ्रंश्	भ्रस्यते
70 व्यच्	विच्यते	87 अञ्च्	अज्यते	106 ध्वंस्	ध्वस्यते
71 वृध्	वृध्यते	88 भञ्च्	भज्यते	107 भ्रंस्	भ्रस्यते
72 प्रच्छ्	पृच्छ्यते	89 रञ्च्	रज्यते	108 शंस्	शस्यते
73 भ्रस्ज्	भ्रज्यते	90 सञ्च्	सज्यते	109 खंस्	खस्यते
74 शास्	शिष्यते	91 स्वञ्च्	स्वज्यते	110 तृह्	तृह्यते
75 क्षी	क्षय्यते	92 ग्रन्थ्	ग्रथ्यते	111 अज्	वीयते
76 ऊढ् with सम्	समुद्यते	93 ग्रन्थ्	ग्रथ्यते	112 दीधी	दीध्यते
		94 ग्रन्थ्	ग्रथ्यते	113 वेधी	वेध्यते
77 जन्	जन्यते-जायते	95 उन्द्	उद्यते	114 गुप्	{ गोपाप्यते गुप्यते
78 सन्	सन्यते-सायते	96 स्कन्द्	स्कन्द्यते		
79 खन्	खन्यते-खायते	97 स्पन्द्	स्पन्द्यते	115 धृप्	{ धृपाप्यते धृप्यते
80 गम्	गम्यते	98 इन्ध्	इध्यते		

74 (Ch. IV. S. II. 86.)

75 (Ch. X. note 77. page 206)

76 (Ch. VI. note 45)

77-79 (Ch. VI. note 47-48)

81 82 These roots do not drop their penultimate \bar{r} as they are marked with a note \bar{r} (as मिदि, वदि). See. Ch. I. D. II. S. VI. note § page 6

83 नाभिः पूजायाम् ॥ पूजार्थस्याञ्चने इषयायानस्य लोपो न स्यात् । In the case the root अञ्च् when it means to worship, the penultimate \bar{r} is not dropped

84 110 Here the nasal is dropped vide note 81, 82 above. See Ch I & 2

111 (Ch. III. S. V. 1)

112-113 (Ch. V. S. I. 100, 101)

114-116 (Ch. II. S. I. 17-20).

Root	Pre 3rd Sing	Root.	Pre 3rd Sing	Root.	Pre 3rd sing.
116 विच्छ्	{ विच्छायते { विच्छयते	120 कम्	{ काम्यते { कम्पते	125 वृत् ,,	वैनुष्यते
117 पण्	{ पणायते { पण्यते	121 भृ (caus.)	भान्यते	126 पुन (denom.)	पुन्यते
118 पन्	{ पनायते { पन्यते	122 भृ (desid.)	भुभ्यते	127 पुनकाम्य ,,	पुन- काम्यते
119 ऋन्	{ ऋतीयते { ऋत्यते	123 भृ (A Freq.)	बोभ्यते	128 पुनीय ,,	पुनीयते
		124 भृ (P Freq.)	बोभ्यते	129 पुत्रम्य ,,	पुत्रस्यते
				130 पुत्राय ,,	पुत्राय्यते
				131 पुत्रय् (पुत्रि) ,,	पुत्र्यते

Non-conjugational Tenses

* Red. Perf

1 यज्

† Periphrastic Perf.

2 आस्

S	D	P.	S	P
ईजे	ईजिगहे	ईजिग्हे	आसाञ्चक्रे भासे- वभूवे	आसाञ्चकृमहे-आसिमहे- वभूविमहे
ईजिये	ईजाथे	ईजिधे	आसाञ्चकृषे आसिषे वभूषिषे	आसाञ्चकृषे आसिष्वे- वभूषिष्वे द्वे
ईजे	ईजाते	ईजिरे	आसाञ्चक्रे भासे- वभूवे	आसाञ्चकिरे-आसिरे- वभूविरे

119 (Ch II S I 21)

120 (Ch II S I 22)

121 (Ch IV S III (a))

123, 125 (Ch X not-§ page 201)

126, 130 अतो लोपः ॥ आर्धवातुसापदेशान्ते यद्कारान्तं तस्याकारस्य लोपः स्यात् ।

e final of the verbal base is dropped before Ārdhadhataka terminations

131 (ch IV S III 1 (a))

* The passive of the Periphrastic Perfect is formed in the same way as reduplicated Perfect of the Ātmanepada.

† The Periphrastic Perfect of the Passive is formed in the same way the Periphrastic Perfect of the Ātmanepada, but the three auxiliary ts should be conjugated in the Ātmanepada.

AORIST.

Form IV †

Roots ending in consonants.

3 पच्			4 रिच्		
S	D	P.	S	D.	P
1. अपक्षि	अपक्ष्यहि	अपक्ष्यहि	अरिक्षि	अरिक्ष्यहि	अरिक्ष्यहि
2. अपक्ष्याः	अपक्ष्याथाम्	अपक्ष्यन्	अरिक्ष्याः	अरिक्ष्याथाम्	अरिक्ष्यन्
3. अपाचि*	अपक्षाताम्	अपक्षत	अरेचि	अरिक्षाताम्	अरिक्षत
5 सुच्			6 सृज्		
1. असृक्षि	असृक्ष्यहि	असृक्ष्यहि	असृक्षि	असृक्ष्यहि	असृक्ष्यहि
2. असृक्ष्याः	असृक्ष्याथाम्	असृक्ष्यन्	असृक्ष्याः	असृक्ष्याथाम्	असृक्ष्यन्
3. असोचि	असृक्षाताम्	असृक्षत	असृजि	असृजाताम्	असृजत

Form V

Roots ending in consonants

7 पठ्			8 चित्		
1. अपठिषि	अपठिष्यहि	अपठिष्यहि	अचेतिषि	अचेतिष्यहि	अचेतिष्यहि
2. अपठिष्याः	अपठिष्याथाम्	अपठिष्यन्	अचेतिष्याः	अचेतिष्याथाम्	अचेतिष्यन्
3. अपाठि	अपठिष्याताम्	अपठिष्यत	अचेति	अचेतिष्याताम्	अपठिष्यत
9 जुप्			10 कृत्		
1. अजोषिषि	अजोषिष्यहि	अजोषिष्यहि	अकृतिषि	अकृतिष्यहि	अकृतिष्यहि
2. अजोषिष्याः	अजोषिष्याथाम्	अजोषिष्यन्	अकृतिष्याः	अकृतिष्याथाम्	अकृतिष्यन्
3. अजोषि	अजोषिष्याताम्	अजोषिष्यत	अकृति	अकृतिष्याताम्	अकृतिष्यत

Form. VII

11 दिञ्			12 रुञ्	13 गुञ्	14 कृप्
S.	D	P.	S	S.	S.
1. अदिक्षि	अदिक्ष्यहि	अदिक्ष्यहि	अरुक्षि	अगुक्षि	अकृक्षि
2. अदिक्ष्याः	अदिक्ष्याथाम्	अदिक्ष्यन्	अरुक्ष्याः	अगुक्ष्याः	अकृक्ष्याः
3. अरेदि	अदिक्षाताम्	अदिक्ष्यन्त	अरुक्षि	अगुहि	अकृषि

† The Passive forms of the fourth fifth and seventh varieties of Aorist are made up in the same way as the Ātmanepada forms of the same.

* बिग भाववर्गो य चेतिष्य व्याघ्रात्मभाविति तदन्ते पठे । The 3rd variety is formed by adding णि to the root in the place of त, thus पठिष्य. Vowel of the final vowels and the penultimate अ and ऊ of the penultimate इ, उ, ए, and ओ.

Form IV.

Roots ending in vowels. 1

15 नी ॐ			16 दा		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. अनायिपि-	अनायिष्वहि-	अनायिष्महि-	अदायिपि-	अदायिष्वहि-	अदायिष्महि-
अनेपि	अनेष्वहि	अनेष्महि	अदिपि	अदिष्वहि	अदिष्महि
2. अनायिष्ठाः	अनायिषाथाम्	अनायिष्व- अनेष्ठाः अनेषाथाम् द्वम्-अनेष्वम्	अदायिष्ठाः	अदायिषाथाम्	अदायिष्व- अदिष्ठाः अदिषाथाम् अदिष्वम्
3. अनायि	अनायिषाताम्	अनायिषत	अदायि	अदायिषाताम्	अदायिषत-
	अनेषाताम्	अनेषत		अदिषाताम्	अदिषत

	17 रलै	18 स्तु	19 स्तृ
1.	अग्लायिपि अग्लायिष्वहि- अग्लायिष्महि-	अस्तायिपि- अस्तारिपि अस्तृपि	
	अग्लानि अग्लस्वहि अग्लस्महि	अस्तापि अस्तरिपिः	
2.	अग्लायिष्ठाः- अग्लायिषाथाम् अग्लायिष्व द्वम्-	अस्तायिष्ठाः- { अस्तरिष्ठाः-	
	अग्लस्थाः अग्लसाथाम् अग्लच्चम्	अस्तोष्ठाः { अस्तृथाः	
			{ अस्तरिष्ठाः
	अग्लायि अग्लायिषाताम्- अग्लायिषत-	अस्तायि	अस्तारि
	अग्लमाताम् अग्लसत		

15 ° स्वमिच्छस्युद्तासिषु भावकर्मणोरपेक्षेऽस्मन्महद्वर्ता वा चिष्वदिह्च ॥ उप-
रोधोऽच् तदताना हनादीनाञ्च विर्णवाद्वाक्ये वा स्यात्स्यादिषु पङ्क्तौ भावकर्मणोर्गम्य-
तानयोः । स्यादीनामिङ्गमस्य । चिष्वद्वावाद्वादि । Roots ending in a vowel and in
य् (roots of the tenth class, Denom. &c.) and the roots हृ, मृ, and रञ्
may optionally make up their passive or impersonal forms of the Aorist
the two Futures, the Conditional and the Benedictive, by adding इ to them
and undergoing such changes as are required before the इ substituted for
in the third person singular of the Passive Aorist. This इ remains
unchanged in the Aorist.

16 † आतोयुर् चिञ् कृते ॥ आदन्ताना युगागमः स्याच्चिणि ञिति णिति कृति च ।
Roots ending अ and in ए, ऐ and ओ (changeable to आ) take य् before
इ substituted for त्

19 § The root takes both the fourth and the fifth variety in the Atman-
pda Vide Ch. IV. S. IV. (A) 25.

Form V.

Roots ending in vowels

20 भृ with अनु

21 कारि (caus of कृ)

S	D	P	S	D.
1. अन्वभाविणि	{ अन्वभाविष्यहि अन्वभा- विष्महि }	{ अन्वभाविष्यहि अन्वभा- विष्महि }	अकारयिणि	अकारयिष्यहि
अन्वभविणि				P.
				अकारयिष्महि
			अकारिणि	अकारिष्यहि
				अकारिष्महि
2. अन्वभाविष्ठा	{ अन्वभाविष्याथाम् अन्वभा- विष्यन्तुम् }	{ अन्वभाविष्याथाम् अन्वभा- विष्यन्तुम् }	अकारयिष्ठा.	अकारयिष्याथाम्
अन्वभविष्ठा:				अकारयिष्यन्तुम्
			अकारिष्ठा:	अकारिष्याथाम्
				अकारिष्यन्तुम्
				अकारयिष्याथाम्
3. अन्वभावि	{ अन्वभाविष्याताम् अन्वभा- विष्यत }	{ अन्वभाविष्याताम् अन्वभा- विष्यत }	अकारि	अकारयिष्यत
				अकारिष्याताम्
				अकारिष्यत

22 भाचि (caus. of भृ)

23 चुर

S	S	P
1. अभाचयिणि	अचोरयिणि-	अचोरयिष्यहि-
अभाचिणि	अचोरयि	अचोरयिष्महि
2. अभाचयिष्ठा	अचोरयिष्ठा -	अचोरयिष्यन्तुम्.
अभाचिष्ठा.	अचोरिष्ठा.	अचोरिष्यन्तुम्
3. अभाचि	अचोरि	अचोरयिष्यन्-
		अचोरिष्यन्

21 23 चिन्तित भाषायां न विद्यते । In forming the optional form of the Pass. ve, the र (र्) of the Caus. and of the tenth conjugation dropped.

24 ह्न्		
S.	D.	P.
1. { अघानिपि अहमि अवधिपि *	अघानिष्वहि अहस्वहि अवधिष्वहि	अघानिष्महि अहस्महि अवधिष्महि
2. { अघानिष्ठाः अहथाः अवधिष्ठाः	अघानिपाथाम् अहसाथाम् अवधिपाथाम्	अघानिष्वम् अहध्वम् अवधिष्वम्
3. { अघानि अवधि	अघानिपाताम् अहसाताम् अवधिपाताम्	अघानिपत अहसत अवधिपत
25 ग्रह्		26 दृश्
1. { अग्रहिपि अग्रहिष्वहि अग्रहीपि अग्रहीष्वहि अग्रहिष्ठाः अग्रहिपाथाम्	अग्रहिष्महि अग्रहीष्महि अग्रहिष्व- अग्रहीष्व- अग्रहीष्व- अग्रहीष्व-	अदर्शिपि अदर्शिष्वहि अदक्षि अदक्ष्वहि अदर्शिष्ठाः अदर्शिपाथाम् अदक्ष्ठाथाम् अदक्ष्ठाथाम् अदक्ष्ठाथाम्
2. { अग्रहिपाताम् अग्रहीपाताम् अग्रहीपाताम्	अग्रहिपत अग्रहीपत अग्रहीपत	अदर्शिपत अदर्शिपत अदर्शिपत
3. अग्रहि	अग्रहि	अदर्शि
27 शम्	28 चम् with आ	29 कम्
S.	S.	S.
1. अशमिपि	आचमिपि	अकामयिपि-अकामिपि-अकमिपि
2. अशमिष्ठाः	आचमिष्ठाः	अकामयिष्ठाः-अकामिष्ठाः-अकमिष्ठाः
3. अशमि	आचमि	अकामि

24 हो हनेर्णिच्चेपु ॥ जिति णिति च प्रत्यये नकरेच परे हन्ते ईकारस्य कुत्व स्यात् ।
The ह् of ह्न् is changed to ण before न् and before an affix containing a
(mate न् or ण् (the passive ह् is included in the affixes containing a mate ण्))
* See Ch. IV S. V. 41 (a, b)

25 For the lengthening of the intermediate ह् see Ch. IV S. V. 93
27 नोदात्तोपदेशस्य मान्तस्यानाचमेः ॥ उपधाया वृद्धिर्नस्याचिणिजिति णिति कृतिच ।
Set roots ending in म् except the root चम् with आ, do not lengthen their
penultimate vowel before the passive ह्.

28—30 [अनाचमिकमिन्मीनामितिक्त्तव्यम् ॥] चम् with आ, कम् and वम्
longh set, lengthen their penultimate vowel before the passive ह्.

30 वम्

S

1. अवमिषि
2. अवमिष्ठा
3. अवमि

31 गम्

S

1. अगसि-अगसि
2. अगस्था-अगथाः
3. अगामि

32 नम्

33 यम्

34 रम्

35 जन्

36 वध्

37 जाम्

1. अनसि	अयसि	अरसि	अजनिषि	अवधिषि	अजागरिषि
2. अनस्था	अयस्था.	अरस्था	अजनिष्ठा	अवधिष्ठाः	अजागरिष्ठा
3. अनामि	अयामि	अरामि	अजनि	अवधि	अजागारि

38 रम् (Caus)

S

P

1. अरमयिषि- अरमिषि-अरामिषि अरमयिष्महि अरमिष्महि-अरामिष्महि
2. अरमयिष्ठा -अरमिष्ठा -अरामिष्ठा अरमयिष्यन् अरमिष्यन् अरामिष्यन्
3. अरामि अरमि अरमयिष्यत-अरमिष्यत-अरामिष्यत

39 रम्

40 रध्

41 जभ्

42 भज्

43 लभ्

3. अरमि अरमि अजमि अमजि अलमि-अलमि प्रालमि

The Ātmanepadī forms of the 2nd and 3rd varieties of the Aorist are not used in the Passive. The first and the sixth have no Ātmanepadī forms; the roots of these varieties, therefore, take the passive Form IV or V of the Aor. Ātm according as they are anit or set.

31 See Ch IV S IV (D) note * page 137

31-34 These, being anit, lengthen their penultimate vowel. (नोदत्तो &c, note 27)

35-36 (Ch IV S V 41 * page 149)

37 जाम् takes Vriddhi before the passive इ

38 विष्मन्लोदीर्घोऽस्म्यत्तस्वाम् ॥ चिन् परे गमुल् परे च णी मितानुवशाया दीर्घो वा स्यात् । Roots mentioned in Ch VIII S II and III and इप्, यम्, चद्, चृ, रद्, बल, and वि lengthen their radical vowel optionally before the passive इ. These roots are designated मिर् : c roots distinguished by a note इ

39 Ch VIII S I. 3)

40-41 Ch II S I 54

42 भज्नेश्च चिणि ॥ न लेपो वा स्यात् । भज् drops its nasal optionally

43 विभाषा विष्मन्लो ॥ लभेर्नुमगमो वा स्यात् । इत्यस्यतिविस्मयत्तस्वामिन्नुम् । नम् inserts इ optionally before the passive इ, but necessarily if jama: a preparation

44 तप्
S45 गृ
P

3 अतप्त

2 † अगारिध्वम् अगरीध्वम् ‡ अगरीध्वम्

The forms of the two Futures Conditional and Benedictive are the same as the *Ātmanepadi* forms

Roots ending in vowels

1 ज्ञा (anit)

	I Fut S	II Fut S	Con S	Ben S
1 {	ज्ञाताहे	ज्ञास्ये	अज्ञास्ये	ज्ञामीय
{	ज्ञायिताहे	ज्ञायिष्ये	अज्ञायिष्ये	ज्ञायिष्या
2 {	ज्ञातासे	ज्ञास्यसे	अज्ञास्यथा.	ज्ञासीष्या
{	ज्ञायितासे	ज्ञायिष्यसे	अज्ञायिष्यथा	ज्ञायिषीष्या.
3 {	ज्ञाता	ज्ञास्यते	अज्ञास्यत	ज्ञामाष्ट
{	ज्ञायिता	ज्ञायिष्यते	अज्ञायिष्यत	ज्ञायिषीष्ट
2 दरिद्रा (set)	दग्निद्रिता	दरिद्रिष्यते	अदरिद्रिष्यत	दरिद्रिषीष्ट
	दरिद्रायिता	दरिद्रायिष्यते	अदरिद्रायिष्यत	दरिद्रायिषीष्ट
3. जि (anit)	जेता	जेप्यते	अजेप्यत	जेपीष्ट
	जायिता	जायिष्यते	अजायिष्यत	जायिषीष्ट
4 थि (set)	थयिता	थयिष्यते	अथयिष्यत	थयिषीष्ट
	थायिता	थायिष्यते	अथायिष्यत	थायिषीष्ट

44 तपोऽनुतापेच ॥ तपश्चरिष्यन् न म्यात्कर्मकर्तयनुतापेच । In the passive or impersonal form when तप् means 'to repent' ण is not substituted for त्. In the reciprocal Passive too तप् does not take ण.

45 The forms of the 2nd pers plu Aorist of the root गृ may be one hundred and four

† The passive ण is not lengthened

‡ See (Ch IV ५ V 23 24 page 147) By Ch II ५ III 21 ण is optionally changed to त् thus we have six forms By optionally substituting वृ for ण we have twelve forms By doubling optionally वृ and ण in वृ and ण we have twenty four forms By doubling वृ we have forty eight forms.

By doubling ण in णम् we have 96 forms By (Ch IV S ५ 1) वृ forms its Aorist अगारिध्वम् By doubling वृ, वृ and ण we have eight forms, thus 96 and 8 make 104

2 [Ch III S ५ 20 (b)]

Root	I Fut S	II Fut S	Con S	Ben S
5 शि (set)	शायिता शायिता	शायिष्यते शायिष्यते	अशायिष्यत अशायिष्यत	शायिषीष्ट शायिषीष्ट
6 नी (anit)	नेता नायिता	नेष्यते नायिष्यते	अनेष्यत अनायिष्यत	नेषीष्ट नायिषीष्ट
7 डी (set)	डयिता डयिता	डयिष्यते डयिष्यते	अडयिष्यत अडयिष्यत	डयिषीष्ट डयिषीष्ट
8 शी ”	शयिता शायिता	शयिष्यते शायिष्यते	अशयिष्यत अशायिष्यत	शयिषीष्ट शायिषीष्ट
9 थु (anit)	श्रोता श्रायिता	श्रोष्यते श्रायिष्यते	अश्रोष्यत अश्रायिष्यत	श्रोषीष्ट श्रायिषीष्ट
10 क्षु (set)	क्षयिता क्षान्तिता	क्षयिष्यते क्षान्तिष्यते	अक्षयिष्यत अक्षान्तिष्यत	क्षयिषीष्ट क्षान्तिषीष्ट
11 स्तु ”	स्तोता स्त्रायिता	स्तोष्यत स्त्रायिष्यते	अस्तोष्यत अस्त्रायिष्यत	स्तोषीष्ट स्त्रायिषीष्ट
12 कु (कुटादि) A.	कुता (anit) कान्विता	कुष्यते कान्विष्यते	अकुष्यत अकान्विष्यत	कुषीष्ट कान्विषीष्ट
13 ऊर्णु (set)	ऊर्णविता ऊर्णुविता उणाविता	ऊर्णविष्यते ऊर्णुविष्यते ऊर्णाविष्यते	अऊर्णविष्यत अऊर्णुविष्यत अऊर्णाविष्यत	ऊर्णविषीष्ट ऊर्णुविषीष्ट ऊर्णाविषीष्ट
14 भू ”	भविता भान्विता	भविष्यत भान्विष्यते	अभविष्यत अभान्विष्यत	भविषीष्ट भान्विषीष्ट
15 ध 5 9. (wet)	धोता धयिता धाविता	धोष्यते धयिष्यते धाविष्यते	अधोष्यत अधयिष्यत अधाविष्यत	धोषीष्ट धयिषीष्ट धाविषीष्ट
16 धू 6 (कुटादि)	धुविता (set) धान्विता	धुविष्यते धान्विष्यते	अधुविष्यत अधान्विष्यत	धुविषीष्ट धान्विषीष्ट

11 [(Ch IV S IV (A) 20)]

12 [(Ch IV S IV 10 (b))]

13 (Ch III S V 6°)

Root.	1 Fut S.	11 Fut. S	Con. S.	Ben S
17 नृ (कुटादि) (set)	नुनिना नानिता	नुविष्यते नाविष्यते	अनुविष्यत अनाविष्यत	नुविपीष्ट नाविपीष्ट
18 सू (wet)	सोता सरिता साभिता	सोष्यते सविष्यते साविष्यते	असोष्यत असविष्यत असाविष्यत	सोपीष्ट सविपीष्ट साविपीष्ट
19 कृ (anit)	कर्ता कारिता	करिष्यते कारिष्यते	अकरिष्यत अकारिष्यत	कृपीष्ट कारिपीष्ट
20 वृ (set)	वरिता वरीता ‡ वारिता	वरिष्यते वरीष्यते वारिष्यते	अवरिष्यत अवरीष्यत अवारिष्यत	† वरिपीष्ट ‡ वृपीष्ट वारिपीष्ट
21 स्तृ (anit)	स्तर्ता स्तरिता	स्तरिष्यते स्तारिष्यते	अस्तरिष्यत अस्तारिष्यत	* स्तरिपीष्ट स्तृपीष्ट (स्तारिपीष्ट)
22 स्वृ (wet)	स्वर्ता स्वरिता स्वारिता	स्वरिष्यते स्वारिष्यते	अस्वरिष्यत अस्वारिष्यत	स्वरिपीष्ट स्वृपीष्ट स्वारिपीष्ट
23 जगृ (set)	जागरिता जागारिता	जागरिष्यते जागारिष्यते	अजागरिष्यत अजागारिष्यत	जागरिपीष्ट जागारिपीष्ट
24 पृ "	परिता परीता पारिता	परिष्यते परीष्यते पारिष्यते	अपरिष्यत अपरीष्यत अपारिष्यत	† परिपीष्ट ‡ पूर्पीष्ट पारिपीष्ट

17 (Ch IV S 1V (A) 10 (b) page 127)

20 † (Ch VI note 7, page 174)

20 ‡ (Ch IV S 1V (A) 23, page 129)

20 † विष्णुदियो न दीर्घस्य प्रकृतस्य बलादित्युगमवेदो वृत्तेवेचनेन दीर्घविकल्पविधानम् । In the optional forms of the Passive of 2c15 9 and of roots ending in long ऋ the augment इ is not lengthened.

21 * (Ch IV S 1V (A) 25 page 129)

23 (Ch III S 1V 11 page 67)

24 -- 26 (Ch IV S V 23 §)

24 † (Ch VI note 7)

24 ‡ (Ch IV S 1V (A) 23, page 129 & 27, page 130)

Root.	1 Fut. S.	11 Fut. S.	Con. S.	Ben. S.
25 वृ (set)	वरिता वरीता वारिता	वरिष्यते वरीष्यते वारिष्यते	अवरिष्यत अवरीष्यत अवारिष्यत	† वरिषीष्ट ‡ वृषीष्ट वारिषीष्ट
26 स्तृ "	स्तारिता स्तरिता स्तारिता	स्तारिष्यते स्तरिष्यते स्तारिष्यते	अस्तारिष्यत अस्तरिष्यत अस्तारिष्यत	+ स्तारिषीष्ट § स्तारिषीष्ट स्तारिषीष्ट
27 धे (anit)	धाता धायिता	धास्यते धायिष्यते	अधास्यत अधायिष्यत	धासीष्ट धायिषीष्ट
28 छे "	छाता छायिता	छास्यते छायिष्यते	अछास्यत अछायिष्यत	छासीष्ट छायिषीष्ट
29 गे "	गाता गायिता	गास्यते गायिष्यते	अगास्यत अगायिष्यत	गासीष्ट गायिषीष्ट
30 चुर (set)	चोरयिता चोरयिता चोरिता	चोरयिष्यते चोरयिष्यते चोरिष्यते	अचोरयिष्यत अचोरयिष्यत अचोरिष्यत	चोरयिषीष्ट चोरयिषीष्ट चोरिषीष्ट

31 भू (caus.)

	1 Fut. S.	11 Fut. S.	Con. S.	Ben. S.
1. भावयिताहे भाविताहे	भावयिष्ये भाविष्ये	अभावयिष्ये अभाविष्ये	भावयिष्ये अभावयिष्ये	भावयिषीष्ट भाविषीष्ट
2. भावयितासे भावितासे	भावयिष्यसे भाविष्यसे	अभावयिष्यसे अभाविष्यसे	अभावयिष्यथाः अभाविष्यथाः	भावयिषीष्टाः भाविषीष्टाः
3. भावयिता भाविता	भावयिष्यते भाविष्यते	अभावयिष्यते अभाविष्यते	अभावयिष्यत अभाविष्यत	भावयिषीष्ट भाविषीष्ट

25 † See note 20 † above.

26 ‡ See note 20 † above.

27-28-29 (Ch. III. S. V 35 and Ch. XIII. S. I. 15^a page 259.

30 See Ch. XIII. S. I. 21-23, page 260.

25 † See note 24 † above.

26 § (Ch. IV. S. IV. 2 & 28)

32 ग्रम् (Caus)

	I Fut. S.	II Fut. S.	Con. S	Ben. S
1.	{ ग्रमयिनाहे ग्रमिनाहे ग्रामिनाहे	{ ग्रमयिष्ये ग्रमिष्ये ग्रामिष्ये	{ अग्रमयिष्ये अग्रमिष्ये अग्रामिष्ये	{ ग्रमयिषीय ग्रमिषीय ग्रामिषीय
2.	{ ग्रमयितानि ग्रमितानि ग्रामितानि	{ ग्रमयिष्यमे ग्रमिष्यमे ग्रामिष्यमे	{ अग्रमयिष्यथाः अग्रमिष्यथाः अग्रामिष्यथाः	{ ग्रमयिषीष्टाः ग्रमिषीष्टाः ग्रामिषीष्टाः
3.	{ ग्रमयिना ग्रमिना ग्रामिना	{ ग्रमयिष्यते ग्रमिष्यते ग्रामिष्यते	{ अग्रमयिष्यत अग्रमिष्यत अग्रामिष्यत	{ ग्रमयिषीष्ट ग्रमिषीष्ट ग्रामिषीष्ट

Roots ending in consonants.

33 दिग्

	I Fut.	II Fut.	Con.	Ben.
1.	देष्टाहे	देक्ष्ये	अदेक्ष्ये	दिक्षीय
2.	देष्टानि	देक्ष्यसे	अदेक्ष्यथाः	दिक्षीष्टाः
3.	देष्टा	देक्ष्यते	अदेक्ष्यत	दिक्षीष्ट

34 वुन् (I Conj)

	I Fut.	II Fut.	Con.	Ben.
1.	वोधिनाहे	वोधिष्ये	अवोधिष्ये	वोधिषीय
2.	वोधिनासे	वोधिष्यसे	अवोधिष्यथाः	वोधिषीष्टाः
3.	वोधिना	वोधिष्यते	अवोधिष्यत	वोधिषीष्ट

35 हन्

	I Fut.	II Fut.	Con.	Ben.
1.	{ हन्ताहे घानिनाहे †	{ हनिष्ये घानिष्ये	{ अहनिष्ये अघानिष्ये	{ वधिषीय * घानिषीय
2.	{ हन्तामि घानितामि	{ हनिष्यमे घानिष्यमे	{ अहनिष्यथाः अघानिष्यथाः	{ वधिषीष्टाः घानिषीष्टाः
3.	{ हन्ता घानिता	{ हनिष्यते घानिष्यते	{ अहनिष्यत अघानिष्यत	{ वधिषीष्ट घानिषीष्ट

36 ग्रह्

I Fut. S	II Fut S.	Con. S.	Ben. S
1. ग्रहीताहे § ग्राहिताहे †	ग्रहीष्ये ग्राहिष्ये	अग्रहीष्ये अग्राहिष्ये	ग्रहीषीय ग्राहिषीय
2. ग्रहीतासे ग्राहितासे	ग्रहीष्यसे ग्राहिष्यसे	अग्रहीष्यथाः अग्राहिष्यथाः	ग्रहीषीष्ट ग्राहिषीष्ट.
3. ग्रहीता ग्राहिता	ग्रहीष्यते ग्राहिष्यते	अग्रहीष्यत अग्राहिष्यत	ग्रहीषीष्ट ग्राहिषीष्ट

37 दृश्

1. दर्शिताहे द्रष्टाहे	दर्शिष्ये द्रक्ष्ये	अदर्शिष्ये अद्रक्ष्ये	दर्शिषीय दृक्षीय
2. दर्शितासे द्रष्टासे	दर्शिष्यसे द्रक्ष्यसे	अदर्शिष्यथाः अद्रक्ष्यथाः	दर्शिषीष्ट दृक्षीष्ट.
3. दर्शिता द्रष्टा	दर्शिष्यते द्रक्ष्यते	अदर्शिष्यत अद्रक्ष्यत	दर्शिषीष्ट दृक्षीष्ट

SECTION II.

Reflexive Passive *

(Karmakartari Prakriya.)

1. पच् पच्यते (ओदन. स्वयमेव) Rice goes easy to be cooked

36 § (Ch IV § V 33 page 148)

† चिष्वदिदो न दीर्घत्वं प्रकृतस्य बलादितल्लक्षणस्यैवेदो ग्रहोऽलिट्दीर्घनेन दीर्घविकानात् ।
In the optional forms of the Passive of ग्रह् the augment इ is not lengthened

37 दृश् takes guna (see note * page 203) and for the optional forms see
Ch XIII § 1 15 * page 259

॥ यदा सौकर्यातिशयं चेतयितुं कर्तृभ्यापारो न विवक्ष्यते तदा कारकान्तराण्यपि कर्तृ-
संज्ञा लभन्ते । स्वभ्यापारे स्वतन्त्रत्वात् । कर्मणस्तु कर्तृत्वविवक्षाया प्राक्सकमेका अपि
प्रायेणाकर्मकास्तेभ्यो भावे कर्तारिच लकार । When extreme ease of the perform-
ance of an action is intended to be expressed without the direct mention
of the subject, the object and the other Karakas on account of their
having absolute independent control over their movements are used as
subject of the action, and in this case (when object is used as subject
the original transitive verbs become generally intransitive and such
intransitive verbs take impersonal and active forms

1-3 कर्मवत्वमणा तुल्यक्रिय ॥ कर्मस्थया क्रियया तुल्यक्रियः कर्तो कर्मवत्त्वात् ।

2. भिद् भिद्यते (काष्ठं स्वयमेव) Wood goes easy to be splintered.
3. लृ लृयते (केदारः स्वयमेव) The crop goes easy to be cut down.
4. स्पृस् स्पृशतः (अन्योन्यम्) They touch each other.
5. नी नयति (अजा ग्रामम्) She-goat goes easy to be taken to a village.
6. दुह् दुधे (गौः पयः) The cow goes easy to be milked. Aor. अदोहि; अदुग्ध; अधुश्रुत.
- 7 पच् पच्यते (उदुम्बरः फलम्) The उदुम्बर tree goes easy to be ripened.
- 8 सु with प्र प्रसृते (गौः) It goes easy for a cow to pour forth her milk from the udder. Aor. प्रास्त्राषिट्; प्रास्त्रोष्ट.
- 9 नम् नमते (दण्डः) Aor अनस्त The rod bends easily.
- 10 कृ क्रियते Aor. अकृत; अकारि.
- 11 मृज् मृज्यते (सज्जं भक्तः) अदया निष्पादयतीत्यर्थः । A devotee makes a garland with devotion. Aor. असजि.

कार्यातिदेशोऽयम् । तेन यगात्मनेपदविष्णुचिञ्चदितः सुः कर्तुर्गमहितत्वात्प्रथमा । In the परमकर्तार (Reflexive Passive form) the roots are Atmanepadi and are conjugated as in the Passive, and the subject (object in the active voice) is put in the nominative case.

4-6 [सकर्मकाणां प्रतिषेधो वक्तव्यः] The transitive verbs do not take the Reflexive Passive form

6 दुह् ॥ दुहद्वेदिष् वा स्यात् कर्मकर्तारि तदाप्ते परे । पक्षे यमः । भुवेति पक्षे सुरु । The root दुह takes इ (विष्) optionally in the Reflexive Passive.

6-7 [दुहिपच्योर्वहुः सकर्मकयोरिति वाच्यम्] न दुहन्तुर्मा वृषिणौ । एषां कर्मकर्तारि यथाचणौ न स्तः । दुहेनेन यद् एव निषेधः । विष् तु विद्वद्भ्योऽप्यते । The root दुह्, रुज् and मृज् do not take the terminations य (यद्) and इ (विष्) when they are used in the Reflexive Passive.

10 भष् कर्मकर्तारि ॥ अगन्तात् स्तेदिष् वा स्यात् कर्मकर्तारि तदाप्ते परे । Roots ending in vowels take इ (विष्) optionally in the 3rd pers. sing. of the Aorist. for the vowel changes before this इ see note * page 255.

11-12 [शृजिगृयोः श्यञ् ॥] अनयोः सकर्मकयोः वयो बहुते कर्मवत् । यथास्तद्वत्

- 12 युज् युज्यते (ब्रह्मचारी योगम्) A bachelor finds it easy to concentrate his mind
- 13 कृ with अलम् अलकुरुते (क-या) A girl goes easy to be adorned Aor अलमकृत
- 14 कृ with अव अवकिरते (हस्ता) The elephant scatters the dust Aor. अवकीर्यते.
- 15 गृ गिरते Aor अगीर्यते
- 16 दृ with आ आद्रियते Aor आदृत.
- 17 कृ ((desid) चिकीर्षते (कट) The mat goes easy to be worked up Aor अचिकीर्ष्यते
- 18 रुध् रुध्यते (गौ) The cow goes easy to be confined Aor अमारुद्ध
- 19 तप् तप्यते (तपस्तापस) अर्जयतीत्यर्थः । The ascetic practises penance Aor अतप्त
- 20 कृ (caus) कारयते Aor अचीकरत् II Fut. कारिष्यते
- 21 श्रि with उद् उच्छ्रियते (दण्ड) The rod rises up easily Aor उदशिश्रियत
II Fut. उच्छ्रायिष्यते

इयन्वाच्य इत्यर्थः । [सृज् अदौपपन्ने कर्तव्यवति वाच्यम्] The subject of the transitive verbs सृज् and युज् is treated as the object, and the subject in the case of the root सृज् must be a man of piety in the Reflexive Passive. These roots take य (इयन्) instead of य (यक्) .

13—17 [भूषाकर्मकरादिभिरना चान्वत्रात्मनेपदात्] भूषणवाचिनां किरादीनां सन्नताभावः यक्चिणो विष्वादिट् च नेतिवाच्यमत्यर्थः । Roots expressing ornaments and the roots कृ गृ दृ ध्र and प्रच्छ and the Desideratives do not take य (यक्) and the augment इ which is treated as चिण् in the Reflexive Passive

18 न रुध् ॥ अस्माच्छे विण न कमक्तारि । The root रुध् does not take इ (चिण्) in the Reflexive Passive

19 तपस्तप कर्मकस्यैव ॥ कर्ता कर्मवत्स्यात् । तपोनुतापे चेति चिणनिषेधात्सिन् । The root तप् takes the Reflexive Passive when it has तप्स् for its object

20—23 [यक्चिणो प्रतिषेधे हनुमण्णिभिमृगामुपसह्यानम्] The Causals and the roots श्रि and व्रू do not take य (यक्) and इ चिण

20 — 26 भारद्वाजाया पठन्ति । [णिष्ठाथमथिप्रवृत्तात्मनेपदाकर्मकाणामुपसह्यानम्] According to भारद्वाजीय The roots ending in इ (णि), ध्रन्, ग्रन् and व्रू when intransitive and Ātmanepadi, do not take य (यक्) and इ (चिण्)

- 22 ब्रूयते (कथा) The story goes easy to be told.
Aor अयोजत.
- 23 पुच्छ with उद् (णिद्) उपुच्छयते (गौः) The cow raises
her tail up. Aor उदपुच्छत
- 24 ग्रन्थ् ग्रन्थते (ग्रन्थः) The book goes easy to be written.
Aor अग्रन्थिष्ट
- 25 श्रन्थ् श्रन्थते (मेखलां देवदत्तः) Dewadatta makes a string.
Aor. अश्रन्थिष्ट
- 26 कृ with वि विकुर्वते (सैन्धवाः) वत्सार्तात्यर्थः The horses
neigh. Aor. व्यकारिष्ट, व्यकृत
- 27 कुप् कुप्यति.ते (पादः स्वयमेव) It is easy to draw the leg.
- 28 रञ्ज् रज्यति ते (वस्त्रम्) The cloth goes easy to be dyed.

27-28 कुरिञोः प्राचां इत्यन्तरत्सिपदं च ॥ अनयोः कर्मकर्तरि न यक् चिन्तु इत्यन्तर
मपदं च । आत्मनेपदान्तरादः । The roots कृप् and रञ्ज् do not take य (यक्)
and Ātmanepada, but they take य (इङ्) and Parasmaipada in the con-
jugational tenses, when they are used in the Reflexive Passive, (exception
to Ātmanepada).

CHAPTER XIV.

Substitution of **ए** and **ण** for **स्** and **न्**

Section I

Substitution of **प** for **स्**

1 सूद् सुपूदे

३ सिध् with नि निषेधति.

2 स्वद् with अनु अनुस्वदते

4 सु , अभि अभ्यपुणोत्

1 Here सू is changed to ए after the reduplicative syllable सु आदेशप्रत्यययो ॥ इण्वर्गाभ्या एस्यापदा तस्यादेश प्रत्ययावयवश्च सकारस्तस्य ए स्यात् । ए is substituted for सू (not सि) contained in a substitute or a termination if it is preceded by any vowel except अ or आ or by a semi vowel इ or a guttural (ch III 1 9)

2 सात्वदाद्यो ॥ साते पदादेश सस्य पत्व न स्यात् ॥ सू is not changed to ए if it be the initial of an inflected word or any form (exception to the above rule) सु begins the form in स्वदते while ए in सुपूदे does not

3 (a) उपसर्गात्सुनोतिमुबन्तिस्त्वितिस्तीतिस्तोभिसिस्थामेनयतेधसिचसञ्जस्वञ्जाम् ॥ उपसर्गस्थानादिणिनिविज्ञादप्य सस्य ए स्यात् । (b) सदिरप्रते ॥ प्रतिभिन्नादुपसर्गात्सदे सस्य ए स्यात् । (c) स्तग्मे ॥ स्तग्मे सौत्रस्य सस्य ए स्यात् । (d) अवाद्यालम्बनाविद्वयंयो ॥ अवास्तन्भेरतयोरर्थया पत्वस्यात् । (a b c d) After a preposition contains इण् (i e a vowel except अ or आ + semi vowel or इ) ए is substituted for स in the verbs सु 5 सु 6 P, सा, स्तु स्तुभ, म्या, सेनय, सिर 1 P सिच्, सञ्च्, स्वञ्च्, सद् (without प्रति, प्रातर्सादति) and स्तम् (even with अव meaning to depend upon or to be near) (e) वेद्य स्वनोभोजने ॥ व्यवाभ्या रवन्त सस्य ए स्याद्भाजने । (f) परिनिविभ्य सेवसितसपसिधुसहसु टस्तुस्वञ्जाम् ॥ परिनिविभ्य परपामेया सस्य ए स्यात् । (g) After अव and वि ए is substituted for स ॥ स्वद् when it means to eat, and after पारे, वि and नि in सच्, सिच्, सद्, स्तु सञ्च् the terms सित्, सय and the prefix स अभिपुणोति परिपुवति, अभ्यप्यति परिष्टीति-परिष्टीति, विष्टोभते, अधिशता, अभिषेणयति अभिषिञ्चति, अभिषजति, परिष्वजत, निषीदति विप्रश्नाति विप्रश्नानि, अवटश्नोति अवटश्नाति (leans rests upon or is near) अवटश्नात, विष्वगति (makes a noise in eating), परि नि वि ष्वते पारे नि वि ष्वते, परि नि वि षीव्यति परि नि वि ष्टीति ष्टीति, परि नि वि ष्वजते, परिष्करति (exception to 2, अनुस्वदत) All these roots change their initial सू to ए

4 प्राकृषितादृश्यवायेऽपि ॥ सेवसितेत्यत्र सितशब्दात्प्राग्ये सुनोत्यादयस्तेषाम् यवायेऽपि पत्व स्यात् ॥ ए is substituted for स in the fifteen verbs beginning with सु and ending with सिच् even though the prefix अ intervene पथ्युवत्, अभ्यप्यत्, अभ्यशीत्, व्यष्टोमिष्ट (Aor), अध्यप्रात् (Aor) अध्यप्रास्यत् (Cop), अभ्यपोषयत्, न्यपधत्, न्यपधीत्, न्यपधिष्यत्, अभ्यपिञ्चत् अभ्यपजत्, प्रत्यध्वङ्क, न्यपीदत्, व्यष्टमन्, व्यष्टम्भीत्, अवाटभत्, अवाटम्भीत्, ध्वानीत्, अव व्य ध्वनीत्, परि नि योवत्.

5 मिच् with नि न्यपरीन् न्यसेरीन्	10 सिच् with वि विसेचति ।
6 मिच् ,, अभि अभिपिषेच - अभिपिषिक्षति	11 सद् ,, पारे परिसोढा
7 मद् ,, नि निपसाद्	12 सु 4.P A ,, वि विसोस्यति
8 स्वञ्च् ,, पारं पारंपस्वजे पारंपस्वजे	13 स्यन्द् ,, अनु अनुष्यन्दते
9 स्तन्म् ,, अत्र अत्रास्तम्भन्	14 स्कन्द् ,, विनिष्कृन्ता-विस्कृन्ता

5 मियादीनाशाब्दवायेऽपि ॥ परिनिविभ्य परेषा सिनादीना सस्य षो वा स्यादभ्य-
वायऽपि । After परे and वि the change takes place optionally in the verbs
beginning with सिच् (1 e मिच्, मद्, सु, स्वञ्च् and the prefix म्) even
though the prefix अ intervene पारे नि व्यपेरात् पारे नि-व्यपेरात्, पारे नि व्यप
इत्, पार नि व्यपइत्, पारे न-व्यपेरात्, पारे नि-व्यपेरात्, पार नि व्यपइत्, पारे न
व्यपइत्, पर्यपेरात्, पर्यपेरात्

6 स्याद्विभ्यामेनचाभ्यामस्य ॥ प्राक् सिनाद्यादिभ्यामेन ध्यवालेऽपि पत्व स्यादे-
षामेव चाभ्यामस्य न तु सुनोदादीनाम् । प् is substituted for स् in the ten verbs
from स्था to सच् (both inclusive) notwithstanding the intervention of a
reduplicative syllable and even in the reduplicative syllable itself
अभिनष्टौ, अभिपिषेचयिषात् अपिषेच, अभिपिषेचयिषात्, अभिपिषेचने, अभिपिषेचने,
निपिषेचयिषात्, अभिनष्टम् अवनष्टम्, विपिषेच, अपिषेच, पारे-न अपिषेच

7-8 मदे परस्य लिङि । मदेभ्यामन्तरस्य पत्व न स्याद्विभ्ये । [स्वञ्जेहरसङ्घानम्]
स्वञ्जभ्यामन्तरस्य पत्व न स्याद्विभ्ये । स् of सद् and स्वञ्च् is not changed to प्
after the reduplicative syllable in the perfect. (Exception to 6 स्याद्विभ्ये &c)

9 स्तन्मुभितुसहा चटि ॥ उपसगस्यात्रमिसादेरा सस्य षो न स्याच्चटि । स् of
these roots is not changed to प् in the third variety of the Aorist पर्येसी
विबन्, म्यसीविबन्. (Exception to 4 and 5)

10 मेघनेगीर्ता ॥ गत्य य मेघने पत्व न स्यात् । स् of मिष् is not changed to
प् when it means ' to go ' (Exception to 3)

11 सोड् ॥ सोड् म्यस्य सहे गत्य पत्व न स्यात् ॥ The स् of the form सोड्
is not changed to प् (Exception to 4 f)

12 सुनोते स्यमनो ॥ स्ये सनि च परे सुन षो न स्यात् ॥ स् of सु 5 P A. is not
changed to प् in the Future Conditional and Declarative. (Exception to 4 y)

13 अनुविपर्यभिनिम्य स्यन्दनेरपिगुणस्य परस्यापि कृत्कृयन्दत् मस्य षो वा
स्यात् । The substitution of प् for स् in स्यन्द् with अनु, वि, परि, अभि, or नि,
takes place optionally if it has no living being for its subject अनु
नियरे अभि-नि व्यन्दते-स्यन्दते वा जञ्च् (Exception to 2) अनुस्यन्दत हन्ती.

14-15 (a) वे स्कन्देरनिष्ठायाम् ॥ वे परस्य स्कन्द पत्व वा स्यात्प्रभिते कृत्प्रत्यये
परे । (b) परेश्वा अस्य तरत स्कन्दे सस्य पा वा स्यात् । (a) (b) प् is optionally
substituted for स् in स्कन्द् with वि, (but not before the affixes व and

15	with परि परिष्कन्दति- परिष्कन्दति	19 स्कन् with वि विष्कन्ति- विष्कन्ति
16 सप् " सु सुपुपुतु		20 अस् (to be) with नि निष्पत् नियति
17 स्फुर " निर् नि स्फुरति- नि स्फुरति		" " " प्रदुस् प्रा दु व्यात प्रादुस्
18 स्फुल् " " नि.स्फुल्लति- नि.स्फुल्लति		21 तप् " निस् निष्पत्ति

SECTION II.

Substitution of ण् for न्

1 चक्षणम्	2 प्रणनाद	3 प्रहिणोमि	4 प्रमोणाति	5 प्रमोति
-----------	-----------	-------------	-------------	-----------

तवत् विस्त्रम्) and with परि (even before those affixes, पारस्कर, वीक्षर ।
 16 सुनिनिर्दुम्भे सुपुपुतिसमा. ॥ एभ्य मध्यादे सस्य ण् स्थात् ॥ After सु, वि, इ,
 and दुर् ण् is substituted for न् in सुपु (deduced from स्वप्) and with
 terms इति and तम सस्य + अतुस् सुपुप् सुपुप् (here सु in सुपु is changed to
 ण् after the preposition सुपुपुतु (here सुपु is reduplicated) तमुप्याप 3rd m.
 17 स्फुरतिस्फुल्लयोनिनिविभ्य ॥ निनिविभ्य परयो स्फुतिस्फुल्लयो सस्य ण्
 स्थात् । After निर्, नि, or वि, ण् of स्फुर 6 P and स्फुल् 6 P is changed to
 optionally

19 वे म्भोतेर्निधाय ॥ ये परस्य म्भोते सस्य ण् स्थात् । ण् of स्कन् with ति
 necessarily changed to ण्

20 उपसर्गप्रादुर्भावाग्निपञ्चर ॥ उपसर्गेण प्रादुसथ परस्यारस्ते सस्य ण् स्थात्
 वि च परे । After a preposition containing इ or उ, or after प्रादुस् ण् is substi-
 tuted for न् in अस् 'to be,' provided it be immediately followed by
 a vowel

21 निमन्तपतावनादेवने ॥ निस् परस्य तपते सस्य ण् स्थात् । ण् of स्कन् with ति
 ण् of the preposition निस् joined to the root तप् is changed to ण् when
 there is no constant repetition of the action, but निमन्तपति when repe-
 tion is meant.

1 See Ch III S III 20-21 (b) (c) page 81 2 (Ch III S V :

3-4 हिर्मुनिना ॥ उपसर्गस्याग्निचित्परस्येतयो रस्य ण् स्थात् । After a prepo-
 sition containing क् or प्, न् in हि cl 5 and मो cl 9 is changed to ण्

5 आनि होद् ॥ उपसर्गस्याग्निमित्तात्परस्य होडादेशस्यानीत्यस्य नस्य ण् स्थात्
 After such a preposition ण् in आने (1st sing Imperative) is changed to ण्
 (a) [दूर. पञ्चण वयोस्पर्गमन्प्रनिषेधो वक्ष्य (b)] अन्त शब्देषां विधिषि वदुस्
 वाच्यम्] The preposition दूर is excluded and अन्त is included in the
 of prepositions, दुर्भावाग्नि, अन्तर्भावाग्नि.

'प्रणिगदति	8 प्राणिनि	11 प्रहणि or प्रहन्मि
'प्रणिभवति or	9 प्राणिणत्	प्रहण्यः or प्रहन्वः
'प्रनिभवति	10 प्रहण्यात्	12 प्रनंथा, प्रनङ्क्ष्यति

गदनदपतपदधुमास्थतिहन्तिपातिवातिद्रातिप्सातिवपत्तिवहतिशाम्यतिचिनोति देधिषु
' उपसर्गस्थान्निमित्तात्परस्य ने णः स्याद्वादेषु परेषु । (a) after such a
sition ϕ is necessarily substituted for τ in the preposition नि before
llowing roots—गद्, नद्, पद्, वद्, धु verbs (दा, धा, &c see Ch. IV.
1) मा 3 A, मे, सो, हन्, या, वा, द्रा, प्सा, वप्, वह्, शम्, 4, P. चि-
दिह्, 2 P. प्रणिनदति, प्रण्यपत्त, प्रण्यपादि, प्रणिददाति, प्रणिदधाति, प्रणि-
प्रणिदाता (fr हो) &c प्रण्यमास्त, प्रणिमयते, प्रणिप्यति, प्रणिहन्ति, प्रणिपाति,
ति, प्रणिद्राति, प्रणिप्साति, प्रणिवपति. प्रणिवहति, प्रणिशाम्यति, प्रणिचिकाय,
प्रणिदेरिव But चि 1 P A. प्रणिचयति. प्रनिचयति.

शेषे चिभाषाऽकस्मादाद्यपान्त उपदेशे ॥ उपदेशे कादिसाद्विपान्तवर्जे गदनदादेरन्यस्मि
परे उपसर्गस्थान्निमित्तात्परस्य ने नस्य ण्व वा स्यात् । But after such a
sition ϕ is substituted optionally before such roots as do not begin
क or स् and before those that have no τ for their final consonant.
ति or प्रनिमाति (fr मा 2.)

अनितेः ॥ उपसर्गस्थान्निमित्तात्परस्यानिते नस्य ण. स्यात् । न in अन् 2, P. is
ged to ϕ (The term after such a preposition must be taken in con-
on with every rule.)

उभौ साम्यासस्य ॥ साम्यासस्यानितेरुभौ नकारौ ण्व प्राप्नुनो निमित्ते सति ।
the nasal consonants in अन् with its reduplicative syllable are
ged to ϕ .

) (a) हन्तेरत्पूर्वस्य ॥ (b) चमोर्बा ॥ हन्तेरत्पूर्वस्यैव नस्य ण्वम् । नान्यथ्य । वास्या-
परयो । (c) (b) न् in हन् is changed to ϕ if अ precede the nasal con-
nt न्, (otherwise, प्रसन्ति) and optionally before the termination ण्व and म्.
2 नशोः पान्तस्य ॥ पान्तस्य नशो ण्वं न स्यात् । अन्तग्रहण भूतपूर्वप्रतिपत्त्यर्थम् ।
नश् is not changed to ϕ if the radical न् be converted into प्.

CHAPTER XV.

Participles, Gerunds, and Infinitives.

SECTION I.

Participles.

I Present Participles (Parasmaipada)

1 पच् cl I.	पचत् (+ पचन्त चैत्र पश्य.)	11 बुध (Freq)	बोबुध्यत्
2 अस् „ 2.	सन् (सन्त्रासण.)	12 क्षिप्	चेक्षिपत्
3 पुप्	पुष्यत् (हे पुष्यन्)	13 या	यात्
4 क्रम्	क्राम्यत्-क्रामन्	14 अद्	अदन्
5 दिन्	दीव्यन्	15 जक्ष्	जक्षत्
6 क्षिप्	क्षिपत्	16 जागृ	जाग्रत्
7 चुर	चोरयन्	17 दारिद्रा	दारिद्रत्
8 बुध् (Caus)	बोधयन्	18 शास	शासत्
9 बुध् (Desid)	बुभोधिषत्	19 चकास्	चकासन्
10 दा (Desid)	दिस्सत्	20 दीयै	दीव्यन्
		21 वेयी	वेव्यत्

I † लट् शतृशानचावप्रयमासमानाधिकरणे ॥ अत्रयमान्तेन सामानाधिकरण्ये यति धातो लट् शतृशानचा स्त । The present participles (active) are formed by adding the termination अत् (सन्) to Parasmaipada roots and आन् (शान्) to Atmanepada roots, when the participles so formed do not agree with a substantive in the nominative case.

The conjugational sign is first added to the root and then the terminations.

2 लटिप्यनुवर्तमाने पुनर्लटप्रहणमधिरुचिधानार्थम् ॥ सेः प्रयमानामानाधिकरण्ये अत्रयमानेन माम नाधिकरण्यमावऽपि क्वचित् । The double citation of लट् is for the sake of wider application of the root therefore, sometimes, they do agree with the nouns in the nominative case also.

3 राधेऽधने च ॥ The Present participle is used with a noun in the vocative case.

20 21 दीर्घादिभिरितिऽपि छान्दोग्यसाम्यत्वेन परस्मैपदम् ।

22 स्तु	स्तुन्	34 द्विप् द्विपन् (an enemy) > but
23 दा	ददत्	द्वेष्टि भार्या पतिम् ।
24 दृ	जृहत्	35 सु सुन्वन्त मर्षे मुन्वन्त सर्वे
25 सु	सुन्	यत्नमाना सत्रिण उच्यन्त,
26 रप्	रवत्	but मुनोति मुराम ।
27 तन्	तन्वत्	36 अर्ह् cl 1 अर्हन्, but (अर्हति
28 कृ	कुर्यत्	चौरौ वधम्)
29 क्री	क्रीणत्	37 जीर् जीयत् (मा जीयन्
30 मप	मुणत्	य परामञ्जादु खदम्भोऽपि
31 विद्	विदत् विदस्	जीयति)
32 ई with अधि	अधीयत्	38 अर्ज् cl 10 अर्जयन् (अर्जय-
learning easily but		न्वसति)
कृच्छेणाधीते		39 दृष्ट् पश्यत् (हरि पश्यन् मु यते)
33 धृ धारयत् holding with ease,	40 गम गच्छन् (गच्छन् भक्षयति)	
but दृष्टम् धारयति	41 स्था तिष्ठन् (तिष्ठन् मूरयति)	

31 विदे शतृबन्तु ॥ वत् परस्य शतृ वसुगन्ता वा स्यात् । वत् is substituted for अन् optionally in the case of the root विद्

32 33 दृष्ट्वायौ शत्रुदृष्टिणि ॥ आभ्यां शतृप्रत्यय स्यादह् छिगि क्तात् । The termination अन् (शतृ) is added to the root दृ (दृश्) and धारि to express ease on the part of the agent

34 द्विपाऽमित्रे ॥ अमित्र शत्रु । अमित्रे क्तात् द्विपे शतृप्रत्यय स्यात् । The termination अन् (शतृ) is added to the root द्विप्, when the agent is an enemy

35 मुनो यज्ञसंयोगे ॥ यज्ञ संयोगा यज्ञयाम । यज्ञयुक्ताऽभिपदे यत्नमानाऽमुनात् शतृप्रत्यय स्यात् । The termination अन् (शतृ) is added to the root मु when the sense is engagement in a sacrifice. This means the principal sacrificer (यत्नमान) and not all other persons engaged.

36 अह प्रशसायाम् ॥ प्रशसा स्तुति । अर्हन् प्रशसाया शतृप्रत्यय स्यात् । The termination अन् (शतृ) is added to the root अर्ह् when it expresses praise.

37 [माहवाक्येना इति वाच्यम्] The present participle is used with the prohibitive particle नो to imply a curse

38-40 छल्लहोत्रो विद्याया ॥ विद्याया परत्वायके हेतौ च ये यत्नमानाऽतोऽर्थः शतृप्रत्यय स्यात् । हन् फल कारण च । The present participle is used to express the manner, the cause and the effect of an action

11 Present Participles §

(Atinsepada *)

1 पच cl I पचमान † (पचमान चैत्र पश्य)	14 आस् आसीन 15 शी शयान (शयाना भुञ्जते यत्र)
2 एध् एधमान	
3 वन्द् वन्दमान	the Yavanas take
4 क्रम् क्रममाण	their meals (by) lying
5 पृ पवमान	down.
6 यज् यजमान	16 स्तु स्तुमान
7 दीप् दीध्यमान	17 हन् with आ आप्रान
8 तुद् तुदमान	18 दा ददान
9 चुर चौरयमाण	19 धा दधान
10 बोधि (Caus of बुध) बोधयमान	20 सु सुन्वान
11 वृष् (Desid) वृभुत्समान	21 रुष् रुन्धान
12 भू (Freq A) बोभूयमान	22 तन् तन्वान
13 द्विप् द्विषाण	23 क्री क्रीणान

III Future Participles (Parasmaipada)

1 दा दास्यत्	4 श्रु श्रोष्यत्	7 हन हनिष्यत्	10 चुर चोरयिष्यत्
2 जि जेष्यत्	5 कृ कर्ष्यत्	8 तुद तोत्स्यत्	
3 भू भविष्यत्	6 गम् गमिष्यत्	9 नृत् नर्त्यत्	

II § Participles ending in अ shall be declined in the Masculine, Feminine and Neuter like नृप् शाली and वन respectively

* See note 1 † Page 276

† आन मुक् ॥ अन्वस्यतो मुमागम स्यादाने पर । म् (मुक्) is added on to the base ending in अ before the termination आन

5 6 पृथ्वी शानन् ॥ पृथ्वी चोर्वर्तमान शानन् प्रत्यय स्यात् । The termination आन् (शानन्) is added to the root पू and यज् to form the present participle, before this termination the conjugational sign is added to the root

14 ईदास् ॥ आस परस्यनस्यादेरीत्स्यात् । The आ of आन is changed to ई when it is added to the root आस्

111 (a) तौ स्यत् ॥ तौ शतृशानन्वी सत्स्यौ स्त । (b) लृट् सद्वा ॥ व्यवस्थित विभाषेयम् । तेनाप्रथमासामानाधिकरण्य प्रत्ययात्तत्पदया संबोधने लक्षणहेत्वो धनित्वम् । प्रथमासामानाधिकरण्येऽपि क्वचित् । (a) (b) The terminations अन् (शतृ) and आन (शानच्) are used to form the future participle before which the termination स्य is added to the root

Declension of the Present and Future Participles Active.

* Masculine

भवत् पुष्यत् चोरयन् बोधयन् बुभोधिषन्

	S	D	P	S	S	S	S
N	भवन्	भवन्ती	भवन्त	पुष्यन्	चोरयन्	बोधयन्	बुभोधिषन्
A	भवन्तम्	भवन्तीम्	भवन्तम्	पुष्यन्तम्	चोरयन्तम्	बोधयन्तम्	बुभोधिषन्तम्
V.	भवन्	भवन्ती	भवन्त	पुष्यन्	चोरयन्	बोधयन्	बुभोधिषन्

Neuter †

Nom.	{	S	भवत्	द	पुष्यन्	द	चोरयत्	द	बो	यत्	द	बुभोधिषत्	द
		D	भवन्ती		पुष्यन्ती		चोरयन्ती		बोधयन्ती		बुभोधिषन्ती		
		P	भवन्ति		पुष्यन्ति		चोरयन्ति		बोधयन्ति		बुभोधिषन्ति		

‡ Feminine

Nom.	{	S	भवन्ती		पुष्यन्ती		चोरयन्ती		बोधयन्ती		बुभोधिषन्ती	
		D	भवन्त्यौ		पुष्यन्त्या		चोरयन्त्या		बोधयन्त्या		बुभोधिषन्त्या	
		P.	भवन्त्य		पुष्यन्त्य		चोरयन्त्य		बोधयन्त्य		बुभोधिषन्त्यः	

Masculine

‡ Neuter

Nom		क्षिपत्	यान्	करिष्यत्		क्षिपत्	यान्	करिष्यत्					
	{	S	क्षिपन्	यान्	करिष्यन्	>	{	क्षिपत्	द	यान्	द	करिष्यत्	द
		D	क्षिपन्ती	यान्ती	करिष्यन्ती	>		क्षिपती		यान्ती		करिष्यती	
		P.	क्षिपन्त	यान्त	करिष्यन्त	>		क्षिपन्ती		यान्ती		करिष्यन्ती	
						>		क्षिपन्ति		यान्ति		करिष्यन्ति	

* Participles of the Present tense Par of roots of the 1st class (except those of the roots of the 3rd class) and of causal and desiderative verbs, are declined in the masculine like भवत् In the Nom. Sing. the 1st ultimate अ is not lengthened

† दादयन्तोनिष्यम् ॥ दादयन्तोरापरो य दानुदयवस्तदन्तस्य नित्यनुम् स्याच्छ्रनया परत । Participles of the Present tense Par of roots of the 1st, fourth and tenth classes and of causal and desiderative verbs keep द् in the Nom. Acc. and Voc. Dual Neut.

‡ The feminine Case is 1st sent only in form with the Nom. Dual Neut. ॥ भाच्छ्रनयात् ॥ अर्जनात्तादकापरो य दानुदयवस्तदन्तस्यादस्य नुम् व स्याच्छ्रनया परत । Participles of the Present tense Par of roots of the 8th class, and of roots of the 2nd class ending in अ and of the Fut. Par in द् may omit अ insert द् in the Nom. Acc. and Voc. Dual Neut.

Feminine ¶¶

Nom. S. क्षिपती क्षिपन्ती याती यान्ती कारिष्यतः कारिष्यन्ती

Masculine.

		अदत्	सुन्वत्	रन्धत्	तन्वत्	क्रीणत्
Nom.	S.	अदन्	सुन्वन्	रन्धन्	तन्वन्	क्रीणन्
	D.	अदन्तो	सुन्वन्तो	रन्धन्तो	तन्वन्तो	क्रीणन्तो
	P.	अदन्तः	सुन्वन्तः	रन्धन्तः	तन्वन्तः	क्रीणन्तः

Neuter.

N. Acc. V.	S.	अदन् द्	सुन्वन् द्	रन्धन् द्	तन्वन् द्	क्रीणन् द्
	D.	अदन्ती	सुन्वन्ती	रन्धन्ती	तन्वन्ती	क्रीणन्ती
	P.	अदन्ति	सुन्वन्ति	रन्धन्ति	तन्वन्ति	क्रीणन्ति

Feminine ¶¶

Nom. S. अदती मुन्वती रन्धती तन्वती क्रीणती

Masculine §

		ददत्	जक्षत्	जाग्रत्	दरिद्रत्	शामत्	चकामत्
Nom.	S.	ददत्	जक्षन् द्	जाग्रन् द्	दरिद्रन् द्	शामन् द्	चकासन् द्
	D.	ददती	जक्षती	जाग्रती	दरिद्रती	शामती	चकासती
	P.	ददतः	जक्षतः	जाग्रतः	दरिद्रतः	शामतः	चकासतः

Neuter

N. Acc. V.	S.	ददन्	जक्षन्	जाग्रन्	दरिद्रन्	शामन्	चकासन्
	D.	ददन्ती	जक्षन्ती	जाग्रन्ती	दरिद्रन्ती	शामन्ती	चकासन्ती
	P.	ददन्ति	जक्षन्ति	जाग्रन्ति	दरिद्रन्ति	शामन्ति	चकासन्ति

Feminine ¶¶

ददती जक्षती जाग्रती दरिद्रती शामती चकासती

IV Participles of the Present Passive. †

क्रियमाण नीयमान बोध्यमान चोर्यमाण

V Participles of the Future Active. ‡

कृ नी युष् caus. चुर cl. 10.
 कृरिष्यमाण नेष्यमाण बोधयिष्यमाण चोरयिष्यमाण

VI Participles of the Future Passive. §

दा भू युष् चुर

{ दास्यमान { भविष्यमाण बोधिष्यमाण { चोरयिष्यमाण
 { दाविष्यमाण { भाविष्यमाण { चोरिष्यमाण

VII Participles of the Reduplicated Perfect Active.

Parasmaipada.

Root.	Base.	Nom S.	Acc. P.	Loc. P.
1 दा	ददिगम्	ददियान्	ददुयः *	ददिगसु
2 धा	दधिरस्	दधियान्	दधुयः	दधिगसु
3 पा	पपिवस्	पपियान्	पपुयः	पपिवसु
4 स्था	तस्थियस्	तस्थियान्	तस्थुयः	तस्थियसु
5 इ	ईयिरस्	ईयियान्	ईयुयः	ईयिरसु

† The Present Passive Participles are formed by adding य (यङ्) to the root and then appending the termination आन (आन्) with the augment भू (भुक्) prefixed to it. See note † page 278.

‡ The Future Passive Participles are formed by adding स्य to the root and then appending the termination आन (आन्) with the augment भू (भुक्) prefixed to it. See note † page 278.

§ ववसुथ ॥ छन्दसि लिट् कसुर्वा स्यात् । The participles of the Perfect Active of Par. roots are formed by adding वस् (वसु) to that form of the root which it assumes before the weak terminations of the perfect, such as that of the 3rd pers. Plural.

1 6 वस्वेनाजायमानम् ॥ कृतद्विचयनामेशावामादन्ताना घमेध वगौरिद् नान्येषाम् । The reduplicated weak base consisting of one syllable, the roots ending in आ and the verb घस् admit the intermediate इ before the affix वस्. Other roots do not admit it.

2 The 3rd Pers. Pl. form of the Perfect should be taken as the base of the Participle before the vowel terminations of the cases beginning with the Accusative Plural and before the ई of the Feminine and of the Nomin. and Acc. Dual of the Neuter.

3 5, 6 उपेयिवाननाश्चानूचामथ ॥ एते निरास्तवन्ते । उपपूर्वादिणो भाषायामपि भूतमात्रे ह्रस्वा । तत्त्वं निर्य वसु । उपेयस्त्रिविधम् । नन्पूर्वादिधाते कसुरिडमावथ । अनुपूर्वा-

जि. कर्तरि कानच् । The perfect participle of द (दण्) is formed by adding

Feminine ‡‡

Nom S	क्षिपती क्षिपन्ती	याती यान्ती	करिष्यती करिष्यन्ती
-------	-------------------	-------------	---------------------

Masculine.

	अदत्	सुन्वत्	रन्वत्	तन्वत्	क्रीणत्
Nom. {	S अदन्	सुन्वन्	रन्वन्	तन्वन्	क्रीणन्
	D अदन्तौ	सुन्वन्तौ	रन्वन्तौ	तन्वन्तौ	क्रीणन्तौ
	P. अदन्तः	सुन्वन्तः	रन्वन्तः	तन्वन्तः	क्रीणन्तः

‡ Neuter

V. {	S अदन् द्	सुन्वत् द्	रन्वत् द्	तन्वत् द्	क्रीणत् द्
N. Acc {	D. अदती	सुन्वती	रन्वती	तन्वती	क्रीणती
	P. अदन्ति	सुन्वन्ति	रन्वन्ति	तन्वन्ति	क्रीणन्ति

Feminine ‡‡

Nom. S.	अदती	सुन्वती	रन्वती	तन्वती	क्रीणती
---------	------	---------	--------	--------	---------

Masculine ‡

	ददत्	जक्षत्	जाग्रत्	दरिद्रत्	शासत्	चकासत्
Nom. {	S ददत्	जक्षत् द्	जाग्रत् द्	दरिद्रत् द्	शासत् द्	चकासत् द्
	D ददती	जक्षती	जाग्रती	दरिद्रती	शासती	चकासती
	P. ददतः	जक्षतः	जाग्रतः	दरिद्रतः	शासतः	चकासतः

Neuter

V. {	S ददत्	जक्षत्	जाग्रत्	दरिद्रत्	शासत्	चकासत्
N. Acc {	D ददती	जक्षती	जाग्रती	दरिद्रती	शासती	चकासती
	P. ददति	जक्षति	जाग्रति	दरिद्रति	शासति	चकासति
	ददन्ति	जक्षन्ति	जाग्रन्ति	दरिद्रन्ति	शासन्ति	चकासन्ति

Feminine ‡‡

ददती	जक्षती	जाग्रती	दरिद्रती	शासती	चकासती
------	--------	---------	----------	-------	--------

‡‡ See note ¶ last page (279)

§ (1) नभ्यस्तादृशत्. ॥ अन्यस्ताः परस्य अनुबुध् न स्यत् । (2) वा नपुंसकस्य ॥ अन्यस्ताः परो यः यत्ता तदन्त य द्वीपस्य नुम् वा स्यात्परनामस्थाने परे ।

(3) Participles of the Present tense Par of roots of the 3rd class and जक्षत्, जाग्रत्, दरिद्रत्, शासत्, चकासत्, दध्यत् and वेद्यत्, are declined in the masculine like मन्त्, (4) they insert न् optionally before त् in the Nom Acc. and Voc. Plur. Neut.

‡ Participles of all 1st or roots must reject the न् in the Nom Acc and Voc. Dual Neuter.

IV Participles of the Present Passive †

क्रियमाण नीयमान दोष्यमान चोर्यमाण

V Participles of the Future Active ‡

कृ नी युष् caus चुर cl. 10.
करिष्यमाण नेष्यमाण बोधविष्यमाण चोरविष्यमाण

VI Participles of the Future Passive §

दा भू युष् चुर
{ दास्यमान { भविष्यमाण बोधविष्यमाण { चोरविष्यमाण
{ दाविष्यमाण { भविष्यमाण { चोरिष्यमाण

VII Participles of the Reduplicated Perfect Active.

Parasmaipada

Root.	Base.	Nom. S.	Acc. P.	Loc. P.
1 दा	ददिसम्	ददियान्	ददुष *	ददिसु
2 धा	दधिसम्	दधियान्	दधुषः	दधिसु
3 पा	पपिसम्	पपियान्	पपुषः	पपिसु
4 स्था	तदिसम्	तदियान्	तदुषः	तदिसु
5 इ	इदिसम्	इदियान्	इदुषः	इदिसु

† The Present Passive Participles are formed by adding य् (यक्) to the root and then appending the termination अनि (आनेच्) with the augment म् (मुच्) prefixed to it. See note † page 278.

‡ The Future Active Participles are formed by adding ण्य to the root and then appending the termination अनि (आनेच्) with the augment म् (मुच्) prefixed to it. See note † page 278.

§ वसुधैव कुटुम्बकम् । The participles of the Perfect Active of Par roots are formed by adding यस् (यिष्) to that form of the root which it assumes before the weak terminations of the perfect, such as that of the 3rd pers. Plural.

1 6 वस्तेकानाधमाम् ॥ कृतद्विवचनानामेकानामादन्ताना पनेश्च वयोऽपि नान्येषाम् । The reduplicated weak base consisting of one syllable the roots end ng in धा and the verb पय् admit the intermediate इ before the affix यस्. Other roots do not admit it.

2 6 The 3rd Pers. Pl. form of the Perfect should be taken as the base of the Participle before the vowel terminations of the cases beginning with the Accusative Plural and before the ई of the Feminine and of the Nomin. and Acc. Dual of the Nenter.

3 6 बोधिविमानाश्चानन्चानथ ॥ एतं निपात्यन्ते । उपपूर्वाद्दणो भाषायामपि भूमादे ह्ना । त व नित्य इयु । उपेत्यायवधितम् । नन्पूर्वादश्चते । ह्युरिडभावश्च । अनुपूर्वा

चे क्तंरि कानच । The Perfect participle of द (दण्) is formed by adding

Root.	Base.	Nom. S.	Acc. P.	Loc. P.
6 इ	उपेयिष्व	उपेयिवान्	उपेयुषः	उपेयित्सु
7 श्रि	सिथिष्व	सिथिवान्	सिथियुषः	सिथित्सु
8 क्री	चिक्रीवस्	चिक्रीवान्	चिक्रियुषः	चिक्रीवत्सु
9 नी	निनीष्व	निनीवान्	निन्युषः	निनीवत्सु
10 श्रु	शुश्रुवस्	शुश्रुवान्	शुश्रुवुषः	शुश्रुवत्सु
11 सु	सुपुष्व	सुपुवान्	सुपुवुषः	सुपुवत्सु
12 स्तु	स्तुपुष्व	स्तुपुवान्	स्तुपुवुषः	स्तुपुवत्सु
13 भू	बभूवस्	बभूवान्	बभूवुषः	बभूवत्सु
14 ऋ	आरिष्व	आरिवान्	आरुषः	आरिवत्सु
15 कृ	चकृष्व	चकृवान्	चक्रुषः	चकृवत्सु
16 कृ with सम्	सञ्चकृष्व	सञ्चकृवान्	सञ्चक्रुषः	सञ्चकृवत्सु
17 जागृ	{ जजागृष्व जजागर्वस्	{ जजागृवान् जजागर्वान्	{ जजाग्रुषः जजागरुषः	{ जजागृवत्सु जजागर्वत्सु
18 स्मृ	सस्मृष्व	सस्मृवान्	सस्मृषुषः	सस्मृवत्सु
19 तृ	तितृष्व	तितृवान्	तितिरुषः	तितृवत्सु
20 पृ	पुपृष्व	पुपृवान्	पुपुरुषः	पुपृवत्सु

वम् (कृष्) with the augment इ The termination वम् is added to the root अश with अन् (नञ्) without the augment इ अश (आनव्) is added to the root वन् with अनु in the active sense उप + इ + इ + इ + वस् = उप + इ + व् + इ + वम् = उपेयिवम् अन् + अश + वस् = अनाश्वस्. अनु + वच् + आन = अनु + उच् + आन = अनुवान्.

10, 31, 47 भाषायां सद्भवध्रुवः ॥ सदादिभ्यो भूतसामान्ये भाषाया लिङ्ग स्यात् । तर्था नित्य वप् । The roots रुद्, वस्, and श्रु, take the termination वम् to form the Perfect Participle.

14 = 22 कृतघस्ययोगादेशुण इति मूत्रेऽरेष पिढे गुणग्रहणमिदं ध्वन्येन इति चेन्निषेधाय । वयोः क्त्विगमभ्यां निषेधो विपर्ययात् तस्य गुणस्य निषेधाङ्गकारात् । Before the termination वम् (ववम्) roots ending रु or कृ do not take गु. 11, 23, 24, 27, 28, 29, 31, see note 1-6, page 261.

17 आघोषीनिमूत्रे वृत्ती केचिद्वारमुच्चारणार्थं यथेयमिति । तेन कवगात्रि वरागर्द्वयो न भवति । ' जाग्रामो अनुगमन् ' इत्युक्तम् ॥ आग्नेयस्तु तथाच मति सति जत्र गव्यः सिद्धादिभिः पुननिद मन दृषयित्वा " अग्नौ गोमाहिर् किम् " इति वरमो. क्त्विगे निरुपुनन जत्राग्नौ निषेधो विपर्ययात् तस्य गुणस्य निषेध इति जजाग्रुष इति भवितव्यमिति चेत् २५ । वयो भाषाविपर्ययादिना क्त्विगमभ्यां गुणग्रहणम् । अत्र पर्ययान्नः ' वरागव्युपवमवाः जजागृवानि ' इत्याह । भाषाया विधातुः ।

Root.	Base.	Nom. S.	Acc. P.	Loc. P.
21 वृ	वृत्तम्	वृत्तान्	वृत्तयः	वृत्तसु
22 शृ	शिशोर्वम्	शिशोर्वान्	शिशोर्वयः	शिशोर्वसु
23 पचृ	पेचिवस्	पेचिवान्	पेषुपः	पेचिवसु
24 वषृ	ऊचिवस्	ऊचिवान्	ऊचुपः	ऊचिवसु
25 ऋच्छृ	आनृच्छस्	आनृच्छान्	आनृच्छुपः	आनृच्छसु
26 पृच्छृ	पपृच्छस्	पपृच्छान्	पपृच्छुपः	पपृच्छसु
27 यजृ	इजिवस्	इजिवान्	इजुपः	इजिवसु
28 राजृ	{ रराजिवस् रेजिवस्	{ रराजिवान् रेजिवान्	{ रराजुपः रेजुपः	{ रराजिवसु रेजिवसु
29 अञ्जृ	आजिवस्	आजिवान्	आजुपः	आजिवसु
30 भञ्जृ	बभञ्जस्	बभञ्जान्	बभञ्जुपः	बभञ्जसु
31 तुद्	तुतुद्वस्	तुतुद्वान्	तुतुद्वुपः	तुतुद्वसु
32 भिद्	विभिद्वस्	विभिद्वान्	विभिद्वुपः	विभिद्वसु
33 विद्. CL. 6.	{ विविद्वस् विविद्विस्	{ विविद्वान् विविद्विान्	{ विविद्वुपः विविद्वुपः	{ विविद्वसु विविद्विस्सु
34 सद्	सेदिवस्	सेदिवान्	सेदुपः	सेदिवसु
35 रुधृ	रुध्वस्	रुध्वान्	रुध्वुपः	रुध्वसु
36 वन्धृ	वध्वस्	वध्वान्	वध्वुपः	वध्वसु
37 खन्	चखन्वस्	चखन्वान्	चखन्वुपः	चखन्वसु
38 तन्	तेनिवस्	तेनिवान्	तेनुपः	तेनिवसु
39 हन्	{ जघन्वस् जघ्निवस्	{ जघन्वान् जघ्निवान्	{ जघ्नुपः जघ्नुपः	{ जघन्वसु जघ्निवसु
40 क्रम्	चक्रण्वस्	चक्रण्वान्	चक्रण्वुपः	चक्रण्वसु
41 गम्	{ जग्मिवस् जगन्वस्	{ जग्मिवान् जगन्वान्	{ जग्मुपः जग्मुपः	{ जग्मिवसु जगन्वसु

26, 27 Samprasāraṇa

29, 30 36 (Ch. IV. S. II. 54. Page 108).

33, 39, 41 विभाषागमहन्विद्विद्वान् ॥ ए-यो वसोतिद्वा । विदिना साहचर्यादि-
न्दतेर्ग्रहणम् । The roots गम्, हन्, विद्. cl 6. and विद्. admit ३ optionally
before the affix वम्.

38 See note 1—5 page 281.

Root	Base	Nom S	Acc P.	Loc. P.
42 अश् (negative)	अनाश्वस्	अनाश्वान्	अनाश्वप.	अनाश्वत्सु
43 दश्	{ ददशिवस्	ददशिवान्	ददशुपः	ददशिवत्सु
	{ ददश्वस्	ददश्वान्	ददशुपः	ददश्वत्सु
44 विश्	{ विविशिवस्	विविशिवान्	विविशुपः	विविशिवत्सु
	{ विविश्वस्	विविश्वान्	विविशुप	विविश्वत्सु
45 द्विप्	दिद्विष्वस्	दिद्विष्वान्	दिद्विषुप	दिद्विष्वत्सु
46 जम्	जक्षिवस्	जक्षिवान्	जक्षुप.	जक्षिवत्सु
47 यस् with अधि	अध्यूपेवम्	अध्यूपिवान्	अध्यूपुप	अध्यूपिवत्सु

VIII Participles of the Reduplicated Perfect Active † Ātmanepada

1 दा	ददान	13 तृ	ततिराण-ततिराण
2 धा	दधान	14 पृ	पपुगाण-पुपुगाण
3 क्री	चिक्रियाण	15 वृ	ववुराण वुवुराण
4 नी	नित्याण	16 शृ	शशिराण-शिशिरा
5 श्रु with सम्	सश्रुवाण	17 पच्	पेचान
6 सु	सुपुवाण	18 वच्	ऊचान
7 स्तु	स्तुमान्	19 वच् with अनु	अनूचान
8 भू	बभूवाण	20 प्रच्छ with आ	आपप्रच्छान
9 कृ	चक्राण	21 यज्	ईजान
10 कृ with अप	अपचक्रिराण	22 राज्	राजान-रेजान
11 कृ with सम्	सञ्चक्राण	23 तुद्	तुतुदान
12 कृ	चक्रिराण-चिकिराण	24 भिद्	विभिदान

42-See note 5 6 page 281

43 दशेय ॥ दश वसोऽरुहो स्यान् । The root दश् admits द optionally before the affix यस् (वसु)

44 see notes 33, 39 41 page 283

45 47 see note 1 6 page 281

† लिट् कान्त्या ॥ छन्दसि लिट् कानच् वा स्यान् । The Participles of the Perfect Active of Ātm roots are formed by adding आन् (कानच्) to that form of the root which it assumes before the weak terminations of the Perfect such as that of the third person plural.

19 see note 5, 6 page 281.

25 विद्	विविदान	31 क्रम्	चक्रमाण
26 रुध्	रुध्यान	32 गम् with सम्	सजग्मान
27 खन्	चख्यान	33 दृश् with सम्	संदृष्टान
28 तन्	तेनान	34 विद्	विविष्टान
29 जन्	जज्ञान	35 द्विप्	दिविष्टान
30 हन् with आ	आजगान		

IX Participles of the Periphrastic Perfect Active.

1 दप्	दयाञ्चक्राण दयाम्भूवस् दयामासिवस्	5 उन्द्	उन्दाञ्चक्रवस् उन्दाम्भूवस् उन्दामासिवस्
2 अप्	अयाञ्चक्राण अयाम्भूवस् अयामासिवस्	6 चुर्	चोरयाञ्चक्रवस् चोरयाम्भूवस् चोरयामासिवस्
3 काप्	कासाञ्चक्राण कासाम्भूवस् कासामासिवस्	7 गण्	गणयाञ्चक्रवस् गणयाम्भूवस् गणयामासिवस्
4 आप्	आसाञ्चक्राण आसाम्भूवस् आसामासिवस्		

§ X The Perfect Participles Passive.

1 दा	ददान	5 दप्	दयाञ्चक्राण दयाम्भूवान् दयामासान्
2 नी	निन्यान	6 चुर्	चोरयाञ्चक्राण चोरयाम्भूवान् चोरयामासान्
3 स्तु	स्तुष्टवान्		
4 उन्द्	उन्दाञ्चक्राण उन्दाम्भूवान् उन्दामासान्		

§ The Perfect Participle passive is formed by adding आत् (कानच्) to that form of the root which it assumes before the weak terminations, such as that of the 3rd person plural.

But in the case of roots which take the Periphrastic Perfect, the Participle is formed by adding धाम् to the root and then appending the Perfect Participles of कृ, भू or अस्. i. e. by adding चक्राम्, भूवाम्, and आसान्.

XI The Past passive and active Participles. †

(a) त without intermediate इ.

1 क्षि क्षीणः Emaciated	10 स्यै	स्यानः	19 भृ	भूर्णः
2 श्रि श्रितः	11 ष्टे	ष्ठानः	20 मृ	मूर्णः
3 मृ मृतः	12 लृ	लूनः	21 दृ	दीर्णः
4 क्षु क्षुतः	13 स्तृ	स्तीर्णः	22 जृ	जीर्णः
5 नृ नृतः	14 कृ 9 P. A.	कीर्णः	23 नृ	नीर्णः
6 ऊर्ण ऊर्णतः	15 वृ	वूर्णः	24 कृ 9. P.	कीर्णः
7 शृ शीर्णः	16 धृ	धूनः	25 ऋ	समीर्णः
8 भिद् भिन्नः	17 नृ	नीर्णः	26 गृ	गीर्णः
9 द्रा द्राणः	18 वृ 9. P.	वूर्णः	27 ज्या	जीर्णः

† कृष्णवन् निष्ठा ॥ एतौ निष्ठासौ स्तः ॥ निष्ठा ॥ भूतार्थकृते धातो निष्ठा स्यात् ।
The past passive and the past active participles are formed by adding त (or न) and तवत् respectively to the root

1 (a) निष्ठापामण्यर्थे ॥ व्यदर्थो भावकर्मणि ॥ ततोऽन्यत्र निष्ठायां क्षियो दीर्घः स्यात् ।

(a) क्षि lengthens its vowel before the affix त or तवत्, if that affix does not convey the sense of the passive or impersonal form. क्षि + त तवत्-क्षी or, (b) क्षियो दीर्घात् ॥ दीर्घाक्षियो निष्ठातस्य न स्यात् । (b) क्षि takes the affix न instead of त when it is lengthened, as क्षीणो जलमः, क्षीणवास्तपस्वो; but क्षितवानो मया.

2—5 श्रयुकः किति ॥ श्रिण एकाच उगन्ताच परयोर्नित्कितोरिण् न स्यात् । श्रि and all monosyllabic roots ending in उ, ऋ and लृ (short or long) do not take the intermediate इ before the weak terminations. These four roots are set (Ch. III I °) the affixes त, तवत् and त्वा are weak.

6 [ऊर्णोतिर्णुवन्नाथो वाच्यः] . ऊर्ण does not take इ in the same way as नृ ।
The active past participles of these roots are श्रितवान् ; भूतवान् ; क्षुतवान् ; नृतवान् &c

7—8 रदाभ्यां निष्ठातो नः पूर्वस्य च दः ॥ रेफदकाराभ्या परस्य निष्ठातस्य नः स्यात् ।
निष्ठापेक्षया पूर्वस्य धातोर्देकारस्य च । The affix न takes the place of त after a final र or द्. This final द् is also changed to न्. as स्तृ + त (Ch. IV. S. IV. (A) 28 page 130) स्तीर् + न = ण-स्तीर्ण-स्तीर्णवान्.

9—11 स्योगादेरातो धातो र्यन्वतः ॥ संयोगादेर्यन्वत आदन्ताद्वातो निष्ठातस्य नः स्यात् । त is changed to न after roots which end in आ (or ए ऐ, or औ changeable to आ) and begin with a conjunct consonant containing a semi-vowel, as द्राण, द्राणवान्

12—31 स्वादिभ्यः ॥ एङ्विशतेर्लृनादिभ्यो निष्ठातस्य नः स्यात् । त is changed to न after स्वादि : e. those following लृ (Ch. II. S. IV. 7-27) and ण् ; as स्तीर्णवान्, पूर्ण, पूर्णवान् &c.

28 री	रीणः	39 प्याय् पीनः—प्यान.	50 वै 1. P. वानः
29 ली	लीनः	40 भृञ् 7. P. भ्रमः	51 वृञ् 6. P. वृक्कणः
30 व्री	व्रीनः	41 भुञ् 6. P. भुमः	52 व्री 4. A. व्रीणः
31 प्री	प्रीनः	42 मस्ञ् 6. P. ममः	53 रिञ् 1. P. रूनः
32 दु	दनः	43 मी 4. A. मीनः	54 सू 4. A. सूनः
33 गु	गूनः	44 रुञ् 6. P. रुणः	55 स्फूर्ज 1. P. स्फूर्णः
34 पू	पूनः	45 उञ् 6. A. उमः	56 हा 3. P. हानः
35 सि	सिनः	46 उस्ञ् 6. A. उमः	57 हा 3. A. हानः
36 डी with उद् उड्डीन		47 ली 6. A. लीनः	58 दी 4. A. दीनः
37 दू	दूनः	48 विञ् 6. A. उदिमः	59 री 4. A. रीणः
38 धी	धीनः	49 विञ् 7. P. विमः	

32—33 [हुङ्गो दीर्घश्च ॥] आभ्यामुत्तरस्य निष्ठातस्य न. स्याद्वात्वोरथो दीर्घश्च । दु 1 P. to go and गु lengthen their vowel and take the affix न instead of त.

34 [पूनो विनाशे ॥] पून परस्य निष्ठातस्य नः स्याद्दिनाशे । पू 9 P. ण. takes the affix न in the sense of 'to destroy' as मूना यवा (विनाश इत्यर्थे) । otherwise पूतम्

35 [सिनोतेप्राप्तकर्मकृतस्य] मास्य रूप कर्म प्राप्तकर्म । तत्कृतकर्म्य सिनोतेस्ततः परस्य निष्ठातस्य न स्यात् The verb सि 5 P. A. takes the affix न if it refers to प्राप्त and if it conveys the sense of a reciprocal passive, as सिनो प्राप्त otherwise सित, Ex सिता पाशेन सूकरं or मिले मासो देवदत्तेन.

36—59 (a) ओदितश्च (b) [स्वादयश्च ओदित] ओवागेतो धातोस्तरस्य निष्ठातस्य न स्यात् (a)(b) The roots marked with ओ in the Dhatupatha take न instead of त. उड्डीनवान्, दूनवान्, धीनवान् &c (b) is a Gunasutra.

39 प्याय् पी ॥ वास्यानिष्ठायाम् । व्यवस्थितविभाषेयम् तेन स्वाहे नित्यम् । पी is optionally substituted for प्याय before त and तवत्, पी is necessarily substituted when it is used with one's own limb, as पीन मुखम्, but प्यान —पीन खेद, not, however, when connected with a preposition, as प्रप्यान, but when it is used with अन्धु or ऊयस् with the preposition आ, पी is necessarily substituted for प्या आपीनोऽधु, आपीनमूय

40 Ch. IV. S. 11 54 page 108

42 46 (Ch. III. S. III 25 §)

53 Ch. III. S. 11 5 ° and Ch. II. S. IV 28 page 59

55 (Ch. II. S. 1 16)

56 (Ch. IV. S. IV. 10 (c) page 127.

60 इयै 1. A. to go शीनः-शीतः
इयानः* इयै with प्रति प्रति-
शीनः + इयै „ अभि or अव
अभिइयान-अभिशीनः; अव-
इयानः—अवशीनः

61 अञ्च् with सम् or उद् समक्नः
उदक्त.

62 स्कन्द with नि विस्कन्न

स्कन्द with परि पारिष्कणः
परिस्कन्नः

63 स्तम्भ्, प्रति or नि प्रतिस्तम्भः
निस्तम्भः

64 दिव् द्युनः; द्यूतम्

65 वा with निर् निर्माणः; निर्वातः

66 शुप् शुष्कः

67 पच् पक्कः

60 (a) द्रवमूर्तिस्पर्शो. इयः ॥ द्रवस्य मूर्तिं वदित्ये स्पर्शं वार्ये इयैः संप्रसारणं स्यान्नष्टायाम् । (a) इयै takes संप्रसारण when it means to 'curdle' or 'to be cold'. इयै + त शी + त (Ch III S V. 33 (b) and Ch. II. S IV. 28) इयोऽस्पर्शो इयैर्हो निष्ठातस्य न स्यादस्पर्शोऽयं (b) इयै substitutes न for त unless it signifies coldness, as शीत धृत्म्; otherwise it forms शीतम्, as शीतजम्, when it does not convey either of these senses it forms इयान, as संशयानो वृश्चिकः । शीतान् कुचित्तस्य । A scorpion was contracted from cold.

• (a) मत्तैश्च ॥ प्रतिपूर्वस्य इयः संप्रसारणं स्यान्निष्ठायाम् । (a) इयै takes संप्रसारण if joined with प्रति.

† (b) विभाषाभ्यन्तर्पूर्वस्य ॥ अभ्यन्तर्पूर्वस्य इयः संप्रसारणं वा स्यान्निष्ठायाम् । (b) and optionally if joined with अभि or अव, with any other preposition it forms regularly समवदति.

61 (a) अञ्चोऽनपादाने ॥ अञ्चो निष्ठातस्य न स्यात्त्वपादाने । (a) अञ्च् takes the suffix न instead of त if it does not govern the ablative of the thing out of which something is to be taken (b) यस्य विभाषा यस्मैकाच द्विविद्भिभाषये- द्विहितस्ततो निष्ठाया इण् न स्यात् । (b) Any verb with which the use of the intermediate इ is optional, must not take the intermediate इ before the suffixes त and त्वन् अञ्च् admits इ optionally before the suffix त्वा (see अञ्च् under geran in (त्वा) Ex. समक्नो शुनं पादौ, but उदक्तमुद्गं कृपात् water is taken out of a well

62 See Ch XIV b 1 14, 15

63 प्रतिस्तम्भनिस्तम्भौ च ॥ अत्र स्तम्भोरिति पत्व न स्यात् । प् is not substituted for स in 'स्तम्भ्' with प्रति or नि [Exception to Ch XIV b 1 3 (c)-(d)]

64 दिवोऽर्चिजिगीषायाम् ॥ दिवो निष्ठातस्य नः स्याद्विजिगीषायाम् । दिव् takes न unless it means to 'gamble' (Ch IX 28 § page 195).

65 निर्वाणोऽवाते ॥ निपू इते निर्वाणस्य नत्व स्याद्वातश्चेत्कर्ता न । वा with निर् takes न, as निर्वाणोऽग्निर्मुनिर्वा. If used with वात 'wind' as its agent it forms निर्वात as निर्वातो वात.

66 शुप् क ॥ शुपो निष्ठातस्य क. स्यात् । शुप् takes क instead of त

67 पचो व ॥ पचो निष्ठातस्य व. स्यात् । पच् takes व instead of त.

86 विद् 6. P. A. वित्तम्	95 गम्	गतः	103 घृण्	घृतः
87 भिद् भित्तम्	96 मन्	मतः	104 वन्	वनः
88 ऋ ऋणम्	97 वन् 1. P. to sound,		105 मन्	मतः
89 स्फाय् स्फीतः	to serve	वतः	106 जन्	जातः
90 शम् शान्तः	98 तन्	ततः	107 सन्	सातः
91 यम् यतः	99 क्षण्	क्षतः	108 खन्	खातः
92 रम् रतः	100 क्षिण्	क्षितः	109 प्रच्छ्	पृष्टः
93 नम् नतः	101 ऋण्	ऋतः	110 त्वर्	तूर्णः
94 हन् हतः	102 तृण्	तृतः	111 स्त्रिन्	स्त्र्यूनः

86 वित्तो भोगप्रत्यययो ॥ विन्दतेर्निष्ठातस्य निपातोऽयं भोग्ये प्रतीते नार्थे । The past passive participle of विद् 6 P. A. is वित्तम्, if it means 'enjoyable' or 'to be famous,' as वित्तम्—वनम्; वित्त (famous) पुष्प, in its other acceptations it forms विन. Though the use of the intermediate इ is optional with this root, it does not admit it. (Ch XV S. I. note 61 (b) page 283. विद् 2 P. forms विदित. The following verse contains the past participles of these verbs, वेत्तेस्तु विदितो निष्ठा विद्यतेर्विन इष्यते । विन्तेर्वि-
ष्यथ वित्तथ भोगे वित्त च विन्दते ॥

87 भित्त शकलम् ॥ भित्तमिति निपात्यते शकलं चेत्तद्वति । भित्तम् is the past part of भिद् ॥ it means a part or a portion In its regular sense it forms भित्तम् split.

88 ऋणमाधमर्ण्यं ॥ ऋणातो. के त्वारस्य नत्व निपात्यते आधमर्ण्यं प्रवहारे । ऋणम् forms its past participle ऋण if it signifies debt, otherwise ऋतम् truth

89 स्फाय स्फी निष्ठापाम् ॥ स्फाय. स्फीत्यादेशः स्यातिष्ठापाम् । स्फी is substituted for स्फाय before the suffixes वे and त्वन् (स्फीदितो Ch XV S I 76 page 29

90 अनुनासिकश्च क्लृप्तिः । क्लृप्तिः ॥ अनुनासिकान्तस्यापधाया दावे स्याद्वी शत दावे क्लृप्ति । Roots ending in a nasal lengthen their penultimate vowel before a weak termination beginning with any consonant except a nasal or a semi vowel or before the affix क्लृप्

91—105 अनुदात्तोपदेशवन्तितनोत्वादीनामनुनासिकलोपो क्षन्ति क्लृप्तिः ॥ अनुनासिकान्तानामेवा वन्तये लोप. स्यान्ल्लादा क्लृप्ति पर । Ant roots, ending in nasal the root वन् 1 P. and the eight verbs of the 8th class beginning with त् drop their nasals before a weak termination beginning with any consonant except a nasal or a semi vowel ॥ रर्मिर्मिनर्मिहन्तिरनुदात्तागमिर्मनि. तन् धृण णिण् ऋण घृण् वन्वृमुस्वनादयः ॥ It contains all the root except वन् 1 P

106—108 (Ch IV. S V 49)

107 (Ch III. S II 5 † (b) and Ch III S II. 8 †)

110—112 ज्वरत्वरश्मिभ्यविमवागुपधायाथ ॥ ज्वरादीनामुपधावरारयोद्दृष्ट्यात्

112 मृक् मृत	117 म्लेच्छ् म्लिष्टम्	123 दृढ् } 1 P to
113 क्षुम् क्षुब्ध	indistinct	124 दृढ् } grow दृढ्
a churning stick,	118 रेभ् विरिभ् a tone	125 वृद् } 1 P to grow
a mixed beverage	119 फण् फण्डम्	126 वृद् } परिर्वृढ्
usually सप्तसक्तु)	decoction easily	127 कृप् 1 P to grow कृप्
114 स्रन् स्रान्तम् mind	prepared	128 धृप् 1 P धृष्ट (10
115 ध्वन् ध्वान्तम्	120 वाद् वादम् much	P A 1 P धुषित
darkness	121 धृप् 5 P धृष्ट	129 अर्द् with सम्, नि
116 लम् 1 P लग्नम्	122 शस् 1 P to kill	or नि समर्णः
attached.	विशस्त.	न्यर्ण, व्यर्ण

शलादावनुनामिकादी च प्रत्यये । The roots ज्वर् 1 P and त्वर् 1 A substitute क for व and the roots सिव् 4 P अर् 1 P and मृक् 1 P substitute it for व् and the penultimate vowel, before a शर् consonant, a nasal or the affix निव्.

113—120 क्षुब्धस्वान्तध्वान्तल्याम्लिष्टविरिभ्यफण्डवादानि मन्थमनस्तम सकादि-
सहरवरानायासभृशान् ॥ क्षुब्धादीन्यष्टावनिटानि निपात्यन्त समुदायेन मन्थादप्यु वाच्यपु ।
The roots following क्षुम् have these forms for past participles in the limited
senses stated above. In their usual senses they form क्षुभितम्; स्वान्तम्,
ध्वनितम्, लगितम्, म्लेच्छितम्, विरिभितम्; फणितम्, and वादितम्

121—122 धृषिषसी वैयास्य ॥ एतां निपात्यमानय एवानिटी स्त । The roots
धृप् and शम् do not admit इ before the affix त् and तवर् if they signify
immodesty, otherwise धृषित, विशन्ति .

123—124 दृढ् स्थूलबलयो ॥ स्थूले बलवति च इति निपात्यते । The past passive
participle of these roots is दृढ् if it means 'bulky or strong' but
दृढित, दृढित grown

125—126 प्रमौ परिवृढ् ॥ प्रमौ परिवृढ इति निपात्यते । परिवृढ् is the past
participle of वृद् or वृद् if it means a manner but परिवृद्धित, परिवृद्धित grown.

127 कृष्टग्राह्ययो. कर्ष ॥ कर्ष निपाया इण् न स्यादेतयोरपयो । कर्ष does not
take इ before त् or तवर् if it means 'difficult or impenetrable' as
कर्ष व्याकरणम्, कर्षानि बनानि, कर्ष शास्त्रम्, but कर्षित सुवर्णम्

128 धृषिर्विशद् ॥ धृषिर्निग्यामानेन स्याद्विशद्ने । धृष् does not take इ
when it means to do any thing without being proclaimed by sound as
धृषा रज्जु, but धृषित वाक्यम् सद्नेन प्रकीर्तताभिग्यामत्य ॥ धृष् 1 P धृष्ट (Ch
IV S II No. 2 35 page 113) and धृष् 10 P A 1 P to aver
धृषित (Ch VII note 56—104)

129 अर्द् समिविष्य. ॥ एतत्पूर्वादर्थे निपाया इण् न स्यात् । अर्द् if joined with सम्
वि or नि does not take इ, otherwise it forms आर्दित.

* अर्द with अभि	135 मा 2 P. 3.4 A	† दा with प्र प्रत्त
अभ्यर्णः	मे 1. A. मित	‡ दा with नि नीत्तम्
130 वृत् वृत्तम्	136 स्या स्थितः	
131 था and थ्रप (the causal of था) श्रुतम्	137 धा निहितम्	141 धे धीतम्
132 ह्राद् 1. A. ग्रहन्	138 दा १ P A	142 गे गीतम्
133 दा निर्दिष्टः	139 दा 1 P. } दत्त	143 पा पीतम्
134 सो अवसितः	140 दे 1 A }	144 अद् जग्ध.

* अभेधाविदूयं ॥ अभिपूर्वादेशाविदूयं ऽने निप्रयामिन् न स्यात् । अर्द with अभि in the sense of ' to be near ' does not take ऽ, but अभ्यर्दितो रूपः. (शोतेन परिपीडित इत्यर्थः)

130 गेरभ्यवने वृत्तम् ॥ षट्त्वाद्भूते कस्यङ्भावो णित्क चाधीयमाने ऽने । वृत्तम् is the past passive participle of वृत्य (the causal of वृत्) if it means studied, as वृत् व्याकरणम्, but वतित रज्जु

131 वृत् पाके ॥ प्रातिश्रपत्यो के भभावो निपात्यते क्षारद्वयो पाके । शतम् ' boiled ' is the past participle of था or थ्रप if it is used with क्षारम् or द्वि, otherwise थाण, श्रपितम्.

132 ह्रादो निष्ठायाम् ॥ रतादो ष्स्व स्यानिष्ठायाम् । व्हाद् shortens its penultimate vowel before त or तम्

133—136 घटित्वादिमास्थामिति किति ॥ एषाधिकारो ऽन्तोदेशः स्यात्तादो किति । These roots substitute ई for their final vowel before a weak termination beginning with त

137 दधातेहि ॥ दधातेहि स्यात्तद्दी किति । हि is substituted for धा before a weak termination beginning with त्

138 (a) दौदधौ ॥ धुसृक्कस्य दाइत्यस्य दधस्यात्तादो किति । चत्वम् । दध is substituted for दा > P A (also द > P and द > A) य् is then changed to त् ; or दत्त दत्तवान् ; दत्त्वा

† (b) अचउपसर्गात् ॥ अजन्तादुपसर्गात्परस्य दाइत्यस्य घोरचरन् स्य तादो किति । After a preposition ending in a vowel, दा substitutes त् for its vowel, a प्र-त्त or प्रत्त (See note § page 13)

‡ (c) दन्ति ॥ इजन्तोपसर्गस्य दौघ स्यादित्यो यस्तकारस्तदादाउत्तरपदे । The final इ or उ of a preposition is lengthened before त्, the substitute of दा as above is दात्तम् । After prepositions with a final vowel दा forms also दत्त, as अवदत्तविदत्तैश्च प्रदत्तवादिक्माण । सुदत्तमनुदत्तवनिदत्तमातृचेष्टते ॥

141—143 (Ch. IV S IV 10 (c) page 127)

144 अदोज्जिघ्र्यसि किति ॥ अदो जग्नि स्वात्प्राप तादी किति च । जग्ध is substituted for अद् before the gerund in य and before a weak termination beginning with त्, जग् + तं जग्ध + थ जग्ध (note § page 43).

145 क्षि क्षित क्षीणः	159 ग्रह् गृहीतः	174 नह् नद्धः
146 स्ना with नि निष्णात	160 न्या जान.	175 सह् सोढः
147 स्ना with नदी नदीप्यः	161 व्यप् विद्धः	176 मुच् मक्तः
148 वच् उक्त	162 वश् उष्टः	177 सिच् सिक्तः
149 स्वप् सुप्तः	163 व्यच् पित्त	178 त्यन् त्यक्तः
150 यज् इष्टः	164 ब्रश् वृक्कण	179 युज् युक्त
151 वप् रत्त	165 प्रञ्श् पृष्टः	180 मृज् मृष्टः
152 वह् ऊढः	166 भ्रश् भ्रष्टः	181 वृश् वृद्धः
153 वस् उषितः	167 शाश् शिष्टः	182 इश् इद्धः
154 वे रत्त	168 सस् सस्तः	183 जुश् जुष्टः
155 व्ये वीतः	169 ष्वस् ष्वस्त	184 त्रस् त्रस्तः
156 हे हृत्	170 गाद् गाढः	185 दीप् दीप्तः
157 बद् उदितः	171 गुह् गूढः	186 यत् यत्तः
158 स्थि शूनः	172 लिह् लाढः	187 कप् कष्टः
	173 मुह् मुग्धः	188 गुर् गूर्णः

145 वा जोसद्वन्वयो ॥ प्रियो निग्राया दीर्घो वा स्यादाप्सोऽन्वये च । क्षि in the sense of 'to abuse' or 'to be wretched' lengthens its vowel optionally before त् or तवन्, if त् or तवन् does not convey the sense of the passive or 3rd personal forms, as प्रिताप् or धीमाप् जन्मि, क्षित. or लीगाऽ य तपन् । In its other senses it forms क्षीण

146-147 निबदाभ्या घाते. कौशले ॥ आभ्या वाते. सत्य प स्वातिसौगत्ये गम्ये । न् of स्ना, joined with नि or नदी is changed to ण् if the meaning is 'to be satisfied' as निष्णात शास्त्रेण well versed in the shastras, नदीप्य (नद्या स्नाताति नदीप्य), otherwise निस्नात, नदीस्नात. bathed in the river.

148 to 166 (ch III S II 3 (a) (b))

167 (ch IV S II 85 page 109)

168-169 (ch IV S II 54) page 108

170 गह् does not admit इ as it is optionally set (See 61 (b) page 288)

171 गृह् + त-गृह् + त-रुह् + व-गृह् + ह-रुह् = रुह्

170-174 These roots are vet, therefore, they do not admit इ before च and तवन् (See 61 (b) page 288)

173 इ is changed to ष and इ by ch III S III 34 †† page 83

174 See ch III S II 98 page 78

175 See Ch I note § and † (a) page 21 and Ch III S II note 102, page 78

182-189 These roots are marked with an indicatory letter इ. Therefore, they do not admit of इ (See note 76 above, page 289)

189 चित्	चित्तः	193 बन्ध्	बद्धः	197 सह्	सोढ
190 क्रम्	क्रान्तः	194 दश्	दष्टः	198 लुम्	लुन्ः
191 सिन्	स्यूतः	195 तुर्व्	तूर्णः	199 रिप्	रिष्टः
192 ऊय्	ऊतः	196 इप्	इष्ट		

(b) त with intermediate इ

1 वस्	उपितः	6 शी	शयितः	12 भू	भावितः
2 क्षुप्	क्षुधितः	7 खिद्	प्रखेदितः	(the causal Past Participle of भू)	
3 अञ्च्	अञ्जितः	8 मिद्	प्रमेदितः		
4 लुम् 5. P.	लुभितः	9 खिद्	प्रखेदितः	13 पत्	पतितः
confused		10 धृप्	प्रधर्षितः	14 दारिद्रा	दारिद्रितः
5 कुप् with निर्निष्पुषित		11 मृप्	मर्षितः	15 जागृ	जागरितः

190 See note 40 above page 290

191 See Ch IX note § 28, page 195,

192 ऊत स्यूतमुतं चेति त्रितयं तन्मसन्तर्ताः । अमरकोशः ॥

19th—199 These roots take इ optionally in the first Future therefore, they do not admit of इ (See note 61 (b) page 288)

1-2 वसतिक्षुधोरिद् ॥ आभ्या क्त्वानिष्ठयानिस्त्याम् स्यात् । वस् and क्षुप् always take इ before त्वा, त and तवत्

3 अञ्चे पूजायाम् ॥ पूजायादञ्जते क्त्वानिष्ठयोरिद् स्यात् । अञ्च् in the sense of 'to worship' takes इ before त्वा त and तवत्, अञ्च् 'to go' forms अञ्च्.

4 लुभो विमोहने ॥ लुभा क्त्वानिष्ठयानिस्त्याम् स्यात् । लुम् always takes इ before त्वा, त and तवत् unless it means 'to covet', as विलुभिता वेशाः, but लुम् 4 P 'to covet' forms लुड्व लुड्वान्, लुड्वा

5 इणनिष्ठायाम् ॥ निः कुर्या निष्ठाया इद् स्यात् । कृप् with निर् takes इ before त or तवत्

6-10 निष्ठाशीदृष्टिदिमिदिष्टिदिधृष ॥ एभ्यः सेष्णिष्ठा किम् स्यात् । The affix त or तवत् when it takes इ, is not weak in the case of these roots. They, therefore, take Guna.

11 मृषस्तितिष्ठायाम् ॥ मृष सेष् निष्ठा रिक्तस्याप्तिष्ठायाम् । मृष् when it means 'to endure' takes Guna before त or तवत् with intermediate इ, otherwise मृषित

12 निष्ठायां सेटि ॥ निष्ठाया सेटि गेल्लोपः स्यात् । अय् is dropped before त or तवत् when त or तवत् takes इ.

13-14 द्वितीयाश्रितेतिसूत्रे निपातनाप्यतेरिद् ॥ यस्यविभाषेत्यत्रैकाच इत्येव । तेन हरिद्रातेरनेकाचत्वादिति । These roots take इ notwithstanding they optionally insert इ in the Desiderative; the former, on account of its being so used by Panini himself in one of his sutras and the latter, on account of its having more than one syllable आ in दारिद्रा is dropped before an Ārdha-dhātuka affix.

16 शुत्	प्रशुतितः	10 अब्	अवितः	23 कृ	चिकीर्षितः
	प्रशुतितः	20 अर्	अरितः		(Uesid. of कृ)
17 शङ्	शङ्कितः	21 प्रथ	प्रथितः	24 बुर्	Fre. बोधुधितः
18 निन्द	निन्दितः	22 चूर्	चोरितः	25 भू	॥ बोधुधितः

(c) Optional insertion of इ.

1 दम् cau.	दान्तः दमितः	9 अम् cau.	आन्तः अमितः
2 शम्	शान्तः शमितः	10 त्वर	॥ तूर्णः त्वरितः
3 पुर	पूर्णः पुरितः	11 शुप् 10 P.A 1. P. with सम्	सङ्गुष्टः-सङ्गुधितः
4 दस्	दस्तः दासितः	12 स्वन् with आ आस्वान्तः आस्व-	नितः
5 स्पश्	स्पष्टः स्पशितः	13 हप् 4. P. 1. P. हष्टः हपितः	
6 छद्	छन्नः छादितः		
7 झप्	झतः झपितः		
8 रुप्	रुष्टः-रुपितः		

16 उदुपवाद्वादिर्कर्मणोरन्यतरस्याम् ॥ उदुपवात्परा भावादिसर्मणो. सौमिष्टा वा किन् स्यात् । The affix त् or त्वन् when added with intermediate इ is optionally weak after such verbs of the 1st class as have उ for their penultimate, if the affix is used impersonally or conveys the sense of beginning to perform the action, or to undergo the state expressed by the verb, as प्रमुदित प्रमोदित साधुः, प्रमुदित-प्रमोदित साधुः.

22 चोर् + इत् by 12 निष्ठापातेदि, इ or अय is dropped, hence चोरितः

19 प्रात प्राण राक्षन्मवित गोपायित्वा गुप्तः । अमरकोश. ॥

1-7 वादा-तत्त्वान्तपूर्णदस्तस्पष्टञ्छन्नज्ञाः ॥ एते णिचि निगन्ता वा निपात्यन्त । पक्षे समित इत्यादि । These are the optional past passive participles of दम्, शम्, पुर, दस्, स्पश्, छद् and हप्.

8-12 रूप्यमत्तरमंघुपास्वनाम् ॥ एभ्यो निपाया इडा स्यात् । These roots take इ optionally before त् or त्वन्.

13 हपेर्लोमसु ॥ हपेर्निग्राया इडा स्याल्लोमसु विषये । [विस्मितप्रतिघातयोश्च] हपेर्निग्राया इडा स्याद्विस्मितप्रतिघातयोश्चयोः । हप् takes इ optionally when it is used with लोम, as हृष्ट हपित लोम hair erect with pleasure, also when it means 'to surprise' or 'to disappoint', as हृगे हपितो भय, विस्मित. प्रतिहृतेत्यर्थः

14 चि with अप	अपचित-	18 सिद् cl. 1 प्रस्वेदित.-प्रसिन्नः
	अपचायित.	19 मिद् cl. 1. 4. प्रमेदित.-प्रमिन्नः
15 शो	शित शतः	20 क्षिद् प्रस्वेदित.-प्रक्षिन्नः
16 छे	छित छातः	21 क्षिप् 6 P. 4 A. क्षिशित.-क्षिष्टः
17 धाव्	धातः धार्जित.	22 पू 1. A. पवित.-पूत.

(d) The different uses of the past participles.

1 कृ with प्र प्रकृतः

2 क्षि with प्र प्रक्षीणः

14 अपचित ॥ अपपूर्व्य चायत्त निपातानमिर्त्वं चिभावश्च वा निपात्यते । It is the optional past participle of the causative of चि with अप

15 शाण्डोत्तरन्यतरस्याम् ॥ एतयोरिकारादेशो वा स्वात्तादी किति प्रत्यये । व्यवस्थित विभाषास्वा इतिपिपये । इत्यतः निरुक्तम् । इ is optionally substituted for the ending vowel or शो and छे before a weak termination beginning with त् शी always takes इ when it means a vow

18 -20 निभाषा भाषादिर्गमणो ॥ भावे आदिर्गमणिचादितो निष्ठाया इडा स्यात् । The roots which are marked with an indicatory letter आ in the Dhātuvāpakos'a, take इ optionally before the affix त् or तवत्, if it is used impersonally or conveys the sense of beginning to perform the action or to undergo the state expressed by the root or the gunation of the roots see note 6—10 above page 294

21 (1) क्षिप्त क्वानिप्रयो ॥ क्षिप्त इडा स्यात्क्वानिप्रयोः । 22 (b) पूडश्च ॥ पूड क्वानिप्रयोरिड् वा स्यात् ॥ (a)(b) These roots take इ optionally before त्, तवत् and त्वा

22 पूड क्वाच ॥ पूड क्वानिप्रयव सेन किन्न स्यात् । The affixes त्, तवत् and त्वा when added with इ are not weak in the case of the root पू 1. A

Other set or Aut roots are regular in admitting or rejecting the intermediate इ before the affix त् or तवत्

१-३ आदिर्गमणि, निपा, यकृत्वा, ४. अदिर्गमणित् कर्तेरिच ॥ आदिर्गमणित् कृत्वा कर्तेरिचान्वाद्वावर्गमणो । The terminations त् and तवत् convey the sense of beginning to perform the action or to undergo the state expressed by the root, and then the त् has an active sense also They are also used in the Passive and Impersonal sense प्रकृतं वद न, प्रकृतं कृस्तेन, प्रक्षीण स .

3 गम् गतः (गङ्गाम्)	10 वस् with उप. उपोषितः (हरिदिनम्)
4 आप् with प्र प्राप्तः (गङ्गाम्)	11 जन्-जातः (सुतः)
5 लै ग्लानः (सः)	12 रुद् with आ-आरुढः (वृक्षम्)
6 क्षिप् with आ आक्षिष्टः (लक्ष्मीम्)	13 जृ ,, अनु-अनुजीर्णः (विश्वम्)
7 शी ,, अधि अधिशायितः (शेषम्)	14 रम् ,, उप-उपरतः (नरः)
8 स्था ,, अधि अधिष्ठितः (वैकुण्ठम्)	15 मन् मतः (राज्ञाम्) राजभिरिष्य- माण इत्यर्थः
9 आस् ,, उप उपासितः (शिवम्)	16 बुध् बुद्धः } 17 पूज्-पूजितः } (राज्ञाम्)
19 क्षिब्-क्षिब्णः	18 * शील् शीलितः
20 इन्द् इन्द्रः	21 आस् आसितम्
	22 या-यातम्
	23 भुज्-भुक्तम्

3-14 गत्यर्थकर्मकक्षिपवीर्स्थासवसजनरहजीर्येतिभ्यश्च ॥ एभ्यः कर्तरि क् स्याद्भाव-
कर्मणोश्च । The past passive participles of roots implying motion, of
intransitive roots and of the roots क्षिप्, शी, स्था, आस्, वस्, 1st Conj,
जन्, रुद्, and जृ 4th Conj, have an active sense. They have also the Passive
and Impersonal senses.

17 मतिबुद्धिपूजार्थेभ्यश्च ॥ मतिरिच्छा । बुद्धिर्ज्ञानम् । पूजा सत्कारः । एतदर्थेभ्यश्च धातुभ्यो
वर्तमाने क् स्यात् । The past passive participles of the roots मन्, to think,
to wish, बुध्, to know, and पूज्, to adore, and their synonyms are used in
the sense of the present tense.

18 ° There are other words which are similarly used. They are as follow.—

शीलितो रक्षितः क्षान्त आशुध्रे जुष्ट इत्यपि ॥

रुध्य दयितश्चोभावगिब्याहृत इत्यपि ॥ १ ॥

हृत्तुथै तथा कान्तस्तथोभौ संयतोयनौ ॥

कष्ट भविष्यतीत्याहुरमृत पूर्ववत्समृतः ॥ २ ॥

कष्ट इति भविष्यात् कोले । अमृत इति पूर्ववत् । वर्तमानइत्यर्थः ।

तथा सुप्तः । शयितः । आश्रितः । लिप्तः । वृत्तः ।

इत्येवमादयो वर्तमाने द्रष्टव्याः ॥ ३ ॥

19..20 जीवः क् ॥ वीतो धातो वर्तमाने क् स्यात् । The past passive participles
of the roots having जि for their indicative letter in the Dhatupritha are
also used in the sense of the present tense.

21..23 कौडधिरणे च प्रौढप्रतिप्रत्यवसानार्थेभ्यः ॥ एभ्योऽविरणे क्

GERUNDS.

SECTION II.

(a) Gerund in त्वा

1 ज्ञा	ज्ञात्वा	13 कृ	कृत्वा
2 दा	दत्त्वा	14 स्मृ	स्मृत्वा
3 पा	पात्वा	15 जृ	जरित्वा-जरीत्वा
4 जि	जित्वा	16 तृ	तीर्त्वा
5 नी	नीत्वा	17 पू	पूर्त्वा
6 शी	शयित्वा	18 त्रै	त्रात्वा
7 यु	युत्वा	19 मुच्	मुक्त्वा
8 स्तु	स्तुत्वा	20 छिद्	छित्त्वा
9 धू	धूत्वा	21 बन्ध्	बध्त्वा
10 पू	पवित्वा पूत्वा	22 स्कन्द्	स्कन्त्वा
11 भू	भूत्वा	23 स्पन्द्	स्पन्दित्वा-स्पन्त्वा
12 सू	सूत्वा	24 नम्	नत्वा

स्यान्वाद्यथाप्राप्तम् । The past participles of roots expressing steadiness (धीर्ग्यम्), motion, and eating, indicate the place in or on which an action is represented as having taken place. They have also the Passive and Impersonal senses.

2 [Ch. XV. S. I. XI (a) 138 (a) page 292]

6 न क्त्वा सेट् ॥ सेट् क्त्वा किनस्यात् । The affix त्वा with intermediate ₹ is not weak; so the root is geminated.

7, 9 11, 12, 14 [Ch. XV. S. I. XI(a) 25 page 286]

10 [Ch. XV. S. I. XI(c) 22] and see note on 6 above.

15 जृग्रथ्योः क्त्वि ॥ आभ्या परस्य क्त्वं इट् स्यात् ॥ त्वा takes ₹ in these verbs जरीत्वा (Ch. IV. S. V. 23-24 §)

16 (Ch. IV. S. IV (A) 28, page 130)

17 (Ch. IV. S. IV (A) 27, page 130)

18 Ch. III S. V. 35)

21 (Ch. IV. S. II 54)

22-23 क्विस्क्वन्दिस्क्वन्दोः ॥ एतयोर्न व्योपो न स्यात् क्त्वि परे । These roots do not drop their nasal before the affix त्वा, स्पन्द् is optionally set

24 (Ch. XV. S. I. XI. (a) 91 105)

25 कम्	कामयित्वा-कमित्वा-कान्त्वा	43 वे	उत्वा
26 क्रम्	क्रमित्वा-क्रत्वा-क्रान्त्वा	44 व्ये	वीत्वा
27 गम्	गत्वा	45 ह्ये	हूत्वा
28 क्लम्	क्लमित्वा-क्लान्त्वा	46 वद्	उदित्वा
29 चम्	चमित्वा-चान्त्वा	47 ध्वि	ध्वयित्वा
30 तम्	तमित्वा-तान्त्वा	48 ग्रह्	गृहीत्वा
31 दम्	दमित्वा-दान्त्वा	49 ज्या	जीत्वा
32 भ्रम्	भ्रमित्वा-भ्रान्त्वा	50 व्यब्	विन्द्रा
33 रम्	रमित्वा-रन्त्वा	51 वग्	उष्ट्रा
34 शम्	शमित्वा-शान्त्वा	52 व्यच्	विचित्रा
35 थम्	थमित्वा-थान्त्वा	53 ब्रश्च	ब्रथित्वा
36 स्यम्	स्यमित्वा-स्यान्त्वा	54 प्रच्छ्	पृष्ट्रा
37 षच्	उक्त्वा	55 भ्रस्न्	भृष्ट्रा
38 स्वप्	सुप्त्वा	56 शास्	शिष्ट्रा
39 यज्	इष्ट्रा	57 दिव्	धूत्वा-देवित्वा
40 वप्	उप्त्वा	58 वृत्	वर्तित्वा-वृत्ता
41 वह्	ऊङ्गा	59 मृड्	मृडित्वा
42 वस्	उषित्वा	60 मृद्	मृदित्वा

25, 26 उदितो वा ॥ उदितः परस्य क्त्वं ह्रस्वः स्यात् । All verbs which are marked with an indicatory उ in the Dhatupatha take इ optionally before the affix ला

26 क्रमश्च क्त्वं ॥ क्रम उपधाया वा दीर्घः स्या ज्ञत्वादी निच परे । क्रम् lengthens its penultimate vowel optionally before ला without intermediate इ.

31, 34 (Ch. XV. S. I. XI (a) 90)

37-55 (Ch. III. S. II. 5 ° † (a) (b), pages 66-67.

38 (Ch. IX. 3-8)

42 (Ch. XV. S. I. XI (b) 1-2).

42 वम् } See note 59-63 below.

46 वद् }

48 (Ch. IX. 3-8).

53 See note 15 above. No Samprasaran (see note 6 above).

54 (Ch. IX. 3-8)

56 See Ch. IV. S. II. 85, page 109

59-63 मृड्मृदुपुष्पकुशवदवतः क्त्वा ॥ एभ्यः सेट् क्त्वा क्त्वा । ला with intermediate इ is weak in the case of these roots. So the vowels of the roots are not gunated.

61 गुप्	गुधित्वा	77 छिप्	छिधित्वा-लेखित्वा
62 कुप्	कुपित्वा	78 क्षुप्	क्षुधित्वा क्षोधित्वा
63 हिप्	हिधित्वा हिष्ट्वा	79 अञ्च्	अञ्धित्वा
64 रुद्	रुधित्वा	80 ऋद्	ऋधित्वा ऋदित्वा-
65 विद् 2 P	विधित्वा		ह्रित्वा
66 मुप्	मुपित्वा	81 इप् 6 P	एपित्वा इष्ट्वा
67 ग्रन्थ्	ग्रथित्वा ग्रन्थित्वा	82 मद्	सहित्वा सोढ्वा
68 गुम्ह्	गुपित्वा गुम्हित्वा	83 लुम् 4 6 P	लुभित्वा-लोभित्वा-
69 ग्रन्थ्	ग्रथित्वा-ग्रन्थित्वा		लुब्धत्वा
70 वञ्च् I P	to go and 1 A	84 रुप् 1 4. P	रुपित्वा-रोपित्वा रुद्ध्वा
	वचित्वा-वञ्धित्वा वक्तृत्वा	85 रिप् 1 4 P.	रिपित्वा-रोपित्वा रिद्ध्वा
71 लुञ्च्	लुधित्वा लुञ्धित्वा	86 भञ्ज्	भक्तृत्वा-भङ्गित्वा
72 ऋन्	ऋधित्वा अर्धित्वा	87 रञ्ज्	रक्तृत्वा रङ्गित्वा
73 तृप्	तृधित्वा तर्पित्वा	88 अञ्ज्	अञ्जित्वा-अङ्गित्वा-
74 मृप्	मृधित्वा-मर्धित्वा		अकृत्वा
75 कृप्	कृधित्वा-कर्धित्वा	89 मस्त्	मक्तृत्वा मङ्कित्वा
76 युप्	युधित्वा योधित्वा	90 नस्त्	नधित्वा नष्ट्वा नद्वा

124 99

91 जन्	जनिन्वा	102 हा to go	हान्वा
92 सन्	सनिन्वा सात्वा	103 अद्	जग्ध्वा
93 खन्	खनिन्वा-खान्वा	104 गुह्	गुहित्वा-गृहित्वा-गृद्धा
94 तन्	तनिन्वा-तत्वा	105 मृज्	मार्जित्वा-मृष्ट्वा
95 मन्	मनिन्वा मन्या	106 सस्	संसित्वा-सस्त्या
96 दो	दित्वा	107 स्तम्	स्तम्भित्वा-स्तब्ध्वा
97 सो	सित्वा	108 जीव्	जीवित्वा
98 मा	मित्वा	109 घुर	घोरयित्वा
99 स्था	स्थित्वा	110 बुध् (Caus.)	बोधयित्वा
100 धा	हित्वा	111 बुध् (Desid.)	बुबोधयित्वा
101 हा 3.P.	हित्वा	112 बुध् (Freq.)	बोबुधयित्वा

(b) Gerund in य *

1 व्या	प्रव्याय	6 गै	प्रगाय
2 दा	आदाय	7 पा to drink	प्रपाय
3 धा	विधाय	8 हा to abandon	प्रहाय
4 मा	प्रमाय	9 सो	प्रसाय
5 स्था	प्रस्थाय	10 इ with प्र	प्रेत्य

92 94 (Ch. IV. S. V.43, page 150)

95 The root has an indicative उ, so it takes इ optionally.

96 99 (Ch. XV. S. I-XI(a) 133-136.)

100 (Ch. XV. S. I-XI. (a) 137.)

101 जहातेश्च किञ्च ॥ जहातिर्हसियमादेशः स्यात् वित्त्वं परे । हि is substituted for हा ' to abandon ' before the affix त्वा.

103 Ch. XV. S. I. XI (a) 144

104 See Ch IX 25-26. Besides, this root is wet.

105 This root is wet and (See Ch III. S. II. 8 †)

106, 107 See note 26 above and (Ch. IV. S II. 54.)

* समासजन्येषु स्तुत्यप् ॥ अव्ययपूर्वेषु अनन् समासे क्त्वो ल्यवादेशः स्यात् ।

All verbs connected with prepositions or adverbs (except such as are preceded by the negative participle) take the affix य (ल्यप्) instead of त्वा. In the case of the negative participle त्वा, as अहन्वा.

2-9 न स्वपि ॥ स्वपि पर घुमास्यादेर्नित्यं न स्यात् । ई is not substituted for the final vowel of the roots mentioned in (Ch. IV. S. IV.10 (e), page 127) before the affix य.

10-11 ऋस्वस्य चिनिङिति तुक् ॥ ऋस्वस्य हुगागमः स्यात्पिति इति परे । roots ending in a short vowel insert न् before the affix य.

45 हे	आहूय	64 मन्	प्रमृत्य
46 वद्	अनुय	65 वन्	प्रवत्य
47 ध्वि	उच्छ्रय	66 तन्	वितत्य
48 प्रह्	संगृह्य	67 क्षण्	विक्षत्य
49 ज्या	प्रज्याय	68 क्षिण्	विक्षित्य
50 व्यभ्	आविष्य	69 ऋण्	समृत्य
51 वश्	समुश्य	70 तृण्	संतृत्य
52 व्यच्	संविष्य	71 घृण्	विघृत्य
53 ब्रथ्	संवृथ्य	72 मन्	अवमत्य
54 प्रच्छ्	आपृच्छद्	73 जन्	प्रजन्य or प्रजाय
55 भ्रस्ज्	आभृज्य	74 सन्	प्रसन्य-प्रसाय
56 शास्	संशिष्य	75 खन्	निखन्य-निखाय
57 क्रम्	प्रक्रम्य	76 चुर्	प्रचौर्य
58 दिव्	परिर्दाप्य	77 गण्	विगणय्य
59 यम्	निषम्य or निषत्य	78 बुभ् Cau.	प्रबोधय्य
60 रम्	विरम्य or विरत्य	79 नी	आनाय्य
61 नम्	प्रणम्य or प्रणत्य	80 ऊ	आकार्य
62 गम्	आगम्य or आगत्य	81 गम्	अपगमय्य
63 हन्	प्रहत्य	82 नम्	प्रणमय्य

45, 58 (Ch. II. S. II. 1-3)

49 उपय ॥ ज्याधानोः सप्रसारणं स्यादप्यपि । The root ज्या does not take Sam-
prasarana before the affix य. 56 (See Ch. IV. S. II. 56)

59 72 या ह्यपि ॥ अनुदातोपदेशानां पतितितलोपदेशानामनुनासिक्योपो वा रदाप्यपि ।
ह्यवस्थितविभागेयम् । तेन मान्दानिटा वा नान्ताजिटा पनादीनां य नित्यम् । Anit roots,
with a final य drop it optionally, and those with a final र and the roots
following य drop it necessarily, before the affix य.

73-75 (Ch. VI. 47, 48)

78 80 Causative bases and the roots of the tenth conjugation drop अय्
before the affix य.

(77, 81, 82. ह्यपि लघुपूर्वात् ॥ लघुपूर्वाभ्यस्य कर्त्तृवादेन. स्यादप्यपि । They (i. e.
causative bases) retain अय् if they have a short penultimate vowel.

83 आप् Cau	प्राप्य or प्राप्य	85 वुध Freq	A. प्रबोनुष्य
84 वुभ् Desid	प्रबुधोधिष्य	86 भू	प्रबोभूष्य

(C) Gerund in अम् (पवृत्)

1 This is formed by adding the termination अम् (पवृत्) to the root, making the same changes as are made before the इ of the third person singular of the Passive Aorist. It expresses repetition of the action expressed by the root. This sense is expressed even by त्वा. The form undergoes repetition, as —

स्मृ—स्मार स्मारम्, स्मृत्वा स्मृत्वा.

पा—पाय पायम्, पीत्वा पीत्वा.

भुज्—भोज भोजम्, भुक्त्वा भुक्त्वा.

श्रु—श्राय श्रायम्, श्रुत्वा श्रुत्वा.

गम् (Causal)—गाम गामम्, गम गमम्

लभ्—लभ लभम्, लभ लभम्, but प्रलभ प्रलभम्.

जागृ—जागर जागरम्.

2 When the words अत्रे, प्रथम्, and पूर्वम् are used with verbs, they take this termination optionally without expressing the sense of repetition, as अत्रे भुज्वा ब्रजति. The regular tenses may also be employed अत्र भुङ्क्ते ततो ब्रजति, so also प्रथम भोजम्, प्रथम भुक्त्वा, पूर्व भोजम्, पूर्व भुक्त्वा &c

3 The root कृ preceded by its object along with this termination takes this form, if the sense implies 'censure' as चौरकारमाप्नोति । चौरश्चन्दुच्चापानोऽस्तीत्यर्थः (He says in censure 'Thief, he is a thief') कृ here means 'to utter'

83 विभाषण ॥ आप्नोतोरप्यारजेता स्यादपि । The causative base of आप् retains अम् optionally before the affix य

1 आभीक्ष्य णमुत् च ॥ पीत पु वे वे समानकर्तृव्या धातव्या पृथक् विदमानादानाणमुत् स्यात् कृत्वा ।

† The ending vowel of a root and the penultimate of take वृद्धे and the penultimate इ, उ and ऋ take गुण before the णमुत्

2 विभाषणमेवमपूर्वेषु ॥ आभीक्ष्यति नापुनर्तन । एवमपि समानकर्तृव्यो पूर्वोक्तवत् ॥ वा न्न । पक्ष एवायम् ।

3 वसन्त्याह ॥ कृत्वा सवृत् ॥ वसन्त्याह अर्धे ने ॥ अर्धे कृत्वा सवृत् प्रवृत्ता ॥ इति श्रुतिरप्यारजे ।

9. With चर्म and उदर as objects, the root पू (10th Conj) 'to fill' takes this termination, as — (चर्मपूरं स्तृणाति (covers the body so as to cover the whole skin), उदरपूरं भुङ्के (eats till the belly is full)

10 The root पू, 10th conj, when used with its object takes this termination to express the amount of rainfall, then the ऊ of पू is optionally dropped गोष्पदपूरं वृष्टे देव or गोष्पदप्र वृष्टे देव (It rained so much that water was deep enough to fill up small puddles, literally, the impressions made by the hoof of a cow) But the ऊ of an उपपद् is not dropped, as — मृषिकात्रिलप्रम्

11 The causal of वृन्त् along with its object expressive of a garment takes this termination to express the amount of rainfall, as — चैलक्षोपम्-वस्त्रक्षोपम्-वसनक्षोपम् वृष्टा देव (It rained so as to drench the clothes)

12 With the words निमूल and समूल in the accusative case the root कर् 'to destroy,' takes this termination; as — निमूलं कायं कपति. (destroys up to the root, extirpates). समूलनां कपति (समूलं कपतिर्त्यर्थः)

* N B From rule 12 to 23 (both inclusive) the same verb must be used after the Gerund in अम् as the verb from which the gerund is formed

13 With the words शुष्क, चूर्ण, and रक्त, as objects, the root पिप 'to pound,' takes this termination, as — शुष्कपिपं

9 चर्मोदिरयो पूरे ॥ चर्मोदिरया कर्मणोदयपदयो पूरे णेमुत्त इह पूर्वमात्रेण न स कर्त्तव्यं परणस्तत्र स्तरणभोजनोत्तरकालिस्तात् । अतश्चर्मपूरणादिविशिष्टा स्तरणभावस्य क्रियति बोधः ।

10 पात्रप्रमाणं जलोपश्चात्स्थान्यतरस्यान् ॥ कर्मण्युपपदे पूरे णेमुत्त स्यदकारत्वात् वा समुदायनं वपप्रमाणे गम्यः । अस्त्यति किम् । उपपदस्य मामूत् । मृषिकात्रिलप्रम् ।

11 चैले ऋषे ॥ चलोर्णे कर्मण्युपपदस्य ऋषेर्णेमुत्त स्याद्वपप्रमाणे । यथावर्षणेन वस्त्रं ज्ञेयन्ते शब्दाश्च तथा वृष्ट इत्यर्थः ।

12 निमूलसमूलयो कर्त्तव्यः ॥ निमूलममूल्याः कर्मणोदयपदयो कपो णमूल स्यात् । अत्र प्रकरणे पूर्वज्ञान इति न सम्भ्यत । एवस्यापि धात्वपस्य निमूनादिवशपाठः । रुद्रः । तत्र सामान्यविशेषभावेन विशेषेण वदयनभावात् ।

७ कर्त्तादिषु धर्मादिष्वनुप्रधाना ॥ धर्मादिष्वनुत्त स एतानुप्रयोगस्य इत्यर्थः ।

10 चर्मोदिरयो पूरे ॥ चर्मोदिरयो कर्मण्युपपदस्य णेमुत्त ।

पिनाष्टि. (pounds dry things); so also चूर्णपेपं-रुक्षपेपं पिनाष्टि (चूर्णं पिनाष्टीत्यर्थः).

14. The roots हन्, 'to kill,' कृ 'to do,' and ग्रह् 'to seize,' having for their objects समूह, अकृत and जीव, respectively, take this termination; as:—समूहवातं हन्ति (kills entirely). अकृतकारं करोति (does what ought not to be done). जीव-प्राहं गृह्णाति (captures alive.).

15. With words expressive of instruments, in the instrumental case, the root हन् takes this termination, as:—पादवातं हन्ति (पादेन हन्तीत्यर्थः strikes with the foot.).

16 With words implying liquids expressive of instruments, the root पिप् 'to grind' takes this अम्; as:—उदपेपं पिनाष्टि (उदकेनपिनाष्टीत्यर्थः grinds with water.).

17. With the words हस्त and its equivalents in the instrumental case, the roots ग्रह् 'to take' and the causal of वृत् 'to be,' take this अम्; as:—हस्तं वर्तं वर्तयति (हस्तेन वर्तयति । हस्तेन गुठिकां करोतीत्यर्थः He makes a pill with his hand), so also हस्तप्राहं गृह्णाति (हस्तेन गृह्णातीत्यर्थः); करवर्तम् ; पाणिवर्तम् &c.

18. With the word स्व (meaning आत्मीय, 'one's own,' ज्ञाति, kinsmen; & धन wealth) and its other equivalents and the words expressing its particular species, all in the instrumental case, the root पुप् 'to feed' takes this अम्; as:—स्वपोषं पुण्याति (स्वेन पुण्यातीत्यर्थः he feeds himself); so also आत्मपोषं—गोपोषं—पितृपोषं—मातृपोषं—धनपोषं—रैपोषं पुण्याति ।

19. With words expressing अविकरण (Location) the root बन्ध् 'to bind' takes this अम्; as:—चक्रग्रन्थं बन्धाति (चक्रं

14 समूहवातं हन्ति । यथासंख्यमेव उपपदेतुं हन्ति । गमुन् ।

15 करणे हन् । करण उपपदे हन्ते गमुन् स्थात् । यथाविध्यनुप्रयोगात् : सप्तमिप्रसङ्गात् । निप्रधातुग्रन्थे तु हिंसापानाचेति वक्ष्यते ।

16 उदकेन पिपः । पिपाते येन तस्मिन् कारण उपपदे पिपे गमुन् ।

17. हस्ते वर्तयति । हस्तार्थे कारण उपपदे वर्तयति गमुन् ।

18 स्वे पुपः । करण इत्येव । स्व इत्ययमङ्गम् । तेन स्वस्य पर्याये विज्ञेयेषु गमुन् ।

19 अधिकरणे बन्धः । अधिकरण उपपदे बन्धाते गमुन् ।

वध्नातीत्यर्थः He ties to the wheel; or composes a verse in चक्र-
बन्ध, a kind of शब्दालंकार)

20 With words such as कौश, मयूरिका, and अद्यालिका the
root वन् takes this अम्, to signify a particular bond or
knot, as — कौशबन्धं वध्नाति binds in the way called चक्रबन्ध.
मयूरिकाबन्धम्; अद्यालिकाबन्धम् &c.

21. With words जौन and पुरुष signifying agents, the roots
नश् 'to perish' and वह् 'to bear,' respectively take this अम्, as—
जीवनाश नश्यति (जीवो नश्यतीत्यर्थः Life perishes); पुरुषाह वहति
(पुरुषः प्रेष्यो भूया वहतीत्यर्थः. A man bears : e. a man becoming
a servant bears).

22 With the word ऊर्ध्व signifying agent, the roots शुष्
'to dry' and पूर 'to fill,' 4th conj. take this अम्, as — ऊर्ध्वशुष्पति
(वृक्षादिरुर्ध्व एव तिष्ठन्मुष्पतीत्यर्थः. A tree dries in its stand-
ing position); ऊर्ध्वपूर पूर्यते (ऊर्ध्वमुग एव चटादिवर्षोदकादिना पूर्णो
भवतीत्यर्थः).

23. With words meaning standard of comparison express-
ive of subjects or objects, roots take this अम्; as—
घृतनेभाय निहित जलम् (घृतमिव मुरक्षित जल निहितमित्यर्थः The water
was kept with as much care as ghee). The force is that of ईद.
अजकनाश चटः (अजक इव नष्ट इत्यर्थः He died like a goat.)

24. With words in the instrumental case, the root दम्
'to bite' with उप takes this अम् and also य, as— मुलकोपदन्
भुङ्क्ते, मुलकेनोपदन् भुङ्क्ते; मुलकेनोपदस्य &c. He eats with a radish).

25. With words in the instrumental case, roots having

20 संज्ञायाम् ॥ कृत्राने जेमुल सञ्ज्ञायाम् ।

21 कर्त्रेर्जीवपुरुषयोर्नक्षिबद्धे. ॥ कर्तृज्ञानकर्त्रोर्जीवपुरुषयोर्नक्षिबद्धो नक्षिबद्धे
नक्षिबद्धे ।

22 ऊर्ध्वे शुष्पिरोः ॥ ऊर्ध्वे कर्त्रे शुष्पिरोः शुष्पिरोः ।

23 उपनाने कर्मणि य ॥ चट् ॥ उपनाने कर्मणि कर्त्रे चोपपदे धातोर्नक्षिबद्धे ।

24. उपदन्मृत्विषायाम् ॥ मृत्विषायाम् उपदन् उपदन्मृत्विषायाम् ।

25. दिवायानात् यमायाम् ॥ मृत्विषायाम् उपदन् उपदन्मृत्विषायाम् ।

नक्षिबद्धो धातोर्नक्षिबद्धे ।

exert' is optionally changed to आ;as:—अस्यपगारं* or अस्यपगोरं युष्यन्ते. (They fight with uplifted swords).

30 Roots with nouns in the accusative case expressing parts of the body which can be removed without loss of life, take this अम्;as:—भ्रुविक्षेपं कथयति (भ्रुवं विक्षेपम्); he relates throwing his eyebrows about; but शिर उक्षिप्य कथयति.

31 Roots with nouns in the accusative case expressing the part of the body which is entirely afflicted by the action; take this termination; as:—उरःप्रतिपेधं युष्यन्ते (कृत्स्नमुरःपीडयन्त इत्यर्थः Afflicting the whole bosom they fight) ' उरोविदारं प्रतिचस्करे नखैः । '

32 The roots विश् ' to enter ' पत् ' to fall,' पद् ' to go,' and स्कन्द् 'to leap,' along with their objects in the accusative case, take this termination to express complete occupation, pervasion, or repetition; as:—गेहानुप्रवेशमास्ते (गेहं गेहमनुप्रवेशमास्ते गेहमनुप्रवेशमनुप्रवेशमास्ते) Having entered the house or having entered every house he sits; so also गेहानुप्रपातम्; गेहानुप्रपादम्; गेहानुस्कन्दम् &c.

33. The roots अस् 4th conj. 'to throw,' and तृप् 'to thirst,' along with the nouns in the accusative case expressive of time, take this अन् to express an interval of actions; as:—द्वयहात्यासं गाः पाययति (द्वयहमत्यासम्; अथ पाययित्वा द्वयहमार्तिकम्

* अमगुरोगमुलि ॥ गुरी उचमने इत्यस्यैष आत्वं वा स्वाणमुलि ।

30 स्वाङ्गेऽधुवे ॥ अधुवे स्वाङ्गं द्वितीयान्त उपपदे भातोर्गुमुल् । येन विना न जीवने सदुवम् ।

31 परोक्षिरपमाने च ॥ सर्वत्रो विराध्यमाने स्वङ्गे द्वितीयान्त उपपदे भातोर्गुमुल् इत्यतः । भुकार्थमिदम् ।

32 विशिषतिरिच्छन्दां व्याप्यमानातेऽवमानयोः ॥ द्वितीयान्त उपपदे विदुःसिद्धिम् । अनुत् स्वदृष्यायमाने आक्षेपमाने पार्थे गम्भे ।

33 अस्पतिवृत्तौ द्विपान्तरे काले ॥ द्विपान्तरयति व्यकथत इति क्रियान्तरः । तस्मिन् व्याप्ये वर्तमानादस्यतेरवृष्यते च कालाविशु द्वितीयांतेषूपपदेषु अनुम् स्थान ।

पुनः पाययतीत्यर्थः) gives drink to the cows after an interval of two days i. e. every third day is also द्रवहतर्पम्-द्रवहतर्पे गाः पाययति.

34. With the word नामन् in the accusative case, दिश् with आ and प्रह् take this termination; as:— नामादेशमाचष्टे he mentions it having told his name. नामग्राहमाह्वयति calls me having taken my name

35. The root कृ along with an indeclinable, takes अम् and त्वा to express loudly what is disagreeable and lowly what is agreeable; as:— उच्चैः कृय, उच्चैः कृत्वा, or उच्चैः कारमप्रियमाचष्टे. He tells evil news loudly. नीचैः कृय, नीचैः कृत्वा, or नीचैः कारं प्रियं ब्रूते He tells good news in a low voice.

36. The root कृ along with the word तिर्यक् takes अम् and त्वा to express completion (of an action); as:— तिर्यक्कृत्य कृत्वा-कारं गतः (समाप्य गतइत्यर्थः Having completed the work he went away), but तिर्यक् कृत्वा काष्ठं गतः He went away placing the piece of wood obliquely.

37. The roots कृ and भृ along with words formed by the suffix तम्, expressive of the part of the body, take अम् and त्वा. as-मुन्वतः कृत्य-कृत्वा-कारं गतः; मुखतोभूय-भूया-भानम् &c. Having made himself in front he went away.

38. The roots कृ and भृ along with words विना, नाना, and the words formed by the suffix धा, and other terminations of the same sense, take त्वा and अम् to express the making or becoming something like what it was not before; as:— नानाकृत्वा-कृत्य-कारं गतः (अनाना नाना कृत्वा गतइत्यर्थः) Creating many where there were few he went away. विनाकृत्वा-कृत्य-कारं गतः, एकधाभूत्वा-

34 नाम्नादिनिप्रहो ॥ द्वितायाम्नामस्य उपाद आदिनिप्रहो णमुन् ।

35 अर्थाभिमतेताम्नां कृत्वा कृत्वाणमुन् ॥ अर्थाभिमतेताम्नां नामाप्रियत्वाच्चैः प्रियस्य च नीचैः कृत्यन्तरिमन्मन्मानं इत्ययउपादे कृत्वा कृत्वाणमुन् स्तः ।

36 तिर्यक्कृत्य ॥ तिर्यक्कृत्य उपादे कृत्वा कृत्वाणमुन् स्तः समतां गम्यायाम् ॥

37 स्वादि तन्मन्मन् कृत्वा ॥ तन्मन्मन्मानं स्वादि उपादे कृत्वा कृत्वाणमुन् स्तः ।

38 ग्राह्यार्थमाचष्टे ॥ ग्राह्यार्थमाचष्टे उपादे कृत्वा कृत्वाणमुन् स्तः ।

भूय-भायम् (अनङ्गानि द्रव्याण्येकधाभूय-एक भूयम्. Having combined several things into one, द्वय इत्या-इय-कार गत. Having separated a single thing into two, he went away)

39 The root भ along with the word तृष्णीम् takes त्वा and अम्, ^{as} - तृष्णीभूत्वा-भय-भायम्. Having become silent.

40 The root भृ along with the word अन्वय takes अम् and त्वा to express the sense of being favourable, as अन्वयभूत्वा भृय भायमास्ते (He is on good terms with.) But अन्वयभूत्वा तिष्ठति (पृष्ठतो भूत्येवार्थ) He stands at the back

39 तृष्णीमि भूय ॥ तृष्णीभूत्वा उपपदे भूय कर्त्तव्यमुरी स्त ।

40 अन्वयपातुलोभ्ये ॥ अन्वयभूत्वा उपपदे भूय न वाणमुरी स्त आनुहृय गम्भयते ।

SECTION III

* The infinitive.

1. दा दातुम्.	5. स्तृ स्तरितुम्.	8. धृ, or 9. धनितुम्.
2. नी नेतुम्.	स्तरितुम्.	धोतुम्.
3. भृ भनितुम्.	6. हन हन्तुम्.	9. कथ कथयितुम्.
4. हृ हर्तुम्.	7. ग्रन्थ ग्रन्थितुम्.	10. वृत्त Desi. वृत्तोधिपितुम्.

* The infinitive is formed by adding तुम् to the root which undergoes the same changes as before the त्वा of the Imperative future.

CHAPTER XVI.

Potential participles (कृत्प्रक्रिया).

1. The following terminations express the object and the abstract notions. *Sometimes they are used to express the different *Karakas*, as -कर्णीयम् what is to be done; भवनीयम् what must or ought to be, स्नानीयम् (स्नायनेनेति स्नानीयं चूर्णम्) (the powder) used in bathing, दानीयः (दीयतेऽस्मै दानीयो विभः). † They also express (1) command, (2) granting permission, (3) proper time, (4) fitness, (5) necessity, (6) discharging of debt by the debtor, and (7) capability, as:-

(1) भवता कटः कर्णीयः you should make a mat; (2) you may make the mat; (3) it is proper time for you to make the mat.

(4) भवता भारो नोदध्यः । You are able to bear the load

(5) भवता कटोऽस्य कर्तव्यः ।

(6) भवता शत दातव्यम् ।

(7) भवता एतु भारो नोदध्यः ।

POTENTIAL PARTICIPLES IN तव्य, अनीय, and एतिम्

2. The terminations तव्य, अनीय, and sometimes एतिम्, are applied to roots to form potential participles. तव्य and अनीय are strong terminations and एतिम् is a weak one, as:-

चि-चेतव्यम् . चयनीयम् ।

पच-पक्तव्यम्, पचनीयम्, पचेलिमा (मापा)

Before त्व्य, the *set* roots take ई, the *Ant* ones do not take it, while the *uct* ones take it optionally.

set निन्द्-निन्दितव्यम्, निन्दनीयम्.

Ant कृ कर्तव्यम्, करणीयम्.

uct मृज्-मार्जव्यम्, मार्जनीयम्.

कथ्-कथयितव्यम्, कथनीयम्.

बुध्-(Causal)-बोधयितव्यम्, बोधनीयम्.

„ (Desiderative)-बुध्बोधयिष्यम्, बुध्बोधयिष्यणीयम्.

„ (Frequentative)-बुध्बुधयिष्यम्, बुध्बुधयिष्यणीयम्.

* त्व्य added to the root वस्, 1st conj, expresses the sense of an agent, and its penultimate अ takes वृद्धि, as - वास्तव्य (वसतीति वास्तव्य.) one who dwells

POTENTIAL PARTICIPLES IN य (यत्, ण्यत् and क्यत्)

3 The termination य (यत्) is added to the roots ending in vowels to form the potential participle. This termination is strong, as -जि-जेयम्, चि चैयम्

4 The ending आ of a root is changed to ई (changeable by गुण to ए) before this य as दा-देयम्, धे-धेयम्, गे-गेयम्, मो-सेयम्. The roots ending in ए, ऐ and ओ are to be treated as roots ending in आ

5 The roots तर्क्, शस्, चत्, यत् and जन, also शर्क् and सद्, take this य (यत्), as -तर्क्यम्, शस्यम्, चत्यम्, यत्यम्, जन्यम्, शक्यम् and सह्यम्

6 The root हन् takes this य optionally, before which it is substituted by वध्, as वध्य (by यत्) घात्य (by ण्यत्)

7. Roots ending in a consonant of the labial class having

ॐ वसेस्तव्यत् कर्तरि णिच् ॥ वत्वातोऽन्वयत् प्रत्यय कर्तरि भवति । सच णिच् ।

3 अच्चे यत् ॥ अजन्तादातोऽन्वय स्यात् ।

4 ईद्यति ॥ यति पर आत् ईत्स्यात् । गुण ।

5 [वकिशभिचनियतिजनिभ्यो यङाच्य] शकिसहोश्च ॥

6 [हनो वा यदधश्च वनश्च] ॥ हन्ते वा यत्प्रत्यय स्यात् । यति परे हन्ते णिच् वधादेश स्यात् । पक्षे घा-य ।

7 पोरदुषधात् ॥ प्यर्गा नाददुषधात् स्यात् । ण्यतोऽपत्राद ।

अ for their penultimate take य; as:-राप् रायम्; लम् लभ्यम्. But * लम् with आ becomes आलभ्यः (गौः) and * लम् with उप उपलभ्यः (साधुः a saint प्राप्तस्य इत्यर्थः); but उपलभ्यः (उपलब्धुं शक्यः obtainable.)

8. The roots गद्, मद्, चर् and यम् when they are used without a preposition take य; as:-गयम्, मयम्, चयम् and ययम्.

† चर् with आ also takes य when the participle thus formed does not mean a preceptor.

As:—आचार्यः देशः means गन्तव्यः an approachable country. but आचार्यः means गुरुः a preceptor.

†† यम् with नि takes this य; as:- नियम्यम्; but † प्रयाम्यम्.

9 The following roots take this य in particular senses:—

(1) ऋ-अर्यः a lord and a man of the वैश्य caste; but आर्यः (प्राप्तव्य. to be sought, a Brahmin).

(2) क्री-क्रयम् (exposed for sale); but क्रेयम् (fit to be sold).

(3) क्षि-क्षयम् (what can be reduced)-क्षेयम् (fit to be reduced; as: क्षेयं पापम्)

(4) जि-जयम् (what can be conquered)-जेयम् (what is fit to be conquered; as: जेयं मनः)

(5) जृ-with अ (नञ्)-अजयम् (what does not decay or grow old). This word must qualify संगत friendship; but if

० आगे वि ॥ आहः परस्य लभेत्तुम् स्वाद्यादी प्रत्यये विधिते । तुमि कृतेऽदुपपत्त्याभावाज्जदेव । Before the termination beginning with य, लम् with आ takes the augment न् ; as: आलभ्यम्.

० उपाप्रशंभायाम् ॥ उपः परस्य लभेत्तुम् स्वाद्यादां प्रत्यये विधिते प्रशंभायां गम्यमानायाम् । Before the termination beginning with य, लम् with उप takes this augment (न्) to express the sense of praise.

8. गदमदधरयमयानुयमर्गे ॥ अनुयमृयददमदधरयमो यन्त्याम् ।

† [चोरादिचागुरी] †† निरूपयत्येदेव । “ तेन तत्र भवेद्विनिवर्त्यमिति ” वा-तिप्रयोगान् । † शीरदुपपादित्यनेनैव निद्रे नियमार्थं यमो ग्रहणम् । शीरसगन्तिमाभूदिति ।

9. (1) भर्तः भ्यामिवैश्वयोः ॥ ऋषणावृन्नाद्यत्वाभ्यामिवैश्वयोर्भियेययोः । (2) प्रत्ययनार्थं ॥ तस्मै प्रत्ययप्राप्तेर्द तदर्थम् । कर्षार्थे वस्तुनि ऋष्य इति निपातयते । (3. 4) शय्यजय्यो शय्यार्थे ॥ यान्तादन्तिपातनार्थमिदम् । नादो प्रत्यये परे णि शये जि जय शयनपारेदारयावादेशः स्यात्तद्वयार्थं गम्यमाने । (5) भजय संगतम् ॥ नञ्पूर्वाज्जमिते:

it does not qualify सगत it would take the termination तृ as
अजरिता कम्बल (a blanket which never wears out)

- (6) वद् with अ (नञ्) अययम् (censurable),
अनुयम् (not to be spoken out of respect ,
१९ — अनुय गुरनाम)

- (7) पण् पण्यम् (a saleable article ,)
पाण्य (स्तुत्य (deserving praise)

- (8) वृ-वर्या (a girl that can be sought after for marriage by many men) The form is only used in the feminine gender वृत्या (a girl that can be sought after only by a particular man)

- (9) वह्-वह्यम् (वहत्यनेनेति—a waggon),
वाह्यम् (what can be borne),

- (10) सृ with उप-उपसर्ग्य (गो a cow fit to be covered by a bull), but उपसर्ग्य (काशी प्राप्तव्येत्यर्थं Kashi should be resorted to)

10 Roots ending in ऋ and those ending in a consonant take the termination य (प्यत्) Before this य (प्यत्) the final vowel and the penultimate अ take वृद्धि, as — कार्यम् from कृ and वर्ण्यम् from वृष् .

11 (a) The च् or ज्ञ् of a root which is anit in निष्ठा (i.e. before the terminations त्ति and त्वत्) are changed to क् and ग् respectively before the termination having a mute घ्, and before the termination प्यत् when it does not express necessity, as — मृन् मार्ग्यं, पच्-पाच्यम्, but अवश्य पाच्यम् .

कर्तार यत्सगत चेद्विशेष्यम् । न ज्ञयित्वात्त्वम् । भावे तु सगतस्तृकेऽपि ण्यदेव । अकार्यं सगतेन । (6, 7, 8) अवयवपण्यवर्या गह्वरेणितम्पानिरोधेषु ॥ वदे नेञ्युपपद "वदं सुपीति" यत्क्यपो, प्राप्तयोर्यदव । सोऽपि नर्ह्यामवत्युभयार्थं निपातनम् । व्यवहारार्थकार्पणघातोर्यत्स्यात् । अनिरोधाऽप्रतिबन्धस्तस्मिन्विषये वृद्धो यत् । कन्याया वरणे वरयितृणा नियमो नास्तीत्यप्रतिबन्ध इत्यर्थः ।

9 (9) वह्य करणम् ॥ वहधातो करणे यत् । (10) उपसर्ग्य काल्या प्रजने ॥ उपोपसृष्टात्सरतेर्द्वर्भप्रहणे प्राप्तकालाया गम्यमानायाम् ।

10 ऋहलोर्ण्यत् ॥ ऋनर्णान्ताद्वलन्ताच्च यातोर्ण्यत्स्यात् ।

11 (a) चज्रो कुधिष्यतो ॥ चस्य जस्य च कुत्व स्यादिति ण्यति च परे ।

(b) The च् of वञ्च् when it means 'to go' is not changed to क् under the above mentioned circumstances; as:-वञ्च्यम् (that can be approached); but वङ्क्यम् (that can be bent).

(c) The roots यञ्, याच्, रुच्, प्रवच्, ऋच्, त्यञ् and पूञ् do not change their final to क् or ग् before प्यत्; as:-याज्यम्, याज्यम्, रोच्यम्, प्रवाच्यम् (a particular kind of literary work), * अच्यम्, त्याज्यम्, and पूज्यम्.

(d) The root वच् does not change its final to क् before प्यत्, unless when it means a sentence; as:-वाच्यम् what is to be said; but वाक्यम् a sentence.

(e) The root युञ् with प्र or नि does not change its final to ग् before प्यत् when the words denote capability; as:-प्रयोज्यः=प्रयोक्तुं शक्यः capable of being used. नियोज्यः=नियोक्तुं शक्यः capable of being charged with any duty (a servant); but प्रयोग्यः a horse; नियोग्यः a lord.

(f) The root भुञ् does not change its ज् to ग् when it means 'food'; as:-भोज्यम्; but भोग्यम् (what is fit to be enjoyed).

12. Roots ending in ट short or long take this य (प्यत्) in the sense of what ought necessarily to be done; as:-लू. लाज्यम्; must be cut; पू. पाज्यम् must be purified.

13 The roots सु with आ, यु, वप्, रप्, ङप्, त्रप्, चम्. and दम् (sutra root) take this termination; as:-आसाज्यम्, याज्यम्, वाज्यम्, राज्यम्, लाज्यम्, त्राज्यम्, चाज्यम् and दाज्यम्.

14 The root सृञ् along with पाणि or preposition समव

[निष्ठायां नट इति वक्तव्यम्] तेनेह न । गङ्-गङ्गम् । व्यभावश्यके ॥ चस्य जस्य च कुत्वं न स्यादावश्यके ष्यति परे ।

11. (b) वञ्चेर्गती ॥ गलर्यस्त्व वञ्चतेऽस्य कुत्वं न ।

11. (c) यजयाचरुचप्रवचर्चव ॥ [त्यजिपूज्योच] इति काशिका । एषां चस्य जस्य च कुत्वं न ।

* ऋदुपध्वेऽप्यत एव क्षापकाण्यत् । See further on, note 22.

11. (d) वचोऽशान्दमंलायाम् ॥ वचः कुत्वं न स्यादाशान्दमंलायाम् ।

11. (e) प्रयोज्यनियोज्यौ शक्यार्थे ॥ कुत्वं न स्यात् ।

11. (f) भोग्यं भक्ष्यं ॥ कुत्वं न ।

12. भोरावश्यके ॥ उवगंन्नादागोर्ण्यत्स्वादवश्यमावे योले ।

13. आमु युवपिपिलेपिप्रपिचमथ ॥ [द्मेधेतिवक्तव्यम्]

14 [पाणि सृजेर्ण्यदाप्यः] [समवर्षां च] ऋदुपध्वेऽप्यत व्यपेऽववादः ।

takes this termination, as - पाणिसंय्या (पाणिम्या सृयते, रज्जु a rope), समयसंय्या

15 The following words are derived irregularly by means of ण्यत् in particular senses

(1) वस् with अमा—अमावास्या or अमावस्या (अमा सह वसतोऽस्या चन्द्राकौ the day when the sun and the moon dwell together)

(2) नी with आ—आनाय्य (दक्षिणाग्निविशेष सोऽनित्य सततम् प्रज्वलनात्) what ought to be brought from गार्हपत्य or वस्यकुलादरानीतो दक्षिणाग्निश्च, but when it does not mean a consecrated fire, the form is आनय what ought to be brought, as — घट

(3) नी with प्र—प्रणाय्य (चोर, प्रीत्यनर्ह a thief fit to be disliked), प्रणाय्यः (अत्तेवासी, विरक्त a pupil disgusted with worldly pleasures) but प्रणय (प्रणेतु योग्य fit to be carried)

(4) मा—पाय्यम् (मायतेऽनेन a measure), but भयम्—मातु योग्यम् (capable of being measured)

(5) नी with सम्—सानाय्यम् (हविर्विशेष सम्यङ्नीयते होमार्थं मग्निं प्रतीति any substance mixed with clarified butter and offered as an oblation to the sacrificial fire), but सनेय (सनेतु योग्य fit to be brought together)

(6) चि with नि—निकाय्यम् (निनीयतेऽस्मि भान्यादिकम् a house), but निचेयम् (fit to be stored).

10 (1) अमावस्यदन्यतरस्याम् ॥ अमावस्यादादसरधिकरण ण्यत् । इदं सखा पाक्षिणं ह्रस्वश्च निपात्यत ।

15 (2) आनाय्योऽनित्ये ॥ आहपूर्वाभ्रयतेष्वेदायद्दशश्च निपात्यते ।

15 (3) प्रणाय्योऽसमती ॥ समति प्रीतिविषयीभवन कर्म व्यापार । तथा भगे ध्वादराऽपि समति । प्रपूर्वाभ्रयतर्ष्यदायादशश्च निपात्यतऽसमती गम्यमानायाम् ।

15 (4—7) पाय्यसान्नाय्यनिकाय्यधाव्यामानहविर्विनाससामिधेनीषु ॥ माधातो

- (7) घा-भाय्या (सामिधेनी धीयतेऽनया समिधिति a particular kind of ऋक्, after reciting which the stick समित् is thrown into the sacrificial fire); but धेयम् (घातुं योग्यम् fit to be placed).
- (8) कुण्ड+पा-कुण्डपाय्यः (ऋतुः, कुण्डेन धीयतेऽस्मिन्सोम इति a particular sacrifice); but when not applied to sacrifices कुण्डपानम् (अधिकरणे ल्युट्).
- (9) चि with सम्-संचाय्यः (संचायतेऽस्मिन्सोम इति a particular sacrifice); but in any other applications संचेयः (संचेतुं योग्यः what is fit to be stored).
- (10) चि with परि-परिचाय्यः {
- (11) " " उप-उपचाय्यः { These three denote
- (12) यद् " सम्-समूहः { particular places for
- but otherwise परिचैयः, उपचैयः, संवाद्यः.
- (13) चि-चिप्यः (चीयतेऽसौ a sacrificial fire); but चैयः.
- (14) चि with अग्नि-अग्निचित्या arranging the fire.

THE TERMINATION य (क्यप्).

16. Before the (क्त्) termination with a mute प् the short vowel of a root takes त् after it. This termination is weak.

17 The root यद् along with a case-inflected noun without a preposition takes य (क्यप् or यत्) to express abstract notion; as-ब्रह्मोद्यम् or ब्रह्मरयम् (ब्रह्म वेदस्तस्य यदनं विवरणम् the exposi-

यन् । धात्वादिः पठ्य च । आनेत्युगिति युक्त । सपूर्वसामवेदेष्वेवशायादेशः समोदीर्घश्च निपात्यते । निदूतव्यतेरभिवरणं यत् । आप् धात्वादिः कुन्त्य च निपात्यते । धाधातोः वरुणे यत् ।

15. (8-9) ऋक्षो कुण्डपाय्यसंचाय्यौ ॥ कुण्डपाय्य संचाय्य इमेवौ शब्दौ निपात्यते अत्राभिधेये ।

(10-12) भद्रौ परिचार्योपचार्यमूढौ ॥ अभिचार्योर्धे रयव्यतिरेक एते गण्यतः ।

(13, 14) चिप्यग्निचित्ये च ॥ अग्निचयननेताग्निचित्या ।

16 च्यप्यपि विनि ह्यति गुरु ॥ इत्यस्य तुण्यम- इत्यस्ति इति परे ।

17 यद्. युधि वरुण ॥ उन्मत्तदिह भव इत्यस्यते वदन्ती-वर्णनार्थः । दृष्टिर्गुणवत् ।

tion of the vedas), सत्योदयम् or सत्यनयम्, but वायम्, प्रवायम् वद् takes सप्रसारण before this weak termination

18 The root भू under the same circumstances as वद् above, takes क्यप्, as — ब्रह्मभूयम् (ब्रह्मणो भवनम् becoming ब्रह्म), देवभूयम्; but भव्यम्, प्रभव्यम्

19 The root हन् under the same circumstances takes क्यप् and its न् is changed to त्, as — ब्रह्महत्या (ब्रह्मणो हननम्) अभ्यहत्या, otherwise प्रघात, घात

20 The roots इ स्तु शास्, वृ 5th conj, द् and जुप् take क्यप्, as — इत्य, स्तुत्यः, * अस्यस्तुत्य, शिष्य, कृत्य, आदृत्य, जुष्य. According to *Kashika*, शस्, दुह् and गुह् take क्यप् optionally, as — शम-शस्य (by क्यप्), but शस्य by प्यत्, दुह्-दुह्य (by क्यप्), but दौह्य (by प्यत्), गुह्-गुह्य (by क्यप्), but गौह्य (by प्यत्).

21 अञ् with आ takes this क्यप् to signify an appellative आज्यम् ghee (अज्यतेऽनेन) The nasal is dropped by अनिदितात् ५१

22 Roots with penultimate ऋ (short) except कृप् and चृत् take क्यप्, as — कृत्यम्, but कृत्यम्, चर्त्यम्.

23 The root खन् takes this termination before which the final न् is changed to ई, as — खेयम्

24 The root भृ 1st conj takes this termination when it does not express a name, as — भृत्या (भर्तव्या इत्यर्थ), but भार्या नाम क्षत्रिया. The word भार्या meaning a wife is derived from भृ 3rd conj or भृ 9th conj by the termination प्यत्

18 भुवो भावे ॥ भुवो भव क्यप् स्यात् भुवो सुपुषाद ।

19 हनस्त च ॥ अनुवर्गं सुपुषादे हतभाव क्यप् स्यात् कार्त्तकार्त्तादेश । ब्रह्महत्या स्त्रीत्वं योक्तव्यम् ।

20 एतिस्तु शास्त्वृदुह्य क्यप् ॥ एभ्य क्यप् स्यात् । वृ इति वृषो प्ररणम् । न वृ । वृत् । वृडस्तु वाया कव्जिज । ० पुन क्यप् स्यात् परस्यापि प्यतो वाच्यार्थः । [शमिदुहिगुहिभ्यो वा] इति काशिका ।

21. [आर्द्रार्द्रादत्र सहायामुपसहयानम्] ॥ अन् व्यक्तिप्रक्षणादिषु । पाठुवद्वा क्यप् । अनिदितामिति नलोप ।

22 ऋदुपधाभ्राह्मिचृते ॥ ऋकारोप सप्तधाता क्य प्रत्ययो भवति कृपिचृनी कर्त्तव्यम् ।

23 ईच गन ॥ सन्धातो क्यप् । अत्ययनगादस्य । आह्वय ।

24 भृजोऽपशायाम् ॥ कृषात् । क्यप् स्यादपशायो गन्धमातायाम् । [गन्धवदुह्य]

म् with a preposition takes क्यप् optionally; as:—संभृत्याः, संभार्याः.

25. The roots मृन्, कृ, and वृ, take this termination optionally; as:—मृज्यः or मार्यः, कृत्यम् or कार्यम्. वृष्यम् or वर्ष्यम्.

26. Some of the following words are formed by क्यप् irregularly and are used in particular senses.

(1) राजसूयः or राजसूयम्—a kind of sacrifice (राजा सोतव्योऽभिषेकद्वारा निष्यादयितव्यः, यदा उतात्मरुः सोमो राजा स सृयते कण्ठ्यतेऽत्रेत्याधिकरणे क्यप् । निपातनादीर्घः)
राजन् + सु + क्यप्.

(2) सूर्यः—मृ or सू 6th conj. + क्यप्.

(a) सत्याकारे सूर्यः tho क्यप् here denotes the agent and the ऋ of सू is changed to उर् and we get सूर्यः.

(b) सुवति कर्मणि लोके प्रेरयति. सू + क्यप्. In this case र् is added to the root.

(3) मृषोयम् or या a lie.

(4) रुच्यः tasty. रोचतेऽसौ रुच्यः ।

(5) कुप्यम्—सुवर्णरजतमित्रं धनं कुप्यम् wealth which does not include gold or silver; but गोप्यम् what is to be concealed.

(6) कृष्टपच्यम्—कृष्टे स्वयमेव पच्यन्ते कृष्टपच्याः that which grows spontaneously in a field; but कृष्टपाक्याः produced by labour in a field.

(7) अव्ययः—न व्ययते one senseless to pain.

असहायमेव विकल्पार्थमिदं वार्तिकम् ।

25. मृजेर्विभाषा ॥ मृजे.क्यञ्चा स्यात् । ऋदुमपन्वाभिले प्राप्ते विभाषेवम् । पशे व्यत् । मृज्यः ।

26. राजसूयमूर्ध्वमुपेक्षरूप्यकुप्यकृष्टपच्यपच्यः ॥ एते साप्त क्यवन्ता निपात्यन्ते ।

* (2) (a) कर्तारि क्यप् । निपातनादुल्लम् । (b) प्रेरणे तुदादिः । क्यपो ऋ ।

(3) मृषोयदाहदेः कर्मणि निलं क्यप् । विशेष्यनिप्रोऽयम् ।

(4) कर्तारि क्यप् .

(5) मुपेक्षादेः कृत्वा च महायाम् ॥

(6) कर्मकारि । कृष्टपच्यः । मुद्रेण कर्मणि कृष्टपाक्याः ।

(7) कर्तारि क्यप् ।

(8) भियः-भिनत्ति कूलं भियः a river.

(9) उद्भयः-उज्झत्युदकमुद्भयः a river झ is changed to भ्; but भेत्ता, उज्झिता when not meaning a river. In both the cases, भिय and उद्भय, the termination क्यप् denotes the agent which must necessarily be a river.

(10) पुष्यः and (11) सिध्यः The roots पुप् and सिच् take क्यप् in the sense of अधिकरण, when the whole word expresses a constellation.

पुष्यन्त्यस्मिन्नर्था इति पुष्यः । सिध्यन्त्यस्मिन्निति सिध्य । (अधिकरणे ल्युट्); The regular forms are पोषणम्, सेधनम् .

(12) विपूयः-(वि+प्+क्यप्) मुञ्जः (रज्ज्वादिकरणाय शोधयितव्यो दर्भविशेषः । a kind of grass (मुञ्ज) to be prepared for a rope. क्यप् here denotes the object of an action; otherwise विपय्यः (by यत्).

(13) दिनीपः-वि+नी+यः (कल्कः sn or a kind of medical preparation made by grinding drugs between the slabs of stone); otherwise विनेयः ।

(14) जित्यः-जि+य (क्यप्), (हलिः a kind of wooden apparatus to level a ploughed field. कृष्टसमीकरणार्थं स्युलकाष्टम्); otherwise जेयम् ।

27. The root मृह् takes य (क्यप्) to express the senses of पद, अस्त्ररी, बाह्या and पक्ष्य; as:—

(पदम्) अवगूह्यम्, प्रगूह्यम्. (these signify two technical terms for words in grammar)

(अस्त्ररी) गृह्यकाः (शुक्राः पञ्जरादिवन्धनेन परतन्त्रीकृताः parrots confined in a cage.)

(8—9) भिषोदयो नदे ॥ भिदेऽज्झेत्येव क्यप् । उज्झेत्येव च ।

(10—11) पुष्यसिध्यौ नक्षत्रे ॥ अधिकरणे क्यप् निपात्यते ।

(12) विपूयविनीयजित्या मुञ्जकल्कहलितु ॥ विपूय विनीय जित्येवैते घञ् निपात्यन्ते यथाहर्षं मुञ्जकल्कहलि इत्यर्थेषु बोधेषु ।

27. पदार्थरिवाद्यापक्ष्येषु च ॥ क्यप्तेषु मृहे क्यप् स्थात् ॥

(बाह्या) ग्रामगृहा (सेना ग्रामाद्वहिर्भूता an army stationed outside a village)

स्त्रीलिङ्गनिर्देशाल्पुनर्पुंसकयोर्न भवति. It is used only in the feminine gender.

(पक्षः), आर्यगृहः (आर्यगृह्यत इति तपश्चाश्रितः one on the side of the noble)

28 The roots कृ and वृ take य (क्यप्) optionally; as:-कृष्यम्, वृष्यम् (by क्यप्); कार्यम्, वर्यम् by (ण्यत्).

(a) The root युञ् takes य (क्यप्) and its ज् is changed to ग् when the word thus formed expresses a conveyance; but when it does not mean a conveyance the form is योग्यम्.

29. भव्य, जन्य, आप्लाव्य, आपात्य, express active and impersonal senses and गेय, प्रवचनीय, and उपस्थानीय, express active and passive senses.

भव्यः=भवतीति or भव्यमनेनेति.

जन्यः=जायतेऽसौ or जन्यमनेनेति.

आप्लाव्यः=आप्लवतेऽसौ or आप्लाव्यमनेनेति.

आपात्यः=आपतत्यसौ or आपतयनेनेति.

गेयः=गायतीति (साम्नामम्)

-गेयम् (सामानेन)

प्रवचनीयः-प्रवचतीति (गुरु स्वाध्यायस्य), प्रोच्यते (गुरुणा स्वाध्यायः)

उपस्थानीयः-उपतिष्ठतीति (अन्तेनासी गुरोः) or उपस्थीयते (गुरुः शिष्येण).

28. विभाषा कृवृयोः ॥ क्यर्ण्यन् । पक्षे ण्यत् । कृष्यम् । कार्यम् । वृष्यम् । वर्यम् ।
(a) युग्यं च पत्रे ॥ युञ्धातोः क्यप् कुत्व च निपात्यते पत्रे (बाहने) गम्यमाने ।
योग्यमन्यत् ।

29. भव्यगेयप्रवचनीयोपस्थानीयप्रप्लाव्यापात्या वा ॥ एते ह्यस्यस्यान्ताः
चत्वारि वा निपात्यन्ते । पत्रे तयोरेवेति, सद्धर्मकात्कर्माणि । अद्धर्मकात्ते जावे हेयाः ।

CHAPTER XVII.

UPA-PADA-PRAKRIYA (उपपदप्रक्रिया.)

• TERMINATIONS DENOTING AGENT IN GENERAL.

1 Roots take the termination अं (अण्) when the objects are with them.

Before this अं (अण्) the final vowel and the penultimate अ of roots take वृद्धि and the penultimate short vowel takes गुण, and य is added to the roots ending in आ; as: कुम्भकारः (कुम्भं करोतीति a potter), गोसन्दायः. The words गङ्गाधर and भूधर are genitive तत्पुरुष compounds; as: गङ्गाया धरः and भूयो धरः. The word धर is formed by the root धृ taking the termination अं (अच्); as:—धरतीति धरः.

2 The roots शाल्, काम्, भक्ष्, चर् with आ, ईक्ष् and क्षम् take अ (ण and not अण्); as: मांसशालः, मांसकामः, मांसभक्षः, कल्याणाचारः, सुखप्रतीक्षः, बहुक्षमः.

The difference between अण् and ण is that the feminine forms of the former are made up by adding ई, while those of the latter are made up by adding आ as: कुम्भकारे; मांसशाले.

3 The roots ह्ये, ये, and मा, take अण् when the object is prefixed to them; as: स्वर्गहायः, तन्तुघायः, धान्यमायः.

4. Roots ending in आ not preceded by a preposition take अ (क) when the object is prefixed to them. Before this अ (क) the ending आ of a root is dropped; as:—गोदः, पाणिग्रन्; but गोसन्दायः (by अण्).

७ कर्तेरिह्य ॥ कृत्प्रत्ययः कर्तारि स्यात् ।

1 कर्मण्यण् ॥ कर्मण्युपपदे धातोरण्यन्वयः स्यात् । उपपदसमासः । आदित्त्वं परयो-
त्यादावनभिधानात् । कय तर्हि गङ्गाधरमूयरादयः । कर्मणः शेषन्वाविश्यायां भविष्यन्ति ।

2 [शीलिकामिभिक्षाचरिभ्यो णः] ॥ [ईक्षिभिमिभ्यो च] अनोऽपवादार्थं बाटिक-
द्रयम् ।

3. क्वाचामअ ॥ कर्मण्युपपदे क्वाचामोऽण् स्यात् । भातोऽनुपसर्गक इति बिहितस-
प्तस्यपवादः ।

4. भातोऽनुपसर्गे कः ॥ आदन्तादातोऽनुपसर्गात्कर्मण्युपपदे कः स्यात् । नाण् ।

5. Roots capable of taking संप्रसारण take अ (ङ) instead of अ (क) under the same circumstances as above. Before this अ (ङ) the final vowel or the final consonant with the preceding vowel is dropped; as:—ब्रह्मज्यः (ब्रह्म जिनातीति).

6. Roots ending in आ take अ (क) when a सुबन्त (word with a case termination) is prefixed to it; as:—दिपः (elephant, द्वाभ्यां पिबतीति), समस्यः, निपमस्यः, प्रष्टः.*

7. The root स्या takes अ (क) when it is preceded by a सुबन्त and expresses an abstract notion; as:—आखूत्यः (आखूनामुत्थानम्).

† N. B. In the following rules, the transitive verbs are preceded by an object while the intransitive ones are preceded by a सुबन्त.

8. The roots मृन् with परि and मुद् and अप् take अ (क) when they are preceded by तुन्द and शोक respectively, to express idleness and giver of happiness; as:

तुन्दपरिमृजः (an idle man); but

तुन्दपरिमार्जः (तुन्दं परिमार्ज्यति) one who rubs his belly.

शोकापनुदः (शोकमपनुदतीति, सुखस्याहर्ता one that brings happiness); but

शोकापनोदः (संसारासारत्वोपदेशेन शोकमपनुदतीति one that removes grief by advising that there is nothing substantial in this world).

5. [कविषौ सर्वत्र प्रसारिणिभ्यो ङः] प्रसारिणी नाम संप्रसारणम् ।

6. मुपि स्यः ॥ मुपीति योगो विभज्यते । मुप्युपपद आदन्ताक्तः स्यात् ।

* प्रष्टोऽप्रगातिनि ॥ The स् of स्या is changed into प् in the word प्रष्ट when it expresses a leader, otherwise प्रस्पः.

7. स्य ॥ मुपि तिष्ठतेः कः स्यादात्ममममम्यादावे ।

† इत कर्त्तु कर्मणि मुपीति इयमप्यनुवर्तते । तत्र सकर्मकेषु कर्मण्यस्य संबन्धः । अकर्मकेषु मुपीत्यस्य संबन्धः ।

8. तुन्दशोकयोः परिमृजापनुदोः ॥ [भालस्यमुखाहरणयोरिति वक्तव्यम्] तुन्द-शोकयोः कर्मणोरपनुदयोः परिमृजापनुदोः कः स्यात् । यपासस्यभालस्यमुखाहरणयोगम्यमानयोः ।

9 The following words are derived by adding अ (क) to the roots मूलविभुजः (रयः), नलमुचानि (धनूंषि), काकगुहाः (तिलाः), कुमुदम् (का मोदते), महीभिः कुम्भः, गिलः, and others of the same sort, प्रलम्बभिः शत्रुभिः, कृतभिः &c.

10 The roots दा and ज्ञा both with प्र take अ (क) when preceded by an object ; as-सर्वप्रदः, पथिप्रज्ञः; but with other prepositions they take अ (अण्): as-गोसंप्रदायः.

11 The root ख्या preceded by सम् takes अ (क) when the object is prefixed to it; as-गोसंख्यः (गाः संचष्टे one who counts cows).

12 The roots गै and पा, 'to drink' not preceded by a preposition take अ (टक्) when an object is prefixed to गै, and सुष्टु and शीधु to पा; as-सामगः (fem. सामगी), सुरापः (fem. सुरापी), and शीधुपः (fem. शीधुपी); but क्षीरपा (by क, ब्राह्मणी); here पा means to protect.

13 The root ह् takes अ [अच्] when an object is prefixed to it and when ह् has not the sense of ' lifting up ' ; as-अंशहरः (one entitled to a share); but भारहारः (by अण् one who bears a load).

14 The root म्रह् takes this अ [अच्] when the words शक्ति, अङ्गल, अङ्कुश, तोमर, यष्टि, घट, घटी, and धनुस् are prefixed to it, as-शक्तिम्रहः, अङ्गलम्रहः, अङ्कुशम्रहः, यष्टिम्रहः तोमरम्रहः, घटम्रहः, घटीम्रहः, and धनुर्म्रहः.

9. [मूलविभुजादिभ्यः कस्योपसंख्यानम्] मूलविभुजादिराकृतिगणः ।

10. मे दासः ॥ दास्यप्राजानातेषु प्रोक्तृशतकर्मण्युपपदे कः स्यात् । अगोऽपवादः । आतोऽनुपसर्ग इति सूत्रेऽनुपसर्ग इत्युक्तेः प्रादन्वस्मिन्सुपि न कः ।

11. तमि षया ॥ कर्मण्युपपदे समुपसृष्टत्वयाधातोः कः स्यात् ।

12. गापोष्टक ॥ अनुपसृष्टाभ्यामाभ्यां टक् स्यात्कर्मण्युपपदे । टित्कान्दीप् । सनिपी [सिक्ते-सुरादीप्योरिति वाच्यम्]

13—14 हरतेऽनुपसर्गनेऽच् ॥ कर्मण्युपपदे हरतेऽनुपसर्गनेऽच् स्यादनुपसर्गने गम्यमाने [शक्तिः अङ्गलः अङ्कुशः तोमरः यष्टिः घटः घटीः धनुः] म्रहः उपसंख्यानम्]

15 the root ग्रह् takes अ (अच्) when it is preceded by वृत्र expressing the sense of wearing; as-सूत्रग्रहः [one who wears a thread]; but सूत्रग्राह. [one who takes a thread in his hands]

16. The root हृ takes अ (अच्) when the object is prefixed to it and when with the object it expresses age; as- कवचहरः (क्षत्रियकुमारः the Kshatriya boy that has reached an age when he can wear the mail); अस्थिहरः (क्षा).

17. हृ with आ takes अ [अच्] when the object is prefixed to it and when it expresses a habit; as-पुण्याहरः (पुण्याप्याहरति तच्छीलः); फलाहरः; but भाराहारः (by अण्) one who bears a load.

18. The root अर्ह takes अ (अच्) when the object is prefixed to it- पूजार्हः (fem. पूजार्हा).

19. The roots रम् and जप् preceded by a सुबन्त take अ [अच्] when the whole word thus formed means 'an elephant and 'a back-biter' respectively; as:—

*स्तम्बेरमः (स्तम्बे रमते an elephant)

*कर्णेजपः (कर्णे जपतीति a back-biter);

but when they do not mean these, अच् is not employed; as- स्तम्बे रन्ता; कर्णे जपिता (मशकः)

20 Roots take the termination अ (अच्) when the word चम् is in composition with them to express proper names; as:- शम्भवः, शंकरः, शम्भदः, शंकरा (fem. of शंकर, परिव्राजिका a female-servant of that name.)

15. सूत्रे च धारयं यस्तु मूत्रं केवलमुपादत्ते न तु धारयति तत्राणैव ।

16. वयमि च ॥ वयमि गम्यमाने हरतः कर्मण्युपपदेऽच्युत्पन्नयो भवति । उद्यम-
नार्थोऽयमारम्भः । कालकृता शरीरावस्था यौवनादिबन्धः । यद्युद्यमं क्रियमाणं संभाव्य-
मान वा वयो गमयति तत्राद्यं विधिः ।

17. आदि ताच्छील्ये ॥ आहूतार्हादितेः कर्मण्युपपदेऽच्युत्पन्नयो भवति ताच्छील्ये
गम्यमाने । ताच्छील्यं तास्वभावता ।

18. अर्हः ॥ अर्हतेरच्युत्पन्नकर्मण्युपपदे । अयोऽपवादः ।

19. स्तम्भकर्मण्यो रमिजयोः ॥ हस्तिमुच्यतेति वक्तव्यम् ।

6 तत्पुरुषो हर्तति हलन्तादिनि वा हेतुम् । (See मिश्रनकौमुदी Sections 972 and 966.)

20. शमि धातोः संज्ञायाम् ॥ पुनर्षानुमहर्षं बाधकविषयेऽपि प्रयत्नम् । इमो
इत्यादिषु रो माभूत् । शंकरा नाम परिव्राजिका नच्छीलः ।

21 (a) The root शी takes अ (अच्) when a word in the locative case is prefixed to it, as - खशय (खे शेते), गर्तशय, इच्छय. (b) Also when preceded by पार्श्व, उदर, and पृष्ठ, as - पार्श्वशय, उदरशय, पृष्ठशय; and

(c) With the words उत्तान अवमूर्ध and others expressive of agents in the nominative case, as -

उत्तानशय (उत्तान भेते lying on his back with the face upwards), अवमूर्धशय (अमूर्ध शेते lying with his face downwards)

22 The root चर् takes अ (ट) when it is preceded by a noun in the locative case and when the words भिक्षा, सेना and आदाय are in composition with it, as कुलचर, (fem कुलचरी), मद्रचर (fem मद्रचरी), भिक्षाचर (भिक्षा चरतीति), सेनाचर, आदायचर. one who goes after having taken.

The root सृ takes अ (ट) when it is preceded by पुर, अग्रत, अग्रे and the word पूर्व expressive of agent, as - पुर सर, अग्रत सर, अग्रेतर (अग्रम् अग्रेण-अग्रे वा सरतीति); पूर्वतर (पूर्व सरतीति), but पूर्वसार (by अण्), (पूर्वदेश सरतीति one who goes to the east)

24 The root कृ takes अ (ट) when preceded by an object to express (1) cause (2) habit, or (3) obedience, as -

(1) यदास्करी विद्या, शाक्यरी कन्या, कुलकर धनम्.

(2) श्राद्धकर, अर्थकर.

(3) वचनकर, प्रियकर, but in other senses, वृम्भकार, नगरकार. (by अण्)

21. (a) अधिकरणे शेते ॥ आधिकरण उपपदे शेतैरच्प्रत्यय स्यात्. [b] [वाचादिपुंससव्यानम्] [c] [उत्तानादिषु कर्तृषु]

22 चरेट ॥ अधिकरण उपपद चरेट स्यात्. भिक्षा-डीप्. भिक्षासेनादायेषु ॥ आदायेतित्यन्तम्. कथं "प्रक्ष्य स्थिता सहचरीम्" इति. वचादिषु चरडिति पाठान्.

23 पुरोऽग्रतोऽग्रेषु सर्वे ॥ एवमप्यु सर्वैश्चर्यात्. मूलऽग्र इत्यद-तत्त्वमपि निपात्यते. कथं सर्वे "यथं तदग्रसर्गवर्तकृष्णसारम्" इति. बाहुलकादिति इत्यद. पूर्व कर्तृ ॥ कर्तृनाभिनि पूर्वान्द उपपद सतः स्यात्.

24 कृतो हेतुनाष्टीत्यनुलोमेषु ॥ एषु दोलेषु करोतेऽ स्यात्.

25 (a) With the words दिवा, विभा, निशा, प्रभा, मास्, फार, अन्त, अनन्त, आदि, नान्दी, लिपि, लिपि, वलि, भक्ति, कर्तृ, चित्र, क्षेत्र, जहा, बाहु, अहम्, धनुस् and अहम्, and with words expressing numerals, the root कृ takes अ (ट); and (h) with the words किम्, यत्, तत् and बहु (much), the root takes the termination अ (अच्); as:—(a) दिवाकरः, मास्करः, अहस्करः, धनुष्करः, अहष्करः, एककरः, दिकरः &c; (h) किंकरः (fem. किंकरी), यत्करः, तत्करः, बहुकरः; but किंकरी (the wife of a किंकर, a servant) by दाप्.

(c) With कर्मन् as object, the root कृ takes the termination अ (ट) when it expresses hired service; as:—कर्मकरः (a servant who is not a slave); but कर्मकारः (one who makes any business. (by अण्).

(d) With the words शब्द, श्लोक, कठह, गाथा, वैर, चाटु, सूत्र, मन्त्र, and पद, the root कृ does not take अ (ट) even in the senses of cause, habit, or obedience; it takes अ (अण्);

as:—शब्दकारः, चाटुकारः, पदकारः &c.

26. With the words स्तम्ब and शकुन्त as objects, the root कृ takes the termination इ (इन्) to express rice and a young one respectively. as:—स्तम्बकरिः (ब्रीहिः); शकुन्तकरिः (बतः); but स्तम्बकारः, शकुन्तकारः (by अण्).

27. With the words दृति and नाथ, meaning a leather-bag and a nose string respectively as objects, the root कृ takes the termination इ (इन्) to express a beast as agent of the action; as:—दृतिहरिः (दृतिं हर्ताति);

25 (a) दिवाविभानिशाप्रभामास्कारान्तानन्तादिवहुनान्दीकिलिपिलिपिबलिभक्ति कर्तृचित्रक्षेत्रजहाबाहुअहम्धनुस्अहम् ॥ एषु कर्मणः स्यादहेत्वादावपि । बहुशब्दस्य बहुल्यार्थे संख्यापेक्षया व्यग्रग्रहणम् । लिपिलिपिबलशब्दाः पर्यायी । (b) [किंपत्तद्वदुः कृमांसस्विधानम्]

(c) कर्मणि भर्ता । कर्मशब्द उपपदे करोतिटः स्याद्वर्ता ।

नाथहरिः (नाथं नासारब्जं हरतीति); In other senses द्यतिहारः, नाथहारः. (a carrier of master) by अण्.

28 The root ग्रह् with the word फल (changeable into फले) as an object, and the root भृ with the words आत्मन्, कुक्षि, or उदर as an object, take इ (इन्); as:-फलेग्रहिः, आत्मभारिः, कुक्षिभरिः, उदरभरिः. Here म् is added to आत्मन्, कुक्षि, and उदर.

THE TERMINATION अ (खञ्).

29 Before this termination the conjugational sign is added to the root and the ending long vowel, if any, of the preceding word except that of an indeclinable is shortened and म् added to the words ending in a vowel, अरुप् and द्विप्.

30. With the words expressive of an object, the causal of एज् takes अ [खञ्]; as:-जनमेजयः [जनमेजयतीति].

31. The root अञ् with the word वात, the root धे with the word शुनी, the root तुद् with the word तिष्ठ, and the root ह (in the causal sense) with the word सार्ध, take अ (खञ्); as:-वातमजाः (a deer facing the wind); शुनिधयः (शुनी धरतीति a whelp); तिष्ठतुदः (an oilman); सार्धजहाः (a kind of bean, because they produce flatulence). The ई of शुनी is shortened by rule 29.

32. The root धे with the word स्तन and the root घ्ना with the

28. फलेग्रहिरात्मभरिश्च ॥ उपग्रहस्त्येदन्तत्वं महोत्प्रेत्ययश्च निपातवत्ते । फलनिगृह्णातीति फलेग्रहिः । आत्मनो मुमागमः । भृञ् हन् । आत्मानं विभजतीति-आत्मभारिः । नात्कुक्षिभरिः । चान्द्रास्तु “ आत्मादरकुक्षिषु ” इति पदुः ।

29. विलयनव्ययस्य ॥ विदधेते परेऽनव्ययस्य पूर्वपदस्य ऋत्वः स्यात् । अरुद्विप-जन्तस्य मुम् ॥ अरुद्वो द्विपतोऽजन्तस्य च मुमागमः स्याद्विदधन्त उत्तरपदे । नाव्ययस्य । शित्वाच्छादिः ।

30. एजेः एज् ॥ व्यन्तादेज्जतेः एज् स्यात् ।

31 वातशुनीतिष्ठसार्धजघेदुदजहातिभ्य उपसंख्यानम् ॥ सार्धोऽपानदान्दः । वजहतीति विप्रहः । जहानिरन्तर्भारितव्ययः ।

32. नागिहस्तनयंघ्नार्थेः ॥ [एते धेते नागिकाया घ्नन्तेति वाच्यम्] धेः शित्वाच्छादिः । स्तनवर्था ।

words नासिका and स्तन expressive of objects, take अ (खश्) ;
as—स्तनंधयः (स्तन धयतीति a child at the breast); स्तनधयी.

नासिकंधमः (नासिकांधमनीति) blowing through the nose.

नासिकधयः (नासिका धयतीति) drinking through the nose.

33. The roots घ्ना and धे when compounded with नाडी,
मुष्टि, घटी, खारी and खरी take अ (खश्) ; as—नाडिधमः (a gold-
smith), नाडिधयः, मुष्टिधमः, मुष्टिधयः, घटिधमः, घटिधयः, खारिधमः,
खारिधयः, खरिधमः, खरिधयः.

34. The roots रुन् and वह् with the preposition उद् when
compounded with the word कूल take अ (खश्) कूटमुद्रजः
(कूटमुद्रजतीति breaking down bank); कूटमुद्रहः (कूलमुद्रहतीति).

35. The root लिह् with the words वह and अन्न as objects
takes अ (खश्) ; as—

वहंलिहः (वहं लेडीति a bull licking his hump)

अन्नंलिहः (अन्नं लेडीति wind).

36. The root पच् with the words expressive of measure and
with words मितं and नख takes अ (खश्) ; as—प्रस्थपचा (स्थाली),
औगपचः, गारिपचः, मितपचा (मासर्णा), * नखपचा (यनागः).

37. The root तुद with the words विष् and अरप् expressive
of objects takes अ (खश्) ; as—

विषंतुदः (विषं तुदतीति राहुः the afflictor of the moon.)

अरुंतुदः (अरुं वि तुदतीति, piercing the vital parts.)

38 The root दृश् with the word असूर्य, and the root तप् with the word उलाट take अ (खश्); as:-

असूर्यपत्न्याः (सूर्यं न पश्यन्तीति राजदाराः the wives of a king not even seeing the sun.); उलाटंतपः (सूर्यः scorching the fore-head).

39 The root दृश् with उग्र, the root मद् with इरा, and the root घ्ना with पाणि, take अ (खश्) as:- उग्रपश्यः (उग्रं पश्यतीति), इरमदः (इरया-उदकेन मायति-दीप्यतेऽनिम्बनत्वादिति, मेघज्योतिः a flash of lightening); पाणिधमः (पाणयो घ्मायन्तेऽस्मिन्निति a road, so full of darkness that a person when passing along, claps his hands to drive off reptiles).

40 The root वद् after the words प्रिय and वश takes अ (खच्); as:- प्रियंवदः (who speaks kindly); वशंवदः (who professes submission)

41 The root गम् with nouns takes अ (खच्); as:- मितंगमो (हस्ती) a slow going elephant (from मितंगमा); * विहङ्गमः, विहङ्गः, विहङ्गः (विहायसा गच्छतीति a bird.). Here विह is substituted for विहायस् and अम् of गम् is optionally dropped.

42 The root तप् (causal) after the words द्विप्त् and पर takes अ (खच्); as:- द्विप्यन्तः, परन्तपः (द्विप्यन्तं परं वा तापयतीति). N. B. § The penultimate vowel is shortened before भ् (णि) of the causal, when it is followed by अ (खच्).

38. असूर्यललाटपोर्वृत्तितपोः ॥ एतयोश्चपदयोः कर्मणोर्दृशितपोः खश् स्यात् । असूर्यमित्यसमर्थतमाशः । दुशितान् नमः सम्बन्धात् ।

39. उग्रपश्येर्ग्रमदपाणिधमाश्च ॥ एते निपात्यन्ते । उग्रमिति क्रियाविशेषणं तस्मिन्नुपगते दृतेः खश् । इरमद इत्यत्र निपातनाच्छपन्न । पाणिधमः । पाणयो घ्मायन्तेऽस्मिन्निति । अन्वयः सन्धकारायावृत्त इत्यर्थः । तत्र हि सर्पायपन्नोदनाय पाणयः सम्पन्ते ।

40. प्रियवशो वदः खच् ॥ एतयोः कर्मणोश्चपदयोर्वदेः खच् ।

41. [गतेःपुनरिति वाच्यः] अन्वयः कर्मणिदम् । सहायां तु गमयतीति सूत्रेण सिद्धम् ।

* [विहायसो विह इति याच्यम्] [खश् दिश वाच्यः] विहायस् इत्यस्य विहायेने भवति । गमयोपधाया वा लोपः ।

42. द्विप्यन्तयोः स्तापेः ॥ द्विप्यन्तयोश्चपदयोः कर्मणोस्तापेः खच् स्यात् ।

§ कचि च्छ्वः ॥ खच्परे जाड्यदाया च्छ्वः स्यात् ।

43 The root यम् after the word वाच् expressive of object takes अ (खच्) to express a vow; as:- वाचंयमः (मौनव्रती); but when it does not mean a vow, वाग्यामः (वाचं यच्छतीति one who cannot speak through weakness) by अण् .

44 The root दृ (in the causal) after the words पुर and भग, and the root सह् after the word सर्व, take अ (खच्); as:- पुरन्दरः (पुराणि दारयतीति इन्द्रः), भगंदरः (भगं दारयतीति fistula), सर्वसहः (राजा).

45 The root कप् after the words सर्व, कूल, अध, and करीष, takes अ (खच्); as:- सर्वकपः (सर्वं कपतीति खलः destroying all); कूलंकपा (नदी destroying the bank); अभ्रंकपः (वायुः) करीषंकपा (वात्या a gale scattering dried cowdung).

46. The root कृ after the words मेघ, कृति (pain), भव and words ending in भय, takes अ (खच्); as:- मेघंकरः, कृतिकरः, भयंकरः, अमयंकरः.

47. The root कृ after the words मेघ, प्रिय, मद्र, takes अ (खच् and अण् also) to express cause (हेतुः) &c; as:- क्षेमंकरः, प्रियंकरः-प्रियकारः, मद्रंकरः-मद्रकारः causing delight.

48 The root भृ after the words आशित takes अ (खच्) to express an instrument or an abstract idea; as:- (करणे) आशितं भवः (ओदनः आशितो भवत्यनेन by which one is satisfied.); (भावे) आशितंभवम् (आशितस्य भवनम् the state of satisfaction).

43 वाचि यमो व्रते ॥ वाक्शब्द उपपद यमेः खच् स्याद्भूते गम्य ।

† वाचंयमपुरन्दरी च ॥ वाक्पुरेणमन्तत्वं निपादयते ।

44 पृ सर्वयोद्धारिसहोः ॥ सहिप्रहणमसंशयम् । 'मगे च दारेः' इति काशिका ॥ बाहुल्येन लब्धमिदमित्याहुः ।

45. सर्वकूलाभ्रकरीषेषु कपः ॥ एयूपपदेषु कपः खच् ।

46. मेघतिमयेषु कृजः ॥ एयूपपदेषु कर्मसु कृमः खच् स्यात् । 'मयशब्देन तदन्त-विधिः ।

47. क्षेमप्रियमद्रेऽण् च ॥ एय कृयोऽण् स्यात् । चान्खच् । वेति वाच्येऽण्प्रहणे हेवादियु टो मान्दिति । कथं तर्हि "मत्पारगमाः क्षेमकराः" इति । कर्मणः शेषत्व-विवक्षाया पचायच् ।

48. आशिते भुवः करणभावयोः ॥ आशितशब्द उपपदे भवतेः लप् करणभावयोः ॥

49. The roots भृ, तृ, वृ जि, धृ, सह्, तप्, and दम्, after any सुवन्त take अं (खच्) to express a proper name; as—
 विश्वंभरः (विश्वं विभर्ताति); विश्वंभरा (पृथ्वी); * रथतरम् (साम);
 पतिवरा (a bride); शत्रुञ्जयः (an elephant); युगंधरः (a mountain);
 परन्तपः; शत्रुसह; † अरिदम; otherwise कुटुम्बभारः (one who sup-
 ports one's family).

50. The root गम् after a case ending word (सुवन्त) takes अं (खच्) to express a proper name; as:—सुतंगमः.

51. The root गम् preceded by उरस्, अन्त, अत्यन्त, अध्वम्, दृ, पार, सर्व, अनन्त, विहायस्, सर्वत्र and पन्न takes अं (ड). Before this अं (ड) the final vowel or the final consonant with the preceding vowel is dropped; as:—* उरगः (उरसा गच्छतीति a serpent); अन्तगः; अत्यन्तगः; अध्वगः; दृगः; पारगः; सर्वगः; अनन्तगः; † विहगः (विहायसा गच्छतीति a bird); ‡ सर्वत्रगः; पन्नगः (पन्न पतितं गच्छतीति a serpent).

(a) When compounded with गम्, उरस् and विहायस्, become उर and विह; as:—उरगः विहगः.

(b) With the prepositions सु and दृ, the root गम् takes अं (ड) to express the place; as:—सुगः (सुखेन गच्छत्यस्मिन्निति); दृगः.

(c) With some other words also गम् takes this termination; as—ग्रामगः, स्व्यगारगः, गुफाल्पगः.

49. संज्ञायां भृतृवृजिधारिषद्दिनपिदमः ॥ कमंगीति सुपीति च संज्ञावशाद्यथास्मिन् संवधते । एभ्यो धातुभ्यः संज्ञायां विषये खच् स्यात् ।

* इह रथेन तस्मात्ति व्युत्पत्तिमाश्रम् । नन्वस्यवाप्यनुगमः ।

† दमिः शमनायाम् । तेन सकर्मकः । मतान्तरेत्यन्तर्भाविन्यर्थोऽत्र दमिः ।

50. गमश्च ॥ सुगन्ते कमंगुपदे गमः खच् ।

51. अन्ताप्यन्ताप्युपात्तपदान्तेषु च ॥ संज्ञायामिति निवृत्तम् । एषु मनेः स्वराः शिवतामर्थादभस्यतां टलोपः ।

(a) { * [उरसो ह्येव]

{ † [विहायसो विहायसो वक्तव्यः]

{ ‡ [सर्वत्रप्राप्योत्तरमंग्यं नम्] पन्नमिति पद्योः कान्तं विद्याविशेषणम् ।

(b) [सुदुर्गोऽध्वरजः]

(c) [अग्न्यापि ददन् इति पन्नगम्]

52.) With words expressive of objects the root हन् takes अ (ङ) when a blessing is implied; शत्रुहः (शत्रुं वध्यादिति may he kill his enemy); but शत्रुघातः.

53. The root हन् with आ when compounded with दारु (wood takes अण्, and then the final न् of हन् is changed to द्; as:— दारुघाटः a wood pecker; but when हन् is compounded with चारु 'beautiful' the final न् of हन् is changed to द् optionally; as:— चारुघाटः or चारुघातः.

(a) The root हन् with the preposition सम् and preceded by words expressive of an object, takes अ (अण्) and the final न् is changed to द् optionally; as:— वर्णसंघाटः or वर्णसंघातः (वर्णान्सहन्तीति); पदसंघाटः or पदसंघातः an annotator.

(b) With the preposition अप्, the root हन् preceded by क्लेश and तमस् takes अ (ङ), when the sense of blessing is not implied; as:— क्लेशापहः (पुनः); तमोपहः (सूर्यः).

(c) The root हन् compounded with कुमार, and शीर्ष 'head' (for शिरस्) takes इन् (णिनि); before this termination हन् is changed to घात्; as:— कुमारघाती a child-killer; शीर्षघाती.

(d) The root हन् with words जाया and पति takes the termination अ (टक्) when the whole word expresses an agent bearing the inauspicious mark; as:— जायाघ्नः (नी) murderer of wife; पतिघ्नी (स्त्री). Before this termination हन् becomes झ्.

52. आशिषि हन् ॥ आशिषि मम्यमानाया हन्तेर्धातो. कर्मण्युपपदे प्रत्ययो भवति ।

53. [दारावाहोऽणन्तस्य च टः संज्ञायाम्] दारुशब्द उपपद आह पूर्वोदन्तेरण् । टकारधान्तादेशो वक्तव्य इत्यर्थः । [चारु वा] आह पूर्वोदन्ते दारावुपपदेऽण् । अन्तस्य वा टकारादेशः ।

(a) [कर्मणि समिन्] ॥ कर्मण्युपपदे संपूर्वोदन्तेरण्प्रत्ययोऽन्तस्य च वा टकारादेशः ।

(b) अपे क्लेशतमसोः ॥ अपपूर्वोदन्तेर्ङः स्यात् । अनाशीरर्थमिदम् । ३ ।

(c) कुमारशीर्षयोर्णिनिः ॥ कुमार शीर्ष इत्येतयोः उपपदयोर्दन्तेर्णिनिप्रत्ययः स्यात् । शिरसः शीर्षभावा निपात्यते ।

(d) लक्षणे जायापत्योऽटक् ॥ हन्तेर्जायापत्योः कर्मणोः उपपदयोर्लक्षणवति कर्तारि टक् प्रत्ययो भवति ।

(e) The root हन् preceded by an object takes अ (टक्), when the whole word expresses an agent other than man. जायान्नः (तिष्ठकालकः the mole); पतिप्री (पाणिरेखा the line on the palm of the hand); पित्तघ्नम् (घृतम्); श्लेष्मघ्नम् (मधु); but आखुवातः (शूद्रः by अण्). when the agent is a man.

(f) The root हन् preceded by शक्ति and कपाट or क्वाट takes अ (टक्) when strength is implied; as:— हस्तिघ्नः (नरः a man strong enough to kill an elephant); कपाटघ्नः (चोरः). Here the agent means a human being. But when strength is not indicated, the form is by अण्; हस्तिघातः (विशेषेण हस्तिनं हन्ति.)

(g) The root हन् preceded by पाणि, ताड, 'a blow' or राज, takes अ (टक्) to denote an artificer. In this case हन् is changed to घ; as:—पाणिघः; ताडघः a blacksmith, राजघः; but पाणिघातः; ताडघातः (by अण्).

54. The root कृ with the words आढ्य, सुभग, स्थूल, पलित, नम्र, अन्न and प्रिय, expressing the being of what it was not before, takes अन् (ल्यप्) to express an instrument; as:—आढ्यकरणम् (अनाढ्यमाढ्यं कुर्वन्त्यनेन; that by which they make one rich who was not so before); सुभगकरणम्, स्थूलकरणम्, पलितकरणम्, नम्रकरणम् अन्धकरणम्, प्रियकरणम्. Before this termination म् is added on to the preceding word.

55 The root भू takes इष्णु (लिष्णुच्) and उक् (खुक्) to

(e) अमनुष्यकर्तृके च ॥ अमनुष्यकर्तृके वर्तमानादन्तेर्धातोः कर्मण्युपपदे ट् प्रत्ययो भवति ।

(f) शक्तौ हस्तिकपा (वा) टयोः ॥ शक्तौ घोलायां हस्तिकपाटयोः कर्मणोऽपदयोर्हन्तेष्ट् प्रत्ययो भवति । मनुष्यकर्तृकार्थमिदम् ।

(g) पाणिघतादयी लिङ्गिनि ॥ हन्तेष्ट् टितोपो घत्वं च निपात्यते पाणिताडयोः अपदयोः [राजघ उपसंख्यानम्]

54. आढ्यसुभगस्थूलपलित नम्राण्यप्रियेषु च्यर्थेष्वस्वी कृजः करणे ल्यप् ॥ ए च्यर्थेष्वच्यन्तेषु कर्मसूपपदेषु कृजः ल्यप् स्यात् ।

55. कर्तरि भुवः लिष्णुच् खुक् ॥ आज्ञादिषु च्यर्थेष्वच्यन्तेषु भवतेः कर्तारकारके लिष्णुच् खुक् इत्येते प्रत्ययौ भवतः ।

express an agent under the same circumstances as mentioned before, as:—आढ्यमणिष्णुः (अनाढ्य आढ्यो भवतीति becoming rich, not being so before.); आढ्यमानुः. Before इष्णु (खिष्णुच्) the ending vowel of भू takes guna and before उरु (सुरुच्) it takes वृद्धि, and म् is added to the preceding word.

56. The root स्पृग् preceded by any सुवन्त except उदक् takes किन् which leaves nothing to add to the root, but effects some changes in the final letter of the root; as—घृतस्पृक् (घृत स्पृशतीति), मन्त्रस्पृक् (मन्त्रेण स्पृशतीति one who touches any thing by repeating a मन्त्र); but उदकस्पर्शः (by अण् one who touches water)

57. The words ऋत्तिकृ (ऋत्+यञ्), दधृक् (धृप्), सृक् (सृज्), दिक् (दिग्), उष्णिक् (उत्+जिह्), अञ्च्, युञ्, and कृञ् are formed by the termination किन्. Of these the first five are irregular.

The root अञ्च् preceded by any सुवन्त and the root युञ् and कृञ् both without any word with them, take किन्;

as.—प्राट्, प्रयङ्, उदङ्, सुङ्, कृङ्.

58 The root दृश् (not meaning ' to see ') preceded by the pronouns त्यद् and others, समान and अन्य takes अ (कन्), किन्, and स (कस) The final of the pronouns is then changed to

56. स्पर्शोऽनुदके किन् ॥ स्पृशेयानोऽनुदके सुवन्त उपपदे किन् प्रत्ययो भवति कर्तरि ।

57. ऋत्विग्दधृक् ऋद्धिगुणिगन्तुयुक्तिग्न्या च ॥ ऋदिगादयः षञ्च शब्दाः किन् प्रत्ययान्ता निपादन्ते । अपरे त्रयो धातवो निदिश्यन्ते । (1) ऋत्विग् उपपदे यजे यानोः किन्प्रत्ययो निपादने । ऋत्ती यजति । ऋत् वा यजति । ऋत्प्रबुद्धौ वा यजति । ऋत्विम् । ऋदिरेषा यथाह्यचिदनुगन्तव्या । (2) धृप् किन्प्रत्ययः । द्विवचनमन्तोदात्तश्च च निपादयते । धागेतीति दधृक् । (3) सृजे कर्मणि किन् । अमयमथ निपादयते । सृजन्ति तामिति सृक् । (4) दिशेः कर्मणि किन्निपादयते । दिशन्ति तामिति दिक् । (5) उत्सृज्यजिह्वः किन्प्रत्ययान्तलोपः पठ्य च निपादयते । (6) अञ्चते. सुवन्तमान उपपदे अञ्प्रत्ययो भवति । युनेः कृञ्चेथ क्वलादेशः । सोपपदात्तु सञ्चद्विपत्तादिनामिप् ।

58. त्यदादिषु दृशोऽनालोचने कञ् ॥ त्यदादिषु उपपदेषु दृशेयानोऽनालोचनेऽर्थे कर्तमानात् कन्प्रत्ययो भवति । नकारात् विगृहि । [समानान्वयोऽप्रेति वाच्यम्] [कयोऽपि वाच्यः]

आ; as — तादृश, तादृक्, तादृक्ष, सदृश, सदृक्, सदृक्ष; अन्यादृश, अन्यादृक्, अन्यादृक्ष.

59 (a) The roots सद्, सू (2nd conj), द्विप्, दृह्, दुह्, युज्, (both 4th & 7th conj), विद् (2nd 4th and 7th conjugation), भिद्, छिद्, जि, नी, and राज् combined with a सुबन्त, whether preceded by a preposition or not, take क्तिप् to form verbal nouns; as — श्रुसत्, उपनिषत्, अण्डसू, प्रसू, मित्रद्विट्, प्रद्विट्, मित्रधृक्, प्रधृक्, गोधृक्, प्रधृक्, अश्वयुक्, प्रयुक्, वेदवित्, प्रवित्, काष्ठभिद्, प्रभिद्, रज्जुच्छिद्, प्रच्छिद्, शत्रुजित्, प्रजित्, सेनानी, † ग्रामणी, अग्रणी, राट्, सम्राट्.

59 (b) This क्तिप् is added to all roots to form verbal nouns, as — कामधृक् (काम+दुह्), लिट् (छिह्), धृक् (दृह्), पर्णयत् (पर्ण+ध्वस्), उपानत् (उप्+आ+नह्), प्राण् (प्र+अन्), मित्रशी (मित्र+शास्), * आशी (आ+शास्), गी (गृ), पू. (पृ), भू (भू), धू (धृ), अक्षय् (अक्ष+दिब्), जू (जृ), त (त्), स्त्रू (स्त्रिब्), जनौ (जन+अब्), मू, मुनौ, मुव (मृ), सुमू, सुम्वो, सुम्व. (सु+मब्), मृ, मुरौ, मुर (मूर्च्छा), † अङ्गगत्, (अङ्ग+गम्), तनुच्छद् († तनु+छाद्), प्रशान् (प्र+शम्), प्रतान् (प्र+तम्), ‡ अग्रे (अग्ने+गम्), अग्रेभ् (अग्ने+भ्रम्), परीतत् * (परि+तन्), सयत् (स+यम्), सुनत् (सु+नम्).

59 (a) मन्सूद्विपद्रहदुहयुजविदभिदछिदजिनीराजामुपसर्गेऽपि क्तिप् ॥ एभ्य क्तिप्स्या उपसर्गे सत्यसति च सुप्युपपद ।

‡ [अग्रग्रामाभ्या नयतेर्णो वाच्य] Here the न् of नी is changed to ण्

५०. (b) क्तिप्च ॥ सर्वधातुभ्य सोपपदेभ्य निरुपपदेभ्यश्च छद्दास भाषाया च क्ति प्रत्ययो भवति । * [आशास कावपधाया इत्थं वाच्यम्] The आ of शास् preceded by अ is changed to ई before this क्तिप्

† गम कौ ॥ अनुनासिकलोप स्यात् । गम् always loses its nasal before क्तिप्

‡ इरमन्त्रान्छिपुच ॥ The penultimate vowel of छाद् is shortened before क्तिप्

§ [ऊदच गमादीनामिति वक्तव्यम् लोपश्च] The nasal of गम् is dropped before ऊ

* [गमादीनामितिवक्तव्यम्] The nasal of गम् is dropped

60 The root भृप् preceded by a सुवन्त whether it be an उपसर्ग or not, takes the termination णि leaving nothing to add but the penultimate अ is lengthened, as अशमाक्, प्रमाक्.

61 The root अद् preceded by a सुवन्त except अन्न takes the termination विद्; as आमान (आममर्त्ताति one who eats raw food), सस्यात्, क्वयात् (eating raw flesh). This termination also leaves nothing to add to the root. But क्वयाद् (eating cooked flesh) by अण्.

62 The root दुह् with a सुवन्त takes अ (क) and then the ending द् is changed to घ्, as कामदुवा a milch-cow, अयदुवा.

63 The terminations मन् (मनिन्), वन् (कनिप्), वन् (वनिप्) and विच् (nothing) are added to the roots to form nouns, as -
सुशर्मा (by मनिन्) one who destroys well

प्रातारत्वा (by कनिप्) one going out every morning)

*विनामा (विचन्+वनिप् one being born).

अनामा (ओष्+वनिप् a Brahman woman).

रोद् (from रद् by विच् one growing), रेट् (from रिश् by विच् one shining), सुगण् (by विच् one counting well).

64 The root स्था preceded by a सुवन्त takes अ (क) and also क्प्, as शस्य (by क) and शस्था (by क्प्).

60 मर्त्ता णि ॥ मुष्पुपसर्गेचोपपदे मजोष्च स्यात् ।

61 अदोऽनन्ने ॥ अदेधातोर्नन्ने मुष्पुपपदे विद् प्रत्ययो भवति । क्रय्येच । क्रय्य-
चदे उपपद अदर्धातोर्वद् प्रत्यया भवति । अण्गणनायमिदम् । कथं तर्हि " क्वया-
दोऽस्यभासुर " इति । पञ्चमासस्य उपपदेऽण् । उपपदस्य क्रव्यादश्च ।

62 दुह् क्वचश्च ॥ दुहेधाता मुष्पुपपदे क्वप्रत्ययामवति । प्रकारधान्तादेशः ।

63 अन्येभ्योऽपि दृश्यन्ते ॥ अन्येभ्योऽपि घातुभ्योऽनाकारान्तेभ्यो मनिन् क्वनिप्
वनिप् विच् एते प्रत्यया एव ।

* विन्नोर्नुनामकस्यात् ॥ अनुनासिकस्यान्त्यात् । A root ending in a nasal
substitutes आ (आन्) for the nasal before विद् and वद्.

64 एव क्वच ॥ 'स्था' इत्येतस्माद्घातो मुष्पुपपद क्वप्रत्ययो भवति क्विच् ।
शस्मि घातो सशपामित्येव बाधितु मूयम् ।

65 Roots with a सुबन्त not meaning जाति (class names) take इन् (गिनि) to express habit, as उष्णभोजी, शीतभोजी, अनुयायी अनुजीवी, विसारी, * साधुकारा, साधुदायी, ब्रह्मदादी

Before this termination the final vowel and the penultimate अ take वृद्धि and the penultimate short vowel takes गुण, य is added to roots ending in आ

66 Roots with words denoting an object of comparison expressing agent take इन् (गिनि); as उपक्रोशी (उप इन् क्रोशति one who roars like a camel), घ्राह्वरावी (one who crows like a crow), but अपूपानिव भक्षयति मापान् .

67 The roots with a सुबन्त take इन् (गिनि), (a) to express a vow, as स्थण्डिलशाया, अथाद्धभोजी, (b) to express a repetition (but not habit), as क्षीरपायी, कषायपायी, सोमारपायी, but कुल्माषखाद grain eaters by अण् .

68 The root मन् (4th conj) with a सुबन्त takes इन् (गिनि), as — दर्शनीयमानी who considers himself beautiful, शोभनमानी

69 The root मन् (4th conj) with a सुबन्त takes इन् (गिनि) or अ (खश्) to express oneself as the object of the root (vide rule 29 above) अम् is added to the monosyllabic words ending in any vowel except अ or आ, when they are followed by a verbal form made up by a termination with a mute ख्

65 सुष्यजातो गिनिस्ताच्छील्ये ॥ अजाल्ये सुपि धातोर्गिनि स्याताच्छील्ये दाल ।
* [साधुकारिण्युपसर्पयाम्] Also when the sense of skill is expressed [ब्रह्मणि घद] So also when ब्रह्म precedes घद । अताच्छील्यार्थे वार्तिकद्वयम् ।

66 वर्तयुपमान ॥ वर्तयच्चिन्त्युपमानापदे धातागिनि प्रत्ययो भवति । उपपदाय कर्ता प्रत्ययायस्य कतुरूपमानम् । अताच्छील्यार्थे जात्यर्थे च सूत्रम् ।

67 व्रते ॥ व्रत इति शास्त्रतो नियम उच्यते । व्रत गम्यमान सुबन्त उपपदे धातोर्गिनि प्रत्यया भवति । समुदायेष्वाभिधायम् । धातूपपदप्रत्ययसमुदायन व्रत गम्यन । अताच्छील्यार्थे आरम्भ । जात्यर्थे वा । (b) बहुलमाभीक्ष्ये ॥ आभीक्ष्यं गम्यमाने धातोर्बहुल गिनि प्रत्ययो भवति । आभीक्ष्यं पीन पुन्य तात्पर्यमासेवा ताच्छील्ये स्यादन्यत् । बहुलमहणात्कुल्माषखाद इत्यत्र नमवात् ।

68 मन ॥ सुपि मन्यनेर्गिनि स्यात् ।

69 आत्ममाने खश्च ॥ स्वकर्मके मनने वर्तमानान्मन्यते सुपि खश् स्यात् । जागिनि ।

Before this अम् words undergo the same changes as before the अम् of the accusative singular; as:-

पण्डितमन्यः-पण्डितमानो, कालिमन्यः, * गामन्यः, त्रियमन्यः-त्र्यमन्यः, नरमन्यः, भुवमन्यः, श्रिमन्यम्. §

70 The root यन् with a noun in the iastrumental case (करण) takes इन् (णिनि) to express a past action; as:- सोमयाजी, (सोमिनेष्टवान् one who performed a सोम sacrifice).

71. The root हन् with an object takes इन् (णिनि) to express a past action by way of censure, as:- पितृव्यघाती (one who murdered an uncle); मातुलघाती (one who murdered a maternal uncle); but चोरं हतवान् when censure is not meant.

72. The root हन् with व्रज, भ्रूण a fetus and वृत्र takes क्तिप् only to denote a past action; as:- व्रजह, भ्रूणह, वृत्रह. But with other words it does not take क्तिप्; as:- पुरुषं हतवान्. This is a restrictive rule; i. e. no other termination but क्तिप् is added to हन् after these words. Thus this rule has two restrictions:-

(1) when व्रज and other words are in composition with any other verb, this affix is not employed.

(2) क्तिप् is the only affix applied to हन् preceded by व्रज &c

73. The root कृ with सु, कर्म, पाप; मन्त्र and पुण्य takes क्तिप् only to express a past action; as:- सुकृत्, कर्मकृत्, पापकृत्, मन्त्रकृत् and पुण्यकृत्. But [1] कर्म कृतवान्; here no अम् is added; also

• इय एकाचोऽप्रत्ययवच्च ॥ इदन्तादेवाचोऽम् स्यात् य च स्वाद्यम्बत्तिदन्ते परे ।
§ माध्यकारवचनाच्छ्रीशब्दस्य नृत्सो मुनमोरमावश्च ।

70 करणे यञ् ॥ करण उपपदे भूतायां यजेणिनिः स्यात्कन्तरे ।

71. कर्मणि हन् ॥ कर्मण्युपपदे हन्तेर्धातो निनिः प्रत्ययो भवति भूतकाले ।

[कृतितामदसं कर्तव्यम्]

72. व्रजभ्रूणवृत्रेषु क्तिप् ॥ एषु कर्मण्युपपदे हन्तेर्भावे क्तिप् स्यात् । मन्त्रादिष्वेव त्रिष्वेति द्विषोऽत्र निदम् ।

73. सुकर्मपापमन्त्रपुण्येषु कृत् ॥ यौ कर्मादिषु च कृत् ॥ क्तिप् स्यात् ॥ कालोप-
पत्त्यवधानियमः । स्वादिष्वेति नियमाभावादन्यस्मिन्पुण्यपदे क्तिप् ।

माप्यक्तुः[2]Other roots than कृ with these words do not take क्प् but अण् ; as:- मन्त्राप्यायः, (मन्त्रमघोतवान्). [3] This क्प् is restricted to the past tense. मन्त्रं करोति-करिष्यति वा; here there cannot be क्प्. Thus this rule has three restrictions.

74. The root सु (5th conj.) preceded by सोम takes क्प् ; as:- सोमसुत्. This is a restrictive rule i. e. no other termination but क्प् is used after सु to express past tense in composition with this word alone. Thus there are four restrictions here intended i. e. as regards, (1) the verb, (2) the tense, (3) the upapada, and (4) the affix.

75 The root चि with अग्नि takes क्प् ; as:- अग्निचित्. This rule also has four restrictions as above.

76. The root चि with a word expressive of an object takes क्प् in the past tense in the passive sense, when the whole noun is the name of a sacrificial fire place; as:- इयेनचित् इयेनह्व चितः a fire altar in the form of a hawk; कङ्काचित्.

77. The root क्री with वि, in composition with an object takes इन् (इनि) in the sense of censure; as:- सोमविक्रीपी, तैष्ठ विक्रीपी, घृतविक्रीपी; but धान्यविक्रायः (by अण्).

78 The root दृश् with its object takes the termination वन् (क्कनिप्) in the sense of past time; as:- पारदृष्ट्वा (पारं दृष्टवान् who has seen the end), परलोकदृष्ट्वा (परलोकं दृष्टवान्).

74. सोमे सुजः ॥ सोमे कर्मण्युपपदे सुनोतेर्धातोः क्क्वप् प्रत्ययः स्यात् । ऋर्विधाया नियम इष्यते । धातुकाजोपपदप्रत्ययविधयः ।

75. अग्नी चेः ॥ अग्नी कर्मण्युपपदे चिनोतेर्धातोः क्क्वप् प्रत्ययः स्यात् । ऋर्विधाया नियम इष्यते ।

76. कर्मण्यभ्याख्यायाम् ॥ कर्मण्युपपदे कर्मण्येव काङ्के चिनोतेः क्क्वप् स्यात् । अभ्याधारस्थलविशेषस्याख्यायाम् ।

77. कर्मणीनि विक्रीयः ॥ कर्मण्युपपदे विपूर्वात्क्रीणातेरिनिः स्यात् । [कुमितप्रार्ण कर्तव्यम्]

78. दृष्टेः क्वनिप्, ॥ दृष्टेर्धातोः कर्मण्युपपदे क्वनिप्प्रत्ययः स्याद्भूते ।

79 The roots युन् and कृ preceded by the word राजन् as an object, and सह 'with' expressing past sense take वन् [कनिप्]; as: राजयुद्धा (one who has made the king fight) राजकृत्वा; सहयुद्धा, सहकृत्वा who has done one thing with another.

80. The root सु 5th conj. and घञ् take 'घन् [इनिप्] to express the past tense; as: सुत्वा (who has extracted soma juice) सुत्वानौ, सुत्वानः; यज्वा, यज्वानौ, यज्वानः. [त् is added to सु by न्हस्वस्य पिति &c see note 10-11 page 301]

81 The root जृ 4th conj. takes अत् (अतृन्) to express past tense; as: जरत् grown old; जीर्णः, जीर्णवान् are also derived by निष्ठा.

THE TERMINATION अ (ङ).

83 Before this termination the final vowel or the final consonant with the preceding vowel is dropped.

83 The root जन् takes अ (ङ) in the past tense when compounded with a word in the locative case, or in the ablative case, not expressive of class names; as: सरसिजम्, मन्दुरजः born in a stable; संस्कारजः, अदृष्टजः; but हस्तिनो जातः, अधोजातः when no class is meant.

84 The root जन् with a preposition takes अ (ङ) to express a name; as: प्रजल (offspring or people in general).

85. The root जन् with अनु preceded by a word in the objective case takes अ (ङ), as: पुमनुजा (पुमांसमनुदन्त बाला a girl born after the male child); ज्यनुज. (a boy born after a girl).

79. राजनि युधि कृत ॥ राजज्वन्दे कर्मण्युपादे युध्यते: कर्ज्ज्वं कर्ज्ज्वं प्रदत्तः स्यात् । युधिपत्न्या विनय्यथं व्यागकर्मकः । सह प ॥ गृहगर्भं वन्दन् कर्ज्ज्वं वन्दन् यवनिपुत्रस्य स्यात् । अगवका विगमोपपदं कर्मणा विशेष्यते ।

80. सुपजेर्हनिप् ॥ मुनेनेवजनेष्व इनिप् स्वाद्भिः ।

86. The root जन् with other words also takes अ (ङ), as
 अजः [न जायत इति], द्विजः [द्विर्जातः], ब्राह्मणजः [ब्राह्मणाज्जातः],
 अभिजः [अभितो जातः] horn all round as hair, अनुज. [अनु जातः]

87 This termination is applied to other roots also and in
 the sense of other cases in composition; as: परिखा (परि
 खाता what is dug all round).

88. The termination अ (अण्) is added on to the root
 along with their objects to express futurity and dependence
 of one action upon another. No other termination expresses
 this sense; as: काण्डलायो व्रजति he goes to cut wood, अश्वदायो
 व्रजति he goes to give horses

86 अन्येष्वपि दृश्यते ॥ अन्येष्वप्युपपदेषु कारकेषु जनेर्हप्रत्ययो दृश्यते ।

87 अपिशब्दः सर्वोपाविश्यभिचाराद्यः तेन धातुन्तरादपि कारकान्तरेष्वपि भवति ।

88 अण् कर्मणि च य भविष्यतीत्येव । चकारः सान्वयार्थः । धातोरण् प्रत्ययो भवति
 भविष्यति काले कर्मण्युपपदे क्रियाया च क्रियार्थायाम् । ण्वुलोऽपवादः परस्वादय सादा
 बाधते । काण्डलायो व्रजति (काण्डलविष्य इति व्रजति) अश्वदायो व्रजति (अश्वदास
 इति व्रजति).

5 Roots वृष्, गृष्, धृष् and क्षिप्, take नु(क्नु) ; as -वृन्तु trem-
bling, गृन्तु, greedy, धृष्णु, क्षिप्. This termination is weak

6 The following words are thus formed by the termi-
nation इन् (चिनुण्).

(1) शम्-शमी.	(3) दम्-दमी.	(5) भ्रम्-भ्रमी.
(2) तम्-तमी.	(4) ध्रम्-ध्रमी	(6) क्षम्-क्षमी.
(7) ऋम्-ऋमी.		(21) दह् with परि-परिदाही
(8) मद् with प्र-प्रमादी.		(22) मुह् with परि-परिमोही
(9) *मद् with उत् उन्मादी.		(23) दुप्-दोषी.
(10) पृच् 7th conj with
सम् सपको.		(24) द्विप्-द्वेषी.
(11) रुप् with अनु-अनुरोधी.		(25) द्रुह्-द्रोही.
(12) यम् with आ-आयामी.		(26) दुह्-दोही.
(13) यस् with आ-आपासी.		(27) युञ्-4th and 7th conj
पोगी
(14) सृ with परि-परिसारी.		(28) क्रीड् with आ-आक्रीडी.
(15) सृज् with सम्-ससर्गा.		(29) विच् with वि-विवेकी.
(16) देन् 1st conj with परि-परिदेवी		(30) त्यज्-त्यागी.
(17) ज्ञर with सम्-सज्जारी.		(31) रज्-रागी.
(18) क्षिप् 4th and 6th conj
with परि परिक्षेपी.		(32) भज्-भागी.
(19) रट् with परि परिराटी.		(33) चर with अति-अतिचारी.
(20) वद् with परि-परिवादी.		(34) चर with अप-अपचारी.
		(35) मुप् with आ-आमोपी.

5 ग्रमिगृषिधृषिक्षिषे क्नु ॥ त्रसादभ्यो धातुभ्यस्तच्छालादिषु क्नु स्यात् ।

6 (1 — 9) शमित्यष्टाभ्यो चिनुण् ॥ इतिशब्द आशये । शमादिभ्यो धातुभ्यो
शभ्रस्तच्छालादिषु चिनुण् स्यात् । नोदाचोपदेशस्येति वृद्धिनिषेधः । * उत्पूजोन्मदरह
चदिसूत्रेणैष्यज्जतो वासस्पतिर्विविना चिनुणषि ।

6 (10 — 36) सट्चानुरुधायमन्डयसपरिसृमसृजपरिदेनिसज्जरपरिक्षिपपरिरटपरिव
परिहपरिमुहपुद्विपदुहदुहपुजज्जडिविविचयजरजभजानिचरापचरामुपाभ्याहनश्च ॥
रापवादिभ्यो धातुभ्या चिनुण् स्यात्तच्छालादिषु कर्तृषु ।

6 (31) रज्जर ग दत्तस्य । पाननादनुनासिकस्य । The nasal of रज्ज् is
d called a cūṇṇṇy

nants except मृद्, दाप् and दीक्ष्, take अन (युच्), as -वृत् वर्तन, वृध् वर्धन, but भविता, एधिता, वसिता (वृद्धम्), सृद् सृदिता, दीप् दीपिता, and दीक्ष् दीक्षिता

10 The roots जु, चक्रम्य, ददम्य, मृ, गृध्, जल्, शुच्, लप्, पत्, and पद् take अन (युच्), as जयन swift, चक्रमण moving about, ददमण, सरण, गर्धन, जलन, शोचन, लपण, पतन, पदन जु is a Soutra verb

11 (a) Roots having the sense of anger and decoration take अन (युच्), as क्रुध क्रोधन, रुप् रोपण, मुण्ड् मुण्डन, भूष् भूषण, but क्रूय् क्रूयिता, क्षमाय् क्षमायिता.

(b) The roots ending in य do not take this termination they take वृन्, as -वृन् वृन्वयिता, क्षमाय् क्षमायिता.

12 The roots लप्, पत्, पद, स्था, भू, वृष्, हन्, कम्, गम् and शृ take उक् (उक्त्र) as लापुक्, पातुक्, पादुक्, स्थापुक्, भावुक्, वर्षुक्, घातुक्, कामुक्, गामुक्, शारुक् Before this termination the final vowel and the penultimate अ take वृद्धि and other penultimate short vowels take गुण य् is added after स्था by आतोयुक् & note 16 page 259 and हन् changes its ह to घ्

13 The roots जल्, भिक्ष, कुट्, लुण्ट् and वृ take आक (पाकन्), as -जल्पाक talkative, भिक्षाक, कुट्टाक, लुण्टाक and घराक low The feminine of these is formed by adding ई, as -वराती

सूददीपदीक्षश्च ॥ एभ्यो युचप्रत्यया न स्यात् ।

10 जुचक्रम्यददम्यसृगृध्रिजलशुचलपपतपद ॥ एभ्यो घातुभ्यो युच् स्यात्तच्छेतादिषु कर्तृषु । 'जु' इति सूत्रा नालु गतो वग च ॥ अनुदात्ततश्चेति सूत्रेण सिद्धं पदग्रहणं लपपतपदयुक्ता बाधा माभूदिति । तेन ताच्छालिकेषु परस्पर वासरूपविधानं स्तिरिति । तनाच्छ्रुतस्त्वत्र ।

11 (a) क्रुधमण्डार्येभ्यश्च ॥ कृ उकारे । मडिभपावाप । इत्येतदर्थेभ्यश्च घातुभ्यो युचप्रत्ययः स्यात् । (b) न य ॥ यकारा तादातोर्बुचप्रत्ययो न स्यात् ।

12 लपपतपदस्थाभूवृषहनभमगमशृभ्य उक्त्र ॥ लपादिभ्यो घातुभ्यस्तच्छेतादिषु कर्तृषु स्यात् ।

13 जल्भिक्षकुट्टलुण्टवृड् पाकन् ॥ लपादिभ्यो गतभ्यस्तच्छेतादिषु कर्तृषु पाकप्रत्ययो भवति । यकारो नार्थः ।

21 The roots इ, नश्, जि, सृ and गम् take the termination वर (करप्), as —इत्वर a traveller, नश्वर, जित्वर, सृवर moving and गत्वर The feminine is formed by adding ई, as —इवरी, नश्वरी, गत्वरी &c त is added by note 10-11 page 301.

The root गम् loses its final before this termination

22 The root जागृ takes the termination ऊक, as —जागरूक wakeful

23 The frequentative bases of यज्, जप् and दश् take ऊक, as यायनूक one who performs frequent sacrifices, जज्ञूक, ददशूक

24 The roots नम कम्प्, सिम्, जस् with अ (नञ्), कर्, हिस् and दीप् take र, as —नम्र, कम्प्र, shaking, स्मेर, अवस्त्र (always, constantly) कम्प्र, हिस्त्र and दीप्त्र brilliant The feminine of these is formed by adding आ, as —नम्रा कम्प्रा &c

25 The desiderative base of roots, and the root शस् with आ ' to wish ' and भिक्ष take उ, as —चिकीर्षु wishing to do, आशमु, भिक्षु .

26 The roots विद् 2nd conj and इष् make विन्दु intelligent and इच्छु, here विद् and इष् become विन्द and इच्छ respectively

27 The roots धा, कृ, सृ, गम् जन् and नम्, take the termination ई (कि), before which the root assumes its Perfect base, as दधि, चकि, ससि, जग्मि, जज्ञि, नेमि

21 इणशजिसर्तिभ्य क्वरप् ॥ इण् नश् जि सृ इत्येतेभ्यो धातुभ्यस्तच्छीलात् कर्तुं क्वरपप्रत्यय स्यात् । पकारस्तुगर्ये । गश्चरश्च । गमेरनुनासिकेण क्वरपप्रत्ययश्च ।

22 जागुरूक ॥ जागर्तेरूक स्यात् ।

23 यजवपदशाय ॥ एभ्यो यङ्तम्य ऊक स्यात् ॥ दशामिति भाविना नञोपनिर्देशात् ।

24 नमिकम्पिस्सयजसकमहिसदीपो र ॥ नम्यादिभ्यो धातुभ्यस्तच्छीलादिषु कर्तुं र प्रत्यय स्यात् । नमिर्नमपूर्वक निगासात्त्ये वर्तते । अन्त्यम् सततमित्यर्थः ।

25 सनाशसभिक्ष उ ॥ सञ्चिति सन्प्रययान्ता गृह्यते । सन्तन्त्रा धातुभ्य आर्ष सभिमेष तच्छीलादिषु कर्तुं उ प्रत्यय स्यात् । आशं शास इच्छायामिदं प्रथमम् । न शम् स्तुत्यर्थेन ।

26 विन्दुमिच्छु ॥ वेत्तुम् । इषेच्छवसुकारश्च प्रत्ययो निधायते ।

27 [भाषाया धाजहृस्वामिनिनिमित्तम् किञ्चिन्नो वक्तव्यो]

28 The words मानहि, वावहि, घाचछि and पापति are formed by adding ड (क्ति) to the frequentative bases of सद्, वह, चल् and पत respectively पत् does not take नी here

29 The roots स्वप्, तृप् and धृप् take नत् (नतिङ्), as -स्वप्नक् drowsy तृष्णक्, धृष्णक् bold

30 The roots नृ and वद् take आर, as -शरार noxious वन्दार

31 The root भी takes the terminations रु, रुक् or टुक as -भीरु, मारु, मारुक.

32 The roots स्या, ईश, भाम्, पिस् and कस् take वर (वरन्) as -रमार, ईश्वर, मास्वर, पेस्वर-destructive and विरस्वर expanding

33 The frequentative base of या also takes this termination, as -यायावर a vagrant

34 The roots भ्राज, भाम्, धुर्, वि+धुन्, ऊर्ज, पू, जु लु with वर take विप्, as -विभ्राट्, विभ्रातो, विभ्राज, भा, भातो, भात, धु, धुतो, धुर, विधुन्, विधुतो, विधुत, ऊर्ज-ऊर्ज, ऊर्जो, ऊर्ज, पू, पूरा-पूर, पूज, पूजा, पुष, *प्रायश्चुन् a priest

§ 35 Some other roots also take this termination, as -ष्ट् (छिद्), भिद् (भिद्), युक् (युन्).

- 35 (a) The roots वच्, प्रच्छ, स्तु with आयत्, घृ with कट्, जु and श्रि take क्तिप् before which their vowel is lengthened and सप्रसारण prohibited, ³⁶—वाच-ग्, शब्दप्राट्, आयतस्तु, (आयत स्तौति), कटम् (कट प्रयते), जू and श्री (श्रयति हरिम्)
- (b) The roots द्युत्, गम् and हु take this termination, before which the root is reduplicated as in the Perfect, and the vowel of हु is lengthened as—दियुत्, जगत् and जुहू.
- (c) The root दृ to fear, forms ददृत् by reduplication and the shortening of the final vowel
- (d) The root धै takes सप्रसारण and forms धी.

36 The root भू takes क्तिप् to signify a security or a proper name, as —प्रतिभू (धनिकाधमर्णयोरन्तरे यस्तिष्ठति विश्वासार्थं स one who stands between the creditor and the debtor for assurance, a security), मित्रभू and निभू are proper names

37 The root भू with वि, प्र, or सम् takes the termination उ (डु) when it does not signify a proper name. Before this termination the final vowel of this root is dropped, as—विभु (व्यापक), प्रभु (a lord), सम्भु. (जनिता the Creator), otherwise विभू a person called Vibhu.

38 मितद्भु (मित द्रवतीति), शतद्भु (शत द्रवतीति), शम्भु (श मावयतीति) and other words of the same nature are made up by this termination

हशिग्रहण विध्यन्तरोपसमहारम् । क्वचिदीध । क्वचिद्विध्वनम् क्वचित्सम्प्रसारणम् ।
क्वचिदसप्रसारणम् । क्वचिद्रह ।

- 35 (a) [विवच्यचिप्रच्छयायनस्तुकटप्रजुधीण दीर्घोऽसप्रसारण च]
(b) [द्युतिगमिजुहोतीना द्वेच] दशिग्रहणादभ्याससत्ता । [जुहोतेदीर्घश्च]
(c) [दृभय इत्यस्य ह्रस्वश्च] [द्वेच]
(d) [ध्यायते सप्रसारण च]

36 भुवं सज्ञान्तरयो ॥ भवतेर्धातो सज्ञायामन्तरे च गम्यमाने क्विप्प्रत्यय स्यात्

37. विप्रसभ्यो ह्यसज्ञायाम् ॥ एभ्यो भुवो ड् स्यात् तु सज्ञायाम् ।

38 [मितद्भु दिभ्य उपसर्गानम्] शम्भु । अतर्भावितप्यर्धोऽन भवति ।

CHAPTER XIX.

ABSTRACT NOUNS.

1. Abstract nouns are formed by the termination अ (घञ्), before which the final vowel and the penultimate अ take इद्धि and other penultimate vowels take गुण. The final च् and ई of a root are changed to क् and ग् respectively; as:—पच-पाकः, यज्-त्यागः, नांकाशः, शमः, आचामः, कामः, † स्फारः, स्फाळः. * This termination expresses also Karakas other than agent (कर्ता); as:—प्रासः (प्रांस्यन्ति तम्) a lance i. e. that which men throw; आहारः (आहरन्ति अस्मादस्मत्) food i. e. that from which they take juice &c.

2 (a) The final vowel of a preposition is sometimes lengthened when compounded with a word formed by अ (घञ्) suffix, when the whole word signifies any other sense than man; as:—परिहारः, or परिहारः; but निपादः a forester, a man.

2 (b) Terminations used to form abstract nouns are also used to express futurity when one action depends upon another; as:—यागाय याति he goes to sacrifice; मृतये व्रजति.

2. (c) The termination अ (घञ्) is added to all roots to express measure or number; as:—एकस्फण्डलिनीचायः one heap of rice; द्वौ शूर्पनिष्पारी; द्वौ कारा.

1 भारे ॥ गिद्धास्वपारे घातार्थे वाच्ये घातोपेक्ष् स्यात् । माघरुपा क्रिया तत्र घातार्थेति ध्वन्यता ॥ गिद्धमावस्तु यस्त्वद्या. त घनादिति व-धन ॥ १२ ॥

७ घञ्-स्य चकारके संज्ञाप्यात् ॥ घञ्-संज्ञाकारके संज्ञायाम् विषये घातोपेक्ष् स्यात् । प्रमः (प्रमय इति) । आहारः (अक्षिपते रगोऽस्मादिति । † स्फुरति स्फुरन्त्योपेक्ष् ॥ अन्वयात् (घञ्-स्य) स्यात् । The vowel of स्फुर् and स्फुर् is changed to आ.

2 (1) उपसर्गस्य घञ्-स्यनुष्ये बहुलम् ॥ उपसर्गस्य बहुलं शेषः स्यादुपसर्गे पेट । न तु मनुष्ये ।

2. (2) भवत्ययम् ॥ भवत्ययम् ॥ भवत्ययम् प्रत्यये घञ्-स्योपेक्ष् सिद्धिनाम्ने च भाववत्ता भाववत्ता इति क्रियाभाववत्ता क्रियाभाववत्ता भवत्ययम् । [क्रियाभाववत्ता सिद्धिनाम्ने भवत्ययम् तुमुना वत्ता मा भवत्ययम् तुमुना वत्ता ॥

2 (c) परिमाणवत्ता संज्ञा ॥ परिमाणवत्ता संज्ञा ॥ परिमाणवत्ता संज्ञा ॥ परिमाणवत्ता संज्ञा ॥

The termination अ (अच्) or अ (अप्) does not express this sense

3 (d) The termination अ (घञ्) is added to the roots पद्, रुज्, विश्, and स्पृश् to express agent in general, as — पाद a foot (पदातेऽसौ), रोग (रुजतांति), वेश (विशतीति), स्पर्श (स्पृशतीति) a disease.

2 (e) The root सू takes अ (घञ्) when its agent is such as lasts for a long time, as सार (सरति कालान्तरमिति) in essence.

2 (f) The root सू takes अ (घञ्) to express a disease a fish, or strength, as अतिसार (रुधिरादिकमतिशयेन सारयतीति), वितार (a kind of fish), सार (strength)

2 (g) The causal of दृ and जृ take अ (घञ्), to denote agent. Before this termination the अच् of the causal is dropped, as — दारा (a wife दारयन्तीति), जारा (paramours जारयन्तीति)

2 (h) The termination अ (घञ्) is added to the root इ with अधि 'to study' to express कर्म or अपादान, as — अभ्यास (अभ्यास इति), उपाध्याय (उपेत्यास्मादधीयतइति) *The feminine is formed by optionally adding ई, as — उपाध्याया or उपाध्यायी

2 (i) The root शृ takes the termination अ (घञ्) when the word thus formed expresses (1) 'wind', (2) 'colour', or (3) 'covering', as — शार

अच् म्यात् । अजयोर्वाचनायमिदम् । आख्याग्रङ्ग कृदितिरासाधम् । तेन सख्याऽपि गृह्यते न प्रत्यायेव । घञा खाप्रत्ययास्तु न बाध्यन्ते । एका तिबोचिञ्ति । द्वे प्रसूती ।

2 (d) पदरुचविशस्पृशो घञ् ॥ पदादिभ्यो घातुभ्यश्चिघ्वरि कालेषु घञ् प्रत्यय स्यात् ।

2 (e) सू स्थिरे ॥ सु इति लुप्तविभाक्तिकम् । सत्ते स्थिरे कर्तार घञ् स्यात् । सार इति कालान्तरस्थायी पदार्थ उच्यते । म अच् तिष्ठन् कालान्तरसरताति धात्वर्थस्य कर्ता बुध्दः ।

2 (f) [न्यायिमस्वयमेविति वक्तव्यम्] अतिसार । अन्तर्भावतत्पथयोऽत्र सरति ।

2 (g) [दारजारी कर्तारि णिलुक्च] ।

2 (h) इडश्च ॥ इने घातोर्षन् प्रत्यय स्यात् । अचोऽपवादः ।

३ [अपादाने खियासुपसरयानम्] ॥ तदन्ताच्च वा टीप् ॥

2 (i) [शृ वायुवर्णनिमृच्छे] 'शृ' इति विभक्तिको निर्देशः । शारो वायु । करणे पञ् । शारो वर्णः । चित्रनिरणमिह धात्वर्थः । निरियते-आनिषन्-जनति निरयतानावरणम् । कृत्वाकरणञ्च । "गोत्रव्यवहृताश्चार प्रायेण शृशिरि ह्य" । अहृतप्रारण इत्यत्र ।

10 The root मी with अय or उद् takes अ (घञ्) as—अमनायः (lowering), उन्नाय. (lifting up) § The word उन्नय is formed by अ (अच्)

11 The roots द्रु, स्तु, छु, all with the preposition प्र take अ (घञ्), as—प्रदाय, प्रस्ताय, प्रस्तान, but द्रय, स्तय, स्त्रय

12 The roots पू with निस् and लू with अभि take अ (घञ्); as—निष्पावः, अभिलाय ; but पव, लव..

13 The root गृ with the preposition उद् or नि takes अ (घञ्); as—उद्गारः (समुद्रस्य); निगार (देवदत्तस्य); but गर.

14. The root कृ preceded by उद् or नि takes अ (घञ्), when the whole word thus formed signifies the scattering of corn; as—उत्कारः, निस्कारः; but भिक्षोत्कार, पुष्पनिकरः.

15. The root स्तु with सम् takes अ (घञ्) when the whole word thus formed signifies a particular place for sacrifice, as—संस्तव. (समेत्य स्तुवन्ति यस्मिन्देसे छन्दोगा. स देसः); but सस्तवः (परिचयः close acquaintance).

16. The root स्तृ with प्र takes अ (घञ्) when the whole word thus formed signifies a thing not belonging to a sacrifice, as—प्रस्तार ; but प्रस्तरः. [मुष्टिविशेष. (बर्हिषः)]

17. The root स्तृ with वि takes अ (घञ्) when it signifies the extension of an object, but not that of a word, as—विस्तारः; but शब्दविस्तरः, तृणविस्तरः.

10. अवोदोर्निद. ॥ 'अव, उद्' इत्येतयोश्चपदयोर्नयतेषां तोषञ् स्वरः । कथम् 'उग्रय पदार्थानाम्' कृष्णपुण्ड्रदुर्लभित्वञ् ॥

11 प्रे मुस्तुमुय ॥ प्रशब्द उग्रदे 'द्रु, स्तु, छु' इत्यनेभ्यो धातुभ्यो घञ् स्वरः ।

12. निरभ्यो पूर्वो ॥ पू इति पूर्वपूर्वो नामान्येन ग्रहणम् । स्त्र छन्द । यद्यन्य सुप्रसंगेभ्यः । निरतिपूर्वो पूर्वोर्भावोर्ध्वम् स्यात् । नन्वयते शब्दादभिव्यक्तिरावो धान्यविशेषः ।

13. वन्वोर्ध्वः ॥ गृ शब्दे । गृ निगरणे । द्वयोरपि ग्रहणम् । उन्वोऽन्यदयोः पूर्वोर्ध्वः स्यात् ।

14 कृषान्वे ॥ कृ इत्यस्माद्वान्यविषयमाहुर्न्योर्ध्वम् स्यात् । निषेधापेक्ष्य कृतेर्नोर्ध्वः न दिताध्वः । अत्रभिधानात् ।

15. यने गमिभ्यः ॥ यन्निषये प्रथमे संपूर्णस्तीर्णे ऽत्र स्यात् ।

16 प्रे खोऽपने ॥ अग्र इति खेदे । यद्य इति प्रकृतत्वात् । स्तृञ् आच्छादने । पान्नायोः प्रशब्द उग्रदे यञ् स्यात् न यद्येतिभ्यः प्रथमं भवति ।

17. प्रथमे वाचनदे ॥ विपूर्वोऽस्तृग नेर्ध्वम् स्यादग्रद्वयदे प्रथमे । प्रथमं निरति ।

18. The root लृ with वि takes अ (घञ्) when it signifies the name of a vedic metre; as:— विष्टारपङ्क्तिः the name of a metre (छन्द) In this word the लृ of the root is changed to लृ.

19. The root ग्रह् with उत् takes अ (घञ्); as:— उद्ग्रहः lifting up.

20. The root ग्रह् with सम् takes this अ when it signifies a fist; as:— (मट्टस्य) सग्रहः; the clenching of the fist of a wrestler; otherwise सग्रहः (धान्यस्य).

21. The roots नी with परि and इ with नि take this अ (घञ्), when the whole word thus formed signifies gambling and proper duty respectively; as:— परिणयः (for example:— परिणयेन शारान्दन्ति; समन्तान्नपनेनेत्यर्थः); न्यायः (एषोऽत्र न्यायः उचितमित्यर्थः); but परिणयः (a marriage); न्ययः (नाशः ruin).

22. The root इ with परि takes अ (घञ्) when it signifies a proper turn; as:— पर्यायः; but पर्ययः (फलस्य the lapse of time).

23. The root शी with वि or उप takes अ (घञ्) to signify a turn; as:— तव विशायः thy turn of sleeping; but विशयः (सशयः a doubt); तव राजोपशायः thy turn of sleeping the king. उपशयः (समीपशयनम् sleeping near.)-

24. The root चि takes अ (घञ्) when it signifies the taking of a thing by the hand, (if it does not refer to stealing); as:— पुष्पप्रचायः, फलप्रचायः; but प्रचयः (वृक्षाप्रस्थानां फलानां यदया प्रचयः)

18 छन्दोनाशि च ॥ विपूर्वात्स्नुगाते-छन्दोनाशि घञ् स्वात् । विष्टारपङ्क्तिः । छन्दोनाशोऽस्मिन् शारान्दन्तिव्यधिकरणे घञ् । ततः कर्मकारणः । छन्दोनाशि च ॥ विपूर्वात्स्नुगाते-छन्दोनाशस्य सत्यस्य घञ् स्वात् ।

19 उद्ग्रहः ॥ उत्स्यपदे ग्रहे घञ् स्वात् । अमेऽपवादः ।

20 समि सटी ॥ सम्प्रापदे ग्रहे घञ् स्वात् । निविपदधेऽपवादो मवति ।

करोति), पुष्पप्रचयः (चौर्येण) the gathering of flowers by theft.

25. The root चि takes अ (घञ्) to form words expressing (1) a habitation, (2) a sacrifice (चिते), (3) a body, or (4) collection. In this formation च् of the root is changed to क्; as -1 कार्शनीकायः, 2 आकाशमग्निं चिन्मीन 3 काय, 4 गोमयानिकायः;

but चयः (by अच्), त्काष्ठनिचयः (much wool) In this last example, a large quantity is expressed, not collection.

* निचेकायः (गोमयानाम्) collecting cow dung again and again.

26. The root चि takes अ (घञ्) to form words expressing a collection (not made up by heaping one upon another) of animals. Here also च् of the root is changed to क्; as - भिक्षुनिकायः; but सूकरनिचयः (a collection of young boars formed by heaping one upon another at the time of sucking); ज्ञानकर्मसमुच्चयः.

27. Roots in general take अ (णच्) to form feminine abstract nouns to express reciprocal action. Before this termination the final vowel and the penultimate अ take वृद्धि and other penultimate short vowels take गुण. * The words take ई as a feminine termination, as:-व्यापकीरी (mutual abuse); व्यापहासी (mutual laughter).

28. Roots take ईन् to form words expressing completeness and then the termination अ is added to the word, and the

25 निवासचितिशरीरोपसमाधानेच्चादेश्च कः ॥ एण् चितेतेर्णन् । घातोरादेश्च क्कार । उपसमाधानं राशीकरणम् । तच्च घातव्यं । अन्ये प्रत्ययार्थस्य कालकस्योपाधिभूता । * च क इति वक्तव्यं आदेरित्युक्तिर्यदुक्तवादेरेव यथा स्यादिति । गोमयाना निचेकाय । पुन पुनाराशीकरणमित्यर्थः ।

† बहुत्वमत्र विवक्षितं नोपसमाधानम् ।

26. संघे चानौत्तरार्थे ॥ उत्तरे चाधरे चोत्तराधरास्तेषां भावस्तद्विमार्थके संघे सन्ते चेर्णन् । आदेश्च क । प्राणिनां समुदायः सच । स च द्वाभ्यां प्रकराभ्यां भवति । एकधरे समावशेनौत्तरार्थेण वा । तत्रौत्तरार्थपर्युदासादनरो गृह्यते । *Madhany*

27 कर्मण्यतिहारे णच् स्त्रियाम् ॥ कर्म-क्रिया व्यापहार-परस्पर करणम् । कर्मण्यो हारे गम्यमाने घातोर्णचप्रत्ययो भवति ललिते वाच्ये । तच्च भावे । चकारो विरोधार्थः । * णच् स्त्रियाम् ॥ स्त्रियां विहितजन्तात्स्वाधेऽङ् स्यात् । अघञन्वान्दीप् ।

28. अभिविधौ भाव इणुन् ॥ अभिविधिरभिव्याप्ति क्रियागुणव्यापारस्यैव संबन्धः अभिविधौ गम्यमाने भावोभाव इणुन् स्यात् । अभिणुज ॥ इणुन्नात्तार्थेऽण् स्यात् ।

first vowel of the word takes वृद्धि, as — साराविण वर्तते there is general confusion

29 The root प्र with अव or नि takes अ (घञ्) to express a curse as — अनप्राहृत भयात् (अभिभव इत्यर्थ), निप्राहस्ते भूयात् (वाय इत्यर्थ), but अनग्रह (पदस्य), निग्रह (चोरस्य).

30 The root ग्रह् with प्र takes अ (घञ्) to express a desire of acquiring as — पात्रप्रग्राहणं चरति भिक्षुः पिण्डार्थी (an ascetic wanders taking a pot with the desire of getting food); but प्रग्रहो देवदत्तस्य (The holding of Devadatta)

31 The root ग्रह् with परि takes this termination to express a sacrificial thing as — परिप्राह (सत्येन वेदे स्वीकरणम् a fencing round the sacrificial altar), but परिग्रह ' seizing or grasping ' (परिग्रह दण्डनस्य).

32 The root वृ with नि takes अ (घञ्) to express the name of grain as — नीवार (rice growing wild), but निवारक्या (an unmarried woman, a virgin)

33 The roots ग्रि यु, पू and हु with the preposition उद् take अ (घञ्) as — उद्ग्राय rising, mixing, purifying, flying; उद्ग्राव, उद्ग्राह उद्ग्राह.

34 Root र् and ह् with आ take अ (घञ्) optionally, as — आरय or आरन (by अप्), आग्रय, or आग्रह (by अप्)

35 The root ग्रह् with अव takes अ (घञ्) optionally to

29 अत्र 'अस्य'प्राह ॥ 'अव, नि' इत्येतेषां परादौ प्रेक्षितं स्यादधिको गम्यमाने।

अत्र 'अस्य'प्राह ॥

express the with-holding of rain; as:—अवग्रहः; but अवग्रह (by अप्). Both these words mean the 'withholding of rain, a draught'; but अवग्रहः (पदस्य).

36. The root ग्रह् with प्र takes अ (घञ्) optionally to express (1) तुलासूत्रम् a string of the balance, or (2) reins; as:—(1) तुलाप्रग्रहेण or प्रग्रहेण चरति, (2) प्रग्रहः, or प्रग्रहः (The rein of a horse.)

37. The root वृ (वृञ्) with प्र takes अ (घञ्) optionally, when the whole word thus formed expresses a particular sort of covering; as:—प्रावारः or प्रवरः; but प्रवरा (गौः, प्रशस्ता इत्यर्थः).

38. The root भू with परि takes अ (घञ्) optionally to express disrespect; as:—परिभावः or परिभवः; but परिभवः (सर्वतो भवनम् surrounding).

39. (a) roots ending in इ take the termination अ (अच्) to form abstract nouns and to express case-relations (कारकाणि) except the nominative and the genitive. This termination is strong; as—चि-चयः, जि-जयः, क्षि-क्षयः, इ-अयः; (b) the roots भी, वृप् and others take अ (अच्) and not त (क्त) to form neuter abstract nouns; as:—भयम्, वर्णम्.

40. Roots ending in ऋ, उ, ऊ, take अ (अप्) This is also a strong termination; as:—कृ-करोः scattering, गृ-गरः poison, शू-शरः an arrow यु-यवः, लू-लवः, पू-पवः.

36. (1) प्रे वणिजाम् ॥ प्रे ग्रहेर्धञ् वा वणिजां संग्रन्धी नेत्प्रत्ययार्थः । तुल्यसूत्रमिति यावत् । [2] रश्मो च ॥ प्रे ग्रहेर्धञ् वा रश्मिष्वे प्रत्ययान्वेनाभि तीयते । रथादयुक्तानाम् श्वादीनां सप्रमनायो रज्जरश्मिरिडं शृङ्गते ।

37. वृणीतेराच्छादने ॥ प्रे वृणीतेर्धञ् वा प्रत्ययान्वेन चेदाच्छादनविशेष उच्यते ।

38. परो भुवोऽवज्ञाने ॥ परिशब्द उपपदे भूवातोर्धञ् वाऽवज्ञाने गम्यमाने । अवशानमसत्कारः ।

41. The root स्तृ with वि takes this termination अ (अप्) to express a tree or a seat, and then the स् of the root is changed to प्; as:—विष्टरः; but विस्तरः (वाक्यस्य).

42. The roots प्रह्, वृ, द, चि with नि, गम्, वस् and रण् take अ (अप्); as:—प्रहः a plannet, वरः a boon, दरः a cave, निश्चयः, गमः, वशः, रणः.

43. The words प्रस्थः (प्रतिष्ठन्तेऽस्मिन्निति a summit), प्रस्नः (प्रस्नान्यस्मिन्निति a vessel for bathing), प्रपा (प्रपिबत्यस्यामिति a place where water is distributed to travellers), आधिधः (आधिष्यन्तेऽस्मिन्नेति an awl, a drill), विघ्नः (विहन्यन्तेऽस्मिन्निति an obstacle), आयुधम् (आयुष्यन्तेऽस्मिन्नेति a weapon), and others of the same kind, are formed by the termination अ (क) used in the sense of घञ्.

44. The roots कृ, छिद्, कृम् and some others are reduplicated before this अ (क); as:—कृ-चक्रम्; छिद्-चिह्नितम्; कृम्-चक्रतः.

45. The root अद् with a preposition takes the termination अ (अप्), before which अद् becomes घम्; as:—*प्रघसः voracious, विघसः; but घासः grass (by घञ्).

46. The root अद् with नि takes अ (अप् or ण); as:—न्यादः feeding, नियसः eating.

47. The roots व्यर् and जर् without any preposition take अ (अप्); as:—व्यधः a wound, जर्पः; but आव्यधः, उपजापः (by घञ्).

41. वृक्षमग्नयोर्विष्टरः ॥ अनयोर्विष्टरस्य द्रुः पत्रं निरासते । विष्टरो वृक्ष आसनं च ।

42. प्रहदुदनिधिगमश्च ॥ प्रहादिभ्यो घातुभ्योऽप्रत्ययः स्यात् । प्रहयोऽपवादः ।

[घाताभ्योऽप्येष्वाणम्]

43. [घञर्थे कविधानम्] [म्यप्रत्ययस्यपिद्विभुषणम्]

44. [द्विभनश्चने के वृत्तादीनामिति वचनम्]

45. वसमोऽद्ः ॥ उपमसो उपपदोऽर्थानोऽप स्यात् । छ घञोश्च ॥ अदेर्घे नः स्यात् ५५१ ।

46. नी ण च ॥ ननुतदेऽदेर्घः स्यात् ५५२ ।

47. व्यधजपानुगमसो ॥ ' स्यात्, ५५३ ' इत्येवमनुगमसोऽप स्यात् । घञेऽप्यपवादः ।

62 The root हन्, without any preposition, takes अ (अप् or घन्) to form an abstract noun and before this अ (अप्) न् is substituted for हन्; as —वध, घात'.

63 The root हन् takes अ (अप्) to express 'hard substances' and then the ह् of the root is changed to घ्, as —अभ्रघन, दधिघन. In the expression घन दधि, the abstract noun घन (thickness) is used in the sense of the concrete one.

64 The root हन् with अन्तर् takes अ (अप्), and the root is then changed to घन् to express a country, as —अन्तर्घन or अन्तर्घण (a name of a village in the country of वार्हीक). In the second example न् is also changed to ण् according to another reading.

65 The root हन् with प्र forms प्रघण, and प्रघाण, meaning a portion of a house (a portico, a porch before a house), otherwise प्रघात.

66 The root हन् with उद् forms उद्घन to express a carpenter's bench, (the plank on which he works) otherwise उद्घात uneven.

67 The root हन् with अप forms अपघन, meaning a member of the body (hand or foot, and not the whole body), otherwise अपघात.

68 The root हन् with अयस, वि or द्रु takes the termination अ (अप्) in the sense of instrument (करण), and then घन is

62 हन्वध ॥ अनुपसर्गादन्तेर्मावेऽप्व स्याद्दधादेशश्चान्तादात् । चाद्वय ।

63 मूर्ते घन ॥ मूर्ति काष्ठिन्यम् । तस्मिन्मभिधेये हन्तेरप् स्याद्घनश्चादेव । कथं 'घन दाध' इति । धर्मशब्देन धर्मा लक्ष्यते ।

64 अन्तर्घनो देशे ॥ अन्तर्घण इति पाठान्तरम् । अन्त पूर्वोदन्तेरप् प्रत्यय, स्याद्घना देशश्च देशोऽभिधेयः । अन्तर्घन । बाह्येषु देशविशेष उच्यते ।

65 आगारिकदेशे प्रघण प्रघाण ॥ प्रपूर्वस्य हन्ते 'प्रघण, प्रघाण' इत्येतां शब्दौ निपात्येते अगारिकदेशे वाच्ये । द्वारदेशे द्वौ प्रघाणवलिङ्गौ । आभ्यन्तरो बाह्यश्च । तत्र बह्वप्रकोष्ठे निपातनमिदम् । त्रिविंशद्विजनेः पादे प्रकर्षण इत्यत इति । प्रघण, प्रघाण । कमध्यप् । पक्षे वृद्धिः ।

66 उद्घनोऽप्याधानम् ॥ उत्पूर्वस्य हन्तेरुद्घन इति निपात्येतेऽप्याधानं चेद्भवति । अत्याधानमुपरिस्थापनम् । यस्मिन्काष्ठेऽयानि काष्ठानि स्थापयित्वा तद्वन्ने तदभिधायत । अधिहरणेऽप् ।

67 अपघनोऽङ्गम् ॥ अपपूर्वस्य हन्तेरपघन इति निपात्येतेऽङ्गचेत्तद्वति । अङ्गं शरीरावयव । स चह न सर्वं किन्तु पाणि पादश्चेत्याहुः । करणऽप ।

68 करणेऽयोविह्व ॥ ण्व हन्त करणेऽस्यान्नादेशश्च अयो हन्यनेऽयेनेत्ये

substituted for हन्, as —अयोनि a forge-hammer, द्रुघन (द्रुघण according to some grammarians)

69 The root हन् with स्तम्भ takes अ (क or अप्) in the sense of instrument (करण) Before this अ (अप्) घन् is substituted for हन् as —स्तम्भन् (a hoe) fem स्तम्भन्ना, स्तम्भवन् fem स्तम्भवना, otherwise स्तम्भवात्

70 The root हन् with परि takes अ (अप्) in the sense of परिण and then घ् is substituted for हन् as —परिघ (a bar), *पडिघ

Note—The र् of परि is optionally changed to ल् before घ or अङ्, as —पर्यङ्क or पर्यङ्क

71 The root हन् with उप takes अ (अप्) (before which the penultimate अ is dropped) to express proximity, as —पर्यतोपग्नो दश (a country lying near a mountain), otherwise पर्यतोपवात्

72 The root हन् with the preposition सम् or उद् takes अ (अप्) to express collection or praise respectively Here हन् drops its final अन् and ह् is changed to घ्, as —सय (a collection of animals) उद्घ (मनुज्यागीम् an excellent man), otherwise सयान (सहननम् union)

73 The root हन् with नि takes अ (अप्) drops its अन्, घन । दुर्द्वय म हन्वाऽनेनेति दुर्गम दुर्गम इत्येके । संक्षेपा कुटारस्य । पूर्वपदासंज्ञाया मग शत ण्वम् ।

69. स्तम्भ क च ॥ स्तम्भ उपपदे हन्ते करणे क स्यादन्व । अप्यग्रे घनादेशश्च ।

70 परी घ ॥ परी हन्तस्त्वाङ्गणे घञादेश । परेहम्यतेऽनेनेति परिघ । *परेष्व षङ्गो ॥ परेरेषस्य लो वा स्यादपशब्दऽङ्गशब्द च । इह तत्पत्तमरीच इति इतिमित्य न प्रत्ययान्तात् ।

71 उपग्र आश्रये ॥ उपपूर्वाङ्गतरप्स्यदुपधालोपश्च । आश्रयशब्देन सामीप्य व्यस्यते । पञ्चनारायणे गामीप्यन गम्यत इति पञ्चोपपत्त ।

72 सचोर्द्ध्व गगप्रशसयो ॥ समुद्रोदगदयोर्हतेष्वप्रलय स्याद्विभोवा घञ् च निपातने यथाभट्टश्च गगऽभिदेव प्रशमायां गम्यमानायाम् । सहनन सघ । भावऽपु । उद्घया (उद्घया इत्यत) इत्युद्घ । कर्मण्यर् । गलपाना बुद्धपथात्वाद्भिनिर्गन् ।

73 निरे निमित्तम् ॥ निरुत्पाद्वन्तरप् प्रत्ययविभोवा घञ् च निरत्यन । निमित्त चेद् भिषय भवति । मशाब्देन निमित्तम् । निर्विजेर्द्वयन्त जुयन्त इति निपात इत्या एमरोद्धारिणश्च इत्यथ ।

and changes its ह् to घ् to form the word निघः meaning 'a high as it is broad'; as:—निघाः(वृक्षाः trees as high as broad; otherwise निघातः a blow.

74. The roots with 'डु' as their indicatory letter (अनुबन्ध take त्रि (क्रि) to form abstract nouns. The words so formed by त्रि take म् after them; as:—पच्-पक्रिमम् (पाकेन निवृत्तम् what is ripe), वप्-उत्रिमम्, कृ-कृत्रिमम्. The termination त्रि is weak.

75. The roots with a mute 'डु' form abstract nouns by अयु (अधुच्); as:—वेप्-वेपयुः trembling, धि-धययुः swelling, क्षु-क्षययुः दु-दययुः.

76. The roots यञ्, याच्, यत्, विच्छ्, प्रच्छ् and रक्ष् form abstract nouns by न (नङ्); as:—यज्ञः, याज्ञा, यत्नः, विघ्नः, प्रघ्नः, रक्षणः. (The root प्रच्छ् does not undergo सप्रसारण here).

77. The root स्वप् forms स्वप्न. (a dream) by the termination न (नन्).

78. The roots दा and धा, and other roots assuming these forms except ' दा 2nd conj. to cut ' and दै 1st conj. to purify, with prepositions, take इ (कि), before which the final आ is dropped; as:—प्रधिः the periphery of a wheel, अन्तधिः vanishing, उपाधिः a fraud.

79. The roots mentioned in the last section preceded by their objects take इ (कि) to express a place of action; as:—जलधिः

74. द्वितः किः ॥ मावे कर्तरि च कारक इति वर्तते । ' ड ' इयस्य तस्माद्वितो घातोः किः स्यात् । अयं भाव एव स्वभावान् । कर्ममन्त्रित्वम् । क्रिप्रत्ययान्तान्मन्त्रित्वम् । नित्यप्रवृत्तिप्रतिषेधार्थः । अतएव क्यन्तेन न विग्रहः ।

75. द्वितोऽधुच् ॥ ' ड ' इयस्य तस्माद्वितो घातोऽधुच् प्रत्ययः स्यात् । अयं स्वभावान्नात्र एव ।

76. यज्ञयाघयतविच्छप्रच्छरक्षो नङ् ॥ यज्ञादिभ्यो घातुभ्यो नङ्प्रत्ययः स्यात् । दत्तातो ' गुणवद्विप्रतिषेधार्थः । ' प्रधे चास्येति ' शापभाष्यप्रसारणम् ।

77 स्वप्नो नन् ॥ स्वप्नेघातोर्नन्प्रत्ययः स्यात् । नमरः स्वरार्थः ।

73 उपगर्भो घोः किः ॥ उपगर्भे उपगर्भे घुगर्भेभ्यो धनुभ्यः किः प्रत्ययः स्यात् । कित्करणमातोपोषार्थम् । उपाधीयतेऽनेत्युपाधिः ।

79. कर्मण्यधिकरणे च ॥ कर्मण्युपरदे ह्यतःप्रत्ययो धातुभ्यः किः प्रत्ययः स्यादधिकरणे

an ocean, शरधिः a quiver.

80 Roots take ति (कि) to form feminine abstract nouns. Before this termination roots in general reject the augment इ, but ग्रह् and some other roots do take इ: as—कृ-कृतिः, चि-चितिः, स्तु-स्तुति, स्फाय्-स्फातिः ह्राद् with प्र-ग्रहतिः*, † चर्-चर्तिः, तल्-फुलिः, ‡ चाय् with अप-अपचितिः.

81. The roots श्रु, यञ्, इप् and स्तु take this termination to express an instrument; as—श्रुतिः an ear, इष्टिः a sacrifice or wish (from यञ् or इप्), स्तुतिः.

82. The roots ending in कृ and the root लृ and twenty others take this termination, which is then treated like नेष्टा the terminations त and तवत्); as—कृ-कीर्णिः scattering, पृ-प्रीणिः praise, जृ-जीर्णिः, शृ-शीर्णिः, लृ-लृनिः, यू-यूनिः.

83 The roots गृह्, मृ, ज्या, and हृ take the termination नि; as—गृहानिः, मृहानिः, ज्यानिः, हृहानिः.

84 The root पद् with सम्, वि, आ, प्रति, परि and others, takes वेप् or ति (किन्); as—संपद्-संपत्तिः, विपद्-विपत्तिः.

कारके। जलानि धीयन्तेऽस्मिन्निति जलधिः । अधिकरणग्रहणमर्थान्तरनिरासार्थम् । चकारः परत्ययानुक्त्यर्थः ।

80. स्त्रियां किन् ॥ स्त्रीलिङ्गे मावादी किन् स्यात् । पञ्चोऽपवादः । अजपी तु परत्याहारते । इति नुव्रतयसिमुसरकसेषुच ॥ एयां दशानाहृत्यत्ययानामिज्ज स्यात् । [तितुं प्रेष्वमहादीनामिति बाध्यम्]

* ‘ ह्रादो निष्ठादाम् ’ इत्यत्र ‘ ह्राद् ’ इति योगविभागात् किनि ष्वस्वः । † See note 132 page 292. ‡ तिच ॥ चरक्योरत उप्त्याह्रादी कति । ‡ [च. यसेः किनि चिभावो बाध्यः]

81. [भुयतीतिन्तुभ्यः करणे] एभ्यो धातुभ्य किन् स्यात्करणेऽर्थे ।

82. [अज्यतिङ्यः कितिप्रत्ययसूत्रम्.] कृ, पृ, जृ, शृ, लृ, यू, वृ, भृ, मृ, रृ, जृ, शृ, (धृ), वृ, कृ, गृ, ज्या, री, री, यी, प्री, एते त्वादयः । Of these the first five are उभयपदी and the rest are परस्मैपदी.

83. गृह्गृह्याह्राभ्यो निः ॥
84. [संपदादिभ्यः विप्] [किप्रदीप्त्यने]

85. The roots स्था, गै, पा to drink, and पच्, take ति (क्तिन्); as- उपस्थितिः approaching, प्रस्थितिः starting, संगीतिः, संपातिः, पक्तिः cooking. The words अवस्था and संस्था are formed by the termination अ (अङ्)

86 The words given below are formed irregularly by ति (क्तिन्); as- अव-ऊतिः presenting, यु-यूतिः, जु-जूतिः, सो-सातिः, हन् or हि-हेतिः, कृत् कीर्तिः..

87. The roots व्रज् and यज् take य् to form abstract nouns, as- व्रज्या wandering about, इज्या worshipping.

88. The roots अज् with सम्, सद् with नि, पत् with नि, मन्, विद्, सू, शी, भृ and इ, take य् to form abstract nouns, as- समज्या (समजन्यस्याम् an assembly); निपया (निपादन्यस्याम् a coach), निपया (निपतन्यस्याम् a slippery ground); मन्या (मन्यतेऽनया, गलपार्श्वशिखा the nape or back of the neck); निदा (विदन्यनया); सुत्या, (सूयतेऽस्यामिति, अभिपनः distillery), शय्या (शेरतेऽस्याम् a bed,) (भृत्या wages or service); इमा (इयतेऽनया a palanquin).

89 The root कृ takes अ(श्), य or ति; as- क्रिया, कृत्या, कृतिः.

90 The root इप् forms इच्छा by the termination ध (षि). Here प् of the root is changed to छ and य is not added; then it takes the feminine termination आ.

85. स्थापापापयो भावे ॥ स्थादिभ्यो धातुभ्य स्त्रोल्लिङ्गे भावे क्तिन् प्रत्ययः स्यात् । अहोऽपवादः । वयम् ' अवस्था सारथेति ' । ' व्यवस्थायाम् ' इति छापसदृहः ।

86 ऊतिपूति जूति साति हेति कीर्तयन् ॥ ऊयादयः शब्दा निपादयन्ते । ऊतिः । अवतेऽर्जतः उरौयूद् । स्वरार्थं वचनम् । यूति । जूति । अग्नयोर्दीर्घत्व च निपादयते । मति । घटितस्यतीति प्राप्तस्येत्यस्याभावाः निपादयते । सन्तेति यो ॥ जनसने यावे कृते स्वरार्थं नया तनम् । हेतिः हन्तेर्दीर्घांत वा । कीर्तिः । कीर्तयतः ।

87. व्रजयजोभावे वयप् ॥ मनयजोर्धात्वो, स्त्रोल्लिङ्गे भावे वयप् प्रत्ययो भवति । किञोऽपवादः । पिररणमु उत्तरं तुगर्थम् ।

88 संज्ञायां समजनियदनिपनमनविद्वज्जनीदृभृणिगः ॥ समजादिभ्यः श्रिया गतौ वयप् स्यात्प्रज्ञायाम् । [अने, वयपि र्वाभावा नन्ति यास्यम्]

89 इज्, ' श च ' ॥ ' इज् ' इति धातुविभावः । इज्, वयप् स्यात् इज्या । इज् पातिन् ।

90 इप् ॥ इप्तेर्भावे च, वयभादय निपादये ।

91. चर with परि-परिचर्या attendance; मृ with परि-परिसर्या going round; मृग-मृगया hunting; अट्-अट्या a roaming; these nouns are irregularly formed.

92. The root जागृ takes अ [अ or अ (दा)]; as-जागरा or जागर्या waking. Before अ (दा) य is added to the root, the ending ऋ takes गुण and then the feminine termination आ is added.

93. Derivative roots take अ to form abstract nouns; as-चिन्तार्या desire to do, पुनःकान्या, पुत्रीया, लोल्या much cutting, कण्ड्या itching.

94. Roots which are set in निष्ठा and end in consonants and have a prosodically long vowel in them, take अ to form abstract nouns; as-ईह्-ईहा an effort, ऊह्-ऊहा.

95. The roots with a mute प्, भिद् and others take अ (दा) to form a feminine abstract noun. This termination is weak; but * roots ending in ऋ and the root दृश take गुण before this termination; as-जृ-जरा, वृप्-व्रपा, भिद्-भिदा (when it means tearing (विदारण); otherwise भित्तिः), छिद्-छिदा (when it means tearing; otherwise छित्तिः), गृह्-गृहा (when it means a cave or a medical drug, otherwise गृहिः concealment). ऋ with आ-आरा (an awl, otherwise आर्तिः), धृ-धारा (a stream of water; otherwise धृतिः), कृ-कारा (a jail; otherwise कृतिः), जृ-जारा (a star), विद्-विदा, क्षिप्-क्षिपा, धा with ग्रद्-ग्रदा, मेघृ-मेघा.

91. [परिचर्या परिसर्या मृगयाऽट्याऽजगत्याऽनुपमं एषानम्] शो यच्च निगलते । परिचर्या पूजा । परिसर्या-परिसरणम् । अथ गुणोऽपि । मृगया । मृगभक्षणेन । गुरादा भदन्तः । अतो लोपाभावाऽपि । यकि भिलोयः । यटाद्या । यटतेः ये यकि व्यग्रदस्य द्विन् पूर्वभावे यकारनिवृत्तिर्दार्ढ्यम् ।

92. जागर्तृकारो वा ॥ पक्षे राः ।

93. अ प्रत्ययान् ॥ प्रत्ययान्तेभ्यो घातुभ्यः शिवामकारः प्रत्ययः स्यात् । तिनोऽपवादः ।

94. गुरोश्च हल् ॥ गुरमनो हलन्त्यान् क्रियानन्तरः स्यात् । तिनोऽपवादः । [निष्ठायां सेट इति वक्तव्यम्]

95. भिदिदादिभ्योऽह् ॥ भिद्वो भिदादिभ्यश्च शिवामह् । गणपठितेषु भिदादिषु निष्ठायां प्रकृतयो गृह्यन्ते । भिदा विदारणे ॥ छिदा द्वैषोक्त्यने ॥ गृहा गिर्योक्त्यने ॥ आरा शङ्खान् ॥ धारा जलप्रवाहे ॥ कारा दण्डनस्थाने ॥ तारा उदैतिपि ॥

* अन्तोऽङिगुणः ॥ अन्तोऽन्तातो ह्योह गुणः स्यादेति । † कर्त्तृचमकाराण्यम् ॥

गोधृ गोधा, हृ हारा, क्षि क्षिया, रिख् रेखा, लिख् लेखा, चूङ् चूडा, पीङ् पीडा, वप्-वपा, वस् वसा, मृज्-मृजा, † कृप् कृपा.

96 The roots चिन्त, पूज्, कृष्, कुम्ब् to cover, and चर्च्, take अ (अङ्) or अन (युच्), as चिन्ता चिन्तना, पूजा पूजना, कथा, कुम्भा, चर्चा &c

97 Roots ending in आ preceded by any preposition take अ (अङ्) as प्रदा उपदा

* The words अद् and अन्तर are to be treated as prepositions as अद्वा, अन्तर्वा, so also अन्तर्धि (by कि) (see rule 78 page 366)

98 The causal roots and the roots आस्, श्रय् 9th conj वद् 6th conj, वन्द and निद्, take अन (युच्) as कारणा the causing to do, हारणा, आसना, श्रयना, घटना, वदना, वेदना The word आस्या is made up by the termination य (ण्यत्) from the root आस्

99 The root इप् takes अन (युच्) necessarily when it does not mean ' to wish, ' and optionally when preceded by परि, as —अवेपणा the searching after, पर्येपणा, परीष्टि investigation by reasoning

100 Roots take अक (ण्वल्) to form nouns expressing the names of diseases as —प्रच्छदिका vomiting, प्रवाहिका diarrhoea निचर्चिका, but शिरोऽर्त्ति headache (by क्तिन्).

101. Roots take अक (ण्वल्) to express the meaning of the roots, as —आस्-आसिका to sit, शी-शायिका to lie down

96 चिन्तिपूजिकविकृम्बिचर्चश्च॥ चिन्त्यादिभ्यो धातुभ्य स्त्रियामश् प्रत्यय स्यात्। युचोऽपवादः । चकाराद्युजि भवति ।

97 आतश्चोपसर्गः ॥ आकारात्तेभ्य उपसर्गं उपपद स्त्रियामश्प्रत्यय स्यात् । क्तिनाऽपवादः । * [अदन्तरोरपसर्गवद्वक्ति]

98 ण्यासश्चयुचुश्च ॥ ध्वं तेभ्यो धातुभ्य ' आस, श्रय ' इत्यताभ्यां च स्त्रिया युच् प्रत्यय स्यात् । अकारस्यापवादः [घट्टिवादिदिभ्यश्चेति वाच्यम्] वदन् ' आस्या ' । ऋद्धोऽण्यद्भविष्यति । वायश्चप्रतिषेधश्च स्त्रीप्रत्ययविषयस्येतात्पर्यापवादस्य ।

99 [इप्तेरनिच्प्रत्ययस्य] [पर दी]

100 रागादयसा ण्वल् बहुलम् ॥ रोगान्याया गम्यमानाया धातोर्बहु उ ण्वल् प्रत्यय स्यात् । क्तिनाऽनानपवादः । अ रयात्प्रहण रोमस्य चत्प्रत्ययात्तन रक्षा भवति । बहुलप्रत्ययविचारायम् । तन ङात्प्र । शिरोऽङ् ।

101 [धातुभ्योऽप्य ण्वल् चकभ्य]

102. (a) The termination इ (इक्) and ति (इतिप्) are added to roots to express the roots themselves. (b) Before ति the conjugal sign is added to the root; as:—(a) भिद्-भिदिः, छिद्-छिदिः; (b) पच्-पचतिः, पठ्-पठतिः. (c) Sometimes no termination is added; as:—(c) गुप्, तिञ्, क्तिन् &c.

103. When the 11 letters of the alphabet are to be expressed, the termination कार is added to them, and * इफ also is optionally added to र; as:—अकारः, इकारः, रकारः or रेफः.

104. The word मत्वर्थ takes ईय (छ) before which the ending च is dropped; as:—सत्वर्थीयः.

105. (a) Roots beginning with a vowel take ई (इञ्) to express the roots. Before इण् and इञ् terminations, the ending vowels and the penultimate अ take वृद्धि and the other penultimate short vowels take गुण; as:—अञ्, आजिः; (here वी is not substituted for अञ्); अत्-आतिः, अद्-आदिः.

(h) षप् and other roots take ई (इञ्), as:—षप् वापिः, वस्-वाप्तिः.

(c) कृप् and others take ई (इक्). The termination इ (इक्) is weak; as:—कृपिः, गिरिः, किरिः.

106. The roots take अक (ण्वल्) to form a name (संज्ञा);

102 [इद्दितां धातुर्निर्देश] अत्र धातोर्निर्देशोऽनुकण्ठम् । बहुलमित्यनुवर्तते । तेन ' गुप्तिवृद्धिपञ्चम् ' इत्यादां कविष्व । " वृष्यमर्गोऽनुवर्तते : " इत्यादेर्निर्देशादकर्तव्येति शेषादयः ।

103. [कर्णाकारः] निर्देश इत्येव । कारप्रत्ययस्य धातोर्निर्दिष्टत्वेऽनिधात्वधिकार-स्थवाच्यत्वात् । तेन इदन्तत्वात्प्रातिपदिकत्वम् । प्रयोजनभावात्कस्यनेत्यंशः । आर्षधातुक-त्वामावाप्रेत् । * Consonants are to be taken with अ in this case. * [रादिक्] पूर्वोच्चारण्य कृत्व द्वासरूपविधिनकारोऽपि । तेन ' रकारादीनि नामानि शृण्वतो मम पर्वणि ' इति साधु ।

104. [सत्वर्थीयः] बहुलवचनादकारलोपः ।

105 (a) [इण्जादिभ्यः] (b) [इञ्जसादिभ्यः] स्वरे भेदः । (c) [इङ्गसादिभ्यः] धात्वर्थनिर्देशे प्राप्तस्य ण्वोऽपवादोऽयम् ।

इ धातुलकादन्वर्त्तमाकाशमावः ।

106. संज्ञासाम् ॥ संज्ञायां विषये धातोण्डकप्रत्ययो भवति । उदात्तकपुष्पमसिद्धा । उदात्तकस्य श्लेषानकस्य पुंशामि मय्यनेऽस्त्वानिह्यधारे ण्वन्धम् ।

as:—उदालकपुष्पभञ्जिका a kind of game, वरणपुष्पप्रवाहिका, आम्यूप-
खादिका, आचोपखादिका, शालभञ्जिका, तालभञ्जिका.

107. Roots take इ (इञ्) or अक (ण्वल्) to form nouns forming questions and answers; as:—कृ-कारि or कारिका. The words क्रिया, कृत्या and कृति are also used in this sense So also गण्-गणि, गणिका or गणना.

108 Roots take अक (ण्वच्) to express (1) a turn, (2) fitness, (3) debt, and (4) production; as:-

- (1) आम्-आसिका (भवत), शी शायिका, प्रस्-अप्रप्रासिका.
- (2) भक्ष् इक्षुभाक्षिकाम् (अर्हति भवान्).
- (3) भुज् ओदनभोजिकाम् (मे धारयति), पा-पय.पायिका.
- (4) भक्ष्-इक्षुभाक्षिका (म उदपादि).

109. Roots with नञ take the termination अनि to express a curse; as -अकरणिस्ते भूयात् may failure be to thee, अनौ-
यानिस्ते शठ भूयात्, अप्रयाणिस्ते भूयात्.

110 Roots take त (क्त) and अन (ल्युट्) to form neuter abstract nouns. त (क्त) is a weak termination and अन a strong one; as हसितम् or हसनम् (छात्रस्य), जल्प् जल्पितम् or जल्पनम्, शी-शयितम् or शयनम्, गम्-गतम् or गमनम्.

111. The root अञ् substitutes वी optionally before this अन (स्युट्); as:-अञ् with प्र.प्रवयणम् a whip, or प्राजनम्.

112 The roots with an object, the touch of which is pleasing to the body of the agent, take अन (स्युट्) to form neuter abstract nouns; as:-पयःपान सुखम्, ओदनभोजनं सुखम्.

These words are always used in compounds.

111. वा यौ ॥ अजेदौ वा स्यादौ ।

112. कर्मणि च येन संस्पर्शात्कृते शरीरसुखम् ॥ येन स्पर्श्यमानस्य कर्तुः शरीरसुख-
मुत्पद्यते तस्मिन्कर्मण्युपपदे धातार्तिपुनर्कालक्रे भावे स्युट् स्यात् । पूवेण सिद्धे नित्यसमासार्थे
वचनम् । सुखं — मानसी प्रीतिः ।

as — उदात्तपुष्पभञ्जिका a kind of game, वरणपुष्पप्रवाहिका, आभ्युप-
सादिना, आचोपवादिना, शालभञ्जिका, तालभञ्जिका.

107 Roots take इ (इञ्) or अक (ण्वल्) to form nouns
forming questions and answers, as — कृ-कारि or कारिका The
words क्रिया, कृत्या and कृति are also used in this sense So also
गण् गणि, गणिका or गणना

108 Roots take अक (ण्वच्) to express (1) a turn, (2) fitness,
(3) debt and (4) production, as

- (1) आस्-आसिका (भवत), शी शायिका, प्रस् अप्रप्रासिका
- (2) भक्ष् इक्षुभाक्षिकाम् (अर्हति भवान).
- (3) भुज् ओदनभोजिकाम् (मे धारयति), पा पय पायिका.
- (4) भक्ष् इक्षुभक्षिका (म उदपादि).

109 Roots with नञ् take the termination अनि to express
a curse, as अकरणिस्ते भूयात् may failure be to thee, अनी
यनिस्ते शठ भूयात्, अप्रयाणिस्ते भूयात्

110 Roots take त (क्त) and अन (स्युट्) to form neuter
abstract nouns त (क्त) is a weak termination and अन a strong
one; as हसितम् or हसनम् (छात्रस्य), जल्प् जल्पितम् or जल्पनम्,
शी शयितम् or शयनम्, गम् गतम् or गमनम्.

107 विभाषाप्यानपरिप्रक्षयोरिञ्च ॥ पूर्वं परिप्रश्न । पश्चादाट्यनम् । सूत्रेऽप्यात्
तरस्य पूर्वनिपात । परिप्रश्न आख्याने च गम्यमान धातोरिञ् प्रत्यय स्यात् । चक राण्डु
रुपि । विभाषामहणापराऽपि य प्राप्नोति साऽपि भवति ।

108 पर्यायार्हणोत्पत्तिपु पुञ्च ॥ पर्याय परिपाटी णम् । अर्द्धणमर्ह । तद्योग्यता ।
ऋग तत् । यत्परस्य धर्यते । उपातिर्जन्म । एतत्पर्येषु चात्यपु धातान्नुचप्रत्ययो वा स्यात् ।
क्तिनादीनामपवाद । ण्वलि प्रवृत्ते प्रत्यया तरक ण स्वार्थम् ।

109 आक्रोशे नञ्वनि ॥ इवमपति निवृत्तम् । अक श शपनम् । आक्रोशे गम्य
मान नञ्युपपद धातारनि प्रत्यय स्यात् । क्तिनादीनामपवाद ।

110 मपुसके भाने क्त ॥ नपुसकलिङ्ग भाव धातो क्तप्रत्यय स्यात् । स्युट्च ॥ मपुस
कलिङ्ग भाव धातान्युट् प्रत्यय स्यात् । यागवगाग उत्तरार्थ ।

111. The root अञ् substitutes वी optionally before this अन (ल्युट्), as: अञ् with प्र प्रवेयणम् a whip, or प्राजनम्.

112 The roots with an object, the touch of which is pleasing to the body of the agent, take अन (ल्युट्) to form neuter abstract nouns; as: पयःपानं सुखम्, ओदनभोजनं सुखम्.

These words are always used in compounds.

111. वा यौ ॥ अवेर् वा स्य यौ ।

112. कर्मणि च देन हंसर्गकर्तुं शरीरसुखम् ॥ येन हृद्यमानस्य कर्तुं शरीरसुख-
सुखयो तस्मिन्कर्मणुपपदे धर्तार्यपुष्कलहे भावे ल्युट् स्यात् । पूजनं सिद्धे निवसमासार्थं
वचनम् । सुप् — मानसी प्रीतिः ।

(12) रध् रन्धक, रन्धिता or रन्धा	(20) क्रम् with प्र-प्रक्रमक, प्रक्रमता.
(13) जम् जन्मक, जन्मिता.	(21) क्, सम्-सकमकः,
(14) मरम् मज्जक, मज्जा.	सकमिता.
(15) नश्-नाशक, नशिता or नटा.	(22) क्रम् क्रमक, क्रमिता or
(16) रम् रम्भक, रम्भा	क्रमता.
(17) लम् लम्भक, लम्भा.	(23) गम् with सम् (Desid.)
(18) इप् एक, एपिता or एया.	सजिगमिपक,
(19) दरिद्रा दरिद्रापक. दरिद्रिता	सजिगमिपिता.
(24) वृत् (Desid.)-विवृसक, विवृसिता.	
(25) पच् (१) (Freq.)-पापचक, पापाचक, पापचिता.	

(12 13) रन्धक, रन्ध - Vide chap II S I 54 page 54, रन्धिता नैव्य लिटि रधे ॥ लिट्जं इति रधेर्नुम् न स्यात् । रध् does not take a nasal before the augment इ except in the perfect

(14 15) मन्का, रन्ध - Vide Ch III S II 15 page 69

(16 17) रम्भक, रम्भक - Vide Ch VIII S I 3-4, page 181.

(18) एपिता, एया - Vide Ch V S I 86 to 90 page 160

(19) दरिद्रिता - Vide Ch IV S V I, page 145

दरिद्रापकः ण्युलि न ॥ The ending आ of दरिद्रा is not dropped before the termination अक (ण्यु) .

(20) प्रक्रमता-क्रमे कर्तर्यामनेपदादिपदाकृत इणिवेधो वाच्यः ॥ The इत् terminations denoting agent do not take the augment इ after क्रम् when it is Atmanepadi only but सकमिता

(21) क्रमिता-अनन्यभावो विषयशब्दः । तेन ' अनुपसर्गाद्वा ' इति विकल्पार्हस्य न निषेधः । The rule given above in (20) is not applicable when क्रम् is optionally Atmanepadi.

(22) क्रमता-तदर्हत्वमेव तद्विषयत्वम् । तेन क्रन्तेलपीनि केचित् । According to some, the rule in (20) above is applicable when क्रम् is optionally Atmanepadi.

(23) सजिगमिपिता - Vide Ch V S II 3, page 167

' गमरितपरस्मैपदेषु ' इत्यत्र परस्मैपदग्रहणं तद्वानयोरभावः स्पष्टयति । The root गम् takes the augment इ before an Ardhadhi stuka suffix beginning with स when it is not followed by Atmanep. In terminations [तद् and आन (दानच्)]

(24) विवृसिता - " न वृद्धपञ्चतुर्थ्यम् " इत्यत्र परस्मैपदग्रहणं तद्वानयोरभावः स्पष्टयति । The roots वृत् and others do not take the augment इ before an Ardhadhi stuka suffix beginning with स when it is not followed by Atmanepada terminations [तद् and आन (दानच्)]

(25) (१) पापचक - यस्मात्पापचकः । अणोपसर्गः स्थानान्तराच्चवृद्धिः । "

(b) The termination अक (ण्वल्) is also used to denote futurity when one action depends upon another. This sense is expressed by तुम् (तुमन्) by the terminations forming abstract nouns, such as, अ (घञ्) and others, and the 2nd future, and by अ (अण्) This sense is expressed only by these and no other terminations. The termination अ (अण्) is applied only when the object is with the verb; as—याजतो याति । खट्वा याति । यक्ष इति याति । काण्डहत्यागो याति ।

2. Roots नन्द and others take अन ल्यु) to form nouns denoting an agent; as:—

(1) नन्द (causal) — नन्दन.	(15) कन्द with सम्-संक्रन्दनः.
(2) वस् („) वासन..	(16) कृप् „ सम्-सकर्षणः.
(3) मद् („) मदन.	(17) छप् „ सम्-सहर्षणः.
(4) दुष् („) दुष्पणः.	(18) अद् „ जन-जनार्दनः.
(5) साध् („) साधनः.	(19) य् यन्.
(6) वृध् („) वर्धनः.	(20) सूद् w t. मधु-मधुसदन.
(7) शुभ् („) शोभनः.	(21) भीप् „ वि-विभीषणः.
(8) रुच् (रुप्) („) रोचनः.	(22) लृ - लघण.
(9) सह-सहनः.	(23) नश् (causal) with
(10) तप् तपनः.	(24) दम् with कृल - कलदमन.
(11) दम्-दमनः.	(25) दम् शत्रु „ शत्रुदमनः.
(12) जल्प जल्पनः.	
(13) रम्-रमणः.	
(14) दृप्-दर्पणः.	

penultimate अ of पापच्, the Frequentative Aṭm nepad, does not take वृद्धिः. पापचकः-यदलुगन्ताण्वल् । Here the penultim to अ of पापच् does not take वृद्धिः.

(b) तुमुण्वुलौ क्रियायां क्रियार्थायाम् ॥ भविष्यत्-त्वेव । क्रियार्थायाम् क्रियायां मुपपदे धातोर्भाविष्यति काले तुमुण्वुलौ प्रत्ययौ स्तः । अथ क्रियार्थे ण्वुलार्थाय । यावत् ण्वुलतुच्चाविति सामान्येन विहित एव । सोऽस्मिन्नापि विषये भविष्यति लृट् । क्रियार्थोपपदे न बाध्येत । वासरूपविधिना सोऽपि भाविष्यति । एव तर्ह्येतज्ज्ञाप्यते । क्रियायामुपपदे क्रियार्थो वासरूपेण तृजादयो न भवन्तीति । तेन कर्ता प्रजति । विक्षिपो प्रजतरेवमादि निरर्थते ।

2, 3, 5. नन्दिमदिपचः।भ्यो ल्युणिम्यच ॥ प्रत्येकमादिशब्दः संव्यसते । त्रिभ्यो ल्युणिम्यचः प्रत्यया यथावह्य भवान्त । नन्दादिभ्यो ल्युः । प्रदादिभ्यो णिनिः । पचा-

3. Roots मृह् and others take इन् (णिनि.) to express agent; as:-

(1) मृह्-म्राही	(11) वप् with नि-निपायी.
(2) सह् with उद्-उत्साही.	(12) शी ,, नि-निशायी.
(3) दस् ,, उद्-उदासी.	(13) याच् ,, अ (नञ्)--अयाची.
(4) भास् ,, उद्-उद्भासी.	(14) ह् ,, अ ,, वि and आ-
अभ्याहारी.
(5) स्था-स्थायी.	(15) ह् with अ ,, सम् ,, वि and
आ-असंभ्याहारी.
(6) मन्त्र्-मन्त्री.	(16) ब्रज् ,, अ ,, -अब्राजी.
(7) मृद् with सम्-संमर्दी.	(17) बद् ,, अ ,, -अवादी.
(8) रक्ष् ,, नि-निरक्षी.	(18) वस् ,, अ ,, -अवासी.
(9) क्षु ,, नि-निधायी.	
(10) वस् ,, नि-निपासी.	

4. Roots ending in vowels with अ (नञ्) take इन् (णिनि.) to express an agent other than a sentient being.

(1) कृ with अ (नञ्)--अकारी.	(6) सि with वि (causal)-विपयी
(देशः).
(2) ह् ,, अ (नञ्)--अहारी.	(7) मू ,, अभि-अभिभावी.
(3) नी ,, अ (नञ्) & वि अविनायी.	(8) राप् ,, अप-अपराधी.
(4) शी ,, अ (नञ्) & वि-
अविशायी.	(9) रुप् ,, उप-उपरोधी.
(5) शी ,, वि-विशयी.	(10) भू ,, परि-परिभवी or परिभावी.

5. Roots पच् and others take अ (अच्); as:--

दिग्भोऽव स्यात् । (1 10 8) नन्दिवासिमदिदृपिसतधिगधिशोभितोचि [वि] भ्यो
प्यन्तेभ्यः संज्ञायाम् ॥ *Gana Sutra* (9-11) सदित्तिपिदमः संज्ञायाम् ॥ *Gana Sutra* .
(22) नन्यादिगणे निपातनाणत्वम् ।

3. (8-12) रक्षध्रुवमवपशां नी ॥ *Gana Sutra* .

3 (13-18) याचिभ्याहसंन्याह्वप्रजवद्वसां प्रतिपिद्वानाम् ॥

4 (1-5) अचामचित्तकर्तृकाणाम् ॥ प्रतिपिद्वानामित्येव । (5) दृष्टभावे निपातनात् ।

(6) विपयी देशे ॥ इदं पत्वमि निपातनात् । (7) अभिभावी भूते ॥ (10) पाक्षिको वृद्धप-
भावे निपातते ।

5 पचादिराकृतिगणः । “क्षिवशमरिष्टस्य को ” “ कर्मणि घटो रुच् ” ॥ इति सूत्रयोः
फरोतेर्धट्धाचुप्रयोगात् । अत्र प्रत्यये परे यटो लुग्विधानात् । केषाचित्पाठस्त्वनुबन्धासन्नार्थः ।
केषाचित्प्रत्ययार्थः । केषाचिद्वाधकवाधनार्थः ।

अत्रिपिधि सर्वधातुभ्यः पठ्यन्ते च पचादयः ।

अन्वाधनार्थमेव स्यात्सिध्दन्ति रूपपादयः ॥

(1) पच्-पचः.	श्चानं पचति). fem. श्वपचा
(2) वप्-वपः.	also श्वपाकः. fem. श्वपाकी.
(3) वद्-वदः.	(19) सिव्-सेवः.
(4) चल्-चलः.	(20) मिप्-मेपः.
(5) तप्-तपः.	(21) क्रुध्-क्रोधः.
(6) पत्-पतः.	(22) वस्-वसः.
(7) नद्-नदः fem. नदी.	(23) जृ-जरः.
(8) चूर्-चोरः ,, चोरी.	(24) मृ-मरः.
(9) देव्-देवः ,, देवी.	(25) क्षर्-क्षरः.
(10) भप्-भपः ,, भपी.	(26) क्षम्-क्षमः.
(11) प्लृ-प्लवः ,, प्लवी.	(27) व्रण्-व्रणः.
(12) गृ-गरः ,, गरी.	(28) दृश्-दर्शः.
(13) तृ-तरः ,, तरी.	(29) दृग्-दंशः.
(14) गाह्-गाहः ,, गाही.	(30) दम्भ्-दम्भः.
(15) सूद्-सूदः ,, सूदी.	(31) मेध्-मेधः.
(16) मुर-मौरः ,, मारी.	(32) नृत्-नर्तः.
17) भृ with जार-जारभरः	(33) वच्-वचः.
(जारंविभर्ति).fem. जारभरा.	(34) सृप्-सर्पः.
(18) पच् with श्व-श्वपचः	(35) मद्-मदः.

6. (a) The roots चर्, चल्, पत् and वद् take अ(अच्). Before this termination, the roots are also reduplicated optionally, and आ added to the reduplicative syllable. Before this termination the अय् of the causal in the case of पाटय् (the causal of पट्) is dropped, the whole root reduplicated, ऊ added to the reduplicative syllable and the vowels not shortened; as:—चर्:-चराचरः, चल्:-चलाचलः, पतः:-पतापतः, वदः:-वदावदः; (b) हनः:-घनाघनः; (c) पट् (causal)-पाटः:-पाटुपटः;

(7-16) नदच्चोरटदेवडिल्लादयश्चितः * द्वित्वान्दीप् ।

(9) दीव्यतेतिगुपधेति कः प्राप्तः । (17-18) अनयोः कर्मण्यण् प्राप्तः । न्यङ्ङादिषु पाठाच्छ्रुताकोऽपि ।

(6) [चरिचलिपतिवदीनां वा द्वित्वमन्त्याच्चाभ्यासस्येति वक्तव्यम्] आगमस्य दीर्घ-स्वसामभ्यादभ्यासश्चो हलादिशेषश्च न । (b) हन्ते घञ् च ॥ हनो वा द्वित्वमात्रे ।

(d) चर् or अट् with रात्रि-रात्रिचरः or रात्रिचरः; रात्र्यट् or रात्रिमट्.

7. Before this अच् the य of the frequentative base is dropped, as - कृ-चेक्रियः, गी-नेन्यः, लृ-लोलुपः, पू-पोपुनः; मृज्-मरीमृजः.

8. Roots having इ, उ, ऋ or ए, for their penultimate and the roots झ, प्री and कृ take अ (क) * in addition to तृ as अकृ, to form nouns denoting agent. अ (क) is a weak termination, as.- क्षिपः, लिखः an inscription, † उच्-ओकृ, a bird or a Shudra, बुधः, वृधः, ज्ञः who knows, प्रियः, किरः who scatters, and क्षेपकः (by अकृ), क्षेप्ता (by तृच्).

9. Roots ending in आ with prepositions take अ (क), as.- मुग्धः very weary, प्रवृः, प्रस्थः, सुम्भः very languid.

THE TERMINATION अ (श).

Before this termination the conjugational sign is added to the roots

10 The roots पा, प्रा, प्मा, धे and दृग् take अ (श) to denote

आकृष्याभ्यासस्य । घत्व चाभ्यासस्य । उत्तरस्य स्वभ्यासापेति कुत्वम् । (c) पादेर्नि
लुक्चोक्चदीर्घाभ्यासस्य ॥ (d) “ रात्रे कृति विभाषा ” इति वा मुम् ।

१. चेक्रियः । “ यङोऽचिच ” इति लुक् । “ न धातुचोप आर्धधातुके ” इति गुणवाद्-
निषेधः ।

८. इगुपधनाप्रीकिर क ॥ इगुपधेभ्यो जानातेः प्रीणातेः किरतेश्च कप्रत्यय स्यात् ।
९ वाऽसरूपोऽस्त्रियाम् ॥ परिभाषेयम् । अस्मिन्भ्यात्वधिकारेऽनरूपोऽपवादप्रत्यय उत्स-
गोऽय बाधको वा स्वात् स्थवधिकारोक्तं विना ॥ अतएवासरूपोऽपवाद कप्रत्ययो ष्वच् तृचो
न बाधते Except in स्थवधिकार, special terminations (अपवादप्रत्यया) dis-
similar in form (असरूपा) become exceptions optionally to general termi-
nations (उत्सगप्रत्यया) in forming verbal derivatives. So the termina-
tion अ (क), अकृ (ष्वच्), and कृ (तृच्) form three words क्षिपः, क्षेपकः,
and क्षेप्ता

† ओकृ उच के ॥ उच्गुणकुत्वे निपात्येते के परे । ओकृ वाकुन्तद्वयली । Before अ
(क) the penultimate vowel of the root उच् takes गुण and the final च् is
changed to कृ

9. आतथोपसर्गे ॥ आकारान्तेभ्यो धातुभ्य उपसर्ग उपपदे क स्यात् । ‘ श्वाङ्गयथा ’
इति णस्यापवादः ।

10 पाप्राप्माधेद्दृश. श ॥ पादिभ्यो धातुभ्य श स्यात् ।

agent as पिब one who drinks, जिघ्र, घ्म, घय who sucks,
 तेन § भया (a girl) पश्य

11 The root घ्रा with त्रि and आ does not take अ [श], but अ [क] to express a tiger as -व्याघ्र

12 (a) The roots लिप्, निद्, both of the 6th conj, and the causals of धृ पृ or पृ निद्, एज् with उद्, चित्, सात् (सौत्र), and सद् all without any preposition, take अ [श] to denote agent as लिम्प smearing, निन्द, धारय, पारय, वेदय, उदेजय quaking, चेतय, सातय and साहय, but प्रलिप् (by क) (b) However, लिप् with नि takes अ (श) as -निलिम्पा (देवा)

13 The root विद् 6th conj with गो and others take अ (श) to express a name as -गोविन्द, अरविद् a lotus

14 Roots दा and धा with ut any preposition take अ (श) optionally, as दद् giving दाय inheritance दध धाम, other wise प्रद प्रध

THE TERMINATION अ (ण)

15 Before this termination, the final vowel and the penultimate अ take वृद्धि and other penultimate vowels take गुण य is added to roots ending in आ

16 The roots ज्वल् and others without any preposition take अ (ण) optionally as ज्वाल ज्वल (by अच्) चाल, चल (by अच्), but उज्ज्वल when joined with a preposition

§ धेदष्टिस्वात्स्वनधयोति खडीव दीप प्राप्त । खडाऽन्यत्र नेष्यत इति हरदत्त ।

11 [घ सप्तम्या न] ' व्याघ्रादिभि ' इति निर्देशात् ।

12 अनुपसर्गादलिम्बविन्दध रिपार वदु जेचितिसातिसाहिभ्यश्च ॥ अनुपसर्गभ्यो नि म्पादिभ्य श स्यात् । (a) साति सुसार्य सौत्रा हेतुमण्यन्त । वासरूपवायन क्रिप सात्परमाना । सावतो भक्ता । (b) [नैलिम्पराच्य]

13 [गरादिषु विन्दे सज्ञायाम्]

14 ददातिदधालोर्धमाणा ॥ दाजो धायश्च विभाषा णप्रत्यय स्यात् । पक्षे ' इयादयो ' इति सूत्रेण च अनुपसर्गादिलिख ।

16 ज्वलितिरनन्तभ्यो ण ॥ इतिशब्द आद्यर्थः । ' ज्वल'भ्य कन्तेभ्यो ण स्याद् पक्षेऽच् । अनुपसर्गादित्यव । ज्वल् । चल् । जल् । टल् । ट्वल् । स्थल् । हल् । नल् । पल् । बल् । पुल् । कुल् । शल् । हुल् । पल् । कय । पय् । मय । वय् । ग्रय् । क्षय् । सह । रय् । दद् । दध् । कुश् । वच् । पुव । म्द । कल् । इति ज्वलादकमन्ता धातवः ।

17. The root तन, with or without a preposition, takes अ (ण) necessarily; as: तान, अतान.

18. The root रै, roots ending in आ, and the roots व्य, सु with आ or सम, इ with आते, सो with अव, इ with अव लिट्. क्षि, and श्वस take अ (ण) necessarily; as-अव-श्याय frost, प्रतिश्याय, दायः, घायः having, व्याधः, आस्तावः wound, सत्त्वान, अत्त्वानः, अवसायः completion, अवहारः taking away, लेहः, केन. embracing and श्वसः .

19. The roots दु and नी, without any preposition, take अ (ण) ; as:-दारः forest fire (from दु. 5th conj), नापः (from नी ; but प्रदवः and प्रणवः (by अच्). दु 1st conj. forms दवः by अ (अच्).

20. (a) The root ग्रह takes अ (ण) optionally; as:-ग्रहः a planet, ग्रहः (a circule).

(b) The root भू, according to काशिका takes अ (ण) optionally, as:-भूति (worldly existence or God Shiva) and भूति (things) According to भाष्य these two words are formed by the termination अ (अच्) added to the root भू 1st conj and भू (भावि) 10th conj respectively.

21. The root ग्रह takes अ (ण) to express a house; as:-गृहम् (a house), गृहिः (a wife) Here ग्रह takes संप्रसारण.

22. The roots गृह्, खन् and रज् take अके (घुन्) which de-

17. [तनोतेर्ज उरसंत्थानम्]

18 इयद्वयमाधुसंस्तीगव कवदु लिहक्षिपधसथ ॥ इयद्वयमृतिभ्यो निलं णः स्यात् । रैहोऽवस्यतेधादन्तत्वात्सद्ध पृथग्ग्रहणमुपपत्ते क बाधितुम् । अन्यथा " आतश्चोपसर्गे " शत विशेषविहितः कः सामान्यवास्तव्य गत्य बाधकः स्यात् ।

19. दुन्योरनुपपत्ते ॥ दुनोतेर्नयते धानुपपत्ते गप्रत्ययः स्यात् ।

20. (a) विभाषा ग्रहः ॥ ग्रहधातोर्णप्रत्ययो वा स्यात् । पक्षेऽच् । व्यवस्थितविभाषेयम् । तेन जलचरे ग्रहः । ज्योतिषि ग्रहः । (b) " भवतेश्च " इति काशिका ॥ भवो देव. ससारथ । भावा. पदार्थाः । भाष्यमते तु प्राप्त्यर्थोचुरादिष्यन्तादच् ।

21. गेह कः ॥ गेहे कर्तरे ग्रहः कः स्यात् । गृह्णाति धान्यादिकमिति गृहम् । वास्तव्याद्गृहा दाराः ।

22. नित्तिपि घुन् ॥ क्रियाकौशलं शिल्पम् । तद्वति कर्तरे घुन् स्यात् । नृत्तिपि-रज्जिम्य पञ्च । [अमिअकेऽने च रज्जेनैलोपो वाच्यः] रजः by (अच्) । रजकः by [अक (घुन्)] रजनम् by [भन (घुन्)] .

notes the agent as an artist Before this termination the nasal of रञ् is dropped; as:—नर्तकः, खनकः, रजकः. The feminine of these is formed by adding ई; as:—नर्तकी, खनकी, रजकी. The word रजिका is made up from the word रजक-formed by the termination अक (वृत्तुन्).

23. The root गै (to sing) takes थक (थक्) and अन (ण्युट्), when the whole word thus formed expresses an artist; as:—गाथकः a singer, fem. गाथिका; गायन, fem. गायनी.

24. The root हाँ to abandon or to go takes अन (ण्युट्), when the whole word thus formed means rice or time; as:—हायनाः (ब्रह्मयः, * जहत्युदकमिति); हायनः (संवत्सरः, जहाति-जिहति-प्राप्नोति वा भावान् conditions).

25. The roots गू to go, सू to move, and लू to cut, take अक (वृत्तुन्), when the whole word thus formed expresses proper performance of an action; as—प्रवकः, सरकः, लवकः.

26. Roots used in expressing a benediction to the agent of an action, take अक (वृत्तुन्); as:—जीवकः (जीवतात्) may he live, नन्दकः (नन्दतात्).

THE TERMINATION त्र (ण्).

27. Before the termination त्र (ण्) roots do not take the augment ई, and the words formed by this termination take ई in the feminine.

28. The roots घे ' to suck, ' and धा ' to put, ' take this ter-

23. गत्यक् ॥ गायतेत्यक् स्याच्छिल्पिनि कर्तरि ण्युट् च ॥ गायते ण्युट् प्रत्ययः स्याच्छिल्पिनि कर्तरि । इतिवाद्गायनी ।

24. इत्थं ब्रीहिकालयोः ॥ हावते हाडथ ण्युट् स्यादब्रीहौ काले च कर्तरि ।

* उदकादधिकवर्धनादुदकं जहति परित्यज्य बध्नेत इत्यर्थः ।

25. प्रसूत्वः समभिहारे युन् ॥ समभिहारप्रद्वेगेन साधुकारित्वं लक्ष्यते । तस्मिन् गन्धमानं ' घृ, सू, लू ' इत्येतेभ्यो धातुभ्यो ' ड् ' प्रत्ययः स्यात् । साधुकारिणि दुन्विधानत्वात् सकृदपि यः सुदुः करोति तत्र भवति । बहुशो यो दुष्टं करोति तत्र न भवति ।

26. आशिषि च ॥ अप्राप्तप्रार्थनमाशीः । सा च प्रयोक्तृधर्मो न प्रत्ययाधेः । आशीर्षि-प्रार्थयित्वातेर्धातोर्वाङ् स्यात्कर्तरि । जीवकः । आशासिणुः पित्रादेरियमुक्तिः । अनुष्ठाः क्रियायाः कर्ता भवेदित्येवमाशास्यते ।

28. घः कर्मणि ण् ॥ घेटो धायथ कर्मण्ये ण् ॥ रवात् ।

घात्रो ननगामलकीवमुमाम्युमानृषु । Amarakosha

mination to express an object: as:-धात्री [धयति-दधाति वा भेष-
ज्यार्थमिति]. Hence धात्री means (1) a nurse; (2) the mother,
(3) the earth, (4) emblica myrobalan. (आमलकी).

29. The roots दा 2nd conj. ' to cut, ' नी ' to lead, ' रस् ' to
kill, ' रंस् ' to praise, ' यु ' to join, ' युन् ' to join, ' सु, तुद्, सि,
सिच्, मिद्, पत्, * दश्, [दंश्], and नद्, take प्र [घृन्] to ex-
press an instrument; as:-दात्रम् a sickle, नेत्रम्, रस्त्रम्, योत्रम्
' a tie, योक्त्रम्, स्तोत्रम्, तोत्रम् a goad, सेत्रम्, सेक्त्रम्, मेदत्रम्,
पत्रम् a vehicle, † दंष्ट्रा and नष्ट्री a thong.

30. The root पृ takes प्र [घृन्] to form a word meaning
' the share of a plough ' or the snout of a hog; as:-पोत्रम्.

31. The roots कृ ' to go', लृ, भृ. सू 6th. conj. खन्; सद् and
चर्, take इत्र to express an instrument; as:-भरित्रम् a rudder,
खित्रम् a sickle, धवित्रम्, सवित्रम् cause of production, खनित्रम्,
सहित्रम् patience, and चारित्रम्.

32. The root पृ takes इत्र to form a ' noun expressing (1)
the sacred grass-ring worn on the fourth finger on religious
occasions, and (2) the two blades of grass used at sacrifices
for purifying and sprinkling ghee; as:-पवित्रम्.

33. The root पृ takes इत्र to form a word expressing a Vedic

29. दार्मन्तामयुयुत्रमुद्रमिषिभिर्निष्पन्नान्नदः करणे ॥ दादादेः श्रुत्वात्कारणं ५धा
* ददेः श्रुत्वात्कारणं निर्वर्तमानं ॥ द्वादशस्यैवमपि प्रत्यये नलोपः क्वचिद्भव-
तीति । तन्मस्युटपि भवति । दशनम् ।

† अजादिकृद्वा । न शब्दः ।
30. दलम्करणेः पुषः ॥ पूषपूषोः करणे श्रुत्वात्कारणं ५धा ॥ दलम्करणेः ५धा ॥
दलस्य मूकरस्य वा पात्रं सुगमन्यर्थः ।

31. भर्तिरूपमन्तरापर इतः ॥ अर्थादिभ्यो घातुभ्यः करणे कारक इत्यन्वयः स्यात् ।

32. पुषः संज्ञायाम् ॥ पूष पूषोः सामान्येन प्रथमम् । पवनेर्भातोः कारणं कारक
इत्यन्वयः स्यात् । मस्युटपि चत्वारः सम्प्रदाने । पवित्रम् । वेनाज्यमुत्पद्यते यच्च नार्मका-
वेत्यम् ।

33. पवित्रं पविर्देवतायोः ॥ पुष इतः स्यात्पूषोः कारणं देवतायां कर्तृति । पविर्देवतायोः ।
' तदुक्तं ५धा ' इति दर्शनात् । पवतेऽनेनेति पांशुप्रथम् । देवतायां तु " अग्निः पवित्रं प-
ना ३१.३ " ।

verse, as an instrument, or a deity as the subject; as:-पवित्रम्
(मन्त्रः प्यतेऽनेनेति, or देवता a deity पुनातीति)

THE TERMINATION अन (ल्युट्) DENOTING करण
(INSTRUMENT) and अधिकरण (PLACE OF ACTION.)

34. Roots in general take the termination अन (ल्युट्) to form nouns expressing an instrument or a place of action; as:-इष्मप्रव्रधनः [कुटारः an axe]; गोदोहनी [स्थाली a pot for milking]; * अन्तर्हणनम्, अन्तरयणम् [both these words do not express a country, but when they do, the न् is not changed to ण्; as:-अन्तर्हणनम्, and अन्तरयणम्]

35 Roots in general take अ (घ) to express an instrument or a place of action The word thus formed is masculine, as:-दन्तच्छदः (दन्ताश्छादयन्तेऽनेनेति a lip); * उरच्छदः (घट् a jar), आकरः (आकुर्वन्त्यस्मिन्निति a mine); आलयः (a house); but प्रसाधनम् (by ल्युट्).

36 The following words are formed by the termination अ (घ) —

गोचरः=[गो+चर्+अ (घ)] गावश्चरन्त्यस्मिन्निति the range of cattle, a pasturage, a district, in the scope

सचरः=[सम्+चर्+अ (घ)] सचरन्तेऽनन, मार्ग a road.

वहः=[वह्+अ (घ)] वहन्त्यनेनेति, रक्त्य a shoulder.

34 करणाधिकरणयोश्च ॥ वरणेऽधिकरणं च काररे धातोर्ल्युट् प्रत्ययः स्यात् । येन प्राप्तव्यायेन धनोऽपवादोऽयम् । अजपो र्घिप्रत्ययश्च परत्वं धत्ते ।

छ अन्तरदेशे ॥ अन्त शब्दोऽन्तेर्नस्य ण स्यात् । अन्तर्हणनम् । देशे न अन्तर्हणने देशः । अयनच ॥ अयनस्य णोऽतः शब्दात्परत्वं । अन्तरयणम् । अरसं दृष्टेव । अन्तरयनो देशः ।

35. पुंसि संज्ञायां घ. प्रायेण ॥ वरणाविवरणयोरित्येव । पुंस्त्रियो करणाधिकरणयो रभिधेययोर्धातोर्घः प्रत्ययः स्यात् । ल्युट् यन चेत् सञ्ज्ञा गम्यते । प्रत्ययस्य वास्तव्यमयम् ।

छ छादेर्वोऽल्युपसर्गस्य ॥ द्विप्रभृत्युपसर्गस्य छ रेच-च रेचदारे । The root छ (cih) with one preposition only, or without any preposition, shortens its penultimate letter अ (घ)

36 गोचरसंज्ञायां घ. प्रायेण ॥ वरणाविवरणयोरित्येव । पुंस्त्रियो करणाधिकरणयो रभिधेययोर्धातोर्घः प्रत्ययः स्यात् । ल्युट् यन चेत् सञ्ज्ञा गम्यते । प्रत्ययस्य वास्तव्यमयम् ।

वजः=[वञ्+अ (घ)] वजत्यनेनेति a road, a cow-pen.

§ व्यज्,=[अज् with वि+अ (घ)] व्यजन्त्यनेनेति a fan.

आपणः= [आ+पण्+अ (घ)] पण्यतेऽस्मिन्निति a market.

निगमः=[नि+गम्+अ (घ)] निगच्छन्त्यनेनेति, छन्दः a Vedic text.

निकषः=[नि+कृप्+अ (घ)] निकषन्त्यस्मिन्सुवर्णमिति a touchstone.

THE TERMINATION अ (घञ्)

37. The roots तृ and स्तृ, both with अव, take अ (घञ्) to express instrument or location; as:-अवतार, a descent (कृपादे:); अमस्तारः (अमस्तीर्यत इति, जमनिका a curtain)

38. Roots ending in consonants take अ (घञ्) to express an instrument and place of action; as:—रामः (रमन्ते योगिनो-
ऽहिमन्निति); अपामार्गः (अपामृज्यतेऽनेन व्याध्यादिरिति a kind of plants);
विमार्गः (विमृज्यतेऽनेनेति a broom)

39 The following words are formed by भ (यञ्).

अध्यायः=[अधि+इ+अ(वृत्)] अधीयतेऽस्मिन्निति a lesson or a lecture.

न्यायः = [नि+ङ+अ(यत्)] नोपतेऽनेनेति a method or system.

उदाहरणः = [उद् + यु + अ (घञ्)] उद्युन्यस्मिन्निति a mixing, joining or blending

संहारः=[सङ्+हृ+अ (बत्)] संहारन्त्यनेनेति destruction.

आधारः=[आ+धृ+अ (घञ्)] आध्रियतेऽस्मिन्निति a support.

आयायः = [आ + ज्ञ + अ (धञ्)] आययन्त्यभिनिज्ञाते.

अवहारः = [अ + ह + अ (घञ्)] अवहरन्त्यस्मिन्निति.

40. The root अच् with उद् takes अ (घञ्) to express a

§ निपातनादजेर्वाभावो न । Here वो is not substituted for अज् ।

३७ अथ तृत्वां घञ् ॥ 'अथ' उपरदे ततोः स्तृणात्तत्र धातोः करणाधिकरणसंज्ञाः
संज्ञायाः पञ्चम्यस्य स्थात् ।

38. हृदय ॥ पुं०. मंत्राणां, व्याख्यातान्तराद्येति, मंत्रस्तुतिरिति । हृदयाद्युक्तोः
हृदयाभिप्रेतयोर्पञ्चम्याः स्यात् । पश्चादस्यः ।

39. अभ्यापनार्थाय संहारात् ॥ [अवधारणात्वायानामुपसंग्रहानम्] अभ्यासादयः
 संहारा यमन्ता निपादन्ते । इति महाभाष्ये । इति यमन्ता निपादन्ते । संहाराऽमुष्णमुपसंग्रहम् ।

40. वदन्तेऽनुदके ॥ वदन्तेऽनुदके ॥ वदन्तेऽनुदके ॥

leathern vessel for holding liquids other than water, as —
घृतोदङ्क घृतमुदच्यते—उद्ध्रियतेऽस्मिन्निति; but उदकोदञ्जन [by
अन (ल्युट् a bucket.)]

41 The root नी with आ takes अ (घञ्) to express a net
as —आनाय आनीयन्ते मत्स्यादयोऽनेनेति ; otherwise आनयन

42 The root खन with आ takes अ (घ) अ (घञ्) अ (ङ) र
(ङर), इक and इकर (व) क, as —आखन, आखान, आख, आखर
आखनिक, आखनिकर (व) क.

THE TERMINATION अ (खल्)

43. Roots in composition with the words दुस् meaning
'difficulty,' ईषत्, and सु meaning 'ease,' take अ (खल्) to
express an abstract notion or an object, as दुष्कर कटो भवता
(your honour will find it difficult to make a mat), ईपनिमय,
दुष्प्राप, ईषत्कर or सुकर (to be prepared with ease)

44 The roots मी 9th conj, मि 5th conj with नि, and औ
do not change their final vowels to आ before the termina-
tions खल् and अच्, as ईपनिमय, दुष्प्रमय, सुविलय, मय, निमय,
लय The first three of these are formed by खल् and the rest
by अच्

45 The root लभ् with a preposition becomes लभ् before
the terminations खल् and अच्, as ईष प्रलम्भ, दुष्प्रलम्भ, सुप्रलम्भ,
उपालम्भ (by घञ्), otherwise ईषल्लभ, लाम.

41 जालमानाय ॥ आनाय इति निपात्यते जाल चेत्तद्भवति आङ्पूर्वाङ्गयते करण
घन निपात्यते ।

42 खनो घञ् ॥ खनतेर्भातो करणाधिकरणयोर्घे प्रत्यय स्यात् । घित्करणमप्राप्तं
प्यवामति ज्ञापनार्थम् । तेन मग पदमित्यादि । [खनेङङ्ङेकेकर (व) का वाच्यः]

43 ईषद् सुप् कृच्छाकृच्छ्रायेण खल् ॥ करणाधिकरणव्यतिरेकनिवृत्तम् । एषु दुःखमुना
धैर्यपदेषु खल् स्यात् । कृच्छ दुःखम् । तदुपो वक्ष्यणम् । अकृच्छ् मुखम् तद्विपर्ययोर्बि
पण सम्भवात् ' तयोरेव ' इति भावः कर्माण च । Vide note Ch. XVI 1, page 313

44. [निमिमीलिषां पलचोरख नति वाच्यम्]

45 उपमार्गल्लवञो ॥ उपमार्गादव लभनुप् स्यात् खलपञो पर्यायः ।

46 The root लम् with सु or दुर् not accompanied by any other preposition, does not become लम् before the termination लृप् or घञ् ; as:-मुलम्; दुर्लम्; but सुप्रलम्; अतिदुर्लम्. * In the words अतिमुलम् and अतिदुर्लम्, सु and अति are not prepositions, but कर्मप्रवचनीय.

47. The roots भू and कृ along with words denoting the subject or object expressing the being or doing like, and preceded by ईप्, दुर् and सु, take अ [लृप्]; as:-दुराढ्यमवम्, to be enriched with difficulties, स्वाढ्यमवम् easily enriched, ईषदाढ्यकरः, दुराढ्यकरः, स्वाढ्यकरः; but आढ्येन सुभूयते.

48. Roots ending in आ take the termination अन (युच्) when the roots are compounded with ईप्, सु or दुर्; as:-ईषत्पानः (सोमो भवता the Soma is easily drunk by you), दुष्पानः, सुपानः.

49. The roots दास्, युच्, दर्, धृ, मृ take अन (युच्) when compounded with ईप्, सु or दुर्; as:-दुःशासनः, दुर्धनः, दुर्दर्शनः, दुर्धर्षणः, दुर्मर्षणः.

50 Roots take इन् (णिनि) to express necessity or debt; as:-अवश्यकारी ought to be done, शतंदायी.

51. Roots take ति (क्तिच्) or त (क्त) to express a blessing

46. न सुदुर्लभो केवलाभ्याम् ॥ उवगमोऽस्तरहितान्त्रो सुदुर्लभोऽभेदुम् न स्वार्थप्रमोः पर्यायः । * कथं तर्हि 'अतिमुलमतिदुर्लभमिति' यदा स्वनी कर्मप्रवचनीयोऽवदा भविष्यति ।

47. कर्तृकर्मणोश्च भूकर्मणोः ॥ कर्तृकर्मणोऽपि शक्तिर्युक्तोऽपि भूकर्मणोः शब्दः स्वार्थः । यदाऽऽतिप्रयोगार्थः । यदा कर्तृकर्मणोऽपि शक्तिर्युक्तोऽपि भूकर्मणोः शब्दः स्वार्थः । यदा कर्मप्रवचनीयोऽवदा भविष्यति । कर्तृकर्मणोश्च भूकर्मणोः ॥ कर्तृकर्मणोऽपि शक्तिर्युक्तोऽपि भूकर्मणोः शब्दः स्वार्थः । यदा कर्मप्रवचनीयोऽवदा भविष्यति ।

48 भागो युच् ॥ ईषदाढ्योऽमुलम् । कर्तृकर्मणोऽपि शक्तिर्युक्तोऽपि भूकर्मणोः शब्दः स्वार्थः । यदा कर्मप्रवचनीयोऽवदा भविष्यति ।

49. [भाग्यो दास् युधिष्ठिरादिभिर्युक्तो युगार्थः]

50. अवश्यकारिणोऽपि शक्तिर्युक्तोऽपि भूकर्मणोः शब्दः स्वार्थः । यदा कर्मप्रवचनीयोऽवदा भविष्यति ।

51. निष्कर्षो च भगवत् ॥ भागोऽपि शक्तिर्युक्तोऽपि भूकर्मणोः शब्दः स्वार्थः । यदा कर्मप्रवचनीयोऽवदा भविष्यति ।

ing These terminations are weak, and roots do not take इ before them, as - भूति (भनतात्) success, यन्ति (यच्छतात्) restraint, *रन्ति, तन्ति, † साति, सति, सन्ति देवदत्त (देवा एन देवासु may the gods give him)

०2 The roots पू (पूङ्) and यज take the termination आन (शानिन्) denoting the agent of an action of the present tense The roots take their conjugational sign before this termination, as — पवमान purifier (fire or air) सोमम्, यजमान a sacrificer The words thus formed govern the accusative

०3 Roots in general take the termination आन (चानिन्) to express ताच्छील्य (disposition), वयोवचन (age), and शक्ति (ability) The roots take their conjugational sign before this termination also The words thus formed govern the accusative, as — भुञ्-भुञ्जान (भोगम्), भृ-विभ्राण (कवचम्), वहमान (शिखण्डम्), हन् with नि-निघ्नान (शत्रुम्) This termination is quite different from the termination आन (शानिन्) of the Atmanepada present participle Parasmaipada roots as well as Atmanepada ones take this termination in the senses given above

* न किञ्चि दीर्घश्च ॥ अनिदा वनतितनोत्यादीना च दाचानुनासिकलोपौ न स्तु किञ्चिपरे । Anit roots and the roots वन् तन् and some others do not drop their nasal nor lengthen their penultimate short vowel before एत(स्वच्).

† सन किञ्चि लोपश्चास्यान्यतरस्याम् ॥ सनोति किञ्चात्वा वा स्यालोपश्च वा । The root सन् changes its न् to आ and makes साति, it loses its न् optionally and forms मात and सन्ति

52 पूङ् यजो शानिन् ॥ पूङो यजेथ घातो शानन्प्रत्ययो भवति वर्तमाने ।

53 ताच्छील्यवयोवचनशक्तिषु चानिन् ॥ ताच्छील्यम्-तत्स्वभावता । वय नरीणा वस्था यौवनादि । शक्ति सामर्थ्यम् । ताच्छील्यमिदं योत्यधु धातो कनरि चानिन् ।

CHAPTER XXI.

ATMANEPADA PRAKRIYĀ

आत्मनेपदप्रक्रिया

८ 1 Roots that are given in the धातुपाठ as अनुदात्ते (with a mute अनुदात्त) and ङिन् (with a mute ङ्) are Atmanepadi, as — एध् एधत, स्पर्ध् स्पर्धत, आस् आस्ते, वस् वस्त, पूङ् पूङ्ते, शीङ् शीङ्ते.

2 Roots in impersonal and passive forms are Atmanepadi, as —

ग्लै ग्लायते (भजता),	} Impersonal construction (भावे)
स्वप्-सुष्यते (भजता),	
आस आस्यते (भजता),	
*पच् पच्यत ओदनं.	
*भिद् भिद्यते कष्टेन.	} Passive construction (कर्मणि)
कृ क्रियते (कट)	
हृ ह्रियते (भार)	

3 In the कर्मकर्तारि (reflexive passive form) the roots are Atmanepadi, and the subject (object in the active voice) is

1 अनुदात्तन्ति आत्मनेपदम् ॥ अनुदात्त च ङ च तावितौ यस्येति विप्रद । अनुदात्तेत उपदेशे या वित्तदन्ताच्च धातोर्लस्य स्थान आत्मनेपद स्यात् । तत्र एधस्पर्धादयोऽनुदात्त-
त । पूडादया वित् ।

2 भावकर्मणो ॥ भावे कर्मणि च विहितलकारस्य स्थान आत्मनेपद स्यात् ।

* यदा सौकर्यातशय यातायनु कृव्यापारो न विवक्ष्यते तदा कारकान्तराण्यपि कर्ममज्ञा लभत स्वव्यापारे स्वान्त्रत्वात् । कर्मणस्तु कर्तृत्वविवक्षाया प्राक्सकर्मका अपि प्रायणाकर्मकास्तेभ्यो भाव कर्तारि च लकारा ।

When extreme ease of the performance of an action is intended to be expressed without the direct mention of the subject the object and other karshas on account of the r having absolute independent control over them, the impersonal forms are used as subjects. In this construction, under the cases, the object is used as subject, the original transitive verbs become generally intransitive and such intransitive verbs take impersonal and active forms.

3 कर्मकर्मणा तुल्यक्रिय ॥ कर्मस्थया क्रियया तुल्याक्रय कर्ता कर्मवत्स्यात् । यथातिदोऽयम् । तन यगात्मनेपदचिण्चण्वदि स्यु । नतुरभिहितत्वाप्रथमा ।

put in the nominative case, as—पच पच्यते (औदन स्वयमेव the rice cooks of itself), भिद् भिद्यते (काष्ठ स्वयमेव), लूल्यते (केदार स्वयमेव). See note * on second rule above

4 When an action fit to be performed by one man is done by another, the verb expressing the action takes the Atmanepada form. The prepositions व्यति (वि+अति) are generally prefixed to verbs expressing such an action, as—व्यतिलुनन्ति ब्राह्मणः (शूद्रस्य योग्यं लवनं करोति a Brahmin does cutting which is fit for a Shudra. The same happens when reciprocity of actions is implied, as—सप्रहरन्ते राजान (kings fight with one another)

5 Verbs having the sense of going, killing, and the verbs हृस् and others implying vocal actions, do not take Atmanepada when an interchange of action is meant, as—व्यतिगच्छन्ति they go against each other, व्यतिघ्नन्ति, व्यतिहसन्ति, व्यतिजल्पन्ति, व्यतिपठन्ति

6 But the root ह takes Atmanepada, as—सप्रहरन्ते राजान the kings strike each other

7 Verbs along with इतरेतर, अन्योन्य, and परस्पर, do not take Atmanepada in the sense of ' reciprocity ' इतरेतरस्य-अन्योन्यस्य-परस्परस्य-व्यतिलुनन्ति They cut one another

8 The root मिश with नि is Atmanepada, as—निमिशते,

4 कर्तरि कर्मव्यतिहारे ॥ कर्मशब्द क्रियावाची । व्यतिहारो । वृत्तिमय । यस्यैव न योग्यं तस्य तत्कर्मकरणं व्यतिहारः । क्रियाविधानमये योऽयं कर्तर्यात्मनपदं स्यात् । व्यतिलुनीते । शूद्रस्य योग्यं शस्यदिलवनं ब्राह्मणं करातात्यर्थे । परस्परकरणमपि व्यतिहारः । सप्रहरन्ते राजान इत्यादिप्रयोगात् ।

5 न गतिहिसार्थेभ्यः ॥ पूर्वणात्मनपदं प्राप्तं प्रतिपिच्यते । गत्यर्थेभ्यो हिसार्थेभ्यश्च धातुभ्यः कर्मव्यातद्वार आत्मनेपदं न स्यात् । [प्रतिपेधे हसादीनामुपसर्गानाम्] इत्यादयो हसप्रकाराः शब्दक्रियाः ।

6 [इतरेतरप्रतिपेधः]

7 इतरेतरान्योन्योपपदाच्च ॥ ' इतरेतरान्योन्य ' इत्येवमुपपदाद्भातोऽऽत्मनेपदं न स्यात् । [परस्परोपपदाच्चेति वक्तव्यम्]

8 निर्विश ॥ ' शेषात्कर्तरि ' इति परस्मैपदं प्राप्तं निपूर्वादिश आत्मनेपदं विधीयते । ने. परस्मादिश आत्मनेपदं स्यात् ।

*प्रविशते, अभिनिविशते, (सम्मार्गम् he takes to a good path); but with प्र-प्रविशति.

9. The root क्री preceded by परि, वि or अव, is Atmanepadi, though the fruit of the action does not accrue to the agent; as:—परिक्रीणीते he buys, विक्रीणीते (he sells), अवक्रीणीते.

10. The root जि preceded by वि or परा is Atmanepadi; as:—विजयते (he conquers or he is victorious); पराजयते शत्रुम् (he defeats his enemy); अध्ययनात्पराजयते (he gets tired of study).

11. The root दा 3rd. conj. with आ is Atmanepadi in any other sense than the opening of one's own mouth: as:—विद्यामादत्ते (he acquires knowledge); but आस्यं व्याददाति (he opens his mouth), † विपादिकां व्याददाति (he opens a pimple on the foot); कूलं व्याददाति नदी (a river breaks open its banks).

12. दा with आ is Atmanepadi when the mouth of others is the object of opening; as:—व्याददते पिपीलिकाः पतङ्गस्य मुखम् (ants open the mouth of a butterfly)

13. The root क्रीड् with prepositions अनु, सम्, परि or आ, is Atmanepadi; as:—अनुक्रीडते, संक्रीडते, परिक्रीडते, आक्रीडते he plays; but † माणवकमनुक्रीडति (he plays with माणवक). Here अनु is

* यदागमास्तद्ग्रहणेन गृह्यन्ते ॥ तेनाद्य नास्ति व्यवधानम् । नेहपसर्गस्य ग्रहणम् ।

अर्थवद्ग्रहणे नानर्थकस्य ग्रहणम् ॥ तेनेह न भवति । मधुने विशन्ति भ्रमराः ।

9. परिच्यवेम्यः क्रियः ॥ अकर्त्रभिप्रायार्थमिदम् । परिच्यवेम्य उत्तरात्कांणातेरात्मनेपदं स्यात् । पर्यादय उपसर्गा गृह्यन्ते । तेनेह न भवति । बहु विक्रीणीति वनम् ।

10. विपराभ्यां जेः ॥ विपरापूर्वाञ्जयतेषोतीरात्मनेपदं स्यात् । विपराशब्दावुपसर्गो गृह्यन्ते साहचर्यात् । तेनेह न भवति । बहु विजयति वनम् । पराजयति सेनेति ।

11. आहो दोऽनास्यविहरणे ॥ अकर्त्रभिप्रायार्थोऽयमात्मनः । आहपूर्वाद्दातेर्मुख-
विक्रमनादभ्यत्रार्थे वर्तमानादात्मनेपदं स्यात् ।

† आस्यग्रहणमविवक्षितम् ।

12. { पराङ्गकर्मरूप निषेधः }

13. क्रीडोऽनुसंपरिच्यश्च ॥ चादाडः । ' क्रीड् विहारे ' । एतस्माद् ' अनु, सम्, परि, ' इत्येनपूर्वादाहपूर्वाच्चात्मनेपदं स्यात् ।

† अनोः कर्मप्रवचनीयात् ॥ उपसर्गेण समा साहचर्यात् । माणवकमनुक्रीडति तेन सहेत्यर्थः । ' तृतीयार्थे ' इत्यनोः कर्मप्रवचनीयत्वम् ।

not a preposition, but a उर्मप्रवचनीय.

14 The root क्रीड् with सम् is Atmanepadī when it means other than creaking, as —सर्कोडते he plays, but सर्कोडति चक्रम् (a wheel creaks)

15 The root नाथ् is Atmanepadī when it expresses 'a wish', as —सर्पिषा नाथते (सर्पिर्मस्यादित्याशास्त इत्यर्थे he wishes that he should get ghee), but माणवकमनुनाथति (he solicits for माणवक)

16 The root ह् is Atmanepadī when it expresses a habit of constantly practising, as —पैतृकमथा अनुहरन्ते (पितुर्गत प्रकार सतत परिशीलयन्तादित्यर्थे horses always imitate their progenitors) but *मातुरनुहरति (he imitates his mother, but not constantly).

17 The root कृ 6th conj with अप is Atmanepadī when it signifies 'scratching with joy', 'scratching for food', or 'scratching for making an abode' † is prefixed to कृ after अप when it means the scratching as described above, of a quadruped or of a bird as —अपस्किरते वृष (इष्ट) (a bull turns up the ground in joy), अपस्किरते कुकुट (भक्ष्यानी) (a cock scratches the ground for food), अपस्किरते श्व (आश्रयार्थं) (a dog digs a hole to lie in), but ‡ अपस्किरति कुसुमम् (he scatters the flowers), § गजोऽपस्किरति धूलिम् the elephant scatters earth with joy

14 [समोऽकूजन इति घकव्यम्]

15 [आदिपि नाथ इति चाव्ययम्] अनुदात्तेत्वादवशिष्ट नियमार्थमिदम् । अस्या शिष्येवात्मनश्च स्यात् । अनुदात्तेत्वं तु ' अनुदात्ततश्च हलादे इति युचप्रत्ययार्थम् । तेन नाथनमिति सिद्धम् । कथम् नाथसे किमु पति न भूभृताम् इति । नाथस इति पाठ्यम् ।

16 हरतेर्गतताच्छील्ये ॥ गतं प्रकार ।

• मातुरनुहरतीत्यत्र सादृश्यमात्रं विवक्षितम् । न तु प्रकारताच्छील्यम् ।

17 [किरतेर्हर्षजीविकाकुलायकरणेति चिन्तितं चाव्ययम्] हर्षोदयो विषया । तत्र हर्षो विरोधस्य कारणम् । इतरे फले ।

† अपाघतुष्पाच्छुनिष्पाळेभने ॥ अपास्किरते सुप् स्यात् । [सुडपिहर्षादिभ्यश्च कव्यम्]

‡ इह तद्भुजो न । हर्षदिमाननिवसाया यद्यपि तत्र प्राप्तस्तथापि सुडभावे नेष्यत इत्याहुः ।

§ अन हर्षं सलप्यालेखनाभावात् सुप् । नानस्नद्धित्वार्थं ।

18. The roots नु and प्रच्छ both with आ are Atmanepadi; as:-आनुते (शृगाळः) ' a jackal howls'; आपृच्छते गुरुम् (he takes leave of his preceptor).

19. The root शप् is Atmanepadi in the sense of censuring, though the fruit of the action does not accrue to the agent; as:-कृष्णाय शपते he censures Kriabna; otherwise शपति he curses.

20. The root स्था with सम्, अव, प्र, or वि, is Atmanepadi; as:-संतिष्ठते he stays with, अवतिष्ठते, प्रतिष्ठते, वितिष्ठते.

21. The root स्था with आ is Atmanepadi in solemn assertion; as:-शब्दं नित्यमातिष्ठते (नित्यत्वेन प्रतिजानीत इत्यर्थः he solemnly declares that words are imperishable)

22. The root स्था is Atmanepadi in the sense of indicating one's intention or expressing the sense of abiding by the decision of an umpire; as:-गोपी कृष्णाय तिष्ठते (स्वाशयं प्रकाशयतां-त्यर्थः a गोपी discloses her wish to कृष्ण); संशय्य कर्णादिषु तिष्ठते यः (he who abides by the decision of कर्ण and others in points of doubt).

23. The root स्था with उद् is Atmanepadi when it is used in the figurative sense, that is, in the sense of trying; as:-मुक्ता उचिष्ठते (he tries to obtain absolution); but पीठादुचिष्ठति (he gets up from his seat); ग्रामाच्छतमुचिष्ठति (the village revenues amount to a hundred).

18. [आङि नुप्रच्छयोरुपसंख्यानम्]

19. [शप उपालम्भ इति वक्तव्यम्] वाचा शरीररपयोनमुपालम्भ । आक्षेपाशोत्तरितेतः कर्तुं गेऽपि फले शपयरूपेऽर्थ आत्मनेपद वक्तव्यमित्यर्थः ।

20. समवप्रविभ्य. स्थः ॥ " सम्, अव, प्र, वि, " इत्येतेष्वंतिष्ठतेरात्मनेपद स्यात् ।

21. [आङः प्रतिज्ञायामुपसंख्यानम्]

22. प्रकाशनेत्येवाख्यपोशा ॥ स्वाभिप्रायकथनं प्रकाशनम् । स्येयस्यारः स्येयारव्या । तिष्ठत्यस्मिन्नि स्थेय । विवादपदान्तेता लोके स्थेय इति प्रतिद्वस्तस्य प्रतिपत्त्यर्थमारब्धा-प्रहणम् । प्रकाशने स्येयारव्याया च तिष्ठतेरात्मनेपद स्यात् ।

23. उद्गोऽन्धैर्कर्मणि ॥ ऊर्ध्वदेशसंयोगादुद्गं यः कर्म तदुर्ध्वकर्म । तदन्यदुर्ध्वकर्म । तस्मिन्नित्यर्थः । कर्मेशब्दः क्रियावाच्यः । अन्धैर्गोविशितक्रियावचनात्तिष्ठतेरात्मनेपद स्यात् । [उद् ईहायामिति वक्तव्यम्] इह माभूत् । अस्मादग्रामाच्छतमुचिष्ठति । शतमुरदयत इत्यर्थः । ईहाग्रहणमन्धैर्कर्मण एव विशेषणं नापवादः ।

24 The root स्था with उप is Atmanepadi when it means to praise a deity with Mantras, as - ऐन्द्रा गार्हपत्यमुपतिष्ठते (he praises गार्हपत्य by repeating a ऋक् extolling इन्द्र), but मर्तारमुपतिष्ठति यौवनेन (she goes to the husband through youth).

25 The root स्था with उप is Atmanepadi in the sense of worshipping a deity, of joining, of forming friendship with, or of the direction of a road as - स्यादित्यमुपतिष्ठते (he worships the sun), गङ्गा यमुनामुपतिष्ठते (the Ganges flows into the Jamna) रथिकानुपतिष्ठते (he forms friendship with the charioteers), अयं पन्थाः सुगममुपतिष्ठते (this way leads to सुगम).

In the following verse, the king is supposed to be a deity and, therefore, Atmanepada is used. * स्तुत्य स्तुतिमिरर्घ्याभिरुपतस्य सरस्वती, but when he is not supposed to be a deity, the root takes Parasmaipada, as - उपतस्थुर्महात्मान धर्मपुत्र युधिष्ठिरम् ।

26. The root स्था with उप is optionally Atmanepadi in the sense of the desire of getting a thing, as - भिक्षुकः प्रभुमुपतिष्ठते or उपतिष्ठति (लिप्सयोपगच्छनीत्यर्थः a mendicant goes to a lord with a desire to get something)

27 The root स्था with उप is Atmanepadi when it is used intransitively, as - भोजनकाले स उपतिष्ठते (सनिहितो भवतीत्यर्थः he stands ready at the time of dinner), but राजानमुपतिष्ठति (he waits upon the king) Here the root is transitive

28 The root तप with उद् or वि is Atmanepadi when it is

24 उपानमन्त्रकरणे ॥ उपपूर्वात्तिष्ठतर्मन्त्रकरणेऽर्थे वर्तमानादात्मनेपद स्यात् ।

25 [उपाद्वृत्तासगतिकरणमित्रीकरणसिद्धिर्वाच्यम्] सगतिररणमुपत्येव । मित्रीकरणं तु विनाशुपत्येव मन्त्रासव-धः ।

* देवतात्वारोपस्य देवतात्वाद्वाऽत्रात्मनेपदम् । यत्र तु न देवतात्वारोपः न नामनेपदम् ।

26 [वा लिप्सायामिति वक्तव्यम्]

27 भकर्मकाच्च ॥ उपपूर्वात्तिष्ठतर्मकर्मक्रियावचनादात्मनेपद स्यात् ।

वृद्धिप्रयभयर्जावित्तमरण लज्जासत्तास्थितिजागरणम् ॥

शयनकाढाहविदीर्घार्थे धातुगण तमकमङ्गम् ॥

28 उद्भिद्या तप ॥ उद् भव, इत्येवपूर्वात्तपेरकर्मक्रियावचनादात्मनेपद स्यात् ।

[स्वात्मकर्मकाचेति वक्तव्यम्]

used intransitively, or when it has an object which is the part of the agent's own body; as:—उत्तपते (आतपः) दीप्यत् इत्यर्थः becomes hot; वितपते (सूर्यः) becomes hot; also उत्तपते or वितपते पाणिम् he warms his hand. Otherwise सुवर्णकारः सुवर्ण-मुच्यति (a goldsmith heats gold); सविता वितपति पृष्ठम् (the sun heats the back); चैत्रो मैत्रस्य पाणिमुत्तपति (Chaitra heats the hand of Maitra).

29. The roots यम् and हन् both with आ are Atmanepadi when used * intransitively, or when they have an object which is the part of the agent's own body; as:—आयच्छते (it spreads), आयच्छते पाणिम् (he stretches forth his hand); आहते (it strikes), आहते शिरः (he strikes his own head); but आयच्छति कुशाद्गुण्म् (he takes out a rope from the well).

आहन्ति वृष्यं पादेन (he strikes a वृष्य with his foot, kicks). आहन्ति परस्य शिरः (he strikes another's head) In the expression आज्ञे विप्रमविडोचनस्य वक्षः, the root is used intransitively, and the word प्राप्य or भेतुम् is understood after the object वक्षः; or the expression may mean विप्रमविडोचनस्य समीपमेव वक्षः (स्वकीयम्) आज्ञे (सन्तोषातिशयात्) he came to Shiva and beat his own breast for joy.

29. आहो यमहनः ॥ ' यम उपरमे ' ' हन् हिंसाप्रयोः ' इति परस्मैपदिनौ । ताभ्यामहर्मकक्रियावचनाभ्यां स्वाहकर्मकाभ्यां च ह्युवाङ्मात्मानेपदं स्यात् । कथं तर्हि " आज्ञे विप्रमविडोचनस्य वक्षः " इति भावः । " आहृष्यं मा रघूतमम् " इति भट्टिश्च । अत्र प्राप्येव यादृतेष्वन् । तथा च हन्तेरकर्मकत्वादात्मनेपदसिद्धिः । भेतुमित्यादिप्रवृत्त्याप्याहारो वा । समीपमेवेति वा । तथा च स्वकीयमेव वक्ष आज्ञे मञ्च इव सन्तोषातिसयादास्फोटनं चकारेत्यर्थः ।

* घातोरप्यन्तरे वृतेर्धात्वर्थेनोरसंग्रहात् ॥

प्रसिद्धेऽपि वक्षः कर्मण्येऽहमिहा क्रिया ॥

एवं हनिगम्यादीनामकर्मकत्वम् ।

Verbs are intransitive (1) when an originally transitive root expresses an intransitive idea, (2) when the object is implied in the sense of the root itself, (3) when the object is generally known, or (4) when it is not the pleasure of the speaker to have the object expressed, as:—

30 The roots गम् and कृच्छ् both with सम् are Atmanepadi when used intransitively, as — सगच्छते (सगतो भवति he joins, unites), समृच्छते goes together, but ग्राम सगच्छति.

31. The roots विद् 2nd conj, प्रच्छ, स्मृ, क 1st and 3rd conj श्रु and दृश्, all with सम् are Atmanepadi when used intransitively, as — सवित्ते (third per plu सविदते or *सविदत), सपृच्छते, सस्मरते, सशृणुते, सपश्यते, but ग्राम सपश्यति.

32 The roots अस् and ऊह् with prepositions are optionally Atmanepadi, as — बन्ध निरस्यति or निरस्यते he breaks the bond, समूहते or समूहति (he gathers together).

33. The root ह्वे with नि, सम्, उप, or वि is Atmanepadi even when the fruit of the action does not accrue to the agent, as — निह्वयते, सह्वयते, उपह्वयते, विह्वयते.

34 The root ह्वे with आ is Atmanepadi when it means to challenge, as — कृष्णश्चाणूरमाह्वयते (Krishna challenges Chanur to fight); but पिता पुत्रमाह्वयति (the father calls his son).

(1) वहति भारम् (he carries a load),

नदा वहति (स्यन्दत इत्यर्थे a river flows),

(2) जावति (प्राणधारण करोतीत्यर्थे he lives)

नृत्यति (गात्रविक्षेपविक्षेप करात्तात्यर्थे he dances),

स्पर्धते (पराभिभवच्छा करोतात्यर्थे he rivals),

(3) मेघो वपति (A cloud pours down)

(4) हितान्न यः सशृणुत स किं प्रभु (the king who does not listen to his friend is a bad king)

30 समो गमृच्छिन्याम् ॥ अस्मन्कादिति वर्तते । सपूर्वाभ्या ' गम्, कृच्छ् ' इत्येताभ्यामकर्मकाभ्यां घातुभ्यामात्मनपद स्यात् ।

31. [विदिप्रच्छिस्वरतीनामुपसख्यानम्] वेंतेरेव ग्रहणम् । परस्मैपदिभिः प्रच्छादिभिः साहचर्यात् । न लाभार्थस्य स्वरितत्वादुभयतो भाष्यम् । [अतिध्रुवाभ्यामेवेत्यव्ययम्] अतीति द्वयोर्ग्रहणम् ।

* वेत्तेर्विभागा ॥ वेत्त परस्व इतिदेशत्वात्तो रुडागमो वा स्यात् । रु is prefixed to the termination of the third person plural in the case of the root विद्.

32 [उपसर्गादस्य युरोवति वाच्यम्] अस्मन्कादिति निवृत्तम् ।

33 नितमुपविभ्यो ह्व ॥ अवर्त्रभिप्रायाधोऽयमारम्भ । ' नि, सम्, उप, वि, ' इत्येव पूर्वाद् द्वयतेरात्मनपद स्यात् ।

34 स्पर्धायामाह ॥ अवर्त्रभिप्रायाधोऽयमारम्भ । स्पर्धायां विषय आहूतौ ह्व

35. The root कृ is Atmanepadi in the following senses:—

- (1) गन्वने (the act of giving a hint to take life);
as:— उत्कुहते (सूचयतीत्यर्थः he hints at taking the
life of a man).
- (2) अवक्षेपणे (the act of reproving); as:— श्येनो वर्ति-
कामुद्राकुहते (भर्त्सयतीत्यर्थः the hawk reproves a वर्तिका,
a kind of bird).
- (3) सेवने (waiting upon); as:— हरिमुपकुहते (he waits
upon Hari)
- (4) साहसिक्ये (an outrage); as:— परदारान् प्रकुहते (तेषु
सहसा प्रवर्तत इत्यर्थः he outrages another's wife).
- (5) प्रतियत्ने (the act of giving a new property); as:—
एधोदकस्योपस्कुहते, * (तस्य सतो गुणान्तराधानं करोतीत्यर्थः
fuel imparts heat to water).
- (6) प्रकथने (the act of reciting); as:— गाथाः प्रकुहते
(प्रकर्षेण कथयतीत्यर्थः he recites stories).
- (7) उपयोगे (the act of laying out); as:— शतं प्रकुहते
(धर्मार्थं शतं विनियुङ्क्त इत्यर्थः he lays out a hundred in
charity); but कटं करोति. Here the form is
Parasmaipadi.

तेरात्मनेपद स्यात् । स्वर्थां सर्वर्षः—पराभिमेवेच्छा । स विषयो धात्वर्थस्य । धातुस्तु शब्द-
क्रिय एव ।

35. गन्धनावक्षेपणसेधनसाहसिकप्रतियत्नप्रकथनोरयोगेषु कृतः ॥ कर्त्रभिप्राये कि-
याकृते सिद्धनवात्मनेपदम् । अट्प्रतिभाप्रायार्थोऽयमारम्भः । गन्धनादिष्वर्थेषु वर्तमानात्करो-
तेऽत्मनेपदं स्यात् । गन्धनम् अपकारप्रयुक्तं हिस्रस्वकं सूचनम् । अवक्षेपणम्-भर्त्सनम् ।
सेवनम्-अनुवर्तिः । साहसिकम्-सहसा वनंत इति साहसिकः । तस्य कर्म साहसिक्यम् ।
साहसिकं कर्म । प्रतियत्नः-सतो गुणान्तराधानम् । प्रकथनम्-प्रकर्षेण कथनम् । उपयोगो-
धर्मादिप्रयोजनो विनियोगः ।

• पशुमुद्रां करोतिः प्रतियत्न एव विधीयते । उपात्प्रतियत्नवैकृत्यावभाष्याहारेषु च ॥
उपात्कृतः सुदस्यादेवर्थेषु भूषणे समवाये च । उपस्कृतं भुङ्क्ते । विहृतमिन्त्यर्थः । उपस्कृतं
मृते-वासव्याप्याहारेण मृत इत्यर्थः । उपस्कृता कन्या-अनकृतेत्यर्थः । उपाकृता ब्राह्मण-
चमुदिता इत्यर्थः ।

36. The root कृ with अधि is Atmanepadi in the sense of defeating or bearing with; as:-शत्रुमधिकुरुते (क्षमत) इत्यर्थः; अभिभवतीति वा he forgives or defeats the enemy); but शास्त्रं मनुष्यानाधिकरोति (the scripture authorizes men).

37. The root कृ with वि is Atmanepadi when it has a sound for its object; as:-क्रोष्टा स्वरां विवृणोते (a fox howls). But चिंतं विकरोति कामः (love affects the mind).

38. The root कृ with वि is also Atmanepadi when used intransitively; as:-छात्रा विवृणोते (निष्कलं चेष्टन्त इत्यर्थः students strive without any object in view), विवृणोते सैन्धवाः (साधु दान्ता.शोभनं वल्गन्तीत्यर्थः horses well trained neigh pleasantly).

39. The root नी is Atmanepadi in the following senses—

(1) संमानने (honouring); as:-शास्त्रे नयते (शास्त्रस्य सिद्धान्तं शिष्येभ्यः * प्रापयतीत्यर्थः he instructs his pupils in sciences).

(2) उत्सृजने (उत्क्षेपणे lifting up); as:-दण्डमुन्नयते (उत्क्षिपतीत्यर्थः he lifts up a stick).

(3) f. आचार्यकरणे (initiating into the sacred rites); as:-माणवकमुपनयते (विधिनात्मसमीपं प्रापयतीत्यर्थः he initiates माणवक into the sacred rites)

36.-अधे. प्रसहने ॥ अकर्त्रभिप्रायार्थोऽयमारम्भः । अधिपूर्वात्करोतेः प्रसहने वर्तमानात्मात्मनेपदं स्यात् । प्रसहनम् क्षमाऽभिभवश्च ।

37. वे शब्दकर्मणः ॥ कृन् इत्यनुवर्तते । विपूर्वात्करोतेरकर्त्रभिप्राये क्रियाफले शब्दकर्मण आत्मनेपदं स्यात् । कर्मशब्द इह कारकाभिधायी । न क्रियावचनः ।

38 अकर्मकाच्च ॥ वेः कृन् इत्यनुवर्तते । विपूर्वात्करोतेरकर्मकाक्रियावचनादात्मनेपदं स्यात् ।

39. संमाननोत्सृजनाचार्यकरणज्ञानभूतिविगणनव्ययेषु नियः ॥ अकर्त्रभिप्रायार्थोऽयमारम्भः । अत्रोत्सृजनज्ञानविगणनव्यया नयनेर्वाच्याः । इतरे प्रयोगोपाधयः । ' नीन् प्रापणे ' इत्येतस्माद्धातोरात्मनेपदं भवति समाननादिष्वर्थेषु ।

* तेन च शिष्यसंमाननं फलितम् । f आचार्यकरणमाचार्यक्रिया । माणवकमीदृशेन विधिनाऽऽत्मसमीपं प्रापयति यथा स उपनेता स्वयमाचार्यः सम्पद्यते । उपनयनपूर्वकेणाध्यापनेन उपनयनार्थाचार्यत्वं क्रियते ।

- (4) ज्ञाने (प्रमेयनिधये investigation, knowledge); as:—
 तत्त्वं नयते (प्रमेयं निधिनोतीत्यर्थः he investigates the truth).
 (5) भृतौ (वेतने employing on wages); as:—कर्मकरानुप-
 नयते (भूतिदानेन स्वसमीपं प्रापयतीत्यर्थः he employs
 labourers on hire).
 (6) विगणने (ऋणादेर्निर्यातने paying debts, taxes &c);
 as:—करं विनयते (राज्ञे देयं भागं परिशोधयतीत्यर्थः he pays
 taxes to the king).
 (7) व्यये (spending or applying to good use); as:—
 शतं विनयते (धर्माय शतं विनियुङ्क्त इत्यर्थः he spends a
 hundred in charity); but अजां नयति प्रामम्.

40 The root नी with वि is Atmanepadi, when the object is something other than the part of the body, but must exist in the body; as:—क्रोधं विनयते (he removes anger); but गण्डं विनयति (he turns away his cheek). In the example ' विगम्य नयन्ति पौरुषम् ' the speaker intends that the fruit of the action does not accrue to the agent.

41. The root कम् is Atmanepadi when it expresses (1) want of interruption or free scope, (वृत्तिः—अप्रतिबन्धः), (2) energy (सर्गः—उत्साहः), or (3) development (तायनम्—स्फीतता); as:—

- (1) ऋचि क्रमते बुद्धिः (न प्रतिहन्यत इत्यर्थः) he makes uninterrupted progress in कम्.
 (2) अध्ययनाय क्रमते (उत्सहत इत्यर्थः) he shows energy for study.
 (3) अस्मिन् शास्त्राणि क्रमन्ते (स्फीतानि भवन्तीत्यर्थः) the shastras are developed in him.

40 कर्तुं च चाक्षरी कर्मणि ॥ त्रयः कर्तुं कर्मणि—विशाले यदात्मनेपदं प्राप्ते तच्छरीरावयवमिति एव स्यात् । सूत्रं दर्शयन्नेन उदवयवो लक्ष्यते ।

* कर्मं विनयते—अपगमयति । तत्फलस्य चित्तप्रसादस्य कर्तृगत्वान् “ स्वरितमित ” इत्येव मिदं नियमार्थमिदम् । कथं तर्हि “ विगम्य नयन्ति पौरुषम् ” इति । कर्तृगामित्वाविवक्षया भातुमिच्छति ।

41. वृत्तिसर्गतायनेषु क्रमः ॥ येषां कर्तारं परस्मैपदे प्राप्ते वृत्त्यादिष्वप्येव कर्मोपातोरात्मनेपदं स्यात् ।

42 The root कम् is also Atmanepadi when preceded by उप or परा in the foregoing senses; as:—उपक्रमते, पराक्रमते; but संक्रामति, उपक्रामति, पराक्रामति.

When the root expresses these senses, no other prepositions except these are allowed.

43. The root क्र with आ is Atmanepadi when it expresses the rising of a luminary body; as:—आक्रमते सूर्य (उदयत इत्यर्थः the sun rises), but आक्रमति धूमो हर्म्यतलम् (the smoke covers the terrace), आक्रामति धूमो हर्म्यतलात् (the smoke issues from the terrace). Here the ascending does not refer to a luminary body.

44. The root कम् with वि is Atmanepadi when it expresses stepping; as:—साधु * विक्रमते वाजी (the horse has a good tread); but विक्रामति सन्धिः (द्विधा भवति—स्फुटतीत्यर्थः the joint splits).

45. The root कम् preceded by प्र or उप is Atmanepadi when it expresses beginning; as:—प्रक्रमते or उपक्रमते (he begins); but प्रक्रामति (गच्छतीत्यर्थः he goes); उपक्रामति (आगच्छतीत्यर्थः he comes).

46 The root कम् without any preposition is both Atmanepadi and Parasmaipadi, when it does not express want of interruption, energy, or development; as:—क्रमते or क्रामति.

42. उपपराभ्याम् ॥ वृत्त्यादिष्वभ्यामेव क्रमेणैव न दं स्यान्नतुसर्गान्तरपूर्वात् ।

43. आङ् उद्गमने ॥ [उद्योतिरुद्गमन इति वाच्यम्] आङ्पूर्वात्क्रमतेज्यातिरुद्गमने वर्तमानादात्मनेपद स्यात् ।

44. वेः पादविहरणे ॥ विपर्ययक्रमतेः पादविहरणेऽर्थे वर्तमानादात्मनेपद स्यात् । विहरणं विक्षेपः ।

* अश्वदीनां गतिविशेषो विक्रमणमुच्यते । यद्यपि क्रमि. पादविहरण एव पठ्यते “ क्रमु पादविक्षेपे ” इति तथाप्यन्यथा वादात्तनामवसुक्तम् ।

45. प्रोपाभ्यां समर्थभ्याम् ॥ समर्थो-तुल्यार्थः । शतस्थ्यादित्वात्पररूपम् । प्रपञ्चेऽन्योन्यतुल्यार्थता । प्र. उप. इत्येताभ्यां परस्मात्क्रमतेरात्मनेपद स्यात् ।

४६. अनुपसर्गाद्वा ॥ क्रम इत्यनुपसर्गते । अग्रास्तावभाषेयम् । उपसर्गवियुक्तात्क्रमतेरात्मनेपद स्यात् । वृत्त्यादीं तु मित्यमवात्मनेपदम् ।

47. The root ज्ञ with अप is Atmanepadi in the sense of concealing or denying; as:—शतमपजानीते (अपलपतीत्यर्थः he denies a hundred).

48. The root ज्ञ is Atmanepadi when used intransitively; as:—सर्पियो जानीते (सर्पियोपायेन प्रवर्तते इत्यर्थः having obtained ghee, he proceeds to perform a sacrifice with it); but स्वरेण पुत्रं जानाति (he recognizes his son by his voice).

49. The root ज्ञ with सम् or प्रति is Atmanepadi, when it is used transitively and does not express 'remembering with tenderness'; as:—शतं संजानीते (अवेक्षते इत्यर्थः he looks for a hundred); शतं प्रतिजानीते (अङ्गीकरोतीत्यर्थः he promises a hundred); but मातरं * मातुर्वा संजानाति (उक्कण्ठन इत्यर्थः he remembers his mother with tenderness). In this sense the verb is Paras.

50. The root वद् is Atmanepadi in the following senses:—

(1) भासने (दीप्ति showing brilliancy or proficiency in); as:—शास्त्रे वदते (भासमानो प्रवीतीत्यर्थः he shows brilliancy in a science).

(2) उपसंभाषायाम् (उपसान्वने pacifying); as:—भृत्यानुपवदते (सान्वत्यतीत्यर्थः he pacifies his servants) In this sense the root is generally preceded by उप.

47. अपहृवे ज्ञ ॥ जानातेरपहृवे वर्तमानादात्मनेपद स्यात् । अपहृवः अपहृतिः—अपलापः । सांप्रसंगं चायमपहृवे वर्तते । न केवलम् ।

48. अकर्मकाच्च ॥ अकर्त्रभिप्रायार्थमिदम् । कर्त्रभिप्राये हानुपसंगाच्च इति वक्ष्यति । जानातेरकर्मकक्रियावचनादात्मनेपदं स्यात् । कथं चायमकर्मकः । नात्र सर्पिरादेः ज्ञेयत्वेन विज्ञानम् । किं तर्हि ज्ञानपूर्विनायां प्रवृत्तौ करणत्वेन । तथा च “ ज्ञोऽविदर्थस्यकरणे ” इति पट्टी विधीयते ।

49. संप्रतिश्रयानाध्याने ॥ ज्ञ इत्यनुवर्तते । सकर्मकार्थमिदम् । ‘ सम्, प्रति ’ इत्येवं-पूर्वाज्ञानातेरनाध्याने वर्तमानादात्मनेपदं स्यात् । आध्यानमुक्कण्ठं पूर्वं स्मरणम् । ‘ अनाध्याने ’ इति योगो विमन्यत । तस्मात्तस्यार्थः ‘ अकर्मकाच्च ’ इति शस्तिरपि कार्यते ।
* कर्मणः शेषविवक्षया पट्टी ।

50. भाषनेपसंभाषायाजलान्वयनिमित्त्युपमन्त्रणेषु वदः ॥ शेषान्कर्तारं परस्मैदे प्राप्ते भाषनादिषु विशेषणेषु मत्सु वददेशात्मनेपदं स्यात् । उपसंभाषोपमन्त्रणे धातोर्वाच्ये । इतरे प्रयोगोपास्यः ।

- (3) ज्ञाने (सम्पन्नगोधे perfect knowledge), as — शास्त्रे वदते (वदितुं जानातीत्यर्थं he knows how to explain a science)
- (4) यत्ने (उत्साहे energy), as क्षेत्रे वदते (तद्विषयमुत्त, हमाविष्करोतीत्यर्थं he toils in the field .
- (5) विमतौ (नानामतौ disagreement), शास्त्राणि परस्पर विप्रदन्ते (scriptures differ from one another)
- (6) उपनिमन्त्रण (रहस्यपच्छन्दने requesting), as कुलभार्या-मुपवदते (रहस्यपच्छन्दयतीत्यर्थं he flatters a lady in secret)

51 The root वद् with सम् and प्र is Atmanepadī when it is used to express a loud and conjoint speech of men, as — सप्रवदन्ते ब्राह्मणा (Brahmins are speaking loudly together), but सप्रवदन्ति खगा (birds make sound) Here chorus is not meant

52 The root वद् with अनु is Atmanepadī when it is used transitively in the above mentioned sense as — अनुवदत कठ *कथापस्य (यथा कलापोऽध्यायानो वदति तथा कठ इत्यर्थं Katha while studying recites like Kalapī), but उक्तमनुवदति (he reproduces what is said Here the root is transitive अनुवदति वाणा (the lute resounds) Here the sound is not distinct

53 The root वद् with वि and प्र is optionally Atmanepadī in the sense of disputing, as — विप्रवदन्ति ते वेद्या (युगपत्परस्परप्रतिपक्षेण विरुद्ध वदन्तीत्यर्थं doctors are at variance) but सप्रवदन्ते ब्राह्मणा (the Brahmins talk conjointly), विप्रवदन्ति शकुनय

51. व्यक्तवाचा समुच्चारण ॥ वद् इत्यनुवतत । मनुष्यादानां सम्भूषाचारणं वदरात्मनपदं स्यात् । ननु ' वदव्यक्ताया वाचि ' इत्यत्र पठ्यते । तत्र किं व्यक्तवाचासमिति विचार्यते । अमहत्पुस्तकमहायमनन् । व्यक्तवाच इति हि मनुष्या प्रविद्धा । तथा समुच्चारणं वा स्यात् ।

52. अनारम्भस्य ॥ व्यक्तवाचस्य भेदमनुवदस्मकं वदरात्मनपदं स्यात् ।

अनु मन्त्रे । तत्र कश्च पश्येत् तं श्रवणमप्यत्र शेष वाचवशात् पठ्यते ।

53. विभावा विमलाय ॥ विरुद्धात्मन व्यक्तवाचा समुच्चारणं वर्तमानाद्वदरात्मनपदं वा स्यात् । प्राप्तारम्भस्यम् ।

(birds make noise indistinctly) क्रमेण वेत्ता वेद्येन सह विप्रवदन्ति (do tors discuss with a doctor in turns) Here there is no conjointment

54 The root गृ 6th conj with अस् is Atmanepadi, as — अगिरते ग्रासम् (he swallows a mouthful), but गिरति he swallows

55 गृ with सम् is Atmanopadi when it expresses a promise or acceptance, as — शतं सगिरते he promises a hundred, शब्दं नेत्य सगिरते (he maintains that word is eternal), but सगिरति ग्रासम्. (he swallows a mouthful)

56 The root चर् with उद् is Atmanepadi when it is used transitively as — धर्ममुचरते (उल्लङ्घ्य गच्छतीत्यर्थं he transgresses duty), but वष्पमुचरति (उपरिष्ठद्गच्छतीत्यर्थं vapour goes up)

57. The root चर् with सम् along with a word in the instrumental case is Atmanepadi, as — रथेन सचरते (he goes in a chariot), अथेन सचरते Other prepositions may come between सम् and the root, as — रथेन समुदाचरते, but इमं लोकं सचरति (he wanders over this world)

58 The root दा 1st conj 'to give' with सम् is Atmanepadi, when it is used along with a noun in the instrumental case in the sense of the dative, as — दास्या सयच्छते, दास्या*सप्रयच्छते (कामुक सन्दास्यै ददतीत्यर्थं he being enslaved through love gives (money) to a maid servant), but पणिना सप्रयच्छति, भार्यायै सयच्छति (he gives to his wife).

54 अवाद्ग ॥ अवपूर्वाद्गिरतेरात्मनेपदं स्यात् । ' गृणात्तत्त्वंपूर्वा न प्रयुज्यत एव ' इति भाष्यम् ।

55 सम् प्रतिज्ञाने ॥ प्रतिज्ञानमभ्युपगम । सपूर्वाद्गिरतेरात्मनेपदं स्यात् प्रतिज्ञाने ।

56 उद्श्चर सकर्मकात् ॥ उत्पूर्वाच्चरति मकमक्राकयावचनादात्मनेपदं स्यात् ।

57 समस्तृतीययुक्तात् ॥ सपूर्वाच्चरतेस्तृतीयायुक्तादात्मनेपदं स्यात् । तृतीयाया नृताया विभक्तिश्च्यत । तथा चरतेरर्थद्वारको योगः । सम् इति विशेषणे षष्ठी न तु पञ्चमी । तेनैव सूत्रं व्यवहितेऽपि प्रयतते ।

58 दाणश्च सा चेच्चतुर्थ्यर्थः ॥ सपूर्वादाणस्तृतीयत्वेन युक्तादात्मनेपदं स्यात्तृतीयाया चेच्चतुर्थ्यर्थः ।

* सम् प्रशब्देन व्यवधाने कथमात्मनेपदं भवति । सम् इति विशेषणे षष्ठी न तु पञ्चमी ।

[अशिष्टव्यवहारे तृतीया चतुर्थ्यर्थं भवतानि वचन्यम्] The word expressing g

59 The root यम् with उप is Atmanepadi when it expresses the taking of the hand in marriage, as —भार्यामुपयच्छते he marries a woman) † In the भट्टिकाव्य the root यम् with उप is used in the Atmanepada in the sense of acceptance in general as —उपायस्त महास्त्राणि (he took the missiles)

60 The root शद् is Atmanepadi in the conjugational tenses and in the present participle, as —शीयते, शीयमान, but शस्यति, अशस्यत्, शिशसति

61 The root मृ is Atmanepadi in the conjugational tenses, Aorist, Benedictive and the present participle, as —म्रियते, अमृत, मृशीष्ट, and म्रियमाण, but मरिष्यति, अमरिष्यत्, मुमृषति

62 The auxiliary ऊ is Atmanepadi when it is added to आम् in the Periphrastic perfect after an Atmanepadi root as — ईक्षाञ्चके.

* But when ऊ is added to a Parasmaipadi root as above it is Parasmaipadi though the fruit of the action accrues to the agent, as —इन्द्राचकार.

63 The root युञ्ज 7th conj is Atmanepadi, when it is preceded by प्र or उप or any other prepositions, either सप्रदान in the case of दा is put in the instrumental case when immoral action is meant

59 अशयम् स्वकरणे ॥ उपपूवायम् स्वकरणे वर्तमानादात्मनेपद स्यात् । पाणिप्रदानं विशिष्टमिह स्वकरणं गृह्यते । न स्वकरणमात्रमिलेके ।

† अन्येत्वास्मिन् स्वरूपे पाणिप्रदानावशिष्टमपि नाग्रह । तेन भट्टिप्रयोगः सगच्छते ।

60 शदे शित ॥ ' शद् शतने परस्मैपदी ' ॥ तस्मादात्मनेपदं विधायत । शदिर्बं शिद्धात्वी शितो वा सगन्धी तस्मादात्मनेपदं स्यात् ।

61 म्रियतेहुंङलिते ॥ ' मृ प्रणत्यलो ' इत्वादात्मनेपदमत्र सिद्धमेवेति नियमाभिमितं वचनम् । अग्र्ये हुंङलिते शितत्वात्मनेपदं स्यान्नान्यत्र ।

62 आम्प्रत्ययवृत्तौऽनुप्रयोगश्च ॥ आम्प्रत्ययो यस्मादित्येतदनुसन्धानो बहुव्रीहिः । आम्प्रत्यया तुल्यमनुप्रयुज्यमानात्कृत्तौऽप्यात्मनेपदं स्यात् ।

• इह पूर्ववदित्यनुवच्य वाक्यभेदेन सम्प्रते । पूर्ववदेनात्मनेपदं न तु तद्विपरितम् । तेन कृतुमेऽपि कृते ' इन्द्राचकार ' इत्यादौ नात्मनेपदम् ।

63 प्रोषाभ्या युञ्जेर्यणप्रभे ॥ ' युञ्जिष्यते ' स्वरितेत् । तस्य कन्निप्राये कियं फण् सिद्धमेवात्मनेपदम् । अकन्निप्रायाच्चाऽयमारभ । ' प्र, उप, ' इत्येवपृथगुञ्जेर्यणपानप्रयोगविपर्यादात्मनेपदं स्यात् । [स्वरचन्द्रोपसर्गादितिप्रसङ्गम्] स्वरचण एवायन्वायस्य तस्मादुपगर्गादित्यर्थः । तेन दुर्निर्णया समर्थं नेति वाच्यम् ।

beginning or ending with a vowel, (viz, all prepositions except निम्, निर्, दम्, दुर् and सम्), and when it is not employed in reference to sacrificial vessels, as — प्रयुङ्क्ते (he employs); उपयुङ्क्ते (he uses); उद्युङ्क्ते (he is ready), नियुङ्क्ते (he appoints or asks); but दृष्ट्वा न्याधि पात्राणि प्रयुनक्ति (he places sacrificial vessels with their faces downwards); सयुनक्ति (here सम् neither begins nor ends with a vowel)

64 The root क्षु with सम् is Atmanepadi; as: — सक्षुते त्त्रिम् (he sharpens a weapon).

65 The root भुज् 7th. conj is Atmanepadi when it does not mean protection, as: — ओदन भुङ्क्ते (he eats food); बन्त र्ही भुनक्ति (he protects the earth). In the examples like भुज्जे पृथिवीपाल पृथिवामेव केरळम् or वृद्धो जने दुःखशतानि भुङ्क्ते, भुज् has the sense of experience

66. The roots which are given in the धातुपाठ with a mute, स्वरित and mute are Atmanepadi, when the fruit of the action accrues to the agent, as यजते, पचते, सुनुते, कुर्वते. * स्वामिदासी पचेते

64. सम्-क्षु ॥ ' क्षु ' तेजने परस्मैपदी । तत् सधुर्धादात्मनेपद स्यात् । ' सम्-गमुच्छिन्नाम् ' इत्यत्र क्षु गमुच्छिन्ना पृथस्मून्-करण सकर्मकादप्यात्मनेपदविधानार्थमिति च्वनयन्नुदाहरति । सक्षुते शस्त्रामिति ।

65 भुजोऽनयने ॥ ' भुज पालनान्तरहारयो ' इति रुपादौ पठ्यते । तस्मादनयनेऽपालन वर्तमानादात्मनेपद स्यात् । अनवाप्रतिषेधेन रोधादिरस्यैव ग्रहण विज्ञायते । न तोदादिरस्य ' भुजोऽनौटिल्ये ' इत्यस्य । तेनेह न ' विभुजात् पाणिम् ' । अदन इति पचत्येऽनयन इति पर्यदासग्रहणादवनमित्रउपभोगादावर्बज्यात्मनेपदविधानार्थमिदम् ।

66 स्वरितनित. कर्त्रभिप्राये क्रियाफले ॥ स्वरितेता नितश्च धातोः आत्मनेपद स्यात् कर्तृगामिनि क्रियाफले । क्रियाफल च क्रियाज यमुद्योदेयमूत फल तु सित्त्वगांदि । न तु धातुर्थमानम् । नापि दक्षिणावेतनादिलाभरूपम् । यथोक्त हरिणा ॥ " यस्यावस्य प्रसिद्धपर्यमारभ्यन्ते पचादय. ॥ तत्रयान फल तामा न लाभोदिप्रयोजनम् ॥ " इति । अथ्यत इत्यर्थः । प्रयोजनापरपर्याय. फलम् तत्स्येत्यर्थः । पचादय ऋग्वच्छिन्नान्यापाररूपाः पचाप्रभृतिक्रिया । तासां पचाप्रभृतिक्रियाणां फल स्वेच्छयातदिन्द्राप्रयोजनम् । तेन याजकपण्यकादीनां दक्षिणावेतनादिलाभरूपप्रयोजनवत्त्वेऽपि तद्वैकल्यावृत्तेर्यतोर्न प्रसङ्गः ।

* ' स्वामिदासी पचेते ' इत्यादौ स्वामिधर्मस्य दास आरोपादात्मनेपदम् । दासधर्मस्य तु न स्वामिन्धारोः । उत्तमे निष्ठधर्मोदास्य प्रयोजन विना स्वरसतोऽपवर्ततेरिति न कदाचित्तन परस्मैपदम् ।

In such cases, as स्वामिदासी पचेते, the Atmanepada is used, because the

(the master and his servant cook); but यजन्ति याजकाः, पचन्ति पाचकाः, कुर्वन्ति कर्मकराः Here the fruit means the principal fruit for which the action is undertaken in the examples यजन्ति याजकाः &c, though the fruit (दक्षिणा wages &c.) accrues to the doer, it is not the principal fruit

67 The root वद् with अप is Atmanepada, when the fruit of the action accrues to the agent; as--धनं तामो न्यायमपवदते (न्यायापवादने धनमर्जयिष्यामीति मन्यते one who desires wealth, thinks of acquiring it by the abuse of justice), but अपवदति.

68. The causal forms of roots take Atmanepada, when the fruit of the action accrues to the agent; as--कारयते, कटम्) he causes a mat to be made for himself, पाचयते (ओदनम्) but कारयति (कट परस्व).

69 The root यम् with सम्, उद् or आ, is Atmanepada, when the object is not a literary work, and when the fruit of the action accrues to the agent; as. व्रीहीन् सयच्छते (he gathers rice); भारमुच्यच्छते (he lifts up a load); वस्त्रमायच्छते (he spreads the cloth); but उच्यच्छति वेदम् (अधिगन्तुमुद्यम करोतीत्यर्थः he tries to learn the Vedas)

70 The root ज्ञा, without any preposition, is Atmanepada, when the fruit of the action accrues to the agent; as गां जानीते he knows the cow as his own; but स्वर्गं लोकं न प्रजानाति

servant is made to form an appendage to the master To conceive the master to form an appendage to the servant without any special reason, is revolting to the mind

67. अपावद ॥ कर्मभिप्राय इत्यनुवर्तते । अपपूर्वाद्वदते कर्मभिप्राये क्रियाफल आत्मनेपद स्यात् ।

68. णिचश्च ॥ णिजन्नादात्मनेपद स्यात्कर्मभिप्राये क्रियाफले ।

69 समुदाहृत्यो यमोऽग्रन्थे । अग्रन्थ इतिच्छेदः । ' सम्, उद्, आद्, इत्येवपूर्वाग्र्ये कर्तृगामिनि क्रियाफल आत्मनेपद स्यादग्रन्थविषयवक्ष्यप्रयोगो न भवति । आहपूर्वाद्वदम् इति " आहोयमहम् " इति सिद्धमेवात्मनेपदम् । सकर्मकार्थमिदं पुनर्वहणम् ।

70. अनुपसर्गाज्ज्ञा ॥ ' अकर्मकाच्च ' इत्येव सिद्धे सकर्मकार्थमारम्भः । अनुपसर्गाज्जानाते कर्तृगामिनि क्रियाफल आत्मनेपद स्यात् । कथं स हि भट्टिः " इत्थं नृप पूर्वमवाहुरलोके ततोऽनुजज्ञे गमनं मुनस्य " इति । कर्मणि लिट् । नृपेतेतिविभक्तिविपरिणम ।

मृतः (a fool does not know the next world); देवदत्तस्य गां जानाति. In the verse “इयं नृपः पूर्वमयाष्टुशे तनाऽनुजज्ञे गमनं सुतस्य” from Bhatt, the form अनुजज्ञे is the passive perfect of ज्ञा with अनु.

71. The Atmanepada forms sanctioned by the five foregoing rules are optionally used, when the words in the text denote that the fruit of the action accrues to the agent; as: स्व यज्ञं यजति यजनं वा (he offers his own sacrifice).

स्व कटं करोति कुरुने वा (he makes his own mat).

स्व पुत्रमपवादति अपवादते वा (he reproaches his own son).

स्व यज्ञं कारयति कारयते वा (he causes his own sacrifice to be performed).

स्वान्नाहोन् संयच्छति संयच्छते वा (he gathers his own rice).

स्या गां जानाति जानाते वा (he recognizes his own cow).

72. The causal form of गम् with आ takes Atmanepada in the sense of having patience; as: आगमयस्व तवन् (मा स्वरिष्टा इत्यर्थः come at your leisure; do not make haste).

73. Causal forms of transitive roots take the Atmanepada terminations, when the verbs are used reflexively, or when the object in the primitive sense becomes the agent in the Causal, except in the sense of remembering with tenderness; as: दर्शयते मनः (मन shows himself); आरोहयते हस्ती (न्यग्भ्रमतीत्यर्थः the elephant bends down); स्मरयति वनगुल्मः (उन्मूल्यपूर्वकस्मृतौ

71. विभाषणरदेन प्रतीयमाने ॥ स्मृतिविज्ञे इत्यादिपञ्चम्या यदात्मनेपदं विहितं तत्समीपेच्छरितेन पदेन क्रियाकर्तृस्य वर्तुणामित्ते योतिने वा स्यात् । समीपे भूयमाणं यदादन्तरसुरादम् । एवं यज्ञं यजति यजते वा । स्वपितृपुत्रभ्रातृभ्यम् । स्वार्थेनात्मायं यज्ञं यजति यजत इत्याद्यापि प्राप्यम् ।

72 [आगमे क्षमायामात्मनेपदं वक्तव्यम्] ण्यन्तस्थेदे प्रहणम् । क्षमा-उपेया-कालहरणमिति यावत् ।

73 परस्मै यकर्मणोत्प कर्ताऽनात्माने ॥ परस्मादात्मनेपदं स्वादमी या क्रिया नैव वेधयन्तनात्माने ऽर्था यकर्मकारकं न वार्ता कर्ता स्वात्प्रत्याधाने । ‘ निचञ्च इति निदेशकानभिप्रायार्थमिदम् । कर्त्रभिप्रायं तु ‘ विभाषणरदेन ’ इतिविधाने ‘ अगदयकर्मकात् ’ इति परस्मैपदे च परस्मात्प्राप्ते पूर्वविशेषितेनेदमेवमर्थः ।

निषयो भवतीत्यर्थः a wild thicket fills (his) mind with tender remembrance of itself)

74 The roots भी and स्मि in the Causal form take *Ātmanepada*, when the agent of the Causal verb is the cause of fear or surprise, as—मुण्डो भाययते or मुण्डो भीययते (a man with a shaved head inspires fear); जटिलो विस्माययते (a man with matted hair astonishes), but कुञ्चिकयन् भाययति (he frightens him with a कुञ्चिका); रूपेण विस्माययति (he astonishes by his beauty) Vide Chap VIII S 1 26 (b).

75. The Causal form of गृह् and वञ्च् is Atmanepadi, when the Causal base implies deceiving, as -माणनक वञ्चयते (he deceives माणनक); but श्वान् गर्हयति (अभिकाङ्क्षामस्योपादयतीत्यर्थः he creates a desire in a dog to get something); अहिं वञ्चयति (वर्जनतीत्यर्थः he avoids a serpent.

76 The Causal of ४th and 8th conj. is Atmanepada in the sense of worshipping, defeating or deceiving, as — जटाभिर्लपयते (पूजा समग्रिगच्छतीत्यर्थः he commands respect by his matted hair), श्वेनो वर्तिकामुद्रापयते (न्यक्षरोति अभिमवर्तारं a hawk overcomes a partridge). बाळमुद्रापयते (विनयादपतिः वञ्चयतीत्यर्थः he deceives a child) Vide Chapter VIII S. 1. 24 (b), but बाळमुद्रापयति.

77. The Causal form of कृ is Atmanepadi, when the word मिथ्या is in composition with it, and when the action is done

74. भस्मयोर्हेतुभये ॥ ज्योतिरगुणान् । अस्त्रनिद्रायाथोऽप्यमास्म । विभेदे स्म
तेष्वप्यन्वादा मनसोऽप्योद्देशाद्देताग्निद्रयमनयो । गूढे भयप्रदहण धारयर्थेऽपि लक्षणम् ।

75 गृहियन्म्यो प्रत्यग्ने ॥ पाशेषपुरस्ततः । अहंभ्रातृप्राप्योऽप्यगारम्भ । 'गृह' अभिष्टाङ्गायाम् । 'यन्' गती । 'त्येनये' प्रत्यया । प्रत्यग्ने वस्तेनानयोत्पन्ननेदस्य । प्रत्यग्नेनम् । विगवादनम् - निव्याप्यत्वात् । प्रत्यग्नेनम् - प्रत्यारणदित्यर्थः ।

76 लिय ममानशास्त्रीकृष्णयोश्च ॥ गेहलियेभ्यन्तयोरभनेनदं रयारम्भं प्री
पले पूताभिभावयो मन्मथौ न र्थे । ममान्-पूतन् । शास्त्रीकृष्णम्-मन्मथ-
नम् ।

77 मिषोत्सदाष्टत्रोऽय्याये ॥ पेरिपुत्तने । अत्रप्रतिपाद्यार्थोऽयमस्मि । प्र-
स्ताविते न तेषां दानेनैव स्य दत्तं । गन्तासु पुन पुन. वरन्—आत्मी ।

repeatedly; as:- पदं मिथ्या कारयते (सापचारं स्व(दिदुष्टमसकृदुच्चारयतीत्यर्थः he frequently mispronounces a word); but पदं सुष्ठु कारयति (he pronounces a word correctly); पदं मिथ्या कारयति (सकृदुच्चारयतीत्यर्थः he mispronounces a word only once). In the last two examples the form is *Parasmaipadi*.

78. शिक्ष्, the Desiderative base of शक्, is *Atmanepadi* in the sense of having the curiosity to learn; as:- शिक्षते. (धनुषि) (धनुर्विषये ज्ञाने शक्ते भवितुमिच्छतीत्यर्थः he wishes to get proficiency in archery).

79. The Desiderative form of a root is *Atmanepadi* in the circumstances under which the primitive form is; as:- एष्-एदिषिषते; शी-शिसिषते; विद्- with नि- निवि वेक्षते; क्रम् with आ- आचिर्कसते; मृ-मुभूषति; ५ शद्-शिससति; मृ-मुमूर्षति.

The last two roots in the Desiderative form do not take *Atmanepada*, though they are *Atmanepadi* in the primitive.

80. The Desiderative base of the roots श, श्रु, स्मृ, and दृन्, is *Atmanepadi*; as:- जिज्ञासते (धर्मम्) he wishes to know धर्म; शुभ्रूषते (गुरुम्) he wishes to serve a preceptor; मुस्मृषते (नष्टम्) he wishes to recollect lost things; दिदृक्षते (नृपम्) he wishes to see the king. Vide Ch. IX. 82-85, page 198.

81. The Desiderative form of श् with अनु does not take *Atmanepada*; as:- पुत्रमनुजिज्ञासति (पुत्रमनुजानुमिच्छति he wishes to

give permission to his son) Vide Ch. IX. 82, page 198; but
 * सर्पिषोऽनुजिज्ञासते (सर्पिषा प्रवर्तितुमिच्छतीत्यर्थः he wishes to proceed with ghee).

82. The Desiderative base of श्रु with प्रति or आ does not take Atmanepada, as:—प्रतिशुश्रूषति, आशुश्रूषति; but देवदत्तं † प्रतिशुश्रूषते (he serves देवदत्त); here प्रति is not a preposition, but a कर्मप्रवचनीय (a preposition used by itself). Vide Ch. IX. 83 † page 198.

ॐ ' पूर्ववत्सनः ' इति तद् । ' धर्मकाच ' इति केपलाद्विधनात् ।

82. प्रत्यादभ्यां श्रु ॥ प्रति, आइ इत्येवपूर्वाच्छृणोतेः सप्तम्यादात्मनेपदं न स्यात् ।

† उपसर्गग्रहण चेदम् । तस्मादिह प्रतियेषो न भवति । प्रतैः कर्मप्रवचनीयत्वत् ।

CHAPTER XXII.

PARASMAIPADA-PRAKRIYĀ.

परस्मैपदप्रक्रिया.

1. The roots that are not capable of taking Atmanepada, take Parasmaipada in the active voice; * but not in the कर्तृकृतिरिति (reflexive passive form); as:— अति.

2. The root कृ with अनु or परा is Parasmaipadi, though the fruit of the action accrues to the agent; as—अनुकरोति (he imitates), पराकरोति (he rejects).

3. The root क्षिप् is Parasmaipadi when preceded by अभि, प्रति, or अति, though the fruit of the action accrues to the agent; as—अभिक्षिपति (he throws up), प्रतिक्षिपति (he throws back), अतिक्षिपति; but आक्षिपते (he interrupts).

4. The root वह् with प्र is Parasmaipadi; as—प्रवहति (it flows); but आवहते (he brings).

5. The root, मृ 4th conj. is Parasmaipadi when preceded by परि; as—परिमृष्यति (he endures); but it is Atmanepadi

1. शेषाङ्गानि परस्मैपदम् ॥ आत्मनेपदनिमित्तहोनाद्वातोः कर्तरि परस्मैपदं स्यात् ।

* कर्मकर्तरि कस्मात् परस्मैपदं न भवति । 'कर्तरि कर्मव्यतिहारे' इति द्वितीयं कर्तृप्रवृत्तमनुवर्तते । तेन कर्तव्यं यः कर्ता तत्र परस्मैपदम् । न तु कर्मकर्तरि ।

2. अनुपराभ्यां कृजः ॥ कर्तृगेऽपि फले गन्धनादौ च परस्मैपदार्थमिदम् । 'अनु, परा' इत्येव पूर्वोत्प्रेते परस्मैपदं स्यात् ।

3. अभिप्रत्यतिभ्यः क्षिपः ॥ 'क्षिप प्रेरणे' स्वरितेत् । स्वरितेत्तदनुपराभ्यां कर्तृगेऽपि फले परस्मैपदार्थमवमारम्भः । 'अभि, प्रति, अति' इत्येकपूर्वोत्प्रेते परस्मैपदं स्यात् ।

4. प्रावहः ॥ 'वह प्रापणे' स्वरितेत् ॥ तत्र कर्मभिप्रायक्रियाद्वयविशेषः परस्मैपदं स्यात् । प्राप्ते परस्मैपदं विधीयते । प्रावृत्तवहं परस्मैपदं स्यात् ।

5. परे मृषः ॥ 'मृषतिप्रतिज्ञायां' स्वरितेत् । तत्रस्तथेयाप्यनेपदं ॥ परस्मैपदं विधीयते । परिपूर्वोत्प्रेते परस्मैपदं स्यात् ।

when preceded by any other preposition. as:—आमृणते (he touches).

6. According to some, the root वह् with परि is also Parasmaipadi; as:—परिवहति (he carries round).

7. The root, रम् with वि, आ, or परि, is Parasmaipadi; as:—निरमति (he ceases); आरमति (he delights in); परिरमति (he is delighted); but अभिरमते (he delights in).

8. The root, रम् with उप, is Parasmaipadi in the Causal sense; as:—यश्च दत्तमुपरमति (उपरमयतीत्यर्थः he quiets यश्च दत्त).

9. The root रम् with उप, used intransitively, takes either Pada; as:—उपरमति or उपरमते (निवर्तते इत्यर्थः he ceases).

10. The roots, बुध्, युष्, नश्, जन्, इ with अधि ' to study,' मु, हु, छु, in the Causal, take Parasmaipada, though the fruit of the action accrues to the agent; as:—बोधयति (पद्मम्) (he causes the lotus to bloom); बोधयन्ति (काष्ठानि) (he causes sticks to fight); नाशयति (दुःखम्) (he destroys pain); जनयति (सुखम्) (it begets pleasure); अप्यापयति (वेदम्) (he teaches the Veda); प्रावयति (प्रापयतीत्यर्थः he brings); द्रावयति (विष्ठापयतीत्यर्थः it melts); स्रावयति (स्पन्दयतीत्यर्थः it causes to flow).

6. इह परिरिति योग विमज्ज्य बहोर्पाति केचिन् ।

7. प्याहपरिम्यो रमः ॥ रम व्रीदायाम् ' अनुदात्तत्वादात्मनेपदे प्राप्ते परस्मैपद निधीयते । ' वि, आह, परि ' इत्येवपूर्वाद्रमतेः परस्मैपद स्यात् ।

8. उपायः ॥ रम इत्येव । उपपूर्वाद्रमतेः परस्मैपद स्यात् । अन्तर्मावितण्यधोऽत्र रति । पृथग्योगकरणमुत्तरार्थम् । शकर्मकादिभाषा वक्ष्यति । सोपपूर्वादेव यथा स्यादिति ।

9. विभाषाऽकर्मकात् ॥ रम उपादिति च वर्तते । पूर्वेण नियमे परस्मैपदे प्राप्ते विष्ठा आरभ्यते । उपपूर्वाद्रमतेरकर्मकात्परस्मैपदं वा स्यात् ।

10. बुध्बुधरशतनेहप्रदुष्म्यो जे ॥ एभ्यो ण्यन्तेभ्यः परस्मैपदं स्यात् । ' निवृत्त्यस्यपवादः । येऽप्राकर्मकास्तेषाम् ' अणाचकर्मकाधित्तयकृत्तुकात् ' इत्येवं निदिष्टं वक्ष्ये निदमचित्तवत्कौकार्थम् । येऽत्र चलनाचोत्तेषाम् ' निगणचलनार्थेभ्यश्च ' इति निदिष्टं यदा न चलनार्थेऽप्येव चलनम् । See the next rule.

11. Roots expressing eating and moving, take Parasmaipada in the Causal; as गृ with नि-निगारयति (he makes one swallow); अश्-आशयति (he feeds), भुञ् to eat भोजयति (he feeds); चल्-चलयति (he moves); क्षुप्-क्षोपयति (he moves); कम्प्-कम्पयति (he shakes).

12. The Causal of अद् is Parasmaipadi, when the fruit of the action does not accrue to the agent, as:-आदयत्यन्नं बटुना (he causes the boy to eat his food); but it is Atmanepadi, when the fruit accrues to the agent; as:-आदयते देवदत्तेन (it is caused to be eaten by Devadatta).

13. The Causals of intransitive roots, having sentient being for their agent, take Parasmaipada; as:-शैते कृष्णः-कृष्णं गोपी शाययति (the गोपी lulls Krishna to sleep); आस्ते देवदत्तः-देवदत्तमासयति (he makes Devadatta sit); but शुष्यन्ति ग्रीहयः-शोपयते ग्रीहिनातपः (the sun dries up corn); here the subject आतपः, the sun, being not a sentient being, the verb is Atmanepadi.

14. The Causals of पी ' to drink, ' दम् ' to restrain, ' यम् with आ ' to draw in, ' यस् with आ ' to try, ' मुह् with परि ' to faint, ' रुच् ' to shine or like, ' नृत् ' to dance, ' वेद् ' to speak, ' वस् ' to dwell, and धे ' to suck, ' do not take Parasmaipada,

11. निगरणचलनार्थेभ्यश्च ॥ गेरिति वतंते । कर्मभिप्रायक्रियाफलविवक्षायामात्मनेपदापवादः परस्मैपदं विधीयते । निगरणम्-अभ्यवहारः । चलनम्-कम्पनम् । निगरणार्थेभ्यश्चाधुभ्यो ण्यन्तेभ्यः परस्मैपदं स्यात् । अयमपि योगः सकर्मकार्थः । अचित्तवत्कर्तृकार्थश्च ।

12 [अदेः प्रतिषेधः] ' निगरणचलनार्थेभ्यश्च ' इति सूत्रेण प्राप्तस्यैवार्थ निषेधः । अत्रानभिप्राये क्रियाफले शेषादिति परस्मैपदं स्यादेव ।

13. अणावकर्मकाचित्तवत्कर्तृकात् ॥ गेरिति वतंते । कर्मभिप्रायक्रियाफलविवक्षायामात्मनेपदापवादः परस्मैपदं विधीयते । अण्यन्तो यो धातुरकर्मकचित्तवत्कर्तृकश्च तस्याण्यन्तात्परस्मैपदं स्यात् ।

14. न पाद्व्याहयमाह-यसपत्सिमुहुरुचिर्नृतिवद्वसः ॥ पूर्वेण योगद्वयेन कर्मभिप्रायक्रियाफलविवक्षायामात्मनेपदापवादः परस्मैपदं विहितम् । ' तस्य प्रतिषेधोऽयमुच्यते । अत्रकर्मभिप्रायविषयमात्मनेपदं तदवस्थितमेव न प्रतिषिध्यते । एभ्यो ण्यन्तेभ्यः परस्मैपदं न स्यात् । ' ' णिचश्च ' इत्यात्मनेपदं भवति । तत्रविधितिर्निगरणार्थः । इतरे चित्तवत्कर्तृकाऽकर्मकाः । नृतिश्चक्रनावोऽपि । पादिषु [येऽवत्सल्लयानम्]

when the fruit of the action accrues to the agent; as-
पाययते, दमयते, आयामयते, आयासयते. परिमोहयते, रोचयते, नर्मयते
दादयते, वासयते, धापयते शिशुमेक*सनीची (two does suckle one
child).

The Causals of these roots take Parasmaipado, when the
fruit of the action does not accrue to the agent; as-वन्नि
पाययति पयः; दमयन्ती कमनीयतामदम् (checking the pride of
beauty); so also भिक्षा वातयति.

15. The Denominatives formed by § य (क्यप्) take either
pada; as-—सोदितायति-ते (he becomes red); पटपटायति ते (he
makes the sound Pat, Pat.)

16. The roots युत् and others, all Atmanepadi, take either
pada in the Aorist, as-अयुतत् or अयोतिष्ट, अयुष्टत् or अयोष्टिष्ट.

17. The roots वृत्, वृत्, वृत्, स्यद्, and कृप्, all Atmanepadi,
take either pada in the Second Future, Conditional, and
Desiderative; as- वृत् कर्षति or कर्षिष्यते; अयर्षत् or अयर्षिष्यत्;
विनृसति or विनर्षिषते. Vide Ch. V. S. II. 4. page 167. In
other tenses they are always Atmanepadi

18 The root कृप् takes either pada in the First Future
also, as-कर्त्तासि, कल्पितासे or कल्पासे (P. F. 2nd singular);
कल्स्यसि, कल्पिष्यते or कल्स्यते (F. 3rd sing); चिह्नयति,
चिकल्पिते or चिह्नयते (D 3rd sing). Vide Ch. V. S. II. 4.

* सनीची इति प्रथमाद्विवचनम् ।

15 या क्यप् ॥ क्यपन्ताग्रस्मैवद वा स्यात् ।

§ सोदितादिभ्यो क्यप् ॥ सोदितादिभ्यो दाजन्तेभ्यश्च भवत्यर्थे क्यप् स्यात् ।
सोदित, नीत, हरित, पीत, मर, पेन, मन्द, सोदितादिराकृतिभ्यः ।

16. शुभ्यो लुङि ॥ वे येय । ' शुभ्यस्ती ' तन्माहवयोऽङ्गद्वयोऽङ्गि कृत्वाङ्गद्वय-
धैव व्यपदिश्यन्ते । अनुदात्तानामिषमेकस्मिन्नेवदे प्राप्ते सुतादिभ्यो लुङः परस्मैवद
स्यात् । शुभादीनि सूत्रेण परस्मैवदेष्टुः । Vide Ch. IV. S. II. No III. page 111.

17. वृद्धयः स्वमनोः । एतादिष्वेव वृत्तादयः पठ्यन्ते । वृत् यमने । वृषु दृष्टी ।
वृषु वाक्पदमापान् । स्पन्द प्रयवगे । दृष्ट सामर्थ्ये । एतेभ्यो घातुभ्यः स्वे सन्ने व
परतो वा परस्मैवद स्यात् ।

18. लुङि च कृप् ॥ लुङि स्वमनोश्च कृतेः परस्मैवद वा स्यात् ।

The following verses extracted from AKHYATA-CHANDRIKA, give such roots as change their padas under certain circumstances. They have been given here as they can easily be committed to memory. Figures placed above the words indicate the number of rules given in 21st and 22nd chapters, which should be referred to for fuller explanation. The first 25 verses and a half refer to Atmanepada-Prakriya, and the rest to the Parasmaipada-Prakriya.

भावे कर्मणि सर्वस्माद्धातोः स्यादात्मनेपदम् ॥

द्विद्वयस्तथाऽनुदात्तेभ्यो भूयने व्यायते तु दिक् ॥ १ ॥

क्रियाव्यतिद्वनौ तद्व्यतिस्ते व्यतिषिञ्चते ॥

सौन्दर्यहृस्प्रकाराद्वगतिदिसार्धकान्न तत् ॥ २ ॥

व्यतिभ्यो जत्पति हसत्येवं हन्तीत्यमूर्दिशः ॥

नात्र संप्रयदन्ते संप्रहरन्ते निषेचनन् ॥ ३ ॥

परस्परैतरान्योन्योपपदात्मात्मनेपदम् ॥

अन्योन्यस्य व्यतिगुनन्येषा दिङ् निर्परादिभेः ॥ ४ ॥

परिव्ययेभ्यः क्रीणातेर्जयनेर्जरापरान् ॥

औटोदोङ्गयिक्तासमास्यप्रसारणयोर्न दि ॥ ५ ॥

"गमेः क्षमायां जेरादि" नृपृच्छयोः क्रीडतेरनोः ॥

पर्याट्भ्यां तु सैभोऽकूने जिज्ञासायां शकः सनः ॥ ६ ॥

सैपस्किरतेर्हतेर्गतताच्छास्य आंगिनि ॥

नाथेः शैपेस्तु रात्रये स्थो निर्गोर्नो प्रकाशने ॥ ७ ॥

प्रीतिज्ञाया चायमविप्रोदोऽनूर्व चेष्टने ॥

देवांर्नानङ्गरुणमर्त्रीषु पयि कर्तृके ॥ ८ ॥

धात्रये मन्त्रैकरणेऽकर्मके चाप्युत्तमान् ॥

गौ टिप्ताया सैम. प्रेष्टिगमृच्छिस्तुभ्रुसंतिः ॥ ९ ॥

दशोऽन्धकारमेकमेव औदृष्यान्त्या यमेहेन ॥

उद्विष्टा तपतेः स्याद्वक्तृकमेकमेव ऽप्यथास्थेः ॥ १० ॥

ऊर्ध्वो मोपसर्गाम्बां ह्रिः संनिगुत्तमान् ॥

बाईस्तु रात्रोः सूचैनात्रश्रेष्ठणमने ॥ ११ ॥

प्रतिपत्नप्रकथनोपयोगे साहसे कृञः ॥
 भेधः प्रसहने वेस्तु शब्दकर्मण्यैकर्मकात् ॥ १२ ॥
 पूजाचार्यकृतिज्ञानोत्सजने च भृतौ व्यये ॥
 नियो विगणने कर्तृस्थे तु चामूर्तकर्मणि ॥ १३ ॥
 वृत्त्युत्साहस्फीततासु क्रमेस्तद्विपरोपयोः ॥
 ज्योतिरुद्गमने त्वाङो वः पादविद्वतार्थकात् ॥ १४ ॥
 औग्मगेऽर्थे प्रोपाभ्यां विभापाऽर्जुपसर्गकात् ॥
 अर्धद्वेऽर्कर्मकाच्च ज्ञोऽनाप्याने समः प्रतेः ॥ १५ ॥
 यत्नोपसान्वनज्ञानभासनेऽपमन्त्रणे ॥
 विमतौ चापि वदतेः सादस्येऽनोरैकर्मकात् ॥ १६ ॥
 व्यैक्तवाचा सहोक्तौ च निप्रलोपे विभापया ॥
 *सृजेः श्रद्धानति इयस्तु यथा माळां हि सृज्यते ॥ १७ ॥
 *प्रोवासेमैः प्रतिज्ञानं ध्वरेषदि सकर्मकात् ॥
 सैमस्तृतीयायुक्तास्तीकैरणे तृपयच्छते ॥ १८ ॥
 तृतीया चेच्चतुर्थ्यर्थे दाण. शिति शदेर्मृङ् ॥
 लिङ्लुङ्थ कृञः प्राग्वदामो यस्तु प्रयुज्यते ॥ १९ ॥
 सैनः शुष्मृदशिज्ञाम्यो नीनोज्ञो नीङ्प्रतेः शुवः ॥
 भैयज्ञपात्रेषु यृजेरजायन्तोपसर्गतः ॥ २० ॥
 सैमः क्षणोत्तेनैवने मुनत्तेरथ णेरणौ ॥
 यत्कर्म णौ स कर्ता चेद्भवेदाप्यानवर्जिते ॥ २१ ॥
 यथाऽऽहयते हस्ती स्वयं दर्शयते नृपः ॥
 भीष्मिणाः प्रयोजकाद्भूतिस्मययोर्वैचैतेर्गृधेः ॥ २२ ॥
 प्रलम्भने लियः पूजान्यकृत्योर्वचनेऽपि च ॥
 मिथ्याशब्दोपपदतः पौन.पुन्ये कृञो णिचः ॥ २३ ॥

७ सृजियुज्योः इयस्तु ॥ अनयोः सृज्मैरुयोः कर्त्तुं बहुल कर्मवत् । यगरवादय इयग्य
 इययः ॥ [सृजेः सृजोपपत्ते कर्त्तुं वेति यावत्] The roots सृज् and युज्, when
 transitive, take Passive form, though they retain the Active sense, and
 in this construction the agent of सृज् is supposed to do the work with
 devotion. Ex. सृज्यते सृजं भक्तः—श्रद्धया निष्ठादयतारयः a devotee makes a
 wreath with devotion. युज्यते युजं पति योगम् a bachelor concentrates his
 mind.

फले च कर्त्रभिप्राये स्वरितेतो त्रितो विर्चः ॥
 पचते कुस्ते वृते घटे कारयते तथा ॥ २४ ॥
 अपांद्रदः समांडुद्रयो यमरप्रन्थगोचरे ॥
 त्रैथोपसर्गरहिताच्छब्दोन्तरगतौ तु वा ॥ २५ ॥
 निजेऽर्थे च दुहेर्नित्यं सामान्योक्तौ न तस्मृतम् ॥
 परस्मैपदमेवस्मान्कञोऽप्यनुपरापरात् ॥ २६ ॥
 क्षिपोऽभिप्रत्यतिम्यः प्रोद्धेमृषे बहोः परे ॥
 व्यौहपारम्यो रम उपाद्विभाषा चेदकर्मकः ॥ २७ ॥
 ओहारचलनार्थाणेरण्यन्ते यदकर्मकः ॥
 चित्तचकर्तृको यद्वत्तोपयत्येव पार्थिवः ॥ २८ ॥
 प्रुष्टुस्तुजन्मुधनुधेङ् नक्षिम्बश्च णिचोऽथ न ॥
 दैम्यापमायसपरिमुहो न क्वचिद्वसः ॥ २९ ॥
 नृतिधेद्विप्रतिम्यश्च कैपयन्ताश्च विभाषया ॥
 वो बुनादेर्लुङि वृद्धयः स्यसन्तो लुङि कल्पतेः ॥ ३० ॥
 पूर्वोक्ताः क्वचिदन्यस्मात्तथा शिष्टप्रयोगतः ॥

APPENDIX.

The following §Karikas give the 46 mono-syllabic roots which take the Periphrastic Perfect by इजादेश्च &c. Vide Ch. III. S. IV. 3 page 86.

* इहेतिश्चेद्गतिर्गत्यां परैश्वर्यं तु चेन्दति ।

इहेद्दे दीप्तावय व्याप्ताविन्वैनिर्भ्यादिरी गतौ ॥ १ ॥

ईलं † कान्तिगतिव्याप्तिवेषप्रजनतादने ।

ईयतेच गतौ दृष्ट्वां त्वीअते चेखंति गतौ ॥ २ ॥

1 इङ् 1. P.	3 इद् 1. P.	5 इत् 1. P.	7 ई 2. P.	9 ईक्ष 1. A.
2 इङ् 1. P.	4 इत् 7. A.	6 ई 1. P.	18 ई 4. A.	10 ईख 1. P.

§ These Karikas were composed by Mr Chintamani Atmaram Kelkar, the late bhattacharya of the Poona Training College.

* The meanings of all these roots are given in Part II

† * added to this root shows that the root belongs to the second conjugation.

ई^{११}तिर्गमने प्रोक्त ई^{१२}जते गतिकुत्सयोः ।
 प्रगसायांभेदी^{१३}ष्टे क्षेपणे त्वीरतिर्मतः ॥ ३ ॥
 ई^{१४}ते गतौच कुत्सायामीर्ष्यायामीर्ष्यतीर्ष्यति ॥
 ई^{१५}ष्टे चैश्वर्यआदाने त्वीपतिः कणशः स्मृतः ॥ ४ ॥
 ई^{१६}पते गतिहिंसेक्षे चेट्याया त्वीहते तथा ॥
 उ^{१७}क्षतिः सेचने गत्यामुद्धत्युच्छति वासने ॥ ५ ॥
 कणशः स्यादुपादान उ^{१८}च्छैयु^{१९}ञ्जतिरार्जवे ॥
 उत्सर्ग उ^{२०}ञ्जतिः क्लेदे तु^{२१}र्नस्तु^{२२}भति पूरणे ॥ ६ ॥
 उ^{२३}दंतेक्रीडनेमित्यामुर्भतिर्हिंसने मतः ॥
 ऊ^{२४}ठतिश्चोपचातेस्पादुपेते तन्तुसन्ततौ ॥ ७ ॥
 ऊ^{२५}र्जतिश्च दलप्राणे रुजायामृपतिस्तथा ॥
 ऊ^{२६}दतेच वितर्केस्यादुहतिश्च कचिद्भवेत् ॥ ८ ॥
 ऊ^{२७}जते भर्जने प्रोक्तो हिंसायामृ^{२८}क्षतिः स्मृतः ॥
 ऋ^{२९}कंधादिर्गमने चैजकम्पने चैजते द्युती ॥ ९ ॥
 ए^{३०}ठते बाधने वृद्धौ त्वेधते चैपते गतौ ॥
 शोषालमर्थयोरोस्त्योणतिश्चापसारणे ॥ १० ॥
 एकाचो गुरुमन्तः पट् चत्वारिंशदिजादयः ॥

11 ई ^{११} 1. P.	20 ई ^{१२} 1. A.	29 उ ^{१७} 6. P.	38 ऋ ^{२९} 6. P.
12 ई ^{१२} 1. A.	21 ई ^{१३} 1. A.	30 उ ^{१८} 1. A.	39 ऋ ^{३०} 2. P.
13 ई ^{१४} 2. A.	22 उ ^{१५} 1. P.	31 उ ^{१९} 1. P.	40 ए ^{३१} 1. P.
14 ई ^{१५} 1. P.	23 उ ^{१६} 1. P.	32 उ ^{२०} 1. P.	41 ए ^{३२} 1. A.
15 ई ^{१६} 2. A.	24 उ ^{२१} 1. P.	33 ऊ ^{२३} 1. A.	42 ए ^{३३} 1. A.
16 ई ^{१७} 1. P.	25 उ ^{२४} 1. P.	34 ऊ ^{२४} 1. P.	43 ए ^{३४} 1. A.
17 ई ^{१८} 1. P.	26 उ ^{२५} 6. P.	35 ऊ ^{२५} 1. P.	44 ए ^{३५} 1. A.
18 ई ^{१९} 2. A.	27 उ ^{२६} 6. P.	36 ऊ ^{२६} 1. A.	45 ओ ^{३६} 1. P.
19 ई ^{२०} 1. P.	28 उ ^{२७} 7. P.	37 ऋ ^{३०} 1. A.	46 ओ ^{३७} 1. P.

PART II.

INTRODUCTORY REMARKS.

In giving verbal forms in the case of almost all important roots the following order is observed:—

1. Third person singular of the Present tense.
2. Third person singular of the Perfect and in almost all cases, the second person singular.
3. Third person singular of the First Future.
4. Third person singular of the Second Future.
5. Third person singular of the Conditional in the case of some roots only.
6. Third person singular and, in some cases, dual also of the Aorist.
7. Third person singular of the Benedictive.
8. Third person singular of the Causal Present.
9. Third person singular of the Causal Aorist.
10. Third person singular of the Desiderative Present.
11. Third person singular of the Frequentative Present, (where possible).
12. Third person singular of the Passive Present.
13. Third person singular of the Passive Aorist.
14. Past passive participle.
15. Gerund.
16. Infinitive.

In the case of unimportant roots, the forms from Nos 8 to 16 have not been given. But some special peculiarities have been noticed. Except in the case of a few roots, the forms of Present participles, Perfect participles, Future participles, Past Active participles, are not given as they can be easily made up from the forms that have been already given. So also in the case of conjugational verbal forms, no mention has been made of other tenses than the Present tense, simply because these tenses can readily be formed from the bases of that tense. Peculiarities, however, have not been omitted.

THE FOLLOWING ABBREVIATIONS HAVE BEEN USED:-

1	stands for the	First	Conjugation,	भ्यादि
2	"	2nd	"	भदादि.
3	"	3rd	"	घुहोत्यादि
4	"	4th	"	दिवादि.
5	"	5th	"	स्वादि.
6	"	6th	"	तुदादि.
7	"	7th	"	स्वादि
8	"	8th	"	तनादि.
9	"	9th	"	ऋपादि.
10	"	10th	"	चुरादि
11	"	11th	"	कृष्वादि.
P.	coming after the Arabic figure	stands for	परस्मैपदी.	
A.	"	"	"	धात्मनेपदी.
U.	"	"	"	उभयपदी.
P.	stands for Present tense			लट्.
Pf	"	Perfect		लिट्.
P. F.	"	First Future		लृट्.
F.	"	Second Future		लृट्.
Impera.	"	Imperative		लोट्.
Imperf.	"	Imperfect		लङ्.
Pot.	"	Potential		विधिलिट्.
B	"	Benedictive		आशीर्षिङ्
Aor or A.,	"	Aorist		लृट्.
Con.	"	Conditional		लृट्.
Caus	"	Causal		णिजन्त.
Des or D.,	"	Desiderative		सन्तन्त.
Frequ.	"	Frequentative		{ यदन्त or यद् ह्यन्त.
Pass.	stands for passive			{ कर्मणि (when the root is transitive.) भावे (when the root is intransitive.)
P. P.	"	Past Passive Participle		{ क्तान्त.
G.	"	Gerund		क्त्वाप्रत्ययान्त (न्ययन्).
Inf.	"	Infinitive		तुमुञ्चन्त.

Prest. P. „	Present participle	{ श्रन्त (when the root is Parasmaipadi) शानञत्त (when the root is Atmanepadi)
Pot. P. „	Potential participle	इत्यप्रत्ययान्त.
Abs. „	Abstract noun.	भावनाचकनान.

EXPLANATION OF THE INDICATORY LETTERS.

(लङ्कार)

in the case of the roots of the 10th conj. indicates that the Penultimate vowel remains unchanged.

shows that the past passive त (क्) and the past active त्वत् (क्वत्) do not take the augment इ (इद्), and when these terminations are used impersonally or when they convey the sense of “ beginning, ” they take इ (इद्) optionally.

shows that न् is inserted between the radical vowel and the last consonant.

indicates that the terminations त (क्) and त्वत् (क्वत्) do not take इ (इद्) when applied to the roots.

indicates that the termination त्वा (क्त्वा) takes the augment इ (इद्) optionally.

indicates that the root is वेद्

shows that the root does not shorten its penultimate vowel in the third variety of the Aorist.

shows that the root takes the second variety of the Aorist.

shows that the radical vowel does not take इदि in the fifth variety of the Aorist.

shows that the त् in त (क्) and त्वत् (क्वत्) is changed to न्.

shows that the root is exclusively Atmanepadi.

shows that the root is इत्यपदी.

shows that the past passive participle (ending in त्) of the root is used in the sense of the present tense.

PART II.

LIST OF VERBS.

A LIST OF ALL ROOTS WITH THEIR CONJUGATIONS,
PADAS, MEANINGS, AND IMPORTANT FORMS.

अ

वृक् (म्) I. P. दुष्टिळायां गतौ. To move tortuously. P. वृहति. Pf. आक.
P. F. अक्रिता. F. अक्रियति. C. आक्रियन्. Aor. आकीन्. Ben. अम्यान्.
Caus. अवचतिन्ते. Aor. आवचन्.

पश्व् (अध्) ३. 1. P. व्याप्तौ. To pervade. P. अश्वोति-अवति. अश्वोपि-अ-
धति. अश्वोमि-अज्ञामि. Imperf. आश्वोन्-आश्वन्. आश्वोः-आशः. आश्वन्-
आशम्. Imper. अश्वोतु-अश्वतु. अश्वुहि-अश्व. अश्ववानि-अश्वानि. Pot. अश्वु-
यान्-अश्वेन्. अश्वुया-अश्वेः अश्वुयाम्-अश्वेयम्. Pf. आनय. आनयिष्य-आनय.
आनयिष्य-आनय. P. F. अनिता-अटा. F. अनियति-अवति. C. आनियन्-
आनयन्. Aor. आनीन्. आनियान्-आनयन्. आनियु-आधु. Ben. अश्यान्.
Caus. जयतिन्ते. Aor. आवियन्-न. De. अविजियति-अविजति. Pass.
अव्यते. Aor. आशि. P. P. अट. Ger. अनित्वा-अट्वा. Inf. अनितुम्-अटुम्.
Pot. P. अनितव्य-अटव्य. Pf. P. आनयन्.

वृग् (म्) I. P. दुष्टिळायां गतौ. To move tortuously. P. वृगति. Pf.
आग. P. F. अगिता. F. अगियति. C. आगियन्. Aor. आगीन्. Ben.
अग्यान्. Caus. वृगतिन्ते. A. आजगन्.

*अगद् 11. P. नीरोग्ये. To have good health; to make one
healthy P. अगति. Pf. अगदावमार-वन्-आम. P. F. अगतिता. F.
अगतिरति. C. आगदियन्. Aor. आगदीन्. Ben. अग्यान्.

वृक् 10. U. पापकरणे. To go wrong; to sin. P. अव्यतिन्ते. Pf.
अव्यतिन्ते-व्यतिन्ते-व्यतिन्ते-आम. P. F. अव्यतिता. F. अव्यतिरतिन्ते. Aor. आव्य-
तिन्-न. Ben. अव्यान्-अव्यतिन्ते.

अङ् 10 U पदे कश्चेत् To page to mark P अङ्गयति ते (also अङ्गयति ते) Pf अङ्गयाञ्चकार-चक्रे चमूय-आस Pf अङ्गयति F अङ्गयिष्यति ते C आङ्गयिष्यत् Aor आञ्चयत् Ben अङ्गयिष्यात् Des अङ्गयिष्यति ते Pass अङ्गयते (also अङ्गयते) Aor आङ्गय P P अङ्गित Ger अङ्गयिष्या, समङ्ग्य Inf अङ्गयितुम्

अङ् (अङ्ग) 1 P गत्यर्थे To go P अङ्गति Pf अङ्ग P F अङ्गिता F अङ्गयिष्यति ते C आङ्गयिष्यत् Aor आङ्गय Ben अङ्गयत् Caus अङ्गयति ते Des अङ्गयिष्यति Pass अङ्गयते P P अङ्गित Ger अङ्गयिष्या Inf अङ्गयितुम्

अङ् 10 U पदे कश्चेत् To page to mark P अङ्गयति ते (also अङ्गयति ते) Pf अङ्गयाञ्चकार-चक्रे चमूय-आस P F अङ्गयिता F अङ्गयिष्यति ते C आङ्गयिष्यत् Aor आञ्चयत् Ben अङ्गयिष्यात् Des अङ्गयिष्यति ते P P अङ्गित Ger अङ्गयिष्या Inf अङ्गयितुम्

अङ् (अङ्ग) 1 A गत्यादेशे आरम्भच To go to blame, to commence P अङ्गते Pf आनङ्ग P F अङ्गिता F अङ्गयिष्यते C आङ्गयित Aor आङ्गय Ben अङ्गयिष्यत् Caus अङ्गयति ते Des अङ्गयिष्यते

अञ् (अञ्ज) 1 U गतो यान्तावत्प्रत्ययनच To go to beg, to speak indistinctly P अञ्जति ते Pf आञ्चय F अञ्जिता F अञ्जयिष्यति ते C आञ्जयिष्यत् Aor आञ्चय Ben अञ्जयत् Caus आञ्जयति ते Des आञ्जयिष्यति ते P P अञ्जित Ger अञ्जयिष्या Inf अञ्जयितुम्

अङ् 1 P गतिप्रेषणयो To go to drive P अञ्जति Pf 3 sing विजान् 2 sing विजानिष्यि वि ज, आनिष्य P. F अञ्जितान्ता T अञ्जयिष्यति ते C अञ्जयिष्यत्, अञ्जयिष्यत् Aor अञ्जयिष्यान्, आनीय Ben विजान् Caus आञ्जयति ते Aor अञ्जयिष्यत् Des अञ्जयिष्यति विजानिष्यति Pass P विजान्ते 1 f विजान्ते P 1 अञ्जिता, अञ्जिता देता F अञ्जयिष्यते विजानिष्यते C आञ्जयिष्यत् अञ्जयिष्यत् अञ्जयिष्यत् Aor अञ्जयिष्यत् 3 du अञ्जयिष्याताम् अञ्जयिष्याताम् 2nd pl अञ्जयिष्याताम्, अञ्जयिष्याताम्, अञ्जयिष्याताम् P P अञ्जित, अञ्जित Ger अञ्जयिष्या विजान्ता Inf अञ्जयितुम् देतुम्

अञ् (अञ्ज) 1 P गतिपूजनयो To go, to worship P अञ्जति Pf आनञ्च P F अञ्जिता F अञ्जयिष्यति C आञ्जयिष्यत् Aor आनञ्च Ben अञ्जयत् (गतो) ० अञ्जयान् (पूजने) Caus अञ्जयति ते Aor आञ्जयिष्यत् Des अञ्जयिष्यति P. P. अञ्जित (उदञ्ज), अञ्जित (उदञ्ज) अञ्जित (पूजायात्) Ger अञ्जयिष्या, अञ्जयिष्या Inf अञ्जयितुम्

० नाञ्जे पूजयाम् ॥ अञ्ज in the case of to worship does not drop its nasal before weak terminations

- अच् (अचि) 1 U गतो याचनेच To go to beg P अचति, उचते
 Pf आनयन्ते P I अचिता F अचियति ते C आचियन्त Aor
 आचिन्, आचिन् Ben अच्यन् अचिष्यत् Pass अच्यते P P
 अचिन् Ger अचिन्ता Inf अचिदुम्
- अच् (अचु) 1 U गतो याचनेच To go to beg This root is con-
 jugated like अच् (अचि) P P अच Ger अचिन्ता, अचन्ता Inf
 अचिदुम्
- इ अच् (अचु) 10 U विापणे To individualize P अचयति ते Pf
 अचयानकारन्ते &c P F अचयिता F अचयियति ते C आचयियन्त
 Aor आचयन्त Ben अच्यन् अचयिष्यत्
- अच् (अचु) 7 P व्यक्तिसंशयान्तगण्यु To make clear to appoint,
 to be beautiful to go P अचान् अचति अचामि अच्य, अचन्
 Imperf आचन्-न्-आचाम्, आचन् Imper अनक्तु अचि अनक्तानि Pot
 अच्यन् अच्यन्ता अच्याम् P I आनय आनयिष्य आनय आनयाम
 P F अचिता अचिता F अचियात्, अचयति C आचियन्, आचयन्
 Aor अचान् Ben अचान् Caus अचयति ते Aor अचिन्त
 Des अचिन्ति Pass अचत Aor आचि P P अच Pot P
 अचितन्, अचिन्, अच्य Ger अचिता अच अचया अच्य Inf अचिदुम्,
 अच्यत्
- अच् (अचि) 10 U मायायन् To speak P अचयति ते Pf अचयायकार
 चक &c P I अचायता F अचयियति ते C आचयियन् त Aor
 आचयन्त Ben अच्यन्, अचयिष्यत् P P अचित Ger अचयिन्ता
 Inf अचयिदुम्
- अच् 1 P गतो To wander P अचति Pf अच P F अचिता F अचि
 यति C आचियन् Aor आचिन् Ben अच्यन् Caus आचयति ते
 Aor आचयन्त Des अचियति Fre अचयने Pass अच्यते Aor
 आच्यत् P P अचि Ger अचिन्ता Inf अचिन्
- अच् 1 3 अतिक्रमहिम्ना To transgress to kill P अचने Pf आन
 P F अचिता F अचियन् C आचयन् Aor अचिन् Ben अचिन्
 Caus अचयति ते Aor आचयन् न अच्यन्त Des अचियने अचियिने
 P P अचि Ger अचिन्ता Inf अचिदुम्
- अच् 10 U अनादर To contempt P अचयति ते Pf अचयकारन्ते &c
 P F अचिता F अचियति ते C आचियन्त Aor आचयन्त
 Ben अच्यन् अचिष्यत् P P अचि Ger अचिन्ता Inf अचिदुम्
- अच् 1 P उद्यम To endeavour P अचत Pf अच P F अचिता F
 अचियात् C आचयन् Aor आचिन् Ben अच्यन्

* The root belongs to the first conjugation also then it is 1 and not
 अचति आनय, आचिता, अच्यत् &c

अङ् 1 P अभियागे To attack, to defeat P अङ्गति Pf आङ्ग P F अङ्गिता F अङ्गिष्यति C आङ्गिष्यत् Aor आङ्गीत् Ben अङ्ग्यात् Caus अङ्गयति ते Aor. † आङ्गिङ्-त्त, * आङ्गिङ्-त्त Des † अङ्गिङ्गति, * अङ्गिङ्गति

अण् 1 P शब्दे To sound P अणति Pf आण P F अणिता F अणिष्यति C आणिष्यत् Aor आणीत् Ben अण्यात् Caus आणयति ते Aor आणिङ्-त्त Des अणिङ्गति P P अणित Ger. अणित्वा Inf. अणितुम्

अण् 4 A प्राणने To breathe P अण्यते Pf आणे P F अणिता F अणिष्यते C आणियत् Aor आणित् Ben अणिपीत् Caus आणयति ते Aor आणिङ्-त्त Des अणिङ्गति Pass अण्यते Aor आणि P P अणित Ger अणित्वा Inf. अणितुम्

अण् (अठि) 1 A गतो To go P अण्ठते Pf आण्ठे P F अणिता F अणिष्यते C आण्ठियत् Aor आण्ठित् Ben अण्ठिपीत् Caus अण्ठयति ते Aor आण्ठिङ्-त्त Des अण्ठिङ्गति

अत् 1 P सातत्यगमने To go constantly P अतति Pf आत P F अतिता F अतिष्यति C आतिष्यत् Aor आतीत् Ben अत्यात् Caus आतयति ते Aor आतिङ्-त्त Des अतिङ्गति Pass अत्यते Aor अत् P P अतित Ger अतित्वा Inf. अतितुम्

अद् 2 P भक्षणे to eat P अत्ति Imperf 3rd sing आदत् 2nd sing आद Pf आद, जयात् 2nd sing आदिष जयति P F अत्ता F अत्त्यति C आत्त्यत् Aor अपयत् Ben अद्यात् Caus अद्दते (also आदयति अवर्धयिष्यते) Aor आदिङ्-त्त Des अदिष्यति Pass अद्यते Aor आदि P P जग्ध, अन्नम् (food) Ger जग्धा, जग्ध Inf अत्तुम्

अन् 2 P प्राणने To breathe, to live P अनिति—with प्र, प्राप्ति Imperf 3rd sing आनीत्, आनत् 2nd sing आनी, आन Pf आन P F अनिता F अनिष्यति C आनिष्यत् Aor आनीत् Ben अन्यात् Caus आनयति ते Aor आनिङ्-त्त Des अनिङ्गति Pass अन्यते Aor आनि P P अनित Ger अनित्वा, प्राप्य Inf अनितुम्

अन् 4 A प्राणने To breathe, to live The forms of this root are like those of अण् 4 A न् being substituted for ण्

अन् (अनि) 1 P बध्ने To bind P अन्तति Pf आनन्त P F अन्तिता F अन्तिष्यति C आन्तिष्यत् Aor आन्तीत् Ben अन्त्यात् Caus अन्तयति ते Aor आन्तिङ्-त्त Des अन्तिङ्गति Pass अन्तते Aor अन्ति P P अन्तित Ger अन्तित्वा Inf अन्तितुम्

† These forms are made-up when the root is to be considered as अङ्, in which case ङ is not to be reduplicate! See note (b) page 21

* These are made up when the root is to be considered as अङ्

बन्ध् (बधि) 1. P. बन्धने. to bind. The forms of this root are like those of अन्त् 1. P. द् being substituted for त् throughout.

बन्ध् 10. U. दृष्टुपधाते दृष्टुपसहारेच. To become blind; to shut eyes. P.

अन्धयति-ते. Pf. अन्धयाञ्चकार-चके &c. P. F. अन्धयिता. F. अन्धयिष्यति-ते. (). आन्धयिष्यत्-त्. Aor. आन्धयत्. Ben. अन्धयात्, अन्धयिषीत्. Des. अन्धयिष्यति-ते. P. P. अन्धयत्. Ger. अन्धयित्वा. Inf. अन्धयितुम्.

गम् 1. P. गतौ. To go. P. अगति. Pf. आगत्र. P. F. अगिता. F. अगिष्यति. C. आगिष्यत्. Aor. आग्रीत्. Ben. अग्यात्.

गम् 1. P. गतिशब्दसंमक्तिषु. To go; to sound; to serve. P. अगति. Pf. आग. P. F. अगिता. F. अगिष्यति. C. आगिष्यत्. Aor. आगीत्. Ben. अग्यात्. Caus. आगयति-ते. Aor. आगिमत्-त्. Des. अगिमिष्यति. Pass. अग्यते. Aor. आगि. P. P. अगित, आन्त. Ger. अगित्वा. Inf. अगितुम्.

गम् 10. U. रोगे. To afflict with sickness. P. आगयति-ते. Pf. आगयाञ्चकार-चके &c. P. F. आगयिता. F. आगयिष्यति-ते. C. आगयिष्यत्-त्. Aor. आगिमत्-त्. Ben. आग्यात्. आगयिषीत्.

गम् (अवि) 1. A. शब्दे गतौच. To sound; to go. P. अग्यते. Pf. आग्ये. P. F. अग्यिता. F. अग्यिष्यते. C. आग्यिष्यत्. Aor. आग्यिष्यत्. Ben. अग्यिषीत्.

गम् 11. P. समरणे. To bring together. P. अग्यति. Pf. अग्यराञ्चकार-चके &c. P. F. अग्यरिता.

गम् (अभि) 1. A. शब्दे गतौच. To sound; to go. The forms of this root are like those of अम् 1. A. म् being substituted for त्.

अय् 1. A. गतौ. To go. P. अयते; with * प्र-शायते. Pf. अयाचके &c. P. F. अयिता. F. अयिष्यते. C. आयिष्यत्. Aor. आयिष्यत्. Ben. अयिषीत्. Caus. आययते-ति. Aor. आयियत्-त्. Des. आयियिष्यते. Pass. अय्यते. Aor. आयि. P. P. आयित. Ger. आयित्वा. पलाय्य. Inf. आयितुम्.

अय् 11. P. आरा कर्मणि. To bore holes with an awl. P. अयति.

अय् 10. U. स्वनेतपनेच. To praise; to heat. P. अकयति-ते. Pf. अकयाचकार-चके &c. P. F. अकयिता. F. अकयिष्यति-ते. C. आकयिष्यत्-त्. Aor. आकयिष्यत्-त्. Ben. अकयात्, अकयिषीत्. P. P. अकित. Ger. अकित्वा. Inf. अकयितुम्.

अय् 1. P. मूले. To be worth. P. अयति. Pf. आनय. P. F. अयिता. F. अयिष्यति. C. आयिष्यत्. Aor. आयिष्यत्. Ben. अयात्. Caus. अययति-ते. Aor. आयिष्यत्-त्. Des. आयिष्यति.

अय् 1. A. ॥ ह् is substituted for र् in a preposition joined to अय्; प्र + अयते=प्रायते, परा + अयते=पलायते; निर् + अयते=निरयते; दुर् + अयते=दुलयते; not, however, in निस् and दुस् converted into निर् and दुर्; अय् निरयते, दुलयते. The form उदयति is derived from द् or इ 1. P. to go, and not from अय् 1. A.

- C आर्षेण Aor आर्षेण Ben अर्षात्
 १ P हिमायाम् To kill P अरति If आनर् P F अर्तिता F
 अर्षिषति C अर्षिषत् Aor आर्षेण Ben अर्षात्
 १ P पूजामोदयेव To worship to deserve P अर्हति Pf आर्हति
 P F अर्हिता F अर्हियति C अर्हियत् Aor अर्हिन Ben अर्षात् Caus
 अर्हयति-ते Aor अर्हयन् D & अर्हयति Pass अर्हते Aor अर्हि
 P P अर्हित Ger अर्हिता Inf अर्हितुम्
 १० U पूजने योस्यन्वेव To worship to deserve P अर्हयति-ते Pf
 अर्हयन्मरन्वे &c P F अर्हिता F अर्हयति-ते C अर्हयन्-त
 Aor अर्हयन्-त Ben अर्षात् अर्हयिषीष्ट Des अर्हयिष्यति-ते Pass अर्हते
 Aor अर्हि P P अर्हित Ger अर्हिता Inf अर्हितुम्
 १ P according to some A also भूषणस्याभिराणेयु To adorn,
 to be enough, to prevent P अगति-ते Pf आग्रे P F अर्तिता F
 अर्तिष्यति-ते C अर्तिष्यत् Aor अर्तिष्य Ben अर्षात् अर्तिषीष्ट
 Caus अर्तिष्यति-ते Aor अर्तिष्यन्-त Des अर्तिष्यति-ते
 १ P रक्षणमतिक्रान्तिप्रतिवृत्त्यवगमप्रवेष्टनप्रत्याप्यव्याचनविरोध्यादीप्यमाप्यारि
 यन्निर्मादनभावादिषु To protect, to love, to be lovely, to please,
 to satisfy, to know, to enter, to hear, to own, to beg, to
 act, to desire, to shine, to obtain, to embrace, to kill, to
 take, to divide, to grow P अति Pf आव P F अर्षिता F
 अर्षिषति C अर्षिषत् Aor अर्षीत् Ben अर्षात् Caus आपरति-ते
 Aor अर्षयन्-त Des अर्षयति Pass अर्षते Aor. आवि P P
 अर्षित Ger अर्षिता Inf अर्षितुम्
 अर्षीर् or अर्ष + धीर् १० U अर्षीरणे To despise, to disregard P.
 अर्षीरयति-ते Imperi अर्षीरन्-त or *अर्षीरन्-त Pf अर्षीरयन्
 कारन्वे &c P F अर्षीरयति F अर्षीरयति-ते C आर्षीरयन्-त
 or *अर्षीरयन्-त Aor आर्षीरयन् or *अर्षीरयन्-त Ben
 अर्षयति, अर्षीरयिषीष्ट Des अर्षयति-ते or *अर्षीरयति-ते
 Pass अर्षयते Aor आर्षीरि or *अर्षीरि P F अर्षीरित Ger
 अर्षीरित, *अर्षयति Inf अर्षितुम्
 अर्ष (अर्ष) ० A व्याप्तौपातेव To pervade, to help P अर्षते 2nd
 sing अर्षते 1st sing अर्षते 3rd plu अर्षते Imper 1st अर्षते
 अर्षते, अर्षते Pf अर्षते 2nd sing आर्षयि, अर्षते P F अर्षिता,
 अर्षा F अर्षयति अर्षते U अर्षयन्, अर्षयन् Aor अर्षयि, अर्ष Ben
 अर्षीरि, अर्षा Caus अर्षयति-ते Aor अर्षयन्-त Des अर्षयति-ते
 Freq अर्षयते Pass अर्षते Aor अर्षि P P अर्ष Ger अर्षिता,
 अर्षा Inf अर्षितुम्, अर्षम्

* These forms are made up when अर्ष is to be considered a preposition

- C. आशिष्यत Aor आशीत् Ben. अश्यान्
- ४३ 1. P. हिंसायाम् To kill. P. अशति If आशन् P. F. अशिता F. अशिष्यति C आशिष्यत् Aor. आशीत् Ben. अश्यान्
- इ 1. P. पूजायाद्योऽन्येच To worship; to deserve P अर्हति Pf. आनर्-
P.F. अर्हिता F. अर्हिष्यति C आर्हिष्यत् Aor. आर्हीत् Ben अर्ह्यान् Caus.
अर्हयतिने Aor. आर्हिहन् Des अर्हिहयति Pass. अर्हते Aor. आर्हि
P. P. अर्हित Ger. अर्हिन्वा Inf. अर्हितुम्
- इ 10 U. पूजेने योग्यनेच To worship; to deserve. P. अर्हयतिने Pf.
अर्हयाम्यनार-चने &c P. F. अर्हयिता F. अर्हयिष्यतिने C. आर्हयिष्यन्-त.
Aor. आर्हिहन्-त Ben. अर्हन् अर्हयिषीष्ट Des अर्हिहयिषति ते Pass. अर्हते
Aor आर्हि P. P. अर्हित Ger अर्हयिन्वा Inf अर्हयितुम्
- प्र 1. P. according to some, A. also भूषणार्थमिमारणे To adorn;
to be enough; to prevent P. अलतिने Pf. आल-ते P.F. अलित्ता.
F. अलित्यतिने C. आलिष्यत् Aor. आलीत् आलिष्ट Ben अल्यान् अलिषीष्ट.
Caus आन्यतिने Aor. आलित्यन्-त. Des अलितयतिने.
- भ 1. P. रक्षणगतिरान्निप्रीतिरुत्पन्नगन्धप्रदं द्रव्यं त्रसाम्यर्थाय च न विवेच्छादीप्यमाण्यति-
गन्धिदायान्मागदृष्टिषु To protect; to move, to be lovely; to please;
to satisfy; to know; to enter; to hear; to own; to beg; to
act; to desire; to shine; to obtain; to embrace; to kill; to
take; to divide; to grow. P. अयति Pf. आय P. F. अयिता F.
अयिष्यति C. आविष्यत् Aor. आयीत् Ben. अय्यात् Caus आपयतिने
Aor. आविहत-त Des, अयिषति. Pass. अयते Aor. आयि P. P.

अश् 9 P भोजने To eat, with अ, to drink P अश्नाति Imperf
3rd sing आश्नात् Imper अश्नातु 2nd sing अश्नात Pot अश्नीयात्
Pf आश् 2nd sing आशिय P अश्ति अशिता F अशिष्यति C आशि
ष्यत् Aor आशीत् Ben अश्नात् Cau^s आशयति Aor आशिरात् Des
अशिशिपति Pass अश्यते Aor. आशि P P अशित Ger अशिता
Inf अशितुम् P P आशिवम्, with नञ, अनाइवस्

अश् 10 U विमाजने To distribute P अशयति-ते (also अश
यति-ते) Pf अशयाश्कार-न्वे ढे P F अशयिता F अशयिष्यति-ते C
आशयिष्यत् त Aor आशिरात्-त Ben अश्नात्, अशयिषीष्ट P P अशित
Ger अशयित्वा Inf अशयितुम्

अप् 1 U गतिदीप्त्यादानेषु To go, to shine, to take P अपति-ते Pf
आप, आपे P F अपिता F अपिष्यति-ते C आपिष्यत्-त Aor आपिष्ट,
आपिष्ट Ben अप्यात्, अपिषीष्ट

अप् 1 U गतिदीप्त्यादानेषु To go, to shine, to take The forms of
this root are like those of अप्, स being substituted for ङ

अस् 2 P भूयि To be P अस्ति Imperf आसीत् 2nd sing असी
Imper 1st sing अमानि 2nd sing एषि Pot. स्यात् Pf * भूय
P F भविता F भविष्यति ढे

‡ अम् (अम्) 4 P क्षेपणे To throw P अत्यति Pf आस P F अमिता
F अमिष्यति C आसिष्यत्. Aor आस्यत् Ben अस्यात् Cau^s आस
यति-ते Aor आसिसत्-त Des अमिसिपति Pass अत्यत Aor, अमि
P P अस्त Ger अस्तित्वा, गस्त्या, प्रास्य Inf असितुम्.

अस् 11 P } उपतापे To be distressed, to be
असु 11 P } displeased with, to envy P
अस् (असम्) 11 U } अस्यति, अमूयति, अमूयति-त

§ अस (असि) 10 U भाषायाम् To speak P अमयति-ते Pf अमयाश्कार
न्वे ढे P F असयिता F असयिष्यति-ते C आसयिष्यत्-त Aor अदि
सत्-त Ben अस्यात्, अमयिषीष्ट

अस् 10 U समापते To distribute The forms of this root are
like those of the preceding root

ॐ अस्नेर्म् . ॥ मू is substituted for अस् in the non conjugational terms
अस् also forms its reduplicated perfect regularly as आस . आसिद, आसन्
ढे but these forms are used only as auxiliary verbs, as अकथयामास, कथय
मासिद, कथयामासिद

‡ This root takes Atmarupada terminations also when preceded by
any preposition

§ This root belongs to the first conjugation also then it is P
अश्यात्, आनत्, अशिता ढे

- अह († छान्दसः) 5. P. व्याप्नोति. To pervade. P. अहोति.
 अह् (अहि) 1. A. रतौ. To go. P. अहते. Pf. आनहे. P. F. अहिता. F.
 अहिष्यते. C. आहिष्यत् Aor. आहिष्ट. Ben. अहिषीष्ट.
 अह् (अहि) 10. U. भासन्. To shine. P. अहयति-ते. Pf. अहयांश्चकार-
 चके &c. P. F. अहन्तिता. F. अहदिष्यति-ते. C. आहयिष्यत्-त. Aor.
 आभिहत्-त. Ben. अंग्रात्, अहयिषीष्ट.

आ.

- आञ्च (आछि) 1. P. आयाचे. To lengthen. P. आञ्चति. Pf. आञ्च.
 (according to some, आनाञ्च) P. F. आञ्चिता. F. आञ्चिष्यति.
 C. आञ्चिष्यत्. Aor. आञ्चीत्. Ben. आञ्चयात्. Caus. आञ्चयति-ते.
 Aor. आञ्चिषत्-त. Des. आञ्चिष्यति.
 आन्दोल 10. U. आन्दोलने. To swing. P. आन्दोलयति ते. Pf. आन्दोलयाम-
 कार-चके &c. P. F. आन्दोलयिता. F. आन्दोलयिष्यति-ते. C. आन्दोलयिष्यत्-
 त. Aor. आन्दोलयत्-त. Ben. आन्दोलयात्, आन्दोलयिषीष्ट. Des. आन्दु-
 दालयिषति-ते. Pass. आन्दोल्यते. Aor. आन्दोलि. P. P. आन्दोलित. Ger.
 आन्दोलयिन्वा. Inf. आन्दोलयितुम्.
 आप् (आप्) 5. P. व्याप्नोति. To pervade; to obtain. आप्नोति; 2nd
 sing. आप्नोषि; 1st sing. आप्नोमि. 1st dual. आप्नुवः 3rd plu.
 आप्नुवन्ति. Imperf. आप्नोतु; 1st sing. आप्नवम्. 1st dual. आप्नुव.
 3rd plu. आप्नुवन्. Imper. आप्नोतु. 1st sing. आप्नवामि. 2nd sing.
 आप्नहि. 3rd plu. आप्नुवन्तु. Pf. आप. 2nd sing. आपिष्य. P. F.
 आप्ता. F. आप्यति. C. आप्यत्. Aor. आपत्. Ben. आप्यात्. Caus.
 आपयति-ते. Aor. आपिषत्-त. Des. रंगति. Pass. आप्यते. Aor. आपि.
 P. P. आप्त. Ger. आप्त्वा, प्राप्य. Inf. आप्तुम्.
 † आप् (आप्) 10. U. लभन्ने. To obtain. P. आपयति-ते. Pf. आपयाञ्चकार-
 चके &c. P. F. आपयिता. F. आपयिष्यति-ते. C. आपयिष्यत्-त. Aor.
 आपिषत्-त. Ben. आप्यात्, आपयिषीष्ट. Des. आपिषयति-ते. Pass.
 आप्यते. Aor. आपि. P. P. आपित. Ger. आपयिन्वा. Inf. आपयितुम्.
 आस 2. A. उपवेशने. To sit. P. आसे. Pf. आसाचके &c. P. F. आसिता.
 F. आसिष्यते. C. आसिष्यत्. Aor. आसिष्ट. Ben. आसिषीष्ट. Caus. आसयति.

† The word छान्दसः after a root shows that the use of the root is restricted to the Vedas only.

‡ This root belongs to the first conjugation also; then it is P. अहति, अहद्, अहिता &c.

§ This root belongs to the first conjugation optionally; then it is Ubhaya-pada. P. आपरति-ते &c.

॥ अगाधकर्मकादिपञ्चम्यङ्कारः ॥ An intransitive verb takes Paramesipada in the causative, if it has in its primitive sense, a living being for its agent.

इष्ट. Ger इष्ट्वा, एषित्वा Inf एषितुम्.

इप् 9. P आभीक्ष्य To repeat an act P इष्णाति. The forms of this root in the non conjugational tenses except in the P. F. d. the Ger. in त्वा, are the same as those of the root इप् 6 P P F एषिता Ger एषित्वा According to Bhattoji Dikshit & Wartikakar, the root इप् 9 P ought to be conjugated throughout like इप् 6 P.

इषुप् 11. P शरधारणे To contain arrows P इषुष्यति.

ई.

ई 1 P गतो To go P अयति Pf अयायकार &c. P F एता F एति C. ऐष्यत् Aor ऐषीत् Ben इयात्

ई 2 P गतिव्याप्तिप्रजनकान्यसनरादनेषु To go, to pervade, to conceive, to des re, to throw, to eat P एति Pf अयायकार &c. P. F एता F एष्यति C ऐष्यत् Aor ऐषीत् Ben इयात्

ई (इङ्) 4 A गतो To go P इयते Pf अयायके &c P F एत F एष्यते C ऐष्यत् Aor ऐट Ben एषीट Caus आययति ते Ae आयियन्-त् Des द्र्यायते P P इत Ger इत्वा Inf एतुम्

ईष् 1 A दृशने To see P ईक्षते Pf ईक्षायके &c P F ईक्षित F ईक्षिष्यते C ऐक्षिष्यत् Aor ऐक्षीट Ben ईक्षीषीट Caus ईक्षयति ते Ae ईक्षियन्-त् Des ईक्षिष्यते Pass ईक्ष्यते. Aor ऐक्षि P P ईक्षित Ger ईक्षित्वा, अपेक्ष Inf ईक्षितुम्

ईष् 1 P. गतो To go P इगति Pf इगायकार &c P. F इगति F. ईक्षिष्यति C ऐक्षिष्यत् Aor ऐक्षीत् Ben इग्यात्

ईष् (ईनि) 1. P. गतो To go P इति Pf इत्यायकार &c P. F. इतिता I' इतिष्यति C ऐतिष्यत् Aor ऐतिता Ben इति- Caus इतिष्यति ते Aor ऐतिष्यन्-त् P P इतित

ईन् 1. A गतिप्रमानयो To go, to blame P ईजने Pf. ईजायके &c P F. ईजिता I'. ईजिष्यते C ऐजिष्यत् Aor ऐजिट Ben ईजिरीट

ईट 2. A. मृगो To praise P ईडे 2nd sing इडि Plu इडि Imper 2nd plu. इडु- Imper 2nd sing इडि Plu. इडि

Pf इगायके &c P. F. इगति F. ईक्षिष्यते C ऐक्षिष्यत् Aor ऐक्षीट F. इतिषीट Caus इतिष्यति Aor ऐतिष्यन्-त् Des इतिष्यते Pass इतिष्यते P P इति Ger इतिता, मर्त्या Inf इतिता

ईट 10 U मृगो To praise P इत्ययति Pf इत्यायकार-व &c P F. इतिषिता I' इतिषिष्यते C ऐतिषिष्यत् Aor ऐतिषिषीट Ben इतिषिषीट Des इतिषिष्यते Pass इतिष्यते Aor ऐतिषीट 3rd des इतिषिषीट P P इति Ger इतिता Inf इतिता

- इर 1. P. गतो. To go. P. इरति. Pf. इतञ्चकार &c. P. F. इस्ता. F. इरिष्यति. C. ऐरिष्यन्. Aor. ऐरीत्. Ben. ईयात्.
- इर 2. A. गतो कम्पनेच To go; to shake. P. इतं. Pf. इराञ्चके &c. P. F. इरिता. F. इरिष्यते. C. ऐरिष्यत. Aor. ऐरिष्ट. Ben. इरिषीष्ट. Caus. इरयति-ने. Aor. ऐरित्-त्त. Des. इरिषिषति. Pass. ईयते. Aor. ऐरि. P. P. इरित. Ger. इरित्वा. Inf. इरितुम्.
- इर 10. U. क्षेपे. To throw; with उद्, भाषणे; to pronounce. P. इरयति-ने. Pf. इरयाञ्चकार-चके &c. P. F. इरयिना. F. इरयिष्यति-ने. C. ऐरयिष्यन्-त्त. Aor. ऐरित्-त्त. Ben. ईयात्. इरयिषीष्ट. Des. इरिषिषति-ने. Pass. ईयते. Aor. ऐरि. P. P. इरित. Ger. इरित्वा. Inf. इरितुम्.
- ईद्व 1. P. ईर्ष्यायाम्. To envy. P. ईर्ष्यन्ति. Pf. ईर्ष्याञ्चकार &c. P. F. ईर्ष्यिता. F. ईर्ष्यिष्यति. C. ऐर्ष्यिष्यन्. Aor. ऐर्ष्यात्. Ben. ईर्ष्यात्.
- ईर्ष्य 1. P. ईर्ष्यायाम्. To envy. P. ईर्ष्याति. Pf. ईर्ष्याञ्चकार &c. P. F. ईर्ष्यिता. F. ईर्ष्यिष्यति. C. ऐर्ष्यिष्यन्. Aor. ऐर्ष्यात्. Ben. ईर्ष्यात्. Caus. ईर्ष्ययति-ने. Aor. * ऐर्ष्ययत्-त्त. ऐर्ष्यन्-त्त. Des. ईर्ष्ययिषति, ईर्ष्ययिषति. Pass. ईर्ष्यते. Aor. ऐर्षि. P. P. ईर्ष्यित. Ger. ईर्ष्यित्वा. Inf. ईर्ष्यितुम्.
- ईक्ष 2. A. ऐक्ष्ये. To command; to possess power. P. ईष्टे. 2nd. sing. ईक्षिषे. plu. ईक्षिष्वे. Imperf. 2nd. plu. ऐक्षुन्. Imper. 2nd sing. ईक्षिष्व. plu. ईक्षिष्वम्. Pf. ईक्षाञ्चके &c. P. F. ईक्षिता. F. ईक्षिष्यते. C. ऐक्षिष्यत. Aor. ऐक्षिष्ट. Ben. ईक्षिषीष्ट. Caus. ईक्षयति-ने. Aor. ऐक्षित्-त्त. Des. ईक्षिषिषति. Pass. ईक्ष्यते. Aor. ऐक्षि. P. P. ईक्षित. Ger. ईक्षित्वा. Inf. ईक्षितुम्.
- ईप् 1. A. गतिहिंसादसंनेषु. To go; to kill; to see. P. ईपते. Pf. ईपाञ्चके &c. P. F. ईपिता. F. ईपिष्यते. C. ऐपिष्यत. Aor. ऐपिष्ट. Ben. ईपिषीष्ट. Des. ईपिषते.
- ईप् 1. P. उञ्छे. To glean. P. ईपति. Pf. ईपाञ्चकार &c. P. F. ईपिता. F. ईपिष्यति. C. ऐपिष्यन्. Aor. ऐपीत्. Ben. ईप्यात्.
- ईष्ट 1. A. चेष्टायाम्. To endeavour. P. ईष्टे. Pf. ईष्टाञ्चके &c. P. F. ईष्टिता. F. ईष्टिष्यते. C. ऐष्टिष्यत. Aor. ऐष्टिष्ट. Ben. ईष्टिषीष्ट. Caus. ईष्टयति-ने. Aor. ऐष्टित्-त्त. Des. ईष्टिषिषति. Pass. ईष्ट्यते. Aor. ऐष्टि. P. P. ईष्टित. Ger. ईष्टित्वा. Inf. ईष्टितुम्.

उ.

- उ (उद्) 1. A. शब्दे. To sound. P. शब्दते. Pf. शब्दे. P. F. शोता. F. शोष्यते. C. शोष्यन्. Aor. शोष्ट. Ben. शोषीष्ट. Caus. शब्दयति-ने. Aor. शोषित्-त्त. Des. शोषिषति. Pass. शब्द्यते. Aor. शोषि. P. P. शोषित. Ger. शोषित्वा. Inf. शोषितुम्.
- उक्ष 1. P. शेषने. To sprinkle. P. उक्षति. Pf. उक्षाञ्चकार &c. P. F. उक्षिता. F. उक्षिष्यति. C. औक्षिष्यन्. Aor. औक्षित्. Ben. उक्ष्यात्. Caus.

- उक्षयति-न्ते Aor औक्षिधत् Des उक्षिष्यति Pass उक्ष्यते Aor औक्षि
 P P उक्षित Ger उक्षित्वा, प्रोक्ष्य Inf उक्षिष्यत्
 उख 1 P गतौ To go P ओक्षति Imperf औक्षत् Pf उवोक्ष 3rd plu
 ऊखु 2nd sing उवोक्षिष्य P I. औक्षिता I औक्षिष्यति C औक्षिष्यन्
 Aor औक्षीत् Ben उख्यात् Caus औक्षयति ते Aor औक्षित Des
 औक्षिष्यति P P उक्षि, ओक्षित Ger औक्षित्वा Inf औक्षिष्यत्
 उख् (उक्षि) 1 P गतौ To go P उक्षति Pf उक्षाद्यकार de, P. I उक्षा
 F उक्षिष्यति C औक्षिष्यत् Aor औक्षीत् Ben उख्यात्
 उक् 4 P समवाये To be gathered together P उच्यति Pf उक्ते
 3rd dual ऊचतु P I औक्षिता F औक्षिष्यति C आचिष्यन् Aor
 औचत् Ben उच्यात्
 † उच्छ (उच्छी) 1 P द्विगने To finish P उच्छति Pf उच्छाद्यकार de
 P I उच्छिता F उच्छिष्यति C औच्छिष्यत् Aor औच्छीत् Ben
 उच्छयात् Caus उच्छयति ते Aor औच्छित्-त Des उच्छिष्यति P
 P उच्छ Ger उच्छित्वा Inf उच्छिष्यत्
 उक् 6 P उत्सो To leave P उतति Pf उक्षाद्यकार de P F
 उक्षिता F उक्षिष्यति C औक्षिष्यत् Aor औक्षीत् Ben उख्यात्
 Caus उक्षयति ते Aor औक्षित्-त Des उक्षिष्यति Pass उक्ष्यते
 Aor औक्षि P P उक्षित Ger उक्षित्वा Inf उक्षिष्यत्
 उक् (उच्छि) 1 P उक्ते To glean P उच्छति Pf उक्षाद्यकार de
 P I उच्छिता F उच्छिष्यति C औच्छिष्यत् Aor औच्छीत् Ben
 उच्छयात् Caus उच्छयति ते Aor औच्छित्-त Des उच्छिष्यति
 Pass उच्छयते Aor औच्छि P P उच्छित Ger उच्छित्वा Inf उच्छिष्यत्
 उक् (उच्छि) 6 P उक्ते To glean The forms of this root are
 like those of the above root
 उक् 1 P उपाते To strike P उपाति Pf उवोठ 3rd dual ऊठ
 2nd sing उपाति P I औपाति F औपातिष्यति C औपातिष्यन् Aor
 औपीत् Ben उपात्
 * उक् 9 P उक्ते To glean P उप्सति Pf उप्साद्यकार de P F
 उप्सिता F उप्सतिष्यति C औप्सतिष्यत् Aor औप्सीत् Ben उप्सयात्
 ‡ उक् 10 U. उक्ते To glean P उप्सयति त I I उप्सयित्वा-न्ते
 de P I उप्सयिता F उप्सयतिष्यति C औप्सयिष्यन्त Aor
 औप्सयिष्यन्त Ben उप्सयान्, उप्सयिष्यन्

† This root is generally 'nas-1 with वि

° Some think that the root is प्र- and उ is अनुबन्ध / indicator let c }
 P प्रनानि Ger प्रनाना, प्रणिना

‡ Some think that the root is प्र- and उ is अनुबन्ध (indicator letter }
 P. प्रनयति ते, प्रनति Ger प्रनयित्वा प्रनित्वा, प्रनाना

उद् (उद्) 7. P. डेदने To wet. P. उजति. Pf. उज्जायकार &c. P. F. उजिता F. उजियति. C. औजियत् त. Aor. औजित्. Ben. उजात्. Caus. उजयति-ते. Aor. औजित्त-त Des. उजिदिपति. Pass. उजने. Aor. औजि. P. P. उत्त, उत Ger. उजिवा. Inf. उजितुम्.

उज् 6. P. थाजेव To make straight P. उजति. Pf. उज्जायकार &c. P. F. उजिता F. उजियति. C. औजियत्. Aor. औजित्. Ben. उज्यात् Caus उजयति-ते. Aor. * औजित्त-त. Des * उजिजियति.

उम् 6. P. पूणे. To fill with. P. उम्भति. Pf. उवोभ P. F. ओभिता. F. ओभियति C ओभियत् Aor. औम्भित्. Ben. उम्भात्.

उम् 6. P. पूणे. To fill with P. उम्भति. Pf. उम्भावकार &c. P. F. उम्भिता. F. उम्भियति. C. औम्भियत् Aor. औम्भित्. Ben. उम्भात्.

उम् 11. P. बलये. To be strong. P. उम्भयति. Pf. उम्भायकार &c. P. F. उम्भिता F. उम्भियति. C ओम्भियत् Inf. उम्भितुम्.

उर् 1 A. नाणे जोडयाच To measure; to play. P. ऊरत. Pf. ऊर्दायके &c P. F. ऊर्दिता. F. ऊर्दियते. C. और्दियत्. Aor. और्दित् Ben. ऊर्दिता. Caus. ऊर्दयति-ते. Aor. और्दित्त-त. Des. ऊर्दिदियते. Pass. ऊरते Aor. और्दि

उर् (उर्) 1. P. हिंयायान्. To kill. P. ऊरति Pf. ऊर्दायकार &c. P. F. ऊर्दिता. F. ऊर्दियति. C. और्दियत्. Aor. और्दित्. Ben. उर्यात्.

उल् १० (उलडि) 10 U. उल्लेखने. To throw up P. उल्लङ्घयति-ते Pf. उल्लङ्घयायकार-वके &c P. F. उल्लङ्घिता F. उल्लङ्घियति-ते. C औल्लङ्घियत्-त. Aor. औल्लङ्घित्त-त Ben उल्लङ्घ्यात्, उल्लङ्घिरीड. This root belongs to the 1st conj also.

उष् 1. P. दाहे. To burn. P. औषति Pf उषोय, औषायकार &c. 2nd. sing. उषोमि, औषायक्ये &c. P. F. औषिता. F. औषियति. C. औषियत् Aor. औषित् Ben उष्यात् Caus औषयति-ते. Aor. औषियत्-त. Des औषिदिपति Pass उष्यते Aor. औषि. P. P. औषिन, उषिन Ger. औषिता Inf औषितुम्

उप् 11. P. प्रमार्ताभावे To become a day P. उपत्यति Pf. उपसायकार &c. Inf उपमितुम्.

उह् (उहर्) 1. P. हर्दने. To hurt. P. ओहति Pf उओह P. F. ओहिता. F. ओहियति C ओहियत्. Aor. ओहित्, ओह् † Ben. उघात्.

* This root is to be considered as उद्, then द becomes व्. Therefore, the व् is not reduplicated.

† Some think that उ is the indicatory letter and उह् is the root. P. उह्यति-ते; उह्यति Ger उह्यन्ता; कण्डित्ता, कण्डित्ता.

‡ इरितोमा ॥ इरितो धाता दहेत्तदात्मात्तरम्भेदे परे । The root having an indicatory इ optionally substitutes अ for ई, when the Parasmaipada terminations are employed.

Imperf आच्छत् Pf. आर 2nd sing. आरिय. P. F. अर्ता. F. आरेष्यति. C. आरिष्यत्. Aor आपीत्. 3rd dual. आर्याम्. Ben अर्यात् Caus. अर्ययति-ते. Aor. आरिष्यत्-त Des. अरिरिषति Frequ. अरार्यते Pass. अर्यते Aor. आरि. P. P. कृत. (also कृणम् debt). Ger कृत्वा, समृत्व Inf. अर्तुम्

३. P. गतो. To go. P. इयति Imperf. ऐय Aor. आरत् (with सम्, समारत) The remaining forms of this root are like those of the above root.

४ (छान्दसः) 5. P. हिमायाम् To kill P. कृणोति. Aor. आपीत्.

कृति (छान्दसः) 5. P. हिमायाम् To kill. P. कृषिणोति.

कृच् 6. P. स्तुतो. To praise. P. कृचति. Pf. आनवं. P. F. अर्चिता. F. अर्चिष्यति. C. आर्चिष्यत्. Aor. आर्चीत्. Ben. कृच्यात्

कृच्छ् 6. P. गतीन्द्रियप्रलयमूर्तिभावेण. To go; to fail in faculties; to congeal. P. कृच्छति- (with प्र, * प्राच्छति). Imperf. आच्छत्. Pf. आनच्छ 2nd. sing. आनच्छिष्य. P. F. कृच्छिता F. कृच्छिष्यति. C. आर्चिष्यन् Aor. आच्छीत्. Ben. कृच्छ्यात्. Caus. कृच्छयति-ते. Aor. आर्चिष्यत्-त. Des. कृचिष्यति. P. P. कृच्छित. Ger. कृच्छित्वा. Inf. कृच्छितुम्.

कृञ् 1. A. गतिस्थानार्जनेपार्जनेण To go; to stand; to gain; to be strong, P. अर्जते. Pf. आनुजे. P. F. अर्जिता. F. अर्जिष्यते. C. आर्जिष्यत्. Aor आर्जिष्य Ben अर्जिषीष्य. Caus. अर्जयति-ते. Aor. आर्जिज्-त. Des. अर्जिजिषते. Pass कृज्यते. Aor. आर्जि. P. P. कृजित. Ger. अर्जित्वा. Inf. अर्जितुम्.

कृज् (कृजि) 1. A. भर्जने. To fry. P. कृजते Pf. कृज्यायेके &c. P. F. कृजिता. F. कृजिष्यते. C. आर्जिष्यत्. Aor. आर्जिष्य. Ben. कृजिषीष्य.

कृण् (कृणु) 8. U. गतो. To go. P. कृणोति, कृणुते, अर्णोति, अर्णुते. Imperf. आर्णोत्, आर्णुत Pf आनर्ण, आनृणे. 2nd sing. आनर्णिष्य, आनृणिषे. P. F. अर्णिता. F. अर्णिष्यति-ते. C. आर्णिष्यत्-त. Aor. आर्णीत्, आर्णिष्य, आर्त. 2nd sing आर्णी, आर्णिष्यः, आर्याः Ben कृण्यात्, अर्णिषीष्य Caus.

७ उपसर्गादुत्तिघातो If a preposition ending in अ or आ be followed by a root beginning with कृ, the substitution for both the vowels shall be a Vridhhi element, उपार्च्छति, परार्च्छति. The substitution for Vridhhi is, however, optional, if a denominative verb begins with कृ or कृ as, - प्रापमीयति or प्रपमीयति (from कृप), प्राप्सरीयति, प्रप्सरीयति (from लृकार).

† उपसर्गनिमित्तो लघूपदगुणः When the Vikeranaउ is added, there is Guna of the penultimate short vowel, but Atraya objects to this rule

अर्णयति-ते. Aor आर्णयत्-त्. Des. अर्णयिष्यति-ते Pass कृष्यते. Aor. आर्णयिष्यत्. P. P. कृष्य C अर्णयत्, कृष्या, समृष्य. Inf अर्णयितुम्.

प्रत् (~ सौन) 1 P जुगुप्साया कृपायाच. To censure; to pity. P कृतीये
Pf. कृतीयाचके. &c आनर्त् P. F. कृतीयिता, अर्तिता. F. कृतीयिष्यते
अर्तिष्यति. C. आर्तीयिष्यत, आर्तिष्यत्. Aor आर्तीयिष्ट, आर्तीत् B कृतीयिष्य
कृष्यात्. Caus कृतीययति-ते, अर्तयति ते. Aor¹ आर्तितीयत्-त्, आर्तिष्यत्
D. कृतितीयिष्यते, अर्तिष्यति. P P. कृतीयित, कृतित Ger. कृतीया,
अर्तिष्या. Inf कृतीयितुम्, अर्तितुम्.

कृष् (कृषु) 4 P वृद्धौ. To increase; to prosper P कृष्यति Pf. कृष्य
2nd sing. आनर्षिष्य. P. F. कृषिता. F. अर्षिष्यति C आर्षिष्यत् Aor
आर्षीत् B. कृष्यात् Caus अर्षयति ते Aor आर्षिष्यत्-त्. Des. अर्षिष्यति,
ईर्षीति. Pass कृष्यते. Aor. आर्षि P P कृष्य. Ger. अर्षिता, कृष्य. Inf

अर्षितुम्

कृष् (कृषु) 5. P. वृद्धौ. To increase; to prosper. P. कृष्यति Aor
आर्षीत् For the remaining forms see the above root.

कृक् 6. P. हिंसायाम्. To kill P. कृषति. Pf आनर्क् P. F. अर्षिता F.
अर्षिष्यति C आर्षिष्यत्. Aor. आर्षीत् Ben कृष्यात्

कृष् 6. P. हिंसायाम् to kill. P कृष्यति. Pf कृष्णायकार &c. P. F.
कृष्णिता F. कृष्णयति C आर्षिष्यत् Aor. आर्षीत् Ben कृष्यात्.

कृष् (गौत्र.) 1. P. हिंसाया गौत्राय to kill; to go. P. अर्षति Pf. अर्ष
P. F. अर्षिता, P. अर्षयति C आर्षिष्यत् Aor आर्षीत् Ben कृष्यात्

गृष् (कृषी) 6 P. गती. To go. P. गति Pf आनर्क् 2nd sing. आर्षि
P. F. अर्षिता, F. अर्षिष्यति C. आर्षिष्यत् Aor आर्षीत् Ben कृष्यात्

Caus. अर्षयति ते. Aor. आर्षिष्यत्. Des अर्षिष्यति. Pass. कृष्यते
Aor. आर्षि. P. P. कृष्य. Ger. अर्षिता Inf. अर्षितुम्.

कृ.

गृ 9. P. गती. to go. P. गति Pf. अतपसा. &c. P. F. अर्षिता, F. अर्षिष्यति, अर्षिष्यति C. आर्षिष्यत्, आर्षिष्यत् Aor आर्षीत्
Ben कृष्यात्. Caus आर्षयति ते. Aor. आर्षिष्यत्. Des अर्षिष्यति. Pass

कृष्यते. Aor. आर्षि. P. P. कृष्य. Ger. अर्षिता. Inf. अर्षितुम्, अर्षितुम्

कृ.

कृष् (कृषु) 1. P. कृष्णे. to shake P कृष्यति. Pf. कृष्णायकार &c. P. F.

* The word गौत्र after a root shows that the root is given in the
Sūtras and not in the Dhātupāṭha. This root is given in the Sūtras
(कृष्णायकार).

एजिना. F. एजिष्यति. C. ऐजिष्यत्. Aor. ऐजीत्. Ben. एज्यात्. Caus. एजयति-ते. Aor. ऐजिनत्-त्. Des. एजिजिषति. Pass. एज्यते. Aor. ऐजि. P. P. एजित. Ger. एजिन्वा. Inf. एजितुम्.
 एज् (एज्) 1. A. दीप्तौ. To shine. P. एजते; with प्र, * प्रेजते. Imperf. एजत. Pf. एजायके &c. P. F. एजिता. F. ऐजिष्यते. C. ऐजिष्यत्. Aor. ऐजिष्ट. Ben. एजिरीष्ट. Caus. एजयति-ते. Aor. ऐजिनत्-त्. Des. एजिजिषते. Pass. एज्यते. Aor. ऐजि. P. P. एजित. Ger. एजिन्वा. Inf. एजितुम्.

एज् 1. A. बाधायाम्. To annoy. P. एजते. Pf. एजायके &c. P. F. एजिता. F. ऐजिष्यते. C. ऐजिष्यत्. Aor. ऐजिष्ट. B. एजिरीष्ट. Caus. एजयति-ते. Aor. ऐजिनत्-त्. Des. एजिजिषते. P. P. एजित. Ger. एजिन्वा. Inf. एजितुम्.

एज् 1. A. वृद्धौ. To increase. P. एधते. with उप, † उपैधते. Pf. एधायके &c. P. F. एधिता. F. एधिष्यते. C. एधिष्यत्. Aor. एधिष्ट. Ben. एधिरीष्ट. Caus. एधयति-ते. Aor. ऐदिधत्-त्. Des. एदिधिषते. Pass. एध्यते. Aor. ऐधि. P. P. एधित. Ger. एधित्वा. Inf. एधितुम्.

एल 11. P. विलासं. To be merry. P. एलायति. Pf. एलायकायकार &c. Aor. ऐलायीत्.

एप् (एप्) 1. A. गतौ. To go. P. एपते. Pf. एपायके &c. P. F. एपिता. F. ऐपिष्यते. C. ऐपिष्यत्. Aor. ऐपिष्ट. Ben. ऐपिरीष्ट. Caus. एपयति ते. Aor. ऐपिपत्-त्. P. P. एपित. Ger. ऐपित्वा. Inf. ऐपितुम्.

ओ.

ओख् (ओख्) 1. P. शोपणालमर्थयो. To be dry; to adorn; to suffice. P. ओखाति; with प्र, प्रोखाति. Imperf. प्रोखत्. Pf. ओखायकार &c. P. F. ओखिता. F. ओखिष्यति. C. ओखिष्यत्. Aor. ओखीत्. Ben. ओख्यात्. Caus. ओखयति-ते. Aor. ओखित्-त्. Des. ओखिषति. Pass. ओख्यते. Aor. ओखि. P. P. ओखित. Ger. ओखित्वा. Inf. ओखितुम्.

ओण् (ओण्) 1. P. अपनयने. To remove. P. ओणति. Pf. ओणायकार &c. P. F. ओणिता. F. ओणिष्यति. C. ओणिष्यत्. Aor. ओणीत्. Ben. ओण्मात्. Caus. ओणयति ते. Aor. ओणिषत्-त्. Des. ओणिषति. Pass. ओण्यते. Aor. ओणि. P. P. ओणित. Ger. ओणित्वा. Inf. ओणितुम्.

ओलज् (ओलजि) 1. P. उद्धेपे. To throw up. P. ओलजति. Pf. ओलजायकार &c. Aor. ओलजीत्.

७ एटिपररूपम् II When a preposition ending in अ or आ is followed by a root beginning with ए or ओ, the Guna element is substituted for both vowels. It is optional when a denominative verb begins with ए or ओ; as उप+एडकीयति=उपेडकीयति or उपैडकीयति (from एड्), प्र+ओषीयति=प्रोषीयति or प्रोषीयति (from ओष).

† See note ‡ on § 2 P pgs 432

* ओलण्ड् (ओलडि) 10. U. क्षेपे. To throw. P. ओलण्डयति ते. Pf. ओलण्डयासकारन्वके &c. Aor. ओलण्डत्.

क.

कक् 1. A. लौलये. To wish; to be proud. P. कक्ते. Pf. चक्के. P. F. ककिता. F. ककिष्यते. C. अककिष्यत्. Aor. अककिष्ट. Ben. ककिपीट.

कल् 1. P. हसने. To laugh. P. कखति. Pf. चकाख. P. F. कखिता. F. कखिष्यति. C. अकखिष्यत्. Aor. अकखीत्, अकाखीत्. Ben. कख्यात्.

कल् (कखे) (१ घटादिः) 1. P. हसने. To laugh. Aor. अकखीत्. Caus. कखयति-ते. Aor. अचीकखत्-त Pass. Aor. अकाखि, अकखि. For the remaining forms see the above root.

कग् (कगे) (घटादिः) 1. P. क्रियामात्रे. To act. P. कगति. Pf. चकाग. P. F. कगिता. F. कगिष्यति. C. अकगिष्यत्. Aor. अकगीत्. Ben. कग्यात्. Caus. कगयति-ते. Aor. अचीकगत्-त.

कङ् (ककि) 1. A. गतो. To go. P. कङ्ते. Pf. चक्के. P. F. कङ्किता. F. कङ्किष्यते. Aor. अकङ्किष्ट. Ben. कङ्किपीट. Pass. कङ्कयते. A. अकङ्कि.

कच् 1. A. बन्धने. To bind; to fasten. P. कचते. Pf. चक्चे. P. F. कचिता. F. कचिष्यते. Aor. अकचिष्ट. Ben. कचिपीट.

कच् 1. P. रवे. To sound. P. कचति. Pf. चकाच. P. F. कचिता. F. कचिष्यति. Aor. अकचात्, अकाचीत्. Ben. कच्यात्.

कट् (कटे) 1. P. वर्षावरणयोः. To rain; to cover. P. कटति. Pf. चकाट. P. F. कटिता. F. कटिष्यति. C. अकटिष्यत्. Aor. अकटीत्. Ben. कट्यात्. Caus. कटयति-ते. Aor. अचीकटत्-त Des. चिकटिपति.

कट् (कटी) 1. P. गतो. To go. P. कटति. Pf. चकाट. P. F. कटिता. F. कटिष्यति. Aor. अकटीत्, अकाटीत्. B. कट्यात्.

कट् 1. P. कृच्छ्रजीवने. To live in distress. P. कटति. Pf. चकाट. P. F. कटिता. F. कटिष्यति. Aor. अकटीत्, अकाटीत्. B. कट्यात्.

कङ् 1. P. मदे. To be proud. P. कङ्ति. Pf. चकाङ्. P. F. कङ्किता. F. कङ्किष्यति. Aor. अकङ्गीत्, अकाङ्गीत्. Ben. कङ्ग्यात्.

कङ् 6. P. मदे. To be proud. The forms of this root are like those of the above root. Frequ. चाकङ्ग्यते. चाकङ्कि. &c.

कृ 1. P. कर्कश्ये. To be hard. P. कृति. Pf. चकृ. P. F. कृकिता. F.

* This root belongs to the 1st conjugation also; then it is Parnamipati. Some think औ to be an indicatory letter and लण्ड् the root. लण्डयति-ते.

१ The word घटादिः after a root shows that the indicatory letter (अनुबन्ध) of the root is म् and १, i. e. it makes the penultimate vowel short in the causals, and optionally before the ई of the passive Aorist and अम् (अनुबन्ध) and forms its abstract noun by the termination अ (अङ्) निताङ्-ह्रस्वः चिन्ता-मुनेर्दार्ढ्यतरस्याम् पित्रिदादिभ्योऽङ्.

कडिष्यति. C अकडिष्यत् Aor. अकडिषत् . Ben. कड्यात् . Caus. 'कडयति-ते.
A. अचकडत् त Des. चिकडिषति

कण् 1. P. आतस्वरे. To cry as in distress. p कणति. Pf. चकाण.
P. F. कणिता, F कणिष्यति. Aor. अकणीत्, अकाणीत् . Ben. कण्यात्
कण् (घटादि) 1. P. गतौ, To go P. कणति. Pf. चकाण. P. F. कणिता.
F. कणिष्यति Aor अकणीत्, अकाणीत् Ben. कण्यात् . Caus. कणयति ते.
Aor. अचीकणत् त, अचकाणत् त.

कण् 10. U. निमीलन. To wink. P. काणयति-ते Pf. कणयाश्चकार-चे &c.
P F. काणयिता, F. काणयिष्यति ते. C अकाणयिष्यत् त. Aor. अचीकणत् त,
अचकाणत् त Ben. काण्यात्, काणयिषीष्ट.

कण्ट् (कटि) 1. P. गतौ To go. P. कण्टति. Pf. चकण्ट. P. F. कण्टिता. F.
कण्टिष्यति Aor अकण्टीत् B. कण्ट्यात्

कण्ट् (कटि) 1. A शोक To be anxious, (generally with उद्). P.
कण्टते Pf. चकण्टे P. F. कण्टिता, F. कण्टिष्यते Aor. अकण्टिष्ट, B.
कण्टिषीष्ट. Pass कण्ट्यते.

कण्ट् (कटि) 10 U. आध्याने To be anxious; to remember with
regret. P. कण्टयति ते. Pf कण्टयाश्चकार-चे &c. P. F. कण्टयिता. F.
कण्टयिष्यति-ते. C. अकण्टयिष्यत्-त. Aor. अचकण्टत् त. B कण्ट्यात्, कण्टयिषीष्ट.

कण्ड् (कडि) 1. A. मदे To be proud. P. कण्डते. Pf. चकण्डे, P. F.
कण्डिता F. कण्डिष्यते. C अकण्डिष्यत् Aor अकण्डिष्ट, B. कण्डिषीष्ट

कण्ड् (कडि) 1. P. मदे To be proud. P. कण्डति. Pf. चकण्ड. P. F.
कण्डिता. F. कण्डिष्यति. C. अकण्डिष्यत्. Aor अकण्डीत्. Ben. कण्ड्यात्.

कण्ड् (कडि) 10 U. भेदने (विनुपीकरणे) रक्षणेच. To separate the chaff
from the grain; to protect P. कण्डयति-ते Pf. कण्डयाश्चकार-चे
&c. P. F. कण्डयिता F. कण्डयिष्यति-ते. C. अकण्डयिष्यत्-त. Aor. अच-
कण्डत्-त. B. कण्ड्यात्, कण्डयिषीष्ट P. P. कण्डित. Ger. कण्डयिष्या.
Inf कण्डयितुम्

कण्ड् (कण्डून्) 11. U. ग्रात्रविषर्पणे. To scratch. P. कण्डूयति-ते Pf.
कण्डूयाश्चकार-चे &c P F कण्डूयिता F. कण्डूयिष्यति-ते C. अकण्डूयिष्यत्-
त Aor अकण्डूयिषत्, अकण्डूयिष्ट B कण्डूयात्, कण्डूयिषीष्ट Des. कण्डू-
यिषति. P. P. कण्डूयित. Ger. कण्डूयित्वा. Inf. कण्डूयितुम् .

कण् 10 U. शैथिल्ये. To slacken P कणयति-ते (कणापयति-ते also) Pf.
कणयाश्चकार-चे &c. P F. कणयिता. F. कणयिष्यति-ते C. अकणयिष्यत्-
त. Aor. अचकणत्-त B कण्यात्, कणयिषीष्ट.

* This root belongs to the 1st conjugation also, then it is Paras, as —
कणति

‡ कण्ड्वादेस्तृतीयस्वेतिवाच्यम् ॥ The third syllable is reduplicated in the
case of roots belonging to the कण्ड्वादिगण.

कथ 1. A. श्लाघायाम्. To praise; to boast. P. कथते. Pf. कथ्ये. P. F. कथिता. F. कथिष्यते C. अकथिष्यत् Aor. अकथिष्ट. B. कथिषीष्ट. Caus कथयति ते. Aor. अकथयत्-त्. Des. चिकथिष्यते Frequ. चाकथ्यते, चाकथीति, चाकथि. Pass. कथ्यते. Aor. अकथि. P. P. कथित Ger. कथित्वा, विकथ्य. Inf. कथितुम्.

कथ् 10. U. वाक्यप्रबन्धे To tell. P. कथयति ते (कथापयति-ते also) Pf. कथयाम्प्रकार-न्के &c. P F कथयिता F. कथयिष्यति-ते. C. अकथयिष्यत् Aor. अकथयत्-त् Ben. कथ्यात्, कथयिषीष्ट Des. चिकथयिष्यति-ते. Pass कथ्यते. (also कथाप्यते) P. P. कथित. Ger. कथयित्वा. Inf. कथयितुम्.

कद् (घटादिः) 1. A. वेद्व्ये. To grieve. P. कदते Pf. चकदे. P. F. कदिता. F. कदिष्यते C. अकदिष्यत्. Aor. अकदिष्ट. B. कदिषीष्ट Caus कदयति-ते. Aor. अकदीकदत्-त्. Des चिवदिष्यते. Frequ. चाकदते, चकदीति, चाकति. P. P. कदितं. Ger. कदित्वा. Inf. कदितुम्.

कन् (कनी) 1. P. दीप्तिमान्तिगतिषु To shine; to desire; to go. P. कननि. Pf. चकान. P. F. कनिता F. कनिष्यति. C. अकनिष्यत्. Aor. अकनीत्, अकानीत्. Ben कन्यात्. P. P. कान्त. Ger. कनित्वा. Inf. कनितुम्.

कन्द (कदि) (पटादिः). 1 A. कन्द्व्येदेकन्द्व्येच. To grieve. P. कन्दते Pf. चकन्दे. P. F. कन्दिता. F. कन्दिष्यते. C. अकन्दिष्यत्. Aor. अकन्दिष्ट. Ben. कन्दिषीष्ट

कन्द (कदि) 1. P. आज्ञानेतोद्नेच. To call; to cry. P. कन्दति. Pf. चकन्द P F. कन्दिता. F. कन्दिष्यति. C. अकन्दिष्यत्. Aor. अकन्दीष्ट. Ben. कन्दात्.

कच् (क्वृ) 1. A. क्वे To colour P. कचते. Pf. चकचे. P. F. कचिता F. कचिष्यते C. अकचिष्यत्. Aor. अकचिष्ट Ben. कचिषीष्ट.

कम् (कमु) 1. A. काम्ते. To desire. P. कामयते. Pf. कामयागके &c. चकम् P. F. कामयिता, कमित. F. कामयिष्यते, कामयते C. अकामयिष्यत्, अकामिष्यत् Aor. अकामयत्, अकामयत्. Ben. कामयिषीष्ट, कमिषीष्ट (Caus कामयति-ते. Aor. अकामयत्-त्, अकामयत्-त् Des चिवामयिष्यते, चिकमिष्यते. Frequ. चकम्पते, चकम्प्यते, चकमीति, चकमीति, चकन्ति, चकन्ति. Pass कामयते, कम्प्यते Aor. अकामि. P. P. काम्त. Ger. कामयित्वा, काम्य, कमिन्वा, राकाम्य. Inf. कामयितुम्, कमितुम्.

कम् (कदि) 1. A. कम्ने. To shake. P. कम्पते. Pf. चकम्पे. P. F. कम्पिता. F. कम्पिष्यते C. अकम्पिष्यत्. Aor. अकम्पिष्ट Ben कम्पिषीष्ट. Caus † कम्पयति. Aor. अकम्पयत्. Des. चिकम्पिष्यते Frequ. चकम्प्यते, चकम्प्यते, चकम्पिषीति, चकम्पिषीष्ट &c. Pass कम्प्यते. Aor. अकम्पि P. P. कम्पित Ger. कम्पित्वा. Inf. कम्पितुम्.

† This root is always P. in the Causal.

- गम् 1** P. गतो. To go. P. गम्यति. Pf. चकम्ब P. F. कम्बिता. F. कम्बिष्यति. C. अकम्बिष्यत्. Aor. अकम्बीत्. Ben. कम्ब्यात्.
- कर्ज् 1** P. व्यथने. To pain. P. कर्जति. Pf. चकर्ज P. F. कर्जिता. F. कर्जिष्यति. C. अकर्जिष्यत्. Aor. अकर्जीत्. Ben. कर्ज्यात्.
- कर्ण् 10** U. भेदने To bore. P. कर्णयति ते. Pf. कर्णयाद्यकार चक्रे &c. P. F. कर्णयिता. F. कर्णयिष्यति ते. C. अकर्णयिष्यन्त. Aor. अचर्णयन्त. B. कर्ण्यात्, कर्णयिषीष्ट Des. चिर्णयिषति ते. Pass. कर्ण्यते. Aor. अकर्णि. 3rd dual अकर्णयिषाताम्, अकर्णिषाताम्. P. P. कर्णित Ger. कर्णयित्वा, आकर्ण्य. Inf. कर्णयितुम्.
- कर्त् 10** U. शैथिल्ये. To slacken. P. कर्तयति ते. Pf. कर्तयाद्यकार चक्रे &c. P. F. कर्तयिता. F. कर्तयिष्यति ते. Aor. अचर्तयन्त. B. कर्त्यात् कर्तयिषीष्ट.
- कर्द् 1** P. कुलितेरादे To rumble as the bowels; to caw as a crow. P. कर्दति. Pf. चकर्द्. P. F. कर्दिता. F. कर्दिष्यति. C. अकर्दिष्यत्. Aor. अकर्दीत्. B. कर्द्यात्. Des. चिर्दिषति.
- कर्व् 1** P. गतो. To go. P. कर्वति. Pf. चकर्व. P. F. कर्विता. F. कर्विष्यति. Aor. अकर्वीत्. B. कर्व्यात्.
- कर्व् 1** P. द्ये. To be proud. P. कर्वति. Pf. चकर्व. P. F. कर्विता. F. कर्विष्यति. Aor. अकर्वीत्. B. कर्व्यात्.
- कल् 1** A. शब्दसह्यानयोः. To sound; to count. P. कलते. Pf. चकले. P. F. कलिता. F. कलिष्यते. Aor. अकलिष्ट. B. कलिषीष्ट.
- कल् 10** U. क्षेपे. To throw. P. कालयति ते. Pf. कालयाद्यकार चक्रे &c. P. F. कालयिता. F. कालयिष्यति ते. C. अकालयिष्यन्त. Aor. अचीकलन्त. Ben. काल्यात्, कालयिषीष्ट. Des. चिक्कलयिषति ते. Pass. काल्यते. Aor. अकालि. 3rd dual अकालयिषाताम्, अकालिषाताम्. P. P. कालित. Ger. कालयित्वा, आकाल्य. Inf. कालयितुम्.
- कल् 10** U. गतो सह्याने च. To go; to count. P. कलयति ते. Pf. कलयाद्यकार चक्रे &c. P. F. कलयिता. F. कलयिष्यति ते. C. अकलयिष्यन्त. Aor. अचकलन्त. Ben. कल्यात्, कलयिषीष्ट. Des. चिक्कलयिषति ते. Pass. कल्यते. Aor. अकलि. P. P. कलित. Ger. कलयित्वा, विकल्य. Inf. कलयितुम्.
- कम् 1** A. अग्नये दान्दे. To sound indistinctly. P. कम्बने. Pf. चकम्बे. P. F. कम्बिता. F. कम्बिष्यते. Aor. अकम्बिष्ट. Ben. कम्बिषीष्ट. Des. चिक्कम्बिषते.
- कम् (कृ) (Another reading for कृ) 1** A. स्तुतौ कानि च To praise; to describe. P. कम्बने. Pf. चकम्बे. P. F. कम्बिता. F. कम्बिष्यते. C. अकम्बिष्यन्त. Aor. अकम्बिष्ट. Ben. कम्बिषीष्ट. Cans. कम्बयति ते. Aor. अचकम्बन्त.
- कम् 1** P. शब्दे. To sound P. कम्बति. Pf. चकम्ब. P. F. कम्बिता. F. कम्बिष्यति. Aor. अकम्बीत्, अकम्बीत्. Ben. कम्ब्यात्.

कम् 2. A. गतिशासनयोः. To go; to punish. P. कटे. Pf. चमटे. P. F. कशिता. F. कशिष्यते Aor. अकशिष्ट. Ben. कशिपीष्ट.

कृप् 1. P. ह्रिंसायाम्. (निष्पीडनेष्वर्पणेच). To rub with a touchstone; to scratch P. कपति Pf चकाप P. F. कपिता F. कपिष्यति C अकपिष्यत्. Aor. अकपीत्, अकापीत्. Ben कप्यात्. Caus कपयति. Aor अचीकपत्-त्. Des. चिकपिषति Freq. चाकप्यते, चाकपीति, चकपि. Pass कप्यते Aor अकापि. P. P. कपित (also कष्ट painful) Ger कपित्वा Inf कपितुम्.

कृस् 1 P. गतो To go. P. कसति. Pf. चकास P. F. कसिता F कसिष्यति C. अकसिष्यत् Aor. अकसीत्, अकासीत् Ben. कस्यात् Caus. कासयति ते Aor.. अचीकसत्-त् Des चिकसिपति. Frequ चनीकसते, चनीकसीति, चनीकसि P P. कसित Ger कमित्वा Int. कसितुम्.

कृस् 2. A. गतिनाशनयोः. To go; to destroy. P कस्ते. Pf. चकने P. F. कसिता F. कसिष्यते C अकसिष्यत् Aor. अकसिष्ट. Ben कशिपीष्ट.

कृस् (कसि) 2 A. गतिनाशनयोः. To go; to destroy. P कस्ते Pf. चकने P. F. कसिता F. कसिष्यते C. अकसिष्यत्. Aor. अकसिष्ट. Ben कशिपीष्ट Pass कस्यते Aor. अकसि.

काह् (काशि) 1. P Sometimes A. (न काहे विजय कृष्ण &c Gita) काह्यायाम्. To long for, to wish. P काहति Pf. चकाह. P. F. काहिता F. काहिष्यति C. अकाहिष्यत् Aor. अकाहीत्. Ben. काहुरत्. Caus काहयति ते. Aor. अचकाहत् त Des चिकाहिपति. Frequ. चाकाह्यते, चाकाहीति, चाकाहि P. P. काहित. Ger काहित्वा. Inf. काहितुम्.

कान्श् (काचि) 1 A. दीप्तौ. To shine P काचते. Pf. चकाचे. P. F. काचिता F. काचिष्यते C. अकाचिष्यत्. Aor अकाचिष्ट. Ben काचिपीष्ट.

काल् 10 U. कालोपदेष्टे To count the time P. कालयति. Pf. कान्श् याचकार-चक्रे &c. P. F. कालयिता F. कालयिष्यति. C. अकालयिष्यत्. Aor अचकायत्-त्. Ben काल्यात्, कालयिपीष्ट. Des. चिकालयति. Pass कान्यते Aor. अकालि. P. P. कालित Ger. कालयित्वा Inf. कालयितुम्.

काश् (काशृ) 1. A दीप्तौ To shine. P. काशते Pf. चमाशे P. F. काशिता. F. काशिष्यते C अमाशिष्यत् Aor. अमाशिष्ट Ben काशित्वा. Caus काशयति. Aor. अचमाशत्-त् Des चिमाशित्ते. Frequ चाकाश्यते, चाकाशीति, चामाशि Pass काश्यते Aor. अकाशि. P. P. काशित. Ger. काशित्वा, प्रमाशय Inf. काशितुम्.

काश् (काशृ) 4. A. दीप्तौ To shine. P. काश्यते. For other forms see the above root.

काश् (काशृ) 1. A. घन्तव्यायाम्. To cough. P. काशते Pf. कागचक्रे &c. P. F. काशिता F. काशिष्यते C. अकाशिष्यत्. Aor. अकाशिष्ट. Ben काशिपीष्ट Caus. काशयति. Aor अयकाशत्-त् Des. पिक्काशि.

Frequ चादास्यते, चाकार्षीति, चाकास्ति. Pass. कास्यते. Aor. अकासि.
P. P. कासित. Ger. कासिवा. Inf. कामितुम्.

किं (छान्दसः) 3. P. शने. To know. P. चिकेति. Pf. चिकाय. Aor. अकिपीत्.

किद् 1. P. गनौ भवेच To go; to alarm. P. केद्यति Pf चिद्येत् P. F. केदिता. F. केदियति C. अकेदिष्यत्. Aor. अकेदीत्. Ben. कित्यात्.

किद् 1 P. संशये रोगापनयने च. To doubt; to cure P. * चिकित्ताति. Pf. चिकित्सायकार &c P. F. चिकित्तिता. F. चिकित्तिष्यति. C. अचिकित्तिष्यत्. Aor. अचिकित्तीत्. Ben. चिकित्त्वा. Caus चिकित्तिष्यति ते Aor. अचिकित्त्वात् Des चिकित्तिषति. P. P. चिकित्तिता. Ger. चिकित्तिता. Inf. चिकित्तिष्यत्.

किद् 1. A. संशये रोगापनयने च To doubt; to cure. P. चिकित्ते Pf. चित्तिष्यायके &c. P. F. चिकित्तिता F. चिकित्तिष्यते. Aor. अचिकित्तिष्यत्. Ben चिकित्तिषीत्. For the remaining forms see the above root.

किन् 1. P. इच्छामा. To desire. P. केतनि. Pf. चिकेत्. P. F. केदिता. F. केदिष्यति C. अकेतिष्यत्. Aor. अकेतीत्. B कित्यात्.

किन् (छान्दसः) 3. P. शने To know. P. चिकेति. Aor अकेतीत्.

किन् 10 P. निवासे To dwell. P. केतयति. Pf. केतयायकार &c. P. F. केतयिता. F. केतयिष्यति. C. अकेतयिष्यत्. Aor. अकीकित्त्. B केत्यात्. Des चिकेतयिषति Pass. केत्यते. Aor. अकेति. P. P. केतित. Ger. केतयित्वा Inf. केतयितुम्.

किल् 6 P. शैत्यशीतनयोः. To become white; to sport P. किलति. Pf. चिद्येत्. P. F. केलिता. F. केलियति. C. अकेलिष्यत्. Aor. अकेलीत्. B कित्यात्.

किल् 10. U. प्रेषे. To send. P. केलयतिने. Pf. केतयायकारान्यके &c P. F. केलयिता. F. केलयिष्यति. C. अकेलयिष्यत्. Aor. अकीकित्त्. B केत्यात्, केतयिषीत्.

किप् (another reading for किर्) 10. A. वधे To kill. P. किप्यते. Pf. किप्यायके &c. P. F. किपयिता. F. किपयिष्यते. Aor. अकिपिष्यत्. B. किपिषीत् Des. चिपिष्यति.

कीद् 10 U. वर्णे. To tinge; to colour. P. कीदयति ते. Pf. कीदयायकार-यके &c. P. F. कीदयिता. F. कीदयिष्यति. C. अकीदयिष्यत्. Aor. अकीकित्त्. B. कीद्यात्, कीदयिषीत्.

कीद् 1 P. बन्धने. To bind; to fix. P. कीदति. Pf. चिदीत्. P. F. कीदिता. F. कीदिष्यति. C. अकीदिष्यत्. Aor. अकीदीत्. B. कीद्यात्. Caus, कीदयति ते. Aor. अकिदीष्यत्. Des चिदीतिषति Freq. वेदीष्यते,

- चेकीलीति. चेकीस्ति. Pass. कील्यते. Aor. अकीलि. P. P. कीलित. Ger. कीलित्वा. Inf. कीलितुम्.
- कु (कुइ) १. A. शब्दे. To sound. P. कवते. Pf. चुकुवे. P. F. कोता. F. कोष्यते. Aor. अकोष्ट. B. कोषीष्ट. Frequ. † कोक्यते &c.
- कु २ P. शब्दे. To hum P. कीति. Pf. चुकाव. 2nd sing. चुकसि, चुकोथ. P. F. कोता. F. कोष्यति. C. अकोष्यत्. Aor. अकीषीत्. B. कूषा. Frequ. चोक्यते, चोकवीति, चोकोति.
- कु (कुइ) (कुटादिः) 6. A. आर्तसारे. To moan. P. कुक्ते. Pf. चुकुवे. P. F. कुता. F. कुष्यते. Aor. अकुत. B. कुपीष्ट. Frequ. कोक्यते &c.
- कुक् १ A. आदाने. to take. P. कोक्ते. Pf. चुकुके. P. F. कोदिता. F. कोकिष्यते. Aor. अकोकिष्ट. B. कोकिषीष्ट.
- कुच् १. P. शब्देतारेषपर्चनकौटिल्यप्रतिग्रम्भविलेखनेषुच. To sound high; to connect; to be crooked; to oppose; to mark with lines P. कोचति. Pf. चुकोच. P. F. कोचिता. F. कोचिष्यति. C. अकोचिष्यत्. Aor. अकोचीत्. B. कुच्यात्. Des. चुकुचिषति, चुकोचिषति.
- कुष् (कुटादिः) 6. P. संकोचने. To contract. P. कुचति. Pf. चुष्टे. 2nd. sing चुकुषिष. P. F. कुचिता. F. कुचिष्यति. Aor. अकुची. B. कुच्यात्. Caus. कोचयति-ते. Aor. अकुचयत्-न्त. Des. चुकुचिषति. Frequ. चोकुच्यते, चोकुचीति, चोकोक्ति. Pass. कुच्यते Aor. अकुचि. P. F. कुचित. Ger. कुचित्वा. Inf. कुचितुम्.
- कुञ् (कुड) १. P. स्तेये. To steal P. कोजति. Pf. चुकोज. P. F. कोदिता. कोनिष्यति. Aor. अकोजीत्. B. कुज्यात्. P. P. कुजित. G. कोजिता, इङ् Inf. कोजितुम्.
- कुम्ब १. P. कौटिल्याल्पीभावयोः. To make crooked; to lessen P. कुम्बति. Pf. चुकुम्ब. P. F. कुम्बिता. F. कुम्बिष्यति. C. अकुम्बिष्यत्. Aor. अकुम्बे. B. कुम्ब्यात्. Caus. कुम्बयति-ते. Aor. अकुम्बयत्-न्त. Des. चुकुम्बिषति. Frequ. चोकुम्ब्यते, चोकुम्बीति, चोकुम्बि. Pass. कुम्ब्यते. Aor. अकुम्बि. P. F. कुम्बित. G. कुम्बिता. Inf. कुम्बितुम्.
- कुट् ४. P. कुटने. To break into pieces. P. कुट्यति. Pf. चुष्टे. 2nd sing. चुकोटिष. P. F. कोटिता. F. कोटिष्यति. C. अकोटिष्यत्. Aor. अकोटीत्. B. कुट्यात्.
- कुट् (कुटादिः) 6. P. कौटिल्ये. To be crooked; to bend. P. कुटति. Pf. चुष्टे. 2nd sing. चुकुटिष. P. F. कुटिता. F. कुटिष्यति. C. अकुटिष्यत्. Aor. अकुटीत्. Ben. कुट्यात्. Caus. कोटयति-ते. Aor. अकुटयत्. Des. चुकुटिषति. Frequ. चोकुट्यते, चोकुटीति, चोकोटि. Pass. कुट्यते. Aor. अकोटि. P. P. कुटित. Ger. कुटित्वा, सकुट्य. Inf. कुटितुम्.

† In this case क् is not changed into च्. See Ch. X. 12, page. 203.

६ 10. A छेदने To break to pieces. P. कोटयते. Pf. कोटयाद्यके &c.
P. F. कोटयिता. F. कोटयिष्यते. C. अकोटयिष्यत्. Aor. अकूटयत्. Ben.
कोटयिषीष्ट.

दुम्ब 10. A. धारणे To support. P. कुटुम्बयते. Pf. कुटुम्बयाद्यके &c.
P. F. कुटुम्बयिता. F. कुटुम्बयिष्यते. C. अकुटुम्बयिष्यत्. Aor. अकुटुम्बयत्.
B. कुटुम्बयिषीष्ट Des कुटुम्बयिष्यते Pass. कुटुम्बयते. Aor. अकुटुम्बि.
P. P. कुटुम्बित. Ger. कुटुम्बयित्वा Inf. कुटुम्बयितुम्.

६ 10 U. छेदनभर्त्तनयोः. To cut; to censure. P. कुटयतिने Pf. कुट-
याद्यकार-व्यके &c P. F. कुटयिता F. कुटयिष्यतिने C. अकुटयिष्यन्-त्.
Aor अकुटयत् Ben कुटयात्, कुटयिषीष्ट.

६ 10 A. प्रतापने. To boil. P. बुडयते. Pf. बुडयाद्यके &c The remain-
ing forms of this root are like the Atmanepadi forms of
the above root.

६ (सोत्रः) 1. P. छेदने. To cut. P. कोटति. Aor. अकोठीन्.

६ (कुटादि) 6. P. बाल्येक्षयातेन To play or act as a child; to
heap. P. कुडति. Pf. बुडोड. 2nd sing. बुडिष्य P. F. बुडिता. F.
बुडिष्यति. C. अबुडिष्यन्. Aor. अबुडीन्. Ben. बुड्यात्.

७ 6. P. दान्दोपकरणयोः. To sound; to support with gifts. P.
कुणति Pf. बुडोण. P. F. काणिता. F. कोणिष्यति. C. अकोणिष्यत्. Aor.
अकोणीत्. Ben. कुण्यात्.

७ 10. U. आमन्त्रणे. To invite. P. कुणयतिने Pf. कुणयाद्यकार-व्यके &c.
P. F. कुणयिता. F. कुणयिष्यतिने C. अकुणयिष्यन्-त्. Aor. अकूणयन्-त्.
Ben कुण्यात्, कुणयिषीष्ट.

७ (कुटि) 1. P. वैरये To be lame P. कुण्ठति. Pf. बुण्ठ. P. F.
कुण्ठिता. F. कुण्ठिष्यति. C. अकुण्ठिष्यन्. Aor. अकुण्ठीन्. Ben. कुण्ठ्यात्.

७ (कुटि) 1. P. प्रतिपाते मोचन, आलस्यच. To be lame; to release;
to be lazy. P. कुण्ठति. Pf. बुकुण्ठ. P. F. कुण्ठिता F. कुण्ठिष्यति.
Aor. अबुण्ठीन्. Ben. कुण्ठ्यात्. Pass. कुण्ठने Aor. अकुण्ठि

७ (कुटि) 10 U. वेष्टने To cover. P. कुण्ठयतिने. Pf. कुण्ठयाद्यकार-
व्यके &c. P. F. कुण्ठयिता F. कुण्ठयिष्यतिने C. अकुण्ठयिष्यन्-त्. Aor.
अकुण्ठयन् B कुण्ठ्यात्, कुण्ठयिषीष्ट. This root belongs to the
first conjugation also; then it is Parasmaipadi P. कुण्ठति.
Pf. बुकुण्ठ P. F. कुण्ठिता &c.

७ (कुटि) 1. P. वैरये To be lame. P. कुण्ठति Pf. बुकुण्ठ P. F.
कुण्ठिता F. कुण्ठिष्यति C. अकुण्ठिष्यन् Aor. अबुण्ठीन् Ben कुण्ठ्यात्.
Pass कुण्ठते Aor. अकुण्ठि.

कुण्ठ (कुटि) 1. A. दांढे To burn. P. कुण्ठते Pf. बुकुण्ठे. P. F. कुण्ठिता.
Pf. कुण्ठिष्यते C. अकुण्ठिष्यन् Aor. अकुण्ठि Ben. कुण्ठिषीष्ट.

- कुण् (कुठि) 10 U रक्षणे To protect P. कुण्ठयति-ने. Pf. कुण्ठयावकार-ने
 ḍc. P. F. कुण्ठयिता F. कुण्ठयिष्यति ते C अकुण्ठयिष्यत्-त् Aor अकु
 ण्ठत् Ben कुण्ठ्यात्, कुण्ठयिषीष्ट This root belongs to the
 first conjugation also, then it is Parasmaipadi. P कुण्ठति.
 Pf चुकुण्ठ P. F. कुण्ठिता ḍc.
- कुण् (सौत्र) 1. P. आस्तरण To cover P. कोतति. Pf. चुकोत् P F.
 कोतिता F. कोतिष्यति. C अकोतिष्यत् Aor. अकोतीत्. Ben. कुन्यत्
- कुप् 10 A. अवक्षेपणे To blame P कुन्यते Pf कुन्त्यावके ḍc P F.
 कुन्त्याता F कुन्त्याष्यते C अकुन्त्याष्यत् Aor अकुन्त्सत् Ben कुन्ति-
 षीष्ट. Pass कुन्त्यते Aor अकुन्ति 3rd dual अकुन्त्यायताम्, अकुन्त्यान्
 P. P. कुन्तित G कुन्त्यात्वा, मकुन्त्य Inf. कुन्त्यायितुम्
- कुप् 4 P प्रतीभावे To become putrid P. कुप्यति Pf. चुपेय P F.
 कोथिता F. कोथिष्यति C. अकोथिष्यत् Aor. अकोथीत्. Ben कुप्यात् Des
 चुकुथिपति, चुकोथिपति
- कुप् 9 P. सल्लेपणे सल्लेपेच To cling to, to hurt P कुप्याति. Pf. कुपेय
 P. F. कोथिता F. कोथिष्यति C अकोथिष्यत्. Aor अकोपीत्. Ben
 कुप्यात्. Frequ. चोदुप्यते, चोदुपीति, चोकोप्ति. Pass कुप्यते Aor अकोपेय
- कुर् 10. U. मिथ्योक्तौ To tell a lie P कोदयति ते. Pf कोदयावकार-ने
 ḍc P. F. कोदयिता F. कोदयिष्यति ते. Aor अचूदत्-त् Ben. कोदय
 कोदयिषीष्ट. Des चुकोदयिपति
- कुन् (कुधि) 1. P. क्षिमास्त्रानयो To hurt, to suffer pain. P कुन्
 11 चुकुन्य P F कुन्धिता F कुन्धिष्यति Aor अकुन्धीत् Ben. कुन्धी
 Pass. कुन्ध्यते Aor अकुन्धि
- कुन् 9 P मल्लेपणे मल्लेपेच To cling to, to suffer pain. P. कुन्धाति P
 चुकुन्य. P. F. कुन्धिता F कुन्धिष्यति. C अकुन्धिष्यत्. Aor. अकुन्धत्
 Ben कुप्यात् Des चुकुन्यपति. Pass कुप्यते Aor अकुन्धि
- कुन् (कुधि) 10. U अनृतभाषणे To tell a lie P. कुन्धयति-ने. F
 कुन्धयावकार चके ḍc. P. F. कुन्धयिता F. कुन्धयिष्यति ते. Aor. अकुन्ध

- कुपुम् 11. P. क्षेपे To throw. P. कुपुन्यति. P. F. कुपुमिता Aor. अकुपुम्
कुन् 4 P. गच्छेपणे. To embrace; to cover. P. कुस्यति. Pf. चुकोस. P. F.
कोसिता. F. कोसिष्यति. C. अकोसिष्यत्. Aor. अकुमत्. Ben कुसात्.
Caus. कोसायति-न्ते. Aor. अचुकुसत्-न्त. Des. चुकुमिषति, चुकोमिषति
Frequ. चोपुरयते, चोपुमीति, चोकोसि. Pass. कुस्यते. Aor. अकोसि. P. P.
कुसित. G. कुसित्वा, कोसित्वा. Inf. कुसितुम्, कोसितुम्.
कुम् (कुति) 10. U. 1. P. भाषायाम्. To speak P. कुमयति ते; इति.
Pf. कुमयाशकार-चके &c चुकुरा. P. F. कुसायिता; कुसिता F. कुमयिष्यति-न्ते;
कुसिष्यति Aor अचुकुमत्-न्त, अकुसीत् Ben कुर्यात्, कुमयिषीष्ट, कुसात्.
कुस्म 10. A. कुस्मितस्मयने 'To smile rudely. P. कुस्मयते Pf. कुम्पायके
&c. P. F. कुस्मयिता F. कुस्मयिष्यते. Aor. अचुकुस्मान. Ben. कुम्पयिषीष्ट.
कुद् 10. A. विस्मायने To surprise. P. कुद्वयते. Pf. कुद्वयायके &c P. F.
कुद्वयिता. F. कुद्वयिष्यते C अकुद्वयिष्यत् Aor. अचुकुद्वहत् Ben कुद्विषीष्ट
Des. चुकुद्वयिषते Pass. कुद्वयते Aor अकुहि. P. P. कुद्वित G. कुद्वित्वा
Inf. कुद्वितुम्.
कु (कृद्) (कृदादि) 6 A. शब्दे To sound. P. कृयते Pf. कृज्ज्वं P. F.
कृविता. F. कृविष्यते C अकृदिष्यत्. Aor अकृतिष्ट B. कृविषीष्ट Caus
कावयति-न्ते. Aor. अचुकृवत्-न्त. Des. कृज्ज्वते. Frequ. चोक्वयते, चोक्वीति,
चोकोनि Pass कृयते Aor. अकृयि P. P. कृत G. कृत्वा Inf. कृवितुम्
कृ (कृज्) 9. U. शब्दे To sound P. कृनाति, कृनीते. Pf कृजाव, कृजा
P. F. कृविता F कृविष्यति-न्ते C. अकृविष्यत्-न्त Aor. अकृवीत्, अकृवि
Ben कृयात्, कृविषीष्ट
कृज् 1. P. अप्यते शब्दे. To make any inarticulate or monotonous
sound. P. कृजति Pf. कृज्ज्व. P. F. कृजिता F. कृजिष्यति. Aor.
अकृजीत्. Ben. कृज्यात्. Caus कृजवति-न्ते Aor अकृज्ज्वन्-न्त Des. कृज्ज्व
जिषति. Frequ. चोकृज्यते, चोकृजीति, चोक्वति Pass. कृज्यते. Aor
अकृजि P. P. कृजित. G. कृजित्वा Inf. कृजितुम्.
कृद् 10 A. आप्रवणेऽप्यदादनेच. To avoid giving, to render indistinct
or unintelligible. P. कृद्वयते. Pf. कृद्वयायके &c. P. F. कृद्वयिता
F. कृद्वयिष्यते Aor. अचुकृद्वहत् B. कृद्विषीष्ट.
कृद् 10 U परितोषे परिदादनेच. To burn; to give pain. P. कृद्वयति Pf
कृद्वयायकार चोक् &c P. F. कृद्वयिता. F. कृद्वयिष्यति-न्ते. Aor. अचुकृद्वहत्.
Ben कृद्वयात्, कृद्विषीष्ट Des. चुकृद्वयिषति-न्ते Pass कृद्वयते. Aor. अकृद्वि
कृद् 6 P. दाट्ये भक्षणच To become firm; to eat P. कृजति Pf.
चुकृद्. P. F. कृजिता. F. कृजिष्यति C. अकृज्यत्. Aor. अकृजीत् B.
कृज्यात्. Des. चुकृजिषति. Frequ. चोकृज्ज्वते, चोकृजीति, चोक्वति.

कृष् 10 A. सक्वोचने To contract. P कृष्यते Pf. कृष्याद्यके ढे P. F. कृष्यता. F कृष्यिष्यते C. अकृष्यिष्यत् Aor अकृष्यत्. Ben. कृष्यिषीष्ट. Des अकृष्यिष्यते Pass. कृष्यते. Aor. अकृषि P. P. कृषित. G. कृष्यिन्ता Inf कृष्यितुम्.

कृष् 10 U आभाषेमन्त्रणं च To speak; to hold a consultation P. कृष्यति ते Pf कृष्याद्यकार-चने ढे P. F. कृष्यता F. कृष्यिष्यति ते. Aor अकृष्यत्-त्. Ben कृष्यात्, कृष्यिषीष्ट

कृष् 1 P. आरणे. To cover. P कृष्यति. Pf कृष्यत् P. F. कृष्यता. F. कृष्यिष्यति C अकृष्यिष्यत् Aor. अकृषीत्. B कृष्यात्. Des अकृष्यिष्यति.

कृ (कृत्) 5 U हिन्यायाम् To kill P. कृणोति, कृणुते. Pf. चकार-चके. 2nd sing चकथं, चकथे P. F कर्ता. F. करिष्यति ते C. अकरिष्यत्-त्. Aor. अकरोत्, अकृत. Ben किर्यात्, कृषीष्ट Caus कारयति ते. Aor. अकरोत्-त्. Des. चिकीर्षति-ते. Frequ चक्रीयते, चक्रीति, चरिक्ति, चरीकति, चर्रीति, चरिक्रीति, चरीर्रीति ढे. Pass. चियते Aor. अकारि P. P. कृत. G कृता, कृत्य Inf कर्तुम्.

कृ (कृत्) 8 U. करणे To do. P. करोति, कुरुते Pf. चकार-चके 2nd sing. चकथं, चकथे. P. F. कर्ता F. करिष्यति ते C. अकरिष्यत्-त्. Aor. अकरोत्, अकृत. B. किर्यात्, कृषीष्ट. Caus कारयति ते. Aor. अकरोत्-त्. Des चिकीर्षति ते. Frequ See the above root. Pass. क्रियते Aor अकारि 3rd dual. अकारिष्याताम्, अकरोताम्, P. F. नारिता, कर्ता. F. करिष्यते, करिष्यते Ben. करिषीष्ट, कृषीष्ट P. P. कृत. G. कृता. Inf कर्तुम् कृ with सम्, † सस्क्रोति, सस्क्रुते Imperf समस्क्रोत्, समन्स्रुत्. Pf सचकार, सचस्करे 2nd sing. सचस्करिष्य, सचस्करिष्ये P. F. सस्कर्ता. F. सस्करिष्यति ते Aor. समस्कार्यात्, समस्क्रुत्. Ben. सस्किष्यात्, सस्क्रुषीष्ट.

कृ (कृत्) 6. P. पतले To become thick. P कृणति Pf. चकथं. P. F. कृणता F कृण्यति. Aor. अकृणीत् B कृण्यात्

कृ (कृत्) 6 P. छेदने To cut. P कृणति Pf. चकथं. 2nd sing. चकथिष्य. P. F. कर्तिता. F. कर्तिष्यति, कर्त्तव्यति C. अकर्तिष्यत्, अकर्त्तव्यत् Aor अकर्त्नीत्. Ben कर्त्तव्यात् Caus कर्त्तयति ते. Aor. अचकथं-त्, अचकथुत्-त् Des. चिकर्तिष्यति, चिकृण्यति Frequ. चक्रीकृतं, चरीकति, चरीकृतीति ढे. Pass. कृण्यते Aor अकर्त्ति P. P. कृण Ger. कर्त्तिष्या, कर्त्तव्य Inf कर्त्तुम्

कृ (कृत्) 7 P. वेष्टने To surround. P. कृणति The remaining forms of this root are like those of the above root.

कृ (कृत्) 1. A. गामर्थे To be fit for; to be able. P. कृष्यते. Pf. चकथं. 2nd sing चकथिष्य, चकथे. P. F. कृष्यता. कृष्या. F. कृष्यिष्यते, कृष्यिष्यते. C अकृष्यिष्यत्, अकृष्यत्, अकृष्यत्. Aor. अकृष्यत्;

अकलिष्ट, अकृत् B कलिषीष्ट, कृप्सीष्ट Caus कल्पयति ते Aor. अवकल्पत् त.
अवीकृषत्-त् Des चिकलिष्यते, चिकृष्यते, चिकृष्यति Frequ चलीकृष्यते.
चलीकृष्यति, चलीकृष्यति &c Pass कृष्यते Aor. अवलिष. P. P. इष्ट
Ger कलिष्या, कृष्या, सकल्प्य. Inf कलिष्यतुम्, कल्पतुम्

इष्ट 10 U दीर्घ्ये To be weak. P. कृषयति ते. Pf. कृषयाबकार-चके &c P.
F. कृषयिता F. कृषयिष्यति ते Aor. अवकृषत्-त् Ben कृष्यात्, कृषयिष्य

इष्ट (इष्ट) 10 U 1 P सामर्थ्ये To be able P कल्पयति ते, कल्पति Pf
कल्पयाबकार-चके &c. सकल्प. P. F कल्पयिता; कल्पिता, कल्पा. F. कल्पि
ष्यति ते; कलिष्यति, कल्पयति. Aor अवकल्पत् त, अवीकृषत् त, अकलीष्ट,
अकल्प्यात् Ben कल्प्यान्, कल्पयिषीष्ट, कृष्यात्.

कृष् (कृष्) 1.P. हिमाकरणयो रंतौ च To kill, to accomplish; to go P.
*कृषोति Pf. चकृष्व P.F. कृष्विता. F. कृष्विष्यति C. अकृष्विष्यत् Aor
अकृष्वीन् B कृष्यात्.

कृष् 4 P कृष्णये, To become lean. P. कृष्यति. Pf कृष्यं P. F. कृषि
F कृषिष्यति C. अकृषिष्यत् Aor अकृषत् Ben, कृष्यात् Caus कृषयति
ते. Aor अवकृषत् त, अवीकृषत् त Des चिकृषिषति Frequ चरीकृषते,
चरीकृषति, चरीकृषि &c Pass कृष्यते. Aor. अवर्षि. P. P इष्ट, but
with प्र, प्रकृषित Ger. कृषित्वा, कृषित्वा Inf कृषितुम्.

इष्ट 1 P. क्लिष्टने To draw, to plough P कर्षति Pf. चर्षत् 2nd sing
चर्षिष्य P. F कर्षा, कर्षा F. कर्षयति, कर्षयति. C अवर्ष्यत्, अवर्ष्यत् Aor
अवर्षीत्, अवर्षीत्, अकृषत् Ben कृष्यात्. Caus कर्षयति ते Aor.
अवर्ष्यत् त, अवीकृषत् त. Des चिकृषति. Frequ चरीकृषते, चरीकृषति,
चरीकृषि, चरीकृषि &c Pass कृष्यते Aor अवर्षि P. P इष्ट. C. इष्ट,
सकृष्य Inf. कर्षुम्, कर्षुम्.

इष्ट 6 U. क्लिष्टने To draw, to plough. P कृषयति ते. Pf. चर्षत्, चर्षो
P. F कर्षा, कर्षा. F. कर्षयति ते, कर्षयति ते Aor (Par) अवर्षीत्,
अवर्षीत्, अकृषत्; (Atin) अकृषत्, अकृषत् B. कृष्यात्, कृषीष्ट For
Caus Des Frequ &c. see the above root.

इष्ट 6. P. क्लिष्टने To throw P. क्लिष्टति Pf. चकार &c 2nd sing. चर्षिष्य
P. F. कर्षिता, कर्षिता. F कर्षयति, कर्षयति C. अकृषिष्यत्, अकृषिष्यत्
Aor अकृषीत् B कर्षीत् Caus कर्षयति ते Aor. अवर्षीत्
Des. चिकृषिषति only. Frequ. चरीकृषते, चारिषति, चारिषति. Pass चरी
Aor अवर्षि. P. P. कर्षि. G. कर्षित्वा, कर्षित्वा, प्रकर्ष्य. Inf. कर्षितुम्.

* धिक्चिह्नस्योरच ॥ The Viharsana उ instead of धि is added to the roots
चिह्नि and चिह्नि

क्रीतुम्. कृ with उप P. * उपस्क्रिणति He cuts Imperf.
† उपास्क्रिणत् 1st. उपचकार. ‡ उपस्क्रिणति, प्रतिस्क्रिणति He kills. Also,
अपस्क्रिणते बुद्धयो भक्ष्यधी (आलिख्य विशिषतीत्यर्थः)

कृ (कृन्) 9. U. हिंसायाम्. To kill; to injure. P. कृणाति, कृणीति Pf.
चकार, चक्रे. P. F. करिता, करीता F. करिष्यति-ते, करीष्यति-ते C
अकरिष्यत्-त्, अकरीष्यत्-त्. Aor. अकरीत्, अकरीष्ट, अकरीष्ट Ben.
करीयात्, करीयाष्ट Caus करिष्यति-ते Aor. अकरीष्यत्-त्. Des चिकरिष्यति-
ते, चिकरीष्यति-ते, चिकरीष्यति-ते Frequ. चकरीयते, चाकरीति, चाकर्ति. Pass.
करीयते. Aor अकरीत्. P. P. करीष्य Ger. करीता, करीय Inf करितुम्,
करीतुम्.

कृ 9. P. हिंसायाम्. To kill. The forms of this root are like the
Parasmaipadi forms of the above root.

कृ 10. U. सदायने To mention; to celebrate. P. कीर्तयति-ते. Pf.
कीर्तयाम्वावरन्दे &c. P. F. कीर्तयिता. F. कीर्तयिष्यति-ते. C. अकीर्तयिष्यत्-
त्, Aor. अकीर्तयिष्यत्-त्, अकीर्तयिष्यत्-त्. B कीर्त्यात्, कीर्तयिष्यीष्ट. Des.
चिकीर्तयिष्यति-ते, Pass कीर्तयते. Aor. अकीर्ति P. P. कीर्तयित Ger. कीर्तयित्वा,
सकीर्त्य, Inf. कीर्तयितुम्.

केट् 10. U. श्रावणे. निमन्त्रणे, आमन्त्रणे च To cause to hear; to call;
to advise. P. केतयति-ते. Pf. केतयाम्वावरन्दे &c. P. F. केतयिता. F.
केतयिष्यति-ते. C. अकेतयिष्यत्-त् Aor. अकेतयिष्यत्-त् B केत्यात्, केतयिष्यीष्ट.
Des. चिकेतयिष्यति-ते Pass केतयते. Aor. अकेति P. P. केतयित. G.
केतयित्वा. Inf केतयितुम्.

केप् (केप्) 1. A. क्षम्ने. To shake. P. क्षेपे. Pf. विक्षेपे P. F. क्षेपिता F.
क्षेपिष्यते. C. अक्षेपिष्यत्. Aor. अक्षेपिष्ट Ben. क्षेपिष्यीष्ट. Caus क्षेपयति-ते.
Aor. अक्षेपयत्-त्.

केट् (केट्) 1. P. चलन्. To move. P. केलति. Pf. चिकेत P. F. केलिता F.
केलिष्यति. C. अकेलिष्यत् Aor. अकेलीन् Ben. केत्यात् Caus केलयति-ते.
Aor. अचिकेलयत्

केका 11. P. हिलासं. To be merry; to sport. P. केलायति Pf. केलायाम्-
वावरन्दे &c. P. F. केलायिता. F. केलायिष्यति Aor. अकेलायिष्यत् Ben. केलायित्वा,

के 1 P. शब्दं. To sound. P. कायति Pf. चरी 2nd sing. चदिय, चदाम.
P. F. काया. F. कायति. C. अकायन् Aor. अकायी B कायात् Caus

* हिंसितुमर्थः । कृ after उप takes म् if it means 'to cut.'

† अक्षय्यादन्वयार्थः । मृदात्तुर्दन्दिनित्यम् । कृ takes म् notwithstanding the
intervention of the prefix अ or the reduplicative syllable

‡ हिंसायामर्थः ॥ कृ after उप or प्रति takes म् if it means 'to kill.'

कापयति ते Aor अचीकषत् Des चिकासति Frequ. चाकायते, चाक्रे
चाकाति Pass कायते Aor अकायि P P कात G कात्वा Inf बाहु
कथ (घटादि) 10 U 1 P हिंसायाम् To kill P कथयति ते कथयति Pf
कथयाचकारचक्रे चकाय P I कथयिता, कथिता I कथयिष्यति
कथिष्यति Aor अचिकषत्, अकथीत्, अकथीत् Ben कथ्यात् इयदिर्
कथ्यात्

कृत् (कृ) (घटादि) 4 P हरणदीप्त्यो To be crooked (in mind or
body) to shine P कृत्यति Pf चक्रास P F कृतिता F कृषि
ष्यति C अकनसिष्यत् Aor अकनसीत्, अकनासीत् Ben कनस्यात् Caus
कनसयति ते Aor अचिकनसत् P P कनस्त G कनसित्वा कनत्वा Inf
कनसितुम्

कृन् (कृन्) 9 U शब्दे To sound P कृन्नाति, कृन्नीते Pf कृन्ना
कृन्नुते P F कृन्विता F कृन्विष्यति ते C अकृन्विष्यत् त Aor अकृ
णीत्, अकृन्विष्ट Ben कृन्यात्, कृन्विष्ट Des कृन्नुपतिने

कृन् (कृन्) 1 A शब्दे, उदच To sound to be wet P कृन्
Pf कृन्नुते P F कृन्विता F कृन्विष्यते C अकृन्विष्यत् Aor अकृ
विष्ट Ben कृन्विष्ट Caus कृन्विष्यति ते Aor अकृन्विष्यत् D कृन्
विष्यते Frequ चाकृन्विष्यते, चोक्नूयति, चोक्नोति Pass कृन्विष्यते Aor
अकृन्विष्य P I कृन्त Ger कृन्विष्या चेलकनोपम्, कृन्विष्याम् Inf कृन्विष्य

कृन् 1 P कृन्ने To be crooked (in mind) P कृन्ति Pf
चक्राम P F कृन्तिता F कृन्तिष्यति Aor अकृन्ति B. कृन्ति

कृन् (घटादि) 1 P हिंसायाम् To kill P कृन्ति Pf चक्राम P I
कृन्तिता F कृन्तिष्यति C अकृन्तिष्यत् Aor अकृन्ति, अकृन्ति I
कृन्त्यात् Caus कृन्तिष्यति ते Aor अचिकृन्त P P कृन्तिता कृन्तिष्यम्, कृन्तिष्याम् Inf कृन्तिष्य

कृद् 1 A (घटादि) दैह्ये वेदने च To lament to grieve P कृद्ते Pf
चक्रद् P F कृदता I कृदिष्यते C अकृदिष्यत् Aor अकृदिष्ट Ben कृदि
Caus कृदिष्यति ते Aor अचिकृदत् Frequ चाकृदते, चाकृदीति चक्र

कृद् (कृदि) 1 A (घटादि) रोदन दैह्ये, आग्नौ च To cry to grieve
to call out. I कृद्ते Pf चक्रद् P I कृदता P कृदिष्यते C
अकृदिष्यत् Aor अकृदिष्ट B कृदिष्ट Caus कृदिष्यति ते Aor अकृ
दत् D कृदिष्यते Frequ चाकृदते चाकृदीति, चाकृति Pass
कृदते Aor अकृदि P P कृदत् Ger कृदत्वा आग्नौ Inf कृदितुम्

कृद् (कृदि) 1 P रोदन, आग्नौ च To cry to call out P कृदति Pf
चक्रद् P F कृदिता F कृदिष्यति C अकृदिष्यत् Aor अकृदिष्ट B
कृद्यात् Caus कृदिष्यति ते Aor अकृदत् Des कृदिष्यति Irequ
चाकृदते चाकृदीति चाकृति Pass कृदत Aor अकृदि P P कृद
G कृदिता, आग्नौ Inf कृदितुम्

कु० 9 P हिंसने To kill P कुशाति Pf चुकोष P F क्रोयिता P.
क्रोथिष्यति Aor अक्रोथीत् Ben कुष्यात्

कु० 4 P क्रोधे To be angry P कुधति Pf चुकोष 2nd sing चुनाधिष
P F क्रोद्धा F क्रोत्स्यति C अक्रोत्स्यत् Aor अकुधत् Ben कुष्यात्
Caus क्रोधयति ते Aor अचुकुषत् त Des चुकुन्सति Frequ चोक्रु
ष्यते, चाक्रुषीति, चोक्रोद्धि Pass क्रुष्यते Aor अक्रोधि P P क्रुद्ध G
क्रुद्धा, सकुध्य Inf क्रोदुम्

कु० 1 P आह्वाने रोदने च To call out, to cry P क्रोशति Pf चुकोष
2nd sing चुकोशित P F क्रोष्टा F क्रोश्यति C अक्रोश्यत् Aor
अकुशत् Ben क्रुशत् Caus क्रोशयति ते Aor अचुकुशत् त Des
चुकुशति Frequ चोक्रुश्यते चक्रुशीति चाक्राष्टि Pass क्रुश्यते Aor
अक्रोशि P P क्रुष्ट G क्रुष्टा Inf क्रोष्टुम्

वे० (कृ०) 1 A सेवने To serve P कृवते Pf चित्रेवे P F.
क्रविता B क्रविष्यत C अक्रविष्यत Aor अक्रविष्ट B क्रेविषोष्ट Caus
क्रवयति ते Aor अचिक्रेवत् त

हृ० (घनादि) 10 U 1 P वध To kill P हृययति ते, हृयति Pf
हृययायकार-चके &c, चङ्गाय P F हृययिता हृयिता B हृययिष्यति ते,
हृयिष्यति Aor अचिह्रयत् त, अहृयीत्, अहृयायीत् B हृय्यात्, हृययि
षोष्ट, हृय्यात् Frequ of 1st Conj चाहृय्यते, चाहृयीति चाहृयति

हृ० (घनादि) 4 A वैक्रेये To make detective P हृयते Pf चहरे
P F हृदिता F हृदिष्यत C अहृदिष्यत् Aor अहृदिष्ट B हृदिषोष्ट
Caus हृदयति त Aor अचिहृदत् त

हृ० (हृदि) 1 U रादने To cry, to call out P हृन्दति ते Pf
चहृन्दे P F हृन्दिता F हृन्दिष्यति ते C अहृन्दिष्यत् त Aor अहृ
न्दीत् अहृन्दिष्य Ben हृन्त्यान्, हृन्दिषोष्ट Pass हृन्त्यते Aor अहृन्दि

हृ० (घनादि) 10 U अव्यक्तशब्दे To whisper P हृषयति ते Pf हृषया
यकार-चके &c P F हृषयिता F हृषयिष्यति त Aor अचिहृषत् त Ben
हृष्यात्, हृषयिषोष्ट

हृ० (हृनु) 4 P गतौ To be fatigued P ह्राम्यति, ह्रामति Pf यह्रान
2nd sing चह्रमिष P F ह्रमिता B ह्रमिष्यति C अह्रमिष्यत् Aor
अह्रमत् Ben ह्रम्यात् Caus ह्रमयति त Aor अचिह्रमत् त D चिह्रमिषति
Frequ चह्रम्यत चह्रम्यत, चह्रमीति चह्रह्रमीति, चह्रन्ति, चह्रन्ति Pass.
ह्रमन्त Aor अह्रमि P P ह्राम G ह्रमिता, ह्राम्या Inf ह्रमितुम्

हृ० (हृन्) 4 P आर्द्राभावे To become wet P ह्रिषति Pf चिह्रेष्ट
2nd sing चिह्रिषति, चिह्रिष P F ह्रिता B ह्रिष्यति, ह्रिष्यति
C अह्रिष्यत्, अह्रिष्यत् Aor अह्रिष्ट B ह्रिष्यान् Caus ह्रिषयति ते
Aor अचिह्रिष्ट त Des चिह्रिष्यति, चिह्रिष्यति, चिह्रिष्यति Frequ

- चेद्विद्यते चेद्विद्वति, चेद्वेत्ति Pass द्विद्यते Aor अद्विदि P P म्नि G
 द्विदिवा, द्वेदिवा, द्विवा Inf द्वेदितुम्, द्वेत्तुम्
- ह्मिन्द् (ह्मिदि) 1 P. परिदेवने To lament P ह्मिन्दति, Pf चिह्मिन्द् P
 F ह्मिन्दिता F. ह्मिन्दिष्यति C अह्मिन्दिष्यन् Aor अह्मिन्दीन् B ह्मिन्द्या
 Caus ह्मिन्दयति-ते Aor अविह्मिन्दत Des चिह्मिन्दिषति Frequ
 रेह्मिन्दते, चेह्मिन्दीति, चेह्मिन्ति Pass ह्मिन्दते Aor अह्मिन्दि P P.
 ह्मिन्दिता G ह्मिन्दिवा Inf ह्मिन्दिषुम्
- ह्मिन्द् (ह्मिदि) 1 A परिदेवने To lament P ह्मिन्दते Pf चिह्मिन्दे P F
 ह्मिन्दिता F ह्मिन्दिष्यते C अह्मिन्दिष्यत Aor अह्मिन्दि B ह्मिन्दिषीष्ट
 Des चिह्मिन्दिषते For the remaining forms see the
 above root
- ह्मिन् 4 A (according to some P also. द्रव परार्थे ह्मिष्यन्ति Manu)
 उपतापे To be afflicted, to be tormented P. ह्मिष्यते Pf
 चिह्मिषे 2nd sing चिह्मिषिषे P F ह्मिषिता F ह्मिषिष्यते C अह्मिषिष्यत
 Aor अह्मिषिष्ट Ben. ह्मिषिषीष्ट Caus ह्मिषयति-ते Aor अविह्मिष्यत-त D
 चिह्मिषिष्यते, चिह्मिष्यते Frequ चिह्मिष्यते, चिह्मिषीति, चिह्मिष्टि P P ह्मिषित,
 ह्मिष्ट Ger ह्मिषत्वा, ह्मिष्टा Inf ह्मिषितुम्
- ह्मिष (ह्मिन्) 9 P पिबावने To torment, to distress P ह्मिषताति
 Imper 2nd sing ह्मिषान Pf चिह्मिष 2nd sing चिह्मिषिष्य, चिह्मिष्ट
 P. F ह्मिषिता ह्मिषा F ह्मिषिष्यति, ह्मिष्यति C अह्मिषिष्यन्, अह्मिष्यन् Aor
 अह्मिषीत्, अह्मिषत् Ben ह्मिष्यान् Caus ह्मिषयति-ते Aor अविह्मिष्यत-त
 Des चिह्मिषिषति, चिह्मिषिषति, चिह्मिषति Frequ चेह्मिष्यते, चिह्मिषीति,
 चिह्मिष्टि Pass ह्मिष्यते Aor अह्मिषि P. P ह्मिषित, ह्मिष्ट G ह्मिषित्वा,
 ह्मिष्टा, संहिष्य Inf ह्मिषितुम्, ह्मिष्टुम्
- * ह्मिन् (ह्मिन्) 1 A अघाट्य To be timid P ह्मिन्ति Pf चिह्मिन्ति " F
 ह्मिन्तिता F ह्मिन्तिष्यते C अह्मिन्तिष्यत Aor अह्मिन्तिष Ben ह्मिन्तिषीष्ट
 Caus ह्मिन्तिष्यति-त Aor अविह्मिन्तिष्यत-त
- ह्मिन् (ह्मिन्) 1 A गती To go P ह्मन्ति Pf चुह्मन्ते 2nd sing चुह्मन्ति
 P F ह्मन्तिता I. ह्मन्तिष्यत C अह्मन्तिष्यत Aor अह्मन्ति Ben ह्मन्तिषीष्ट Des
 चुह्मन्ति
- ह्मन् 1 A अव्यक्तवाचि To speak inarticulately P ह्मन्ते Pf
 चिह्मन्ते P F ह्मन्तिता F ह्मन्तिष्यते C अह्मन्तिष्यत Aor अह्मन्ति Ben.
 ह्मन्तिषीष्ट Des चिह्मन्तिषत
- ह्मन् 1 P अन्यनशब्दे lo hum, to tinkle P ह्मन्ति Pf चह्मन्ति 2nd
 sing चह्मन्तिष P F ह्मन्तिता F ह्मन्तिष्यति C अह्मन्तिष्यन् Aor अह्मन्ति,
 अह्मन्ति Ben ह्मन्त्यान् Caus ह्मन्तिष्यति-त Aor अविह्मन्तिष्यत-त D s.
 चिह्मन्तिषति Frequ चह्मन्तिषत चह्मन्तिष्यत, चह्मन्तिषीति, चह्मन्तिषीति,
 चह्मन्तिषीति Pass ह्मन्तिष्यत Aor अह्मन्ति P P ह्मन्ति G ह्मन्तिवा Inf ह्मन्तिषुम्

- खिद् 1 P. जामे T. be terrified, to fear. P. खेयति Pf. चिखेद् I. खेयिता. F. खेयिष्यति Aor अखेदीत् Ben. सिय्यात्.
- खिद् 4. A. दैन्ये To be distressed. P. खिद्यते. Pf चिखिदे P. F. रस्ता F खेत्यते. C अखेत्यत्. Aor. असित Ben खितीष्ट Caus. खेद-पति-ते Aor अचीखिदन्-त Des. चिखित्सते Frequ खेखिद्यते, खेखिदीति, खेवेति Pass. खिद्यते Aor. अखेदि P. P. खिन्न G. खिन्वा, परिखिद्य. Inf. खेत्तुम्.
- खिद् 6. P. परिषाते परितापे च To strike; to be displeased. P. खिन्दति. Pf चिखेद् P. F. मेता F. खेत्यति C. अखेत्यत्. Aor. अखेसीत् Ben. सियाद्. Caus. खेदयति-ते. Aor अचीखिदन्-त. Des. चिखित्सति. Frequ खेखिद्यते, खेखिदीति, खेवेति Pass. खिद्यते Aor. अखेदि P. P. खिन्न G. खिन्वा, परिखिद्य. Inf खेत्तुम्.
- खिद् 7. A. त्रासे To be distressed; to be displeased. P. खिन्ते Present. P. सि दान The forms of this root except those of the conjugational tenses, moods and present participles, are identical with those of खिद् 4 A.
- खिद् 6. P. उड्डे To glean. P. खिन्नति Pf. चिखेल P. F. खेलिता. F. खेलिष्यति. Aor अखेसीत् Ben. सिय्यात् Des चिखिलिषति, चिखेलिषति
- खु (खुद्) 1. A. शब्दे To sound P. खवते Pf. खुबुवे P. F. खोता. F. खोष्यते C अखोष्यत्. Aor. अखोय. Ben. खोपीष्ट. Des. खुबुषते Frequ. खोष्यते, खोष्यतीति, खोष्योति.
- खुज् (खुज्) 1. P. स्तेयकरणे To steal P. खोजति Pf. खुजोय P. F. खोजिता F. खोजिष्यति (2) अखोजिष्यत् Aor अखोजीत् Ben. खुज्यात् P. P. खुज् G. खोजिता, खुज्वा. Inf खोजितुम्
- खुद् (खुयादि.) 6 P. सवरणे. To cover. P. खुडति. Pf. खुडो 2nd sing. खुडिष्य P. F. खुडिता F. खुडिष्यति. Aor. अखुडीत् Ben. खुड्यात् Des. खुडिष्यति
- खुद् 10. U. भेदने To break into pieces P. खोडयति-ते Pf. खोडयायकाय चके &c. P. F. खोडयिता. F. खोडयिष्यति-ते Aor. अखुडिदन्-त Ben. खोड्यात्, खोडयिषीष्ट.
- खुग् (खुडि) 1 A खवे To be lame. P. खुगते Pf. खुगुगे P. F. खुगिता. F. खुगिष्यते Aor अखुगिष्ट Ben. खुगिषीष्ट.
- खुग् (खुडि) 10 U. भेदने. To break into pieces P. खुगयति-ते Pf. खुगयायकाय चके &c P. F. खुगयिता F. खुगयिष्यति ते. Aor. अखुगुगत् Ben. खुग्यात्, खुगयिषीष्ट
- खुर 6 P. छेदने To cut. P. खुरति Pf. खुरोर. 2nd sing. खुरोरिष्य P. F. मोरिता. I. खोरिष्यति Aor. अखोरीत् Ben. एयात् Des. खुरिषति, खुरोरिषति. Frequ खेरते, खोरति &c.

- सुं 1 A कानायाम् To play to sport P खूँते Pf खुँदे P F
 खूँति F खूँदियत (अखूँदिष्यन् Aor अखूँदि Ben खूँदीट. Des
 खूँदियत Frequ चाखूँति चाखूँति चाखूँति
- ख 10 U भक्षण To eat P खयातत Pf खयातकार &c P F
 खयति F खयाततत Aor अखयत् Ben खयात् अयिषीट
- खड 10 U भक्षण To eat. The forms of the root are like those
 of the above root with the only difference of ड for र
- खल (खल) 1 P चलन To move to and fro to sport P चलति
 Pf चिखत P F सायता F सायति C अखलिष्यन् Aor अखलात्
 Ben सयात् Caus सयति only Aor अखिलन् Des चिखलियति
 Frequ चखयत चखयति चखोत् Pass खयत Aor अखाल P P.
 खलिन G खाल्ना Inf खानुम्
- खल 11 P चनन To move to and fro P खेयति Pf खलायकार &c
 P F खलिता F खलेयति Aor अखत् Ben खयात्
- खेल 11 P विगम To play to sport P खलायत Pf खलायकार
 &c P F खलायता F खेलिष्यति Aor अखलाय B खलायात्
- खेव् (खट) 1 A भवन To serve P खन्त Pf खख P F खतिता F
 खानयत C अखनियत Aor अखान Ben खनयाट Caus खनयित
 Aor अखिखन्त D खिखियत Frequ खखयत
- खे 1 P खदन सौख्येखनय To strike to make firm to lig P
 खायति Pf ख्खा and sing चाखय खयाय P F खता F खासति
 C अखासत् Aor अखासन् Ben खयात् Des चिखासाट Frequ
 चाखायते चाखति &c
- खाट (खाड) 1 P गतिप्रतिपाते To limp P खानति Pf खोट P F
 खान्ति F खान्ति Aor अखोत् Ben खोत्यात् Caus खटयति ते
 Aor अखुण्णत
- खाट 10 U क्षप भक्षणे च To throw to eat P खेयति ते Pf खेयकार
 &c P F खेयता F खयिष्यति Aor अखुण्णत Ben
 खयात् खायिषीट
- खोट (खाट) 1 P गतिप्रतिपाते To limp This root is conjugated
 like खाट 1 P with the only difference of ड for र
- खाट 10 U This is conjugated like खाट 10 U, ड only being
 substituted for र
- खार (खार) 1 P गतिप्रतिपाते To limp P खारति Pf खार P F
 खारता F खोरिष्यत C अखोरिष्यत् Aor अखारि Ben खोर्वात्
 C अखारयति ते Aor अखुखारत Des खुखारिष्यत Frequ चाखायते
 चाखायति चाखति Pass खायते A अखोरे
- खार (खार) 1 P गतिप्रतिपाते To limp Conjugated like the
 above root with the only difference of ख for र

शदा 2 P प्रकथने To relate to tell P रयति Imperf अस्वात् 3rd plural अस्वात् वरु Imper रदात् 2nd sing रदात् Pot रदायात् Present P रदात् It is wanting in the non copulative tenses and moods According to वासना स्या is not used with the preposition सम्

ग

गान 1 P शब्दे मदे व To sound to be drum P गजति Pf गत P F गतिता F गान्धात् C अगच्छत् Aor अगच्छीत् Ben गच्छात् Des निगजयति Frequ गगयत जागति &c
गज 10 U शब्दे To sound P गजयति Pf गजयिष्यति &c P F गजयता F गजायति ते Aor अगच्छत् Ben गजयन् गजयिष्यति
गज्ज (गज्ज) 1 P शब्दे To sound P गजति Pf गजत P F गजता F गजधात् Aor अगच्छीत् Ben गज्यात् D निगजयति Frequ गज्जयति गज्जयिष्यति गज्जयिष्यति

गा 1 P (धगाद) सेचने To sprinkle P गति Pf गत P F गतिता F गाड्यानि C अगच्छत् Aor अगच्छीत् Ben गच्छात् Caus गच्छात् ते Aor अगच्छत् Pas गच्छते Aor अगच्छीत्
गण 10 U सख्याने To count P गणयति ते (also गणयति) Pf गणयाञ्छकार-च्छे &c P F गणयिता F गणयिष्यति ते Aor अगच्छत् Ben गच्छात्, गणयिष्यति Des निगणयिष्यति ते Pass गणयिष्यते Aor अगच्छत् P P गणयित G गणयता निगणय Int गणयितुम्

गच्छ (गच्छ) 1 P वदनैकदंष्ट्रे To affect the cheek P गच्छति Pf गच्छ P F गच्छता F गच्छायात् Aor अगच्छीत् Ben गच्छात् Caus गच्छयति ते Aor अगच्छीत्

गद् 1 P व्यक्ताया वाचि To speak to say P गदात् Pf गदात् P F गदिता F गदाध्यात् C अगच्छत् Aor अगच्छीत्, अगच्छीत् Ben गदात् Caus गदायात् त Aor अगच्छीत् Des निगदायति Frequ गगदयत गगदयिष्यति Pass गद्यते Aor अगच्छत् P P गदात् G गदता Int गदितुम्

गद् (गद्) 10 U देवान्दे To thunder P गदयति ते Pf गदायाञ्छकार-च्छे &c P F गदायता I गदायतात् ते Aor अगच्छत् Ben गदात् Caus गदायात् त Aor अगच्छीत् Des निगदायति Frequ गगदयत गगदयिष्यति

गद्गद् 11 P दाक्खिज्जेने To stammer P गद्गदति Pf गद्गदाञ्छकार &c I F गद्गदात् F गद्गदिष्यति Aor अगच्छीत् B गद्गदात्

गद् (गद्) 1 P वदनैकदंष्ट्रे To affect the cheek P गच्छति Pf गच्छ P F गच्छता F गच्छायात् Aor अगच्छीत् Ben गच्छात् Caus गच्छयति ते Aor अगच्छीत् Des निगच्छयति ते Pass गच्छयते Aor अगच्छीत् P P गच्छात् G गच्छता Int गच्छितुम्

गच्छ 10 A जदने To injure to ask P गच्छयति Pf गच्छयाञ्छकार &c P F गच्छयता F गच्छयति ते Aor अगच्छीत् B गच्छात्

गम् (गन्) 1 P. गतो. To go P. गच्छति. Pf. जगाम. 2nd sing. जगमिष, जगम्य P. F. गन्ता. F. गमिष्यति. C. अगमिष्यत्. Aor. अगमन्. Ben. गम्यात्. Caus गमयति-ते Aor. अजीगमत्-त. Des जिगमिषति; with सप् (संजिगृहते) Frequ. जंगम्यते, जंगमीति, जगन्ति. Pass. गमन्ते Aor. अगमि. P. P. गत. G. गता, चागम्य, आगत्य. Inf. गन्तुम्. Pf. P. जगिमवम्, जगम्यम्, (सजगमान्).

गर्ज् 1 P. शब्दे. To roar. P. गर्जति Pf. जगर्जे. 2nd sing. जगर्जिष. P. F. गर्जिता. F. गर्जिष्यति C. अगर्जिष्यत्. Aor. अगर्जत्. Ben. गर्ज्यात्. Caus गर्जयति-ते. Aor. अजगर्जत्-त. D जिगर्जिषति. Frequ. जागर्ज्यते, जागर्जति, जागर्कि. Pass. गर्ज्यते. Aor. अगर्जि. P. P. गर्जित. G. गर्जित्वा. Inf. गर्जितुम्.

गर्ज् 10 U. शब्दे. To roar. P. गर्जयति-ते Pf. गर्जयाद्यकार चके &c. P. F. गर्जयिता. F. गर्जयिष्यति-ते. Aor. अजगर्जत्-त. B गर्ज्यात्, गर्जयिषीष्ट.

गर्द 1 P. शब्दे To sound P. गर्दति. Pf. जगर्द. P. F. गर्दिता. F. गर्दिष्यति. Aor. अगर्दात्. B. गर्दात्. Pass गर्दते. Aor. अगर्दि. D. जिगर्दिषते. Frequ. जागर्दते, जागर्दि &c.

गर्द 10 U. शब्दे To sound. P. गर्दयति ते. Pf. गर्दयाद्यकार-चके &c. P. F. गर्दयिता. F. गर्दयिष्यति-ते. Aor. अजगर्दत्-त. B गर्दात्, गर्दयिषीष्ट.

गर्ह् 10 U. अभिकाङ्क्षायाम्. To desire. P. गर्हयति-ते. Pf. गर्हयाद्यकार-चके. &c. P. F. गर्हयिता. F. गर्हयिष्यति-ते. Aor. अजगर्हत्-त. Ben. गर्ह्यात्, गर्हयिषीष्ट.

गर्ह् 1 P. गतो. To go P. गर्हति. Pf. जगर्हे. P. F. गर्हिता. F. गर्हिष्यति. Aor. अगर्हात्. B गर्ह्यात्.

गर्व 1 P. द्वेषे. To be proud P. गर्वति. Pf. जगर्व P. F. गर्विता. F. गर्विष्यति. C. अगर्विष्यत्. Aor. अगर्वत्. Ben. गर्व्यात् Caus गर्वयति ते Aor. अजगर्वत्-त. Des जिगर्विषति Frequ. जागर्वते, जागर्षति, जागर्ति. Pass. गर्वते. Aor. अगर्वि. P. P. गर्वित. G. गर्वित्वा. Inf. गर्वितुम्.

गर्व् 10 A. माने. To be proud. P. गर्वयते. Pf. गर्वयाद्यकारे &c P. F. गर्वयिता. F. गर्वयिष्यते Aor. अजगर्वत् Ben गर्वयिषीष्ट. Des. जिगर्वयिषते. Pass. गर्वते Aor. अगर्वि. P. P. गर्वित G. गर्वित्वा. Inf. गर्वितुम्.

गर्ह् 1 A. कुत्रायाम् To censure P. गर्हते. Pf. जगर्हे P. F. गर्हिता. F. गर्हिष्यते C. अगर्हिष्यत्. Aor. अगर्हिष्ट Ben. गर्हिरीष्ट Caus गर्हयति ते Aor. अजगर्हत्-त Des जिगर्हिषते. Frequ. जागर्हते, जागर्हिति, जागर्हि. Pass. गर्हते. Aor. अगर्हि. P. P. गर्हित G. गर्हित्वा. Inf. गर्हितुम्.

गर्ह् 10 U. 1. 1'. निन्दनम्. To censure P. गर्हयति-ते, गर्हति. Pf. गर्हया-

घकार-चक्रे &c जगई P F गहंयिता, गहिता F गहंयिष्यति ते गहंयति
Aor अजगईत् अगह्नीत् B गर्हात्, गहंयिषीष्ट गर्हात् Des जिगहंयिषति
ते जिगहंयिषति Pass गर्हते Aor अगह्नी P P गह्नीत G गहंयिवा,
गहंयिवा Inf गहंयितुम् गह्नीतुम्

गल् 1 P भक्षणे छावे च To eat to ooze P गलति Pf जगल 2nd
sing जगलिष्य P F गलिता F गलिष्यति C अगलिष्यत् Aor अग
लीत् Ben गल्यात् Caus गालयति Aor अजीगलत् Des जिगलिषति
Frequ जागल्यते जागलीति जागलति Pass गल्यते Aor अगलि P P
गलित G गलित्वा Inf गलितुम्

गल् 10 A छवणे To flow P गालयते Pf गालयाचक्रे &c P F गात्रयिता
F गालयिष्यते Aor अजीगलत् Ben गालयिषीष्ट Des निगात्रयिषते
Pass गाल्यते Aor अगलि P P गलित G गालयित्वा Inf गालयितुम्

गल् 1 A (generally with प्र) धाट्ये To be bold P गम्भते Pf
चगम्भे 2nd sing चगल्भिषे P F गल्भिता F गल्भिष्यते C अगल्भि
ष्यत् Aor अगल्भिष्य Ben गल्भिषीष्ट Caus गल्भयति त Aor अजगल्भत्
त Des जिगल्भिष्यते Frequ जागल्भ्यते जागल्भीति, जागल्भिष्य Pass
गल्भ्यते Aor अगल्भि P P गल्भित G गल्भिवा Inf गल्भितुम्

गल् 1 A कुसायाम् To censure P गल्हते Pf जगल्हे P F गल्हिता F,
गल्हिष्यते Aor अगल्हिष्य B गल्हिषीष्ट

गवे 10 U मार्गणे To seek P गवेयति ते Pf गवेययाचकार चक्रे &c P F
गवेययिता F गवेययिष्यति ते Aor अजगवेयत् Ben गवेय्यात्, गवेययि
षीष्ट Des जिगवेययिषति ते Pass गवेय्यते Aor अगवेयि P P गवेयित,
G गवेययित्वा Inf गवेययितुम्

गह् 10 U गहने To be thick to enter deeply into P गहयति ते
Pf गहयाचकार-चक्रे &c P F गहयिता F गहयिष्यति ते Aor अजगह्यत्
Ben गह्यात्, गहयिषीष्ट

गा (गा०) 1 A गतौ To go P 3rd sing dual & plural गते
2nd sing गावे 1st sing गे Imperf 1st sing अगे Pot 3rd
गेत, गेयाताम्, गेरन् Pf जगे P F गता F गत्यते Aor अगात्
Ben गासीष्ट Caus आपयति ते Aor अजीगपत् Des जिगासते
Frequ जागायते जागेति जागति Pass गाते Aor अगायि P P
गात G गात्वा Inf गातुम्

गा (छा०) 3 P स्तुतौ जन्मनि च To praise to be born P जिगाति
Pf जगा P F गाता F गासति Aor अगासीत् B गायात्

गा० (गा०) 1 A प्रतिष्ठालिप्सद्योर्मये च To set out for to seek, to
compute P गाधते Pf जगाधे 2nd sing जगाधिषे P F गाधिता F
गाधिष्यते Aor अगाधित Ben गाधिषीष्ट Caus गाधयति ते Aor

अजगाधत्-त्. Des. जिगाधियते. Frequ. जागाध्यते, जागाधीति, जागाद्धि. Pass. गाध्यते. Aor. अगाधि. P. P. गाधित. G. गाधित्वा. Inf. गाधितुम्.
गाह् (गाह्) 1 A. विलोडने. To dive into; to bathe; to penetrate. P. गाहते. Pf. जगाहे 2nd sing. जगाहिषे, जघाक्षे. P. F. गाहिता, गाढ. F. गाहिष्यते, घास्यते. C. अगाहिष्यत्, अघाक्षत्. Aor. अगाहिष्ट, अगाढ, (अगा. हिषाताम्, अघाक्षाताम्; अगाहिषत्, अघाक्षत्, अगाहिष्टाः, अगाढाः; अगाहिषायाम्, अघाक्षाताम्; अगाहिष्वम्-द्वम्- अघाक्ष्वम्-अगाहिषि, अघाक्षि; अगाहिष्वहि, अघाक्ष्वहि; अगाहिष्महि, अघाक्ष्वमहि). Caus. गाहयति-ते. Aor. अजीगहत्-त्. Des. जिगाधियते, जिघाक्षते. Frequ. जागाध्यते, जागाहीति, जागाद्धि. Pass. गाध्यते. Aor. अगाहि, (अगाहिषाताम्, अघाक्षाताम्). P. P. गाढ. G. गाहित्वा. गाह्, अवगाह्य, वगाह्य. Inf. गाहितुम्, गाढम्.

गु (गुह्) 1. A. अव्यक्ते शब्दे गुतौ च. To sound indistinctly; to go. P. गवते Pf. जुगुवे 2nd sing. जुगुविषे. P. F. गोता. F. गोष्यते. Aor. अगोष्ट. Ben. गोपोष्ट. Caus. गावयति-ते. Aor. अज्जगवत्-त्. Des. जुगुष्यते. Frequ. जोगुष्यते, जोगुवीति, जोगोति.

गु (कुदादिः) 6. P. पुरीषोत्तर्ने. To make void by stool. P. गुवति. Pf. जुगाव. 2nd sing. जुगुविष, जुगुष. P. F. गुता. F. गुष्यति. Aor. अगुपीत्. (अगुताम्, अगुपुः). Ben. गुवात्. P. P. गून.

गुञ् 1. P. कृष्णे To sound. P. गोजति. Pf. जुगोज. P. F. गोजिता. F. गोजिष्यति. C. अगोजिष्यत्. Aor. अगोजीत्. B. गुज्यात्. Des. जुगुजिषति, जुगोजिषति.

गुञ् (कुदादिः) 6. P. शब्दे. To sound. P. गुजति. Pf. जुगोज. 2nd sing. जुगुजिष P. F. गुजिता. F. गुजिष्यति. Aor. अगुजीत्. Ben. गुज्यात्. Des. जुगुजिषति.

गुञ्ज् (गुजि) 1. P. अव्यक्ते शब्दे. To hum; to buzz. P. गुजति. Pf. जुगुज. 2nd sing. जुगुजिष. P. F. गुजिता. F. गुजिष्यति. C. अगुजिष्यत्. Aor. अगुजीत्. Ben. गुज्यात्. Caus. गुजयति-ते. Aor. अजुगुजत्-त्. Des. जुगुजिषति. Frequ. जोगुज्यते, जोगुजीति, जोगुज्जि. Pass. गुज्यते. Aor. अगुजि. P. P. गुजित. C. गुजित्वा. Inf. गुजितुम्.

गुह् (कुदादिः) 6. P. रक्षणे. To protect. P. गुडति. Pf. जुगोड. 2nd sing. जुगुडिष. P. F. गुडिता. F. गुडिष्यति. Aor. अगुडीत्. B. गुड्यात्.

गुण् 10 U. आमन्त्रणे, आभेदने, आवृत्तौ च. To invite; to multiply. P. गुणयति ते. Pf. गुणयायकार-चके &c P. F. गुणयिता. F. गुणयिष्यति-ते. Aor. अजगुणत्-त्. Ben. गुणात्, गुणयिषीत्. Des. जगुणयिषि-ते. Pass. गुण्यते. Aor. अगुणि. P. P. गुणित. G. गुणयित्वा. Inf. गुणयितुम्.

गुण्ड् (गुठि) (generally with अच्) 10 U. 1 P. वेष्टने. To enclose. P. गुण्डयति-ते; गुण्डति. Pf. गुण्डयायकार-चके &c; जुगुण्ड. P. F. गुण्डयिता; गुण्डिता. P. गुण्डयिष्यति-ते; गुण्डिष्यति. Aor. अजगुण्डत्-त्; अगुण्डात्. B.

गुञ्ज्यात्, गुण्डयिषीष्ट; गुञ्ज्यात् D. जुगुण्डयिषति-ने; जुगुण्डिषति Pass गुञ्जने
A अगुण्डि P P गुण्डित. G गुण्डयित्वा; गुण्डित्वा Inf. गुण्डयितुम्; गुण्डितुम्
गुण्ड (गुडि) 10 U 11'. वेष्टने रक्षणे चणने च To enclo-e, to protect, to
pound P गुण्डयति-ते, गुण्डति. Pf गुण्डयाद्यकार-चक &c जुगुण्ड P. I.
गुण्डयिता, गुण्डिता F गुण्डयिष्यति ते, गुण्डिष्यति Aor. अजुगुण्डन्त, अगुणीष्ट
B गुञ्ज्यात्, गुण्डयिषीष्ट, गुण्ड्यात् P. P. गुण्डित. G. गुण्डयित्वा; गुण्डित्वा
Inf गुण्डयितुम्, गुण्डितुम्

गुड् 1 A क्रीडायाम् To play; to sport P मोदते Pf जुगुदे 2nd sing
जुगुदिषे P F मोदिता. F. मोदिष्यते C. अमोदिष्यत. Aor. अमोदिष्ट.
B मोदिर्दाष्ट

गुन्द्र (गुद्रि) Another reading for कुन्द्र (कुद्रि) 10 U. निष्यादपदे
To lie, P. गुन्द्रयति ते Pf गुन्द्रयाद्यकार-चक &c P F गुन्द्रयिता F.
गुन्द्रयिष्यति-ते. Aor अजुगुन्द्रन्त Ben गुञ्ज्यात्, गुन्द्रयिषीष्ट

गुप् 1 A (Another reading for गुड्) क्रीडायाम् To play; to sport.
P. गोपते Pf जुगुपे 2nd sing जुगुपिषे P F गोपिता I. गोपिषते
Aor. अगोपिष्ट Ben गोपिषीष्ट Des जुगुपिषते, जुगुपिषते.

गुप् 4 P षड्वेष्टने To cover. P गुप्यति Pf जुगोष 2nd sing जुगोषिष
P F. गोपिता I' गोपिष्यति. Aor अगोपीष्ट B गुप्यात् Des जुगुपिषते,
जुगोपिषते Frequ जोगुप्यते, जोगुपीति, जोगोपि G गुपित्वा.

गुप् 9 P. रोदे. To be angry P गुञ्जाति Imper 2nd sing गुपान Pf
जुगोष 2nd sing जुगोषिष P F गोपिता. F गोपिष्यति Aor. अगो
पीष्ट B गुप्यात्, G गुपित्वा Inf गोपितुम्

गुप् (गुप्) 1 P. रक्षणे. To protect, to conceal P. गोपायति Pf
गोपायाद्यकार &c, जुगोप 2nd sing. गोपायामक्ये &c जुगोपिष, जुगोष
P. F. गोपायिता, गोपिता, गोप्ता F. गोपायिष्यति, गोपिष्यति, गोप्यति
Aor. अगोपायन्त; अगोपीन्त, B गोपाय्यात्, गुप्यात् Caus गोपाययति ते,
गोपयति ते Aor. अजुगोपायन्त, अजुगोपीन्त D जुगोपायिषति, जुगोपिषति,
जुगुपिषति, जुगुपति Frequ. जोगुप्यते, जोगुपीति, जोगोपि Pass गोपायते,
गुप्यते Aor. अगोपायि, अगोपि P. P. गोपायिन; गुप् G. गोपायित्वा;
गोपित्वा, गुपित्वा, गुप्ता. Inf गोपायितुम्; गोपितुम्, गोपितुम्.

गुप् 1 A निन्दायाम् To despise; to censure P. जुगुप्सते Pf. जुगुप्सा-
यक्ये &c P. I' जुगुप्सिता I' जुगुप्स्यते C' अजुगुप्सित. Aor. अजु
प्सिष. Ben जुगुप्सिषीष्ट Caus. जुगुप्सयति-ने Aor. अजुगुप्सन्त Des
जुगुप्सिषीष्ट Pass जुगुप्स्यते Aor. अजुगुप्सिष P. I' जुगुप्सित. G. जुगु
प्सित्वा. Inf. जुगुप्सितुम्.

गुप् 4 P अत्रक्ये To be confused or disturbed I. P. गुप्यति Pf
जुगोष 2nd sing जुगुपिष. P. F. गुपिता F. गुपिष्यति. C. अगोपि
ष्यत्. Aor अजुगुप् Ben. गुप्यत्. Caus गोपयति-ते Aor. अजुगुप्सन्त

- Des जुगुप्सिषति, जुगोप्सिषति Frequ जोगुप्स्यते, जोगुप्सिषति, जोगोप्सिषति Pass
 जुगुप्स्यते Aor अजोगुप्सि P P जुगुप्सित G जुगुप्सिता, जोगुप्सिता Int. जोगुप्सितुम्.
 १० U भाषन् भाषन्ने च To speak to shine P गोपयति-ने Pf
 गोपयिष्यति-ने de P F गोपयिता F गोपयिष्यति-ने C अगोपयिष्यत्
 त Aor अजुगुप्स्यत्-त् Ben गोपयान्, गोपयिषीत् Des जुगोपयिष्यति-ने
 Pass गोपयन्ते Aor अजोगुप्सि P P गोपयित G गोपयित्वा Int गोपयितुम्
 ६ P प्रये To string together P गुफति Pf जुगुफ 2nd sing
 जुगुफिष्य P F गुफिता F गुफिष्यति Aor अगुफीत् Ben गुफ्यात्
 Pass गुफ्यते Aor अगुफि
 ६ P प्रये To string together P गुफति Pf जुगुफ 2nd
 sing जुगुफिष्य P F गुफिता F गुफिष्यति C अगुफिष्यत् Aor
 अगुफीत् Ben गुफ्यात् Caus गुफयति-ने Aor अजुगुफ्यत्-त् Des
 जुगुफिष्यति Frequ जोगुफ्यते, जोगुफिष्यति जागुफिष्यति Pass गुफ्यते Aor.
 अगुफिष्यत् P P गुफित G गुफिता, गुफित्वा Int गुफितुम्
 ६ (गुरी) (कुपदि) ६ १ कृन्ने To make an effort P कुरुते Pf
 कुरुते P F कुरुता F कुरुष्यते C अकुरुष्यत् Aor अकुरीत् Ben
 कुरिषीत् Caus कुरुयति-ने Aor अजकुरुयत्-त् Des कुरुयते Frequ
 जोकुरुयते, जाकुरुयति, जकुरुयति Pass. कुरुते Aor अकुरे P P कृत् G
 कुरुता Int कुरुतुम्
 १ A क्रीडयान् To play P क्रीडते Pf क्रीड 2nd sing क्रीडिष्ये
 P F क्रीडिता F क्रीडिष्यते C अक्रीडिष्यत् Aor अक्रीडिष्यत् Ben क्रीडिषीत्
 Des क्रीडिष्यति Frequ जोक्रीडते, जाक्रीडति जोक्रीडति Pass क्रीडते A

- गूरिता. F. गूरिष्यते. C. अगूरिष्यत्. Aor. अगूरिष्ट. Ben. गूरिपीठ Caus. गूरयति ते Aor. अजगूरत्-त्त. Des. जुगूरिष्यते. Frequ. जोगूर्यते, जौगूरीति, जौगूतिं Pass गूर्यते Aor अगूरि P. P. गूर्ण G. गूरित्वा. Inf गूरितुम्.
- गूर 10. A. उद्यमने To make an effort P. गूरयते. Pf गूर्याद्यके &c. P. F. गूरयिता F. गूरयिष्यते. C. अगूरयिष्यत्. Aor. अजगूरत्. Ben. गूरयिपीठ. Des. जुगूरयिष्यते.
- गूर् 10. U, सुतो. To praise. P. गूर्दयति ते. Pf गूर्याद्यकार-वके &c P. F. गूर्दयिता. F. गूर्दयिष्यति ते. Aor अजगूर्दत्-त्त. Ben. गूर्द्यान्, गूर्दयिपीठ.
- गृ 1. P. सेचने. To sprinkle. P. गरति. Pf जगार. P. F. गर्ता F. गरिष्यति. C. अगरिष्यत् Aor. अगर्पात् Ben. म्रियात्. Des. निगीर्ति. Frequ. जेभीयते, जर्गीति, जर्गति &c. Pass म्रियते. A. अगारि.
- गृ 10. A. विज्ञाने. To know. P. गारयते. Pf गार्याद्यके &c. P. F. गारयिता. F. गारयिष्यते Aor. अजीगरत् Ben. गारयिपीठ.
- गृज् 1. P. शब्दे To sound. P. गर्जति Pf जगर्ज P. F. गर्जिता. F. गर्जिष्यति. C. अगर्जिष्यत् Aor अपर्जात् Ben गृज्यात्. Caus. गर्जयति ते Aor. अजीगृजत्, अजगर्जत् Des जिगर्जिषति Frequ जरीगृज्यते, जरिगृजीति, जरीगृजीति, जर्जोति, जरिगर्ति, जरीगर्ति, जर्गर्ति. Pass. गृज्यते. Aor. अगर्जि. P P गर्जित G गर्जित्वा. Inf गर्जितुम्
- गृञ्ज् (गृजि) 1. P. शब्दे. To sound P गृञ्जति. Pf जगृञ्ज. P. F. गृञ्जिता. F. गृञ्जिष्यति Aor. अगृञ्जीत्. Ben गृञ्ज्यात् Pass गृञ्ज्यते Aor अगृञ्जि.
- गृष् (गृष्ट) 4. P. अभिकाङ्क्षायाम्. To covet; to desire P. गृष्यति Pf जगर्ध 2nd sing. जगर्धिष P F गर्धिता F. गर्धिष्यति C. अगर्धिष्यत् Aor. अगृधत् Ben. गृष्यात्. Caus. गर्धयति ते Aor अजीगृधत्-त्त, अजगर्धत्-त्त. Des जिगर्धिषति Frequ. जरीगृष्यते, जरीगृधीति, जरीगर्धि &c. Pass. गृष्यते. Aor. अगर्धि. P. P. गृद्ध G. गर्धित्वा, गृद्ध. Inf गर्धितुम् (गृधु greedy)
- गृह् (गृह्) 1. A ग्रहणे To take hold of, to seize. P. गृह्ते Pf जगृहे. 2nd sing. जगृहिषे, अगृहे P F. गर्हिता, गर्दा F. गर्हिष्यते, पृथ्वीते Aor. अगर्हिष्ट, अगृहत् Ben गर्हिपीठ, पृथ्वी Caus गर्हयति ते Aor. अजीगृहत्-त्त, अजगर्हत्-त्त. D. जिगर्हिषते, जिगृहते, Frequ जरीगृह्यते, जरीगर्हि जरिगर्हि, जर्गर्हि, जरीगृहीति, जरिगृहीति, जर्हृहीति Pass गृह्यते. Aor. अगर्हि P. P. गृह् G. गर्हित्वा, गर्ह्. Inf गर्हितुम्, गर्हुम्
- गृह् 10. A ग्रहणे To take hold of, to seize P. गृह्यते. Pf गृह्याद्यके &c P. F. गृह्यिता F. गृह्यिष्यते C. अगृह्यिष्यत्. Aor. अजगृहत्. Ben गृह्यिपीठ Des जिगृह्यिष्यते. Pass गृह्यते. Aor. अगृहि. P. P. गृहित G. गृहित्वा Inf गृहितुम्.

गृ 6 P. निगलते. To swallow. P. गिरति, *गिरति: with सम्. A. समिगते. Pt. जगारत्. 2nd sing. जगरिष्य. जगलिष्य. P. F. गरिता, गरीता, गरिता, गरीता. F. गरिष्यति, गरीष्यति, गरिष्यति, गरीष्यति. Aor. अगारीत्, अगालीत्. Ben. गार्यान्. Caus. गारयति only, गालयति. Aor. अजी-गल्, अजीगल्. Des. क्रिगारिष्यति, क्रिगलिष्यति. Frequ. जेगिरते, जगामिं &c. Pass गार्यते. Aor. अगारि, अगालि. P. P. गीने. G. गार्या, निगीय. Inf. गरितुम्, गरीतुम्, गलितुम्, गरीतुम्.

गृ 9. P. गन्दे. To sound; to speak; to praise. P. गृणाति. Imper. 2nd sing. गृणीहि. Pt. जगार. 2nd sing. जगरिष्य. P. F. गरिता, गरीता. F. गरिष्यति, गरीष्यति. C. अजरिष्यत्, अजरीष्यत्. Aor. अगारीत्. Ben. गार्यान्. Caus. गारयति-ते. Aor. अजीगल्-त्. D. क्रिगारिष्यति, क्रिगरीष्यति, क्रिगारिष्यति. Frequ. जेगीयते, जगरीति, जगति. Pass. गीयते. Aor. अगारि. P. P. गीने. G. गार्या, जगुगीय. Inf. गरितुम्, गरीतुम्.

गे (गे) 1. A. घनने गरीय. To shake; to go. P. गन्ते. Pt. जिगेने. P. F. गेदिता. F. गेदिष्यते. C. अगेदिष्यत्. Aor. अगेदिष्यत्. Ben. गेदिरीत्. Caus. गेदयति-ते. Aor. अजिगेदत्-त्.

गे (गे) 1. A. मेवने. To serve. P. गन्ते. Pt. जिगेने. P. F. गेदिता. F. गेदिष्यते. C. अगेदिष्यत्. Aor. अगेदिष्यत्. Ben. गेदिरीत्. Caus. गेदयति-ते. Aor. अजिगेदत्-त्. Des. जिगेदिष्यते. Frequ. जेगेयते.

गे (गे) 1. A. अजिगच्छायाम्. To seek. P. गन्ते. Pt. जिगेने. P. F. गेदिता. F. गेदिष्यते. Aor. अगेदिष्यत्. Ben. गेदिरीत्. Caus. गेदयति-ते. Aor. अजिगेदत्-त्.

गे 1. P. गन्दे. To sing; to relate. P. गायति. Pt. जगी. 2nd sing. जगिष्य, जगाय. P. F. गाता. P. गायति. C. अगयत्. Aor. अगयीत्. Ben. गेयत्. Caus. गायति-ते. Aor. अजीगायत्-त्. Des. क्रिगायति. Frequ. जेगीयते, जगति, जगति. Pass. गीयते. Aor. अगायि. P. P. गीने. G. गीय, गाय. Inf. गायितुम्.

ग्रन्थ् (ग्रथि) 1 A कौटिल्ये To be crooked P ग्रन्थते Pf जग्रथे 2nd sing जग्रन्थिये P F ग्रन्थता I ग्रन्थिष्यते C अग्रन्थिष्यत् Aor अग्रन्थिष्य Ben ग्रन्थिषीष्ट Caus ग्रन्थयति ते Aor अग्रग्रन्थत् त Des निग्रन्थिषते Frequ जाग्रन्थ्यते जाग्रन्थीति, जाग्रन्ति Pass ग्रन्थते Aor अग्रन्थि P P ग्रन्थित G ग्रन्थिवा, ग्रथित्वा Inf ग्रन्थितुम्

ग्रन्थ् 9 P सन्दर्भे To put together, to compose P ग्रन्थते Imper. 2nd sing ग्रथान Pf जग्रन्थ ग्रथ 2nd sing जग्रन्थिष्य, ग्रथिष्य P F. ग्रन्थिता F ग्रन्थिष्यति C अग्रन्थिष्यत् Aor अग्रन्थीत् Ben ग्रन्थन् Caus ग्रन्थयति त Aor अग्रग्रन्थत्-त Des जिग्रन्थिषति Frequ, जाग्रन्थ्यते, जाग्रन्थीति, जाग्रन्ति Pass ग्रन्थते Aor अग्रग्रन्थ P P ग्रन्थित G ग्रन्थित्वा, ग्रन्थित्वा, उग्रन्थ्य Inf ग्रन्थितुम्

ग्रन्थ् 10 U 1 P बन्धने सदर्थे च To bind to arrange in a regular series P ग्रन्थयति ते ग्रन्थति Pf ग्रन्थयाबकार-चक्र &c जग्रन्थ P F ग्रन्थयिता ग्रन्थिता I ग्रन्थायष्यति ते, ग्रन्थिष्यति C अग्र-ग्रन्थिष्यत् अग्रन्थिष्यन् Aor अग्रग्रन्थत् त अग्रन्थीत् Ben ग्रन्थ्यात्, ग्रन्थयिषीष्ट, ग्रन्थ्यात् Frequ of the first conj see the above root Des जिग्रन्थिषति ते निग्रन्थिषति Pass ग्रन्थयत, ग्रन्थयते Aor अग्रन्थि P P ग्रन्थित G ग्रन्थयित्वा, ग्रन्थित्वा, ग्रन्थित्वा Inf ग्रन्थयितुम्, ग्रन्थितुम्

ग्रस् (ग्रभ्) 1 A भक्षणे To eat P ग्रसते Pf जग्रसे 2nd sing जग्रसिते P F ग्रसिता F ग्रसिष्यते C अग्रसिष्यत् Aor अग्रसिष्य Ben ग्रसिषीष्ट Caus ग्रसयति only Aor अग्रग्रसत्. Des निग्रसिषते Frequ जाग्रस्यते जाग्रसीति जाग्रस्ति Pass ग्रस्यते Aor अग्रसि P P ग्रसित G ग्रसित्वा, ग्रसत्वा, ग्रस्य Inf ग्रसितुम्

ग्रस् 10 U ग्रहणे To take P ग्रसयति ते Pf ग्रसयाबकार-चक्र &c P F ग्रसयिता F ग्रसयिष्यति ते Aor अग्रग्रसत् Ben ग्रस्यात्, ग्रसयिषीष्ट

ग्रह् 9 U उपादाने To take P गृह्णाति, गृह्णीते Imperf अगृह्णात्, अगृह्णान Imper गृह्णातु गृह्णीताम् 2nd sing गृह्णान्, गृह्णाप्य Pot गृह्णीयात्, गृह्णात Pf जग्राह, जगृह 2nd sing जग्रहिष्य, जग्राह्ये P F ग्रहीता F ग्रहीष्यति ते Aor अग्रहीत् अग्रहिष्य Ben गृग्रात्, ग्रहीषीष्ट Caus ग्राहयति ते Aor अग्रग्रहत् Des जिग्रहति ते Frequ जरीगृह्यते, जाग्रहीति, जाग्रहि Pass गृह्यते Aor अग्रहि P P गृह्यात् G गृहीत्वा, सृप्य Inf ग्रहीतुम्

ग्राम् 10 U आमन्त्रणे To invite to counsel P ग्रामयति ते Pf ग्रामयाबकार-चक्र &c P F ग्रामयिता F ग्रामयिष्यति-ते C अग्रामायिष्यत् Aor अग्रग्रामत् Ben ग्राम्यान्, ग्रामयिषीष्ट Des जिग्रामयिषति ते Pass ग्राम्यते. Aor अग्रामि P P ग्रामित G ग्रामयित्वा Inf ग्रामयितुम्

ग्रुच (गुडु) 1 P स्तेयकरणे गतोच To rob, to go P ग्रोचति Pf उग्रोच 2nd sing. जग्रोचिष्य P F. ग्रोचिता I ग्रोचिष्यति C. अग्रोचिष्यत् Aor

- अमुचत्, अमुचीत्. Ben. मुच्यात्. Caus. प्रोचयति-न्ते. Aor. अमुचयन्-न्त. Des. मुचाचिषति, मुचिषति. Frequ. जोमुच्यते, जोमुचीति, जोमुचि. Pass. मुच्यते. Aor. अमुचि. P. P. मुक्त. G. प्रोचिन्वा, मुचिन्वा, मुक्त्वा. Inf. मुचितुम्.
- खम् (खमु) 1. A. अदने. To eat. P. गत्यते. Pf. जलसे. P. F. गलसिता. F. गलसिष्यते. C. अगलसिष्यत्. Aor. अगलसिष्ट. Ben. गलसिषीष्ट. Caus. गलायति only. Aor. अजिगलसत्. Des. जिगलसिषते. Frequ. जागलस्यते, जागलसीति, जागलसि. Pass. गलस्यते. Aor. अगलसि. P. P. गलस्त. G. गलसिन्वा, गलत्वा, सगलस्य. Inf. गलसितुम्.
- खद् 1. A. उपादाने. To take. P. गृह्यते. Pf. जगृहे. P. F. गृह्णिता. F. गृह्णिष्यते. Aor. अगृह्णिष्ट. Ben. गृह्णिषीष्ट. Des. जिगृह्णिषते. Frequ. जागृह्यते, जागृह्णीति, जागृहादि. Pass. गृह्यते. A. अगृह्णि, अगृहाहि. Inf. गृह्णितुम्.
- खुच् (खुचु) 1. P. स्तेयकरणे गतीच. To rob; to go. The forms of this root are like those of the root प्रच् 1. P. with the only difference of ख् for र्.
- खुच् (खुचु) 1. P. गती. To go. P. मुखति. Pf. जुमुख. 2nd sing. जुमुखिष्य. P. F. मुखिता. F. मुखिष्यति. C. अमुखिष्यत्. Aor. अमुखयन्, अमुखायन्. Ben. मुच्यात्. P. P. मुक्त. G. मुखिन्वा, मुक्त्वा. Inf. मुखितुम्.
- खेर् (खेत्) 1. A. दैव्ये कम्पने च. To be poor; to tremble. P. खेपेते. Pf. जिखेते. P. F. खेपिता. F. खेपिष्यते. C. अखेपिष्यत्. Aor. अखेपिष्ट. Ben. खेपिषीष्ट. Caus. खेयति-न्ते. Aor. अजिखेयन्-न्त. Pass. खेयते. Aor. अखेपि.
- खेष् (खेत्) 1. A. भक्षणे. To serve. P. खेतेते. Pf. जिखेते. P. F. खेपिता. F. खेपिष्यते. C. अखेपिष्यत्. Aor. अखेपिष्ट. Ben. खेपिषीष्ट. Caus. खेयति-न्ते. Aor. अजिखेयन्-न्त. Pass. खेयते. Aor. अखेपि.
- खेन् (खेत्) 1. A. अन्विच्छायाय. To seek. P. खेदते. Pf. जिखेते. P. F. खेपिता. F. खेपिष्यते. Aor. अखेपिष्ट. Ben. खेपिषीष्ट. Caus. खेयति-न्ते. Aor. अजिखेयन्-न्त.
- खंड 1. P. प्रमे ह्यंशयं च. To fade; to be languid. P. म्दायति. Pf. जम्लो 2nd sing. जम्लिष्य, जम्लाव. P. F. म्दाता. F. म्दायति. C. अम्लायत्. Aor. अम्लायीत्. Ben. म्दायत्, म्देयान्. Caus. म्दायति-न्ते. म्दायति-न्ते. with प्र म्दायति-न्ते. A. अजिम्लायन्-न्त. Des. जिम्लायति. Frequ. जाम्लायते, जाम्लेति, जाम्लाति. Pass. म्दायते. Aor. अम्लायि. P. P. म्दान. G. म्दान्वा, म्दाय. Inf. म्दायितुम्.

घ.

खल् 1. P. खलं. To laugh. P. खपति. Pf. जखप. P. F. खपिता. F.

घपिष्यति. C अघपिष्यन्. Aor. अघपीत्, अघापीत्. Ben. घप्यात्. Des. जिघषिषति. Frequ. जापप्यते, जाघपीति, जाघपिध.

घट् (घटादिः) 1. A. चेष्टायाम् To strive after. P. घटते. Pf. जघटे. 2nd sing. जघटिष्ये. P. F. घटिता. F. घटिष्यते. C. अघटिष्यत. Aor. अघटिष्ट. Ben. घटिषीष्ट. Caus. घटयति-ते. Aor. अजीघटत्-त. Des. जिघटिषते. Frequ. जाघट्यते, जाघटीति, जाघटि. Pass. पट्यते. Aor. अघाटि, अघटि. P. P. घटित. G. घटित्वा. Inf. घटितुम्.

घट् 10. U. चलने सघाते च. To move; to collect. P. घाटयति-ते. Pf. घाटयावकार-चके &c. P. F. घाटयिता. F. घाटयिष्यति-ते. Aor. अजी-घटत्-त. Ben. घाट्यात्, घाटयिषीष्ट. Des. जिघाटयिषति-ते. Pass. घाट्यते. Aor. अघाटि. P. P. घाटित. G. घाटित्वा, उट्ट्वा. Inf. घाटितुम्.

घट् 10. U. भाषायाम्. To speak. The forms of this root are like those of the above root.

घट् 1. A. चलने. To move. P. घटते. Pf. जघटे. P. F. घटिता. F. घटिष्यते. C. अघटिष्यत. Aor. अघटिष्ट. Ben. घटिषीष्ट. Caus. घटयति-ते. A. अजघटत्-त. Des. जिघटिषते. Frequ. जाघट्यते. जाघटीति, जाघटि. Pass. घट्यते. Aor. अघटि. P. P. घटित. G. घटित्वा. Inf. घटितुम्.

घट् 10. U. चलने. To shake; to stir. P. घटयति-ते. Pf. घट्यावकार-चके &c. P. F. घटयिता. F. घटयिष्यति-ते. Aor. अजघटत्-त. D. जिघटयिषति-ते. Pass. घट्यते. A. अघटि. P. P. घटित. G. घटित्वा. Inf. घटितुम्.

घण्ट् (घटि) 10. U. 1 P. भाषायाम्. To speak; to shine. P. घण्टयति-ते; घण्टति. Pf. घण्टयावकार-चके &c. जघण्ट, P. F. घण्टयिता; घण्टिता. F. घण्टयिष्यति-ते; घण्टिष्यति. C. अघण्टयिष्यत्-त; अघण्टिष्यत्. Aor. अजघण्टत्-त; अघण्टीन्. Ben. घण्ट्यात्, घण्टयिषीष्ट; घण्ट्यात्. D. जिघण्टयिषति-ते; जिघण्टिषति. Frequ. of the first conj. जाघण्ट्यते, जाघण्टीति, जाघण्टि. Pass. घण्ट्यते. Aor. अघण्टि. P. P. घण्टित. G. घण्टित्वा; घण्टित्वा. Inf. घण्टितुम्; घण्टितुम्.

घर्च् 1. P. गतौ. To go. P. घर्चति. Pf. जघर्च. P. F. घर्चिता. F. घर्चिष्यति. Aor. अघर्चात्. Ben. घर्च्यात्.

घस् (घस्त्) 1. P. अदने. To eat This root is defective and is only conjugated in the conjugational tenses, moods, aorist, present participle, and before आर्धधातुक terminations beginning with any consonant except य्, and before the termination मर (ङ्मरच्). P. घसति. Imperf. अघसत्. Imper. घसतु. Pot. घसेत्. P. F. घस्ता. F. घस्यति. C. अघस्यत्. Aor. अघसत्. Pass. P. F. घस्ता. F. घस्यते. Des. जिघसति. P. P. घस्त.

- G. वृत्त्या. Inf. घलुव्. घलत. (a glutton).
- घिण् (घिणि) 1. A. ग्रहणे. To take. P. घिणते. Pf. त्रिघिणे. P. F. घिणिता. F. घिणिष्यते. C. अघिणिष्यत. Aor. अघिणिष्य. Ben. घिणिष्याट. Des. त्रिघिणिष्यते. Frequ. जेघिण्यते, जेघिणीति, जेघिणि.
- घु (घुद्) 1. A. शब्दे. To sound. P. घवते. Pf. जुघुवे. P. F. घोता. F. घोष्यत. C. अघोष्यत. Aor. अघोष. Ben. घोषीट. Des. जुघुपते. Frequ. जोघुषते, जोघुषीति, जोघोषति. P. P. घुत.
- घृ 1. A. परिवर्तने. To return; to exchange. P. घोष्टते. Pf. जुघुष्टे. P. F. घोष्टिता. F. घोष्टिष्यते. C. अघोष्टिष्यत. Aor. अघुष्टत्. अघोष्टिष्ट. Ben. घोष्टिषीट. Des. जुघुष्टिषते, जुघोष्टिषते. Frequ. जोघुष्टते, जोघुष्टीति, जोघोष्टि.
- घृ 6. P. (इन्द्रादिः) प्रतिघाते. To strike against. P. घृति. Pf. जुघ्रांष्ट. 2nd sing. जुघृदिष. P. F. घृतिता. F. घृदिष्यति. C. अघृदिष्यत्. Aor. अघुर्दिष्ट. Ben. घृज्यात्. Pass. घृज्यते. Aor. अघोदि.
- घृ (इन्द्रादिः) 6. P. प्रतिघाते To strike against. P. घृति. Pf. जुघोष्ट. 2nd sing. जुघृदिष. P. F. घृतिता. F. घृदिष्यति. Aor. अघुर्दिष्ट. Ben. घृज्यात्. Des. जुघृदिषति. Frequ. जोघुष्टते &c.
- घृ 6. P. घनने. To roll. P. घृति. Pf. जुघोच. P. F. घोचिता. F. घोचिष्यति. C. अघोचिष्यत्. Aor. अघोचिष्ट. B. घृज्यात्. Pass. घृज्यते. Aor. अघोचि.
- घृ 1 A. घनने. To roll; to whirl. P. घोचते. Pf. जुघुने. P. F. घोचिता. F. घोचिष्यते. Aor. अघोचिष्ट. Ben. घोचिषीट. Caus. घोचयति. A. अघुचयत्. G. घुञ्ज्या. घोञ्ज्या.
- घृ (घृणि) 1. A. ग्रहणे. To take. P. घृज्यते. Pf. जुघुग्ने. P. F. घृणिता. F. घृणिष्यते. Aor. अघृणिष्ट. Ben. घृणिषीट. Pass. घृज्यते. A. अघृणि.
- घृ 6. P. नीमार्पणशब्दः. To frighten; to sound. P. घृति. Pf. जुघोच. P. F. घोचिता. F. घोचिष्यति. C. अघोचिष्यत्. Aor. अघोचिष्ट. Ben. घृज्यात्. Des. जुघृतिषति, जुघोचिषति. Frequ. जोघृते, जोघृतीति, जोघोचि.
- घृ 1. A. शान्तिरलो. To shine. P. घोषते. Pf. जुघुषे. P. F. घोषिता. F. घोषिष्यते. Aor. अघोषिष्ट. Ben. घोषिषीट. Des. जुघोषिषते, जुघुषिषते. Frequ. see the next root.

घुष् (घुषि) 10. U. 1. P. विशब्दे. To proclaim; to announce. P. घोषयति-ते; घोषति. Pf घोषयाचकार-चक्रे &c; जुघोष. P. F. घोषयिता. घोषिता. F. घोषयिष्यति-ते; घोषिष्यति. Aor. अजुघुषत्-त; अघुषत्, अघोषीत्. B. घोष्यात्, घोषयिषीष्ट; घुष्यात्. Des. जुघोषयिषति-ते; जुघुषिषति, जुघोषिषति. Frequ. of the first conj. see the above root. Pass. घोष्यते; घुष्यते. A. अघोषि. P. P. घोषित; घुष्ट, घुषित, घोषित. G. घोषयित्वा; घुषित्वा, घोषित्वा, उद्धे ष्य, उद्धुष्य. Inf. वोगयितुम्; घोषितुम्.

घुंष् (घुषि) 1. A. कान्तौ. To diffuse lustre. P. घुंषते. Pf. जुघुषे. P. F. घुषिता. F. घुंषिष्यते. C. अघुषिष्यत्. Aor. अघुषिष्ट B. 'घुंषिषीष्ट. Pass. घुंष्यते. A. अघुषि. Some think that this root ends in ष्; as:- घुषते &c.

घृ (घरी) 4. A. हिंसाद्यथोदाय्योः. To kill; to become old. P. घृयते. Pf. जुघरे. P. F. घृतिता. F. घृष्यते. C. अघृष्यत्-त. Aor. अघृष्ट. B. घृषीष्ट. P. P. घृण. G. घृत्वा. Inf. घृतुम्.

घृण् 1. A. भ्रमणे. To move to and fro; to whirl. P. घृणते. Pf. जुघृण. P. F. घृणिता. F. घृणिष्यते. C. अघृणिष्यत्. Aor. अघृणिष्ट. B. घृणिषीष्ट. Caus. घृणयति-ते. A. अजुघृणत्-त. D. जुघृणिषते. Frequ. जोघृण्यते, जोघृणीति, जोघृणिष्ट. Pass. घृण्यते. A. अघृणि. P. P. घृणित G. घृणित्वा. Inf. घृणितुम्.

घूर्ण 6. P. भ्रमणे. To roll; to whirl. P. घूर्णति. Pf. जुघूर्ण. 2nd sing. जुघूर्णिष. P. F. घूर्णिता. F. घूर्णिष्यति. C. अघूर्णिष्यत्. Aor. अघूर्णीत्. Ben. घूर्णीत्. Caus. घूर्णयति-ते A. अजुघूर्णत्-त Des. जुघूर्णिषति. Frequ. see the above root. Pass. घूर्ण्यते. Aor. अघूर्णि. P. P. घूर्णित. G. घूर्णित्वा. Inf. घूर्णितुम्.

घृ 1. P. सेचने. To sprinkle. P. घरति. Pf. जघार. 2nd sing. जघर्ष. P. F. घर्षा. F. घरिष्यति. Aor. अघर्षीत्. Ben. घ्रियात्. Des. जिघर्षति. Frequ. जेघ्रीयते, जघर्षीति, जघर्षति &c. P. P. घृत.

घृ (छान्दसः) 3. P. क्षरणदीप्त्योः. To sprinkle; to shine. P. जिवर्ति. Pf. जघार. P. F. घर्षा. F. घरिष्यति. Aor. अघर्षीत्. Ben. घ्रियात्.

घृ 10. U. प्रक्षवणेछादने च. To sprinkle; to cover. P. घारयति-ते. Pf. घारयाचकार-चक्रे &c. P. F. वारयिता F. वारयिष्यति-ते. Aor. अजीघारत्-त. Ben. वार्यात्, वारयिषीष्ट. Des. जिघारयति-ते. Pass. घार्यते. A. अघारि. P. P. वारित. G. वारयित्वा. Inf. वारयितुम्.

घृण् (घृण्) 8. U. क्षा. To shine; to burn. P. घृणोति, घर्णोति, घृणते, घर्णते. Pf. जघर्ण, जघृणे. 2nd sing. जघर्णिष, जघृणिषे. P. F. घर्णिता. F. घर्णिष्यति-ते.

- C. अवर्णिष्यन्-त. Aor. अवर्णीत्, अवर्णिष्ट, अवृत् Ben. वृष्ट्यात्, वर्णिषीष्ट
Caus. वर्णयति-ते. A. अवर्णयन्-त, अवर्णीष्यन्-त. Des. त्रिवर्णिष्यति-ते.
Frequ. वर्णिष्यते, वर्णीति &c. Pass. वर्ण्यते. A. अवर्णि P. P. वृत् G.
वृणित्वा, वृत्वा, प्रवृत्त्य. Inf. वर्णितुम्.
- घृण् (घृणि) 1. A. महणे. To take. P. घृणते. Pf. अघृण्ते. P. F. घृणिता.
F. घृणिष्यते. Aor. अघृणिष्ट. Ben. घृणिषीष्ट. Pass. घृण्यते. A. अघृणि
घृष् (घृषु) 1. P. सघर्षे स्पर्धाया च. To grind; to rival. P. घर्षति. Pf. जघर्ष.
2nd sing. अवर्षिय. P. F. घर्षिता. F. घर्षिष्यति. C. अवर्षिष्यत्. Aor.
अवर्णीत्. Ben. घृष्ट्यात्. Caus. घर्षयति-ते. A. अवर्णयन्-त, अवर्णीष्यन्-त.
Des. त्रिवर्णिष्यति. Frequ. वर्णिष्यते, वर्णीति &c. Pass. वर्ण्यते. A.
अवर्णि P. P. वृत् G. वर्णिष्या, वृष्ट्या, सघृष्ट्य. Inf. वर्णितुम्.
- घ्रा 1. P. गन्धोपादाने To smell. P. निघ्नति. Pf. जघ्नी. 2nd sing. जघ्निय,
जघ्राय. P. F. घ्राता. F. घ्रास्यति. C. अघ्रास्यत्. Aor. अघ्रात्, अघ्रासीत्.
Ben. घ्रेयात्, घ्रायान्. Caus. घ्रायति-ते. A. अजिघ्रन्-त, अजिघ्रिष्यन्-त.
Des. जिघ्रासति. Frequ. जेघ्रीयते, जाघ्रेति, जाघ्राति. Pass. घ्रायते. A.
अघ्रायि. P. P. घ्रात, घ्राण. Ger. घ्रात्वा, विघ्राय. Inf. घ्रातुम्.

ङ.

- ङु (डुङ्) 1. A. शब्दे. To sound. P. ड्वते. Pf. डुङ्वे P. F. डोता. F.
डोष्यते. C. अडोष्यत्. Aor. अडोष्ट. Ben. डोषीष्ट Caus. ड्वयति-ते.
Aor. अड्वन्-त. Des. डुङ्वते.

च.

- चक् 1 A. तुष्टौ प्रतिघाते च. To be satisfied; to resist; to be afraid
of. P. चकते. Pf. चचके. P. F. चकिता. F. चकिष्यते. C. अचकिष्यत्.
Aor. अचकिष्ट. Ben. चकिषीष्ट. Caus. चाक्यति-ते. A. अचीचकन्-त, Des.
चिचकिषते. Frequ. चाचक्यते, चाचकीति, चाचकि. P. P. चरित G.
चकिता. Inf. चकितुम्.
- चक् 1. P. (घटादिः) तुष्टौ To be satisfied. P. चकति. Pf. चचाक. P.
F. चकिता. F. चकिष्यति. C. अचकिष्यत्. Aor. अचकीन्, अचाकीन्. Ben.
चक्यात्. Caus. चकयति-ते. Aor. अचीचकन्-त. Des. चिचकिषति. Frequ.
see the above root. Pass. चक्यते. A. अचाकि, अचाकि. P. P. चकित.
Ger. चकित्वा. Inf. चकितुम्.
- चक्षम् (चक्ष्) 2. P. दीप्तौ. To shine; to be prosperous. P. चक्षति.
3rd plu. चक्षन्ति. Imperf. 3rd sing. अचक्षत्. 2nd sing. अचक्ष-
त्. Imper. 2nd sing. चक्षामिहि. Pf. चक्षामाक्षार &c. P. F.
चक्षिता. F. चक्षिष्यति. Aor. अचक्षीन्. Ben. चक्ष्यान्. Caus.

चक्रासयति-ते A अचक्रामत्-त्, अचीचक्रासत्-त् D चिक्रवासिपति Pass
चक्रास्यते A अचक्राति P P चक्रासित G चक्रासित्वा, सचक्रास्य Inf
चक्रासितुम्.

चक्र 10 U व्यथने To suffer, to give pain P चक्रयति-ते. Pf चक्रया
द्यकार-चक्रे &c P. F चक्रयिता 1 चक्रयिष्यति-ते Aor अचक्रत्-त्
Ben चक्रत्, चक्रयिषीष्ट P P चक्रित G चक्रयित्वा Inf चक्रयितुम्.

चक्ष (चक्षिद्) 2 A व्यक्ताया वाचि To tell, to speak P चक्षे Pf
चक्षे, चक्ष्यो, चक्षौ, चक्षे चक्षे P F ख्याता, कशाता Γ ख्यास्यति ते
यशास्यति, कशास्यते C अख्यास्यत्-त्, अकशास्यत् त Aor. अक्ष्यत् त
अकशास्यत्, अकशास्यत् Ben ख्यायात् ख्ययात्, ख्यासीष्ट, कशायात्, कशो-
यात्, कशासीष्ट Caus ख्यापयति ते, कशापयति ते A अचिख्यत् त अचि
कशापत् Des चिख्यासति ते frequ चाख्यायते, चाख्येति, चाख्याति
Pass ख्यायते, कशायते A अख्याथे अकशाथि P P ख्यात, कशात G
ख्यात्वा, कशात्वा, आख्याय, आकशाय Inf ख्यातुम्, कशातुम् When it
means to leave, it does not substitute कशा as समचक्षिष्ट

चक्र (चक्रि) (चौर) 1 P. अन्तौ To roll P चक्रति Pf चक्र P F
चक्रिता 1 चक्रिष्यति Aor अचरीत् Ben चक्र्यात् Pass चक्रयते A.
अचरि

चञ्च (चञ्चु) 1 P गतौ To go, to jump P चञ्चति Pf चञ्च P F
चञ्चिता Γ चञ्चिष्यति Aor अचञ्चत् B चञ्च्या Des चिचञ्चिपति Pass
चञ्च्यते A अचञ्चि

चट (चट्टे) 1 P वपशिर्णयो To break off to rain P चटति Pf चचाट
P F चन्तिता F चटिष्यति C अचटिष्यत् Aor अचणीत् Ben चट्यात्
Caus चाटयति-ते A अचीचणत्-त् Des चिचटिपति frequ चाचटते,
चाचणीति चाचाटि Pass चट्यते A अचाटि P P चटित G चाटित्वा
Inf चटितुम्

चट 10 U भेदने To kill, to injure, to break P चाटयति-ते. Pf
चाटयाद्यकार चके &c P Γ चाटयिता F चाटयिष्यति ते Aor अचीचणत् त
Ben चाट्यात्, चाटयिषीष्ट Des चिचाटयिपति ते Pass चाटयते A अचाटि
P P चाटित G चाटयित्वा Inf चाटयितुम्

चण 1 P (धगादि) दान शब्दे च To give, to sound P चणति Pf
चचाण P Γ चणिता Γ चणिष्यति C अचणिष्यत् Aor अचणीत्, अचा
णित् Ben चण्या Caus चणयति ते A अचीचणत्-त् Des चिचणिपति
frequ चचण्यते, चचण्यो चचण्यते, चचाण्य &c Pass चण्यते A
अचणि, अचाणि P P चणित G चणित्वा Inf चणितुम्

चण्ड (चण्) 1 A बोधे To be angry P चण्ते If चचण्डे P F
चण्तिता 1 चण्डिष्यत् C चाण्डिष्यत् Aor अचाण्ड Ben चण्डीष्ट Des
चिराण्यत् frequ see the next root P is चण्यते A अचाण्ड

अप (अडि) 10 U. 1. P. रोपने. To be angry. P. अपयति-ते; अपटति. Pf. अपय्याकृ-चके &c. अपण्ट. P. F. अपयिता; अपण्टा. F. अपयिष्यति-ते; अपिडयति. Aor. अपयण्ट-त्त; अपयन्तीत्. Ben. अपयान्, अपयिषीष्ट; अपय्यात्. Des. विचपयिष्यति-ते; विचपिष्यति. Frequ. of the first conj. चानपण्यते, चापण्टानि, चापण्टि. Pass. चप्यते. A. अपण्टि P. P. चपिष्ठ. G. चपयिष्या; चपिष्टा. Inf. चपयितुम्; चपिष्टुम्.

अत् (अते) 1. U. याचने. To beg. P. चातते. Pf. चात, चंते. P. F. चातिता. F. चातिष्यति ते. C. अचातिष्यत्-त्. Aor. अचातीत्, अचातिष्ट. Ben. चलात्, चनिषीष्ट. Caus. चातयति-ते. A. अचीचत्-त्. D. विचातिष्यति-ते. Frequ. चाचयते, चाचहीति, चाचचि.

अद् (अदे) 1. U. याचने. To beg. The forms of this root are like those of the above root with the difference of द् for त्.

अन् 1. P. (घटादिः) हिंसायाम्. To kill. P. चनति. Pf. चचान. P. F. चानिता. F. चनिष्यति. C. अचनिष्यत्. Aor. अचनीत्, अचानीत्. Ben. चन्यात्. Caus. चनयति-ते. A. अचीचन्त-त्. Des. विचनिष्यति. Frequ. चन्यते, चन्यन्ते, चननीति, चननीति, चनन्ति, चनन्ति. Pass. चन्ते. A. अचनि, अचानि. P. P. चनित. Ger. चनेत्ता. Inf. चनितुम्.

अन् 10. U. 1. P. भ्रष्टोद्भक्तयोः. To believe; to kill. P. चानयति-ते; चनति. Pf. चानयाकृ-चके &c; चचान. P. F. चानयिता; चनिता. F. चानयिष्यति ते; चनिष्यति. Aor. अचीचन्त-त्; अचनीत्, अचानीत्. Ben. चान्यात्, चानयिषीष्ट; चन्यात्.

अन्द् (अदि) 1. P. आहृदि दीप्तौ च. To be glad; to shine. P. चन्दति. Pf. चचन्द. P. F. चन्दिता. F. चन्दिष्यति. C. अचन्दिष्यत्. Aor. अचन्दीत्. Ben. चन्यात्. Caus. चन्दयति-ते. A. अचचन्दत्-त्. Des. विचन्दिष्यति. Frequ. चानन्दते, चाचन्दीति, चाचन्ति. Pass. चन्ते. Aor. अचन्दि. P. P. चन्दिष्ठ. Ger. चन्दिता. Inf. चन्दिषुम्.

अप् 1. P. सान्तवने. To appease; to console. P. चपति. Pf. चचाप. P. F. चपिता. F. चपिष्यति. C. अचपिष्यत्. Aor. अचपीत्, अचपीत्. Ben. चप्यात्. Caus. चापयति-ते. Aor. अचीचत्-त्. Des. विचपिष्यति. Frequ. चाचप्यते, चाचपीति, चाचपि. Pass. चप्यते. Aor. अचापि. P. P. चपित. Ger. चपिष्या. Inf. चपितुम्.

अप 10. U. परिष्कारणे. To grind. P. चपयति-ते. Pf. चपयाकृ-चके. P. F. चपयिता. F. चपयिष्यति-ते. Aor. अचीचत्-त्. Ben. चप्यात्, चपयिषीष्ट.

अम् (अमु) 1. P. अदने. To eat; with आ, to sip. P. चमति. (आचामति.) Pf. चचाम. 2nd sing. चमिष्व. P. F. चमिता. F. चमिष्यति. C. अचमिष्यत्. Aor. अचमीत्. Ben. चम्यात्. Caus. चामयति. A. अचीचम्. Des. विचमिष्यति. Frequ. चम्यते, चम्यन्ते, चममीति, चममीति,

चक्षन्ति, चक्षति Pass चम्यते A अचामि P P चान्त G चमिया,
चान्त्या आचम्य Inf चमितुम्

चम् (चमु) (छादय) 5 P भक्षणे To eat P चक्षोति Pf चक्षाम
P F चक्षिता F चक्षिष्यति Aor अचमीत् B चम्यात्

चम् (चपि) 10 U 1 P गतौ To go P चम्पयति ते चम्पति Pf
चम्पयाश्चकार चक्र &c चम्प P F चम्पयिता, चम्पिता F चम्पयिष्यति
ते चम्पिष्यति Aor अचम्पत् त अचम्पीत् Ben चम्प्यात्, चम्पयिषीष्ट,
चम्प्यात्

चम् 1 P गतौ To go P चम्बति Pf चचम्ब P F चम्बिता F चम्बि
ष्यति Aor अचम्बीत् Ben चम्ब्यात्

चम् 1 A गतौ To go P चयते Pf चये P F चयिता F चयिष्यते C
अचयिष्यत् Aor अचयिष्य Ben चयिषीष्ट Des चिचयिषते Frequ
चाचय्यते, चाचयिषि चाचति Pass चय्यते A अचायि

चम् 1 P गतौ To go to walk P चरति Pf चचार 2nd sing
चेरिष P F चरिता F चरिष्यति C अचरिष्यत् Aor अचारीत् Ben
चर्यात् Caus चारयति ते A अचीचरत् त D विचरिषति Frequ
चम्रयते चच्यते चचुरीति चचुरीति चचूर्ति चचूर्ति Pass चर्यते A अचारि
P P चरित G चरित्वा सकर्ष Inf चरितुम् Pot P चर्य, आचार्य

चम् 10 U सशये To doubt } P चारयति ते Pf चारयाश्चकार चके
चम् with वि असशये To think } P चारयति ते Pf चारयाश्चकार चके
&c P F चारयिता F चारयिष्यति Aor अचीचरत् त Ben
चार्यात् चारयिषीष्ट Des चिचारयिषति Pass चार्यते A अचारि P
P चारित G चारित्वा, सकर्ष Inf चारयितुम्

चरण 11 P गतौ To go P चरण्यति Pf चरणायश्चकार &c P F च
णिता F चरणिष्यति Aor अचरणीत् B चरण्यात्.

चर्च 1 P परिभाषणार्थसातजनेषु To discuss to condemn to censure
P चर्चति Pf चर्चच 2nd sing चर्चचिष P F चर्चिता F चर्चि
ष्यति C अचर्चिष्यत् Aor अचर्चीत् Ben चर्च्यात् Caus चर्चयति ते
A अचचर्चत् त Des चिचर्चिषति Frequ चाचर्च्यते चाचर्चीति
चाचर्चि Pass चर्च्यते A अचर्चि P P चर्चित G चर्चित्वा Inf
चर्चितुम्

चर्च 10 U अध्ययने To peruse to study P चर्चयति ते Pf चर्चया
श्चकार चके &c P F चर्चयिता F चर्चयिष्यति ते Aor अचचर्चत् त
Ben चर्च्यात् चर्चयिषीष्ट Des चिचर्चयिषति ते Pass चर्च्यते Aor
अचर्चि P P चर्चित G चर्चयित्वा, सकर्ष Inf चर्चयितुम्

चर् 1. P. गती. To go; to move. P. चरति. Pf. चचर्. P. F. चरिता. F. चरिष्यति. Aor. अचरत्. B. चर्यात्.

चर् 1. P. अदने. To eat. P. चर्वति. Pf. चचर्व. P. F. चरिता. F. चरिष्यति. C. अचरिष्यत्. Aor. अचरत्. B. चर्यात्. Des. चिचरिषति. Frequ. चाचर्यते, चाचर्यति, चाचरति.

चर् 10. U. भक्षणे. To eat; to chew. P. चर्वयति-ते. Pf. चर्वयामकार-चके &c. P. F. चर्वयिता. F. चर्वयिष्यति-ते. Aor. अचर्वत्-त्. Ben. चर्यात्, चर्वयिषीष्ट. Des. चिचर्वयिषति-ते. Pass. चर्यते. Aor. अचर्वि. P. P. चर्वित. G. चर्वयित्वा. Inf. चर्वयितुम्.

चल् (पटादिः) 1. P. कम्पने. To shake. P. चलति. Pf. चचाल. 2nd sing. चेलिंथ. P. F. चलिता. F. चलिष्यति. C. अचलिष्यत्. Aor. अचालीत्. Ben. चल्यात्. Caus. चलयति, (चालयति changes.) A. अचीवत्. Des. विचलिषति. Frequ. आचल्यते, आचलीति, आचलति. Pass. चल्यते. A. अचालि P. P. चलित. G. चलित्वा. Inf. चलितुम्.

चल् 6. P. विलसने. To play; to amuse oneself. The forms of this root are like those of the above root, except the causal form, which is चालयति only.

चल् 10. U. भूतौ. To foster; to cherish. P. चालयति-ते. Pf. चालयामकार-चके &c. P. F. चालयिता. F. चालयिष्यति-ते. Aor. अचीवत्-त्. Ben. चाल्यात्, चालयिषीष्ट. Des. विचालयिषति-ते. Pass. चाल्यते. A. अचालि. P. P. चालित. G. चालयित्वा, चाल्य. Inf. चालयितुम्.

चप् 1. U. भक्षणे. To eat. P. चपति-ते. Pf. चचाप, चेपे. P. F. चपिता. F. चपिष्यति-ते. C. अचपिष्यत्-त्. Aor. अचपीत्, अचापीत्, अचपिष्ट. Ben. चप्यात्, चपिषीष्ट. Des. चिचपिषति-ते. Frequ. आचप्यते, आचपीति, आचपिष्टि.

चह् 1. P. परिकल्कने (दम्मे शाब्देच.) To be wicked; to be proud; to cheat. P. चहति. Pf. चचाह. P. F. चहिता. F. चहिष्यति. Aor. अचहीत्. Ben. चहात्. Des. चिचहिषति. Frequ. आचह्यते, आचाहि &c.

चह् 10. U. परिकल्कने (दम्मे शाब्देच.) To be wicked; to be proud; to cheat. P. चहयति-ते. Pf. चहयामकार-चके &c. P. F. चहयिता. F. चहयिष्यति-ते. Aor. अचवहत्-त्. Ben. चहात्, चहयिषीष्ट.

चह् (पटादिः) 10. U. परिकल्कने. To cheat. The forms of this root are like those of the above root, except those of the Aorist which are अचीवत्-त्.

चाय् (चायु) 1. U. पूजानिश्चामनयोः. To worship; to discern. P. चायति-ते. Pt. चचाय, चचाये. 2nd sing. चचायिष्य, चचायिषे. Pf. चायिता. F. चायिष्यति-ते. C. अचायिष्यत्-त्. Aor. अचायीत्, अचायिष्ट. B. चाप्यात्,

चायिपीठ. Caus. चाययति-ते. A. अचाययत्-त. D. चिवायिपति ते. Frequ. चेकीयते, चेकीयति, चेकेति. Pass. चाप्यते. A. अचायि. P. P. चायित (P. P. of causal अपचित or अपचायित). G. चायित्वा, निचाय्य, Inf. चायितुम्.

चि (चिन्) 5. U. चयने. To collect. P. चिनोति, चिनुते. 3rd plu चिन्वन्ति, चिन्वते. 1st dual. चिनुवः, चिन्वः, चिनुवहे, चिन्वहे, plural. चिनुमः, चिन्मः, चिनुमहे, चिन्महे. Imperf. 1st sing. अचिन्वम् अचिन्वि. dual. अचिनुव, अचिन्व, अचिनुवहि, अचिन्वहि, plural. अचिनुम, अचिन्म, अचिनुमहि, अचिन्महि 3rd plu. अचिन्वन्, अचिन्वत. Imper. 1st sing. चिन्वानि, चिन्वे, dual चिन्वाव, चिन्वावहे. plural. चिन्वाम, चिन्वामहे. 2nd sing. चिनु, चिनुष्व. 3rd plu. चिन्वन्तु, चिन्वताम्. Pot. 1st sing. चिनुयाम्, चिन्वीय. 3rd plu. चिनुयुः, चिन्वीरन्. Pf. चिचाय. चिकाय, चिच्ये, चिच्ये. 2nd sing. चिचयिथ, चिच्येथ, चिकयिथ, चिकेथ, चिच्यिषे, चिक्यिषे. P. F. चेता. F. चेप्यति-ते. C. अपेच्यत्-त. Aor. अचेपीत्, अचेष्ट. Ben. चीयात्, चेपीष्ट. Caus. चाययति-ते; चापयति-ते. A. अचीचयत्-त, अचीचयत्-त. D. चिचीपति-ते, चिकीपति-ते. Frequ. चेचीयते, चेकीयते, चेचयीति, चेरयीति, चेचेति, चेकेति. Pass. चीयते. A. अचायि. P. P. चित्. G. चित्वा, चित्य. Inf. चेनुम्.

चि (चिञ्) 10. U. चयने. To collect. P. चपयति-ते, चययति ते. Pf. चपयाश्कार-चके &c. चययाश्कार-चके &c. P. F. चपयिता, चययिता. F. चपयिष्यति-ते, चययिष्यति-ते. Aor. अचीचयत्-त, अचीचयत्-त. Ben. चप्यात्, चपयिपीष्ट, चय्यात्, चययिपीष्ट. Des. चिचपयिपति-ते, चिचययिपति ते. P. P. चपित, चयित. G. चपयित्वा, चययित्वा. Inf. चपयितुम्; चययितुम्. This root belongs to the 1st conjugation also; then it is U. चयति-ते.

चिक् 10. U. व्यथने. To give pain. P. चिक्वयति-ते. Pf. चिक्वयाश्कार-चके &c. P. F. चिक्वयिता. F. चिक्वयिष्यति-ते. Aor. अचिचिक्वत्-त. Ben. चिक्वात्, चिक्वयिपीष्ट. Des. चिचिक्विपति-ते.

चिद् 1. P. परप्रेष्ये. To send out. P. चेदति. Pf. चिचेष्ट. P. F. चेदित्ता. F. चेदिष्यति. Aor. अचेदीत्. B. चिद्यात्. Caus. चेदयति-ते. A. अची चिदत्-त. Pass. चिद्यते. A. अचेष्टि.

चिद् 10. U. परप्रेष्ये. To send out. P. चेदयति ते. Pf. चेदयाश्कार चके &c. P. F. चेदयिता. F. चेदयिष्यति ते. Aor. अचीचिदत्-त. Ben. चेदयात्, चेदयिपीष्ट. Des. चिचेदयिपति-ते.

चिद् (चिती) सज्ञाने. I. P. To notice; to understand. P. चेतति. Pf. चिचेत् 2nd sing. चिचेतिथ P. F. चेतित्ता. F. चेतिष्यति. C. अचेतिथ्यत्.

- Aor. अचेतीत्. B. चिञ्यात्. Caus. चेतयति-न्ते. A. अर्चाचित्-न्त.
Des. चिचित्तिपति, चिचेतिपति. Frequ. चैचित्यते, चैचितीति, चैचेत्ति. Pass.
चित्यते. A. अचेति. P. P. चित्त. G. चितित्वा, चेतित्वा. Inf. चेतितुम्.
- चिन् 10. A. सचेतने. To think; to perceive; to see; to regain con-
sciousness. P. चेतयते. Pf. चेतयाञ्चके &c. P. F. चेतयिता. F. चेतयि-
ष्यते. Aor. अर्चाचितत्. Ben. चैतयिषीष्ट. Des. चिचेतयिपति. Pass.
चेत्यते. A. अचेति. P. P. चैत्ति. G. चेतयित्वा. Inf. चेतयितुम्.
- चिन् 10. U. चित्रकरणे, अद्भुतदर्शने च. To paint; to show anything
wonderful. P. चित्रयति-न्ते. Pf. चित्रयाञ्चकार-न्के &c. P. F. चित्रयिता.
F. चित्रयिष्यति-न्ते. Aor. अचिचित्रत्-न्त. Ben. चिञ्यात्. चित्रयिषीष्ट. Des.
चिचित्रयिपति-न्ते. Pass. चिन्त्यते. A. अचिचि. P. P. चित्रित. G. चित्रयित्वा.
Inf. चित्रयितुम्.
- चिन्त् (चिति) 10. U. 1. P. स्मृत्याम्. To remember. P. चिन्तयति-न्ते.
चिन्ताति. Pf. चिन्तयाञ्चकार-न्के &c; चिचिन्त. P. F. चिन्तयिता; चिन्तिता;
F. चिन्तयिष्यति-न्ते; चिन्तिष्यति. Aor. अचिचिन्तत्-न्त; अधिन्तीत्. Ben.
चिन्त्यात्, चिन्तयिषीष्ट; चिन्त्यात्. Des. चिचिन्तयिपति-न्ते; चिचिन्तिपति.
Frequ. of the first conj. चेचिन्त्यते, चेचिन्तीति, चेचिन्ति. Pass.
चिन्त्यते. A. अचिन्ति. P. P. चिन्तित. G. चिन्तयित्वा, चिन्तित्वा, चिन्तित्य.
Inf. चिन्तयितुम्, चिन्तितुम्.
- चिरे 5. P. (छान्दसः) हिंसायाम्. To kill. P. चिरिणोति. P. चिरिराय. P. F.
चिरयिता. F. चिरयिष्यति. Aor. अचिरायीत्. B. चिरीयात्.
- चिह् 6. P. वस्त्रे. To dress. P. चिरति. Pf. चिचेत्. P. F. चेत्तिता. F.
चेत्तिष्यति. Aor. अचेत्तीत्. B. चिञ्यात्.
- चिह् 1. P. रौदिये. To become loose. P. चिहति. Pf. चिचिह्. P. F.
चिहिता. F. चिहिष्यति. Aor. अचिहोत्. B. चिह्यात्.
- चिह् 10. U. (नौकः) लङ्गणे. To mark. P. चिहयति-न्ते. P. चिहयाञ्चकार-न्के
&c. P. F. चिहयिता. F. चिहयिष्यति-न्ते. Aor. अचिचिहत्-न्त. Ben.
चिह्यात्, चिहयिषीष्ट. Des. चिचिहयिपति-न्ते.
- चीह् 10. U. 1. P. आमर्षणे. To suffer. P. चीहयति-न्ते; चीहति. Pf. चीह-
याञ्चकार-न्के; &c. चिचीह्. P. F. चीहयिता; चीहिता. F. चीहयिष्यति-न्ते;
चीहिष्यति. Aor. अर्चाचिहत्-न्त; अर्चीहीत्. B. चीह्यात्, चीहयिषीष्ट; चीह्यात्.
चीम् (चीम्) 1. A. कथने. To praise. P. चीमते. Pf. चिचीमे. P. F. चीमिता.
F. चीमिष्यते. C. अर्चाचिष्यत्. Aor. अर्चीषिष्ट. Ben. चीमिषीष्ट. Caus. चीम-
यति-न्ते. A. अर्चाचिम्-न्त.
- चीज् (चीज्) 1. U. जागृत्यं दण्डयोः. To take; to wear. P. चीजति-न्ते. Pf.
चिजीजत्. P. F. चीजिता. F. चीजिष्यति-न्ते. Aor. अर्चाजीत्, अर्चीजिष्ट.

B चीव्यात्, चीविपीठ Des चिचीविति ते Frequ चीवीष्यते Caus
चीवयति-ते A अचिचीवत् त

चीद् 10 U भाषाया दीप्तौ च To speak to shine P चीवयति ते Pf चीव
याद्यकार चक्रे &c P F चीवयिता F चीवयिष्यति-ते Aor अचीवयत्-त
Ben चीव्यात्, चीवयिपीठ

चुद् 10 U व्यथने To suffer pain P चुदयति ते Pf चुदयाद्यकार चक्रे
&c P F चुदयिता F चुदयिष्यति ते C अचुदयाद्यत्-त Aor अचु
मुदत्-त B चुदयात्, चुदयिपीठ

चुच्य् 1 P अभिषवे To bathe, to churn to distil (wine) to press
P चुच्यति Pf चुच्य P F चुच्यता F चुच्यिष्यति Aor अचुच्यत् B
चुच्यात् Des चुच्यिष्यति Frequ. चोचुच्यते, चोचुच्यीत चोचोति

चुद् (कुटादि) 6 P छेदने To cut P चुदति Pf चुचोद् P F चुदिता F
चुदयति Aor अचुदीत् B चुदयात् Frequ. चोचुच्यते चोचोद् &c

चुद् 10 U (छेदने) To cut P चोदयति ते Pf चोदयाद्यकार-चक्रे &c P
F चोदयिता F चोदयिष्यति ते Aor. अचुचुत्-त B चोदयात् चोदयिपीठ

चुद् 10 U अल्पीभावे To become small or lower or shallow as
a river चुदयति ते Pf चुदयाद्यकार चक्रे &c P F चुदयिता F चुद
यति-ते Aor अचुचुत्-त Ben चुदयात्, चुदयिपीठ

चुद् (कुटादि) 6 P सवरणे To conceal P चुदति Pf चुचोद् P F
चुदिता F चुदयति C अचुदयिष्यत् Aor अचुदीत् Ben चुदयात्
Frequ. चोचुच्यते, चोचुदीति, चोचोद् &c

चुद् 1 P भावकरणे To hint ones meaning P चुदति Pf चुद P
F चुदिता F चुदयति Aor अचुदीत् Ben चुदयात् Des चुदयिष्यति

चुण् (चुष्टि) 10 U 1 P छेदने To cut P चुण्ठयति-ते, चुण्ठति Pf
चुण्ठयाद्यकार-चक्रे &c चुचुण् P F चुण्ठयिता चुण्ठिता F चुण्ठयिष्यति-ते
चुण्ठिष्यति Aor अचुचुण्ठत्-त अचुण्ठीत् Ben चुण्ठयात्, चुण्ठयिपीठ,
चुण्ठ्यात्

चुण् (चुष्टि) 1 P अल्पीभावे To become less P चुण्ठति Pf चुचुण्
P F चुण्ठिता F चुण्ठिष्यति Aor अचुण्ठीत् Ben चुण्ठ्यात्

चुण् (चुष्टि) 10 U 1 P छेदने To cut P चुण्ठयति ते चुण्ठति Pf
चुण्ठयाद्यकार चक्रे &c चुचुण् P F चुण्ठयिता चुण्ठिता F चुण्ठयिष्यति ते
चुण्ठिष्यति Aor अचुचुण्ठत्-त अचुण्ठीत् Ben चुण्ठयात् चुण्ठयिपीठ चुण्ठ्यात्

चुद् 10 U सचोदने To drive P चोदयति ते Pf चोदयाद्यकार चक्रे &c P
F चोदयिता F चोदयिष्यति-ते C अचोदयिष्यत्-त Aor अचुचुदत्-त
Ben चोदयात् चोदयिपीठ D चुचोदयिष्यत्-त P-ss. चोदयत A अचोदि
P P चोदित G चोदयिष्य सचाश् Inf चोदयितुम्

चुप् 1 P मृदाया गतौ To move slowly P चोपति Pf चुचोप P F
चोपिता F चोपिष्यति C अचोपिष्यत् Aor अचोपीत् B चुप्यात्

- D. चुचुषिषति, चुचोषिषति. Frequ. चोचुष्यते, चोचुषीति, चोचोसि. Caus. चोषयति-ते. A. अचुचुषन्-त. Pass. चुष्यते A. अचोषि. P. P. चुषित. G. चुषिन्वा. Inf. चोषितुम्.
- कुम् (कुवि) 1. P. क्वत्रसयोगे. To kiss. P. कुम्बति. Pf. कुचुम्ब. P. F. कुम्बिता. F. कुम्बिष्यति. C. अकुम्बिष्यत्. Aor. अकुम्बीत्. B. कुम्ब्यात्. Caus. कुम्बयति-ते. A. अकुचुम्बन्-त. D. कुचुम्बिषति. Frequ. चोचुम्ब्यते, चोचुम्बीति, चोचुम्सि. Pass. कुम्ब्यते. A. अकुम्बि. P. P. कुम्बित. G. कुम्बिन्वा, परिकुम्ब्य. Inf. कुम्बितुम्.
- कुम् (कुवि) 10. U. 1. P. हिंसायाम्. To kill. P. कुम्बयति-ते; कुम्बति. Pf. कुम्बयाप्रकार-चक्रे &c. कुचुम्ब. P. F. कुम्बयिता; कुम्बिता. F. कुम्बयिष्यति-ते; कुम्बिष्यति. Aor. अकुचुम्बन्-त; अकुम्बीत्. Ben. कुम्ब्यात्, कुम्बयिषीष्ट; कुम्ब्यात्.
- चुर 10. U. स्तेने. To steal. P. चोरयति-ते. Pf. चोरयाप्रकार-चक्रे &c. P. F. चोरयिता. F. चोरयिष्यति-ते. Aor. अचुरन्-त. Ben. चोर्यात्, चोरयिषीष्ट. D. चुरोरयिषति-ते. Pass. चोर्यते. A. अचोरि. P. P. चोरित. G. चोरिन्वा, संचोर्य. Inf. चोरयितुम्.
- चुरा 11. P. चौर्ये. To steal. P. चुरयति. Pf. चुरणाप्रकार &c. P. F. चुरयिता. F. चुरयिष्यति. Aor. अचुरणीत्. B. चुरण्यात्.
- चुल 10. U. समुद्राये. To raise; to elevate. P. चोलयति-ते. Pf. चोलयाप्रकार-चक्रे &c. P. F. चोलयिता. F. चोलयिष्यति-ते. C. अचोलयिष्यत्-त. Aor. अचुलन्-त. Ben. चोल्यात्, चोलयिषीष्ट. Des. चुचोलयिषति-ते.
- चुलुम् 1. P. लोभे. To covet. P. चुलुम्बति. Pf. चुलुम्पाप्रकार &c. P. F. चुलुम्बिता. F. चुलुम्बिष्यति. Aor. अचुलुम्बीत्. B. चुलुम्ब्यात्.
- चुद् 1. P. भावदर्शने. To manifest one's meaning. P. चुजति. Pf. चुजन्त. P. F. चुजिता. F. चुजिष्यति. Aor. अचुर्जीत्. B. चुज्यात्.
- चूर् (चूर्) 4. A. दाहे. To burn. P. चूर्यते. Pf. चुचूरे. P. F. चूर्तिता. F. चूर्तिष्यते. C. अचूर्तिष्यत्. Aor. अचूर्तिष्ट. Ben. चूर्तिषीष्ट. Caus. चूर्यति-ते. A. अचुचूर्न्-त. Des. चुचूर्तिषति. Frequ. चोचूर्यते, चोचूर्ति, चोचूर्ति. Pass. चूर्ति. A. अचूर्ति. P. P. चूर्त. G. चूर्तिन्वा. Inf. चूर्तितुम्.
- चूर्णं 10. U. प्रणे. To drive; to reduce to powder. P. चूर्णयति-ते. Pf. चूर्णयाप्रकार-चक्रे &c. P. F. चूर्णयिता. F. चूर्णयिष्यति-ते. Aor. अचुचूर्णन्-त. Ben. चूर्ण्यात्, चूर्णयिषीष्ट. Des. चुचूर्णयिषति-ते. Pass. चूर्ण्यते. A. अचूर्णि. P. P. चूर्णित. G. चूर्णिन्वा, संचूर्ण्य. Inf. चूर्णयितुम्.
- चूर्णं 10. U. संकोचने. To contract. The forms of this root are like those of the above root.
- चूर् 1. P. पाने. To drink. P. चूर्ति. Pf. चुद्र. P. F. चूर्तिता. F. चूर्तिष्यति. C. अचूर्तिष्यत्. Aor. अचूर्तिष्ट. Ben. चूर्त्यात्. Caus. चूर्णयति-ते. Aor. अचुचूर्णन्-त. Des. चुचूर्तिषति. Frequ. चोचूर्यते, चोचूर्ति, चोचूर्ति. Pass. चूर्ति. A. अचूर्ति. P. P. चूर्ति. G. चूर्तिन्वा. Inf. चूर्तितुम्.

चृत् (चृती) 6. P. हिंसाग्रन्थनयोः. To kill; to hurt; to connect together. P. चृन्तति. Pf. चचर्त्त. 2nd sing. चचर्त्तिय. P. F. चर्त्तिता. F. चर्त्तिष्यति, चत्स्यति. C. अचर्त्तिष्यत्, अचत्स्यत्. Aor. अचर्त्तीत्. B. चृत्वात्. Caus. चर्त्तयति-ते. A. अचीचृत्-त्, अचचर्त्त-त्. Des. चिचर्त्तिषति, चिचृत्सति. Frequ. चरीचृत्सते, चर्चर्त्ति, चचृत्तीति &c. Pass. चृत्सते. A. अचर्त्ति. P. P. चृत्. G. चर्त्तित्वा. Inf. चर्त्तितुम्.

चृप् 10. U. 1. P. संदीपने. To excite; to light. P. चर्पयति-ते; चर्पति. Pf. चर्पयाश्चकार-चके &c; चचर्प. P. F. चर्पयिता; चर्पिता. F. चर्पयिष्यति-ते; चर्पिष्यति. Aor. अचीचृप्-त्, अचचर्प-त्; अचर्पीत्. Ben. चर्पात्, चर्पयिषीष्ट; चृप्यात्.

चेल (चेल्) 1. P. चलने. To shake; to tremble. P. चेलति. Pf. विवेल. P. F. चेलिता. F. चेलिष्यति. Aor. अचेलीत्. B. चेल्यात्. Caus. चेलयति-ते. A. अचिचेल-त्. Des. चिचेलिषति.

चेष्ट 1. A. चेष्टायाम्. To act; to be busy. P. चेष्टते. Pf. चिचेष्टे. P. F. चेष्टिता. F. चेष्टिष्यते. C. अचेष्टिष्यत्. Aor. अचेष्टिष्ट. Ben. चेष्टिषीष्ट. Caus. चेष्टयति. A. अचिचेष्ट-त्, अचचेष्ट-त्. Des. चिचेष्टिषते. Frequ. चेचेष्टपते, चेचेष्टीति, चेचेष्टि. Pass. चेष्टपते. A. अचेष्टि. P. P. चेष्टित. G. चेष्टित्वा. Inf. चेष्टितुम्.

च्यु (च्युङ्) 1. A. गती. To go. P. च्यवते. Pf. चुच्युवे. P. F. च्योता. F. च्योष्यते. C. अच्योष्यत्. Aor. अच्योष्ट. B. च्योषीष्ट. Caus. च्यावयति-ते. A. अचुच्यवत्-त्, अचिच्यवत्-त्. Des. (causal) चिच्यावयिषति-ते, चुच्यावयिषति-ते. D. (simple) चुच्यूपते. Frequ. चोच्युयते, चोच्यवीति, चोच्योति. Pass. च्युयते. A. अच्याचि. P. P. च्युत. G. च्युत्वा, प्रच्युत्य. Inf. च्युतुम्.

च्यु 10. U. सहने हसने च. To endure; to laugh. P. च्यावयति-त्. Pf. च्यावयाश्चकार-चके &c. P. F. च्यावयिता. F. च्यावयिष्यति-ते. Aor. अचिच्यवत्-त्. Ben. च्याव्यात्, च्यावयिषीष्ट. Des. चिच्यावयिषति-ते.

च्युत् (च्युतिर्) 1. P. आसेचने. To flow; to trickle. P. च्योतति. Pf. चुच्योत. 2nd sing. चुच्योतिय. P. F. च्योतिता. F. च्योतिष्यति. C. अच्योतिष्यत्. Aor. अच्युतत्, अच्योतीत्. Ben. च्युत्यात्. Caus. च्योतयति-ते. A. अचुच्युत-त्. Des. चुच्योतिषति, चुच्युतिषति. Frequ. चोच्युत्यते, चोच्युतीति, चोच्योति. Pass. च्युत्यते. A. अच्योति. P. P. च्युतिव, च्युतित. G. च्योतित्वा, च्युतित्वा. Inf. च्युतितुम्.

चुम् 10. U. सहने ह्मने च. To endure; to laugh. P. च्योमयति-ते. Pf. च्योमयायकार-चके &c. P. F. च्योमयिता. F. च्योमयिष्यति-ते. Aor. अच्यु-च्युम्-त. Ben. च्योसात्, च्योमयिषीष्ट.

छ.

छद् 1. U. आच्छादने. To cover; to conceal. P. छदति-ते. Pf. चच्छाद्, चच्छदे. 2nd sing. चच्छदिष्य, चच्छदिषे. P. F. छदिता. F. छदिष्यति-ते. C. अच्छदिष्यन्-त. Aor. अच्छदत्, अच्छादीद्, अच्छदिष्ट. Ben. छ्यात्, छदिषीष्ट. Caus. छादयति-ते. A. अविच्छदत् त. D. चिच्छदिषति-ते. Frequ. चाच्छज्जे, चाच्छदीति, चाच्छति. Pass. छजे. A. अच्छादि. P. P. छज. G. छदिता, आच्छद्य. Inf. छदितुम्.

छद् 10. U. आच्छादने. To close; to conceal; to cover. P. छादयति-ते. Pf. छादयायकार चके &c. P. F. छादयिता. F. छादयिष्यति-ते. Aor. अविच्छदत्-त. Ben. छायात्, छादयिषीष्ट. D. विच्छादयिषति-ते. Pass. छाये. A. अच्छादि. P. P. छज, छादित G. छादयिता, प्रच्छाद्य. Inf. छादयितुम्. When it means 'to brave; to be strong,' its forms are छदयति-ते Pf. छदयायकार-चके &c.

छद् (अदन्तः) 10. U. अपसारणे. To conceal; to cover. P. छदयति-ते. Pf. छदयायकार चके &c. P. F. छदयिता. F. छदयिष्यति-ते. Aor. अचच्छदत्-त. Ben. छ्यात्, छदयिषीष्ट.

छन्द (छदि) 10. U. 1. P. मारणे. To cover. P. छन्दयति-ते; छन्दति. Pf. छन्दयायकार-चके &c. चच्छन्द. P. F. छन्दयिता; छन्दिता. F. छन्दयिष्यति-ते, छन्दयति. C. अछन्दयिष्यन्-त; अछन्दयिष्यन् Aor. अचच्छन्दत् त; अछन्दीत्. Ben. छ्यात्, छन्दयिषीष्ट. D. विच्छन्दयिषति-ते; विच्छन्दयति. Frequ. of the first conj. चाच्छज्जे, चाच्छदीति, चाच्छति. Pass. छजे. A. अछन्दि. P. P. छन्दित G. छन्दयिता, छन्दित्वा. Inf. छन्दयितुम्; छन्दितुम्.

छ्नु (छ्नु) 1. P. अदने. To eat. P. छ्नति. Pf. चच्छाप् P. F. छ्निता. F. छ्नियति. Aor. अचछ्नीत् Ben. छ्न्यात् P. P. छ्नात् G. छ्निता, छ्नित्वा. Inf. छ्नितुम्.

छ्नु 10. U. वमने. To vomit. P. छ्नुयति-ते. Pf. छ्नुयायकार-चके &c. P. F. छ्नुयिता. F. छ्नुयिष्यति-ते. Aor. अचछ्नुत्-त. Ben. छ्नुय्, छ्नुयिषीष्ट. D. विच्छ्नुयिषति-ते. Pass. छ्नु. A. अछ्नुर् P. P. छ्नुत्. G. छ्नुयिता. Inf. छ्नुयितुम्.

छ्नु 1. P. छिन्नान्. P. छ्नति-ते. Pf. चच्छाप्, चच्छाप् P. F. छ्निता. F. छ्नियति-ते. Aor. अचछ्नीत्, अछ्नीत्, अछ्नीष्ट. Ben. छ्नुय्, छ्नुयिषीष्ट. D. विच्छ्नुयिषति-ते. Frequ. चच्छज्जे, चच्छति &c.

छिद् (छिन्) 7. U. द्वेषादने. To cut. P. छिन्ति, छिन्ते. Pf. विच्छेद्; विच्छेदे. 2nd sing. विच्छेदिष्य, विच्छेदिषे. P. F. छेत्ता. F. छेन्ति-ते.

C अच्छेत्स्यत्-त् Aor अच्छेत्सीत्, अच्छिद्धत्, अच्छिद्ध dual अच्छेताम्, अच्छिद्धताम्, अच्छिद्धताताम् B छिवात्, छिस्तीष्ट Caus छेदयति ते A अचिच्छिद्धत् त D चिच्छिस्तति ते Frequ चेच्छिद्यते, चेच्छिदीति, चच्छेति Pass छियते A अच्छेदि P P छिन्न G छित्त्वा, विच्छिज्य Inf छेतुम्, छिवा छिदुर (One who is in the habit of cutting)

छिद् 10 U भेदने (कर्णभेदने, वरुणभेदने) To perforate, to bore P छिदयति ते Pf छिदयावकार चक्रे &c P I छिदयिता F छिदयिष्यति ते Aor अचिच्छिद्धत् त B छिद्यात्, छिदयिषीष्ट D चिच्छिदयिषति ते Pass छिद्यते A अच्छिद्धि P P छिदित G छिदयित्वा Inf छिदिषुम् छुद् (कुटादि) 6 P भेदने To cut P छुदति Pf छु-छो 2nd sing चुच्छु दिष P I छुदिता F छुदिष्यति Aor अच्छुगीत् Ben छुद्यात्

छुद् (कुटादि) 6 P सवरणे To cover P छुडति Pf चुच्छोड 2nd sing चुच्छुडिष P F छुडिता F छुडिष्यति Aor अच्छुडीत् Ben छुद्यात्

छुप 6 P स्पर्शे To touch P छुपति Pf चुच्छोप 2nd sing चुच्छापिष P F छोप्ता F छोप्यति Aor अच्छोप्सीत् B छुप्यात्

छुर (कुटादि) 6 P भेदने To cut to engrave P छुरति Pf चुच्छोर 2nd sing चुच्छुरिष P F छुरिता F छुरिष्यति C अच्छुरिष्यत् Aor अच्छुरीत् B छुर्यात् Caus छोरयति ते Aor अचुच्छुरत्-त् D चुच्छुरि पति Frequ चोच्छुर्यते चोच्छुरीति चोच्छोर्ति Pass छुर्यते A अच्छोरि P P छुरित G छुरित्वा Inf छुरितुम्

छृद् (उच्छृदिर्) 7 U दीप्तिदेवकयो To shine to play P छृणति छृन्ते Pf चच्छर्द चच्छृदे 2nd sing चच्छर्दिष, चच्छृदिष, चच्छृत्से P I छर्दिता F. छर्दिष्यति-ते, छस्यति ते Aor अच्छृदत्, अच्छर्दीत्, अच्छर्दिष्ट B छृयात्, छर्दिषीष्ट, छृस्तीष्ट Caus छर्दयति ते A अचिच्छृदत् त अचच्छर्दत्-त् D विच्छर्दिषति, विच्छृस्तति Frequ चरीच्छृद्यते चच्छर्द्रीति चच्छर्ति &c Pass छृयते A अच्छर्दि P P छृण्ण G छर्दिवा छृत्वा Inf छर्दितुम्

छृद् (छृदी) 10 U 1 P सदीपने To kindle P छर्दयति-ने छर्दति Pf छर्दयावकार-चक्रे &c, चच्छर्द P I छर्दयिता छर्दिता I छर्दयिष्यति ते छ छर्दयिष्यति Aor अचिच्छृदत् त, अचच्छर्दत्-त्, अच्छर्दीत् Ben छर्द्यात्, छर्दयिषीष्ट छृयात्

छृप् 10 U 1 P सदीपने याचने च To kindle, to beg P छर्पयति ते, छर्पति Pf छर्पयावकार-चक्रे &c, चच्छर्प P I छर्पयिता, छर्पिता F छर्पिष्यति ते छर्पिष्यति Aor अचिच्छृदत् त, अचच्छर्पत्-त्, अच्छर्पीत् Ben छर्प्यात्, छर्पयिषीष्ट, छृप्यात्

छेद् 10 U द्वैधीकरणे To divide, to cut P छेदयति ते Pf छेदयावमार-
चके de P F छेदयिता F छेदयिष्यति Aor अचिच्छदत्त Ben.
छयात्, छेदयिषीष्ट D चिच्छदयिषति व Pass छेयते A अच्छेदि P P.
छदित G छेदयित्वा Inf छेदयितुम्

छो 4 P छेदन To cut, to mow P छपति Pf चच्छौ 2nd sing
चच्छिथ चच्छाथ P F छना I छाम्यति C अच्छास्यत् Aor अच्छात्,
चच्छामात् L छयात् Caus छायायति A अचिच्छयत्त D चिच्छासति
I requ चाच्छायते चाच्छेति, चाच्छाति Pass छायते A अच्छायि P P.
छित, छत G छात्वा, छित्वा Inf छातुम्

ज

जक्ष् 2 P मक्षहसनयो To eat to laugh P जक्षति. plural जक्षति.
Imperf अनयत्, अनयीत् plural अनयु 2nd sing अनय, अनयी .
Pf जनक्ष 2nd sing जनक्षिष P F जक्षिता F जक्षिष्यति C. अन-
निय्यत् Aor अनयीत् B जक्ष्यात् Caus जक्षयति only A अन-
जक्षत् D निजक्षिषति Frequ जानक्ष्यते, जानक्षीति जानष्टि Pass,
जक्ष्यते A अनक्षि P P जक्षित G जक्षित्वा Inf जक्षितुम्

जज 1 P युद्धे To fight P जजति Pf जजान P I जजिता F जजि-
ष्यति Aor अनजात्, अनजीत् B जज्यात् D निजजिषति Frequ
जानज्यते, जानजीति, जाजति

जज्ज (जजि) 1 P युद्धे To fight P जजति Pf जजज P, F जजिता,
I जजिष्यति Aor अनज्जीत् B जज्यात् Des निजजिषति Frequ
जानज्यते, जानजीति, जाजति

जद् 1. P सघाते To clot, to form into a concrete mass P जगति
Pf जगात् P F जगिता F जगिष्यति Aor अनटीत्, अनागीत् B जग्यात्

जङ् 1 P सघाते To heap P जति Pf जगाड P F जगिता F जजि-
ष्यति Aor अनजीत्, अनाजीत् B जज्यात् D निजजिषति Frequ.
जानज्यते, जानजीति, जाजति

जन् (छादय) 3 P जनने To be born P जनन्ति, जनात्, जन्ति 2nd
sing जनसि Pot जन्यात्, जनायात् Pf जनात् B जन्यात्, जायात्

जर (जना) 4 A प्रादमांवे To be born to grow, to become P
जायते Pf जरे 2nd sing जशिष P F जनिषा F जनिष्यते C अज-
निय्यत् Aor रानि जननिष्ट B जनिषीष्ट Caus जनयति A अजी
जनात् D निजनिषति Frequ जनयते, जाजायते उषति, जानाति de
Pass जयते, जायते A अजनि P P जात G जनित्वा, मनाय, मन्व
Inf जितुम्

जप् 1 P व्यनाया वाचि मानसे च To mutter to meditate P जपति
Pf जपात् 2nd sing जेषिष P F जपिता F जपिष्यति C अजपि

प्यत् Aor अजपीत्, अजापीत् Ben जप्यात् Caus जापयति-ते A.
अजीजपत् त D जिजपिपति Frequ जजप्यते, जजपीति, जजति Pass.
जप्यते A अजापि P P जपित G जमित्वा Inf जपितुम्

बभ् (जमी) 1 A गात्रविनामे To yawn, to gape P जम्भते Pf जम्भे
2nd sing जजम्भे P F जम्भता I जम्भयते C अजाम्भयत्
Aor अजम्भिष्ट B जम्भिषीष्ट Caus जम्भयति A अजजम्भत् D निज
म्भयते Frequ जजम्भ्यते, जजम्भीति, जजम्भि Pass जम्भ्यते A अजम्भि
P P जज्भ G जम्भित्वा Inf जम्भितुम्

जम् (जसु) 1 P अदने To eat P जमति Pf जजाम P F जमिता F
जमिष्यति Aor अजमीत् B जम्यात् P P जान्त G जमिवा, जान्वा
Inf जमितुम्

जम् (जमि) 10 U 1 P नाशने To destroy P जम्भयति ते जमति
Pf जम्भयाद्यकार-चके &c, जम्म P F जम्भयिता जम्भिता F जम्भ
यिष्यति ते, जम्भिष्यति Aor अजजम्भत् त अजजम्भीत् Ben जम्भ्यात्,
जम्भयिषीष्ट, जम्भ्यात् Pass जम्भ्यत A अजजम्भि

जज् 1 P परिभाषणद्विसातर्चनेषु To say, to blame, to kill, to reprove
P जर्चति Pf जर्च P F जर्चिता F जर्चिष्यति Aor अजर्चत्
B जर्च्यात्

जज् 6 P परिभाषणद्विसातर्चनेषु To say, to blame, to kill to reprove
The forms of this root are like those of the above root

जल् 1 P घातने (तीक्ष्णीकरणे) To sharpen P जलति Pf जज्ज P F
जलिता F जलिष्यति Aor अजालीत् B जल्यात्

जल् 10 U अपचरणे To cover P जालयति ते Pf जालयाद्यकार-चके &c
P F जालयिता F जालयिष्यति-ते Aor अजीजलत् त Ben जाल्यात्,
जालयिषीष्ट

जल् 1 P व्यक्ताया वाचि To speak to prattle P जलति Pf जज्ज
2nd sing जजल्पिष्य P F जल्पिता F जल्पिष्यति C अजल्पिष्यत्
Aor अजल्पीत् B जल्यात् Caus जल्पयति-ते A अजजल्पत् त Des
निजल्पिपति Irequ जजल्प्यते जाजल्पीति, जाजल्पि Pass जल्प्यते A
अजल्पि P P जल्पित G जल्पित्वा, प्रजल्प्य Inf जल्पितुम्

जप् 1 P हिंसायाम् To kill P जपति Pf जजाप P F जपिता F
जपिष्यति Aor अजपीत्, अजापीत् B जप्यात् D जिजपिपात्
Irequ जजप्यते जाजपाति, जाजपि

जस् ((जसु) 4 P मोक्षणे To set free P जस्यति Pf जजास P F
जसिता F जसिष्यति Aor अजसत् B जस्यात् P P जस्त G
जसित्वा, जस्त्वा Inf जसितुम्

जस् (जसु) 10 U 1 P हिंसाया ताडने च To hurt, to slight P

जस्यति ते; जसति, Pf. जाग्यायकार-चक्रे &c. जजास. P. F. जागयिता; जमिता. F. जासयिष्यति-ते; जसिष्यति. Aor. अजीजम्-त; अजसीत्, अजासीत्. Ben. जास्यात्, जासयिषीष्ट; जस्यात्. D. जिजासयिषति-ते; जिजसिषति. Frequ. of the first conj. जाजस्यते, जाजसीति, जाजसित. Pass. जास्यते; जस्यते. A. अजासि. P. P. जासित; जस्त. G. जासयित्वा, जस्यत्; जसित्वा, जस्त्या. Inf. जासयितुम्; जसितुम्.

जस् (जमि) 10.U. 1 P. रक्षणे मोक्षणे च. To protect; to release. P. जनयति-ने; जतति. Pf. जनयायकार-चक्रे &c; जजम्. P. F. जतयिता; जतिता. F. जमयिष्यति-ते, जमिष्यति. Aor. अजजम्-त; अजसीत्. B. जत्यात्; जमयिषीष्ट; जप्तात्. Caus. जनयति-ते. A. अजजम्-त.

जागृ 2.P. निद्राक्षये. To be awake or watchful. P. जागर्ति. plural. जाग्रति. Imperf अजागृ. plu. अजाग्रत्. Imper. 2nd sing. जागृहि. Pf. जजागार, जागराश्चकार &c. 2nd sing. जजागरिष, जागराश्चक्रे &c. P. F. जागरिता. F. जागरिष्यति. C. अजागरिष्यत्. Aor. अजागरीत्. B. जागरोत्. Caus. जागरयति-ते. A. अजजागर्त्-त. D. निजागरिषति. Pass. जागर्ते. A. अजागारि. P. P. जगर्ति. G. जागरित्वा, प्रजागर्ष. Inf. जागरितुम्.

जि 1.P. जये, अभिभवे च. To conquer; to overcome. P. जयति. Pf. जिगाय. 2nd sing. जिगयिष, जिगेय. P. F. जेता. F. जेप्सति. C. अजेष्यत्. Aor. अजेपीत्. B जीयात्. Caus. जाययति-ते. A. अजीजम्-त. Des. जिगीषति ते. Frequ. जेजीयते, जेजयीति, जेजेति. Pass. जीयते. A. अजायि. P. P. जित. G. जिवा, विजित्य. Inf. जेतुम्. Pot. P. जेय (conquerable). जय (what can be conquered). The root is Atm when it is preceded by the prepositions पि and परा.

जिन्व् (जिवि) 1.P. प्रीयते. To please P. जिन्वति. Pf. जिजिन्व. P. F. जिन्विता. F. जिन्विष्यति. C. अजिन्विष्यत्. Aor. अजिन्वीत्. B. जिन्व्यात्. Pass. जिन्वते. A. अजिन्वि. D. जिजिन्विषति. Frequ. जेजिन्व्यते.

जिन्व् (जिवि) 10.U. 1.P. भाषयाच्. To speak P. जिन्वति ते; जिन्वति. Pf. जिन्वयाश्चकार-चक्रे &c, जिजिन्व. P. F. जिन्विता; जिन्विता. F. जिन्विष्यति-ते; जिन्विष्यति. Aor. अजिजिन्वत्-त; अजिन्वीत्. B. जिन्व्यात्, जिन्विषीष्ट; जिन्व्यात्.

जिम् (जिमु) 1. P. भक्षणे. To eat. P. जेमति. Pf. जिजेम. P. F. जेमिता. F. जेमिषति. Aor. अजेमीत्. B. जिम्वात्. D. जिजिमिषति, जिजेमिषति. Frequ. जेजिम्यते, जेजिमीति, जेजेन्ति. P. P. जित्त. G. जेमिषा, जिम्वा. Inf. जेमिषुम्.

- जिह् (छन्दसः) 5. P हिंसायाम् To kill. P जिरिभोति Aor अजिरायीत्.
जिष् (जिष्) 1. P सेचने सेचने च To sprinkle, to serve. P. जाति Pf
जिषे P F जेषिता F जेषिष्यति C अजेषिष्यत् Aor अजेषीत् B
जिष्यात् D जिषेपिपति, जिजिपिपति Frequ नजिष्यते, जेजिपीति, जेषेष्टि
P P जिग् G जेषित्वा, जिष्टा Inf जेषितुम्
- जीव् 1 U प्राणधारणे To live P जावति Pf जिजीव 2nd sing
जिजाविष P. F जाविता F जाविष्यति Aor अजीवीत् B जाव्यात्
Caus जीवयति-ते A अजीवित त Des जिजीविषति Frequ नजी
ष्यते Pass जीष्यते A अजीवि P P जीवित G जीवित्वा Inf जीदितुम्.
- जु (गतौ) 1 P A गतौ वेगे च To go, to be quick P जवति ते Pf
जुषाव, जुषुवे P F जोता I. जोष्यति ते. C अजोष्यन्-त् Aor अजो-
षीत्, अनोष्ट Ben. ज्यात् जोषीष्ट Caus जावयति ते A अजावत्-त्
D जुषयति ते Frequ जोष्यते, जोन्वीति, जोनोति Pass ज्यते A
अजावि P P जुत G जुवा Inf जोतुम्
- जुर् (जुगि) 1 P वजने To abandon P जुगति Pf जुजुर् P F जुगिता
F जुगिष्यति Aor अजुर्गात् B जुग्यात् Pass जुग्यते
- जुट् (जुटादि) 6 P बन्धने To bind P जुजति Pf जुजोर् 2nd sing
जुजुटिष P F जुजिता F जुजिष्यति Aor अजुगीत् B जुज्यात्
- जुट् 6 P गतौ To go P जुजति Pf जुजोर् 2nd sing जुजोर्षिष P F
जुजिता F जुजिष्यति C अजोडिष्यत् Aor अजोडीत्, Ben जुज्यात्
D जुजोडिपति, जुजुडिपति Frequ जोजुष्यते जोजुडाति, जोजोष्टि
- जुट् 10 U धेरणे To send, to direct P जोडयति ते Pf जोड्याद्यन्तर चक्रे
&c P F जोडयिता F जोडयिष्यति ते Aor अजुड्यत् B जोड्यात्,
जोडयिषीष्ट D जुजोडयिषति ते
- जुर् (जुर्) 1 A भासने To shine P जोतते Pf जुष्टे P F जोतिता F
जोतिष्यते Aor अजोतिष्ट B जोतिषीष्ट Caus जोतयति ते ३ अजुजोतत्-त्
- जुर् 6 P गतौ To go P जुजति Pf जुजोर् P F जोनिता F जोनिष्यति
Aor. अजोनीत् Ben जुज्यात् Caus जोनयति ते Aor अजुजुनत्-त्
- जुप् (जुपी) 6 A प्रीतिसेवनयो To please, to devote P जुपते Pf
जुपे 2nd sing जुजुपिषे P F जोषिता F जोषिष्यते C अजोपिष्यत्
Aor अजोपिष्ट B जोषिषीष्ट Caus जोषयति त A अजुजुपत्-त् D
जुजोपिपते, जुजुपिपते Frequ जोजुष्यते, जोजुपीति जोजोष्टि Pass जुष्यत
A अजोपि P P जुष्ट G जुषित्वा Inf जोषितुम्
- जुप् 10 U. 1 P परितर्पणे परितर्पणे च To think, to examine, to be
satisfied. P जीपयति ते; जोषति Pf जाप्याद्यन्तर चक्रे &c जुनीप

P. F. जोषयिता; जोषिता. F. जोषयिष्यति-ते; जोषिष्यति. Aor. अनुजुषत्-त; अनोषीत्. B. जोष्यात्, जोषयिषीष्ट; जोष्यात्. Des. अनुजोषयिष्यति-ते; अनुजोषयिष्यति, अनुजोषयिष्यति. Frequ. of the 1st conj. see the above root. Pass. जोष्यते; जुष्यते. A. अजोषि. P. P. जोषित, जुषित. G. जोषयित्वा; जोषित्वा, जुषित्वा. Inf. जोषयितुम्; जोषेतुम्.

जृ (जृ) 4. A. हिंसावयोहान्योः कोपे च. To kill; to grow old; to be angry with. P. जृयते. Pf. जुजृ. P. F. जृषिता. F. जृषिष्यते. Aor. अजृषिष्ट. B. जृषीष्ट. P. P. जृष.

जृ 1. P. हिंसायाम्. To kill. P. जृयति. Pf. जुजृ. P. F. जृषिता. F. जृषिष्यति. C. अनुजृष्यत्. Aor. अजृषत्. B. जृष्यात्. Des. अनुजृषयति. Frequ. जोजृष्यते, जोजृष्यते &c.

जृम् (जृम्) 1. A. गान्धितामे. To yawn; to gape; to open. P. जृम्भते. Pt. जृम्भे. 2nd sing. जृम्भिष्ये. P. F. जृम्भिता. F. जृम्भिष्यते. C. अनुजृम्भ्यत्. Aor. अनुजृम्भिष्ट. B. जृम्भिषीष्ट. Caus. जृम्भयति-ते. A. अनुजृम्भन्-त. D. निजृम्भयते. Frequ. जरीजृम्भ्यते, जरीजृम्भीति, जरीजृम्भि &c. Pass. जृम्भ्यते. A. अनुजृम्भि. P. P. जृम्भित. G. जृम्भित्वा. Inf. जृम्भितुम्.

जू (जू) 4. P. वयोहानौ. To grow old; to decay. P. जीर्यति. Pf. जमार, plu. जजह; जेह. 2nd sing. जमरिष, जेरिष. P. F. जरिता, जरीता. F. जरिष्यति, जरीष्यति. C. अजरिष्यत्, अजरिष्यत्. Aor. अजरत्, अजारीत्. B. जीर्यात्. Caus. जारयति-ते. A. अजामत्-त. Des. निजरिष्यति, निजरीष्यति, निजरीष्यति. Frequ. जेजीर्यते, जाजरीति, जाजर्ति. Pass. जीर्यते. A. अजारी. P. P. जीर्य. G. जरित्वा, जरीत्वा, अनुजीर्य. Inf. जरितुम्, जरीतुम्.

जू 2. P. वयोहानौ. To grow old. P. जृष्याति. Aor. अजारीत्. Caus. जारयति-ते. For the other forms of the non-conjugational tenses see the above root.

जू 10. U. 1. P. वयोहानौ. To grow old; to decay. P. जारयति-ते; जर्गति. Pf. जारयायकार-चष्टे &c.; जजार. P. F. जारयिता; जरिता. जरीता. F. जारयिष्यति-ते; जरिष्यति, जरीष्यति. Aor. अजरीजारत्-त; अजारीत्. B. जार्यात्, जारयिषीष्ट; जीर्यात्. Des. निजारयिष्यति-ते; निजरिष्यति, निजरीष्यति, निजरीष्यति. Frequ. of the first conj. जेजार्यते, जाजरीति; जाजर्ति. Pass. जार्यते; जर्गते. A. अजारी. P. P. जारित; जार्ग. G. जारयित्वा; जरित्वा, जरीत्वा. Inf. जारयितुम्; जरितुम्, जरीतुम्.

जे (जे) 1. A. गती. To go. P. जेयते. Pf. जिजेय. P. F. जेयिता. F. जेयिष्यते. Aor. अजेयिष्ट. B. जेयिषीष्ट. Caus. जेययति-ते. A. अजिजेयन्-त. Pass. जेयते. A. अजिजेय.

जे (जे) 1. A. प्रयत्ने गती च. To try; to go. P. जेदते. Pf. जिजेद. P. F. जेदिता. F. जेदिष्यते. C. अजेदिष्यत्. Aor. अजेदिष्ट. B. जेदिषीष्ट. Caus.

जेह्यति-ते A अजिजेहत् त Des जिजेहिषते Frequ जेजेह्यते, जेजेहीति,
जेजहि

जै 1 P क्षये To decay P जायति Pf जजो P F जाता F जास्यति.
Aor अजासात् B जायात् D जिजासति Frequ जाजायते जानेति, जानाति.

क्या 9 P वयोहानौ To become old, to decay P. जिनाति Pf जिज्यौ
2nd sing जिज्यिष्य, निज्याय P F ज्याता F ज्यास्यति C अज्यासत्
Aor अज्यासौत् B जीयात् Caus ज्यापयति ते A अजिज्यत् त Des
जिज्यासति Frequ जेजीयते, जाज्येति, जाज्याति Pass जीयते A अज्यायि
P P जीन G जीत्वा, प्रज्याय Inf ज्यातुम्

ज्यु (ज्युङ्) 1 A गतौ To go P ज्यवते Pf जुज्युवे P F ज्याता F
ज्योष्यते Aor. अज्योष्ट B ज्योषाष्ट D जुज्युषते Frequ जोज्युषते, जो-
ज्यवीति, जोज्योति

जि 1 P जये, अभिगमे च To conquer, to defeat P जयति Pf जिज्राध
P F जेता F जेष्यति Aor अज्रेपात् B जीयात्.

जि 10 U 1 P वयोहानौ To grow old, to decay P प्राययति ते,
जयति Pt प्राययायकार-श्चके &c, जिजाय P F प्राययिता, जेता F
प्राययिष्यति ते, जेष्यति Aor अजिज्रयत् त, अज्रेपात् B प्राय्यात्, प्राययिषाष्ट
जीयात्

ज्वर (घ्नादि) 1 P रोने To be hot with fever or passion P
ज्वरति Pf जज्वार 2nd sing जज्वरिष्य P F ज्वरिता F ज्वरिष्यति
() अज्वरिष्यत् Aor अज्वारीत् B ज्वरात् Caus ज्वरयति ते
A अजिज्वरत् त D जिज्वरिषति Frequ जाज्वर्यते, जाज्वरीति, जाज्वरति
Pass ज्वर्यते A अज्वरि, अज्वारि . P. P ज्वरित G ज्वरित्वा, सज्वर्य
Inf, ज्वरितुम्

ज्वल् (घटादि) 1 P दीप्तौ. To shine P ज्वलति Pf जज्वाल 2nd
sing जज्वलिष्य P F ज्वलिता F ज्वलिष्यति C अज्वलिष्यत् Aor
अज्वालीत् B ज्वल्यात् . Caus ज्वलयति ते, ज्वालयति ते (प्रज्वलयति-ते)
A अजिज्वलत् त D जिज्वलिषति Frequ जाज्वल्यते, जाज्वरीति जाज्वरति
Pass ज्वल्यते A अज्वालि, अज्वलि P P ज्वलित् G ज्वलित्वा, प्रज्वल्य
Inf ज्वलितुम्

झ.

झट् 1 P सघाते To become matted together, to become confus-
ed P झटति Pf जघाट P F झटिता F झटिष्यति Aor अजघात्,
अघाटीत् B झट्यात्

झम् (झमु) 1 P अदने To eat झमति Pf जज्जाम P F झमिता F
झमिष्यति Aor अझमीत् Ben झम्यात् D जिजमिषति Frequ जज्ज-
म्यत, जज्जामि &c P P झान्त G झमिषा, झान्वा Inf झमितुम्

- अम् 1.P. परिभाषणहिंसातजनेनु. To speak; to injure; to menace. P. शर्तति. Pf. जशर्त. P. F. शर्तिता. F. शर्तिष्यति. Aor. अशर्तात्. B. शर्त्यात्. D. निशर्तिष्यति.
- अम् 6.P. परिभाषणमन्यनयोः. To speak; to blame; to menace. P. शर्तति. Pf. जशर्त. P. F. शर्तिता. F. शर्तिष्यति. Aor. अशर्तात्. B. शर्त्यात्. Frequ. जाशर्त्यते, जाशर्ताति, जाशर्कि.
- अप् 1.P. हिंसायाम्. To kill. P. शपति. Pf. ब्रशप. P. F. शपिता. F. शपिष्यति. Aor. अशपीन्, अशपायीत्. B. शप्यात्.
- अप् 1. U. आदानमरणयोः. To take; to put on; to cover. P. शपति-ते. Pf. जशप, जशपं. P. F. शपिता. F. शपिष्यति-ते. C. अशपिष्यन्-त्. Aor. अशपीन्, अशपायीत्, अशपिष्ट. B. शप्यात्, शपिषीष्ट. Caus. शपयति-ते. A. अशी-शपत्.
- म् (म्) 4.P. वयोदानौ. To become old. P. शीयति. Pf. जशार. P. F. शरिता, शरीता. F. शरिष्यति, शरीष्यति. Aor. अशरीन्. B. शीयात्. Des. शिशीषति. Frequ. जशीयते, जातर्ति &c.
- म् 9.P. वयोदानौ. To become old. मृणाति. The remaining forms of this root are like those of the above root.

ट्.

- ट् (टि) 10. U. 1. P. कन्यने. To build. P. ट्ठयति-ने; ट्ठति. Pf. ट्ठयाद्यसारन्वये &c. ट्ठ. P. F. ट्ठयिता; ट्ठिता. F. ट्ठयिष्यति-ने; ट्ठिष्यति. Aor. अट्ठयन्-त्; अट्ठयीत्. B. ट्ठय्यान्, ट्ठयिषीष्ट; ट्ठय्यात्. Des. ट्ठिष्टयिष्यति-ने; ट्ठिष्टयिषति. Frequ. of the first conj. टाट्ठयन्ने, टाट्ठयिषि, टाट्ठि. Pass. ट्ठयन्ते. A. अट्ठि. P. P. ट्ठित. G. ट्ठयिष्या; ट्ठिष्या. Inf. ट्ठयितुम्; ट्ठितुम्.
- ट् 1. P. वेद्ये. To be confused. P. ट्यति. Pf. ट्यात्. P. F. ट्यिता. F. ट्यिष्यति. Aor. अट्यीन्. B. ट्य्यान्.
- टि (टि) 1. A. गती. To go. P. ट्येने. Pf. ट्यिष्टि. P. F. ट्यिता. F. ट्यिष्यते. Aor. अट्यिष्ट. B. ट्यिषीष्ट. Caus. ट्ययति-ते. A. अट्यिष्टन्-त्.
- टि 10. U. ट्ये. To throw; to wind. P. ट्ययति-ने. Pf. ट्ययाद्यसारन्वये &c. P. F. ट्ययिता. F. ट्ययिष्यति-ने. Aor. अट्ययन्-त्. B. ट्य्यात्, ट्ययिषीष्ट. P. P. ट्ययि. G. ट्ययिष्या. Inf. ट्ययितुम्.
- टी (टी) 1. A. गती. To go. P. टीये. Pf. टीयिष्टि. P. F. टीयिता. F. टीयिष्यते. C. अटीयिष्यन्. Aor. अटीयिष्ट. B. टीयिषीष्ट. Caus. टीययति-ने. A. अटीयिष्टन्-त्. D. टीयिष्यते. Frequ. अटीयन्ने, अटीयति, अटीयि. Pass. टीयन्ते. A. अटीयि. P. P. टीयि. G. टीयिष्या. Inf. टीयितुम्.
- टी (टी) 1 A. गती. To go. P. टीये. Pf. ट्येने. P. F. टीयिता. F. टीयिष्यते. C. अटीयिष्यन्. Aor. अटीयिष्ट. B. टीयिषीष्ट.

द्वल् 1.P वैद्ये To be disturbed B द्यति Pf दद्यात् P F द्यति
F द्यिष्यति C अद्यिषत् Aor. अद्यात् B द्यात् D द्यिष्यति
Frequ दाद्यते, दाद्यीति, दद्यति

ड.

द्वल् 10 A सघाते To collect, to accumulate P डापयते Pf डापया-
यके &c P F डापयिता F डापयिष्यते Aor अडीडपत् B डापयिषीष्ट
Des डिडापयिषते

द्वल् 10 U. क्षेपे To throw, to send P डम्बयति ते Pf डम्बयायकार-
यके &c P. F डम्बयिता F. डम्बयिष्यति ते Aor अडडम्बत्-त् B
डम्ब्यात्, डम्बयिषीष्ट Des डिडम्बयिषति-ते Pass डम्ब्यते A अडम्बि
P P डम्बित G डम्बित्वा Inf डम्बयितुम्

दिप् 4 P क्षेपे To throw P डिप्यति Pf डिडेप P F. डेपिता 1' डेपि-
ष्यति Aor अडिपत् B डिप्यात् Des डिडिपिषति, डिडेपिषति Frequ
डेडिप्यते, डेडिपीति, डेडेति

दिप् 10 A सघाते To collect, to heap together P डेपयते Pf
डेपयायके &c P. F डेपयिता F डेपयिष्यत् Aor अडीडपत् B डेपयि-
षीष्ट Pass डिप्यते A अडेपि

दिप् 10 U क्षेपे To throw, to send P डेपयति ते Pf डेपयायकारयके
&c P F डेपयिता F डेपयिष्यति ते Aor अडीडपत्-त् B डेप्यात्,
डेपयिषीष्ट.

डी (डीङ्) 1 A विहायसा गतो To fly P ड्यते Pf. डिङ्ये 2nd sing
डिङ्यिष P F ड्यिता G ड्यिष्यते C अड्यिष्यत् Aor अड्यिष B
ड्यिषीष्ट Caus डाययति ते A अडीड्यत Des डिड्यिषते Frequ
डडीयते, डेड्यीति, डडेति Pass डीयते A अडायि dual अडायिषाताम्,
अडिषाताम् P P डयित G डयित्वा, उड्यीय Inf डयितुम्

डी (डीङ्) 4 A विहायसा गतो To fly P डीयते P P डीन Present
P डीयमान The remaining forms of this root are like those
of the above root

ड.

डौक् (डोह) 1 A गते To go to approach P डौकते Pf डुडौके P
F डौकिता F. डौकिष्यते C अडौकिष्यत् Aor अडौकिष B डौकिषीष्ट
Caus डौकयति ते A अडुडौकत्-त् D डुडौकिषते Frequ डौडौक्यते,
डौडौकीति, डौडौकति Pass डौक्यते. A. अडौकि P P डौकित G डौकिता,
अडौक्य Inf डौकितुम्.

त.

तक् 1 P हसने सहने च To laugh, to endure P तकति Pf तताक्
2nd sing तेकिथ P F तकिना F तकिष्यति C अतकिष्यत् Aor

अतर्वात्, अतावीत्. Des. तितक्षिपति. Frequ. तातक्ष्यते, तातक्षि &c. B. तक्ष्यात्. P. P. तक्षित. Pot. P. तक्ष्य. G. तक्षित्वा. Inf. तक्षितुम्.

तक्ष् 1. P. त्वचने सवरणे च. To pare; to cover. P. तक्षति. Pf. ततक्ष. 2nd sing. ततक्षिष्य P. F. तक्षिता. F. तक्षिष्यति C. अतक्षिष्यत्. Aor. अतक्षीत्. B. तक्ष्यात्. D. तितक्षिपति. Frequ. तातक्ष्यते, तातक्षि &c.

तक्ष् (तक्ष्) 1. P. तनूकरणे. To pare; to make thin; to wound. P. तक्षति, तक्ष्योति. Plu. तक्षन्ति, तक्ष्यन्ति. Pf. ततक्ष. 2nd sing. ततक्षिष्य, ततक्ष्य. P. F. तक्षिता, तप्ता. F. तक्षिष्यति. तक्ष्यति. C. अतक्षिष्यत्, अतक्ष्यत्. Aor. अतक्षीत्, अताक्षीत्. B. तक्ष्यात्. Caus. तक्षयति-ते. A. अततक्षत्-त. D. तितक्षिपति, तितक्षति. Frequ. तातक्ष्यते, तातक्षीति, तातक्षि. Pass. तक्ष्यते. A. अतक्षि. P. P. तक्ष. G. तक्षित्वा, तप्त्वा, सतक्ष्य. Inf. तक्षितुम्, तप्तुम्.

तक्ष् (तक्षि) 1. P. कृच्छ्रजीवने. To live in distress. P. तक्षति. Pf. ततक्ष. P. F. तक्षिता. F. तक्षिष्यति. C. अतक्षिष्यत्. Aor. अतक्षीत्. B. तक्ष्यात्. Caus. तक्षयति-ते. A. अततक्षत्-त. Des. तितक्षिपति. Frequ. तातक्ष्यते, तातक्षीति, तातक्षि. Pass. तक्ष्यते. A. अतक्षि. P. P. तक्षित. G. तक्षित्वा. Inf. तक्षितुम्.

तक्ष् (तगि) 1. P. गतौ स्थलने कम्पे च. To go; to stumble; to shake. P. तक्षति. Pf. ततक्ष. P. F. तक्षिता. F. तक्षिष्यति. Aor. अतक्षीत्. B. तक्ष्यात्. P. P. तक्षित. G. तक्षित्वा. Inf. तक्षितुम्.

तक्ष् (तक्ष्) 1. P. गतौ. To go. P. तक्षति. Pf. ततक्ष. P. F. तक्षिता. F. तक्षिष्यति. C. अतक्षिष्यत्. Aor. अतक्षीत्. B. तक्ष्यात्. Des. तितक्षिपति. For Frequ. see the next root. P. P. तक्ष. G. तक्षित्वा, तप्त्वा. Inf. तक्षितुम्.

तक्ष् (तक्ष्) 7. P. संकोचने. To contract; to shrink. P. तक्षति. Pf. ततक्ष. 2nd sing. ततक्षिष्य, ततक्ष्य. P. F. तक्षिता, तप्ता. F. तक्षिष्यति, तक्ष्यति. C. अतक्षिष्यत्, अतक्ष्यत्. Aor. अतक्षीत्, अताक्षीत्. B. तक्ष्यात्. Caus. तक्षयति-ते. A. अततक्षत्-त. D. तितक्षिपति, तितक्षति. Frequ. तातक्ष्यते, तातक्षीति, तातक्षि. Pass. तक्ष्यते. A. अतक्षि. P. P. तक्ष. G. तक्षित्वा, तप्त्वा. Inf. तक्षितुम्, तप्तुम्.

तक्ष् (तक्ष्) 7. P. संकोचने. To shrink; to contract. P. तक्षति. Pf. ततक्ष. 2nd sing. ततक्षिष्य, ततक्ष्य. P. F. तक्षिता, तप्ता. F. तक्षिष्यति, तक्ष्यति. Aor. अतक्षीत्, अताक्षीत्. B. तक्ष्यात्. Caus. तक्षयति-ते. A. अततक्षत्-त. D. तितक्षिपति, तितक्षति. Frequ. तातक्ष्यते, तातक्षीति, तातक्षि. Pass. तक्ष्यते. A. अतक्षि. P. P. तक्ष. G. तक्षित्वा, तप्त्वा, तक्ष्यत्वा. Inf. तक्षितुम्, तप्तुम्.

तक्ष् 1. P. उच्छ्रये. To be raised. P. तक्षति. Pf. ततक्ष. P. F. तक्षिता. F. तक्षिष्यति. Aor. अतक्षीत्, अताक्षीत्. B. तक्ष्यात्.

तड् 10. U. आघातेभावायां च. To strike; to beat; to strike a musical instrument; to speak. P. ताडयति-ते. Pf. ताडयाम्भकार-चके &c. P. F. ताडयिता. F. ताडयिष्यति-ते. Aor. अतीतडत् त. B. ताड्यात्, ताडयिषीष्ट. Des. तिताडयिष्यति-ते. Pass. ताड्यते. A. अताडि. P. P. ताडित. G. ताडयित्वा, सताड्य. Inf. ताडयितुम्.

तण्ड् (तडि) 1. A. ताडने. To beat. P. तण्डते. Pf. तण्डते. P. F. तण्डिता. F. तण्डिष्यते. Aor. अतण्डिष्ट. B. तण्डिषीष्ट. D. तितण्डिष्यते. Frequ. तातण्ड्यते, तातण्डि &c. Pass. तण्ड्यते. A. अतण्डि.

तन् (तनु) 8. U. विस्तारे. To spread. P. तनोति, तनुते. 1st per dual. तनुवः, तन्वः, तनुवहे. तन्वहे. Pf. ततान, तेने. 2nd sing. तेनिष, तेनिषे P. F. तनिता. F. तनिष्यति-ते. C. अतनिष्यत्-त. Aor. अतनीत्, अतानीत्, अतनिष्ट, अतत. 2nd sing. अतनीः, अतनिष्ठाः, अतथा. B. तन्यात्, तनिषीष्ट. Caus. तानयति ते. A. अतीतनत्-त. D. तितस्यति-ते, तितानस्यति-ते, तितनिष्यति-ते. Frequ. तन्तन्यते, संतन्यते, तन्वनीति, तंतनीति, तन्तन्ति, तंतन्ति. Pass. तन्यते, तायते. A. अतानि. P. P. तत. G. तनित्वा, तत्वा, तितत्वा. Inf. तनितुम्.

तन् (तनु) 10. U. 1. P. ध्रुवोपकरणयोः. To confide in; to assist. P. तानयति ते; तनति. Pf. तानयाम्भकार-चके &c; ततान P. F. तानयिता; तनिता. F. तानयिष्यति-ते; तनिष्यति. Aor. अतीतनत्-त; अतनीत्, अतानीत् B. तान्यात्, तानयिषीष्ट; तन्यात् D. तितानयिष्यति-ते; तितनिष्यति. Frequ. of the first conj. see the above root. Pass. तान्यते; तन्यते. A. अतानि. P. P. तानित; तत. G. तानयित्वा; तनित्वा, तत्वा. Inf. तानयितुम्; तनितुम्.

तन्तस् 11. P. दुःखे. To distress; to grieve. P. तन्तस्यति. Pf. तन्त-साद्यकार &c. P. F. तन्तसिता. F. तन्तसिष्यति. Aor. अतन्तसीष्ट. B. तन्तस्यात्.

तन्त्र् (तत्रि) 10. A. कुटुम्बधारणे. To support; to maintain; to govern. P. तन्त्रयते. Pf. तन्त्रयाम्भकार-चके &c. P. F. तन्त्रयिता. F. तन्त्रयिष्यते. C. अतन्त्रयिष्यत्. Aor. अतन्त्रत्. B. तन्त्रयिषीष्ट. Des. तितन्त्रयिष्यते. Pass. तन्त्र्यते. A. अतन्त्रि. P. P. तन्त्रित. G. तन्त्रयित्वा. Inf. तन्त्रयितुम्.

तन्द्र् (तद्रि) (सौत्रः) 1. P. अक्लादे मोहे च. To be exhausted; to be disturbed in mind. P. तन्द्रति. Pf. ततन्द्र. P. F. तन्द्रिता. F. तन्द्रिष्यति. Aor. अतन्त्रीत्. B. तन्त्र्यात्. Pass. तन्त्र्यते. A. अतन्त्रि.

तप् 1. P. संतापे. To heat; to burn; to shine. P. तपति. Pf. तताप. 2nd sing. तेपिष, ततप्य. P. F. तप्ता. F. तप्यति. C. अतप्यत्. Aor. अताप्सीष्ट. 3rd dual. अताप्ताम्. Ben. तप्यात्. Caus. तापयति-ते. A. अतीतपत्-त. D. तितप्सति. Frequ. तातप्यते, तातपीति, तातप्ति. Pass. तप्यते. A. अतापि,

* अतप्त. P. P. तप्त. G. तप्त्वा, मतप्य. Inf. तप्नुम्.

तप् 4. A. ऐश्वर्ये. To rule. P. तप्यते. Pf. तेपे. 2nd sing. तेपिये. P. F. तप्ता. F. तप्स्यते. C. अतप्स्वन्. Aor. अतप्त. B. तप्सीष्ट. Caus. तापयति-ते. Aor. अर्तातपद्-न्त. D. तितप्सन्ते. Frequ. see the above root. Pass. तप्यते. A. अतापि. (अतप्त) P. P. तप्त. Pf. P. तेपान्. G. तप्त्वा. Inf. तप्नुम्.

तप् 10. U. 1. P. यतापे. To heat; to make hot; to burn; to afflict. P. तापयति-ते; तपति. Pf. तापयायकार-न्त्ये &c; तप्ताप. P. F. तापयिता; तप्ता. F. तापयिष्यन्ति-ते, तप्स्यति. Aor. अर्तातपद्-न्त; अताप्सीन्. Ben. ताप्यान्, तापयिषीष्ट, तप्यात्. Des. तितापयिषति-ते; तितप्सति. Frequ. of the first conj. see तप् 1. P. Pass. तप्यते, तप्यन्ते. A. अतापि. P. P. तापिन; तप्त. G. तापयिन्वा, मत्ताप्य; तप्त्वा. Inf. तापयितुम्; तप्नुम्.

तप् (तम्) 4. P. वाह्यायां गेदे य. To desire; to be exhausted. P. ताम्यति. Pf. तवान्. 2nd sing. तेनिय. P. F. तमिता. F. तमिष्यति. C. अतमिष्यत्. Aor. जतमन्. B. तम्यान्. Caus. तमयति-ते. A. अर्तातमद्-न्त. Des. तितमिषति. Frequ. तदम्यते, तन्तम्यते, ततमीति, तन्तमीति, ततन्ति, तन्तन्ति. Pass. तम्यते. A. अतमि. P. P. तान्ति. G. तमित्वा, तान्त्वा, ताम्य. Inf. तमितुम्.

तप् 1. A. गतौ. To go. P. तयते. Pf. तेये. P. F. ठविता. F. तदिष्यते. Aor. अतयिष्ट. B. तयिषीष्ट. D. तितयिषते. Frequ. तातप्यते, तातयीति, तानति.

तप् 11. P. गतौ. To go P. तरण्यति. Pf. तरणायकार &c. P. F. तरणिता. F. तरयिष्यति. Aor. अतरयिष्ट. B. तरयिषीष्ट. D. तितरयिषते. Frequ. तारण्यते, तारणीति, तारन्ति.

- तर्ज् 10. A. भर्त्सेने. To menace; to threaten; to censure. P. तर्जयते. Pf. तर्जयाधक्रे &c. P. F. तर्जयिता. F. तर्जयिष्यते. Aor. अतर्जत. B. तर्जयिषीष्ट. D. तितर्जयिषति-ते. Pass. तर्ज्यते. A. अतर्जि. P. P. तर्जित. G. तर्जयित्वा, सतर्ज्य. Inf. तर्जयितुम्.
- तर्द् 1. P. हिंसायाम्. To kill. P. तर्दति. Pf. ततर्द. 2nd sing. ततर्दिथ. P. F. तर्दिता. F. तर्दिष्यति. C. अतर्दिष्यत्. Aor. अतर्दीन्. B. तर्द्यान्. D. तितर्दिषति. Frequ. तातर्दते, तातर्दीति, तातर्त्ति.
- तल् 10. U. प्रतिष्ठायाम्. To be full or complete; to fix; to establish. P. तालयति-ते. Pf. तालयाधकार-चके &c. P. F. तालयिता. F. तालयिष्यति-ते. Aor. अतालित-न्त. B. तात्वात्, तालयिषीष्ट. D. तितालयति.
- तस् (तष्टु) 4. P. उपक्षये. to fade away; to become exhausted. P. तस्यति. Pf. ततास. 2nd sing. तेसिच. P. F. तसिता. F. तसिष्यति. C. अतसिष्यत्. Aor. अतसत्. B. तस्यात्. P. P. तस्त. G. तसित्वा, तस्त्वा. Inf. तसितुम्.
- तस् (तसि) 10. U. 1. P. अलंकरणे. To adorn; to deck. P. तमयति ते; तसति. Pf. तमयाधकार-चके &c; ततस. P. F. तसयिता; तसिता. F. तसयिष्यति-ते; तंसिष्यति. Aor. अतसत-न्त; अतसीत्. B. तस्यात्, तसयिषीष्ट; तंस्यात्. D. तितसयिषति ते; तितसिषति. Frequ. of the first conj. तातस्यते, तातसीति, तातस्ति. Pass. तस्यते. A. अतसि. P. P. तसित. G. तसयित्वा; तसित्वा. Inf. तसयितुम्; तनितुम्.
- ताय् (तायु) 1. A. सतानपालनयोः. To spread; to protect; to preserve. P. तायते. Pf. तताये. 2nd sing. ततायिषे. P. F. तायिता. F. तायिष्यते. C. अतायिष्यत्. Aor. अतायिष्ट, अतायि. B. तायिषीष्ट. Caus. ताययति ते. A. अततायत्-न्त. Dēś. तित्तायिषते. Frequ. ताताय्यते, तातायीति, ताताति. Pass. ताय्यते. A. अतायि. P. P. तायित. G. तायित्वा. Inf. तायितुम्.
- तिक् (तिष्ठ) 1. A. गतौ. To go. P. तेक्ते. Pf. तितिके. P. F. तेक्ता. F. तेकिष्यते. C. अतेकिष्यत्. Aor. अतेकिष्ट. B. तेकिषीष्ट. Caus. तेकयति-ते. A. अतितेकत्-न्त.
- तिक् 5. P. आस्कन्दने वधे च. To assail; to challenge; to kill. P. तिक्नोति. Pf. तितेक. P. F. तेक्ता. F. तेकिष्यति. Aor. अतेकीत्. B. तिक्त्वा. Caus. तेकयति ते. A. अर्तगतिक्त्-न्त.
- तिग् 5 P. आस्कन्दने वधे च. To assail; to challenge; to kill. P. तिग्मोति. Pf. तितेगं. P. F. तेगिता. F. तेगिष्यति. Aor. अंतगीत्. B. तिग्मात्.
- तिष् 5. P. हिंसायाम्. To kill. P. तिष्मोति. Pf. तितेष. P. F. तेपिता. F. तेपिष्यति. A. अतेपीत्. B. तिष्यात्. Pass. तिष्यते. A. अतेधि.
- तिज् 1. A. क्षमायां निशाने च. To bear patiently; to whet. P. तितिष्ठते (तेजते). Pf. तितिष्ठाधक्रे &c. (तितिजे). P. F. तितिष्ठिता, (तेजिता). F. तितिष्ठिष्यते (तेजिष्यते). C. अतितिष्ठित (अतेजिष्यत)

- Aor. अतितिष्ठिष्ट. (अतेजिष्ट). B. तित्तिष्ठिष्ट, (तेजिष्ठ). Caus. तिति-
 ष्यति-ते, (तेजयति-ते). Aor. अतितिष्ठिष्ट-त. (अतीतिष्ठिष्ट-त). D. तिति-
 ष्यते, (तितेज्यते, तितिज्यते), (Frequ. तेतिज्यते, तेतिजीति, तेतेकि).
 Pass. तितिष्यते, (तिज्यते). A. अतितिष्ठि, (अतेजि). P. P. तितिष्ठित,
 (तिजित). G. तितिष्ठित्वा, (तिजित्वा, तेजित्वा). Inf. तितिष्ठिषुम्,
 (तेजिषुम्). The forms given in the brackets are used
 when the root means 'to whet.'
- तिज् 10 U जिज्ञाने. To whet; to sharpen; with उद्, to excite P.
 तेजयति-ते Pf. तेजयायद्वात्-वक्ते &c. P. F. तेजयिता, P. तेजयिष्यति-ते. Aor.
 अतीतिष्ठिष्ट-त. B. तेज्याद्, तेजयिष्यष्ट. Des. तितेजयिष्यति-ते. Pass. तेज्यते.
 A. अतेजि, P. P. तेजित. G. तेजयिषा. Inf. तेजयिषुम्.
- तिप् (तिप्) 1. A. धरणे. To drop; to ooze. P. तेस्ते. Pf. तितिपे.
 2nd sing. तितिपिरे. P. F. तेसा. F. तेस्यते. C. अतेस्यत. Aor. अतिप्त.
 B. तिपिष्ट. Caus. तेपयति-ते. A. अतिपेष्ट-त. Des. तितिप्तते. Frequ.
 तेतिप्यते, येतिपीति, तेतेसि. Pass. तिप्यते. A. अतेपि. P. P. तित्त. G. तिप्त्वा.
 Inf. तेपुम्.

सौर 10 U. पारगतौ कर्मसमाप्तौ च To finish, to get through P तीरयति ते. Pf तीरयाद्यकार-न्वके &c P. F. तीरयिता F. तीरयिष्यति-न्ते C. अतीरयिष्यत्-न्त Aor. अतीरयत्-न्त B तीरयात्, तीरयिषीष्ट D तितीरयिष्यति-न्ते Pass तीरयेते A अतीरि. P. P. तीरित. G. तीरयित्वा, ततीर्य. Inf तीरयितुम्

सीव 1. P सीव्ये To be large or strong, to be fat or corpulent. P. सीवति Pf तिसीव P F सीविता F सीविष्यति Aor. असीवीत्. B. सीव्यात्. D तिसीविषति Frequ सीवीष्यते

हु (सीव) 2 P गतिवृद्धिर्हिंसायु To go, to grow, to kill P तौति, तवीति Pf हुताव 2nd sing हुतविष्य, हुतोष P F हुता F तोष्यति C अतोष्यत्. Aor अतोपीत् B तूयात् Caus तावयति ते A अतृप्तयत्-न्त. Des हुतयति Frequ तोत्यते, तोतवीति, तोतोति Pass तूषते. A. अतावि. P. P हुत G तूया Inf तोतुम्

हुज् 1. P हिंसायाम् To kill P तोजति Pf हुतोज P. F तोपिता F. तोजिष्यति C अतोजिष्यत्. Aor अतोजीत् B हुज्यात्. D हुतुजिषति, हुतोजिषति Frequ तोतुज्यते, तोतुजीति, तोतोक्ति

तुज् 10 U हिंसाबलादाननिकेतनेषु To strike, to be strong; to take, to dwell P तोजयति-न्ते Pf तोजयाद्यकार-न्वके &c P. F तोजयिता F तोजयिष्यति ते A अतुतुज्यत्-न्त B तोज्यात्, तोजयिषीष्ट

तुज्ज् (तुजि) 1 P प्रापणे हिंसाया म्ले च To reach, to kill, to be strong P तुजति Pf तुतुष P F तुजिता F तुजिष्यति. Aor. अतुजीत्. B तुज्यात् Pass तुज्यते. A. अतुजि

तुप्ज् (तुजि) 10 U. 1 P हिंसाबलादाननिकेतनेषु To kill, to be strong, to take, to dwell P तुजयति-न्ते, तुजति Pf तुजयाद्यकार-न्वके &c तुतुज P. F तुजयिता, तुजिता F तुजयिष्यति, तुजिष्यति, Aor अतुतुषत्, अतुजीत् B तुज्यात्, तुजयिषीष्ट. तुज्यात् Pass तुज्यते A अतुजि

तुद् (हुतादि) 6. P. क्लृप्कर्मणि To quarrel, to cut P तुदति Pf तुतोद् 2nd sing तुतुदिय P F तुदिता F. तुदियति Aor. अतुदीत् B तुद्यात्. Des तुतुदियति

तुद् (तुद्) 1 P तोडने To tear, to kill P तोडति Pf तुतोड 2nd sing तुतोडिय P F तोडिता F तोडिष्यति C अतोडिष्यत् Aor. अतोडीत् B. तुड्यात्. Caus तोडयति-न्ते A अतुतोडत्

तुद् (हुतादि) 6. P तोडने To tear, to kill P तुडति Pf तुतोड 2nd sing तुतुडिय P F तुडिता F तुडिष्यति C अतुडिष्यत् Aor अतुडीत् B तुड्यात्. D तुतुडिषति Frequ तोतुड्यते, तोतोडि &c

- ५१ 1. P. अनादरे. To disrespect; to disregard. P. कुर्वति. Pf. कुर्व. P. F. कुर्विता. F. कुर्विष्यति. Aor. अकुर्वीत्. B. कुर्व्यात्.
 ५२ 6. P. कौटिल्ये. To curve. P. कुणति. Pf. कुणोत्. P. F. कुणिता. F. कुणिष्यति. Aor. अकुणीत्. B. कुन्यात्. D. कुणन्ति. कुणिष्यति.
 ५३ (कुर्वि) 1. A. तोरने. To tear; to break. P. कुर्वते. Pf. कुर्वन्ते. P. F. कुर्विता. F. कुर्विष्यते. A. अकुर्विष्यत्. B. कुर्विष्यीत्.
 ५४ 10. U. आवरणे. To cover. P. कृण्वति-ते. Pf. कृण्वन्-आर-चके &c. P. F. कृण्विता. F. कृण्विष्यति-ते. Aor. अकृण्वन्-त्. B. कृण्व्यात्, कृण्विष्यीत्.
 ५५ 6. U. व्यथने. To pain; to strike. P. कुदति-ते. Pf. कुदोत्, कुदन्ते. 2nd sing. कुदोरिष्य, कुदुरिष्ये. P. F. तोषा. F. तोष्यति-ते. C. अतोष्यन्-त्. Aor. अतोषीत्, अतुष. Ben. दुष्यात्, कुन्तीत्. Caus. तोदयति-ते. A. अतुदयन्-त्. Des. कुदन्ति-ते. Frequ. तोषयते, तोषयिष्यति, तोषोति. Pass. कुदन्ते. A. अतोदि. P. P. दुष. G. दुष्या, प्रदुष. Inf. क्षेत्तुम्.
 ५६ 1. P. हितायाम्. To kill. P. तोरति. Pf. तुनोत्. P. F. तोरिता. F. तोरिष्यति. Aor. अतोरीत्. B. तुन्यात्.
 ५७ 6. P. हितायाम्. To kill. P. तुनति. Pf. तुनोत्. P. F. तोरिता. F. तोरिष्यति. Aor. अतोरीत्. B. तुन्यात्. Caus. तोरयति-ते. A. अतुनयन्-त्.
 ५८ 1. P. हितायाम्. To kill. P. तोरति. Pf. तुनोत्. P. F. तोरिता. F. तोरिष्यति. Aor. अतोरीत्. B. तुन्यात्.
 ५९ 6. P. हितायाम्. To kill. P. तुनति. Pf. तुनोत्. P. F. तोरिता. F. तोरिष्यति. Aor. अतोरीत्. B. तुन्यात्. Pass. दुनन्ते. A. अतोदि.
 ६० 1. A. हितायाम्. To kill. P. तोरने. Pf. तुनन्ते. P. F. तोरिता. F. तोरिष्यते. Aor. अतुन्यात्, अतोनिष्यत्. Ben. तोरिष्यीत्. Frequ. तोरयते, तोरिष्यति &c.

तुम् (तुभि) 1. P अर्दने To distress, to hurt P तुम्बति Pf तुम्ब
P. F तुम्बिता F तुम्बिष्यति Aor अतुम्बीत् B तुम्ब्यात्

तुम् 10. U. 1 P अदर्शनेऽर्दने च To be invisible, to trouble P तुम्बयति ते, तुम्बति Pf तुम्बयाद्यकार चङ् &c, तुम्ब P F तुम्बयिता, तुम्बिता F. तुम्बयिष्यति ते, तुम्बिष्यति Aor अतुम्बन्त्, अतुम्बीत् B तुम्ब्यात्, तुम्बयिषीष्ट, तुम्ब्यात्

तुर (छान्दस) 3 P त्वरणे To make haste तुनोति, तुर्त्तुं तुनुरति Pf. तुतोर Aor अतोरीत्

तुरण् 11 P त्वरायाम् To make haste, to hurry P तुरण्यति Pf. तुरणाद्यकार &c P F तुरणिता F. तुरणिष्यति Aor अतुरणीत् B तुरण्यात्

तुर्व (तुर्वी) 1 P हितायाम् To kill P तूर्ति Pf तुर्वं P F तूर्विता F तूर्विष्यति C अतूर्विष्यत् Aor अतूर्सीत् B तूर्व्यान् Des तुर्विषति Frequ तोतूर्व्यते तोतूर्वीति, तोतोर्ति

तुल् 10 U उज्जाने To weigh to measure P * तोलयति ते Pf तोलयाद्यकारन्यके &c P F तोलयिता F तोलयिष्यति ते Aor अतुलन्त् B तोल्यात्, तोलयिषीष्ट D तुतोलयिषति ते Pass तोल्यते A अतोळि P P तोलित G तोलयिष्या, उत्तोल्य Inf तोलयितुम्

तुप् 4 P तुष्टौ To be pleased or delighted P तुष्यति Pf तुतोष 2nd sing तुतोषिष्य P F तोषात् तोष्यति C अतोष्यत् Aor. अनुषत् B. तुष्यात् Caus तोषयति ते A अतुषत् Des तुनुषति Frequ तोनुष्यते, तोनुषीति, तोतोषि Pass तुष्यते A अतोषि P P तुष्ट G तुष्टा परितुष्य Inf. तोष्टुम्

तुल् 1. P To sound P तोषति Pf तुतोष P F तोषिता F तोषिष्यति Aor अतोषीत् B तुष्यान्

तुह् (तुहिर) 1 P अदनेन च To hurt to pain to kill P तोहति Pf तुतोह P F तोहिता F ताहिष्यति C अतोहिष्यत् Aor अनुहत्, अतोहीत् B तुह्यात् Des तुनुहिषति, तुतोहिषति Frequ त तुयते तातुहीति, तोतोहि

तुड् (तुड्) 1 P तोडनेऽनादरे च To split, to slight, to disrespect P तूति Pf तुतूड P तूडिता F तूडिष्यति C अतूडिष्यत् Aor अतूडीत् B तूड्यान् Caus तूडयति ते A अतुतूडन्त् P P तूडित G तूडित्व Inf तूडितुम्

तूण 10 A पूरणे To fill up P. तूणयते Pf तूण्याद्यके &c P F तूणयिता F तूणयिष्यते Aor अनुतूणत् B तूणयिषीष्ट

ॐ The forms तुलयति, तुलना &c are made up from the word तुला an abstract noun from this root

हृ (हृ) 4 A. गतिरत्नदिग्गजयोः. To go quickly; to make haste; to hurt; to kill. P. हृयते. Pf. हृते. P. F. हृता. F. हृष्यते. C. अहृष्यत्. Aor. अहृष्ट. B. हृषीष्ट. Caus. हृषयति-ते. A. अहृष्यत्-त्. D. हृषयते. Frequ. तोहृयते, तोहृयति, तोहृयि. Pass हृयते. A. अहृषि. P. P. हृष. G. हृषता. Inf. हृषितुम्.

हृ 1. P. निष्कर्षे. To ascertain quantity or weight. P. हृति. Pf. हृत्. P. F. हृता. F. हृष्यति. Aor. अहृषीत्. B. हृष्यात्. Pass. हृयते. A. अहृषि.

हृ 1. P. हृषे. To be satisfied or pleased. P. हृषति. Pf. हृष्य. P. F. हृषिता. F. हृषिष्यति. C. अहृषिष्यत्. Aor. अहृषीत्. B. हृष्यात्. Des. हृषयति. Frequ. तोहृषयते, तोहृषयि &c.

हृ 1. P. गतौ. To go. P. हृति. Pf. हृत्. P. F. हृता. F. हृषिष्यति. Aor. अहृषीत्. B. हृष्यात्. D. तिहृषयति. Frequ. तरोहृषयते, तरोहृषयि &c.

हृ (हृ) 8 U अदने. To eat; to graze. P. हृणोति, तर्णोति, हृणते, तर्णते. Pf. तर्ण, तर्णे. 2nd sing. तर्णिष, तर्णिषे. P. F. तर्णिता. F. तर्णिष्यति-ते. C. अतर्णिष्यत्-त्. Aor. अतर्णीत्, अतर्णिष्ट, अहृत्. 2nd sing. अतर्णी, अतर्णिष्टा, अहृषा. B. हृष्यात्, तर्णिषीष्ट. Caus. तर्णयति. A. अतर्णत्, अतर्णिष्यत्. Des तिर्णयति-ते. Frequ. तरोहृषयते, तर्णोति, तर्णिषि &c. Pass हृणते. A. अतर्णि. P. P. हृत्. G. हृणता, हृता, प्रहृत्. Inf. तर्णितुम्.

हृ (हृदि) 7. U. हिमागदरयोः To kill; to destroy; to disregard. P. हृणति, हृन्ते. Pf. तर्ह, तर्हे. 2nd sing. तर्हिय, तर्हिये, तर्ह्ये. P. F. तर्हिता. F. तर्हिष्यति-ते, तर्हयति-ते. C. अतर्हिष्यत्-त्, अतर्हयत्-त्. Aor. अतर्हीत्, अहृत्, अतर्हिष्ट. B. हृष्यात्, तर्हिषीष्ट, हृष्यीष्ट. Caus. तर्हयति-ते. A. अतर्हयत्-त्, अतर्हिष्यत्-त्. D. तिर्हयति-ते, तिर्हयति-ते. Frequ. तरोहृषयते, तरोहृषयति, तरोहृषि &c. Pass हृणते. A. अतर्हि. P. P. हृण. G. तर्हिता, हृष्यात्. Inf. तर्हितुम्.

हृ 4. P. हृषे. To be satisfied or pleased; to please. P. हृषति. Pf. हृष्य. P. F. हृषिता, तर्हि, तर्हि. F. तर्हिष्यति, तर्हिष्यति, तर्हिष्यति. C. अतर्हिष्यत्, अतर्हिष्यत्, अतर्हिष्यत्. Aor. अहृषीत्, अतर्हिषीत्, अतर्हिषीत्. B. हृष्यात्. Caus. तर्हयति-ते. A. अतर्हिष्यत्-त्, अतर्हिष्यत्-त्. D. तिर्हिषयति, तिर्हिषयति. Frequ. तरोहृषयते, तरोहृषयति, तरोहृषि &c. Pass हृषते. A. अतर्हि. P. P. हृष. G. तर्हिता, हृष्यात्, महृष्य. Inf. तर्हितुम्, तर्हिष्युम्, तर्हिष्युम्.

तृप् 5. P. प्रीणने. To please; to be pleased or satisfied. P. तृप्नोति. Pf. ततर्प. 2nd sing. ततर्पिय. P. F. तर्पिता. F. तर्पिष्यति. Aor. अतर्पीत्. B. तृष्यात्. Caus. तर्पयति-ते. A. अततर्पत्-त, अतीतृपत्-त. D. तितर्पिषति. Frequ. see the above root. Pass. तृप्यते. A. अतर्पि. P. P. तृपित. G. तर्पित्वा. Inf. तर्पितुम्.

तृप् 6. P. प्रीणने. To please; to be pleased or satisfied P. तृपति. The forms of the non-conjugational tenses and moods of this root are like those of the root तृप् 5. P.

तृप् 10. U. 1. P. तृप्तौ संदीपने च. To be satisfied; to light P. तर्पयति-ते; तर्पति. Pf. तर्पयाद्यकार-यञ्जे &c; ततर्प. P. F. तर्पयिता; तर्पिना. F. तर्पयिष्यति-ते; तर्पिष्यति. Aor. आतर्पत्-त, अतीतृपत्-त; अतर्पीत्. B. तर्प्यात्, तर्पयिषीष्ट; तृष्यात्. D. तितर्पयिषति-ते; तितर्पिषति. Frequ. of the first conj. see तृप् 4. P. Pass. तर्प्यते; तृप्यते. A. अतर्पि. P. P. तर्पित; तृपित. G. तर्पयित्वा; तर्पित्वा. Inf. तर्पयितुम्; तर्पितुम्.

तृप् 6. P. प्रीणने. To please; to be satisfied. P. तृकति. Pf. ततर्क. P. F. तर्किता. F. तर्किष्यति. Aor. अतर्कीत्. B. तृक्यात्.

तृप् 6. P. प्रीणने. To please; to be satisfied. P. तृम्पति. Pf. ततृम्प. P. F. तृम्पिता. F. तृम्पिष्यति. C. अतृम्पिष्यत्. Aor. अतृम्पीत्. B. तृम्प्यात्.

तृप् 6. P. प्रीणने. To please; to be satisfied. P. तृम्फति. Pf. ततृम्फ. P. F. तृम्फिता. F. तृम्फिष्यति. Aor. अतृम्फीत्. B. तृम्फ्यात्. D. तितृम्फिषति. Frequ. तरीतृप्पते, तरीतृम्फोति, तरीतृम्फि &c.

तृप् (तृष्ठा) 4. P. निपासायाम्. To be thirsty; to wish. P. तृषति. Pf. ततर्प. 2nd sing. ततर्पिय. P. F. तर्पिता. F. तर्पिष्यति. C. अतर्पिष्यत्. Aor. अतृषत्. B. तृष्यात्. Caus. तर्पयति-ते. A. अततर्पत्-त, अतीतृपत्-त. Des. तितर्पिषति. Frequ. तरीतृष्यते, तरीतृषीति, तरीतर्हि &c. Pass. तृप्यते. A. अतर्पि. P. P. * तृष्ट. G. तृषित्वा, तर्पित्वा. Inf. तर्पितुम्.

तृष्ट (तृष्ट) 6. P. हिंसायाम्. To kill. P. तृहति. Pf. ततर्ह. 2nd sing. ततर्हिय. ततर्ह. P. F. तर्हिता, तर्हा. F. तर्हिष्यति, तर्ह्यति. Aor. अतर्हीत्, अतृहत्. B. तृह्यात्. Caus. तर्हयति-ते. A. अततर्हत्-त, अतीतृहत्-त. D. तितर्हिषति, तितृहति. Frequ. तरीतृह्यते, तरीतृहीति, तरीतर्हि &c. Pass. तृह्यते. A. अतर्हि. P. P. तृह. G. तर्हित्वा, तृह्यत्वा. Inf. तर्हितुम्, तृहितुम्.

* The form तृषित is made up from the word तृप् with the termination इत्. तृप् सञ्जवाश्रयेति तृषितः (तारकादित्वादितच्).

७. P. हिंसायाम्. To kill; to hurt. P. वृणेति. 2nd sing. वृणोति. 1st sing. वृणेहि. Imperf. 3rd & 2nd sing. अवृणोद्-द्, अवृणोद्-द्. 1st sing. अवृणोद्म्. Imperf. वृणोद् 2nd sing. वृणो. 1st sing. वृणोहि. Pf. ततई. 2nd sing. ततईय. P. F. 'तईता. F. तईष्यति. C. अतईष्यत्, Aor. अतईत्. B. वृष्यात्. Caus. 'तईयति-ते. A. अतईत्-त. अतीवृष्यत्-त. D. तितईयति. Frequ. वरीवृष्यते, वरीवृषीति, वरीवृषि &c. P. P. वृषित. G. तईत्वा. Inf. तईतुम्.

वृह (वृह) 6. P. हिंसायाम्. To kill. P. वृहति. Pf. वृह 2nd sing. वृहिय, वृहण्ड. P. F. वृहिता, वृष्टा. F. वृहिष्यति, वृष्ट्यति. Aor. अवृहीत्, अताह्विन् 3rd dual. अताण्डाम्. B. वृष्टान्. Caus. वृहयति-ते. A. अतवृहत्-त. D. तितवृहयति, तितवृषति. Frequ. वरीवृष्यते, वरीवृषीति, वरीवृषि &c. Pass. वृष्यते. A. अवृहि P. P. वृड. G. वृहत्वा, वृडु. Inf. वृहितुम्, वृष्टुम्.

वा

१. P. स्वनतरणयोः. To swim; to cross over. P. तरति. Pf. ततार. 2nd sing. तेरिय. P. F. तरिता, तरीता F. तरिष्यति, तरीष्यति. C. अतरिष्यत्, अतरीष्यत्, Aor. अतारीत्, B. तीर्यत्. Caus. तारयति-ते. A. अतीतरत्-त. D. तितरीयति, तितरिषति, तितरीयति. Frequ. तेतीर्यते, तातरीति, तातर्ति. Pass. तीर्यते. Pf. तेरे P. F. तारिता, तरिता, तरीता. F. तारिष्यते, तरिष्यते, तरीष्यते. A. अतारि. 3rd dual. अतारिषाताम्, अतरिषाताम्, अतरीषाताम्. 2nd plural. अतारिष्वम्-न्, अतरिष्वम्-न्, अतरीष्वम्-न्, अतीर्यम्. Ben. तारिषीष्ट, तरिषीष्ट, तीर्यीष्ट. P. P. तीर्य. G. तीर्या, उत्तीर्य. Inf. तारितुम्, तरितुम्.

तेज् 1. P. निशाने पालने च To sharpen; to protect. P. तेजति. Pf. तितेज. P. F. तेजिता. F. तेजिष्यति. Aor. अतेजीत्. B. तेज्यात्. D. तितेजिषति. Frequ. तेतेज्यते, तेतेजि &c.

तेप् (तेप्) 1. A. क्षणे कप्पे च्युतौ च To ooze; to shake; to drop. P. तेपते. Pf. तितेपे. P. F. तेपिता F. तेपिष्यते. Aor. अतेपिष्ट. B. तेपिषीष्ट. Caus. तेपयति-ते. A. अतितेपत्-त. Pass. तेप्यते. A. अतेपि.

तेव् (तेव्) 1. A. देवने. To play. P. तेवते. Pf. तितेवे. P. F. तेविता. F. तेविष्यते. C. अतेविष्यत्. Aor. अतेविष्ट. B. तेविषीष्ट. D. तितेविषति. Frequ. तेतेव्यते. Caus. तेवयति-ते. A. अतितेवत्-त.

तोड् (तोड्) 1. P. अनादरे. To disregard; to treat with disrespect. P. तोडति. Pf. तुतोड. P. F. तोडिता. F. तोडिष्यति. Aor. अतोडीत्. B. तोड्यात्. Caus. तोडयति-ते. A. अतुतोडत्-त. Pass. तोड्यते. A. अतोडि.

वज् 1. P. हानी. To abandon. P. त्यजति. Pf. तत्याज. 2nd sing. तस्यजिष्य. तस्यजय. P. F. त्यजता. F. त्यज्यति. C. अत्यज्यत्. Aor. अत्याजीत्. 3rd dual.

अत्याश्रयताम् B त्वयात् Caus त्वयाजयति ते A अतिरत्यजत्त D तित्वजति.
 Frequ तात्यज्यते, तात्यजीति तात्यति Pass त्वज्यते A. अत्याजि P. P.
 त्यक्तं G त्यक्त्वा, सत्यज्य Inf त्यजतुम्

अश् 1 P गतौ To go P गच्छति Pf तत्राश P. P गच्छिता F गच्छिष्यति
 Aor अगच्छीत्, अत्रासीत् B गच्छ्यात्

अह् (अकि) 1 A गतौ To go P गच्छते Pf तत्रह P F गच्छिता F
 गच्छिष्यते C अगच्छिष्यत Aor अगच्छिष्ट B गच्छिषीष्ट Pass गच्छ्यत A अगच्छि
 P P गच्छित G गच्छिष्या Inf गच्छितुम्.

अह् (अखि) 1 P To go P गच्छति Pf तत्रह P F गच्छिता F. गच्छि-
 ष्यति Aor अगच्छीत्, B गच्छ्यात् Pass गच्छयते A अगच्छि

अह् (अणि) 1 P गतौ To go P गच्छति Pf तत्रह P F गच्छिता F
 गच्छिष्यति Aor अगच्छीत् B गच्छ्यात् Pass गच्छयते A अगच्छि

अप् (अप्र) 1 A लज्जाम् To become perplexed, to be ashamed
 to be modest. P जपते Pf त्रेप् 2nd sing त्रेपिप्, त्रेप्ते P F
 जपिता, जप्ता F जपिष्यत जप्यते C अजपिष्यत, अजप्यत Aor अजपिष्ट,
 अजप्त Ben जपिषीष्ट जप्सीष्ट Caus जपयति त (according to नील,
 प्रापयति-त) A अतिरजत्त D तिजपिष्यति तिजप्यते Frequ तानज्यते,
 तानजीति, तानजि Pass जप्यते A अजापि P. P. जप्त G जपित्वा, जप्ता,
 अजप्य Inf जपितुम्, जप्नुम्

अस् (असी) 4 P उद्वेगे To fear, to tremble P जस्यति, जसति Pf
 तत्रास् Plu तनसु, त्रेसु 2nd sing तनसिध, त्रेसिध P F जसता F
 जसिष्यति C अजसिष्यत Aor अजसीत्, अजासीत् B जस्यात् Caus
 जसयति ते A अतिरजत्त D तिजसिष्यति Frequ तानज्यत, तानजीत,
 तानजि Pass जस्यत A, अजासि P. P जस्त G जसित्वा, जस्ता,
 अजस्य Inf जसितुम्, जप्नुम्

अस् 10 U ग्रहणे धारणे च To take, to hold, to oppose P.
 प्रासयति-त Pf प्रासयाश्चकार चक्रे &c P F प्रासयिता F प्रासयिष्यति त
 Aor अतिरजत्त त B प्रास्यात्, प्रासयिषीष्ट Dos तिप्रासयिष्यति ते Pass
 प्रास्यते A अजासि P P प्रासित G प्रासयित्वा Inf प्रासयितुम्

अस् (असि) 10 U 1 P भाषायाम् To speak P प्रसयति त, प्रसति Pf
 प्रसयाश्चकार चक्रे &c, तत्रस P F प्रसयिता प्रसिता P प्रसयिष्यति त,
 प्रसिष्यति Aor अतनयत्त, अनसीत् B प्रस्यात्, प्रसयिषीष्ट प्रस्यात् Pass
 प्रस्यते A अजासि

अिह् (अवि) 1 P गतौ To go P गच्छति Pf तिगिह् P F गिहिता *
 F. गिहिष्यति Aor अगिहीत् B गिह्यात् Pass गिहयत A अगिह्

अुर् (अयादि) 6 P छेदने To cut to break P नृति, नृयति Pf
 तुनोर् 2nd sing तुनूयि P F नृयिता F नृयिष्यति C अनुनृयन्
 Aor अनुदीत् B नृय्यात् Caus नृययति ते A अनुनृयत्त D अनुनृयान

Frequ तोत्रुष्यते, तात्रुषीति, तोत्रोति Pass त्रुष्यते A अत्रोति P P
त्रुषति G त्रुषित्वा Inf त्रुषितुम्

त्रु 10 A छेदने To cut P त्रुद्यते Pf त्रुद्यथाद्ये &c P F त्रुदयिता
P त्रुदयिष्यते Aor अत्रुद्यत B त्रुदयिषीष्ट D त्रुदयिष्यते Pass
त्रुद्यते A अत्रादि P P त्रुदित G त्रुदित्वा Inf त्रुदयितुम्

त्रु 1 P हिंसायाम् To kill P त्रुपति Pf त्रुपे P F त्रुपिता F. त्रुपि
ष्यति Aor अत्रुपीत् B त्रुप्यात् Pass त्रुप्यते A अत्रोप.

त्रु 1 P हिंसायाम् To kill P त्रुपति Pf त्रुपे P F त्रुपिता F.
त्रुपिष्यति Aor अत्रापात् B त्रुप्यात्, Frequ तोत्रुपेति &c

त्रुम् 1 P हिंसायाम् To kill P त्रुम्पति Pf त्रुम्प P F त्रुम्पिता F
त्रुम्पिष्यति C अत्रुम्पिष्यत् Aor अत्रुम्पीत् B त्रुम्प्यात् D त्रुम्पिष्यति
Frequ तोत्रुम्प्यते, तोत्रुम्पेति, तोत्रुम्पि Pass त्रुम्प्यते A अत्रुम्पि

त्रुम् 1 P हिंसायाम् To kill P त्रुम्पति Pf त्रुम्प P F त्रुम्पिता F.
त्रुम्पिष्यति Aor अत्रुम्पात् B त्रुम्प्यात् Pass त्रुम्प्यते A अत्रुम्पि

त्रे (त्रेड्) 1 A पालने To protect to preserve P त्रायते Pf तत्रे
2nd sing तत्रिष P F त्राता F त्रास्यते C अत्रास्यत Aor अत्रास्त
B त्रासीष्ट Caus त्रापयति ष A अत्रिष्यत्-त D त्रिष्यते Frequ त्रात्रायते,
त्रात्रेति, त्रात्राति Pass त्रायते A अत्रायि P P त्रात, त्राण G त्रात्वा,
परित्राय Inf त्रातुम्

त्रौक् (त्रौह्) 1 A गती To go P त्रौक्यते Pf त्रौक P F त्रौकिता F
त्रौकिष्यते Aor अत्रौकिष्ट B त्रौकिषाष्ट Caus त्रौक्यति ते A अत्रौक्यत्-त
Des त्रौक्यित Frequ तोत्रौक्यते तात्रौकीति, तोत्रौकि

त्वक्ष् (त्वक्ष्) 1 P तत्करणे To pare, to hew P त्वक्षति Pf तत्वक्ष
2nd sing तत्वक्षिय, तत्वक्ष P F त्वक्षिता, त्वक्षा F त्वक्षिष्यति त्वक्षयति
C अवक्षिष्यत्, अवक्ष्यत् Aor अवक्षीत् अत्वाक्षीत् B त्वक्ष्यात् Caus
त्वक्षयति ते A अवत्वक्ष्यत्-त Des तत्वक्षिष्यति तत्वक्षति Frequ तात्वक्ष्यते,
तात्वक्षीति, तात्वक्षि Pass त्वक्ष्यते A अवक्षि P P त्वक्ष G त्वक्षित्वा,
त्वक्ष्ण, तत्वक्ष्य Inf त्वक्षितुम् त्वक्षुम्

त्वह् (त्वहि) 1 P गती कम्पन च To go to move to tremble P त्वहति
Pf तत्वह P F त्वहिता F त्वहिष्यति Aor अवह्रीत् B त्वह्यात्.
Pass त्वह्यते A अवह्रि

त्वष् 6 P सवरणे To cover P त्वषति Pf तत्राच P F त्वषिता F
त्वषिष्यति C अवविष्यत् Aor अवषीत्, अत्वाषीत् B त्वष्यात्

त्वष् (त्वष्) 1 P गती To cover, to move P त्वषति Pf त्वष P F
त्वषिता F त्वषिष्यति C अवविष्यत् Aor अवषीत् B त्वष्यात् D
तत्वषिष्यति Frequ तात्वष्यते तात्वषीति, तात्वषि Pass त्वष्यते A
अवविष P P त्वष् G त्वषित्वा, त्वषता Inf त्वषितुम्

त्वर (घटादि) (जित्वा) 1 A सन्नमे To hurry, to make haste P. त्वरते Pf तत्वेरे. 2nd sing त्वरिषे P F त्वरिता F त्वरिष्यत C अत्वरिष्यत Aor अत्वरिष्ट B त्वरिषीष्ट Caus त्वरयति ते A अतत्वरत् Des तित्वरिष्यते Frequ तात्वर्यते, तात्वर्यति, तात्वर्यति Pass त्वर्यते A. अवारि, अत्वरि P P त्वरित, तूर्ण G त्वरित्वा, सत्वर्य Inf त्वरितुम्

त्विप् 1 U दीप्तौ To shine, to glitter P त्विपति ते Pf तित्विप् तित्विपे 2nd sing तित्विपिष तित्विपिषे P F त्वेष्टा F त्वेष्टयति ते C अत्वेष्टयत Aor अत्वेष्टयत् B त्विष्यात्, त्विषीष्ट Caus त्वेष्टयति ते A अतित्विष्यत् Des तित्विष्यति ते Frequ तेत्विष्यते, तेत्विष्यति, तेत्विष्ट Pass त्विष्यत A अत्वेपि P P त्विष्ट G त्विष्ट्वा Inf त्वेष्टुम्

त्सर 1 P छद्मगते To proceed with fraud P त्सरति Pf त्सारत् 2nd sing त्सरिष P F त्सरिता F त्सरिष्यति Aor अत्सारीत् B. त्सर्यात् Caus त्सारयति ते A अतत्सरत् त

थ

धुञ् (कुटादि) 6 P दवरणे To cover to hide P धुञ्ति Pf धुञ्ते 2nd sing धुञ्धिष P F धुञ्जिता F धुञ्जिष्यति C अधुञ्जिष्यत् Aor अधुञ्जीत् B धुञ्ज्यात् Des धुञ्जिष्यति Pass धुञ्ज्यते. A अधोडि

धुर्व् (धुर्वी) 1 P हिलायाम् To kill P धुर्वति Pf धुर्वन् P F धुर्विता F धुर्विष्यति C अधुर्विष्यत् Aor अधुर्वीत् B धुर्व्यात् Frequ तोष्यते तोष्यतीति तोष्यति ते Pass धुर्व्यत A अधुर्वि P P धुर्व् G धुर्वित्वा Inf धुर्वितुम्

द

दक्ष 1 A वृद्धौशीघ्रायैव To grow, to go in speed P दक्षते Pf दक्षे P F दक्षिता F दक्षिष्यते Aor अदक्षिष्ट B दक्षिषीष्ट Des दिदक्षिषते Frequ दादक्ष्यते दादक्षीति, दादक्षि

दध् (घटादि) 1 A गतिर्हितनयो To go, to kill दधते Pf दधे P F दक्षिता F दक्षिष्यते C अदक्षिष्यत् Aor अदक्षिष्ट B दक्षिषीष्ट Caus दधयति त A अददक्षत् त Pass दध्यते A अदक्षि, अदक्षि P P दक्षित G दक्षित्वा, दक्षदक्षम्, दक्षदक्षम् (णमुलि) Abs दक्षा Inf दक्षितुम्

दध् (छान्दस) 5 P घातने पालन च To destroy, to protect P दधोति Pf ददाध P F दधिता F दधिष्यति Aor अदधीत्, अदधीत् Ben दध्यात्

दण्ड् 10 U दण्डनिपातने दमने च. To punish to fine to subdue P दण्डयति ते Pf दण्डयायकारत्येके &c P F दण्डयिता F दण्डयिष्यति ते Aor अददण्डत् B दण्ड्यात्, दण्डयिषीष्ट Des दिदण्डयिषति ते Pass दण्ड्यते A अदण्डि P P दण्डित G दण्डित्वा Inf दण्डयितुम्

- दृ 1. A. दाने. To give. P. ददते. Pf. ददते. 2nd sing. ददसि. P. F. ददिता. F. ददिष्यते. C. अददिष्यत्. Aor. अददिष्ट. B. ददिषीष्ट. Caus. दादयति-ते. A. अदीदयन्-त. Des. दिददिषते. Frequ. दादयते, दाददीति, दादति. Pass. ददते. A. अदादि. P. P. ददित. G. ददित्वा. Inf. ददिनुम्.
- दृ 1. A. धारणे. To hold; to present. P. दधत. Pf. देधे. P. F. दधिना. F. दधिष्यते. C. अदधिष्यत्. Aor. अदधिष्ट. B. दधिषीष्ट. Caus. दाधयति-ते. A. अदीधयन्-त. D. दिदधिषते. Frequ. दाधयते, दादधीति, दादधि. Pass. दध्यते. A. अदाधि. P. P. दधित. G. दधित्वा. Inf. दधिनुम्.
- दम् (दम्) 4. P. उपशमे. To tame; to subdue. P. दाम्यति. Pf. ददाम. 2nd sing. देमिथ. P. F. दमिता. F. दमिष्यति. C. अदमिष्यत्. Aor. अदमन्. B. दम्यान्. Caus. *दमयते only. A. अदीदमन्. Des. दिदमिषति. Frequ. ददम्यते, ददनीति, ददन्ति. Pass. दम्यते. A. अदमि, अदामि. P. P. दमिन. दान्त. G. दमित्वा, दान्त्वा. Inf. दमिनुम्. Abs. दमयुः.
- दम् (दम्) 5. P. दम्नते. To deceive; to injure. P. दम्नोति. Pf. ददम्. Des. dual. ददम्भतु, देभतु. 2nd sing. ददम्भिष, देभिष. P. F. दम्भिता. F. दम्भिष्यति. C. अदम्भिष्यत्. Aor. अदम्भीन्. B. दम्भ्यात्. Caus. दम्भयति-ते. A. अददम्भत-त. Des. धिम्सति, धीम्सति, दिदम्भिषति. Frequ. दादम्भते, दादभीति, दादभि. Pass. दम्भते. A. अदम्भि. P. P. दम्भ. G. दम्भ्या, दम्भिन्वा, संदम्भ्य. Inf. दम्भितुम्.
- दम् 10. U. धेरे. To send; to propel. P. दम्भयति-ते. Pf. दम्भयाद्. धारयके dc. P. F. दम्भिता. F. दम्भिष्यति ते. Aor. अददम्भत-त. B. दम्भ्यात्, दम्भिषीष्ट. D. दिदम्भयिषति-ते. Pass. दम्भ्यते. A. अदम्भि. P. P. दम्भित. G. दम्भित्वा, संदम्भ्य. Inf. दम्भयितुम्.
- दृ 1. A. दानगतिरक्षणार्थिदायनेषु. To feel pity; to give; to go; to protect; to injure; to take. P. दयते. Pf. दयामके dc. P. F. दयिता. F. दयिष्यते. C. अदयिष्यत्. Aor. अदयिष्ट. B. दयिषीष्ट. Caus. दादयति ते. A. अदीदयन्-त. Des. दिदयिषते. Frequ. दादयते, दादरीति, दादति. Pass. दयते. A. अदायि. Pass. दयित. G. दयित्वा, सदय्य. Inf. ददिनुम्.
- दति 2. P. दुर्गता. To be poor; to be sparse; to be distressed. P. दग्निषति. dual. दरिद्रितः plu. दरिद्रि. Imperf. अदग्निन्. plu. अदग्निदुः.
- * नपादभ्यान्मा-न्मपरिमुहचिन्निप्रदवसः ॥ The roots पा 1. P. दम्, यम् with आ, यम् with आ, मुह with परि, दृच्, दृच्, दृच्. and दृच्, do not take Parasmanpada in the Causative as पाययते, दमयते, अदायामते, आदयामते, परिमोहयते, रोचयते, नर्तयते, दादयते, जमयते. These, however, take Parasmanpada if they do not convey a reflexive sense, as दम्भ्यान् पाययति पयः; दमयन्तीं कर्मनीयता मदम्; निष्ठा वागयति.

Imper. दरिद्रावु. 2nd sing दरिद्रिहि. Pot. दरिद्रियात्. Pf दद्री, दरिद्रावकार &c. 2nd sing. ददरिद्रिष्य, दरिद्रावकार्य &c. P. F. दरिद्रिता. F. दरिद्रिष्यति. C. अदरिद्रिष्यत्. Aor. अदद्रीत्, अदरिद्रासीत्. B. दरिद्र्यात्. Caus. दरिद्रयति-ते. A. अददरिद्रत्-तः. Des. दिदरिद्रासति, दिदरिद्रिष्यति. Pass. दरिद्र्यते. A. अदरिद्रावि. P.P. दरिद्रित. G. दरिद्रित्वा. Inf दरिद्रितुम्.

वल् 1.P. विदारणे. To break, to split; to expand; to open. P. दलति. Pf. ददाल, 2nd sing. देलिष. P. F. दलिता. F. दलिष्यति. C. अदलिष्यत्. Aor. अदालीत्. B. दल्यात्. Caus. दलयति ते; (according to भोज) दालयति-ते. A. अदीदलत्-तः. D. दिदलिषति. Frequ. दादल्यते, दादलीति, दादल्लि. Pass. दल्यते. A. अदालि, अदालि. P. P. दलित. G. दलित्वा. Inf. दलितुम्.

वल् 10. U. विदारणे. To cut; to tear. P. दालयति-ते. Pf. दालयावकार-चक्रे &c. P. F. दालविता. F. दालयिष्यति-ते. Aor. अदीदलत्-तः. B. दाल्यात्, दालयिषीष्ट. Des. दिदालयिषति-ते. Pass. दाल्यते. A. अदालि. P.P. दालित. G. दालयित्वा. Inf. दालयितुम्.

दश् (दशि) 1. P. दशने. To bite; to sting. P. दशति. Pf. ददश. 2nd sing ददशिय, ददंश. P. F. दश. F. दशयति. C. अदशयत्. Aor. अदशीत्. dual. अदांश्याम्. Ben. दश्यात्. Caus. दशयति-ते. A. अददशत्-तः. Des. दिदशति. Frequ. दन्दश्यते, दन्दशीति, दन्दशीति, दन्दधि, दन्दधि. Pass. दश्यते. A. अदशि. P. P. दष्ट. G. दष्टा, उपदश्य. Inf. दष्टुम्.

दश् (दशि) 10. A. 1. P. दशने. to bite; to sting. P. दशयते. Pf. दशयावकारे &c. P. F. दशयिता. F. दशयिष्यते. C. अदशयिष्यत्. Aor. अददशत्. Ben. दशयिषीष्ट. Des. दिदशयिषति. Pass. दश्यते. A. अदशि. P. P. दशित. G. दशयित्वा. Inf. दशयितुम्. The forms of दश् 1. P. are like those of the root दश् (दशि) 1. P.

दंश् (दशि) 10. U. and 1. P. भाषायान्. To speak. P. दंशयति-ते. Pf. दशयावकार-चक्रे &c. P. F. दशयिता. F. दशयिष्यति-ते. Aor. अददशत्-तः. Ben. दश्यात्, दशयिषीष्ट. Des. दिदशयिषति. Pass. दश्यते. A. अदशि. The forms of दंश् 1. P. are like those of the root दश् (दशि) 1. P.

दस (दम्) 4. P. उपशये. To perish. P. दस्यति. Pf. ददास. 2nd sing. देमिय. P. F. दसिता. F. दसिष्यति. C. अदसिष्यत्. Aor. अदसत्. Ben. दसात्. Pass. दस्यते. A. अदसि. P. P. दसन्. G. दसित्वा, दस्वा. Inf. दसितुम्. P. P. of Caus. दस्त, दासित.

दस (Another reading for दम् (दशि) 10. A. दशनदशनयोः. To see, to bite. P. दासयते. Pf. दागदावकारे &c. P. F. दागयिता. F. दागयिष्यते. Aor. अदीदमत. Ben. दासयिषीष्ट.

दृश् (दृश्) 10. A. 1. P. दृश्मिदृशन्वयोः. To see; to bite. P. दृश्यते; दृशति. Pf. दृश्यामहे &c; दृश. P. F. दृशयिता; दृशिता. F. दृशयिष्यति-ते; दृशयिष्यति. Aor. अदृशन्; अदृशीन्. B. दृशयिषीष्ट; दृश्यात्. Pass. दृश्यते.

. A. अदृशिमि.

दृश् (दृश्) 10. U. 1. P. मायायाम्. To speak. P. दृशयति-ते; दृशति. Pf. दृश्यामहे &c; दृश. P. F. दृशयिता; दृशिता. F. दृशयिष्यति-ते; दृशयिष्यति. Aor. अदृशन् न; अदृशीन्. Ben दृश्यात्, दृशयिषीष्ट; दृश्यात्.

दृष्ट 1. P. मस्मीकृत्ये. To burn; to reduce to ashes. दृहति. Pf. दृदाह. 2nd sing. देहिष, दृदग्ध. P. F. दृग्धा. F. धृष्यति. C. अधृष्यत्. Aor. अधासीन्. dual अधाग्याम्. Ben. दृष्यात्. Caus. दृहयति-ते. A. अदीदृहन्-त. Des. दिष्यति. Frequ. दृह्यते, दृदग्धते, दृदहीति, दृदहीति, दृदग्धि, दृदग्धि. Pass. दृह्यते. A. अदाहि. P. P. दृग्ध. G. दृग्धा, सदृग्ध. Inf. दृग्धुम्.

दा (दाष्) 1. P. दाने. To give. P. दच्छति. Pf. ददौ. 2nd sing. ददिय, ददाय P. F. दाता. F. दासति. C. अदासन्. Aor. अदात्. Ben. देयात्. Caus. दापयति-ते. A. अदीदपन्-त. Des. दित्सति. Frequ. देदीयते, दादेति, दादाति. Pass. दीयते. A. अदायि. P. P. दत्त. G. दत्ता, सदत्त. Inf. दातुम्. Pot. P. देय.

दा (दाष्) 2. P. कृत्ने. To cut. P. दाति. Imperf. अदात्-त. plu. अदुः, अदान्. Pf. ददौ. 2nd sing. ददिय, ददाय. P. F. दाता. F. दासति. Aor. अदामीत्. Ben. दायात्. Caus. दापयति-ते. A. अदीदपन्-त. Des. दिदासति. Frequ. दादायते, दादेति, दादाति. Pass. दायते. A. अदायि. P. P. दात्त. G. दात्ता, अवदाय. Inf. दातुम्.

दा (डृशन्) 3 U दाने To give P ददाति, दत्ते Pf. ददौ, ददे. P. F. दाता. F. दासति-ते. Aor अदात्, अदित. Ben. देयात्, दासीष्ट. Caus. दापयति ते. A. अदीदपन्-त. Des दित्सति ते Frequ. देदीयते, दादेति, दादाति. Pass. दीयते. A. अदायि. P. P. दत्त. G दत्ता, प्रदाय Inf दातुम् .

दान् 1. U. कृत्ने आर्जने च. To cut off; to straighten. P. दीदामति-ते. Pf. दीदासाधकार-चके &c P. F. दीदासिता. F. दीदासिष्यति-ते. C. अदी-दासिष्यन्-त. Aor. अदीदासीन्, अदीदासिष्ट. Ben दीदास्यान्. दीदासिषीष्ट. Caus दीदासयति-ते. A. अदीदासन्-न. Des. * दीदासति-ने. Pass दीदा-स्यते. A. अदीदासि. P. P. दीदासित. G. दीदासिता. Inf दीदासितुम्.

दान् 10. U. छेदने To cut, to divide. P. दानयनि-ते. Pf. दानयाधकार-चके &c P. F. दानयिता. F. दानयिष्यति-ते. Aor. अदीदनन्-त. Ben. दान्यात्, दानयिषीष्ट. Caus. दानयति ते. A. अदीदनन्-त. Des. दिदानयिषति-ते. Pass.

- दान्यते. A. अदानि. P. P. दानित. G. दानयित्वा, सदान्य. Inf. दानितुम्.
According to some this root is of the first conjugation.
दानति-ते &c.
- दाय् (दायृ) 1. A. दाने. To give. P. दायते. Pf. ददाये. P. F. दायिता. F.
दायिष्यते. Aor. अदायिष्ट. B. दायिषीष्ट. Caus. दाययति-ते. A. अददायत्-त्.
Pass. दाय्यते. A. अदायि.
- दाश् (दाशृ) 1. U. दाने. To give. P. दाशति ते. Pf. ददाश से. P. F. दाशिता.
F. दाशिष्यति-ते. C. अदाशिष्यत्-त्. Aor. अदाशीत्, अदाशिष्ट. Ben. दाश्यात्,
दाशिषीष्ट. Caus. दाशयति-ते. A. अददाशत् त. D. दिदाशियति ते. Frequ.
दादाश्यते, दादाशि &c.
- दाश् (छान्दसः) 5. P. हिमत्याम् To kill. P. दाशोति. Pf. ददाश. P. F.
दाशिता. F. दाशिष्यति. Aor. अदाशीत्. B. दाश्यात्.
- दास् (दामृ) 1. U. दाने. To give. P. दासति-ते. Pf. ददास से. P. F. दासिता.
F. दासिष्यति ते. Aor. अदासीत्, अदासिष्ट. B. दास्यात्, दासिषीष्ट. Caus.
दासयति-ते. A. अददासत्-त्.
- दिन्व् (दिवि) 1. P. प्रीणने. To please. P. दिन्वति. Pf. दिदिन्व. P. F.
दिन्विता. F. दिन्विष्यति. C. अदिन्विष्यत्. Aor. अदिन्वीत्. Ben. दिन्व्यात्.
D. दिदिन्विषति. Frequ. देदिन्व्यते.
- दिव् (दिउ) 4. P. क्रीडाविजिगीषाव्यवहारलुतिलुतिनोदमदस्यप्रकान्तिगतिउ To
play; to desire to overcome; to deal, to shine; to praise;
to be glad; to be mad; to be sleepy, to love; to go. P. दीन्वति.
Pf. दिदेव, 2nd sing. दिदेविष P. F. देविता F. देविष्यति. C. अदी-
ष्यत्. Aor. अदीवीत् Ben. दीन्व्यात् Caus. देवयति-ते. A. अदीदीन-
Des. दिदेविषति, दुयुषति. Frequ. देदीन्यते. Pass. दीन्यते. A. अदीवि P.
P. वृत्, (also वृत् gambling) G. देविता, वृत्, आदीव्य Inf. देवितुम्
- दिष् (दिउ) 10. U. 1. P. मर्दने Torub P. देवयति-ते; देवति Pf. देवय-
यपार चक्रे &c. दिदेव. P. F. देवयिता, देवयिता F. देवयिष्यति-ते; देवयित.
Aor. अदीदिवत्-त्; अदीदीन् Ben. देव्यात्, देवयिषीष्ट, दीव्यात्. P. P. देवि;
वृत्. G. देवयित्वा; देविन्वा. वृत्. Inf. देवयितुम्; देवितुम्.
- दिष् (दिउ) 10. A. 1. P. परिद्वर्जने To cause to lament. P. देवने Pf.
देवयारक्रे &c. P. F. देवयिता F. देवयिष्यते Aor. अदीदिवत् B. देवयि-
षीष्ट The forms of दिष् l. P. are the same as those given
above.
- दिष् 6. U. अतिमने आशपने वधने च. To give; to order; to tell. P.
दिशति-ते Pf. दिदेन, दिदिदे 2nd sing. दिदेमिष, दिदिमिषे P. F. द्या.
F. देस्यति-ते. C. अदीदिवत्. Aor. अदिशत् B. दिश्यात्, दिशिष्ट Caus.
देसयति-ते A. अदीदिवत्-त् Des. दिदिशति-ते Frequ. देसिरयते, देसिर्गति,
देसिष्ट. Pass. दिश्यते A. अदेशि P. P. दिष्ट G. दिष्टा. आदिश्व. Inf. दिष्टु

- दिह् 2 U. उपचये. To increase; to anoint. P. देहिष, दिग्धे. Pf. दिदेह, दिदिहे 2nd sing. दिदेहिष, दिदिहिषे. P. F. देषा. F. धेयति-न्ते. C. अयेस्यत्-न्त. Aor. अधिषन्-न्त, अदिष. Ben. दिष्णात्, धिष्णीष्ट. Caus. देहयति-न्ते. A. अदीदिहत्-न्त. Des. दिषिष्यति-न्ते. Frequ. देदिष्यते, देदिहीति, देदेहिष. Pass. दियते. A. अदेहि P. P. दिग्ध. G. दिग्धा, सदिघ. Inf. देधुम्.
- दी (दीङ्) 4. A. धये To perish; to decay. P. दीयते. Pf. दिदीचे. 2nd sing. दिदीयिषे P. F. दाता. F. दास्यते. C. अदास्यत्. Aor. अदास्त. 2nd sing. अदास्या Ben. दासीष्ट. Caus. दापयति-न्ते A. अदीदपत् त. Des. दिदीपते. Frequ. वेदीयते, दादेति, दादाति. Pass. दीयते. A. अदायि. P. P. दीन. G. दीत्वा, प्रदाय. Inf. दातुम्.
- दीक्ष् 1. A. मौण्डेज्योपनयननियमव्रतादेशेऽपु To be shaved; to perform a sacrifice; to invest with a sacred thread; to practise self-restraint; to teach religious observances. P. दीक्षते. Pf. दिदीक्षे. 2nd sing. दिदीक्षिषे P. F. दीक्षिता. F. दीक्षिष्यते C. अदीक्षिष्यत्. Aor. अदीक्षिष्ट. Ben. दीक्षिषीष्ट. Caus. दीक्षयति-न्ते. Aor. अदिदीक्षत्-न्त. Des. दिदीक्षिषते Frequ. देदीक्ष्यते, देदीक्षीति, देदीष्टि. Pass. दीक्ष्यते. A. अदीक्षि. P. P. दीक्षित G. दीक्षित्वा Inf दीक्षितुम्.
- दीधी (दीधीङ्) (छान्दस.) 2. A. दीप्तिदेवनयोः To shine; to appear. P. दीधीते. dual दीध्याते. Pf. दीध्याशके &c. P. F. दीधिता. F. दीधिष्यते. C. अदीधिष्यत्. Aor. अदीधिष्ट. B दीधीषीष्ट.
- दीप् (दीपी) 4. A. दीप्ती. To shine; to burn; to be illustrious. P. दीप्यते. Pf. दिदीपे. 2nd sing. दिदीपिषे. P. F. दीपिता. F. दीपिष्यते. C. अदीपिष्यत्. Aor. अदीपि, अदीपिष्ट Ben. दीपिषीष्ट. Caus. दीपयति-न्ते. A. अदीदिपत्-न्त, अदिदीपत्-न्त. Des. दिदीपिषते. Frequ. देदीप्यते, देदीपीति, देदीप्ति. Pass. दीप्यते. A. अदीपि- P. P. दीप्त. G. दीपित्वा, सदीप्य. Inf. दीपितुम्.
- दु 1. P. गती. To go. P. दवति. Pf. दुदाव. P. F. दोता. F. दोष्यति. Aor. अदीपीत्. B द्यात्. P. P. दून. G. दूत्वा. Inf. दोतुम्.
- दु (दुङ्) 5. P. उपतापे. To give pain; to afflict; to burn; to be distressed. P. दुनोति. Pf. दुदाव. 2nd sing. दुदविष, दुदोय. P. F. दोता. F. दोष्यति. C. अदोष्यत्. Aor. अदीपीत्. Ben. द्यात्. Caus. दादयति-न्ते. A. अदुदवत्-न्त. Des. दुदपति. Frequ. दोदपते, दोदपीति, दोदोति. Pass. दूयते. A. अदावि P. P. दुत. G. दुत्वा. Int. दोतुम्.

* दीधीवेर्नाम ॥ The roots दीधी, वेधी, and the intermediate द्, do not take Guna

१॥ दीधीवेर्नामयोः ॥ These two roots drop their final vowel before य and द्

दुःख 10 U दुःखक्रियायाम् To give pain P दुःखयति त (also दुःखा पयति-ते) Pf दुःखायकार &c P F दुःखयिता F दुःखयिष्यति-ते Aor अदुःखत् त B दुःख्यात्, दुःखयिषीष्ट Des दुःखयिष्यति-ते Pass दुःख्यते, (also दुःखाप्यते) A अदुःखि P P दुःखित G दुःखित्वा Inf दुःखयितुम्

दुःख 11 P दुःखक्रियायाम् To feel pain to be distressed P दुःखयति Pf दुःखायकार &c P F दुःखिता F दुःखिष्यति Aor अदुःखीत् B दुःख्यात्

दुर्व (दुर्वी) 1 P हिंसायाम् To kill P दुर्वति Pf दुर्व P F दुर्विता F दुर्विष्यति C अदुर्विष्यत् Aor अदुर्वीत् B दुर्व्यात् D दुर्वीरति Frequ दोद्व्यते, दोद्वीति, दादोर्ति P P दूर्त G दूर्त्वा Inf दूर्तिम्

दुश्च 10 U उल्लेपे To shake to and fro P दोलयति ते Pf दोलयायकार &c P F दोलयिता F दालयिष्यति-ते Aor अदुःखत् त B दान्यात्, दोलयिषीष्ट Des दुदोलयिष्यति ते Pass दोल्यते A अदालि P P दालित G दोलयित्वा Inf दोलयितुम्

दुश्च 11 P परिवरणे उपतापे च To worship to give pain P दुश्चत्यति Pf दुश्चायकार &c P F दुश्चित्ता F दुश्चिष्यति Aor अदुश्चीत् B दुश्चत्वा

दुष्ट 4 P वैरले To be bad or corrupted P दुष्यति Pf दुषे 2nd sing दुदोषिष P F दोष्टा F दोष्यति C अदोष्यत् Aor अदुषत्. Ben दुष्यात् Caus दुषयति त, दोषयति ते (to make depraved or corrupt) A अदुषत् त D दुदुषति Frequ दादुष्यते, दोदुषीति, दोदोष्टि. Pass दुष्यत A अदाषि P P दुष्ट G दुष्ट्वा, प्रदुष्य Inf दोष्टम्

दुष्ट (दुहिर) 1 P अर्दने To distress, to pain P दोहति Pf दुदोह 2nd sing दुदाहिष P F दाहिता F दोहिष्यति Aor अदुहत्, अदाहीत् B दुह्यात् P P दुहित G दोह्वा Inf दाहितम्

दुग्ध 2 U प्रसूने To milk to yield P दोग्धि, दुग्धे Pf दुहोह दुग्हे 2nd sing दुदोहिष, दुदुहिष P F दाग्धा F दोग्धयति ते C अपाग्धत् त Aor अगुग्धत्-त्, अगुग्ध Ben दुग्धा, दुग्हीष्ट Caus दाद्वयति-ते A अदुहत्-त् D दुग्धयत ते Frequ दादुग्धते, दादुहीति, दादाग्धि Pass दुग्धते * (दुग्धे also) A अदोहि, (दुग्ध अपुषत, अगुग्ध) P P दुग्ध G दुग्ध्वा, दुग्ध Inf दाग्धम्

* अदुहत्-त् अगुग्धत्-त् एतावन्तौ द्वौ द्वौ च । The roots दुह् and दुग्ध् do not take य (यद्) and इ (विङ्) in reflexive pass ve नी यत्वा दुग्धे

दू (दुह्.) 4. A. परितापे. To suffer pain; to be afflicted. P. दुह्यते. Pf. दुह्वे. 2nd sing. दुह्विषे. P. F. दविता. F. दविष्यते. C. भद्रविष्यत. Aor. अदविष्ट B. दविषीष्ट Caus. दापयति ते. A. अदूदवत्-त्. D. दुह्यते. Frequ. दोदयते, दोदसीति, दोदोति. Pass. दूयते A. अदावि. P. P. दून G. दूवा. Inf. दवितुम्.

र (रान्दगः) 5. P. हिसायाम् To kill. P. ह्योति. Pf. ददार. P. F. दतां. F. दरिष्यति. Aor. अदधीत्. B. द्रियात्.

र (रह्) 6. A. आदरे. To honour; to regard; (always used with the preposition आ) P. आदर्यते. Pt. आदरे. 2nd sing. आददिषे. P. F. आदतां. F आदरिष्यते. C आररिष्यत Aor. आहत. B. आदरीष्ट, Caus. आदारयति ते. A. आदीनरत्-त्. Des आदिदरिष्यते. Frequ. आदेरीयते, आददति, आदरिदति, आदरीदति &c. Pass आदिष्यते. A. आदारि. P. P. आहत. G. आहत्य. Inf. आदतुम्.

रप् 4. P. हर्षमोहनयोः. To be glad, to be proud; to be arrogant. P. ह्यति. Pf. ददर्प. 2nd sing. ददर्पिष्य, ददर्प्यं, दद्राप्य. P. F. दर्पिता, दर्पा, द्रप्ता. F. दर्पिष्यति, दर्प्यति, द्रप्यति. C अदर्पिष्यत्, अदप्यत्, अद्रप्यत्. Aor. अदपत्, अदर्पात्, अदाप्सीत्, अद्राप्सीत्. Ben ह्य्यात्. Ous हर्पयति ते. A. अर्दीहपत्-त्, अददर्पत्-त्. Des दिदर्पिषति, दिहपति. Frequ. दर्पिष्यते, दर्पिषि, दरिदर्पि, दरीदर्पि, दर्पिषति, दरिदर्पति, दरीदर्पति. Pass ह्यते. A. अदर्पि. P. P. रप्. G दर्पित्वा, दप्या, सदप्य. Inf. दर्पितुम्, दपुम्, दप्तुम्.

रप् 6. P. उन्नेसे. To give pain. P. ह्यति. Pf. ददर्प. P., F. दर्पिता. F. दर्पिष्यति Aor. अदर्पात्. B. ह्य्यात्.

रप् 10. U. 1. P. सर्दीपने. To light; to kindle. P. दर्पयति-ते; र्पति. Pf. दर्पयामकार-श्चके &c; ददर्प. P. F. दर्पयिता; दर्पिता F. दर्पयिष्यति ते; दर्पिष्यति Aor. अदीहपत्-त्, अददर्पत्-त्; अदर्पात्. B दर्प्यात्, दर्पयिषीष्ट; ह्य्यात्. D. दिदर्पयति ते, दिदर्पयति. Frequ. of the 1st conj. see the above root. Pass दायते; रयते. A. अदर्पि P. P. दर्पित; दपित G. दर्पयित्वा; दर्पिता. Inf. दर्पयितुम्; दर्पितुम्.

रप् 6. P. हेसे. To give pain P. ह्यति. Pf. ददर्प. P. F. दर्पिता. F. दर्पिष्यति. Aor. अदर्पात्. B दप्यात्.

रम् (रमी) 6. P. ग्रन्थे To string; to connect (generally with सम्). P. रमति. Pf. ददर्म. 2nd sing ददर्मिष्य. P. F. दर्मिता. F. दर्मिष्यति. C. अदर्मियन्. Aor. अरमीत्. B. रम्यात्. Caus. रमयति ते.

A. अदीहभत् -त्, अददभत् -त्. D. दिदिभिपति. Frequ. दरीहभ्यते, दर्दभीति, दर्दंथि &c. Pass. हभ्यते. A. अदभि. P. P. हभ्य. G. दभित्वा, संहभ्य. Inf. दभितुम्.

हम् (हमी) 10. U. 1. P. भवे. To fear. P. दर्भयति-ते; दर्भति. Pf. रभे-याधकार-चके &c; ददभ. P. F. दर्भयिता; दर्भिता. F. दर्भयिष्यति-ते; दर्भि-ष्यति. Aor. अदीहभत् -त्, अददभत् -त्; अदभीत् . B. दभ्यात्, दर्भयिषाट्; दृभ्यात्. P. P. दर्भित; दृभ्य. G. दर्भयित्वा; दर्भित्वा. Inf. दर्भयितुम्, दर्भितुम्.

हम् 10. U. 1. P. संदभे. To string; to connect. The forms of this root are like those of the above root.

हम् 6. P. उद्वेद्ये. To give pain. P. दुष्मति. Pf. ददुष्म. P. F. दुष्मिता. F. दुष्मिष्यति. Aor. अदुष्मीत् . B. दुष्यात् . D. दिदुष्मिपति. Frequ. दरीदुष्यते, दर्दुष्मीति &c.

हम् (दृशिर्) 1. P. प्रेक्ष्ये. To see. P. पश्यति. Pf. ददर्श. 2nd sing. ददर्शिथ, ददश. P. F. द्रश. F. द्रश्याति. C. अदक्ष्यत् . Aor. अदर्शत्, अदर्शीत् . Ben. दृश्यात् . Caus. दर्शयति-ते. A. अदीदृशत् -त्, अददर्शत् -त्. Des. दिदृश्यते. Frequ. दरीदृश्यते, दर्दृशीति, दर्दृष्टि &c. Pass. दृश्यते. A. अदर्शि. P. P. दृष्ट. Pf. P. ददृशम्, ददृशिष्व, ददृशान. G. दृष्ट्वा, सृष्ट्वा. Inf. दृष्टुम्.

हृ 1. P. वृद्धी. To increase. P. दहति. Pf. ददहे. P. F. दहिता. F. दहिष्यति. C. अदहिष्यत् . Aor. अदहीत् . B. दृष्यात् . Pass. दृष्यते. A. अदहि. D. दिदहिपति. Frequ. दरीदृष्यते, दर्दंथि &c.

हृ (हहि) 1. P. वृद्धी. To increase. P. दृहति. Pf. ददृह. P. F. दृहिता. F. दृहिष्यति. C. अदृहिष्यत् . Aor. अदृहीत् . B. दृष्यात् . Pass. दृष्यते. A. अदृहि. D. दिदृहिपति. Frequ. दरीदृष्यते, दर्दंथि &c. P. P. दृहित.

हृ (प्रयादिः) 1. P. भयं. To fear. P. दरति. Pf. ददर. P. F. दरिता. F. दरिष्यति. C. अदरिष्यत्, अदरीष्यत् . Aor. अदारीत् . B. दीर्यात् . Caus. दरयति-ते. A. अदीदरत् -त्. P. P. दीये.

हृ 9. P. विदारणे. To tear; to split. P. दृषाति. Pf. ददार. plu. ददह, ददुः. 2nd sing. ददरिष. P. F. दरिता, दरीता. F. दरिष्यति, दरीष्यति. Aor. अदारीत् . B. दीर्यात् . Caus. दारयति ते, (दारयति ते in the sense of 'to fear') A. अददरत् -त्. D. दिदरिपति, दिदरीपति, दिदीर्यति. Frequ. देदीर्यते, दादरीति, दादरति. Pass. दीर्यते. A. अदारि. P. P. दीने. G. दीर्षां, विदीर्यं. Inf. दादितुम्, दरीतुम्.

दे (दे) 1. A. पालने. To protect. P. दपते. Pf. दिये. 2nd sing. दिग्यये. P. F. दाना. F. दास्यने. C. अदास्य. Aor. अदित. 2nd sing.

- अदियाः. B. दागीष्ट. Caus. दापयति-ते. A. अदीदपत्-न्त. Des. दिष्यते. Frequ. देदीयते, दादेति, दादाति. Pass. दीयते. A. अदायि. P. P. दत्त. G. दत्ता. Inf. दातुम्.
- दे (देवृ) 1. A. देवने. To play; to sport; to lament. P. देवते. Pf. दिदेव. 2nd sing. दिदेविये. P. F. देविता. F. देविष्यते. Aor. अदेविष्ट. B. देवियीष्ट. Caus. देवयति-ते. A. अदिदेवत्-न्त. D. दिदेवियते. Frequ. देदेव्यते. Pass. देव्यते. A. अदेवि. P. P. देविन. G. देवित्वा, पदिदेव्य. Inf. देवितुम्.
- दे (देप्) 1. P. शोधने. To purify; to cleanse; to be purified. P. दायति. Pf. ददौ. 2nd sing. ददिष्य, ददाय. P. F. दाता. F. दास्यति. C. अदास्यत्. Aor. अदामीत्. 2nd sing. अदासीः. Ben. दायात्. Caus. दापयति-ते. A. अदीदपत्-न्त. Des. दिदासति. Frequ. दादायते, दादेति, दादाति. Pass. दायते. A. अदायि. P. P. दात. G. दात्वा. Inf. दातुम्.
- दो 4. P. अवत्तण्डने. To cut; to mow. P. घति. Pf. ददौ. P. F. दाता. F. दास्यति. C. अदास्यत्. Aor. अदात्. B. देवात्. Caus. दापयति-ते. A. अदीदपत्-न्त. Des. दित्ति. Frequ. देदीयते, दादेति, दादाति. Pass. दीयते. A. अदायि. P. P. दित. Pot. P. देय. G. दित्वा, अवदाय. Inf. दातुम्.
- दु 2. P. अभिगमने. To assail; to advance towards. P. घौति. Pf. दुघाव. 2nd sing. दुघविष्य, दुघोष. P. F. घोता. F. घोष्यति. C. अघोष्यत्. Aor. अघौषीत्. B. घ्यात्. Caus. घापयति-ते. A. अदुघयत्-न्त. D. दुघूषति. Frequ. दोघूयते, दोघूयानि, दोघोति. Pass. घूयते. A. अघावि. P. P. घुत. G. घुत्वा, सघुञ्ज. Inf. घोतुम्.
- धुत् 1. A. दीप्ती. To shine; to be bright. P. घेतते. Pf. दिद्युते. 2nd sing. दिद्युतिष्ये. P. F. योतिता. F. योतिष्यते. Aor. अद्युहत्, अद्योतिष्ट. B. योतिषीष्ट. Caus. योतयति-ते. A. अद्युतत्-न्त. D. दिद्युतिपते, दिद्योतिपते. Frequ. देद्युत्यते, देद्युतीति, देद्योति. Pass. द्युत्यते. A. अद्योति. P. P. द्युतित, योतित. G. योतित्वा, विद्युत्य. Inf. योतिनुम्.
- घे 1. P. न्यङ्करणे. To despise; to treat with contempt. P. घायति. Pf. द्यौ. P. F. घाता. F. घास्यति. Aor. अघामीत्. B. घायात्, घेयात्.
- द्रम् 1. P. गतौ. To go. P. द्रमति. Pf. दद्राम. P. F. द्रमिता. F. द्रमिष्यति. C. अद्रमिष्यत्. Aor. अद्रमीत्. B. द्रम्यात्. D. दिद्रमिषति. Frequ. द्रद्रम्यते, दद्रम्यने, दद्रमीति, दद्रमि &c. Caus. द्रमयति. A. अदिद्रमत्. Pass. द्रम्यते. A. अद्रामि, अद्रामि.
- द्रवस् 11. P. परितापपरिचरणयोः. To take great pains; to attend upon or serve any person. P. द्रवस्यति. Pf. द्रवसायकार &c. P. F. द्रवसिता. F. द्रवसिष्यति. Aor. अद्रवसीत्. B. द्रवस्यात्.

द्रा 2. P. कुत्सायां गतौ स्वप्ने च. To be spoiled; to run; to sleep; (generally with नि in the last sense.) P. द्राति Pf. द्रोति. 2nd sing. दद्रिष्य, दद्राय P. F. द्राता. F. द्रास्यति. C. अद्रास्यत्. Aor. अद्रासीत्. B. द्रायात्, द्रयात्. Caus. द्रापयति-ते. A. अदिद्रपन्-त्. D. दिद्रासति Frequ. दाद्रायते, दाद्रेति, दाद्राति. Pass. द्रायते. A. अद्रावि. P. P. द्राण. G. द्रात्वा, निद्राय. Inf द्रातुम्.

द्राष् (द्राशु) 1. P. शोषणात्मकयोः. To become dry; to be able. P. द्रासति, Pf. दद्रास. P. F. द्रासिता. F. द्राशिष्यति. Aor. अद्रासीत्. B. द्राश्यात्. Caus. द्रासयति-ते. A. अद्रास्यत्-त्. D. दिद्राशिषति. Frequ. दाद्राप्यते, दाद्रासीति, दाद्राकि.

द्राष् (द्राशु) 1. A. सामर्थ्ये, आयामेष. To be able; to lengthen. P. द्राषते. Pf. दद्राषे. P. F. द्राषिता. F. द्राषिष्यते. Aor. अद्राषिष्ट. B. द्राषिषीष्ट. Caus. द्राषयति-ते. A. अद्राषत्-त्. D. दिद्राषिषते.

द्राह् (द्राहि) 1. P. घोषवाजिते. To utter a discordant sound. P. द्राहति. Pf. दद्राह. P. F. द्राहिता. F. द्राहिष्यति. C. अद्राहिष्यत्. Aor. अद्राहीत्. B. द्राह्यात्. Pass. द्राह्यते. A. अद्राहि.

द्राह् (द्राह) 1. A. निद्राक्षये. To wake. P. द्राहते. Pf. दद्राहे. P. F. द्राहिता. F. द्राहिष्यते. C. अद्राहिष्यत्. Aor. अद्राहिष्ट. B. द्राहिषीष्ट. Caus. द्राहयति-ते. A. अद्राह्यत्-त्. D. दिद्राहिषते. Frequ. दाद्राहते, दाद्राहीति, दाद्राहि.

द्रु 1. P. गतौ. To go. P. द्रवति. Pf. दद्राव. 2nd sing. द्रोष. P. F. द्रोता. F. द्रोष्यति. C. अद्रोष्यत्. Aor. अद्रुवत्. B. द्रूयात्. Caus. द्रावयति only. A. अद्रुवत्, अदिद्रवन्. Des. द्रुवति. Des. of Caus. दिद्रावयिषति, दद्रावयिषति. Frequ. द्रोव्यते, द्रोदवीति, द्रोदोति. Pass. द्रूयते. A. अद्रावि. P. P. द्रुत. G. द्रुत्वा, निद्रुल. Inf. द्रुतुम्.

द्रुण् G. P. गतिर्दिग्विकीर्णयेत्. To go; to kill; to make crooked. P. द्रुणति. Pf. द्रोणे. P. F. द्रोणिता. F. द्रोणिष्यति. Aor. अद्रोणीत्. B. द्रुण्यात्. D. द्रुणिषति, द्रोणिषति. Pass. द्रुण्यते. A. अद्रोणि.

द्रुह् 4. P. त्रिपांगयाम्. To bear hatred; to seek to hurt. P. द्रुषति. Pf. द्रोह. 2nd sing. द्रोहिष, द्रोह्य, द्रोह. P. F. द्रोहिता, द्रोह्या, द्रोहा. F. द्रोहिष्यति, द्रोहयति. C. अद्रोहिष्यत्, अद्रोह्यत्. Aor. अद्रुहत्. B. द्रुह्यात्. Caus. द्रोहयति-ते. A. अद्रुह्यत्-त्. Des. द्रोहिषति, द्रुह्यति, द्रुह्यति. Frequ. द्रोह्यते, द्रोह्यति, द्रोह्यति. Pass. द्रुह्यते. A. अद्रोहि. P. P. द्रुष, द्रु. G. द्रुहिष्या, द्रोहिष्या, द्रुह्या, द्रुह्या. Inf. द्रोहिषुम्, द्रोह्युम्, द्रोह्युम्.

द्रु (द्रु) 9. U. हिंसायाम्. To kill. P. द्रुणति, द्रुणीति. Pf. दद्राव, दद्रुवे.
2nd sing. दद्रुविष, दद्रुविषे P. F. द्रुयिता. P. द्रुयिष्यति-ते. C. अद्रुयिष्यत्-
त. Aor. अद्रुवीत्, अद्रुविष्ट. B. द्रुणत्, द्रुणीष्ट. D. द्रुयिष्यति-ते. Frequ.
दोद्रुयन्ते, दोद्रुणीति, दोद्रुणीति. Pass द्रुयते. A. अद्रुयि

द्रु (द्रु) 1. A. शब्दोत्पादयोः. To sound; to manifest joy. P. द्रुक्ते.
Pl. दिद्रुक्ते. P. F. द्रुक्ता F. द्रुक्ष्यते. Aor. अद्रुक्विष्ट. B. द्रुक्णीष्ट.
Caus. द्रुयति-ते. A. अद्रुक्ते-त्-ते.

द्रु 1. P. स्त्रो. To sleep; (mostly preceded by नि). P. द्रायति.
Pf. दद्रो. 2nd sing. दद्रिष, दद्राय. P. F. द्राता. F. द्रास्यति. C. अद्रामत्-
त. Aor. अद्रामीत्. B. द्रायात्, द्रयात्. Caus. द्रायति-ते. A. अद्रिषत्-त.
D. द्रिषति. Frequ. द्रायते, द्रादेति, द्रायति. Pass. द्रायते. A.
अद्रायि. P. P. द्राष्टा. G. द्रात्वा, निद्राय. Inf. रातुम्.

द्रिप् 2. U. अघोरी. To hate; to dislike. P. द्वेष्टि, द्विष्टे. Imperf.
अद्वेष्ट, अद्विष्ट. Plural. अद्विषन्, अद्विषुः, अद्विषत्. Imper. 2nd sing.
द्विष्टु, द्विष्ट. Pf. द्विष्टे, द्विष्टे. 2nd sing. द्विष्टिष, द्विष्टिषे. P. F.
द्वेष्टा. F. द्वेष्टति-ते. C. अद्वेष्टत्-त. Aor. अद्विष्टत्-त. B. द्विष्ट्यात्,
द्विष्टीष्ट. Caus. द्वेष्टति-ते. A. अद्विष्टत्-त. D. द्विष्टिषति-ते. Frequ.
द्वेष्टिष्यते, द्वेष्टिष्यति, द्वेष्टि. Pass. द्विष्ट्यते. A. अद्वेष्टि. P. P. द्विष्ट. G. द्विष्ट्या,
द्विष्ट्य. Inf. द्वेष्टुम्.

द्रु 1. P. सवरणे, अर्थाहती च. To cover; to appropriate P. द्रुति. Pf.
दद्रु. P. F. द्रुता. F. द्रुयिष्यति. Aor. अद्रुवीत्. B. द्रुयान्. D. द्रुयति.
Frequ. दद्रुयते, दद्रुति, दद्रुति &c.

घ.

घृ 10. U. नाशने. To kill; to destroy. P. घृयति-ते. Pf. घृयाय-
वार-चके &c. P. F. घृयिता. F. घृयिष्यति-ते. Aor. अघृयत्-त. B.
घृयात्, घृयिषीष्ट. D. दिघृयिष्यति-ते.

घण् 1. P. शब्दे. To sound P. घणति. Pf. दघाण. P. F. घणिता. F. घणि-
ष्यति. C. अघणिष्यत्. Aor. अघणीत्, अघणीत्. B. घण्यात्. Des. दिघ-
णिषति. Frequ. दघण्यते, दघणीति, दघणिष्ट.

घन् 1. P. शब्दे. To sound. P. घनति. Pf. दघान. P. F. घनिता. F. घनि-
ष्यति. Aor. अघनीत्, अघनीत्. B. घन्यात्. Pass. घन्यते. A. अघानि.

घृ (घान्) 5. P. घान्ते. To bear fruit; to produce crops of
grain. P. दघन्ति, dual दघन्तः, plu. दघन्ति. Pf. दघाम. P. F.
घनिता. F. घनिष्यति. Aor. अघनीत्, अघनीत्. B. घन्यात्.

घञ् (घनि) 1. P. गती. To go. P. घञति. Pl. दघञ. P. F. घञिता. F.

धन्विष्यति. C. अधन्विष्यत्. Aor. अधन्वीत्. B. धन्वात्. Des. दिधन्विष्यति. Frequ. दाधन्व्यते. Pass. धन्व्यते. A. अधन्वि. P. P. धन्वित. G. धन्विता. Inf. धन्वितुम्.

धा (दृषाच्) 3. U. धारणपोषणयो दनि च. To hold; to 'maintain; to give. P. दधाति, धत्ते. Pf. दधी, दधे. 2nd sing. दधिय, दधाय, दधिषे. P. F. धाता. F. धास्यति-से. C. अघास्यत्-त्. Aor. अधात्, अधित. B. धेयात्, धासीष्ट. Caus. धापयति-ते. A. अदीपयत्-त्. D. धिस्तति-ते. Frequ. देधीयते, दाधेति, दाधाति. Pass. धीयते. A. अधायि. P. P. हित. Pot. P. धेय. G. हित्वा, सभाय. Inf. धातुम्.

धाव् (धाव्) 1. U. गतिशुष्योः. To run; to cleanse; to wash. P. धावति-ते. Pf. दधाव-वे. 2nd sing. दधाविष्य-मं P. F. धाविता. F. धाविष्यति-ते. Aor. अधावीत्, अधाविष्ट. B. धाव्यात्, धाविषीष्ट. Caus. धावयति-ते. A. अदीपयत्-त्. D. दिधाविष्यति-ते. Frequ. दाधाव्यते. Pass. धाव्यते. A. अधावि. P. P. धावित, धौत. G. धावित्वा, धौता, प्रधाव्य. Inf. धावितुम्.

धि 6. P. धारणे. To hold; to possess. P. धियति. Pf. दिधाय. 2nd sing. दिधियिष्य, दिधेय. P. F. धेता. F. धेयति. C. अधेय्यत्. Aor. अधेवीत्. B. धीयात्. Caus. धाययति-ते. A. अदीपयत्-त्. D. दिपीयति. Frequ. देधीयते, देधयति, देधेति. Pass. धीयते. A. अधायि. P. P. धित. G. गित्वा, संधित्य. Inf. धेतुम्.

धिक्ष 1. A. संदीपनश्रेयानजीवनेषु. To kindle; to be weary; to live. P. धिक्षते. Pf. दिधिक्षे. P. F. धिक्षिता. F. धिक्षिष्यते. C. अधिक्षिष्यत्. Aor. अधिक्षिष्ट. Bon. धिक्षिषीष्ट. Des. दिधिक्षिष्यते. Frequ. देधिक्ष्यते, देधिक्षिषि, देधिक्षि. P. P. धिक्षित. G. धिक्षित्वा. Inf. धिक्षितुम्.

धिम्व् धिवि) 1. P. प्रीणने. To please; to delight. P. धिनोति. Pf. दिधिन्व. 2nd sing. दिधिम्विष्य. P. P. धिम्विता. F. धिन्विष्यति. C. अधिन्विष्यत्. Aor. अधिन्वीत्. B. धिन्व्यात्. Caus. धिन्वयति-ते. A. अदीपयत्-त्. D. दिधिम्विरति. Frequ. देधिन्व्यते. Pass. धिन्व्यते. A. अधिन्वि. P. P. धिन्वित. G. धिन्विता. Inf. धिन्वितुम्.

धिप् (छन्दसः) 3. P. छन्दे. To sound. P. द्विषेष्टि. dual. दिधिटः. plur. दिधियति. Pf. द्विषेय. P. F. धेयिता. F. धेयिष्यति. Aor. अधेयीत्. B. धिष्यात्.

धी (धीद्) 4. A. भाषां. To hold. P. धीयते. Pf. द्विषे. 2nd sing. दिधिये. P. F. धेता. F. धेयते. C. अधेयत्. Aor. अधेष्ट. B. धेयीष्ट. Caus. धाययति-ते. A. अदीपयत्-त्. Des. दिपीयते. Frequ. देधीयते, देधयति, देधेति. Pass. धीयते. A. अधायि. P. P. धीन. G. धीत्वा. Inf. धेतुम्.

- धृ (धृन्) 5 U. कम्पने To shake; to tremble. P. धृनोति, धृनुते. Pf. दृषाव, दृषुवे. 2nd sing. दृषोष, दृषविय, दृषुविषे. P. F. धोता. F. धोष्यति ते. Aor. अधोषीत्, अधोष. B. धृयात्, धोषीत्. Caus. धावयति only. A. अदध्वत्. Des. दृषुपति-ते. Frequ. दोषयते, दोषवीति, दोषोति. Pass. धृत्यते. A. अधावि. P. P. धृत. G. धृत्वा, विधृत्य. Inf. धोतुम्.
- धृश् 1. A. सदीपनहेतुजर्ज्वनेषु To kindle; to be weary; to live. P. पुक्षते. Pf. दृक्षे. 2nd sing. दृक्षिषे. P. F. पुक्षिता. F. पुक्षिष्यते. C. अपुक्षिष्यत्. Aor. अपुक्षि. B. पुक्षीत्. Caus. पुक्षयति ते. A. अपुक्षन्त. D. दृक्षिष्यते. Frequ. दोषुदयते, दोषुक्षीति, दोषुक्षि. Pass. पुक्ष्यते. A. अपुक्षि. P. P. पुक्षित. G. पुक्षित्वा. Inf. पुक्षितुम्.
- धृन् (धूर्त्वा) 1. P. हिंसायाम्. To kill; to injure. P. धूर्वति. Pf. दुष्वं. 2nd sing. दुष्विय. P. F. धूर्विता. F. धूर्विष्यति. Aor. अधूर्वात्. B. धूर्व्यात्. Caus. धूर्वयति-ते. A. अधूर्वन्त. Des. दुष्वपति. Frequ. दोष्वयते, दोष्ववीति, दोष्वोति. Pass. धूर्व्यते. A. अधूर्वि. P. P. धूर्त. G. धूर्त्वा. Inf. धूर्वितुम्.
- धृ (धृन्) 5 U. कम्पने. To shake; to cover; to tremble; to excite. P. धृनोति, धृनुते. Pf. दृषाव, दृषुवे. 2nd sing. दृषविय, दृषोष, दृषुविषे. P. F. धोता, धविता. F. धोष्यति ते, धविष्यति-वे. Aor. अधावीत्, अधविट, अधोष. Ben. धृयात्, धविषीत्, धोषीत्. Caus. धूनयति, धावयति, (according to हरदत्त). A. अदध्वन्त, अदध्वत्. D. दृषुपति-ते. Frequ. दोषयते, दोषवीति, दोषोति. Pass. धृत्यते. A. अधावि. P. P. धृत. G. धृत्वा, विधृत्य. Inf. धोतुम्, धवितुम्.
- धृ (उर्वादिः) 6. P. विधृन्ने. To shake; to cause to tremble. P. धुवति. Pf. दृषाव. 2nd sing. दृषुविय. P. F. धुविता. F. धुविष्यति. C. अधुविष्यत्. Aor. अधूर्वात्. B. धृयात्. Caus. धावयति only. A. अदध्वन्त. D. दृषुपति. Frequ. दोषयते, दोषवीति, दोषोति. Pass. धृत्यते. A. अधावि. P. P. धृत. G. धृत्वा, विधृत्य. Inf. धुवितुम्.
- धृ (धृन्) 9. U. कम्पने. To shake. P. धुनाति, धुनीते. Imperf. अधुनात्, अधुनीत. Imper. धुनातु, धुनीताम्. 2nd sing. धुनीहि, धुनीष्व. Pot. धुनीयात्, धुनीत. P. P. धृन्. All other forms of this root are identical with those of धृ 5. U.
- धृ (धृन्) 10. U. 1. U. कम्पने To shake; to agitate. P. * धूनयति ते, धावयति ते; († according to हरदत्त this root is conjugated as

* धूम्रीशोर्नुग्वक्तव्यः ॥ The root धृ ६ प्री insert न् before the ई of the tenth class and causals.

† According to हरदत्त the reading of this धार्तिक is धूम्रीशोर्नुग्वक्तव्यः, and in his opinion, the root धृ 9 inserts न् before the ई of the 10th class & causals, and not other roots. हरदत्तस्तु धूम्रीशोर्नुग्वक्तव्यः पठित्वा प्रीणातिमाह्वयार्धनादे-रेवतुवमाह. Sidh. Kau.

धावय् throughout), धवति-त्ते Pf धूयाद्यकार चक्रे, धावयाद्यकार चक्रे, दुधाव, दुधुवे 2nd sing. धूयाद्यकार चक्रे, धावयाद्यकार चक्रे, दुधुवि P Γ धूयिता, धावयिता, धविता F धूनयिष्यति ते, धनियति त Aor अदधुन-त्, अदधुवत्, अन्नादीत्, अधदिष्ट B धून्यात्, धूनयिषीष्ट, धाव्यात्, धावयिषीष्ट, धूयात्, धवयिषीष्ट Caus धूनयति only, धावयति only A अदधुन-त्, अदधुवत् D दुधनयिषति त, दुधावयिषति ते, दुधूयति ते Frequ of the first conju दोधूयते, दोधूयति, दोधाति Pass वृत्ते, धाव्यते, धूयते A अवृन्ति, अन्नादि P P धूयित, धावित, धूत G धूनयित्वा, धावयित्वा, धूत्वा Inf धूनयितुम्, धावयितुम्, धवितुम्

धूप 1 P सतापे To heat, to fumigate P धूयायति Pf धूयाद्यकार चक्रे, दुधूप 2nd sing धूयाद्यकार चक्रे, दुधूपिष P F धूयिता धूपिता Γ धूयिष्यति, धूपिष्यति Aor अधूयायत्, अधूपीत् B धूयाय्यात्, धूयात् Caus धूयायति ते, धूपयति ते. A. अदधूयायत् त, अदधूपत् त D दुधूयायिषति; दुधूपिषति Frequ दोधूप्यते, दोधूपीति, दोधूयति Pass धूयायते, धूपयते A अधूयायि, अधूपि P. P धूयायित, धूपित G धूयायित्वा, धूपित्वा Inf धूयायितुम्, धूपितुम्

धूप 10. U. भाषाया दीप्तौ च To speak, to shine P धूपयति त Pf धूयाद्यकार चक्रे &c P F धूपयिता F धूपयिष्यति ते C अधूपयिष्यत्. Aor अदधूपत्-त् B धूयात्, धूपयिषीष्ट P. P धूपित G धूपयितुम् Inf. धूपयितुम्

धूर (धूरी) 4. A हिंसागत्यो To kill, to go P धूर्यते Pf दधूरे P 1 धूरिता. F धूरियते Aor अधूरिष्ट. B धूरीषीष्ट D दुधूरियते Frequ दोधूर्यते, दोधूरति &c P P धूर्त.

धूश् 10 U कान्तिकरणे To make splendid P. धूशयति-त्ते Pf धूशयाद्यकार चक्रे &c P F. धूशयिता F. धूशयिष्यति-त्ते Aor अदधूशयत्-त् B धूश्यात्, धूशयिषीष्ट

धूप 10 U कान्तिकरणे To make splendid This is conjugated like the above root with the only difference of पू for सू

धूप 10 U कान्तिकरणे. To make splendid This is also conjugated like धूश् 10 U with the only difference of सू for धू

धृ (धृष्) I U धारणे To hold to support P धरति ते Pf दधारे दध्रे 2nd sing दधर्ष, दध्रिषे P F धर्ता Γ धरिष्यति ते C अवरिष्यत्-त् Aor अधर्षात्, अधृत B ध्रियात्, धृषीष्ट Caus धारयति ते A अदी धरत्-त् D दिधीर्षति ते Frequ देधीर्यते दधर्षति &c. Pass ध्रियते A अपारि P P. धृत G धृत्वा, विधृत्य Inf धर्तुम्

धृ (धृष्ट) 1 A अवध्वनने To destroy P धर्ते Pf दध्रे 2nd sing दध्रिषे P. F. धर्ता F धरिष्यते Aor अधृत, B धृरीष्ट For other forms see the above root

- वृ (वृद्) 6. A. अवस्थाने. To be; to exist. P. विद्यते. Pf. दत्ते. 2nd sing. दर्शिये P. F. धर्ता. F. धरिष्यते. C. अधरिष्यत्. Aor. अधृत. B. धर्षाट्. D. दिधरिते For other forms see वृ 1. U.
- धृ * 10. U. धारणे. To hold, to own. P. धारयति-ते. Pf. धारयामकार-वके &c P. F. धारयिता. F. धारयिष्यति-ते. Aor. अधीधरत्-त्. B. धायात्. धारयिषाट्. Des. दिधारयिषति-ते. Pass. धार्यते. A. अघारि. P. P. धारितः. G. धारयित्वा, सधाय. Inf. धारयितुम्.
- धृ 1. P. गती. To go. P. धर्जति. Pf. दधर्ज. P. F. धर्जिता. F. धर्जिष्यति. C. अधर्जिष्यत्. Aor. अधर्जन्. B. धृज्यात्. Frequ. दरीधृज्यते, दधृजति, दधर्जि &c.
- धृज् (धृजि) 1. P. गती. To go. P. धृजति. Pf. दधृज. P. F. धृजिता. F. धृजिष्यति. Aor. अधृजन्. B. धृज्यात्. Pass. धृज्यते. A. अधृजि. D. दिधृजिषति. Frequ. दरीधृज्यते, दाधृजि &c.
- धृ (विधृषा) 5. P. प्रागल्भ्ये. To be bold or confident; to be proud. P. धृगोति. Pf. दधर्ष. 2nd sing. दधर्षिय. P. F. धर्षिता. F. धर्षिष्यति. C. अधर्षिष्यत्. Aor. अधर्षन्. B. धृष्यात्. Caus. धर्षयति-ते. A. अदीधृषत्-त्, अदधर्षन्-त्. D. दिधर्षयति. Frequ. दरीधृष्यते, दरीधर्षि &c., Pass. धृष्यते. A. अधर्षि. P. P. धर्षितः, धृष्ट (immodest or bold). G. धर्षित्वा, प्रधृष्य. Inf. धर्षयितुम्.
- धृ 10. U. 1. P. प्रसङ्गे. To offend; to overcome. P. धर्षयति-ते; धर्षति. Pf. धर्षयामकार-वके &c, दधर्ष. P. F. धर्षयिता; धर्षिता. F. धर्षयिष्यति-ते; धर्षिष्यति. Aor. अधीधृषत्-त्, अदधर्षन्-त्; अधर्षन्. B. धर्ष्यात्, धर्षयिषाट्; धृष्यात्. Des. दिधर्षयिषति-ते; दिधर्षयति. Frequ. of the first conj. दरीधृष्यते, दरीधर्षि &c. Pass. धर्ष्यते, धृष्यते. A. अधर्षि. P. P. धर्षितः. G. धर्षयित्वा, प्रधर्ष्य; धर्षित्वा, प्रधृष्य. Inf. धर्षयितुम्; धर्षितुम्.
- धृ (Another reading for जृ) 9. P. वयोक्षणी. To be old. P. धृणाति. Pf. दधार. 2nd sing. दधरिष्य. P. F. धरिता, धरीता. F. धरिष्यति, धरीष्यति. C. अधरिष्यत्, अधरीष्यत्. Aor. अधारीत्. B. धीयात्. D. दिधीषति. Frequ. देधीयते, दाधीति &c.

* This root is not found in the Dhatupatha, but it is considered to be of the 10th class by good usage and on the authority of मन्वन्, बहुलमेतन्निर्द्धानम्, which means, the roots given in the 9 classes are sometimes to be considered as belonging to the 10th class.

अपरेतुनयगर्जा पाठो बहुलमित्याहुः । तेनापाठितेभ्योऽपि कचित्स्वार्थेणित् । रामे राजमर्षा-
करदितियेभ्यः । (Sidha. Kau) बैगर्जाचार्येणित्प्रोदकच कमण्डलुम्. (Monu.)
गमकायशिरोमर्षाचार्यनयनभिरः. (Gita.)

शे (-षेद्) 1. P. पाने. To suck; to drink. P. घयति. Pf. दधौ. 2nd sing. दधिय, दधाय. P. F. घाता. F. घासति. C. अघास्यत्. Aor. अघात्, अदघत्, अघासीत्. B. घेयात्. Caus. *घापयते only. A. जदीघपत्, ऽ धित्सति. Frequ. देधीयते, दाधेति, दाधाति. P. P. धीत. G. धीत्वा; सघाय. Inf. यातुम्.

शेक् 10. U. दर्शने. To see. P. धेक्यति-ते. Pf. धेक्याच्चकार-चके &c. P. F. धेक्यिता. F. धेक्यिष्यति-ते. Aor. अदिधेकन्-त. B. धेक्यात्, धेक्यिषीत्.

घोर (घोर्क) 1. P. गतिचातुर्वे. To run well; to trot; to be skilful. P. घोरति. Pf. दुघोर. P. F. घोरिता. F. घोरिष्यति. C. अघोरिष्यत्. Aor. अघोरीत्. B. घोर्यात्. Caus. घोरयति-ते. A. अदुघोरत्-त. D. दुघोरिषति. Frequ. दोघोर्यते, दोघोर्ति &c.

ष्वा 1. P. शब्दाभितयोग्योः. To blow (a pipe &c.); to blow fire; to cast. P. धमति. Pf. दधौ. 2nd sing. दधिय, दधाय. P. F. ध्वाता. F. ध्वासति. C. अध्वासत्. Aor. अध्वासीत्. B. ध्वायात्, ध्वेयात्. Caus. ध्वापयति-ते. A. अदिध्वपत्-त. Des. दिध्वासति. Frequ. देध्वीयते, दाध्वेति, दाध्वति. Pass ध्वायते A. अध्वायि. P. P. ध्वात. G. ध्वात्वा, अध्वाय. Inf. ध्वातुम्.

ध्वै 1. P. विन्तायाम्. To think of; to meditate; to recollect. P. ध्यायति. Pf. दधौ. 2nd sing. दधिय, दधाय. P. F. ध्याता. F. ध्यासति. C. अध्यास्यत्. Aor. अध्यासीत्. B. ध्यायात्, ध्वेयात्. Caus. ध्यापयति-ते. A. अदिध्वपत्-त. D. दिध्यामति. Frequ. दाध्यायते, दाध्वेति, दाध्याति. Pass. ध्यायते. A. अध्वायि. P. P. ध्यात. G. ध्यात्वा, अनुध्याय. Inf. ध्यातुम्.

प्रज् 1. P. गतौ. To go. P. प्रजति. Pf. दध्राज. P. F. प्रजिता. F. प्रजिष्यति. Aor. अप्रजीत्, अप्राजीत्. B. प्रज्यात्. Pass प्रज्यते A. अप्राजि.

प्रज्ज (प्रजि) 1. P. गतौ. To go. P. प्रज्जति. Pf. दध्रज्ज. P. F. प्रज्जिता. F. प्रज्जिष्यति. C. अप्रज्जिष्यत्. Aor. अप्रजीत्. B. प्रज्ज्यात्. D. दिप्रजिषति. Frequ. दाप्रज्ज्यते, दाप्रज्जि &c. Pass. प्रज्ज्यते. A. अप्रजि.

प्रण् † 1. P. शब्दे. To sound as a drum or other instrument. P. प्रणति. Pf. दध्राण. P. F. प्रणिता. F. प्रणिष्यति. C. अप्रणिष्यत्. Aor. अप्रणीत्, अप्राणीत्. B. प्रण्यात्. Frequ. दध्रण्यते, दध्रण्यते, *दध्रन्ति, दध्रन्ति.

प्रस् (उग्रम्) 9. P. उञ्जे. To glean. P. प्रघ्राति. Pf. दध्रास. P. F. प्रघ्रिता. F. प्रघ्रिष्यति. C. अप्रघ्रिष्यत्. A. अप्रघ्रासीत्, अप्राघ्रासीत्. B. प्रघ्र्यात्. P. P. प्रस्त. G. प्रस्त्वा, व्रस्त्वा. Inf. प्रसितुम्.

* धेदउपसंख्यानम् ! The causative of शे does not take Parasmaipada; घापयते शिशुमेकसनीवी. शे, however, takes Parasmaipada if it does not convey a reflexive sense; बलान्घापयति पयः.

† This root originally ends in न्; then न् is changed to ण्. उपदेशे नान्तोऽग्रम् नोपदेशपरानुवङ्कि; as दध्रन्ति.

भस् (उभ्) 10. U. 1. P. उभ्ते. To glean. P. प्राप्तवति-ते; भ्रमति. Pf. प्राप्तयावकार-चके &c; दधाव. P. F. प्राप्तयिता; भ्रमिता. F. प्राप्तयिष्यति-ते; भ्रमिष्यति. Aor. अदिभ्रमन्-त; अधसीत्, अभ्रासीत्. B. भ्रास्यात्, भ्रामयिषीष्ट; भ्रस्यान्. D. दिभ्रासयिषति-ते; दिभ्रसिष्यति. Frequ. of 1st conj. दाभ्रल्यते, दाभ्रमीति, दाभ्रसि. P. P. प्राप्तित; भ्रस्त. G. प्राप्तयित्वा; भ्रमित्वा, भ्रत्वा. Inf. प्राप्तयितुम्; भ्रमितुम्.

भास् (भास्) 1. P. शोषणात्मन्ययोः. To be dry; to be able. P. प्राप्तति. Pf. दधाव. P. F. प्राप्तिता. F. प्रातिष्यति. U. अश्रिष्यत्. Aor. अभ्रासीत्. B. भ्रास्यात्. Caus. प्राप्तयति-ते. A. अदभ्रान्त-त.

भाष् (भाष्) 1. A. सामर्थ्ये. To be able or competent. P. भाषते. Pf. दधावे. P. F. भाषिता. F. भाषिष्यते. Aor. अभ्राषिष्ट. B. भाषिषीष्ट. Caus. भाषयति-ते. A. अदभाषन्-त. P. P. भाषित. G. भाषित्वा. Inf. भाषितुम्.

भाह् (भाशि) 1. P. घोराशिते बाह्वां च To utter a sound of birds; to crow; to caw; to desire. P. भाहति. Pf. दधाह्. P. F. भाहिता. F. भाहिष्यति. Aor. अभ्राहीत्. B. भाह्यात्. Pass. भाह्यते. A. अभ्राहि. Caus. भाहयति-ते. A. अदभाहुन्-त.

भाड् (भाड्) 1. A. विभरणे. To divide; to split. P. भाडते. Pf. दधादे. P. F. भाडिता. F. भाडिष्यते. C. अभ्राडिष्यत्. Aor. अभ्राडिष्ट. B. भाडिषीष्ट. Caus. भाडयति-ते. A. अदभाडन्-त. Pass. भाड्यते. A. अभ्राडि.

भिन् 1. P. गतौ. To go. P. भ्रजति. Pf. दिभ्रज. P. F. भ्रजिता. F. भ्रजिष्यति. C. अभ्रजिष्यत्. Aor. अभ्रजीत्. B. भ्रिष्यात्. D. दिभ्रजिषति, दिभ्रजिषति. Frequ. दिभ्रज्यते, दिभ्रजीति, दिभ्रजि. Caus. भ्रजयति-ते. A. अदिभिजन्-त. Pass. भ्रज्यते. A. अभ्रजि.

भ्र 1. P. स्थैर्ये. To be firm. P. भ्रजति. Pf. दुभाव. P. F. भ्रोता. F. भ्रंष्यति. C. अभ्रंष्यत्. Aor. अभ्रोतीत्. B. भ्र्यात्. Des. दुभ्रपति. Frequ. दोभ्र्यते, दोभ्रवीति, दोभ्रोति.

भ्र (कटादिः) 6. P. गतिस्थैर्ययोः. To go; to be fixed. P. भ्रति. Pf. दुभाव. 2nd sing. दुभ्रविच, दुभ्रय P. F. भ्रता. F. भ्र्यति. C. अभ्र्यत्. Aor. अभ्रतीत्. B. भ्र्यात्. Caus. भ्रवति-ते. A. अदुभ्रवन्-त. D. दुभ्रपति. Frequ. दोभ्र्यते, दोभ्रवीति, दोभ्रोति. Pass. भ्र्यते. A. अभ्रवि. P. P. भ्रत. G. भ्रता. Inf. भ्रितुम्.

भ्र (Another reading for भ्र 6. P.) 6. P. गतिस्थैर्ययोः. To go; to stand firm. P. भ्रति. Pf. दुभाव. 2nd sing. दुभ्रविच. P. F. भ्रविता. F. भ्रविष्यति. Aor. अभ्रतीत्. B. भ्र्यात्.

भ्रे (भ्रे) 1. A. शब्दोत्साहयोः. To sound; to grow or increase; to be elevated with joy. P. भ्रेते. Pf. दिभ्रेक. P. F. भ्रेमिता. F. भ्रेमिष्यते. C. अभ्रेमिष्यत्. Aor. अभ्रेमिष्ट. B. भ्रेमिषीष्ट. Caus. भ्रेमयति-ते. A. अदिभ्रेकन्-त. D. दिभ्रेमियते. Frequ. देभ्रेक्यते, देभ्रेकि &c.

प्रे 1. P. तृप्ती. To be pleased. P. प्रायति Pf. दधौ. P. F. प्राता. F. प्रास्यति. Aor. अप्राणीत्. B. प्रायान्, प्रेयान्.

प्लृ 1. P. गतो. To go. P. प्लवति. Pf. दध्वाज. P. F. प्लजिता. F. प्लव्यति. Aor. अप्लवीत्, अप्लवाजोत्. B. प्लव्यात्.

प्लृ (प्लृ) 1. P. गतो To go. P. प्लवति. Pf. दध्वाज. P. F. प्लजिता. F. प्लव्यति. C. अप्लव्यति. Aor. अप्लवीत्. B. प्लव्यात्. Pass. प्लव्यते. A. अप्लवति. Caus. प्लवयति-ते. A. अप्लवयत्-त. D. दिप्लवति. P. प्लव्यति. Aor. अप्लवीत्, अप्लवाजोत्. B. प्लव्यात्.

प्लृ 1. P. शब्दे. To sound. P. प्लवति. Pf. दध्वाज. P. F. प्लजिता. F. प्लव्यति. Aor. अप्लवीत्, अप्लवाजोत्. B. प्लव्यात्.

प्लृ 1. P. शब्दे To sound. P. प्लवति. Pf. दध्वाज. 2nd sing. दध्वाज. P. F. प्लजिता. F. प्लव्यति. C. अप्लव्यति. Aor. अप्लवीत्. अप्लवाजोत्. B. प्लव्यात्. Caus. प्लवयति-ते (प्लवयम्), प्लवयति-ते (अल्पधातुमुच्चार्यतीत्यर्थः). A. अप्लवयन्-त. D. दिप्लवति. Frequ. प्लव्यते, दध्वाजोत्, दध्वाजोत्, दध्वाजोत् &c. Pass. प्लव्यते. A. अप्लवति. P. P. प्लवति, प्लवन्त (darkness.). G. प्लवन्ति. Inf. प्लवितुम्.

प्लृ 10. U. अत्यक्ते-शब्दे. To sound. P. प्लवयति-ते. Pf. प्लवयामास चो &c. P. F. प्लवयिता. F. प्लवयति-ते. Aor. अप्लवयत्-त. B. प्लव्यात्. प्लवयिष्यति. Des. दिप्लवयति-ते. Pass. प्लव्यते. A. अप्लवति. P. P. प्लवति. G. प्लवन्ति. Inf. प्लवितुम्.

प्लृ (प्लृ) 1. A. अवसत्तने गतो च. To fall down; to perish; to go. P. प्लवते. Pf. दध्वाज. P. F. प्लजिता. F. प्लव्यति. C. अप्लव्यति. Aor. अप्लवीत्, अप्लवाजोत्. B. प्लव्यात्. Caus. प्लवयति-ते. A. अप्लवयत्-त. D. दिप्लवति. Frequ. प्लव्यते, दध्वाजोत्, दध्वाजोत्, दध्वाजोत् &c. Pass. प्लव्यते. A. अप्लवति. P. P. प्लवति. G. प्लवन्ति. Inf. प्लवितुम्.

प्लृ (प्लृ) 1. P. प्लवति. To utter the cry of birds; to call. P. प्लवति. Pf. दध्वाज. P. F. प्लजिता. F. प्लव्यति. Aor. अप्लवीत्. B. प्लव्यात्. D. दिप्लवति. Frequ. प्लव्यते, दध्वाजोत्, दध्वाजोत्, दध्वाजोत् &c. Pass. प्लव्यते. A. अप्लवति. P. P. प्लवति. G. प्लवन्ति. Inf. प्लवितुम्.

प्लृ 1. P. दध्वाज. To bend; to make crooked. P. प्लवति. Pf. दध्वाज. 2nd sing. दध्वाज. P. F. प्लजिता. F. प्लव्यति. C. अप्लव्यति. Aor. अप्लवीत्. B. प्लव्यात्. Caus. प्लवयति-ते. A. अप्लवयत्-त. D. दिप्लवति. Frequ. प्लव्यते, दध्वाजोत्, दध्वाजोत्, दध्वाजोत् &c. Pass. प्लव्यते. A. अप्लवति. P. P. प्लवति. G. प्लवन्ति. Inf. प्लवितुम्.

न.

प्लृ 10. U. नाशने. To perish. P. नश्यति-ते, (प्रनश्यति-ते). Pf. नश्यामास चो &c. P. F. नश्यिता. F. नश्यति-ते. Aor. अनश्यत्-त. B. नश्य्यात्. नश्यिष्यति. Des. दिनश्यति-ते. Pass. नश्यते. A. अनश्यति. P. P. नश्यति. G. नश्यन्ति. Inf. नश्यितुम्.

गच्छ (गच्छ्) 1. P. गतो. To go; to move. P. गच्छति, (प्रगच्छति) Pf. गच्छन्. P. F. गच्छता. F. गच्छिष्यति. C. अगच्छिष्यत्. Aor. अगच्छीत्. B. गच्छ्यात्. D. निगच्छिष्यति. Frequ. गच्छन्त्यते, गच्छन्ति &c.

गच्छ (गच्छ्) 1. P. गतो. To go; to move. P. गच्छति, (प्रगच्छति). Pf. गच्छन्. 3rd dual. गच्छतुः. P. F. गच्छता. F. गच्छिष्यति. Aor. अगच्छीत्, अगच्छीत्. B. गच्छ्यात्. Caus. गच्छयति ते. A. अगच्छयत्-त.

गच्छ (गच्छ्) 1. P. गतो. To go. P. गच्छति, (प्रगच्छति). Pf. गच्छन्. P. F. गच्छता. F. गच्छिष्यति. C. अगच्छिष्यत्. Aor. अगच्छीत्. B. गच्छ्यात्. Pass. गच्छन्त्यते. A. अगच्छन्ति.

नट् (नट्) (घटादिः) 1. P. नृतो (नृत्तनृतयोः), नृतो नृतोच. To dance with indication or passion; to dance with gestures; to bend; to go. P. नटति, (प्रनटति). Pf. ननाट. 2nd sing. नेटिच. P. F. नटिता. F. नटिष्यति. C. अनटिष्यत्. Aor. अनटीत्, अनाटीत्. B. नट्यात्. Caus. नटयति-ते. A. अननटयत्-त. D. निनटिष्यति. Frequ. नानट्यते, नानटीति, नानटि. Pass. नट्यते. A. अनटि, अनाटि. P. P. नटिता. Pot. P. नाट्य. G. नटित्वा. Inf. नटितुम्.

नट् 1. P. नाट्ये. To act (to dance with verbal representation of passion) P. नटति. Pf. ननाट. P. F. नटिता. F. नटिष्यति. Aor. अनटीत्, अनाटीत्. B. नट्यात्. Caus. नाटयति-ते, (प्रनाटयति-ते). A. अननटयत्-त. For other forms see the above root.

नट् (नट्) 10. U. भाषायाम्. To speak. P. नाटयति ते. Pf. नाटयामकार-चक्रे &c. P. F. नाटयिता. F. नाटयिष्यति-ते. Aor. अननटयत्-त. B. नाट्यात्, नाटयिषीष्ट.

नट् (नट्) 1. P. अव्यक्तेशब्दे. To sound inarticulately. P. नटति, (प्रनटति, प्रणिनटति, परिणिनटति). Pf. ननाट 2nd sing. नेटिच. P. F. नटिता. F. नटिष्यति. C. अनटिष्यत्. Aor. अनटीत्, अनाटीत्. B. नट्यात्. Caus. नाटयति-ते. A. अननटयत्-त. Des. निनटिष्यति. Frequ. नानट्यते, नानटीति, नानटि. Pass. नट्यते. A. अनटि. P. P. नटिता. Pot. P. नाट्य. G. नटित्वा, प्रणय. Inf. नटितुम्.

नट् (नट्) 10 U. भाषायाम्. To speak; to shine. P. नाटयति-ते, (प्रनाटयति-ते). Pf. नाटयामकार-चक्रे &c. P. F. नाटयिता. F. नाटयिष्यति-ते. Aor. अननटयत्-त. B. नाट्यात्, नाटयिषीष्ट. D. निनाटयिष्यति-ते.

नन्द (नन्दि) 1. P. समुद्धो. To be glad; to be satisfied. P. नन्दति, (प्रनन्दति, प्रपन्दति according to some) Pf. ननन्द. 2nd sing. ननन्दिष्य. P. F. नन्दिता. F. नन्दिष्यति. C. अनन्दिष्यत्. Aor. अनन्दीत्. B. नन्द्यात्. Caus. नन्दयति only. A. अननन्दयत्. D. निनन्दिष्यति. Frequ. नानन्द्यते, नानन्दीति, नानन्ति. Pass. नन्द्यते. A. अनन्दि. P. P. नन्दिता. G. नन्दिता, अभिनन्द्य. Inf. नन्दिषुम्. Ab. नन्द्य.

- नम् (णम्) 1 A हस्ताद्युपभावेऽपि. To destroy; to perish P नमते (प्रणमते).
P. F. नभे P. F. नमिता F. नमिष्यते. Aor अनमत्, अनमिष्ट B नमिषीष्ट.
मम् (णम्) 4 P ह्तितायाम्. To kill P नभ्यति, (प्रणभ्यति) Pf. ननाम.
P. F. नमिता F. नमिष्यति. C वनमिष्यत् Aor अनमत्. B नभ्यात्.
मम् (णम्) 9 P. ह्तितायाम् To kill P नभ्राति, (प्रणभ्राति) Pf. ननाम
P. F. नमिता F. नमिष्यति Aor अनमीत्. अनमीत् B नभ्यात् D.
निनमिष्यति Frequ नानम्यते, नानमिष्य &c
मम् (णम्) 1. P प्रङ्गवे शब्दे च. To bow to, to bend, to sound P.
नमति, (प्रणमति) Pf. ननाम 2nd sing. नेमिष, ननम्य. P. F. नन्ता F.
नस्यति. C. अनस्यत् Aor अनसीत् B नभ्यात् Caus नमयति-न्ते, नामयति-न्ते,
(when preceded by any preposition, उपनमयति-न्ते) A. अनी-
नमत्-न्त. D. निनसति. Frequ ननम्यते, ननम्यते. ननमीति, ननमीति, ननन्ति,
ननन्ति. Pass. नम्यते, नमते also A अनामि, अनस्त also P. P. नव.
Pot. P. नम्य G. नत्वा, विनम्य, विनत्य Inf. नन्तुम्.
मत् (ण्य) 1. A. गतो. To go P. नयते, (प्रणयते) Pf. नेधे. P. F.
नयिता F. नयिष्यते. C. वनयिष्यत् Aor. अवयिष्ट. B. नयिषीष्ट. D.
निनयिष्यते. Frequ नानयते, नानयीति, नानयति.
मर्द् 1. P. शब्दे. To sound, to roar. P. नर्दति (प्रनर्दति) Pf. ननर्द.
2nd sing. ननर्दिष्य. P. F. नर्दिता F. नर्दिष्यति. C. अनर्दिष्यत् Aor.
अनर्दीत्. B नर्द्यात्. Caus नर्दयति-न्ते A. अननर्दत्-न्त D. निनर्दिष्यति.
Frequ नानयते, नानर्दीति, नानर्दि Pass. नर्दते A. अनर्दि P. P.
नर्दिष्य. G. नर्दिता. Inf. नर्दिषुम्
मल् (णल्) 1. P. गन्धेऽन्धनेच. To smell, to bind P. नलति, (प्रणलति)
Pf. ननाल P. F. नलिता F. नलिष्यति. Aor अनालीत् B. नल्यात्.
(नल, नाल, one who smells or binds)
मल् (णल्) 10. U. भाषायाम् To speak, to shine P. नालयति-न्ते (प्रणा-
लयति-न्ते). Pf. नालयाद्यकार-श्चे &c P. F. नालयिता. F. नालयिष्यति-न्ते
Aor. अनीनलत्-न्त. B नाल्यात्, नालयिषीष्ट Pass. नाल्यते A. अनालि
मत् (णम्) 4. P. अदर्शने To perish, to disappear, to run away,
to be unsuccessful P नश्यति, (प्रणश्यति) Pf. ननाद्य 3rd plu
नेशु 2nd sing. नेशिष्य, ननष्ट P. F. नशिता, नष्टा F. नशिष्यति, नष्ट्यति
C. अनशिष्यत्, अनष्ट्यत् Aor अनशत् B. नश्यात् Caus. नाशयति only
A. अनीनशत् D. निनशिष्यति, निनष्टति Frequ नानश्यते, नानशीति, नानष्टि.
Pass. नश्यते A. अनाशि P. P. नष्ट (प्रनष्ट) G. नशित्वा, नष्ट्वा, नष्ट्वा,
विनश्य. Inf. नशितुम्, नष्टुम्
मम् (णम्) 1. A कौटिल्ये To be crooked or curved P. नयते, (प्रणयते).
Pf. नेधे P. F. नमिता F. नमिष्यते Aor अगसिष्ट B नसिषीष्ट

बद्ध् (णद्) 4 U. बन्धने To tie; to bind. P. बध्नाति-ते, (प्रणम्यति ते) Pf. बन्नाह, नेहे 2nd sing. नेहिष, ननद्ध, नेहिषे P. F. बद्धा F. बन्धयति ते C. अनन्धयत्-त Aor. अनन्धसीत्, अनद्ध dual अनन्ध्याताम्, अनन्दाहम्. B. बन्धात्. नन्धीष्ट Caus. नाहयति ते A. धनीनहत्-त. Des. निनन्धति-ते. Frequ. नानन्धते, नानन्धीति, नानन्धि Pass. नन्धते A. अनन्धि. P. P. नद्ध. G. नद्ध्या. मनन्ध. Inf. नद्धुम्.

माय् (नाय्) 1. P. यागोपतापैश्यादीन्. To ask; to harass; to be master of; to bless; (in the last sense, this root is always Atmanepadi). P. नायति ते, (प्रनायति-ते). Pf. ननाय, ननाये 2nd sing. ननायिष, ननायिषं. P. F. नायिता F. नायिष्यति ते. C. अनायिष्यत्-त. Aor. अनायीत्, अनायिष्ट. B. नाय्यात्, नायिषीष्ट. Caus. नाययति-ते. A. अननायत्-त. Des. निनाययति-ते. Frequ. नानायते, नानायति, नानाति. Pass. नाय्यते. A. अनायि. P. P. नायित. G. नायित्वा. Inf. नायितुम्.

माय् (नाय् or according to some णाय्) 1. A. यागोपतापैश्यादीन्. To ask; to harass; to be master of; to bless, P. नायते, (प्रनायते or प्रणायते) Pf. ननाये. P. F. नायिता. F. नायिष्यते C. अनायिष्यत्. Aor. अनायिष्ट. Ben. नायिषीष्ट. Caus. नाययति-ते A. अननायत्-त. D. निनाययते. Frequ. नानायते, नानादि &c.

मास् (णास्) 1. A. शब्दे. To sound P. नासते. (प्रणासते). Pf. ननासे. P. F. नासिता F. नासिष्यते. Aor. अनासिष्ट. B. नासिषीष्ट Caus. नासयति-ते. A. अननासत्-त. Frequ. नानासते, नानासि &c.

निध् (जिम्) 1. P. बुम्बने, To kiss. P. निक्षति, (प्रणिक्षति). Pf. निनिध. P. F. निक्षिता. F. निक्षिष्यति. C. अनिक्षिष्यत् Aor. अनिक्षीत् B. निक्ष्यात्. Caus. निक्षयति-ते A. अनिनिक्षत्-त. Pass. निक्ष्यते. A. अनिनिक्षि. Pot. P. निक्षितव्य, छ (प्रनिक्षितव्य, प्रणिक्षितव्य).

निज् (णिजिर्) 3 U. शौक्पोषणयोः To wash, to purify; to nourish. P. नेनेक्ति, नेनेक्ते, (प्रणेनेक्ति, प्रणेनेक्ते) Pf. निनेत्र, निनिजे. 2nd sing. निनेजिय, निनिजिषं. P. F. नेक्ता F. नेक्षयति-ते. C. अनेक्ष्यत्-त. Aor. अणिजत्, अनेक्षीत्, अनेक्त. B. निज्यात्, निक्षीष्ट. Caus. नेजयति-ते. A. अनीनिजत्-त. Des. निनिक्षति-ते Frequ. नेनिज्यते, नेनिजीति, नेनेक्ति. Pass. निज्यते. A. अनेजि. P. P. निक्त G. निक्त्वा, अवनिज्य. Inf. नेक्षुम्.

निज् (णिजि) 2. A. शुद्धौ. To wash; to purify. P. निहे, (प्रणिहे). Pf. निनिजे. 2nd sing. निनिजिषे. P. F. निजिता. F. निजिष्यते. C. अनिजिष्यत्. Aor. अनिजिष्ट. B. निजिषीष्ट. Caus. निजयति-ते. A. अनिनिजत्-त. D. निनिजिषते. Frequ. नेनिज्यते, नेनिजीति, नेनिहि. Pass. निज्यते. A. अनिजि. P. P. निजित. G. निजित्वा, प्रणिज्य. Inf. निजितुम्. ;

* चानिनिक्षिनिज्याम् । The न् of the roots निम्, निध् and निज् is changed to ण् optionally before क्त् termination.

निद् (गिद्) 1. U. कुत्सासन्निरुद्धोः. To ridicule; to reach; to be near. P. नेदति-ते, (प्रणेदति-ते). Pf. निनेद. निनिदे. P. F. नेदिता. F. नेदिष्यति-ते. C. अनेदिष्यत्-त. Aor. अनेदीत्, अनेदिष्ट B निद्यात्, नित्सीष्ट. Caus. नेदयति-ते. A. अनिनेदत्-त. D. निनिदिषति-ते, निनेदिषति-ते. Frequ. नेनिदते, नेनेति &c. Pass. नियते A. अनेदि

निम् (गिदि) 1. P. कुत्सायाम्. To blame; to censure. P. निन्दति. (प्रणिन्दति). Pf. निनिम्. 2nd sing. निनिन्दिथ. P. F. निन्दिता. F. निन्दिष्यति. C. अनिन्दिष्यत्. Aor. अनिन्दीत्. Ben. निन्त्यात्. Caus. निन्दयति-ते. A. अनिनिन्दत्-त. Des. निनिन्दिषति. Frequ. नेनिन्दते, नेनिन्दीति, नेनिन्ति. Pass. निन्द्यते. A. अनिन्दि. P. P. निन्दित. Pot. P. निन्दितव्य, (प्रनिन्दितव्य, प्रणिन्दितव्य). G. निन्दित्वा, विनिन्द्य Inf निन्दितुम्

निम् (निवि) 1. P. मेवने मेवने च. To sprinkle; to attend to. P. निन्वति, (प्रणिन्वति). Pf. निनिन्व. P. F. निन्विता. F. निन्विष्यति. Aor. अनिन्वीत्. B. निन्व्यात्. D. निनिन्विषति-ते. Frequ. नेनिन्व्यते. Pass. निन्व्यते. A. अनिन्वि.

निष् (गिल्) 6. P. गह्वे. To understand with difficulty; to become thick. P. निलति, (प्रणिलति) Pf. निनेल P. F. नैलिता. F. नैलिष्यति. C. अनेलिष्यत्. Aor. अनेलीत्. B. नित्यात्. Des. निनिलिषति, निनेलिषति. Frequ. नेनेल्यते, नेनेल्लि &c. Caus. नेल्यति ते. A. अनीनिलत्-त.

निवास् (गिवात्) 10. U. आच्छादने To cover. P. निवासयति-ते, (प्रणिवासयति-ते). Pf. निवासयाश्चकार-चके &c. P. F. निवासयिता. F. निवासयिष्यति-ते. Aor. अनिनिवासत्-त. B निवास्यात्, निवासयिषीष्ट. D. निनिवासयिषति-ते. Pass. निवास्यते. A. अनिवासि. P. P. निवासित. G. निवासित्वा. Inf. निवासयितुम्.

निश् (गिष्) 1. P. समाधौ. To meditate upon; to think. P. नेशति. (प्रणेशति). Pf. निनेश. P. F. नेशिता. F. नेशिष्यति. C. अनेशिष्यत्. Aor. अनेशीत्. B. निश्यात्. Frequ. नेनिश्यते, नेनेष्टि &c. Pass. निश्यते. A. अनेशि.

निष् (गिप्) 1. P. सेचने. To sprinkle; to moisten. P. नेषति, (प्रणेषति) Pf. निनेष. P. F. नेषिता. F. नेषिष्यति. C. अनेनिष्यत्. Aor. अनेषीत्. B. निष्यात्. Caus. नेषयति-ते. A. अनीनिषत्-त.

निष्क (गिष्क्) 10. A. परिमाणे. To measure; to weigh. P. निष्कयते, (प्रणिष्कयते). Pf. निष्कयाश्चके &c. P. F. निष्कयिता. F. निष्कयिष्यते. Aor. अनिनिष्कत्. B. निष्कयिषीष्ट.

निस् (गिसि) 2. A. चुम्बने. To kiss. P. निस्ते, (प्रणिस्ते). Pf. निनिस्ते. P. F. निस्तिता. F. निस्तिष्यते. Aor. अनिस्तिष्ट. B निस्तिषीष्ट. Pot. P. निस्तिष्य, (प्रनिस्तिष्य, प्रणिस्तिष्य).

- नी (नीच्) 1. U. प्राणे To lead; to carry. P. नयति-ते, (प्रणयति ते). Pf. निनाय, निन्ये 2nd sing. निनयिष्य, निनेय, निन्यिष्ये. P. F. नेता. F. नेष्यति ते. C. अनेष्यत्-त. Aor. अनेयीत्, अनेष्ट. B. नीयात्, नेयीष्ट. Caus. नाययति-ते. A. अनीनयत्-त. Des. निनीयति-ते Frequ. नेनीयते, नेनयीति, नेनेति. Pass. नीयते. A. अनायि. P. P. नीत. G. नीता, प्रणीय. Inf. नेनुम्.
- नील् (नील्) 1. P. वर्णे. To be of a dark colour; to dye dark. P. नीलति, (प्रणीलति) Pf. निनील. P. F. नीलिता F. नीलिष्यति. Aor. अनीलीत्. B. नील्यात्. D. निनीलिषति. Frequ. नेनील्यते, नेनीलित् &c.
- नीव् (नीव्) 1. P. स्वील्ये. To become fat or corpulent. P. नीवति, (प्रणीवति). Pf. निनीव. P. F. नीविता. F. नीविष्यति. Aor. अनीवोत्. B. नीव्यात्. Frequ. नेनीव्यते. Caus. नीवयति ते, A. अनीनिकत्-त.
- नु (णु) 2. P. स्तुती. To praise. P. नौति, (प्रणौति). Pf. नुनाव. 2nd sing. नुनयिष्य. P. F. नविता. F. नविष्यात्. C. अनविष्यत्. Aor. अनावीत्. B. न्यात्. Caus. नावयति-ते. A. अनूनवत्-त. D. नुनयति. D. of causal. नुनावयिष्यति-ते. Frequ. नोनूयते, नोनवीति, नोनोति. Pass. नूयते. A. अनावि. P. P. नूत. G. नूत्वा, प्रणुय. Inf. नवितुम्. This root takes Atmanepada terminations when it is preceded by the preposition आ; as आनुते.
- नुद् (णुद्) 6. U. प्रेणे. To throw; to push; to drive P. नुदति-ते, (प्रणुदति-ते). Pf. नुनोद, नुनुदे. 2nd sing. नुनोदिष्य, नुनुदिष्ये. P. F. नोत्ता. F. नोक्ष्यति-ते. Aor. अनोन्वीत्, अनुत्त. B. नुयात्, नुत्तोष्ट. Caus. नोदयति-ते. Aor. अनुनुदत्-त. D. नुनुनति-ते Frequ. नोनूयते, नोनूदोति, नोनोति. Pass. नूयते. A. अनोदि. P. P. नूत, नूत. G. नूत्वा, प्रणुय. Inf. नोत्तुम्.
- नुर् (णुर्) 6. P. प्रेणे. To throw; to push; to drive. The forms of this root are identical with the Parasmaipada forms of the above root. कर्त्रभिप्रायेऽपि फने परस्मैपदार्थः पुनः पाठः (Sid. Kau). This root is given again in the Dhātupatha, to show that the root should be Parasmaipadi, even when the fruit or result of the action refers to the agent.
- नृ (णृ) (इयदिः) 6. P. स्तुती. To praise. P. नृवति, (प्रणुवति) Pf. नुनाव. 2nd sing. नुनयिष्य. P. F. नृविता. F. नृविष्यति C. अनुदिष्यत्. Aor. अनुवीत्. B. न्यात्. Caus. नावयति-ते. A. अनूनवत्-त. D. नुनयति. Frequ. नोनूयते, नोनवीति, नोनोति. Pass. नूयते. A. अनावि. P. P. नूत. G. नूत्वा, प्रणुय. Inf. नवितुम्.
- नृत् (नृती) 4. P. नाञ्जिकंशे. To dance; to gesticulate. P. नृयति, (प्रनृयति). Pf. ननर्त् 2nd sing. ननर्तिष्य P. F. नर्तिता F. नर्तिष्यति. ननर्तिते. Aor. अनर्तीत् B. नृयत्. Caus. * नर्तयते only, A. अननर्त्त.

* See note on दम् 1.P.

अनीनृत. D. निनर्तिषति, निनृत्वति. Frequ. नरीनृत्यते, ननेर्ति, ननृतीति, नरिनर्ति, नरिनृतीति, मरीनर्ति, नरीनृतीति. Pass. नृत्यते. A. अनर्ति P. P. नृत. G. नर्तिस्वा, प्रनृत्य, Inf. नर्तिनुम्.

नृ (नृ according to some) (परादिः) 9. P. नये. To lead. P. नृषति, (प्रनृषति, प्रनृणाति). Pf. ननार. 2nd sing. ननरिष. P. F. नरिता, नरीता. F. नरिष्यति, नरीष्यति. Aor. अनारीत्. B. नीयात् D. निनरिषति, निनरीषति निनरीषति. Frequ. नेनीर्यते, नानर्ति &c. Caus. नरयति ते (नये), नारयति-ते. (नयादन्यत्र). A. अनीनरत्-त. D. निनेदति-ते. (प्रणेदति-ते). Pf. निनेद, निनेदे. 2nd sing. निनेदिष, निनेदिपे. P. F. नेदिता F. नेदिष्यति-ते C. अनेदिष्यत्-त. Aor. अनेदीत्, अनेदिष्ट. B. नेद्यात्, मोदिषीष्ट. Caus. नेदयति-ते. A. अनिनेदत्-त. D. निनेदिषति-ते.

नेद (नेदृ) 1. U. कृत्स्नासन्निकर्षयोः. To censure; to be near. P. नेदति-ते, (प्रणेदति-ते). Pf. निनेद, निनेदे. 2nd sing. निनेदिष, निनेदिपे. P. F. नेदिता F. नेदिष्यति-ते C. अनेदिष्यत्-त. Aor. अनेदीत्, अनेदिष्ट. B. नेद्यात्, मोदिषीष्ट. Caus. नेदयति-ते. A. अनिनेदत्-त. D. निनेदिषति-ते.

नेप (नेपृ) 1. A. गतौ. To go. P. नेपते, (प्रणेपते). Pf. निनेपे. 2nd sing. निनेपिषे. P. F. नेपिता. F. नेपिष्यते. Aor. अनेपिष्ट. B. नेपिषीष्ट. Caus. नेपयति ते. A. अनिनेपत्-त. Pass. नेप्यते. A. अनेपि. Frequ. नेनेप्यते, नेनेष्टि &c.

प.

पक्ष 1. P. परिग्रहे. To seize; to accept, to take side. P. पक्षति. Pf. पपक्ष. 2nd sing. पपक्षिष P. F. पक्षिता. F. पक्षिष्यति. C. अपक्षिष्यत्. Aor. अपक्षीत्. B. पक्ष्यात्. Caus. पक्षयति-ते. A. अपपक्षत्-त. D. पिपक्षिषति. Frequ. पापक्ष्यते, पापक्षीति, पापष्टि. Pass. पक्ष्यते. A. अपक्षि. P. P. पक्षित G. पक्षिस्वा. Inf. पक्षितुम्.

पक्ष 10. U. परिग्रहे. To seize; to accept; to take side P. पक्षयति-ते. Pf. पक्षयिष्यति-ते &c. P. F. पक्षयिता. F. पक्षयिष्यति-ते Aor. अपपक्षत्-त. B. पक्ष्यात्, पक्षयिषीष्ट. D. पिपक्षयिषति-ते. Pass. पक्ष्यते. A. अपक्षि. P. P. पक्षित. G. पक्षयिस्वा. Inf. पक्षयितुम्.

पक्ष (पक्षवृ) 1. U. पाके To cook; to bake; to burn. P. पक्षति-ते Pf. पपक्ष, पेपे. 2nd. sing. पेचिष, पपक्ष्य, पेचिपे. P. F. पक्ता. F. पक्ष्यति-ते. C. अपक्ष्यत्-त Aor. अपपक्षीत्, अपक. dual. अपाक्ताम्, अपपक्षाताम्. B. पक्ष्यात्, पक्षीष्ट. Caus. पाचयति-ते. A. अपीपक्षत्-त. Des. पिपक्षति-ते. Frequ. पापक्ष्यते, पापक्षीति, पापक्ति. Pass. पक्ष्यते A. अपाक्षि. P. P. पक्. Pot. P. पाक्य, (अवश्यपाक्य) G. पक्ता, विपक्ष्य. Inf. पक्नुम्.

पक्ष् (पवि) 1. A. व्यक्तीकरणे To make clear or evident. P. पक्षते Pf. पपक्षे. P. F. पक्षिता F. पक्षिष्यते. C. अपक्षिष्यत्. Aor. अपपक्षिष्ट B. पक्षिषीष्ट. Caus. पक्षयति-ते A. अपपक्षत्-त Des. पिपक्षिष्यते. Frequ. पापक्ष्यते, पापक्षीति, पापक्षि Pass. पक्ष्यते A. अपक्षि. P. P. पक्षित. G. पक्षिता. Inf. पक्षितुम्.

पक्ष् (पवि) 10. U. I. P. विस्तारकथने. To spread; to make clear.

P. पश्यति-ते; पश्यति. Pf. पश्याद्यकार-श्चेत् &c; पश्य. P. F. पश्यिता; पशिता. F. पश्यिष्यति-ते; पश्यिष्यति. A. अपश्यत्-त्; अपशीत् B. पश्यात्, पश्यिषीष्ट; पञ्च्यात्. D. पिपश्यिषति-ते; पिपश्यति. Frequ. of the 1st conj. पाप-ञ्च्यते, पापशीति, पापहि. P. P. पशित. G. पश्यित्वा; पशित्वा, प्रपञ्च्य. Inf. पश्यितुम्; पशितुम्.

पृ 1. P. गती. To go. P. पठति. Pf. पपाठ. 2nd sing. पेटिय. P. F. पठिता. F. पठिष्यति. C. अपठिष्यत्. Aor. अपठीत्, अपाठीत्. B. पठ्यात्. Caus. पाठयति-ते. A. अपीपठत्-त्. D. पिपठिषति. Frequ. पापठ्यते, पाप-टीति, पापहि. Pass. पठ्यते. A. अपाठि. P. P. पठित. G. पठित्वा. Inf. पठितुम्.

पृ 10. U. भाषायां घेठने च. To speak; to cover. P. पाठयति ते. Pf. पाठ-याद्यकार-श्चेत् &c. P. F. पाठयिता. F. पाठयिष्यति-ते. Aor. अपीपठत्-त्. B. पाठ्यात्, पाठयिषीष्ट. D. पिपाठयिषति-ते. Pass. पाठ्यते. A. अपाठि. P. P. पाठित. G. पाठयित्वा, उपाठय. Inf. पाठयितुम्.

पृ 10. U. ग्रन्थे. To string; to envelop; to clothe. P. पटयति-ते. Pf. पटयाद्यकार-श्चेत् &c. P. F. पटयिता. F. पटयिष्यति-ते. Aor. अपपटत्-त्. B. पट्यात्, पटयिषीष्ट. Des. पिपटयिषति-ते. Pass. पट्यते. A. अपटि. P. P. पटित. G. पटयित्वा. Inf. पटयितुम्.

पृ 1. P. व्यक्तायां वाचि लिखिताक्षरवाचने च. To declare; to mention; to read. P. पठति. Pf. पपाठ. 2nd sing. पेटिय. P. F. पठिता. F. पठि-ष्यति. C. अपठिष्यत्. Aor. अपठीत्, अपाठीत्. B. पठ्यात्. Caus. पाठ-यति-ते. A. अपीपठत्-त्. Des. पिपठिषति. Frequ. पापठ्यते, पापठीति, पापहि. Pass. पठ्यते. A. अपाठि. P. P. पठित. G. पठित्वा, प्रपठ्य. Inf. पठितुम्.

पृ 1. A. व्यवहारे. To transact business; to bet; to stake. P. पणते. Pf. पेणे. 2nd sing. पेणिपे. P. F. पणिता. F. पणिष्यते. C. अपणि-ष्यत्. Aor. अपणिष्ट. B. पणिषीष्ट. Caus. पाणयति-ते. A. अपीपणत्-त्. D. पिपणिषते. Frequ. पण्यते, पण्यते, पण्यशीति, पण्यीति, पण्यष्टि, पण्यिष्ट. Pass. पण्यते. A. अपाणि. P. P. पणित. Pot. P. पण्य. G. पणित्वा, विपण्य. Inf. पणितुम्.

पृ 1. P. (but A. without आत्) स्तुती. To praise. P. पणायति; पणते. Pf. पणायाद्यकार &c; पेणे. 2nd sing. पणायाद्यक्यं &c; पेणिपे. P. F. पणायिता; पणिता. F. पणायिष्यति; पणिष्यते. Aor. अपणायीत्; अपणिष्ट. B. पणायात्; पणिषीष्ट. Caus. पणाययति-ते; पाणयति-ते. A. अपपणायत्-त्; अपीपणत्-त्. D. पिपणायिषति; पिपणिषते. Frequ. see the above root. Pass. पणाययते; पण्यते. A. अपणायि; अपाणि. P. P. पणायित; पणित. Pot. P. पणाय्य; पाण्य. G. पणायित्वा; पणित्वा. Inf. पणायितुम्; पाणितुम्.

पृ (पठि) 1. A. गती. To go. P. पण्डते. Pf. पपण्डे. P. F. पण्डिता.

F. पण्डिष्यते. Aor. अपण्डिष्ट. B पण्डिषीष्ट. Caus. पण्डयति-ते. A. अपपण्डत् त. पण्ड् (पडि) 10. U. 1. P. नाशने सहवौ च. To destroy; to collect. P. पण्डयति-ते; पण्डति. Pf पण्डयाश्कार-चके &c; पपण्ड. P. F. पण्डयिता; पण्डिता. F. पण्डयिष्यति-ते; पण्डिष्यति. Aor. अपपण्डत्-त; अपपण्डीत्. B. पण्ड्यात्, पण्डयिषीष्ट; पण्ड्यात्. Pass. पण्ड्यते A. अपण्डि.

पत (पतू) 1. P. गतौ. To come down; to fall. P. पतति. Pf. पपात. 2nd sing. पतिष्य. P. F. पतिता. F. पतिष्यति. C. अपतिष्यत्. Aor. अपपतत्. B. पत्यात्. Caus. पातयति ते. A. अपीपतत्-त. D. पिपतिपति, पितति. Frequ. पनीपत्यते, पनीपतीति, पनीपत्ति. Pass. पत्यते. A. अपाति. P. P. पतित. Pot. P. पत्य. G. पतिष्या, निपत्य. Inf. पतितुम्.

पत् 4A. ऐश्वर्ये. To be master of; to rule. P. गत्यते. Pf. पेटे 2nd sing. , पेटिते. P. F. पतिता. F. पतिष्यते. C. अपतिष्यत्. Aor. अपतिष्ट. B पतिषीष्ट.

पत् 10. U. 1. P. गतौ (वा निजन्तः; वाऽन्तश्चक्रे). To go. P. पतयति-ते; पतति; पातयति-ते. Pf. पतयाश्कार-चके &c; पपात; पातयाश्कार-चके &c. P. F. पतयिता; पतिता; पातयिता. F. पतयिष्यति-ते; पतिष्यति; पातयिष्यति-ते. Aor. अपपतत्-त; अपपतीत्, अपातीत्; अपीपतत्-त. B. पयात्, पतयिषीष्ट; पयात्; पात्यात्, पातयिषीष्ट.

पप् (पथे) 1. P. गतौ To go. P. पथति. Pf. पपाथ. 2nd sing. पथिष्य. P. F. पथिता. F. पथिष्यति. C. अपथिष्यत्. Aor. अपपथीत्. B. पथ्यात्. D. पिपथिपति. Frequ. पापथ्यते, पापत्ति &c.

पप् 10. U. प्रलेपे. To throw. P. पाथयति-ते. Pf. पाथयाश्कार-चके &c. P. F. पाथयिता. F. पाथयिष्यति-ते. C. अपाथयिष्यत् त. Aor. अपीपथत् त. B. पाथ्यात्, पाथयिषीष्ट. D. पिपाथयिपति-ते. P. P. पाथित. G. पाथयित्वा. Inf. पाथयितुम्.

पद् 4. A. गतौ. To go. P. पद्यते. Pf. पेटे. 2nd sing. पेटिते. P. F. पता. F. पत्यते. C. अपत्सत. Aor. अपादि. dual. अपत्ताताम्. 2nd sing. अपत्ताः. plu. अपद्द्. B. पत्तीष्ट. Caus. पादयति-ते A. अपीपदत्-त. D. पित्यते. Frequ. पनीपद्यते, पनीपदीति, पनीपत्ति. Pass. पद्यते. A. अपादि. P. P. पत्त. G. पत्त्वा, प्रपद्य. Inf. पत्तुम्.

पद् 10. A. गतौ. To go; to move. P. पद्यते. Pf. पदयाश्चक्रे &c. P. F. पदयिता. F. पदयिष्यते. Aor. अपपदत्. B पदयिषीष्ट. D. पिपदयिते Pass. पद्यते. A. अपदि. P. P. पदित. G. पदयित्वा. Inf. पदयितुम्.

पञ् 1. P. (but A. without आच्) स्तुतौ. To praise. The forms of this root are like those of पञ् with the only difference of न् for ण्.

पञ् (पथि) 10. U. 1. P. गतौ. To go. P. पञ्चयति ते; पञ्चयति Pf. पञ्चय-

घकार-चके &c; पपन्थ. P. F. पन्थयिता; पन्थिता. F. पन्थयिष्यति-ते; पन्थिष्यति.
Aor. अपपन्थन्त; अपपन्थीत्. B. पन्थ्यात्, पन्थयिषीष्ट; पन्थ्यात्, Pass. पन्थ्यते.
A. अपन्थि.

पम् 11. P. दुःखे. To pain. P. पम्सति. Pf. पम्साद्यकार &c. P. F. पम्सिता. F. पम्सिष्यति. Aor. अपम्सीत्. B. पम्स्यात्.

पय् 1 A. गतौ. To go; to move. P. पयते. Pf. पेये. P. F. पयिता. F. पयिष्यते. C. अपयिष्यत्. Aor. अपयिष्ट. B. पयिषीष्ट. D. पिपयिषते. Frequ. पापय्यते, पापयीति, पापति.

पयस् 11. P. प्रसृतौ. To flow. P. पयसति. Pf. पयसाद्यकार &c. P. F. पयसिता. F. पयसिष्यति. Aor. अपयसीत्. B. पयस्यात्.

पर्ण 10. U. हरितभाषे. To make green. P. पर्णयति-ते. Pf. पर्ण्याद्यकार-चके &c. P. F. पर्णयिता. F. पर्णयिष्यति-ते. C. अपर्णयिष्यत्. Aor. अपपर्णन्त. B. पर्ण्यान्, पर्णयिषीष्ट. D. पिपर्णयिषति-ते. Pass. पर्ण्यते. A. अपर्णि. P. P. पर्णित. G. पर्णयित्वा. Inf. पर्णयितुम्.

पर्द 1. A. कुलिते वाये. To break wind; to fast. P. पर्दते. Pf. पर्दे. P. F. पर्दिता. F. पर्दिष्यते. C. अपर्दिष्यत्. Aor. अपर्दिष्ट. B. पर्दिषीष्ट. Caus. पर्दयति-ते. A. अपर्दन्त. Pass. पर्दते. A. अपर्दि.

पर्व 1. P. गतौ. To go. P. पर्वति. Pf. पर्व. P. F. पर्विता. F. पर्विष्यति. Aor. अपर्वीत्. B. पर्व्यात्. Des. पिपर्वयति. P. P. पर्वित. G. पर्वित्वा. Inf. पर्वितुम्.

पर्व 1. P. गतौ. To go. P. पर्वने. Pf. पर्व. P. F. पर्विता. F. पर्विष्यति. C. अपर्विष्यत्. Aor. अपर्वीत्. B. पर्व्यात्. Frequ. पापर्व्यते, पापर्वि &c.

पर्व 1. P. पूरणे. To fill. P. पर्वति. Pf. पर्व. P. F. पर्विता. F. पर्विष्यति. Aor. अपर्वीत्. B. पर्व्यात्. D. पिपर्विषति. Frequ. पापर्व्यते, पापर्वीति, पापर्वि.

पल् 1. P. गतौ. To go; to move. P. पलति. Pf. पलात्. P. F. पलिता. F. पलिष्यति. C. अपलिष्यत्. Aor. अपालीत्. B. पल्यात्.

पल् 10. U. लवणपवनयोः. To cut; to wash in lye or water impregnated with alkaline salt. P. पल्थयति-ते. Pf. पल्थयाद्यकार-चके &c. P. F. पल्थयिता. F. पल्थयिष्यति-ते. Aor. अपपल्थन्त. B. पल्थ्यात्, पल्थयिषीष्ट.

पल् (Another reading for पल्) 10. U. लवणपवनयोः. To cut off, to wash. The forms of this root are like those of the above root with the only difference of थ् for प्.

पश 10. U. बन्धने. To bind; to fetter. P. पाशयति-ते. Pf. पाशयाद्यकार-चके &c. P. F. पाशयिता. F. पाशयिष्यति-ते. C. अपाशयिष्यत्. Aor. अपीपाशन्त. B. पाशयत्, पाशयिषीष्ट. D. पिपाशयिषति-ते. Pass. पाश्यते. A. अपाशि. P. P. पाशित. G. पाशयित्वा. Inf. पाशयितुम्.

पृ (without any preposition) 10. U. गतौ To go; to move. P. पयति-ते. Pf. पययाश्कार-चके &c. P. F. पयिता. F. पयिष्यति-ते. Aor. अपयत्-त. B. पयात्, पयिषीष्ट.

पंस् (पति) 10. U. 1. P. नाशने. To destroy. P. पंसयति-ते; पंगति. Pf. पसयाश्कार-चके &c; पंस. P. F. पंसयिता; पसिता. F. पंसयिष्यति-ते; पसिष्यति. Aor. अपपसत्-त; अपसीत्. B. पंस्यात्, पसयिषीष्ट; पस्यात्. Pass. पस्यते. A. अपंसि. Caus. पसयति-ते. A. अपपसत्-त.

पा 1. P. पाने. To drink. P. पिबति. Pf. पपी. 2nd sing. पपिय, पपाय. P. F. पाता. F. पात्यति. C. अपास्यत्. Aor. अपात्. B. पेयात्. Caus. पाययते, पाययति (when it does not convey a reflexive sense; as वस्तान्पाययति पयः) A. अपीष्यत्, अपीष्यत्. D. पिपासति. Frequ. पपीयते, पापेति, पापाति. Pass. पीयते. A. अपायि. P. P. पीत. Pot. P. पेय. G. पीत्वा, निपाय. Inf. पातुम्.

पा 2. P. रक्षणे. To protect; to govern. P. पाति. Imperf. अपात्. plu. अपान्, अपुः. Pf. पपी. 2nd sing. पपिय, पपाय, P. F. पाता. F. पात्यति. C. अपास्यत्. Aor. अपासीत्. B. पायात्. Caus. पालयति-ते. A. अपीपलत्-त. D. पिपासति. Frequ. पापायते, पापेति, पापाति. Pass. पापते. A. अपायि. P. P. पात. G. पात्वा. Inf. पातुम्.

पार 10. U. कर्मसमाप्तौ. To bring to a conclusion; to accomplish; to rescue. P. पारयति-ते. Pf. पारयाश्कार-चके &c. P. F. पारयिता. F. पारयिष्यति-ते. Aor. अपपारत्-त. B. पार्यात्, पारयिषीष्ट. D. पिपारयति-ते. Pass. पार्यते. A. अपारि. P. P. पारित. G. पारयित्वा. Inf. पारयितुम्.

पाल 10. U. रक्षणे. To protect; to govern. P. पालयति-ते. Pf. पालयाश्कार-चके &c. P. F. पालयिता. F. पालयिष्यति-ते. Aor. अपीपलत्-त. B. पाल्यात्, पालयिषीष्ट. D. पिपालयति-ते. Pass. पाल्यते. A. अपालि. P. P. पालित. G. पालयित्वा, संपाल्य. Inf. पालयितुम्.

पि 6. P. गतौ. To go; to move. P. पियति. Pf. पिपाय. 2nd sing. पिपियि, पिपेय. P. F. पेता. F. पेयति. C. अपेय्यत्. Aor. अपैयीत्. B. पीयात्. D. पिपीयति. Frequ. पेरीयते, पेपयीति, पेपेति. Pass. पीयते. A. अपायि.

पिच्छ 10. U. कुट्टने. To split; to cut; to divide. P. पिच्छयति-ते. Pf. पिच्छयाश्कार-चके &c. P. F. पिच्छयिता. F. पिच्छयिष्यति-ते. Aor. अपिपिच्छत्-त. B. पिच्छपात्, पिच्छयिषीष्ट. Caus. पिच्छयति-ते. A. अपिपिच्छत्-त. Des. पिपिच्छयति-ते.

पिञ् (Another reading for पिञ्.) 10. U. हिंसाबलादाननिकेतनेषु. To kill; to be strong; to take; to dwell. P. पेजयति-ते. Pf. पेजया-

अवार-चक्रे &c. P. F. पेजयिता. F. पेजयिष्यति-ते. Aor. अपीपिषत्-त्. B. पेज्यात्, पेजयिषीष्ट. Pass. पेज्यते. A. अपेजि.

पिञ् (पिजि) 2. A. वर्णे, सपंचने, अवयवे, अव्यक्तेऽशब्दे च To tinge; to dye; to colour; to join; to divide; to speak inarticulately. P. पिङ्गे. Pl. पिपिञ्जे. P. F. पिजिता. F. पिजिष्यते. C. अपिजिष्यत्. Aor. अपिजिष्ट. B. पिजिषीष्ट. Caus. पिञ्जयति-ते. A. अपिपिञ्जत्-त्. D. पिपिञ्जते. Frequ. पेपिञ्ज्यते, पेपिञ्जति, पेपिञ्जि.

पिञ् (पिजि) 10. U. 1. P. मायायां दीप्तौ च. To speak; to shine. P. पिञ्जयति-ते; पिञ्जति. Pl. पिञ्जयाश्चार-चक्रे &c; पिपिञ्ज. P. F. पिञ्जिता; पिञ्जिता. F. पिञ्जयिष्यति-ते; पिञ्जिष्यति. Aor. अपिपिञ्जत्-त्; अपिञ्जीत्. B. पिञ्ज्यात्, पिञ्जयिषीष्ट; पिञ्ज्यात्. Pass. पिञ्ज्यते. A. अपिञ्जि. P. P. पिञ्जित. G. पिञ्जित्वा. Inf. पिञ्जितुम्.

पिड् 1. P. शब्दसङ्घातयोः. To sound; to assemble; to heap together. P. पेडति. Pf. पिपेड. P. F. पेडिता. F. पेडिष्यति. Aor. अपेटीत्. B. पिड्यात्. Caus. पेडयति-ते. A. अपीपिटत्-त्.

पिड् 1. P. हिंसासङ्केतयोः. To injure; to kill; to feel pain or affliction. P. पेडति. Pf. पिपेड. P. F. पेडिता. F. पेडिष्यति. C. अपेडिष्यत्. Aor. अपेटीत्. B. पिड्यात्. D. पिपिडिषति, पिपेडिषति P. P. पिडित. G. पिडित्वा. Inf. पिडितुम्.

पिण्ड् (पिडि) 1. A. सपाते. To roll into a lump or ball; to put together. P. पिण्डते. Pf. पिपिण्डे. P. F. पिण्डिता. F. पिण्डिष्यते. C. अपिण्डिष्यत्. Aor. अपिण्डिष्ट. B. पिण्डिषीष्ट. Caus. पिण्डयति-ते. A. अपिपिण्डत्-त्. D. पिपिण्डयते. Frequ. पेपिण्ड्यते, पेपिण्डीति, पेपिण्डि. Pass. पिण्ड्यते. A. अपिण्डि. P. P. पिण्डित. G. पिण्डित्वा; सपिण्ड्य. Inf. पिण्डितुम्.

पिण्ड् 10. U. 1. P. सपाते. To roll into a lump; to heap. P. पिण्डयति-ते; पिण्डति. Pf. पिण्डयाश्चार-चक्रे &c; पिपिण्ड. P. F. पिण्डयिता; पिण्डिता. F. पिण्डयिष्यति-ते; पिण्डिष्यति. Aor. अपिपिण्डत्-त्; अपिण्डीत्. B. पिण्ड्यात्, पिण्डयिषीष्ट; पिण्ड्यात्. D. पिपिण्डयति-ते; पिपिण्डिषति. Pass. पिण्ड्यते. A. अपिण्डि.

पिन् (पिबि) 1. P. सेवने सेवने च. To sprinkle; to serve. P. पिन्वति. Pf. पिपिन्व. P. F. पिन्विता. F. पिन्विष्यति. Aor. अपिन्वीत्. B. पिन्व्यात्. Caus. पिन्वयति-ते. A. अपिपिन्वत्-त्.

पिश् 6. P. अवयवे समूहस्वाशमावे दीपनाया च. To form; to be reduced to constituent parts; to light. P. पिशति. Pl. पिपेश. P. F. पेशिता. F. पेशिष्यति. C. अपेशिष्यत्. Aor. अपेशीत्. B. पिश्यात्. Caus. पेशयति-ते. A. अपीपिशत्-त्. D. पिपिशिषति, पिपेशिषति. Frequ. पेपिश्यते, पेपिशीदि, पेपिशि. Pass. पश्यते. A. अपेशि. P. P. पिशित. G. पिशित्वा, पेशित्वा. Inf. पेशितुम्.

पिस् (पिष्ट्) 7. P. संचूर्णने. To grind; to pound; to crush. P. पिनष्टि.

Imperf. अपिनष्ट-इ. Imper. पिनष्ट. 2nd sing. पिष्टि, Pot. पिष्यात्.

Pf. पिपेय. 2nd sing. पिपेयिष्य. P. F. पेष्ट. F. पेक्ष्यति. C. अपेक्ष्यत् Aor.

अपिपत् B. पिष्यात्. Caus. पेपयति-ते. A. अपीपिपत्-त्. Des. पिपिपति.

Frequ. पेपिष्यते, पेपिषीति, पेपेष्टि. Pass. पिष्यते. A. अपेष्टि. P. P. पिष्ट.

G. पिष्ट्वा, सपिष्य. Inf. पेष्टुम्.

पिस् (पिष्ट्) 1. P. गतौ. To go; to move; to extend. P. वेति Pf.

पिपेत्. P. F. पेसिता. F. पेसिष्यति Aor. अपेसीत् B. पिष्यात् Caus.

पेसयति-ते. A. अपिपेसत्-त् Pass. पिष्यते. A. अपेसि.

पिस् 10. U. To go. P. पेसयति-ते. Pf. पेसयाञ्चकार-चके &c P. F. पेसयित्वा.

F. पेसयिष्यति-ते. Aor. अपीपिपत्-त्. B. पेस्यात्, पेसयिषीष्ट. Pass पेस्यते.

A. अपेसि. P. P. पेसित. G. पेसयित्वा. Inf. पेसयितुम्.

पिस् (पिसि) 10 U. 1. P. भाषाया दीप्तौ च. To speak; to shine P.

पिसयति-ते; पिसति. Pf. पिसयाञ्चकार-चके &c; पिपिष P. F. पिमयिता.

पिसिता. F. पिसयिष्यति-ते; पिसिष्यति. Aor. अपिपिपत्-त्; अपिपिषीत् B.

पिष्यात्, पिसयिषीष्ट; पिस्यात्.

पी (पीड्) 4. A. पाने. To drink. P. पीयते. Pf. पिये 2nd sing.

पिष्यते. P. F. पेता. F. पेच्यते. C. अपेच्यत्. Aor. अपेष्ट. B. पेष्टीष्ट. Caus

प्राययति-ते. A. अपीपयत्-त् Des. पिपीषते. Frequ. 'पेपीषते, पेपयति,

पेपेति. Pass. पीयते. A. अपायि. P. P. पीत्. Pot. P. पेय. G. पीत्वा,

निपीय, Inf. पेष्टुम्.

पीड् 10. U. अवगाहने. To squeeze; to pinch; to press; to

oppress; to give pain. P. पीडयति ते. Pf. पीडयाञ्चकार-चके &c.

P. F. पीडयिता. F. पीडयिष्यति-ते Aor. अपिपीडत्-त्, अपीपिडत् B.

पीड्यात्, पीडयिषीष्ट. Des. पिपीडयिषति ते Pass. पीड्यते. A. अपीडि. P.

P. पीडित G. पीडयित्वा, निपीड्य. Inf. पीडयितुम्.

पील् 1. P. प्रतिशम्भे. To cheek; to impede; to obstruct P. पीलति.

Pf. पिपील P. F. पीलिता. F. पीलिष्यति. C. अपीलिष्यत् Aor. अपीलीत्.

B. पील्यात्. D. पिपीलिषति Frequ. पेपील्यते, पेपीलित &c.

पीव् 1. P. स्थौल्ये. To be fat or corpulent; to be thick. P. पीवति.

Pf. पिपीव. P. F. पीविता. F. पीविष्यति. Aor. अपीवीत् B. पीव्यात् Des.

पिपीविषति. Frequ. पेपीव्यते. Caus. पीवयति-ते A. अपीपिपत्-त्. Pass.

पीव्यते. A. अपीवि.

पुट् (कुटादिः) 6. P. सल्लेपने. To embrace; to intertwine. P. पुटति.

Pf. पुपोट. 2nd sing. पुट्टिय. P. F. पुटिता. F. पुटिष्यति. C. अपुटिष्यत्.

Aor. अपुटीत्. B. पुट्यात्. Caus. पुटयति-ते. A. अपुट्यत्-त्. D. पुट्टियति.

- Frequ पापुच्यते पापुच्यते पाप्ता Pass पुच्यते A अपादि P P पुचि
G पुचन्ता Inf पुचन्तु
- पु 10 U भाषाया दस्तौ च To speak to shine P पोच्यतिते Pf
पाप्याचकार चक्र &c P F पापयता F पापयिष्यतिते Aor अपुच्यन्त
L पाप्तात् पापयता D पुचोपाचयात त
- पु (अदन्त) 10 U सयौं To be in contact to bind together P
पुच्यतिते Pf पुप्याचकार चक्र &c P F पुचिता F पुचिष्यतिते Aor
अपुच्यन्त B पुचान्, पुचिषात् D पुचयिष्यतिते Pass पुच्यते A अपुचि
P P पुचन् G पुचिन्वा, सपुच्य Inf पुचिष्यतुम्
- पु 10 U अपाभावे To decrease to diminish P पुच्यतिते Pf
पुच्याचकार चक्र &c P F पुचिता F पुचिष्यतिते Aor अपुच्यन्त B
पुचान्, पुचिषात्
- पु 1 P मर्दि To grind P पोचि Pf पुपा P F पोडिता F पाचिष्यति
C अपोचिष्यत् Aor अपोचि B पुचत् D पुचिष्यति पुपोचिष्यति
- पु (चन्दि) 6 P उच्ये To leave to quit, to dismiss P पुचि
Pf पुपो 2nd sing पुचिष्य P F पुडिता F पुचिष्यति Aor अपुचत
B पुचत् D पुचिष्यति Frequ पोच्यते, पोच्यति, पापादि. Pass
पुच्यते A अपाचि
- पु 6 P पुञ्चर्मणि To be pure or virtuous to do a pious or
holy work. P पुचति Pf पुपा P F पोचिता F पोचिष्यति C
अपाचिष्यत Aor अपोचत् B पुचत् D पुचिष्यति पुपोचति Caus
पापाचयते A अपुच्यत P P पुचि G पुचिन्वा Inf पुचिष्यतुम्
- पु 10 U मचति To collect to heap to accumulate P पाच
चतिते Pf पाप्याचकार चक्र &c P F पापयता F पोचिष्यतिते Aor
अपुच्यन्त B पाप्यात्, पोचयतात् P P पाचन् G पाचिन्वा Inf पाचयतुम्
- पु (पुच) 10 U 1 P भाषाया दस्तौ च To speak to shine P पुच्यतने,
पुच्यता Pf पुप्याचकार चक्र &c पुच्य P F पुचयता पुचिता F पुचययान
त पुच्यत 1 अपुच्यन्त अपुच्यन् B पुच्यन्, पुचिष्यात् पुच्यत्
- पु (पुच) 1 P चण्ण To grind to pound to reduce to dust
or powder P पुचति Pf पुच P F पुचता F पुचिष्यति Aor
अपुचि B पुच्यात् Des पुचिष्यति Frequ पोच्यते, पाप्यात् &c
Inf पुच्यते A अपुच
- पु 4 P हितायाम् To kill P पुचत Pf पुपो 2nd sing पुपाचिष्य P
F पाचिता F पाचिष्यति C अपोचिष्यत् Aor अपाचि B पुच्यत् D
पुचिष्यति, पुपाचयति Frequ पापुच्यते पापात्ति &c Pass पुच्यते 1. अपाचि
- पु 10 U भाषाया दस्तौ च To speak to shine P पाचयति ते Pf पाच
याचकार चक्र &c P 1 पाचिता 1 पोचिष्यतिते Aor अपुच्यन्त

Ben बोध्यात्, बोधयिषीष्ट

पुन्य (पुयि) 1 P हिमासङ्घानयो To kill to injure, to suffer pain
P पुन्यति Pf पुपुञ्च P F पुन्यिता I पुन्यिष्यति C अपुन्यन्
Aor अपुञ्चीत् B पुन्यात् D पुन्यिषति Pass पुन्यते A अपुयि
Caus पुन्ययति ते A अपुपुञ्चत्

पुर 6 P अग्रगमने To precede to go before, to go at the head
to lead P पुरति Pf पुनोर P F पोरिता I पोरिष्यति Aor अपा
रीत् B प्यात् D पुरिषति, पुनोरिषति Frequ पोप्यते, पोपोति &c

पूर्व 1 P पूरणे To fill P पूर्वति Pf पूर्वं P F पूर्विता F पूर्वयति
Aor अपूर्णीत् B प्यात् Pass प्यते A अपूर्वि

पुर्व 10 U निकतने To dwell to inhabit to invite P पूर्वयति ते
Pf पूर्वयाञ्चकार चक्रे &c P F पूर्वयिता F पूर्वयिष्यति ते Aor अपुर्वन्
त B प्यात्, पूर्वयिषीष्ट D पूर्वयिषति ते

पुत्र 1 P महत्वे To be great or large to be lofty or high to
be piled or heaped up P पोलति Pf पुपोल P F पोपिता F
पोलिष्यति C अपोलिष्यत् Aor अपोप्रीत् B पुल्यात् Caus पोलयति
ते A अपूपुलत् त P P पुलित पोलित G पुलित्वा, पोलित्वा Inf पोलितुम्

पुल 6 P महत्वे To be great or large P पुलति For other forms
see the above root

पुल 10 U सघातेमहत्वे च To heap, to be great or large P पोल
यति ते Pf पोलयाञ्चकार चक्रे &c P F पोलयिता F पोलयिष्यति ते
Aor अपूपुलत् त B पोल्यात्, पोलयिषीष्ट

पुष्ट 1 P पुष्टौ To nourish to support to develop P पोषति Pf
पुपोष 2nd sing पुपोषिष P F पोषिता F पोषिष्यति C अपोषयन्
Aor अपोपीत् B पुष्यात् Caus पोषयति ते A अपूपुषन्-त् D पु
यिषति पुपोषिषति Frequ पोप्यते, पोपुपीति पोपोष्टि Pas, प्यत A
अपायि P P पुषित पोषित G पुषित्वा, पाषित्वा Inf पोषितुम्

पुष्ट 4 P पुष्टौ To nourish to increase P पुष्यति Pf पुषाय 2nd
sing पुपोषिष P F पोष्ट F पोष्यति C अपोष्यन् Aor अपुषन् B
पुष्यान् Caus पोषयति ते A अपूपुषन्-त् D पुपुषति Frequ see the
above root Pass पुष्यते A अपोषि P P पुष्ट G पुष्ट्वा सपुष्ट
Inf पोष्टुम्

पुष्ट 5 P पुष्टौ To nourish to bring up P पुष्णाति For the
remaining forms see the above root पुष्ट 1 P Present
P पुष्णत् P P पुषित G पुषिष्य Inf पाषितुम्

पुष्ट 10 U धारणे To maintain to promote P पोषयति त Pf
पोषयाञ्चकार चक्रे &c P F पोषयिता F पोषयिष्यति त Aor अपुष्टन्-त्

- B पोष्यात्, पोषयिषीष्ट D पुनायिष्यति ते Pass पोष्यते A अपोषि P
P पोषित G पोषयिष्या, पोषयिष्य Inf पोषयितुम्
- पुष् 4 P विक्रमन To blow, to flower P पुष्पयति Pf पुष्प 2nd
sing पुष्पयिष्य P F पुष्पिता F पुष्पिष्यति C अपुष्पिष्यन्त् Aor अपु
ष्यात् B पुष्प्यात् Caus पुष्पयति-त्त A अपुष्पन्-त्त D पुष्पयिष्यति
Frequ पापुष्पयत, पोपुष्पीति, पोपुष्ति Pass पुष्प्यते A. अपुष्णि P P
पुष्पित G पुष्पिष्या Inf पुष्पितुम्
- पुम् 10 L अभिवर्धने To increase, to crash P पुमयति-ते Pf पुमया
श्चकार-चक्र &c P F पुमयिता F पुस्तयिष्यति-ते Aor अपुपुमन्-त्त Ben
पुस्यात्, पुमयिषीष्ट Pass पुस्यत A अपुमि
- पुम् 10 U आदरानादरयो To honour, to respect to disregard,
to disrespect P पुस्तयति ते Pf पुस्तयाश्चकार-चके &c P. Γ पुस्त
यिता F पुस्तयिष्यति-त्त Aor अपुपुस्तन्-त्त B पुस्त्यात्, पुस्तयिषीष्ट D
पुपुस्तयिष्यति-त्त
- पू (पू०) 1 A पवने To purify, to clean from chaff P पवते Pf
पुव 2nd sing पुपुविष P I पविता F पविष्यते C अपविष्यत Aor
अपविष्ट B पविरीष्ट Caus पावयति त A अपीपवन्त्त D निपविषते
Frequ पापूयत, पावरीति, पावति Pass पूयत. A अपावि P P पूत,
पवित G पुवा, पविता Inf पवितुम्
- पू (पू०) 9 U पवन To purify P पुनाति, पुनीते Pf पुवाव, पुपूवे P
I पविता F पावयति ते Aor अपावीन्, अपविष्ट B पूयात्, पविरीष्ट
Caus see the above root. D पुपूयति त Frequ and Pass see
the above root P P पूत (also पूत destroyed, पूतायना
विनष्ट इत्यर्थ) G पूवा, विपूय Inf पवितुम्
- पूत 10 U पूतायाम् To worship to adore to receive with
honour, to present with P पूयति त Pf पूतायश्चकार चके &c P
Γ पूयिता F पूयिष्यति-त्त Aor अपूपुनन्त्त B पूयात्, पूयिषीष्ट
D पूययिष्यति-त्त Pass पूयत A. अपूयि P. P पून G पूयिता,
सपूयन Inf पूयितुम्
- पूय (पू०) 1 A. विदारणे दुर्गन्धे च To be dissolved, to split to
purify P पूयत Pf पूय 2nd sing पुपूयिष P F पूयिता Γ
पूयिष्यत C अपयिष्यत Aor अपूयिष्ट B पूयिरीष्ट Caus पूययति ते A
अपूपयन्-त्त Des पूययिषने Frequ पोपूयन, पापूयीति पोवाति Pass
पूयत A अपूयि P P पूत C. पूयिष्या Inf पूयितुम्
- पूर (पू०) 4 A आप्यायन To fill, to satisfy, to be full, to be
satisfied P पूर्यते Pf पूर 2nd sing पूरयिष P F पूरिता F.
पूरिष्यते Aor अपूरिष्ट, अपूरि B पूरिरीष्ट Caus पूरयति ते A अपूरन्-त्त
D पूरयिषते Frequ पापूरयते, पोपूरति, पोपूरि Pass पूर्यते A अपूरि
P P पूर्ण, पून G पूरन्वा, पूरयिष्य Inf पूरितुम्

५२ (पूरी) 10 U 1 P आष्याद्यने To fill, to cover to fill with sound to intensify P पूरयति ते, पूरति Pf पूर्याद्यकार चक्र &c पुपू P १ पूरयिता, पूरिता १ पूरयिष्यति त पूरिष्यति Aor अपूपूरत् त अपूरीत् B पूर्यात्, पूरयिषीष्ट पूर्यात् D पुपूरयिषति ते Frequ of the 1st Conj see the above root Pass पूर्यते A अपूरि P P पूर्ण परित G पूरयित्वा, पूरित्वा Inf पूरयितुम्, पूरितुम्

पूर्ण 10 U सघाते To collect to heap together पूर्णयति ते Pf पूर्णयाद्यकार चक्र &c P १ पूर्णयिता १ पूर्णयिष्यति त Aor अपूर्णयत् त B पूर्णय्यात्, पूर्णयिषीष्ट D पुपूर्णयिषति ते

पुल 1 P सघाते To collect to gather, to heap up to assemble P पूरति Pf पुपूल P F पुलिता १ पुलिष्यति C अपूलिष्यत् Aor अपूलीत् B पूल्यात् D पुपूलिषति ते Frequ पोपूयते पोपूति &c Pass पूल्यते A अपूलि P P पुलित G पूलित्वा Int पुलितम्

पू 10 U सघाते To collect to accumulate P पूत्रयति ते Pf पूत्र्याद्यकार चक्र &c P F पूत्रयिता १ पूत्रयिष्यति ते Aor अपूपूत्रत् त B पूत्र्यात्, पूत्रयिषीष्ट

पूष 1 P वृद्धौ To nourish to increase to grow P पूरति Pf पुपूष 2nd sing पुपूषिष P F पूषिता १ पूषिष्यति C अपूषिष्यत् Aor अपूषीत् B पूष्यात् Frequ पोपूष्यते, पोपूषिष्ट &c

पृ 3 P पालनपूरणयो To protect to deliver to fill to promote P विप्रति dual विप्रत Plu विप्रति Imperf अविप dual चपिष्ट ताम् plu अविपश् Imper विप्रतुं plu विप्रतु 2nd sing विप्रुहि 1st sing विप्रताणि Pot विप्रयाम् Pf पप्रार 2nd sing पप्रये P १ पप्रार्त F परिप्रयति C अपरिप्रयत् Aor अपप्रापत् B प्रियात् Caus पारयति ते A अपीमत् त D पुपूरति Frequ पेप्रीयते, पप्रति, परिपति, परीपति, पप्रति &c Pass प्रियते A अपारि P P पुन G पुन्या Inf पनुम्

पृ (छान्दस) 5 P प्रीतौ To please P पृणोति Pf पप्रार P F पप्रार्त F परिप्रयति Aor. अपप्रापत् B प्रियात्

पृ (पृ) 6 A (नित्यमव्ययपूर्व, always with व्या) व्यायामे व्यापार च To be busy or active P व्याप्रियते Pf व्याप्रा 2nd sing व्याप्राप्रिये P १ व्याप्राता १ व्यापरिष्यत् Aor व्याप्रात् B व्याप्रात् Caus व्यापारयति ते A व्यापीमत् त D व्यापुष्यते 1 frequ व्याप्राप्रियते, व्याप्रापति &c Pass व्याप्रियते A व्यापारि P P व्याप्रात् G व्याप्रात् Inf व्याप्रातुम्

पृ (पृरी) 2 A सपर्चा To come in contact with to touch P पृचन Pf पृचये 2nd sing पृचिषि १ पृचिता १ पृचिष्यत् C

अपदिष्यत् Aor. अपदिष्ट B परिपीठ Caus पचयति-ते A अपपचत् त,
अपीपृचत् D विपरिपते Frequ परीष्ट-यते, पराप्ति, परिपति, परीपति,
परिपृचीति, परिपृचीति &c Pass पृच्यते A. अपाचि PP पृत्त G परिष्ठा,
सपृन् Inf पचिषुम्

पृच् (पृचा) 7 P सपर्चन To come in contact P पृगति Pf पपर्च
2nd sing पपर्चिष्य P F पर्चिषा F पर्चिष्यति C अपर्चिष्यत् Aor.
अपर्चीन् B पृच्यात् Caus see the above root D विपरिपति Frequ
and Pass see the above root PP पृस्त G पर्चिषा Inf पचिषुम्

पृच् 10 U 1 P सयमने To hinder, to join P पचयति ते, पचति Pf
पचयावसार-चक्रे &c, पपर्च P F पर्चिता, पर्चिता I पर्चयिष्यति-त, पर्चि-
ष्यति Aor अपपचत्-त, अपीपृचत् त, अपर्चीन् B पच्यात्, पचयिषीष्ट,
पृच्यात् D विपरिपति ते, विपरिपति Frequ of the 1st Conj see
the above root Pass पच्यते A अपर्चि PP पर्चित G. पर्चयित्वा,
सपच्य, पर्चयित्वा, सपृच Inf पचयिषुम्, पचिषुम्

पृच् (पृचि) (Another reading for पिच्) 2 A वणे, To tinge; to
dye, to colour P पृष्टे Pf पृष्टे P F पृष्टिता I पृष्टिष्यते C.
अपृष्टिष्यत् Aor अपृष्टिष्ट B पृष्टिपीठ D विपृष्टिपते Frequ परीपृष्टयते,
पराप्ति &c Caus पृचयति ते A अपपृचत् त

पृच् 6 P सुचने To gladden, to delight P पृडति Pf पपर् 2nd sing.
पपर्दिष्य P I पर्तिता F पर्दिष्यति C अपर्दिष्यत् Aor अपर्दित् B
पृड्यात् Des विपरिपति Frequ परापृच्यते, परीपर्दि &c

पृच् 6 I प्राणन To please, to propitiate P पृणति Pf पपण.
2nd sing पपर्णिष्य P F पर्णिता F पर्णिष्यति Aor अपर्णीत् B
पृण्यत् Caus पर्णयति-ते A अपीपृणत्-त, अपपर्णत् त Pass पर्ण्यते A अपर्णि.

पृच् 10 U प्रक्षेपे To throw, to cast, to send, to direct P. पर्षयति
ते Pf पर्षयावसार-चक्रे &c P F पर्षयिता F पर्षयिष्यति ते Aor अपपर्षत्-
त, अपीपृषत्-त B पर्ष्यात्, पर्षयिषीष्ट

पृच् (पृचु) 1 P सेचनहिमान्-हृशनेयु To sprinkle to hurt, to weary.
P पपति Pf पपर् 2nd sing पपर्णिष्य P I पर्षिता I पर्षिष्यति C
अपर्षिष्यत् Aor अपर्षित B पृच्यात् Caus पर्षयति ते A. अपपर्षत् त,
अपीपृषत् त Des विपरिपति Frequ परापृच्यते परीपृषीति, परीपर्षि &c
Pass पृष्यते A अपर्षि PP पर्षित, पृच् G पर्षित्वा, पृष्टा Inf पचिषुम्

पृ 3 P पोषणपूर्णाद्यो To protect, to nourish, to fill P पिपति
Pf पपार पिप् पपद्, पपु 2nd sing पपर्णिष्य P F पपिता, पपिता F.
परिपति, पराप्यति C अपर्षिष्यत्, अपरीष्यत् Aor पपरीन्. B पूयात्.

Caus. पारयति-ते. A. अपीपरत्-त्त. D विपरिपति, विपरीपति, पुर्णति
 Frequ. पोर्णते, पापरीति, पापति Pass. प्यते. A. अपारि. P. P. पूर्त
 पूर्ण G. पूर्वा, प्रप्य. Inf. परितुम्, परीतुम्.

पृ 9. P. पालनपूर्णयो. To protect, to nourish; to fill. P. पृणति
 All other forms of this root are like those of the above
 root except that of the Present P. which is पृणत्.

पृ 10. U. 1 P. पालनपूर्णे. To protect; to nourish; to fill. P.
 पारयति-ते; परति. Pf पारयाधकार चक्रे &c; अपार. P. F. पारयिता, परिता,
 परीता. F. पारयिष्यति-ते; परिष्यति, परीष्यति. Aor अपीपरत्-त्त; अपारीत्.
 B. पार्यात्, पारयिषीट्; प्यात्. Frequ see पृ 3. P.

पेल् (पेल) 1. P. गतौ. To go. P. पेलति Pf. विपेल P. F. पेलिता. F.
 पेलिष्यति C अपेलिष्यत् Aor. अपेलीत्. B. पेल्यात् D. विपेलिषति
 Frequ. पेपेल्यते, पेपेलि &c. Caus. पेलयति-ते A. अपिपेलत्-त्त.

पेव् (पेव) 1. A. सेवने To serve. P. पेवते Pf. विपेवे P. F. पेविता. F.
 पेविष्यते. Aor. अपेविट्. B. पेविषीट्. Caus. पेवयति ते. A. अपिपेवत्-त्त.
 Frequ. पेपेव्यते Pass. पेव्यते. A. अपेवि

पेय् (पेय) 1. A. सेवने निधये प्रयत्ने च To serve; to determine, to
 strive diligently. P. पेयते Pf विपेये. P. F. पेयिता F. पेयिष्यते.
 Aor. अपेयिट् B पेयिषीट्. Caus पेययति ते. A. अपिपेयत्-त्त D विपे-
 यिते P. P. पेयित G. पेयित्वा. Inf पेयितुम्

पेय् (पेय) 1 P. गतौ To go, to move. P. पेयति. Pf. विपेय. P. F.
 पेयिता. F. पेयिष्यति. C. अपेयिष्यत् Aor. अपेयीत् B. पेयात्. Caus.
 पेययति-ते. A. अपिपेयत्-त्त. Pass. पेय्यते. A. अपेयि.

पै 1. P. शोषणे. To dry, to wither P. पायति. Pf. पपौ. 2nd sing.
 पपिष, पपाय. P. F. पाता. F. पायति Aor. अपासीत् B. पायात् D.
 विपासति. Frequ पायते, पापेति, पापाति. Pass. पायते. A. अपायि.

पैण् (पैण) 1. P. गतिप्रेरणछेपणेषु To go; to send; to touch; to
 embrace. P. पैणति. Pf. विपैण. P. F. पैणित. F. पैणिष्यति. Aor.
 अपेणीत् B. पैण्यात् D. विपैणिषति. Frequ पैपैण्यते, पैपैण्टि &c. Caus.
 पैणयति-ते. A. अपिपैणत्-त्त. P. P. पैणित G. पैणित्वा. Inf पैणितुम्

प्याय् (ओप्यायी) 1 A. वृद्धौ. To grow; to swell, to increase. P.
 प्यायते. Pf. पिप्ये 2nd sing. पिप्यिषे P. F. प्यायिता. F. प्यायिष्यते.
 C. अप्यायिष्यत् Aor अप्यायि, अप्यायिट्. Caus प्याययति-ते A. अपिप्ययत्-त्त.
 D पिप्यायिषते Frequ पेपीयते, पाप्येति, पाप्याति Pass प्यायते A
 अप्यायि. P. P. पीन, (पीन सुख), प्यान, पीन (स्वेदः), (प्रप्यान, आपीन).
 G. प्यायित्वा, आप्याय. Inf. प्यायितुम्

प्ये (प्येद्) 1. A. वृद्धौ To grow. P. प्यायते. Pf. प्ये 2nd sing. प्यिषे
 P. F. प्याता. F. प्यायते. Aor अप्यास्त. B. प्यासीट्. D. विप्यामते.
 Frequ. पाप्यायते, पाप्याति &c. P. P. पीन.

प्रच्छ 6 P. शीन्नायाम् To ask, to seek; to desire; to know. P. पृच्छति. Pf पप्रच्छ 2nd sing. पप्रच्छिष्य, पप्रष्ट P. F. प्रष्टा. F. प्रश्न्यति C. अप्रश्न्यत्. Aor. अप्राशीत् dual अप्राश्याम् B पृच्छ्यात् Caus प्रच्छयति ते. A अपप्रच्छत् त D पिपृच्छयति ते Frequ. परिपृच्छयते, पाप्रच्छीति, पाप्रष्टि. Pass. पृच्छयते A अप्रच्छि P P पृष्ट. G. पृष्टा. आपृच्छय. Inf. प्रष्टुम्. This root takes *Atmanepada* terminations when it is preceded by आ, as आपृच्छते &c.

प्रथ् (घटादि.) 1 A. प्रख्याने To become famous P. प्रथते. Pf. पप्रथे. 2nd sing. पप्रथिषे P. F. प्रथिता. F. प्रथिष्यते C. अप्रथिष्यत् Aor. अप्रथिष्य B प्रथिषीष्ट Caus प्रथयति ते. A अपप्रथत्-त. D पिप्रथिषते. Frequ. पाप्रथ्यते, पाप्रथीति, पाप्रथि Pass. प्रथ्यते A अप्रथि, अप्राथि P. P. प्रथित. G. प्रथित्वा Inf. प्रथितुम्

प्रथ् 10. U. प्रख्याने To become famous P. प्राथयति ते Pf. प्राथयाश्चकार-चक्रे &c P. F. प्राथयिता F. प्राथयिष्यति ते Aor. अपप्रथत्-त B प्राथ्यात्, प्राथयिषीष्ट D पिप्राथयिषति ते Pass. प्राथ्यते. A. अप्राथि P. P. प्राथित. G. प्राथित्वा. Inf. प्राथयितुम्.

प्रम् (घटादि) 1 A. विस्तारे To extend; to expand P. प्रसते. Pf. पप्रसे 2nd sing. पप्रसिषे. P. F. प्रसिता. F. प्रसिष्यते. C. अप्रसिष्यत्. Aor. अप्रसिष्ट B प्रसिषीष्ट Caus प्रसयति ते A. अपप्रसत्-त. Pass. प्रस्यते. A. अप्रसि, अप्रासि.

प्रा 2. P. पूरणे To fill P. प्राति Pf. पप्री. 2nd sing. पप्रिष, पप्राथ P. F. प्राती. F. प्रास्यति Aor. अप्रासीत्. B. प्राद्यात्, प्रेषात्. D. पिप्रासति. Pass. प्रायते. A. अप्राथि P. P. प्राथ.

प्री (प्रीङ्) 4 A. प्रीतौ To please, to be satisfied, to feel affection P. प्रीयते Pf. पिप्रिये 2nd sing. पिप्रियिषे. P. F. प्रेता. F. प्रेयते C. अप्रेयत् Aor. अप्रीत् B प्रीयात्. Caus प्राययति ते. A. अपिप्रयत्-त. D. पिप्रीयते. Frequ. पेप्रीयते, पेप्रयीति, पेप्रेति. Pass. प्रीयते. A. अप्राथि. P. P. प्रीत G. प्रीत्वा, सर्पाय Inf. प्रेतुम्.

प्री (प्रीन्) 9. U. तर्पणे. To please, to delight P. प्रीणाति, प्रीणीते Pf. पिप्रिष्य, पिप्रियं 2nd sing. पिप्रिष्यिष, पिप्रिष्यिषे. P. F. प्रेता. F. प्रेयति ते Aor. अप्रीषीत्, अप्रष्ट B प्रीयात्, प्रेषीष्ट. Caus प्रीणयति ते. A. अपिप्रिणत्-त D पिप्रीषति ते. Frequ. see the above root. Pass. प्रीयते. A. अप्राथि P. P. प्रीत. G. प्रीत्वा, सर्पाय. Inf. प्रेतुम्.

प्री 10 U 1. U तर्पणे To please; to gratify P. प्रीणयति ते, (प्राययति ते, according to इरदत्), प्रयति ते Pf. प्रीणयाश्चकार चक्रे &c. (प्राययाश्चकार चक्रे &c.), पिप्राथ, पिप्रिये. P. F. प्रीणयिता, (प्राययिता); प्रेता. F. प्रीणयिष्यति ते, (प्राययिष्यति ते), प्रेयति ते. Aor. अपिप्रिणत्-त, (अपिप्रयत्-त ; अप्रीन्, अप्रेष्ट. B प्रीयात्, प्रीणयिषीष्ट, (प्राभ्यात्, प्राययिषीष्ट), प्रीयात्, प्रेषीष्ट.

- गु (गुह) 1 A गतौ To go, to move, to jump P. गतते Pf पुगुते
2nd sing पुगुषि P F गता F गोच्यते C अगोच्यत Aor अगोच
गोचिषीत् Caus प्रावयति A अपिप्रवत्, अपुप्रवत् D of Caus
पिप्रावयिष्यति, पुप्रावयिष्यति) Frequ पोपुच्यते, पोप्रगीति, पोप्रोति Pass
गुच्यते A अप्रावि P P गत G गत्वा Inf प्रोतुम्
- गु 1 P मर्दने To rub P ग्रेयति Pf पुग्रेय P F ग्रेयिता F ग्रेयिष्यति
Aor अग्रेयिषीत् B गुच्यत् Pass गुच्यते A अग्रेयिषीत्
- गु (गु) 1 P दाह To burn, to reduce to ashes P ग्रेयति Pf
पुग्रेय 2nd sing पुग्रेयिष P F ग्रेयिता F ग्रेयिष्यति C अग्रेयिष्यत्
Aor अग्रेयिषीत् B गुच्यत् Caus ग्रेययति ते A अपुग्रेयत त D पुग्रेयिष्यति,
पुग्रेयिष्यति Frequ पोपुच्यते पोपुगीति, पोपुग्रेयि Pass गुच्यते A अग्रेय
P P गुह G गुह्या, प्रापित्वा, पुषिषा Inf प्रोदितुम्
- गु 9 P स्नेहस्वेदनपूरणे To become wet, to sprinkle, to fill P
गुण्णाति. P P गुण्णित G ग्रेयिषा The remaining forms are like
those of the above root
- ग्रेहो 10 U आन्दोलने To swing to shake P ग्रेहोलयति ते Pf
ग्रेहोलयाचकार चक dō P F ग्रेहोलयिता F ग्रेहोलयिष्यति ते Aor
अपिग्रेहोलत् त B ग्रेहोल्यात्, ग्रेहोलायिषीत् D पिप्रहोलयिष्यति ते Pass
ग्रेहोल्यते A अग्रेहोली P P ग्रेहान्ति G ग्रेहोलयिषा Inf प्रहोलयितुम्
- ग्रे (ग्रे) 1 A गतौ To go to move P ग्रेयते Pf विग्रेय P. F.
ग्रेयिता F ग्रेयिष्यते Aor अग्रेयिष B ग्रेयिषा Caus ग्रेययति ते A
अपिग्रेयत् त D विग्रेयिष्यते Pass ग्रेयते A अग्रेयिष
- ग्रे (ग्रे) 1 U पर्याप्तौ To be equal to, to be a match for, to
be full or complete P ग्रेयति ते Pf पुग्रेय, पुग्रेये 2nd sing
पुग्रेयिष, पुग्रेयिषे. P F ग्रेयिता F ग्रेयिष्यति ते C अग्रेयिष्यत् त Aor.
अग्रेयिषीत्, अग्रेयिषिष B ग्रेय्यात्, ग्रेयिषीष Caus ग्रेययाद ते A अपग्रेयत्
त D पुग्रेयिष्यति ते Frequ पाग्रेय्यते पोग्रेयीति, पाग्रेयात् Pass ग्रेय्यते
A अग्रेयिष P P ग्रेयित G ग्रेयित्वा Inf प्रायतुम्
- हृ 1 U. अदने To eat P हृयति ते Pf पृह्यते 2nd sing पृह्यिष्य पे
P F हृयिता F हृयिष्यति ते Aor अहृयिषीत्, अहृयिषिष B हृय्यात्
हृयिषीत् D पिहृयिष्यति ते Frequ पाहृय्यते, पाहृयि dō Caus हृययति ते
A अपहृयत् त
- हृ 1 A गतौ To go, to move P ग्रेहते Pf पिहृते P F ग्रेहिता
F ग्रेहियते C अग्रेहियत् Aor अग्रेहिय B ग्रेहिषीत् D पिहृयिष्यते, पि
हृयते Frequ ग्रेहियते, ग्रेहिषीति, ग्रेहिषि .
- हृ 9 P गतौ To go P हृयति Pf पिहृय P F ग्रेहता F ग्रेह्यति
Aor अग्रेह्यीत् B ग्रेह्यात् D ग्रेहयति Frequ ग्रेह्यते, ग्रेह्यीति,
ग्रेह्यति Caus. ग्रेहयति ते A अपिहृयत् त

पु (पु) 1. A. गती To go; to jump; to fly; to float; to swim. P. श्रवते. Pf. पुष्वे 2nd sing. पुष्विष. P. F. श्रोता. F. श्रोष्यते. C. अश्रोष्यत्. Aor. अश्रोत्. B. श्रोषीत्. Caus. श्रावयति ते. A. 'अपुश्रन्-त्, अपिश्रन्-त्. D. पुश्रते. (D. of Caus. पुश्रयिषति ते, पिश्रयिषति ते.) Frequ. पोश्र्यते, पोश्रीति, पोश्रोति. Pass. श्रूयते. A. अश्रावि. P. P. श्रु. G. श्रुत्वा, उश्रुय. Inf. श्रेतुम्.

पु (पु) 1. P. दाहे. To burn. P. श्रेयति. Pf. पुष्ये. P. F. श्रेयिता. F. श्रेयिष्यति. C. अश्रेयिष्यत्. Aor. अश्रेयत्. B. श्रेयान्. D. पुश्रयिषति, पुश्रेयिषति. Frequ. पोश्र्यते, पोश्रीति, पोश्रोति. Caus. श्रेययति ते. A. अपुश्रन्-त्. Pass. श्रूयते. A. अश्रेयि. P. P. श्रु. G. श्रुत्वा, श्रेयित्वा, श्रुत्वा. Inf. श्रेयितुम्.

पु 4. P. दाहे. To burn. P. श्रूयति. Pf. पुष्ये. 2nd sing. पुश्रेयिष. P. F. श्रेयिता. F. श्रेयिष्यति. Aor. अपुश्रन्. B. श्रेयान्. P. P. श्रुपित. G. श्रुपित्वा, श्रेयित्वा. Inf. श्रेयितुम्.

पु 9. P. स्नेहनसेवनपूरणेषु. To sprinkle; to be wet; to fill. P. शृणानि. Aor. अश्रेयत्. The remaining forms are like those of the above root.

प्या 2. P. To eat; to devour. P. प्याति. Pf. प्यौ. 2nd sing. पयिष, पयाय. P. F. प्याता. F. प्यास्यति. C. अप्यास्यत्. Aor. अप्यासीत्. B. प्यायात्, प्येयात्. Caus. प्यायति only. A. अपिप्यत्. D. पिप्यामति. Frequ. पाप्यायते, पाप्येति, पाप्याति. Pass. प्यायते. A. अप्यायि. P. P. प्यात. G. प्यात्वा. Inf. प्यातुम्.

फ.

फ 1. P. नीचैर्गती. To behave ill; to go softly. P. फकति. Pf. फक. P. F. फकिता. F. फकिष्यति. Aor. अफकीत्. B. फकपात्.

फग 1. P. गतिदीप्त्वोः. To go; to shine. P. फगति. Pf. फकाण. plu. फग्युः, फेयुः. 2nd sing. फगणिय, फेणिय. P. F. फगिता. F. फगिष्यति. C. अफगिष्यत्. Aor. अफगात्, अफगौत्. B. फग्यात्. Caus. फगयति ते (also फगयति ते, when it does not mean to go.) A. अपीफगत् त D. पिफगिष्यति. Frequ. फगयते, फगयति, फगयिषि. Pass. फग्यते. A. अफगि. P. P. फगित (also फगन्, a decoction easily prepared. अल्पप्रयाससाध्यः कषायविदोषः). Inf. फगितुम्.

फल 1. P. निरुतौ. To bear fruit; to result; to be successful. P. फलति. Pf. फकल. plu. फेल्. 2nd sing. फेलिय. P. F. फलिता. F. फलिष्यति. C. अफल्यत्. Aor. अफलत्. B. फल्यात्. Caus. फलयति ते. A. अपीफलत्-त्. Des. पिफल्यति. Frequ. फल्यते, फल्यते, फल्यति.

पफुलीति, पफुल्लि, पफुल्लि Pass फल्यते A अफालि P P फालत G फलित्वा Inf फलिषुम्

फल (विफला) 1 P विशरणे To burst open to split P P फुल १ प्रफुल्ल, उत्फुल्ल, सफुल्ल Past Act Part फुलवत् For other forms see the above root.

कुह 1 P विकसने To open to expand to blow P कुडति Pf पुफुल्ल P F कुडिता F कुडिष्यति Aor अकुडीत् B कुड्यात् Caus कुडयति ते A अपुकुडत् D पुकुडिषति Frequ पोकुडयत पाकुडीति, पोकुल्लि Pass कुडयते A अकुडि PP कुडित G कुडित्वा Inf कुडिषुम् फेल (फळ) 1 P गतौ To go P फेरति Pf विफेल P F फेळता F फेलिष्यति C अफेलिष्यत् Aor अफेळीत् B फेळ्यात् Caus फेळयति ते A अपिफेळत्-त्त Pass फेळ्यते A अफेलि

व

वण 1 P दान्ने To sound P वणति Pf ववाण Plu वेणु 2nd sing वेणिय P F वणित F, वणिष्यति C अवणिष्यत् Aor अवणीत्, अवणीत् B वण्यात् Des विवणिषति Frequ ववण्यते ववणित् &c

वद 1 P स्थैर्ये To be steady to be firm P वदति Pf ववाद Plu वेदु 2nd sing वेदिष P F वदिता F वदिष्यति Aor अवदीत्, अवदीत् B वद्यात् Caus वादयति ते A अवीवदत् त

ध 1 A विषाविकारे To loathe to be disgusted with, to shrink from P बीभत्सते Pf बीभत्सायके &c P F बीभत्सिता F बीभत्सिष्यते C अवीभत्सिष्यत् Aor अवीभत्सिष B बीभत्सिषीष्ट Caus बीभत्सयति ते A अवीभत्सत्-त्त D बीभत्सिषते Pass बीभत्स्यते A अवीभत्सि P P बीभत्सित G बीभत्सित्वा Inf बीभत्सिषुम् When this root means 'to bind' it belongs to the 10th conjugation, and its forms are like those of the root below

बध् 10 U धयमने To bind to restrain, to check P बाधयति ते Pf बाधयायकार-बधे &c P F बाधयिता F बाधयिष्यति ते Aor अबी बध् त B बाध्यात् बाधयिषीष्ट D विबाधयिषति ते Pass बाध्यते A अबाधि P P बाधित G बाधित्वा Inf बाधाबुम्

बध् 9 P बधने To bind to fasten to attract to form P बध्नाति Pf बधध 2nd sing बधधिष, बधन्द P F बध्ना F बन्धयति C अभन्त्स्यत् Aor अभान्त्सीत् dual अबद्धाम् Plu अबध्नु B बध्यात् Caus बधयति ते A अबधधत् त D विगन्सति

१ लोप्रदुम तानुमन प्रदुल्लभित्यत्र 'फुल्लविकसने इत्यस्यपचायधिरूपम् The form प्रदुल्ल is not a past participle it is made up from the root कुह् with प्र by affixing the termination धि (अच्)

Frequ. बाधयते, बाधयतीति, बाधन्ति Pass. बाध्यते. A. अबन्धि. P. F. बद्ध G. बद्ध्या. निबध्य. Inf. बद्धुम्.

बन्ध् (According to चाद्र) 10. U. सेयमने. To bind. P. बन्धयति-ते. Pf. बन्धयाश्चकार-चक्रे &c. P. F. बन्धयिता. F. बन्धयिष्यति-ते. Aor. अब-बन्धत्-त्. Ben. बन्ध्यात्, बन्धयिषीष्ट. Des. बन्धयिष्यति-ते. Pass. बन्ध्यते. A. अबन्धि. P. P. बन्धित. G. बन्धयित्वा. Inf. बन्धयितुम्.

बर्ध् 1 P. गतौ. To go. P. बर्धति. Pf. बर्व P F. बर्धिता. F. बर्धिष्यति. C. अबर्धिष्यत् Aor. अबर्धत्. B. बर्ध्यात् Caus. बर्धयति-ते. A. अबर्धत्-त्. Frequ. बावर्धयते, बावर्धति &c.

बर्ह् 1. A. परिभाष्यार्हिसाप्रदानेषु च To be pre-eminent; to speak; to hurt; to give. P. बर्हते. Pf. बर्वहं. P. F. बर्हिता. F. बर्हिष्यते. Aor. अबर्हिष्ट. B. बर्हिषीष्ट. D. विबर्हिषते. Pass. बर्हते. A. अबर्हि.

बर्ह् 10. U. हिंसायाम्. To kill. P. बर्हयति-ते. Pf. बर्हयाश्चकार-चक्रे &c. P. F. बर्हयिता. F. बर्हयिष्यति-ते. Aor. अबर्हत्-त्. B. बर्ह्यात्, बर्हयिषीष्ट. Des. विबर्हयिषति-ते. P. P. बर्हित. G. बर्हयित्वा. Inf. बर्हयितुम्.

बर्ह् 10. U. भाषाया दीप्तौ च To speak; to shine. The forms of this root are identical with those of the above root.

बल् 1. P. प्राणनेषान्यावरोधेषु. To breathe; to hoard grain. P. बलति. Pf. बवाल. 2nd sing. बेलिय. P. F. बलिता. F. बलिष्यति. Aor. अबालीत्. B. बल्यात्. P. P. बलित. G. बलित्वा. Inf. बलितुम्.

बल् (घटादिः) 10. U. प्राणने. To breathe. P. बलयति-ते. Pf. बलयाश्चकार-चक्रे &c. P. F. बलयिता. F. बलयिष्यति-ते. Aor. अबालित-त्. B. बल्यात्, बलयिषीष्ट. Pass. बल्यते. A. अबलि.

बल् 1. A. प्राधान्यं. To be pre eminent. P. बलते. Pf. बबलहे. P. F. बन्हिता. F. बन्धिष्यते. C. अबन्धिष्यत्. Aor. अबन्धिष्ट. B. बन्धिषीष्ट. Des. विबन्धिषते. Frequ. बाबल्यते, बाबल्यतीति, बाबलन्ति.

बल् 10. U. भाषाया दीप्तौ च. To speak; to shine. P. बल्यति-ते. Pf. बलयाश्चकार-चक्रे &c. P. F. बल्यिता. F. बल्यिष्यति-ते. Aor. अबबलत्-त्. B. बल्यात्, बल्यिषीष्ट.

बस् (वसु) 4. P. स्तम्भे. To stop. P. बस्यति. Pf. बयास. P. F. बसिता. F. बसिष्यति. C. अबसिष्यत्. Aor. अबसत्. B. बस्यात्.

बस् 10. A. अर्धने To ask; to injure; to go. P. बस्तयते. Pf. बस्तयाश्चक्रे &c. P. F. क्तायिता. F. बस्तयिष्यते. Aor. अबबस्तत्. B. बस्तायिषीष्ट.

बृह् (बहि) 1. A. वृद्धौ. To grow; to increase. P. बृहते. Pf. बवहे. P. F. बहिता. F. बहिष्यते. C. अबहिष्यत् Aor. अबर्हिष्ट. B. बहिषीष्ट. D. विबहिषते. Frequ. बावृहते, बावृहीति, बावृन्ति. Pass. बराहे. A. बरहि.

- वाह (बाह्) 1 A आगम्य To bathe to dive, to emerge P बाहते Pf बवाहे P F बाहिता F बाह्यति Aor अबाहिष्ट B बाहिषीष्ट D विबाह्यति Caus बाहयति ते A अबाहत्-त् Pass बाह्यते A अबाहि
 बाध् (बाध्) 1 A लोहने To oppress to torment P बाधते Pf बबाधे 2nd sing बबाधिषे P F बाधिता F बाधयति C अबाधि
 प्लु Aor अबाधिष्ट B बाधिषीष्ट Caus बाधयति ते A अबाधत्-त् D विबाधयति Frequ बाबाध्यते बाबाधीति, बाबादि Pass बाध्यते A
 अबाधि P P बाधित G बाधित्वा अपबाध्य Inf बाधितुम्
 वह् (वाह्) 1 A प्रयत्ने To endeavour to strive to make effort P वाहते Pf बवाह 2nd sing बवाहिषे P F वाहिता F वाह्यति
 Aor अवाहिष्ट B वाहिषीष्ट Caus वाहयति ते A अवाहाहत्-त् D विवाहयति Frequ वावाह्यते द वाहि &c
 वि (विद्) 1 P अकरोसे To swear to curse to shout P वेदति Pf विदन् 2nd sing द्विवेदिय P F वन्तिता F वेदयति Aor अवे
 ल विव्यात् Frequ वेदयति वेदयिषीति वेवेदि
 वि (विद्) 1 P अकरोसे To split to cleave, to divide P विन्दति Pf विविद् 2nd sing विविन्दिय P F विविदिता F
 विविदयति C अविविन्दित् Aor अविविन्दित् B विविद्यात् D विविदिषति
 Caus विविदयति ते A अविविन्दित् त Frequ वेविन्दते, वेविन्दीति
 पविन्ति Pass विन्दते A अविन्दि
 वि 6 P भङ्ग To break P विरति Pf विवेन 2nd sing विवेनिय
 1 F बलता F वेदयति Aor अवेदीत् B विव्यात् D विविदिषति
 विवलिषति Frequ विविदयते, विवेति &c Caus बलपयति ते A अवी
 विरत् त
 वि 10 U भेदने To break to split to divide P वेदयति ते Pf
 बलयाद्यकार-चक्रे &c P F वेदयिता F बलयिष्यति ते Aor अवीविदत्-त्
 B बल्यत्, बलपिषीष्ट D विवेदयति त
 वि 4 P क्षेप प्रण च To throw to instigate to go to direct
 1 विक्षति Pf विक्षेप 2nd sing विविक्षिय P F वक्षिता F वक्षिषति
 Aor अविमत् B विक्ष्यात् Pass विक्ष्यते A अक्षेपि
 उ 1 P भवने To bark, to sound to yelp to speak P बुधति
 1 F बुधत् 2nd sing बुधियि P F बुधिता F बुधियति C अयुधित्
 Aor उधत् B बुध्यात् D बुधियति Frequ बाधुष्यते बोधु &c
 Caus बुधयति त A अयुधित्-त् P P बुधित G बुधित्वा Inf बुधितुम्
 उ 10 U भवने To bark to speak P बुधयति त P बुध्याद्यकार-चक्रे &c
 1 1 बुधिता F बुधियति त Aor अयुधित्-त् B बुध्यात्, बुध्यात्
 उ (बुध्) 6 P त्याग मवर्णन To discharge to cover 1 बुधति
 Pf बुधोड 2nd sing बुधियि P 1 बुधिता F बुधियति Aor
 अयुधत् B बुध्यात् D बुधियति

बुध् (बुधिर्) 1. U. बोधने. To know; to understand; to think. P. बोधति-ते. Pf. बुबोध, बुबुधे. 2nd sing. बुबोधिष्य, बुबुधिषे. P. F. बोधिता. F. बोधिष्यति-ते. C. अबोधयिष्यत्-त्. Aor. अबुधन्, अबोधीत्, अबोधित्. B. बुधान्, बोधिषीत्. Caus. बोधयति-ते. A. अबुबुधन्-त्. D. बुबोधिष्यति-ते, बुबुधिष्यति-ते. Frequ. बोधयते, बोधयिषीति, बोबोधि. Pass. बुध्यते A. अबोधि. P. P. बुधित्. G. बुधिष्या, बोधिष्या, बुधय. Inf. बोधिषुम्.

बुध् 1. P. अवगमने. (गुरुशिष्यान् बोधति). To make known; to inform; to teach. The forms of this root are identical with the Parasmaipada forms of the above root.

बुध् 4. A. बोधने. To know; to understand; to be awake; to be restored to one's senses. P. बुध्यते. Pf. बुबुधे. 2nd sing. बुबुधिषे. P. F. बोद्धा. F. बोध्यते. C. अबोधयिष्यत्. Aor. अबुद्ध, अबोधि. B. मुन्धीत्. Caus. बोधयति only. A. अबुबुधन्. D. बुभुधते. Frequ. see बुध् 1. U. Pass. बुध्यते. A. अबोधि. P. P. बुद्ध. P. F. बुद्ध, प्रबुध्य. Inf. बोद्धुम्.

बुद् (बुन्दिर्) 1. U. निशानने To perceive; to apprehend. P. बुन्दि-ते. Pf. बुबुन्द-दे. 2nd sing. बुबुन्दिष्य, बुबुन्दिषे. P. F. बुन्दिता. F. बुन्दिष्यति-ते. C. अबुन्दिष्यत्-त्. Aor. अबुन्दन्, अबुन्दीत्, अबुन्दिष्ट. B. बुद्यान्, बुन्दिषीत्. Caus. बुन्दयति-ते. A. अबुबुन्दन्-त्. D. बुबुन्दिष्यति-ते. Frequ. बाबुधते, बाबुन्दीति, बाबुन्ति. Pass. बुद्यते. A. अबुन्दि. P. P. बुन्. G. बुन्दिता, बुत्ता. Inf. बुन्दिषुम्.

बुज् (Another reading for बुप्) 4. P. उत्सर्गे. To discharge; to emit. P. बुज्यति. Pf. बुबोज. 2nd sing. बुबोधिष्य. P. F. बोसिता. F. बोधिष्यति. Aor. अबुजत्. B. बुज्यात्.

बुस्त् (Another reading for बुस्त्.) 10. U. आदरानादयोः. To respect; to disrespect. P. बुस्तयति-ते. Pf. बुस्तयायकार-चके &c. P. F. बुस्तयिता. F. बुस्तयिष्यति-ते. Aor. अबुस्तन्-त्. B. बुस्त्यात्, बुस्तयिषीत्.

बृह् 1. P. वृद्धौ. To grow; to increase. P. वर्धति. Pf. ववर्ध. 2nd sing. ववर्धिष्य. P. F. वर्धिता. F. वर्धिष्यति. C. अवर्धिष्यत्. Aor. अवर्हीत्. B. वृष्यात्. D. विवर्धिषति. Frequ. ववर्धयते, ववर्धि &c.

बृह् (वृधिर्) 1. P. वृद्धौ. To grow; to increase. Aor. अवृहत्, अवर्हीत्. For other forms see the above root.

बृह् (वृह्) 6. P. रचमने. To work; to labour. P. वृत्ति. Pf. ववर्ध. 2nd sing. ववर्धिष्य, ववर्ध. P. F. वर्धिता, वर्धा. F. वर्धिष्यति, मर्धयति. C. अवर्धिष्यत्, मर्धयत्. Aor. अवर्हीत्, अवर्धत्. B. वृष्यात्. Caus. वर्धयति-ते. A. अवर्धन्-त्, अर्धयन्-त्. D. विवर्धिषति, विमृषति. Frequ. ववर्धयते, ववर्धिषति, ववर्धि &c. Pass. वृद्यते. A. अवर्धि. P. P. वृद्ध. G. वर्धित्वा, वृद्धा.

Inf. वर्धिषुम्, ववर्धुम्.

- वृद्ध् (वृद्धि) 1. P. वृद्धौ शब्दे च. To increase; to sound. P. वृद्धति. P. वृद्ध. 2nd sing. ववृद्धिष. P. F. वृद्धिता. F. वृद्धिष्यति. Aor. अवृद्धीत्. B. वृद्धात्. D. विवृद्धिषति. Frequ. वरीवृद्धते, वरीवृद्धिष्ट &c. Pass. वृद्धते. A. अवृद्धि वेद् (वेद्) 1. A. प्रयत्ने. To strive. P. वेदते. Pf. विवेह. P. F. वेहिता. F. वेहिष्यते. C. अवेहिष्यत्. Aor. अवेहिष्ट. B. वेहिषीष्ट. Caus. वेहयति-ते. A. अविवेहत्-त्. Pass. वेहते. A. अवेहि.
- व्युत् (Another reading for व्युत्) 4. P. विभागे. To divide. P. व्युत्स्यति. Pf. व्युत्सोस. P. F. व्युत्सिता. F. व्युत्सिष्यति. Aor. अव्युत्सत्. B. व्युत्स्यात्. D. व्युत्सिषति, व्युत्सोसिषति.
- वृ (वृत्) 2. U. व्यक्तायां वाचि. To speak. P. व्रथीति (आह), व्रूते. Pf. उवाच, ऊचे. 2nd sing. उवचिष, उवच्य, ऊचिये. P. F. वक्ता. F. वक्षति, वक्ष्यते. Aor. अवोचत्-त्. B. उच्यात्, वक्षीष्ट. Caus. वाचयति-ते. A. अवी-वक्षत्-त्. D. विवक्षति-ते. Frequ. वाक्च्यते. Prest. P. वृवत्, वृवाण. Pass. उच्यते. A. अवाचि. P. P. उक्त. G. उक्त्वा, प्रोच्य. Inf. वक्तुम्.
- मृत् 10. U. हिंसायाम्. To kill; to hurt. P. मृतयति-ते. Pf. मृतयाधकार-भक्ते &c. P. F. मृतयिता. F. मृतयिष्यति-ते. Aor. अमृतयत्-त्. B. मृत्यात्, मृतयिषीष्ट.

भ.

- भक्ष् (Another reading for भक्ष according to मैत्रेय) 1. U. अदने. To eat. P. भक्षति-ते. Pf. वभक्ष-क्षे. 2nd sing. वभक्षिष-ये. P. F. भक्षिता. F. भक्षिष्यति-ते. C. अभक्षिष्यत्-त्. Aor. अभक्षीत्, अभक्षिष्ट. B. भक्ष्यात्, भक्षिषीष्ट. D. विभक्षिषति. Frequ. वामक्ष्यते, वामक्षिष्ट &c. P. P. भक्षित. G. भक्षित्वा. Inf. भक्षितुम्.
- भक्ष् 10. U. अदने. To eat; to devour. P. भक्षयति-ते. Pf. भक्षयाधकार-भक्ते &c. P. F. भक्षयिता. F. भक्षयिष्यति-ते. Aor. अब्रभक्षत्-त्. B. भक्ष्यात्, भक्षयिषीष्ट. D. विभक्षयिषति-ते. Pass. भक्ष्यते. A. अभक्षि. P. P. भक्षित. G. भक्षित्वा, संभक्ष्य. Inf. भक्षयितुम्.
- भज् 1. U. सेवायाम्. To serve; to worship; to honour; to divide. P. भजति-ते. Pf. बभाज, भेजे. 2nd sing. भेजिष, वभक्ष्य, भेजिये. P. F. भक्ता. F. भक्ष्यति-ते. C. आभक्ष्यत्-त्. Aor. अभ्याक्षीत्, अभक्त. dual. अभक्ताम्, अभक्षाताम्. B. भज्यात्, भक्षीष्ट. Caus. भाजयति-ते. A. अब्रभजत्-त्. D. विभजयति-ते. Frequ. वामज्यते, वामजीति, वामक्ति. Pass. भज्यते. A. अभजि. P. P. भक्त. G. भक्त्वा, विभज्य. Inf. भक्तुम्.
- भज् 10. U. विभाषणे. To give; to bestow; to cook. P. भाजयति-ते. Pf. भाजयाधकार-भक्ते &c. P. F. भाजयिता. F. भाजयिष्यति-ते. Aor. अवी-भजत्-त्. B. भाज्यात्, भाजयिषीष्ट. D. विभाजयिषति-ते. Pass. भाज्यते. A. अभजि. P. P. भाजित. G. भाजयित्वा, विभाज्य. Inf. भाजयितुम्.

भञ्ज् (भञ्जो) 7.P. आमर्दने. To break; to interrupt; to disappoint. P. भनक्ति. Pf. वभञ्ज. 2nd sing. वभञ्जिथ, वभञ्जथ. P. F. भन्ता. F. भन्तयति. C. अभन्त. Aor. अभन्तीत्. dual. अभन्ताम्. B. भन्त्यात्. Caus. भञ्जयति-ते. A. अभ्यभन्त-न्त. D. विभन्तुति. Frequ. वंभञ्ज्यते. वभञ्जीति, वंभञ्जि. Pass. भञ्ज्यते. A. अभञ्जि, अभञ्जि. P. P. भन्त. G. भञ्जत्वा, भञ्जन्त, विभञ्ज्य. Inf. भञ्जयितुम्.

भञ्ज् (भञ्जि) 10.U. भाषयां दीप्तौ च. To speak; to shine. P. भञ्जयति-ते. Pl. भञ्जयाद्यकार-न्ते &c. P. F. भञ्जयिता. F. भञ्जयिष्यति-ते. Aor. अवभञ्जत्. B. भञ्ज्यात्, भञ्जयिषीत्.

भट् 1. P. वृत्तौ. To hire; to receive wages; to nourish. P. भटति. Pf. वभाट. 2nd sing. वभटिथ. P. F. भटिता. F. भटिष्यति. C. अभमटिष्यत्. Aor. अभटीत्, अभटीत्. B. भट्यात्. Caus. भाटयति-ते. A. अवीभट-न्त. D. विभटिपति. Frequ. वामट्यते, वामटि &c. Pass. भट्यते. A. अभामटि.

भट् (घटादिः) 11. P. परिभाषणे. To speak. Caus. भटयति-ते. A. अवीभट-न्त. Pass. भट्यते. A. अभमटि, अभमटि. For the remaining forms see the above root.

भण् 1. P. शब्दे. To speak; to call. P. भणति. Pf. वभाण. 2nd sing. वभणिथ. P. F. भणिता. F. भणिष्यति. Aor. अभणीत्, अभणीत्. B. मण्यात्. Caus. भाणयति-ते. A. अवीभण-न्त, अवभाण-न्त. D. विभणिपति. Frequ. वभण्यते, वमण्यते, वभणीति, वमणीति, वमण्टि, वमण्टि. Pass. भण्यते. A. अभणि. P. P. भणित. G. भणित्वा. Inf. भणितुम्.

भण्ड् (भटि) 1. A. परिभाषणे. To chide; to speak; to jest. P. भण्डते. Pf. वभण्डे. P. F. भण्डिता. F. भण्डिष्यते. C. अभण्डिष्यत्. Aor. अभण्डिष्यत्. B. भण्डिषीत्. Pass. भण्ड्यते. A. अभण्डि. P. P. भण्डित. G. भण्डित्वा. Inf. भण्डितुम्.

भण्ड् (भटि) 10. U. 1. P. कल्याणे सुखे प्रतारणे च. To be fortunate; to render fortunate; to be happy; to cheat. P. भण्डयति-ते; भण्डति. Pf. भण्डयाद्यकार-न्ते; वभण्ड. P. F. भण्डयिता; भण्डिता. F. भण्डयिष्यति-ते; भण्डिष्यति. Aor. अवभण्ड-न्त; वमण्ड्यत्. B. भण्ड्यात्, भण्डयिषीत्. Pass. भण्ड्यते. A. अभण्डि.

भन्द् (भटि) 1. A. कल्याणे सुखे च. To be prosperous; to be glad. P. भन्दते. Pf. वभन्दे. P. F. भन्दिता. F. भन्दिष्यते. C. अभन्दिष्यत्. Aor. अभन्दिष्यत्. B. भन्दिषीत्. D. विभन्दिपते. Frequ. वामन्द्यते, वामन्ति &c. Pass. भन्द्यते. A. अभन्दि.

भर्ष् 10. A. तर्जने. To reprove; to menace; to deride. P. भर्षयते. Pf. भर्षयाद्यकार-न्ते &c. P. F. भर्षयिता. F. भर्षयिष्यते. C. अभर्षयिष्यत्. Aor. अभर्षत्. B. भर्षयिषीत्. D. विभर्षयिपते. Pass. भर्ष्यते. A. अभर्षि. P. P. भर्षित. G. भर्षित्वा, भर्षित्व्य. Inf. भर्षयितुम्.

- भृ 1 P हिंसायाम् To kill, to injure P भृति Pf वभृ P I भृति F भृष्यति Aor अभृत् B भृष्यत् Frequ वभृष्यते
- भल 1 A परिभाषणहिंसादानेषु To speak to kill to injure to give P भलते Pf वभले P F भलिता F भलिष्यत् C अभलिष्यत् Aor वभालट B भलिषीष्ट Caus भालयति ते A अवीभलत्-त् Pass गत्य A अभलि
- भल 10 A आभण्डने To see, to behold P भालयते Pf भालयाश्चे &c P I भालयिता F भालयिष्यते Aor अवीभलत B भालयिषीष्ट P P भालित G भालयित्वा Inf भालयितुम्
- भृ 1 A परिभाषणहिंसादानेषु To speak, to describe, to injure to give P भृते Pf वभृते P I भृतिता F भृतिष्यते Aor अभृष्ट B भृतिषीष्ट Caus भृष्यति ते A अबभृत्-त् Pass भृष्यते A अभलि Frequ वभभृष्यते, वभभृति &c
- भृ 1 P भर्त्तने (श्वरे) To reproach (to bark) P भपात Pf वभाष 2nd sing वभपिष P F भापता F भपिष्यति C अभपिष्यत् Aor अभपीत्, अभपात B भप्यात् Caus भापयति-ते A अवीभपत्-त् Des विभपिषति Frequ वभप्यते वभपीति, वभाष्टि Pass भप्यते A अभापि P P भपित G भपित्वा Inf भपितुम्
- भस् (छान्दस) 3 P भर्त्तनदीप्त्ये To censure to blame, to shine P वभस्ति dual वभ् Plu वप्सति Pf वभात P F भस्तिता 1 भसिष्यति Aor अभसीत्, अभसीत् B भस्यात्
- भा 2 P दीप्तौ To shine to appear, to exist P भाति Imperf. अभात् plu अभान्, अनु Pf वभौ 2nd sing वभिष, वभाष P F भाता F भास्यति C अभास्यत् Aor अभसीत् B भाष्यात् Caus भाषयति ते A अवीभपत्-त् D विभासति ते Frequ वभाष्यते वभाति वभाति Pass भाष्यते A अभापि P P भात G भात्वा, विभाष्य Inf भातुम्
- भाज 10 U पृथक्करणे To divide to distribute P भाजयति ते Pf भाजयाश्चाश्चे &c P F भाजयिता F भाजयिष्यति ते Aor अवभाजत्-त् B भाज्यात्, भाजयिषीष्ट D विभाजयिषति ते Pass भाज्यते A अभान P P भाजत G भाजयित्वा, विभाष्य Inf भाजयितुम्
- भाम 1 A क्रोधे To be angry P भामते Pf वभामे P F भामिता I भामिष्यते C अभामिष्यत् Aor अभामिष्ट B भामिषीष्ट D विभामिषते Frequ वभाम्यते, वभामीति, वभामात् P P भामित G भामित्वा Inf भामितुम्
- भाम् 10 U क्रोधे To be angry P भामयति ते Pf भामयाश्चाश्चे &c P F भामयिता F भामयिष्यति ते Aor अवभामत्-त् B भाम्यात् भामायिषीष्ट
- भाप् 1 A व्यक्ताया वाच To speak P भापते Pf वभापे 2nd sing वभापये P F भापिता F भापिष्यते C अभापिष्यत् Aor अभामिष्ट B भापिषीष्ट Caus भापयति ते A अवभापत्-त् अवभापत्-त् D विभापिषते Frequ वभाप्यते, वभापीति वभाष्टि Pass भाप्यत A अभापि P P भापित G भापित्वा, वभाष्य Inf भापितुम्

भास् (भाय्) 1. A. दीप्तौ. To shine; to appear; to become clear; to be bright. P. भासते. P.F. वभासते. 2nd sing. वभासिषे. P. F. भासिता. F. भासिष्यते. C. अभासिष्यत्. Aor. अभासिष्ट. B. भासिषीष्ट. Caus. भासयति-ते. A. अवभासन्-त. अवीमन्-त. D. विभासिषते. Frequ. वामास्यते. वामासीति, वामासि. Pass. भास्यते. A. वभासि. P. P. भासित. G. भासित्वा, आभास्य. Inf. भासितुम्.

भिक्ष् 1. A. भिक्षायामलाभेनमेव. To ask; to beg for; to ask for without obtaining; to obtain. P. भिक्षते. P.F. विभिक्षे. 2nd sing. विभिक्षिषे. P. F. भिक्षिता. F. भिक्षिष्यते. C. अभिक्षिष्यत्. Aor. अभिक्षिष्ट. B. भिक्षिषीष्ट. Caus. भिक्षयति ते. A. अबिभिक्षन्-त. D. विभिक्षिषते. Frequ. वेभिक्ष्यते, वेभिर्भाति, वेभिष्टि. Pass. भिक्ष्यते. A. अभिक्षि. P. P. भिक्षित. G. भिक्षित्वा, सभिक्ष. Inf. भिक्षितुम्.

भिद् (भिदिर्) 7. U. विदारणे. To separate; to break down. P. भिनति, भिन्ते. P.F. विभेद. विभिदे. 2nd sing. विभेदिय, विभिदिष्य. P. F. भेत्ता. F. भेत्स्यति-ते. C. अभेत्स्यत्. Aor. अभिदत्, अभेत्सीत्, अभित. dual अभिदताम्, अभेत्ताम्, अभिन्नाताम्. B. भिदात्, भिन्नीष्ट. Caus. भेदयति ते. A. अबीभिदन्-त. D. विभिन्नाति-ते. Frequ. वेभिद्यते, वेभिर्नैति, वेभेति. Pass. भिद्यते. A. अभेदि. P. P. भिद. (also भित्तम् n, a bit). G. भित्त्वा, सभिय. Inf. भेतुम्.

भिन्द् (भिदि) (Another reading for बिन्द्). 1. P. अवयधे. To split; to divide. P. भिन्दति. P.F. विभिन्द्. P. F. भिन्दिता. F. भिन्दिष्यति. Aor. अभिन्दीत्, B. भिन्त्यात्. Pass. भिन्दते. A. अभिन्दि. Caus. भिन्दयति-ते. A. अबिभिन्दन्-त. D. विभिन्दिषति. Frequ. वेभिन्द्यते, वेभिर्नित् &c.

भिषज् 11. P. चिकित्सायाम्. To heal; to cure. P. भिषज्यति. P.F. भिषजा-वकार &c. P. F. भिषजिता. F. भिषजिष्यति. Aor. अभिषजीत्, B. भिषज्यात्.

भिष्णज् 11. P. उपसेवायाम्. To heal; to cure. P. भिष्णज्यति. P.F. भिष्णा-वकार &c. P. F. भिष्णजिता. F. भिष्णजिष्यति. Aor. अभिष्णजीत्, B. भिष्णज्यात्.

भी (निभी) 3. P. भये. To be afraid of. P. विभेति. plu. विभ्यति. P.F. विभाय, विभय विमवावकार &c. 2nd sing. विभयिय, विभेय, विभयावकार &c. P. F. भेता. F. भेष्यति. C. अभेष्यत्. Aor. अवैयीत्. B. भीयात्. Caus. भाययति, भापयते, भीपयते. A. अबीभयन्, अबीमपत्, अबीमियत्. D. विभीषति. Frequ. वेभीयते, वेभीयति, वेभेति. Pass. भीयते. A. अभायि. P. P. भीत. G. भीत्वा, सभीय. Inf. भेतुम्.

भुज् (भुजो) 6. P. कौटिल्ये. To bend; to curve; to be crooked. P. भुजति. P.F. कुमोज्. 2nd sing. कुमोजिष. P. F. भोत्ता. F. भोत्स्यति. C. अभोत्स्यत्. Aor. अभोत्सीत्. dual. अभोत्तास्. B. भुज्यात्. Caus. भोजयति-ते. A. अबुभुजन्-त. Des. दुभुजति. Frequ. बोभुज्यते, बोभुजति, बांभोकि. Pass. भुज्यते. A. अभोजि. P. P. भुज. G. भुक्त्वा, सभुज्य. Inf. भोक्तुम्.

भुज 7 U पालनाभ्यवहारयो To protect, to govern (P) to eat; to enjoy, to suffer, to pass (as time) (A) P भुजति भुजे Pf भुमोन्, भुमुज 2nd sing युमोजिय, युमुजिय P F भोक्ता F भोक्ष्यति-ते C अभोक्ष्यत्-त् Aor अभोक्षीत्, भुज् dual अभोक्षाम्, अभुक्षात् B भुज्यात्, भुक्षीष्ट Caus भाजयति-ते, (P only in the sense of 'to eat') A अबुभुजत् D बुभुसति ते Frequ बोभुज्यते, बोभुजीति बोभोति Pass भुज्यते A अभोजि P P भुक्त Pot P भोज्य (भोज्य enjoy able) G भुक्त्वा, उपभुज्य Inf भोक्तुम्

भुरण् 11 P धारणपोषणयो To hold to nourish P भुरण्यति Pf भुरणाश्रकार &c P F भुरणिता F भुरणिष्यति Aor अमुरणीत् B भुरण्यात्

भू 1 P सत्तायाम् To be P भवति Pf बभूव 2nd sing वभूविष P F भविता F भविष्यति C अभविष्यत् Aor अभूत् B भूयात् C₁₂₃ भावयति ते A अभीभवत् D वभूषति Frequ बोभूयते, बोभूवीति बोभोति Pass भूयते A अभवि P P भूत G भूत्वा सभूय Inf भवितुम्

भू 10 U अवक्लृप्ते To be purified to consider to mix. P भावयति ते Pf भावयाश्रकार चके &c P F भावयिता F भावयिष्यति ते Aor अभाभवत् त B भाव्यात्, भावयिषीष्ट D भावयिषति-ते Pass भाव्यते A अभवि P P भावित G भावित्वा, सभाव्य Inf भावितुम्

भू 10 A 1 U प्राप्ते To obtain, to attend P भावयते भवात्-ते Pf भावयाश्रके &c वभूवे 2nd sing भावयाश्रकृण् &c, वभूविषे P F भावयिता, भविता F भावयिष्यते भविष्यति ते Aor अभीभवत् अभूत्, अभविष्ट B भावयिषीष्ट भूयात्, भविषीष्ट Pass भाव्यते भूयते A भावि D दिभाविषते बुभूषति-ते P P भावित, भूत G भावित्वा सभाव्य, भूत्वा, सभूय Inf भावायितुम्, भवितुम्

भू 1 P अलङ्कारे To adorn to decorate P भूषति Pf भूषत् P F भूषिता F भूषिष्यति C अभूषिष्यत् Aor अभूषीत् B भूष्यात् Caus भूषयति-ते A अबुभुषत् Des बुभूषिषति Frequ बाभूष्यते, बोभूषीति, बोभूषिष्ट Pass भूष्यते A अभूषि P P भूषित G भूषित्वा, सभूष्य Inf भूषितुम्

भू 10 U अलङ्कार To adorn to decorate P भूषयति-ते Pf भूषयाश्रकार चके &c P F भूषयिता F भूषयिष्यति-ते Aor अबुभूषत् B भूष्यात्, भूषयिषीष्ट D बुभूषयिषति ते Pass भूष्यते A अनूषि P P भूषित G भूषयित्वा, सभूष्य Inf भूषयितुम्

भृ (भृज्) 1 U भरणे To fill to support P भरति-ते Pf बभार, बभ्रे 2nd sing वभर्ध, वभप P F भर्ता F भरिष्यति-ते Aor अभार्षीत् अभूत् B भ्रियात्, भ्रिषीष्ट Caus भारयति ते Aor अभीभवत्-त् D बुभर्षति ते, विभरिषति-ते Irequ बभ्रीयते बभर्ति बभ्रीरिति &c Pass भ्रियन् A अभारि P P भर्त G भर्त्वा, सभृय Inf भर्तुम्

भृ (भृश्) 3 U. धारणपोषणयोः To bear; to support; to nourish. P. विभ्रति, विभ्रते. Imperf. अविभ्रः. plu. अविभ्रहः. Pf. बभ्रात्, बभ्रे, विभ्र-
राशकार-चक्रे &c. P. F. भर्ता. F. भ्रिष्यति-ते. Aor. अभर्षात्, अभ्रत्. B.
भ्रियात्, भ्रिषीट. Caus. भ्रात्यति-ते. A. अब्रिभ्रत्-त्. Des. बुभ्रषति-ते. Frequ.
see the above root. Pass. विभ्रते. A. अभर्षि. P. P. भ्रत्. G. भ्रत्वा,
सभ्र्य. Inf. भर्तुम्.

भृज् (भृजी) 1. A. भर्जने. To parch; to fry. P. भर्जते. Pf. बभृजे. 2nd
sing. बभृजिषे. P. F. भर्जिता. F. भर्जिष्यते. C. अभर्जिष्यत्. Aor. अभर्जिष्ट.
B. भर्जिषीट. Caus. भर्जयति-ते. A. अबभर्जत्-त्, अब्रिभ्रजत्-त्. D. विभर्जयते.
Frequ. बरीभ्रज्यते, बर्षिजीति, बर्षिर्ति &c. Pass. भ्रज्यते. A. अभर्जि P. P.
भ्रज्. G. भर्जित्वा. Inf. भर्जितुम्.

भृश (भृश्) 4. P. अभ्रपतने. To fall down. P. भ्रशति. Pf. बभ्रश. 2nd
sing. बभ्रशिषे. P. F. भ्रशिता. F. भ्रशिष्यति. Aor. अभ्रशत्. B. भ्रश्यात्,
Des. विभ्रशिषति. P. P. भृश. G. भ्रशित्वा, भृशा. Inf. भ्रशितुम्.

भृश (भृशि) 10. U. 1. P. भाषायां दीप्तौ च To speak; to shine. P.
भृशयति-ते; भृशति. Pf. भृशयावकार-चक्रे &c; बभृश. P. F. भृशयिता; भृशिता.
F. भृशयिष्यति-ते; भृशिष्यति. Aor. अबभृशत्-त्; अभृशीत्. B. भृश्यात्, भृशयि-
षीट; भृश्यात्. Pass. भृश्यते. A. अभृशि.

भृ 9. P. भ्रूयते; (भ्रूयते) To blame; to censure; to nourish; to
maintain; to support. P. भ्रूयति. Pf. बभ्रात्. 2nd sing. बभ्रिय.
P. F. भ्रूयिता, भ्रूयिता. F. भ्रूयिष्यति, भ्रूयिष्यति. C. अभ्रूयिष्यत्, अभ्रूयिष्यत्.
Aor. अभ्रूयिषत्. B. भ्रूयिषीट. D. विभ्रूयिषति, विभ्रूयिषति, विभ्रूयिषति. Frequ.
बभ्रूयते, बभ्रूयिषति, बभ्रूयिषति.

भृ (भृ) 1. U. भृय गतो च. To fear; to go; to move. P. भृयति-ते.
Pf. विभृय, विभृये P. F. भृयिता. F. भृयिष्यति-ते. Aor. अभृयीत्, अभृयिषत्.
B. भृय्यात्, भृयिषीट. D. विभृयिषति-ते. Caus. भृययति-ते. A. अविभृयत्-त्.

भृ 1. A. भृय. To fear. P. भृयते. Pf. बभृयते. 2nd sing. बभृयिषे.
P. F. भृयिता. F. भृयिष्यते. Aor. अभृयिषत्. B. भृयिषीट. Des. विभृ-
यिषते. Pass. भृय्यते. A. अभृयानि.

भृ 1. U. भृजे. To eat. P. भृजति-ते. Pf. बभ्रक्ष-क्षे. P. F. भ्रजिता. F.
भ्रजिष्यति-ते. C. अभ्रजिष्यत्-त्. Aor. अभ्रक्षीत्, अभ्रक्षिष्ट. B. भ्रज्यात्,
भ्रजिषीट. Caus. भ्रजयति-ते. A. अबभ्रजत्-त्. Pass. भ्रज्यते. A. अभ्रक्षि.
D. विभ्रजयति-ते. Frequ. बाभ्रज्यते, बाभ्रजि &c. P. P. भ्रजित. G.
भ्रजित्वा. Inf. भ्रजितुम्.

भृ 1. P. भृजे. To speak. P. भृजति. Pf. बभ्राज. 2nd sing. बभ्रजिषे.
P. F. भ्रजिता. F. भ्रजिष्यति. Aor. अभ्रजिषत्, अभ्रजिषत्. B. भ्रज्यात्, D.
विभ्रजयति. Frequ. बभ्रज्यते, बभ्रजि &c.

- भ्रम् (भ्रमु) 1. P. चलने. To roam about. P. भ्रमति, भ्रमयति. Pf. ब्रमाम.
dual. ब्रमामुः, भ्रेमतु. 2nd sing. ब्रममिथ, भ्रेमिथ. P. F. भ्रमिता. F.
भ्रमिष्यति C. अश्रमिष्यत्. Aor. अभ्रमीत्. B. भ्रम्यात्. Caus. भ्रमयति
(also भ्रामयति according to some) A. अविभ्रमत्. D. विभ्रमिषति.
Frequ. ब्रमन्म्यते, ब्रमन्म्यते, ब्रमन्मीति, ब्रमन्मीति, ब्रमन्मि, ब्रमन्मि Pass.
भ्रम्यते. A. अभ्रमि. P.P. भ्रान्त G. भ्रमिता, भ्रान्वा, सभ्रम्य Inf. भ्रमितुम्.
- भ्रम् (भ्रमु) 4. P. अनवस्थाने To move unsteadily. P. भ्राम्यति Aor.
अभ्रमत्. Prest. P. भ्राम्यत्. For the remaining forms see
the above root.
- भ्रश् 1. A. अवलसने. To fall; to drop down P. भ्रशते Pf. ब्रशते.
2nd sing. ब्रशमिथे P. F. भ्रशिता. F. भ्रशिष्यते C. अभ्रशिष्यत्. Aor.
अभ्रशिष्ट. B. भ्रशिपीष्ट Caus. भ्रशयति-ते. A. अविभ्रशत्-त.
- भ्रश् (भ्रशु) 1. A. अवलसने. To fall, to drop down P. भ्रशते. Pf.
ब्रशते, 2nd sing. ब्रशमिथे P.F. भ्रशिता. F. भ्रशिष्यते. C. अभ्रशिष्यत्. Aor.
अभ्रशत्, अभ्रशिष्ट. B. भ्रशिपीष्ट. Caus. भ्रशयति-ते. A. अवभ्रशत्-त D.
विभ्रशिषते. Frequ. वाभ्रश्यते, वाभ्रशीति, वाभ्रष्टि. Pass. भ्रश्यते. A.
अभ्रशति. P. P. भ्रष्ट G. भ्रशिता, भ्रष्टा, प्रभ्रश्य. Inf. भ्रशितुम्.
- भ्रश् (भ्रशु) 4. P. अवलसने To fall down. P. भ्रश्यति. Pf. ब्रश्य,
P. F. भ्रशिता F. भ्रशिष्यति. C. अभ्रशिष्यत्. Aor. अभ्रशत्. D. अभ्रशत्.
Caus. भ्रशयति-ते. A. अवभ्रशत्-त D. विभ्रशिषति. Frequ. see the
above root. Pass. भ्रश्यते. A. अभ्रशति. P.P. भ्रष्ट. G. भ्रशिता, भ्रष्टा.
Inf. भ्रशितुम्.
- भ्रश् (भ्रशु) 1. A. अवलसने. To fall down. P. भ्रशते Pf. ब्रशते. 2nd
sing. ब्रशमिथे. P. F. भ्रशिता. F. भ्रशिष्यते. C. अभ्रशिष्यत् Aor. अभ्र-
शत्, अभ्रशिष्ट. B. भ्रशिपीष्ट. Caus. भ्रशयति. A. अवभ्रशत्. D. विभ्रशिषते.
Frequ. वनीभ्रश्यते, वनीभ्रशीति, वनीभ्रशति. Pass. भ्रश्यते. A. अभ्रशति.
P. P. भ्रष्ट. G. भ्रशिता, भ्रष्टा, वभ्रश्य. Inf. भ्रशितुम्.
- भ्रश् 6. U. पाके To parch, to fry. P. भ्रज्जति-ते Pf. ब्रज्जते, बभ्रजे,
ब्रज्जते, बभ्रजे. 2nd sing. ब्रज्जमिथ, बभ्रजिमिथ, बभ्रष्ट, बभ्रष्टे, बभ्रजिष्ये,
बभ्रजिष्ये. P.F. भ्रज्ज, भ्रज्ज. F. भ्रज्जयति ते, भ्रज्जयति ते C. अभ्रज्जयत्-त. अभ्रज्जयत्
Aor. अभ्रज्जीत्, अभ्रज्जीत्, अभ्रष्ट, अभ्रष्टे. dual. अभ्रज्जाम्, अभ्रज्जाम्.
अभ्रज्जताम्, अभ्रज्जताम्. B. भ्रज्ज्यात्, भ्रज्जीष्ट, भ्रज्जीष्ट. Caus. भ्रज्जयति-ते,
भ्रज्जयति ते. A. अवभ्रज्जयत्-त, अवभ्रज्जयत्-त. D. विभ्रज्जयति-ते, विभ्रज्जयति-ते,
विभ्रज्जयति-ते. विभ्रज्जयति-ते. Frequ. भ्रज्जयते, वाभ्रज्जीति, वाभ्रष्टि &c.
Pass. भ्रज्जयते. A. अभ्रज्जि, अभ्रज्जि. P. P. भ्रष्ट. G. भ्रष्टा, भ्रष्टम्. Inf.
भ्रष्टुम्, भ्रष्टुम्.

भ्राज् (भ्राजू) 1. A. दीप्तौ. To shine; to glitter. P. भ्राजते. Pf. बभ्राज, भ्रेजे. 2nd sing. बभ्राजिषे, भ्रेजिषे. P. F. भ्राजिता. F. भ्राजिष्यते. C. अभ्राजिष्यत्. Aor. अभ्राजिष्ट. B. भ्राजिषीष्ट. Caus. भ्राजयति-ते. A. अबिभ्राजन् त, अबभ्राजन्-त्त. D. विभ्राजिषते. Frequ. बाभ्राज्यते, बाभ्राजीति, बाभ्राटि. Pass. भाज्यते. A. अभ्राजि. P. P. भ्राजित. G. भ्राजित्वा. Inf. भ्राजितुम्. Abs. भाजयुः (brilliancy, splendour).

भाज् (भाजू) 1. A. दीप्तौ. To shine. P. भाजते. Pf. बभाजे. 2nd sing. बभाजिषे. Frequ. बाभाज्यते, बाभाजीति, बाभाक्ति. For other forms see the above root.

भास् (भासू) 1. A. दीप्तौ. To shine; to glitter. P. भासते, भास्यते. Pf. बभासे, भ्रेशे. 2nd sing. बभाशिषे, भ्रेशिषे. P. F. भासिता. F. भाशिष्यते. C. अभ्राशिष्यत्. Aor. अभ्राशिष्ट. B. भाशिषीष्ट. Caus. भासयति-ते. A. अभ्रासन्-त्त. D. विभाशिषते. Frequ. बाभास्यते, बाभासीति, बाभाप्ति. Pass. भास्यते. A. अभ्राशि. P. P. भासित. G. भासित्वा. Inf. भाशितुम्. Abs. भासयुः (splendour).

भ्री 3. P. भये; (भयइत्येके). To fear; to support. P. भ्रीणाति, भ्रिणाति. Pf. विभ्राय. 2nd sing. विभ्रयिष, विभ्रेय. P. F. भ्रेता. F. भ्रेष्यति. Aor. अभ्रेयीत्. B. भ्रीयात्. Frequ. वेभ्रीयते, वेभ्रीतीति, वेभ्रेति. Pass. भीयते. A. भत्रायि. P. P. भीत. G. भीत्वा. Inf. भ्रेतुम्.

भृज् (भृयादिः) 6. P. आच्छादनेऽपये; निमज्जनइत्येके. To cover; to collect; to plunge. P. भृजति. Pf. दुभ्रोज. 2nd sing. दुभ्रुजिष. P. F. भृजिता. F. भृजिष्यति. C. अभ्रुजिष्यत्. Aor. अभ्रुजीत्. B. भ्रुजात्. D. दुभ्रुजिषति. Pass. भृज्यते. A. अभ्रुजि.

भ्रू 10. A. आशासिकनयोः. To hope; to fear. P. भ्रूयते. Pf. भ्रूयायकार. चक्रे &c. P. F. भ्रूयिता. F. भ्रूयिष्यते. Aor. अनुभ्रूणत्. B. भ्रूयिषीष्ट. D. दुभ्रूयिषते. Pass. भ्रूयते. A. अभ्रूणि. P. P. भ्रूणित. G. भ्रूणित्वा. Inf. भ्रूणितुम्.

भ्रेज् (भ्रेजू) 1. A. दीप्तौ. To shine; to glitter. P. भ्रेजते. Pf. विभ्रेजे. P. F. भ्रेजिता. F. भ्रेजिष्यते. C. अभ्रेजिष्यत्. Aor. अभ्रेजिष्ट. B. भ्रेजिषीष्ट. Caus. भ्रेजयति-ते. A. अबिभ्रेजन्-त्त. D. विभ्रेजिषते. Frequ. वेभ्रेज्यते, वेभ्रेजि &c.

भ्रू (भ्रूयु) 1. A. भये गर्ता च. To fear; to go; to move. P. भ्रूयते. Pf. विभ्रूये. 2nd sing. विभ्रूयिषे. P. F. भ्रूयिता. F. भ्रूयिष्यते. Aor. अभ्रूयिष्ट. B. भ्रूयिषीष्ट. D. विभ्रूयिषते. Caus. भ्रूयति-ते. A. अबिभ्रूयन्-त्त. P. P. भ्रूयित. G. भ्रूयित्वा. Inf. भ्रूयितुम्.

भुञ् 1. U. अदने. To eat P. भुञ्जति-ते. Pf. बभूज-ञ्. 2nd sing.

बभूजिष्य, बभूजिष्ये P. F. भुञ्जिता. F. भुञ्जिष्यति-ते. Aor. अभुञ्जीत्, अभु-
जिष्य. B. भुञ्ज्यात् भुञ्जिषीष्ट. D. विभुञ्जिष्यति-ते. Frequ. बाभूज्यते, बाभूज्यति,
बाभूजि. Caus. भुञ्जयति-ते. A. अयभुञ्ज्यत्-त. Pass भुञ्ज्यते. A. अभुञ्जि.

भ्राज (दुष्मासृ) 1. A. दीप्तौ. To shine; to glitter. भ्राजते, भ्राज्यते. Pf.
बभ्राजे, बभ्राजे. 2nd sing. बभ्राजिष्ये, भ्राजिष्ये. P. F. भ्राजिता. F. भ्राजिष्यते.
C. अभ्राजिष्यत्. Aor. अभ्राजिष्य. B. भ्राजिषीष्ट. Caus. भ्राजयति-ते. A.
अयभ्राज्यत्-त. D. विभ्राजिष्यते. Frequ. बाभ्राज्यते, बाभ्राज्यति, बाभ्राजि Pass.
भ्राज्यते. A. अभ्राजि. P. P. भ्राजित. G. भ्राजित्वा. Inf. भ्राजितुम्.

भ्रूय (भ्रूय) 1. A. दीप्तौ. To shine; to glitter. P. भ्रूयते. Pf. बिभ्रूय. 2nd
sing. बिभ्रूयिष्ये. P. F. भ्रूयिता. F. भ्रूयिष्यते. Aor. अभ्रूयिष्य. B. भ्रूयिषीष्ट
Caus. भ्रूययति-ते. A. अयिभ्रूय्यत्-त. Pass. भ्रूय्यते. A. अभ्रूयि. D. बिभ्रू-
यिष्यते. Frequ. बेभ्रूय्यते, बेभ्रूयि &c.

म.

मसृ 1. P. संपाते. To collect. P. मसृति. Pf. मसृज्, 2nd sing. मसृजिष्य.
P. F. मसृजिता. F. मसृजिष्यति. C. मसृजिष्यत्. Aor. अमसृज्. B. मसृज्यात्.
D. विमसृजिष्यति. Frequ. मामसृज्यते, मामसृजि &c. Caus. मसृजयति-ते. A. अय-
मसृज्यत्-त.

मसृ 1. P. गतौ. To go. P. मसृति. Pf. ममासृ. 2nd sing. मेसृय. P. F.
मसृजिता. F. मसृजिष्यति. Aor. अमसृजीत्, अमासृजीत्. B. मसृज्यात्. D. विम-
सृजिष्यति. Frequ. मामसृज्यते, मामसृजि &c.

मगृ 11. P. परिवेष्टने नीचदास्ये च. To surround; to serve; to be a
slave. P. मगृयति. Pf. मगृयास्यत् &c. P. F. मगृयिता. F. मगृयिष्यति
Aor. अमगृयीत्. B. मगृय्यात्.

मङ् (मङ्) 1. A. मण्डने. To adorn; to decorate. P. मङ्गते. Pf. ममङ्गे.
P. F. मङ्गिता. F. मङ्गिष्यते. C. अमङ्गिष्यत्. Aor. अमङ्गिष्य. B. मङ्गिषीष्ट.
Pass. मङ्ग्यते. A. अमङ्गि. Caus. मङ्गयति-ते. A. अयमङ्ग्यत्-त.

मङ् (मङ्) 1. P. गतौ. To go. P. मङ्गति. Pf. ममङ्ग. 2nd sing. ममङ्गिष्य.
P. F. मङ्गिता. F. मङ्गिष्यति. C. अमङ्गिष्यत्. Aor. अमङ्गजीत्. B. मङ्ग-
ज्यात्. D. विमङ्गिष्यति. Pass. मङ्ग्यते. A. अमङ्गि. Frequ. मामङ्ग्यते,
मामङ्गि &c.

मङ् (मगि) 1 P गतौ. To go. P मङ्गति. Pf. ममङ्. 2nd sing. ममङ्गिथ. P. F मङ्गिता F. मङ्गिष्यति. Aor. अमङ्गीत्. B. मङ्ग्यात्. Pass. मङ्ग्यते. A. अमङ्गि.

मङ् (मधि) 1. P. मङ्गने. To adorn; to decorate. P. मङ्गति. Pf. ममङ्. 2nd sing. ममङ्गिथ. P. F. मङ्गिता. F. मङ्गिष्यति. Aor. अमङ्गीत्. B. मङ्ग्यात्. Pass. मङ्ग्यते. A. अमङ्गि. D. मिमङ्गिषति. Frequ. मामङ्ग्यते, मामङ्गि &c.

मङ् (मधि) 1.A. गत्याक्षेपे गत्यारम्भे केतवे च To go; to blame; to move quickly; to commence; to cheat. P. मङ्गते. Pf. ममङ्. 2nd sing. ममङ्गिथे. P. F. मङ्गिता F. मङ्गिष्यते. C. अमङ्गिष्यत Aor. अमङ्गिष्य. B मङ्गिषीष्ट. Pass मङ्ग्यते A. अमङ्गि.

मच् 1. A. दम्भे कथने वक्तृत्वे च To cheat; to boast; to pound. P. मचते. Pf. मेचे 2nd sing. मेचिथे. P. F. मचिता. F. मचिष्यते. C. अमचिष्यत. Aor. अमचिष्ट. B मचिषीष्ट. D. मिमचिषते Caus. माचयति-ते. A. अमीमचत्-न्.

मज् 1. P मज्जने शब्दायै च To be mad; to sound. P. मज्जति. Pf. ममाज्. 2nd sing. मेजिथ P. F. मज्जिता F. मज्जिष्यति. Aor. अमज्जीत्, अमाजीत्. B. मज्ज्यात्. Pass. मज्ज्यते. A. अमाजि Frequ. मामज्यते, मामजि &c.

मश् (मचि) 1. A. धारणोद्यमपूजनेषु. To hold; to grow high; to adore. P. मश्ते. Pf. ममवे. 2nd sing. ममशिथे P. F. मशिता. F. मशिष्यते. C. अमशिष्यत. Aor. अमशिष्ट. B. मशिषीष्ट. Pass मश्ज्यते. A. अमशि. D. मिमशिषते. Frequ. मामश्ज्यते, मामशि &c

मश् (मजि) 1. P. शब्दे. To sound. P. मज्जति. Pf. ममज्. P. F. मज्जिता. F. मज्जिष्यति. Aor. अमज्जीत्. B. मज्ज्यात्. Pass. मज्ज्यते A. अमजि. P. P. मजित. G. मजित्वा. Inf. मजितुम्.

मठ् 1. P. मर्दनिवासनयोः. To grind; to dwell P. मठति. Pf. ममाठ. 2nd sing. मेठिथ. P. F. मठिता. F. मठिष्यति. Aor. अमठीत्, अमाठीत्. B. मठ्यात्. Frequ. मामठ्यते, मामठि &c. P. P. मठित. G. मठित्वा. Inf. मठितुम्.

मण् 1. P. शब्दे. To sound; to murmur. P. मणति. Pf. ममाण. 2nd sing. मेणिथ. P. F. मणिता. F. मणिष्यति. C. अमणिष्यत्. Aor. अमणीत्, अमाणीत्. B. मण्यात्. Frequ. ममण्यते, मम्मण्यते, ममणीति, मम्मणीति, ममण्ति, मम्मण्ति.

मण्ड् (मठि) 1. A. शोक. To remember with regret; to grieve for P. मण्डते. Pf. ममण्डे. 2nd sing. ममण्डिथे. P. F. मण्डिता. F. मण्डिष्यते. C. अमण्डिष्यत्. Aor. अमण्डिष्ट. B. मण्डिषीष्ट. Pass. मण्ड्यते. A. अमण्डि Caus. मण्डयति-ते. A. अममण्डत्-न्. Inf. मण्डितुम्.

मण्ड् (मडि) 1. P. भूतायाम्. To adorn oneself. P. मण्डति. Pf. ममण्ड.

2nd sing मनण्डिथ. P. F. मण्डिता. F. मण्डिष्यति. Aor. अमण्डीत्. B मण्डीत्. Caus. मण्डयति-ते. A. अममण्डत्-त. D. मिमण्डिषति. Frequ सामण्ड्यते, सामण्डीति, सामण्डि. Pass. मण्ड्यते. A. अमण्डि. P. P. मण्डित. G. मण्डित्वा. Inf. मण्डितुम्.

मण्ड् (मडि) 1. A. विभाजने. To divide P मण्डते. Pf. समण्डे. 2nd sing. समण्डिषे. P. F. मण्डिता. F. मण्डिष्यते. C. अमण्डिष्यत. Aor. अमण्डिष B. मण्डिषीष्ट Caus मण्डयति-ते. A. अममण्डत्-त D. मिमण्डिषते. Frequ see the above root. Pass. मण्ड्यति. A. अमण्डि P.P. मण्डित G मण्डित्वा. Inf मण्डितुम्.

मण्ड् (मडि) 10 U. 1. P भूषादाम्. To adorn; to decorate P मण्डयति-ते; मण्डति Pf. मण्डयाधकार-चक्रे &c, समण्ड P. F. मण्डयिता, मण्डिता F मण्डयिष्यति ते; मण्डिष्यति Aor. अममण्डत्-त; अमण्डीत्. B मण्ड्यात्, मण्डयिषीष्ट; मण्ड्यात् Des. मिमण्डयिषति-ते; मिमण्डिषति. Frequ. see मण्ड् 1. P. Pass. मण्ड्यते. A. अमण्डि. P. P. मण्डित G. मण्डित्वा; मण्डित्वा. Inf. मण्डयितुम्; मण्डितुम्.

मथ् (मथे) 1. P. विलोडने To stir; to whirl round; to churn P मेथति Pf समाथ 2nd sing मेथिथ P. F मथिता F मथिष्यति C अमथिष्यत्, Aor. अमथीत्. B. मथ्यात्. Caus. माथयति-ते A. अमीमथत् &c. Des मिमथिषति Frequ सामथ्यते, सामथीति, मामाति. Pass मथ्यते A. अमाथि. P. P मथित G मथित्वा Inf मथितुम्.

मद् (मदी) (घटादिः) 4. P हर्षलेनयो To be glad; to be poor or distressed P माद्यति Pf. ममाद 2nd sing मेदिथ P F. मदिता F. मदिष्यति C. अमदिष्यत् Aor अमदीत्, अमादीत्. B. नद्यात्. Caus मद्यति-ते. (also नाद्यति-ते, when it means to madden; to inebriate). A. अमीमदत्-त. Des. मिमदिषति. Frequ सामद्यते, सामदीति, मामति. Pass. मद्यते. A. अमदि, अमादि P. P. मत्त. G. मदित्वा, समत्त. Inf मदितुम्.

मद् 10. A. वृत्तियोने. To gratify; to please. P. मादयते. Pf. नादयाधके &c P. F. मादयिता. F. मादयिष्यते. Aor. अमीमदत्. B मादयिषीष्ट. Des. मिमादयिषते Pass. माद्यते. A. अमादि. P. P. मादित. G. मादित्वा. Inf मादयितुम्.

मन् 4. A. ज्ञाने. To think; to suppose. P. मन्यते. Pf. मेने. 2nd sing. मेनिषे. P. F. मन्ता F मन्थते C अपत्यत्. Aor. अमत्त. B. मनीट. Caus. मानयति-ते. A. अमीमनत्-त. Des. मिमनते. Frequ. समन्यते, नमन्यते, ममनीति, ममनीति, ममन्ति, मम्मन्ति. Pass. मन्यते. A. अमाति. P. P. मत्त G. मगित्वा, मत्ता. अनुमत्य. Inf मन्तुम्.

मन् (मनु) 8. A. अवबोधने. To know; to think. P. मनुते Pf मेने. 2nd sing. मेनिषे. P. F. मन्तिता. F. मनिष्यते. C. अमनिष्यत्

- Aor अमन, अमनिट् 2nd sing. अमयाः, अमनिताः. B मानिपीट्. Des मिमनियते.
Caus. & Frequ. see the above root. Pass. मन्यते. A. अमानि.
P. P. मन्. G. मनित्वा, मन्वा, समन्व. Inf. मन्तुम्.
- मन् 10. A. स्तभे. To be proud; to stop P. मानयते. Pf. मानयावके
&c. P. F. मानयिता. F. मानयिष्यते. C. अमानयिष्यत्. Aor. अमीमनत्. B.
मानयिपीट्. D. मिमानयियते. Pass. मान्यते. A. अमानि. P. P. मानित. G.
मानयित्वा. Inf. मानयितुम्.
- मन् 11. P. अपराधे. To transgress against; to be angry; to be
offended. P. मन्तूयति. Pf. मन्तूयावकार &c. P. F. मन्तूयिता. F.
मन्तूयिष्यति. Aor. अमन्तूयीत्. B मन्तूय्यात्.
- मन् (मन्तूय्) 11. U. अपराधे. To be offended. P. मन्तूयति-ते. Pf.
मन्तूयावकार-चे &c. P. F. मन्तूयिता. F. मन्तूयिष्यति-ते. C. अमन्तूयिष्यत्.
Aor. अमन्तूयीत्, अमन्तूयिपीट्. B. मन्तूय्यात्, मन्तूयिपीट्.
- मन् (मन्त्रि) 10. A. गुप्तपरिभाषणे. To consult; to ponder over, to
advise. P. मन्त्रयते. Pf. मन्त्रयावके &c. P. F. मन्त्रयिता. F. मन्त्रयिष्यते.
C. अमन्त्रयिष्यत्. Aor. असमन्त्रत्. B. मन्त्रयिपीट्. D. मिमन्त्रयिष्यते. Pass.
मन्त्र्यते. A. अनन्त्रि. P. P. मन्त्रित. G. मन्त्रयित्वा, आमन्त्र्य. Inf. मन्त्रयितुम्.
- मन् (मधि) 1. P. हिंसाप्रेषणयोः. To kill; to suffer pain. P. मन्थति. Pf.
ममन्थ. 2nd sing. ममन्थिय P. F. मन्थिता. F. मन्थिष्यति. C. अमन्थिष्यत्.
Aor. अमन्थीत्. B. मन्थ्यात्. Caus. मन्थयति-ते. A. अममन्थ्यत्. Des.
मिमन्थियति. Frequ. ममन्थ्यते, ममन्थीति, ममन्थि. Pass. मन्थ्यते. A.
अमन्थि. P. P. मन्थित. G. मन्थित्वा. Inf. मन्थितुम्.
- मन् 1. P. विलोडने. To churn; to shake. P. मन्थति. B. मन्थ्यात्. Pass.
मन्थ्यते. A. अनन्थि. P. P. मन्थित. Pres. P. मन्थत्. G. मन्थित्वा, मन्थित्वा,
उन्मन्थ. Inf. मन्थितुम्. For the remaining forms see the
above root.
- मन् 9. P. विलोडने. To churn, to shake. P. मन्थाति. Imperf. अमन्थात्.
Impera. मन्थातु. 2nd sing. मथान. Pot. मन्थीयात्. Prest. P. मन्थत्.
For the remaining forms see the root मन् 1. P.
- मन् (मदि) 1. A. स्तुतिमोदमदस्त्वप्रकान्तिगतियु. To praise; to be glad;
to be proud; to sleep; to shine; to move slowly. P. मन्दते.
Pf. ममन्द. 2nd sing. ममन्दिष्ये. P. F. मन्दिता. F. मन्दिष्यते. C. अमन्दि-
ष्यत्. Aor. अमन्दिट्. B. मन्दिपीट्. D. मिमन्दिष्यते. Frequ. ममन्द्यते,
ममन्दीति, ममन्ति. Pass. मन्द्यते. A. अमन्दि. Caus. मन्दयति-ते. A.
अममन्द्यत्.
- मन् 1. P. गती. To go; to move. P. मन्त्रति. Pf. ममन्त्र. 2nd sing.
ममन्त्रिय. P. F. मन्त्रिता. F. मन्त्रिष्यति. Aor. अमन्त्रीत्. B. मन्त्र्यात्. D.
मिमन्त्रियति. Frequ. ममन्त्र्यते, ममन्त्रीति, ममन्त्रि. Pass. मन्त्र्यते. A. अमन्त्रि.

गम् 1. A. गतौ. To go; to move. P. गच्छते. Pf. गच्छे. 2nd sing. मेविये. P. F. गच्छिता. F. गच्छिष्यति. C. अगच्छिष्यत्. Aor. अगच्छिष्य. D. गच्छिष्यात्. D. गच्छिष्यते.

गृह् 10. U. शब्दे ग्रहणे च. To sound; to take. P. गृह्यति. Pf. गृह्यते. P. F. गृह्यिता. F. गृह्यिष्यति. C. अगृह्यिष्यत्. Aor. अगृह्यिष्य. B. गृह्यात्. G. गृह्यित्वा. Inf. गृह्यितुम्.

गम् 1. P. गतौ. To go to move. P. गच्छति. Pf. गच्छे. 2nd sing. मेविये. P. F. गच्छिता. F. गच्छिष्यति. C. अगच्छिष्यत्. Aor. अगच्छिष्य. B. गच्छ्यात्. Des. गच्छिष्यति. Frequ. गच्छिष्यते. गच्छिष्यति, गच्छिष्यति.

गम् 1. P. पूरणे. To fill. P. गच्छति. Pf. गच्छे. 2nd sing. मेविये. P. F. गच्छिता. F. गच्छिष्यति. Aor. अगच्छिष्य. B. गच्छ्यात्. Caus. गच्छयति. A. अगच्छयत्. Frequ. गच्छयते.

गम् 1. A. धारणे. To hold; to possess. P. गच्छते. Pf. गच्छे. P. F. गच्छिता. F. गच्छिष्यते. C. अगच्छिष्यत्. Aor. अगच्छिष्य. B. गच्छिष्यात्. Caus. गच्छयति. A. अगच्छयत्. D. गच्छिष्यते. Frequ. गच्छयते. गच्छयति, गच्छयति. Pass. गच्छ्यते. A. अगच्छ्यति.

गम् 1. A. धारणे. To hold; to possess. P. गच्छते. Pf. गच्छे. P. F. गच्छिता. F. गच्छिष्यते. Aor. अगच्छिष्य. B. गच्छिष्यात्. Pass. गच्छ्यते. A. अगच्छ्यति. P. F. गच्छिता. G. गच्छित्वा. Inf. गच्छितुम्.

गम् 1. P. बन्धने हिंसायां च. To bind; to kill. P. गच्छति. Pf. गच्छे. 2nd sing. मेविये. P. F. गच्छिता. F. गच्छिष्यति. C. अगच्छिष्यत्. Aor. अगच्छिष्य. B. गच्छ्यात्. D. गच्छिष्यति. Frequ. गच्छयते. गच्छयति, गच्छयति.

गम् 1. P. बन्धने. To bind. P. गच्छति. Pf. गच्छे. 2nd sing. मेविये. P. F. गच्छिता. F. गच्छिष्यति. Aor. अगच्छिष्य. B. गच्छ्यात्. D. गच्छिष्यति. Frequ. गच्छयते. गच्छयति, गच्छयति. Pass. गच्छ्यते. A. अगच्छ्यति.

गम् 1. P. शब्दे कोपे च. To sound; to be angry. P. गच्छति. Pf. गच्छे. 2nd sing. मेविये. P. F. गच्छिता. F. गच्छिष्यति. C. अगच्छिष्यत्. Aor. अगच्छिष्य. B. गच्छ्यात्. Des. गच्छिष्यति. Caus. गच्छयति. A. अगच्छयत्. Frequ. गच्छयते. गच्छयति &c.

गम् 1. P. हिंसायां शब्दे च. To kill; to sound. P. गच्छति. Pf. गच्छे. 2nd sing. मेविये. P. F. गच्छिता. F. गच्छिष्यति. Aor. अगच्छिष्य. B. गच्छ्यात्. D. गच्छिष्यति. Frequ. गच्छयते. गच्छयति &c.

गम् (गच्छ) 4. P. परिमाणे. To measure; to change form. P. गच्छति. Pf. गच्छे. 2nd sing. मेविये. P. F. गच्छिता. F. गच्छिष्यति. C. अगच्छिष्यत्. Aor. अगच्छिष्य. B. गच्छ्यात्. Caus. गच्छयति. A. अगच्छयत्. Pass. गच्छ्यते. A. अगच्छ्यति. P. P. गच्छ, G. गच्छित्वा. Inf. गच्छितुम्.

गम् 1. A. गतौ. To go; to move. P. गच्छते. Pf. गच्छे. 2nd sing. मेविये.

ममस्किषे. P. F. मस्किता. F. मस्किष्यते. Aor. अमस्किष्ट. B. मस्किषीष्ट. D. मिमस्किषते.

मसृज् (दुमसृजो) 6. P. मृद्वी. To be drowned; to bathe; to be disheartened. P. मज्जति. Pf. ममज्ज. 2nd sing. ममज्जिष्य. ममज्जय. P. F. मज्जता. F. मज्जयति. C. अमज्जयत्. Aor. अमज्जीत्. 3rd dual. अमज्जताम्. B. मज्ज्यात्. Caus. मज्जयति-ते. A. अममज्जत्-त. Des. मिमज्जति. Frequ. मामज्ज्यते, मामज्जीति, मामज्जि. Pass. मज्ज्यते. A. अमज्जि. P. P. मज्ज. G. मज्जत्वा, निमज्जय. Inf. मज्जम्. Abs. मज्जयुः.

मह् 1. P. पूजयाम्. To worship; to revere P. महति. Pf. ममाह. 2nd sing. मेहिय. P. F. महिता. F. महिष्यति. C. अमहिष्यत्. Aor. अमहीत्. B. मयात्. Caus. माहयति-ते. A. अमीमहत्-त. Des. मिमहिषति. Frequ. मामहाते, मामहीति, मामाहि. Pass. मपते. A. अमाहि. P. P. महित. G. महित्वा. Inf. महितुम्.

मह् 10. U. पूजयाम्. To worship; to revere P. महयति-ते Pf. मह-याश्चकार-चक्रे &c. P. F. महयिता. F. महयिष्यति-ते. Aor. अममहत्-त. B. मयात्. महयिषीष्ट. Des. मिमहयिषति-ते. Pass. मपते. A. अमहि. P. P. महित. G. महित्वा. Inf. महयितुम्.

मंद् (महि) 1. A. वृद्धी. To grow old. P. मद्ते. Pf. ममंद्. P. F. मंदिता. F. मंदिष्यते. C. अमदिष्यत्. Aor. अमदिष्ट. Ben. मदिषीष्ट. Pass. मपते. A. अमंदि. Des. मिमदिषते. Frequ. मामपते, मामंदि &c. P. P. मंदिता. G. मंदिता. Inf. मंदिताम्.

मंद् (महि) 10. U. 1. P. मापावां दीप्तौ च. To speak; to shine. P. महयति-ते; महति. Pf. मंढयाश्चकार-चक्रे &c; ममंद्. P. F. मंढयिता; मंदिता. F. मंढयिष्यति-ते; मंदिष्यति. Aor. अममंढत्-त; अमंढीत्. B. मंढ्यात्. मंढयि-षीष्ट; मयात्. Pass. मंपते. A. अमंदि. Frequ. of the 1st conj. P. P. &c. see the above root.

मही (महीद्) 11. A. पूजयाम्. To worship; to honour. P. महीयते. Pf. महीयाश्चक्रे &c. P. F. महीयिता. F. महीयिष्यते. Aor. अमहीयिष्ट. B. महीयिषीष्ट.

मा 2. P. माने. To measure. P. माति. Pf. ममौ. 2nd sing. ममिष, ममाय. P. F. माता. F. मास्यति. C. अमास्यत्. Aor. अमासीत्. B. मेयात्. Caus. मापयति-ते. A. अमीमपत्-त. D. मित्वति. Frequ. मेमीयते, मामेति, मामाति. Pass. मीयते. A. अमायि. P. P. मित. G. मित्वा, उन्माय. Inf. मातुम्.

मा (माद्) 3. A. माने. To measure; to compare with. P. मीमते. plu. मिमते. Pf. मने. 2nd sing. ममिषे. P. F. माता. F. मास्यते. Aor.

धमास्त. B. मासीष्ट. Caus. see the above root. D. मिस्तते. Frequ. see the above root. Pass. मीयते. A. अमायि. P. P. मित. G. मित्वा, उन्माय. Inf. मातुम्.

मा (माइ) 4. A. माने. To measure. P. मायते. Prest. P. मायमान. For other forms see the root मा 3. A.

माहू (माहि) 1. P. काहायाम्. To desire; to wish. P. माहति. Pf. ममाहू. 2nd sing. ममाहिव. P. F. माहिता. F. माहिष्यति. C. अमाहिष्यत्. Aor. अमाहूत्. B. माहुपात्. Caus. माहुयति-ते. A. अममाहुत्-त्. Des. मिमाहिष्यति. Frequ. मामाह्यते, मामाह्यति, मामाहि. Pass. माह्यते. A. अमाहि. P. P. माहित. G. माहित्वा. Inf. माहितुम्.

मान् 1. A. जिज्ञासायाम्. To investigate; to examine. P. मीमांसते. Pf. मीमासाद्यके &c. P. F. मीमांसिता. F. मीमांसिष्यते. Aor. अमीमांसिष्ट. B. मीमांसिषीष्ट. Caus. मीमांसयति-ते. A. अमीमांसत्-त्. Des. मीमांसिषे. Pass. मीमांस्यते. A. अमीमांसि. P. P. मीमांसित. G. मीमांसित्वा, समीमांस्य. Inf. मीमांसितुम्.

मान् 10. A. स्वप्ने. To stop; to be proud. P. मानयते. Pf. मानयाद्यके &c. P. F. मानयिता. F. मानयिष्यते. C. अमानयिष्यत्. Aor. अमीमनत्. B. मानयिषीष्ट. D. मिमानयिषति-ते. Pass. मान्यते. A. अमानि.

मान् 10. U. 1. P. पूजयाम्. To worship; to honour. P. मानयति-ते; मानति. Pf. मानयाद्यकार-चके &c; ममान. P. F. मानयिता; मानिता. F. मानयिष्यति-ते; मानिष्यति. Aor. अमीमनत्-त्; अमानात्. B. मान्यत्; मानयिषीष्ट; मान्यात्. D. मिमानयिषति-ते; मिमानयति. Frequ. of the 1st conj. मामान्यते, मामानीति, ममान्ति. Pass. मान्यते. A. अमानि. P. P. मानित. G. मानयित्वा, मानित्वा, समान्य. Inf. मानयितुम्, मानितुम्.

मार्गं 10. U. 1. P. अन्वेषणे. To seek; to strive after; to obtain. P. मार्गयति-ते; मार्गति. Pf. मार्गयाद्यकार-चके &c; ममार्ग. P. F. मार्गयिता; मार्गिता. F. मार्गयिष्यति-ते; मार्गिष्यति. C. अमार्गयिष्यत्-त्; अमार्गिष्यत्. Aor. अममार्गत्-त्; अमार्गात्. Ben. मार्ग्यात्, मार्गयिषीष्ट; मार्ग्यात्. D. मिमार्गयिषति-ते; मिमार्गयति. Frequ. of the 1st conj. मामार्ग्यते, मामार्गीति, मामार्कि. Pass. मार्ग्यते. A. अमार्गि. P. P. मार्गित. G. मार्गयित्वा; मार्गित्वा, परिमार्ग्य. Inf. मार्गयितुम्; मार्गितुम्.

मार्जं 10. U. शब्दे शुद्धौ च. To sound; to cleanse; to purify. P. मार्जयति-ते. Pf. मार्जयाद्यकार-चके &c. P. F. मार्जयिता. F. मार्जयिष्यति-ते. Aor. अममार्जत्-त्. B. मार्ज्यात्, मार्जयिषीष्ट. D. मिमार्जयिषति-ते. Pass. मार्ज्यते. A. अमार्जि. P. P. मार्जित. G. मार्जयित्वा. Inf. मार्जयितुम्.

माह् (माइ) 1. U. माने. To measure. P. माहति-ते. Pf. ममाहहे. 2nd sing. ममाहिद्ये. P. F. माहिता. F. माहिष्यति-ते. C. अमाहिष्यत्-त्. Aor.

- अनाहीत्, अमाहिष्ट. B. माहात्, माहिषीष्ट. Caus. माहयति-त्ते. A. अममाहत्-
त. D. निमाहिषति-त्ते. Frequ. मामाहते, मामाहि &c.
- नि (डमिष्) 5. U. प्रक्षेपणे. To throw; to scatter. P. निनोति, निनुते.
Pf. नमौ, निम्ये. 2nd sing. नमिष, नमाय, निम्यिषे. P. F. माता. F.
मास्यति-त्ते. C. अमास्यत्-त्त. Aor. अमासीत्, अमास्त Ben. मीमात्, मामीष्ट.
Caus. माययति-त्ते. A. अनीमयत्-त्त. D. नित्यति-त्ते. Frequ. मेमीयते, येनवीति,
मेमेति. Pass. मीयते. A. अमायि. P. P. मित. G. मिन्वा, समाय. Inf.
मातुम् Abs. मिजिम् (मयनेन निवृत्तम्).
- मिच्छ 6. P. उच्छेदो To annoy; to hurt; to obstruct. P. मिच्छति. Pf.
मिमिच्छ P. F. मिच्छिता. F. मिच्छियति. Aor. अमिच्छात् B. मिच्छवान्.
D. मिमिच्छति. Frequ. मेमिच्छते, मेमिच्छीति, मेमेष्टि. Caus. मिच्छयति-
त्ते. A. अमिमिच्छत्-त्त.
- मिञ्ज (निजि) 10 U. 1. P. मायायां दीप्तौ च. To speak; to shine. P.
मिजयति ते; मिजति. Pf. मिजयाद्यकार-न्वके &c; मिमिज. P. F. मिजयिता;
मिजिता. F. मिजयिष्यति-त्ते; मिजिष्यति. Aor. भ्रमिमिजत् त; अमिज्रीत्. B.
मिज्यात्, मिजयिषीष्ट; मिज्यात्. Pass. मिज्यते. A. अमिजि. Frequ.
of the 1st conj. मेमिज्यते, मेमिष्टि &c.
- मिथ् (मिथ्) 1. U. मेधाहिगयो. To understand; to hurt. P. मेथति-त्ते.
Pf. मिमेष, मिमिषे. P. F. मेथिता. F. मेथियति-त्ते. C. अमेथिष्यत्-त्त. Aor.
अमेथीत्, अमेथिष्ट. B. निष्यात्, मेथिषीष्ट. Caus. मेथयति-त्ते. A. अमिमेथत्-त्त.
D. मिमिथिष्यति-त्ते, मिमेथिष्यति. Frequ. मेमिथते, मेमिथीति, मेमेति. P.
P. मिथित. G. मिथित्वा, मेथित्वा. Inf. मेथितुम्.
- मिद् (मिदिदा) 1. A. श्नेहने. To love; to melt; to be unctuous. P.
मेदते. Pf. मिमिद. 2nd sing. मिमिदिषे. P. F. मेदिता. F. मेदिष्यते. C.
अमेदिष्यत्. Aor. अमिदत्, अमेदिष्ट. Ben. मेदिषीष्ट. Caus. मेदयति-त्ते. A.
अमीमिदत्-त्त. D. मिमिदिष्यत्, मिमेदिष्यते. Frequ. मेमिदते, मेमिदीति, मेनेति.
Pass. मियने. A. अमेदि P. P. मिद, मेदित. G. मिदिष्वा, मेदित्वा. Inf. मेदितुम्.
- मिद् (मिद) 1. U. नेयादितयोः. To understand; to kill. P. मेदति-त्ते.
Pf. निमद. मिमिद्. P. F. मेदिता. F. मेदिष्यति-त्ते. C. अमेदिष्यत्-त्त. Aor.
अमेदीत्, अमेदिष्ट. B. मियात्, मेदिषीष्ट. Caus. मेदयति-त्ते. A. अमिमेदत्-त्त.
D. and Frequ. see the above root.
- मिद् (मिदिदा) 4. P. श्नेहने. To love; to be soft; to melt. P. मेथति.
Pf. मिमेद. 2nd sing. मिमेदिष. P. F. मेदिता. F. मेदिष्यति. C. अमेदि-
ष्यत्. Aor. अमिदत्. B. मियात्. D. मिमिदिष्यति, मिमेदिष्यति. Prest. P.
मेथत्. For other forms see मिद् 1. A.
- मिष् (मिष्) 1. U. मेधाहिगयो. To understand; to hurt; to kill. P.
मेथति-त्ते. Pf. मिमेष, मिमिषे. 2nd sing. मिमेथिष, मिमिथिषे. P. F. मेथिता.
F. मेथिष्यति-त्ते. C. अमेथिष्यत्-त्त. Aor. अमेथीत्, अमेथिष्ट. B. मिष्यात्,

मेधिषीष्ट. Caus मेधयति-ते. A. अभिमेधत्-त्. Pass मेध्यते. A. अमेधि Frequ. मेमिष्यते, मेमेदि &c.

मिन्द् (मिदि) 10. U. 1. P. सेहने. To love; to melt; to become fat P. मिन्दयति-ते; मिन्दति. Pf. मिन्दयाद्यकार-चके &c; मिमिन्द. P. F. मिन्दयिता; मिन्दता F. मिन्दयिष्यति-ते; मिन्दिष्यति Aor. अभिमिन्दत्-त्, अभिन्दीत्. B. मिन्द्यात्, मिन्दयिषीष्ट; मिन्द्यात्. Pass. मिन्द्यते. A. अभिमिन्दि D मिमिन्दयिषति-ते; मिमिन्दिषति-ते. Frequ. of the 1st conj. मेमिन्द्यते, मेमिन्दीति, मेमिन्ति.

मिन् (मिवि) 1. P. सेहने सेवने च. To love; to sprinkle. P. मिन्वति. Pf. मिमिन्व. P. F. मिन्विता. F. मिन्विष्यति. C. अभिमिन्विष्यत्. Aor. अभिमिन्वीत्. B. मिन्व्यात्. Pass. मिन्व्यते. A. अभिमिन्वि. Frequ. मेमिन्व्यते.

मिल् 6. U. also 6. P. सगमे. To unite. P. मिलति-ते. Pf. मिमेल, मिमिले. 2nd sing. मिमेलिय, मिमिलिये. P. F. मेलिता. F. मेलिष्यति-ते. C. अमेलिष्यत्-त्. Aor. अमेलीत्, अमेलिष्ट. B. मिह्यात्, मेलिषीष्ट. Caus. मेलयति-ते A. अभीमिलत्-त्. D. मिमिलिषति-ते, मिमेलिषति-ते. Frequ. मेमिल्यते, मेमिलीति, मेमेलि. Pass मिर्व्यते. A. अमेलि. P. P. मिलित. G मिलित्वा, मेलित्वा, समित्य. Inf. मेलितुम्.

मिन् 1. P. शब्देरोषहते च. To make a noise; to be angry. P. मेशति. Pf. मिमेश. P. F. मेशिता. F. मेशिष्यति. C. अमेशिष्यत्. Aor. अमेशीत्. B. मिश्यात्. D. मिमिशिषति, मिमेशिषति. Caus. मेशयति-ते A. अभीमिशत्-त्. Pass. मिश्यते. A. अमेशि.

मिन् 10. U. सपक्के. To mix; to add; to combine. P. मिश्रयति-ते. Pf. मिश्रयाद्यकार-चके &c. P. F. मिश्रयिता. F. मिश्रयिष्यति-ते. Aor. अभिमिश्रत्-त्. B. मिश्यात्, मिश्रयिषीष्ट. D. मिमिश्रयिषति-ते Pass. मिश्र्यते. A. अभिमिश्रि. P. P. मिश्रित. G. मिश्रयित्वा, संमिश्र्य. Inf. मिश्रयितुम्.

मिष् (मिषु) 1. P. सेवने. To sprinkle; to wet; to serve. P. मेवति. Pf. मिमेष. 2nd sing. मिमेषिष. P. F. मेषिता. F. मेषिष्यति. C. अमेषिष्यत्. Aor. अमेषीत्. B. मिष्यात्. Caus. मेपयति-ते. A. अभीमिषत्-त्. D. मिमिषिषति, मिमेषिषति. Frequ. मेमिष्यते, मेमिषीति, मेमेष्टि. Pass. मिष्यते. A. अमेषि. P. P. मिष्ट. G. मिषित्वा, मेषित्वा, मिष्टा. Inf. मेषितुम्.

मिष् 1. P. शब्देरोषहते च. To make noise; to be angry. P. P. मेषित. G. मेषित्वा. For other forms see the above root.

मिष् 6. P. स्पर्शायाम्. To rival; to look at. P. मीषति. P. P. मीषित. Prest. P. मीषत्. G. मीषित्वा, मेषित्वा, उन्मिष्य. Inf. मेषितुम्. For other forms see मिष् (मिषु) 1. P.

मिह् 1. P. सेवने. To sprinkle; to make water; to wet. P. मेहति. Pf. मिमेह. 2nd sing. मिमेहिष. P. F. मेहा. F. मेहयति. C. अमेहयत्. Aor. अभिमिहत्. B. मिह्यात्. Caus. मेहयति-ते. A. अभीमिहत्-त्. D.

मिमिश्रते. Frequ. मेमिश्रते, मेमिहीति, मेमेति. Pass. मियते. A. अमोह. P. P. मीह. G. मीह्वा. Inf. मेदुम्.

मी (मीह्) 4. A. हिंसायाम्, (प्राणवियोगे). To perish; to die. P. मीयते. Pf. मिम्ये. 2nd sing. मिम्यिषे. P. F. मेता. F. मेष्यते. C. अमे-
ष्यत. Aor. अमेष्ट. B. मेपीष्ट. Caus. माययति-ते. A. अमीमयत्-त. D. मिमीयते. Frequ. मेमीयते, मेमयीति, मेमेति. Pass. मीयते. A. अमायि. P. P. मीन. G. मीत्वा. Inf. मेतुम्.

मी (मीम्) 9. U. हिंसायाम्. To lessen; to kill; to diminish. P. मीनाति, मीनीते. Pf. ममौ, मिम्ये. 2nd sing. ममिष, ममाय, मिम्यिषे.
P. F. मातत. F. मात्स्यति-ते. C. अमात्स्यत्-त. Aor. अमासीत्, अमास्त. B. मीयात्, मासीष्ट. Caus. मापयति-ते. A. अमीमयत्-त. D. मित्सति-ते.
Frequ. see the above root. Pass. मीयते. A. अमायि. P. P. मीत. G. मीत्वा, प्रमाय. Inf. मातुम्.

मी 10 U. 1. P. गतौ. To go; to move. P. माययति-ते; मयति. Pf. माययायकार-चक्रे &c; मिमाय. P. F. माययिता; मेता. F. माययिष्यति-ते;
मेष्यति. Aor. अमीमयत्-त; अमेपीत् B. माय्यात्. माययिपीष्ट; मीयात्, D. मिमाययिषति-ते; मिमीषति.

मीम् (मीम्) 1. P. गतौ. To go; to move. P. मीमति. Pf. मिमीम. P. F. मीमिता. F. मीमिष्यति. C. अमीमिष्यत् Aor. अमीमीत्, B मीम्यात् Caus.
मीमयति-ते. A. अमिमीमीत्-त. Pass. मीम्यते. A. अमीमि. D. मिमीमयति.
Frequ. मेमीम्यते, मेमीमीति, मेमीन्ति. P. P. मीमित. G. मीमिन्वा. Inf. मीमितुम्.

मील् 1. P. निमेषणे To close (the eyes), to twinkle; to fade; to
disappear. P. मीलति. Pf. मिमील 2nd sing. मिमीलिष. P. F. मीलित्ता.
F. मीलिष्यति C अमीलिष्यत् Aor. अमीलीत्, B. मील्यात्, Caus.
मीलयति-ते. A. अमीमिलत्-त, अमिमीलत्-त. D. मिमीलिषति. Frequ.
मेमील्यते, मेमीलीति, मेमीन्ति. Pass मील्यते A. अमीलि. P. P. मीलित. G.
मीलिन्वा, समील्य. Inf. मीलितुम्.

मीव् 1. P. स्तौल्ये. To grow fat; to be large. P. मीवति. Pf. मिमीव.
2nd sing. मिमीविष. P. F. मीविता. F. मीविष्यति. C. अमीविष्यत् Aor.
अमीवीत्, B मीव्यात्, Caus. मीवयति-ते. A. अमीमिवत् त. D. मिमीविषति.
Frequ. मेमीव्यते.

मुच् 10. U. प्रमोचने मोदने च. To loose; to liberate; to rejoice. P.
मोचयति-ते. Pf. मोचयायकार-चक्रे &c. P. F. मोचयिता. F. मोचयिष्यति-ते.
Aor. अमुमुचत्-त. B. मोच्यात्, मोचयिपीष्ट. D. मुमोचयिषति-ते. Pass.
मोच्यते. A. अमोचि. P. P. मोचिउ. G. मोचयिन्वा. Inf. मोचयितुम्.

- मुञ् (मुञ्ज) 6. U. मोक्षणे. To release. P. मुञ्चति-ते. Pf. मुमोच, मुमुचे
2nd sing. मुमोचिय, मुमुचिये. P. F. मोक्षा. F. मोक्षयति ते. C. अमोक्ष्यत्
Aor. अमुचत्, अमुक्त. B. मुच्यात्, मुक्षीष्ट Caus. मोचयति-ते. A. अममुचत्
व. D. मुमुक्षति, (transitive). मुमुक्षते, मोक्षते, (intransitive). I requ.
मोमुच्यते, मोमुचाति, मोमोक्ति. Pass. मुच्यते. A. अमोचि. P. P. मुच.
G. मुक्त्वा, विमुच्य. Inf. मोमुम्
- मुञ् 1. P. शब्दे. To sound. P. मोजति Pf. मुमोज. 2nd sing. मुमोनिथ.
P. F. मोजिता. F. मोजिष्यति. C. अमोजिष्यत्. Aor. अमोजीत्. B. मुज्यात्.
D. मुमुजिषति, मुमोजिषति. Pass. मुज्यते. A. अमोजि.
- मुञ्च (मुचि) 1. A. क्त्वेने कथने च. To cheat; to be wicked; to tell.
P. मुचते. Pf. मुमुचे. P. F. मुचिता. F. मुचिष्यते. Aor. अमुचिष्ट B.
मुचिपीष्ट. Pass. मुच्यते. A. अमुचि. D. मुमुचिषते. Frequ. मोमुच्यते,
मोमुचीति, मोमुचि.
- मुञ्ज (मुजि) 1. P. शब्दे. To sound. P. मुजति. Pf. मुमुज. 2nd sing.
मुमुजिय. P. F. मुजिता. F. मुजिष्यति. Aor. अमुजीत् B मुज्यात् D.
मुमुजिषते. Pass. मुज्यते. A. अमुजि.
- मुद् 1. P. मर्दने. To crush; to grind; to break. P. मोदति. Pf. मुमोद.
P. F. मोदिता. F. मोदिष्यति. C. अमोदिष्यत्. Aor. अमोदीत्. B. मुद्यात्.
D. मुमुदिषति, मुमोदिषति. Frequ. मोमुद्यते, मोमोदि &c. Caus. मोदयति ते.
A. अममुद्यत्-त्. P. P. मुदित. G. मुदिक्वा, मोदिक्वा. Inf. मोदिशुम्.
- मुद् 6. P. आक्षेपमर्दनबन्धनेषु To blame; to crush; to bind. P. मुदति.
Pf. मुमोद. 2nd sing. मुमोदिथ. P. F. मोदिता, F. मोदिष्यति. Aor.
अमोदीत्. B मुद्यात्. D. and Frequ. see the above root.
- मुद् 10. U. सत्पूर्णने. To crush; to grind; to break. P. मोदयति ते. Pf.
मोदथाच्चकार-चके &c. P. F. मोदयिता. F. मोदयिष्यति-ते. Aor. अममुद्यत्-त्.
B. मोदयात्, मोदयिपीष्ट. Pass. मोदयते. A. अमोदि.
- मुद् 1. P. मर्दने. To crush; to grind; to break. P. मोदति. Pf. मुमोद.
P. F. मोदिता. F. मोदिष्यति. C. अमोदिष्यत्. Aor. अमोदीत्. B. मुद्यात्
Pass. मुदयते. A. अमोदि.
- मुण् 6. P. प्रतिज्ञाने. To promise. P. मुणति. Pf. मुमोण. 2nd sing.
मुमोणिय. P. F. मुणिता. F. मुणिष्यति. C. अमोणिष्यत्. Aor. अमोणीत्.
B. मुण्यात्. D. मुमुणिषति, मुमोणिषति. Frequ. मोमुण्यते, मोमुणीति, मोमुण्ति.
- मुण्ड (मुठि) 1. A. पालने पलायने वा. To protect; to run away. P.
मुण्डते. Pf. मुमुण्डे. P. F. मुण्डिता. F. मुण्डिष्यते. Aor. अमुण्डिष्ट. B.
मुण्डिपीष्ट. Pass. मुण्ड्यते. A. अमुण्डि. Caus. मुण्डयति ते. A. अमुमुण्डत्-त्.
D. मुमुण्डिषते. Frequ. मोमुण्ड्यते, मोमुण्ठि &c.
- मुण्ड (मुठि) 1. A. मार्जने मज्जने वा. To be pure; to sink. P. मुण्डते.
Pf. मुमुण्डे. P. F. मुण्डिता. F. मुण्डिष्यते. C. अमुण्डिष्यत्. Aor. अमुण्डिष्ट.

- B मुण्डयति D मुमुण्डयत Pass मुण्डयत I अमुण्डि P P मुण्डित
 G मुण्डयति Inf मुण्डयितुम्
- मुण्ड (मुण्ड) I P मृण्ण To grind to shave to shear P मुण्डति
 P I मुमुण्ड 2nd sing मुमुण्डस्य P F मुण्डिता F मुण्डयति C अमुमुण्डयत
 D मुमुण्डयति Frequ मामुण्डयत, मामुण्डयति, मामुण्डि Pass मुण्डयत A
 अमुण्डि P P मुण्डित G मुण्डयति Inf मुण्डयितुम्
- मुद 1 I हर्षे I be glad, to rejoice P मोदते Pf मुमुदे 2nd sing
 मुमुदिय P I मोदता F मोदयति C अमोदयत Aor अमोदित I
 मोदयति Caus मोदयतिने A अमुमुदयत D मुमुदयत, मुमोदयत
 Frequ मामुदये, मामुदयति, मामोदति Pass मुदयत A अमादि P I मुदित,
 मादित G मोदयति मादयति, समुदय Inf मोदयितुम्
- मुद 10 I मयते To mix, to mingle to unite P मोदयति ते Pf
 मोदययिष्यतिने Aor अमुमुदयत B मायत, मादयिष्यति D मुमोदयतिने Pass मादये A अमादि
- मुद 6 P मृदयति To surround to encompass to bind together.
 P मृदयति I f मुमोर 2nd sing मुमोरिय P F मृदयिता F मृदयतिने Aor.
 अमामृदयत B मृदयति C अममृदयत Aor अममृदयति B मृदयति
 Caus मृदयतिने A अमुमुदयत D मुमुदयति Frequ मामुदयत,
 मामुदयति, मामादि Pass मृदयते A अमृदयति P P मृदयति, मृदयति G

- सु० 10 U सघाते To gather, to collect, to accumulate P सुस्त
यति ते Pf सुस्तयाद्यकार-न्वके &c P Γ सुस्तयिता Γ सुस्तविध्यति ते Aor
असुस्तन्-त् B सुस्त्यात्, सुस्तयिषीष्ट
- सु० 4 P वैचित्ये To faint, to swoon, to err, to be foolish P
सुद्यति Pf सुमोह 2nd sing सुमोह्य, सुमोड, सुमोग्ध P F मोहिता,
मोडा, मोग्धा F मोहिष्यति, मोह्यति C अमोहिष्यत्, अमोह्यत्. Aor अहु
एत् B सुद्यात् Caus मोहयति-न्ते (with परि, परिमाहयते only). A
असुमुह्यन्-त् D सुमुह्यति, सुमोह्यति, सुमुशति Frequ मोमुयत्, मोमुति,
मोमोडि, मोमोग्धि Pass मुह्यते A अमाहि P P मुग्ध, मू० G माहिता,
मुह्यत्वा, मुह्यी, मुग्धा, सनुद्य Inf मोहितम्, मोग्धम्, माडुम्
- मू० (मुड्) 1, A बन्धने To bind, to tie, to make fast P मवते Pf
मुमुवे P F मविता F मविष्यते C अमविष्यत् Aor अमविष्ट B
मविषीष्ट Caus मावयति ते A अमीमन्-त् D मुमुपते D of Causal
निमावयिषति ते Pass मूयते A अमावि
- मू० 10 U प्रतदणे To discharge urine P मूनयति ते Pf मूनयाद्यकार
न्वके &c P Γ मूनयिता F मूनयिष्यति ते Aor असुमूनन्-त् B
मूय्यात्, मूनयिषीष्ट D मुमूनयिषति ते Frequ मोमूयते Pass मूयते
A अनूनि P P. मूनित G मूनित्वा Inf मूनयितुम्
- मू० 1 P प्रतिष्ठायाम् To take root, to be firm, to accumulate
P मूलति Pf मुमूल P F मूलिता F मूलिष्यति C अमूलिष्यत् Aor
अमूलीत् B मूल्यात् Caus मूजयति ते A अमूमूलन्-त् D मुमूलिषति
Frequ मोमूयते, मोमूलीति, मोमूलि Pass मूयते A अनूति P P.
मूलित G मूलित्वा Inf मूलितुम्
- मू० 10 U रोपणे To cause to grow, to rear P मूलयति ते Pf
मूनयाद्यकार-न्वके &c P Γ मूलयिता Γ मूलयिष्यति ते Aor अमूमूलन्-त्
B मूल्यात्, मूलयिषीष्ट D मुमूलयिषति ते Pass मूयते A अनूति P
P मूलित G मूलित्वा, उन्मूय Inf मूलयितुम्
- मू० 1 P स्तेये To steal to rob P मूयति Pf मुमुप 2nd sing मुनु
यिष P F मूयिता F मूयिष्यति C अमूयिष्यत् Aor अनूपी B
मूय्यात् Caus मूययति ते A असुमुपन्-त् D मुमूयिषति Frequ मान्
यत्, मोमूयीति, मोमूयि Pass मूयते A अमूयि P P मूयित G
मूयित्वा Inf मूयितुम्
- मू० (मुड्) 6 A but P in Pf, P F F, C, and D प्राणहत्याने To
die to decrease P म्रियते Pf ममार 2nd sing ममर्थ P Γ ना
F मरिष्यति C अनरिष्यत् Aor अमृत B मृषीष्ट Caus मारयति ते
A अमीमन्-त् D मुमूर्षति Frequ मरीम्रायते, मर्मति &c Pass म्रियते
A अमारि P P मृत P म्रियमाण G मृत्वा, अनुमय Inf मृते

मृक्ष 1. P. मधाते To accumulate; to collect; to rub P. मृक्षति. Pf. ममृक्ष. P. F. मृक्षिता. F. मृक्षिष्यति. Aor. अमृक्षीत्. B. मृक्ष्यात्. D. मिमृक्षिषति. Frequ. मरीमृक्ष्यते, मरीमृष्टि &c. Caus. मृक्षयति-ते. A. अममृक्षत्-त. Pass. मृक्ष्यते. A. अमृक्षि.

मृग 4 P. अन्वेपणे To seek; to hunt. P. मृगयति. Pf. ममर्ग. P. F. मर्गिता. F. मर्गिष्यति. Aor. अमर्गात्. B. मृग्यात्. D. मिमर्गिषति. Pass. मृग्यते. A. अमर्गि. P. P. मृगित. G. मृगित्वा. Inf. मर्गितुम्.

मृग 11. P. अन्वेपणे To seek; to hunt. P. मृगयति. Pf. मृगायकार &c. P. F. मृगिता F. मृगिष्यति. Aor. अमृगीत्. B. मृग्यात्.

मृग 10. A. अन्वेपणे To seek; to examine; to investigate; to beg. P. मृगयते Pf. मृग्यायके &c. P. F. मृगयिता F. मृगयिष्यते C अमृगयिष्यत्. Aor. अमृगयत् B. मृगयिषीष्ट. D. निमृगयिषते. Pass. मृग्यते. A. अमृगि. P. P. मृगित. G. मृगित्वा. Inf. मृगयितुम्.

मृज् (मृज्) 2. P. शुद्धी To cleanse; to purify; to wipe off. P. मार्जि. plu. मृजन्ति, मार्जन्ति. Imperf. अमार्ज-ई Impera मार्ज. 2nd sing. मृष्टि. Pf. नमार्जे. 2nd sing. ममार्जिष, ममार्ज. P. F. मार्जिता, मार्जा F. मार्जिष्यति, मार्जयति C अमार्जिष्यत्, अमार्ज्यत्. Aor. अमार्जीत्, अमार्जीत्. dual अमार्जिषाम्, अमार्जाम् B. मृज्यात्. Caus. मार्जयति-ते. A. अममार्जत्-त. D. मिमार्जिषति, मिमृक्षति. Frequ. मरीमृज्यते, मरीमार्जि, ममार्जि, मरीमृजीति &c. Pass. मृज्यते A. अमार्जि. P. P. मृज. G. मार्जित्वा, मृष्ट्वा, पस्मिन्व. Inf. मार्जितुम्, मार्जुम्.

मृज् (मृज्) 10. U. 1. P. शौचालकारयो. To wipe off; to adorn. P. मार्जयति ते; मार्जति. Pf. मार्जयाद्यवार-यके &c; ममार्जे. 2nd sing. मार्ज-याप्रार्थ-चकृषं &c; ममार्जिष, ममार्जे. P. F. मार्जयिता; मार्जिता, मार्जा. F. मार्जेयिष्यति-ते; मार्जिष्यति, मार्जयति. C. अमार्जेयिष्यत्-त; अमार्जिष्यत्, अमार्ज्यत्. Aor. अममार्जत् त, अमामृजत् त; अमार्जीत्, अमार्जीत्. B. मार्ज्यात्, मार्जेयिषीष्ट; मृज्यात्. D. मिमार्जेयिषति ते; मिमार्जिषति, मिमृक्षति. Frequ. see the above root. Pass. मार्ज्यते; मृज्यते. A. अमार्जि. P. P. मार्जित; मृज. G. मार्जेयित्वा; मार्जित्वा, मृष्ट्वा. Inf. मार्जयितुम्; मार्जितुम्, मार्जुम्.

मृड् 6. P. सुखेने. To rejoice; to make happy. P. मृडति. Pf. ममडे. P. F. मर्डिता. F. मर्डिष्यति. C. अमर्डिष्यत्. Aor. अमर्डीत्. B. मृड्यात्. D. मिमर्डिषति. Frequ. मरीमृड्यते, मरीमर्डि &c. Caus. मर्डेयति-ते. A. अममर्डेत्-त, अमीमृडत्-त. P. P. मृडित. G. मृडित्वा. Inf. मर्डितुम्.

मृड् 9. P. क्षोदे सुखे च. To pound; to be happy. P. मृडति. For other forms see the above root. G. मृडित्वा.

मृ० 6 P हिंसायाम् To kill, to slay P मृगति Pf ममर्षि P, F मर्षिता
F मर्षिष्यति C अमर्षिष्यत् Aor अमर्षीत् B मृष्यात् Caus मर्षयति त
A अमीमृष्यत् त, अममर्षेत् त Pass मृष्यते A अमर्षि P P मृषित G
मर्षित्वा Inf मर्षितुम्

मृ० 9 P क्षोदे To press, to pound, to rub P मृशति Pf ममर्ष
2nd sing ममर्षिष्य P F मर्षिता F मर्षिष्यति C अमर्षिष्यत् Aor
अमर्षीत् B मृष्यात् Caus मर्षयति ते A अमीमृष्यत् त, अममर्षेत् त P
मिमर्षिष्यति Frequ मरीमृष्यते मरिमर्षीति, मरिमर्षि &c Pass मृष्यते A
अमर्षि P P मृषित G मृषित्वा, समृष्य Inf मर्षितुम्.

मृ० (मृ०) 1 U उन्न्दने हिंसाया च To moisten, to kill, to injure P
मर्षति ते Pf ममर्ष, ममृषे P F मर्षिता F मर्षिष्यति ते Aor अमर्षीत्,
अमर्षिष्ट B मृष्यात्, मर्षिषीष्ट D मिमर्षिष्यति ते Frequ मरीमृष्यते ममर्षि
&c P, P मृष्ट G मर्षित्वा, मृष्ट्वा Inf मर्षितुम्

मृ० 6 P भागवने प्रणिधाने च To touch, to consider, to reflect P
मृशति Pf ममर्ष 2nd sing ममर्षिष्य P F मर्षा, मृश्या F मर्षयति,
मृश्यति C अमर्षयत्, अमृश्यत् Aor अमृक्षत्, अमाक्षीत्, अमाक्षीत् dual
अमृक्षताम्, अमाक्षीम्, अमाक्ष्याम् B मृश्यात् Caus मर्षयति ते A अमीमृश्यात्
त, अममर्षेत् त Des मिमृक्षति Frequ मरीमृष्यते, मरुर्षीति, ममेर्षि &c
Pass मृष्यते A अमर्षि P P मृष्ट G मृष्ट्वा परामृष्यत् Inf मर्षुम्, मृष्टुम्

मृ० (मृ०) 1 P सेचने सहन च To sprinkle, to endure P मर्षति Pf
ममर्ष. 2nd sing ममर्षिष्य P F मर्षिता F मर्षिष्यति C अमर्षिष्यत्
Aor अमर्षीत् B मृष्यात् Caus मर्षयति ते A अममर्षेत् त, अमीमृष्यत् त
D मिमर्षिष्यति Frequ मरीमृष्यते, मरुर्षीति, ममेर्षि &c Pass मृष्यते A
अमर्षि P P मृष्ट G मृष्ट्वा, मृषित्वा, मर्षित्वा Inf मर्षितुम्

मृ० 4 U तितिक्षायाम् To bear, to endure P मृष्यति त The remain
ing forms are like those of मृ० 1 U below

मृ० 10 U 1 U तितिक्षायाम् To forgive, to pardon, to bear pati
ently P मर्षयति ते मपति ते Pf मर्षयाश्चकार चक्रे &c, ममर्ष, ममृष
2nd sing मर्षयाश्चक्रे चक्रे &c ममर्षिष्य, ममृषिष्य P F मर्षयिता मर्षिता
F मर्षयिष्यति ते मर्षिष्यति ते Aor अमीमृष्यत् त, अममर्षेत् त, अमर्षीत्,
अमर्षिष्ट B मर्ष्यात्, मर्षयिषीष्ट मृष्यात्, मर्षिषीष्ट D मिमर्षयिष्यति ते, मिम
र्षयिष्यति ते Frequ of the 1st conjु मरीमर्ष्यते, मरुर्षीति, ममेर्षि &c
Pass मर्षयत, मृष्यत A अमर्षि P, P मर्षित G मर्षित्वा, मृषित्वा,
मर्षित्वा Inf मर्षयितुम्, मर्षितुम्

- मृ १. P. हिंसायान्. To kill; to injure. P. मृणाति. Pf ममार. 2nd sing. ममरिष्य. P. F. मरिता, मरीता. F. मरिष्यति, मरीष्यति. C. अमरिष्यन्, अमरीष्यन्. Aor. अमारीत्. B मूर्यात्. Caus. मारयति-ते. A. अमीमरत्-त्. D. मिमरिषति, मिमरीषति, मुमूर्षति. Frequ. मोमूर्यते, मामरीति, मामर्षि. Pass. मूर्नुते. A. अमारि. P. P. मूणे G. मूर्वा. Inf. मरितुम्, मरीतुम्.
- मे (मेद्) 1. A. प्रणिदाने. To return; to exchange; to barter. P. मयते Pf. ममे. 2nd sing. मयिषे. P. F. माता. F. मास्यते. C. अमास्यत. Aor. अमारत्. B. आसीत्. Caus. माययति-ते. A. अमीमयत्-त्. D. मित्यते. Frequ. मेसीयते, मामेति, यामाति. Pass. मीयते. A. अमायि. P. P. मित. G. मित्वा, अपमित्य, अपमाय (याचते). Inf. मातुम्.
- मेध् (मेधृ) 1. U. मेधाहिंसयोः. To know; to understand; to kill; to hurt. P. मेधति-ते. Pf मिमेध-थे. P. F. मेधिता. F. मेधिष्यति-ते. C. अमेधिष्यत्-त्. Aor. अमेधीत्, अमेधिष्ट. B. मेध्यात्, मेधिषीष्ट. Caus. मेधयति-ते. A. अमिमेधत्-त्. Pass. मेध्यते. A. अमेधि. P. P. मेधित. G. मेधित्वा. Inf. मेधितुम्.
- मेद् (मेद्) 1. U. मेधाहिंसयोः. To know; to understand; to kill. The forms of this root are like those of the above root with the difference of द् for थ्.
- मेष् (मेधु) 1. U. मेधाहिंसयोःसंगमे च. To know; to kill; to meet. The forms of this root are like those of मेष् 1. U. with the difference of ध् for थ्.
- मेघा 11. P. आद्युग्रहणे. To understand or comprehend quickly. P. मेघायति. Pf. मेघायारकार &c. P. F. मेघायिता. F. मेघायिष्यति. Aor. अमेघायीत्. B. मेघाय्यात्.
- मेष् (मेष्) 1. A. गतौ. To go; to move. P. मेपते. Pf. मिमेपे. P. F. मेपिता. F. मेपिष्यते. C. अमेपिष्यत्. Aor. अमेपिष्ट. B. मेपिषीष्ट. Caus. मेपयति-ते. A. अमिमेपत्-त्. D. मिमेपियते. Frequ. मेमेप्यते, मेमेपीति, मेमेप्ति. Pass. मेप्यते. A. अमेपि. P. P. मेपित. G. मेपित्वा. Inf. मेपितुम्.
- मेव् (मेवृ) 1. A. सेवने. To serve; to worship. Frequ. मेमेव्यते. The other forms are like those of the above root with the only difference of व् for थ्.
- घ्रा 1. P. अभ्यासे. To study; to repeat; to remember; to think. P. मन्ति. Pf. मन्त्री. 2nd sing. मन्त्रिष्य, मन्त्राय. P. F. घ्राता. F. घ्रात्यति. C. अघ्रास्यत्. Aor. अघ्रासीत्. B. घ्रायात्, घ्रेयात्. Caus. घ्रापयति-ते. A. अमिन्त्रयत्-त्. D. मिमन्त्रति. Frequ. घ्राप्यते, घ्रापेति, घ्रायाति. Pass. घ्रायते. A. अघ्रायि. P. P. घ्रात. G. घ्रात्वा, आघ्राय. Inf. घ्रातुम्.
- ग्रध् 1. P. गृहाते. To collect; to accumulate; to rub. P. म्रशति. Pf. मम्रथ. P. F. म्रशिता. F. म्रशिष्यति. Aor. अम्रशीत्. B. म्रश्यात्. D.

मिश्रयति. Frequ माश्रयते, माश्रयि &c.

मृ 10. U. मयोजने म्हेते म्लेच्छने च. To combine; to smear; to speak indistinctly. P. मययति-ते. Pf मययायकार-चके &c. P.F. मययिता. F मययिष्यति-ते. Aor अमययत्-त. B. मययात्, मययिषीष्ट. D. मिमययति-ते.

मृद् (मृदादिः) 1. A. मर्दने. To crush; to pound. P. मृदते. Pf. ममृदे. P. F. मृदिता. F. मृदिष्यते. C अमृदिष्यत्. Aor. अमृदिष्ट. B. मृदिषीष्ट. Caus. मृदयति-ते. A. अमिमृदत्-त. D. मिमृदिष्यते. Frequ माश्रयते, माश्रयति, माश्रयि. Pass. मृयते A. अमृदि, अमृदि. P. P. मृदित. G. मृदित्वा. Inf. मृदितुम्.

मु (मुवृ) 1 P. गतौ. To go; to move P. मोचति. Pf मुमोच. 2nd sing. मुमोचिष. P. F. मोचिता. F. मोचिष्यति. C. अमोचिष्यत्. Aor. अमुचत्, अमोचीत्. B मृच्यात्. Caus. मोचयति-ते. A. अमुमुचत्-त D. मुमुचिषति, मुमोचिषति. Frequ. मोमुच्यते, मोमुचति, मोमोचि. Pass मुच्यते. A. अमोचि. P. P. मुक्त. G. मोचित्वा, मुचित्वा, मुक्त्वा. Inf. मोचितुम्.

मुच (मुवृ) 1. P. गतौ. to go; to move. P. मुचति. Pf. मुमुच. 2nd sing. मुमुचिष. P. F. मुचिता. F. मुचिष्यति. C. अमुचिष्यत्. Aor. अमुचीत्. B मुच्यात्. Caus मुचयति-ते. A. अमुमुचत्-त. D. मुमुचिषति. Frequ. मोमुच्यते, मोमुचति, मोमृदि. Pass. मुच्यते. A. अमुचि. P. P. मुक्त. G. मुचित्वा, मुक्त्वा. Inf. मुचितुम्.

मेद् (मेदृ) 1 P. उन्मादे. To be mad P. मेदति. Pf मिमेद. P. F. मेदिता. F. मेदिष्यति. Aor. अमेदीत्. B मेद्यात्. Caus मेदयति-ते. A. अमिमेदत्-त. Pass मेदते A. अमेदि.

मेह (मेहृ) 1. P. उन्मादे. To be mad. This is conjugated like the above root with the only difference of ह् for द्.

मृच् (मृचु) 1. P. गतौ To go; to move. This root is conjugated like मुच् 1. P., मृ only being put for मु.

मृच (मृचु) 1. P. गतौ. To go, to move. This root is conjugated like मुच् (मुवृ) 1. P. मृ being put for मु.

म्लेच्छ 10. U. 1. 1. अन्वक्ते शब्दे To speak confusedly or barbarously. P. म्लेच्छयति-ते; म्लेच्छति. Pf. म्लेच्छयायकार-चके &c; मिम्लेच्छ. P. F. म्लेच्छयिता; म्लेच्छिता F. म्लेच्छयिष्यति-ते; म्लेच्छिष्यति. Aor. अमिम्लेच्छत्-त; अम्लेच्छीत्. B. म्लेच्छयात्, म्लेच्छयिषीष्ट; म्लेच्छयात्. D. मिम्लेच्छयति-ते; मिम्लेच्छयति Frequ. of the 1st conj. मेम्लेच्छयते, मेम्लेच्छीति, मेम्लेष्टि. Pass म्लेच्छयते. A. अम्लेच्छ. P. P. म्लेच्छित G. म्लेच्छित्वा; म्लेच्छित्वा. Inf. म्लेच्छयितुम्; म्लेच्छितुम्.

म्लेद् (म्लेष्ट) 1. P. उन्मादे. To be mad. P. म्लेदति. Pf. मिम्लेद. P. F. म्लेदिता F. म्लेदिष्यति. C. अम्लेदिष्यत्. Aor. अम्लेदीत्. B. म्लेद्यात्. Caus. म्लेदयति-ते. A. अमिम्लेदत्-त. Pass. म्लेदते. A. अम्लेदि.

म्लेह (म्लेहृ) 1. P. उन्मादे. To be mad This is conjugated like the above root with the difference of ह् for ड्.

म्लेह् (म्लेहृ) 1. A. भेजने. To serve; to worship; to gratify by service. P म्लेहते Pf. मिल्हेव. P F. म्लेहिता F. म्लेहिष्यते C. अम्लेहिष्यत् Aor अम्लेहिष्य B म्लेहिषीष्ट Caus म्लेहयति ते A अम्लेहयन्-न्त. D. मिल्हेयिते Frequ. मेल्लेह्यते. Pass. म्लेह्यते. A अम्लेहि.

म्ल 1. P. हृष्यते To fade, to grow weary; to be sad P. म्लायति Pf मम्लो 2nd sing मम्लिष्य, मम्लाथ P. F. म्लाता. F म्लायति. C अम्लायत्. Aor. अम्लायीत् B म्लायत्, म्लेयात्. Caus म्लापयति ते. A. अमिम्लयन्-न्त D निम्लयति Frequ माम्लायते, माम्लेति, माम्लयति. Pass म्लायते A अमम्लयि. P P. म्लान. G. म्लाता, परिम्लाय. Inf. म्लानुम्. Abs म्लानि

य

यध् 10 A पूजयाम To honour; to worship P. यधयते. Pf यधया-यके &c P F यधयिता G. यधयिष्यते Aor अयधयत् B यधयिषीष्ट. Pass यधये A यधयि. P P यधिन G यधयिन्वा Inf यधयितुम्.

यज् 1. U. देवतामग्निकल्पयन्नराण्येभ्यु To make an oblation to a deity; to worship, to associate with; to sacrifice, to give. P. यजतिन्ते. Pf इजान्, ईज. 2nd sing. इजिष्य, इयत्, ईजिष्य P. F. यडा. F. यदयतिन्ते C अयज्यन्-न्त Aor अयाजीत्, अयज्. dual अयाजाम्, अयधाताम्, Ben इजाम्, यजिषीष्ट Caus. याजयतिन्ते. A. अयाजयन्-न्त. Des. वियज्यतिन्ते. Frequ. याजयन्ते, याजयन्ति, याजते. Pass. इज्यते A अयाजि P. P. इज्. G. इजा, समिज्य. Inf. यजुम्

यत् (यती) 1. A द्रव्ये To strive, to endeavour. P. यतते. Pf. येने. 2nd sing येतिष्ये P F. यतिता F. यतिष्यते C. अयतिष्यन्. Aor. अयतिष्यत् Ben. यतिषीष्ट Caus यातयतिन्ते. A. अयाययन्-न्त. Des. वियतिष्यते. Frequ यायन्ते, यायन्ति, यायते. Pass. इय्यते A अयाति P P यन्. G. यतिन्वा, सयत् Inf यनितुम्

यत् 10. U निमार्तयन्वायो To torture; to encourage P. यातयतिन्ते. Pf यातयायकारन्ते &c P F यातयिता F. यातयिष्यतिन्ते. Aor. अयाययन्-न्त B. याय्यात्, यातयिषीष्ट Des वियातययतिन्ते Pass यातयते. A. अयाति P. P. यातिन् G. यातयिन्वा, मयाय. Inf यातयितुम्

यन्द् (यत्रि) 10. U. मरोचे To restrain, to bind; to confine. P. यन्द्मन्ते ते Pf. यन्द्मयायकायके &c P. F. यन्द्मयिता F. यन्द्मयिष्यतिन्ते. C अयन्द्मयिष्यन्-न्त Aor. अयन्द्मयन्-न्त B यन्द्म्यात्, यन्द्मयिषीष्ट. Des. वियन्द्मययतिन्ते Pass. यन्द्मयते A. यन्द्मयि P. P. यन्द्मिन् G. यन्द्मयिन्वा, निवन्द्म Inf. यन्द्मयितुम्

यम् 1 P मैथुने To cohabit P यमति Pf ययाम् 2nd sing यमिथ,
ययच्छ P F ययथा F ययस्यति C अययस्यत् Aor अयायसीत् dual
अयायवाम् B यय्यात् Caus यययति ते A अयीयमन्त Des यियज्यत
1 frequ यायम्यत्, यायमीति, यायन्ति P P ययश्च G यय्वा Inf ययुन्

यम् 1 P उपरमे To check, to stop, to refrain P यच्छति Pf ययाम्
2nd sing येमिथ, ययथ P I यन्ता F यस्याति C ययस्यत् Aor
अयसीन्, (with उद्, उंदायत् and with उप्, उपायत्) B यय्यात्
Caus यययति ते, (with आ, आयाययते and with नि, नियमयति ते,
according to स्वामी) Aor अयीयमन्त D यियसति 1 frequ यय
म्यते, ययैम्यते, ययमीति, यय्वैमीति, ययन्ति यय्वैति Pass यय्यते A
अयामि P P यत G यत्वा, नियम्य, नियस्य Inf ययुम्

यम् (घटादि) 10 U परिवेष्टणे (वेष्ण) To cover, to surround P
यमयति ते Pf यमयाश्चकार चक्रे etc P F यमयिता F यमयिष्यति Aor
अयीयमन्त B यय्यात्, यमयिषीष्ट Des यियमिषति ते Pass यय्यते A
अयमि, अयामि P P यमित G यमयित्वा Inf यमयितुम्

यस् (यम्) 4 P प्रयत्ने To strive, to endeavour P यस्यति, यसति,
(with सम्, सयसति, सयस्यति and with प्र or any prep sition
other than सम्, प्रयस्यति only) Pf ययास 2nd sing यमिथ P
F यसिता F यसिष्यति C अयसिष्यत् Aor अयमत् B यस्यात् Caus
यासयति-न्ते, (but with आ, आयासयते only) A अयीयसत् Des
यियसिषति Frequ यायस्यते यायसीति, यायन्ति Pass यस्यते A अयासि
P P यस्त G यसित्वा, यस्त्वा अयस्य Inf यसितुम्

या 2 P प्रापणे To go, to pass away, to elapse P याति Imperf
अयात् plu अयान्, अयु Pf ययौ 2nd sing यमिथ, ययाथ P F
याता F यास्यति C अयास्यत् Aor. अयासीत् B यायात् Caus यापयति-न्त
A अयीयपत् Des यियासति Frequ यायायते याचेति यायाति Pass
यायते A अयायि P P यात Pot P येय G यात्वा, प्रयाय Inf यातुम्

यान् (द्र्याच्) 1 U यात्रायाम् To beg, to ask, to solicit P याचति
ते Pf यायाच चे P F याचिता F याचिष्यति ते C अयाचिष्यत् Aor
अयाचीत्, अयाचिष्ट B याच्यात्, याचिषीष्ट Caus याचयति ते A अययाचत्
त D यियाचिषति ते Frequ यायाच्यते, यायाचीति, यायाचि Pass
याच्यते A अयाचि P P याचित G याचित्वा, अनुराग Inf याचितुम्
Abs याचयु

यु 2 P मिश्रणेऽमिश्रणे च To mix to separate P युजि Pf युजाम्
2nd sing युजविथ P F युजिता F युजिष्यति C अयुजिष्यत् Aor
अयावीत् B यूयात् Caus यावयति ते A अयायवत् D of Caus
यियावयिषति-न्ते D युयूषति, यियावयति Frequ योयूयते, यायवीति, यायानि
Pass यूयते A अयाव P P युज G युजा, सयुज्य Inf युजितुम्

- यु (युज्) 9 U बन्धन To bind P युजति युजते Pf युयाव युयुवे
2nd sing युजसि, युयोष युजिषे P I योता I योजयित्त C अयो
प्यत्त Aor अयोषात्, अयाट B युजत्, यजीष्ट Des युयुषति ते Inf
यातुम् Caus Frequ Pass &c are like those of the above root
- यु 10 A उपुषायाम् To censure to despise P यावयते Pf यावया
धक्ते &c P I यावयिता F यावयिष्यते Aor अयायवत् B यावयिषीष्ट
D विवदयिषते Pass यावयते A अयावि P P याविन G यावयिवा
Inf यावयितुम्
- युह (युहि) 1 P वचने To abandon to desert P युहति Pf युयुह
P F युहिता F युहिष्यति Aor अयुहीत् B युह्यात् Caus युहयति ते
A अयुयुहत् Pass युह्यते A अयुहि
- युच्छ 1 P प्रमाद To err to be negligent P युच्छति Pf युयुच्छ
P F युच्छिता F युच्छिष्यति Aor अयुच्छत् B युच्छयात् D युयु
च्छति Frequ योयुच्छन्, ययुच्छीनि यायाष्ट
- युज् 4 A समाधौ (चित्तवृत्तिनिरोधे) To concentrate the mind to
meditate P यज्यत Pf युज् 2nd sing यजुनिष P F योक्ता
F योज्यते C अयोज्यत् Aor अयुक्त B युजाट Caus योजयति ते A
अयुयुजत् Des युयुभते Frequ योजयत्, योयुजति योयोक्ति Pass
यज्यते A अयोनि P P युज् Pot P याज्य योज्य G युजसा, प्रयुज्य
Inf येनुम्
- युज् (युजिर्) 7 U योने To join, to mix, to appoint P युजति,
युजे Pf युयोज, युयुजे 2nd sing युयोजसि युयुजिषे P F योक्ता F
योजयति ते Aor अयुजत्, अयोजीत् अयुक्त B युज्यत्, युजीष्ट Caus
योजयति ते A अयुयुजत् D युयुजति ते Frequ and Pass see
युज 4 A P P युज् G युक्ता, प्रयुज्य Inf योक्तुम्
- युज् 10 U 1 P सयमने To bind to restrain P याजयति ते योजनि
Pf याजयानसाम्यक &c युयोष P F याजयिता योक्ता F याजयिष्य
ति, याजयति Aor अयुयुजत् अ यीत् B यज्यात्, योजयिषीष्ट युय्यात्
D योजयिषति, युययति Frequ. of the 1st conj see युज 4 A
Pass. याजयत् युज्यत् A अयोनि P P याजिन युज् G याजयिता,
नियोज्य युक्ता, नियुज्य Inf याजयितुम्, यास्तुम्
- युज् (युज्) 1 A भासने To shine P योजते Pf युजत् 2nd sing
युयुष P F याजिता F यातिष्यत् C अयातिष्यत् Aor अयातिष्ट B
यातिषीष्ट Caus यातयति ते A अयुयोषत् Pass. युज्यत् A अयाति
- युध् 4 A सप्रहार To fight to contend with P युध्यत Pf युयुध्
2nd sing युयुधिष I I योद्धा F यातयत् C अयाय्यत् Aor अयुद्ध
दुर्ध अयुधातात् B युमीष्ट Caus याययति only A. अयुयुधत्

D. युयुत्सते. Frequ. योयुष्यते, योयुधीति, योयोद्दि. Pass. युष्यते. A. योयिषि.
P. P. युद्. G. युद्वा, नियुष्य. Inf. योद्धुम्.

यु (यु) 4. P. विमोहने. To confuse; to perplex. P. युष्यति. Pf. युषोप. 2nd sing. युषोपिथ. P. F. योषिता. F. योषिष्यति. C. अयोषिष्यत्. Aor. अयुषत्. B. युष्यात्. D. युयुषिषति, युयोषिषति. Frequ. योयुष्यते, योयुपीति, योयौति. P. P. युप्त. G. युपित्वा, योषित्वा, युप्त्वा. Inf. योषितुम्.

यु (सौत्रः) 10. U. सेवने. To serve. P. योषयति-ते. Pf. योषयाञ्चकार-ञ्चे &c. P. F. योषयिता. F. योषयिष्यति-ते. Aor. अयुषयत्-त्. B. योषयत्, योषयिषीट्. D. युयोषयिषति-ते. Pass. योष्यते. A. अयोषि.

यू 1. P. हिंसायाम्. To injure; to kill. P. यूयति. Pf. यूयत्. P. F. यूयिता. F. यूयिष्यति. C. अयूयिष्यत्. Aor. अयूयीत्. B. यूयान्. Caus. यूययति-ते. A. अयूययत्-त्. Des. यूययिषति. Frequ. योयूष्यते, योयूढि &c. P. P. यूयित. G. यूयित्वा. Inf. यूयितुम्.

येप् (येप्) 1. A. प्रयत्ने. To try; to attempt. P. येपते. Pf. यियेप. P. F. येपिता. F. येपिष्यते. Aor. अयेपिट्. B. येपिषीट्. Caus. येपयति-ते. A. अयेपयत्-त्. Pass. येप्यते. A. अयेपि.

यौड् (यौड्) 1. P. बन्धे. To bind; to tie. P. यौडति. Pf. युयौड. P. F. यौडिता. F. यौडिष्यति. C. अयौडिष्यत्. Aor. अयौडीत्. B. यौड्यान्. Caus. यौडयति-ते. A. अयुयौडत्-त्. Frequ. चोयौष्यते; योयौडि &c.

यौड् (यौड्) (Another reading for यौड्) 1. P. बन्धे. To tie; to bind. This is conjugated like the above root, with the only difference of ड् for ट्.

र.

रक् 10. U. आस्वादने प्राप्नो च. To taste; to obtain. P. राकयति-ते. Pf. राकयाञ्चकार-ञ्चे &c. P. F. राकयिता. F. राकयिष्यति-ते. Aor. अरीरकयत्-त्. B. राकयात्, राकयिषीट्. Pass. राक्यते. A. अराकि.

रक्ष् 1. P. पालने. To protect; to avoid. P. रक्षति. Pf. ररक्ष. 2nd sing. ररक्षिथ. P. F. रक्षिता. F. रक्षिष्यति. C. अरक्षिष्यत्. Aor. अरक्षीत्. B. रक्ष्यान्. Caus. रक्षयति-ते. A. अरक्षयत्-त्. Des. रिरक्षयति. Frequ. राक्ष्यते, राक्षीति, रारक्षि. Pass. रक्ष्यते. A. अरक्षि. P. P. रक्षित. G. रक्षित्वा, सरक्ष्य. Inf. रक्षितुम्.

रख् 1. P. गतौ. To go; to move. P. रखति. Pf. रराख. P. F. रक्षिता. F. रक्षिष्यति. C. अरक्षिष्यत्. Aor. अरखीत्, अराखीत्. B. रख्यान्. D. रिरक्षिषति. Frequ. राख्यते, राखि &c. Caus. राखयति-ते. A. अरीरखयत्-त्.

रग् (रगे) (घटादि.) 1. P. शङ्कायाम्. To doubt. P. रगति. Pf. रराग. P. F. रगिता. F. रगिष्यति. C. अरगिष्यत्. Aor. अरगीत्. B. रग्यान्. Caus. रगयति-ते. A. अरगि, अरागि. Frequ. राग्यते, रागि &c. P. P. रगित. G. रगित्वा. Inf. रगितुम्.

रा 10 U आस्तादन प्राप्ते च To taste, to obtain P रागयति ते Pf. रागयन्तार चके dc P F रागयिष्या F रागयिष्यति त Aor अरीरगत्-त्. B राग्यात्, रागिषीष्ट Pass राग्यते A अराणि

रय 10 U आस्तादने प्राप्ते च To taste, to obtain. This is conjugated like the above root, with the only difference of य for ग.

रू (रणि) 1 P गतो To go, to move P रूति Pf रूद् P F. रूतिष्या F रूतिष्यति C अरूदिष्यन् Aor अरूदिष्यत् B रूदिष्यात्. Pass. रून्त्यते A अरुणि

रू (रणि) 1 P गतो To go, to move This is conjugated like the above root, with the only difference of रू for रू

रू (रणि) 1 A. गतो To go, to move P रूते Pf रूद् P F रूतिष्या F रूतिष्यते C अरूदिष्यन् Aor अरूदिष्यत् B रूदिष्यात् Pass. रून्त्यते A अरुणि D रूतिष्यन् Frequ रारूयते, रारूयिष्ये dc

रू (रणि) 10 U. 1 P भाषाया दीप्ते च To speak, to shine P. रूयति ते रूति Pf रूयन्त्यार चके dc, रूद् P F रूयिष्या, रूयिष्यात् B रूयिष्यति ते, रूयिष्यति Aor अरूयन्-न्, अरूयिष्यन् B रूयिष्यात्, रूयिष्यति Pass रून्त्यते A अरुणि Frequ of the 1st conj. see the above root. P P रूयिष्य G रूयिष्या, रूयिष्या Inf रूयिष्यन्, रूयिष्यन्

रू 10 U प्रतिबन्धन To arrange, to compose, to effect P रूयति ते Pf रूयन्त्यार चके dc P F. रूयिष्या F. रूयिष्यति ते Aor. अरूयन्-न् B रूयिष्यात्, रूयिष्यति D रूयिष्यति ते Pass रून्त्यते A अरुणि P P रूयिष्य G रूयिष्या, रूयिष्या Inf रूयिष्यन्.

रू 1 U रणे To dye, to be attached to P रूयति ते Pf रूयन्ते. 2nd sing रूयिष्य, रूयिष्यस् रूयिष्ये P F रूयिष्या F रूयिष्यति ते C अरूयन्-न् Aor अरूयिष्यत्, अरूयिष्य dual अरूयिष्यात्, अरूयिष्याताम् B रूयिष्यात्, रूयिष्यात् Caus रूयिष्यन्-न्, रूयिष्यति त (when it means to hunt a deer) A अरूयिष्यत्, अरूयिष्यन्-न् Des रूयिष्यति ते Frequ रायते, रायिष्यति, रायिष्यति Pass रूयते A अरुणि P P रूयिष्य G रूयिष्या, रूयिष्या Inf रूयिष्यन्, रूयिष्यन् Pres P राय, रूयमान

रू 4 U रणे To dye, to be attached to P रूयति ते Pres P. रूयन्, रूयमान For other forms see the above root

रू 1 P परिभाषणे To roar, to call out P रूति Pf रूयत्. 2nd sing रूय P F रूतिष्या F रूतिष्यति C अरूयिष्यन् Aor. अरूयिष्यत्, अरूयिष्य B रूयिष्यात् Caus. रूयति ते A अरूयिष्यन्-न् Des रूयिष्यति. Frequ रायते, रायिष्यति, रायिष्यति Pass. रूयते A अरुणि P P. रूयिष्य G रूयिष्या, रायत्य Inf रूयिष्यन्.

रङ् 1. P. परिभाषणे. To speak. This root is conjugated like the above root, द् only being substituted for द्.

रण् 1. P. शब्दे. To sound; to ring; to shout. P. रणति. Pf. रराण. 2nd sing. रेणिय P. F. रणिता. F. रणिष्यति. C. अरणिष्यत्. Aor. अरणीत्. B. रण्यात्. Caus. राणयति-ते. A. अरीरणत्-त्. अरराणत्-त्. D. रिरणिष्यति. Frequ. रंरण्यते, रंरणीति, रंरण्टि. Pass. रण्यते. A. अराणि. P. P. रणित. G. रंणिष्या. Inf. रणितुम्.

रग् (ष्टादिः) 1. P. गतौ. To go. Caus. रणयति-ते. A. अरीरणत्-त्. Pass. रण्यते. A. अरणि, अराणि. All other forms of this root are like those of the above root.

रण् (रवि) 1. P. गतौ. To go. P. रणति. Pf. ररण्व. P. F. रण्विता. F. रण्विष्यति. C. अरण्विष्यत्. Aor. अरण्वीत्. B. रण्व्यात्. Des. रिरण्विष्यति. Frequ. राण्व्यते. Pass. रण्व्यते. A. अरण्वि. P. P. रण्वित. G. रण्वित्वा. Inf. रण्वितुम्.

रद् 1. P. विलेखने. To split; to scratch. P. रदति. Pf. रराद्. 2nd sing. रेदिन्. P. F. रदिता. F. रदिष्यति. C. अरदिष्यत्. Aor. अरदीत्. अरादीत्. B. रद्यात्. Caus. रादयति-ते. A. अरीरदत्-त्. Des. रिरदिष्यति. Frequ. रादयते, राददीति, रादति. Pass. रद्यते. A. अरादि. P. P. रदित. G. रदित्वा. Inf. रदितुम्.

रथ् 4. P. हिंसासंराध्योः. To kill; to injure; to finish; to accomplish; to cook or to mature; to be right or correct. P. रथति. Pf. ररण्व. 1st dual. ररन्थिष्व, रेन्थ्व. plu. ररन्थिम, रेन्थ्व. 2nd sing. ररन्थिष्व, रराद्. P. F. *रथिता, रराद्. F. रथिष्यति, रत्थ्यति. C. अरथिष्यत्, अरत्थ्यत्. Aor. अरथत्. B. रथ्यात्. Caus. रन्थयति-ते. A. अररन्थत्-त्. D. रिरथिष्यति, रिरत्थ्यति. Frequ. रारथ्यते, रारन्थीति, रारदि. Pass. रथ्यते. A. अरन्थि. P. P. ररद्. G. रथित्वा, रद्वा, ररथ्य. Inf. रथितुम्, ररुत्.

रप् 1. P. व्यक्तायां वाचि. To talk; to speak. P. रपति. Pf. रराप. 2nd sing. रेपिय. P. F. रपिता. F. रपिष्यति. C. अरपिष्यत्. Aor. अरपीत्, अरापीत्. B. रप्यात्. Caus. रापयति-ते. A. अरीरणत्-त्. Des. रिरपिष्यति. Frequ. राप्यते, रापीति, रापति. Pass. रप्यते. A. अरापि. P. P. रपित. G. रपित्वा. Inf. रपितुम्.

रक् 1. P. हिंसायां गतौ च. To kill; to go. This root is conjugated like the above root, द् being put for प्.

रम् 1. A. रामस्ये. To not rashly; to begin; to desire. P. रमते. Pf.

* नेव्यल्लिटिरेभेः॥ लिङ्गे इटि रथे नुम्न स्यात् । नु is not inserted in the verb रप् before a termination which admits the intermediate इ, except in the Perfect.

रेभे 2nd sing रेभिय P. F रब्जा F रप्स्यते C अरप्स्यत् Aor
अरप्स्य dual अरप्साताम् B रप्जाट Caus रम्पयति-ते A अररम्पन्-न्
D रिप्जने Frequ सरम्प्यते, सरम्पीति सरप्वि Pass रम्प्यते 1 अरम्भि
P P रब्ज G रब्ज, आरब्ज Inf रब्जुम्

रम् 1 A क्रीडायाम् To sport to amuse oneself, to play P.
रमते Pf रम 2nd sing रमिय P F रन्ता F रस्यत C अरस्यत्
Aor अरस B रसीट Caus रमयति-ते A अरीरम्पत् Des रिष्यते
Frequ ररम्प्यते, ररमाति ररन्ति Pass रम्प्यते A अरामि P P रत्
G रन्ता, (रमित्ता, रन्ता according to some), विरम्य, विरस्य. Inf
रन्तुम् The root is Paras when it is preceded by वि, आ,
परि and उप

रम् (रफि) 1 P गतौ हिंसाया च To go to kill P रम्पति Pf रम्फ
2nd sing ररफिय P F रम्फता F रम्पिष्यति Aor अरम्फीन् B
रम्फ्यात् Pass रम्प्यते A अरम्फि Caus रम्फयति-ते A अररम्फन्-न्
रम् (रवि) 1 A शब्दे To sound P रम्पते Pf ररम् P F रम्विता
F रम्पिष्यते C अरम्पिष्यत् Aor अरम्पि B रम्पिषीट D रिरम्पिष्यते
Frequ सरम्प्यते, सरम्पि &c Pass रम्प्यते A अरम्पि

रम् (रभि) 1 A शब्दे To sound. This root is conjugated like
the above root, with the only difference of भू for र्

रम् 1. A गतौ To go, to move P रयते Pf रय 2nd sing रेयिषे
P F रयिता F रयिष्यते C अरयिष्यत् Aor अरयिट B रयिषीट
Caus राययति-ते A अरीरयन्-न् Pass रय्यते A अरायि P P
रयित G रयिवा Inf रयितुम्

रम् (सौत्र) 1 P स्तने To sound P रयति Pf ररात्र 2nd sing रेयिष
P F रयिता F रयिष्यति C अरयिष्यत् Aor अरयिन्, अरायि B रय्यात्
रम् 1 P शब्दे To sound to praise P रयति Pf ररात् 2nd sing
रमिय P F रमिता F रमिष्यति C अरमिष्यत् Aor अरयिन्, अरायि B रय्यात्
Caus रामयति-ते A अरीरयन्-न् Des रिमिष्यति Frequ
सरस्यते, राम्पीति, सरस्ति Pass रय्यते A अरमि P P रयित G
रयिवा, अनुरस्य Inf रयितुम्

रम् 10 U आस्वादनत्रेनयो To taste to relish to love P रययति-ते
Pf रमयाधकार-न्क &c P F रययिता F रययिष्यति-ते Aor अररमयन्-न्
B रय्यात्, रययिषीट Des रिमिष्यति ते Pass रय्यत A. अरयि P P.
रमित G रययित्वा Inf रययितुम्

रम् 10 U आस्वादनत्रेनयो To taste to relish to love P रययति-ते
Pf रमयाधकार-न्क &c P F रययिता F रययिष्यति-ते Aor अररमयन्-न्
B रय्यात्, रययिषीट Des रिमिष्यति ते Pass रय्यत A. अरयि P P.
रमित G रययित्वा Inf रययितुम्

रद् 1 P त्यागे To abandon P रदति Pf रराद् 2nd sing रेदिय P
F रदिता F रदिष्यति C अरदिष्यत् Aor अरदीन् B रद्यान् Caus
रादयति-ते A अरीरदन्-न् Des रिदयिष्यति Frequ ररदयत्, ररदीनि, ररादि
Pass रय्यते A अरादि P P रदित G रदिवा, विरदय Inf रदितुम्

राध् 5 P मरिद्धौ द्विगुणा च To accomplish, to kill to destroy P
राधन्ति Pf राध 2nd sing राधसि (3rd sing अपराध 2nd
sing अपराधसि 3rd plu अपराधु when it means to kill) D
रिहन्ति, (रिहति wishes to kill) Pres P राधुन् The remain-
ing forms are like those of the above root

रात् (राट्) 1 A राट् To sound P राट P F रातिता
F रादिष्यति C अरादिष्यत् Aor अरादिषि B रादिषीष्ट Caus राधय
तिते A अराधन् D रिहदिष्यन् Irequ रराधयते रराधाति, राधाति.
Pass राधयते A अराध P P राति G राधिष्यति Inf राधिष्यम्

रात् (राट्) 1 A राट् To sound Irequ रराधयते, रराधाति ररिह
In other respects this root is conjugated like the above
root with the only difference of म् for श्

रि (छद्म) 5 P द्विगुणम् To kill P रिमेति Pf रिह P F रिता
F रियति Aor अरिषीत् B रियन्

रि 6 P गतौ To go, to move P रिगति Pf रिह 2nd sing रि-
यिष्य, रिह्य P F रिता F रियति C अरिष्यत् Aor रीते B रीयात्
Caus राधयतिते A अरिष्यन् Des रिहति Irequ राधय, रेयीति,
रति Pass राधयते A अरिषि P P रिह G रिह्य Inf रीयम्

रिह 1 P गतौ To go, to move P रेचति Pf रिह 2nd sing
रिहयिष्य P F रेचिता F रिहयिष्यन् Aor अरिष्यात् B रिह्यात् Caus
रिचयतिते A अरिह्यत् Pass रिह्यन् A अरिषि

रिह (रिह) 1 P गतौ To go, to move P रिहति Pf रिह 2nd
sing रिहयिष्य P F रिहति I ररिष्यति C अरिष्यत् Aor अरि
ह्यति B रिह्यात् D रिह्यात् Irequ ररिह्यते, ररिह्यति, ररिह्य
Pass रिह्यते A अरिह्य

रिह (रिह) 1 P गतौ To go, to move This root is conjugated
like the above root, म् being put for ख

रिह् (रिह्) 7 U रिह्ने To purge, to empty, to evacuate P.
रिहन्ति, रिह् Pf रिह, रिह्य 2nd sing रिहयिष्य, रिहयिष्ये P F रिह
F रिहयिष्यत् C अरिष्यत् Aor अरिष्यत्, अरिष्यत्, अरिष्यत् dual
अरिष्यताम्, अरिष्यताम्, अरिष्यताम् B रिह्यन्, रिह्यीष्ट Caus रिचयति-
ते A अरिह्यन् D रिहयिष्ये Irequ रिहयते, रिहयति रेचति Pass.
रिह्यत A अरिषि P P रिह G रिह्य, अतिरिह्य Inf रीयम्

रिह् 1 P गतौ To separate to divide, to join,
to mix P रचयति ते, रचयति Pf रचयिष्यति &c रिह्य P F
रचयिता रचयिष्यति F रचयिष्यति-ते रचयति Aor अरिष्यत्-न्, अरिष्यत् B
रचयान्, रचयिष्यीष्ट, रिह्यात् Des रिचययति-ते, रिह्यति Irequ see

the above root. Pass रेच्यते; रिच्यते A. अरेचि. P. P. रेचित; रिक्त
G. रेचयित्वा; रिक्तत्वा. Inf. रेचयितुम्; रेच्युम्.

रिष् (रिषि) 1. P. गतौ. To go; to move. P. रिष्यति. Pf. सिरिष्य P. F.
रिष्विता. F. रिष्विष्यति. Aor. अरिषीत्. B. रिष्यात्. Pass. रिष्यते A.
अरिष्वि. Caus. रिष्ययति-ते. A. अरिष्वित-त्. D. सिरिष्वयति. Frequ.
रेरिष्यते.

रिक् 6. P. कथन (वचन) युद्धनिन्दाहिंसादानेषु To boast (to speak); to
fight; to censure; to kill; to give P. रिफति. Pf. रिरेफ P. F.
रेफिता. F. रेफिष्यति C अरेफिष्यत् Aor. अरेफीत्. B. रिफ्यात्. Caus.
रेफयति-ते. A. अरीरिफत्-त्. Des रिरिफयति. रिरेफयति. Frequ.
रेरिफ्यते, रेरिफीति, रेरेत्. Pass रिफ्यते. A. [अरेफि] P. P. रिफित G.
रेफित्वा. Inf. रेफितुम्.

रिश् 6. P. हिंसायाम्. To kill; to tear; to injure. P. रिशति. Pf. रिरेष्ट.
2nd sing. रिरोक्ष्य. P. F. रेष्ट. F. रेष्टयति C. अरेक्ष्यत्. Aor. अरिश्त्.
B. रिश्यात्. Caus. रेष्टयति-ते. A. अरीरिश्त्-त्. D. रिरीशति. Frequ.
रेरिश्यते, रेरिशीति, रेरेष्ट. Pass. रेष्टयते. A. अरेशि. P. P. रिष्ट G. रिष्ट्वा.
Inf. रेष्टुम्.

रिष् 1. P. हिंसायाम्. To kill; to injure; to destroy. P. रेयति Pf.
रिरेष. 2nd sing. रिरेषिय. P. F. रेयिता. F. रेयिष्यति. C. अरेष्यत्.
Aor. अरेषीत्. B. रिष्यात्. Caus. रेययति-ते. A. अरीरिष्यत्-त्. D. रिरे.
षियति, रिरोषियति. Frequ. रेरिष्यते, रेरिषीति, रेरेष्ट. Pass. रिष्यते A.
अरेषि. P. P. रिष्ट. Pot. P. रेयितव्य, रेष्टव्य. G. रिषित्वा, रेयिता, रिष्ट्वा. Inf.
रेयितुम्, रेष्टुम्.

रिष् 4. P. हिंसायाम्. To kill; to destroy; to injure. P. रिष्यति. Aor.
अरिष्यत्. Priest. P. रिष्यत्. For other forms see the above root.

रिद्ध 6. P. कथन (वचन) युद्धनिन्दाहिंसादानेषु. To boast (to speak); to
fight; to censure; to kill; to give P. रिद्धति. Pf. रिरेद्ध 2nd
sing. रिरेद्धिय. P. F. रेद्धिता. F. रेद्धिष्यति. C. अरेद्धिष्यत्. Aor. अरेद्धीत्.
B. रिद्ध्यात्. Caus. रेद्धयति-ते. A. अरीरिद्धत्-त्. D. रिरीरिद्धयति, रिरीरिद्धयति.
Frequ. रेरिद्धते, रेरिदीति, रेरेटि. Pass रिद्धते. A. अरेद्धि

री (रीद्) 4. A. सक्ने. To ooze; to flow. P. रीयते Pf रिरेय 2nd sing.
रिरीये. P. F. रेता. F. रेप्यते. C. अरेप्यत्. Aor. अरेट. B. रीद्यात्. Caus.
रेपयति-ते. A. अरीरिपत्-त्. D. रिरीयते. Frequ. रेरीयते, रेरीयति, रेरेयि.
Pass. रीयते. A. अरायि. P. P. रीण. G. रीत्वा. Inf. रेयुम्.

री 9. P. गतिरेषणयोः. To go; to move; to haul. P. रिगति Pf. गित.
2nd sing. रिगिय, रिरेय. P. F. रेता. F. रेपयति. C. अरेप्यत्. Aor.
अरेपीत्. B. रीयात्. Des. रिरीयति. Caus. Frequ. Pass P. P. see
see the above root.

६ (वृ) 1. A. गतिरेषमंयोः. To go; to kill; to injure. P. रक्षते. Pf. रक्षे. 2nd sing. रक्षसि. P. F. रक्षिता. F. रक्षिष्यते. Aor. अरक्षि. B. रक्षिषीष्ट. D. रक्ष्यते. The remaining forms are like those of root ६ 2. P. below.

६ 2. P. शब्देः To sound. P. रीति, रवीति. Pf. श्राव. 2nd sing. श्रविष्य. P. F. रविता. F. रविष्यति. C. अरविष्यन्. Aor. अरावीत्. B. श्रुयान्. Caus. रावयति-ते. A. अरीरुवन्-त. D. रक्षयति. D. of Caus. श्रावयिष्यन्ति. Frequ. रोक्ष्यते, रोक्षीति, रोक्षेति. P. P. रक्ष्यते. A. अरावि. P. P. रत. G. श्वा, दिश्य. Inf. रक्षितुम्.

रुच 1. A. दीनाबन्निर्प्रातौच. To shine; to please; to like. P. रोचते. Pf. रुचे. 2nd sing. रुचसि. P. F. रोचिता. F. रोचिष्यते. C. अरोचिष्यन्. Aor. अरुचत्, अरोचिष्ट. B. रोचिषीष्ट. Caus. रोचयते. A. अरुचत्. D. रुचिषते, रुचिष्यते. Frequ. रोक्ष्यते, रोक्षीति, रोक्षेति. Pass. रुच्यते. A. अरोचि. P. P. रुचित, रोचित. G. रुचिता, रोचिता, मरुच्य. Inf. रोचितुम्.

रुज् (रुज्) 6. P. भत्ते. To break; to destroy. P. रुजति. Pf. स्रोज. 2nd sing. स्रोजिय. P. F. रोक्ता. F. रोक्ष्यति. C. अरोक्ष्यन्. Aor. अरोक्षीत् dual. अरोक्ताम्. B. रुज्यान्. Caus. रोजयति-ते. A. अरुक्षत्. Des. रुक्षति. Frequ. रोज्यते, रोजीति, रोक्षेति. Pass. रुज्यते. A. अरोजि. P. P. रुग्. G. रुक्ता, दिश्य. Inf. रोक्तुम्.

रुज् 10. U. हिंसायाम्. To kill P. रोजयति-ते. Pf. रोजयामकार-श्चेत् etc P. F. रोजयिता. F. रोजयिष्यति-ते. Aor. अरुजन्-त. B. रोज्यान्, रोजयिषीष्ट. D. रोजयिषति-ते. Pass. रोज्यते. A. अरोजि. P. P. रोजित. G. रोजित्वा. Inf. रोजयितुम्.

रु 1. A. प्रतियुताते. To strike against; to oppose P. रोदते. Pf. रुदते. 2nd sing. रुदसि. P. F. रोदिता. F. रोदिष्यते. C. अरोदिष्यन्. Aor. अरुदत्, अरोदिष्ट. B. रोदिषीष्ट. Caus. रोदयति-ते. A. अरुदन्-त. Pass. रुदयते A. अरोदि.

रु 10. U. रोष. To be angry. P. रोदयति-ते. Pf. रोदयाजकार-श्चेत् etc P. F. रोदयिता. F. रोदयिष्यति-ते. Aor. अरुदन्-त. B. रोदयान्, रोदयिषीष्ट. Pass. रोदयते. A. अरोदि.

रु 1. P. उपपाते. To strike down; to fell. P. रोदति. Pf. रुदते. 2nd sing. रुदसि. P. F. रोदिता. F. रोदिष्यति. C. अरोदिष्यन्. Aor. अरोदीन्. B. रुद्यान्. D. रुदयति, रुदिषति. Frequ. रोदयते, रोदीति, रोदिष्ट.

रु 10. U. भाषायां दीप्तौ च. To speak; to shine P. रोदयति-ते. Pf. रोदयामकार-श्चेत् etc P. F. रोदयिता. F. रोदयिष्यति-ते. Aor. अरुदन्-त. B. रोदयान्, रोदयिषीष्ट.

रु (रुटि) 1. P. स्तेव. To steal; to rob P. रुष्टति. Pf. रुष्ट. 2nd sing. रुष्टसि. P. F. रुष्टिता. F. रुष्टिष्यति. C. अरुष्टिष्यन्. Aor. अरुष्टत्.

B. रुष्यात्. D. रुष्यति. Frequ. रोष्यते, रोषति &c. Pass. रुष्यते.
A. रुषिष्टि. P. P. रुषित. G. रुषिष्ठा. Inf. रुषितुम्.

रुद् (रुठि) 1. P. स्तेवे गतौ च. To steal; to be lame; to go. This root is conjugated like the above root, द् being put for द्.

रुद् (रुठि) 1. P. स्तेवे. To steal. This is conjugated like रुद्, द् being put for द्.

रुद् (रुदिर) 2. P. अश्रुविमोचने. To cry; to weep; to lament. P. रोदिति. Imperf. अरोदत्, अरोदत्. 2nd sing. अरोदः अरोदी. Pl. हरोद. 2nd sing. हरोदिय. P. F. रोदिता. F. रोदिष्यति. C. अरोदिष्यत्. Aor. अरुदत्, अरोदीत्. B. रुयात्. Caus. रोदयति. A. अरुदत्. Des. रुदयति. Frequ. रोदयते, रोदयति, रोरोति. Pass. रुदते. A. अरोदि. P. P. रुदित. G. रुदिता, रुदय. Inf. रोदितुम्.

रुच् (with अतु) 4. A. कामे. To desire; to obey. P. रुचते. Pl. रुचे. 2nd sing. रुचिषे. P. F. रोद्वा. F. रोच्यते. C. अरोच्यत्. Aor. अरुच्, अरुच्. B. रुचात्. Caus. रोचयति ते. A. अरुच्यत्. Des. रुचयते. Frequ. रोच्यते, रोचयति, रोरोति. Pass. रुचते. A. अरोचि. P. P. रुच्. G. रुच्, रुच्य. Inf. रोचुम्.

रुच् (रुचि) 7. U. आदरणे. To oppose; to besiege; to enclose. P. रुचि, रुचि. Imperf. अरुच्, अरुच्. 2nd sing. अरुच्, अरुच्. Impera रुचु, रुचाम्. 2nd sing रुचि, रुचत्. If रुचि, रुचि. 2nd sing. रुचिषि रुचिषे. P. F. रोद्वा. F. रोच्यते. C. अरोच्यत्. Aor. अरुच्, अरोच्, अरुच्. dual अरुच्यत्, अरोच्, अरुच्यत्. B. रुचात्, रुचि. Caus. रोचयति ते. A. अरुच्यत्. Des. रुचयते. Frequ. रोच्यते, रोचयति, रोरोति. Pass. रुचते. A. अरोचि. P. P. रुच्. G. रुच्, रुच्य. Inf. रोचुम्.

रुच् (रुचु) 4. P. निनीहने. To violate; to confound; to disturb. P. रुचि. Pl. रुचि. 2nd sing. रुचिषि. P. F. रोदिता. F. रोच्यति. C. अरोच्यत्. Aor. अरुच्. B. रुचात्. Caus. रोचयति ते. A. अरुच्यत्. D. रुचिषि, रुचिषि. Frequ. रोच्यते, रोचयति, रोरोति. Pass. रुचते. A. अरोचि. P. P. रुच्. G. रुचि, रुचि. Inf. रोचुम्.

रुच् 6 P. हिनायाम्. To kill; to injure. P. रुचति. Pl. रुचते. 2nd sing. रुचिषि. P. F. रोच्. F. रोच्यति. C. अरोच्यत्. Aor. अरुच्. B. रुचात्. Caus. रोचयति ते. A. अरुच्यत्. D. रुचति. Frequ. रोच्यते, रोचयति, रोरोति. Pass. रुचते. A. अरोचि. P. P. रुच्. G. रुच्. Inf. रोचुम्.

रुच् (रुचि) 10. U. 1. P. भाषायां दीप्तौ च. To speak; to shine. P. रुचयति. Pl. रुचयति. Pl. रुचयाचकार-चके &c. रुचय. P. F. रुचिता; रुचिता. F. रुचिष्यति ते; रुचिष्यति. Aor. अरुच्यत्; अरुच्यत्. B. रुचात्, रुच-

विधीतः संयात्. D. संयति-ते; संयति. Frequ. of the 1st conj. रोहयते, रोहयति, रोहयि. Pass. संयते. A. अरुधि. P. P. रुधित. G. रुधित्वा; रुधित्वा. Inf. रुधितुम्; रुधितुम्.

रु 1. P. हिंसायाम्. To kill; to injure. P. रोपति. Pf. रूषेय 2nd sing. रूषेयिष. P. F. रोपिता, रोषा. F. रोपिष्यति. C. अरोपिष्यत्. Aor. अरोषीत्. B. रूष्यात्. Caus. रोदयति-ते. A. अरुह्यत्-त् D. रूहयिषति, रूहयिषति. Frequ. रोहयते, रोहयति, रोहयि. Pass. रुष्यते. A. अरोपि. P. P. रु. G. रुपित्वा, रोपित्वा, रुद्धा. Inf. रोपितुम्, रोष्टम्.

रु 4. P. हिंसायाम्. To kill; to injure. P. रुष्यति. Aor. अरुहत्. Prest. P. रुष्यत्. For other forms see the above root

रु 10. U. रोषे. To be angry. P. रोदयति-ते. Pf. रोदयायकार-चक्रे &c. P. F. रोपिता. F. रोपिष्यति-ते. C. अरोपिष्यत्-त्. Aor. अरुहत्-त्. B. रोष्यात्, रोदयिषीत्. Pass. रोष्यते. A. अरोपि

रु (रुति) 10. U. 1. P. भाषायादीन् च. To speak; to shine. This root is conjugated like रु (रुति), रु being put for रु.

रु 1. P. बीजजननि मातृभावे च. To grow from seed, to be produced; to become manifest; to be born. P. रोहति. Pf. रुंह. 2nd sing. रुंहयिष. P. F. रुंता. F. रोहयति. C. अरोहयत्. Aor. अरुहत्. B. रुह्यात्, Caus. रोदयति-ते, रोदयति ते. A. अरुह्यत्-त्, अरुह्यत्-त् D. रुहयति. Frequ. रोहयते, रोहयति, रोहयि. Pass. रुह्यते. A. अरोहि. P. P. रु. G. रुह्यत्, आरुह्य Inf. रुह्यत्.

रु 10. U. पाशुप. To be rough or harsh; to make dry. P. रुहयति-ते. Pf. रुहयायकार-चक्रे &c. P. F. रुहयिता. F. रुहयिष्यति-ते. A. अरुह्यत्-त् D. रुहयति, रुहयिषीत्. Pass. रुह्यते. A. अरुहि. P. P. रु. G. रुह्यत्. Inf. रुह्यत्.

रु 19. U. रूपायाम्. To form; to represent on the stage; to see; to consider. P. रुपयति-ते. Pf. रुपयायकार-चक्रे &c. P. F. रुपयिता. F. रुपयिष्यति-ते. C. अरुपयिष्यत्-त्. Aor. अरुपयत्-त्. B. रुप्यात्, रुपयिषीत् D. रुपयिषति-ते. Pass. रुप्यते. A. अरुपि. P. P. रुपित. G. रुपित्वा, रुपित्वा. Inf. रुपितुम्.

रु 1. P. रूपायाम्. To decorate; to adorn. P. रुपति. Pf. रुपय. 2nd sing. रुपयिष. P. F. रुपिता. F. रुपिष्यति. C. अरुपिष्यत्. Aor. अरुपिषीत्. B. रुप्यात्. D. रुपयिषति. Frequ. रुपयते, रुपयति, रुपयि. Pass. रुप्यते. A. अरुपि. P. P. रुपित. G. रुपित्वा, रुपित्वा. Inf. रुपितुम्.

रु (रु) 1. A. रुपायाम्. To suspect; to doubt. P. रुकते. Pf. रुकि. 2nd sing. रुकिषि. P. F. रुकिता. F. रुकिष्यते. C. अरुकिष्यत्. Aor. अरुकिषीत्. B. रुकिषीत्. Caus. रुकयति-ते. A. अरुकिष्यत्-त्. Frequ. रुकयते, रुकयति, रुकयि. Pass. रुक्यते. A. अरुकि.

रेत्ता 11. P. खायावादनयोः To praise; to flatter; to approach. P. रेत्तायति. Pf. रेत्तायायकार &c. P. F. रेत्तायिता. F. रेत्तायिष्यति. Aor. अरेत्तायीत्. B. रेत्ताय्यात्.

रेट् (रेट्) 1. P. परिमापये. To speak; to ask; to request. P. रेटति. Pf. रिरेट्. 2nd sing. रिरेटि. P. F. रेटिता. F. रेटिष्यति. C. अरेटिष्यत्. Aor. अरेटीत्. B. रेत्तात्. Caus. रेटयति-ते. A. अरिरेट्-त्. D. रिरेटिष्यति. Frequ. रेरेट्यते, रेरेटीति, रेरेटि. Pass. रेदयते. A. अरेटि. P. P. रेदित. G. रेदित्वा. Inf. रेदितुम्.

रेप् (रेप्) 1. A. गतौ. To go; to move. P. रेपते. Pf. रिरेपे. 2nd sing. रिरेपिषे. P. F. रेपिता. F. रेपिष्यते. Aor. अरेपिट्. B. रेपिपीट्. D. रिपिषित्. Caus. रेपयति-ते. A. अरिरेप्-त्. Frequ. रेप्यते, रेरेपीति, रेरेपि.

रेम् (रेम्) 1. A. शब्दे. To speak. The forms of this root are like those of the above root, with the only difference of म् for प्.

रेव् (रेव्) 1. P. प्रवृत्तौ. To go; to move; to leap; to jump. P. रेवते. Pf. रिरेवे. 2nd sing. रिरेविषे. P. F. रेविता. F. रेविष्यते. C. अरेविष्यत्. Aor. अरेविट्. B. रेविपीट्. Caus. रेवयति-ते. A. अरिरेवत्. D. रिरेविष्यते. Frequ. रेरेव्यते. P. P. रेवित. G. रेवेत्वा. Inf. रेवितुम्.

रेष् (रेष्) 1. A. अन्वष्टि शब्दे. To utter any inarticulate sound; to neigh; to roar. This root is conjugated like the above root, एङ् being put for प्.

रे 1. P. चरे. To sound. P. रायति. P. रौ. 2nd sing. ररिय, राय. P. F. राता. F. रात्यति. C. अरात्यत्. Aor. अरायीत्. B. रायात्. Caus. राययति-ते. A. अरीरयत्-त्. Des. रिरायति. Frequ. रारायते, रीरेति, राति. Pass. रायते. A. अरायि.

रोद् (रोद्) 1. P. अनादरे, उन्मादे च. To despise; to be mad. P. रोदति. Pf. हरोड्. 2nd sing. हरोडि. P. F. रोदितो. F. रोदिष्यति. Aor. अरोदीत्. B. रोदयात्. C. हरोडिष्यति. Caus. रोदयति-ते. A. अहरोड्-त्. Pass. रोदयते. A. अरोडि.

ल.

छञ् 10 U. दर्शनादनयोः To observe; to mark; to define. P. छञ्चति-ते. Pf. लक्षयायकार-चक &c. P. F. लक्षयिता. F. लक्षयिष्यति-ते. Aor. अल्लक्षन्त्. B. लक्ष्यात्, लक्षयिपीट्. D. लिक्षयिषित्. Pass. लक्ष्यते. A. लक्षि. P. P. लक्षित. G. लक्षित्वा, अनुलक्ष्य. Inf. लक्षितुम्.

छम् 10 A. आलोचने. To see; to look at. The forms of this root are identical with the Atmanepadi forms of the above root.

छ् 1. P. गतौ. To go; to move. P. ल्यति. Pf. ललाय. 2nd sing. लेखिष P. F. लयिता. F. लयिष्यति. C. अल्लयिष्यत्. Aor. अल्लयिष्यत्.

अग्रानोद्. B. लब्ध्वा. Des. लिङ्गिषति. Frequ. कालंस्वते, ताल्मिद् &c.

P. P. लब्ध्वा. G. लब्ध्वा. Inf. लब्धुम्.

छ् (लगे) (प्रादि). 1 P. गेने To be with or near; to touch; to come in contact. P. लगति. Pl. लग्म. 2nd sing. लेगि P. F. लगिना. F. लगिष्यति. C. अलगिष्यत्. Aor. अलगीत्. B. लग्यात्. Caus. लगयति-ते. A. अलीलग्-त्. D. लिङ्गिषति. Frequ. कालंस्वते, कालगीति, कालंति. Pass. लग्यते A. अलगि, अलगि P. P. लगित, लग. G. लगिन्वा, लगय. Inf. लगिष्युम्.

छ् 10. U. आस्वादेने प्राप्तौ च. To taste; to obtain. P. लागति ते. Pf. लागयत्वाकार-वके &c P. F. लागयिता. F. लागयिष्यति-ते. Aor. अलीलग्-त्. B. लाग्यात्, लागयिषीत्. Des. लिङ्गिषति-ते. Pass. लाग्यते. A. अलागि, P. P. लागित. G. लागयिन्वा. Inf. लागयितुम्.

छ् (छगि) 1. P. गतौ To go; to move. P. लङ्गति. Pf. लङ्ग 2nd sing. लङ्गिष्य. P. F. लङ्गिता. F. लङ्गिष्यति. C. अलङ्गिष्यत्. Aor. अलङ्गीत्. B. लङ्ग्यात्. Caus. लङ्गयति-ते. A. चललङ्ग-त्. D. लिङ्गिषति. Frequ. कालंस्वते, कालदि &c. Pass. लङ्ग्यते. A. अलङ्गि.

छ् (छगि) 1. P. गतौ To go; to move; to limp. P. लङ्गति. Pf. लङ्ग. 2nd sing. लङ्गिष्य. P. F. लङ्गिता. F. लङ्गिष्यति. C. अलङ्गिष्यत्. Aor. अलङ्गीत्. B. लङ्ग्यात्. D. लिङ्गिषति. Pass. लङ्ग्यते A. अलङ्गि. P. P. लङ्गित. G. लङ्गिन्वा. Inf. लङ्गितुम्.

छ् (छवि) 1. P. छेनेने. To dry; to diminish. P. लङ्गति. Pf. लङ्ग. 2nd sing. लङ्गिष्य. P. F. लङ्गिता. F. लङ्गिष्यति. Aor. अलङ्गीत्. B. लङ्ग्यात्. Pass. लङ्ग्यते A. अलङ्गि.

छ् (छवि) 1. A. गत्ये भोजननिवृत्तौ च. To go; to fast. P. लङ्गति. Pf. लङ्ग. 2nd sing. लङ्गिष्य. P. F. लङ्गिता. F. लङ्गिष्यते. C. अलङ्गिष्यत्. Aor. अलङ्गीत् B. लङ्ग्यात्. Caus. लङ्गयति-ते. A. अलङ्ग-त्. D. लिङ्गिषति. Frequ. कालंस्वते, कालदीति, कालङ्गि. Pass. लङ्ग्यते. A. अलङ्गि.

P. P. लङ्गित. G. लङ्गिन्वा, लङ्गिष्य. Inf. लङ्गितुम्.

छ् (छवि) 10 U. 1. P. मायाया दीतौ नीनादिऋमे च To speak; to shine; to transgress. P. लङ्गति ते: लङ्गति. Pf. लङ्ग्यावकार-वके &c: लङ्ग. P. F. लङ्गिता; लङ्गिता. F. लङ्गयिष्यति ते, लङ्गिष्यति. Aor. अलङ्गीत्; अलङ्गीत्. B. लङ्ग्यात्, लङ्गयिषीत्; लङ्ग्यात्. D. लिङ्गिषति-ते; लिङ्गिषति. Frequ. of the 1st conj. see the above root. Pass. लङ्ग्यते. A. अलङ्गि. P. P. लङ्गित. G. लङ्गिन्वा; लङ्गिष्य. Inf. लङ्गितुम्; लङ्गितुम्.

छ् 1. P. लङ्गये To mark. P. लङ्गति. Pf. लङ्ग. 2nd sing. लङ्गिष्य. P. F. लङ्गिता. F. लङ्गिष्यति. C. अलङ्गिष्यत्. Aor. अलङ्गीत्. B. लङ्ग्यात्. Caus. लङ्गयति-ते. A. अलङ्ग-त्. D. लिङ्गिषति. F. अलङ्ग्यते, कालदि &c P. P. लङ्गित. G. लङ्गिन्वा. Inf. लङ्गितुम्.

- छज् 1. P. भज्ने To fry; to roast. P. छजति. Pf. छज्ज. 2nd sing. छेजिय. P. F. छजिता. F. छजिष्यति. Aor. छज्जीत्, अज्जीत्. B. छज्यात्. Caus. छाजयति-ते. A. अज्जीत्. Pass. छज्यते. छ. अज्जि.
- छज् (अलज्जी) 6. A. श्रोत्रे. To be ashamed; to be bashful. P. छजे. Pf. छेजे 2nd sing. छेजिये. P. F. छजिता. F. छजिष्यते. C. अज्जिष्यत्. Aor. अलज्जि. B. छजिषीत्. Caus. छाजयति-ते. A. अलज्जिष्यत्. Des. लिलजिष्यते. Frequ. छाज्ज्यते, छाज्ज्यति, छाज्जि. Pass. छज्यते. A. अलज्जि. P. P. छज्ज. G. छजिन्ना. Inf. छजितुम्.
- छज् (Another reading for छज्) 10. U. चपारणे To cover. P. छाजयति-ते. Pf. छाजयाचकार-चके &c. P. F. छाजयिता. F. छाजयिष्यति-ते. Aor. अलीलज्जत्. B. छाज्यात्, छाजयिषीत्. Pass. छाज्यते. A. अज्जि.
- छज् 10. U. प्रकाशने. To appear; to seem; to shine. P. छज्जति. Pf. छज्ज. 2nd sing. छेजिय. P. F. छजिता. F. छजिष्यति. Aor. छज्जीत्. B. छज्यात्, छजयिषीत्. D. लिलज्जयिष्यति-ते. Pass. छज्यते. A. अज्जि.
- छज् (छजि) 1. P. भज्ने. To fry; to roast. P. छजति. Pf. छज्ज 2nd sing. छेजिय. P. F. छजिता. F. छजिष्यति. C. अज्जिष्यत्. Aor. अज्जीत्. B. छज्यात्. D. लिलज्जयिष्यति. Caus. छाजयति-ते. A. अलज्जत्. Pass. छज्यते. A. अज्जि.
- छज् (छजि) [Another reading for छज् (छजि)] 10. U. 1. P. हिंसायत्तादानविकेतनेषु. To injure; to be strong; to take; to dwell. P. छज्जयति-ते; छज्जति. Pf. छज्जयाचकार-चके &c; छज्ज. P. F. छज्जिता; छज्जिता. F. छज्जिष्यति-ते; छज्जिष्यति. A. अलज्जत्. B. छज्यात्, छजयिषीत्; छज्यात्. D. लिलज्जयिष्यति-ते; लिलज्जयिष्यति. Frequ. छाज्ज्यते, छाज्ज्यति, छाज्जि. Pass. छज्यते. A. अज्जि. P. P. छज्ज. G. छजिन्ना. Inf. छज्जितुम्; छज्जितुम्.
- छज् (छजि) 10. U. 1. P. मायाया दीप्तौ च. To speak; to shine. For the forms of this root see the above root.
- छज् (छजि) 10. U. 1. P. प्रकाशने. To be manifest. For the forms of this root see the root छज् 10. U. 1. P. हिंसायत्तादानविकेतनेषु.
- छज् 1. P. बाल्ये. To act like a child; to be childish. P. छज्जति. Pf. छज्ज. 2nd sing. छेजिय. P. F. छजिता. F. छजिष्यति. C. अज्जिष्यत्. Aor. अज्जीत्, अज्जीत्. B. छज्यात्. D. लिलज्जयिष्यति. Frequ. छाज्ज्यते, छाज्ज्यति &c.
- छज् 1. P. विलासे. To play; to sport; to amuse oneself. P. छजति. Pf. छज्ज. 2nd sing. छेजिय. P. F. छजिता. F. छजिष्यति. Aor. अज्जीत्, अज्जीत्. B. छज्यात्. D. लिलज्जयिष्यति. Caus. छाजयति-ते. A. अज्जत्. Pass. छज्यते. A. अज्जि.
- छज् (पद्यादिः) 1. P. जिह्वान्धने. To loll the tongue; to stir with the tongue; to use the tongue; to harass; to churn.

- प.** लटति Pf. ललाट, 2nd sing. लेटिय. P. F. लपिता. F. लपिष्यति. C. ललपिष्यत्. Aor. अलपीत्, अलापीत्. B लप्यात्. Caus लपयति ते. A. अलीलपन् -त. Des. लिलपिष्यति Frequ. ललप्यते, लालपीति, लालपि. Pass. लप्यते A. अलपि, अलापि. P. P. लपित. G. लपित्वा. Inf. लपितुम्.
- ख** 10. U उपमेदायाम्. To fondle; to caress. P. लाटयति-ते. Pf. लाटयावकार-चके &c. P. F. लाटयिता F लाटयिष्यति-ते. Aor अलीलपन् -त. B लाट्यात्, लाटयिषीट. Des. लिलटयिष्यति-ते Pass. लाट्यते. A. अलापि. P. P. लाटित G. लाटयित्वा Inf. लाटयितुम्.
- खण्ड** (ओलरि) 10 U. 1. P. उलेष्ये To throw; to toss up. P. लण्डयति-ते, लण्डति. Pf लण्डयावकार-चके &c; लण्डाड. P. F लण्डयिता; लण्डिता. F. लण्डयिष्यति ते; लण्डयिष्यति. Aor अलण्डयत् -त, लण्डयिष्यत्. B. लण्ड्यात्, लण्डयिषीट; लण्ड्यात् D लिलण्डयिष्यति-ते, लिलण्डयिष्यति. Frequ. of the 1st conj लाण्डयते, लाण्डयति, लाण्डयिष्यति. Pass. लण्ड्यते. A. अलण्डि. P. P लण्डित, लण्ड्य. G. लण्डयित्वा; लण्डयित्वा. Inf लण्डयितुम्; लण्डितुम्.
- खण्ड** (लडि) 10. U. 1. P. मागया दासौ च To speak; to shine, P. P. लण्डित All other forms are identical with those of the above root.
- खू** 1. P. वक्तव्या वाचि To speak; to talk; to whisper. P. लपति. Pf. लपार. 2nd sing लेपिय. P. F लपिता. F. लपिष्यति. C. अलपिष्यत्. Aor. अलपीत्, अलापिन्. B लप्यात्. Caus. लापयति-ते. A. अलीलपन् -त. D. लिलपिष्यति. Frequ. लाप्यते, लालपीति, लालपि. Pass. लप्यते. A. अलापि P. P लपित G. लपित्वा, विलप्य. Inf. लपितुम्.
- खू** (डुकम) 1. A दासौ. To get; to obtain. P. लभते. Pf. लेभे 2nd sing. लेभिषे P. F लभता F लप्स्यते C अलभ्यत. Aor. अलभ्य. dual. अलभ्याताम्. B लप्सीट Caus. लभयति-ते A अललभ्यत त Des. लभ्यते. Frequ. ललभ्यते, लालभ्यति, लालभ्य Pass. लभ्यते. A. अलभि, अलाभि. (with a preposition अलभि only; as प्रालभि). P. P लभ्य Pot P. लभ्य, (अलभ्य) G. लभ्या, अलभ्य. Inf. लभितुम्. Abs लब्धिम (लाभेन निर्वत्तन produced by gain), लभा, लब्धि, gain.
- खू** (लवि) 1 A लब्धेऽनलभ्येन To sound, to fall; to prostrate P. लम्बते Pf लम्बे 2nd sing लम्बिषे P. F लम्बिता. F. लम्बिष्यति C लम्बिष्यत्. Aor लम्बिष्यत् B लम्बिषीट Caus लम्बयति-ते A. अललम्बन् -त D. लिलम्बयते Frequ. ललम्ब्यते, ललम्ब्यति, लालम्बि Pass. लम्ब्यते. A. अलम्बि P. P. लम्बित G लम्बित्वा, अललम्ब्य. Inf लम्बितुम्.
- खू** 1. A. गतौ. To go, to move P लभते. Pf. लेये 2nd sing लेयिषे. P. F. लपिता F. लपिष्यते C अलपिष्यत् Aor. अलपिष्यत्. B. लपिषीट. Caus लापयति-ते A. अलीलपन् -त. D. लिलपिष्यते. Frequ. लालप्यते, लालपीति, लालपि.

हृन् 1. P. गतौ. To go; to move. P. लवति. Pf. ललपे. 2nd sing. ललपिष्य. P. F. ललपिता. F. ललपिष्यति. Aor. ललपीत्. B. ललप्यात्. D. ललपिष्यति. Frequ. ललप्यते, ललपिष्यति &c. Pass ललप्यते. A. अलपि

लह् 1. P. विलासे. To play; to sport; to frolic. P. ललति. Pf. ललल. 2nd sing. लेलिष P. F. ललित. F. ललिष्यति. C. लललिष्यत्. Aor. अललीत्. B. लल्वात्. Caus. ललवति only. A. अलीलत्. Des. ललालपति. Frequ. ललल्यते, लललीति, लललति. Pass लल्यते. A. अलालि. P. P. ललित. G. ललित्वा Inf. ललितुम्.

लृ 10. A. ईप्तायाम्. To desire; to seek. P. लालयते Pf. लालयामहे &c. P. F. लालयिता. F. लालयिष्यते. Aor. अलीलत्. B. लालयिष्यत्. Des. ललालयिष्यते. Pass. लाल्यते. A. अलालि. P. P. लालित. G. लालयित्वा. Inf. लालयितुम्.

लृ (Another reading for लृ) 10. U. शिल्पयोगे. To exercise an art; to do any thing scientifically. P. ललपति-ते. Pf. ललपामहे &c. P. F. ललपिता. F. ललपिष्यति-ते. Aor. अलीलत्. B. ललपिष्यत्. Des. लललपिष्यति-ते. Pass. ललप्यते. A. अललि. P. P. ललित. G. ललपित्वा. Inf. ललपितुम्.

लृ 1. U. कान्तौ. To wish; to long for. P. ललपति-ते, ललपति-ते. Pf. ललपामहे, लेपे. 2nd sing. लेपिष, लेपिषे. P. F. ललपिता. F. ललपिष्यति-ते. C. ललपिष्यत्. Aor. अलपीत्, अलपीत्, अलपिष्यत्. B. ललप्यात्, ललप्यात्. Caus. ललपति-ते. A. अलीलत्. D. ललपिष्यति. Frequ. ललप्यते, ललपिष्यति, लललपिष्यति. Pass. ललप्यते. A. अलपि. P. P. ललित. G. ललित्वा. Inf. ललपितुम्.

लृ 1. P. स्नेहप्रकाशनयोः. To embrace; to play; to shine. P. ललति. Pf. ललल 2nd sing. लेलिष. P. F. ललित. F. ललिष्यति. C. लललिष्यत्. Aor. अललीत्, अललीत्. B. लल्वात्. Caus. ललवति-ते. A. अलीलत्. Des. लललपति. Frequ. ललल्यते, लललीति, लललति. Pass. लल्यते. A. अललि. P. P. ललित. G. ललित्वा. Inf. ललितुम्.

लृ 10. U. शिल्पयोगे. To exercise an art. This root is conjugated like लृ, लृ being put for लृ.

लृ (ओलसी) 6. A. शीघ्रे. To be ashamed; to blush. P. ललपे. Pf. ललपे 2nd sing. ललपिष. P. F. ललपिता. F. ललपिष्यति. C. ललपिष्यत्. Aor. अलपिष्यत्. B. ललपिष्यत्. Caus. ललपति. A. अलपि. Des. लललपति. Frequ. ललल्यते, लललीति, लललति. Pass. लल्यते. A. अलपि. P. P. ललित. G. ललित्वा. Inf. ललितुम्.

* The form ललपि is made up by adding the termination लृ to the word लल (लला गङ्गायाश्चेति).

2. P. आदाने दाने च. To take; to give. P. लाति. Imperf. अलान्, plu. अलान्, अलु. Pf. ललौ. 2nd sing. ललय, ललाय. P. F. लाता. F. लास्यति. C. अलास्यत्. Aor. अलासीत्. B. लायात्. Caus. लापयति-ते; लालयति ते (when it means to melt.). A. अलीलेपत्-त, अलीलयत् त. D. लिलासति. Frequ. ललायते, ललेति, ललाति. Pass. लायते. A. अलायि. P. P. लात. G. लाता, आलाय. Inf. लातुम्.
- लाख् (लाम्) 1. P. शोषणालमर्थयोः. To grow dry; to adorn; to suffice. P. लासति. Pf. ललाख. 2nd sing. ललाखिय. P. F. लाखिता. F. लासिष्यति. C. अलाखिष्यत्. Aor. अलाखीत्. B. लाख्यात्. Caus. लाखयति-ते. A. अललाखत्-त. D. लिलासिषति. Pass. लास्यते. A. अलाखि.
- लाष् (लाष्) 1. A. सामर्थ्ये. To be able; to be competent. P. लाषते. Pf. ललाषे. 2nd sing. ललाषिये. P. F. लाषिषा. F. लाषिष्यते. Aor. अलाषिष्ट. B. लाषिषीष्ट. Caus. लाषयति ते. A. अललाषत्-त. Frequ. लाषयते, लालाषीति, ललाषि.
- लाज् 1. P. भक्षणे भर्जने च. To blame; to fry. P. लाजति. Pf. ललाज 2nd sing. ललाजिय. P. F. लाजिता. F. लाजिष्यति. C. अलाजिष्यत्. Aor. अलाजीत्. B. लाज्यात्. D. लिलाजिषति. Caus. लाजयति ते. A. अली-मजत्-त. Pass. लाज्यते. A. ललाजि.
- लाञ्छ् (लाञ्छि) 1. P. लक्षणे To mark; to distinguish. P. लाञ्छति. Pf. ललाञ्छ. 2nd sing. ललाञ्छिय. P. F. लाञ्छिता. F. लाञ्छिष्यति. C. अलाञ्छिष्यत्. Aor. अलाञ्छीत्. B. लाञ्छ्यात्. D. लिलाञ्छिषति. Frequ. लाञ्छयते, लाञ्छति &c. Pass. लाञ्छ्यते. A. अलाञ्छि. P. P. लाञ्छिषा. C. लाञ्छिष्या. Inf. लाञ्छितुम्.
- लाज् (लाजि) 1. P. भक्षणे भर्जने च. To blame; to fry. P. लाजति. Pf. ललाज. 2nd sing. ललाजिय. P. F. लाजिता. F. लाजिष्यति. Aor. अलाजीत्. B. लाज्यात्. Pass. लाज्यते. A. अलाजि. P. P. लाजित. G. लाजित्वा. Inf. लाजितुम्.
- ला 11. P. जीवने To live. P. लात्यति. Pf. लातामकार &c. P. F. लायिता. F. लासिष्यति. Aor. अलायीत्. B. लाय्यात्.
- लाम् 10. U. प्रेरणे To throw; to direct. P. लामयति ते. Pf. लामयामकार-चे &c. P. F. लामयिता. F. लामयिष्यति-ते. A. अललामत्-त. B. लाम्यात्, लामयिषीष्ट. Pass. लाम्यते. A. अलामि.
- लिप् 6. P. अत्ररविन्यासे To write; to scratch; to rub; to touch; to peck (said of birds). P. लिपति. Pf. लिपेत् 2nd sing. लिपिय. P. F. लिपिता. F. लिपिष्यति. C. अलेलिपत्. Aor. अलेलीत्. B. लिप्यात्. Caus. लेपयति-ते. A. अलीलिपत्-त. D. लिलिपियति, लिपेयिष्यति. Frequ. लेलिप्यते, लेलिपीति, लेलेकि. Pass. लिप्यते. A. अलेलि. P. P. लिपिषा. G. लिपिष्या, लेपिष्या, निमिष्य. Inf. लेपितुम्.

ली (लीट्) 4. A. श्लेषणे. To adhere; to cling; to stick. P. लीयते. Pf. लिखे. 2nd sing. लिख्यसे. P. F. लेना, लाता. F. लेष्यते, लास्यते. Aor. अलेट्, अलासत्. B. लेणीत्, लानीत्. Caus. लालयति ते; लाययति ते, लापयति ते, लीनयति ते (to melt) A. अलीलत् -त्, अलीलयत् -त्, अलीलनीत् -त्, अलीलनीत् -त्. D. लिनीषते. Frequ. लेलीयते, लेलीयति, लेनेति Pass लीयते. A. अलायि. P. P. लीन. G. लीया, विलीय, विलाय. Inf. लेनुम्, लानुम्.

ली 9 P. श्लेषणे To adhere; to melt; to be absorbed in. P. लिनाति. Pf. लिनाय, ललै. 2nd sing. लिनायिष, लिनेय, ललिय, ललाय. P. F. लेता, लाता. F. लेष्यति, लास्यति, C. अलेष्यत्, अलास्यत्. Aor. अलेपीत्, अलापीत्. B. लीयात्. D. लिनीषति, Caus. Frequ. Pass. P. P. &c. see the above root.

ली 10 U. 1. P. श्लेषणे. To melt. P. लाययति ते; लयति. Pf. लायया-
श्चरारच्ये &c; लिनाय. P. F. लाययिता; लेता. F. लाययिष्यति ते; लेष्यति.
Aor. अलीलयत् -त्; अलेपीत्. B. लायात्, लाययिषीत्; लीयात्. Des.
लिनायिषति ते; लिनीषति. Frequ. of the first conj. see ली: 4. A.
Pass लाय्यते, लायते. A. अलायि. P. P. लायित; लीत. G. लाययिषा;
लीतम्. Inf. लाययिनुम्; लेनुम्.

लु 1. P. अपनयने. To remove; to pluck P. लुपति. Pf. लुप्य. 2nd
sing. लुप्यिष. P. F. लुपिषा. F. लुपिष्यति. C. अलुपिष्यत्. Aor. अलु-
पीत्. B. लुप्यात्. Caus. लुपयति ते. A. अलुप्यत् -त्. Des. लुपिषति.
Frequ. लोप्यते, लोपयति, लोपिषि. Pass. लुप्यते. A. अलुपि. P. P.
लुपित. G. लुपिषा, लुपिषा. Inf. लुपिनुम्.

लु (लुपि) 10. U. 1. P. हिंसात्मकानभिधनेषु To injure; to be
strong; to take; to dwell P. लुपयति ते; लुपति. Pf. लुपयाश्चरार-
च्ये &c; लुप्य. P. F. लुपयिता; लुपिता. F. लुपयिष्यति ते; लुपिष्यति.
Aor. अलुप्यत् -त्; अलुपीत्. B. लुप्यात्, लुपयिषीत्; लुप्यात्. Frequ.
of the 1st conj. लोप्यते, लोपयति, लोपिषि. Pass. लुप्यते. A. अलुपि.

लु (लुपि) 10. U. 1. P. भाषायां दीप्तौ च. To speak; to shine. For
the forms of this root see the above root.

लु 1. P. निजेने To churn; to roll; to wallow. P. लोपति. Pf.
लोप्य. 2nd sing. लोप्यिष. P. F. लोपिषा. F. लोपिष्यति. C. अलोपिष्यत्.
Aor. अलोपीत्. B. लोप्यात्. Caus. लोपयति ते. A. अलुप्यत् -त्, अलोप्य-
त् -त्. D. लोपिषति, लोपिषति. Frequ. लोप्यते, लोपयति, लोपिषि.
Pass. लुप्यते. A. अलोपि. P. P. लुपित, लोपित. G. लोपिषा, लोपिषा. Inf.
लोपिनुम्.

लु 1. A. निजने. To oppose; to resist P. लोपते. Pf. लुप्ये. 2nd
sing. लुप्यिष. P. F. लोपिषा. F. लोपिष्यते. Aor. अलुप्यत्, अलोप्यत्. B.

लोडिषां D लुडिष्यते, लुडोडिष्यते Prest P. लोडमान For other forms see the above root

लुट् 4 P. विलोडने. To churn, to agitate, to roll, to wallow P लुट्यति Aor अलुट् Prest P लुट्यत् For other forms see लुट् 1 P

लुट् (लुगदि) 6 P सम्बन्धे To be connected, to be in contact with P लुगति Pf लुगेत् 2nd sing लुडिष्य P F लुगिना F लुगिष्यति C अलुगिष्यत् Aor अलुगि B लुग्यात् Des लुग्यति Pass लुग्यते A अलोडि

लुट् 10 U. भाषाया दीप्तौ च To speak, to shine P लोड्यतिने Pf लोड्यच्चकार चक्रे d.c. P F. लोडयिता F लोडयिष्यति ते Aor. अलुड्यन् B लोड्यात्, लोडयिषीष्ट, D लुडोडिष्यतिने Pass लोड्यते A अलोडि

लुट् 1 A प्रतिषाते To oppose, to resist P. लोडते Pf लुडते 2nd sing लुडिष्य P. F. लोडिता F लोडिष्यते C अलोडिष्यत् Aor अलुड, अलोडिष्ट B लोडिषीष्ट Caus लोडयतिने A अलुलोड्यत् Des लुडिष्ये लुलाडिष्ये Frequ लोड्यते, लोड्यीति, लोलोडि Pass लुड्यते A अलोडि, P. P लुडित, लोडित G लुडित्वा, लोडित्वा, विडुष्य Inf लोडितुम्

लुट् 1 P. उपपाते To strike, to knock down. P लोडति Pf लुगेत् 2nd sing लुगेन्धि P F लोडिता F लोडिष्यति C अलोडिष्यत् Aor अलोडि B लुग्यात् Caus लोडयति ते A अलुलुड्यत् त, अलुलुग्यत् त D लुडिष्यति, लुडोडिष्यति For other forms see the above root

लुट् (लुगदि) 6 P सम्बन्धे To join, to roll, to wallow P लुगति Pf लुगेत् 2nd sing लुडिष्य P F लुगिना F लुगिष्यति Aor अलुगि B लुग्यात् Caus लोडयति ते A अलुलुड्यत् त, अलुलुग्यत् त D लुडिष्यति Frequ लोड्यते, लोड्यीति, लोलोडि Pass लुड्यते A अलोडि P P लुडित G लुडित्वा, विडुष्य Inf लुडितुम्

लुट् 1. P विगोडने To churn to agitate, to disturb P लोडति Pf लुगेत् 2nd sing लुगेन्धि P F लोडिता F लोडिष्यति C अलोडिष्यत् Aor अलुडि B लुग्यात् Caus लोडयति ते A अलुलुड्यत् त D लुडिष्यति, लुडोडिष्यति Frequ लोड्यते, लोड्यीति, लोलोडि Pass लुड्यते A अलोडि P. P लुडित, लोडित G लुडित्वा, लोडित्वा Inf लोडितुम्.

लुट् (लुटि) 1 P. लोभ्य To steal, to rob, to plunder P लुभ्यति Pf लुभ्येत् 2nd sing लुभ्यिष्य P. F लुभ्यिता F लुभ्यिष्यति C अलुभ्यिष्यत् Aor अलुभ्यि B लुभ्यात् Caus लुभयति ते A अलुलुभ्यत् त D लुभ्यिष्यति Frequ लोभ्यते, लोभ्यीति, लोलोभि Pass लुभ्यते A अलोभि P. P लुभित G लुभित्वा, लोभित्वा Inf लुभितुम्.

लुट् (लुटि) 1 P आलस्य प्रतिषातम् To be idle; to resist P लुगति Pf लुगेत् 2nd sing लुडिष्य P. F लुगिता F लुगिष्यति C

अलुण्ठिष्यन्. Aor. अलुण्ठीत्. B. लुण्ठ्यात्. Caus. लुण्ठयति-ते. A. अलुलुण्ठन्-त. D. लुलुण्ठिष्यति. Frequ. लोलुण्ठ्यते, लोलुण्ठीति, लोलुण्ठि. Pass. लुण्ठयते. A. अलुण्ठि. P. P. लुण्ठित. G. लुण्ठित्वा. Inf. लुण्ठितुम्.

लुप् (लुटि) [Another reading for लुण् (लुटि)] 1. P. स्तेये. To steal; This root is conjugated like लुण् (लुटि). 1. P. द् for द being substituted.

लुप् 10. U. स्तेये. To steal; to rob; to plunder. P. लुण्ठयति-ते. Pf. लुण्ठयायन्-त &c. P. F. लुण्ठयिता. F. लुण्ठयिष्यति-ते. Aor. अलुण्ठयन्-त. B. लुण्ठ्यात्, लुण्ठयिषीत्. Pass. लुण्ठयते. A. अलुण्ठि. P. P. लुण्ठित. G. लुण्ठित्वा. Inf. लुण्ठयितुम्.

लुप् (लुटि) [Another reading for लुण् (लुटि)] 1. P. स्तेये. To steal; to rob. This root is conjugated like लुण् (लुटि). 1. P. द् only being put for द.

लुप् (लुटि) 1. P. हिमाम्ब्रेनयोः. To strike; to afflict; to suffer pain. P. लुप्यति. Pf. लुप्य. 2nd sing. लुप्यिष्य. P. F. लुप्यिता. F. लुप्यिष्यति. C. अलुप्यिष्यत्. Aor. अलुप्यीत्. B. लुप्यात्. Des लुप्यिष्यति. Frequ. लोलुप्यते, लोलुप्यीति, लोलुप्यि. Pass. लुप्यते. A. अलुप्यि.

लुप् (लुप्) 4. P. विमोहने. To be confused; to be disturbed. P. लुप्यति. Pf. लुलोप. 2nd sing. लुलोपिष्य. P. F. लोपिता. F. लोपिष्यति. Aor. अलुपत्. B. लुप्यात्. Caus. लोपयति-ते. A. अलुलुपन्-त, अलुलोपन्-त. Des लुलोपयति, लुलोपयति. Frequ. लोलुप्यते, लोलुप्यीति, लोलोपि. Pass. लुप्यते. A. अलोपि. P. P. लुप्त. G. लुप्त्वा, लुपित्वा, लोपित्वा. Inf. लोपितुम्.

लुप् (लुप्) 5. U. छेदने. To cut; to break into pieces. P. लुप्यति-ते. Pt लुलोप, लुलोपे, 2nd sing. लुलोपिष्य, लुलोपिष्ये. P. F. लोप्ता. F. लोप्यति-ते. C. अलोप्यत्. Aor. अलुपत्, अलुप्त. B. लुप्यात्, लुप्तीत्. D. लुलुप्यति-ते. Caus. & Frequ. see the above root. Pass. लुप्यते. A. अलोपि. P. P. लुप्त. G. लुप्त्वा, लुपित्वा. Inf. लोप्तुम्.

लुप् 1. P. गार्धे. To covet; to long for; to allure; to be perplexed. P. लोमति. Pf. लुलोम. 2nd sing. लुलोमिष्य. P. F. लोमिता, लोमिता. F. लोमिष्यति. C. अलोमिष्यत्. Aor. अलोमीत्. B. लुम्यात्. Caus. लोमयति-ते. A. अलुलुमन्-त. D. लुलुमिष्यति, लुलोमिष्यति. Frequ. लोलुम्यते, लोलुमीति, लोलोमिष्य. Pass. लुम्यते. A. अलोमि. P. P. लुप्त, (लुमित perplexed). G. लुमित्वा, लोमित्वा, लुप्त्वा, प्रलुप्त. Inf. लोमितुम्, लोप्नुम्.

लुप् 4. P. गार्धे. To covet; to long for; to allure. P. लुम्यति. Aor. अलुमन्. Prest. P. लुम्यत्. For the remaining forms see the above root.

लुप् 6. P. विमोहने. To bewilder; to confound; to disturb. P. लुमति.

B वक्ष्यात् D विवक्षिषति Caus वाक्षयति ते A अवीचत् त P P वक्षित G वक्षित्वा Inf वक्षितुम्

वह् (वकि) 1 A कौटिल्ये गतौ च To be crooked, to go crookedly P वहते Pf ववहे 2nd sing ववक्षिषे P Γ वक्षिता F वक्षिषते Aor अवक्षिष्ट B वक्षिषीष्ट D विवक्षिषते Frequ वावक्ष्यते, वावक्षि &c Pass ववक्ष्यते A अवक्षि

वह् (वचि) 1 P गतौ To go to move P वहति Pf ववह 2nd sing ववक्षिष P F वक्षिता Γ वक्षिष्यति C अवक्षिष्यत् Aor अवह्नीत् B ववक्ष्यात् Pass ववक्ष्यते A अवक्षि

वह् (वगि) 1 P गतौ To go, to move This root is conjugated like the above root, गृ being put for ख्

वह् (वधि) 1 A गत्याक्षेपे To go to move swiftly to blame The forms of this root are like those of the root वह् (वकि) 1 A with the only difference of च f r क्

वा 2 P परिभाषणे To speak to say to read P वचि Pf उवाच 2nd sing उवचिष, उवक्ष्य P Γ वचा Γ वचति C अवक्ष्यत् Aor अवोवत् B उवक्ष्यात् Caus वाचयति ते A अवीचत् त D विवचति Frequ वावच्यते, वावचति, वावक्ति Pass उच्यते A अवाचि P P वक्त Pot P वाच्य वाक्य (a sentence) Pf P कचिषस्, कचान् (with अनु अनूचान्) G उक्त्वा, प्रोक्त Inf वक्तुम्

वच् 10 U 1 P परिभाषणे To speak to tell, to read to declare P वाचयति ते, वचति Pf वाचयाम्वाचयते &c उवाच P Γ वाचयिता वक्ता F वाचयिष्यति ते वक्ष्यति Aor अवीचत् त अवाचि B वाच्यात्, वाचयिषीष्ट उच्यात् D विवाचयिषति ते विवक्षति Frequ of the 1st (con) वावच्यते वावचति, वावक्ति Pass वाच्यते उच्यते A अवाचि P P वाचित, उक्त G वाचयित्वा, अनुवाच्य, उक्त्वा अनुच्य Inf वाचयितुम् कृष

वज् 1 P गतौ To go, to move P वचति Pf ववाज 2nd sing ववजिष P k वजिता F वजिष्यति C अवजिष्यत् Aor अवजीत्, अवाजीत् B वज्यात् C विवजिषति Caus वाजयति ते A अवीचत् त Frequ वावज्यते, वावजि &c Pass वज्यते A अवाचि

वज् 10 U मार्गसंस्कारगम्ये To prepare the way to trim or feather an arrow P वाजयति त Pf वाजयायकार चक &c P F वाजयिता F वाजयिष्यति ते Aor अवीचत् त B वाज्यात्, वाजयिषीष्ट Pass वाज्यते A अवाचि

वञ्च (वञ्चु) 1 P गतौ To go, to move P वञ्चति Pf वञ्च 2nd sing ववञ्चिष P Γ वञ्चिता F वञ्चिष्यति C अवञ्चिष्यत् Aor अवञ्चीत् B वञ्च्यात् Caus वञ्चयति ते A अवञ्च्यत् त D विवञ्चिषति Frequ वञ्चय्यते, वञ्चयति, वञ्चक्ति Pass वञ्च्यते A अवाचि P P वञ्चित G वञ्चिवा, वञ्चिता, वञ्चत्वा Inf वञ्चितुम्

- बद्धत् D विवर्द्धयते Frequ वावर्द्धते, वानर्द्धीति, वावर्द्धति Pass
 बध्यत A अवर्द्धि P P वर्द्धि G वर्द्धिषा, अवर्द्धिष्य Inf वर्द्धितुम्
- बृ (ड्रव्) 1 U बीजसतान छन्दे च To sow to propagate, to cut,
 to shave to weave P ब्रूयति ते Pf ब्रूयात्, ऊय 2nd sing उदयिष्य,
 उदयिष्य ऊयिष्ये P ङ ब्रूयात् F ब्रूयिष्यति C अवर्द्धयत्-त् Aor अवर्द्धीत्,
 अवर्द्ध dual अवर्द्धाम्, अवर्द्धाताम् B उर्द्ध्यात् वर्द्धीष्ट Caus वापयति ते A
 भवीवपत्-त् D विवर्द्धयति ते Frequ वावर्द्धते, वावर्द्धति, वावर्द्धि Pass
 उर्द्धयते A अवर्द्धि P P उर्द्ध G उर्द्ध्वा, प्रोर्द्ध Inf वर्द्धुम् Abs उर्द्धिम
- घृ 1 P गतौ To go to move P व्रजति Pf व्रज 2nd sing व्रजिष्य
 P ङ व्रजिता F व्रजिष्यति Aor अवर्द्धीत् B व्रज्यात् Pass व्रज्यते
 A व्रजति
- घृ (ड्रव्) 1 P उर्द्धरेणे To vomit to pour out, to throw out,
 to reject P वमति Pf वमाम 2nd sing वमिष्य P F वमिता F
 वमिष्यति C अवमिष्यत् Aor अवर्द्धीत् B वम्यात् Caus वमयति ते,
 वामयति-ते, (with a preposition only वमयति ते) A भवीवमत्-त्
 Des विवमिष्यति Frequ वदम्यते वैवम्यते ववमीति, वैवमीति वदन्ति,
 वैवम्यन्त Pass वम्यते A अवमि P P * वमि G वमिषा, वदम्य
 Inf वमिषुम् Abs वमयु-
- घृ 1 A गतौ To go to move P व्रजते Pf व्रज्ये 2nd sing व्रज्यिष्ये
 P F व्रजिता F व्रजिष्यते Aor अवर्द्धि B व्रजिषीष्ट D विव्रजिष्यते
 Frequ वावर्द्धते, वावर्द्धीति वावर्द्धति
- घृ 10 U इच्छायाम् To wish to obtain to desire P व्रजयति-ते Pf
 व्रजयाश्चकार-चक्रे &c P F व्रजयिता F व्रजयिष्यति ते Aor अवर्द्धत्-त् B
 व्रज्यात्, व्रजयिषाष्ट Des विव्रजयिष्यति ते Pass व्रज्यते A अवर्द्धि P P व्रजित
 G व्रजिषा, सवर्द्ध Inf व्रजिषुम्
- घृ 11 P गतौ To go, to move P व्रज्यति Pf व्रज्याश्चकार &c P.
 F व्रजिता F व्रजिष्यति Aor अवर्द्धीत् . B व्रज्यात्
- घृ 1 A दीप्तौ To shine, to be bright P वर्द्धते Pf वर्द्धे 2nd
 sing वर्द्धिष्य P F वर्द्धिता F वर्द्धिष्यते C अवर्द्धिष्यत् Aor अवर्द्धिष्ट.
 B वर्द्धिषीष्ट Caus वर्द्धयति-ते A अवर्द्धत्-त् Des विवर्द्धिष्यते Frequ.
 वावर्द्धते वावर्द्धि &c P P वर्द्धि G वर्द्धिषा Inf वर्द्धितुम्
- घृ (अदन्) 10 U वर्द्धिषाविष्णारण्यवचनेषु To paint to delineate,
 to extend, to praise, to describe P वर्द्धयति-ते Pf वर्द्धयाश्चकार
 चक्रे &c P F वर्द्धयिता F वर्द्धयिष्यति-त् Aor अवर्द्धत्-त् B वर्द्ध्यात्,

* Some form वर्द्धि by ass gn utz a mute उ to the root but it is better
 that it should be formed by means of उर्द्धादि suffix

गण्ड् (वटि) 1 A एकचर्यायाम् To go alone to go unaccompanied,
P गण्डते Pf यवण्टे 2nd sing ववण्टिषे P F वण्डिता F वण्डिष्यते
1 Aor अवण्डिष B वण्डिषीष्ट Pass वण्ड्यते A अवण्डि P P वाण्डत G
वाण्डत्वा Inf वण्डितुम्

गण्ड् (वटि) 10 U 1 P विद्याजने To divide, to partition This root
is conjugated like the root गण्ड् (वटि) 10 U 1 P इ
being put for ट

वद 1 P वयत्ताया वाचि To speak to tell, to utter P वदति Pf
उवाद् 2nd sing उवदिष्य P F वदिता F वदिष्यति C अवदिष्यत्.
Aor अवादीत् B उवात् Caus वादयति-ते A अवीवद् त Des
निवादयति Frequ वावयते वावदीति, वावति Pass उवते A अवादि
P P उदित Pot P वाय अवय (despicable), अनुय (unutterable)
G उदित्वा, अनुय Inf वदितुम्

वद् 10 U 1 U (according to some, A only) सदेगवने To
inform, to communicate P वादयति-ते, वदति ते Pf वादयाचकार
चक्रे &c ववाद ववद् 2nd sing वादयाचकार्थं चक्रे &c, ववदिष्य ववदिषे
P F वादयिता, वदिता F वादयिष्यति ते वदिष्यति ते Aor अवीवद्-त,
अवदीत्, अवादीत्, अवदिष B वायात्, वादयिषीष्ट वयात्, वदिषीष्ट Des
विवादयिषति ते, विवादयिषति ते Frequ see the above root Pass
वावते वयते A अवादि P P वादित वदित G वादयित्वा, वदित्वा Inf
वादयितुम् वदितुम्

वन 1 P शब्देतगत्तौ च To sound, to honour to help P वनति Pf
नवान 2nd sing ववनिय P F वनिता I वनिष्यति C अवनिष्यत्.
Aor अवनीत् अवानीत् B वयात् Caus वानयति ते A अवीवनत् त
Des विवनिषति frequ ववन्यते, वैन्यते ववनीति वैननीति, ववन्ति,
वैन्यन्ति Pass वन्यते A अवानि P P वनित G वनित्वा Inf वनितुम्
वन (वनु) घगदि) 1 P क्रियायामाचे To act Caus वनयति त (with
a preposition, वानयति ते also) A अवानवन्-त P P वत G
वनित्वा, वत्वा Inf वनितुम् The remaining forms are like
those of the above root

वन् (वनु) 8 A (according to चान्द्र, P) याचने To beg, to request
P वनुते Pf ववने 2nd sing ववनिषे P F वनिता F वनिष्यते C
अवनिष्यत् Aor अवनिष्ट, अवत 2nd sing अवनिष्ठा, अवया B वनि
षीष्ट Caus वानयति त A अवीवनत् त D विवनिषते frequ see
the above root Pass ववत A अवानि P P वत G वनित्वा,
वत्वा Inf वनितुम्

वन्द् (वदि) 1 A अभिवादनस्तुत्यो To salute respectfully to praise.
P वन्दते Pf ववन्द 2nd sing ववदिषे P F वदिता I वदिष्यते
C अवा-न्वत् Aor अवन्ति B वदिषीष्ट Cau* वदयति त A अव

- बद्ध-त D विवर्णिते Frequ वावर्ण्यते, वावर्णीति, वावर्णि Pass
 वन्यत A अवर्दि PP वन्दित G वन्दित्वा, अभिवन्य Inf वन्दितुम्
 बर् (डुवर्) 1 U बीजस्तान छद्ने च To sow, to propagate, to cut,
 to shave to weave P वयति ते Pf उवाप, ऊप 2nd sing उवपिष्य,
 उवथ ऊपिषे P F वप्ता F वप्स्यति त C अवप्स्यन्त Aor अवाप्सीत्,
 भवत् dual अवाप्ताम्, अवप्ताम् B उप्तात् Caus वापयति त A
 अवीवर्णन्त D विवर्णिते Frequ वावर्ण्यते, वावर्णीति, वावर्णि Pass
 उप्स्यते A अवापि P P उप्त G उप्त्वा, प्राप्य Inf वप्नुम् Abs उप्त्रिम
 बध् 1 P गतौ To go to move P वधति Pf वध 2nd sing वधमिष्य
 P F वधिता F वधिष्यति Aor अवधीत् B वध्यात् Caus वधयति ते,
 A अवधि
 बन् (डुवन्) 1 P उज्जित To vanut, to pour out, to throw out,
 to reject P वमति Pf ववाम 2nd sing ववमिष्य P F वामता F
 वमिष्यति C अवमिष्यत् Aor अवमीत् B वम्यात् Caus वमयति ते,
 वामयतिने, (with a preposition only वमयति ते) A अवीवमन्त त
 Des विवमिष्यति Frequ ववम्यते वैवम्यते, ववमीति, वैवमीति ववन्ति,
 वैवन्त Pass वम्यते A अवामि P P * वमित G वमित्वा, उहम्य
 Inf वमिषुम् Abs वमयु-
 बद् 1 A गतौ To go to move P वयते Pf वय 2nd sing वयपिषे
 P F वयिता F वयिष्यते Aor अवयिष B वयिषीष्ट D विवयिषते
 Frequ वावय्यते, वावयीति वावति
 बर् 10 U ह्वायाम् To wish to obtain to desire P वरयतिने Pf
 वरयाभकार-चक्रे &c P F वरयिता F वरयिष्यति ते Aor अववर्तन्त B
 वयात्, वरयिषीष्ट Des विवरयिषतिने Pass वर्यते A अवर्ति P P वरित
 G वरित्वा, स्वल्प्य Inf वरविषुम्
 बर्त् 11 P गतौ To go, to move P वरयति Pf वग्नाभकार &c P.
 F वरतिता F वरतिष्यति Aor अवर्णीत् B वरयत्
 बर् 1 A दीप्तौ To shine to be bright P वर्यते Pf वर्य 2nd
 sing वर्यिष्य P F वरिता F वरिष्यते C अवर्षिष्यन्त Aor अवर्षिष्ट
 B वर्षिष्यत् Caus वरयतिने A अवर्षन्त Des विवर्षिषते Frequ.
 वावर्ष्यते वावर्षि &c P P वर्षित G वर्षित्वा Inf वर्षिषुम्
 बर् (भद्व) 10 U वगव्यावन्त्याववन्तु To paint to delineate,
 to extend, to praise, to describe P वरयतिने Pf वर्यभकार
 चक्रे &c P F वरयिता F वरयिष्यतिने Aor अववर्णन्त B वर्यात्,

* Some form वन्ति by असु, as of a mate उ to the root but it is better
 that it should be formed by root of उणादि as वन्ति.

To fear; to tremble P विनते Pf दिविजे. 2nd sing. दिविजिरे.
P. I विजिता. F. विजिष्यते Aor अविजि B विजियोष्ट. Caus वेज-
यति only A. अवविजत्. D विविजियते Frequ see the above
root Pass विज्यते. A. अवोजि. P. P. विज. G. विजित्वा, उद्विज.
Inf विजितुम्:

विज् (अविजि) 7. P. भयपन्नम्यो. To fear; to tremble. P. विनक्ति Pf
विजेज. 2nd sing. दिविजिथ P F विजिता F विजिष्यति. C अविजि-
ष्यत्. Aor अविजीत् B विज्यात्. Des विविजियति. Caus Frequ
and Pass see the above root. P. P. विज G विजित्वा, उद्विज.
Inf विजितुम्.

विज् 1. P आश्रयो शब्दे च To curse, to swear at; to sound P वेष्टि.
Pf. विष्टे 2nd sing. विवेष्टिथ P I वेष्टिता. F. वेष्टिष्यति. C. अवेष्टि-
ष्यत्. Aor अवेष्टीत् B विष्ट्यात् D विविष्टियति, विवेष्टियति. Frequ.
वेष्टित्यते, वेष्टिर्शति, वेष्टेति Pass विष्ट्यते. A अवेष्टि.

विजम् 10. U. विजम्बने To imitate, to ridicule, to mock, to deceive.
P विजम्बयति ते Pf विजम्बयाप्रकार-चक्रे &c. P. F. विजम्बयिता F.
विजम्बयिष्यति ते. Aor. अविविजम्बत्, * व्यजम्बन्त्. B विजम्बात्,
विजम्बयिषीष्ट. D विविजम्बयति ते, * विजिजम्बयति ते Pass विजम्बते
A. अविविज्, * व्यजिज्. P. P. विजम्बत G. विजम्बयित्वा, * विजम्ब.
Inf विजम्बयितुम्.

विष् (विष्) 1. A याचने To beg; to ask, P. वेद्यते Pf विदिरे 2nd
sing. दिविदिष्ये P F. वेदिता F. वेदिष्यते Aor अवेदिष्ट. B वेदिषीष्ट
Caus वेद्यति ते A अविवेद्यत् Frequ चविष्यते, वेदति &c Pass.
विष्यते A अवेदि P.P. विविन G. विविचा, वेदिचा. Inf वेदितुम्

विद् 2. P ज्ञाने To know, to learn P वेत्ति, वेद Impera वेत्, विदाश्रेत्
Pf. विवेद, विदाप्रकार &c P. F. वेदिता F वेदिष्यति C. अवेदिष्यत्.
Aor अवेदीत् B. विद्यात् Caus वेद्यति ते A. अवीविदन्त् D विवि-
दिषति ते Frequ वेदित्यते, वेदिर्शति, वेदति. Pass विद्यते A. अवेदि P.
P. विदित G विदित्वा, सविद्य Inf वेदितुम्

विद् 4. A. सत्तायाम् To be; to exist P विद्यते Pf विविदे. 2nd sing.
विविदिष्ये. P. F. वेत्ता F. वेद्यते. Aor अविद्य dual अविविज्यात् B
वित्सीष्ट. Caus see the above root D विविद्यते Frequ and
Pass. see the above root. P. P. विद् G वित्त्वा Inf वेत्तुम्

विद् (विद्) 6. U. लभे. To get; to obtain P. विन्दते ते Pf विवेद,
विविदे 2nd sing. विवेदिथ, विविदिष्ये P I वेत्ता, वेदिता I वेदति ते,
वेदिष्यति ते. Aor अविदत्, अविद्य, अवेदिष्ट B विद्यात्, विन्सीष्ट, वेदिषीष्ट.

* These forms are made up when the root is to be considered as हृस्व
with वि.

- विष् 9. P. विप्रयोगे. To separate; to disjoin. P. विष्णाति. Pf. विवेत्. 2nd sing. विवेषिय. P. F. वेष्टा. F. वेष्टयति. C. अवेष्टयत्. Aor. अविष्त्. B. विष्वात्. D. Frequ. 'etc. see the above root.
- विष् 10. A. हिंसायाम्. To kill P. विष्कयते. Pf. विष्कयायके &c. P. F. विष्कयिता. F. विष्कयिष्यते. Aor. अविष्कयत्. B. विष्कयिषीष्ट. Des. विविष्कयिष्यते. Pass. विष्कयते. A. अविष्कि.
- विष् 10. U. दर्शने. To see; to perceive. P. विष्कयति-ते. Pf. विष्कयायकार-चके &c. P. F. विष्कयिता. F. विष्कयिष्यति-ते. Aor. अविष्कयत्-त. B. विष्कयात्, विष्कयिषीष्ट.
- विस् 4. P. प्रेरणे. To supd. P. वित्तिवति. Pf. विवेत्. 2nd sing. विवेतिष. P. F. वेष्टिता. F. वेष्टिष्यति. C. अवेष्टित्यत्. Aor. अविस्त्. B. विस्वात्. D. विविस्तिषति, विवेष्टिषति. Frequ. वेविस्तिषते, वेविस्तिषति, वेवेष्टि.
- वी 2 P. गतिव्याप्तिप्रजननकान्त्यसनखादनेषु. To go; to pervade; to conceive; to impregnate; to desire; to throw; to eat. P. वेति. Imperf. अवेत्. plu. अविष्यन्, अव्यन्. Pf. विवाय. 2nd sing. विविय, विवेय. P. F. वेता. F. वेत्यति. Aor. अवेष्टीष्ट. B. वीवात्. Caus. वाययति-ते. (also वापयति-ते when it means 'to cast; to conceive') A. अवीदयत्-त. (अवीदयत्-त) Des. विवीदयति. Frequ. वेवीयते, वेवयीति, वेवेति. Pass. वीयते. A. अवादि. P. P. वीतः. G. वीत्वा. Inf. वेतुम्.
- वीज 10. U. व्यजने. To fab. P. वीजयति-ते. Pf. वीजयायकार-चके &c. P. F. वीजयिता. F. वीजयिष्यति-ते. Aor. अवीजयत्-त. B. वीज्यात्, वीजयिषीष्ट. Des. विवीजयिष्यति-ते. Pass. वीज्यते. A. अवीजि. P. P. वीजितः. G. वीजयित्वा, अविवीज्य. Inf. वीजयितुम्.
- वीर 10. A. विक्रान्ते. To be powerful; to display heroism. P. वीरयते. Pf. वीरयायके &c. P. F. वीरयिता. F. वीरयिष्यते. Aor. अवीरत्. B. वीरयिषीष्ट. D. विवीरयिष्यते. Pass. वीर्यते. A. अवीरि. P. P. वीरितः. G. वीरयित्वा. Inf. वीरयितुम्.
- वृत् (वृगि.) 1. P. वृजने. To leave; to abandon. P. वृजति. Pf. वृज्ज. 2nd sing. वृजिष्य. P. F. वृजिता. F. वृजिष्यति. C. अवृजिष्यत्. Aor. अवृजिष्यत्. B. वृज्यात्. D. वृजिष्यति. Frequ. वृज्यते, वृजिष्यति, वृजिष्यते. Pass. वृज्यते. A. अवृजि. P. P. वृजितः. G. वृजित्वा. Inf. वृजितुम्.
- वृष्ट (वृष्टि) 10. U. 1. P. हिंसायाम्. To kill. P. वृष्टयति-ते; वृष्टति. Pf. वृष्टयायकार-चके &c; वृष्ट. P. F. वृष्टयिता; वृष्टिता. F. वृष्टयिष्यति-ते; वृष्टिष्यति. Aor. अवृष्टयत्-त; वृष्टयत्. B. वृष्ट्यात्, वृष्टयिषीष्ट, वृष्टयात्. Frequ. of the 1st conj. वृष्टयते, वृष्टिष्यते &c. Pass. वृष्टयते. A. अवृष्टि.
- वृश् (वृश्चि) 10. U. 1. P. हिंसायाम्. To kill; to hurt. P. वृश्चयति-ते; वृश्चति. Pf. वृश्चयायकार-चके &c; वृश्च. P. F. वृश्चयिता; वृश्चिता. F. वृश्चयिष्यति; वृश्चिष्यति. Aor. अवृश्चयत्-त; अवृश्चयत्. B. वृश्चात्, वृश्चयिषीष्ट; वृश्च्यात्. Pass. वृश्चते. A. अवृश्चि.

- वृ ४. P. विभागे. To divide. P. वृत्त्यति Pf वृत्तौ 2nd sing. वृत्तौसिच.
P. F. वृत्तिता. F. वृत्तिष्यति. C. अवृत्तिष्यत्. Aor. अवृत्तत्. B. वृत्त्यात्.
Pass. वृत्त्यते. A. अवृत्ति.
- वृ 10* U हिमायाम्. To kill; to hurt. P. वृषयति-ते. Pf. वृषयाचकार-
चके &c P. F. वृषयिता F. वृषयिष्यति-ते Aor. अवृषत्-त. B. वृष्यात्,
वृषयिषीष्ट. Pass. वृष्यते. A. अवृषि.
- वृ (वृम्) 5. U. वरणे. To choose; to select; to ask for; to cover.
P. वृणोति, वृणुते Pf ववार, ववे. 2nd sing. ववरिष्य, ववर्य (Vedic);
वरये P. F. वरिता, वरीता. F. वरिष्यति-ते, वरीष्यति-ते. C. अवरिष्यत्-त,
अवरीष्यत्-त. Aor. अवारीत्, अवरिष्ट, अवरीष्ट, अवृत्त &c. व्रियात्, वरिषीष्ट,
वरीष्ट. Caus. वारयति ते A. अवरीषत्-त. D. विवरिषति ते, विवरीषति-ते,
वृवृषति-ते. Frequ. वरोष्यते, वरंरीति, वरंरि &c. Pass. व्रियते. A. अवारि.
P. P. वत्. G. वया, अनुवय. Inf. वरितुम्, वरीतुम्.
- वृ (वृष्ट) 9. A. सभक्तौ. To serve; to worship. P. वृणीते. Pf. ववे.
2nd sing. वश्ये. P. F. वरिता, वरीता. F. वरिष्यते, वरीष्यते. Aor. अव-
रिष्ट, अवरीष्ट, अवृत्त. B. वरीष्ट, वरिषीष्ट, वरीष्ट. U. विवरिषते, विवरीषते, वृ-
वृषते. Pres. P. वृणान. For the remaining forms see the
above root.
- वृ (वृम्) 10. U. 1. U. आवरणे. To cover; to conceal. P. वारयति-
ते; वरति-ते. Pf. वारयाचकार चके &c; ववार, ववे. P. F. वारयिता; वरिता,
वरीता. F. वारयिष्यति-ते; वरिष्यति-ते, वरीष्यति ते. Aor. अवरीषत्-त; अवा-
रीत्. अवरिष्ट, अवरीष्ट, अवृत्त. B. वार्यात्, वारयिषीष्ट; व्रियात्, वरिषीष्ट, वृषीष्ट.
D. विवारयति ते P. P. वारित. G. वारयित्वा, निवार्य. Inf. वारयितुम्.
The remaining forms of वृ 1. U. are like those of the
root वृ 5 U.
- वृ 1. A. आदाने. To take; to accept; to seize. P. वरंते. Pf. वरते.
2nd sing. वरिष्ये. P. F. वरिता. F. वरिष्यते. C. अवरिष्यत्. Aor.
अवरिष्ट. B. वरिषीष्ट. Caus. वरंयति-ते. A. अवरीषत्-त, अवरंरि-त. Des.
विवरिषते. Frequ. वरीष्यते, वरंरिति, वरंरि &c. Pass. वृष्यते. A.
अवरिषि. P. P. वृत्त. G. वरिता. Inf. वरितुम्.
- वृ 1. A. आवरणे. To cover; to keep off P. वृणते. Pf. वृणते. P. F.
वृक्षिता. F. वृक्षिष्यते. C. अवृक्षिष्यत्. Aor. अवृक्षिष्ट. B. वृक्षिषीष्ट. D. वृक्षि-
षते. Frequ. वारुष्यते, वारुषीणि, वारुषि. Pass. वृष्यते. A. अवृषि. P. P.
वृक्षित. G. वृक्षित्वा. Inf. वृक्षितुम्.
- वृ (वृषो) 7. P. वरंते. To abandon; to exclude; to shun. P.
वृर्तन्ति. Pf. वरंते. 2nd sing. वरंरिष्य. P. F. वरिता. F. वरिष्यति. Aor.
अवरंरि. B. वृष्यात्. D. विवरिषति. Frequ. वरीष्यते, वरंरि &c. Pass.
वृष्यते. A. अवरिषि. P. P. वृत्त. G. वरित्वा. Inf. वरितुम्.

वृज् (वृजी) 2. A. वर्जने To avoid; to abandon. P. वृक्ते. Pf. वर्जने
2nd sing. वृजिषे. P. F. वर्जिता. F. वर्जिष्यते. C. अवर्जिष्यत्. Aor. |
अवर्जिष्य. B वर्जिषीष्ट. Caus. वर्जयति ते. A. अवर्जयत्. अयवर्जयत्.
Des. विवर्जिषते. Frequ. वर्जयिष्यते, वर्जयिष्यति, वर्जयिष्यति &c. Pass. वर्ज्यते
A अवर्जि. P. P. वृक्त. G. वर्जित्वा. Inf. वर्जितुम्.

वृज् (वृजी) 7. P. वर्जने To avoid; to shun. P. वृणक्ति. Pf. वर्जने. 2nd
sing. वर्जयिष्ये. P. F. वर्जिता. F. वर्जिष्यति. Aor. अवर्जयत्. B वृजयत्.
D विवर्जयति Caus and Frequ. see the above root. Pass.
वृज्यते A अवर्जि. P. P. वृक्त. G. वर्जित्वा. Inf. वर्जितुम्.

वृज् (वृजी) वर्जने 10. U. 1. P. वर्जने To avoid; to shun. P. वर्जयति ते;
वर्जयति. Pf. वर्जयाद्यकार-च्के &c; वर्जय. P. F. वर्जयिता, वर्जिता. P. वर्ज
यिष्यति-ते, वर्जिष्यति. Aor. अवर्जयत्. अयवर्जयत्. अवर्जयिष्यति B वर्जयिष्यति,
वर्जयिष्यति; वृजयत्. Pass. वर्ज्यते, वृज्यते. A अवर्जि. P. T. वर्जित; वृक्त.
G. वर्जयित्वा, वर्जयित्वा. Inf. वर्जयितुम्; वर्जितुम्.

वृज् (वृजि) 2. A. वर्जने To avoid, to shun; to abandon. P. वृक्ते.
Pf. वर्जने 2nd sing. वृजिषे. P. F. वृजिता. F. वृजिष्यते. C. अवृजिष्यत्.
Aor. अवृजिष्य. B, वृजिषीष्ट. Caus. वर्जयति-ते. A. अवर्जयत्. Pass.
वृज्यते. A. अवृजि.

वृण् 6. P. प्रीणने. To please; to gratify. P. वृणक्ति. Pf. प्रीणने. 2nd sing.
वृणयिष्ये. P. F. वृणिता. F. वृणिष्यति. C. अवृणयिष्यत्. Aor. अवृणयिष्यत्. B वृणयत्.
Des. विवृणयति. Frequ. वृणयिष्यते, वृणयिष्यति, वृणयिष्यति Pass. वृण्यते. A. अवृणि.

वृत् (वृत्) 1. A. वर्तने. To be; to happen; to be occupied, to act.
P. वर्तते. Pf. वर्तते. 2nd sing. वर्तयिष्ये. P. F. वर्तिता. F. वर्तिष्यते,
वर्त्यते. C. अवर्तिष्यत्, अवर्त्यत्. Aor. अवर्तयत्, अवर्तिष्यत्. B वर्तिषीष्ट Caus.
वर्तयति-ते. A. अवर्तयत्. अयवर्तयत्. Des. विवर्तिषते, विवर्त्यते. Frequ.
वर्तयिष्यते, वर्तयिष्यति, वर्तयिष्यति &c. Pass. वर्त्यते. A अवर्ति. P. P. वृत्त; of
the causal, वृत्त (studied), वर्ति (brought about) G. वर्तिता,
वृत्ता, अवृत्त्य. Inf. वर्तितुम्.

वृत् (वृत्) 4 A. वरणे To choose; to like. P. वृत्त्यते. For other
forms see the above root.

वृत् (वृत्) 10. U. 1. P. भाषायां दीप्तौ च To speak; to shine. P. वर्तयति ते,
वर्तयति. Pf. वर्तयाद्यकार-च्के &c; वर्तय. P. F. वर्तयिता, वर्तिता. F. वर्तयिष्यति-ते
वर्तिष्यति. Aor. अवर्तयत्. अयवर्तयत्. अवर्तयिष्यति B वर्तयिष्यति,
वर्तयिष्यति; वृत्त्यत्. Pass. वर्त्यते, वृत्त्यते. A. अवर्ति.

वृध् (वृध्) 1. A. वृद्धौ To increase; to grow. P. वर्धते Pf. वृद्धे 2nd sing. वर्धयिष्ये P. F. वर्धिता. F. वर्धिष्यते, वर्धन्ति. C. अवर्धिष्यत्, अवर्धन्त. Aor. अवर्धन्, अवर्धिष. B. वर्धयिषीष्ट. Caus. वर्धयति ते A. अवर्धयिष्यन्त. धावर्धन्त D. विवर्धयते, विवर्धयति. Frequ. वर्धयिष्यते, वर्धयिष्यति, वर्धयिष्ये &c. Pass. वर्धते. A. अवर्धि P. P. वृद्ध. G. वर्धिना, वृद्धा, वृद्ध्य. Inf. वर्धितुम्.

वृष् (वृष्) 10 U. L.P. भाषाया दीप्ति च To speak; to shine P. वर्धति ते; वर्धति. Pf. वर्धयिष्ये 2nd sing. वर्धयिष्ये P. F. वर्धिता. F. वर्धिष्यते, वर्धन्ति. C. अवर्धिष्यत्, अवर्धन्त. Aor. अवर्धन्, अवर्धिष. B. वर्धयिषीष्ट. Caus. वर्धयति ते A. अवर्धयिष्यन्त. धावर्धन्त D. विवर्धयते, विवर्धयति. Frequ. वर्धयिष्यते, वर्धयिष्यति, वर्धयिष्ये &c. Pass. वर्धते. A. अवर्धि P. P. वृद्ध. G. वर्धिना, वृद्धा, वृद्ध्य. Inf. वर्धितुम्.

वृत् 4 P. वरणे To choose; to like, to select. P. वृत्ति. Pf. ववर्त्त. 2nd sing. ववर्त्सिष्य P. F. वर्त्तिता. F. वर्त्तिष्यति. C. अवर्त्तिष्यत्, अवर्त्तन्त. Aor. अवर्त्तन्, अवर्त्तिष. B. ववर्त्तयिषीष्ट. Caus. ववर्त्तयति ते A. अवर्त्तयिष्यन्त. धावर्त्तन्त D. विवर्त्तयते, विवर्त्तयति. Frequ. ववर्त्तयिष्यते, ववर्त्तयिष्यति, ववर्त्तयिष्ये &c. Pass. ववर्त्तते. A. अवर्त्ति P. P. वृत्. G. वर्त्तिना, वृत्त्या, वृत्त्य. Inf. वर्त्तितुम्.

वृष्ट (वृष्ट) 1. P. संवनहितादेच्छनेषु To rain; to strike; to give pain. P. वर्धति Pf. वर्धयिष्ये 2nd sing. वर्धयिष्ये P. F. वर्धिता. F. वर्धिष्यते, वर्धन्ति. C. अवर्धिष्यत्, अवर्धन्त. Aor. अवर्धन्, अवर्धिष. B. वर्धयिषीष्ट. Caus. वर्धयति ते A. अवर्धयिष्यन्त. धावर्धन्त D. विवर्धयते, विवर्धयति. Frequ. वर्धयिष्यते, वर्धयिष्यति, वर्धयिष्ये &c. Pass. वर्धते. A. अवर्धि P. P. वृद्ध. G. वर्धिना, वृद्धा, वृद्ध्य. Inf. वर्धितुम्.

वृत् 10 A. शक्तिवन्धने, (प्रजननमात्मन्ये शक्तिमयमेव च). To have the power of production; (to be powerful) P. वर्धते Pf. वर्धयिष्ये &c. P. F. वर्धिता. F. वर्धिष्यते, वर्धन्ति. C. अवर्धिष्यत्, अवर्धन्त. Aor. अवर्धन्, अवर्धिष. B. वर्धयिषीष्ट. Des. विवर्धयिष्यते Pass. वर्धते. A. अवर्धि P. P. वृद्ध. G. वर्धिना, वृद्धा, वृद्ध्य. Inf. वर्धितुम्.

वृद्ध (वृद्ध) 6 P. वृद्धने. To work, to labour. P. वृद्धति. Pf. ववर्द्ध. 2nd sing. ववर्द्धिष्य P. F. वर्द्धिता. F. वर्द्धिष्यते, वर्द्धन्ति. C. अवर्द्धिष्यत्, अवर्द्धन्त. Aor. अवर्द्धन्, अवर्द्धिष. B. ववर्द्धयिषीष्ट. Caus. ववर्द्धयति ते A. अवर्द्धयिष्यन्त. धावर्द्धन्त D. विवर्द्धयते, विवर्द्धयति. Frequ. ववर्द्धयिष्यते, ववर्द्धयिष्यति, ववर्द्धयिष्ये &c. Pass. ववर्द्धते. A. अवर्द्धि P. P. वृद्ध. G. वर्द्धिना, वृद्ध्या, वृद्ध्य. Inf. वर्द्धितुम्, ववर्द्धितुम्.

वृष्टि (वृष्टि) 10 U. L.P. भाषाया दीप्ति च. To speak; to shine P. वृष्टयति ते; वृष्टति Pf. वृष्टयिष्ये 2nd sing. वृष्टयिष्ये P. F. वृष्टिता. F. वृष्टिष्यते, वृष्टन्ति. C. अवृष्टिष्यत्, अवृष्टन्त. Aor. अवृष्टन्, अवृष्टिष. B. वृष्टयिषीष्ट. Caus. वृष्टयति ते A. अवृष्टयिष्यन्त. धावृष्टन्त D. विवृष्टयते, विवृष्टयति. Frequ. वृष्टयिष्यते, वृष्टयिष्यति, वृष्टयिष्ये &c. Pass. वृष्टते. A. अवृष्टि P. P. वृष्ट. G. वृष्टिना, वृष्ट्या, वृष्ट्य. Inf. वृष्टितुम्, ववृष्टितुम्.

वृ (वृ) 9 U. वरणे To choose; to select. P. वृणाति, वृणीते. Pf. ववर्त्त, ववर्त्स. 2nd sing. ववर्त्सिष्य P. F. वर्त्तिता, ववर्त्तिता. F. वर्त्तिष्यति, ववर्त्तिष्यति. C. अवर्त्तिष्यत्, अवर्त्तन्त. Aor. अवर्त्तन्, अवर्त्तिष. B. ववर्त्तयिषीष्ट. Caus. ववर्त्तयति ते A. अवर्त्तयिष्यन्त. धावर्त्तन्त D. विवर्त्तयते, विवर्त्तयति. Frequ. ववर्त्तयिष्यते, ववर्त्तयिष्यति, ववर्त्तयिष्ये &c. Pass. ववर्त्तते. A. अवर्त्ति P. P. वृत्. G. वर्त्तिना, वृत्त्या, वृत्त्य. Inf. वर्त्तितुम्, ववर्त्तितुम्.

व्यथ् 4. P. स्रक्षते. To strike; to hurt; to pierce. P. विध्यति Pf वि-
 व्याप. plu. विविधुः. 2nd sing. विध्यसि, विध्यस्व. P. F. व्यधा. 1.
 व्यत्स्यति C अव्यत्स्यत् Aor अव्यासीत् dual अव्याताम् B विधात्.
 Caus व्याधयति ते. A. अविध्यत्. त. D विध्यसति Frequ वेदियते,
 वाव्यधीत, वाव्यदि Pass. विध्यते A. अव्याधि P. P. विद् G. विद्वा,
 आदिभ्य. Inf व्यधुम्.

व्यथ् 1. U. गतौ To go; to move. व्ययति-ते Pf. वय्याथ, वय्यथे. 2nd
 sing. वय्यसि, वय्यसि, P. F. वयिता. F. वयिष्यति ते. Aor. अव्य-
 थीत्, अव्यथिष्ठ B व्यय्यात्, व्ययिषीष्ट. Caus व्याययति-ते. A. अव्यय्यत्
 त D. विव्ययिषति ते. Frequ. वाव्ययते, वा ययीति, वाव्यति. P. P. व्ययि
 G. व्ययिषा. Inf व्ययितुम्.

व्यथ् 10. U. वित्तमुत्सर्गे To give; to expend P. व्ययति ते Pf. व्यय-
 यकार-स्ते &c. P. F. व्ययिता. F. व्ययिष्यति-ते. Aor. अव्ययत् त B.
 व्य.यात्, व्ययिषीष्ट. D. विव्ययिषति-ते Pass. व्ययते. A. अव्ययि P. P.
 व्ययित G. अवयित्वा. Inf. व्ययितुम्.

व्युष् 4. P. विभागे दाहे च To divide; to burn. P. व्युषति. Pf व्युषो.
 2nd sing व्युष्यसि. P. F. व्युषिता F. व्युषिष्यति. Aor अव्युषीत्,
 (अव्युषत् when it means 'to divide'). B. व्युष्यात् D. विव्युषिषति,
 विव्युषिषति

व्ये (व्येन्) 1. U. सवरणे To cover; to veil. P. व्ययति ते Pf विव्याथ,
 विव्ये 2nd sing विव्यसि, विव्यसि P. F. व्याता. F. व्यास्यति ते C
 अव्यास्यत् त. Aor. अव्यासीत्, अव्यास्त. B. वीयात्, व्यासीष्ट. Caus.
 व्याययति ते. A. अविव्यत् त D विव्यापति ते. Frequ वेकीयते, वाव्येति,
 वाव्यति. Pass वीयते A. अव्यायि. P. P. वीत. G. वीत्वा, सव्याय.
 (परिधीय, परिधाय). Inf. व्यातुम्.

मज् 1. P. गतौ. To go; to pass away. P. मजति. Pf मज्ज. 2nd
 sing. मजसि. P. F. मजिता. F. मजिष्यति C अमजिष्यत् Aor. अमाजीत्
 B. मज्यात्. Caus. मजयति-ते. A. अमजिष्यत्. D. मजिष्यति. Frequ
 मज्जते, वावजीति, वावजि Pass. मज्यते. A. अमाजि. P. P. मजित. G.
 मजित्वा, अमज्य. Inf मजितुम्.

मज् 10 U. मार्गप्रकारणलो. To clear the way; to go P. मजयति-ते
 Pf मजयति-ते &c. P. F. मजयिता. F. मजयिष्यति ते. Aor.
 अवमज्यत्-त. B मज्यात्, मजयिषीष्ट. Pass. मज्यते. A. अमाजि

मण् 1. P. शब्दे To sound P. मणति. Pf मणा. 2nd sing. मणसि P. F.
 मणिता F. मणिष्यति. C अमणिष्यत्. Aor. अमणीत्, अमाणीत्. B मणात्.
 D. विमणिषति. Frequ मण्यते, मणसीति, मण्य. Pass. मण्यते. A. मणाणि.

मण् 10 U. मण्डविचूनि. To wound; to hurt P. मणयति-ते. Pf. मण-
 मायकार-चके &c. P. F. मणयिता F. मणयिष्यति-ते. Aor. अवमण्यत्.

- B. व्रज्यान्, व्रजयिषीष्ट. D. विव्रणयिषति-ते Pass व्रज्यते. A. व्रजणि P. P. व्रणित. G. व्रणित्वा. Inf. व्रणयितुम्.
- मश् (ओत्रधू) 6 P छेदने To cut; to tear; to wound P मृशति Pf. मृशय 2nd sing. मृशयिष, मृशय. P. F. मृशिता, मृश F मृशयति, मृशयति. C. अमृशयन्, अमृशयत्. Aor. अमृशीत्, अमृशाक्षीत् dual अमृशियाम्, अमृशाष्टाम्. B. मृश्यात्. Caus मृशयति ते, A. अमृशयत् त. D. विमृशयिषति, विमृशयति. Frequ. मृशयिष्यते, मृशयिषति, मृशयिषि. Pass. मृशयते. A. अमृशय P. P. मृशय G. मृशयत्वा, मृशय. Inf. मृशयितुम्, मृशय.
- म्री (म्रीड्) 4 A वरणे To choose, to select P म्रीयते Pf. विम्रिये. 2nd sing. विम्रियिषे. P. F. म्रिता F म्रियते. C. अम्रियन्, A. अम्रियेष्ट. B. म्रियाष्ट. D. विम्रियते Frequ. म्रीयते, म्रीयति, म्रियेति P. P. म्रीण.
- म्री 9. P. वरणे To choose; to select P म्रीणाति. Pf. विम्राय. 2nd sing. विम्रयिष, विम्रेष P. F. म्रिता, F. म्रियति C. अम्रियन् Aor. अम्रियात्, B म्रियात्. Caus म्रययति-ते, (according to Swami, म्रययति ते). A. अम्रियत्-त Des. विम्रीयति. Frequ. म्रीयते, म्रीयति, म्रियेति. P. P. म्रीण G. म्रिता Inf. म्रितुम्.
- म्रीड् 4. P. चोदनेलज्जायान् To throw, to be ashamed P. म्रीष्यति. Pf. विम्रीड् 2nd sing. विम्रीडिष. P. F. म्रीडिता F. म्रीडयति, C. अम्रीडिष्यत्. Aor. अम्रीणीत्. B. म्रीष्यात्. Caus म्रीडयति-ते. A. अम्रीडिष्यत्-त. Des. विम्रीडिषति. Frequ. म्रीडयते, म्रीडयति, म्रीडि. Pass. म्रीड्यते. A. अम्रीडि. P. P. म्रीडित G. म्रीडित्वा Inf. म्रीडितुम्.
- मुह (कृत्रदि) 16. P. सवरणे. To cover, to heap. P. मुहति. Pf. उम्रोड्. 2nd sing. उमुडिष P. F. मुहिता F. मुहयति Aor. अमुहीत्. B. मुह्यान्. D. उमुहयति Pass. मुह्यते. A. अमुहि P. P. मुहित. G. मुहित्वा. Inf. मुहितुम्.
- मु 9. P. वरणे. To choose; to select. P. मुनाति. Pf. विमुाय. 2nd sing. विमुयिष, विमुेष. P. F. मुता F. मुयति. C. अमुयन्. Aor. अमुयीत्. B. मुयान्. Caus मुययति ते. A. अविमुयन्-त. D. विमुयति. Frequ. मुययते, मुययति, मुयेति P. P. मुन. G. मुन्त्वा. Inf. मुतुम्.
- श.
- शक 4. U. मर्षणे. To endure; to be able. P. शक्यति-ते. Pf. शशाक, शके. 2nd sing. शक्यिष, शक्यिषे P. F. शकिता, शक्ता F शक्यति ते, शक्यति ते C. अशक्यन्, अशक्यत्-त Aor. अशकत्, अशकिष्ट, अशक्त. B शक्यान्, शकिषीष्ट, शक्षीष्ट. Caus शक्यति-ते. A. अशीशकत्-त. Des. शिशकिषति ते, शिशक्यति ते Frequ. शक्यते, शशकीति, शशक्ति. Pass. शक्यते A. अशकि P. P. शकिन, शक्त. G. शकिता, शक्त्वा. Inf. शकितुम्, शक्तुम्.

शक् (शकु) 5. P. शक्तौ. To be able; to be powerful. P. शक्नोति.

Pf. शशाक dual. शेकतुः. 2nd sing. शेकिय, शशाक्य. P. F. शक्ता. F. शक्न्यति. C. अशक्न्यत्. Aor. अशकत्. B. शक्यात्. D. शिषते For Caus. Frequ. and Pass. see the above root. P. P. शक्त. G. शक्त्वा Inf. शक्तुम्.

शङ्क (शकि) 1 A. शङ्कायाम्. To suspect; to fear; to think probable. P. शङ्कते Pf. शङ्क्ये. 2nd sing. शङ्किये. P. F. शङ्किता. F. शङ्किष्यते. C. अशङ्किष्यत्. Aor. अशङ्कित. B. शङ्किषीष्ट. Caus. शङ्कयति. A. अशशङ्कत्-त. D. शिशङ्किषते. Frequ. शशङ्क्यते, शशङ्कीति, शशङ्कि. Pass. शङ्क्यते. A. अशङ्कि. P. P. शङ्कित. G. शङ्कित्वा, आशङ्क्य Inf. शङ्कितुम्.

शब् 1 A. शब्ताया वाचि To speak; to say; to tell. P. शब्ते. Pf. शेचे 2nd sing. शेचिये. P. F. शब्तिता. F. शब्तिष्यते. Aor. अशब्धि. B. शब्धिषीष्ट. Caus. शब्दयति-ते. A. अशीशब्त्-त. Frequ. शशब्दयते, शशब्धि &c. Pass. शब्दयते A. अशब्धि.

शट् 1. P. शट्ताविसरणगत्यवसादनेषु. To be sick; to divide; to pierce; to go; to be weary. P. शटति. Pf. शशाट. 2nd sing. शेडिय. P. F. शटिता. F. शटिष्यति. C. अशटिष्यत्. Aor. अशटीत्, अशटीत्. B. शट्यात्. D. शिशटिषति.

शद् 1. P. शेट्वे. To cheat; to defraud; to deceive. P. शटति. Pf. शशाट. 2nd sing. शेडिय. P. F. शटिता. F. शटिष्यति. Aor. 'अशटीत्, अशटीत्. B. शट्यात्. Caus. शटयति-ते. A. अशीशटत्-त. D. शिशटिषति. Frequ. शशट्यति, शशटीति, शशटि. Pass. शट्यते. A. अशटि. P. P. शटित. G. शटित्वा. Inf. शटितुम्.

शद् 10. U. असम्पारणयोः. To leave unfinished; to go. P. शटयति-ते. Pf. शटयाषकार चके &c. P. F. शटयिता. F. शटयिष्यति ते. Aor. अशीशटत्-त B. शट्यात्, शटयिषीष्ट. Pass. शट्यते. A. अशटि. P. P. शटित. G. शटयित्वा Inf. शटयितुम्.

शद् 10. A. आशायाम्. To praise. P. शटयते. Pf. शटयाषकारे &c. P. F. शटयिता. F. शटयिष्यते. Aor. अशीशटत्. B. शटयिषीष्ट. D. शिशटयिषति. Pass. शट्यते. A. अशटि. P. P. शटित. G. शटयित्वा. Inf. शटयितुम्.

शद् (अदन्तः) 10. U. सम्यगवभाषणे. To speak ill or well. P. शटति-ते. Pf. शटयाषकार-चके &c. P. F. शटयिता. F. शटयिष्यति-ते. C. अशटिष्यत्-त. Aor. अशशटत् त. B. शट्यात्, शटयिषीष्ट. Des. शिशटयिषति-ते. Pass. शट्यते. A. अशटि. P. P. शटित. G. शटयित्वा. Inf. शटयितुम्.

शग् (शदादिः) 1. P. दाने गतौ च. To give; to go. P. शणति. Pf. शशान. 2nd sing. शेणिय. P. F. शणिता. F. शणिष्यति C. अशणिष्यत्. Aor. अशणीत्, अशणीत्. B. शण्यात्. Caus. शणयति-ते. A. अशीशणत्-त D. शिशणिषति. Frequ. शशण्यते, शशणीति, शशणि. Pass. शण्यते. A. अशणि. P. P. शणित. G. शणित्वा. Inf. शणितुम्.

शङ् (शङ्) 1. A. रजायां सपते च. To hurt; to cause disease; to collect. P. शङ्ते. Pf. शशङ्ते. 2nd sing. शशङ्धिषे. P. F. शङ्गिता. F. शङ्गिष्यते. Aor. अशङ्गिष्य. B शङ्गिषीष्ट. D. शिशङ्गिष्यते. Frequ. शशङ्गिष्यते, शशङ्गिषीति, शशङ्गिष्ट. Pass. शङ्ग्यते. A. अशङ्गिष्ट.

शद् (शद्) 1. P. शातने. To perish gradually; to throw down; to go. P. शीयते. Pf. शशाद. dual. शेदतुः. 2nd sing. शेदिय, शशात्य. P. F. शाप्ता. F. शात्स्यति. C. अशत्स्यत्. Aor. अंशदद्. B. शयाद्. Caus. शातयति-ते, (शदयति-ते, when it means 'to cause to go'). A. अशीशतत्-त्, (अशीशदत्-त्) D. शिशत्स्यति. Frequ. शाशयते, शाशदीति, शाशत्ति. Pass. शयते. A. अशादि. P. P. शन्न. G. शात्वा, अशाय Inf. शतुम्.

शद् (शद्) 6. P. शातने. To perish gradually; to fall; to throw down. The forms of this root are like those of the above root. स्वरार्थ एव पुनः पाठः.

शप् 1. U. आक्रोशे. To curse; to blame; to swear. P. शपति-ते. Pf. शशाप, शोरे. 2nd sing. शेपिय, शप्य, शेपिषे. P. F. शप्ता. F. शप्यति-ते. C. अशप्यत्. Aor. अशाप्यीत्, अशप्त. dual. अशाप्तम्, अशप्ताताम् B. शप्यात्, शप्तीष्ट. Caus. शापयति-ते A. अशीशपत्-त्. D. शिशप्यति-ते. Frequ. शाशप्यते, शाशपीति, शाशप्ति. Pass. शप्यते A. अशापि. P. P. शप्त. Pot. P. शप्य. G. शप्त्वा, अभिशप्य Inf. शपुम्.

शप् 4. U. आक्रोशे. To curse; to blame. P. शप्यति-ते. Prest. P. शप्यद्, शप्यमान. For other forms see the above root.

शब्द्* 10. U. आनिष्कारे (अनुपसर्गार्थः); (उपसर्गादाविष्कारभाषणयोः). To make manifest; (without a preposition); to make manifest; to call; to utter. (with a preposition). P. शब्दयति-ते. Pf. शब्दयाश्चकार-चक्रे &c. P. F. शब्दयिता. F. शब्दयिष्यति-ते. Aor. अशब्दयत्. B. शब्द्यात्, शब्दयिषीष्ट. D. शिशब्दयिष्यति-ते. Pass. शब्द्यते. A. अशब्दि. P. P. शब्दित. G. शब्दयित्वा, शब्दय. Inf. शब्दयितुम्.

शम् (शम्) (पठदिः) 4. P. उपशमे. To be calm; to be pacified; to pacify. P. शम्यति. Pf. शशाम्. 2nd sing. शमिय. P. F. शमिता. F. शमिष्यति. C. अशमिष्यत्. Aor. अशामत्. B. शम्याद्. Caus. शमयति-ते, शामयति-ते. A. अशीशमत्-त्. D. शिशमियति. Frequ. शशम्यते, शशामीति, शशन्ति. Pass. शम्यते. A. अशमि. P. P. शान्त. (of the causal), शान्त, शमित). G. शान्त्वा, शमित्वा, निशम्य. Inf. शमितुम्.

* उपसर्गादाविष्कारभाषणयोः. When compounded with a preposition, शब्द् means 'to make apparent or to speak.' प्रतिशब्दयति, निशब्दयति, प्रशब्दयति. Without any preposition, it merely signifies manifestation.

शम् 10. A. आलोचने. To look at; to inspect; to show; to display. P. शामयते. Pf. शामयाद्यत् &c P. F. शामयिता. F. शामयिष्यते. Aor. अशीशमत. B. शामयिषीष्ट. D. शिशामयिष्यते. Pass शाम्यते. A. अशामि. P. P. शामित. G. शामयित्वा, निशाम्य. Inf. शामयितुम्.

शम् 10. U. सवन्धने To accumulate; to collect; to heap together. P. शम्बयति ते. Pf. शम्बयाद्यत् &c P. F. शम्बयिता. F. शम्बयिष्यति-ते. Aor. अशशम्बत्. B. शम्ब्यात्. शम्बयिषीष्ट. D. शिशम्बयिष्यति-ते. Pass शम्ब्यते. A. अशमि.

शर्व 1. P. गती. To go, to move P. शर्वति. Pf. शशर्व. 2nd sing. शशर्विष. P. F. शर्विता. F. शर्विष्यति C. अशर्विष्यत्. Aor. अशर्वीत् B. शशर्वात् D. शिशर्विषति. Frequ. शशर्वति, शशर्वति &c.

शर्व 1. P. हिंसायाम् To kill; to injure; to hurt. P. शर्वति. Pf. शशर्व. 2nd sing. शशर्विष. P. F. शर्विता. F. शर्विष्यति. Aor. अशर्वीत् B. शशर्वात् D. शिशर्विषति. Frequ. शशर्वति.

शल् 1. P. गती. To go, to move. P. शलति. Pf. शशाल. 2nd sing. शशालिष. P. F. शलिता. F. शलिष्यति. C. अशलिष्यत्. Aor. अशालीत् B. शशालात् Pass. शल्यते. A. अशालि.

शल् 1. A. चलनमवरणयोः. To shake to tremble; to cover. P. शल्यते Pf. शोले 2nd sing. शेलिषे. P. F. शलिता. F. शलिष्यते Aor. अशालिष्ट. B. शालिषीष्ट. Caus. शालयति-ते. A. अशीशलत्. D. शिशालिष्यते. Frequ. शशल्यते, शशालि &c.

शल् 1. A. कथने. To praise; to boast. P. शल्मते Pf. शशल्मे. 2nd sing. शशल्मिषे. P. F. शल्मिता. F. शल्मिष्यते Aor. अशल्मिष्ट. B. शल्मिषीष्ट. D. शिशल्मिष्यते. Frequ. शशल्म्यते, शशल्मीति, शशल्मिष्य.

शर्व 1. P. गती. To go; to move P. शर्वति. Pf. शशार्व 2nd sing. शशार्विष. P. F. शर्विता. F. शर्विष्यति. C. अशर्विष्यत्. Aor. अशर्वीत्, अशार्वीत्. B. शशर्वात्. D. शिशार्वति. Caus. शार्वयति-ते. A. अशीशर्वत्. Frequ. शशार्व्यते. P. P. शर्वित. G. शर्वित्वा. Inf. शर्वितुम्.

शश 1. P. छलनगती. To jump; to leap; to spring; to dance. P. शशति. Pf. शशशा 2nd sing. शशिशिष. P. F. शशिता. F. शशिष्यति. Aor. अशशीत्, अशशीत्. B. शश्यात्. D. शिशशिवति. Frequ. शशश्यते, शशशति &c. Pass. शश्यते. A. अशशिशि. P. P. शशित G. शशित्वा. Inf. शशितुम्.

शप् 1. P. हिंसायाम् To kill; to hurt; to injure. P. शपति. Pf. शशप. 2nd sing. शपिषि. P. F. शपिता. F. शपिष्यति. Aor. अशपीत्, अशपीत्. B. शप्यात्. Frequ. शशप्यते, शशपीति, शपति.

हन् (हन्ति) 1. P. हिंसायाम् To kill; to injure. P. हन्ति. Pf. मृशाय. 2nd sing. मृशामि P.F. हन्तिता F. हन्तिष्यति. C. अहन्तिष्यन् Aor. अहन्तीन्, अहन्तीन् B हन्त्यान् Caus हन्त्यति ते. A. अहन्तीमन्-त. D. हन्तिष्यति. Frequ. हन्त्याते, हन्तीति, हन्तीति. Pass. हन्ते. A. अहन्ति. P. P. हन्त. G. हन्त्या, हन्तिष्या, विहन्त्य. Inf. हन्तुम्.

शंस (शन्ति) 1. P. स्तुती दुःखी च. To praise; to be in distress; to calumniate; to hurt. P. शन्ति. Pf. मृशाय. 2nd sing. मृशामि. P. F. शन्तिता. F. शन्तिष्यति. C. अशन्तिष्यन्. Aor. अशन्तीन् B. शन्त्यान्. Caus. शन्त्यति-ते. A. अशन्तीमन्-त. D. शन्तिष्यति. Frequ. शन्त्याते, शन्तीति, शन्तीति. Pass. शन्ते. A. शन्ति. P. P. शन्त. Pot. P. शस्य or शस्य (according to कश्चित्). G. शन्तिष्या, शन्त्या, प्रशस्य. Inf. शन्तुम्.

आशास्ते (आशास्ते) 1. A. इच्छायाम् (generally with आ). To desire; to bless. P. आशास्ते. Pf. आशास्ते. 2nd sing. आशास्ते. P. F. आशास्ते. F. आशास्ते. Aor. आशास्ते. B. आशास्ते. Caus. आशास्ते. A. आशास्ते. D. आशास्ते. Frequ. आशास्ते, आशास्ते, आशास्ते. Pass. आशास्ते. A. आशास्ते. P. P. आशास्ते. G. आशास्ते. Inf. आशास्ते.

सात् (सात्) 1. P. व्याप्ती To pervade; to embrace. P. सात्. Pf. सात्. 2nd sing. सात्. P. F. सात्. F. सात्. C. असात्. Aor. असात्. B. सात्. Caus. सात्. A. असात्. D. सात्. Frequ. सात्, सात्, सात्. Pass. सात्. A. असात्. P. P. सात्. G. सात्. Inf. सात्.

शास्ते (शास्ते) 1. A. आशायाम् To praise. P. शास्ते. Pf. शास्ते. 2nd sing. शास्ते. P. F. शास्ते. F. शास्ते. C. अशास्ते. Aor. अशास्ते. B. शास्ते. Caus. शास्ते. A. अशास्ते. D. शास्ते. Frequ. शास्ते, शास्ते, शास्ते. Pass. शास्ते. A. अशास्ते. P. P. शास्ते. G. शास्ते. Inf. शास्ते.

शान्ति (शान्ति) 1. U. तेजने. To whet; to sharpen. P. शान्ति. Pf. शान्ति. 2nd sing. शान्ति. P. F. शान्ति. F. शान्ति. C. अशान्ति. Aor. अशान्ति. B. शान्ति. Caus. शान्ति. A. अशान्ति. D. शान्ति. Frequ. शान्ति, शान्ति, शान्ति. Pass. शान्ति. A. अशान्ति. P. P. शान्ति. G. शान्ति. Inf. शान्ति.

शास्ते (शास्ते) 1. A. आशायाम् To praise. P. शास्ते. Pf. शास्ते. 2nd sing. शास्ते. P. F. शास्ते. F. शास्ते. C. अशास्ते. Aor. अशास्ते. B. शास्ते. Caus. शास्ते. A. अशास्ते. D. शास्ते. Frequ. शास्ते, शास्ते, शास्ते. Pass. शास्ते. A. अशास्ते. P. P. शास्ते. G. शास्ते. Inf. शास्ते.

शास् (शासु) २. P. अनुशिक्षे. To govern; to instruct; to teach; to inform; to advise; to order; to enact. P. शासि. Imperf अशात्-इ. dual. अशिक्षम्. plu. अशासुः. 2nd sing. अशाः, अशात्-इ. Impera. 2nd sing. शाधि. Pot शिक्ष्यात्. Pf. शासात्. 2nd sing. शासासि P. F. शासिता. F. शासिष्यति. C. अशासिष्यत्. Aor. अशिक्षत्. B. शिक्ष्यात्. Caus. शासयति-ते. A. अशशासत्-त. D. शिशिक्षिषति. Frequ. शिशिष्यते, शाशासीति, शाशासि. Pass. शिष्यते. A: अशासि. P. P. शिष्ट. G. शासित्वा, शिष्ट्वा, अनुशिक्ष्य. Inf. शासितुम्.

शास् (आङ्शासु) २. A. इच्छायाम् (generally with आं). To desire; to bless; to long for. P. आशास्ते Pf. आशाशस्ते. 2nd sing. आशाशसि. P. F. आशासिता. F. आशासिष्यते. Aor. आशासिष्ट. B. आशासिषीष्ट. Caus. आशासयति-ते. A. आशाशासत्-त. D. आशिशासिषते. Frequ. आशाशास्यते, आशाशासीति, आशाशासि. Pass. आशास्यते. A. आशासि. P. P. आशासित. G. आशास्य. Inf. आशासितुम्. (आङ्पूर्व प्रायिक तेन नमोवाक प्रशास्मह इति सिद्धम्. Sidd. Kaum.) Sometimes this root is preceded by प्र.

शि (शिक्ष्) ५ U. निशाने. To sharpen; to whet, to excite; to be attentive. P. शिनोति, शिनुते Pf. शिषाय, शिष्ये. 2nd sing. शिषयिष, शिषेय, शिष्ये. P. F. शेता. F. शिष्यति-ते. C. अशेष्यत्-त. Aor. अशेषीत्, अशेष. B. शीयात्, शेपीष्ट. Caus. शाययति-ते. A. अशीशयत्-त. D. शिशिषति ते. Frequ. शेक्ष्यते, शेक्ष्यीति, शेक्षेति. Pass. शीयते. A. अशायि. P. P. शित. G. शित्वा, शित्य. Inf. शेत्तुम्.

शिक्ष १. A. विद्योपादाने. To learn; to practise. P. शिक्षते. Pf. शिक्षिसे. 2nd sing. शिक्षिष्ये. P. F. शिक्षिता. F. शिक्षिष्यते. C. अशिक्षिष्यत्. Aor. अशिक्षिष्ट. B. शिक्षिषीष्ट. Caus. शिक्षयति-ते. A. अशिक्षिष्यत्-त. D. शिक्षिष्यते. Frequ. शिशिष्यते, शोशोसीति, शशिक्षि. Pass. शिष्यते. A. अशिक्षि. P. P. शिक्षित. G. शिक्षित्वा, प्रशिक्ष्य. Inf. शिक्षितुम्.

शिङ् (शिखि) १. P. गतो. To go; to move. P. शिङ्गति. Pf. शिशिङ्ग. 2nd sing. शिशिङ्गिष्य. P. F. शिङ्गिता. F. शिङ्गिष्यति. Aor. अशिङ्गीत्. B. शिङ्ख्यात्. D. शिशिङ्गिषति. Frequ. शिशिङ्ग्यते, शोशिङ्गाति, शोशिङ्गि. Pass. शिङ्ग्यते. A: अशिङ्गि. P. P. शिङ्गित. G. शिङ्गित्वा. Inf. शिङ्गितुम्.

शिङ् (शिधि) १ P. आप्राणे. To smell. P. शिङ्गते. Pf. शिशिङ्ग. 2nd sing. शिशिङ्गिष्य. P. F. शिङ्गिता. F. शिङ्गिष्यति. C. अशिङ्गिष्यत्. Aor. अशिङ्गीत्. B. शिङ्ख्यात्. Caus. शिङ्गयति-ते. A. अशिङ्गिष्यत्-त. Frequ. शिशिङ्ग्यते, शोशिङ्गि. &c. Pass. शिङ्ग्यते. A. अशिङ्गि.

शिक्ष (शिजि) २. A. अव्यक्ते शब्दे. To tinkle; to rattle; to whisper. P. शिजे. Pf. शिशिजे. 2nd sing. शिशिजिष्ये. P. F. शिजिता. F. शिजिष्यते.

- C. अशिञ्जिष्यत्. Aor. अशिञ्जिष्ठ. B. शिञ्जिषीष्ट. Caus. शिञ्जयति-ते. A. अशिञ्जिष्यत्-त. Pass. शिञ्ज्यते. A. अशिञ्जि.
- शिद् 1.P. अनादरे. To disregard; to despise. P. शेद्यति. Pf. शिद्येत्. 2nd sing. शिद्येद्वि. P. F. शेद्यता. F. शेद्यिष्यति. A. अशेदीत्. B. शिद्य्यात्. 1). शिशिद्यति, शिद्येद्वि. Caus. शेद्यति-ते. A. अशीद्यत्-त. Pass. शिद्यते. A. अशेदि.
- शिद् 6. P. उञ्छे. To glean. P. शिन्ति. Pf. शिद्येत्. 2nd sing. शिद्येद्वि. P. F. शेसिता. F. शेसिष्यति. C. अशेसिष्यत्. Aor. अशेसीत्. B. शिष्यात्. D. शिशिष्यति, शिद्येद्वि. Frequ. शेसिष्यते, शेसेन्ति &c. Pass. शिष्यते. A. अशेसि.
- शित् * 1. P. हिमायाम्. To kill; to injure. P. शेयति. Pf. शितेय. 2nd sing. शितेयि. P. F. शेयिता. (शेय) F. शेयिष्यति, (शेयति) Aor. अशेयीत्, (अशिशत्). B. शिष्यात्. D. शिशिष्यति, शिशिष्यति. (शिशि-सति) Frequ. शेयिष्यते, शेयेष्टि &c. Pass. शिष्यते. A. अशेयि.
- शित् (शित्) 7. P. विरोधये. To distinguish; to separate; to assign attributes or qualities to. P. चिन्ति. Imperf. अशिनद्-द्. Imper. 2nd sing. शिन्ति. Pot. शिष्यात्. Pf. शिद्येत्. 2nd sing. शिद्येद्वि. P. F. शेया. F. शेयति. C. अशेयत्. Aor. अशियत्. B. शिष्यात्. Caus. शेयति-ते. A. अशीयत्-त. D. शिशियति. Frequ. शेयिष्यते, शेयिष्यति, शेयेष्टि. Pass. शिष्यते. A. अशेयि. P.P. शित. G. शिष्टा, विशिष्य. Inf. शेयुम्.
- शित् 10. U. 1. P. अवशेषयोगे, (वित्तोपनिषदे) To leave a residue; (with वि, to excel) 1. शेयति-ते; शेयति. Pf. शेययावका-वक. &c; शितेय. P. F. शेययिता; शेया. F. शेययिष्यति-ते; शेययति. Aor. अशीयत्-त; अशियत्. B. शेय्यात्; शेययिष्यत्. शिष्यात्. D. शिद्येयति-ते; शिशियति. Frequ. see the above root. Pass. शेय्यते, शिष्यते. A. अशेयि 1. P. शेयित. 2. शित. G. शेययिता, विरोध; शिष्टा, विशिष्य. Inf. शेययितुम्, शेयुम्.
- शी (शी) 2 A. ह्ये. To sleep; to lie down. P. शेदे. plu. शीते. Imperf. अशेत्. plu. अशेत्. Imper. 2nd sing. शेथ. Pot. शयीत्. Pf. शिते. 2nd sing. शिद्येत्. P. F. शयिता. F. शयिष्यते. C. अशायिष्यत्. Aor. अशायिष्ठ. B. शयिष्यत्. Caus. शाययति-ते. A. अशाययत्. D. शिशयिष्यते. Frequ. शाययते, शेययति, शेयेष्टि. Pass. शय्यते. A. अशायि. P.P. शयित. G. शयिता, उपशय. Inf. शयितुम्.

* Madhava and others consider this root as अश्, Udaleo and others as श.

शीक (शीकृ) 1. A. मेचने. To sprinkle; to wet. P शीकते Pf शिशीक्रे.
2nd sing. शिशीकृष्ये. P. F. शीकयिता. F. शीकयिष्यते C. अशीकयित् Aor.
अशीकत्. B. शीकयिष्यत्. Caus. शीकयति ते A. अशिशीकत्. D. शिशि-
कयते. Frequ शिशीकयते, शिशीकयति, शिशीकति. P. F. शीकित. G. शीकन्वा.
Inf. शीकितुम्

शीक् 10 U. भाषाया दीप्तौ च. To speak; to shine P. शीकयति ते.
Pf. शीकयामकार चके &c P. F. शीकयिता. F. शीकयिष्यति ते. Aor.
अशीकित्. B. शीकयात्, शीकयिष्यत्.

शीक् 10. U. 1. P आमर्षणे To be angry; to touch. P. शीमयति ते;
शीकति. Pf शीकयामकार चके &c; शिशीक P. F. शीकयिता; शीकति.
F. शीकयिष्यति ते; शीकयिष्यति. Aor अशीकित्. B. शीकयात्, शीकयिष्यत्; शीकयात् Pass शीकयते A. अशीकि

शीम् । शीम्) 1. A कश्ये To boast. P शीमते. Pf शिशीमे 2nd sing.
शिशीमिषे P. F. शीमिता. F. शीमिष्यते. C. अशीमिष्यत्. Aor. अशी-
मिषत्. B शीमिष्यत्. Caus शीमयति ते. A अशिशीमत्. D. शिशीमिषते.
Frequ शिशीम्यते, शिशीमीति, शीशीमिष Pass शीम्यते. A. अशीमि

शील् 1. P. समर्थौ To meditate, to contemplate; to intend; to
reflect. P. शीलति. Pf. शिशील 2nd sing शिशील्य P. F.
शीलिता F शीलियति C. अशीलियत् Aor अशीलीत् B शीलयात् Caus.
शीलयति ते A अशिशीलत्. D शिशीलियति Frequ शीलयते, शीशी-
लीति, शीशीलति. Pass शील्यते A. अशीलि P. P. शीलित. G. शीलित्वा.
Inf शीलितुम्

शील् (अदन्त.) 10 U उपधारणे To practise repeatedly; to exer-
cise; to visit, to honour. P शीलयति ते Pf शीलयाचकार चके &c.
P. F. शीलयिता F शीलयिष्यति ते Aor. अशिशीलत्. B. शीलयात्,
शीलयिष्यत्. D. शिशीलियति ते Pass. शील्यते A. अशीलि. P. P.
शीलित. G शीलित्वा, पतिशीय Inf शीलितुम्

शुच् 1. P. शोकं To regret; to grieve for. P शोचति. Pf शुशोचि.
2nd sing शुशोचिष P. F. शोचिता F. शोचिष्यति. C. अशोचिष्यत्
Aor. अशोचीत्. B. शुच्यात्. Caus शोचयति ते A अशुचत्. D.
शुशुचिषति, शुशोचिषति. Frequ शोशुच्यते, शोशुचीति, शोशोचि Pass.
शुच्यते. A. अशुचीचि P. P. शुचिन, शोचित G शुचित्वा, नाचित्वा, परिशुच्य.
Inf. शोचितुम्.

शुच् (शुचि) 4 U. पूर्णभावे. (छेदे). To wet; to moisture; to decay; to sting; to be clean. P. शुच्यति-ते Pf. शुचोच, शुचुचे 2nd sing. शुशोचिष, शुशुचिषे. P. F. शोचिता. F. शोचिष्यति-ते. C. अशोचिष्यत्-त्. Aor. अशुचत्, अशोचत्, अशोचिषत्. B. शुच्यात्, शोचिषीष्ट- Caus. शोचयति-ते. A. अशुचयत्-त्. D. शुशुचिषति-ते, शुशोचिषति-ते. For Frequ. and Pass see the above root. P. P. शुचित. G. शुचित्वा, परि- शुच्य. Inf. शोचिषुम्.

शुच्य 1. P. सान्नीपितनसुरामधानिषु. To perform ablution or religious bathing; to squeeze out juice; to distil. P. शुच्यति. Pf. शुच्यत्. 2nd sing. शुच्यिष्य. P. F. शुच्यिता. F. शुच्यिष्यति. Aor. अशुच्यीत्. B. शुच्यात्. D. शुच्यिष्यति. Pass. शुच्यते. A. अशुच्य. P. P. शुच्यित. G. शुच्यित्वा. Inf. शुच्यितुम्.

शुध् 1. P. प्रतिघाते. To resist; to go lame. P. शोधति. Pf. शुशोधि. 2nd sing. शुशोधिष. P. F. शोधिता. F. शोधिष्यति. C. अशोधिष्यत्. Aor. अशोधीत्. B. शुध्यात्. Frequ. शोधयते, शोशोधि &c. Pass. शुध्यते. A. अशोधि.

शुध् 10. U. आसुर्ये To be lazy; to be dull. P. शोध्यति-ते. Pf. शोड्या- शयारन्वन् &c. P. F. शोड्यिता. F. शोडयिष्यति-ते. Aor. अशुध्यत्-त्. B. शोड्यात्, शोडयिषीष्ट. Pass. शोध्यते. A. अशोधि.

शुम् (शुडि) 1. P. प्रतिघाते. To limp; to be lame. P. शुम्बति. Pf. शुम्बत्. 2nd sing. शुम्बिष्य. P. F. शुम्बिता. F. शुम्बिष्यति. C. अशुम्बिष्यत्. Aor. अशुम्बीत्. B. शुम्ब्यात्. Caus. शुम्बयति-ते. A. अशुम्बयत्-त्. Pass. शुम्बते. A. अशुम्बि. P. P. शुम्बित. G. शुम्बित्वा. Inf. शुम्बितुम्.

शुम् (शुडि) 10. U. 1. P. शोमे. To dry; to become dry. P. शुम्बति-ते; शुम्बति. Pf. शुम्बयारन्वन् &c; शुम्बत्. P. F. शुम्बिता, शुम्बिता. F. शुम्बिष्यति-ते; शुम्बिष्यति. Aor. अशुम्बयत्-त्; अशुम्बीत्. B. शुम्ब्यात्, शुम्बयिषीष्ट; शुम्बिषीष्ट. Pass. शुम्बते. A. अशुम्बि.

शुप् 4. P. शौचे. To become pure; to be made clear. P. शुष्यति. Pf. शुशोष. 2nd sing. शुशोषिष. P. F. शोषिता. F. शोषिष्यति. C. अशोषिष्यत्. Aor. अशुषत्. B. शुष्यात्. Caus. शोषयति-ते. A. अशुषयत्-त्. D. शुशोषति. Frequ. शोषयते, शोषोषि, शोशोषि. Pass. शुष्यते. A. अशोषि. P. P. शुषित. G. शुषित्वा, शुषय. Inf. शोषितुम्.

शुप् 6. P. गतो. To go; to move. P. शुनति. Pf. शुशोन. 2nd sing. शुशोनिष. P. F. शोनेता. F. शोनिष्यति. C. अशोनिष्यत्. Aor. अशोनीत्. B. शुन्यात्. D. शुशोनति, शुशोनिषति. Frequ. शोशुनते, शोशुनीति, शोशोनिषति. Pass. शुनते. A. अशोनि.

शुद् 1. P. शुद्धौ. To purify; to make clean. P. शुध्यति. Pf. शुद्ध्यत्. 2nd sing. शुद्ध्यसि. P. F. शुद्धिता. F. शुद्ध्यति. C. अशुद्ध्यत्. Aor. अशुद्धीत्. B. शुद्ध्यत्. Caus. शुद्ध्यति-ते. A. अशुद्ध्यत्-त. D. शुद्ध्यति. Frequ. शोशुध्यते, शोशुध्यति, शोशुद्ध्य. Pass. शुद्ध्यते. A. अशुद्ध्य. P. P. शुद्धित. G. शुद्धित्वा. Inf. शुद्ध्यितुम्.

शुद् 10. U. 1. P. शौचकर्मणि. To purify; to make clean; to cleanse. P. शुद्ध्यति-ते; शुद्ध्यति Pf. शुद्ध्यामकार-चके &c; शुद्ध्य. P. F. शुद्ध्यिता; शुद्धिता. F. शुद्ध्यिष्यति-ते; शुद्ध्यिष्यति. Aor. अशुद्ध्यत्-त; अशुद्धीत्. B. शुद्ध्यत्, शुद्ध्यिष्यत्; शुद्ध्यत्. Pass. शुद्ध्यते; शुद्ध्यते. A. अशुद्ध्य. P. P. शुद्धित. G. शुद्ध्यित्वा; शुद्धित्वा. Inf. शुद्ध्यितुम्. शुद्ध्यितुम्.

शुम् 1. P. भाषणे भासने हिंसायां च. To speak; to shine; to strike. P. शोभति. Pf. शुशोभ. 2nd sing. शुशोभसि P. F. शोभिता. F. शोभिष्यति. C. अशोभिष्यत्. Aor. अशोभीत्. B. शुभ्यात्. Caus. शोभयति-ते. A. अशुभ्यत्-त. D. शुशोभयति, शुशोभिष्यति. Frequ. शोशुभ्यते, शोशुभीति, शोशोभिष्य. Pass. शुभ्यते. A. अशोभि. Prest. P. शोभत्. P. P. शुभित, शोभित. G. शुभित्वा, शोभित्वा, प्रशुभ्य. Inf. शोभितुम्.

शुम् 1. A. दीप्तौ. To shine; to be splendid; to be happy; to become. P. शोभते. Pf. शुशुभे. 2nd sing. शुशुभिसे. P. F. शोभिता. F. शोभिष्यते. C. अशोभिष्यत्. Aor. अशुभत्, अशोभिष्य. B. शोभिष्यत्. D. शुशुभिष्यते, शुशोभिष्यते. Prest. P. शोभनात्. For the remaining forms see the above root.

शुम् 6. P. शोभायाम्. To shine; to be splendid; to be happy; to become. P. शुभति. Prest. P. शुभत्. P. P. शुभित. For other forms see the root शुम् 1. P.

शुम् 1. P. भाषणे भासने हिंसायां च. To speak; to shine; to strike; to kill. P. शुम्भति. Pf. शुशुम्भ. 2nd sing. शुशुम्भसि. P. F. शुम्भिता. F. शुम्भिष्यति. C. अशुम्भिष्यत्. Aor. अशुम्भीत्. B. शुम्भ्यात्. Caus. शुम्भयति-ते. A. अशुशुम्भत्-त. D. शुशुम्भयति. Frequ. शोशुम्भ्यते, शोशुम्भीति, शोशुम्भिष्य. Pass. शुम्भ्यते. A. अशुम्भ. P. P. शुम्भित. G. शुम्भित्वा. Inf. शुम्भितुम्.

शुम् 6. P. शोभायाम्. To become; to shine; to be splendid; to be happy. The forms of this root are like those of the above root.

शुल् 10. U. अतिस्पर्शने. To pay; to give; to gain; to leave; to create. P. शुल्कयति-ते. Pf. शुल्कयामकार-चके &c. P. F. शुल्कयिता. F. शुल्कयिष्यति-ते. Aor. अशुल्कयत्-त. B. शुल्कयात्, शुल्कयिष्यत्. D. अशुल्कयिष्यति-ते. Pass. शुल्कयते. A. अशुल्क.

शुल् 10. U. माने. To measure. P. शुल्कयति-ते. Pf. शुल्कयामकार-चके &c.

- P. F. शुष्कयिता. F. शुष्कयिष्यति-ते. Aor. अशुष्कयत्-त्. B. शुष्क्यात्, शुष्कयिषीष्ट. D. शुष्कयिष्यति-ते. Pass. शुष्क्यते. A. अशुष्कि. P. P. शुष्कित. G. शुष्कयित्वा. Inf. शुष्कयितुम्.
- शुष् 4. P. शोषणे. To dry up. P. शुष्यति. Pf. शुषोप. 2nd sing. शुषोषिष. P. F. शोषा. F. शोषयति. C. अशोषयत्. Aor. अशुषयत्. B. शुष्यात्. Caus. शोषयति-ते. A. अशुषयत्-त्. D. शुषु-ते. Frequ. शोषुष्यते, शोषुषीति, शोषुषि. P. P. शुष्क. G. शुष्का, शोषुष्य. Inf. शोषुम्.
- शर (शरी) 4. A. हिंसास्तम्भनयोः. To strike; to kill; to hurt; to be firm; to be senseless. P. शर्यते Pf. शरार. 2nd sing. शरारिषे. P. F. शरिता. F. शरीष्यते. C. अशरिष्यत्. Aor. अशरिष्ट. B. शरिषीष्ट. D. शरारिष्यते. Pass. शर्यते. A. अशरि. P. P. शर्य. G. शरित्वा. Inf. शरितुम्.
- शर 10. A. विक्रान्तौ. To be powerful; to be valiant. P. शरयते. Pf. शरयायके &c P. F. शरयिता. F. शरयिष्यते. Aor. अशरयत्. B. शरयिषीष्ट. D. शरयारिष्यते. Pass. शर्यते. A. अशरि. P. P. शरित. G. शरयित्वा. Inf. शरयितुम्.
- शर 10 U. माने. To measure; to mete out. P. शरयति-ते. Pf. शरयन्-शरयन्-चे &c P. F. शरयिता. F. शरयिष्यति-ते. Aor. अशरयत्-त्. B. शर्यात्, शरयिषीष्ट. D. शरयारिष्यति-ते. Pass. शर्यते. A. अशरिषि.
- शर 1. P. रजायां सपाने च. To be ill; to collect. P. शरति. Pf. शरल. 2nd sing. शरुलिष. P. F. शरिता. F. शरिष्यति. C. अशरिष्यत्. Aor. अशरीष्ट. B. शर्यात्. Caus. शरयति-ते. A. अशरुलत्-त्. D. शरुलिषति. Frequ. शरुष्यते, शरुन्ति &c. P. P. शरुलिन. G. शरुलित्वा. Inf. शरुलितुम्.
- शर 1. P. प्रणे (अप्यवुराने). To bring forth; to produce. P. शरति. Pf. शरुत्. 2nd sing. शरुयिष. P. F. शरिता. F. शरिष्यति. Aor. अशरीष्ट. B. शर्यात्. D. शरुलिषति. Frequ. शरुष्यते, शरुषि &c. Pass. शर्यते. A. अशरिषि.
- शर (शय) 1. A. शरद्वुरावायाम्. To break wind downwards. P. शरयते. Pf. शरयथे 2nd sing. शरयिषे. P. F. शरयिता. F. शरयिष्यते, शरयन्ति Con अशरिष्यन्, अशरयन्त्. Aor. अशरयत्, अशरिष्ट. B. शरिषीष्ट. Caus. शरयति-ते. A. शरययन्त्-त्, अशरिष्यत्-त्. D. शरयारिष्यते, शरयारिषि. Frequ. शरयिष्यते, शरयिषीष्टि, शरयारिषि &c. Pass. शर्यते. A. अशरिषि P. P. शरय G. शरयित्वा, शरयन्. Inf. शरयितुम्.
- शर (शय) 1. U. उन्दने. To moisten; to become wet. P. शरयति-ते. Pf. शरयथे, शरयथे. 2nd sing. शरयिषि, शरयिषे. P. F. शरयिता. F. शरयिष्यति-ते. C. अशरयिष्यत्-त्. Aor. अशरयत्, अशरिष्ट. B. शरययत्, शरयिषीष्ट. P. P. शरय. G. शरयित्वा, शरयन्. Inf. शरयितुम्.

शुन् 1. P. शुद्धौ. To purify; to make clear. P. शुन्वति. Pf. शुशुन्व. 2nd sing. शुशुन्धिष्य. P. F. शुन्धिता. F. शुन्धिष्यति. C. अशुन्धिष्यत्. Aor. अशुन्धीत्. B. शुश्यात्. Caus. शुन्धयति-ते. A. अशुशुन्धत्-त. D. शुशुन्धिष्यति. Frequ. शोशुन्धते, शोशुन्धीति, शोशुन्धि. Pass. शुष्यते. A. अशुन्धि. P. P. शुन्धित. G. शुन्धित्वा Inf. शुन्धितुम्.

शुन् 10. U. 1. P. शौचकर्मणि. To purify; to make clean; to cleanse. P. शुन्धयति-ते; शुन्धति Pf. शुन्धयासकार-चके &c; शुशुन्ध. P. F. शुन्धिता; शुन्धिता. F. शुन्धयिष्यति-ते; शुन्धिष्यति. Aor. अशुशुन्धत्-त; अशुन्धीत्. B. शुश्यात्, शुन्धयिषीष्ट; शुश्यात्. Pass. शुन्धते; शुष्यते. A. अशुन्धि. P. P. शुन्धित. G. शुन्धित्वा; शुन्धित्वा. Inf. शुन्धयितुम्. शुन्धितुम्.

शुम् 1. P. भाषणे भासने हिंसाया च. To speak; to shine; to strike. P. शोमति. Pf. शुशोम 2nd sing. शुशोमिष्य P. F. शोमिता. F. शोमिष्यति. C. अशोमिष्यत्. Aor. अशोमीत्. B. शुश्यात्. Caus. शोमयति-ते. A. अशुशुमत्-त. D. शुशुमिष्यति, शुशोमिष्यति. Frequ. शोशुम्यते, शोशुमीति, शोशोमि. Pass. शुम्यते. A. अशोमि. Prest. P. शोमत्. P. P. शुमित, शोमित. G. शुमित्वा, शोमित्वा, प्रशुम्य. Inf. शोमितुम्.

शुम् 1. A. दीप्तौ. To shine; to be splendid; to be happy; to become. P. शोमते. Pf. शुशुमे. 2nd sing. शुशुमिष्ये. P. F. शोमिता. F. शोमिष्यते. C. अशोमिष्यत्. Aor. अशुमत्, अशोमिष्ट. B. शोमिषीष्ट. D. शुशुमिष्यते, शुशोमिष्यते. Prest. P. शोमान. For the remaining forms see the above root.

शुम् 6. P. शोभायाम्. To shine; to be splendid; to be happy; to become. P. शुमति Prest. P. शुमत्. P. P. शुमित. For other forms see the root शुम् 1. P.

शुम् 1. P. भाषणे भासने हिंसायां च. To speak; to shine; to strike; to kill. P. शुम्भति. Pf. शुशुम्भ. 2nd sing. शुशुम्भिष्य. P. F. शुम्भिता. F. शुम्भिष्यति. C. अशुम्भिष्यत्. Aor. अशुम्भीत्. B. शुश्यात्. Caus. शुम्भयति-ते. A. अशुशुम्भत्-त. D. शुशुम्भिष्यति. Frequ. शोशुम्भते, शोशुम्भीति, शोशुम्भि. Pass. शुम्भते. A. अशुम्भ. P. P. शुम्भित. G. शुम्भित्वा. Inf. शुम्भितुम्.

शुम् 6. P. शोभायाम्. To become; to shine; to be splendid; to be happy. The forms of this root are like those of the above root.

शुल् 10. U. अतिरपक्षेने To pay; to give; to gain; to leave; to create. P. शुल्कयति-ते. Pf. शुल्कयासकार-चके &c. P. F. शुल्कयिता. F. शुल्कयिष्यति-ते. Aor. अशुशुल्कत्-त. B. शुल्क्यात्, शुल्कयिषीष्ट. D. शुशुल्कयिष्यति-ते. Pass. शुल्कयते. A. अशुल्कि.

शुल् 10. U. मात्रे. To measure. P. शुल्कयति ते Pf. शुल्कयासकार-चके &c.

शृष् (शृष्ट) 10 U 1 P. प्रहसने To insult, to mock at, to ridicule
 P शर्षयति ते, शर्षति Pf शर्षयाम्कार-चके dc, शर्षार्थ P इ शर्षयिता,
 शर्षिता F शर्षयिष्यति ते, शर्षिष्यति Aor अशर्षत्-त्, अशीश्वत्-त्,
 अशर्षात् B शर्षात्, शर्षयिषीष्ट, शर्ष्यात् Caus D and Frequ
 see शृष् I A above

शृ 9 P हिंसायाम् To tear to pieces, to hurt, to destroy P
 शष्पाति Pf शशार dual शशरत्, शशत् 2nd sing शशसि I F
 शरिता, शरीता I शरिष्यति शरीष्यति C अशरिष्यत्, अशरीष्यत् Aor अशरीत्,
 B शरीयात् Caus शारयति ते. A अशरीशत्-त् D शिशरिषति शिररि
 पति, शिशरीषति Frequ शशरीषते, शशरीति, शशति Pass शरीते A
 अशारि P P शीर्ण G शीर्णा, विशीय Inf शरितुम्, शारतुम्

शेष् (शेष्ट) 1 P गतो To go, to move about P P शेयति Pf
 शिशेत् 2nd sing शिशेत् P F शम्तिता I शेयिष्यति Aor अ
 लीत्, B शय्यात् Caus शेयति ते A अशिशेत्-त् Pass शस्यत A
 अशेलि P P शेलित G शेलित्वा Inf शेयितुम्

शेष् (शेष्ट) 1 A सेवने To worship to serve P शेवते Pf शे
 2nd sing, शिशेवे P I शेयिता इ शयिष्यत् C अशयिष्यत् Aor
 अशेविष्ट B शयिषीष्ट Caus शययति ते A अशिशवत्-त् Ds शिशेष्टि
 Frequ शशेय्यत Pass शेयते A अनेवि

शे 1 P पाक To cook P शायति Pf शशी 2nd sing शाप, शपा
 P F शाता F शासति Aor अशापीत् B शयात् D शिशति
 Frequ शाशायते, शाशति, शाशति Pass शायत A शापि

शो 4 P तनूकरण To whet to make thin to sharpen P शति
 Pf शशी 2nd sing शशिय, शशाथ P F शाता इ शायति C शा
 सत् Aor अशात्, अशानीत् B शायात् Caus शाशयति ते A शा
 शयत्-त् D शशायति Frequ शाशायत, शाशेति, शाशति Pass
 शायते A अशाथि P P शित, शान, (सदित thoroughly finished).
 G शात्वा. शित्वा. निशाथ Inf शानम्

धुन् (धुतिर्) 1 P धरण To ooze, to trickle, to exude. P धातुति
 Pf धुश्रात 2nd sing धुश्रानिष P F धोतिता F धोतिष्यति C
 अधातिष्यत् Aor अधुतन्, अधोनीत् B धृह्यात् Caus धोतयति त A
 अनुधुतवन्त D धुधुतिपति, धुधोतिपति Frequ चोधुवन्त, चोधुनीति,
 चाधोति Pass धुयन्त A अधोति P P धुतिन्त, धोतिन्त G धुतिष्या,
 धोतिष्या प्रधुन Inf धोतिष्यन्

ध्युन् (ध्युतिर्) 1 P धरण To ooze, to trickle This root is conju-
 gated like the above root, with the only difference of ध्यु
 for ध

अश्रयौत्, अश्रायीत्. B. अश्रयत्. Caus. अश्रयति-ते. A. अश्रयिष्यत्-त. D. शि-
अश्रयिष्यति. Frequ. श्राश्रय्यते, श्राश्रयीति, श्राश्रयिष्यति Pass. अश्रय्यते. A. अश्राये,
अश्रायि P. P. अश्रयित. G. अश्रयिता. Inf. अश्रयिष्यत्.

अप् 10. U. प्रयत्ने; प्रस्थापन इत्येके. To make effort; to set out. P.
आश्रयति-ते. Pf. आश्रययाचकार-चके &c. P. F. आश्रयिता. F. आश्रयिष्यति-ते.
Aor. अश्रयिष्यत्-त. B. आश्रयात्, आश्रयिषीष्ट. Pass. आश्रय्यते. A. अश्रायि.

अप् (अदन्तः) 10. U. दौर्बल्ये. To be weak. P. अश्रयति-ते. Pf. अश्रययाच-
कार-चके &c. P. F. अश्रयिता. F. अश्रयिष्यति-ते. Aor. अश्राश्रयत्-त. B.
अश्रयात्, अश्रयिषीष्ट. Pass. अश्रय्यते. A. अश्रायि.

अप् 10. U. 1. P. मोक्षणे हिंसायां च. To liberate; to set free; to kill. P.
आश्रयति-ते; अश्रयति. Pf. आश्रययाचकार-चके &c; श 1य. P. F. आश्रयिता;
अश्रयिता. F. आश्रयिष्यति-ते; अश्रयिष्यति. Aor. अश्रयिष्यत्-त; अश्राश्रयत्, अश्रापीत्.
B. आश्रयात्, आश्रयिषीष्ट; अश्रयात्.

अप् (अधि) 1. A. शैथिल्ये. To loosen; to liberate. P. अश्रयते. Pf.
श्राश्रय्यते. 2nd sing. श्राश्रय्यसे. P. F. अश्रयिता. F. अश्रयिष्यते. C. अश्रयिष्यत्.
Aor. अश्रयिष्यत्. B. अश्रयिषीष्ट. Caus. अश्रयति-ते. A. अश्राश्रयत्-त. D. शि-
अश्रयिष्यति. Frequ. श्राश्रय्यते, श्राश्रयीति, श्राश्रयिष्यति Pass. अश्रय्यते. 1. अश्रयिष्यति.

अप् 2. P. विमोचनप्रतिहर्षयोः सद्मे च. To be loose; to delight; to bind;
to connect; to arrange. P. अश्रयति. Impera. 2nd sing. अश्रय.
Pf. श्राश्रय्य, धेय. dual. श्राश्रय्यतु, धेयतुः. 2nd sing. श्राश्रयिष्य, धेयिष्य.
P. F. अश्रयिता. F. अश्रयिष्यति. Aor. अश्रयिष्यत्-त. B. अश्रयात्, अश्रयिषीष्ट.
अश्रयति-ते. A. अश्राश्रयत्-त. D. शिअश्रयिष्यति. Frequ. श्राश्रय्यते, श्राश्रयीति,
श्राश्रयिष्यति. Pass. अश्रय्यते. A. अश्रयिष्यति. P. P. अश्रयित. G. अश्रयिता.
Inf. अश्रयिष्यत्.

अप् 10. U. 1. P. प्रत्यसद्मे. To arrange. P. अश्रयति-ते, अश्रयति. Pf.
अश्रययाचकार-चके &c; अश्रय्य. P. F. अश्रयिता; अश्रयिता. F. अश्रयिष्यति-ते;
अश्रयिष्यति. Aor. अश्राश्रयत्-त; अश्रयिष्यत्-त. B. अश्रयात्, अश्रयिषीष्ट; अश्रयात्.
Pass. अश्रय्यते; अश्रय्यते. A. अश्रयिष्यति.

अप् (धनु) 4. P. तपसि खेदे च. To perform austerity; to be wearied.
P. अश्रयति. Pf. श्राश्रय्य. 2nd sing. श्राश्रय्यसे. P. F. अश्रयिता. F. अश्रयिष्यति.
C. अश्रयिष्यत्. Aor. अश्रयिष्यत्-त. B. अश्रयात्. Caus. अश्रयति-ते, (अश्रयति-ते).
A. अश्राश्रयत्-त. D. शिअश्रयिष्यति. Frequ. श्राश्रय्यते, श्राश्रयीति, श्राश्रयिष्यति. Pass.
अश्रय्यते. A. अश्रयिष्यति. P. P. अश्रयित. G. अश्रयिता. Inf. अश्रयिष्यत्.

अप् (शम्भु) 1. A. प्रमादे. To be careless; to err; to do wrong.
P. अश्रयति. Pf. अश्रय्य. 2nd sing. अश्रय्यसे. P. F. अश्रयिता. F. अश्रयिष्यति.
Aor. अश्रयिष्यत्-त. B. अश्रयिषीष्ट. D. शिअश्रयिष्यति. Frequ. श्राश्रय्यते,
श्राश्रयीति, श्राश्रयिष्यति. Pass. अश्रय्यते. A. अश्रयिष्यति. P. P. अश्रयित. G. अश्रयिता.
Inf. अश्रयिष्यत्.

भा (पढादि) 2 P. पाके. To cook. P. आति. Imperf. अयात्. plu. अयान्, अयु. Impera. यातु. 2nd sing. यादि. Pf. कयौ. 2nd sing. कयिष, कयाय. P.F. आता F आसति C. अयात्यन् Aor. अयासीत् B अयेयान्, आयात् Caus अयाति ते, (आयायति ते to cause to sweat) A. अयिष्यत्-त. D. अयायन्ति Frequ. कयायने, कयायेति, कयायति. Pass. आयते. A. अयायि. P. P. आय, यात. G. अया. Inf. यातुम्.

बि (धिन्) 1. U. सेवायाम्. To serve; to depend upon; to resort to. P. भवति-ते. Pf. क्षिप्राय, क्षिप्रिये. 2nd sing. क्षिप्रयिष, क्षिप्रयिषे. P. F. भविता F. भविष्यति ते. C. अक्षिप्यन्-त. Aor. अक्षिप्यन्-त. B श्रीयात्, अक्षिपीष्ट Caus आययति-ते. A. अक्षिप्यन्-त. D. क्षिप्रयिषति-ते, क्षिप्रयिषति-ते. Frequ. रोषीयते, रोषीयति, रोषेति Pass. शीयते. A. अयायि. P. P. भित G. भित्ता, आधिव्य. Inf. भियुम्.

भि (धिन्) 1. P. दाहे To burn P. भेषति. Pf. क्षिप्रेष. 2nd sing. क्षिप्रेषिष P. F. भेषिता. F. भेषिष्यति. Aor. अक्षेपीत्. B. क्षिप्यात्. Caus. भेषयति ते. A. अक्षिप्यन्-त. D. क्षिप्रेषिषति, क्षिप्रेषिषति. Frequ. रोषीयते, रोषीयति, रोषेति Pass. शिष्यते. A. ७क्षेपि. P. P. शिष्ट. ... शिषित्वा, भेषित्वा, शिष्टा Inf. भेषिषुम्.

भी श्रीन्) १. P. पाके. To cook; to dress P. श्रीणाति, श्रीणीते. Pf. क्षिप्राय, क्षिप्रिये 2nd sing क्षिप्रयिष, क्षिप्रेष, क्षिप्रयिषे. P. F. श्रेता. F. श्रेष्यति-ते. Aor. अश्रेपीत्, अश्रेय. B. श्रीयात्, श्रेपीष्ट. Caus. आययति-ते. A. अक्षिप्यन्-त D. क्षिप्रीषति-ते. Frequ. रोषीयते, रोषीयति, रोषेति. Pass. श्रीयते A. अयायि. P. P. श्रीत. G. शीन्वा. Inf. येतुम्.

धु 1. P. श्रवणे. To hear; to listen; to obey. P. शृणोति. Pf. क्षुप्राय. 2nd sing. शृणोय. 1st dual. शृणुय. P. F. श्रोता F. श्रोष्यति. C. अश्रोष्यन्. Aor. अश्रोषीत्. B. श्रूयात्. Caus. श्रावयति-ते. A. अक्षिप्यन्-त, अश्रुष्यन्-त D. शृणुयते, (प्रतिशृणुयति, आश्रुयन्ति). D. of Caus. शिप्राययति-ते, क्षुप्राययति ते Frequ. श्रोष्यते, श्रोष्यति, श्रोषेति. Pass. श्रवते A. अयायि P. P. श्रव G. श्रवा. Inf. श्रोतुम्.

गृह् (गृह्) 1. A. गतौ To go; to move. P. गृह्ते. Pf. गृह्यते. 2nd sing. गृह्यसे. P. F. गृह्यता. F. गृह्यन्ते. Aor. अगृह्यत्. B. अगृह्यीत्. Pass. गृह्यते. A. अगृह्य.

गृह् (गृह्) 1. P. गतौ To go; to move. P. गृह्ति. Pf. गृह्यते. 2nd sing. गृह्यसे. P. F. गृह्यता. F. गृह्यन्ते. Aor. अगृह्यत्. B. अगृह्यीत्. Caus. गृह्यति ते. A. अगृह्यत्. त. Pass. गृह्यते. A. अगृह्य.

हृत् (हृत्) 1. P. हिसायाम् To hurt; to kill; to be loose. P. हृत्ति. Pf. हृत्ते. 2nd sing. हृत्से. P. F. हृत्ता. F. हृत्ते. C. अहृत्ति. Aor. अहृत्ति. B. अहृत्ति. Caus. हृत्ति ते. A. अहृत्ति. त. Pass. हृत्ते. A. अहृत्ति. A. अहृत्ति. P. P. हृत्ति. G. हृत्ति. Inf. हृत्तुम्.

हृत् (हृत्) 1. P. व्याप्तौ To pervade; to penetrate. P. हृत्ति. Pf. हृत्ते. 2nd sing. हृत्से. P. F. हृत्ता. F. हृत्ते. Aor. अहृत्ति. B. अहृत्ति. Caus. हृत्ति ते. A. अहृत्ति. त. Pass. हृत्ते. A. अहृत्ति. A. अहृत्ति. P. P. हृत्ति. G. हृत्ति. Inf. हृत्तुम्.

हृत् (हृत्) 1. A. कथने. To praise; to be proud of. P. हृत्ते. Pf. हृत्ते. 2nd sing. हृत्से. P. F. हृत्ता. F. हृत्ते. C. अहृत्ति. Aor. अहृत्ति. B. अहृत्ति. Caus. हृत्ति ते. A. अहृत्ति. त. D. अहृत्ति. Frequent. हृत्ति. Pass. हृत्ते. A. अहृत्ति. P. P. हृत्ति. G. हृत्ति. Inf. हृत्तुम्.

हृत् (हृत्) 1. P. दहे. To burn. P. हृत्ते. Pf. हृत्ते. 2nd sing. हृत्से. P. F. हृत्ता. F. हृत्ते. C. अहृत्ति. Aor. अहृत्ति. B. अहृत्ति. D. अहृत्ति. Frequent. हृत्ति. Pass. हृत्ते. A. अहृत्ति. P. P. हृत्ति. G. हृत्ति. Inf. हृत्तुम्.

हृत् 4. P. आलिङ्गने. To embrace; to adhere to; to cling to. P. हृत्ते. Pf. हृत्ते. 2nd sing. हृत्से. P. F. हृत्ता. F. हृत्ते. Aor. अहृत्ति (in the sense of 'to embrace'), अहृत्ति (in other senses.) B. अहृत्ति. Caus. हृत्ति ते. A. अहृत्ति. त. D. अहृत्ति. Frequent. हृत्ति. Pass. हृत्ते. A. अहृत्ति. P. P. हृत्ति. G. हृत्ति. Inf. हृत्तुम्.

हृत् 10. U. हृत्ते. To embrace; to connect. P. हृत्ते. Pf. हृत्ते. 2nd sing. हृत्से. P. F. हृत्ता. F. हृत्ते. Aor. अहृत्ति. B. अहृत्ति. Caus. हृत्ति ते. A. अहृत्ति. त. D. अहृत्ति. Frequent. हृत्ति. Pass. हृत्ते. A. अहृत्ति. P. P. हृत्ति. G. हृत्ति. Inf. हृत्तुम्.

हृत् (हृत्) 1. A. सजते. To heap together; to versify; to compose; to make verses. P. हृत्ते. Pf. हृत्ते. 2nd sing. हृत्से. P. F. हृत्ता. F. हृत्ते. C. अहृत्ति. Aor. अहृत्ति.

- B. शोक्विषीष्ट. Caus. शोक्कयति-ते. A. अशुशोक्न-त. D. शुशोक्नियते.
 Frequ. शोशोक्नयते, शोशोक्नीति, शोशोक्ति. Pass. शोक्नयते. A. अशोक्ति.
 P. P. शोक्नित. G. शोक्नित्वा, उपशोक्नय. Inf. शोक्नितुम्.
- श्लो (श्लो) 1. P. संश्लते. To accumulate; to collect. P. श्लोयति. Pf.
 शुश्लोय. 2nd sing. शुश्लोयिष्य P. F. श्लोयिता F. श्लोयिष्यति. C. अश्लो-
 यिष्यन्. Aor. अश्लोयन्. B. श्लोय्यात्, Caus. श्लोययति-ते A. अशुश्लोयन्-
 त. Des शुश्लोयिष्यति. Frequ. शोश्लोययते, शोश्लोयीति, शोश्लोयिष्ट. Pass.
 श्लोययते. A. अश्लोयि. P. P. श्लोयित. G. श्लोयित्वा. Inf. श्लोयितुम्.
- शङ् (शङ्कि) 1. A. गती. To go; to move. P. शङ्कते. Pf. शङ्कते. 2nd
 sing. शङ्कतिष्ये. P. F. शङ्किता. F. शङ्किष्यते. Aor. अशङ्किष्ट. B. शङ्किषीष्ट.
 Frequ. शङ्कययते, शङ्कयीति, शङ्कयिष्ट. Pass. शङ्कयते. A. अशङ्कि.
- शच् 1. A. गती. To go; to move. P. शचते. Pf. शचते. 2nd sing.
 शचतिष्ये. P. F. शचिता. F. शचिष्यते. C. अशचिष्यत. Aor. अशचिष्ट. B.
 शचिषीष्ट. Pass. शचयते. A. अशचि.
- शच् (शचि) 1. A. गती. To go; to move. P. शचते. Pf. शचते. 2nd
 sing. शचतिष्ये. P. F. शचिता. F. शचिष्यते. Aor. अशचिष्ट. B. शचिषीष्ट.
 Pass. शचयते. A. अशचि.
- शङ् 10. U. अशङ्कययति-ते. To leave unfinished; to go; to move. P.
 शङ्कयति-ते. Pf. शङ्कययति-ते. &c. P. F. शङ्कयिता. F. शङ्कयिष्यति-ते.
 Aor. अशङ्कयन्-त. B. शङ्कय्यात्, शङ्कयिषीष्ट. D. शङ्कययति-ते. Pass.
 शङ्कयते. A. अशङ्कि. P. P. शङ्कित. G. शङ्कित्वा. Inf. शङ्कितुम्.
- शङ् (शङ्कतः) 10. U. गम्यगन्धारयते. To speak ill; to speak well or
 correctly. P. शङ्कयति-ते. Pf. शङ्कययति-ते. &c. P. F. शङ्कयिता. F.
 शङ्कयिष्यति-ते. Aor. अशङ्कयन्-त. B. शङ्कय्यात्, शङ्कयिषीष्ट. Pass.
 शङ्कयते. A. अशङ्कि.
- शङ् (शङ्कि) 10. U. अशङ्कययति-ते. To leave unfinished; to go; to
 move. P. शङ्कयति-ते. Pf. शङ्कययति-ते. &c. P. F. शङ्कयिता. F.
 शङ्कयिष्यति-ते. Aor. अशङ्कयन्-त. B. शङ्कय्यात्, शङ्कयिषीष्ट. D. शङ्क-
 ययति-ते. Pass. शङ्कयते. A. अशङ्कि.

- Aor. अश्वलीत्. B. श्वल्यात्. Caus. श्वालयति-ते. A. अशिश्वलत्. D. शिश्वलिपति. Frequ. शश्वल्यते, शश्वलीति, शश्वरति.
- शल् 10. U. परिभाषणे. To tell; to narrate. P. शल्कयति-ते. Pf. शल्क-याश्चकार-चके &c. P. F. शल्कयिता. F. शल्कयिष्यति-ते. Aor. अशश्वलत्-त. B. शश्वल्यात्. शल्कयिषीष्ट. Pass. शश्वल्यते. A. अशल्कि.
- शल् 1. P. आशुगमनं. To go quickly; to run. P. शलति. Pf. शश्वल. 2nd sing. शश्वलिष. P. F. शलित. F. शल्लिष्यति. C. अशल्लिष्यत्. Aor. अश्वलीत्. B. शल्लरात्. Caus. शल्लयति-ते. A. अशश्वलत्-त. P. P. शलित. G. शलित्वा. Inf. शलितुम्.
- श् 2. P. प्राणने. To breathe; to respire. P. शसिति. 2nd sing. शसिषि. Imperf. अशसीत्, अशसत्. 2nd sing. अशसीः, अशसः. Impera. शसितु. 2nd sing. शसिहि. Pf. शशात्. 2nd sing. शशसिष. P. F. शसिता. F. शसिष्यति. C. अशसिष्यत्. Aor. अशसीत्. B. शस्यात्. Caus. शसयति-ते. A. अशिशसत्-त. D. शिशसिपति. Frequ. शशस्यते, शशसीति, शशरति. Pass. शस्यते. A. अशसि. P. P. शसित, (आशस, विशस). G. शसित्वा, (आशस्य, विशस्य). Inf. शसितुम्.
- श्वि (दुओधि) 1. P. गतिरुद्धपोः. To go; to grow; to increase; to swell. P. श्वयति. Pf. शिश्वाय, शुश्राव. 2nd sing. शिश्वायिष, शुश्रविष. P. F. श्वयिता. F. श्वयिष्यति. C. अश्वयिष्यत्. Aor. अश्वन्, अश्वयीत्, अशिश्विषत्. B. श्यात्. Caus. श्वाययति-ते, शवयति-ते. A. अशिश्विषत्-त, अश्वयत्-त. D. शिश्वयिपति. D. of Caus. शिश्वाययिपति-ते, शुश्रावयिपति-ते. Frequ. शेथीयते, शेथीयते, शेथीयति, शेथेति. Pass. श्वयते. A. अश्वयि. P. P. श्वन्. G. श्वित्वा, उच्छ्रय. Inf. श्वितुम्. Abs. श्वयधुः.
- श्वित् (श्वित्) 1. A. वर्णे. To be white. P. श्वेतते, Pf. शिश्चिते. 2nd sing. शिश्चितिषे. P. F. श्वेतिता. F. श्वेतिष्यते. C. अश्वेतिष्यत्. Aor. अश्वित्, अश्वेनिष्ट. B. श्वेतिषीष्ट. P. P. श्वित. (श्वेतित, श्वित Pass).
- श्विन् (श्विन्) 1. A. श्वेत्ये. To be white; to become white. P. श्विन्दते. Pf. शिश्चिन्दे. 2nd sing. शिश्चिन्दिषे. P. F. श्विन्दिता. F. श्विन्दिष्यते. C. अश्विन्दिष्यत्. Aor. अश्विन्दिष्ट. B. श्विन्दिषीष्ट. Des. शिश्चिन्दिषते. Frequ. शेथिन्द्यते, शेथिन्दीति, शेथिन्ति. Pass. श्विन्दते. A. अश्विन्दि. Pass. श्विन्दित. G. श्विन्दित्वा. Inf. श्विन्दितुम्.

प. *

- ष्टि (ष्टि) 1. P. निरसने. To spit out; to spatter. P. ष्टयति. Pf. † तिष्टेव or टिष्टेव. 2nd sing. तिष्टेविष, टिष्टेविष. P. F. ष्टेविता. F. ष्टेवि

* There are only three roots, the initial प् of which is not liable to be changed into म्.

† The second consonant of ष्टि is either थ् or द् according to इति.

पयति C. अप्रेषिष्यत्. Aor. अप्रेषीत्. B. प्रीव्यात्. Caus. प्रेवयति. A. अतिष्ठिष्यत्, अतिष्ठिष्यत्. D. निष्ठेविषति, तिष्ठेविषति, दुष्टपूयति, दुष्टपूयति. Frequ. तेष्टीव्यते, हेष्टीव्यते. Pass. प्रीव्यते. A. अप्रेषि. P. P. प्रयूतः. G. प्रेषीता, प्रयूता, निष्ठाव्य. Inf. प्रेषितुम्.

टिप् (टिउ) 4. P. निग्मने. To spit out; to spatter. P. प्रीव्यति. Prest. P. प्रीव्यत्. For other forms see the above root.

पुष् 1. A. गयी. To go; to move. P. पयने. Pf. पयि. 2nd sing. पयिष्यते. P. F. पयिष्यता. F. पयिष्यते. C. अवपयिष्यत्. Aor. अवपयिष्यत्. B. पयिष्यति. Caus. पययति. A. अवपयिष्यत्. D. पयिष्यति. Pass. पययने. A. अवपयि.

. स.

सज्ज् (पञ्) 1 P. सज्जे To cling to; to adhere to; to embrace P. सज्जति. Pf. ससज्ज 2nd sing. ससज्जिष्य; ससज्जिष्य P. F. सज्जता F. सज्जयति. C असज्जन्. Aor. असज्जते. dual. असज्जताम्. B सज्ज्यात्. Caus सज्जयति ते. A. असज्जन्त. D सिसज्जति, (अनिषिपद्भूति). Frequ सासज्जते, सासज्जति, सासज्जि Pass. सज्जते. A. असज्ज P. P. सज्ज G. सज्जत्वा, आसज्ज. Inf सज्जितुम्

सद् (पट्) 1. P. अवयवे To be a part or portion. P. सद्यति Pf समाट् 2nd sing. सद्यिष P. F. सद्यिता F. सद्यिष्यति. Aor. असद्यन्, असद्यीत्. B सद्य्यात्. Frequ नासद्यते, सासद्यति, सासद्यि

सद् (पट्) 10. U. हिंसायाम्. To hurt; to kill P. सद्यति-ते. Pf. सद्यन्. चकार चके &c P. F. सद्यिता. F. सद्यिष्यति ते. Aor. असद्यन्-न्त. B. सद्य्यात्, सद्यिषीष्ट Pass सद्यते. A. असद्यि

सन् 10 A. सन्ताननिवायाम्. To approach; to extend. P. सनयते. Pf: सनयाचके &c P. F. सनयिता F. सनयिष्यते. C असनयिष्यन्. Aor. असनयन्त. B. सनयिषीष्ट D सिसनयिषते Pass. सनयते. A. असनयि P. P. सनयित्वा. Inf. सनयितुम्.

सद् (पट्) 1. P. विदारणमत्यवसादनेषु To divide, to break; to go, to wither; to despond; to be weary; P. सीदति, (निपीदति) Pf. समाट्, (निपसाट्). 2nd sing. सेदिष, ससत्त. P. F. सत्ता. F. सत्तयति. C. असत्तयन्. Aor. असत्त. B सत्तात् Caus सादयति ते A. सत्तयन्त. त, (न्यपीषद्भूत) D सिसत्तयति, निषिपद्भूति). Frequ. सासत्तते, सासत्तति Pass सत्तते. A. असत्ति. P. P. सत्तन्. G सत्तत्वा, निपत्त. Inf. सत्तुम्. Abs. सत्तः.

सद् (पट्) 6 P. विदारणमत्यवसादनेषु To divide; to break; to go, to wither; to despond, to be weary Feminine forms of the present participle, सीदती, गीदन्ती For other forms see the above root.

सद् (पट्) 10. U. 1. P. गतौ. To go; to approach P. तारयतिने Pf. सादयाचकार-चके &c P. F. सादयिता F. सादयिष्यति-ते. Aor. असीपद्भूत. B. साद्यात्, सादयिषीष्ट. D: सिवादयिषति-ते. Pass साद्यते. A. सादि. P. P. सादित. G सादयित्वा, आसाद्य. Inf. सादयितुम्. For the forms of the root 1. P. see सद् 1. P. above.

सन् (पञ्) 1. P. समर्तौ To divide P. सनति. Pf सतान् 2nd sing. सेनिष P. F. सनिता F. सनिष्यति C. असनिष्यत् Aor. असनीत्, असा-नीत्. B सन्यात्, साद्यात्. Caus सानयति-ते. A. अदीयन्त. D. निषि-षति, निषासति Frequ. सनयते, सासयते, ससनीनि, ससनि. Pass सन्यते, सायते. A. असनि. P. P. सनित. G. सनित्वा Inf. सनितुम्.

सन् (पु) 8. U. दाने To give; to honour; to obtain; to worship. P. सनोति, गनुते. Pf. ससान, सेने. 2nd sing. सेनिथ-ये. P. F. सनिता. F. सनिष्यति-ते. C. अयनिष्यत्-न्. Aor. असनीत्, असानीत्, असनिट्, असात्. 2nd sing. असनीः, अमनीः, अमनिष्ठाः, असायाः. B. सन्यात्, सायात्, सनिष्यट्. D. सिपनिष्यति-ते, सिपांसति-ते. P. P. सात्. G. सनिष्ठा, सात्वा. For other forms see the above root.

सप् (पु) 1. P. समवाये. To connect. P. सपति. Pf. ससाप. 2nd sing. सेपिथ. P. F. सपिता. F. सपिष्यति. C. असपिष्यत्. Aor. असपीत्, अमापीत्. B. सप्यात्. Caus. सापयति-ते. A. अभीषयत्-त्. D. सिपिष्यति. Frequ. सापयते, सातपीति, साप्ति. Pass. सप्यते. A. अमापि

सप् 11. P. पूजयाम्. To worship; to adore. P. सपयति. Pf. सपराचः कार &c. P. F. सपरिता. F. सपरिष्यति. Aor. असपरीत्. B. सपयीत्.

सभाज् 10. U. प्रीतिर्शनयोः. To serve; to honour; to salute; to please. P. सभाजयति-ते. Pf. सभाजयायकार-चके &c. P. F. गभाजयिता. F. गभाजयिष्यति-ते. Aor. अगभाजयत्-त्. B. गभाजयान्, सभाजयिषीट्. D. गिगभाजयिषति-ते. Pass. सभाज्यते. A. अगभाजि. P. P. गभाजित्. G. सभाजयित्वा. Inf. सभाजयितुम्.

सम् (पु) 1. P. वैरह्ये. To be confused. P. समति. Pf. गसाम 2nd sing. सेनिथ. P. F. समिता. F. समिष्यति. C. अयमिष्यत्. Aor. अममीत्. B. सम्यात्. D. and Frequ. see the next root. Pass. सम्यते. A. अयमि.

सम् (पु) 4. P. परिणमे. To change forms. P. सम्यति. Pf. समाय. 2nd sing. सेनिथ. P. F. समिता. F. समिष्यति. Aor. अगमत्. B. सम्यात्. Caus. समयति-ते. A. अगमयत्-त्. D. सिमिष्यति. Frequ. सम्यते, मंगमीति, मंगन्ति. Pass. सम्यते. A. असमि. P. P. सात्. G. समित्वा. Inf. समितुम्.

सम् (पु) 1. P. गम्यन्ते. To go; to creep. P. गम्यति. Pf. गमन्. 2nd sing. गमिथ. P. F. गमिता. F. गमिष्यति. C. अयमिष्यत्. Aor. असम्यत्. B. गम्यात्. Frequ. गम्यते, गाममीति, गामन्ति. Pass. गम्यते. A. अगमि.

सम् 0. U. सम्गन्ते. To collect, to connect. P. सम्मयति-ते. Pf. सम्मयायकार-चके &c. P. F. सम्मयिता. F. सम्मयिष्यति-ते. Aor. असम्मयत्-त्. B. सम्मयात्, सम्मयिषीट्.

सम् 11. P. सम्मरन्. To maintain. P. सम्मरयति. Pf. सम्मरायकार &c. P. F. सम्मरिता. F. सम्मरिष्यति. Aor. असम्मरत्. B. सम्मर्यात्.

सम्भृज् 11. P. सम्भृजते. To increase; to be abundant. P. सम्भृजयति. Pf. सम्भृजयायकार &c. P. F. सम्भृजयिता. F. सम्भृजयिष्यति. Aor. असम्भृजत्. B. सम्भृज्यात्.

- सर्ज् (पर्ज्) 1. P. सर्जने To acquire; to gain. P. सर्जति. Pf. सज्जते 2nd sing. सर्जति P. F. सर्जिता. F. सर्जिष्यति. C. असर्जिष्यत् Aor. असर्जोद् B सज्जात्. Caus. सर्जयति-ते A. असर्जयन्-त. D. सिसर्जिष्यति ते. Frequ. सासर्जते, सासर्जति, सामर्जि Pass. सर्जते. A. असर्जि.
- सर्ग (पर्ग) 1. P. गती. To go; to move. P. गति. Pf. सज्जते P. F. सर्जिता. F. सर्जिष्यति. Aor. असर्जत्. B. सज्जात्. Pass. सर्जते. A. असर्जि.
- सर् (प्रर्) 1. R. गती हिंसायां च. To go; to kill; to hurt. P. सर्ति. Pf. सज्जते 2nd sing. सर्जति P. F. सर्जिता. F. सर्जिष्यति. Aor. असर्जोद् B. सज्जात्. Caus. सर्जयति ते A. असर्जयन्-त. Frequ. सासर्जते, सासर्जति.
- सह (पृह्) 1. P. गती. To go; to move. P. संति. Pf. सज्जते P. F. सर्जिता. F. सर्जिष्यति C. असर्जिष्यत्. Aor. असर्जोद् B. सज्जात्. Caus. सासर्जति ते. A. असर्जयन्-त D. सिसर्जिष्यति ते. Frequ. सासर्जते, सासर्जति.
- सह (ण्व्) (छाद्वः) 2. P. स्वप्ने. To sleep. P. सति. Imperf. नात् Impera. 2nd sing. सति Pf. सज्जते dual. सज्जते 2nd sing. सति P. F. सतिता. F. सतिष्यति. Aor. असर्जत्, असर्जोद् B. सज्जात् Caus. सासर्जति-ते. A. असर्जयन्-त. D. सिसर्जिष्यति. Frequ. सासर्जते, सासर्जति, सासर्जि Pass. सज्जते A. असर्जि. P. P. सज्जित, G. सज्जिता. Inf. सज्जितुम्.
- सह (ष्व्) 1. U. गती. To go; to move P. सज्जति. Pf. सज्जते 2nd sing. सज्जति P. F. सज्जिता. F. सज्जिष्यति. C. असर्जिष्यत्. Aor. असर्जोद्, असर्जि. B. सज्जात्, सज्जित Caus. सज्जयति-ते. A. असर्जयन्-त. D. सिसर्जिष्यति-ते. Frequ. सासर्जते, सासर्जति, सासर्जि Pass. सज्जते. A. असर्जि. P. P. सज्जित, G. सज्जिता. Inf. सज्जितुम्.
- सह (सति) (छाद्वः) 2. P. स्वप्ने. To sleep. P. सति. संति. dual. सति, सति. Plu. संति. Pf. सज्जते 2nd sing. सति P. F. सतिता. F. सतिष्यति. Aor. असर्जोद् B. सज्जात् Pass. सज्जते. A. असर्जि.
- सह (पृह्) 1. A. मर्गे. To suffer; to forbear. P. सहते Pf. चेह्. 2nd sing. सहति P. F. सहिता, मोघ. P. सहित्वे C. असर्जिष्यत्. Aor. असर्जि. B. सहित Caus. सहयति-ते. A. असर्जयन्-त. D. सिसर्जिष्यति. Frequ. सासर्जते, सासर्जति, सासर्जि Pass. सहते. A. असर्जि. P. P. सहित, G. सहिता. Inf. सहितुम्.
- सह (ण्व्) 4. P. भूमी. To satisfy; to be pleased. P. सहति. Pf. सहते 2nd sing. सहति P. F. सहिता. F. सहिष्यति. Aor. असर्जोद् B. सहित D. सिसर्जिष्यति. Caus. Frequ. and Pass. see the above root. P. सहित, G. सहिता. Inf. सहितुम्.
- सह (ष्व्) 10. U. 1. P. मर्गे. To forbear; to be able P. सहति-ते. सहति. Pf. सहयति-ते सहते P. F. सहयिता, सहिता. F.

साहयिष्यति-ते, संहियति. Aor. असीदन्तु त; असदीन् B साध्यान्, साह-
यिषीष्ट; मद्वात् D. सिमाहयिषति-ते; सिमाहयति Pass. साह्यते, सयते. A.
असाहि. P. P. साहिते; सहित. G. साहयित्वा; असाह्य; सहित्वा, उत्तद्य. Inf.
साहयितुम्; सहितुम्

साध् (पाष्) 5. P. सम्पिद्वौ. To finish; to accomplish. P. साधोति.
Pf. ससाध. 2nd-sing सम्पिष्य. P. F साधा. F सादत्वति. C असान्वयन्.
Aor. असाध्नीन् dual. असाद्धाम् B. साध्यान् Caus साधयति ते. A.
असीदन्तु त D सिपात्सन्ने. Frequ. सामाध्यते, सामाधीति, सासाधि. Pass.
साध्यते A. असाधि. P. P. साद्ध G. साध्वा, प्रसाध्य. Inf. साद्धुम्

सान्त्व 10. U. सामप्रयोगे To appease; to console; to pacify. P.
सान्त्वयति ते Pf. सान्त्वयाद्यकार-चक्रे &c. P. F. सान्त्वयिता F सान्त्वयि-
ष्यति-ते Aor. असान्त्वयन्त. B. सान्त्व्यात्, सान्त्वयिषीष्ट. D. सिमान्त्वयिषति ते.
Pass. सान्त्व्यते. A. अगान्ति. P. P. सान्त्वित G सान्त्वयित्वा, परिसान्त्व्य.
Inf. सान्त्वयितुम्.

साम् 10. U. सान्त्वप्रयोगे To conciliate; to console; to appease. P.
सामयति-ते Pf. सामयाद्यकार-चक्रे &c. P. F. सामयिता, F. सामदिष्यति ते.
Aor. असामयन्त. B. साम्यान्, सामयिषीष्ट D. सिमामयिषति-ते Pass.
साम्यते A. अगामि P. P. सामित G. सामयित्वा, प्रसाम्य Inf सामयितुम्

साम् 10. U. सम्पन्नने To collect. P. साम्यति-ते. Pf. साम्ययाद्यकार-चक्रे
&c. P. F. सामयिता F. सामदिष्यति-ते. Aor. असाम्यन्त B साम्यात्,
सामयिषीष्ट Des सिमामयिषति ते. Pass. साम्यते A. अगामि.

सार 10. U. दौर्ब्ये च To be weak; to weaken P. सारयति-ने. Pf. सारया-
द्यकार-चक्रे &c. P. F. सारयिता F. सारदिष्यति-ते. Aor. असमारन्त. B.
सार्पान्, सारयिषीष्ट. D. सिपारयिषति-ते. Pass. सायते. A. असाहि. P. P.
सारित. G. सारयित्वा, प्रसार्य. Inf. सारयितुम्

वि (विन्) 5. U. बन्धने To tie; to bind; to fasten. P. विनोति, सिनुते.
Pf. मिसय, मिन्. 2nd sing मिनिय, मियेय, मियिष्ये. P. F. सेता F.
मेयति-ते C. अमेयन्त. Aor. अमेदीन्, अमेष्टे B सीयात्, मेरीष्ट. Caus.
साययति ते. A. असीदन्तु त D मितीयति ते. Frequ. सेयीयते. सेयीति,
सेयति Pass. सीयते. A. अयावि. P. P. सिन, (मिन mouthful) G.
मिया. Inf. सेतुम्

वि (विन्) 9 U. बन्धने To tie; to bind; to fasten P. मिनानि,
मिनोते. Prest. P. मिनन्, मिनान. For other forms see the
above root.

सिष् (पिच्) 6 U. हस्ते To sprinkle; to filter; to moisten. P.
मिषति ते. Pf. मिषेय, सिष्वि. 2nd sing. मिषेयिष्य, सिष्विष्ये. P. F.
मेष्ता F. मेयति ते C. अमेयन्त. Aor. समिषन्त, अमिक्त B. सिष्यात्,
मिषीष्ट Caus मेययति ते. A. असीदन्तु त. D. सिष्विषति-ते, (अमिदि-
ष्यति ते) Frequ. सिष्विष्यते, मेष्विषीति, मेष्विष्ये. Pass. मिष्यते. A.

असेचि. P. P. सिक्त. G. सिक्त्वा, अभिषिच्य. Inf. सेतुम्.

सिद् (विद्) 1. P. अनादरे. To disregard; to despise. P. सेदति. Pf. सिपेद. 2nd sing. सिपेदथ P. F. सेदिता. F. सिदिष्यति Aor. असेदीत्. B सिध्यात्. Caus सेदयति-ते. A. असीपिदत्-त D. सिसिदिपति, सिसेदिपति. Frequ. सेदिष्यते, सेपिदीति, सेपेदि. Pass. सिष्यते. A. असेदि.

सिर् (विष्) 1. P. गत्याम् To go; to move P. सेधति. (* दिसेवाति गङ्गाय्). Pf सिपेध. 2nd sing. सिपेधथ. P. F. सेविता. F. सेधिष्यति. C. असेधिष्यन्. Aor. असेदीत्. B सिध्यात्. Caus. सेधयति ते. A. असीपिधत्-त. Des सिसिधिपति, सिसेधिपति. Frequ. सेधिष्यते, सेपिधीति, सेपेदि. Pass. सिष्यते. A असेधि. P. P. सिद्ध. G. सिधित्वा, सेधित्वा, सिद्ध. Inf. सेधितुम्.

सिध् (विष्) 1. P. शास्त्रे माहृत्ये च To command in general; to ordain relatively; to holy ordinance particularly; to do an auspicious act or one betokening good fortune. P. सेधति. Pf. सिपेध 2nd sing. सिपेधथ, सिपेद. P. F. सेधिता, सेदा F. सेधिष्यति, सेत्स्यति. Aor. असेधीत्, असेसीत्. dual असेधितान्, असेद्वान्. B. सिध्यात्. Caus. सेधयति ते. A. असीपिधत्-त. D. सिसिधिपति, सिसेधिपति, सिदिष्यति. Frequ. and Pass. see the above root. P. P. सिद्ध. G. सिधित्वा, सेधित्वा, सिद्ध, निषिच्य. Inf. सेधितुम्, मेधुम्.

सिष् (ङिष्) 4. P. संपादौ. To effect completely; to succeed; to be finished; to be accomplished P. सिष्यति. Pf सिपेय. 2nd sing. सिपेयथ. P. F. मेधा F. सेत्स्यति. C. अमेत्स्यन्. Aor. असिष्यत्. B. सिष्यात्. Caus. साधयति-ते, (सेधयति-ते to cause to know the truth). A. असीपिष्यत्-त, (असीपिधत्-त). D. सिपिष्यति. Frequ. and Pass. see the above root. P. P. सिद्ध. G. सिद्धा, प्रसिष्य. Inf. मेधुम्.

सिन् (विवि) 1. P. संचने. To sprinkle. P. सिन्वति. Pf. सिपिन्व. 2nd sing. सिपिन्वथ. P. F. सिन्विता. F. सिन्विष्यति. Aor. असिन्वीत्. B. सिन्व्यात्. Frequ. सिपिन्वते Pass. सिन्व्यते. A. असिन्व.

सिम् (विष्) 1. P. हिनायाम्. To lill; to injure P. सेमति. Pf. सिपेम. 2nd sing. सिपेमथ. P. F. मेमिता. F. मेमिष्यति Aor. अमेमीत्. B. सिम्यात्. D. सिमिभिरति, सिसेमिगति. Frequ. मेमिष्यते, सेपिमीति, सेपेमि. P. P. सिन्व. G. सिमित्वा, मेमिता, सिम्या. Inf. मेमितुम्.

* सेधतेर्गङ्गा ॥ गत्यर्थेऽपि सेधतेःपञ्च न दद्यात् The ए of सिष् when it means 'to go' is not changed to ए.

§ In the opinion of some it is incorrect to read the root as विद् They read it as विष्.

सिम् (सिम्) 1 P हिंसायाम् To kill P सिम्मति Pf सिपिम्म 2nd sing सिपिम्मिय P F सिम्मिता F सिम्मिष्यति C असिम्मिष्यत् Aor असिम्मीत् B सिम्मात् D सिस्सिमिष्यति Frequ सपिम्भते, सेपिम्मीति, सोरप्पि Pass सिम्भते A आसिम्मि P P सिच G सिम्मित्वा, सिन्धा Inf सिम्मितुम्

सिह (पिठ) 6 P उड्डे To glean P सिहति Pf सिपेय 2nd sing सिपेयिय P F सल्लिता F सल्लिष्यति Aor अससीत् B सिह्यात्

सिक् (थिडु) 4 P तन्तुमतने To sew, to stitch to unite P सीव्यति Pf सिपव 2nd sing सिपेविष P F सेविता F सविष्यति C असविष्यत् Aor असेवीत् B साव्यात् Caus सवयति-ते A असीपिवत् त D सिस्सविषति सुवपति Frequ सीवीव्यत Pass सीव्यते A असेवि P P स्यूत G सावत्वा, स्यूता, आसाव्य Inf सवितुम्

सीक (साक) 1 A सवने To sprinkle to scatter in drops P साक्य P साक्य Pf सीमीक 2nd sing सिमाकिये P F सीकिता F सीकिष्यते Aor, असाकिट B सीकाट Caus सीरयति-ते A आससीकत् त Pass साक्यते A असाकि P P साकिन G साकिवा Inf सीकितुम्

सु (दु) 1 P प्रसवेधयणे To permit to possess power P सवति Pf सयाव 2nd sing सपवेय, सयाव P I सोता F सोष्यति C साप्यत् Aor असावीत्, (असीवीत्) B सूयात् Caus साययति ते A असूयवत्-त D सुमूयति Frequ साययत सोयवति सायति Pass सूयते A असावि P P सुत G सुत्वा, प्रसुय Inf सोयुम्

सु (दु) 2 P प्रसवेधयणे To permit, to possess power P सौति Pf सुपाव 2nd sing सुपविष सुपोष P F सोता F सोष्यात् Aor असापाव B सूयात् Prest P सुवद् For other forms see the above root

सु (गज) 5 U सपनवीनप्रानयसुचानेयु To cause to bathe to cause to pour out to bathe, to press out juice to distil P सुनाति, (आभुणाति) सुनुत Pf सुपाव (अभिसुपाव), सुपुव 2nd sing सुपविष, सुपोष, सुपुविष P F सोता F साप्यति-त, (विसोष्यति) C असाप्यत् त Aor असावीत्, अमोट B मूयात्, मोरीट Caus साययति-त A अपूपयन्त D सुमूपायन्ते (अभिसूयति-ते) Frequ साययते सोयवति, सयात Pass सूयत A असावि P P सुत G सुत्वा, प्रसुय Inf सायुम्

सु 10 U सुखियायाम् To make happy P सुखयति-ते Pf सुखायकार-वत् द P F सुखयिता F सुखयिष्यति-ते Aor असुखयत् त B सुखाय, सुखयिषीट D सुखाययति-ते Pass सुखयते A अखुयि P P सुखि G सुखयित्वा Inf सुखयितुम्

सु 11 P सुखियायाम् To make happy P सुखयि Pf सुखायकार द P सुखयिता F सुखयति Aor अखुयीत् B सुखाय

मुद (पु०) 10 U अनदेरे To disregard, to despise P मुदतेने Pf मुदयाचकार-चक &c P १ मुदयिता F मुदयिष्यति त Aor अमुदयिष्यत् B मुदयान्, मुदयिषीष्ट D मुदयिष्यति-ते Pass मुदयते A अमुदि

मुन् (पु०) 1 P भाषाहिंसयो To speak, to kill P सोमति Pf मुपोम 2nd sing मुपोमिथ P १ सोमिता F सोमिष्यति C अमोमिष्यत् Aor असोमिष्यत् B मुभ्यात् D मुमुमिषति, मुमोमिषति Frequ सोमु भ्यते सोमुमिषति, सोमामिष्य Pass मुभ्यते A असोमि

मुण् (पु०) 6 P भाषाहिंसयो To speak, to kill P मुमति Pf मुपम 2nd sing मुपामिथ P १ साभिता F साभिष्यति Aor असाभिष्यत् B मुभ्यात्

मुम् (पु०) 1 P भाषाहिंसया To speak to shine to kill P मुम्मति Pf मुपुम्म 2nd sing मुपुम्मिथ P F मुम्मना F मुम्मिष्यति Aor अमुम्मीत् B मुभ्यात् D मुम्मिष्यति Pass मुभ्यते A, अमुम्मि

मुम् 1 P भाषाहिंसयो To speak, to kill The forms of this root are like those of the above root

सुर (पु०) 6 P दृश्यदीप्तयो To rule to shine P सुरति Pf सुरे 2nd sing सुरोसथ P १ सौरिता F सौरिष्यति C असौरिष्यत् Aor असौरिष्यत् B सुरात् Caus सोरयति ते A असुरित त D सुगरपति, सुसारपति Frequ सादयते सोपुरेति, सापोरि P P सुरित G द्यात्, सोरिवा Inf सोरितुम्

सुद (पु०) 4 P सुतो To be satisfied P सुदति Pl सुदत 2nd sing सुदादिष P F सोमता F साहाय्यात् Aor असदादि B सुदात् Frequ नैष्यते मातुर्हीना, सातात् Pass सुपते १, असादि

सु (पु०) 2 A प्राणिर्भविन्नोत्तान To bring forth as a child to produce P सूने Pt सुव 2nd sing सुवदिने P F साता मनिग १ सोष्यते सविद्यते C असाप्यन, असविष्या Aor असोप्यमात् B सापात् सविषात् Caus सापयति ते A असपयन्-न D सुपते Frequ मोपयते, मापयति मापयति Pass सूने A असापि P १ सूत G सूता, प्रपूर Inf सपुन सविदुन्

सू (पु०) 4 A प्राणिर्भविन्नोत्तान To bring forth as a child to produce P सूता P P सूत Prest P सूतमान १ or other forms see the above root

सू (पु०) 6 १ वेदे To impel to drive, to discharge P सूता Pt सुतात् 2nd sing सुतमिथ P १ मापता १ मापयति C अविष्यत् Aor अतादात् L सूतात् D सूतयति Caus Frequ and Pass see the above root P P सूत G सूत Inf सूतय

सूय (अन्) 10 U वेदे To betray, to reveal to show to give information to relate to ascertain to enquire १ सूय

पुति-ने Pf मृदायकार-वक &c P F मृदायता F मृदयिष्यति-ने Aor
अमृदयन्-न्त B मृद्यान्, मृदयिषीष्ट D मृदयिष्यति-ने Frequ सोमृदयते
सामृदयति, सामृदयि Pass मृच्यते A अमृचि P P मृचित G मृचयित्वा,
समृच्य Inf मृचयितुम्

सृ 10 U बध्ने To tie to bind P सृजयति-ने Pf सृजयावकार-वके
&c P F सृजयिता F सृजयिष्यति-ने Aor असृजन्-न्त B सृज्यात्,
सृजावपीष्ट D ममृजयिष्यति-ने Frequ सामृच्यते Pass मृच्यते A असृजि
P P सृजित G सृजाववा Inf सृजायितुम्

सृ (सृ) 1 A क्षण To distil to kill, to deposit to place P
मृदते Pf सृष्ट 2nd sing सृष्टय P F मृदित F मृदिष्यन् Aor
अमृदिष्ट B मृदिषीष्ट Caus मृदयति त A अमृदयन्-न्त D मृदयिष्यते
Frequ सृष्टयते, सोमृदयति सामृदयि Pass सृष्टो A अमृदि P P
मृदित G मृदित्वा Inf मृदितुम्

सृ (सृ) 10 U क्षण To strike, to wound to distil to depo
sit to place P सृजयते-ने Pf सृजयावकार-वक &c P F सृजयिता
F सृजयिष्यति-ने Aor असृष्टन्-न्त B सृज्यात् सृजयिषीष्ट D सृजयिष्यति
ते Pass मयत A अमृदि P P मृदित G सृजयित्वा Inf सृजयितुम्

सृ (सृ) 1 P आदर To respect to regard P सृजति Pf सृजन्
2nd sing सृजिष्य P F सृजिता F सृजिष्यति C असृजिष्यन् Aor
असृजि B सृज्यात् D मृजयिष्यति Pass मृजयते A असृजि

सृ (सृ) 1 P ईष्यायाम् To envy, to despise P सृज्यति Pf
सृज्य 2nd sing सृज्यय P F सृज्यिता F सृज्यिष्यति Aor अमृ
ज्यात् B मृज्यात् Caus सृज्ययति त A असृज्यन्-न्त D मृज्यिष्यति
Frequ सामृज्यते, सामृज्यति, सामृज्यि

सृ 1 P गतो To go to move P सरति, (चावति when it means
to run) Pf सगार 2nd sing सगार्य P F सगता F सरिष्यति C
असरिष्यन् Aor असगारि B सग्यात् Caus सगारयति त A असगारन्
न्त D सरिष्यति Frequ सगारयते, सगारयति, सगारयति &c Pass सगारते
A असगारि P B सगता G सगता, सगारयत्वा Inf सगारितुम्

सृ (सृ) 3 P गतो To go to move P सगति Pf सगार 2nd
sing सगार्य P F सगता F सरिष्यति Aor असगार B सग्यात् for
the remaining forms see the above root

सृ 4 A नृणो To let loose to abandon, to drop P सृज्यते
Pf ससृज 2nd sing ससृजय P F ससृजिता F ससृजिष्यति C अससृजयन्
Aor अससृज B ससृजिषीष्ट Caus ससृजयति त A अससृजन्-न्त, अससृजन् न
D ससृजयते Frequ ससृजययते, ससृजययति, ससृजयते &c Pass ससृज्यते A
अससृजि P P ससृजित G ससृजित, ससृजयत्वा Inf ससृजितुम्

- सृज् 6 P विषये To leave, to create P सृजति Pf ससर्ज 2nd sing
ससर्जिष्य ससृष्ट P F सृग् Γ सृज्यति Aor असासीत् dual असासीन्
B सृज्यात् D निमृक्षति Caus 1 frequ and 1 pass see the above
root P P सृष्ट G सृष्ट्वा, निमृज्य Inf सृष्टुम् .
- सृ (सृष्टु) 1 P गतौ To go, to creep P सृपति Pf ससर्प 2nd sing
ससर्पिष्य P F सर्प, सर्पत्ता F सर्प्यति, सर्प्यति C असर्पयत्, असर्पयन्
Aor असृपत् B सर्प्यात् Caus सर्पयति ते A अससर्पयत्, असासृपयत्
Des सिद्धयति 1 frequ सरीसृप्यते, सरीसृपति, सरीसृति सरीसृति de
Pass सृप्यते A, असर्पि P P सृग् G सर्प्या, प्रसृप्य Inf सर्पयन्, सर्पु
- सृन् (पृन्) 1 P हिंसायाम् To kill, to slay to injure P सृनेति Pf
ससर्भ 2nd sing ससर्भिष्य P Γ सर्भिता F सर्भिष्यति Aor असर्भीत्
B सृभ्यात् Des सिर्भिष्यति 1 frequ सरीसृप्यते, सर्भिष्य de P P
सृभ्य G सर्भिता सृभ्या, (सृभ्या according to माधवीया) Inf सर्भिज्
- सृम् (प्रम्) 1 P हिंसायाम् To kill to slay, to injure P सृम्ति
Pf ससृम् 2nd sing ससृम्भिष्य P Γ सृम्भिता I सृम्भिष्यति Aor.
असृम्भीत् B सृभ्यात् Caus सृम्भयति ते A अससृम्भयत्
- सेह् (सह्) 1 A गतौ To go to move P सकत Pf सिसेह् 2nd sing
सिसिदिष्ये P Γ सेहिता I सकिष्यत् Aor असकिट् B सकिषात् Caus
सेहयति ते A अमिसेह्यत् Pass सेह्यते A असकि
- सेल (पह्) 1 P गतौ To go, to move P सेलति Pf सिपत् 2nd
sing सिपेदिष्य P Γ सेहिता F सकिष्यति Aor असलीत् B स्यात्
Caus सल्यति ते A अगिष्यत् Pass सेह्यते A असेहि
- सेव् (पेव्) 1 A सेवे To serve to worship P सेवत Pf सिपे
2nd sing सिपेदिष्ये P I सविता I सवि यते C असेविष्यत् Aor
असेविट् B सेविषीट् Caus सवयति ते A असेविष्यत् D सिमविरो
1 frequ सपय्यते 1 pass सव्यते A असेवि P P सवि G सविता,
निपेय्य Inf सवितुम्
- से (वे) 1 P क्षय To waste away, to decline P सायति Pf सगौ
2nd sing ससिष्य सगाय P I गाता Γ गास्यति Aor अगासीत् B
सायात् D सिपयति 1 frequ सासायत्, सासेति, गायाति P P सव G.
साव्या Inf गातुम्
- सो (पो) 4 P, अन्तर्नामि To put an end to to destroy to per-
ish P म्यति Pf सगौ 2nd sing ससिष्य सगाय P I गाता Γ
गास्यति (अगास्यत्, Aor अगा, अगासीत् P मेगात् Caus सवयति
ते A अगापय्यत् D सिपयति 1 frequ सेपायत्, सासेति गायाति
Pass सीयते A असायि P P गिा G सिप्या, नययाय Inf सतुम्

स्कन्द (स्कन्दि) 1. P. गतिगोपयणे To go, to be dry. P. स्कन्दति. Pf. चकन्द. 2nd sing चकन्दिष्य, चकन्दिष्य P. I. स्कन्ता. F स्कन्त्यति C. अस्कन्त्यन्. Aor. अकन्दत्, अकन्दन्तीत्. dual अकन्दताम्, अकन्दन्ताम् B. स्कन्तु Caus स्कन्दयति ते A अस्कन्दन्त D विस्कन्दति Frequ. चनीष्मन्ते, चनीष्मन्तीति चनीष्मन्ति. Pass स्कन्ते A अस्कन्दि. P. P. स्कन्, (विष्मन्, परिष्मन्, परिष्मन्) G स्कन्वा, आकन्द. Inf. स्कन्तुम्

स्कम् (स्कमि) 1 A. प्रविशन्ते To obstruct, to stop; to hinder. P. स्कम्ते. Pf. चस्कम्ते 2nd sing चस्कमिष्य P. F. स्कमिता. F. स्कमिष्यते Aor अस्कमिष्य B स्कमिष्य D. विस्कमिष्यते Frequ. चास्कम्यते, चास्कमीति, चास्कमिष्य Pass. स्कम्यते A अस्कमि. P. P. स्कम्. G. स्कमिन्वा, स्कम्वा Inf. स्कमिष्युम्

स्कन् (स्कन्) (सीत्र) 5 P. रोधनन्मनयो To obstruct; to stop. P. स्कन्ते Pf. अस्कम् 2nd sing चस्कमिष्य P. F. स्कमिता F. स्कमिष्यति C अस्कमिष्यन्. Aor अकन्दत्, अकन्दन्तीत् B. स्कन्ता Caus स्कन्दयति ते. A. अकुम्भन्त D. कुम्भति Frequ. चोस्कन्ते, चोस्कन्तीति, चोस्कन्ति. Pass. स्कन्ते A. अस्कमि. P. P. स्कन्. G. स्कन्वा, स्कन्वा Inf. स्कमिष्युम्

स्कम् (स्कम्) (सीत्र) 9. P. रोधन्तन्मनयो. To obstruct, to stop P. स्कन्ताति. Pres. P. स्कन्त The rest are like those of the above root

सु (सुन्) 9. U. आप्रवणे To go by leaps; to cover; to raise P. सुनाति, सुनांते (सुनोति, सुनुते) Pf. सुस्मात्, सुस्मते. 2nd sing. सुस्मिष्य, सुस्मोष्य, सुस्मिष्ये. P. F. स्मोता. I. स्मोष्यति ते C अस्मोष्यन्त. Aor अस्मोषीत्, अस्मोष्य B स्म्यात्, स्मोषीत् Caus स्मावयति ते. A. अकुम्भन्त D. कुम्भति Frequ. चोस्मन्ते, चोस्मन्तीति, चोस्मन्ति. Pass. स्मन्ते. A. अस्मादि P. P. सुत G. सुत्वा Inf स्मोतुम्

सुन्द (सुन्दि) 1. A. आप्रवणे. To jump; to raise; to lift. P. सुन्दते. Pf. सुस्कुन्दे 2nd sing सुस्कुन्दिष्य P. I. सुन्दिता. F सुन्दिष्यते Aor. अस्कुन्दिष्य B सुन्दिष्य D सुस्कुन्दिष्य Frequ. चोसुन्द्यते, चोसुन्दीति, चोसुन्ति. Pass. सुन्दते A. अस्कुन्दि

सुम् (सुम्) (सीत्र) 5. P. रोधने धारणे च To hinder, to stop; to hold. P. सुम्ते Pf सुस्कुम् 2nd sing सुस्कुमिष्य P. F. सुम्मिता. F सुम्मिष्यति C. अस्कुम्भन्त Aor अकुम्भीत् B. सुम्भ्यात् Caus सुम्भयति ते. A. अकुम्भन्त D. कुम्भति Frequ. चोसुम्भ्यते, चोसुम्भीति, चोसुम्भिष्य I. 4th सुम्भ्यते A अस्कुम्भि Pres, P सुम्भन्. P. P. सुम्भ G सुम्भ्वा, सुम्भ्वा Inf सुम्भिष्युम्

सुम् (सीत्र) 9 P रोधने धारणे च To hinder, to stop, to hold. P. सुम्ताति Pres P. सुम्न्. For other forms see the above root.

स्यद् (घटादि) 1. A. विध्वज्जे To destroy; to cut; to rout. P. स्यदते.

Pf. चस्वदे. 2nd sing. चस्वदिष्ये. P. F. स्वदिता. F. स्वदिष्यते. C. अस्वदिष्यत. Aor. अस्वदिष्ट B. स्वदिषीष्ट. Caus. स्वदयति-ते. A. अवि-
स्वदत् त. D. चिस्वदिषते. Frequ. चास्वयते, चास्वदीति, चास्वसि Pass.
स्वयते A. अस्वदि, अस्वादि. P. P. स्वदित. G. स्वदित्वा. Inf. स्वदितुम्.

स्वङ् (घटादिः) 1. P. सवलने. To move; to tumble, to slip, to fall. P. स्वङति Pf. चस्वङ. 2nd sing. चस्वलिय. P. F. स्वङिता. F. स्व-
लिय्यति. C. अस्वलियन्. Aor. अस्वालीत् B. स्वल्यात् Caus. स्वलयति-ते. A. अचिस्वलत्-त्. D. चिस्वलियति. Frequ. चास्वल्यते, चास्वलीति, चास्वन्ति.
Pass. स्वल्यते. A. अस्वलि, अस्वालि. P. P. स्वङित. G. स्वङित्वा. Inf. स्वङितुम्.

स्तक् (घट्) (घटादिः) 1. P. प्रतिपाते. To strike against; to resist; to repel. P. स्तकति. Pf. तरनाक. 2nd sing. तरनक्थि. P. F. स्तकिता. F. स्तकिष्यति. Aor. अस्तकीत् B. स्तक्यात् Caus. स्तकयति-ते. A. अतिष्ठक्-त्. Pass. स्तक्यते. A. अस्तकि, अस्ताकि.

स्तश्च (घट्) 1. P. गतौ. To go, to move P. स्तक्षति Pf. तस्तश्च 2nd sing. तस्तक्षिष P. F. स्तक्षिता. F. स्तक्षिष्यति. Aor. अस्तक्षीत् B. स्तक्ष्यात् D. तिष्ठक्षिषति. Frequ. वास्तक्ष्यते, तास्तक्षीति, वास्तष्टि. Pass. स्तक्ष्यते. A. अस्तक्षि.

स्ताम् (घट्) (घटादिः) 1. P. संवरणे. To cover. P. स्तगति. Pf. तस्ताम्. 2nd sing. तस्तगिष. P. F. स्तगिता. F. स्तगिष्यति C. अस्तगिष्यन्. Aor. अस्तगीत् B. स्तग्यात् Caus. स्तगयति-ते. A. अतिष्ठम्-त्. Frequ. तास्तग्यते, तास्तकि &c. Pass. स्तग्यते. A. अस्तगि, अस्तागि.

स्तन् (घटादिः) 1. P. शब्दे. To sound; to thunder. P. स्तनति. Pf. तस्तान् 2nd sing. तस्तनिष. P. F. स्तनिता. F. स्तनिष्यति C. अस्तनिष्यन्. Aor. अस्तनीत्, अस्तानीत् B. स्तन्यात् Caus. स्तनयति-ते. A. अतिष्ठन्-त् Des. तिस्तनिषति Frequ. तस्तन्यते, तस्तनोति, तस्तन्ति. Pass. स्तन्यते. A. अस्तनि, अस्तानि. P. P. स्तनित. G. स्तनित्वा. Inf. स्तनितुम्.

स्तन् 10. U. देवशब्दे. To thunder; to roar aloud. P. स्तनयति-ते. Pf. स्तनयाद्यकारः चक्रे &c P. F. स्तनयिता. F. स्तनयिष्यति-ते. Aor. अस्तनयत्. B. स्तन्यात्, स्तनयिषीष्ट. Des. तिस्तनयिषति-ते. Pass. स्तन्यते. A. अस्तनि. P. P. स्तनित. G. स्तनयित्वा. Inf. स्तनयितुम्.

स्तम् (घट्) 1. P. वैभवे. (अविभक्त्यर्थे). To be confused; to be agitated; (according to some, not to be confused). P. स्तमति. Pf. तस्ताम्. 2nd sing. तस्तमिष. P. F. स्तमिता. F. स्तमिष्यति. C. अस्तमिष्यन्. Aor. अस्तमीत् B. स्तम्यात् D. तिस्तमिषति. Frequ. तस्तम्यते, तस्तमीति, तस्तन्ति. Pass. स्तम्यते. A. अस्तमि. P. P. स्तमित. G. स्तमित्वा. Inf. स्तमितुम्.

स्तम्भ् (स्तम्भ्) 1. A. प्रतिबन्धने. To stop; to hinder. P. स्तम्भते, (वस्तम्भते, विस्तम्भते). Pf तस्तम्भे. 2nd sing. तस्तम्भिषे. P. F. स्तम्भिता. F. स्तम्भिष्यते. Aor. अस्तम्भिष्ट B. स्तम्भिषीष्ट. Caus. स्तम्भयति-ते. A. अस्तम्भन्-त. Des. विस्तम्भिषते Frequ तास्तम्भ्यते, तास्तम्भीति, तास्तम्भिष्य. Pass. स्तम्भ्यते. A. अस्तम्भि P. P. स्तम्भित G. स्तम्भित्वा, उस्तम्भ्य. Inf. स्तम्भितुम्.

स्तम् (स्तम्भ्) (सौत्रः) 5. P. रोधने धारणे च. To stop; to suppress; to hinder; to support. P. स्तम्भोति. Pf तस्तम्भ. 2nd sing. तस्तम्भिषे. F. स्तम्भिता. F. स्तम्भिष्यति. Aor. अस्तम्भत्, अस्तम्भीत्. B. स्तम्भ्यात्. Caus. स्तम्भयति-ते. A. अस्तम्भन्-त. D. विस्तम्भिषति. Frequ. तास्तम्भ्यते, तास्तम्भीति, तास्तम्भिष्य. Pass. स्तम्भ्यते. A. अस्तम्भि. P. P. स्तम्भित. G. स्तम्भित्वा, स्तम्भ्या, विस्तम्भ्य. Inf. स्तम्भितुम्.

स्तम् 9. P. रोधने धारणे च. To stop; to suppress; to hinder; to support. P. स्तम्भति. Pres. P. स्तम्भ. For the remaining forms see the above root.

स्तिष् (टिष्) 5. A. आरुह्यने. To ascend; to assail. P. स्तिष्ठते. Pf तिष्ठिषे. 2nd sing. तिष्ठिषिषे. P. F. स्तेषिता. F. स्तेषिष्यते. C. अस्तेषिष्यन्त. Aor. अस्तेषिष्ट. B. स्तेषिषीष्ट. Caus. स्तेषयति-ते. A. अस्तिष्ठन्-त. D. तिष्ठिष्यते, तिष्ठिषीति, तिष्ठिष्य. Pass. स्तिष्यते. A. अस्तेषि. P. P. स्तिषित. G. स्तिषित्वा, स्तेषित्वा. Inf. स्तेषितुम्.

स्तिष् (टिष्) 1. A. स्रणे. To ooze; to drip; to drop. P. स्तेषते. Pf तिष्ठिषे. 2nd sing. तिष्ठिषिषे. P. F. स्तेषिता. F. स्तेषिष्यते. Aor. अस्तेषिष्ट. B. स्तेषिषीष्ट. Caus. स्तेषयति-ते. A. अस्तिष्ठन्-त. D. तिष्ठिष्यते, तिष्ठिषीति, तिष्ठिष्य. Pass. स्तिष्यते. A. अस्तेषि. P. P. स्तिषित. G. स्तिषित्वा, स्तेषित्वा. Inf. स्तेषितुम्.

स्तिष् (टिष्) 4. P. आर्द्राभावे. To be wet; to moist. P. स्तिष्यति. Pf तिष्ठिम. 2nd sing. तिष्ठिमिषे. P. F. स्तेषिता. F. स्तेषिष्यति. Aor. अस्तेषीत्. B. स्तिष्यात्. Caus. स्तेषयति-ते. A. अस्तिष्ठन्-त. Pass. स्तिष्यते. A. अस्तेषि.

स्तीम् (टीम्) 4. P. आर्द्राभावे. To be wet; to moist. P. स्तीम्यति. Pf तिष्ठिम. 2nd sing. तिष्ठिमिषे. P. F. स्तीमिता. F. स्तीमिष्यति. C. अस्तीमिष्यन्. Aor. अस्तीमीत्. B. स्तीम्यात्. D. तिष्ठिमीषति. Frequ. तेटीम्यते, तेटीमीति, तेटीमि. Pass. स्तीम्यते. A. अस्तीमि.

स्तु (स्तु) 2. U. स्तुतौ. To praise; to extol. P. स्तुति, स्तुतीति, स्तुते, स्तुतीते. Pf तुष्टात्, तुष्टे. 2nd sing. तुष्टेय, तुष्टे. P. F. स्ताता. F.

* केचिदस्मै दक्षारजोदेविदृष्ट्याहुः । तन्मते दृग्मते, दृग्मते इति, ह्यपानि. Some read this root as दृग्म.

गीत् B स्थायात् Caus स्थापयति ते A अतिष्ठत् -त् D तिष्ठति पति
 Frequ तास्यम्यते, तास्यमीति, तास्यति Pass स्थायते. A अस्थागि,
 अस्थागि P P स्थगित G स्थगित्वा Inf स्थगितुम्

स्थम् (छल्) 1 P स्थाने To stand firm, to be firm P स्थलति Pf
 तस्यात् 2nd sing तस्थलिय P F स्थलिता F स्थलिष्यति C अस्थ
 लिष्यत् Aor अस्थालीत् B स्थल्यात् Caus स्थालयति ते A अतिष्ठत् -
 त D तिस्थलियति Frequ तास्यम्यते, तास्यलीति तास्यति Pass स्-
 थ्यते A अस्थालि P P स्थलित G स्थलित्वा Inf स्थलितुम्.

स्था (घ्रा) 1 P गतिरिच्छते To stand, to stay, to be P तिष्ठति Pf
 तस्यो 2nd sing तस्थिय, तस्याय P F स्थाता F स्थास्यति C अस्थास्यत्.
 Aor अस्थात्, (प्रास्थित) B स्थायात् Caus स्थापयति ते A अतिष्-
 पत् त Des तिष्ठासति Frequ तेषीयते, तास्येति, तास्याति Pass
 स्थायते. A अस्थायि P P स्थित G स्थित्वा प्रस्थाप Inf स्थातुम्

स्युर् (कृदादि) 6 P सवरणे To cover, to hide P स्युजति Pf दुस्योऽ
 2nd sing, दुस्युजिय P F स्युजिता F स्युजिष्यति C अस्युजित्वा.
 Aor अस्युजीत् B स्युज्यात् D दुस्युजियति Pass स्युज्यते A अस्युजि P P.
 स्युजित G स्युजित्वा Inf स्युजितुम्.

स्पृ (अदन्त.) 10 A परिवृद्धे To become stout, to grow fat. P.
 स्पृलयते Pf स्पृलयाश्चक ८० P F स्पृजिता F स्पृजिष्यते Aor अस्पृ
 जित B स्पृजिषीष्ट D दुस्पृजियते Pass स्पृज्यते A अस्पृजि P P.
 स्पृजित G स्पृजित्वा Inf स्पृजितुम्.

ञच् (णमु) 4 P निरसने To reject, to eject P अस्यति Pf एक्षात्
 2nd sing सक्षसिय P F असिता F क्षसिष्यति C अक्षसित्वा.
 Aor अक्षसीत्, * एक्षासीत् B क्षयात् Caus असयति ते, (accord-
 ing to some, क्षसयति ते) A अक्षिणस्यत् -त् D सिक्षसति
 Frequ साक्षस्यते, साक्षसीति, साक्षसि Pass क्षस्यते A * एक्षाति P
 P. क्षसत G क्षसित्वा, क्षत्वा Inf क्षसितुम्

ञा (णा) 2 P शौचे To bathe to perform ablution. P क्षति
 Imperf अक्षत् २ plural * अक्षन्, अक्षु Impera 2nd sing
 क्षाहि Pot क्षायात् Pf सक्षो 2nd sing सक्षय, रक्षाय P F
 क्षाता F क्षास्यति C अक्षस्यत्, Aor अक्षसीत्. B क्षायात्, क्षयात्
 Caus क्षापयति ते, क्षायति ते, (with prepositions क्षपयति ते only)
 D सिक्षसति Frequ साक्षस्यते, साक्षेति साक्षसि Pass क्षायते A
 अक्षायि P P क्षात (निष्णात skilled in) C क्षात्वा, प्रक्षाय Inf क्षातुम्

सिद् (णिह) 4 P स्नेहे To feel affection for, to love, to be kind
 to or pleased with P क्षति Pf सिद्धे २nd sing सिद्धेदिय,
 सिद्धेत्, सिद्धेय P F क्षिता, क्षम, क्षमा F क्षिष्यति क्षस्यति Aor
 अक्षिदत् B क्षियात् Caus क्षिपयति ते A अक्षिणस्यत् -त् D सिद्धिदियति,
 सिद्धिदियति, सिद्धिगति, 1 requ सेणिकते, सेणिहीति, सेणेति, सेणेयि

- Pass. झिद्यते. A. अझेहि. P. P. झिद्य, झीर. G. झिदिषा, लेहिषा, झीरु, झिद्य्वा, उपझिद्य. Inf. झेदितुम्, झेदुम्, झेग्युम्.
- खि 10. U. झेहे To love; to be attached to; to account; to dissolve. P. झेइयति-ते. Pf. झेइयत्कारचके &c P. F. झेइयिता. F. झेइयिष्यति-ते. Aor. असिङ्गिहत्-त्. B. झेइयाद्, झेइयिषीष्ट. D. सिङ्गेइविषति-ते Pass. झेगते. A. अजेहि. P. P. लेहित. G. झेइयिता, उपजेग. Inf. झेइयितुम्.
- ख (खु) 2 P. प्रखयने. To distil; to ooze; to drop. P. झौति. Pf. दुङ्गाव. 2nd sing. दुङ्गविष P. F. झविता. F. झविष्यति. C. अझविष्यत्. Aor. अझावीत् B. झ्याद्. Caus. झायति-ते. A. अझुण्वत्-त्. D. झरूषति Frequ. सोण्यते, सोण्यीति, सोण्योति. Pass. झ्यते, (झुते). A. अझावि, (अझाविष्ट, अझोष्ट). P. P. झुत् G. झुत्वा, अपझुत्य, झि झवितुम्.
- खुव (खुव) 4. P. अदने; आदानइत्येके; अदसंनइत्यपरे. To eat; to take; to disappear; to become invisible P. झुसति. Pf. झुणोव. 2nd sing. झुणोसिष P. F. झोसिता. F. झोसिष्यति. C. अझोसिष्यत्. Aor. अझोसीत् B. झुसाद्. Caus. झोसयति-ते. A. अझुणुसत्-त्. Des. झुसिषति, झुणोसिषति Frequ. सोणुयते, सोणुनीति, सोण्योति. P. P. झुस्त. G. झुसित्वा, झोसित्वा, झुत्वा. Inf. झोसितुम्.
- खुद (खुद) 4. P. उद्विणे. To vomit. P. झुषति. Pf. झुणोद. 2nd sing. झुणोदिष, झुणोद, झुणोग्य P. F. झोदिता, झोडा, झोग्या. F. झोदिष्यति, झोदयति Aor. अझुद्व B. झुद्याव. Caus. झोदयति-ते. A. अझुणुद्वत्-त्. D. झुद्विषति, झुद्वेदिषति, झुद्वसति. Frequ. सोणुयते, सोणुनीति, सोण्योति, सोण्योमिष. Pass. झुयते. A. अझोदि P. P. झुग्ध, झुद. G. झुदित्वा, झोदित्वा, झुद्वा, झुग्ध्वा, उपझुत्य. Inf. झोदितुम्, झोदुम्, झोग्युम्.
- खे (खे) 1. P. वेष्टने, शोभायामित्येके. To cover; to wrap round; to dress; to adorn. P. झायति Pf. सझौ 2nd sing. सझिष, सझाय. P. F. झता. F. झायति C. अझासद्. Aor. अझावीत्. B. झयाव; झेयान् D. सिङ्गासति Frequ. साझायते, साझेति, साझाति. P. P. झाव. G. झत्वा. Inf. झनुम्.
- खण्ड (खण्ड) 1. A. किञ्चिन्नने. To throb; to shake; to beat. P. सान्दते. Pf. पसन्दे 2nd sing. पसन्दिषे P. F. सन्दिता. F. सन्दिष्यते. C. असन्दिष्यत्. Aor. असन्दिष्ट. B. सन्दिषीष्ट. Caus. सन्दयति A. अपसन्दत्. D. पिसन्दिषति. Frequ. पास्यते, पास्यीति, पास्यति. Pass. सन्त्यते. A. असन्दि. P. P. सन्दिता. G. सन्दिता, पसिन्त्य. Inf. सन्दिषुम्.
- खर्ष 1. A. सपर्वे. To envy; to vie with. P. सपर्वते Pf. पसर्वे 2nd sing. पसर्विषे. P. F. सपर्विता. F. सपर्विष्यते. Aor. असपर्विष्ट. B. सपर्विषीष्ट

- सुष्प** (सुष्प) 1. P. वित्तुतौ. To spread; to extend. P. सुष्पति. Pf. पुसुष्प. 2nd sing. पुसुष्पिष्य. P. F. सुष्पिता. F. सुष्पिष्यति. Aor. असुष्पीत्. B. सुष्पयत्. D. पुसुष्पिषति. Frequ. पोसुष्पयते, पोसुष्पीति, पोसोति. P. P. सुष्पित, सुष्प G. सुष्पित्वा. Inf. सुष्पितुम्.
- सुड** (सुडादिः) 6. P. संवदने To tremble; to throb. P. सुडति. Pf. पुसुड. 2nd sing. पुसुडिष्य. P. F. सुडिता. F. सुडिष्यति. Aor. असुडलीत्. B. सुड्यात्. D. पुसुडिषति. Frequ. पोसुड्यते, पोसुड्यति, पोसोति. Pass. सुड्यते. A. असुडि.
- सुह** (सुहोहृषा) 1. P. वज्रनिषे. To thunder; to crash; to explode. P. सुहति. Pf. पुसुह. 2nd sing. पुसुहिष्य. P. F. सुहिता. F. सुहिष्यति. C. असुहिष्यत्. Aor. असुह्यत्. B. सुहयत्. Caus. सुहयति. A. अपुसुहयत्. D. पुसुहिषति. Frequ. पोसुह्यते, पोसुह्यति, पोसुहि. Pass. सुह्यते. A. असुहि. P. P. सुहित, सुह G. सुहित्वा. Inf. सुहितुम्. Abs. सुह्यु. a clap of thunder.
- स्मि** (स्मिह) 1. A. ईदृक्ते. To smile; to expand; to bloom. P. स्मयते. Pf. सिस्मिये 2nd sing. सिस्मिये. P. F. स्मेता. F' स्मेयते. C. अस्मेयत्. Aor. अस्मेत्. B. स्मेयीत्. Caus. स्मायति, स्मायते, (विस्मायते). A. अविष्मयत्, अविस्मात्. D. सिस्मियते. Frequ. सेष्मयते, सेष्मयति, सेष्मेति. Pass. स्मीयते. A. अस्मायि. P. P. स्मित. G. स्मित्वा. Inf. स्मितुम्.
- स्मिद** 10. U. अनादरे. To slight; to despise. P. स्मेयति ते. Pf. स्मेय्या. अकाट्यके &c. P. F. स्मेयिता. F. स्मेयिष्यति ते. Aor. अस्मिदत्. B. स्मेयात्, स्मेयिषीत्. D. सिस्मेयिषति. Pass. स्मेयते. A. अस्मेदि. स्मीह 1. P. निनेपणे. To wink; to blink. P. स्मीलते. Pf. सिस्मील. 2nd sing. सिस्मीलिष्य. P. F. स्मीलिता. F. स्मीलिष्यति. Aor. अस्मीलीत्. B. स्मीयात्. D. सिस्मीलिषति. Frequ. सेस्मीयते, सेस्मीयति, सेष्मीलि. Pass. स्मील्यते. A. अस्मीलि. P. P. स्मीलित, G. स्मीलित्वा. Inf. स्मीलितुम्.
- स्मृ** 1. P. विज्ञातायाम्. To remember; to recollect. P. स्मरति. Pf. वस्मर. Plu. वस्मसः. 2nd sing. वस्मर्य. P. F. स्मरता. F. स्मरिष्यति. C. अस्मरिष्यत्. Aor. अस्मर्यत्. B. स्मर्यत्. Caus. स्मारयति. A. अस्मरत्. D. पुस्मर्यते. Frequ. वास्मर्यते, वस्मर्यति, वस्मर्यति &c. Pass. स्मर्यते. A. अस्मारि. P. P. स्मृत. G. स्मृत्वा. विस्मृत. Inf. स्मृतुम्.
- स्मृ** (पडादिः) 1. P. आध्याने (उद्वेगप्रसूतद्वन्द्वे). To long for. Caus. स्मारयति. Pass. स्मर्यते. A. अस्मरि, अस्मारि. All other forms of this root are like those of the above root.
- स्मृ** (पान्दयः) 5. P. विन्तायाम्. To remember; to recollect. P. स्मृति. For other forms see the root स्मृ 1. P.

सम् (सम्) 1. A. प्रसृजणे. To ooze; to distil; to sprinkle; to go. P. सन्दते, (§ with अन्, अनुसन्दते, अनुष्यन्दते). Pf. ससन्दे. 2nd sing. ससन्दिषे, ससंगते. P. F. सन्दिता, सन्ता. F. स्यन्दिष्यते, स्यन्त्यते, स्यन्त्यति. Aor. अस्यदत्, अस्यन्दिष, अस्यन्त. B. स्यन्दिषीष्ट, स्यन्तीष्ट. Caus. स्यन्दयति ते. A. अस्यन्दत् त. D. सिस्मन्दिषते, सिस्मन्सते, सिस्मन्त्यति. Frequ. सास्ययते; सास्यन्दीति, सास्यन्ति. Pass. स्ययते. A. अस्यन्दि. P. P. स्यन्. G. स्यन्दिता, स्यन्ता, निष्यय, निष्यय. Inf. स्यन्दितुम्, स्यन्तुम्.

स्वम् (स्वम्) 1. P. शब्दे. To sound; to shout. P. स्वमति. Pf. स्वयाम्. dual. सस्यमनुं, स्येमनुः. 2nd sing. सस्यमिष, स्यिमिष. P. F. स्वमिता. F. स्यमिष्यति. C. अस्यमिष्यत्. Aor. अस्यमीत्. B. स्वम्यात्. Caus. स्वमयति ते. A. असिस्वमत्-त. D. सिस्वमिषति. Frequ. सेसिम्यते, स्वमयीति, सस्यमि. Pass. स्वम्यते. A. अस्यमि. P. P. स्यान्त. G. स्वमिता, स्यान्ता. Inf. स्वमितुम्.]

स्वम् 10. A. विचिन्ते. To consider; to reflect; to think. P. स्वामयते. Pf. स्वामयावके &c. P. F. स्वामयिता. F. स्वामयिष्यते, Aor. अविस्वमत्. B. स्वामयिषीष्ट. Pass. स्वाम्यते. A. अस्वामि.

चर (चरि) 1. A. गती. To go; to move. P. चरते Pf. चरते. 2nd sing. चरिष्ये P. F. चरिता. F. चरिष्यते. C. अचरिष्यत्. Aor. अचरिषि. B. चरिषीष्ट D. गिरिचिन्ते. Frequ. गच्छत्यते, गच्छतीति. गच्छति. Pass. चरत्यते. A. अचरि P. P. चरित. G. चरिता, Inf. चरितुम्.

अम् (अम्) 1. A. प्रमादे निषलं च. To err; to entrust P. अमते. Pf. अमते 2nd sing. अममिषे. P. F. अमिता. F. अमिष्यते. Aor. अमन्, अमन्ति B. अमिषीष्ट Caus. अमयति ते. A. अमन्मन्-त. D. सिस्माममते. Frequ. गच्छत्यते. गच्छामीति, गच्छमिष, Pass. अम्यते A. अममि. P. P. अमन्. G. अमिता, अम्या, निमम्य. Inf. अमितुम्.

पम् (पम्) 1. A. अवसृजने. To fall down; to drop; to slip off. P. पतते Pf. पतते. 2nd sing. पतयिषे. P. F. पमिता. F. पमिष्यते. C. अपमिष्यत्. Aor. अपमन्, अपमन्ति B. पमिषीष्ट. Caus. पमयति ते. A. अपमन्त. D. सिस्मपयते. Frequ. गच्छत्यते. गच्छामीति, गच्छमिष, Pass. पम्यते A. अपमि. P. P. पतन्. G. पमिता, पम्या, निपम्य. Inf. पमितुम्.

स्वर् 10. U. आक्षेपे To blame; to find fault with. P. स्वयन्ति. Pf. स्वयावकार-चक्रे ऽ८. P. F. स्वयिना F. स्वयिष्यति ते. Aor. असुवर्त्त-
त B. स्वयिर्, स्वयिषीष्ट. Des. स्वयिष्यति ते. Pass. स्वयन्ते. A.
अस्वर्ति. P. P. स्वर्ति. G. स्वर्तिना. Inf. स्वर्तुम्.

स्वर् 1. A. आम्वादेने To taste; to be pleasing. P. स्वर्ते. Pf. मस्वर्दे.
2nd sing. मस्वर्दिष्य. P. F. स्वर्दिता. F. स्वर्दिष्यते. C. अस्वर्दिष्यत. Aor.
अस्वर्दिष्ट. B. स्वर्दिषीष्ट. Caus स्वर्दयन्ति ते A. अस्वर्दन्-त. D. सिस्वर्दि-
ष्यते. Frequ. सास्वर्द्यते, मास्वर्दीति, मास्वर्ति. Pass. स्वर्ते. A. अस्वर्दि-
P. P. स्वर्दित. G. स्वर्दिना. Inf. स्वर्दितुम्.

स्वा 1. A. आस्वादने. To taste; to be pleasing; (intransitive) P.
स्वादते. Pf. मस्वादे. 2nd sing. मस्वादिय. P. F. स्वादिता. F. स्वादि-
ष्यते C. अस्वादियन्. Aor. अस्वादित. B. स्वादिषीष्ट. Caus स्वादयति ते.
A. अस्वादन्-त. D. निस्वादियते. Frequ. सास्वादते, सास्वादीति, मास्वाति.
Pass. स्वायते A. अस्वादि. P. P. स्वादित. G. स्वादिना. Inf. स्वादितुम्.

स्वा 10. U. आस्वादने To taste. P. स्वादयन्ति. Pf. स्वादयावकार-चक्रे ऽ८.
P. F. स्वादयिता. F. स्वादयिष्यति ते Aor. अस्वादन्-त B. स्वायात्,
स्वादयिषीष्ट. Des. निस्वादयिष्यति ते Pass. स्वायते. A. अस्वादि. P. P.
स्वादित. G. स्वादयिना. Inf. स्वादयितुम्.

स्वि (निष्पिद्य) 1. A. जेहनमोहनयोः (स्नेहनमोहननोरिखेक) To be anoint-
ed; to be greasy; to be disturbed. P. स्वेदते. Pf. सिष्विदे. 2nd
sing. सिष्विदिय. P. F. स्वेदिता. F. स्वेदिष्यते. C. अस्वेदिष्यत. Aor.
अस्विदन्, अस्वेदिष्ट B. स्वेदिषीष्ट. Caus स्वेदयति ते. A. अस्विदन्-त.
D. सिस्वेदिष्यते, सिस्वेदितं, Frequ. सेष्विद्यते, सेष्विदीति, सेष्वेति Pass.
स्विद्यते. A. अस्वेदि. P. P. स्विन्न. स्विदित, स्वेदित. G. स्विदिना, स्वेदितना.
Inf. स्वेदितुम्.

स्वि (पिश) 4. P. गाम्ग्रयणे. To sweat; to perspire. P. स्विद्यति Pf.
स्विन्द. 2nd sing. स्विन्दिय. P. F. स्वेत्ता. F. स्वेत्स्यति. Aor. अस्विदन्.
B. स्विद्यात्. Caus स्वेदयति ते. A. अस्विदन्-त. D. सिस्विद्यति.
Frequ. सेष्विद्यते, सेष्विदीति, सेष्वेति. Pass. स्विद्यते. A. अस्वेदि. P. P.
स्विन्न G. स्विन्ना. Inf. स्वेत्तुम्. (अन्यीनि न्यासकारादयः Nyasakara
and others consider this root to have a mute नि.)

सृ 1. P. शब्दोपतापयो. To sound; to pain. P. स्रवति. Pf. मस्यार.
2nd sing. मस्यरिय, मस्यर्य. P. F. स्रविता, स्रता. F. स्रविष्यति. C.
अस्रविन् Aor. अस्रवीन्, अस्रविन्. B. स्रवीष्ट. Caus मारयति ते. A.
अस्रविन्-त. D. निस्स्रविष्यति, मुस्रयति Frequ. मास्रयते, मस्रवीति, मार्वि-
ष्ट. Pass. स्रव्यते. A. अस्रवि. P. P. मृन्. G. मृवा, मृव्य. Inf.
स्रवितुम्, स्रवुम्.

. हृ.

हृ 1. P. दीप्तौ. To shine; to be bright. P. हृति. Pf. जहाट. 2nd sing. जहटिथ. P. F. हृतिता. F. हृतिष्यति. C. अहृतिष्यत्. Aor. अहृतीत्, अहृटीत्. B. हृत्वात्. D. जिहृतिषति. Frequ. जाहृत्ते, जाहृतीति, जाहृति.

हृ 1. P. हुतिशक्त्ययोः. To leap; to be wicked; to treat with violence. P. हृति. Pf. जहाट. 2nd sing. जहटिथ. P. F. हृतिता. F. हृतिष्यति. Aor. अहृतीत्, अहृटीत्. B. हृत्वात्. Caus. हाटयति ते. A. अजीहृत्-त्. Pass. हृयते. A. अहाति. D. and Frequ. see the above root with हृ for दृ. P. P. हृति. G. हृतिवा. Inf. हृतिम्.

हृ 1. A. पुरीषोत्सर्गे. To discharge feces; to void excrement. P. हृते. Pf. जहृदि. 2nd sing. जहृदिथ. P. F. हृता. F. हृत्स्यते. C. अहृत्स्यत्. Aor. अहृत्. B. हृत्सीट. Caus. हादयति. A. अजीहृदत्. D. जिहृत्सत. Frequ. जाहृयते, जाहृतीति, जाहृति. Pass. हृयते. A. अहादि. P. P. हृत्. G. हृत्वा. Inf. हृतिम्.

हृ 2 P. हिंसागत्योः. To kill; to go. P. हृन्ति. Imperf. अहन्. Plu. अहन्. 2nd sing. अहन्. Impera हन्तु. Plu. अहन्तु. 2nd sing. अहि. Pot. हन्त्यात्. Pf. जघान. 2nd sing. जघनिथ, जघन्थ. P. F. हन्ता. F. हनिष्यति. C. अहनिष्यत्. Aor. अवधीत्, (आहृत्, आवधिः). B. पन्थात्. Caus. घातयति ते. A. अजीघतत्-त्. Des. जिघासति. Frequ. जेघ्नीयते (kills frequently), जघन्यते, जघनीति, जघन्ति. Pass. हृन्ते. A. अघानि, अवधि. P. P. हत. Pot. P. घात्य, वध्य. G. हत्वा, निहत्य. Inf. हन्तुम्. The root is A. when preceded by आ.

हृम् 1. P. गतौ. To go; to move. P. हृमति. Pf. जहृम्म. 2nd sing. जहृमिथ. P. F. हृमिता. F. हृमिष्यति. C. अहृमिष्यत्. Aor. अहृमीत्. B. हृम्यात्. Caus. हृमयति ते. A. अजहृम्मत्-त्. D. जिहृमिषति. Frequ. जेहृम्यते, जहृमीति, जहृन्ति. Pass. हृम्यते. A. अहृमि.

हृ 1. P. गतौ. To go; to move. P. हृयति. Pf. जहाय. 2nd sing. जहृयिथ. P. F. हृयिता. F. हृयिष्यति. Aor. अहृयीत्. B. हृय्यात्. Des. जिहृयिषति. Frequ. जाहृयते, जाहृयीति, जाहृति. P. P. हृयित. G. हृयित्वा. Inf. हृयितुम्.

हृ 1. P. गतिकान्त्योः. To go; to move; to shine. P. हृयति. Pf. जहृयै. 2nd sing. जहृयिथ. P. F. हृयिता. F. हृयिष्यति. Aor. अहृयीत्. B. हृय्यात्. Caus. हृययति ते. A. अजहृयैत्-त्. D. जिहृयिषति. Frequ. जाहृयते, जाहृयीति, जाहृति. Pass. हृयते. A. अहृयि. P. P. हृयित. G. हृयित्वा. Inf. हृयितुम्.

हृ 1. P. विलेखने गतौ च. To plough; to make fur; to go. P. हृति. Pf. जहाल. 2nd sing. जहलिथ. P. F. हृतिता. F. हृतिष्यति. Aor. अहृलीत्. B. हृल्यात्. Caus. हादयति. A. अजीहृलत्-त्. D. जिहृलिषति. Frequ. जाहृल्यते, जाहृलीति, जाहृति. Pass. हृयते. A. अहृलि. P. P. हृलित. G. हृलित्वा. Inf. हृलितुम्.

अहलिष्यत् Aor. अहालीत् B हल्यात् Caus. हालयति-ते. A. अजीहल्यन्-त्. Des जिहलियति Frequ. जाहल्यते, जाहलीति, जाहलित्. Pass. हल्यते. A. अहालि P. P. हलित्. G. हलित्वा. Inf. हलितुम्.

हल् 6. P. भावकरणे. To express amorous inclination; to sport amorously. For the forms of this root see the above root.

हस् (हसे) 1. P. हसने. To laugh; to smile. P. हसति. Pf. अहास. 2nd sing. जहसिथ. P. F. हसिता. F. हसिष्यति. C. अहसिष्यन्. Aor. दाहसीत्. B. हस्यात्. Caus. हासयति-ते. A. अजीहस्यन्-त्. Des. जिहसियति. Frequ. जाहस्यते, जाहमीति, जाहलित्. Pass. हस्यते. A. अहासि. P. P. हसित G. हसित्वा, प्रहस्य, विहस्य Inf. हसितुम्.

हा (ओहाक्) 3. P. त्यागे. To abandon. P. जहाति. dual. जहितः, जहीतः. plu. जहति. Imperf. अनहात् द. plu. अनहुः. 2nd sing. अजहाः. Imper. जहातु. 2nd sing. जहाहि, जहिहि, जहीहि. Pot. जयात्, Pf. जही 2nd sing. जहिय, जहाय. P. F. हाना. F. हास्यति. C. अहास्यन्. Aor. अहासीत्. B. ह्यात्. Caus. हापयति-ते. A. अजीहपन्-त्. Des. जिहासति. Frequ. जेहीयते, जाहेति, जाहाति. Pass. हीयते. A. अहायि. P. P. हित. Pot. P. हेय. G. हित्वा, विहाय. Inf. हातुम्.

हा (ओहाद्) 3. A. गतौ. To go; to move. P. जिहीते. Pf. जहे. 2nd sing. जहिषे. P. F. हाता. F. हास्यते. C. अहास्यन्. Aor. अहास्त. B. हासीत्. Caus. हापयति ते. A. अजीहपन्-त्. D. जिहासते. Frequ. जाहायते, जाहेति, जाहाति. Pass. हायते. A. अहायि. P. P. हान. G. हात्वा, प्रहाय. Inf. हातुम्.

हि 3. P. गतौ वृद्धौ च To go; to grow; to increase. P. हिनीति. Pf. जिघाय 2nd sing. जिघयिथ, जिघेय P. F. हेता. F. हेष्यति C अहेष्यन्. Aor. अहेपीत्. B. हीयात्. Caus. हाययति-ते. A. अजीहयन्-त्. D. जिघीपति. Frequ. जेघीयते, जेघयीति, जेपेति. Pass. हीयते. A. अहायि. P. P. हित G. हित्वा, प्रहित्य Inf. हेतुम्.

हिक्ष् 1. U. अग्न्यक्ते द्रव्ये. To make any indistinct sound; to hic-cough. P. हिक्षति-ते Pf. जिहिक्ष-वे. 2nd sing. जिहिक्षिथये P. F. हिक्षिता F. हिक्षिष्यति ते. Aor. अहिक्षीत्, अहिक्षि B. हिक्ष्यात्, हिक्षिषीत्. Des जिहिक्षियति-ते. Frequ. जेहिक्ष्यते, जेहिक्षीति, जेहिक्षि Pass. हिक्षते. A. अहिक्षि.

हिक्ष् 10. A. हिसायाम् To injure; to kill. P. हिक्ष्यते. Pf. हिक्ष्यावके &c. P. F. हिक्षयिता. F. हिक्षयिष्यते. Aor. अजिहिक्षत. B. हिक्षयिषीत्. D. जिहिक्षियते.

हिद् 1. P. आक्रोशे To curse; to swear; to shout; to exclaim. P. हेयति. Pf. जिहेत्. 2nd sing जिहेसिथ P. F. हेडिता. F. हेडिष्यति. C. अहेडिष्यत्. Aor. अहेटीत्. B. हियात्. Caus. हेडयति-ते. A. अजीहिट्यन्-त्.

. हृ .

हृ 1. P. दीप्तौ. To shine; to be bright. P. हृंति Pf. जहाद. 2nd sing. जहदिय. P. F. हृयिता. F. हृदिष्यति. C. अहृदिष्यत्. Aor. अहरीत्. B. हृयात्. D. जिहृदिषति. Frequ. जाहृचते, जाहृतीति, जाहृति.

हृ 1. P. मुतिशक्रवयो.. To leap; to be wicked; to treat with violence. P. हृति Pf. जहाद. 2nd sing. जहदिय. P. F. हृयिता. F. हृदिष्यति. Aor. अहरीत्, अहाटीत्. B. हृयात्. Caus. हाठयति ते. A. अजीहृत्-त्. Pass. हृयते. A. अहाडि. D. and Frequ. see the above root with हृ for हृ. P. P. हृडि. G. हृडिवा, Inf. हृडिमु.

हृ 1. A. पुरीषोत्सर्गे To discharge feces; to void excrement. P. हृते. Pf. जहदे. 2nd sing. जहदिये P. F. हृता. F. हृस्यते C. अहृस्यत्. Aor. अहत B. हृसीष्ट. Caus. हादयति. A. अजीहृत्. D. जिहृसते. Frequ. जाहृयते, जाहृतीति, जाहृति. Pass. हृयते. A. अहादि. P. P. हृत्. G. हृत्वा. Inf. हृतुम्.

हृ 2. P. हिंसागत्यो.. To kill; to go. P. हन्ति. Imperf. अहन्. Plu. अहन्तु. 2nd sing. अहन्. Impera हन्तु. Plu. जन्तु. 2nd sing. जहि. Pot. हन्यात्. Pf. जघान. 2nd sing. जघनिय, जघन्थ P. F. हन्ता. F. हनिष्यति C. अहनिष्यत्. Aor. अवधीत्, (आहत, आवपिष्ट). B. पघ्यात्. Caus. घातयति ते. A. अजीघत्-त्. Des. जिघासति. Frequ. अजीघते (kills frequently). जघन्यते, जघनीति, जघन्ति. Pass. हन्यते. A. अघानि, अवधि. P. P. हत्. Pot. P. पाय, वय. G. हत्वा, निहन्. Inf. हन्तुम्. The root is A. when preceded by आ.

हृम् 1. P. गतौ. To go; to move. P. हृमति. Pf. जहम्. 2nd sing. जहमिय. P. F. हृमिता. F. हृमिष्यति. C. अहृमिष्यत्. Aor. अहमीन्. B. हृम्यात्. Caus. हृमयति ते. A. अजहृम्यत्-त्. D. निहृमिषति. Frequ. जहृम्यते, जहृमीति, जहृमि. Pass. हृम्यते. A. अहृमि.

हृ 1. P. गतौ. To go; to move. P. हृयति. Pf. जहाय. 2nd sing. जहयिय. P. F. हृयिता. F. हृयिष्यति. Aor. अहरीन्. B. हृयात्. Des. जिहृयति. Frequ. जाहृयते, जाहृतीति, जाहृति. P. P. हृयित. G. हृयिवा. Inf. हृयितुम्.

हृ 1. P. गतिक्वन्द्योः. To go; to move; to shine. P. हृयति. Pf. जहृये. 2nd sing. जहृयिय. P. F. हृयिता. F. हृयिष्यति. Aor. अहरीन्. B. हृयात्. Caus. हृययति ते. A. अजहृयत्-त्. D. जिहृयिषति. Frequ. जाहृयते. जाहृतीति, जाहृति. Pass. हृयते. A. अहृयि. P. P. हृयित. G. हृयिवा. Inf. हृयितुम्.

हृ 1. P. विलंघने गतौ च. To plough; to make furrows; to go. P. हृति. Pf. जहाल. 2nd sing. जहदिय. P. F. हृयिता. F. हृदिष्यति. C.

अहलिष्यन् Aor. अहालीत् B हल्यान् Caus. हालयति ते. A. अजीहलन्-त्त. Des जिहलिषति Frequ जाहल्यते, जाहलीति, जाहस्ति. Pass. हल्यते. A. अहाति P. P. हलित. G हलित्वा. Inf. हलितुम्.

हृ 6. P. भावकरणे. To express amorous inclination; to sport amorously. For the forms of this root see the above root.

हृ (हंस) 1. P. हसने. To laugh; to smile. P. हसति. Pf. जहास. 2nd sing. जहसिथ. P. F. हसिता. F. हसिष्यति. C. अहसिष्यत्. Aor. अहसीत्. B. हस्यान्. Caus. हासयति-ते. A. अजीहसन्-त्त. Des. जिहसिषति. Frequ. जाहस्यते, जाहसीति, जाहस्ति. Pass. हसन्ते. A. अहासि. P. P. हसित. G. हसित्वा, प्रहस्य, विहस्य. Inf. हसितुम्.

हा (ओहाद्) 3. P. त्यागे. To abandon. P. जहाति. dual, जहितः, जहीतः. plu. जहति Imperl. अवहातद्. plu. अजहुः. 2nd sing. अजहाः. Imper. जहातु. 2nd sing. जहाहि, जहिहि, जहीहि. Pot. जहात्. Pf. जहौ. 2nd sing. जहिय, जदाय. P. F. हाता. F. हास्यति. C. अहास्यत्. Aor. अहासीत्. B. हेयात्. Caus. हापयति-ते. A. अजीहपन्-त्त. Des. जिहासति. Frequ. जेहीयते, जाहेति, जाहाति. Pass. हीयते. A. अहायि. P. P. हित. Pot. P. हेय. G. हित्वा, विहाय. Inf. हातुम्.

हा (ओहाद्) 3. A. गती. To go; to move. P. जिहीते. Pf. जहे. 2nd sing. जहिथे. P. F. हाता. F. हास्यते. C. अहास्यत्. Aor. अहास्त. B. हासीत्. Caus. हापयति ते. A. अजीहपन्-त्त. D. जिहासते. Frequ जाहायते, जाहेति, जाहाति. Pass. हायते. A. अहायि. P. P. हान. G. हात्वा, प्रहाय. Inf. हातुम्.

हि 5. P. गती इती च. To go; to grow; to increase. P. हिनोति. Pf. जिघाय. 2nd sing. जिघयिथ, जिघेय P. F. हेता. F. हेच्यति C. अंहच्यत्. Aor. अहेपीत्. B. हीयात्. Caus. हापयति-ते. A. अजीहपन् त. D. जिघीप्ति. Frequ. जेघीयते, जेघयीति, जेघेति. Pass. हीयते. A. अहायि. P. P. हित. G. हित्वा, प्रहित्य. Inf. हेतुम्.

हि 1. U. अव्यक्ते वाज्जे. To make any indistinct sound; to hic-cough. P. हिक्लि-ते Pf. जिह्वि-क्ते. 2nd sing. जिह्विष्यथ. P. F. हिक्लिता. F. हिक्लिष्यति ते. Aor. अहिक्लीत्, अहिक्लिष्ट. B. हिक्लिष्यत्, हिक्लिपीत्. Des जिह्विषति-ते. Frequ. जेह्विष्यते, जेह्वीति, जेह्विक्. Pass. हिक्ल्यते. A. अहिक्लि.

हि 10. A. हिंसायाम्. To injure; to kill. P. हिंस्यते. Pf. हिंस्यामके &c. P. F. हिंस्यिता. F. हिंस्यिष्यते. Aor. अजिह्वित. B. हिंस्यिपीत्. D. जिह्विष्यते.

हि 1. P. आक्रोशे. To curse; to swear; to shout; to exclaim. P. हेरति. Pf. जिहृत्. 2nd sing जिहृदिथ. P. F. हेरिता. F. हेरिष्यति. C. अहेरिष्यत्. Aor. अहेरीत्. B. हिंस्यात्. Caus. हेरयति-ते. A. अजीहृत् त.

Des. जिहिटिषति, जिहेटिषति. Frequ. जेहिष्यते, जेहिटीति, जेहेटि. Pass. जिह्यते. A. अहेटि P. P. हिटित्. G. हिटित्वा, हेटित्वा. Inf. हेटितुम्.
हिद् 9 P. भूतप्रादुर्भावे. To be born P. हिद्मति. Pf जिहेठ. Prest P. हिद्मत्.

The remaining forms are like those of the above root, & only being put for द्

हिण् (हिडि) 1 A. गत्यनादरयोः. To go, to move; to wander; to disregard P. हिण्डते. Pf. जिहिण्डे. 2nd sing. जिहिण्ड्ये. P. F. हिण्डित्. F. हिण्डिष्यति. Aor. अहिण्डत्. B. हिण्डीत्. Pass. हिण्ड्यते. A. अहिण्ड.

हिन् (हिदि) 1. P. प्रीणने. To please; to satisfy. P. हिन्वति. Pf जिहिन. 2nd sing. जिहिन्विष. P. F. हिन्वित्. F. हिन्विष्यति. C. अहिन्विषत्. Aor. अहिन्वीत्. B. हिन्व्यात्. Caus. हिन्वयति ते. A. अजिहिन्यत्. D. जिहिन्विषति. Frequ. जेहिन्व्यते. Pass. हिन्व्यते. A. अहिन्वि. P. P. हिन्वित्. G. हिन्वित्वा. Inf. हिन्वितुम्.

हिल् 6 P. भावकरणे. To express amorous inclination; to sport amorously. P. हिलति. Pf. जिहेल. 2nd sing. जिहेलिष. P. F. हेलित्. F. हेलिष्यति. C. अहेलिष्यत्. Aor. अहेलीत्. B. हिल्यात्. D. जिहिलिषति. जिहेलिषति. Pass. हिन्व्यते. A. अहेलि.

हिष् (Another reading for विष्) 10. A. हिंसायाम् To kill, to injure. P. हिष्कते. Pf. हिष्कयामक्रे &c. P. F. हिष्कयित्. F. हिष्कयिष्यते. Aor. अजिहिष्कत्. B. हिष्कसिषीत्. Pass. हिष्क्यते. A. अहिष्कि.

हिस् (हिमि) 7. P. हिंसायाम् To kill; to hurt. P. हिन्सति. dual. हिस्तः. plu. हिंसन्ति. Imperf. अहिन्सत् 2nd sing. अहिन्सत्. Impera हिन्सतु. 2nd sing. हिन्सि. Pot. हिंस्यात्. Pf जिहिस. 2nd sing. जिहिमिष. P. F. हिंसित्. F. हिंसिष्यति. C. अहिंसिष्यत्. Aor. अहिंसीत्. B. हिंस्यात्. Caus. हिंसयति ते. A. अजिहिंस्यत्. D. जिहिंसिषति. Frequ. जेहिंस्यते, जेहिंसीति, जेहिंस्ति. Pass. हिंस्यते. A. अहिंसि. P. P. हिंसित्. G. हिंसित्वा. Inf. हिंसितुम्.

हिस् (हिमि) 10. U. 1. P. हिंसायाम् To kill, to injure P. हिंसयति ते; हिंसति. Pf. हिंसयामकार-चक्रे &c, जिहिंस P. F. हिंसयित्; हिंसित्. F. हिंसयिष्यति ते, हिंसिष्यति. Aor. अजिहिंस्यत्; अहिंसीत्. B. हिंस्यात्, हिंसयिषीत्; हिंस्यात्. Des. जिहिंसयिषति ते, जिहिंसिषति. Frequ. of the 1st conj. जेहिंस्यते, जेहिंसीति, जेहिंस्ति. Pass. हिंस्यते. A. अहिंसि P. P. हिंसित्. G. हिंसित्वा; हिंसित्वा. Int. हिंसयितुम्; हिंसितुम्.

हु 3. P. दानादनयोः (आदानेचेल्येकेः प्रीणनेऽपि). To offer as an oblation; to sacrifice; to eat; to take; to please. P. जुहोति. Imperf. अजुहोत्. plu. अजुहवत्. Impera जुहोतु 2nd sing. जुहुवि. Pot. जुह्यात्. Pf. जुहाव, जुहवीयकार &c. 2nd sing. जुहविष, जुहाय, जुहनायक्य &c. P. F. हुतत्. F. हुष्यति. C. अहुष्यत्. Aor. अहुवीत्. B. हु्यात्. Caus. हावयति ते.

A. अगृह्णन्-त्. D. अगृह्णाति. Frequ. जोहृयते, जोहृवीति, जोहृति. Pass. हृयते. A. अहृवि. P. P. हृत. G. हृत्वा, ग्रह्ण्य. Inf. होतुम्.

हु (हु) 1. P. गती. To go; to move. P. हंडति. Pf. जुहंड. 2nd sing. जुहंडिय. P. F. हंडिता. F. हंडिष्यति. Aor. अहंडीत्. B. हुंष्यात्. Caus. हंडयति-ते. A. अजुहंडन्-त्. D. अजुहंडिष्यति, जुहंडिष्यति. Frequ. जोहुष्यते, जोहुवीति, जोहोति. Pass. हुष्यते. A. अहोति.

हु 6. P. सप्राते. To collect; to accumulate. P. हुति. Pf. जुहंड. 2nd sing. जुहोदिय. Caus. हंडयति-ते. A. अजुहुन्-त्. For other forms see the above root.

हुण्ड (हुडि) 1. A. संपाति वरणे; हरणद्वयेके. To collect; to select; to take away. P. हुण्डते. Pf. जुहुण्ड. 2nd sing. जुहुण्डिये. P. F. हुण्डिता. F. हुण्डिष्यते. C. अहुण्डिष्यत्. Aor. अहुण्डिष्य. B. हुण्डिष्यात्. Pass. हुण्ड्यते. A. अहुण्डि.

हुर् (हुर्) 1. P. To be crooked; to deceive. P. हुर्ति. Pf. जुहुर्. 2nd sing. जुहुर्ति. P. F. हुर्तिता. F. हुर्तिष्यति. Aor. अहुर्ति. B. हुर्ष्यात्. D. अहुर्तिष्यति. Frequ. जोहुटयते, जोहुर्ति, जोहर्ति. P. P. हुर्ति, हुर्ष्य. G. हुर्तिवा. Inf. हुर्तुम्.

हुर् 1. P. गती. To go; to move. P. होलति. Pf. जुहोल. 2nd sing. जुहोलिय. P. F. होलिता. F. होलिष्यति. C. अहोलिष्यत्. Aor. अहोलीत्. B. हुंष्यात्. Caus. होलयति-ते. A. अजुहुलन्-त्. D. अजुहोलिष्यति, जुहोलिष्यति. Frequ. जोहृयते, जोहुलीति, जोहोति. Pass. हृयते. A. अहोडि. P. P. हुलित. G. हुलित्वा; होलित्वा. Inf. होलितुम्.

हुर् (हुर्) 1. P. गती. To go; to move. P. हुति. Pf. जुहृड. 2nd sing. जुहृडिय. P. F. हृडिता. F. हृडिष्यति. Aor. अहृडीत्. B. हुंष्यात्. Caus. हृडयति-ते. A. अजुहृडन्-त्. Pass. हृड्यते. A. अहृडि.

ह (हृ) 1. P. हरणे. To carry; to take; to steal; to destroy. P. हरति-ते. Pf. जहार; जहे. 2nd sing. जह्य, जह्ये. P. F. हता. F. हरिष्यति-ते. C. अहरिष्यत्. Aor. अहर्षात्, अहन. G. हित्वा, हरीत्. Caus. हारयति-ते. A. अजोहृन्-त्. D. अजोहृयति-ते. Frequ. जेह्यते, जहर्ति, जहर्ति d.c. Pass. ह्यते. A. अहारि. P. P. हत. Pot. P. हय. G. हत्वा, हिह्य, Inf. हतुम्.

ह (हान्) 3. P. ग्रहणकरणे. To take forcibly. P. निहति. For other forms see the Parasmaipadi forms of the above root.

हणी (हणी) 11. A. रोषणे लज्जायां च. To be angry; to be ashamed. P. हणीयते. Pf. हणीष्यात् &c. P. P. हणीष्यता. F. हणीष्यते. Aor. अहणीष्यत्. B. हणीष्यात्.

हर् (हृ) 1. P. अर्थाकि. To speak untruth; to lie. P. हर्ति. Pf. जहर्. 2nd sing. जहर्षिय. P. F. हर्तिता. F. हर्तिष्यति. C. अहर्षिष्यत्.

Aor. अहर्षीत् B. हर्ष्यात्. Caus. हर्षयति ते. A. अजहर्षन्-त्, अजीहर्षन्-त् D. जिहर्षिषति. Frequ. जरीहर्ष्यते, जर्हणीति, जर्हति &c. Pass. हर्ष्यते.

A. अहर्षि P. P. हृष्ट G. हर्षित्वा, हर्ष्या Inf. हर्षितुम्.

हृष्ट 4 P. तुर्यो. To rejoice; to stand erect (as hair). P. हर्षयति.

Pf. जहर्ष. 2nd sing. जहर्षिष P. F. हर्षिता F. हर्षिष्यति. Aor. अहर्षत् B. हर्ष्यात्. Caus. D. Frequ. and Pass. see the above root.

P. P. हृष्ट, हर्षित G. हर्षित्वा, हर्ष्या Inf. हर्षितुम्.

हेड् 1. A. विवाधायाम् To be wicked; to vex. P. हेडते Pf. जिहेडे 2nd sing. जिहेडिषे. P. F. हेडिता F. हेडिष्यते C. अहेडिष्यत् Aor. अहेडिष B. हेडिषीष्ट. Caus. हेडयति ते A. अजीहिडत्-त्, D. जिहेडिषते. Frequ. जंहेड्यते, जेहेडि &c. Pass. हेड्यते. A. अहेडि. P. P. हेडित G. हेडित्वा. Inf. हेडितुम्.

हेड् 1. A. विवाधायाम् To be wicked; to hinder; to vex P. हेडते. Pf. जिहेडे 2nd sing. जिहेडिषे P. F. हेडिता F. हेडिष्यते. C. अहेडिष्यत्. Aor. अहेडिष. B. हेडिषीष्ट Caus. हेडयति ते. A. अजीहिडत्-त्, अजिंहडत्-त्.

हेड् 9. P. विवाधायाम् To be wicked; to vex; to hinder. P. हेडति. For other forms see the above root.

हेड् (घटादि) 1. P. घेष्टने To surround; to attire; to clothe. P. हडति Pf. जिहेड. 2nd sing. जिहेडिष. P. F. हेडिता F. हेडिष्यति C. अहेडिष्यत् Aor. अहेडिषत् B. हेड्यात् Caus. हडयति ते. A. अजीहिडत्-त्, D. जिहेडिषति Frequ. जेहेड्यते, जेहेडीति, जेहेडि Pass. हेड्यते. A. अहिडि, अहीडि. P. P. हेडित. G. हडित्वा. Inf. हेडितुम्.

हेड् (हेड्) 1. A. अनादरे To dishonour. P. हेडते. Pf. जिहेडे. 2nd sing. जिहेडिषे P. F. हेडिता F. हेडिष्यते. C. अहेडिष्यत्. Aor. अहेडिष. B. हेडिषीष्ट Caus. हेडयति ते. A. अजिहेडत्-त्. Pass. हेड्यते. A. अहेडि. For other forms see the above root.

हेड् (हेड्) 1. A. अव्यक्ते शब्दे; (अशब्द) To neigh (as a horse) P. ह्यति Pf. जिहेडे 2nd sing. जिहेडिषे. P. F. हेडिता F. हेडिष्यते Aor. अहेडिष B. हेडिषीष्ट. Caus. ह्ययति ते. A. अजिह्यत्-त् D. जिहेडिषते. Frequ. जेह्यते, जेह्यीति, जेह्यति. Pass. ह्ययते. A. अहेडि.

होड् (होड्) 1. P. चलने. To go; to move P. होडति. Pf. जुहोड. 2nd sing. जुहोडिष P. F. होडिता F. होडिष्यति. C. अहोडिष्यत् Aor. अहोडिष B. होड्यात्. Caus. होडयति ते. A. अजुहोडत्-त्. D. जुहोडिषति. Frequ. जोहोड्यते, जोहोडीति, जोहोडि. Pass. होड्यते. A. अहोडि.

होड् (होड्) 1. A. अनादरे To dishonour; to disrespect. P. होडते. Pf. जुहोड. 2nd sing. जुहोडिष P. F. होडिता F. होडिष्यते. C. अहोडिष्यत् Aor. अहोडिष. B. होडिषीष्ट. Caus. होडयति ते. A. अजुहोडत्-त्. D. जुहोडिषते. Frequ. see the above root. P. P. होडित. G. होडित्वा. Inf. होडितुम्.

हृ (हृट्) 2 A. अपनयने. To take away; to conceal; to hide; to deny. P. हृते. Pf. हृन्वते. 2nd sing. जुह्विष्य. P. F. ह्येता. F. ह्येष्यते. Aor. अह्वेत् B ह्येपीत् Caus ह्ययति ते. A. अह्वन्त-त Des. जुह्व्यते. Frequ. जेह्व्यते, जेह्वीति, जेह्वेति Pass. ह्येते. A. अह्वति. P. F. ह्येत. G. ह्येत्वा, अह्वन्त्य. Inf. ह्येतुम्.

हल (घटादिः) 1. P. चलने. To shake; to go; to move. P. हलति. Pf. जहलत्. 2nd sing. जहलसि. P. F. हलता. F. हलिष्यति. C. अहलिष्यत्. Aor. अह्लासीत् B हल्यात्. Caus. हलयति-ते; with a preposition, हलयति-ते; without a preposition, हलयति-ते, हलयति ते). A. अहिलन्त-त. Pass. हल्यते. A. अहलि, अहलित.

हृ (ह्ये) (घटादिः) 1. P. सवरणे To cover; to hide; to conceal. P. ह्यति. Pf. जह्यत्. 2nd sing. जह्यसि. P. F. ह्यता. F. ह्यिष्यति. C. अह्यिष्यत्. Aor. अह्यीत्. B. ह्य्यात्. Caus. ह्ययति-ते. A. अजिह्यन्त-त. D. जिह्यति. Frequ. जाह्यते, जाह्यीति, जाह्यति. Pass. ह्यते. A. अह्यति, अह्यति.

हृ 10. U. व्यक्ताया वाचि To speak; to sound. P. ह्ययति-ते. Pf. ह्ययिष्यत्. 2nd sing. ह्ययिष्यसि. P. F. ह्ययता. F. ह्ययिष्यति-ते. Aor. अजिह्यन्त-त. B ह्य्यात्, ह्ययिष्यत्. D. जिह्ययति-ते. Pass. ह्ययते. A. अह्यति.

हृ 1. P. शब्दे लघ्वे च. To sound; to become small. P. हसति. Pf. जहसत्. 2nd sing. जहसि. P. F. हसता. F. हसिष्यति. C. अहसिष्यत्. Aor. अहसीत्, अहसीत्. B. हस्यात्. Caus. हसयति-ते. A. अजिह्यन्त-त. Des. जिह्यति. Frequ. जाह्यते, जाह्यीति, जाह्यति. Pass. ह्यते. A. अह्यति. P. F. ह्येत. G. ह्येत्वा, अह्यन्त्य. Inf. ह्येतुम्.

हृ 1. A. शब्दे शब्दे To sound (as a drum or other musical instrument); to roar (as water or thunder). P. ह्यते. Pf. जह्यते. 2nd sing. जह्यसि. P. F. ह्यता. F. ह्यिष्यते. Aor. अह्य-दित. B. ह्यदिपीत्. Caus. ह्ययति-ते. A. अजिह्यन्त-त. D. जिह्यदिपते. Frequ. जाह्यते, जाह्यीति, जाह्यति. Pass. ह्यते. A. अह्यति.

हृ 3. P. लज्जायाम्. To be modest or ashamed; to blush. P. जिह्यति. Plu. जिह्यति. Pf. जिह्यत्, जिह्याश्चकार &c. 2nd sing. जिह्यसि, जिह्यसि, जिह्याश्चकार &c. P. F. ह्येता. F. ह्येष्यति. C. अह्येत्. Aor. अह्यीत्. B. ह्य्यात्. Caus. ह्ययति-ते. A. अजिह्यन्त-त. Des. जिह्यति. Frequ. जेह्यते, जेह्यीति, जेह्येति. Pass. ह्यते. A. अह्यति. P. F. ह्येत. G. ह्येत्वा, अह्यन्त्य. Inf. ह्येतुम्.

हृ 1. P. लज्जायाम्. To be ashamed; to be modest; to blush. P. ह्यति. Pf. जह्यत्. 2nd sing. जह्यसि. P. F. ह्यता. F. ह्यिष्यति. Aor. अह्यीत्. B. ह्य्यात्. D. जिह्यति. Frequ. जेह्यते, जेह्यीति, जेह्येति. Pass. ह्यते. A. अह्यति.

ऋप् (ऋप्) 1. A. अन्वये शब्दे. To neigh (as a horse) P. ऋपते. Pf. जिन्हेपे. 2nd sing. जिन्हेपिषे. P. F. ऋपिता. F. ऋपिष्यते. C. अन्हेपिष्यत्. Aor. अन्हेपिट. B. ऋपिषीष्ट. Caus. ऋपयति-ते. A. अजिन्हेपत्. D. जिन्हेपिषते. Frequ. जन्हेप्यते, जन्हेष्टि &c. Pass. ऋप्यते. A. अन्हेपि.

ऋग् (ल्हग्) (षटादिः) 1. P. संवरणे. To cover; to hide. P. ल्हगति. Pf. जल्हाग. 2nd sing. जल्हागिषे. P. F. ल्हगिता. F. ल्हगिष्यति. A. अल्हागीत्. B. ल्हग्यात्. D. जिल्हागिषति. Caus. ल्हगयति-ते. A. अजिल्हागत्. Pass. ल्हग्यते. A. अल्हागि, अल्हागि.

ऋप् 10. U. व्यक्तायां वाचि. To speak; to sound. P. ल्हापयति-ते. Pf. ल्हापयाश्चकार-न्वे &c. P. F. ल्हापयिता. F. ल्हापयिष्यति ते. Aor. अजिन्हेपदत्. B. ल्हाप्यात्, ल्हापयिषीष्ट. D. जिन्हापयिषते. Pass. ल्हाप्यते. A. अल्हापि.

ऋस् 1. P. शब्दे. To sound. P. ल्हासति. Pf. जल्हास. 2nd sing. जल्हासिषे. P. F. ल्हासिता. F. ल्हासिष्यति. Aor. अल्हासीत्, अल्हासीत्. B. ल्हास्यात्. Frequ. जाल्हास्यते, जाल्हासीति, जाल्हासि.

ऋद् (हार्द्) 1. A. अन्वये 'शब्दे गुणे च. To sound (as a musical instrument); to be glad. P. ल्हादते. Pf. जल्हादे. 2nd sing. जल्हादिषे. P. F. ल्हादिता. F. ल्हादिष्यते. C. अल्हादिष्यत्. Aor. अल्हादिट. B. ल्हादिषीष्ट. Caus. ल्हादयति-ते. A. अजिल्हादत्. D. जिल्हादिषते. Frequ. जाल्हाद्यते, जाल्हादीति, जाल्हाति. Pass. ल्हाद्यते. A. अल्हादि. P. P. ल्हा. G. ल्हादिषा, अल्हाद्य. Inf. ल्हादितुम्.

ऋल् (षटादिः in the sense of चलने) 1. P. चैरुच्ये. To be afflicted; to move; to shake; to tremble; to go. P. ऋलति. Pf. जल्हाल. 2nd sing. जल्हालिषे. P. F. ऋलिता. F. ऋलिष्यति. C. अल्हालिष्यत्. Aor. अल्हालीत्. B. ऋल्यात्. Caus. ऋलयति-ते, ऋल्यति-ते; (with a preposition, ऋलयति-ते only; as जिन्हालयति ते.) A. अजिल्हालत्. D. जिन्हालिषति. Frequ. जाल्हाल्यते, जाल्हालीति, जाल्हालि. Pass. ऋल्यते. A. अल्हालि. P. P. ऋलित. G. ऋलित्वा. Inf. ऋलितुम्.

ऋल् 1. P. कौटिल्ये. To be crooked; to deceive; to injure; to bend. P. ह्रति. Pf. जल्हाह. 2nd sing. जल्हाह. P. F. ह्रतिता. F. ह्रतिष्यति. C. अल्हाह्रिष्यत्. Aor. अल्हाहीत्. B. ह्र्यात्. Caus. ह्रायति-ते. A. अजिल्हाहत्. D. जिन्हाह्रति. Frequ. जाल्हाह्यते, जाल्हाहीति, जाल्हाहि &c. Pass. ह्र्यते. A. अल्हाहि. P. P. ह्रत. G. ह्रत्वा, अल्हाह्य. Inf. ह्रातुम्.

ऋल् (हेल्) 1. U. स्पर्शायां शब्द च. To vie with; to struggle; to challenge; to sound; to call. P. ह्ययति-ते. Pf. जुहाव, जुहुवे. 2nd sing. जुह्विषि, जुह्वेय, जुह्विषे. P. F. ह्याता. F. ह्यास्यति ते. C. अल्हास्यत्. Aor. अल्हात्, अल्हास्त. B. ह्यात्, ह्यासीष्ट. Caus. ह्यायति-ते. A. अजिल्हावत्; (in the opinion of some अजिल्हावत् also). D. जुह्वति-ते. D. of Caus. जुह्वयिषति-ते. Frequ. जोह्व्यते, जोह्वीति, जोह्वीति. Pass. ह्यते. A. अल्हायि. P. P. ह्यत. Pot. P. ह्येय. G. ह्यात्, आह्य. Inf. हातुम्.

क्षम् (क्षप्) 10. U. 1. P. क्ष्याम्. To endure; to forgive. P. क्ष्मयति ते; क्ष्मयति. Pf. क्ष्मयायकार-चके &c; चक्ष्म. P. F. क्ष्मयिता; क्ष्मयिता. F. क्ष्मयिष्यति-ते; क्ष्मयिष्यति. Aor. अचक्ष्मत्-त; अक्ष्मत्. B. क्ष्मयात्-; क्ष्मयिषीत्; क्ष्मयात्. Pass. क्ष्मयते. A. अक्ष्मि. G. क्ष्मयक्ष्मम्, क्ष्मयक्ष्मम्.

क्ष् 1. P. सचलने. To flow. P. क्षरति. Pf. चक्षार. 2nd sing. चक्षरिष्य. P. F. क्षरिता. F. क्षरिष्यति. C. अक्षरिष्यत्. Aor. अक्षरीत्. B. क्षर्यात्. Caus. क्षारयति-ते. A. अचिक्षरत्-त. D. चिक्षरिषति. Frequ. चाक्षर्यते, चाक्षरीति, चाक्षरति. Pass. क्षर्यते. A. अक्षारि. P. P. क्षरित. G. क्षरित्वा. Inf. क्षरितुम्.

क्ष् 10. U. 1. P. शौचकर्मणि. To wash; to cleanse. P. क्षालयति-ते, क्षालति. Pf. क्षालयायकार-चके &c; चक्षाल. P. F. क्षालयिता; क्षालिता. F. क्षालयिष्यति-ते, क्षालयिष्यति. Aor. अचिक्षालत्-त; अक्षालीत्. B. क्षाल्यात्, क्षालयिषीत्; क्षाल्यात्. D. चिक्षालयिषति ते; चिक्षालयति. Frequ. of the first conj. चाक्षाल्यते, चाक्षालीति, चाक्षालि. Pass. क्षाल्यते; क्षाल्यते. A. अक्षालि. P. P. क्षालित; क्षालित. G. क्षालयित्वा, प्रक्षाल्य, क्षालित्वा; प्रक्षाल्य Int. क्षालयितुम्; क्षालितुम्.

क्षि 1. P. क्षये. To decay; to waste. P. क्षयति. Pf. चिक्षाय. 2nd sing. चिक्षायिष्य. विशेष. P. F. क्षेता. F. क्षेप्यति. C. अक्षेप्यत्. Aor. अक्षेयीत्. B. क्षीयात्. Caus. क्षाययति ते. A. अचिक्षायत्-त. D. चिक्षीयति. Frequ. चक्षीयते, चक्षीयति, चक्षेति. Pass क्षीयते. A. अक्षायि. P. P. क्षित, क्षीय. G. क्षित्वा, प्रक्षीय. Inf. क्षेपुम्. Pot. P. क्षेय, क्षय्य (perishable.)

क्षि 5. P. (छान्दसः) अयभाषायामपीत्येके; (न तद्यथाः शक्यभूता क्षिणोति. Raghu). हिसायाम् To kill. P. क्षिणोति. All other forms of this root except those of the conjugational tenses and moods are like those of the above root.

क्षि 6. P. निवासगत्योः. To dwell; to go. P. क्षियति. All other forms of this root except those of the conjugational tenses and moods are identical with those of क्षि 1. P.

क्षिण् (क्षिणु) 8. U. हिसायाम्. To kill; to hurt. P. क्षिणोति, * क्षेणोति, क्षिणुते, * क्षेणुते, Pf. विक्षेण, चिक्षिणे. 2nd sing. चिक्षेणिय, चिक्षिणिष्ये. P. F. क्षेणिता. F. क्षेणिष्यति-ते. Aor. अक्षेणीत्, अक्षेणिष्ट, अक्षित. 2nd sing. अक्षेणीः, अक्षेणिष्ठा, अक्षियाः. B. क्षिण्यात्, क्षेणिषीत्. Caus. क्षेणयति-ते. A. अचिक्षिणत्-त. D. चिक्षिणिषति-ते, चिक्षेणिषति-ते. Frequ. चक्षिण्यते, चक्षिणीति, चक्षेणिष्ट. Pass. क्षिण्यते. A. अक्षेणि. P. P. क्षित. G. क्षिणित्वा, क्षेणित्वा, क्षित्वा, प्रक्षित्य. Inf. क्षेणितुम्.

* The penultimate vowels of the roots क्षिण्, क्षण्, कृण्, and क्षृण्, all of the 6th class, take guna optionally before उ, the conjugational sign.

क्षिप् 1. P. अव्यक्ते शब्दे. To speak inarticulately. P. क्षेदति. Pf. विक्षेद. 2nd sing. विक्षेदिय. P. F. क्षेदिता. F. क्षेदिष्यति. Aor. अक्षेदीत्. B. क्षिप्यात्.

क्षिप् 4. P. प्रेरणे. To throw. P. क्षिप्यति. Pf. विक्षेप. 2nd sing. विक्षेपिय. P. F. क्षेता. F. क्षेप्सति. C. अक्षेप्स्यत्. Aor. अक्षेप्सीत्. B. क्षिप्यात्. Caus. क्षेपयति-ते. A. अचिक्षिपत्-त. D. विक्षिप्यति. Frequ. चेक्षिष्यते, चेक्षिषीति, चेक्षेति. Pass. क्षिप्यते. A. अक्षेपि. P. P. क्षिप्त. Ger. क्षिप्त्वा, सक्षिप्य. Inf. क्षेप्तुम्.

क्षिप् 6. U. प्रेरणे. To throw; to cast. P. क्षिपति-ते. Pf. विक्षेप, विक्षेपे. 2nd sing. विक्षेपिय, विक्षिपिये. P. F. क्षेता. F. क्षेप्सति-ते. C. अक्षेप्स्यत्-त. Aor. अक्षेप्सीत्, अक्षिप्त. B. क्षिप्यात्, क्षिप्सीत्. D. विक्षिप्यति-ते. All other forms of this root are like those of the above root.

क्षि (क्षिउ) 1. 4. P. निस्तने. To spit out. P. क्षेवति, क्षीव्यति. Pf. विक्षेव. 2nd sing. विक्षेविष. P. F. क्षेविता. F. क्षेविष्यति. C. अक्षेविष्यत्. Aor. अक्षेवीत्. B. क्षीव्यात्. Caus. क्षेवयति-ते. A. अचिक्षिपत्-त. D. विक्षेविषति, क्षुष्यति. Frequ. चेक्षीव्यते. Pass. क्षीव्यते. A. अक्षेवि. P. P. क्षूत. G. क्षेविता, क्षूता, प्रक्षीव्य. Inf. क्षेवितुम्.

क्षी 4. A. हिंसायाम्. To kill. P. क्षीयते. Pf. विक्षिपे. 2nd sing. विक्षिपिषे. P. F. क्षेता. F. क्षेप्यते. C. अक्षेप्यत. Aor. अक्षेष्ट. B. क्षेपीष्ट. Caus. क्षाययति-ते. A. अचिक्षयत्-त. D. विक्षीपते. Frequ. चेक्षीयते, चेक्षीयति, चेक्षेति. Pass. क्षीयते. A. अक्षायि. P. P. क्षीत. G. क्षीत्वा. Inf. क्षेतुम्.

क्षी (क्षीप्) 9. P. हिंसायाम्. To kill. P. क्षीणाति. All other forms of this root are identical with those of क्षि 1. P. P. P. क्षीत. G. क्षीत्वा. Inf. क्षेतुम्.

क्षीज् 1. P. अव्यक्ते शब्दे. To speak inarticulately. P. क्षीजति. Pf. विक्षीज. 2nd sing. विक्षीजिय. P. F. क्षीजिता. F. क्षीजिष्यति. C. अक्षीजिष्यत्. Aor. अक्षीजीत्. B. क्षीज्यात्. Caus. क्षीजयति-ते. A. अचिक्षिजत्-त. D. विक्षीजियति. Frequ. चेक्षीज्यते, चेक्षीजीति, चेक्षीक्ति.

क्षीव् (क्षीनु) 1. A. मदे. To be drunk or intoxicated. P. क्षीवते. Pf. विक्षीवि 2nd sing. विक्षीविषे. P. F. क्षीविता. F. क्षीविष्यते. C. अक्षीविष्यत्. Aor. अक्षीवीष्ट. B. क्षीविषीष्ट. Caus. क्षीवयति-ते. A. अचिक्षीवत्-त. D. विक्षीविषते. Frequ. चेक्षीव्यते, चेक्षीवीति, चेक्षीति. Pass. क्षीव्यते. A. अक्षीवि. P. P. क्षीन; (hut प्रक्षीवित). G. क्षीविता. Inf. क्षीवितुम्.

क्षीव् (क्षीवृ) 1. A. मदे. To be drunk; to be intoxicated. The forms of this root are like those of the above root, with the only difference of वृ for व्.

क्षीव् (क्षीड) 1. P. निस्तने. To spit out. P. क्षीवति. Pf. विक्षीवि. P. F. क्षीविता. F. क्षीविष्यति. Aor. अक्षीवीत्. B. क्षीव्यात्. Frequ. चेक्षीव्यते.

छ (छु) १. P. छजे. To cough; to sneeze. P. छोदि. Pf. चुक्षत्. 2nd sing. चुजसि. P. F. क्षयिता. F. क्षयिष्यति. C. अक्षोदिव्यत्. Aor. अक्षोवीत्. B. क्षयात्. Caus. क्षायति-ते. A. अचुक्षन्त-त D. चुक्षन्ति. Frequ. चोक्ष्यते, चोक्षीति, चोक्षोति. Pass. क्षयते. A. अथावि. P.P. क्षुत. G. क्षुता. Inf. क्षयिष्यम्.

छ १. P. (छन्दसः) गतो. To go. P. क्षोदति. Pf. चुक्षोर. 2nd sing. चलोदसि. P. F. क्षोदिता. F. क्षोदिष्यति. C. अक्षोदिव्यत्. Aor. अक्षोरीत्. B. क्षवात्.

छ (छर्) ७. U. संदेषणे. To pound; to crush. P. छणति, छत्ते. Pf. चुक्षोद, चुक्षुदे. 2nd sing. चुक्षोदसि, चुक्षुदसे. P. F. क्षोत्ता. F. क्षोत्स्यति. C. अक्षोत्स्यत्. Aor. अक्षुत्, अक्षोत्सीत्, अक्षुत्. B. क्षुयात्, क्षुतीत्. Caus. क्षोदयति-ते. A. अचुक्षुदन्त-त. D. चुक्षुदन्ति. Frequ. चोक्षुयते, चोक्षुदीति, चोक्षोसि. Pass. छयते. A. अक्षोदि. P. P. छृण. G. छृत्ता. Inf. क्षोत्तुम्.

छ ४. P. चुक्षायाम्. To be hungry. P. छ्वयति. Pf. चुक्षोष. 2nd sing. चुक्षोषसि. P. F. क्षोदा. F. क्षोत्स्यति. C. अक्षोत्स्यत्. Aor. अक्षुषत्. B. क्षुयात्. Caus. क्षोषयति-ते. A. अचुक्षुषन्त-त. D. चुक्षुषन्ति. Frequ. चोक्षुषते, चोक्षुषीति, चोक्षोषि. Pass. छ्वयते. A. अक्षोषि. P. P. क्षुषित. G. क्षुषिता. Inf. क्षोष्यम्.

छ (छी) १. P. नदे. To be intoxicated. P. क्षोवति. Pf. चुक्षोष. P. F. क्षोषिता. F. क्षोषिष्यति. Aor. अक्षोषीत्. B. क्षुयात्.

छु १. A. सञ्चलने. To be agitated; to be disturbed. P. क्षोमते, Pf. चुक्षुमे. 2nd sing. चुक्षुमिसे. P. F. क्षोमिता. F. क्षोमिष्यते. C. अक्षोमिष्यत्. Aor. अनुमन्, अक्षोमन्. B. क्षोमिषीत्. Caus. क्षोमनात्-ते. A. अनुमन्त-त. D. चुक्षुमिषते, चुक्षोमिषते. Frequ. चोक्षुम्यते, चोक्षुमीति, चोक्षोमि. Pass. छम्यते. A. अक्षोमि. P. P. क्षुमित, क्षोमित; (also छुः a churning handle) G. क्षुमिता, क्षोमिता, छुम्यन्. Inf. क्षोमिष्यम्.

छु ४. P. संचलने. To be agitated. P. छ्वयति. Pf. चुक्षोम. 2nd sing. चुक्षोमसि. P. F. क्षोमिता. F. क्षोमिष्यति. Aor. अनुमन्. B. छुम्यात्. D. चुक्षुमिषति, चुक्षोमिषति. P. P. क्षुमित; (also छुः). For the remaining forms see the above root.

छु १. P. संचलने. To tremble. P. छुजति. Imperf. अक्षुजन्. Impera. छुजतु. 2nd sing. छुमाज. Pf. चुक्षोम. 2nd sing. चुक्षोमसि. P. F. क्षोमिता. F. क्षोमिष्यति. C. अक्षोमिष्यत्. Aor. अक्षोमीत्. B. छुम्यात्. D. चुक्षुमिषति, चुक्षोमिषति. For the remaining forms see छु ४. P.

छु (छन्दसः) १. P. गतो. To go. P. छुमति. Pf. चुक्षुमन्. P. F. क्षुमिता. F. क्षुमिष्यति. Aor. अक्षुमिषीत्. B. छुम्यात्.

छु ६. P. विरेषणे. To scratch; to make lines. P. छति. Pf. चुक्षोर. 2nd sing. चुक्षोरसि. P. F. क्षोत्ता. F. क्षोदिष्यति. C. अक्षोदिष्यत्. Aor. अक्षोरीत्. B. क्षयात्. D. चुक्षुरिषति, चुक्षोरिषति. Frequ. चोक्ष्यते, चोक्षुसीति, चोक्षोसि.

ह्वेलु (ह्वेलं) 1. P. चलने. To move. P. ह्वेलति. Pf. विह्वेल. 2nd sing. चिह्वेलिय. P. F. ह्वेलिता. F. ह्वेलिष्यति. C. अह्वेलिष्यत्. Aor. अह्वेलीत्. B. ह्वेल्यात्. Caus. ह्वेलयति-ते. A. अचिह्वेलत्-त. D. चिह्वेलिषति. Frequ. चेह्वेल्यते, चेह्वेलीति, चेह्वेलिस्ति. Pass. ह्वेल्यते. A. अह्वेलि. P. P. ह्वेलित. G. ह्वेलित्वा. Inf. ह्वेलितुम्.

ज्ञ,

जप् 10 U. ज्ञाने ज्ञापने च. To know; to cause to know; to see; to please. P. ज्ञपयति-ते. Pf. ज्ञपयाश्चकार-चके &c. P. F. ज्ञपयिता. F. ज्ञपयिष्यति-ते. Aor. अज्ञपयत्-त. B. ज्ञप्यात्. ज्ञपयिषीष्ट. D. जिज्ञपयिषति ते, ज्ञप्सति-ते. Pass. ज्ञप्यते. A. अज्ञपि, अज्ञापि. P. P. ज्ञप्त, ज्ञपित. G. ज्ञपित्वा, विज्ञप्य. Inf. ज्ञपयितुम्.

ज्ञा 9. U. अवबोधने. To know; P. जानाति, जानीते. Imperf. अजानात्, अजानीत्. Impera. जानातु, जानीताम्. 2nd sing. जानीहि, जानीष्व. Pot. जानीयात्, जानीत. Pf. ज्ञौ, ज्ञौ. 2nd sing. ज्ञासि, ज्ञास्य, ज्ञासि. P. F. ज्ञाता. F. ज्ञास्यति-ते. C. अज्ञास्यत्-त. Aor. अज्ञासीत्, अज्ञास्त. B. ज्ञायात्, ज्ञायात्. ज्ञासीष्ट. Caus. ज्ञापयति-ते, ज्ञपयति-ते (to cause to see; to exhibit; to gratify; to sharpen; to slay). A. अजिज्ञपत् त. D. जिज्ञासते, (अनुजिज्ञासति). Frequ. जाज्ञायते, जाज्ञेति, जाज्ञाति. Pass. ज्ञायते. A. अज्ञापि. P. P. ज्ञात. G. ज्ञात्वा, विज्ञाय. Inf. ज्ञातुम्.

10. U. नियोगे. To command; to direct; (generally with अ). P. ज्ञापयति-ते. Pf. ज्ञापयाश्चकार-चके &c. P. F. ज्ञापयिता. P. ज्ञापयिष्यति-ते. C. अज्ञापयिष्यत्-त. Aor. अजिज्ञपत् त. B. ज्ञाप्यात्, ज्ञापयिषीष्ट. D. जिज्ञापयिषति-ते. Pass. ज्ञाप्यते. A. अज्ञापि. P. ज्ञापित. G. ज्ञापित्वा. Inf. ज्ञापयितुम्.